

AD CONCILIA
VENETO-LABBEANA
SUPPLEMENTUM.

SANCTORUM CONCILIORUM ET DECRETORUM COLLECTIO NOVA,

SEU

COLLECTIONIS CONCILIORUM

A PP. PHILIPPO LABBEO, & GABRIELE COSSARTIO

Soc. JESU Presbyteris

PRIMUM VULGATÆ,

DEIN EMENDATIORIS, ET AMPLIORIS

OPERA NICOLAI COLETI SACERDOTIS

VENETIIS RECUSÆ

SUPPLEMENTUM,

In quo additamenta, variantes lectiones, emendationes ad Concilia Veneto-Labbeana;

NOVA ITIDEM CONCILIA, AC DECRETA PERMULTA EXHIBENTUR.

Omnia ex editis & M. SS. codicibus undique quæsitis, Græcis Latinisque, collegit, digessit, additisque præfationibus, notis, dissertationibus historicis, criticis, chronologicis, dogmaticis illustravit

JOANNES DOMINICUS MANSI

LUCENSIS,

Clericus Regularis Congregationis Matris Dei.

TOMUS SEXTUS

Ab anno MCCCCCXCIX. ad annum MDCCXX.

LUCÆ MDCCLII.

Ex Typographia Josephi Salani, & Vincentii Junctinii.

SUPERIORUM FACULTATE.

SYLLABUS
EORUM, QUÆ IN SEXTO CONCILIORUM TOMO CONTINENTUR.

AD SUPPLEMENTUM CONCILIORUM

Collectionis Labbeanæ Venetiis Recusæ, & auctæ

APPENDIX

AD NOVAM CONCILIORUM COLLECTIONEM APPENDIX

INDICES

DIAMPERITANA SYNODUS IN MALABRIA,

Qua Christiani S. Thomæ, vulgo dicti, fidem catholicam amplexi sunt, & disciplina in tota Malabria instituta.

Anno 1599. habita.

COLLECTORIS PRÆMONITIO.

Uanquam humilem diœcesanæ synodi appellationem non superat Diamperitanum illud concilium, cujus modo tractationem instituo; cum tamen Malabrica omnis Christianorum natio in eam convenerit; habendæque coitioni illi destinatus fuerit a pontifice totius Indiæ orientalis primas Goensis archiepiscopus (Alexius Menessius ex ord. S. Augustini, idem qui postea Brachinonensem summam cathedram ascendit) qui & summi præsidis ibidem munus exercuit, multo potiorem obtinet dignitatem, quam ut in classem dioecesanorum conciliorum referatur. Quare non abs re Labbeus, a consilio suo negligendi dioecesanas synodos in hujus gratiam censuit recedendum, facta diligenter lectoribus suis copia epistolæ cujusdam, in qua concilii hujus adumbratio quædam, levis licet & summis tantum lineis indicata, continebatur. Nec ultra viro docto licuit, nondum vulgatis latino sermone integris actis concilii, quæ Lusitanice tantummodo excusa habebantur Conimbriæ anno 1606. curante Antonio de Govvea, patriarcha Armeniæ, & episcopo Cyrenensi ex ord. S. Augustini. Quæ demum acta cum ante annos sex latinis literis tradiderit P. Jo. Facundus Raulin Cæsaraugustanus, ex ord. S. Augustini, Romæque vulgaverit eodem ipso anno 1745. typis Mainardi; materiam mihi suffecerunt aptissimam, ut meam collectionem integris ejus concilii actis ditarem; quod statim præstabo postquam de synodi hujus historia aliquid attigero.

In Malabrico tractu sita regio est Diamperitana, cui ejusdem nominis urbs imperat regni caput & metropolis. Sedes ibi suas habent per oppida montana dispersi Christiani, S. Thomæ, quos ut ab apostolo Thoma appellationem traxisse concesserim, religionem tamen ab apostolica longe diversam, utpote Nestorianam, ad ætatem usque concilii professos constat. Suos habebant episcopos totius Indiæ primates, Amalgalæ, quæ montium Malabriæ urbs est, residentes, a Chaldaeorum patriarcha datos, Nestorianis dogmatibus vel palam vel occulte faventes. Postremi omnium per hæc tempora sacram illam dignitatem gesserant Josephus III. Abraham & Simeon. Prior ille quod hæresim divulgasset, Lusitanos, penes quos summum erat civitatis imperium, offendit, a quibus exulare diutius in Lusitania coactus est. Tum rediit ad suos, sed brevi post iterum pulsus in exilium in Lusitania decessit. Vacuam absentia episcopi sedem occuparunt duo, Abraham & Simon; divisa enim schismate Chaldaeorum ecclesia, sicuti in duos scindebatur Patriarchas, ita & duobus episcopis India commissa est. Porro Simeon ab æmulo vexatus, a Romano Pontifice opem imploraturus ad urbem contendit; ibi tamen deprehensus, nullis initiatum ordinibus episcopum agere, actutum secedere jussus est, venitque profugus in Lusitaniam, ubi mortem obivit. Biennio ante ejus decessum, anno scilicet 1597. obierat & Abraham, quem diximus Simeoni aversatum; atque sic utroque sublato, ecclesiam aliquandiu gubernavit Georgius archidiaconus, cui Abraham moriturus regimen illud commendaverat. Sed Romanus Pontifex de ecclesia illa sollicitus Menessio Goensi archiepiscopo administrationis nomine curare illam jussit. Instituta tunc ab eo totius dioecesis visitatio, & post varias cum Georgio concerta-

ANNO CHRISTI 1599. *tiones, tandem illum pervicit persuasitque ut victas manus catholicæ fidei daret, eidemque stabiliendæ concilium indiceretur. Diamperis urbs commoda electa est ad eam congressionem, quo per singula oppida variis subjecta regibus dispersi christiani S. Thomæ e cœtu suo legatos destinarunt. Condicta est dies 20. Junii anni 1599. Ad statum illud tempus convenerunt omnes; sessionibus, quas actiones vocant, novem res tota peracta est, fructusque coitionis hujus extitit christianorum S. Thomæ saltem plurium ad catholicam fidem reductio. His obiter indicatis, acta demum recitemus, servatis hic pariter notis; quas identidem Romanæ editioni subjecit idem P. Raulis e quo versionem hanc Latinam actorum adornatam supra animadvertimus.* ANNO CHRISTI 1599.

S Y N O D U S

Diœcesana ecclesiæ, & episcopatus Angamalensis antiquorum christianorum sancti Thomæ in Montanis de Malabar Indiæ Orientalis,

A REVERENDISSIMO DOMINO

F. ALEXIO DE MENESSES

Archiepiscopo metropolitano Goensi, Indiæ, ac partium orientalium primate celebrata; auctoritate sanctissimi domini Clementis PP. VIII. tertia die Dominica post Pentecost. 20. Junii anno 1599. quo tempore sedes episcopalis vacabat, cujus synodi sessiones habitæ sunt in ecclesia omnibus SS. dicata, in oppido & regno de Diamper sub ditione regis Ethnici de Cochim; ibique summo pontifici Romano obedientia exhibita fuit, & omnes illius dioeceseos christiani Romanæ ecclesiæ primatum, ac potestatem professi sunt (a).

P U B L I C A T I O

Et indictio Diamperitanæ synodi.

DOn frater Alexius de Meneffes Dei, & sanctæ Rom. ecclesiæ gratia archiepiscopus Metropolitanus Goæ Indiæ & partium Orientalium primas &c. rev. in Christo patri Georgio archidiacono episcopatus regnorum de Malabar ad Montana christianorum Sancti Thomæ, & omnibus aliis sacerdotibus, Cassanariis, diaconis, & subdiaconis cunctisque populis, Pagis, oppidis, & locis, & omnibus Christianis dicti episcopatus, salutem in Jesu Christo domino nostro. Notum sit omnibus & singulis, qualiter SS. pater Clemens PP. VIII. pontifex Romanus, & Jesu Christi Domini nostri in terris vicarius, & modo Dei ecclesiæ præsidens, binas ad nos direxit literas in forma brevis, quarum una sub die 27. Januarii an. 1594. altera vero 21. Januarii anni proxime præteriti 1597. subscripta fuerat, quibus & munere pastoralis officii, & universalis potestatis, quam super omnes mundi ecclesias a Christo Domino, illa suprema sancta, & apostolica divi Petri Cathedra accepit, nobis præcipiebat, ut hujus ecclesiæ vacantis ob mortem archiepiscopi Mar-Abrahami curam gereremus; utque nullo umquam pacto, episcopum aut præsulem a Babylonica sede tali ecclesiæ designatum, prout huc usque factum fuerat, reciperemus, eo quod omnes schismatici, hæretici Nestoriani, & extra obedientiam sanctæ Romanæ ecclesiæ, babylonico patriarchæ ejusdem hæresis antesignano subjecti. Insuper ut in eadem episcopali sede gubernatorem, & vicarium apostolicum institueremus, qui rebus spiritualibus, ac temporalibus præesset, quousque sancta Romana ecclesia prædictæ episcopali sedi proprium pastorem designaret. Quæ munera nobis, apostolica auctoritate demandata, ut debita submissione, & obedientia exequeremur, statim ac fuit vita functus prædictus archiepiscopus Mar-Abrahamus, curavimus gubernatorem illius ecclesiæ virtute literarum apostolicarum instituere, eumque mittere ad dictæ ecclesiæ possessionem capiendam. Id quod aliis titulis nostri muneris erat: primo quia talis ecclesia capitulo (quod sede vacante ipsam regeret) destituta erat; deinde quia ea res ad metropolitam Indiæ, & omnium ecclesiarum in partibus orientalibus primatem attinere videbatur. Verumtamen cura, & labor omnis fructu caruit; & quamvis multis variisque tentatis viis hac in re per integrum biennium laboravimus, omnia quæ nos decrevimus, etiamsi illis mandatum sanctissimi patris Romani pontificis multum ponderis adderet, optatum exitum sortita minime fuerunt. Altas enim vero in ea dioecesi schisma, & contumacia adversus apostolicam sedem radices egerat: itaut nec nostris; nec pontificis præceptis ullo pacto obedirent; immo plura indies contra S. Rom. ecclesiæ obedien-

(a) Synodus hæc typis excusa fuit Conimbriæ apud Didacum Gomez Loureyro universitatis Typog. cum permis. S. Officii & ordinarii, anno 1606. Lusitano idiomate,

ANNO CHRISTI 1599.

dientiam debitam non levia facinora perpetrarent. Postquam vero causam hanc adeo implicitam, totque impedimentis involutam Deo enixe commendavimus, idque ab omnibus pariter hujus dioecesis incolis fieri jussimus, diu deliberavimus & mature perpendimus, quanam via executio mandatorum apostolicorum obtineri posset. Vehementer nos commovebat commiseratio gentis illius, cujus magna pars a tempore, quo ipsi S. apostolus Thomas evangelium promulgaverat, ad hæc usque tempora in Christi Domini fide constans perseverabat, in ipso infidelitatis gremio, & in tanta Christianorum illorum dispersione, cum diversas regiones incolerent, & eas quidem ditioni regum idololatrarum subjectas, quodque cumulum addebat sine ulla cum reliquis Christianis communicatione, quæ plane a primis illis temporibus interrupta fuit, usque dum Lusitani huc pervenerunt.

Post diuturnam deliberationem tandem, ne quos gloriosus Apostolus Thomas suis sudoribus irrigaverat fructus Catholicæ doctrinæ, deficiente alimento penitus arescerent, utque Apostolicæ S. Sedis mandata executionem haberent, decrevimus a nostra ecclesia discedere, relictis ibi idoneis Ministris, qui vices nostras supplerent, & dictam diœcesim adire, ut de rebus ad Montensem illam ecclesiam pertinentibus cognosceremus: ratio sic decernendi nobis fuit, ut experiremur an per nos præsentes, aspirante divina gratia, fieri posset, ut gens illa ad obedientiam S. Romanæ Ecclesiæ redigeretur, hæresesque, ac falsæ doctrinæ, quas Præsules Schismatici ab eorum antesignano Patriarcha Babylonensi illuc missi superseminaverant, penitus eradicarentur, libri pariter erroribus pleni, qui circumferebantur eliminarentur, quæ omnia facilius nos consecuturos esse sperabamus, si per nos ipsos pastoralia munera exercentes, viribus divinæ gratiæ, & divina ope adjuti, populis illis veritates Catholicas inculcaremus, eosque veræ, ac salutaris doctrinæ pabulo, quo maxime carebant, nutriremus.

Accessimus ergo ad dictam diœcesim, rerum omnium ad Christianos illos pertinentium inspectores, & cognitores fuimus. Nihil vero non movit Dæmon salutis nostrarum animarum hostis infestissimus, ut nostros pios conatus, laboresque eluderet. Maximas turbas, contentiones, tumultus excitavit, & eo redacta res fuit, ut quam-

A plures a nobis discesserint, & sancta ecclesia Romana novo schismate proscissa fuerit. At Deus suæ bonitatis memor, nostrorumque criminum immemor, nos, post multos toleratos labores a periculis omnibus liberavit, suaque bonitate, & clementia, qua non vult mortem peccatoris, sed ut convertatur, & vivat, tum etiam intuitu meritorum sancti apostoli Thomæ primi horum Christianorum magistri, & protectoris, tempestatem illam in pacatissimam vertit tranquillitatem. Omnibus itaque lux veritatis affulsit: quamobrem nobis adhæserunt, fidem Catholicam professi sunt, nobisque morem gerentes, ad sanctæ Romanæ ecclesiæ gremium redierunt.

B Ob quæ beneficia, maximas, ut par erat, Deo gratias egimus, utque iis diu Christiani illi fruerentur, & ea quæ ad Dei gloriam peracta fuerant, rata, & firma permanerent, nobis maxime salutare, & opportunum visum fuit, Synodum Dioecesanam commodiori in loco, atque adeo in meditullio dioecesis quamprimum indicere, ubi quæ ad Dei honorem, fidei catholicæ augmentum, vitiorum scelerumque extirpationem, Christianorum quoad mores reformationem, animarum denique utilitatem, & pacem opportuna forent, pertractarentur. Ne igitur consilium adeo salutare differamus, ecclesiam, & locum de Diamper præeligentes, omnibus & singulis Christianis hujus dioeceseos, tam ecclesiasticis, quam Laicis cujusvis status, & conditionis existant, notam facimus indictionem, & convocationem hujusmodi synodi in dicto loco de Diamper peragendæ die 20. proximi mensis Junii currentis anni 1599. quæ erit Dominica tertia post Pentecosten. Insuper præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poena excommunicationis latæ sententiæ Rev. hujus episcopatus archidiacono, & omnibus aliis sacerdotibus ejusdem, legitime ob valetudinem, ætatem, vel alio inevitabili officio non impeditis, ut die 20. Junii adsint, ut ab iis nobiscum congregatis prædicta synodus dioecesana, juxta sacros Canones celebretur. Et quia ex consuetudine immemorabili, a primis usque temporibus inducta, & ab ipsis Ethnicorum Malabaricis regibus permissa, etiam ea omnia, quæ propria sunt regiminis temporalis, & causæ ipsæ etiam (*a*) Civiles, ad ecclesiam, ejusque Præsulem pertinent: & quia non minus antiqua viget consuetudo notificandi Populo, quæ ecclesia decre-

(a) Quoniam plures Acatholici, cum quibus Justus Henningius Bohemer *De Jure Protestan.* & Petrus Giannone *Hist. Civil. Reg. Neapol. tom. 1. pluribus in locis*, sæcularium litium cognitionem Episcopis priorum sæculorum præfracte abjudicant, ut Romanam præsertim Curiam de usurpatione coarguant, opportune ecclesiæ Angamalensis immemorabilem, quæ hic laudatur, consuetudinem ab usque priscis temporibus objicimus; & quidem ineluctabili Augustini testimonio & exemplo. Testimonio; etenim locum 1. *Corin* 6. de judiciis primorum Christianorum ita interpretatur. *Psal.* 118 *Sermo* 24. *dicere non audemus, dic homo quis me constituit Judicem inter vos? Constituit enim talibus causis, ecclesiasticos Apostolus cognitores; in foro prohibens jurgare Christianos. Et de opere Monac.* c. 29. hæc scribit: *Quibus nos molestiis* (causæ secularium dirimendi) *idem affixit Apostolus non utique suo, sed ejus qui per eum loquebatur arbitrio* (id juris a Deo legislatore derivat). Quod etiam exemplo suo roboravit S. Doctor asserens ibidem ista; *Quantum attinet ad meum commodum, mallem,* (in Monasterio) *manibus operari, quam tumultuosissimas perplexitates causarum alienarum pati de negotiis secularibus,*

ANNO CHRISTI 1599.

crevit, ut ea melius exequantur sub eodem præcepto, & censuris omnibus Christianis locorum, & pagorum, vel ubi loca hujusmodi circumscripta, & suis limitibus definita non existunt, omnibus, qui in aliqua ecclesia convenire solent, tamquam ad ipsam pertinentes, præcipimus, & mandamus, ut statim ac hoc nostrum mandatum ad eorum notitiam pervenerit, quilibet Pagus, vel communitas quatuor ex honestioribus timoratæ conscientiæ, & rerum gerendarum experientia aptioribus eligat, ut populi sui nomine, synodo intersint, & facultatibus sufficientibus instructi, omnium nomine acceptare, subscribere, consulere, obligarique possint ad ea, quæ synodus statuerit adimplenda: præterea exposcere, & proponere valeant quidquid ad Dei synodum, & rerum spiritualium, & temporalium profectum erga populos, & Christianitatem expedire judicaverint.

Per has easdem nostras literas facultatem concedimus omnibus & singulis, tam ecclesiasticis, quam sæcularibus, qui lites, querelas, dissensiones, competentias, petitiones, vel res alias contentiosas præ manibus habent, quæ per præsulem, aut Christianos determinari debent, ut eas synodo proponant, & coram ipsa libere possint, quod sibi visum fuerit, postulare; in omnibus enim audiendis facilem se præbebit synodus, & juxta sacros canones & consuetudines, quæ in singulis territoriis vigent, quod æquum justumque fuerit, decernet. Et quia nobis constat, plura litigia in dicta dioecesi in dies excitari, quæ sunt frequentium discordiarum semina; non tantum facultatem facimus; verum etiam præcipimus, & mandamus omnibus, qui in hisce controversiis versantur, ut aliis prætermissis recursibus, qui plerumque in christianorum præjudicium cedunt, interea temporis hanc viam sanctam, & justam ineant. Ut tamen omnia ad optatum finem perducantur, illud in primis opus est, nempe divinam gratiam, & auxilium implorare à Deo, a quo bona cuncta procedunt, & sine quo nihil boni possumus, utque multorum precibus clementissimus Deus reddatur nobis propitius, laudabilem sanctorum patrum, veterumque conciliorum consuetudinem sectantes, monemus, plurimumque in Domino commendamus cunctis Christifidelibus istius dioeceseos, ut a tempore potissimum, quo synodus exordium sumet, quousque finiatur, jugiter, corde puro, & mundo, in jejuniis, eleemosynis, orationibus aliisque pietatis operibus sese exerceant, dominum instantissime deprecantes, ut omnium mentes congregandorum illuminet, & nostras suo amore voluntates inflammet, ut in nullo ex agendis deviemus a vero, & quæ fuerint decreta efficaciter executioni mandentur, & custodiantur per intercessionem sanctissimæ virginis Mariæ dominæ nostræ, de cujus honore & gloria (*a*) singulariter tractaturi sumus, & gloriosi apostoli divi Thomæ, institutoris, patroni, & protectoris Christianitatis hujus, omniumque cœlicolarum, ut cunctorum pace, & concordia incipiat, & progrediatur synodus, & ad Dei æternam gloriam honorem, & laudem finiatur. Postremo jubemus hoc nostrum mandatum, & convocationem synodi dioecesanæ promulgari coram populo in singulis istius episcopatus ecclesiis prima Dominica, quæ proxime sequitur, postquam notificatum fuerit omnibus Cassanariis ipsarum, ulterius valvis ipsarum ecclesiarum affigi, & manere affixum, ut ad omnium notitiam perveniat, & debitam executionem sortiatur. Datum Chanottæ die 14. Maii sub nostro, & publico sigillo nostræ cancellariæ. Andreas Cerqueira notarius cameræ illustrissimi domini archiepiscopi primatis scripsit anno æræ 1599.

Frater Alexius archiepiscop. Primas.

ACTIO I.

I. IN nomine sanctissimæ, & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: anno à nativitate Domini nostri Jesu Christi MDXCIX. die XX. mensis Junii Dominica III. post Pentecosten. pontificatus sanctissimi domini nostri Clementis papæ VIII. anno VII. regnante in Lusitania ejusque dominiis rege catholico D. Philippo II. Portugalliæ, Algarviorum, & Maluccarum rege ejusque regni anno I. moderante Indiæ Orientalis statum ipsi regi subjectum, illustrissimo DD. Francisco de Gama, comite de Vidigueira, classis præfecto Indiæ, ejusque Prorege, in loco de Diamper, Ethnici regis de Cochin ditioni subjecto in ecclesia omnibus sanctis dicata, episcopatus Angamallensis in montanis Malabaris, ubi degunt fideles, qui Christiani sancti Thomæ appellantur; sede vacante ob mortem archiepiscopi Mar. Abraham, congregata fuit juxta sacros canones synodus dioecesana, ab illustrissimo, & reverendissimo D. D. fratre Alexio de Menesses archiepiscopo metropolitano Goæ, Indiæ, & partium orientalium primate, cum omnibus presbyteris, & Cassanariis dicti episcopatus, & cum electis populorum, & pagorum ipsius multisque aliis ejusdem Christianitatis ad laudatam synodum, per illustrissimum metropolitanum convocatis; & primum plurimis gratiis Deo actis, eo quod turbæ & contentiones, quas diabolus humani generis hostis, ne synodus celebraretur, excitaverat, amicabili pace & concordia compositæ fuissent; cunctis etiam præ

bus, vel judicando dirimendis, vel interveniendo prævidendis. Quo liquet contra quod ajebat Giannonius, non tantum per arbitros, lites ab episcopis definitas esse. Et *Epist.* 33. blandas litigantinm salutationes, & ficta officia depingit: *Et homines quidem causas suas seculares, apud nos finire cupientes, nos sanctos, & Dei servos appellant, ut negotia terræ suæ peragant.* Vide etiam *Epist.* 252. Hoc etiam iterum subigetur infra, *Act.* 9. *Dec.* 16.

(*a*) Quod eo dicit Alexius, quia adversus errores Nestorianorum illorum, afferenda erat beatissimæ Virg. Mariæ, non solum maternitas Christi, quam ultro fatebantur, sed etiam quod fuerit *Theotocos* seu mater Dei, quod mordicus obstinateque negabant.

præ gaudio exultantibus, quod tandem licuerit ad pertractandum de servitio Dei, sinceritate fidei, & bono Christianitatis, animarumque, eos in unum congregari; illustrissimus archiepiscopus pontificalibus indutus ornamentis, missam *Ad tollendum schisma*, prout in Romano Missali continetur, celebravit; habita deinde concione ad populum, & sacro peracto, cum vestes pontificales reassumpsisset, *Officium ad incipiendum concilium*, juxta præscriptum ceremonialis Romani peregit, quibus finitis, in faldistorio sedit, & considentibus aliis ad Synodum convocatis, tum ecclesiasticis, tum secularibus, & singulorum populorum electis, facultatem a communitate habentibus, coetui universo notum fecit, se præsentem synodum celebrare auctoritate munitum duorum brevium, patris Ss. Clementis PP. VIII. D. N. quibus regimen istiusmodi ecclesiæ ob mortem archiepiscopi Mar-Abrahami, quandiu proprius præsul & pastor non eligeretur, sibi commendaverat. Id etiam alio titulo ad se spectare juxta sanctiones canonicas, cum archiepiscopalis sedes vacaret, & ecclesia ipsa archiepiscopalis, ipsius suffraganea, orbata esset capitulo; atque ipse metropolitanus esset, & totius Indiæ, cunctarumqne partium orientalium primas: literis etiam apostolicis, quæ exacte fuerant Malabarice redditæ, lectis, explicatis, & reverenter obsequenterque admissis, iterum dixit dominus metropolitanus, sibi utpote in idiomate Malabarico peregrino, opus esse aliquo viro probato, & in re ecclesiastica versato, qui tam ea, quæ ipse in congregationibus diceret, quam quæ sibi dicerentur, vernaculo sermone utrinque fideliter redderet.

II. Et statim communi omnium consensu electus fuit ad id muneris, Jacobus presbyter, Cassanarius ecclesiæ de Pallurti ejusdem episcopatus, Lusitanica, & Malabarica lingua doctus; cui ad se vocato, & accedenti, commisit dominus metropolitanus, ut officium Interpretis in sacra synodo adamussim impleret: quapropter ab ipso coram omnibus, Sacramentum, exegit tactis sanctis Evangeliis, quo Deum adhibens testem promisit, se bene & fideliter munus suum gesturum, itaut sincere referret, & quæ ipse Dominus loqueretur cum adstantibus in synodo; & quæ alii loquerentur cum ipso, nihil addendo, vel detrahendo de substantia, & veritate dicendorum: insuper se fideliter, quod pariter sui muneris erat, lecturum decreta, & sanctiones synodi in congregationibus: quæ omnia lingua Malabarica scripta erant, & quia *in ore duorum, vel trium testium stat omne verbum*, ut ipsa testatur (a) veritas, ipsi Jacobo Cassanario interpreti pro ampliori securitate, adjuncti fuere ab ipso Rev. Metropolitano RR. PP. Franciscus Roz, & Antonius Toscano e Soc. Jesu, collegii de Vaipicota ejusdem episcopatus Alumni, qui utpote Malabaricæ linguæ peritissimi, exponenda ab Interprete perpenderent: & si quid minus apte Malabarice fuisset redditum, simul cum aliis extra consessum præsentibus, tum Indigenis, tum Lusitanis, utraque pollentibus lingua, ubi opus esset, corrigerent e vestigio, & emendarent.

DECRETUM I.

III. Cunctis igitur congregatis, Illustrissim. Metropolitanus sedens in Faldistorio, una cum ceteris, ad latera, ordine suo considentibus, dixit: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, trium Personarum, & unici veri Dei: Amen. Placet ne vobis Fratres carissimi, & Ven. Sacerdotes filii mei, in Christo dilectissimi, electi & procuratores populorum, ad laudem, & gloriam SS. & Individuæ Trinitatis, Patris, Filii, & Spiritus sancti, ad augmentum, & exaltationem Fidei Catholicæ, religionis Christianæ, in hoc episcopatu Montensi, ad destructionem hæresum, & erorrum, quos in eo Hæreticorum, & Schismaticorum aliqui seminaverunt: librorumque a falsis doctrinis, quæ ab illis in hujusmodi libris scriptæ sunt, expurgationem: ad restaurandam perfectam istius ecclesiæ, cum Catholica, & universali unionem: ad redintegrandam obedientiam debitam summo pontifici Romano, Universalis ecclesiæ Pastori, D. Petri in ejus Cathedra successori, & Christi in terris Vicario, a quo jam dudum ipsa discessit, ad simoniacam labem, quæ in hac diœcesi invaluit eradicandam: ad rectam administrationem Sacramentorum, & ipsorum usum necessarium in ecclesia, in posterum restituendum; ad rerum ecclesiasticarum, Cleri, & morum totius populi Christiani hujus diœcesis reformationem, synodum diœcesanam in Montanis celebrari?* Et dicto ab omnibus, auditoque, *Placet*, iterum *dixit* Reverendissimus Metropolitanus.

IV. *Dum ergo vobis placet, Ven. Fratres, & filii in Christo dilectissimi, synodum incipere, deprecantes Deum, a quo bona cuncta procedunt, oportet, ut ea quæ sunt pertractanda, tum de pertinentibus ad Catholicam fidem, tum etiam ad ecclesias, Officia divina, sanctorum Sacramentorum usum, & totius Populi in moribus profectum, peramanter, benigneque accipiatis, & deinceps auxilio divino obsequenter adimpleatis; & quæ emendatione digna videbuntur, fideliter unusquisque vestrum, synodo aperiatis: quod si præsentium alicui, quæ dicentur, vel tractabuntur displicuerint, procul ab omni contentionis umbra, personaliter coram omnibus mentem suam explicet; ut ita mediante gratia Divina, res discuti possint (quod unice præ oculis habere debemus) & in pristinum, rectumque statum restituantur. Ita tamen ut in vobis nullum habeat locum contentio, & discordia, ad justitiam & veritatem pervertendam, neque Christianus vigor, & solicitudo inquirendi, complectendive saniora consilia, languescat.*

DE-

(a) Matth. cap. 18. v. 16.

ANNO CHRISTI 1599.

DECRETUM II.

V. Præcipit synodus in virtute Sanctæ obedientiæ, & sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ne ullus ecclesiasticorum, vel secularium, ex vocatis ad synodum, & in ea existentibus, e loco Diamperitano, ubi synodus celebratur, absque expressa Illustrissimi Metropolitani facultate discedat; neque id fiat, nisi post celebrationem synodi, decretis propria manu subscriptis, cunctisque licentia recedendi facta. Illud insuper præcipit, & enixe commendat, ut si quis ad laudem Domini nostri, & in commune bonum Christianorum hujus diœceseos aliquid dignum, de quo in synodo agatur, animo præconceperit, illud Domino Metropolitano, verbo, vel scripto, per interpositam personam proponat, ut quod expedire videatur, decerni possit.

DECRETUM III.

VI. Cunctis præsentibus, & absentibus notum, manifestumque sit, nulli Populo sive Pago præjudicium futurum, quantum ad loci præeminentiam, eo quod synodus in hoc loco de Diamper celebretur: nec ecclesiæ, aut personæ alicui ex ordine consedendi in synodo: immo omnia jura, & privilegia, sicut antea, cuivis integra, & in suo robore permansura: quod si super iis aut alia re consimili, aliquod suboriatur dubium, Dom. Metropolitano exhibeatur, ut partibus auditis, pro justitia decernat.

DECRETUM IV.

VII. Cum præ oculis habeat hæc synodus. (a) *quodlibet donum esse a Deo, & omne donum perfectum descendere a Patre luminum*, qui perfectam tribuit sapientiam, cum cordis humilitate eam postulantibus: & præterea *quod* (b) *initium sapientiæ est timor Domini*, monemus, & mandamus omnibus fidelibus Christianis, tam ecclesiasticis, quam secularibus hic congregatis, ut sua peccata cum animi dolore confiteantur, & sacerdotes sacrum celebrent: qui vero sacerdotes non fuerint, sanctissimam Eucharistiam suscipiant: a Domino devoto, & humili corde petentes optimum exitum rerum in synodo pertractandarum. Ad eundem finem quotidie, durante synodo duæ Missæ solemniter in ecclesia cantentur; a Latinis una de Spiritu sancto, altera a Syris de B. Virgine Maria Domina nostra, de cujus honore & gloria peculiariter agendum est. Hæ Missæ celebrandæ erunt horis, quæ congregationem non impediant; quæ congregatio quotidie hora septima matutina inchoabitur. Insuper quotidie etiam post occasum Solis in ecclesia solemniter, tum a Latinis, tum a Syris cantabuntur Litaniæ B. Virginis, cum ejusdem commemoratione.

DECRETUM V.

VIII. Ad vitandas perturbationes, quæ excitari possent; neve detur locus contentionibus non necessariis, & præjudicialibus; præcipit synodus in virtute Sanctæ Obedientiæ, & sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda, ut dum fiunt congregationes, & synodales conventus, nullus sive secularis, sive ecclesiasticus audeat simul cum aliis, vel secularibus, vel ecclesiasticis convenire ad discutiendas res ad hanc synodum, vel ad istam *Christianitatem* pertinentes, absque expressa Illustrissimi metropolitani facultate: verum omnia, quæ pertractanda censuerint, palam, & in congregatione proponant: excipimus autem illos conventus a populo fieri solitos, dum aliquid, de quo commune consilium audiri debet, occurrit, vel quæ fiunt ex mandato ejusdem Domini metropolitani.

ACTIO II.

IX. Die secunda, decantatis Antiphona, Psalmo, orationibus, & Hymno, prout in Pontificali Romano habetur: Illustrissimus metropolitanus in suo faldistorio sedens dixit: *Venerabiles & dilecti fratres presbyteri: filii in Christo carissimi procuratores, & electi populorum: cum hesterna die vix nobis per tempus licuerit alia peragere, quam divinis precibus, & concioni habendæ ad populum, incumbere, oportet hodie exordium sumere a rebus ad ipsam synodum pertinentibus: & ab iis primum, quæ ad integritatem, & veritatem nostræ Sanctæ Fidei Catholicæ, ejusdemque professionem spectant: sed prius vos iterum monemus in Domino, ut omnia, quæ vobis vel restauranda, vel emendanda, vel in toto episcopatu, vel in aliqua ejus parte, visa fuerint, nobis, vel congregationi istiusmodi proponatis, ut omnia cum auxilio, & gratia Divina, vobis adnitentibus, ad optimum, quem optamus, statum perducantur, ad laudem Domini Nostri Jesu Christi.*

DECRETUM I.

X. Ut quoad omnia synodus sacrorum Canonum regulas teneat, & sanctorum conciliorum generalium, sacri potissimum concilii Tridentini vestigiis inhæreat: ac probe cognoscens, id ab hac ecclesia merito exigi, utpote in qua variæ opiniones adversus nostram sanctam Fidem Catholicam insurrexerunt, variique errores ab Hæreticis, & Schismaticis fuerunt disseminati, præcipit omnibus, tam ecclesiasticis, quam secularibus ad ipsam vocatis, ut nomine non solum proprio, sed etiam totius cleri, ac populi professionem Fidei, & juramentum per formulam hic adnexam in manibus Illustrissimi metropolitani hujus concilii præsidentis, omnino præstent.

XI. Et statim in executionem hujus decre-

(a) Jacobi 1. v. 17. (b) Ecclesiastici 1. v. 16.

ANNO CHRISTI 1599.

creti, utque exemplo se invicem accenderent, & alter alteri incitamento esset, Illustrissimus metropolitanus vestibus pontificalibus indutus, Mitra deposita, & ante Altare genuflexus, habensque ante oculos sancta Evangelia, & crucem, iisque tactis, proprio nomine, tamquam præsul hujus ecclesiæ hoc tempore Sedis vacantis, & metropolitanus ejusdem: nomine præterea totius Populi Christiani istius dioeceseos, & singulorum omnium, tam ecclesiasticorum, quam secularium, sequens juramentum, & professionem fidei, quæ subinde cunctis adstantibus, fuit declarata, emisit.

Professio, & Juramentum Fidei.

XII. *In nomine sanctissimæ, & individuæ Trinitatis Patris, Filii, & Spiritus Sancti trium Personarum, & unius veri Dei. Anno a Nativitate Domini Nostri Jesu Christi 1599 sub Pontificatu Sanctiss. D. N. Clementis PP. VIII. ejusdemque anno septimo, in loco de Diamper regnorum de Malabar indiæ Orientalis, in ecclesia omnibus sanctis dicata, die 21. mensis Junii in synodo dioecesana hujus episcopatus ad Montana, ab Illustrissimo, & reverendissimo DD. Fratre Alexio de Menesis archiepiscopo metropolitano Goensi, Primate Indiarum, & partium Orientalium, sede vacante ejusdem episcopatus. Ego N. libere, & spontanee, nec aliqua violentia adstrictus, sed mero meo arbitrio, & pro Animæ meæ salute, & quia ita ex corde credo, protestor, me firma fide credere, & confiteri omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo utitur sancta Mater Ecclesia Romana. Videlicet.*

XIII. *Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem &c.* Deinde sequitur totidem verbis, fidei professio, ut habetur in Bulla Pii IV. *Injunctum nobis*. Dat. Romæ Id. Nov. An. 1564. usque ad illa verba inclusive: *Animasque inibi detentas fidelium suffragiis juvari*. Deinceps ita habet.

XIV. *Pariter affirmo fidelium justorum Animas ex hac vita migrantes, quæ hic pro pœnis, ob peccata debitis, jam satisfecere, & quæ purgatorium tormentum, juxta beneplacitum & ordinationem Dei plenam satisfactionem exhibuere, & pariter, quæ post Baptismum nullum peccatum commiserunt, statim post mortem pergere in Cœlum, ubi vident Deum sicuti est. Exinde condemno, & anathematizo hæresim dicentium, justorum animas esse in Paradiso terreno usque in diem Judicii: Animasque damnatorum, non aliter torqueri, quam ex scientia tormentorum, quibus post judicii diem punientur. Similiter confiteor, & affirmo, sanctos, una cum Christo regnantes, venerandos, atque invocandos esse, eosque orationes Deo pro nobis offerre, & eorum Corpora, & Reliquias esse in terris venerandas: insuper Imagines Christi & Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum, habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam.*

XV. *Similiter sacratissimam Virginem Mariam esse proprie, & vere Dei Matrem, & ita vocari debere a fidelibus, quia realiter, & vere peperit secundum Carnem, ac sine dolore, aut angore aliquo, verum Dei Filium, verum hominem factum, ipsa Virgine permanente ante partum, in partu, & post partum, atque ipsam, nullam peccati actualis maculam contraxisse affirmo.*

Confiteor etiam indulgentiarum potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse.

Sanctam catholicam, & apostolicam Romanam ecclesiam omnium ecclesiarum matrem, & magistram agnosco; & omnes quotquot ipsi non obediunt, hæreticas esse ecclesias, schismaticas, atque inobedientes Jesu Christo, ejusque mandatis, nec non Hierarchiæ ecclesiasticæ ab ipso institutæ, ac demum extra æternam esse salutem.

Promitto, & juro veram obedientiam papæ, seu Romano Pontifici, B. Petri apostolorum principis successori, & Christi in terris vicario, totius ecclesiæ capiti, ipsius doctori, & magistro, patri, prælato, & pastori omnium fidelium: necnon confiteor, omnes quotquot Romano pontifici Christi in terris vicario non obediunt, tamquam inobedientes mandatis ipsius Christi, ab æterna salute excludendos.

XVI. *Recipio, approbo, & confiteor, omni hæsitatione remota, omnes determinationes, diffinitiones, & declarationes in sacris canonibus, & conciliis generalibus, ac præsertim in sacrosancto concilio Tridentino contentas. Pariter damno, rejicio, & anathematizo omnia ipsis contraria; atque hæreses quascumque, ab ipsis damnatas, rejectas, & anathematizatas, una cum ecclesia damno, rejicio, & anathematizo; ac potissimum diabolicam, & perversam hæresim Nestorianorum, cum ipsorum perfido Duce Nestorio, ipsiusque pravis magistris Theodoro, & Diodoro, cum omnibus, sequentibus, præteritis, & præsentibus, qui a Satana seducti, & persuasi, duos in Christo personas, & duo supposita impie asserebant; affirmantes, verbum divinum non assumpsisse carnem in unitatem personæ, sed tantummodo per inhabitationem, & mansionem in ea fuisse tamquam in templo; nec dicendum esse, Deum fuisse incarnatum; nec Virginem Mariam vocandam esse matrem Dei, sed tantum matrem Christi; quæ omnia rejicio, condemno & anathematizo, tamquam diabolicas hæreses; immo credo, amplector, & approbo, quæ circa hæc sacrum concilium Ephesinum I. ducentorum patrum decrevit, & in quo ex mandato Romani Pontificis Cælestini I. præsedit B. Cyrillus patriarcha Alexandrinus, quem fuisse justum, & sanctum, Deoque gaudere omnino confiteor, quique eum blasphemant, extra æternam fore salutem.*

Similiter damno dicentes, de Christi passione agendum non esse, nec de illo loquendum; immo id facere esse injuriam Christo irrogare, sed credo, & confiteor, meditationes, & colloquia de Passione Christi maximum fidelibus afferre proventum.

Pariter confiteor & credo, quod sicut unus est Deus, una fides, & unum baptisma, ita una tantum est vera lex in tota, atque integra Christiana ecclesia, quæ est lex Jesu Christi

sti

ANNO CHRISTI 1599.

A *sti Domini nostri, veri Dei, & veri hominis: quam unam legem omnes Apostoli, eorumque discipuli, & successores unanimiter, & uniformiter prædicaverunt, & prædicamus, & confitemur in toto orbe: & damno, ac rejicio inepte dicentes, aliam esse legem sancti Thomæ, & aliam divi Petri, atque esse omnino diversas: & nulla ratione inter se convenire; cum aliis omnibus erroribus, & hæresibus ab ecclesia matre rejectis.*

Hanc veram catholicam fidem, extra quam &c. sequitur prout in laudata formula Piana usque ad ultima verba: quibus professio Diamperitana adjunxit sequentia.

XVII. Spondeo itaque, voveo, & juro Deo, Cruci, & sanctis evangeliis, nullum me in B *præsens, vel in posterum in hac ecclesia, & episcopatu Montensi, episcopum, archiepiscopum, prælatum, pastorem, vel gubernatorem admissurum, præter illum, qui a sancta sede apostolica, per papam, & pontificem Romanum fuerit immediate constitutus; atque ipsi ita constituto, tamquam proprio, & vero pastori, obedientiam præstiturum, omnino independenter, nulloque expectato consensu, aut nominatione a patriarcha Babylonico, quem rejicio, damno, & anathematizo, tamquam hæreticum, Nestorianum, schismaticum, & extra obedientiam sanctæ Romanæ ecclesiæ, & idcirco extra æternam salutem; necnon juro, & promitto, ipsi nunquam obedire* C *nec in aliquo cum eo communicare. Igitur omnia dicta, & promissa spondeo, voveo, juro, & consecro Deo omnipotenti, & huic sacrosanctæ Christi Cruci. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta evangelia. Amen.*

XXVIII. Qua protestatione, ac fidei professione peracta, reverendissimus metropolitanus surrexit, & mitra capiti imposita, in faldistorio sedit, accepitque evangeliorum codicem, quem cruci supposuit. Ad eum primus accessit reverendus Georgius archidiaconus illius Montensis episcopatus, & coram eo genibus flexis, & clara, & intelligibili voce proprio Malabarico idiomate, eandem fidei professionem emisit, sa- D cramento præstito in ejusdem Metropolitani manibus. Deinde cunctis presbyteris, diaconis, & subdiaconis, & aliis Chamaziis inibi genuflexis, Jacobus Cassanarius de Pallurti synodi interpres vernacula lingua Malabrica eam fidei formulam protulit, eandem singulis de verbo ad verbum repetentibus. Qua formula absoluta, omnes singillatim in manibus Metropolitani juramentum præstitere; qui ab unoquoque eorum quæsivit, num firmiter crederet omnia, quæ in ea formula continebantur; & insuper quidquid sancta mater ecclesia Romana credebat, & confitebatur; & num rejiceret quidquid ipsa rejiciebat? E an etiam anathematizaret perversam Nestorianorum hæresim, cum eorum erroribus, ejusque authores, & fautores, Nestorium, Theodorum, & Diodorum, cum ipsorum asseclis; insuper num sanctam Romanam ecclesiam, ut matrem, & magistram agnosceret, omniumque mundi ecclesiarum caput; ac confiteretur, quod ecclesiæ ipsi rebelles ab æterna excluderentur salute. An promitterent, & jurarent veram obedientiam, & subjectionem sanctissimo patri papæ, & pontifici Romano, tamquam universali ecclesiæ pastori, apostolorum principis D. Petri successori, & Christi in terris vicario, exclusa omni communicatione cum patriarcha Babylonico, schismatis antesignano, cui injuste usque ad hæc tempora subjecti fuerant? An sponderent, & jurarent, nullum alium in episcopum nunc, & in posterum accepturos præter illum, qui ab ecclesia Romana fuerit institutus, & a papa missus, & cuilibet hujusmodi, animo sincero, obedientiam præstituros, & recepturos tamquam proprium pastorem, quod proprium eorum est, qui sunt veri catholici, & ecclesiæ filii; demum se execraturos patriarcham Babylonicum, tamquam hæreticum Nestorianum, & a gremio sanctæ matris ecclesiæ rejectum, nec unquam fore, ut illi pareant, aut cum illo in rebus ecclesiasticis communicent? Quibus omnibus articulis, & ipsorum cuilibet, omnes, & singuli, positis supra evangelia, & crucem manibus, responderunt, se ita credere, jurare, Deoque spondere per evangelia, & Christi crucem ipsis superpositam. Postea ecclesiastici eandem professionem, & juramentum præstiterunt; & subinde electi, & procuratores populorum, cæterorumque ejusdem dioeceseos locorum, nomine communitatum, a quibus facultatem ad hoc munus acceperant. Id quod ab aliis etiam omnibus Christianis, qui aderant, præstitum fuit.

DECRETUM I.

XIX. Præcipit synodus, ut cuncti sacerdotes, diaconi, & subdiaconi præsentis dioeceseos, qui non intersunt synodo, eandem fidei professionem, & juramentum in manibus illustrissimi metropolitani in visitatione episcopatus, quam aggredi proposuit, præstare debeant; quique visitationis tempore abfuerint, id ipsum præstare debebunt in manibus illius, qui ab eo deputabitur: itaut nemo in sacris constitutus in toto inveniatur episcopatu, qui hujusmodi possessionem, prout hic continetur, non emiserit. Præterea jubet, nullum ex Cassanariis in vicarium, vel curatum cujuslibet ecclesiæ, ullo tempore eligi, quin ante possessionem initam, prædictam professionem faciat, vel in manibus præsulis, aut alterius ad id muneris designati: quod pariter de his, qui ad ordines sacros promoveri debent, eodem modo decernitur. Quod si prædictorum aliquis id facere renuerit (quod Deus avertat) excommunicatus declaretur, & ut talis ab omnibus habeatur, & tamquam vehementer suspectus de fide, juxta sacros canones puniatur.

ACTIO

ANNO CHRISTI 1599.

ACTIO III.

De rebus ad catholicam fidem ſpectantibus.

DECRETUM I.

XX. QUia *ſine fide impoſſibile eſt placere Deo* (*a*), fides autem hujusmodi, eſt ſancta fides catholica, quæ eſt veræ vitæ principium, & cujus puritate populus chriſtianus, & catholicus ab eo, qui ejusmodi non eſt, diſcernitur; cumque ſynodo compertum ſit, a pluribus hominibus ab hac vera fide errantibus, necnon mediantibus pluribus libris falſas, & erroneas doctrinas continentibus, errores non paucos in hac dioeceſi fuiſſe diſſeminatos, eiſque plures fuiſſe miſerrime infectos, & in poſterum multo plures infici poſſe, eidem ſynodo opportunum viſum fuit, ultra profeſſionem fidei jam factam, ſingillatim exponere præcipua noſtræ fidei capita, & qui ſunt contra illam errores in dictis libris, indicare, ut hujus dioeceſeos incolæ, eorum malitiam, ac falſitatem agnoſcant, eoſque declinent, ac fugiant.

CAP. I.

Doctrina fidei.

XXI. Quæ noſtra ſancta fides, cum eccleſia catholica per totum orbem diffuſa, ab initio credidit, tenet, & unanimiter profitetur, hæc ſunt: credimus in unum verum Deum omnipotentem, incommutabilem, incomprehenſibilem, ineffabilem, æternum, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum: unum in eſſentia, trinum in perſonis; patrem ingenitum; filium genitum a ſolo patre, ipſi conſubſtantialem, & æqualem; Spiritum Sanctum ab æterno procedentem a Patre, & Filio; non tamquam a duobus principiis, aut duplici ſpiratione, ſed ab utroque, tamquam ab unico principio, & unica ſpiratione. Pater non eſt Filius, nec Spiritus Sanctus; Spiritus Sanctus non eſt Pater, nec Filius; ſed Pater eſt Pater tantum, Filius eſt tantum Filius; Spiritus Sanctus tantum eſt Spiritus Sanctus: nulla perſona aliam æternitate præcedit, aut excellit magnitudine, aut ſuperat poteſtate, ſed ſemper eſt abſque principio, & fine. Pater eſt qui generat: Filius qui generatur; Spiritus Sanctus qui procedit; conſubſtantiales pariter, & æquales, æque potentes, æque æterni. Tres iſtæ perſonæ ſunt unus Deus, & non tres Dii, una eſſentia, una ſubſtantia, una natura, una immenſitas; unum principium, unus creator omnium rerum, viſibilium, & inviſibilium, corporalium, & ſpiritualium, qui cum voluit omnia ſua bonitate creavit, & omnia quæ creavit, voluit eſſe valde bona.

A

CAP. II.

XXII. Præterea unigenitus filius Dei, qui ſemper eſt cum Patre, & cum Spiritu Sancto, patrique conſubſtantialis, tempore a Divina miſericordia præordinato, ut homines liberaret a peccato Adam, ceteriſque culpis, incarnatus fuit vere Spiritus Sancti virtute, in illibato ventre Sacratiſſimæ Virginis Mariæ dominæ noſtræ, atque in ea accepit veram, & integram naturam noſtram humanam, corpus ſcilicet, & animam rationalem in unitatem perſonæ Divinæ, tali unione, ut per illam unus idemque Jeſus Chriſtus ſit Deus, & Homo; B Filius Dei, & Filius hominis, nempe Virginis; quin una natura cum alia confuſa ſit; nec una in alian mutata, vel una mixta cum alia; vel earum alterutra perierit, & in nihilum fuerit redacta. Quamobrem in una perſona, & in uno ſuppoſito divino, duplex eſt natura perfecta; divina, & humana; ſalvis ſemper utriuſque proprietatibus, duplici videlicet voluntate, divina, & humana; & duplici operatione in uno tantum Chriſto; & ſicut forma Dei formam ſervi non tollit, ita forma ſervi Dei formam non minuit, quia ipſe, qui eſt verus Deus, idem eſt, & verus homo: Deus per illud, *quod in* (*b*) *principio erat Verbum*, C *& verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: Homo per illud, *quod Verbum Caro factum eſt, & habitavit in nobis*: Deus per illud, per quod propria virtute, de quinque panibus ſatiavit quinque millia hominum, per quod aquam vitæ æternæ, Samaritanæ promiſit; Lazarum quatriduanum in monumento ſuſcitavit; viſum cæcis reſtituit; infirmos ſanavit, & imperavit ventis, & mari; homo, per illud per quod ſitivit, & eſurivit, fatigatus fuit ex itinere, crucis arbori fuit clavis confixus & in ea expiravit: denique idem ſecundum Divinitatem æterno Patri æqualis, immortalis, & impaſſibilis, & ſecundum humanitatem minor D patre, mortalis, atque paſſibilis.

CAP. III.

XXXIII. pariter, quod ipſe Dei filius incarnatus, vere fuit natus ex Maria Virgine, & ejus corpus ex hujus puriſſimo ſanguine fuit formatum, & ipſius eſt vere Filius; quapropter confitemur ipſam eſſe vere Matrem Dei, & ita ab univerſa catholica eccleſia appellandam eſſe, & invocandam, eo quod vere, & realiter abſque doloribus, aliiſve paſſionibus, peperit ſecundum carnem verum Dei Filium, hominem factum: & ipſe Dei filius incarnatus vere fuit pro nobis paſſus; vere mortuus, & ſepultus; vere cum anima ad inferos Limbi E deſcendit ad liberandas ſanctorum patrum animas ibi exiſtentes; & die tertia vere a mortuis ſurrexit; & per quadraginta dies docuit apoſtolos, locutuſque eſt de regno Dei, & poſtea virtute propria in coelum aſcendit, ubi ſedet ad dexteram majeſtatis gloriæ, & potentiæ patris, unde venturus

B eſt

(*a*) Epiſt. ad Heb. *c.* 11. *v.* 6. (*b*) Joann. 1. *v.* 1. & 14.

ANNO CHRISTI 1599.

ANNO CHRISTI 1599.

est ad judicandum vivos, & mortuos, & dandum unicuique præmium, vel poenam secundum opera sua.

C A P. IV.

XXIV. Similiter profitetur neminem ab Adamo descendentem, conceptum, & natum, aliquo tempore salvum fuisse, aut salvandum esse, aliter quam per fidem mediatoris Dei, & hominum, Jesu Christi Filii Dei, & per ejus sanguinem, ac mortem, qua nos æterno patri reconciliavit, & nostrarum iniquitatum chirographum solvit, quæ quidem fides ante adventum Christi, erat de ipso venturo, & redempturo; & post ejus adventum, est fides, qua creditur ipsum advenisse, & nos sua morte, & Sanguine suo redemisse.

C A P. V.

XXV. Insuper omnes, quotquot naturali generationis modo ex Adamo nascimur, filios iræ, & peccati originalis macula infectos, nasci; quam contraximus ob culpam inobedientiæ Adami, in quo nos omnes peccavimus. Adamus enim peccando, & sibi & nobis sanctitatem, & justitiam perdidit, & peccatum proprium, & personale ipsius, in nos omnes generatione pertransivit, dicente apostolo: (a) *Per unum hominem peccatum intravit in Mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransivit, in quo omnes peccaverunt.* Quod licet verum sit, & firma fide tenendum, peccatum illud in nos generatione pertransire, non tamen animæ nostræ fiunt ex traduce, aut sicut corpora generantur, aut educuntur de potentia materiæ, velut animæ Brutorum, sed ex nihilo a Deo creantur, & divina dispensatione, dum corpora perfecte formantur, & *organizantur*, ipsis infunduntur, & in quo infusionis instanti maculam originalis peccati, quod in Adamo commisimus, animæ contrahunt, per quod cœlo excludimur, Deoque in æternum privamur: quod tamen peccatum deletur baptismate; quo mediante, anima a culpæ noxa abluitur, & nos, qui per peccatum eramus filii iræ & a coelesti patria, regnoque cœlorum exules, constituimur filii Deo cari & cœlorum hæredes; insuper virtute ejusdem baptismatis reliquæ noxæ, & peccata actualia illis, qui talia perpetraverunt, cum omnibus poenis pro ipsis debitis remittuntur.

C A P. VI.

XXVI. Ulterius animas eorum, qui post baptismi susceptionem nullum admisere peccatum vel de admissis condignam poenitentiam cum æqua, & integra satisfactione egerunt, statim in cœlum duci, & ipsum videre Deum trinum, & unum, clare, sicuti est, divina gaudentes visione; alios aliis perfectiori modo, pro meritorum diversitate; & pariter, qui in mortali actuali absque condigna poenitentia decedunt, vel etiam cum solo originali illico ad inferna descendere, poenis æternis inæqualibus tamen, juxta demeritorum inæqualitatem, in æternum puniendos.

C A P. VII.

XXVII. Sicuti etiam, quod ii, qui ex fidelibus christianis, ex hac vita in caritate decesserint, vera pro peccatis poenitentia peracta, sed nondum plena Divinæ justitiæ satisfactione pro ipsis exhibita, mox ad locum, & poenas purgatorii ducuntur, ubi per ignem, aliasque poenas, toto tempore, quo Deo, juxta peccatorum qualitatem, & quousque plene pro illis satisfecerint, visum fuerit, ab ipsorum sordibus abluuntur; postquam vero fuerint ablutæ, ad gloriam, Deique gaudium recipiuntur; quo in purgatorii loco, animabus ibi detentis maxime prosunt suffragia, orationes, eleemosynæ, aliaque pietatis opera, quæ viventes pro defunctis facere consueverunt, potissimum vero sacrosanctum missæ sacrificium, quo poenæ leviores reddantur, & citius in cœlum deportentur.

C A P. VIII.

XXVIII. Similiter quod die judicii, nostra corpora in cinerem, pulveremque redacta, resuscitabuntur, eademque nostris animabus, unumquodque suæ, iterum unientur: aliter tamen, & aliter resurgemus, boni quidem, ut circumdati gloria, immortales, & impassibiles regnent cum Christo in coelis; mali autem ut in dæmonum consortio in inferno, æterno, & vero igne perpetuo crucientur.

C A P. IX.

XXIX. Pariter quod in principio, & in tempore, creavit Deus omnia visibilia, & invisibilia, corporalia, & spiritualia, cœlumque Empyreum Angelis replevit, e quibus Deo obedientes, in gratia fuere confirmati, & retinentes dotes, ac perfectiones, quibus Deus eos in ipsa creatione decoravit, fuerunt ad æterna gaudia evecti: rebelles vero in infernum, quem Deus, dum peccarent, creavit, detrusi sunt, ubi divinæ justitiæ rigore, non tantum poena damni, qua divina visione privantur, ad quam creati fuerunt, sed & simul vero igne, aliisque poenis in æternum torquentur: Qua de caussa tanti boni quod justos manet, et quo ipsi ob propria peccata carent, invidia ducti, odio insuper acti erga Deum, ejusque opera, *intrinseca* demum, qua obdurati sunt malitia, impulsi, homines tentant & ad malum solicitant.

CAP.

(a) Ad Rom. 5. v. 12.

ANNO CHRISTI 1599.

A

CAP. X.

XXX. Præterea profitetur Angelos beatos, aliosque sanctos, cum Christo in Coelis regnantes, (*a*) a fidelibus colendos, ac venerandos esse, a Deo per ipsorum intercessionem, nostris necessitatibus remedia postulando, utque pro nobis Deum deprecentur: quod quidem præstant, dum Deo offerunt pro nostris malis preces, supplicationesque: Corpora etiam, & Reliquias ipsorum maxima cura, & veneratione in terris custodiendas, osculandas, & colendas, ac in Altaribus, alisque peculiaribus locis collocandas: quippe quæ fuere viva Christi membra, ac Templum Spiritus sancti: nec non B judicii die talia Corpora resuscitanda esse, & æterna gloria in Coelo induenda; per quæ in terris, plurima nobis Deus beneficia confert.

CAP. XI.

XXXI. Itidem Christi Domini, & Beatissimæ Virginis Mariæ Imagines, necnon sanctorum Angelorum, qui aliqualiter depingi valent, sicut & aliorum sanctorum, quos esse Coeli incolas ecclesia credit, retinendas esse, & decentibus in locis habendas, non tantum in domibus fidelium, verum & in templis, arisque potissimum: C quæ quidem venerari colique debent, debito ipsis cultu, eo scilicet, quo sanctos, vel aliud quodcumque cultu dignum, quod per ipsas repreſentatum veneramur: non quod ipsis aliquam inesse virtutem, seu divinitatem, ob quam debeant coli, credamus, vel in eis spem, fiduciamve nostram ut Gentiles in Idolis, collocemus, sed quia honor ipsis a nobis exhibitus, ad prototypum per ipsas repreſentatum referatur, ita ut per Imagines, ante quas in genua procumbimus, vel alios actus religionis exercemus, adoremus Christum, & Sanctos. Quamobrem signum Crucis adoratione latriæ soli Deo debita adoramus, eo quod D Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum pro nobis in ipsa passum exhibet, & quia ut ipse dixit: (*b*) *hoc in die Judicii apparebit signum Filii hominis*: eademque latriæ adoratione ex eodem motivo, colimus ceteras Christi Imagines.

CAP. XII.

XXXII. Pariter Catholica confitetur ecclesia, hominum unicuique ab ortu suo, Angelum a Deo in illius custodiam deputari, ut ipsum ad bonum incitet, & a malis, in quæ seclusa custodia solicita casurus esset, eruat: quem insuper Angelus in illius custodiam accipit, quandiu vixerit: itaut eum continuo comitetur, & quantum in se est a malis, & peccatis abducat, eumque ad vitam æternam dirigat: atque adeo ejus libero arbitrio quæ recta sunt proponit, a quo bona quamplurima, tum temporalia, tum spiritualia accipimus, etiam nihil tale cogitantes: Angelum vero hæc munia obeuntem, nostrum Angelum, Custodem appellari.

CAP. XIII.

XXXIII. Unam pariter esse ecclesiam, Catholicam toto Orbe diffusam, & cujus est pastor summus pontifex Romanus, Beati Petri Apostolorum Principis in ea sede successor, cui, & per quem successoribus suis, plenam potestatem regendi, & gubernandi totam ecclesiam, Christus contulit; & unde ecclesia Romana (*c*) est Caput, Mater, & Magistra omnium Orbis ecclesiarum, sicut & pontifex Romanus, Caput totius ecclesiæ, Pater, Magister, omniumque Christianorum doctor, omnium in universum Præsul, cunctorumque Sacerdotum, episcoporum, primatum, Patriarcharum, ecclesiarum quarumcumque; omnium Imperatorum, Regum, Principum, & dominorum Pastor, omnium denique, (dummodo sint Christiani, totiusque Populi fidelis) ex quo ipsi pontifici Romano, & Christi Vicario obedire in terris renuentes extra viam existunt salutis æternæ, & in Infernum detrudentur, tamquam Hæretici Schismatici, inobedientes mandato Jesu Christi, Dei Filii Domini nostri, ac Hierarchiæ ab ipso in sua ecclesia constitutæ.

CAP. XIV.

XXXIV. Unum similiter, eumdemque Deum auctorem fuisse veteris, novique Testamenti, id est Prophetarum, & Evangelii:

(*a*) Circa ritum venerationis Sanctorum post immensæ propemodum ecclesiasticæ eruditionis volumina a SS. D. N. Benedicto XIV. edita consulere juvabit *Dissertation. De ritu ostens. Sac. Reliquiar. evulgatam anno 1721. a* Petro Moretto Viro eruditissimo; & supplementum Dissertationis ad calcem Libelli, *De ritu variandi chorale indument.* ab eodem auctore editi *Romæ anno 1732.*; & novissime Johann. Crysost. Trombelli Opus *De cult. SS.* typis Bononiæ excusum *anno 1743.*

(*b*) Locus indicatur Matt. 24. *v.* 30. ubi legitur *Tunc apparebit signum Filii hominis in Cœlo*. Veteres Patres & plerique Interpetres, hoc signum Filii hominis, Crucem asserunt: quam sententiam adoptavit Ecclesia dum concinit in ejus officio: *Hoc signum Crucis erit in Coelo &c.*

(*c*) Quoniam privilegium istud, quo Romana super ceteras Orbis ecclesias jure præeminet, atque extollitur, desumitur ex itinere Romano Divi Petri, ejusque in Urbe episcopatu, legendus omnino est liber de hoc argumento editus Florentiæ anno 1741. a Petro Fogginio, in quo accuratissimus auctor, Romana momenta asserit, atque heterodoxorum cavillationes invictissime resolvit; eo vel maxime, quod cum huic veritati acquieverint infensissimi ecclesiæ hostes, Montanus, Arius, Pelagius, &c. alii demum per decem, & tria sæcula siluerint, venales tantum calami Marsilii Patavini, & Joannis de Janduno, pro Ludovico Bavaro scribentes, circa factum illud historicum, omnium primi, ut apparet, istam camarinam moverint.

ANNO CHRISTI 1599.

nam Testamenti utriusque scriptores, afflati Spiritu sancto scripserunt. Itaque recipit ecclesia omnes libros Canonicos (*a*) Testamenti utriusque, infallibilem in se veritatem continentes, atque a Spiritu sancto dictatos: videlicet e Testamento veteri quinque Moysis libros: Genesim, Exodum, Leviticum, Numeros, Deuteronomium: pariter libros Josue, & Judicum, & Ruth: quatuor Regum: duo Paralipomenon, & primum Esdræ, & ejus secundum, qui dicitur Nehemias: Libros Tobiæ, Judith, Esther, Job: Psalterium Davidicum centum quinquaginta Psalmos continens: Parabolas, Ecclesiasten, Canticum canticorum, sapientiam, Ecclesiasticum: quatuor Prophetas majores, Isaiam scilicet, Hieremiam, cum Baruch, Ezechielem, Danielem, duodecim item minores, nimirum Oseam, Joelem, Amos, Abdiam, Jonam, Michæam, Nahum, Abacuch, Sophoniam, Aggæum, Zachariam, Malachiam, & primum, & secundum Machabæorum. Testamenti novi quatuor Evangelistas, scilicet Matthæum, Marcum, Lucam, & Joannem: Acta Apostolorum a D. Luca conscripta: quatuordecim Divi Pauli epistolas, nimirum unam ad Romanos, duas ad Corinthios, unam ad Galatas, unam ad Ephesios, unam ad Philippenses, unam ad Colossenses, duas ad Thessalonicenses, duas ad Timotheum: deinde unam singulis: nempe ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri apostoli duas: Joannis apostoli tres: Jacobi apostoli unam: Judæ apostoli unam, & Joannis apostoli Apoclypsim; qui libri cum omnibus suis partibus sunt Canonici, & infallibilem in se continent veritatem.

DECRETUM II.

XXXV. Declarat synodus, in libris novi foederis, qui sunt in usu in hac dioecesi (*b*) Soriana, vel Syriaca lingua scriptis, desiderari Evangelio S. Joanni initium *capitis octavi* de muliere in adulterio deprehensa, & ad Christum Dominum adducta: pariter in *capite decimo Lucæ*, ubi dicitur, Christum misisse septuaginta duos Discipulos, poni *Septuaginta* tantum: similiter Matthæi 6. in Oratione *Pater noster*, post ultima verba: *Sed libera nos a malo*: hæc addi: *quoniam tuum est Regnum, virtus, & Imperium in secula seculorum*. Sed nec in dictis libris legi *secundam epistolam Divi Petri, secundam, & tertiam Divi Joannis, epistolam Judæ*, nec *Apocalypsim* A *Joannis*. Præterea e *cap. 4. epist. 1. B. Joannis* impie fuisse expunctum versiculum illum: *Qui solvit Jesum non est ex Deo*, & ejusdem epistolæ illum alium: *Tres sunt, qui testimonium dant in Cœlo: Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & hi tres unum sunt*. Et in veteri Testamento desiderari libros *Esther, Tobiæ, & Sapientiæ*. Quos libros, & versiculos jubet transcribi & partes ablatas restitui, per emendatos Chaldaicos Codices, & conformiter ad editionem latinam, & vulgatam, qua sancta Mater Ecclesia utitur: ut præsens ecclesia scripturas integras habeat: ipsisque nulla, ne minima quidem parte imminutis, & immutatis sacris libris, prout scripti B fuerunt, & in universali leguntur ecclesia, utatur: Quod munus præstari expetit synodus a R. P. Francisco Roz Societatis Jesu, & Syriacæ linguæ professore in Collegio de Vaipicota, ob eam qua pollet in illorum Idiomatum, & divinarum scripturarum cognitione.

DECRETUM III.

XXXVI. Cum sacra Biblia, columnæ sint, quibus nostra Catholica Fides innititur, basesque, & fundamenta, in quibus consistit, & ubi veritas, puritasque illius perspicitur, quotquot hæretici fidem deC struere machinati sunt, iidem divinarum scripturarum textum corrumpere, & quædam ipsorum erroribus adversantia intercipere, sicuti & nonnulla, quæ ipsis favere possent, assuere non destiterunt: & quod in præsenti quoque episcopatu accidit, dum per episcopos Hæreticos Nestorianos regebatur, qui in sacris libris, quibus utebantur, loca Nestorii erroribus contraria, similiter depravarunt.

Videlicet *actuum apost. cap.* 20. ubi Paulus dicit: *attendite vobis, & universæ ecclesiæ, in qua vos Spiritus sanctus episcopos posuit, ad regendam ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo*, mutaverunt impie D nomen *Dei* & posuerunt *Christi*, ut sensus sit: *in qua vos posuit Christus ad regendam suam ecclesiam, quam acquisivit suo sanguine*: Nam ipsi Nestoriani a Diabolo acti, veritatem Catholicam, scilicet Deum pro nobis passum, sanguinemque fudisse, fateri nolunt.

Ex cap. 4. epist. 1. Joannis abstulerunt versum: *qui solvit Jesum non est ex Deo*, quippe qui contra Nestorium facit, impie dividentem Christum in duo supposita.

Ea-

(*a*) Theodorus Mopsuestenus Magister Nestorii, expunxit a sacrorum Librorum Canone, ut constat ex Quinta Synodo Gen. *Collat. 4. a num 63. ad 71.* & ex Leontio Byzantino *Lib. de Nestorian. impiet. num. 14. & 17.* sequentes Libros: nimirum *Job, Paralipomenon primum & secundum; Esdram, Canticum Canticorum, Epistolam Jacobi, & alias aliorum Catholicas*; qui tamen alias, in eos libros commentaria scripsisse perhibetur. Verum a Nestorianis laudati libri pro Canonicis habentur, ut ex Catalogo Sobensis *Cap. 1.* liquet apud Asseman. *Tom. 3. Bibl. Orient. pag. 5. & Tom. 4. pag. 236.*

(*b*) Etiamsi omnia ista loca novi Testamenti, depravata asserantur a Nestorianis, ut notat nostra Synodus, & ex ipsa Possevinus *Tom. 2. Apparat. pag. 468.* & Thomas a Jesu *in Lib. De Convers. omn. Gent. procur. pag. 355.* tamen legenti ipsa loca apud Calmetum *in Evang. & Epist.* & quæ habet Assemanus *Tom. 4. Biblioth. Orient. pag. 238. & seq.* facile constabit ea omnia, ante exortam Nestorii hæresim ita legi in Vulgata Syriaca versione, ut liquet *ex MS. Codd.* apud Syros Orthodoxos extantibus, & ex *Nov. Testam. Syriaco* edito Romæ, Parisiis, & Londini.

Eadem epist. (*a*) cap.3. ubi dicit, *in hoc cognovimus caritatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit*, prorsus ex malitia pro *Dei* vocem *Christi* suppponunt, dicentes: *in hoc cognovimus caritatem Christi, quoniam ille &c.*, ut pariter cum Nestorio negent, Deum pro nobis mortuum.

In epist. *ad Hebræos cap.2.* ubi dicit Apostolus: *vidimus Jesum propter passionem mortis gloria, & honore coronatum, ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem*, scribit, ut distinctionem duorum suppositorum cum Nestorio afferat, ita superaddendo (*b*) *vidimus Jesum propter Passionem Mortis, gloria, & honore coronatum, ut gratia Dei PRÆTER DEUM pro omnibus gustaret mortem*: id est, ut gratia Dei, sed a Deo divisus, & extra Deum pro omnibus moreretur.

In cap. 6. Lucæ, ubi Christus dixit: (*c*) *mutuum date, nihil inde sperantes*, ut usuras, quibus alebantur, & quas tamquam justitiæ consonas probabant, defenderent, posuerunt ita: *mutuum date, & inde sperate*: quasi diceret, mutuum date & lucrum inde expectate. Quæ omnia loca, ut depravata, & corrupta ab Hæreticis, præcipit synodus in cunctis codicibus expurgentur, & castigentur, ac puritati pristinæ, juxta veritatem editionis vulgatæ, qua sancta Mater ecclesia utitur, restituantur, idque sine mora cupit ab Illustrissimo metropolitano in hujus dioeceseos visitatione fieri, vel per semetipsum, vel per viros Syriace doctos, quos ipse ad hoc munus deputaverit.

DECRETUM IV.

XXXVII. Comperit synodus ob communicationem, quam in hac dioecesi habent Christiani cum Infidelibus, aliquos ipsorum animis adhæsisse ineptos errores, eosque ab hebetibus, & rudibus hominibus mordicus teneri, & potissimum quidem tres hisce Infidelibus familiares: nempe animas post mortem in alia corpora transmigrare, sive animalium, sive aliorum hominum, quod & ineptissime asseritur, & est error, & hæresis manifesta, nostræ Catholicæ fidei opposita, docenti, animas post mortem, in Coelum, Infernum, Purgatorium, vel Limbum, pro meritis uniuscujusque duci, absque tali transmigratione, falsa, & inter fabulas numeranda.

XXXVIII. Secundo omnia fieri necessitate, fato, aut fortuna, quod ipsi appellare solent nascentiam hominum: asserentes, res, velint nolint homines, ita debere contingere, ut de facto contingunt, quod est apertus error ab Ecclesia damnatus, tollens de medio libertatem arbitrii, qua Deus nos præditos esse voluit, in nostra relinquens libera potestate bene, vel male agere, itaut nostræ electionis sit obedire sanctis inspirationibus, & internis motibus, quibus ad amplectendum bonum, repudiandumque malum allicimur, & provocamur; quamobrem sicuti a sua Divina misericordia, ac bonitate sunt motus, & incitamentum ad bonum, ita a nostro libero arbitrio, Divinis auxiliis adjuto, est motibus illis, & incitamentis vel obtemperare, vel contumaciter obsistere, & uno verbo, bene, vel male operari; atque adeo unice nostra libera voluntas in causa est peccatorum, ac nostræ perditionis, ut docet Catholica Fides; nascentiæ vero fatum, quam Infideles impie docent, mera fatuitas est.

XXXIX. Tertio: unumquemque sua [*d*] in lege salvari posse, legesque omnes esse rectas; quod plane erroneum est, ac hæresis turpissima: nulla enim est lex, in qua salvi fieri valeamus, præter legem Christi Salvatoris nostri; una quippe ipsa veritatem docet, & homines quotquot sectas alias profitentur, a veritate turpiter aberrant, & penitus extra salutis æternæ viam miserrime vagantur; atque adeo ad Inferni poenas damnabuntur, nec enim aliud nomen datum est hominibus, præter nomen Jesu Christi Dei Filii pro nobis crucifixi, in quo oporteat nos salvos fieri. Horum errorum fugam ab omnibus Ecclesiarum Vicariis, & Concionatoribus sæpissime rudi Populo inculcari Synodus jubet. Id quod privatim præstari vult ab iis, qui Confessiones audiunt, qui si poenitentes suos erroribus hisce

(*a*) Omnibus quidem iis locis, eo modo quo leguntur in plerisque Orientalibus versionibus, utebantur Nestoriani, ut Christum in duo supposita divisum adstruerent; qui valde impugnantur illo textu nostræ vulgatæ latinæ: *Qui solvit Jesum non est ex Deo*; idest qui discindit, & dividit Christum in plures personas, aut in plura supppsita, vel ut commentatur Calmetus: *Qui dividit quidquid in ejus persona unum tantummodo est*. Hic autem versus. *ex cap.4. epist. 1. Joann* non fuit ablatus a Nestorianis, ut PP. Diamperitani putarunt; sed cum Malabarenses versionibus Orientalibus uterentur, illum versum legebant sic: *Omnis spiritus qui non confitetur, Jesum Christum in carne venisse, non est ex Deo*; quæ lectio uniformis videtur, in Græcis omnibus exemplaribus Syriaco, Arabico, & Æthiopico.

(*b*) Quatenus ad hunc textum Pauli *ad Heb.2. v. 9.* traducuntur Nestoriani, tamquam illius depravatores; quo circa consule Cl. Asseman. *tom. 4. pag. 2. 9.* Ceterum liquet utramque lectionem antiquissimam esse: & illa quidem quæ Nestorianis tribuitur, ubi pro: *Gratia Dei*, legitur. *Præter Deum*, vel: *absque Deo*, recensetur non modo a D. Fulgent. Theodoret. & Vigilio Tapsensi, verum etiam ab Ambrosio, Hieron. & Origene; a qua iste delirando intulit, Christum mortuum esse pro omnibus hominibus, & Doemonibus, eo quia pro omnibus excepto Deo, aut *præter Deum*, salvandis, mortuus fuerit. Unde etiam Nestorio antiquior evincitur modus ille l gendi. Vide Calmet *hic*.

(*c*) Neque locus iste Lucæ depravatus est a Nestorianis: nec ex ejus lectione, & genuino sensu educi potest, nisi ineptiendo, licitum esse usuras accipere. Vide inferius *action.* 8. *Decret. 9. in Not.*

(*d*) Politicorum & Tolerantium in hoc est perversum Dogma, in solo enim Christo Jesu oportet nos salvos fieri; unde *indifferentes*, quam longissime a via veritatis aberrant.

Anno Christi 1599.

ſce irretitos inveniant, omni ope contendant, ut eos ab hiſce deliriis, ad Catholicæ veritatis profeſſionem revocent.

DECRETUM V.

XL. Ad notitiam pervenit ſynodi fuiſſe in hac Diœceſi etiam e ſuggeſtu divulgatam hæreſim valde noxiam, nimirum iujuriam Chriſto irrogare, [a] qui ejus Sacram Paſſionem meditetur, vel de ea loquatur, idque peccatum eſſe graviſſimum (quod inſuper impiis cenſuris non ſine incredibili audacia fuit prohibitum) & etiam nunc plurimi miſerrime decepti tenent. Hic manifeſtus error, & opponitur fidei, & fidelibus maximum animarum detrimentum affert; cum ex dictis meditationibus, & colloquiis ingentes capiantur fructus amoris, & dilectionis erga Dominum, qui talia paſſus eſt, ut nos redimeret, tum & imitationis earum virtutum, quæ in ejus Paſſione magis reſplendent; concipitur etiam odium peccatorum, propter quæ delenda fuit paſſus, timor divinæ Juſtitiæ, cui adeo rigoroſe ſatisfecit, fiducia ſalutis, pro qua nobis obtinenda, tam copioſum redemptionis pretium impendit; deſiderium frequentandi Sacramenta, quibus Paſſionis virtus applicatur, ultra alia quamplurima emolumenta inde provenientia. Perniciosiſſimus error hujuſmodi, ad alium in Neſtoriana ſecta viam ſtravit; reprobationis ſcilicet ſacrarum Imaginum; ſi etenim impium eſt de Paſſione Chriſti cogitare, ejuſmodi etiam erit quidquid illius memoriam excitat inter fideles, & promovet, cujuſmodi eſt ſignum Sanctæ Crucis, & Sacræ Paſſionis Imagines: Quæ omnia cum ſint manifeſtæ hæreſes, & ſtultiſſima Neſtorianorum deliria, maximopere commendat Synodus Concionatoribus, Sacerdotibus ad audiendas Confeſſiones deputatis, & Rectoribus Eccleſiarum, ut ſæpiſſime myſteriorum adeo Divinorum, & ſublimium meditationem, Populo perſuadeant. Qua occaſione devotionem erga Roſarium Virginis Mariæ Populo inſtillent, quippe in eo præcipua Vitæ, & Paſſionis, ac Mortis Chriſti Myſteria recoluntur.

A

DECRETUM VI.

Anno Christi 1599.

XLI. Inter plures errores a perfidis Neſtorianis diſſeminatos in hac dioeceſi, quoſque uſitatis libris inſeruerunt, plerique leguntur adverſus B. B. Virginem Mariam Dei matrem, præſentiſſimum in noſtris calamitatibus remedium, miſericordiæ matrem, peccatorum advocatam, Angelorum reginam; quapropter declarat ſynodus, catholicam docere fidem, beatiſſimam Virginem numquam actualis peccati maculam incurriſſe; immo pie credi eam (b) fuiſſe a peccato originali præſervatam, quod ſane matris Dei dignitatem maxime decet; etſi quoad B hoc nihil adhuc ſancta mater eccleſia definierit. Inſuper eadem fides docet catholica, Virginem extitiſſe ſemper illibatiſſimam ante partum, in partu, & poſt partum, pepeLiſſe abſque doloribus, aliiſve anxietatibus, verum Dei Filium, Hominem factum, nec emiſiſſe (c) Secundas, vel ſubjectam fuiſſe purgationibus, aliiſque incommodis, quibus mulieres aliæ ſubjacent in partu; Quin etiam nec in partu, nec poſt, alicujus (d) obſtetricis, vel alterius ope indiguiſſe, nam ſalva virginei clauſtri integritate, hora & tempore a Sanctiſſima Triade præfinito, non ſine ejuſdem Virginis ingenti lætitia, & ſpirituali gaudio, æter- C num Verbum caro factum, e puriſſimis viſceribus prodiit: unde appellanda eſt vera Dei Mater, & non Mater tantum Chriſti; quæ poſtquam ex hac vita migravit, aſſumpta fuit in coelum, quo anima, ſimul cum puriſſimo Corpore commigravit, ſingulari quidem privilegio dignitati, ac peculiaribus ipſius meritis debito. Nec enim congruum erat, quod Corpus illud, e quo Sanctiſſima Caro Filii Dei Hominis facti, efformata fuerat, in pulverem, cineremque, more aliorum abiret; ſed par erat, ut non expectata univerſæ reſurrectionis die glorificare- D tur, & exaltaretur ſuper omnes choros Angelorum, ut canit, & confitetur eccleſia; circa quæ omnia impii hæretici Neſtoriani plurimas poſuerunt blaſphemias et hæreſes, quas

(a) Hic error damnatus fuit a concilio Vienneſi, inter alios Beguardorum; quorum ultimus recenſetur ab Harduino, *Collect. tom. 7. col.* 1359. *Quod eſſet imperfectionis, ſi a puritate & altitudine contemplationis, tantum deſcenderent, quod circa Sacramentum Euchariſtia, aut circa paſſionem humanitatis Chriſti aliqua cogitarent.* Attamen meditari in Chriſto laudabile eſt, immo initium ad ſupremam contemplationem ex S. Thereſia a Jeſu *in Caſtell. Manſio. 7. cap* 2. quam ſequitur P. Godinez, hoc tempore illuſtratus a P. Emmanuele Ignatio de la Reguera *tom. 2. Praxis Theol. Myſtic. lib. 5. Schol. 20. & 21. ad caput* 5. Viro pietate, ac myſtica oeconomia conſpicuo.

(b) In hanc rem plurimum juvabit, perlegere, quæ hoc ævo ſcripta ſunt pro *voto profudendi ſanguinem* in defenſionem iſtius opinionis, a Parthenotimo, P. Attardi Auguſtinenſi, P. Luca Minorita, aliiſque; & quæ ex adverſo ſub nomine Antonii Lampridii, & Ferdinandi Valdeſii edidit eximius atque præclariſſimus toto orbe literario Scriptor Ludovicus Antonius Muratori, qui unus immaculatæ Conceptionis gloriam, præ omnibus, quaſi ex repercuſſione luminis, ſplendidiorem reddidit, atque auguſtiorem.

(c) Ita ſenſiſſe antiquos Patres apparet ex S. Cypriano ſeu auctore *Serm. de Nativ. Chriſti* dicente: *Nec locus ibi erat lavacris, quæ ſolent puerperis præparari; quippe nec aliqua natura injuria, Matrem Domini læſerat.*

(d) Nullam in partu Virgineo interveniſſe obſtetricem affirmavit Cyprianus, ubi ſupra: *Genitrix eſt* (Maria) *& obſtetrix: ultro maturus ab arbore bajula, fructus elapſus eſt; nec oportuit vellicari quod ſponte prodibat.* Conſonant Nazian. *de Chriſt. patien.* Nyſſen. *Ser. de Reſur.* Hieronym. *Contra Elvidium*: Fulgent. *De laud. V. Maria*, & Bernardus *Ser. 4. in vig. Nat. Domini* Apage ergo puditiſſimam fabulam Neſtorianam, quod nimirum S. Anaſtaſia obſtetricis obſequia V. Mariæ præſtiterit, atque idcirco de ea fieri commemorationem in ſecunda Miſſa Nativitatis Domini; vide Lami *de erudit. Apoſtol. pag.* 184.

ANNO CHRISTI 1599.

quas vel in Breviariis hujus episcopatus ediderunt.

DECRETUM VII.

XLII. Non sine ingenti dolore audivit synodus hæresim, perversumque errorem, fidelibus hujus dioeceseos perniciosissimum, per schismaticos disseminatum, asserentes, unam esse legem sancti Thomæ, aliam vero divi Petri, ambas a Christo *immediate* latas, quæ tamen constituebant duas ecclesias diversas atque invicem distinctas, et alteram ab altera independentem, nec pastorem unius debere pastori alterius obedire. Profitentes vero legem divi Petri, conari in destructionem legis sancti Thomæ, eosque ob tale crimen a sancto Thoma puniri. Quæ omnia errores sunt notissimi, apertum Schisma, hæresisque perversa; cum lex Christianorum sit unica a Jesu Christo Filio Dei data, et explicata, et per ipsius apostolos sub una fide, et uno baptismate per universum mundum promulgata; quo circa una tantum est ecclesia catholica, et apostolica, cujus unus est Sponsus Christus Deus, et homo, qui eam fundavit, unus tantum pastor universalis, qui ea regit, et cui alii omnes prælati obedire tenentur, Papa pontifex Romanus, divi Petri apostolorum principis in cathedra successor, quam illi Christus ipse, et in eo ceteris illius successoribus tradidit: quam doctrinam catholicam, utpote ad salutem æternam necessariam jubet Synodus a parochis, concionatoribus, quampluries populo proponi, ut de re adeo necessaria plenius instruantur.

DECRETUM VIII.

XLIII. Quoniam ante adventum illustrissimi Metropolitani in hanc dioecesim, frequentissimo quædam præferebatur hæresis semel, et iterum in sancto Missæ sacrificio, etiamque bis in divino officio, patriarcham Babylonicum vocando pastorem universalem, et caput ecclesiæ catholicæ, eoque decorabatur titulo soli pontifici Romano, principis apostolorum, Divi Petri successori, Christique in terris vicario debito, quoties ipsius nomen proferendum esset; præcipit Synodus in virtute sanctæ obedientiæ, et sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda, ut nullus in hac dioecesi, sive secularis, sive ecclesiasticus, hujusmodi titulo audeat verbo, vel scripto, tam in divino sacrificio, et officio divino, quam extra, patriarcham Babylonicum, aut quemlibet alterum *Prælatum* donare, præterquam pontificem Romanum dominum nostrum; qui vero contra fecerit, pro excommunicato, schismatico, et hæretico denuntietur, et ut talis juxta sacros canones puniatur; tum quia patriarchæ babylonici, quibus ecclesia præsens erat subjecta, sunt hæretici Nestoriani, et hujus maledictæ sectæ duces, schismatici, extra obedientiam sanctæ Romanæ ecclesiæ, a nostra fide catholica alieni, atque adeo excommunicati, et non licet in ecclesia publice pro excommunicatis orare; tum quia ista ecclesia nunc nulla ratione subjecta est dicto patriarchæ Babylonico, neque reipsa, neque quoad speciem; cum obedientiam præstiterit sanctissimo patri papæ domino nostro, christi in terris vicario; quam præstare, et jure divino, et sub interminatione damnationis æternæ tenentur: præcipit ergo synodus sub eodem præcepto obedientiæ, et excommunicationis ipso facto incurrendæ, ut nullus Cassanarius aut Chamazius audeat in posterum in recitatione officii divini, aut in missæ sacrificio, in ecclesiæ precibus talem patriarcham nominare, etiam sine falso titulo pastoris universalis; sed in ipsius locum substituatur nomen domini nostri papæ, tamquam veri, et universalis totius ecclesiæ pastoris, et post illum, nomen domini episcopi hujus dioecesis pro tempore: qui contra vero malitiose, et scienter fecerit, excommunicatus declaretur, et subjiciatur aliis poenis, quæ visæ fuerint præsuli, juxta ipsius contumaciam eidem infligendæ.

DECRETUM IX.

XLIV. Cum breviaria omnia, quibus hæc ecclesia utitur, Nestoriana sint, et ex præscripto præsulum ejusdem sectæ, qui ipsam rexere, quotannis præfinita die, quæ tamquam festa habebatur, recitaretur officium de impio ac perverso hæresiarca Nestorio; pariterque in aliis de Theodoro, Diodoro, (*a*) Abbacathocha, Abraham, Narsai, (*b*) Barchauma, Johanan, Hormisda, (*c*) Michaol, hæreticis omnibus Nestorianis; et etiam feria sexta post nativitatem recitaretur de Nestorio, Theodoro, et Diodoro: et septima sexta feria post ipsam de Abrahamo, Narsai, aliisque supra nominatis; et qualibet feria quinta per totum annum memoria celebraretur illorum omnium simul juxta officium Nestorianorum; nec non quotidie in Missæ sacrificio, et in officio divino fieret commemoratio de Nestorio, et aliis; et ea quidem licet alicubi non fieret de Nestorio, Theodoro, et Diodoro, fieret tamen universaliter de Abrahamo, Narsai, Barsauma, Johanan, Hormisda, Michael, et in fine Missæ sacerdos populo benediceret per hæc verba: *Hormisda vos custodiat a malis, cujus estis discipuli*: (*d*) Hormisdæ, Michael, Johanan, Barchauma, Bariauda, Raban, Hedsa, Mathai, Hixojau, Caurixo, Avahixo, Lixo, Barmmun, Lixo, Betidar, Cagada, Isrrael, Ezechia Lixo, Davi Lixo Xualixo, Bavai Iraol, Juliavuis, Haudixo, Eulogio, Abba, Martevvem, Cuada, Joanenaudeos, Abraham, Marsai Marabba

ANNO CHRISTI 1599.

(*a*) Lege *Abba Catholico*. (*b*) Lege *Barsaumæ*. (*c*) Lege *Michael*.
(*d*) Synodi nostræ inversor ac perturbator Crozæus, quo religionis suæ reformatæ, Caculam ageret strenuum, acerrime debacchatur in Menesium, Lusitanum hominem, quasi universa Nesto-

rabba, Catholicaxhelito, Galara, Jonan-Caldon, omnium Hæreticorum Neſtorianorum, atque præcipuorum illius ſectæ ducum, ut conſtat ex ipſorum officio, vitis, et commemorationibus, et exelogiis quibus eos extollebant: propterea præcipit ſynodus in virtute S. obedientiæ, et ſub poena excommunicationis ipſo facto incurrendæ omnibus Caſſanariis, Chamazibus, aliiſque ſæcularibus, et eccleſiaſticis hujus dioeceſeos, ut de ipſis hæreticis nullo unquam die officium recitetur, neque ipſorum feſta ſerventur, neque ſolennitas ulla in illorum honorem celebretur, vel de ipſis commemoratio ulla aut Nercha habeatur in officio divino, aut in Miſſa, nec extra, preces ullius generis ad illos in commune, vel in particulari; neque vota, promiſſiones, oblationes dirigantur; immo ipſorum imagines neque in eccleſiis, neque in propriis domibus habeantur, et paucis verbis, nulla ratione ipſis cultus, et veneratio tamquam ſanctis exhibeatur; præterea præcipit, ut eorum nomina e libris calendariis, et officiis expungantur, miſſæ, et officia de ipſis a breviariis, et miſſalibus abraſa, igni tradantur: eorum commemorationes, et memoria omnis aboleatur a fidelibus indigni enim ſunt his honoribus, utpote hæretici maledicti excommunicati, ab eccleſia damnati, æternoque igni ob ſua crimina, ſuasque hæreſes addicti: præcipit inſuper ſynodus, ut in poſterum, rejectis officiis hæreticorum, vice ipſorum recitetur feria ſexta poſt nativitatem de SS. Athanaſio, Gregorio Nazianzeno, Baſilio, Joanne Chryſoſtomo, et Cyrillo Alexandrino: et ſeptima ſexta feria poſt ipſam, celebretur memoria de Sancto Auguſtino, Ambroſio, Gregorio papa, et S. Ephrem, de quo etiam inter hæreticos fiebat commemoratio: et qualibet feria quarta de omnibus laudatis ſanctis confeſſoribus ſimul recitetur, ac in commemorationibus officii divini, et miſſæ, idem ſancti nominentur, illorum hæreticorum loco: quod ſi quis contra fecerit, et auſus fuerit, vel ad eos preces fundere, abſolutionem a cenſura, quam incurriſſe declarabitur, non obtinebit, quouſque dignam ad arbitrium præſulis poenitentiam non egerit, ipſiſque hæreticis, eorumque pravis ſectis ejuratis, publicum fidei juramentum non emiſerit, aliaſque poenas juxta ſuæ rebellionis meritum non ſuſtinuerit; quod ſi fuerit eccleſiaſticus, perpetuo manebit ſuſpenſus ab ordinibus, et emolumentis, necnon ad ſacrorum canonum normam punietur.

A

DECRETUM X.

XLV. Cum eccleſia loci de Angámalle, quam archiepiſcopi vocant, a Mar-Abrahamo fabricata, dedicata fuerit Hormiſdæ abati, qui vulgo in hoc epiſcopatu appellatur S. Hormuſius, indignus penitus hoc titulo ſancti, quippe qui fuit hæreticus Neſtorianus, & Neſtorianorum dux, eaque de cauſa catholicis inviſus, ſive ut in ejus vita habetur, inviſus Romanis, prout ex ejus actis conſtat Syriace ſcriptis, continentibus plures hæreſes, blaſphemias, & falſa miracula in confirmationem Neſtorianæ ſectæ; ideoque juſſu illuſtriſſimi Metropolitani igni traditis, præcipit ſynodus in B virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub poena excommunicationis ipſo facto incurrenda, ut duo feſta in ejus honorem celebrari ſolita, alterum die prima Septembris, & alterum decima ſexta poſt Reſurrectionem, nulla ratione in poſterum celebrentur, nec aliqua ipſi dedicentur, nec in illis detur ſolita Nercha (*a*); inſuper ut ipſa eccleſia dedicetur S. Hormiſdæ martyri etiam in perfide nato; ac in altari, quod fiet, imago hujus collocetur, et quatenus liceat, ejus paſſio depingatur, quo fidelium populus, cui ſanctorum dicata ſit eccleſia, probe noſcat: ſicuti & ad quem ſuas preces, ac petitiones, et obſequia dirigat; feſtumque, C et Nercha, quæ illis diebus fiebat ex more, Hormiſdæ abati hæretico, fiant deinceps in die, quo celebratur memoria hujus ſancti, et in ipſius honorem.

DCRETUM XI.

XLVI. Cum in ſymbolo fidei, vel *Credo*, quod in Miſſa canitur, a SS. Apoſtolis digeſto, necnon in ſacris Conciliis generalibus explicato, præcipua myſteria, ac noſtræ fidei articuli contineantur, æquum non eſt, aliquod ipſi verbum addi, vel detrahi, ſed ſicuti in eccleſia univerſa, & ubique terrarum canitur, ita nulla ratione auctum, D vel imminutum cani debet in hac eccleſia, & dioeceſi: quamobrem præcipit ſynodus, ut quæ deſunt verba, reſtituantur, atque adeo, ubi de Chriſto Domino habetur a *Patre natum, ante omnia ſecula*, addantur illa verba, *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero*; ulterius ponantur illa verba: *Conſubſtantialem Patri*, ac deleantur illa, quæ fuerunt ſubrogata: *Filius eſſentiæ Patris*; qua ratione fiet, ut Symbolum, quod in hac dioeceſi canitur in Miſſis ſolemnibus, penitus conformetur cum Symbolo, quod in tota eccleſia Catholica cani ſolet.

DE-

ſtorianorum nomina corrupte ſcripſerit. Tantum ne crimen eſt, Luſitanum Luſitana Syriacorum nominum prolatione uti? ipſius ergo fuerit, hominis loquatiſſimi, ea nomina, hoc in loco, & *Act.* 3. *Dec.* 14. ubi liber *Flos Sanctorum* prohibetur a ſynodo, ea omnia integra reſtituere atque emendare; at hic, loquax Cicada hæſit, & induit ſpeciem taciturnæ Ranæ Seripihæ. Igitur ex Syriacis codicibus, & Bibliot. Orient. Aſſeman, cujus eruditioni plurimum hac in parte obſtricti ſumus, hæc Neſtorianorum nomina, ita ſunt emendanda; *Hormiſda, Michael, Johanan, Barſauma, Bar Sabada, Rabban Iſa, Matthai, Jeſujab, Sabarjeſu, Ananjeſu, Jeſu Barnun, Jeſumetidar, Sabada, Iſrael Ezechiel, David, Jeſu Salicha, Babai, Abba Juliani, Abdjeſu, Eulogii, Abba Maratken, Chodai, Johanan Abdeos, Abraham, Narſai, Maraba Catholici, Scialita, Gabara Johanan, Chaldon.*

(*a*) Ideſt convivium; Vide Syllab. *Voc. Exot.*

DECRETUM XII.

Quamquam sacris canonibus sit adversum, pueros Christianorum, Ludimagistris paganis in eorum scholis erudiendos tradere: nihilominus cum hæc dioecesis tot subjecta sit regibus Idololatris, qui plerumque præceptores alios, quam paganos non patiuntur: præcipit, & declarat synodus, non licere Christianis adolescentibus, eas adire scholas, sive addiscendi causa artem legendi, & scribendi, sive arma tractandi, in quibus præceptores, vel Panicales (*a*), habent Pagodes (*b*), & coguntur illuc ingressi Juvenes, juxta consuetum morem, illis Sumbayam (*c*) exhibere: nec
B
eos, quorum curæ commissi sunt, id permittere posse, sub poena incurrendi crimen Idololatriæ. Sicubi vero Ludimagistri, sive Panicales ad ejusmodi Sumbayam, Pagodi exhibendam, Juvenes non cogant Christianorum, vel ad alias Idololatricas ceremonias exercendas, adire posse adolescentes Christianos scholas hujusmodi; dummodo tamen nullus existat in Pago præceptor, vel Panicalis Christianus: & parentes, vel alii in quorum custodia fuerint, præmoneant adolescentes, ut nulli obsequium exhibeant, nisi præceptori: nec honoris significationem ullam, ut alii adolescentes Ethnicorum exhibeant, quod diligenter ca-
C
veri debet, ne in illa tenera ætate, simul cum educationis lacte, Idololatriam combibant: plurimum etiam inculcat synodus cunctis populis Pagorum, & cujuscumque loci, ut omni diligentia sibi comparent, præceptorem aliquem, vel Panicalem Christianum, qui Christianorum pueros instruat; & quod attinet ad imbuendos pueros in arte legendi, vel scribendi, poterunt id præstare Cassanarii suis in domibus. Quod si constiterit, præceptorem aliquem, seu Panicalem cogere pueros ad exhibendam Sumbayam Pagodi, præcipit synodus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, cunctis
D
Patribusfamilias, aliisve, qui Juvenes in sua cura habuerint, ut nullo pacto eos dictas sinant scholas adire: si vero contrafecerint; excommunicati declarentur, & cum rigore a præsulibus puniantur: & ipsos Juvenes ab ingressu ecclesiæ arceant: in quibus plurimum Vicarii, ceterique sacerdotes invigilent, ne juvenes Idololatricis moribus, ac ritibus assuescant: si autem
A
in pago, aut in vicinia, Panicalis extiterit Christianus, omnino prohibet synodus, fidelium adolescentes, scholas Infidelium frequentare.

DECRETUM XIII.

XLVIII. Quoniam synodo constitit, nonnullos Panicales Christianos in suis habere scholis, Pagodes, & Idola, quibus, ut moris est, exhibeant pueri Infidelium Sumbayam, quod faciunt, ut aliarum scholarum consuetudini se conforment, nec discipulorum frequentia minuatur: jubet ipsos Panicales, statim ac de hoc ipsis constiterit, sub poena excommunicationis latæ sen-
B
tentiæ, tales Pagodes & Idola, ipsorumque cultum a suis domibus auferre, nec pueris permittere Ethnicorum, in ipsis ejusmodi adorationem exhibere: qui vero contra fecerit, talesque Pagodes habuerit, excommunicati declarentur; nec aliquo pacto cum Ecclesia, vel Christianis communicent: nec in casu mortis in loco sacro sepeliantur, & sepultura careant ecclesiastica, neque pro ipsis Christi fideles publice orent: hujusmodi vero decretum per vicarios ecclesiarum, ad quas dicti præceptores pertineant, ipsis innotescat.

DECRETUM XIV.

C
XLIX. Cum fidei candor, libris bonæ sanctæque doctrinæ plurimum conservetur, sicuti ex adverso, suspectæ & hæreticæ doctrinæ libris, quibus corda rudium eos legentium, vel audientium errores ebibunt, populi corrumpantur: cumque fuerit synodo compertum, hanc dioecesim libris refertam esse Syriacis, Hæreticorum Nestorianorum, aliarumque sectarum diabolicarum, hæresum quamplurium, blasphemiarum, falsæque doctrinæ plenis: præcipit in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ut nemo, cujuscumque conditionis, aut qualita-
D
tis extiterit, penes se habeat, scribat, vel legat, vel legentes audiat sequentes libros. Videlicet.

L. Librum vocatum *de Infantia Salvatoris* (*d*) vel *Historia Dominæ nostræ*, olim ab antiquis sanctis damnatum, cum plurimas blasphemias, multasque fabulas contineat: quas inter ait, Annunciationem fuisse peractam ab Angelo, in Templo Hierosolymitano, ubi aderat Virgo: contra Lu-

[*a*] *Panicales* sunt lanistæ, qui arma tractandi artem alios docent.

(*b*) Id est Idola.

(*c*) *Sumbaya* fortasse est obsequii, ac venerationis signum, quo ingressi ludum, Juvenes Indi, venerantur, *Paranni*, sive ut alii vocant, *Saraspeti* Deam scientiarum; ac subinde Panicali *Sumbayam* exhibent; pari enim cultu Malabares, Deos & præceptorem colunt; manus nimirum fronti admovendo, quas postea tendunt supplices, caput una inclinantes ipsi, Deam illam in rebus dubiis consulunt: eamque filiam *Visnu* asserunt, Deorum præcipui, ab ipsius pectore aut capite natam: ipsam effingunt, corpore nudo, cujus dextram lancea, sinistram libro, *Ollis* seu palmæ foliis compaginato instruunt, non secus ac Minervam aut Palladem Mythologi. Consule Vinc. Mari. a S. Cath. *lib.* 3. *cap.* 20 *Viag. all' Ind.* De obsequio Magistris & Præceptoribus deferendo consule Novarin. *in Schediasm.*

(*d*) De hoc libro, alias inscripto, *Evangelium infantiæ Salvatoris*, vide Calmet. *tom.* 7. *pag.* 48. & infra, ubi rursus de hoc libro sermo instituetur: de quo sicuti de aliis libris Apocryphis, videndus omnino Albertus Fabricius *De Apocryph. N. T.*

cam dicentem, factam fuiſſe in Nazareth: ſicuti etiam Joſeph aliam tunc Conjugem, filioſque habuiſſe, dum deſponſatus fuit Beatæ Virgini: inſuper quampluries ab eodem ſancto puerum Jeſum fuiſſe reprehenſum, eo quod non bona ageret, luſibuſque pravis, ac odio dignis oblectaretur: inſuper puerum Jeſum didiciſſe in ſcholis Rabbinorum, & ab ipſis fuiſſe inſtructum; & alia hujuſmodi blaſphema, Chriſtoque indecentiſſima: cum ex Evangelio conſtet, ejus ſapientiam Judæos fuiſſe miratos, dum dicebant: *quomodo hic literas ſcit, cum non didicerit?* Chriſtum fuiſſe tentatum a Diabolo in deſerto, ante quadraginta jejunii dies; contra Evangeliſtas: Joſeph ut exploraret, an virgo admiſiſſet adulterium, eam ad ſacerdotes adduxiſſe, & juxta morem a lege præſcriptum, Virginem, probationis aquam bibiſſe. Imminente vero partu, Dominam noſtram cum doloribus, & anxietatibus peperiſſe, itaut iis adacta, ſe in Bethleemiticum præſepe receperit: demum nec ipſam Virginem, aut alium ſanctorum, Deo adhuc in Cœlo gaudere, ſed in Paradiſo terreno, uſque ad diem Judicii: alios præterea quamplurimos errores continet: hic brevitatis gratia omiſſos; nonnullos enim, & præcipuos ſolum, in hoc libro, ſicuti in ceteris aliis, indicat ſynodus: ut omnibus clare pateat, quam juſte, & utiliter ipſos prohibeat, & ſententia excommunicationis in legentes, vel habentes prædictos libros animadvertat, atque unuſquiſque illos magis horreat, & vitet, atque comburat: poſtremo ſuppetunt ſynodo rationes aliæ, ſibi bene viſæ, quæ prohibitionem hujuſmodi reddunt valde utilem, & neceſſariam.

LI. Item librum *Joannis Brialdon* (*a*), ubi ſæpius ſcribitur, duo in Chriſto fuiſſe ſuppoſita, divinum ſcilicet, & humanum, contra veritatem Catholicæ Fidei, agnoſcentis in ipſo, unum tantum ſuppoſitum Divinum: ex quo errore infertur, in eodem libro nomina *Jeſu*, & *Emmanuel*, nomina eſſe ſuppoſiti tantum humani; ideoque venerandum non eſſe dulciſſimum nomen *JESU*: ſcribitur etiam tres divinas Perſonas, eadem Incarnationis unione fuiſſe incarnatas: Chriſtum Dominum noſtrum eſſe Filium adoptivum, non vero naturalem Dei: Unionem Incarnationis eſſe accidentalem, & tantum ex amore, inter duo ſuppoſita, Divinum, & humanum.

Item librum ſcriptum *De Proceſſione ſpiritus Sancti*, in quo per totum diffuſe probatur, Spiritum Sanctum non procedere niſi a ſolo Patre, non vero a Filio, adverſus Catholicam veritatem docentem, a Patre, Filioque procedere.

LII Item librum, cui titulus: *Margarita Fidei*, ubi multis fallacibus rationibus, ac ineptis argumentis probatur, Beatiſſimam Virginem, [*b*] nec eſſe, neque vocari debere *Matrem Dei*, ſed *Matrem Chriſti*: duplex etiam in Chriſto diſtinguendum ſuppoſitum, alterum *Verbi*, alterum *Jeſu*: Unionem Incarnationis accidentalem eſſe amoris, & potentiæ, non vero ſubſtantialem; tres inſuper eſſe Fides, & diverſas *credentias*; fidemque eſſe diviſam in tres Confeſſiones, Neſtorianorum, Jacobitarum, & Romanorum; quæ autem Neſtorianorum eſt, ipſam eſſe veram, atque ab Apoſtolis traditam: Romanorum vero hæreticam, falſam, atque armorum vi, necnon Decretis Imperatorum, quoad majorem Orbis partem introductam; Idemque eſſe Neſtorium Excommunicationi ſubjicere, ac excommunicare Apoſtolos, Prophetas, & totam Scripturam: eum qui eorum doctrinam non credit, vita æterna privandum: qui Neſtorium ſequuntur, hanc Apoſtolorum Fidem accepturos, quam uſque in præſens Eccleſia Babylonica Syrorum conſervat: Matrimonium non eſſe Sacramentum, ſed nec eſſe poſſe: Crucis ſignum unum eſſe ex Sacramentis, in Eccleſia a Chriſto inſtitutis: Inferni ignem metaphoricum eſſe, & non verum ignem: Eccleſiam Romanam a Fide excidiſſe, contra quam, illud etiam militare, quod in fermentato non celebrat; cum id Eccleſia ab Apoſtolis acceperit; & contrarium tamquam hæreſim habendum eſſe.

LIII. Item librum, qui dicitur *Patrum*, in quo habetur, B. Virginem non eſſe, nec appellari debere Matrem Dei: Patriarcham Babylonicum Neſtorianorum, caput eſſe univerſalis Eccleſiæ, a Chriſto inſtitutum: Ignem Inferni non eſſe verum, ſed ſpiritualem; Hæreticum eſſe dicere, Deum natum fuiſſe, aut mortuum: in Chriſto duplex eſſe ſuppoſitum; & non tantum unum.

Item librum *Vitæ Abbatis Iſaiæ*, a quodam Neſtoriano commentariis aucto, ubi dicitur, unionem fuiſſe tribus Perſonis communem; ac S. Cyrillum Alexandrinum, qui Neſtorium anathematizavit, eſſe impium Hæreticum, & in

(*a*) Ebedſejus Sobſenſis *in Catal. lib Syr. c.* 12. recenſet ſcripta *Joannis Bar Chaldon*, revera Neſtoriani, & cujus opera ait Thomas a Jeſu *Lib. de Converſ. omn: Gent. pag.* 354. *damnata fuere in ſynodo Diamperenſi:* unde putamus ipſum eſſe, qui in noſtro autographo, depravata voce *Brialdon* dicitur. Liber ipſius, de quo hic loquitur ſynodus, putat clariſſ. Aſſeman. *Tomo* 3. *Bibliot. pag.* 266. eſſe illum, qui inſcribitur: *Magnus liber Quæſtionum.*

(*b*) Cum in concilio Epheſino *anni* 431. aſſerta fuiſſet contra Neſtorium V. Mariæ *Maternitas Dei*, excepti fuerunt illi patres a populo lætis acclamationibus, & eiſdem Jo, Pæana canentes cuncti eos ad proprias ædes cum lampadibus comitati ſunt; qua occaſione, agente S. Cyrillo, ſalutationi Angelicæ, addita fuere verba illa: *Sancta Maria Mater Dei ora pro nobis &c.* atque Theodoſius & Pulcheria ipſius Soror, erigi curarunt, titulo *Matris Dei* auguſtiſſimum CPoli templum in *Blachernis*, aut Suburbiò *Blachernis* dicto (aliqui autem id Leoni imperatori tribuunt) & Sixtus III. in ejusdem rei monumentum, Arcum erexit triumphalem, qui adhuc hoc tempore viſitur, ante aram maximam ſanctæ Mariæ Majoris in urbe; conſule eruditiſſimum Marangonium pluribus lucubrationibus notiſſimum, in perpolito volumine: *Delle coſe Gentileſche &c.* hoc anno 1744. Romæ edito *cap.* 25. *pag.* 95. & corrige erratum typum *Balchermis*. At neque additionem illam *ſancta Maria &c.* tempore concilii illius Epheſini factam fuiſſe ſuſtinemus, ſed ſeculo XV. labente, cum Grancolaſio *in Breviar.*

& in Inferno existere; eo quod unicum in Christo suppositum asseruit; ubi etiam, quoties de Nestorio, Theodoro, ac Diodoro sermo instituitur, iidem Sancti, ac Beati appellantur; & ipsorum testimonio contenditur, Sanctos ante diem Judicii Cœlum non adituros, nec Deo gavisuros: damnatos vero morari in Eden loco aliquo tetebroso, apud Paradisum terrenum: insuper quo aliquis nequior est, eo minus a Dœmonibus torquendum fore in Inferno, dum illic erit, ob conformitatem, & amicitiam, quæ intercessit dum viveret, & quam inibi adhuc colunt: Verbum factum non fuisse hominem; qui vero id asseruerit, blasphemum fore: Christum vicisse peccati affectiones virtute ab extra adveniente ipsi, B quam in se non habebat, cum non esset Deus: Divum Cyrillum hæreticum fuisse, quia unum tantum in Christo suppositum agnoscebat: duplicem in Christo naturam, divinam, & humanam, amore tantum, adeoque accidentali unione fuisse unitas; totam Trinitatem incarnatam fuisse; Deum habitasse in Christo, tanquam in rationali Templo, cui virtutem contulit, qua se omni justitiæ uniret, non quod eam haberet: Justorum animas in Paradiso existere terreno usque in diem Judicii; malorum autem, quæ in mortali decedunt, duci ad locum *Edem*, ubi non alia ratione torquentur, C quam consideratione pœnarum, quas post Judicium luent.

LIV. Item librum nominatum *De synodis*, (*a*) in quo epistola reperitur supposita Pontifici Cajo, falsis etiam subscriptionibus plurium præsulum Occidentalium munita, atque Babylonis nuncupata: in qua fatentur, ecclesiam Babylonicam nullimode ecclesiæ Romanæ subjici debere; & tamen ipsam, quam ceteras illi subditas *immediate* a Christo subsistere, quin Romanum teneantur reverire Pontificem: atque alio in loco ait, in ecclesia Romana existentes, Fidem abjudicasse, ac Apostolorum Canones, armata Imperatorum hæreticorum manu, corrupisse; hæreticos etiam esse, eo D quod in fermentato non celebrent, contra inviolatum Ecclesiæ morem, a Christo ejusque Apostolis acceptum: plurimi faciendos esse episcopos Nestorium sectantes, eorum-

Concilior. Supplem. Tomo VI.

A que adnotationes; quos etiam Sanctos vocat, atque ipsorum Reliquias venerandas: matrimonium non esse Sacramentum, eumque ob conjugum asperitatem dissolvi posse: usuram non esse peccatum, sed rem licitam.

Item librum, qui dicitur (*b*) *Timothei Patriarchæ*, in quo libro Sanctissimam Eucharistiam nefariis erroribus, ac deliramentis impetunt; idque triplici in capite, impie asserendo, in illa Christi dumtaxat imaginem, non autem Christi verum Corpus existere.

Item epistolam appellatam (*c*) *De Dominica*, quam fingunt Cœlo delapsam, in qua ecclesiæ Romanæ filii, tamquam a vera religione transfugæ, & diei Dominicæ B violatores traducuntur.

Item librum, cui titulus (*d*) *Maclamatas*, ubi longius, pluribusque verbis probare conantur distinctionem suppositorum in Christo, atque unionem solum moralem, & extrinsecam Dei, & Hominis, quem errorem veluti primigenium, aliis falsis ac blasphemis promovent exemplis.

Item librum, qui vocatur (*e*) *Uguarda*, sive *Rosa*, qui etiam asserit in Christo duplex suppositum, & unionem solum extrinsecam, ac moralem, additque filios Divo Joseph ex alia uxore (*f*) susceptos, obstetricem advocasse ad Virginem parituram, eamque inter dolores, ac anxietates pepe- C risse, aliaque id genus commenta penitus fabulosa, atque blasphema.

Item librum sic inscriptum *Camiz*, ubi dicitur alium fuisse Filium Dei, sive Verbum Divinum, & alium Virginis Filium, & hanc cum doloribus, & angoribus Filium suum enixam fuisse.

Item epistolam (*g*) *Marnacai*, quæ tota est in probando, Beatam Virginem non esse Matrem Dei, nec ita a fidelibus vocandam.

Item librum, cui titulus (*h*) *Menra*, ubi impie docetur, Christum Dominum esse tantummodo Divini Verbi imaginem; Deique substantiam, sive id quod hoc nomine significatur habitare in ipso veluti in templo; D deinde Christum, secundum tenere locum post Divinitatem, Deique socium factum fuisse.

Item librum *De Ordinibus*, ubi primo docetur per solam formam absque materia

(*a*) Liber hic inscriptus *de Synodis*, fortasse fuerit, qui a Sobense *in Catal. cap.* 191. recensetur, ubi laudantur Synodi Mar Isaaci, Barsumæ, Abæ, Ezechielis, Jesujabi, & aliorum: ast *de Synodis Orientalibus* avide expetimus opus, quod prælo parat exactissimus rerum Orientalium scriptor Joseph Simon Assemanus.

(*b*) Nestorianos duos insignitos hoc nomine invenimus; nempe Timotheum post Ananjesum secundum, in patriarcham Syrorum Nestorianorum electum, circa annum Græcorum 1089. Christi 778. alterum hujus nominis patriarcham, suffectum legimus loco Jaballahæ anno Christi 1317.: cum autem ille inter ea quæ edidit, & videri possunt *in Biblioth. Orient.* clariss. atque eruditiss. Assemani *tom.* 3. *pag.* 60. nihil de re sacramentali protulerit, ut fecit Timotheus iste II. qui librum edidit *de Sacramentis Ecclesiæ*, cujus apographum anno 613. exaratum, a Josepho III. Chaldæorum patriarcha ad sac. Congreg. de Propaganda, nuper fuit transmissum; huic potius attribuendus videtur iste Liber; vehementissime tamen suspicamur, ne error de Eucharistica *figura Christi*, ab aliquo e Protestantibus inductus sit, cum Assemanum ejusmodi errorem in illo neutiquam comperisse appareat, dum ejus capita & Sectiones percurrit *tom.* 3. *a pag.* 572.

(*c*) De hac Epistola vide *Histor. Synod. Diamper. cap.* 2. §. 2. *in Notat.*

(*d*) Legendum *Machamatas librum Rhythmorum*.

(*e*) Lege *Varda*, sive *Rosa*.

(*f*) A Thoma apostolo quartum, sedem Seleuciensem tenuisse *Abrim* Hebræum, divi Josephi filium illi appingit *Jacobum Adelphoteum*, Vide Assem. *tom.* 3. *pag.* 611.

(*g*) Legi debet Mar Narsai.

(*h*) Lege *Memra*, idest *Liber Orationum*, seu *Sermonum*.

ANNO CHRISTI 1599.

Ordines conferri. Secundo afferuntur formæ commentitiæ, & errorum plenæ. Docetur insuper, nullum haberi Ordinem in Ecclesia præter Diaconatum, & Presbyteratum: Additur (*a*) Altaria lignea, & non lapidea consecranda esse. Postremo adjungitur deprecatio quædam, qua absolvi debent ab Anathemate, cui subjacent, qui doctrinam Nestorii insectantur, & rursus conciliari cum Ecclesia, qui ab aliis sectis ad Nestorii partes accedunt.

Item librum *Homiliarum*, ubi legitur sacram Eucharistiam esse tantum (*b*) Imaginem Christi, & ab eo distingui, non secus ac imago ab homine vero, nec in illa esse Christi Corpus, quod solum in Coelo existit. Præterea totam Trinitatem fuisse cum humana natura copulatam, (*c*) & Christum solum esse Templum Divinitatis, & Deum non reapse, sed specie tantum: ulterius Christi animam non descendisse ad inferos, sed tantummodo ad Edem Paradisum ductam fuisse, nec posse citra errorem contrarium asseri: atque adeo nos in Symbolo errare: nonnullæ etiam habentur in eodem libro epistolæ synodorum hæreticorum, docentes patriarcham Babylonicum subjectum non esse Romano pontifici. Postremo adjungitur juramenti formula, qua eidem soli patriarchæ tamquam totius ecclesiæ capiti, fides, & obedientia promittatur, non vero Romano pontifici.

Item librum, qui inscribitur: *Expositio Evangeliorum*. In hoc libro passim duo supposita afferuntur in Christo. Insuper asseritur Christum utpote purum hominem, ex necessitate Deum adorare debuisse, nec ab necessitate orandi fuisse immunem; eumdem fuisse templum sanctissimæ Trinitatis: non descendisse post mortem ad inferos: sed in Paradisum asportatum fuisse; eamdemque Paradisi sedem, latroni in cruce promisisse: præterea impie docetur, Beatam Virginem reprehensione fuisse dignam, eo quod superbe putaret se Matrem magni Regis terreni, atque adeo Christum esse purum hominem, ejusque regnum temporale, quo in errore cum Judæis consentiebat. Additur insuper, Evangelistas non scripsisse omnia, prout vere contigerunt, cum ceteroqui plerisque ex rebus gestis, quas narrant, non interfuerint, atque inde ortam esse Evangelistarum dissensionem in iis, quæ posteriorum memoriæ tradiderunt: Magos insuper, qui ab Oriente venerunt, nullam mercedem accepisse a Deo, nec in Christum credidisse: Christum vero fuisse Filium Dei adoptivum, nec ulla ratione fieri potuisse, ut esset Filius Dei naturalis, ea ferme ratione, qua impossibile est homines justos fieri naturales Dei Filios: quamobrem illam accepisse per baptismum gratiam, quam antea non habebat, eumdemque fuisse tantummodo imaginem Divini Verbi, Spiritus sancti templum: Ulterius sacram Eucharistiam solum specie tenus, & non revera esse Corpus Christi, quod in illa non existit, sed solum in Coelo ad dexteram Dei Patris. Multa de Christo ipso subnectuntur prorsus fabulosa, & sacrilega: eum nempe utpote purum hominem, quænam futura esset finalis judicii dies, ignorasse: Thomam apostolum, cum mittens manum in Christi latus dixit (*d*) *Dominus meus, & Deus meus*, non locutum fuisse de Christo, sed in eam (*e*) exclamationem erupisse admiratione raptum, ut fieri solet, ad aspectum rei mirabilis, & inopinæ: potestatem a Christo Petro relictam in ecclesiam nihil omnino differre ab ea quam sacerdotibus aliis contulit: Quamobrem Petri successores non excedere in jurisdictione episcopos alios. B. Virginem non esse Dei Matrem: demum primam epistolam Divi Joannis & epist. Jacobi non fuisse ab ipsis scriptas, sed ab aliis, qui eodem nomine appellabantur, atque adeo non esse canonicas.

LVII. Item librum (*f*) *Hormisdæ Raban*, cui nomen sancti falso tribuitur, in quo libro, Nestorium sanctum, & martyrem, ac pro veritate passum fuisse affeveratur: Rursus divum Cyrillum Nestorii insectatorem, Doemoniorum fuisse sacerdotem, & Diaboli ministrum, atque inferni poenis addictum: imagines venerandas non esse, utpote idola turpia, & immunda, (*g*) easque Divum Cyrillum hæreticum (ut ipsi calumniose dictitant) adinvenisse, atque introduxisse. Plura in eodem libro narrantur falsa, & commenticia miracula, quæ ab Hormisda illo, ut comprobaret veram esse Sectam Nestorii, patratæ dicuntur. Recen-

(*a*) Utrumque hoc, ut disciplinæ ecclesiæ Orientalis firmatum caput, sustinendum esset in Indis Chaldæi ritus.

(*b*) Errorem istum de figura Eucharistiæ adscitis, non nativis Nestorianorum deliramentis tribuimus; cum enim veteres Nostoriani, nihil simile asseruerint, non est cur de antiquitate illius Pseudo-Dogmatis, authoritatem illi conciliare conentur Protestantes cum Crozæo: videbis nostram *Diss.* 4. *num.* 90.

(*c*) Totam Trinitatem non fuisse cum humanitate copulatam, sive ut dicitur *Incarnatam* copulata natura Divina, illud est mirabile Mysterium, quod varie a Theologis explicatur; præ omnibus placet Augustinus: utinam non fuisset Concil. Ephesino præmortuus! *Ser.* 224. alias 17. ex Sirmondianis *num.* 3. *Deus Christus* (ait) *hoc est quod ille* Pater *non hic est, qui ille; quia ille Pater, hic Filius*: Si ergo hic non est qui ille, potest hic incarnari, non incarnato illo.

(*d*) Joann. *cap.* 20. *v.* 28.

(*e*) Nunc primum, ut notat Calmetus, *Dei* nomen explicite, Jesu Christo in Evangelio tribuitur; unde Nestoriani validissime confutabantur, cujus vim textus ut eluderet Theodorus Mopsuestensis, istam novitiam excogitavit explicationem, nimirum Thomam non fuisse confessum Divinitatem Christi, sed *Deus* ad Patrem intendisse, exclamans præ miraculi magnitudine: *Heu Domine Deus meus quodnam miraculum!* quæ tamen confixa fuit in Synodo V. œcumenica Constantinopolitana II. *Can.* 12.

[*f*] *Raban.* idem est ac Magister noster, quo titulo Chaldæi Monachos proprie appellant.

(*g*) Adversarius Synodi nostræ Crozæus, cum ingenti plausu excipit novum inventorem ima-

ANNO CHRISTI 1599.

ANNO CHRISTI 1599.

censentur postremo ea, quæ Catholici in Hormisdam egerunt, ad frangendam illius contumaciam, quæ omnia, injustis persecutionibus, quas ipse in comprobationem veritatis suæ sectæ passus fuit, falso annumerantur.

Item librum *Sortium*, cui adjungitur *annulus*, qui dicitur Salomonis. Liber hujusmodi superstitiosas continent dierum faustorum electiones pro matrimoniis ineundis, aliisque rebus bene gerendis, aliaque plura sacrilega, atque ex ethnicorum ritibus petita, quem librum, & alios quoscumque de sortibus, vel de dierum electione tractantes, sub eadem censura synodus prohibet.

Item librum alium, qui se habet instar libri illius, qui apud Catholicos sic inscribitur: *Flos Sanctorum*; describuntur enim A in illo acta aliquorum Nestorianorum, quos Sanctos appellant. Eadem damnatione comprehenduntur libri alii, qui acta alicujus Nestoriani peculiariter narrant, & nominatim ii, in quibus describuntur (*a*) vitæ Abrahami cognomento *Magni* (1), Georgii Abbatis (2) Cardeg (3), quem Martyrem dicunt; Jacobi Abba (4), Saurixo (5), Johanan (6), Ganri (7), Raban Sabacat (8), Ocama (9), Daniel, Barcaula (10), Raban Nuna [11], Jacob, Rabai (12) Magni, Dadixo (13), Jomarusia (14), Schalita (15), Ihab, Abimelec expositoris (16), Abraham (17) Alterius Abraham Natpraya (18), Jobcarder (19), Joannis, Ircasca (20), Nestorii (21), Jaunam (22), Barcurra (23), Raban Gabarona (24), Schabibi (25), Barcima (26), Titi (27), Raban Saporis (28), Gregorii Metropolitæ (29), Georgii Mona-

imaginum Cyrillum, cum Elmasino hæretico Jacobita; atque hujus testimonio, & Hormisdæ confisus, rem quasi certam supponit; refragatur tamen illi consensus Patrum, in traditione fundatus, & antiquissima ante Cyrillum *Pastoris* imago. Vide *Epist.* Bachin. & Cl. Assem. *tom.* 4. *pag.* 504.

(*a*) Longum ac permolestum esset de his sermonem instituere; istorum plures memorat Asseman in Bibliot. tom. 3. ubi de Scriptoribus Syris Nestorianis agit: pene impossibile autem, orthographicos castigare defectus, apographi Lusitani, quo usi sumus, quod nomina cognominibus confundit, disjungit, temere interpungit, aut erronee exarat: adeo ut maleficio orthographiæ Lusitanæ Renaudotio teste, ut notat Crozæus, pag. 244., nomina ista orientalium, reddita sunt cimeriis obscuriora tenebris. Ex historia tamen Thomæ Margensis, & ex aliis Nestorianorum documentis, quæ idem Assemanus *tomo* 3. *citato* producit, præter ea quæ in adnotatione ad *Dec. IX. hujus actionis* dedimus supra, sic ista nomina corrigenda censemus, quæ suis cuncta numeris respondent, & cunctis etiam codex, e quo illa castigamus; nimirum:

(1) *Abrahami* cognomento Magni: ex Thoma Margen. *in Histor. Monastic. lib.* 1. *cap.* 4.

(2) *Georgii abbatis* idem *lib.* 2. *cap.* 12.

(3) *Cardag.* idem *lib.* 5. *c.* 6.

(4) *Jacobi abbatis.* Idem *lib.* 1. *cap.* 6.

(5) *Sabarjesu.* Idem *lib.* 1. *c.* 14.

(6) *Johanan.* Idem *& ibidem.*

(7) *Gabrielis.* Idem *lib.* 2. *c.* 18.

[8] *Rabban Sabocht.* Idem *lib.* 1. *cap.* 14.

(9) *Uchima.* Idem *& ibidem.*

(10) *Danielis Bar Caula*; Sobensis *in Catalogo cap.* 105. apud Asseman. *tom.* 3. *pag.* 174. ubi dicitur, *Daniel Tobonita.*

(11) *Rabban Jona.* Thom. Margen. *lib* *c.* 17.

(12) *Rabban Jacobi.* Idem *lib.* 1. *cap.* 14.

(13) *Dadjesu Magni.* Idem *lib.* 1. *cap.* 5.

(14) *Marjabi* Idem *lib.* 1. *cap.* 19.

(15) *Scialita.* Sobens. in *Catal. cap.* 109. apud Asseman. *tom.* 3. *pag.* 176. Est & alius Scialita, quem Nestoriani socium S. Eugenii faciunt, de quo in eodem *tom.* 3 *pag.* 302.

(16) *Rabban Abibi Expositoris* Soben. *in Catal. cap.* 112. apud. Assem. *tom.* 3. *pag.* 177. de quo & Thomas Margen *lib.* 6. *cap.* 8.

(17) *Abraham.* Soben. in *Catal. cap.* 126. apud Assem. *tom.* 3. *pag.* 194. de quo etiam Margens. *lib.* 3. *cap.* 3.

(18) *Alterius Abraham Netpharaje.* Soben. in Catal. *cap.* 122. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 191. & Thomas Margen. *lib.* 2. *cap.* 17.

(19) *Job Catarei.* Sobens. *in Catalogo cap.* 107. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 175.

(20) *Jarnis Azrack.* sive *Azrach* Sobens. *in Catal. cap.* 115. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 182.

(21) *Nestorii.* Soben. in Catal. *cap.* 20. ap. Assem. *tom* 3. *pag.* 35. Hic est a quo Sectarii ejusdem dicti sunt Nestoriani.

(22) *Johanan* id est *Joannis* de quo Soben. *in Catal. cap.* 56. apud Assem. *tom.* 3. *pag.* 72. cognomento *Beth. Raban.* Abrahæ, & Narsetis socius fuit.

(23) *Bartura* Thomas Margen. *Histor. Monast. lib.* 1. *cap.* 18. Barturæ coenobium memorat: *& lib.* 6. *cap.* 8. eidem Cœnobio præfuisse Marcum scribit. Vide Assem. *tom.* 3. *pag.* 459. 470. 501. *& pag.* 344. ubi inter Coenobia exemta numeratur.

(24) *Rabban Gabruna*: *Gabruna* autem idem est ac *Gabriel.*: de quo Margensis *lib.* 6. *cap.* 1. *& seqq.*

(25) *Habibi*: de Habibo & Jacobo fratre monachis Margen. *lib.* 6. *cap.* 8.

(26) *Barsauma.* Soben in Catal. *cap.* 54. ap. Assem. *tom.* 3. *pag. alias Barsumas.*

[27] *Titi*, Amrus *in vita Eliæ III. patriarchæ*, Asem. *tom.* 3. *pag.* 558.

(28) *Rabban Saporis*: Saporis Coenobium vide *tom.* 3. Assem. *pag.* 615.

(29) *Gregorii Metropolitæ*: Margen. *lib.* 2. *Hist. Monast. cap.* 25. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 441. ubi fuse de Gregorio Metropolita Nisibis.

ANNO CHRISTI 1599.

nachi (30), Xahucalmaran (31), Josephi (32), Nathanaelis (33), Simonis (34) Abbatis Chabita (35), Zinai Abbatis, Audixo (36), Joannis Crascaya (37) Barcahade, (38) Italaan (39), Joannis Sahadui (40) Aha (41), Xalita (42), Jonacoreta, Xari, alterius Joannis, Eliæ Joadarmah (43), Ananixo (44), alterius Joannis (45), Barhetta (46), Rabai Simeonis, (47), Narsai Naban (48), Raban Theodori, Rabai doctoris (49), Abda (50), Abolaminer (51), Rabantarsahar (52), de Cardarvi (53), Juveal Maran, Sergiududa (54), Xuvealmaran, Dadixo, alterius Abraham, & Ezequieldosa (55) Rabai Perca, David Barnutar, Hormisdæ (56), Pition (57), Salamonis abbatis (58), Raban Machixo (59), alterius Georgii, Muchiqua alterius (60) Abraham Apnimacan (61), Xaurixo, Ixosauran (62), Josedec, Rabancamixo (63), Bardirtæ abbatis (64), Abraham Barmaharait Georgii Raban, Zlivæ Abbatis (65), Guiriaco (66) Rabambaut (67), Josephi abbatis, Zaca, Nosbian, Jesus (68) Abbatis, Haronis (69) Bucatixo, Atcan (70), alterius Abrahami Xonxæ abbatis, Amanixo Gasraya, Sahedonæ episcopi (71), Joseph Azaya (72) Isahaha episcopi (73), Jacob appellati prophetæ, Isajahu, Eunuchi Ramani, Jobar Malchi, qui omnes sunt hæretici Nestoriani,

ANNO CHRISTI 1599.

(30) *Georgii Monachi*. Idem Margen. *lib.* 1. *cap.* 28. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 218.
(31) *Sciubchalmarani*: Idem *lib.* 2. *cap.* 34. apud Assem. *tom.* 3. *pag.* 479.
(32) *Josephi*. Margen. *lib.* 2. *cap.* 26. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 477.
(33) *Nathanaelis*: Idem *lib.* 2. *cap.* 20. & Soben. *in Catal. cap.* 154. apud Assem. *tom.* 3. *pag.* 224. & 476.
(34) *Simeonis*: Margen. *lib.* 5. *cap.* 12. & Soben. *in Catal. cap.* 157. apud Assem. *tom.* 3. *pa.* 225.
(35) *Abbatis Scialita*: Mares & Amrus in vita S. Simeonis, & Barbasima episcoporum Seleuciæ, mentionem faciunt Scialitæ & sociorum monachorum: vide Assem. *tom.* 3. *pag.* 306. Alter *Scialita* idemque recentior extitit Rhesinæ episcopus, de quo Assem. *tom.* 3. *pag.* 176. & 294. is floruit anno Christi 740.
(36) *Zyna abbatis Abdjesu*. Soben. *in Cat. cap.* 124. apud Assem. *tom.* 3. *pag.* 191.
(37) *Joannis Cascarensis*. vulgo *Abbas Cascarensis*, alius ab Araham Cascarense, de quo Margen. *lib.* 1. *cap.* 4. De abbate vero Cascarense, agit Soben. *in Catal. cap.* 83.
(38) *Barsabeda* ejus meminit Jesujabus Adjabenus: vide Assem *tom.* 3. *pag.* 142.
(39) *Aitallaha*: ejus Cœnobium supra pagum Laghes: vide *Hist. Monast.* Margen. *lib.* 6. *cap.* 1. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 496.
(40) *Joannis Saharoe*: Margen. *lib.* 1. *cap.* 14. ap. Assem. *tom.* 3. *pag.* 469.
(41) *Acha*. Acha & Joannes fratres: Assem. *tom.* 3. *pag.* 147. 180.
(42) *Scialitæ*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 306. & 176.
(43) *Joannis Carturi*, alterius *Joannis*; *Eliæ*; *Joannis Adramæ*. Margen. *lib.* 1. *cap.* 14. apud Assem. *tom.* 3. *pag* 469.
[44] *Ananjesu*: ibidem nempe *pag.* 469.
(45) *Alterius* Joannis: Ibidem.
(46) *Barita*: Assem *tom.* 3. *pag.* 218. 224. 458. 471. 473. & 500.
(47) *Rabban Simeonis* Assem. *tom.* 3. *pag.* 184. 185. 476. & 477.
(48) *Rabban Narsai* Assem. *tom.* 3 *pag.* 63. 64. & *seqq*
(49) *Rabban Theodori doctoris*: hic est ille Theodorus Mopsuestenus Nestorii præceptor: Assem. *tom.* 3. *pag.* 30: & *seqq.*
(50) *Abda*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 368. & *seqq*
(51) *Abda* alterius: Assem. *tom.* 3. *pag.* 369. & *seqq.*
(52) *Rabban Isai*: Margen. *lib.* 2. *cap.* 14. Assem. *tom.* 3. *pag.* 469.
(53) *Codahua*: Rabban Codahua fuit Coenobii Beth-Halensis Archimandrita: Ebedjesus Soben. ap. Assem. *tom* 3. *pag.* 152 204 & 184.
(54) *Juba-marani*, *Sergii Dada* Soben. in Catal. *cap.* 82. Assem. *tom.* 3 *pag.* 154.
(55) *Sciubchalmarani*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 204. 474. & 631. *Dadjesu*: alterius *Abraham*. *Execbielis* bisen.
(56) *Rabbam Pharcha*: *Davidis Barnutar*; *Hormisdæ*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 176. 284. 368. & 553.
(57) *Phetionis*: Assem *tom.* 3 *pag.* 155. 160. 397. 490. & 5060
(58) *Salomonis Abbatis* Assem. *tom.* 3. *pag.* 186. 459. & *seq.*
(59) *Rabban Machicha*: Assem. *tom* 3. *pag.* 549. & *seq.*
(60) *Alterius Georgii*: Machichæ alterius: Assem. *tom.* 3. *pag.* 620.
(61) *Abraha Aphnimarani*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 141. 148. & *seqq.*
(62) *Sabarjesu*, *Jesusabran*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 285. 633.
[63] *Josedec Raban Chamisii*: Joannes Bar Chamis: Assem. *tom.* 3. *pag.* 256. & 566.
(64) *Bardirta Abbatis*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 187. 501.
(65) *Abraham Barmarait*. *Raban Georgii*. *Saliba Abbatis*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 140. 218. 473.
(66) *Cyriaci*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 487. 489. 490. & 511.
(67) *Rabban Bautha*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 439 488. 557.
(68) *Josephi Abbatis*. *Raban Zachajesu*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 255 455. 469.
(69) *Abbatis Aaronis*: Assem. *tom.* 3. *pag* 207. 209. 211. 490.
(70) *Bochtjesu*: *Atkenio*: Assem. *tom.* 3. *pag.* 216. 217.
(71) *Abrahami alterius*. *Sciubchaljesu Abbatis*. *Ananjesu*. *Cascarensis*. *Sahaduna Episcopi*. Assem. *tom.* 3. *pag.* 81. 107. 115. 142. 453. & 474.
(72) *Josephi Huzaja.*, seu *Huzita*, aut *Hazaja*, id est *videntis*. idem *pag.* 23. 81. 100. & *seqq.*
(73) *Isaiæ Episcopi*:)
Jacob appellati Prophetæ:) Assem. *tom.* 3. *pag.* 104. & in indi-
Isaiæ:) ce Scriptor. Nestorian.
Eunuchi Romani.)
Job, &)
Malachiæ qui omnes sunt hæretici &c.

ANNO CHRISTI 1599.

ni, & perfidi ſequaces illius execrabilis ſectæ, ut aperte colligitur, ex libris eorum acta continentibus, qui ſcatent undique multis hæreſibus, blaſphemiis, ac fabuloſis, falſiſque miraculis, quibus Neſtoriani ſectæ ſuæ fidem conciliare fruſtra conantur.

LVIII. Item librum appellatum Paniſman, ſive Medicina Perſica veneficiis refertum, & qui plura docet verba ad nocendum inimicis, ad ſeducendas, alliciendaſque fœminas, & ad alia turpia, & prohibita; plura inſuper nomina dæmoniorum penitus incognita recenſet, promiſſione adjecta, qua ſpondetur certo futurum, ut qui ex eorum Dæmonum nominibus ſaltem ſeptem chartæ inſcripta ſecum tulerit, quæcumque mala, & pericula evadat. Plures etiam continet ſuperſtitioſos exorciſmos ad ejiciendos Dæmones; aliqua ſimul verba ſacra, aliaque ignotæ ſignificationis, obſecrationeſque plures, quin & ipſam invocationem ſanctiſſimæ Trinitatis, quibus, ut ſacrilege ajunt, ſternitur via ad turpia, & pudenda peccata: continet pariter deprecationes plures, in quibus merita Neſtorii, ejuſque Aſſeclarum cum meritis Beatæ Virginis promiſcue copulantur, & Angelorum ſanctorum merita cum turpium Dæmonum meritis, quod quidem in hac diœceſi frequentiſſimum eſt, & apud omnes ferme Caſſanarios ad hanc uſque diem uſitatiſſimum. Prædictos libros omnes ſub eadem cenſura ſuperius lata Synodus prohibet. Qui vero aliquem ex libris prædictis apud ſe habere compertum fuerit, ultra memoratam cenſuram, poenis aliiſ graviter a præſule punientur.

DECRETUM XV.

LIX. Verum non in recenſitis tantum libris, flagitioſæ Neſtorianorum hæreſes leguntur; ſed quod deteſtabilius eſt, in ipſis breviariis, & ſacrarum precum libris adhiberi ſolitis in eccleſia: cum enim a Neſtorianis editi fuerint; pluribus blaſphemiis, hæreſibus, fabulis, ac narrationibus apocryphis ſcatent: ita ut in ſolemnitatibus, ſacris diviniſque officiis, Deum, quem laudare debent, blaſphemiis, atque conviciis indeſinenter afficiant.

Itaque *in Breviario Magno* legitur, Verbum Divinum carnem non aſſumpſiſſe, quod ineptiſſime inferunt ex eo quod, ſi ita factum fuiſſet, ſuperflua fuiſſet obumbratio Spiritus Sancti. In illo eodem Breviario, *Officium in Adventu* eſt ex omni parte hæreticum, cum in illo paſſim duo ſuppoſita in Chriſto afferantur, & Chriſtus aſſidue appelletur Templum dumtaxat Dei: officium vero in feſto Nativitatis ultra prædi-

A ctos errores continet ſolennem Antiphonam, in qua legitur hæc propoſitio verbis Divi Joannis apertè contradicens; nimirum *Nec Verbum Caro factum eſt*. Illud inſuper accedit, quod qui dictæ propoſitioni impiæ, & hæreticæ refragantur, inobedientes appellantur, rebelles, ac tardi corde ad credendum. Quamobrem officia adventus, & Nativitatis nihil aliud eſſe videntur, quam nefaria hæreſum, & blaſphemiarum congeries.

In libro *Precum jejunii magni* ſæpenumero duo ſuppoſita divinum, & humanum ponuntur. Atque etiam divina officia in cultum, & honorem Neſtorii, aliorumque plurium ejuſdem Neſtorii Aſſeclarum, plureſque commemorationes, de ipſo Neſtorio B ſæpius fieri præcipitur. Illud etiam additur, nempe (*a*) Marndeay, Theodorum (*b*), Deodorum, alioſque hæreticos Neſtorianos, Divum Ephrem ſectatos fuiſſe.

LX. In Breviario majori, quod vocant *Hudræ*, & *Gaza*, ſive *Theſaurum recitandi*, ſæpiſſime in Chriſto duo ſuppoſita aſſerunt, necnon impie docetur, Chriſtum eſſe Filii Dei repræſentationem, & Divi Verbi imaginem, ejusdemque templum: ſuppoſitum divinum illuminaſſe ſuppoſitum humanum: Chriſtum tractu temporis, & paulatim divina gratia, & ſcientia infuſa profeciſſe: Virginem non generaſſe, nec in utero geſtaſſe Deum, ſed Chriſtum ceteris C hominibus parem; atque adeo illam non eſſe dicendam Matrem Dei, ſed Matrem ſecundi Adam: Trinitatem totam, humanitatem aſſumpſiſſe; idque edoctos fuiſſe Hebræos a Sancto Matthæo: Deum factum non fuiſſe carnem, ſed hanc fuiſſe veluti umbraculum, & quoddam habitaculi genus, quo ſuam gloriam tegeret: Deum ſe tantummodo addidiſſe ſocium Chriſto, cum duceretur ad Crucem, nec in Cruce ipſa quidquam fuiſſe paſſum; quippe qui humanitatem non aſſumpſerat; verbum patris fuiſſe in humanitatem (*c*) mutatum, ac per filium Mariæ genus hominum redemiſſe: patrem æternum etiam carnem accepiſſe eodem pacto, quo Filius: Angelum miſſum fuiſſe nuncium ad D Virginem morantem in Templo, non vero in Domo Nazareth; eamque non ſine dolore peperiſſe non ſecus ac feminæ, & matres ceteræ: in Euchariſtia non exiſtere verum Chriſti Corpus, pluraque alia prorſus impia, & a recta fide abhorrentia, contra illam adducuntur: Neſtorium fuiſſe veracem veritatis præconem. Plures inſuper ibidem gratiæ Deo aguntur, eo quod veritatem revelaverit Theodoro, ac Deodoro, Neſtorii magiſtro. Pluribus etiam precibus oratur Deus, ut ab omni malo nos eruat, propter merita Neſtorii martyris, qui paſſus fuit a filiis iniquitatis, atque erroris, & præ-

(*a*) Legendum fortaſſe *Mar Adai*, id eſt ſanctum Adæum.

(*b*) Lege *Diodorum*.

(*c*) Quia vix percipi valet, iſta naturarum mutatio, ſine aliqua unione, quæ habitaculi modum excedat, duplicem ex Joan. Pinchenſi *Bib. Orien. tom. 3. pag. 355.* adinvenerunt unionem Heterodoxi: *unionem* nempe *commiſtionis*; ut ſi Chriſti nomen atramento & minio commiſtis exaretur: *En* (ait) *corruptio, en confuſio, neque atramentum eſt, neque minium*. Altera eſt *unio adhærentiæ*, ſi nempe idem nomen *atramento exaretur in charta minio tincta; en venuſtas, en lux; & atramentum eſt, & minium*. Illam unionem aſſerunt Jacobitæ, iſtam vero Neſtoriani: unde illa potius in textu exprimitur, ut apparet.

ANNO CHRISTI 1599.

præfertim Divi Cyrilli invidia, qui fuit (*a*) iniquitatis magifter, necnon ut puniat aliter credentes, diffidentefque a Neftorio, ejufque Affeclis, quorum fides ibidem affferitur fundata fuper fidem Divi Petri, aliorumque apoftolorum; beatam infuper Virginem, ejufque fponfum divum Jofeph eodem in libro veniffe fingitur ad facerdotes, qui nefciebant unde conceperat: Imagines ulterius idola effe impie docetur, nec venerandas in ecclefiis, vel privatis fidelium domibus. Adduntur poftremo Officia de Neftorio, aliifque ipfius affeclis, & commemorationes aliorum plurium hæreticorum.

LXI. In libro (*b*) *Officii Sacerdotum Defunctorum* habetur: in Euchariftia tantummodo Chrifti virtutem, non autem verum Corpus, & Sanguinem contineri. Quos libros omnes, & breviaria, licet digna fint quæ igni tradantur, cum ultra enumeratos plurimos alios errores contineant; attamen Synodus emendari præcipit, eo quod in hac Diœcefi alii facri libri non fuppetant, quibus Sacerdotes utantur in celebrandis divinis officiis, donec novi facrarum precum libri procurentur, & a Romano pontifice petantur, atque impetrentur. Itaque fynodus præfcribit, ut primum errores, & commemorationes de hæreticis deleantur, deinde quæ habentur integra in ipforum cultum officia, fimul cum officiis de Adventu, & Chrifti Nativitate, a breviariis revulfa, & in fruftra difcerpta comburantur. Supplicat infuper fynodus illuftriffimo Metropolitæ, ut mandato fuo in hac fecunda, quam parat dioecefis vifitatione, prædictorum omnium executionem urgeat. Demum præcipit in virtute fanctæ obedientiæ cunctis Caffanariis, atque Chamazibus, ut dictos libros proferant, & alios quoflibet, tum quorum ufus communis eft in ecclefia, tum qui privatis in domibus funt in ufu; rurfus tum pertinentes ad horarias preces, tum ad miffarum celebrationem, eofque Metropolitæ, in hac quam adornat vifitatione, ad eum finem tradant, ut illos omnes, una cum do-

A ctis viris, quibus hanc curam commiferit, emendet, juxta emendationes alias ab ipfo inftitutas, & executioni mandatas.

DECRETUM XVI.

LXII. Ad Fidei puritatem confervandam præcipit etiam fynodus in virtute fanctæ obedientiæ, & fub anathematis poena Caffanaris omnibus, & Chamazibus, aliifque quibuslibet cujufcumque dignitatis, & conditionis in hac dioecefi, ut intra bimeftre a publicatione hujus decreti, ad ipforum notitiam perlati, omnes, & quoflibet libros fyriace fcriptos, Illuftriffimo Metro-
B politæ vel per fe ipfos, vel per interpofitam perfonam, tradant eo tempore, quo, hujus Dioecefeos ecclefias vifitaverit; vel nifi ipfi, faltem patri Francifco Roz focietatis Jefu, fyriacæ linguæ profeffori in collegio Vaipicoræ; vel ad minimum ad ipfum collegium deferant, ut ab erroribus, fi quos continuerint, expurgentur: vel fi opus fuerit, penitus prohibeantur, exceptis libris, in quibus continentur horariæ preces quotidie ex lege ecclefiæ recitandæ: namque ii, juxta formam fuperius præfcriptam, corrigi debent. Sub eodem pariter obedientiæ præcepto, & anathemate præcipit, ut nemo ex hac dioecefi, cujufcumque conditio-
C nis fuerit, librum aliquem fyriace tranfcribere audeat; nifi ad id præful facultatem ipfi fcripto conceflerit, facta expreffa mentione libri, ad quem tranfcribendum facultatem concedit, facris Bibliis exceptis atque Pfalmis. Sede autem vacante, & quamdiu hæc ecclefia fuo Paftore orbata fuerit, has vices committit R. P. Francifco Roz focietatis Jefu, utpote diu verfato in horum librorum verfione, & linguæ tum chaldaicæ tum fyriacæ peritiffimo; atque adeo qui optime callet hujusmodi librorum qualitatem.

DE-

(*a*) Nemo pene dixerim, e fanctis Patribus ita acriter adverfariorum obloquutionibus atque calumniis divexatus fuit, uti S. Cyrillus Alexandrinus, Neftorius enim criminabatur, confufas effe a Cyrillo duas Chrifti naturas, atque hujus anathematifmis fuos anathematifmos opponebat: Joann. Antiochenus, ut ipfe Cyrillus in Apologetico fcribit, afferebat eum cum impio Apollinari fentire, & execranda impiaque Arii & Eunomii dogmata approbare: omnia denique opera Cyrilli aboleri contendebant orientales: immo & recens fcriptor quidam infimulavit Cyrillum quafi factionarium perturbatorem, qui tamen a Parifienfi Archiepifcopo Harlæo, gravi cenfura repreffus fuit, atque ad palinodiam compulfus *die 16. Aprilis anni* 1693. Aft uti Joannes ille cum fuis, fervente difputationis æftu, fe illi infenfiffimum præbuit, ita defervefcente ardore, ad mutuam amicitiam fincere redit. Verum ni fallor occultum fomitem detexit fimultatis in *lib. Margaritar. Sobenfis par.* 3. *cap.* 4. nempe quod Neftoriani eum inter fuos cum adnumeraffent, eo delufi quod Theodorus Mopfueftenus Neftorii præceptor, atque erroris præcurfor, ipfi nuncupaverit Cyrillo, duos in Jobum tomos, ægerrime ferebant ab eodem ut transfuga impugnari; adeo ut per contemptum non Cyrillus, fed modo diminutivo & nominis, & famæ ab illis *Cyrillulus* appellitaretur. Vide Affeman. *tom.* 3. *Bibliot. pag.* 31. Quin & hoc etiam tempore Marchio de Argens *tom.* 1. *Epift. Indaicarum*, quæ iis diebus juffu Tribunalis S. Officii Romanæ inquifitionis, præ foribus Templi S. Mariæ fuper Minervam manu carnificis, fuere traditæ flammis, Cyrillum, Cardinale Retz componit.

(*b*) Crozæus legit: *Antiftitum defunctorum*.

DECRETUM XVII.

LXIII. Quoniam doctrina, quæ populo publicis in concionibus insinuatur ad fidei, morumque puritatem servandam augendamque plurimum confert, synodus, cui compertum est aliquos ex Cassanariis sufficienti scientia destitutos ad populum verba facere, & non raro errores, atque hæreses publice proferre, plura insuper fabulosa, & commentitia, quæ ex libris hæreticis, & apocryphis, præcipue ex libro *de Infantia* (*a*) *Salvatoris*, aliisque id genus decerpunt, præcipit, ut nullus imposterum conciones, & sermonem ad populum habere audeat; nisi ad id facultatem a suo præsule habuerit, eamque scripto traditam, præmisso insuper ad eam obtinendam examine de sufficienti doctrina, juxta Concilii Tridentini præscriptum: at quia sedes episcopalis vacat, Illustrissimus Metropolita examen hujusmodi committit R. P. Rectori Collegii de Vaipicota Societatis Jesu in hac ipsa Diœcesi existentis, qui cum PP. ejusdem Societatis ab eo deputandis, de sufficientia cujuslibet, qui examen subierit, judicium ferat, eidemque literas obsignatas tradat, quibus Præsul de sufficientia, vel insufficientia literas exhibentis certior fiat. Illustrissimus vero Metropolita, dum obeundo hanc Diœcesim de rerum communium statu cognoscet, viros deputabit idoneos, qui populum, prout necessitas postulaverit, instruant. Omnes autem, qui concionem, & sermonem ad populum habere, absque facultate, a suo Præsule in scriptis habita, ausus fuerit, incurrat ad annum pœnam suspensionis ab exercitio ordinum, & ecclesiasticorum emolumentorum perceptione. Liceat tamen Vicariis in propriis Ecclesiis conciones, prout opus fuerit, coram populo habere, eumque salutari doctrina ex Sacra Scriptura, aliisque probatis libris deprompta pascere: ad quem finem Synodus vehementer optat, Catechismum Malabarico idiomate conscribi, cujus Catechismi die quolibet Dominico caput aliquod coram populo publice legatur, cumque non ignoret Synodus, id operis per Illustrissimum Metropolitam inceptum, futurum esse in promptu, tempore primæ visitationis, præcipit, ut postquam fuerit absolutum, atque in lucem editum, Vicarii omnes diebus Dominicis, vel tempore oblationis, vel si ipsis libuerit ante, aut post missam, ex ipso saltem caput unum elata voce, cum populus ibidem convenerit, legant.

DECRETUM XVIII.

LXIV. Cum ex ignorantia Sacerdotum hujus Diœceseos, & ex prava doctrina, qua hactenus longo usu legendi hæreticos, & apocryphos libros, sæpissimè contingat, ut ii errores, & acta fabulosa in colloquiis, & inter concionandum populo incaute proponant; ne aliquid erroneum, ac falsum animis auditorum infigatur, atque ita fiat, ut sensim vel recta fides corrumpatur, vel saltem morum integritas; præcipit Synodus, ut si Præsul certo sciat id contigisse, quidquid erronee dictum fuit, scripto consignetur, & Cassanarius, vel alius quicumque id protulerit, auctoritate superioris cogatur errorem suum reprobare; quam reprobationem, vel oretenus, vel si consultius fuerit de scripto coram populo recitet, eique sanam doctrinam, errori, vel falsitati contrariam exponat. Verum si id (quod Deus avertat) exequi recusaverit, habeatur tanquam sejunctus per anathematis censuram a communione fidelium, & juxta sacros canones, ac majorem, vel minorem erroris gravitatem puniatur: quod quidem severius fiat, si id scienter, & dolo malo pronuntiaverit; sin minus, atque adeo ex ignorantia, vel ex incauta loquendi facilitate, mitius cum ipso agendum erit; quamobrem satis erit, si moneatur, cogaturque publice improbare, quod incaute protulit; qua in re, si, ut par est, prompte paruerit, non ultra est progrediendum.

DECRETUM XIX.

LXV. Cum Synodo compertum fuerit, nonnulla celebrata esse seditiosa conventicula in hac episcopali sede, post mortem Episcopi Mar-Abrahami, in quibus & publico, & secreto interposito juramento, contra jus & obedientiam Sanctæ Romanæ ecclesiæ debitam, aliqui ex Cassanariis, aliique plures polliciti sunt unanimiter consentientes, se in rebus, tum quæ ad religionem, tum quæ ad hujus ecclesiæ regimen spectant, nihil amplexuros; nisi id ceteri omnes approbaverint, nec recepturos quemquam episcopum a sancta sede apostolica electum, & renunciatum, nisi ex præscripto patriarchæ Babylonici: qui quidem est

(*a*) Liber *de infantia Salvatoris*, opus est tota antiquitate notissimum; etiam sub titulo *Evangelii infantiæ Salvatoris*, cujus auctorem crediderunt nonnulli S. Petrum, alii sanctum Thomam Apostolum, ut Origenes, Ambrosius, & Hieronymus; sanctus autem Cyrillus Hierosol. *Catech.* 6. illum Thomæ Manetis discipulo adjudicat. Sane Gelasius, & Timotheus presbyt. Constantinop. *Lib. de his, qui ad Ecclesiam accedunt*, edito a Meursio, perspicue distinguunt, duo hæc scripta *Evangelium Thomæ*, & *Lib. de infantia*. Adesis Calmet. *Dissert. in Evang. apocrypha num.* 8. Extat liber hic sermone Arabico exaratus, in *Bibliot. Palatin. Medic.* recens edita, ab Evodio Assemano Archiep. Apameense, in orientali eruditione versatissimo.

ANNO CHRISTI 1599.

est Schismaticus, & hæreticus Nestorianus; rursus alia quædam jurasse, eaque omnia adversus sacros canones, & obedientiam sanctissimo pontifici Romano debitam; declarat Synodus, juramenta hujusmodi, & alia similia interposita, vel in posterum interponenda, nulla prorsus, & irrita, eaque tam longe abesse ab obligatione ulla inducenda, impediendisque religione animis, ut potius, utpote temere, & impie interposita, non nisi pari temeritate,, atque impietate impleri valeant. Sententiam præterea pronunciat, qua a fidelium societate, & communione segregat eos omnes, qui tam flagitiosa juramenta acceptaverint, vel præstiterint: immo tota Synodus jurat, ac spondet obedientiam quoad omnia, mandatis papæ sanctæque sedis apostolicæ, juxta sacros canones, seque neque nunc, neque posthac unquam accepturam episcopum ullum, vel alium quempiam præsulem, qui non mittatur a S. matre ecclesia Romana, cujus est, præsules, & episcopos cunctis orbis ecclesiis præficere; contra vero se absque ulla mora, & æquo, libentique animo accepturam quemcumque Romanus pontifex elegerit, eique promptam obedientiam, tamquam legitimo animarum pastori, non expectato cujuscumque alterius jussu, nec obstante quolibet juramento, impie in contrarium interposito, protinus delaturam.

DECRETUM XX.

LXVI. Synodus una cum omnibus sacerdotibus, & populo fideli hujus dioeceseos amplectitur ea, qua par est, veneratione, concilia omnia generalia ab ecclesia universa recepta, & quidquid in eorum decretis credendum proponitur, credit, & confitetur. Rejicit insuper, damnat, & anathematizat, quidquid ab aliis fuit rejectum & anathematizatum. Præsertim obsequenti animo amplectitur, & recipit sanctum concilium Ephesinum (a) primum, a ducentis patribus celebratum, ac firmiter credit, quidquid in eo decretum fuit; necnon rejicit, & damnat quæ in eo damnantur, ac potissimum diabolicam Nestorianorum hæresim, quæ longo tempore in hac dioecesi promulgata fuit, & recepta. Diris insuper omnibus execratur ejus auctorem Nestorium, & Nestorii asseclas, qui Diabolo suadente duas in Christo personas adstruebant; ex quo tamquam primario errore, consectarios alios colligebant: & primo quidem Verbum Divinum carnem non assumpsisse; sed eam tantummodo tamquam sui habitaculum, instar templi sanctificasse.

A Secundo nec Deum incarnatum, & mortuum fuisse, nec beatissimam Virginem Dei matrem, sed dumtaxat Christi matrem esse appellandam. Tertio diabolicas alias hæreses propemodum innumeras; quas omnes synodus damnat, rejicit, & anathematizat, & in omnibus sanctam Fidem catholicam amplectitur, ea puritate, animique sinceritate, qua eam tenet, ac profitetur ecclesia Romana, omnium ecclesiarum magistra, cui in omnibus se subjicit, ut supra jurisjurandi religione interposita promisit. Profitetur insuper gloriosum Cyrillum archiepiscopum, & patriarcham Alexandrinum, qui a pontifice Romano in sancto concilio Ephesino legatus præsedit, sanctum esse, beatum, B Deoque in coelo gaudere, ejusque doctrinam adversus Nestorianos in eo concilio approbatam, sanctam esse, atque universaliter ab ecclesia catholica receptam; fatetur demum ipsam impugnantes hæreticos esse, & anathemati subjectos.

DECRETUM XXI.

LXVII. Admittit etiam synodus una cum omnibus sacerdotibus, & populo fideli hujus dioeceseos, sacrosanctum concilium Tridentinum, ultimum ex oecumenicis in ecclesia Dei celebratis: cæterum non solum credit, & confitetur, quæ in illo decreta, C & approbata fuere, ac rejicit, & anathematizat, ab illo rejecta, & condemnata, verum etiam cuncta de reformatione ecclesiæ, & populi Christiani in eo concilio statuta, amplectitur, eaque omnia servare, & custodire spondet, & jurat, ea ratione, qua servantur, & custodiuntur in aliis ecclesiæ catholicæ dioecesibus, & in iis ipsis propinquioribus, quæ subjectæ sunt episcopis provincialibus, & suffraganeis Goensis Metropolitæ: Quapropter quascumque malas consuetudines dicti concilii decretis contrarias, omnino tollendas decernit: neque inposterum permittet unquam, ut aliter quam juxta reformationem morum, & ecclesiæ Regi- D men a concilio Tridentino præscriptum populi fideles & catholici gubernentur, non obstante quacumque in contrarium consuetudine, etiam immemorabili præsentis dioeceseos.

DECRETUM XXII.

LXVIII. Venerabundo, atque obsequenti animo, una cum omnibus sacerdotibus, ac fideli populo hujus dioeceseos se subjicit hæc syno-

(a) Non ingratam rem putamus lectori facturos, proferendo quo modo Nestoriani, diversos sentiendi modos de Incarnatione Domini in Synodis Ephesina & Chalcedonensi, depingant: *Inde factum est* (ait Ebedjesus Metropolita Sobensis tom. 3. Bibl. Orient. pag. 355.) *ut Christianorum cætus in tres sectas divisus fuerit. Primam quidem unam naturam & unam personam in Christo confitetur; quam Copti & Aegyptii atque Aethiopes ex traditione Cyrilli sui Patriarchæ tenent: Altera quæ duas naturas & unam personam asserit, Melchitarum dicitur, quippe ab Imperatore vi* (imo fide vera cogente) *stabilita est; & hanc suscepere Romani, qui Franci appellantur, & Constantinopolitani Græci, & omnes populi boreales, Rutheni scilicet, Alani, Circassi, Asiani Georgiani, & reliqui ipsis finitimi. Franci vero ab illis discedunt in eo, quod Spiritum Sanctum a Patre Filioque procedere dicunt & azyma ad sacrificium usurpant. Et geminæ quidem prædictæ sectæ illam vocem Deipara susceperunt Tertia autem secta, quæ duas naturas & duas personas in Christo confitetur, Nestorianorum appellatur: qui ita per injuriam & immerito nuncupati sunt: etenim Nestorius eos* (antiquos) *sequutus est, non ipsi Nestorium*. Plura hic lectori observanda erunt, circa Historiam sectarum. Porro Sobensis floruit *anno Christi* 1285. qui ad Metropolim Sobæ seu Nisibis evectus est *anno* 1290.

ANNO CHRISTI 1599.

synodus sancto, integro, justo, & necessario inquisitionis (*a*) sancti officii Tribunali, in his partibus existenti; quippe probe noscit, quantum ex illo integritas, puritasque Fidei dependeat: unde jurat, ac spondet ipsius mandatis in rebus fidei obedire, ut fit in aliis hujus provinciæ sedibus episcopalibus: vult insuper circa res fidei a laudato tribunali, vel ab ipsius commissariis, ut cæteri fideles, judicari; licet hoc sacrosanctum tribunal in hac dioecesi, ob hujus ecclesiæ distantiam ab aliis, sanctæ sedi apostolicæ, & ecclesiæ Romanæ subjectis, nec non ob defectum communicationis cum illis, id hactenus non præstiterit: supplicat etiam dominis inquisitoribus, ut velint, ne opportunum remedium animabus desit, commissarios suos instituere in hac dioecesi viros aliquos doctos; vel etiam patres societatis collegii de Vaipicota, & aliarum residentiarum eorumdem religiosorum, qui possint, ut opus fuerit, absolvere a casibus eidem sacro tribunali reservatis, limitationibus, ac restrictionibus adjectis, quas ipsi opportunas judicaverint. Ratio sic supplicandi est difficultas confugiendi ad Goense Tribunal, quam patiuntur montium Incolæ; tanto magis quod sæpe sæpius casus contingunt urgentes, eo quod inter Ethnicos degunt, suntque ipsis commixti; unde oritur, ut ex eorum commercio pluries, etiam in iis, quæ ad religionem pertinent, inscii & rudes homines delinquant.

DECRETUM XXIII.

LXIX. Cum in rebus fidei, maximam oporteat puritatem servare, nec non plurimum vigilandum sit, ne populum corrumpant doctrinæ falsæ, & peregrinæ; præcipit Synodus omnibus huic sedi episcopali subjectis, cujuscumque qualitatis, & conditionis, ut ibi ipsis constiterit, quemquam credere, facere, vel promere, verbo, vel scripto aliquid contrarium fidei catholicæ, vel hujus rei esse auxiliatorem, aut fautorem, majori qua possit celeritate, & secreto, id præsuli deferat, quod si huic non valeat, vicariis ecclesiarum id aperiat, aliisque fidelibus viris, qui de hoc per literas quamprimum rationem reddant, ut juxta causæ necessitatem provideatur: præcipit etiam in virtute sanctæ obedientiæ ipsis vicariis, ceterisque, quibus ejusmodi res delatæ fuerint, ut eas cito citius denuntient.

ACTIO IV.

De sacramentis Baptismi, & Confirmationis.

Doctrina de sacramentis in genere.

LXX. NOvæ legis sacramenta, per Jesum Christum Dei Filium, redemptorem (*a*) ac Salvatorem nostrum, in sua ecclesia ad medelam, & salutem hominum instituta, quibus suæ sacræ passionis, & mortis infinita merita in animarum nostrarum fructum impenduntur; per quæ etiam omnis vera justitia incipit, coepta augetur, & amissa recuperatur, sunt septem: videlicet Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, Matrimonium; quæ quidem a veteris legis sacramentis plurimum differunt; illa enim gratiam non conferebant, sed eam, quæ per Christi passionem, conferenda erat, præfigurabant: nostra vero Sacramenta & gratiam in se continent, & ipsam digne illa recipientibus conferunt. Quorum priora quinque ad bonum spirituale cujuscumque proprium spectant: posteriora duo ad ecclesiæ regimen augendumque fidelium numerum. Per baptismum ergo Deo spiritaliter renascimur; per confirmationem gratia crescimus, ac in fide roboramur: renati autem, & roborati divino Eucharistiæ, & sacramenti altaris enutrimur pabulo: quod si ex peccato, animæ contrahimus ægritudinem, per poenitentiam spiritaliter sanamur; per extremam denique Unctionem salutem animæ, & corporis, si ita expediat, obtinemus. Deinde sacramento ordinis ecclesia regitur, ac spiritualiter multiplicatur; matrimonio demum corporaliter augetur. Omnia isthæc sacramenta tribus perficiuntur: rebus ut materia; verbis tanquam forma; & ministro, qui

(*a*) Inquisitorum munus, atque nomen, a primis Ecclesiæ seculis repetenda sunt; adeo ut vel ipse Petrus Giannone *Histor. Neapol. lib.* 15. *cap. ult.* homo alias in hoc sanctum Officium non admodum officiosus, immo hostis infensus agnoscat cum Gottofredo *in l. Quisquis* 9. *C. Th. de Haeret.* eorum institutionem primam, a Theodosio Magno profluxisse, quod postea æmulati sunt Impp. Arcadius & Honorius: primordia vero specialis *Tribunalis* S. Officii ad tempora revocat Innoc. IIII. tametsi asserat, inquisitoris Generalis munus, tempore Innoc. III. S. Dominico Hispano ex Civitate *Calagorra*, collatum fuisse: in quo castigandus est chorographicus palmaris error laudati auctoris, qui suapte indole ac ingenio quoscumque sequitur errantes; Dominicus enim natus est *Calaroga*, Hispanice *Caleruega*, non vero Calagurri, aut *Calagorra*, ut ipse post Trapham & alios scripsit: de quo vide pietate ac eruditione conspicuum P. Antonin. Bremondum *De Guzmana stirp. S. Dom. cap.* 1. *Romæ edit. an.* 1740. Igitur Inquisitoribus opportuna exhibuere documenta *anno* 1235. Concil. Narbonen. *Capitulis* 29. & Biterren. *an.* 1246. alia dedit monita ipsis 37. *Capitulis* comprehensa, quæ legisse nullum Inquisitorum pigebit.

(*b*) Septenarium Sacramentorum numerum agnoscunt Nestoriani: at mirum quantum in iis recensendis dissentiant. Ebedjesus Sobæ *lib. Margar. par.* 4 *cap.* 1. ponit 1. *Sacerdotium* 2. *Baptisma*. 3. *Oleum unctionis*. 4. *Oblationem corporis & sanguinis Christi*. 5. *Remissionem peccatorum*. 6. *Sacrum fermentum* (quid illud sit, dum de Eucharistia agetur explicabimus) 7. *Signum Crucis*. Timotheus II. lib *de Sacram.* inter Sacramenta censet *Consecrationem Ecclesiæ & Altaris*, *Benedictionem Monachorum*, *& Officium pro defunctis*, & ad calcem libri meminit de *Indulgentia* seu *Poenitentia*; Christiani Divi Thomæ, Sacramenta tantum Baptismi, Eucharistiæ & Ordinis colebant; ast id ex ignoratione Cassanariorum recentiorum proveniebat: evincitur enim ex antiquis ecclesiæ Malabarensis Ritualibus, septem eos Sacramenta cum ecclesia Catholica agnovisse; videsis infra *Differt.* 4. *num.* 88.

qui sacramenta peragat, cum intentione faciendi quod facit ecclesia: ex quibus si vel unum deficiat, non perficitur sacramentum: omnes vero ceremoniæ, ac approbati ritus, quibus in ipsorum administratione utitur sancta mater ecclesia, sancti sunt; neque contemni, omitti, vel in alios mutari valent; licet ad integritatem, & essentiam sacramenti non pertineant; absque gravissimo peccato. Tria etiam ex ipsis, spirituale quoddam signaculum animæ imprimunt, omnino indelebile, ab aliis distinctum, quod appellatur character, atque idcirco a nullo iterari possunt; & sunt baptismus, confirmatio, & ordo: quatuor alia, nimirum poenitentia, eucharistia, extrema unctio, matrimonium, hujusmodi signum minime imprimunt, unde debito modo reiterari valent. Etsi tamen omnia septem sacramenta sint divina, & gratiam in se contineant, & digne accedentibus eam conferant, atque omni veneratione digna sint, & cultu, tum quia id exigit authoris excellentia, qui est Jesus Christus Filius Dei, necnon assistentia Spiritus Sancti, qui in illis operatur, tum etiam ob virtutem, quæ illis inest, ad sanandas animas, & quia in ipsis depositus est thesaurus passionis Christi, quæ per ipsa nobis communicatur: nihilominus id non officit quominus alia aliis digniora habeantur, ampliorique veneratione, cultu, ac reverentia pertractari debeant. Hæc Jesus Christus, ante suam in coelum ascensionem instituit, quo per ea suis fidelibus gratiam, ac cetera bona, quæ nobis passione sua, & morte acquisivit, communicaret: ipsa suo verbo firmavit, ac promissionibus, ut nos redderet securos de suimet, suæque passionis fructus communicatione, dummodo ipsis, legitime, ac præmissa debita præparatione, juxta uniuscujusque sacramenti modum, & Christi institutionem uteremur.

DOCTRINA.

De sancto sacramento Baptismi.

LXXI. Primum inter alia sacramenta locum obtinet baptismus; est enim spiritalis vitæ janua; ac per ipsum aliorum sacramentorum capaces reddimur, ad quæ sine illo inepti essemus; etenim sicuti nequit homo, antequam sit natus bonis gaudere vitæ naturalis; ita neque bonis spiritualibus supernaturalis vitæ, priusquam per baptismum sit ad illam renatus, & per illam membra Christi simus, atque Christianæ reipublicæ, necnon ecclesiæ corpori mystico copulemur. Et quia (*a*) *per primum hominem mors pertransiit* in alios homines, ob peccatum inobedientiæ, quod ipse, & nos in ipso commisimus, ac propterea a regno coelorum excludimur, & nascimur filii iræ, atque a Deo separati, si denuo non (*b*) *renascimur ex aqua, & Spiritu Sancto, non possumus introire in regnum Dei*, prout ipsa veritas, Christus, nos docuit. Itaque nascimur ex utero matris filii iræ, & per baptismum renascimur filii gratiæ: nascimur in peccato hominum filii, ut in baptismate nascimur filii Dei, quia Christo inserimur, juxta Paulum dicentem, (*c*) *quicumque baptizati estis in Christo, Christum induistis*. Sacramenti istius materia est aqua, vera, naturalis & communis, maris scilicet, fluminum, fontium, lacuum, & pluviæ, & nulla alia, quantumlibet munda, & pura, cum reliquæ sint potius liquores, quam naturalis aqua. Forma est hæc: *Ego te* (*d*) *baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*. Minister ordinarius est sacerdos, ad cujus munus pertinet baptismum conferre; ceterum in casu necessitatis quilibet, vel sacerdos, vel diaconus: immo etiam laicus, aut etiam femina: Ethnicus insuper, Turca, hæreticus, vel judæus, demum hominum quicumque baptizare potest, servata tamen ecclesiæ *Forma*, cum intentione faciendi, quod ipsa facit; cum etenim nullus salutem assequi valeat, non baptizatus, eadem causa, qua Christus hujus sacramenti materiam, aquam esse voluit, qua nihil communius, voluit etiam omnes, nullo excluso, hujus sacramenti ministros esse. Hujus sacramenti vis, & effectus, venia est, & remissio omnium peccatorum, tam originalis, quam actualis ante baptismum commissi, totiusque reatus poenæ per ipsum contracti: quapropter nulla debet baptizatis poenitentia imponi, pro peccatis ante baptismum commissis: immo si baptismate suscepto, absque novo crimine moriantur, salutem assequuntur, ac Dei visione in æternum fruuntur.

DECRETUM I.

LXXII. Cum deprehenderit synodus, varias in hac dioecesi fuisse inductas formulas abluendi sacro fonte a præsulibus schismaticis, aut ab hominibus rudibus, & indoctis, earumque formularum plures irritas esse ac nullius efficaciæ in sacramento per-

(*a*) Paul. *Ep. ad Rom. cap.* 5. *v.* 12.
(*b*) Evang. Joan. *cap.* 3. *v.* 5.
(*c*) Paul. *Epist. ad Galat. cap.* 3. *v.* 27.
(*d*) Cum *Baptisma* nihil aliud significet nisi ablutionem, septem Baptismatis seu ablutionum species enumerant Orientales cum Ebedjesu *lib. Margarit. Par.* 4. *cap.* 3. nimirum 1. Baptisma commune. 2. legale. 3. Baptisma ex traditione seniorum, dum sacra vasa abluuntur, calices &c. 4. Baptisma Joannis. 5 Baptisma Christi. 6. Baptismus sanguinis ex illo Christi *Baptismum habeo, quo baptizer, & multum coarctor, donec perficiatur*: 7. denique Baptisma lacrymarum. Ex iis videre licet antiquam traditionem Ecclesiæ de tribus Baptismi speciebus fluminis, sanguinis & flaminis: ne omnia Acatholici vanis Scholasticorum insomniis tribuant. Timotheus vero, II. *lib. de Sacram. cap.* 3. *sect.* 4. *de modis Bap.* octonarium celebrat numerum; nam ab eo recensetur 1. *Baptismus Diluvii*. 2. *Baptismus in mari & in nube*. 3. *Baptismus legalis per Moysen*. 4. *Baptismus Joannis per aquas tantum, nimirum poenitent &* 5. *Baptismus Domini nostri, qui est adoptionis filiorum per aquam, & Spiritum*. 6. *Bapt. Martyrum*. 7. *Lacrymarum*: 8. *Baptismus alter perquam difficilis, quo baptizantur per ignem*. Et forsitan isto intelligebat baptismate, purgatorium ignem.

perficiendo, ut diligenti examine illis discuffis, illuftriffimus Metropolitanus judicavit; alias vero incertas, ac dubias: plurimum commendat fidelibus omnibus chriftianis hujus dioecefeos, immo etiam præcipit, in virtute Spiritus Sancti, ut illuftriffimo Metropolitæ, dioecefim quamprimum obituro, vel aliis ab ipfo deputandis, fincere exponant cuncti tempus, quo fuere facro fonte abluti, ut facta collatione temporum, dignofci poffit, an verbis ratis, ac data a Chrifto forma abluti fuerint, an fecus. Quod fi fecus, poffint opportuna adhiberi remedia, quibus eorum fpiritali faluti confulatur, prout illuftriffimus dominus decreverit, cui omnes obedire teneantur, & quidquid jufferit executioni mandare.

DECRETUM II.

LXXIII. Quoniam poft diligentem difquifitionem, a reverendiffimo Metropolitano peractam, in ecclefiarum hujus dioecefeos nupera vifitatione circa modum adminiftrandi facramenta, alicubi compertæ funt aliquæ diffentaneæ formæ in baptifteriis fcriptæ. Compertum eft etiam plures Caffanarios facramentum baptifmi conferre per hanc formam. (a) *Baptizatus eft, & perfectus eft, N. in nomine Patris, Amen; in nomine Filii, Amen: in nomine Spiritus Sancti, Amen.* Alibi vero in ufu effe Græcorum formam cum hac additione *in nomine, & Amen;* dicendo: (b) *Baptizetur fervus Chrifti, in nomine Patris Amen: in nomine Filii Amen: in nomine Spiritus Sancti Amen:* jubet fynodus in virtute fanctæ obedientiæ, & fub anathematis poena ipfo facto incurrenda, ut nullus his, aliifve formis uti audeat, fed eam tantum adhibeat, quam approbat, & adhibet fancta ecclefia Romana; nimirum: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti;* utque aliæ quæcumque a baptifteriis, & libris, in quibus fcriptæ inveniuntur, deleantur, penitufque oblitterentur, quarum loco hæc fola fcribatur.

DECRETUM III.

LXXIV. Quum ad fynodi notitiam pervenerit, quampiures ex hac dioecefi Silvicolas, præfertim longe ab ecclefiis diftantes, facro fonte ablutos non effe, interim tamen fe chriftianos reputare, eo quod ex iis originem trahant: immo ad ecclefias accedere ad participandum de facramentis aliis: caufam verò cur a baptifmo fufcipiendo abftineant duplicem effe, erubefcentiam nimirum, & paupertatem: ipfos enimvero pudet fateri fe non effe baptizatos: piget etiam folvere pretium illud, quod antehac fimoniace exigebatur: præcipit fynodus ecclefiarum vicariis, ut finguli in parœciæ fuæ territorio, diligenti examine, ultra id quod, cum dioecefim obiret, ab illuftriffimo Metropolita inftitutum fuit, & in ea, quam parat nova vifitatione propediem inftituetur, accurate perfcrutentur, an aliquis in Silvis, quas plures incolunt, facro fonte non ablutus inveniatur, infuper diebus feftis, quo tempore Silvicolæ in ecclefiis conveniunt, omnes de hac re in communi admoneant. Quod fi eorum aliquis non fit ablutus, vel de fuo baptifmo prudenter dubitet, ei fecreto neceffitatem fufcipiendi baptifmum denuntient, eidemque baptifmum fecreto conferant, doceantque nihil folvendum effe, juxta id quod fynodus alibi conftituit, ac declaravit: palam etiam infinuent non baptizatis, non effe chriftianos, nec æternam poffe adipifci (c) falutem, nec fanctorum facramentorum participes futuros, nifi prius per baptifmum fuerint inter chriftianos cooptati; eandem infuper veritatem fæpe fæpius inculcent concionatores: deputati etiam ad confeffiones excipiendas rudes iftos Silvicolas interrogent; an baptifmi facramentum fufceperint: fi vero occurrat de illius fufceptione prudens dubium, eos fecreto abluere poffunt; ad quod facultatem fynodus impertitur facerdotibus quibuflibet tum hujus, tum alterius

(a) Ifta non erat revera (uti putabant PP. Diamperitani) baptifmi forma ab illis Caffanariis ufurpata, fed proclamatio illius, jam celebrati; quod perfpicue conftat ex ordine Baptifmi Chaldæorum Cod. *Syr. Vatic* 16. & habetur *tom.4. Bibl. orient. pag.* 241. Si vero Ritualis verba perpendantur, formam potius confirmationis ea exhibent.

(b) In Rituali nuper laudato Syriaco ponitur hæc forma, at in præfenti indicativi mod: *baptizatur*. Anno 1630 deputata fuit Romæ congregatio Theologorum fuper validitate Baptifmi Chaldæorum, qui utebantur verbo *Eemad* pro mafculis & *Eemdad*, pro feminis id eft *Baptizatus* aut *baptizata eft talis in nomine Patris &c* forma de præterito; quamquam ex actione baptizandi ad fignificandum de præfenti contraheretur, ut aliqui contendebant: decrevit tamen Congregatio quod ad tollendam omnem erroris occafionem in Sacramento adeo neceffario, uterentur in pofterum Chaldæi, vel verbo præsentis indicativi, aut imperativi; fi vero vellent uti verbo indifferenti ad Præteritum & præfens, illud ufurparent in fignificatione de præfenti. Recentiores autem Chaldæi tutius duxerunt, verbo uti de præfenti: *Ego te baptizo ferve Chrifti talis &c.* alii etiam Syriacam & Græcam formam ufurparunt dicentes: *Baptizatur talis &c.* quæ quidem ufitata eft Græcorum forma, quidquid dicant aliqui Scholaftici, de quo vide inter alios Anonymum de re Sacramentaria; & noftrum Berti in perpurgato & eximio opere *de Theol. Difcipl. lib.* 31. *cap.* 8. *prop.* 2.

[c] Neftoriani negant peccatum originale; infantes vero & potiffimum ex Parentibus Chriftianis progenitos afferunt nulla labe teneri; ifta hærefis Pelagianorum a Theodoro Mopfuefteno pariter propugnata eft; unde Neftorius iftius difcipulus eam arripere potuit; attamen fecum pugnantes, (qui heterodoxorum eft character) iidem docent, omnes etiam parvulos, e Chriftianis natos, baptifmo indigere; quia ex peccato primi parentis, nati funt filii iræ & fervi peccati; adeo ut fi infans morti proximus aquis baptizari non poffit, eum oleo cathechumenorum fignent; quod loco aquæ, affumere ad baptizandum poffunt, & debent, ex Timoth. II. patriarc. & Gorgio Arbelenfi *de Baptif. quæfito* 20.

ANNO CHRISTI 1599.

rius dioeceseos. Siquem ergo repererint ex rudibus hisce hominibus, sacro fonte non ablutum, ubique locorum eum possunt abluere.

DECRETUM IV.

LXXV. Cum synodo certa scientia compertum sit, aliqua esse in hac dioecesi loca exigua, ubi incolæ, & propter præsulum, ac sacerdotum negligentiam, & quia loca hujusmodi longo intervallo ab ecclesiis distant, nondum sunt initiati baptismate, & christianorum vix aliquid præter nomen habent, quamvis christiani Divi Thomæ communi nomine appellentur, & ab eorum stirpe descendant, præcipit in hanc rem diligenter inquiri, quam curam primo reverendissimo Metropolitæ committit, deinde ecclesiarum vicariis. Excurrant ergo hi loca omnia suis paroeciis adjacentia, & incolas inducant ad suscipiendum baptismum, ecclesias insuper ædificari curent in pagis hujusmodi, vel saltem in locis finitimis: vicarios etiam ibi constituant, a quibus rudes in rebus ad religionem pertinentibus instruantur: ita ut nullus inposterum pagus relinquatur, cujus incolæ baptismi sint expertes, & ecclesia, ac vicario careant. Quod si aliter fieri nequeat, pagos prædictos alteri territorio adnectant, cujus vicarius sacramenta illorum incolis administret.

DECRETUM V.

LXXVI. Quia plurimum negligunt christiani hujus dioeceseos, suos parvulos intra (*a*) octo dies ab ipsorum ortu, juxta ecclesiæ morem, baptizandos adducere: præsertim pagorum incolæ, quorum plerumque Infantes (*b*) post menses plures, immo aliquando etiam post plures annos baptizantur, synodus severissime jubet baptizari omnes intra octiduum a nativitate, ut mos est universalis ecclesiæ: quod si periculum mortis instet, vel prævideatur impedimentum, per quod baptismus, ultra quam par est, differri debeat, jubet baptizari vel nulla mora interposita, vel statim ac baptismi opportunitas se obtulerit. Qui vero in Silvis, & longe ab ecclesiis degunt, si infantes suos intra octiduum asportare nequiverint, terminum tamen quindecim, aut viginti dierum non prætergrediantur; si qui autem negligentes fuerint, graviter puniantur; quod si eorum tanta sit negligentia, ut suos filios, vel parvulos sibi commissos, etiam captivitate acquisitos, ultra mensem, ad baptismum non duxerint, ab ecclesia separentur, nec sacerdotes domos ipsorum ingrediantur, nec ipsi Casturim exhibeant, donec eos ad baptismatis fontem perduxerint: ceterum dum probabiliter timetur parvulo mortis discrimen ex longinquitate itineris, ipsius pater, vel ejus curam gerens, vicarium propriæ ecclesiæ certiorem reddat, ut ipsi salutare conferat remedium, nec periclitanti puero baptismi beneficium retardetur: jubet insuper synodus vicariis, quamprimum eo loci per se, vel per sacerdotem, diligenter accedere, cum id ad ipsorum munus quammaxime pertineat.

DECRETUM VI.

LXXVII. Improbat synodus pravam consuetudinem, quæ usque in præsens in hac invaluit dioecesi, non baptizandi parvulos ex Parentibus excommunicatis natos, ne baptismum conferentes cum illis communicarent, unde non raro factum est, ut pueri per plures annos baptismo caruerint, nec salutari hoc remedio ipsis consultum fuerit, ne in ipso quidem mortis periculo: qua de causa synodus contrarium decernendo præcipit, ut hujusmodi excommunicatorum filii, vel alii apud ipsos nati, non secus, nec alio tempore, quam ceteri, baptizentur: declarando ulterius, nullam incurrere censuram, aut poenam, qui tales parvulos asportaturi eorum domos ingrediuntur, eosve conducunt, levant, vel de ecclesia reducunt; cæterum hæc agentes, non se associent excommunicatis, neque ipsorum conviviis, vel celebritatibus, etiam ob hunc finem institutis, in eorum domibus intersint, quod plane ipsis non licet.

DECRETUM VII.

LXXVIII. Hortatur, atque commonefacit synodus patres, & matres, & alios quoscumque, qui feminarum partui interfuerint, ut maximam curam, ac diligentiam adhibeant, ne parvuli sine baptismo moriantur: unde si ipsos viribus destitutos, aut vita periclitari compererint, illico, si fas sit, vicarium, aut etiam quemlibet alium sacerdotem, eo absente, quærant, & arcessant, ut eos baptizet: quod si tale fuerit vitæ discrimen, ut ne brevem quidem moram patia-

(*a*) Perperam ait Crozæus octiduum istud ritum esse Judaicum Lusitanorum. Vide infra *Vindicias synodi num* 86.

(*b*) Nec recens nec Malabaricæ religionis propria putanda est ista consuetudo, aut abusus protrahendi baptismi tempus; is enim fuit Babyloniorum mos, adeoque vetus, ut a seculo 8. aut sequenti repetendus sit. Etenim cum apud Nestorianos ea viguerit disciplina, ut si eorum filii absque baptismo decederent, in poenam admissæ incuriæ quinquaginta dierum continentia in ipsos animadverterent, rogatus super hoc Georgius Arbelæ Metropolita, quare id observandum esset, cum nullo canone, aut SS. Patrum præscripto id constaret; ita respondit *lib. de Sacram Quæst.* 31. *Respondeo, antiquis temporibus filios suos per annum, duos tresve relinquebant parentes, & maxime montium pagorumque incolæ, ac præsertim in locis, ubi neque ecclesia, neque presbyteri erant, eorumque baptismum negligebant: ut sine illo decederent; ideo decretum fuit ut parentes continentiam observarent &c.* Nec dissimilis est casus nostræ synodi. Florebat autem Arbelensis anno Christi 945.

tiatur, tunc cuique ex (*a*) Aſtantibus eum baptizari liceat, ſevata eccleſiæ forma, atque adeo capiti ipſius aquam fundendo, atque uno, eodemque tempore proferendo hæc verba: *ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen*: Servari tamen hic ordo debet, ut eccleſiaſtici ſecularibus, & viri feminis præferantur, dum tamen omnes formam ſciant baptiſmatis: ſi vero alii neſciant, ille ſolum, qui ſcit, baptiſmum conferat. At ſi dum naſcuntur parvuli, vita periclitari videantur, dummodo caput, vel ex potioribus membris aliud ex materna alvo eruperit, eos baptizent, etiamſi ex integro corpus foras non prodierit, aquam tali membro affundendo, ac formam proferendo.

LXXIX. Ita vero baptizati, ſi ſupervixerint; dummodo caput, vel potior aliqua corporis pars abluta fuerit, & ſervata fuerit forma, non aaptizentur iterum, ſed unice ad eccleſiam aſportentur, ut ibi ſancto oleo inungantur: ſi vero pars alia corporis minor abluta fuerit, ſub conditione poſtea baptizentur, per hæc verba: (*b*) *Si es baptizatus non te baptizo; ſin aliter, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen*. Et ita ſe gerant ſacerdotes, aut quilibet alius, cum illis, de quorum baptiſmo probabile, prudenſque dubium occurrat; caveant tamen ne parvulum periclitannem in ortu, ſi alii adfuerint, Pater, aut Mater baptizent, idque caveant ad evitandam inter conjuges ſpiritualem cognationem: quod ſi nullus alius adſit, & inſtet probabile mortis periculum, poterunt pater vel mater eum baptizare, ne puero extrema laboranti neceſſitate remedium deſit.

DECRETUM VIII.

LXXX. Cunctis populis inculcat ſynodus, ut ſuis in pagis feminas habeant chriſtianas, quæ (*c*) obſtetricandi munus exerceant, formamque baptiſmi calleant, atque adeo parvulis periclitantibus in caſu neceſſitatis ſuccurrere valeant. Quia tamen Obſtetrices ethnicæ, ac præſertimque Turcarum ſectam profitentur, multas ſuperſtitioſas ceremonias a puritate, & ſanctitate Chriſtianæ religionis abhorrentes erga infantes recenter natos exercent, vicariorum frequens cura ſit, populum, ac præſertim Obſtetrices hac in re inſtruere, itaut omnes ſciant, parvulis in diſcrimine verſantibus ſuccurrere: ſacerdotes etiam Obſtetricum confeſſiones excipientes, de hoc eas interrogent: an formam baptiſmi ſciant & ignaras erudiant, iiſque exponant, quantum earum interſit, id non ignorare.

A

DECRETNM IX.

LXXXI. Præcipit Synodus, ut nullus Chriſtianorum apud ſe habeat famulum captivum non baptizatum; ſi quos ergo habuerint inferioris ætatis; illico illos baptizari curent; ſi vero fuerint adulti, eos ad fidem, ac Baptiſmum alliciant, ſine vi, frequenti tamen ſuaſione. Quod ſi quis inveniatur, ſuos inter famulos habere vel puerum teneræ ætatis, vel adultum non baptizatum, qui tamen baptizari velit, graviter per Præſulem puniatur, illi vero baptizentur; cui rei plurimum Vicarii invigilent, tempore præſertim, quo in album B referunt, ut moris eſt, qui præcepto annuæ confeſſionis ſatisfecerunt, qua occaſione ſingulas Parœciæ domos perſcrutantes inquirant, an ibi aliqui ſint nondum baptizati, & ſi qui ſunt, baptismum qua de cauſa non ſuſceperunt, probe, & accurate noſcant.

DECRETUM X.

LXXXII. Quoniam Chriſtianorum aliqui, ſuæ profeſſionis obliti, contra ſacros Canones turpi lucrandi cupiditate impulſi, chriſtianos juvenes ethnicis vendunt, qui juvenes, utpote inexperti, & dominorum ſuo- C rum metu coacti, plerumque chriſtianam religionem abnegant: præcipit Synodus in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub pœna excommunicationis a Jure lata, quam ipſos incurriſſe ſtatim declarabit, ne aliquis ex Chriſti fidelibus, contractus hujuſmodi cum Infidelibus exercere audeat: quod ſiqui hac in re delinquentes inveniantur, ſtatim a communione Fidelium ſegregati declarentur, nec unquam abſolvantur, donec, quem vendiderunt, redemerint, etiam majori pretio, ſi opus fuerit, vel ſaltem Vicario Eccleſiæ, & ceteris Caſſanariis, ac Populo, ſe feciſſe pro redemptione quantum potuerunt, conſtiterit. Quo in caſu ante- D quam abſolvantur, ſolvere debeant in pœnam, id pretii quo illum vendiderunt; quo pretio Vicarius, & OEconomi Eccleſiæ, alium emant juvenem ethnicum (frequentes enim in Malabare ſunt venditiones hujuſmodi) quem baptizari curet, & ſtatim ac chriſtianam religionem profeſſus fuerit, manumittatur, ac libertate donetur; alicui inſuper ex ditioribus, & bene moratis Chriſtianis dono detur, qui ipſum pietate in Deum, boniſque moribus imbuat. Jubet præterea Synodus in virtute ſanctæ obedientiæ, nequis aliquem adoleſcentem, aut ado-

(*a*) Neſtoriani cum aſſerant ſolum Presbyterum miniſtrum eſſe Baptiſmi, conſequenter, id denegant Laicis; nec in quocumque neceſſitatis eventu eis baptizare permittunt; quod etiam tenent recentiores Græci ex Arcud. *de Concord. lib. 1. cap. 11.*

(*b*) Conditionalem hanc formulam ex Alexandri III. Conſtit. præſcribit Catechiſmus Concilii Trident. cujus etiam meminit Concil. Cameracen. *anni 1586. Tit. 6. de Baptiſ. n. 8.*

(*c*) Concilium Cameracen. inculcat, *Tit. 6. de Bapt. num. 11.* quod obſtetrices *per Paſtorem loci ſint examinatæ, & ſi opus ſit inſtructæ.* Adſtringuntur etiam jurejurando ut qui baptizandi ſint pueri, *ante diem a nativitate eorum tertium, omnino Parochis denuntient.* Et in Concil. Mediolanen. 5. ſub S. Carolo Borromæo præcipitur §. 7. ut adſint aliæ mulieres teſtes, quæ audiant obſtetricis verba, utque *Parochus poſtea diligenter obſtetrices & teſtes, de verbis prolatis interroget.*

ANNO CHRISTI 1599.

adolescentulam, etiam non baptizatos, Turcæ, Judæo, vel Gentili vendat; ob imminens perversionis periculum, quæ certo continget, si infidelibus vendantur, ut frequens experientia docuit. Poterunt tamen eos, si opus fuerit, Christianis vendere; dummodo jure capti sint; qui autem contra fecerit, graviter puniatur; excipe tamen, si is, qui veniit, adultus fuerit, ac vigesimum annum excesserit, atque ante venditionem ad Vicarium adductus fuerit, cui compertum fiat, eum nolle baptismum suscipere.

DECRETUM XI.

LXXXIII. Quoniam istarum partium Ethnici, utpote plurimum auguriis, ac superstitionibus dediti, si dies nativitatis filiorum, inani conjectura ducta ex superstitionis auguriis nefasti habeantur, eos aliquando perimunt, ne vitam, utputant, agant miserrimam; sæpe etiam ipsorum Matres, ne proprias manus filiorum sanguine cruentent, eos in Silvis sub arboribus, vel inter virgulta deserunt, (*a*) ut ibi moriantur, pereantque: præcipit Synodus omnibus fidelibus Christianis hujus Diœceseos, quippe cum ipsis ethnicis commixti, aut in viciniis commorantes, quæ apud ipsos fiunt, scire facile possunt, ut in re tanti momenti plurimum invigilent; & si qui pueri in Silvas transferantur, ibi deserendi, eos quærant, aut quovis modo in Silvis repertos, christiana charitate excipiant, eosque vel per se ipsos baptizent, vel ab alio baptizari curent, si eos in mortis periculo constitutos inveniant, etiamsi ipsorum parentes cognoscant, sciantque id ægre laturos, nam eorum dominio se privasse parentes videntur, dum eos procul a se abjectos, morti exposuerunt; quamobrem in parentum locum ecclesia tamquam pia mater succedit; atque adeo ipsi incumbit onus eos suscipiendi; quod si illos alere nequiverint, eosdem ad vicarium, & ceteros ecclesiæ Cassanarios adducant; quibus in Domino præcipimus, ut primoribus sui pagi congregatis, eos vehementer, & efficaciter hortentur ad parvulorum hujusmodi curam suscipiendam, eisque Nutricem, ac reliqua omnia ad eorum vitam conservandam necessaria, comparanda: Si autem aliter hoc fieri nequeat, & nullus inveniatur, qui id oneris pro Dei amore subire velit, de eleemosynis ecclesiæ, & deposito fabricæ, quantum opus fuerit, detrahatur.

DECRETUM XII.

LXXXIV. Præcipit synodus, ut parvuli ante fores ecclesiæ vel in aliis locis quibuscumque expositi; nisi ipsos esse jam baptizatos certo certius constiterit, baptizentur, atque ipsorum educatio procuretur, eo prorsus modo, quo de Ethnicorum filiis in Silvis repertis dictum est: & incessanter Vicarius, & Cassanarii insistant, ut aliqui, apud se enutriendos, ac edocendos ipsos, pro Dei amore suscipiant.

DECRETUM XIII.

LXXXV. Qui ab Ethnicorum secta ad Christianam religionem adulti accedunt, in rebus fidei, antequam baptizentur, bene instruantur: itaut sciant se salutari crucis signo munire, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum, præcepta Decalogi, & quidquid addiscere potuerint; qua in re usque ad præsens, maxima negligentia laboratum est: vicarii præterea ante baptismum, eos de rebus ad Christianam religionem spectantibus interrogent, ut experimento deprehendant, an sint sufficienter instructi. Si vero mortis periculum immineat, etiam talia nescientes dummodo fidem confiteantur, ejusque præcipua mysteria, ac se baptizari velle quocumque modo significent, illico baptizentur. Et quia non ignorat synodus, sæpius contingere, ut plures Ethnici paucis ab hinc annis ad christianos accedant, eisque manifestent desiderium, quod habent suscipiendi baptismum, segnitia autem, & incuria sacerdotum, & christianorum, eorum instructionem vel permitti, vel diu, multumque differri: plurimum hac in re vicariorum conscientiam onerat, eisque injungit, ut quam primum, pro maximo, quo postulant, animi fervore, baptismum, eos per se, vel per alios instruant, ac ad fontem baptismatis perducant; ministrosque omnes ecclesiasticos, aliosque, si opus fuerit Christianos, ardorem non mediocrem animi, ac diligentiam quam maximam impendere, peroptat, ac rogat.

DE-

[*a*] Quam hic horrori ducimus barbariem crudelissimam, e vanis auguriis descendentem; non absimilis secuta est impietas, nostrarum regionum seculo 5. canibus enim exponebant infantes, nec ipsos calumniarum metu, colligere ullus audebat; jussit autem Concilium Vasense *anno* 442. *can.* 9. eos colligere, & de altari, Dominica die, collectos annuntiare; *ut infra decem dies*, qui ipsos agnovisset accipere posset; & *Can.* 10. statuit, ut qui postea repetitor, aut calumniator extiterit, *homicida ecclesiastica districtione feriatur*. Quod confirmavit Concil. *arelaten. II. anno* 452. *Can.* 51. qui laudatur 9. *Distinct.* 87. *si expositus.*

ANNO CHRISTI 1599.

DECRETUM XIV.

LXXXVI. Quoniam Sacri Olei (*a*) usus in Sacramentis, huc usque in hac Episcopali Sede, (*b*) aut nullus fuit, aut si aliquis hic certe fuit, Ecclesiæ Catholicæ ritibus minime consentaneus. Usi enim sunt oleo communi, & quem Episcopus sacris precibus, & benedictionibus non expiaverat: Quamobrem Illustrissimus Metropolita dum in hac Diœcesi, Ecclesiæ universæ disciplinam restitueret, ac renovaret, Oleum de more benedixit, cujus portionem aliquam Ecclesiis omnibus impertiit, ejusque usum maxime commendavit explanavitque: præcipit Synodus Vicariis omnibus, atque Cassanariis, in virtute Sanctæ obedientiæ, ut Sancto oleo in baptismo utantur. Itaut oleo Cathecumenorum pectus, & scapulas baptizandorum ante baptismum inungant; post baptismum vero, caput jam baptizatorum Sacro Chrismate signent: pollice ergo Sancto oleo delibuto, vel signent super caput Crucis formam, vel id agant penna, ad tale munus in ipsis vasis servata, deinde Sancti olei reliquias abstergant lino, aut gossypio ad hunc finem ipsis pyxidibus imposito. Eodem præcepto jubet insuper Synodus, ut omnes Cassanarii, & Vicarii hoc conferant Sacramentum, cum ritibus, ceremoniis, exorcismis, & orationibus, quæ in Rituali Romano continentur, Illustrissimi Metropolitani jussu Syriace exscripto, pro omnium administratione Sacramentorum, quod in omnibus haberi debet Ecclesiis: Sacerdotes vero dum solenniter in Ecclesiis baptizaverint, superpellicio, ac stola e collo suspensa utantur, ut Sacramentum decet, quod conferunt; neutiquam vero illud, ut huc usque non sine indecentia factum est, consuetis, & quotidianis vestibus induti, administrent.

DECRETUM XV.

LXXXVII. Quia usque in præsens laudabilis, & antiqua Ecclesiæ consuetudo assumendi Patrinos (*c*) in Baptismo in hac Diœcesi nulla fuit, & spiritualis cognatio inde orta inter Patrinum, & baptizatum, ejusque Patrem, & Matrem fuit penitus ignota, (*d*) præcipit Synodus, ut baptizandi omnes associentur unico Patrino, & ad summum duobus, aut etiam, ut usus obtinuit, uno tantum Patrino, & una tantum Matrina, qui eos Ecclesiæ præsentent, eorumque caput, ante baptismum tangant, atque a sacro fonte abducant. Ad Patrini autem munus non admittantur, nisi homines, qui decimumquartum ætatis suæ annum excesserint, & ad Matrinæ munus, nisi feminæ, quæ duodecimum. Declarat insuper Synodus inter Patrinum cognationem spiritualem oriri, quæ vocatur *Patrini*, & spiritualis *filii*, aut *susceptoris* e sacro Fonte, & *suscepti*: atque inter ipsos spiritualis filii Patrinos, & Matrinas, ac ejus Patrem, & Matrem. Pariter inter ipsos spiritualis filii Patrinos, & Matrinas invicem comparatos, & inter ipsos, & filii spiritualis Patrem, & Matrem aliud cognationis spiritualis genus consurgere, quod appellatur *Compatris*, & *Commatris*: ita ut Patrini, vel Matrinæ, nullo tempore contrahere possint matrimonium cum suis filiis, aut filiabus spiritualibus, vel cum ipsorum Patre, & Matre, absque Papæ, vel ejus vices gerentis dis-

(*a*) De sacris oleis plurimum juvabit legere Fortunatum Scacchum, nostri Augustinensis instituti virum eximium, in elegantissimo opere *Elaeochrismaton* politissimis typis Hagæ Comiti. excuso, anno 1725.

(*b*) Ex mera calumnia colligit ex hoc decreto Crozæus novitium esse inventum Ecclesiæ Romanæ sacris uti oleis; propterea quia antiqua istorum Christianorum Ecclesia, illorum usum non agnoscebat: verum ista desuetudo Nestorianorum inscitiæ & Cassanariorum ignorationi tribuenda est, non vero traditioni; etenim Ritualis liber illorum *Cod. Syr. Vatic.* 16. meminit unctionis; eamque præscribit, cum in Sacerdotis verbis. *Ungitur talis &c.* deinde aqua tingitur ille, & deductus extra cancellos, confirmationem suscipit, per manus impositionem, & unctionem chrismatis, signatque eum *Sacerdos pollice suo in fronte, dicens: Baptizatus est, & perfectus est talis &c.* Unde quod illi Christiani, vel id non præstarent, aut certe id præstarent oleo nucis Indice vulgo *Azeyte de Cocos*, exiguum afferre potest errori heterodoxorum solamen, nullumque subsidium. Vide in *Differt. num.* 58., & Timothei II. *Lib. de Sacram.* qui *cap.* 3. *sect.* 6 inter partes essentiales Baptismi oleum enumerat: *Aquam oleum, Sacerdotem.*

(*c*) Pium patrinorum officium, inter antiquos Baptismi ritus recenset Augustinus pluribus in locis: & præsertim *Epist.* 194. *num.* 43. *Antiquitus tradito & retento firmo Ecclesiæ, ritu infantes & cum exorcizantur, & cum ei per eos*, (Patrinos) *a quibus gestantur, renuntiare respondent, a Diaboli dominatione liberantur.* Et ex illo ejus effato *lib.* 1. *oper. Imper. num.* 56. scimus propterea Patrinos intervenire, *ut per alios credant, qui per alium peccaverunt.* Vocantur etiam *Sponsores & susceptores*. Ebedjesus & Nestoriani frequentius *fidejussores* appellant eosdem. Agustinus eos vocat *Fidedictores* ex Bonifacio *Ep.* 98. alias 23. *ad Bonif. ipsum num.* 7. jure ergo merito ritus iste inter antiquiores recensetur, cujus meminit *Passio SS. Victor. Alexander &c. anno* 290. ap. Theodor Ruinart. *Act. Mm. p.* 303. Tertull. memorat. *Sponsores cap.* 18. *de Bapt.* & Dionis. Areop. aut auctor *de Eccles. Hierarc. cap.* 2.

(*d*) Nulla erat istiusmodi cognatio apud Nestorianos; nec minimam illius mentionem fecere, qui hactenus Nestoriani scripsere; nimirum in hac re antiquam primævæ ecclesiæ disciplinam sequuti sunt, de qua, si fides est Juenino per tria priora secula nihil habetur: Vide Juenin. *de Sacram.*. Quod autem scribit Gianonius *Hist. Civil. lib.* 7. *cap. ult.* tempore Joannis X. nempe anno 913. circiter. *Per far correre in Roma piu gente, s'introdusse l'affinita spirituale, fra il Compare e la Commare*; turpis est impostura: etenim ultra mox dicta, in Synodo etiam Metense anno 753. celebrata; *Cap.* 1. habetur: *Si homo incestum commiserit de istis causis; de Deo sacrata, aut commatre sua, aut cum matrina spiritali de fonte, & confirmatione spiritalis episcopi: pecuniam suam perdat &c.*

dispensatione, quæ raro, nec sine urgenti motivo obtinetur; si autem ista non habita, celebretur matrimonium irritum est, ac nullius effectus. Insuper declarat Synodus cognationem hanc spiritualem non extendi ad plures Patrinos, quam duos (*a*) vel ad unum dumtaxat Patrinum, & Matrinam unam dumtaxat, qui ad hoc gerendum munus vocati sint; etiamsi alii plures parvulorum (*b*) capita contigerint, nec a Sacerdotibus permittendum, ut alii, ultra duos hoc munus gerant.

DECRETUM XVI.

LXXXVIII. Cum per Jesum Christum Dominum nostrum, ejusque mortem, a lege veteri, & scripta, ad novam, & gratiæ translati fuerimus, recta exigit ratio, ut hæc in cunctis rebus eluceat. Dissimulare itaque nequit synodus id quod in hac diœcesi frequenter accidit, ut nempe sanctorum veteris legis, vel etiam indigenarum nomina Christianis imponantur, adeo ut pauci sint, qui sanctorum Legis gratiæ nominibus appellentur. Præcipit ergo synodus, ut sacerdotes curent inveteratam hanc consuetudinem abolere, atque adeo e sanctorum, sanctarumque Catholicæ ecclesiæ catalogo nomina desumant baptizatis imponenda, ac præcipue sanctorum Apostolorum, & sanctorum, vel sanctarum in ecclesia celebriorum: nec propterea mens synodi est, ut sanctorum veteris legis nomina nunquam usurpentur, sed ut si præ devotione usurpentur nomina sanctorum veteris legis, ea solum adhibeantur, quæ celebriora sunt, & frequentius usitata in hac diœcesi, ut Abraham, Jacob, Zachariæ, aut alia id genus. Cæterum nomen Filii, quod est in hac diœcesi usitatissimum, non liceat in posterum alicui imponere, nec id sacerdotes patiantur: cum illud sit dulcissimum (*c*) Jesu nomen, nec nisi irreverenter, ac penitus prætermissa veneratione, tanto nomini debita, id fieri videatur: dum ad hujusmodi nomen, (*d*) *omne genu debeat flecti, cœlestium, terrestrium, & infernorum, & omnis lingua confiteri*, quia per hoc nomen, cuncta nobis bona, in terris proveniunt: Immo severe prohibet, ne qui tale nomen sortiti sunt, eo utantur, sed aliud assumant: præsertim dum Sacramentum confirmationis suscipiunt: indigenarum vero nominibus uti poterunt: dummodo sint ex usitatis inter Christianos; abstineant tamen (*e*) a nominibus Ethnicorum propriis, vel ab Ethnicis frequenter usurpatis, vel quæ sint illis affinia; immo vel Ethnicorum nomina inter Christianos nota, imponi imposterum in Baptismate synodus prohibet, & Vicarios, ac sacerdotes baptismum ministrantes monet, ut ab iis imponendis caveant.

DECRETUM XVII.

LXXXIX. Ad synodi notitiam pervenit, Christianorum plures suæ professionis oblitos post baptismum a filiis in ecclesia susceptum, eisque nomen Christianorum proprium, in baptismate impositum, iisdem privatim domi nomen aliud inter Christianos non usitatum, pro libito imponere, quo deinde, priori relicto, communiter appellantur. Quamobrem severe prohibet, ne Christianorum ullus nomina alia parvulis suis imponere, vel ea adhibere audeat, præter illa, quæ fuerunt in Baptismate imposita. Quod si justa aliqua de causa, nomen hujusmodi in aliud commutare optaverint, id non aliter faciant, quam dum parvuli sacro Chrismate inunguntur, & Sacramentum confirmationis suscipiunt. Qui vero contrarium fecerint, graviter a Præsule puniantur, de qua re sæpius Vicarii populum admoneant.

DECRETUM XVIII.

XC. Cum sæpe accidat, ut plures simul parvuli ad baptismalem fontem abluendi adducantur, qua occasione inter Christianos non leves excitantur contentiones, præeligi enim parvulum suum quisque optat, prius ablui, unde, & jurgia inter contendentes, & non levium summarum oblationes, quæ Cassanariis fiunt, ut unus præ aliis primas habeat, quæ plane sunt pravæ consuetudines, quas ecclesia pati non debet, & ad quas facile evitandas satis profecto esset, ut non differretur ultra octiduum baptismus, & parvuli intra dies octo baptizarentur; qua ratione fieret, ut raro admodum, vel fere nunquam simul parvuli ad sacrum fontem adducerentur. Quapropter jubet synodus ejusmodi contentiones ab ecclesiæ

(*a*) Concil. Moguntinum inter alia *anno* 1549. *Capitul*, 19. præcipit unum tantum patrinum adhibere.

(*b*) Hujus antiquissimi ritus meminit auctor *lib. de Ecclesias. Hierarc. cap.* 2. *Cum promissi* (baptizandus) *manum ejus capiti admovet* (susceptor).

[*c*] Usitatissimum fuit inter Syros præcipue Nestorianos, nomine Jesu insigniri: adeout septem supra viginti memorentur Scriptores Orientales hoc ornati nomine, *in* 2. *tom. Bibliot. Orien.* Assemani, & undecim *in* 3. *tomo*. Vide *Act*. 8. *Dec*. 20.

(*d*) Philip. 2. 10.

(*e*) Opportune adest Chrysostomus *in cap*. 5. *Genesis*, *Hom*. 21. *pag*. 235. *Nunc fortuito & absque causa nomina fiunt. Dicunt enim, juxta nomen avi vel proavi nominetur puer; at prisci* (loquitur de Setho, qui filio imposuit nomen Enos, *omnem operam adhibebant, ut talia natis imponerent nomina, quæ nullam non sapientiam docerent. Igitur nos, neque quævis nomina pueris indamus, neque avorum, & proavorum, & eorum, qui clari genere fuerunt, nomina tribuamus, sed sanctorum virorum; neque in appellatione sublime sapere &c.*

clesia arceri (*a*), puerosque vel prius, vel postea indiscriminatim, & prout sors tulerit, baptizari; quamobrem sacerdotes curent, ut hæc consuetudo baptizandi indiscriminatim hos, vel illos, nulla habita ratione, vel ditiorum, vel pauperiorum, quantum in ipsis est, inducatur: nullusque sacerdos, aut vicarius, sive ante, sive post baptismum summam ullam, immo nihil omnino, etiam ultro oblatum, etsi valoris exigui, immo etiamsi munusculum sit comestibilium accipiat: & si secus fecerit, tanquam Simoniacus, pœnis a jure, & aliis ab hac synodo imponendis plectatur.

DECRETUM XIX.

XCI. In cunctis ecclesiis parochialibus fons baptismalis quam primum extruatur ex fabricæ deposito, vel ex eleemosynis ecclesiæ, vel ex iis, quas populus ad hunc finem exhibuerit. Fons hic in angulo ecclesiæ decenter collocetur, subtus parva scrobs aperiatur, in quam aqua decidens fluat, ne pedibus irreverenter conculcari possit: ipse vero fons ligneo operculo clave obserato contegatur. Vas interim æneum, vel cupreum ad hunc solum usum destinatum decenti in loco, in ecclesia, vel Sacello asservetur: non adhibeantur ergo, prout hactenus factum est, vasa alia indiscriminatim, quod plane quam deceat, nemo ignorat. Deinde aqua, qua fuerit collatum baptisma, in Ecclesiæ piscinam projiciatur, vel in locum alium ad usum hujusmodi deputatum, vel etiam in cœmeterium, ne pedibus conculcetur; demum aqua ad conferendum baptisma sive in fonte, sive in alio vase contineatur. Sancto Chrismate, prout in Rituali Romano, quo uti debent, continetur, sacris precibus & benedictionibus expietur.

DECRETUM XX.

XCII. Præcipit synodus juxta decreta concilii Tridentini, ac universalem ecclesiæ usum, ut in qualibet parochiali ecclesia, liber habeatur, cujus paginæ notis numeralibus distinguantur, in quo vicarius nomina scribat baptizatorum, Patrum, ac Matrum: loci etiam, in quo ortum duxerint, Patrinorum insuper, qui eos e sacro fonte susceperint. Demum notentur locus, in quo baptismus confertur, dies, mensis, & Æra hac forma; *tali die mensis N. Æræ N. ego N. Vicarius ecclesiæ de N. baptizavi in ipsa, vel in tali parte N. filium N.* A *& N.* (declarando nomen Patris, & Matris, talis loci naturalium) *& fuere Patrini N., & N.* (ipsos nominando) & ad calcem ipse suum nomen subscribat. Si vero sacerdos aliquis non vicarius baptizaverit infantem, (quod non nisi obtenta a vicario facultatem facere poterit) ita scribat: *Ego N. Cassanarius, de licentia N. Vicarii talis ecclesiæ* (nomen vicarii ecclesiæ apponat) *baptizavi N.* & reliqua ut supra, annotato die, Mense & Æra, suumque nomen ad calcem subscribat. Hic liber semper sit in ecclesia, ac de illo vicarii rationem reddant, & Præsul in visitatione eum videat, & consideret, an in eo accurate adnotentur ea, quæ adnotari debent; B ex ipso etiam vicarius certior fiet de uniuscujusque ætate, atque adeo poterit de hac fidem facere, ubi ageretur de matrimoniis contrahendis, vel suscipiendis ordinibus, neque hæc cæco modo fient, ut usque adeo factum est, dum nulla de ætate matrimonio conjungendorum, vel promovendorum ad ordines, certitudo haberi poterat; id quod conjugibus, & promotis ad ordines non raro scrupulum injiciebat.

DOCTRINA

De Sacramento Confirmationis.

C XCIII. Sacramentum (*b*) secundum, dicitur confirmatio, quod Christus Dominus noster instituit, ut per illud Christiani amplius confirmarentur, & eo roborati evaderent fortes in fide, ita ut nulla re ab ea divellerentur. Idque virtute Spiritus Sancti, quæ ad hunc effectum, ultra gratiam sanctificantem, quæ est effectus etiam aliorum Sacramentorum, specialiter confertur. Materia hujus Sacramenti est Sanctum Chrismatis Oleum, de olivis expressum, quo splendor, & puritas significatur conscientiæ; Oleo admisceri debet balsamum, quo bonæ famæ odor designatur. Chrisma debet ab Episcopo sacris precibus, D & benedictionibus expiari. Forma ea sunt verba, quæ Episcopus profert, dum pollice Chrismate tincto, signum Crucis capiti confirmandi imprimit, dicens; *Signo te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti;* tres illico sacras, & salutiferas orationes adjungens, quibus Deum precatur, ut suo Divino Spiritu ipsos repleat confirmatos. Minister ordinarius hujus Sacramenti est Episcopus; & quamvis Sacerdotes possint Ægrotos, vel baptizatos inungere, hæc tamen

(*a*) S. Carolus Borromæus in *Concil. 5. Mediolanen. Par. 1. § 7.* præscripsit, ut hujusmodi contentiones vitari possent: *is ordo servetur, qui antiquissimi ritus est, ut mari primum, deinde femina ministretur* (Baptismus) *nisi necessitas aliter cogat. Idemque servetur, si plures offeruntur, partim mares, partim feminæ.*

(*b*) Plerique baptismum & confirmationem unum Sacramentum esse idemque putarunt, eo quod continuo post ablutionem baptismalem conferretur, ab orientalibus & occidentalibus; diversa tamen sunt sacramenta; per illud enim efficimur *filii Dei*, per istud *Milites Christi* constituimur. Nestoriani vocant hoc sacramentum *Perfectionem*, atque dum ungitur Chrismate, qui eum suscipit, proclamat Minister: *Baptizatus est & perfectus est talis &c.* Quia ut ait Arbelensis *lib. Declar. Offic. tract. 5. de Bapt. cap. 5. in perfectione designat* (Minister) *Spiritum descendere tanquam linguas ignis, & sedere super unumquemque eorum.*

men unctio soli Episcopo reservatur, cum episcopi in Apostolorum locum successerint, qui per manuum impositionem dabant Spiritum Sanctum; cui veteri manuum impositioni subrogata est in Ecclesia, ex Christi concessione, (a) Confirmatio, qua etiam Spiritus Sanctus donatur. Ceterum ex communis legis relaxatione, a Sede Apostolica obtenta, & non aliter, si causa urgens, & necessitas id postulet, etiam simplex Sacerdos confirmare potest, chrismate tamen ab Episcopo, ut supra, consecrato. Effectus hujus Sacramenti est conferre Spiritum Sanctum, animæque per ipsum, vires, & fortitudinem, sicut in die Pentecostes Spiritus Sanctus collatus fuit Apostolis, ut constanter, & intrepide nomen Christi, ejusque fidem catholicam profiteatur Christianus; ac idcirco dum confirmatur, fronti ejus signum Crucis imprimitur, & sacro oleo describitur, quippe frons est pars hominis apertior, nec non verecundiæ, atque audaciæ sedes: & cum baptizati signentur in capite, confirmati signantur in fronte, ut nempe non erubescant, nec eos pudeat nomen Christi, ejusque Crucem confiteri, quæ quidem ex (b) Apostolo, *Judæis est scandalum, Paganis vero stultitia*, ac dementia. Plurimum differt hoc Sacramentum a Baptismate, dum per hoc fidei nascimur, per illud vero in fide confirmamur; ac sicuti vitam naturalem accipere, differt a progressu in ætate, ac virium firmitate, ita gratiæ, fideique nasci, quod fit per Baptismum, differt ab incremento, & augmento spiritalium virium ad eandem fidem constanter servandam, quod fit per Confirmationem: Unde per Baptismum vitæ spirituali nascimur, postea vero munimur, & confirmamur ad prælium, viresque accipimus, ut nullo ex eventu, discrimine, aut timore pœnarum, bonorum jacturæ, tormentorum, aut mortis, separemur a confessione nominis Domini nostri Jesu Christi fideique veræ, quam professi fuimus.

A B C

DECRETUM I.

XCIV. Cum hactenus, Confirmationis usu (c), notitiaque, Populus Christianus hujus Diœceseos caruerit, quippe qui Præsulum hæreticorum regimini suberat, quamobrem catholicæ doctrinæ veritatibus minus apte instruebatur, declarat Synodus oportere, quemcumque, postquam ad rationis usum pervenerit, dum copia fuerit Episcopi ad hoc parati, istiusmodi sacramentum recipere; insuper patresfamilias, ceterosque aliorum curam gerentes, suos debere mittere filios, ac servos ad confirmationem suscipiendam. Siqui vero ex contemptu, sacrilegave contumacia, id renuerint, aut suos mittere prætermiserint, se lethaliter, gravissimeque peccaturos sciant: quod si id renuant, aut prætermittant, eo quod tale sacramentum negent, vel agnoscere tamquam verum sacramentum a Christo institutum negligant, ut hæretici, ac a veritate fidei catholicæ alieni habeantur. Præcipit itaque synodus, ut in visitatione ecclesiarum, populorumque, ab illustrissimo Metropolitano peragenda, omnes sive viri, sive feminæ (d) septennem ætatem excedentes, ad Chrisma, & Confirmationem concurrant: exceptis tamen, qui in prima visitatione, vel quomodocumque ab alio episcopo fuerint confirmati. Hoc etenim sacramentum, non secus ac Baptisma, semel

(a) Cum temporibus apostolicis sola impositione manus, hoc Sacramentum conferretur, satius esset dicere, illi subrogatam esse *unctionem* chrismatis, non vero *confirmationem*; alias diceretur confirmationi subrogatam esse confirmationem; consultius ergo dixerimus, sphalma subrepsisse in apographo; patres autem Diamperitanos intendisse ad concil. *Moguntinum an.* 1549. quod in *cap.* 18. illius subrogationis hanc exhibet causam: *Cum adulta ecclesia, & stabilita fide, signa externa* (quæ super confirmatos apparebant) *apparere cessaverunt, nec jam amplius Spiritus S. visibiliter descenderet, mox in locum visibilis signi, unctio chrismatis adhiberi coepit*. Unde hæc signis subrogata fuit, non impositioni manus, quæ etiam fieri debet: adeas CL. Berti *tom.* 7. *p.* 40.

(*b*) 1. Corint. 23.

(*c*) Sane eo devenerunt ignorantiæ Nestoriani seculo 16., ut hoc Sacramentum non agnoscerent, ut ait synodus; Joan: etiam Sulaka dum professionem fidei Romæ emitteret anno, 1560. aut circiter, dixit: *Confirmatione vero, an veteres usi sint ignoro. Monachus enim sum; & quis me id docuisset;* Josephus II. Patriarcha *cap.* 4. *speculi Sect.* 4. invehitur adversus Nestorianos, eo quod Sacro Chrismate non uterentur. Sed quidquid sit de recentioribus Nestorianis, antiqui certissime eo usi sint, & chrisma agnoverunt; ut constat ex Rituali *Cod. Vat. Syr.* 16. ex Timoth. II. *lib. de Sacram. cap.* 3. *sec.* 9. Georgio Arbelen. *de Baptis. Quæsit.* 42. *& seqq.* Igitur in hoc recesserunt recentiores, non modo a doctrina universalis ecclesiæ, verum etiam ab antiquis eorum magistris.

(*d*) Hoc sanxit synodus omnino ad mentem Cathec. concil. Trid. *De Confirm. num.* 18. dicentis: *Minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare si duodecimus annus expectandus non videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differre, maxime convenit.* Quare immerito nonnulli Antistites, non recto zelo abrepti, reprehendunt Parentes, qui tempus producunt confirmationis filiorum; quamquam fateamur, aliam fuisse olim ecclesiæ disciplinam.

Anno Christi 1599.

mel tantum in vita ſuſcipi valet: qui vero ſcienter id iterare tentaverint, præterquam quod ſacramentum non accipiunt, graviſſimum ſacrilegium committunt. Qui vero dubitaverint, num aliquando ipſum receperint, nec ne? vel hujus rei fuerint penitus obliti, prædicto domino, aut epiſcopo id aperiant, ut juxta qualitatem dubii ejuſque pondus, quod expediens apparuerit, decernat. Si quis autem (quod Deus avertat) ſacrilega pertinacia, contemptuque ſacramenti, ipſum recipere noluerit, dummodo de hac pertinacia conſtet, anathemati ſubjaceat, aliiſque poenis ſevere puniatur, quouſque præſuli videatur condignum poenitentiam egiſſe.

DECRETUM II.

XLVI Non ſine ingenti dolore accepit ſynodus, complures rerum ſacrarum, ac doctrinæ de ſacramentis ignaros, aut diaboli inſtigatione, ſuo in Schiſmate contumaciter perſiſtentes, nonnullis in locis, tempore viſitationis ab Illuſtriſſimo Metropolitano peractæ, palam illi reſtitiſſe, & confirmationem ſuſcipere noluiſſe, & ex iis alios, eo quod rem ſuperfluam, nec neceſſariam, hactenus ignotam, & non viſam dicerent: alios vero eo quod levem alapam, juxta (*a*) S. Romanæ eccleſiæ ritum, a Præſule impactam, tolerare renuerent, idque pati erubeſcerent, quodque deteſtabilius eſt, homines hujuſmodi, contumeliis, atque injuriis affeciſſe Sacramentum hujuſmodi ſuſcipientes, & tam contra ipſum, quam ſuſcipientes, quaſi alapa dehoneſtari ſtolide paterentur, verba ſacrilega, atque hæreſim redolentia protuliſſe, atque adeo vetus Schiſma renovare ſacrilege pertentaſſe, etiam pagis commotis integris, quorum animus, qualis eſſet erga fidem Metropolitæ, ex deſpicientia vel obſervantia Sacramenti hujus dignoſcebatur procul dubio, ea qua par eſt ſeveritate in illos ſynodus animadverteret, niſi conſtaret, compertumque eſſet, eos poenituiſſe, ſuoſque errores retractaſſe, rurſuſque obedientiæ S. Romanæ eccleſiæ ſe ſubmittentes, veniam, quam ſupplices petierunt, ab Illuſtriſſimo Metropolita obtinuiſſe. Nihilominus, ut nullus inpoſterum ſimilia audeat, præcipit ſynodus, ut ſi aliquis (quod Deus avertat) fecerit, vel dixerit talia contra hoc Sacramentum, ritus, ac ceremonias ſacras, quibus fideli populo confertur, ab eccleſia, & Fidelium communione ſeparatus cenſeatur, & declaretur quouſque condignam, Præſulis judi-

A cio egerit poenitentiam, debitamque ſubjecti onem ſanctæ eccleſiæ oſtenderit, nec non fidei juramentum ſub forma in ſynodo præſcri pta, præſtiterit; declarat inſuper, reiic ientem, vel contemnentem, quaſi inutiles ritus, ac ceremonias in adminiſtratione ſolenni, tam iſtius, quam aliorum ſacramentorum, per eccleſiam approbatas & receptas, hæreticum eſſe, & apoſtatam, a noſtra ſancta fide catholica, juxta decreta ſacri concilii Tridentini, nec non ut talem ad ſacrorum canonum normam puniendum eſſe.

DECRETUM III.

B XLVI. Declarat ſynodus in hoc confirmationis, aut chriſmatis ſacramento, non ſecus ac in baptiſmate, patrinum locum habere, qui ex antiquo ſanctæ matris eccleſiæ more, confirmandum præſentet: non plures tamen præter unum admitti poſſe, cui pariter adjungi poteſt matrina pariter una tantum. Qui munus hoc patrini, & matrinæ gerunt, debebunt, & ipſi fuiſſe antea confirmati: nec enim decet eccleſiæ aliquem præſentari confirmandum ab iis, qui nondum confirmationem acceperint. Vir autem, qui patrini munus ſuſcepit, debet decimumquartum annum exceſſiſſe, mulier vero, ſive matrina duodecimum; qui præſcriptam æta-

C tem nondum impleverit, non admittatur. In confirmatione eadem ſpiritalis cognatio contrahitur patrinum inter, ſive Matrinam, & filium Spiritualem, ſimiliter patris, & commatris erga patrem, & matrem confirmati, atque adeo quantum ad cognationem hujusmodi, & matrimonii impedimentum perinde ſe habent ſacramentum Baptiſmi, & Sacramentum confirmationis. (*b*)

ACTIO V.

De Sancto Sacramento Euchariſtiæ, ac de Sacrificio Miſſæ.

D *Doctrina de Sancto Sacramento Euchariſtiæ.*

XCVII. IN ſpiritali vita Sacramentum Euchariſtiæ eſt ordine tertium, cultu tamen, ſanctitate, ac dignitate primum, atque excellentius; quippe quod in ſe continet vere, realiter, ac ſubſtantialiter corpus ſimul, & ſanguinem cum anima, ac Divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti Filii Dei, qui verus eſt Deus, veruſque homo, Salvator & Redemptor noſter, a quo fuit

(*a*) Alapæ infligendæ ritum non perantiquum eſſe, teſtantur cum Alexand. Juenin & Vaneſpen. CL. Catalani *tom.* 1. *Pontif. Rom.* pag. 19. & Bertius noſter *tom.* 7. *p.* 143. illius tamen ritus meminit *Pontif. MS.* noſtræ Angelicæ ante annos 500. ſcriptum: placet inſtitutionis ratio, quam ponit *Catech. Rom.* ut. nempe meminerit confirmatus ſe *ut Athletam Chriſti* ad omnia perferenda exhibere paratum; eo vel maxime quod ante Sec. 13. *alapa militari* promovebantur milites etiam ſeculi: de quo vide Catalan. *ibidem pag.* 423. Altiorem autem cauſam delumimus ex conc. Mogunt. ſupra laudato *num.* 93. quod ſcilicet ſicut *ceſſantibus ſignis viſibilibus* ſubrogatum eſt chriſma, ita ceſſantibus perſecutionibus ſequuta eſt alapa.

(*b*) Aequa ratio exigit, ut non ſecus ac in Baptiſmo, conſtituantur Patrini in Confirmatione: qui enim Milites deliguntur, ad pugnam inſtrui debent a veteranis qui ritus antiquiſſimus conſtat ex capite *In Catechiſmo*, quod ex Hygino dedit ſecul. 7. Theodorus *in Pœnitentiali num.* 4. De cognatione ex hoc Sacram. vide, quæ de ipſa diximus *ſupra num.* 87. *Not.*

fuit institutum, pridie quam pro nobis pateretur, tanquam omnium suorum operum complementum dulcissimum, *suæ* (*a*) *passionis memoriale*, *veterum omnium figurarum adimpletio*, *miraculorum ab ipso factorum maximum*, *ac de sua contristatis fidelibus absentia*, *solatium singulare*. Materia hujus Sacramenti est triticeus panis, & vinum ex vite tantum: unde qui panem ex oryza, aut alia re simili, quæ frumentum non sit, consecraverit, aut vinum, quod ex uvis maturis, iisque vitigineis, sive quæ sint fructus vitis non fuerit expressum, Sacramentum non conficit: Cum vino autem, consecrationem parum aquæ misceri debet, cujus quantitas sit longe (*b*) minor, quam vini, cum quo admiscetur; ut facilius modica illa aqua, ante consecrationem in vinum converti possit. Hæc commixtio præcipitur ab Ecclesia, quæ ex SS. Patrum testimonio credit, Christum cum vino, quod consecravit aquam miscuisse; quamobrem citra peccatum omitti non potest: Significat hæc commixtio sanguinem, & aquam, quibus manavit transfixum latus Christi Domini in Cruce pendentis: significat etiam specialem unionem Populi Christiani cum Christo, quæ unio est hujus Sacramenti effectus. Per aquam enim significantur Populi, per vinum Christus, per commixtionem vero, conversionemque aquæ in vinum, unio nostrarum animarum cum Christo, quæ fit per hujus divini Sacramenti susceptionem, juxta ipsius Christi Domini verba: (*c*) *Qui manducat meam carnem*, *& bibit meum sanguinem*, *in me manet*, *& ego in eo*. Forma Sacramenti hujus sunt verba Salvatoris, quibus Sacerdos consecrat: licet enim plura, (*d*) ac varia in Missa proferat, plurimasque preces, ac petitiones Deo offerat, verba hujusmodi ad substantiam consecrationis minime pertinent; solum ergo dum utitur verbis Christi, & nomine illius loquitur, Sacramentum conficit; talium verborum vi, & efficacitate convertitur tota substantia panis in substantiam Corporis Christi; tota item vini substantia in ipsius sanguinem; nihilque panis, & vini remanet, præter accidentia, & species. Totus Christus, adeoque corpus, sanguis, anima, ac divinitas, sub qualibet particula divisa, etiam minima, continentur, ac divisione facta, in quolibet specierum panis fragmento, in qualibet specierum vini guttula, totus est, & integer Christus, ac proinde a sumente alterutram è prædictis speciebus totus, & integer Christus, verumque Sacramentum suscipitur. Eaque de causa inducta est consuetudo in Ecclesia accipiendi Eucharistiam sub una tantum specie; nam qui sic suscipiunt, totum Christum suscipiunt, ac verum Sacramentum. Huic divino Sacramento debetur cultus, veneratio, & adoratio latriæ, ac eadem, quæ Deo debetur, cum Christum contineat, qui Deus est, quique in eo realiter est præsens. Effectus quem in anima digne suscipientium hoc operatur Sacramentum, est unio suscipientis cum Christo & quoniam homo per gratiam unitur cum Christo ejusque membris, consequens est, ut hujus Sacramenti virtute augeatur gratia in iis, qui digne sumunt; & quidquid cibus, & potus materialis quoad vitam corporalem hominibus præstat, præstat etiam, & operatur hoc Sacramentum quantum ad vitam spiritualem.

DECRETUM I.

XCVII. Cum nihil Christianum populum deceat magis, quam assidua obsequentis animi significatione Eucharistici Sacramenti institutionem recolere, & quotidie Christo Domino gratias agere ob effusissimam liberalitatem, qua nobis seipsum sub speciebus Sacramentalibus reliquit, eo sui Divini amoris consilio, ut Divinum nobis suppeteret alimentum, quo nostra spiritualis vita aleretur, utque inter ærumnas, quibus premimur, lenimentum aliquod, & solatium haberemus: par est nos omnes, in hujus divini Mysterii cultum operam omnem impendere. Qua de causa sancta Mater ecclesia non solum perennem huic Sacramento venerationem exhibet, sed insuper præfinito anni die impensius, & solennius tanti beneficii memoriam celebrat: quod cum in hac dioecesi usu receptum non sit, synodus volens, ecclesiam hanc particularem in tam laudabili consuetudine cum S. Romana ecclesia, sicuti in cæteris aliis, quantum fieri potest conformare, præcipit, ut feria quinta post octavam Paschæ, juxta morem harum partium, Festum sanctissimi Sacramenti in omnibus dioeceseos ecclesiis (*e*) celebretur; quodque hic dies ab omni populo tamquam festus habeatur, eodemque die vel ante, vel post missam publica supplicatio per pagum, vel locum, majori, qua potest, celebritate instituatur, non aliter ac fieri solet die Paschatis.

DE-

(*a*) S. Thom. Aquin. *Opusc.* 57 (*b*) Cum certissimum, ac tantum non fidei sit, etiam aquam vino permixtam, in Christi sanguinem converti, quam hic Synodus exhibet, cautelam & quod prius aqua convertatur in vinum, exilitates putamus Theologorum, & tenebras Philosophicas circa particulas rerum miscibilium, & athomorum conflictum. Semper tamen minor aquæ quantitas infundatur, ut sit vinum usuale.

(*c*) Joann. 6. v. 57.

(*d*) Precibus etiam, & invocatione Spiritus Sancti consecrationem fieri juxta Græcos, statuentes in illis formam consecrationis: Syros etiam in suis anaphoris, & aliis Ecclesiasticis libris, illis adstipulari, immo & S. Ephræmum, asseruerunt Renaudotius, & Le Brun; quos tamen valida manu confutat præter P. Bugeantium Soc. Jesu, novissime P. Petrus Benedictus *in Antirrethico altero* ad *calcem Tomi* 2. *Oper. Syro Lat.* S. Ephræm. Vide etiam infra ubi de Liturgia Malabarica: & in *Dissertat. n.* 91.

(*e*) Vide Dissert. n. 91.

DECRETUM II.

XCIX. Declarat synodus, quemlibet fidelem Christianum, dum ad usum rationis pervenerit, atque adeo mares ad annum (*a*) circiter decimumquartum, feminas vero ad duodecimum, debere semel in anno in Quadragesima, aut Paschate, sanctissimum eucharistiæ Sacramentum suscipere a Vicario, & Parocho proprio suæ ecclesiæ, aut ab alio, qui ab ipso facultatem habeat; qui vero, cum ceteroquin capax sit, (in qua re decidenda, standum est judicio Confessarii) ab initio Quadragesimæ usque ad diem dominicum secundum post Pascha Eucharistiam non susceperit; proxima die dominica, tertia nempe post Pascha declarabitur anathemati subjectus, & ab omnibus habebitur tamquam segregatus a communione fidelium, quousque confessionem faciat, Eucharistiam suscipiat. Facultatem tamen dat synodus Vicariis, ut si viderint aliquos suæ Parœciæ, non posse intra tale tempus paschale præceptum implere, eos usque ad Festum spiritus Sancti expectent; quo tempore elapso ipsos a communione Fidelium sejunctos declarent; prius tamen eos, præcipue in Silvis degentes, admoneant, vel per se ipsos, vel per alios fide dignos, ut accedant ad ecclesiam implendi causa urgens præceptum; sin minus declarandos esse censuræ anathematis subjectos. Curabunt etiam Vicarii scire, quinam præceptum adimpleverint, eorumque nomina in album referre, uti præcipitur, quantum ad annuam confessionem: & quamvis Sacri canones, semel tantum in anno, Confessionem, & Communionem præceperint, suadeant tamen Vicarii suis ovibus, ut pluries intra annum, utrumque Sacramentum suscipiant; præsertim in Festo Nativitatis, Pentecostes, & Assumptionis Deiparæ; quamobrem die dominica præcedente ad has solemnitates, eos de hoc ipso admoneant.

DECRETUM III.

C. Declarat, docetque synodus, nulli Christianorum, quantumvis dolorem (*b*) A habeat de suis peccatis, licere divinum altaris Sacramentum suscipere absque prævia omnium peccatorum confessione, & absolutione habita a Sacerdote approbato, & qui debita jurisdictione polleat: hæc enim est probatio, quam apostolus Paulus requirit in eo, qui de pane isto Eucharistico edit, & de Calice bibit, secus facientibus æternam damnationem præ oculis ponens: (*c*) *Qui enim manducat, & bibit indigne, judicium sibi manducat, & bibit*. Idcirco nec publicis peccatoribus hoc Sacramentum dare licet, quousque peccata reliquerint, ut sunt publici venefici, & meretrices, concubinarii publici, & qui publice odia sine reconciliatione profitentur; quicumque demum B publici peccatores: cui rei plurimum Vicarii invigilabunt, scientes, quod sicuti illi in pessimo, in quo sunt statu, ad hoc Sacramentum sumendum accedentes gravissime peccant, ita ipsi non sine gravissimo crimine, illud exhibent sumendum, hujusmodi publicis peccatoribus: & idem servari debet, etiamsi publici hi peccatores schedam afferant, in qua Sacerdos testimonium ferat de eorum confessione, & absolutione obtenta, si interim proximas occasiones publicas non relinquunt, & peccare non desinunt. Qua in re vicariorum conscientias urgemus, ob maximam dissolutionem hujus dioeceseos, in qua peccatores publici Eucharistiam sumere C audent: præsertim concubinarii, & qui non expectata ecclesiæ sententia cum uxoribus non cohabitant, ac alii inimicitias publice habentes; quin sit, qui eos absterreat, de quo rigidam Deo rationem Vicarii reddent: cæterum in mortis articulo, etiam publicis peccatoribus, hoc divinum conferre Sacramentum poterunt, dummodo eos poenitere deprehendant.

DECRETUM IV.

CI. Docet synodus, divinum hoc Sacramentum a jejunis tantum, ut sancta Mater ecclesia præcipit, sumendum esse; quod jejunium D tale debet esse, ut a media nocte nihil potus, aut cibi, ne minimum quidem sumatur ab eo, qui sequenti mane Eucharisticum Sacramentum sumere vult; quod si non jejunus accederet, gravissimum sacrilegium committeret; iis exceptis, qui gravi laborant ægritudine, ex qua imbecilles redditi

(*a*) Quamquam olim communio Eucharistica daretur infantibus postquam Baptismum suscipiebant, & quidem jejunis tantum, ex *I. Ord. Rom.* Mabillonii dicente: *Nullum cibum accipiant, nec lactentur antequam communicent*: tamen diversa hodie in Ecclesia disciplina viget, nec pueris hoc Sacramentum datur, quousque inter cibum profanum, & sacrum discernere noverint; id quod præscribunt Rituales omnes, quos consulere poteris. Erat insuper Eucharistia tessera eorum, qui in ecclesiæ pace obibant; atque hac de causa, etiam defunctis tradebatur; de quo ritu inter alios consule Franciscum Berlendis in eruditissima *Disser. de Oblation.* §. 3. *n.*10. *pag.* 80. *Edit. Veneta* 1743.

(*b*) Solam fidem esse præparationem requisitam, atque sufficientem ad hoc divinum cibum sumendum, error est damnatus a Trident. Concil. *Sess.* 13. *Can.* 11. statuit etiam atque declarat, illis, quos peccati lethalis conscientia gravat, quantumcumque dolorem habeant, & se contritos existiment, habita copia Confessoris necessario præmittendam esse Confessionem Sacramentalem. Nemo igitur sibi blandiatur, qui antea D. Joan. Chrysost. verba *Hom.* 3. *in Ep. ad Ephes* perlustaverit: *Multos video temere quomodocunque, & ex consuetudine magis quam legitime communicantes*. (*c*) 1. Cor. 11. 27.

ANNO CHRISTI 1599.

diti sunt; isti enim electuaria sumere, (a) A aut quid leve pro reficiendis viribus, prout judicaverit confessarius, poterunt, ne morbus ingravescat.

DECRETVM V.

CII. Non semel tantum singulis annis, nempe tempore Paschatis Resurrectionis urget præceptum sumendi Eucharistiam, sed etiam quotiescumque Christifideles in probabili mortis periculo versantur, ac præsertim si quis graviter ægrotet, quamobrem hoc Sacramentum dicitur *Viaticum*: nimirum commeatus pro itinere ex hac mortali ad æternam, immortalemque vitam: Idcirco B præcipit synodus, ut omnes graviter decumbentes, aut in vitæ discrimine constituti maxima cum reverentia illud suscipiant. Quibus autem cura infirmorum incumbit, Vicarios tempore apto accersant, ut eos pane Eucharistico reficiant: diligenter etiam Vicarii inquirant, quinam, et quot sint infirmi in sua Parœcia, eosque, antequam imbecilliores reddantur, vel ex itinere nocumentum recipiant, lectica a bajulis, sive alio quocumque modo jacentes, in ecclesiam asportari curent, ut sanctissimum sumant sacramentum; cujus rei gratia, ecclesia quælibet, lecticam, vel reticulum pulvinaribus instructum habeat, quibus commode asportentur; id vero post mensem ab hujus Decre- C ti publicatione executioni mandent, & quidquid erogandum erit, accipiant e pecuniarum summa, deposita ad ecclesiæ instaurationem, vel ornatum. Quod si aliquis adeo negligens fuerit, ut ipsius incuria aliquis e paroecia absque viatico ex hac vita discesserit, per censuram suspensionis per semestre ab ordinum exercitio, & emolumentorum ecclesiasticorum perceptione prohibeatur. Si autem id contingat ex incuria aliorum, qui ægrotis assistunt, eo quod neglexerint vicarium arcessere, a præsule pro suo arbitrio graviter puniantur. Sciant interim vicarii sedulitatem omnem in hanc rem impendere, præcipuam esse sui muneris partem, D quam ipsis synodus, ipsorum conscientias obstringendo, summopere commendat.

DECRETUM VI.

CIII. Quia sæpius in puerperiis Mulieres vita periclitantur, & non raro pereunt, declarat synodus, eas imminente partu (b) sacramentum pœnitentiæ, ac eucharistiæ suscipere debere, quibus suæ æternæ saluti consulant: idque præsertim fieri oportere, si partus sit primus, in quo vitæ periculum majus est, ut experientia constat: quapropter ipsis commendat, ut opportuno tempore id executioni mandent, & priusquam doloribus oppressæ, ad ecclesiam venire nequeant. Id etiam declarat faciendum esse ab iis, qui diuturnam, & periculosam navigationem aggrediuntur, eandemque suæ æternæ salutis curam etiam ipsis præcipit, ac summopere commendat.

DECRETUM VII.

CIV. Cum in hac diœcesi quamplures sacerdotes, & Cassanarii sacrum non celebrent, vel quia impediti, vel quia ante præscriptum a sacris canonibus tempus ad sacerdotium promoti, requisitam ad celebrandum ætatem nondum attingunt: præcipit synodus, ut Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumant in festis solennibus, & ad minus semel in mense: optaret insuper synodus id ab ipsis singulis diebus dominicis reverenter, & cum debita animi præparatione fieri. Quoties autem sacerdos quilibet a manu celebrantis Eucharistiam suscipit, indutus sit superpelliceo, & stola e collo ante pectus in modum crucis coaptata, ut a reliquo populo distinguatur, prout exigit decentia, ac dignitas gradus sacerdotalis.

DECRETUM VIII.

CV. Quoniam, ut supra dictum est, non licet aliquem peccati lethalis conscium ad Sacramentum Altaris accedere, quin peccata sacramentali confessione prius expiaverit, declarat synodus id nec ipsis sacerdotibus licere. Nemo itaque, quem remordet peccati lethalis conscientia sacrum celebrare audeat, quin si opportunitas detur, & non desit, qui ejus confessionem excipiat, pecca-

(a) Id quidem est contra Ecclesiæ disciplinam, quæ etiam in infantibus jejunium olim exigebat, *ut supra in Not. ad num.* 99 diximus, sed fortasse hæc relaxatio fuit necessaria ad promovendam sacræ Communionis frequentiam in iis regionibus, in quibus Eucharistia non defertur ad infirmos, sed infirmi etiam Viatico muniendi ad eam sumendam deferuntur ad Ecclesiam, ut præscribitur *in sequenti Decreto*. Mos deferendi ægros ad Ecclesias seu Monasteria, ut susciperent Sacramentum Unctionis extremæ, vigebat anno 1597. in India Occidentali, *in Concilio autem Mexicano* ejusdem anni abrogatus est: & *lib.* 1. *tit.* 5 §. 6. statutum: *Ut tam immunis ac barbara consuetudo ... radicitus extirpetur ... externus enim impulsus* (portitorum) *aut mortem conciliat, aut saltem accelerat*. Consule Goar in *Euchologio* de ritu deferendi ægrotos ad Ecclesiam, ad Sacramenta suscipienda. Ceterum Malabarenses ægros ad Ecclesiam asportabant, ut communicarent, ne si Eucharistiam per vicos deferrent ad infirmos, ab Ethnicis sacra Mysteria illiberaliter tactarentur: vide Vinc. Mar. *lib.* 1. *cap.* 6.

(c) Sanctus Carolus Borromæus cum *concilio Mediolan.* 6. §. 10. statuit, ut non solum qui profecturus est ad locum, ubi sit pestis, aut hæresis, aut iturus ad bellum, aut ubi nullam confessarii copiam habere potest, aut iter infestum, aut navigationem aggressurus peccata confiteatur, sed etiam quod *idem officium præstet* (Parochus) *de mulieribus proxime parituris: mulier item proxime paritura frequentius sumat sacrosancta Eucharistiæ Sacramentum*.

cata sua confiteatur, quod servandum est etiam ab iis sacerdotibus, quos munus, quo funguntur, vel sæpius, vel etiam quotidie celebrare cogit: & quamvis hac obligatione obstringantur sacerdotes peccati lethalis conscii: nihilominus etiam non consciis synodus præcipit, ut ad augendam animæ puritatem, semel ad minus singulis hebdomadis confiteantur.

DECRETUM IX.

CVI. Præcipit insuper synodus, ut diaconi, & subdiaconi, qui diebus dominicis, (a) in Missa solenni sacerdoti inserviunt, in eadem Missa cibum Eucharisticum sumant, & in solennioribus festis Christi Domini, Deiparæ, ac SS. Apostolorum omnes omnino Chamazes ad Eucharisticam mensam accedant: idque curent Vicarii, nec non præsul, dum diœcesim peragrans de statu rerum cognoscet, diligenter inquirat, an hæc laudabilis consuetudo vigeat.

DOCTRINA

De Sancto Missæ Sacrificio.

CVII. Tantus fuit amor Dei erga nos in instituendo Eucharistiæ Sacramento, ut non solum Corpus suum, & Sanguinem sub speciebus Sacramentalibus nobis exhibuerit, tamquam cœlestem cibum, quo nostrarum animarum spiritalem vitam tueri, conservareque possemus; verum etiam illud instituerit, ut militans catholica ecclesia, visibile, ac juge sacrificium (b) apud se haberet, quo mundaremur a peccatis, & pater cœlestis a nobis innumeris sceleribus offensus, a rigore justitiæ ad lenitatem, & misericordiam revocaretur. Itaque in Missa offertur Deo verum, & proprium remissionis sacrificium, tam pro vivis, quam pro defunctis; hujusque oblatione sacrificii redditur Deus propitius, gratiamque, ac donum pœnitentiæ peccatoribus impertit, vi cujus veniam peccatorum, quantumvis enormium obtinent. Una enim, eademque

A est hostia, quæ sacerdotum ministerio in altari offertur, ac ea, quæ in ara Crucis fuit oblata; offerendi tantum ratione, discreta. Unde non solum offertur pro peccatis, pœnis, satisfactionibus, aliisque necessitatibus viventium fidelium, sed etiam pro iis, qui in Christo mortui, & in pœnis purgatorii existentes, nondum plene a peccatis purgati sunt, aut pro pœnis ob peccata debitis non satisfecere: æquum enim, justumque erat, ut sacrificium in omnium salutem institutum, omnibus prodesset. Hæc insuper est illa oblatio (c) munda, ac pura, quæ nulla offerentium (d) pravitate, nec indignitate inquinari valet: unde ejusdem est pretii, quoad substantiam, valor, & acce- B ptatio sacrificii, sive offeratur a sacerdote mundo, puro, ac inculpatæ vitæ, sive a peccatore immundo, ac vitæ contaminatæ; nec enim suam ab offerente accipit dignitatem, sed ab ejus, qui offertur excellentia; ac magnitudine; neque Pater æternus illud acceptat ob merita, & virtutes offerentis sacerdotis, sed propter valorem ejusdem sacrificii, & merita infinita Domini per illud oblati. Unde cum Dominus Salvator noster esset se ipsum cruente oblaturus in ara Crucis, excellentius suæ immensæ charitatis erga nos signum exhibere non potuit, quam instituendo hoc visibile sacrificium in ecclesia, quo cruentum illud mox offeren- C dum semel in aram Crucis, quotidie, & pluries diebus singulis in ecclesiæ altari, usque ad mundi finem non sine maximo totius humani generis proventu renovaretur. Quod quidem divinum sacrificium soli offertur Deo, etiamsi quandoque in honorem, ac memoriam martyrum, aliorumque sanctorum, cum Deo regnantium, celebretur: nec enim sanctis, sed Deo (e) soli, qui dignatus est ipsos immortali gloria donare, sacrificium offertur, in gratiarum actionem ob strenuam martyrum victoriam, ac illustria dona, & bona aliis sanctis collata, nec non ob trium- D phum, quem per talia dona a Mundo, carne, & Diabolo reportarunt; ipsos etiam sanctos deprecando, ut dignentur pro nobis intercedere in coelis, quorum memoriam

(a) Laudabilis ista consuetudo multis in locis viget; præcipue in Hispania inter Augustinenses ad præscriptum Constitution. Ord. *part. 1. cap. 9. n. 3.* iis verbis: *Insuper jubemus, ut in Dominicis, ac solemnibus diebus Diaconus ac Subdiaconus, vel alter eorum, qui non fuerit Sacerdos communionem percipiat.* Quod etiam non semel fieri vidi Romæ in Sacrosancta Basilica Vaticana, ubi illis diebus Altaris Ministri Diaconus & Subdiaconus, etiamsi sint Sacerdotes, Corpus Domini suscipiunt e celebrantis manu.

(b) Quam vocamus *Missam*, verum esse Sacrificium, ex Scriptura, & traditione perspicue descendit; de quo inter alios vide Pouget *Instit. Cath. tom. 2. pag. 639. Edit. Venetæ anni* 1742. Quod Sacrificium varias appellationes sortitum est; Patres enim Orientales illud vocant *Liturgiam*, seu publicum ministerium, aut munus; *Mystagogiam* actionem mysticam, vel introductionem ad mysteria: *Synaxim*: Fidelium congregationem ad mysteria: *Anaphoram*, sursum elationem; demum *Prosphoram*, id est oblationem. Latini vero Patres, & Concilia hoc vocaverunt *Collectam* eodem sensu, quo Græci Synaxim; *Dominicum*, id est Domini sacrificium: *Agendam* hoc est sacram actionem, *Oblationem* denique aut *Communionem* & *Missam*; mos tamen invaluit, ut apud Græcos *Liturgia*, & apud Latinos *Missa*, aliis appellationibus omissis vocitaretur.

(c) Malach. 1. v. 10. & 11. *In omni loco* (juxta Hebræum) *suffimentum efferetur nomini meo, & Mincha* (oblatio munda, aut condimentum Sacrificii) *quia magnum nomen meum in gentibus.*

(d) *Articul.* 18. *Processus Cont. Joann. Hus* in Concil. Constant. anno 1415. ejus recenset errorem, nempe quod *Magister Joannes Hus dixit: hoc teneatis, quod si Sacerdos est in peccato mortali, nihil facit, neque consecrat, nec fit ibi Corpus Christi, sed manet ibi substantia panis sicut ante.*

(e) Ita etiam a Concilio Trid. declaratur *Sessio. 22. cap. 3. de Sacrif. Missæ*: *Non tamen Sanctis Sacrificium offerri docet* (Ecclesia) *sed soli Deo, qui illos coronavit.*

(*a*) agimus in terris. Postremo animadvertendum, quod quamvis eucharistia semper sit sacramentum, non est tamen sacrificium, nisi dum offertur.

DECRETUM I.

CVIII. Cum ecclesia hæc per mille ducentos annos, sanctæ Romanæ ecclesiæ, quæ est magistra ecclesiarum omnium, & in alias omnes sinceram doctrinam, & ecclesiasticæ disciplinæ leges, modumque derivat, minime subjecta fuerit, factum est, ut ea quæ ad Sanctum missæ sacrificium pertinent, servata non fuerint, ea qua par est integritate, ac puritate; episcopi enim e Babylonia missi, utpote schismatici, ac hæretici ea omnia per summam licentiam, quidquid ipsis visum fuit Missæ addentes, vel detrahentes, magna ex parte labefactarunt: quamobrem in missa Syriaca, quæ in hac dioecesi recitatur, nonnulla inconsiderate efferuntur, quæ errores inducere, & fovere videntur; pleraque etiam impia penitus, & hæretica; qua de causa libri omnes sacrificii rituales, sive missales, quippe qui fuerunt ab hæreticis Nestorianis depravati in ignem projici deberent. Verum cum aliorum copia desit, quibus celebrari possit, quandiu Dominus noster papa, quid agere oporteat non decreverit, aut missalia Chaldaice conscripta, prout instanter, ac humillime synodus supplicat, non miserit: præcipit synodus illa expurgari, & quæ sequuntur (*b*) interseri: ceterum ante expurgationem, quam illustrissimus Metropolitanus in visitatione, simul cum doctis viris, & Chaldaicæ linguæ peritis, quos ad id deputaverit, perficiet, sacerdotum nullus iis utatur.

CIX. Primum cum ex doctrina supra tradita de hoc Sacramento, constiterit, Sacerdotem non propriis ipsius verbis, sed verbis tantum Christi Domini nostri, authoris, ac institutoris ejusdem sacramenti, consecrare: non licet addere in forma consecrationis verba aliqua quantumvis optima, verbis iis, quæ Christus protulit, excepto verbo *enim* quod ecclesia Romana formulæ consecrationis corporis & sanguinis adjunxit: quia præterquamquod ex apostolica tenet traditione, id Christum in Corporis consecratione protulisse, & Matthæus in Calicis consecratione posuit: Verbum illud non immutat sensum, sed unice copulat præcedentia verba cum sequentibus. Excipienda pariter sunt verba hæc; *æterni*, & *Mysterium fidei*, quæ licet apud Evangelistas non reperiantur, ex eadem apostolica traditione constat, Christum ea in consecratione Calicis adhibuisse, quamobrem ipsis ecclesia utitur. Verba igitur illa, quæ missæ Syriacæ adduntur in Calicis consecratione: *& hoc erit vobis pignus, in sæcula sæculorum*: quippe quæ in nullo ex quatuor Evangelistis, aut aliquo novi testamenti libro habentur, nec

A quod ea Christus dixerit inter consecrandum, ex apostolica traditione accepit ecclesia, præcipit synodus in formula consecrationis non proferri. Nihilominus cum talia verba in se pium, ac laudabilem sensum contineant, eumque conformem appellationi, qua ecclesia Eucharistiam, futuræ gloriæ pignus vocat, utque antiquus ritus, quantum patitur Fidei sinceritas, ac doctrinæ puritas, servetur, ea sacerdos dicat, elevato jam Calice, ac profunda inclinatione peracta; ita ut sequentes orationes ab illis verbis incipiant, permutato tamen verbo *vobis*, quod tanquam ex persona Christi dicebatur,
B in *nobis*, ac proinde nomine suo loquatur sacerdos dicens: *hoc erit nobis pignus*. Cum autem ea, quæ sequuntur *in secula seculorum*, prout veritas ipsa, & ecclesiæ consuetudo postulat, tantum dicantur de iis rebus, quas ipsa futuras expectat, & poscit, & quidem tanquam semper duraturas: quod huic sacramento non bene convenit, cujus usus, sicuti & aliorum Sacramentorum dumtaxat est pro hac vita, & usque ad consummationem Mundi, quippe in medelam spiritualium ægritudinum hujus vitæ tantum, instituta fuere; in futura enim vita videbimus Dominum, non speciebus Sacramentalibus velatum, sed perspicue sicuti est: ne-
C que manducabimus hunc divinum panem Angelorum sacramentaliter, sed eo modo, quo Angeli eum manducant; atque adeo per visionem Divini Verbi, quod sub speciebus panis continetur, longe plenius satiantur; ea propter expungantur illa verba: *in sæcula sæculorum*: quorum loco ponatur: *usque ad consummationem sæculi*, dicendo: *hoc erit nobis pignus, usque ad consummationem sæculi*. Tandiu enim est pignus, quamdiu peregrinamur a Domino, juxta id quod Christus ecclesiæ suæ promisit; se nempe cum nobis mansurum ad finem usque seculi, ad quem
D usque sacramenta ad nostrum remedium ab eo instituta non deficient. Post illa autem verba, pergat Sacerdos immediate prout in Missa habetur, *Gloria tibi Domine mi, Gloria tibi &c.*

CX. Item in consecratione Calicis, dum dicitur: *novi testamenti, qui pro vobis*, addantur Christi verba: *novi, & æterni testamenti, mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis &c.* Itaque verba consecrationis tam Corporis, quam Sanguinis reformentur, ac in omnibus apponantur Missalibus, juxta canonem, quo utitur ecclesia Romana, & universalis; itaut nihil addatur, vel dematur; nec non eædem adorationes, inclina-
E tiones, & ceremoniæ fiant, quæ in missali Romano præscribuntur.

Item, dum Sacerdos dicit; *Domine Deus noster, quando spirabit in nobis odor suavissimus*, eo loco ubi dicitur: *& cum animæ nostræ veritatis tuæ scientia fuerint illustratæ, tunc occurremus dilecto Filio tuo &c.*, loquendo de die judicii, dici debet: *& cum corpora nostra veritatis tuæ splendore fuerint*

(*a*) In more positum est, ex Apostolica traditione, ut agatur in Sacrificio Missæ memoria Sanctorum; & patet ex antiquissimis Liturgiis, & ex PP. qui primis seculis floruere, Justino nimirum, Cypriano, Cyrillo Hierosol., Chrysost., Augustino tandem quem adeas *lib.8. de Civit. Dei cap.27. & lib.22. cap.10.*

(*b*) Plura hic adnotanda essent circa ea loca, quæ Synodus castigavit; ast ne actum agamus, ea omnia rejecimus ad Liturgiam Malabaricam ad calcem Synodi positam.

ANNO CHRISTI 1599.

rint illustrata ; tunc occurremus &c.; quia justorum animæ ante diem judicii illustrantur, & glorificantur in Cœlo ; tunc enim tantum corpora glorificabuntur : videntur autem prædicta verba alludere ad Nestorianorum hæresim, dicentium, Justorum animas, ante diem judicii, Deum non videre, nec gloria, & beatitudine gaudere.

CXI. Item ubi Diaconus dicit : *orando pro Sanctis Patribus nostris Patriarcha nostro, Pastore universali totius Ecclesiæ Catholicæ*; id intelligendo de Patriarcha Babylonico Schismatico, *& Episcopo hujus Metropolis*, dicatur : *pro Sanctis Patribus nostris, Beatissimo Papa nostro, totius Ecclesiæ Catholicæ Pastore*, ipsum nomine proprio designando : *& Episcopo hujus Metropolis*, ejus quoque nomine expresso; *& Ministris ipsorum*.

Item : paulo infra dum Diaconus iterum orando dicit : *præcipue nos oportet orare, pro incolumitate Patrum nostrorum Sanctorum D. Patriarchæ totius ecclesiæ catholicæ pastoris*, nomen Babylonici patriarchæ proferendo, verba reformentur sic : *præcipue oportet nos orare, pro incolumitate Patrum nostrorum, Domini Papæ*, & apponatur nomen ipsius, *& Episcopi hujus Metropolis*, proprio ejus nomine apposito.

Item : dum Diaconus postea dicit : *commemoramus autem Beatissimam Mariam Virginem, Matrem Christi, & Salvatoris*, scribatur : *Sanctam Matrem Dei vivi, & veri, & Redemptoris, & Salvatoris nostri &c.* perversi etenim Nestoriani, impie negant, vocandam esse Sanctissimam Virginem Mariam *Dei Matrem*, ut in superioribus dictum manet.

CXII. Item quæ paulo infra idem Diaconus dicit : *commemoramus quoque Patres nostros Sanctos, & veritatis Doctores ; Dominum, & Sanctum Nestorium, S. Diodorum, S. Theodorum, S. Ephræm, S. Abraham, S. Narcisum; omnes quoque Doctores, & Presbyteros, veritatis cultores : Oremus, ut ipsorum orationibus, veritas pura, ac sincera doctrina, quam docuerunt, & professi sunt, in omni Ecclesia sancta custodiatur, usque ad consummationem sæculi* : quæ omnia hæretica sunt ; impia insuper deprecatio, qua Deus oratur sacrilege, ut Nestorii precibus, & reliquorum hæreticorum asseclarum ejus (a quorum numero excipiendus est S. Ephræm) doctrinam in Ecclesia custodiat ; prorsus deleantur, ac subrogentur hæc alia verba . *Commemoramus quoque Patres nostros Sanctos, & veritatis Doctores, Sanctum Cyrillum, S. Athanasium, S. Basilium, S. Ephræm, S. Augustinum, S. Leonem, S. Gregorium, omnes quoque Doctores, & Presbyteros &c.*

CXIII. Qua in re caute procedendum est. Nam licet in nonnullis Missalibus nomina Nestorii, Theodori, & Diodori jam sint deleta ; in aliis tamen leguntur ; in omnibus habentur nomina Abrahami, & Narcisi, qui fuerunt maledictæ illius Sectæ Duces : etiamsi ergo in paucis illis Missalibus priora nomina deleri non debeant, cum jam deleta sint, posteriora tamen, non minus execranda, quam illa, deleri opus est.

A Item ; in fine hujus orationis, quam diaconus dicit ; ad illud : *oportet nos orare, & exaltare unum Deum Patrem, Dominum omnium, adoratione dignissimum, qui per Christum fecit nobis spem bonam* ; dicendum est : *qui per Jesum Christum Filium suum, Dominum nostrum fecit nobis spem bonam &c.*

Item ; dum sacerdos calici vinum infundendo dicit : *misceatur pretiosus sanguis, in Calice Domini nostri Jesu Christi*; dicatur : *misceatur vinum in Calice Domini nostri* ; ne verba illa, quibus vinum nondum consecratum vocatur pretiosus Sanguis, præbeant occasionem errandi, & videantur alludere ad damnatum Græcorum morem, qui offerentes panem, & vinum ante consecrationem, ea adorant, dicentes, se ita facere propter id, in quod postea convertenda sunt.

B Item mox, infra cum Sacerdos ait : *expectans expectavi Dominum, Corpus Christi, & Sanguinem ejus pretiosum, super sanctum altare offeramus* ; dicendum est ob eandem rationem ; *panem sanctum, & calicem pretiosum offeramus*.

CXIV. Item paulo etiam infra, ubi dicit Diaconus : *edent pauperes, & saturabuntur, Corpus Christi, & sanguinem ejus pretiosum, super Sanctum altare offeramus* ; cum nondum panis, & vinum consecrata sint, dicatur potius : *Edent pauperes, & saturabuntur, panem Sanctum, & Calicem pretiosum, super Sanctum altare offeramus*.

C Item infra, dum Sacerdos sub silentio dicit orationem, quæ incipit : *offeratur, & gloriæ immoletur* ; ubi dicitur : *& Christus, qui oblatus est pro salute nostra*; dicatur : *Jesus Christus Dominus noster Dei Filius, qui oblatus est &c.*

Item dum Sacerdos elevans vocem dicit : *Gloria Patri &c. commemoratio Virginis Mariæ, matris Christi*; dicendum est. *fiat commemoratio Virginis Mariæ, matris ipsius Dei, & Domini nostri Jesu Christi.*

Item mox qando Diaconus dicit : *a sæculo usque in sæculum Amen, & Amen Apostoli ipsius filii, & amici Unigeniti* ; dicendum

D est : *Apostoli ipsius filii Dei, & amici &c.*

Item cum sacerdos incipit : *pusilli cum majoribus &c.* ubi dicit, *& resurrectione tua, supergloriosa, resuscitabis eos ad gloriam tuam*: dicatur : *& per Resurrectionem tuam supergloriosam, suscitabis eos.*

CXV. Item cum Diaconus dicit ; *effundite coram illo corda vestra jejunio, oratione, & pœnitentia, placauerunt Christum, Patrem quoque, & Spiritum ejus* : dicendum est : *placaverunt Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum* : prædicta siquidem verba *Patrem, & Spiritum ejus*, videntur alludere ad errorem Græcorum impie docentium, Spiritum sanctum procedere tantummodo a

E Patre, non vero a Patre, & Filio, tanquam ab uno principio, quod fides Catholica tenet : neque mirum videri debet, quod in Regionibus hisce, Nestoriani ex assidua cum Græcis consuetudine, aliquos illorum errores sibi adoptaverint : ut itaque ulterius errandi occasio omnis de medio tollatur, citata verba prædicto modo emendentur.

ANNO CHRISTI 1599.

Item in oratione, quam Sacerdos dicit: A *Dominus Deus* (a) *fortis, tua est ecclesia sancta Catholica, quæ admirabili Christi tui passione empta est*: dicatur. *quæ admirabili Christi Filii tui passione empta est.*

Item prope Evangelii finem e capite quodam D. Joannis desumpti, juxta versionem Syriacam, quæ aliquibus est in locis depravata, in exemplaribus illius, quæ habentur in hac dioecesi, ut supra fuit dictum: ubi legitur: *quoniam venit hora, in qua omnes, qui in monumentis sunt, audient vocem ipsius*: dicendum est: *audient vocem Filii Dei*; prout habet Evangelista.

CXVI. Item in Symbolo, quod in solennioribus missis cantatur, desiderantur plura B verba, ea quidem magni momenti, & non sine dolo malo suppressa: nam cum de Christo Domino nostro dicitur: *a Patre natum ante omnia secula*: Deficiunt ea, quæ sequuntur: *Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero*: quæ adjungi debent; sicut & hæc alia: *Consubstantialem Patri*: quorum loco Syriace habetur: *Filius essentiæ Patris*; quæ expungi debent, ac subrogari: *Consubstantialem Patri*: Itaut symbolum prorsus tale sit, quale cantatur a tota ecclesia, & in Missali Romano continetur.

Item dum immediate post Symbolum diaconus orat, & commemorat SS. Apostolos, Martyres, Confessores, præter ecclesiæ mo- C rem pro illis Deum orat, ut eos resuscitet, & corona Resurrectionis mortuorum coronet, his verbis: *Oremus inquam ut Resurrectione, quæ est ex mortuis, a Deo coronæ donentur*: alienum autem est a sensu ecclesiæ pro sanctis Apostolis, Martyribus, & Confessoribus orare, aut pro illis bona aliqua postulare, cum ex fide, quam profitemur, certum sit eos omnium bonorum possessione gaudere. Non pro ipsis ergo, sed ipsos orare debemus, ut orent pro nobis, & a Deo tanquam domestici, & amici ipsius, necessaria, & opportuna spiritualia bona, aut temporalia, quæ expediunt, nobis impetrent: Quid quod ea verba alludere viden- D tur ad Nestorianum errorem: nimirum Beatorum animas Deum non videre, usque ad diem judicii, & post resurrectionem corporum; morari vero interim in Paradiso terreno, quod impium est, & hæreticum: quamobrem præcipit synodus, cum in ecclesia usitatum non sit, hujusmodi orationes pro Sanctis fundere, etsi in Apocalysi id pro se ipsis præstent, ut illa deleantur verba, & cum præcedentibus sequentia conjungantur, dicendo: *& Confessores hujus loci, & omnium Regionum: oramus inquam, ut det nobis, ut efficiamur socii eorum &c.* & omittendo verba illa: nec non in fine orationis, ubi dicitur; *per gratiam Christi*, dicatur *per gra-* E *tiam Dei, & Domini nostri Jesu Christi.*

Item cum Sacerdos incipit: *Confitemur, & laudamus Dominum* (b) *Deus noster &c.* & mox: *dignos nos fecisti dispensatione Sacramentorum Sanctorum, Corporis, & Sanguinis Christi*, legendum est. *Christi Filii tui.*

CXVII. Item, infra dum sacerdos loquitur ad eos, qui sunt ad Altaris dexteram, ipsique cum Diacono respondent: *Christus exaudiat orationes tuas*: in eo loco ubi legitur: *hoc Sacrificium, quod tu offers pro te, pro nobis, & pro toto Orbe a minimo usque ad maximum*; auferantur: quum enim Missa publica sit oratio, pro ecclesia, in illa non oramus pro Paganis, Hæreticis, Schismaticis, ac excommunicatis, nec pro illis offertur; sed pro fidelibus tantum catholicis, qui sunt ecclesiæ membra: illorum ergo loco dicendum: *quod tu offers pro te, nobis, & pro universa ecclesia Catholica, pro & omnibus Orthodoxis, atque catholicæ, & Apostolicæ fidei cultoribus.*

Item ubi Sacerdos incipit etiam: *Domine Deus exercituum*, & dicit: *pro Sacerdotibus, Regibus, & Principibus*; legatur ita *& pro Regibus, & Principibus Catholicis.* Christiani etenim ecclesiæ hujus, sub principibus degunt infidelibus.

Item infra, ubi Sacerdos incipit: *Tu Domine mi propter &c.* ubi dicitur: *recordationis Corporis, & Sanguinis Christi tui*, dicendum est: *Christi Filii tui.*

Item mox in eadem oratione prope finem, cum dicitur: *laudemus, & glorificemus te, absque cessatione, in ecclesia tua, Sanguine Christi redempta*, legatur *Sanguine Christi Filii tui redempta.*

Item paulo inferius, ubi dicunt diaconus, & clerus: *orando, & pro omnibus patriarchis, episcopis, & presbyteris &c.* addatur, *& pro beatiss. papa nostro N.* eum nominando, *& pro omnibus patriarchis, & episcopis.*

CXVIII. Item in Hymno, qui a clero, & diacono alternatim dicitur, post elevationem SS. Sacramenti, in versu ubi dicitur, *Sacerdos quando ad sanctum Altare ingreditur, manus suas, pure protendit in Coelum, & invitat spiritum, qui de superis descendit, & consecrat Corpus, & Sanguinem Christi*: ubi innui videtur, Sacerdotem evocare de Coelo spiritum, qui consecrare debet, quasi id non præstet ipse sacerdos; cum itaque sacerdotis sit, vere consecrare, etsi Christi verbis tantum, & non suis, ut omnis errandi tollatur occasio, legendum est: *manus suas pure protendit in Coelum, & consecrat Corpus, & sanguinem Christi*, illa omittendo verba; *& invitat spiritum, qui de superis descendit &c.* & illa alia nimirum: *a sæculo, & usque in sæculum.*

Item in Oratione, quæ a diacono dicitur, & incipit: *Omnes timore pariter, & amore accedamus*: ubi dicitur: *Unigenitus Dei mortale corpus, & spiritualem rationem, immortalemque animam, ex filiis hominum suscepit*: ne aliquorum, & maxime Nestorianorum incurratur in errorem, docentium animam scilicet fieri per traducem more corporum, & a parentibus non secus ac corpora

(a) Legendum videtur *Domine Deus &c.*
(b) Error fortasse Typographi, & scribendum *Domine Deus.*

ra generari, cum revera a Deo creetur ex nihilo, & corporibus integre efformatis infundatur: dicendum est: *Unigenitus Dei mortale corpus, ex filiis hominum, & spiritualem, rationalem, immortalemque animam suscepit.*

CXIX. Item: dum diaconus post communionem Sacerdotis, populum ad communionem invitando dicit, *fratres mei suscipite corpus ipsius filii*: dicatur *ipsius filii Dei*.

Item ad primum verbum Benedictionis ad populum: ubi dicitur: *ille qui benedicit nos in Cælis, per Filium humanitatis*: dicatur; *Filium suum*, omisso *humanitatis*.

Item; in prima Benedict. quam dat sacerdos Populo in fine Missæ, in qua dicit: benedicatur *Cathedra gloriosa Catholicorum Orientalium*: quod de Schismatica Babyloniæ intelligitur; dicendum est: *Benedicatur Cathedra gloriosa Romana*.

Item; versu sequenti ipsius benedictionis, ubi loquendo de episcopo dioecesano dicitur: *Dominus totius gregis episcopus, plenus sobrietate, custodiatur a malo &c.* addendum est nomen SS. Domini Papæ dicendo: *Dominus totius gregis catholici, Papa N. plenus sobrietate, custodiatur a malo, una cum bono Doctore, & episcopo nostro N.* eum suo nomine appellando.

Item in eadem Benedictione post pauca, ubi dicitur: *Illustris in congregatione Sanctorum, religiosus Hormisda sanctitas sanctitatum &c.* nomen *Hormisdæ* deleatur, quippe hæretici Nestoriani, ut superius est dictum, & ejus in loco dicatur: *Illustris in Congregatione sanctorum sanctissimus Apostolus Thomas, sanctitas sanctitatum*: deinde addantur alia quæ sequuntur, quippe quæ Apostolo glorioso, qui Magister in his partibus edocuit evangelium apprime conveniunt: neutiquam vero perverso hæretico.

CXX. Item in primo versu Benedictionis festorum solennium, ubi de Divino Verbo dicitur: *qui factus est homo, & operuit speciem suam, in filio hominis*; ad procul amovendam, quantum fieri potest, umbram omnem, vel levissimam doctrinæ Nestorianæ dicatur: *qui factus est homo, & operuit divinitatem suam humilitate nostra*.

Item infra, dum dicitur. *Benedic ecclesiam tuam, quæ patitur, & in ovili pessimi Dæmonis ecce comprehenditur*: dicendum est: *quæ patitur infestationes a pessimo Dæmone, libera illam &c*: Ecclesiæ enim Catholicæ, licet infestus persecutor sit Diabolus, non tamen eam possidet, nec unquam illam ditioni suæ subiget, cum de illa dictum sit a Christo Domino, *& portæ inferi non prævalebunt adversus eam*.

Item ubi mox dicitur: *Benedic dextera* A *tua Christe, Congregationem hanc*: dicendum est: *benedic dextera tua Domine Jesu Christe, Congregationem hanc*.

Item in eadem benedictione dum dicitur: *Salva Reges nostros, & Duces nostros*; legendum est: *Salva Reges nostros fideles, & Duces nostros Catholicos*; cuncti etenim reges, Dominique, in quorum ditione sunt horum Christianorum ecclesiæ, ethnici sunt, pro quibus publice orare in Missa non licet.

Etiam infra in eadem benedictione, ubi dicitur; *sicut decet coram ipso Jesu Salvatore*; dicatur: *coram ipso Jesu Deo Salvatore*: ad vitandum Nestorianorum errorem.

Item in penultimo hujus benedictionis verB su dum dicitur, *& semper dico vobis, qui comedit Corpus meum, & bibit ex Sanguine meo sanctificantem, liberabitur ab Inferno per me*: dicantur verba ipsius Christi, loco eorum: *liberabitur ab Inferno; & bibit ex Sanguine sanctificante habet vitam æternam*.

Denique ad finem tertiæ benedictionis ubi dicitur: *Gloria illi ex omni ore Jesu Domino*: ob eamdem rationem dicatur: *Gloria illi ex omni ore Jesu Domino Deo*: quoniam Nestoriani impie dicunt, nomen *Jesu* nomen esse suppositi humani, Deique nomen non convenire ipsi. Itaque prædicta omnia præcipit synodus emendari forma hic stabilita; propter cautelam, qua in hoc episcopatu, ob C prædicta incedendum est, ubi maledicti hæretici Nestoriani tot errores seminaverant.

DECRETUM II.

CXXI. Cum in Missalibus hujus episcopatus nonnullæ existant Missæ, quæ Nestorium, aliæ quæ Theodorum, (*a*) aliæ vero quæ Diodorum, ipsius magistros authores habent; quasque Cassanarii certis diebus recitare jubentur, prædictorum authorum titulum præseferentes, & in quibus plurimi errores, atque hæreses reperiuntur: præcipit Synodus, ut omnes, prout jacent, integræ proscindantur a missalibus, & combu D rantur. Itaque jubet in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poena excommunicationis latæ sententiæ, ut Cassanariorum nullus in posterum iis utatur, sed eas omnes a missalibus avellant, aut ipsas illustrissimo Metropolitano tempore visitationis, aliisve, quibus ab illo commissa fuerit cura sacros Libros emendandi, tradant; iique idem faciant, quod paulo supra præscriptum fuit.

DE-

(*a*) Abraham Ecchellensis *in Not. in Catalog. Ebedjesu* testatur se legisse Syriace Liturgiam Diodori, quam merito Synodus memorat, licet Renaudot *tom. 2 Liturgi. pag. 622.* nullam fuisse dicat Diodori Liturgiam. Theodori Liturgia habetur in Bibl. Vatic. *Cod. Syriaci. Vat.* 18. & in Bibl. Orient. Asseman. *tom. 1. pag. 581. & tom. 2.* Liturg. Renaudot. *pag. 616.*: cujus initium: *Domine Deus fortis*. Nestorius suam etiam condidit Liturgiam, ut testatur Sobensis; & Leo Byzantinus *lib. 3.* adversus eum ait: *Audet & aliud malum; aliam enim Missam effutivit: in qua Missa blasphemiis, non precationibus Eucharistiæ Misterium opplevit*. Aliæ extant apud Nestorianos Liturgiæ Narsetis, Barsumæ & aliorum, quarum rarus, aut nullus est usus.

ANNO CHRISTI 1599.

DECRETUM III.

CXXII. Quoniam in Miſſalibus Syriacis iſtius epiſcopatus, quædam ceremonia impia, & ſacrilega præſcribitur, qua nempe Sacerdos tenens dextera manu poſt fractionem Hoſtiæ, particulam Sanguine imbutam, dum ea intincta ſignum crucis facit, ſuper aliam exiſtentem in patena, dextri pollicis ungue findat iſtam, ſtulta ea opinione, (*a*) ut ita ſanguis penetret corpus, unde corpus, & ſanguis inter ſe miſceantur: quæ opinio, & ceremonia conſentanea eſt hæreſi Neſtorii, ejuſque ſectariorum, impie afferentium, ſub ſpecie panis corpus tantum Chriſti, ſine Sanguine exiſtere, atque ſub ſpecie vini ſanguinem ſine Corpore: præcipit ſynodus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub poena excommunicationis ipſo facto incurrenda, ut nullus e Caſſanariis hujuſmodi ritum peragat, & in miſſalibus deleatur: Quia & impius hic ritus ad prædictam hæreſim alludit, & ſtulta eſt eorum perſuaſio, quod per ſpecies detur penetratio, & commixtio Corporis, & Sanguinis.

DECRETUM IV.

CXXIII. Quia Miſſa Syriaca nimis videtur prolixa pro ſacerdotibus, qui quotidie celebrare voluerint, facultatem concedit ſynodus, ut miſſa Romana (*b*) vertatur Syriace, petitque a P. Franciſco Rox ſociet. Jeſu, ut dictam verſionem adornet, quam quidem Miſſam poterunt ſacerdotes privatim, cum Romanis ceremoniis recitare: ceterum miſſæ cum cantu, & ſolennes, juxta Syriacam, emendatam per reverendiſſimum Metropolitanum, recitentur: ſacerdotes vero qui Latine, & Syriace miſſam legere noverint, in eccleſiis aliorum epiſcopatuum, poſſint eas latine recitare: in iis autem quæ ſunt hujus epiſcopatus, Syriace tantum, ne confuſio oriatur, eas recitabunt. Supplicat itaque ſynodus Dominis epiſcopis harum partium, ut ſacerdotibus hujus epiſcopatus, præſulis ſui legitimis dimiſſoriis munitis, ſi latine legere neſciant, facultatem faciant, vel miſſam Syriacam recitandi, vel Romanam in linguam Syriacam tranſlatam, inque ea Romanum ritum ſervandi, quandoquidem finitum videtur eſſe ſchiſma, Dei clementia, quod hactenus eccleſiam hanc dilacera-
A bat: itaque orat illuſtriſſimum Metropolitanum Synodo huic præſidentem, ut hanc petitionem pro ſacerdotibus hujus epiſcopatus, in primo concilio provinciali, quod in hac provincia forte celebrabitur, ipſe proponat, ut ſi patribus viſum fuerit, ita decernatur.

DECRETUM V.

CXXIV. Quoniam poteſtas ſacra contrectandi vaſa, potiſſimum in ſubdiaconatus ordine confertur: præcipit ſynodus, ut in poſterum ſacerdos in patenam non ducat manum miniſtri Miſſæ juxta Syriacum ritum, itaut eam attrectare poſſit, niſi ille in ſub-
B diaconatu conſtitutus fuerit, cum aliter ad hujuſmodi contactum non habeat poteſtatem, ſed tantum ejus manum ad Aram lapideam, vel altaris labrum adducet, ubi patenam non tangat: cum iis vero, qui in ſacris fuerint conſtituti, ceremoniæ prout in miſſali præſcribitur, obſerventur, quod videtur in rubricis ſatis inſinuari per ea verba: *Sacerdos manum Diaconi ſupra Patenam apponat.*

DECRETUM VI.

CXXV. Cum ſit ſpeciale diaconatus inſigne, humero impoſita ſtola, nulli non dia-
C cono licet ea ſic uti in publicis eccleſiæ ceremoniis, id quod hactenus Chamazes omnes fecerunt, qui non ſolum in minoribus tantum conſtituti, verum-etiam omni eccleſiaſtico gradu carentes, ſtolam ad hæc uſque tempora, diaconorum more, ſupra humerum geſtarunt, altari miniſtrantes. Cum vero id ritualibus libris adverſetur, qui de miniſtro diacono aperte loquuntur, præcipit ſynodus ut Chamazes miniſtrantes, qui non fuerint diaconi ſtola in forma ſupradicta non utantur, imo & diaconi ea decenter utantur, atque adeo non vulgari veſte, ut hactenus conſueverunt: ſed non aliter quam alba induti, & manipulo, ut moris eſt, brachio ſini-
D ſtro illigato.

DECRETUM VII.

CXXVI. Præcipit Synodus, ut ſingulis eccleſiis ferreæ habeantur formæ ad rotundanda, atque obſignanda triticea cruſtula, ſive ut,

(*a*) Hic ritus revera tolerari poſſet, cum etiam Eccleſia Romana præcipiat miſcere particulam cum ſanguine dicendo: *Hac commixtio & conſecratio &c.* De ritu hujus intinctionis Scheleſtrate agit in Act. Orient. (etiam extra Miſſam) *pag.* 829, qui paulo antea ſcribit, quod in aliquibus Eccleſiis Orientis, etiam in Miſſis Præſanctificatorum, in quibus Sanguis non conſecratur, tamen Crucem ducebant ſuper hoſtiam cum cochleari ſanguine intincto. Eccleſia tamen C. P. id omittebat, quod ſanguinis intinctionem minus neceſſariam judicaret. Quod autem ea ſit non tantum *commixtio*, verum & *conſecratio*, quomodo vide ap. Mabillon. *tom.* 2. *Muſ. Itali. pag.* LXXVI.

(*b*) Miſſas exotica lingua facere conceſſerunt Hadrianns II., Joan. VIII. Et Innoc. IV. confirmavit facultatem celebrandi Miſſam, & Officium Divinum lingua Sclavonica. Hic tamen non vernacula Malabarica, ſed Syriaca permittitur in Miſſæ celebratione: quamquam etiam ipſi polleant alio Idiomate, quod vocant Sapientum, ut etiam ſit inter Græcos, quodque vocari dicitur *Samoſeardam*: ut ut res ſit, Majeſtas myſteriorum non apte vulgari lingua ſervatur; cum Ethnici quique rem myſticam, vel particulari Idiomate, vel vocum involucris, a profano vulgo, abſtruſerint. Quomodo autem ſe geſſerit Eccleſia Romana, cum Idiona latinum erat vulgare, & qualiter voces præter communem captum invenerit, vocando Euchariſtiam *fermentum*; habetur in Tract. Scheleſtrati *De Diſcipl. Arcani*.

Anno Christi 1599.

ut vulgo dicitur, hostias, (a) quæ instrumenta citocitius unaquæque ecclesia sibi comparet, vel ex deposito pro ecclesiæ fabrica, vel ex eleemosynis aliis, quæ ex Christi fidelium beneficentia collectæ, in capsulis inveniantur. Curabunt insuper vicarii, penes se farinam triticeam perpetuo asservare, e qua hostiæ conficiantur, omnique sedulitate caveant, ne farina cum alia quacumque re sit admixta, ut assolet etiam cum pane usuali; ne se vel alios exponant non consecrandi periculo, sed nec quibuscumque triticeos orbes conficiendi curam committant, eosque vel per se ipsos, vel per probatæ fidei administros, hujusque rei peritos conficiant. Ob idem periculum diligenter curent, ut vinum sit Lusitanum, & non ex uvis passis expressum, vel cum vinis indigenis, & patriis commixtum.

DECRETUM VIII.

CXXVII. Summopere inculcat synodus hujus dioecesеos sacerdotibus diligentiam in custodiendo vino, quo ad sacrum peragendum uti debent; neque enim ignorat, ecclesias ob earum indigentiam. Lusitanici vini penuria laborare; cujus quidem inopia non tanta esset, nisi id quod sacerdotes habent, in vitreis phialis asservarent, ex quo sæpe fit, ut cum in modica quantitate sit, & diu ob sacrorum infrequentiam in phialis contineatur, acescat, & corrumpatur; cumque sacerdotes illo in sacro peragendo utantur, & plerumque non advertentes, vinum esse immutatum, periculo non consecrandi se exponant: cui malo, ut synodus quoquomodo obviam eat, mandat, ut ecclesia quælibet, apud vicarium doliolum ligneum habeat, vel lagendam, ubi vinum missarum celebrationi destinatum conservetur, ac diligenter caveatur, ne fœculentum evadat, nativo suo calore immutato, acidum, corruptumque fiat; quod si contigerit & substantiam illius fuisse immutatam, periti de hac re, si opus fuerit, consulti judicaverint, sacerdotes illo non utantur; nam si secus fecerint, & consecratio erit irrita, & ipsi se sacrilegii reos facient.

DECRETUM IX.

CXXVIII. Cum ex defectu vini Lusitani, maximo fidelium istius episcopatus nocumento, cesset sæpius celebratio Missarum: itaut per non paucos menses in plurimis ecclesiis sacrum audire non possint, nec Eucharistici panis participes fieri; immo neque extremo vitæ tempore, sacro refici Viatico, supplicat Synodus Serenissimo Lusitaniæ Regi, ut pro ea, qua est in omnes humanitate, atque beneficentia, cuilibet hujus episcopatus ecclesiæ in singulos annos tribuat, vel duo dolia, vel unum cum dimidio e vino Lusitano muscato, non ita corruptioni obnoxio, prout ab illo erga alias Indiæ ecclesias fieri solet. Hujusmodi vero vini largitio quandiu a Rege non exoratur, fiet ab illustrissimo D. Archiepiscopo Goensi Dom. Fratre Alexio de Meneses, hujus ecclesiæ Metropolitano, Indiæ Primate, & hujus synodi Præsidente. Præsulis autem erit juxta cujusque ecclesiæ indigentiam vinum distribuere: quia tamen vita hominum brevis est, & incerta, si subsidium hoc quacumque de causa ecclesiis desit, ex earum capsulis Præsul, tempore visitationis possit accipere, quantum ad vini emptionem sufficere judicaverit, vel aliunde quoquomodo collectas pecunias in hunc usum impendere. Caveant Vicarii, ne quæ tribuuntur ecclesiæ, sibi solum attribuant, sed ex iis Missas in ecclesia celebrari curent, itaut juxta præcipuam ecclesiæ obligationem, sacrificium, quod pro populo offertur, ea die non desit.

DECRETUM X.

CXXIX. Quia maxima angitur dubitatione synodus, an aræ lapideæ, super quas Missæ celebrantur, in majori parte ecclesiarum hujus episcopatus consecratæ sint oleo sacro, veraque consecratione, propter ignorantiam (b), negligentiamque in rebus hisce prædecessorum antistitum, quippe qui in has dioeceses e Babylone venerant, præcipit, ut illæ, quas rite fuisse consecratas constare nequit, ad illustrissimum Metropolita-

(a) De nebulis seu hostiis faciendis vide eruditissimum] Catalani *tom. 1. in Pontifical. pag.* 304. & 1. *Martene tom. 1. Anecdot. in Præfat. §. Non oscitantes*: & lib. 1. de Ritibus antiq. col. 321. quique magis instituto nostro accedit Asseman. *tom.4. pag.* 198. ubi pulcra de modo, quo Nestoriani fermentum, in usum Eucharistiæ subigunt. Qui autem in Ecclesia nostra Occidentali tenuissimi orbes conficiuntur, appellantur *Formæ*; ipsa etiam Eucharistia vocata fuit olim *Formata*, eo quod in trustulis efformatæ conspicerentur imagines Christi, vel Crucis; aut etiam illius nominis Monogramma, sigla, aut quid simile; de quo vide Scipion. Maffei *Introduc. ad Hist. critic. pag.* 89. & Maurocen. *in Via Fidei pag.* 365.

(b) In orientis ecclesiis usus erat celebrandi super Antimensiis; & in horum defectu super manibus Diaconorum: celebre est illud Theodoriti Cyrensis episcopi in Cella Maris Monachi reclusi, super manibus diaconorum celebrantis; rarissimum illud Luciani martyris Antiocheni, qui vinculis constrictus, cum aliter celebrare non posset, pectore suo pro altari usus fuit; si tamen copia erat altaris consecrati, non super antimensiis, sed super illud celebrabant. vide Catalan. *to. 2. Pont. Rom. pag.* 280.

litanum apportentur consecrandæ, atque ab ipso petit, ut ecclesiis, quæ Aras lapideas non habuerint, eas comparari curet. Præterea præcipit, ut si qui inveniantur Calices, (*a*) qui non sint ex auro, argento, stanno, vel communi, vel indico, liquefiant, aut frangantur, nec unquam in posterum fiant ex aliis metallis, quam ex quatuor supra assignatis, nec sacerdos ullus aliquo ex calicibus fractis utatur ad sacrum celebrandum: quia vero apud plures ecclesias desunt calices, ex quo defectu Missæ celebrari non possunt, postulat ab illustrissimo, ut huic indigentiæ provide succurrat.

DECRETUM XI.

CXXX. Quoniam plures hujus episcopatus ecclesiæ, potissimum silvestres sacris indumentis, & supellectili ad sacrum conficiendum necessaria destitutæ sunt, eaque de causa cum aliunde asportari debeat, sæpe sacrum non celebratur, non sine notabili fidelium in hisce Parochiis habitantium damno, præcipit synodus, ut ex collecta stipe, quæ in ecclesiæ capsulis inventa fuerit, illustrissimus Metropolitanus sacram supellectilem comparari jubeat, qua nulla ex prædictis ecclesiis careat, ne ex illius defectu fideles diebus Dominicis, aliisque festis Missa priventur, quod si pecuniæ ibi inventæ insufficientes sint, alia ratione, quam opportuniorem judicaverit, huic indigentiæ prospiciat.

DECRETUM XII.

CXXXI. Cum hactenus Christiani non ita Missam audierint, ut se ad illam audiendam, aliquot præsertim diebus festis præcepto obstringi putarent, & hac falsa opinione ducti, plures illam omiserint, plures vero audierint dumtaxat partem, neque id religioni habuerint, declarat synodus, præceptum esse ecclesiæ universalis, & quidem sub mortali, quod omnes fideles, tam viri, quam feminæ, qui alias non fuerint legitime impediti, tenentur Missam audire integram cunctis Dominicis, & designatis diebus festis Sanctorum, dum copiam habuerint ecclesiæ, & sacerdotis celebrantis: eodem etiam obligari præcepto Patresfamilias, ad curandum ut filii, servi, & captivi christiani, cæterique ex sua familia prædictis diebus sacrum audiant in ecclesia, & in ea quidem (idque quantum fieri potest) quæ exstitit vel in propria Parochia, vel in Parochia loci illius, in quo hic, & nunc morantur. Quia vero multi longe ab ecclesiis in silvis degentes, domum sine custodia relinquere verentur, ita se gerere debent, ut aliquos e familia mittant ad audiendam Missam una die Dominica, alia vero Dominica mittant alios, qui tunc domi manserunt, & sic deinceps alternatim. Vicarius insuper diligenter notet si quos in hoc negligentes compererit, in eosque animadvertat, moneat, ac ipsos, si opus fuerit, pro suo arbitrio puniat. Itaque in ecclesiis, ubi plures fuerint Cassanarii, & Chamazes, cantentur Missæ in diebus Dominicis, ceterisque Sanctorum festis; sin autem, opportunis horis sine cantu recitentur, quibus omnis populus assistat; quo etiam tempore fieri possunt conciones, ac monitiones, necnon legi schedulæ eorum, qui matrimonia contrahere volunt; alia demum ecclesiæ necessaria pertractari.

DECRETUM XIII.

CXXXII. Cum constet synodo, christianos ut plurimum extra populorum frequentiam, & pagos degere in silvis, nec ad ecclesiam accedere, nisi semel in anno per tres scilicet dies jejunii ante quadragesimam, quos vocant (*b*) *Mononorbo*, idque gula potius ductos, ob ea quæ tunc parantur christianis obsonia, quam Missæ causa; alii vero non amplius quam bis, terve in anno Missam audiunt: unde in rebus fidei, & ad christianam religionem pertinentibus instrui, ut oportet, non possunt, neque ecclesiæ præcepta adimplere, præcipit, ut omnes christiani, qui per binas, vel plures leucas ab ecclesiis sint remoti, teneantur ad sacrum accedere saltem semel in mense, in majoribus solemnitatibus Christi Domini, ac Deiparæ: vicarii etiam ad hoc ipsos cogant: distantes vero per leucam tantum, decimaquinta quaque die accedant: qui autem minori spatio distaverint, qualibet die Dominica, & die festo ad id teneantur; si qui autem contra fecerint, ac in eo fuerint contumaces, post trinam monitionem Vicarii, aut de ejus mandato factam, ab ecclesia, cum accesserint, ejiciantur, nec eorum domos sacerdotes ingrediantur: nec ipsis exhibeant *Casture*, quousque juxta ea, quæ fuerunt præscripta, ecclesiam, ubi sacro intersint, frequentaverint, ulterius ad Præsulis arbitrium puniantur.

DE-

(*a*) Calices primo seculo vitrei erant, lapidei & lignei: *anno* 1706. concilium VVintoniense prohibuit calices æreos vel ligneos, uti etiam vetuerat concilium Triburiense *anno* 895. lignea vascula in Missæ sacrificio *Canon. XVIII.* in quo dicitur S. Zephyrinum jussisse patenas vitreas habere: & Urbanum I. initio Sec.2. argenteos & aureos calices fecisse: extat & terrificum illud martyris Bonifacii, qui rogatus, num liceret in vasculis ligneis sacramenta conficere? respondit: *Quondam Sacerdotes aurei ligneis calicibus utebantur; nunc e contra, lignei sacerdotes aureis utuntur calicibus.*

(*b*) Potius scribendum erat *Munnanonbo*; etenim lingua Malabarica *Munnanonba* est *jejunium triduanum*. Componitur enim ea vox ex *Munna*, qui est numerus ternarius, & *Noierba*, quod est jejunium: vox autem illa, qua utitur synodus est Malabarico-Lusitana. Hoc triduanum jejunium, appellant Nestoriani *Jonæ jejunium*, seu *Jejunium Ninivitarum*: quod observant Orientales a feria illa 2. usque ad matutinum feriæ 5. Occidentales vero usque ad Sabbati matutinum.

DECRETUM XIV.

CXXXIII. Quoniam in pluribus eccleſiarum ſolenniis conducuntur muſici (*a*) pro more regionis, qui cum ſemper ſint ex Paganis, plurimum negligitur, quo in loco eccleſiæ collocentur, ut ſonum eliciant; ex quo etiam fit, ut ſæpe Miſſæ interſint; cum vero id nulli Infideli, & excommunicato concedatur, præcipit ſynodus ne illis permittatur aliquo in loco commorari, unde ſacrificium Miſſæ, & Sanctiſſimum Sacramentum conſpicere poſſint, qua in re curam omnem adhibeant Vicarii, ſicuti & in propulſandis aliis Paganis, qui ſub id temporis ad januas, vel feneſtras Eccleſiæ, Miſſam proſpecturi ſolent accedere.

DECRETUM XV.

CXXXIV. Cum nihil utilius eſſe poſſit animabus defunctorum, quæ igne purgantur quam ſanctum Miſſæ ſacrificium, quod in ſalutem, & remedium, tam pro vivis, quam defunctis inſtitutum eſt, & cum illorum in hoc epiſcopatu nulla habeatur recordatio: (*b*) hortatur ſynodus fidelem iſtius epiſcopatus populum ad hanc opem ferendam, tum animabus ſuorum defunctorum, tum ſibimetipſis teſtamento ſummam aliquam relinquendo, quæ in hunc ipſis ſalutarem uſum impendatur; id enim multo ſanius fuerit, quam ſi juxta morem ingluviei conſanguineorum, aliorumque invitatorum, tunc temporis occaſione funeris indulgeatur: optaret etiam ſynodus eam conſuetudinem, in commendabilem aliam, maximeque proficuam commutari; qua alimenta diebus illis pauperibus tribuantur, quod impendioſæ miſericordiæ officium in bonum animarum procul-dubio cedet. Itaque ut præſens decretum quoad Miſſas effectum ſortiri poſſit, præcipit ipſa ſynodus, ut pro defunctis, qui nullum Miſſarum numerum reliquerint pro ſemetipſis, dum eorum facultates ſint ultra bis mille Fanones (*c*), e toto aſſe hæreditario, antequam ad hæredes perveniat, extrahatur ſumma ad quinque Miſſarum pro animabus ipſorum celebrationem ſufficiens, quæ ceteris emolumentis adjuncta apud œconomum eccleſiæ deponatur. Miſſæ celebran-

A dæ inter Caſſanarios illius Terræ hac lege diſtribuantur, ut ſinguli unam celebrent, atque adeo citius mortuorum animabus ſuffragentur. Si vero Caſſanarii numerum quinarium excedant, quamobrem numerus Miſſarum ad omnes non extendatur, diſtributio fiat inter ſeniores; quod ſi præter vicarium nemo alius ſit in eccleſia, omnes ipſi aſſignabuntur: Laudabilem hanc conſuetudinem Miſſas celebrandi pro defunctis relictas, juxta morem totius univerſalis eccleſiæ, vehementer optat ſynodus, ut per totam dioeceſim, in qua nondum laudabilis hic uſus invaluit, late propagetur, plurimumque inculcat concionatoribus, & confeſſariis, ut inter concionandum, & excipiendum confeſ-

B ſiones, id ipſum perſuadeant chriſtianis, vicarii etiam in ſuis adhortationibus idem præſtent.

ACTIO VI.

De Sanctis Sacramentis poenitentiæ, & Extremæ Unctionis.

Doctrina de ſacramento pœnitentiæ.

CXXXV. QUartum ſacramentum poenitentia eſt, cujus quaſi materia actus ſunt poenitentis (*d*); nempe cordis contritio oris confeſſio, & operis ſa-

C tisfactio, ad arbitrium confeſſarii injungenda. Cordis contritio includit animi dolorem, peccatorum deteſtationem, ac firmum propoſitum non amplius peccandi; & licet quandoque contingat, hanc contritionem cordis per charitatem perfici, hominemque Deo reconciliare, antequam reipſa ſacramentum poenitentiæ recipiat: nihilominus perfecta eſſe non poterit, nec per illam cum Deo reconciliatio fieri, niſi contineat propoſitum confitendi peccata, de quibus, dolemus; quamobrem hæc manent ſubjecta clavibus, & aperienda ſunt in confeſſione. Confeſſio

D ris debet eſſe integra, per quam nempe aperiantur proprio ſacerdoti omnia peccata, quorum poenitens, poſt diligentem conſcientiæ ſuæ diſcuſſionem, meminerit, detegatque a ſe poſt ultimam, eamque validam confeſſionem, fuiſſe perpetrata, neque peccata quodammodo generatim, & confuſe aperiri debent, ſed ſingillatim; horum ſingulas ſpe-

(*a*) Etiam Muſici, Hiſtriones & Mimi arcentur ab eccleſia in concilio *Senonenſi anno* 1528. in Decret. morum. *Decret.* 16. per hæc verba: *Prohibemus ne Hiſtriones aut Mimi intrent eccleſiam ad pulſandum tympano, cithara &c.: nec juxta eccleſiam, ſuis pulſent inſtrumentis*; æquius multo Idolorum muſicis prohibet noſtra ſynodus, inter tremenda veri Dei myſteria ſonare, uti & muſicis chriſtianis interdixit Card. Turronius in ſolenniis idolorum ludere; quod confirmavit Clem. XII. anno 1734. & Benedict. XIV. fel. reg. anno 1744.

(*b*) Non niſi ineptiſſimi Heterodoxi hinc conficere ſatagunt, Purgatorium ab iſta eccleſia non agnoſci, cum id aſſerat ſynodus taxando noviſſimorum præſulum ſocordiam; alias quantum Neſtoriani defunctorum curarent ſuffragia videri poteſt apud Aſſeman. *Diſſ. de Neſt.* in vindiciis adverſus Crozæum.

(*c*) *Fanon.* eſt vox compoſita ex Luſitano & Malabarico, *F.* illud non habet lingua Malabarica; videtur autem *Fanon* derivari a *Pannam* quod genus eſt parvæ monetæ argenteæ, (quæ pene æquivalet Regali Hiſpano, & Julio Romano) poſito *F.* Luſitano quo carent Malabarici, pro *P.* Ludovicus Romanus Navigat. *lib.*4. *cap.*12. ait loquendo de Rege Calecut in Malabaria: *Monetam cudit quam Pardios appellant, & item minoris valoris monetam aliam, quæ Fano dicitur: hanc efficiunt* 16. *minutiores denarii*. Alias vocantur *Pardaos*.

(*d*) A Gabriele Philadelphienſi, *Lib. de Sacram.* ut habetur in actis Orient eccl. contra Lutheran. *apud Schelestrate p.*239. ſic per bene explicatur materia poenitentiæ: *Materia pœnitentiæ remotiſſima, ſecundum multorum ſententiam ſunt peccata; remota vero peccator pœnitens: propinqua denique confeſſio, & cordis contritio & ſatisfactio:* quibus eccleſia orientalis optime noſtræ conſonat.

ANNO CHRISTI 1599.

cies, eorumque numerum, circumſtantias (*a*) aggravantes, eorumque ſpeciem immutantes, atque adeo etiam occulta, cogitationes inſuper, ac deſideria prava, culpaſque omnes adverſus duo ultima decalogi præcepta; nempe: *Non concupiſces uxorem proximi: nec aliena concupiſces*; peccata enim id genus ſæpius animam gravius ſauciant, ſuntque publicis perículoſiora; quorum omnium peccatorum confeſſio eſt nobis jure Divino injuncta, dum aſcendens Chriſtus Dominus noſter in Coelum ſui vicarios (*b*) ſacerdotes reliquit, & tanquam judices, ad quos cuncta peccata mortalia a fidelibus chriſtianis commiſſa deferrentur, ut virtute clavium, quas ipſis reliquerat, facultatiſque abſolvendi, ac retinendi peccata, de iis ſententiam ferrent, quæ quidem non poterit eſſe juſta, nec poena æqua peccatis, niſi plena de ipſis habeatur cognitio; nequit enim rectum fieri judicium, cauſa incognita: Ad cognitionem vero cauſæ, opus eſt, ut poenitens, qui eſt ſui accuſator, aperiat omnia, & ſingula peccata lethalia, non ſolum confuſe, & generatim, ſed in particulari, & ſingillatim, diſtinguendo ſpecies, numerum, & neceſſarias circumſtantias, quas niſi compertas habeat ſacerdos, nequit exacte de illis judicare, & æquam vel retentionis, vel abſolutionis ferre ſententiam.

CXXXVI. Confeſſio poteſt etiam eſſe peccatorum venialium, in quæ frequenter labimur; quibus tamen gratia Divina non amittitur, & quamquam non ſine magno ſpiritali profectu, ea confiteri quis poſſit, & ab iis abſolvi, nulla tamen nos urget obligatio ea confitendi, ac ſine culpa omitti poſſunt, alia ratione, pluribuſque aliis mediis remitti. Tertius poenitentis actus eſt ſatisfactio pro peccatis juxta ſententiam Confeſſarii: quæ ſatisfactio potiſſimum exhibetur per orationes, jejunia, & eleemoſynas; unde tenetur poenitens adimplere impoſitam a Sacerdote poenitentiam, qui veluti Judex Dei vice eam imponere debet, quam neceſſariam judicaverit, eamque non ſolum ſalutarem, cujus ope poenitens in poſterum caveat a peccatis, verum etiam, qua præterea expiet, & ſtatutas a judice ſuæ conſcientiæ poenas Deo perſolvat. Quod poenitentiæ genus præcipuum eſt in hoc, de quo agimus, Sacramentali judicio. Forma iſtius Sacramenti hæc eſt: *Ego te abſolvo*: quibus verbis neceſſariis ad eſſentiam Sacramenti, hæc alia de more addit Eccleſia, *a peccatis omnibus in Nom. Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* necnon continuo preces aliquas ſubnectit, quæ licet ad formæ ſubſtantiam non pertineant, ſunt tamen poenitentibus valde proficuæ & ſalutares: prolatione itaque formæ peccata remittuntur, tam quæ quis confitetur, quam quæ poſt diligens examen memoriæ non occurrunt. Hæc tamen ita eadem confeſſione includuntur, ut ſuperſit onus in poenitente ea aperiendi Sacerdoti, ſi in memoriam redeant: neque enim ſunt adhuc manifeſtata in confeſſione: Peccata autem ſunt inſtar catenæ animam ligantis, quæ non aliter ſolvi poteſt, quam per legitimam Saerdotis abſolutionem; qua fit ut tam de peccatis, quæ vel per Contritionem perfectam cum Voto confeſſionis adjuncto delentur, vel quæ in præterita confeſſione fuerunt citra culpam oblita, & indirecte condonata, quam demum de iis, quæ ad plenius ſuæ conſcientiæ ſatisfaciendum poenitens iterum, iterumque ut fit, clavibus ſubiicit, quantumvis jam olim remiſſa, denuo condonata eſſe declaretur.

Miniſter hujus Sacramenti eſt ſacerdos auctoritatem habens abſolvendi, ſive ordinariam, ut præſules, ſive a ſuperiore delegatam, ut ii qui ab illis ſunt approbati. Effectus Sacramenti eſt abſolutio, ac remiſſio peccatorum commiſſorum poſt Baptiſmum, quamobrem aptiſſime Sacramentum Poenitentiæ a ſanctis doctoribus vocatur ſecunda tabula poſt naufragium: quia amiſſa gratia quæ nobis in Baptiſmo confertur ob mortale peccatum, & poſt factum gratiæ, virtutumque omnium, ac donorum, quæ ipſam comitantur, infeliciſſimum naufragium, unum tantum ſupereſt remedium ad ſalutem, tabula nempe poenitentiæ, & Sacramtnti Confeſſionis; etenim ſine illo, aut in re accepto, aut in voto, & ex contritione, quam includit cum propoſito confitendi peccata, cum præcipit ſancta Mater Eccleſia, non poſſumus æternam ſalutem adipiſci, nec intrare in Regnum Coelorum. Ex quibus fit hoc Sacramentum, tanquam unicum remedium, quod ſupperit lapſis poſt Baptiſmum, & in pretio habendum eſſe, & magna cum reverentia frequentandum.

DECRETUM I.

CXXXVII. Cum integra peccatorum omnium ſacramentalis confeſſio neceſſaria ſit Jure Divino omnibus, qui poſt Baptiſmum peccatum lethale commiſerunt, obligat ſancta mater Eccleſia cunctos fideles chriſtianos ſub peccato mortali, ut dum ad rationis uſum pervenerint, ſaltem ſingulis annis ſemel confiteantur tempore quadrageſimæ, & Paſchatis Reſurrectionis, necnon Euchariſtiam ſuſcipiant, ſi ad illius ſuſceptionem fuerint idonei: a piorum communione, & ſocietate ſegregatos declarando, qui huic præcepto contumaciter non pa-

(*a*) An ſit obligatio confitendi circumſtantias aggravantes tantum; varie judicant Theologi: tutius tamen id ſit.

(*b*) Quod Joan. Morinus *de Poenit. editionis Pariſ. an.* 1650. ſcripſit de confeſſionibus antiquitus a laicis exceptis, quibus id liceret in extrema neceſſitate non ſecus ac baptiſmum conferre, retractatum & explicatum fuit ab ipſo. Joinvillæus refert in Vita S. Ludovici Galliæ Regis, quod in regreſſu a terra Sancta, valida ſuborta tempeſtate, ſibi mutuo factas confeſſiones exceperint navigantes. Vide Vigneul. de Maruille *tom. 1. Melanges pag.* 345.

parent. Præceptum (*a*) hujuſmodi non fuit adhuc ita in uſu in hoc Epiſcopatu, ut qui ad Pœnitentiæ Tribunal ad hanc uſque diem acceſſerunt, putaverint ſe annuæ confeſſionis præcepto aſtringi, imo plurimi ab ea ſe prorſus abſtinuerint; quæ duo, defectui neceſſariæ inſtructionis, circa ſalutare hoc Sacramentum, ejuſque neceſſitatem, adſcribi debent: defectus vero hic ortum habuit ab eorum temporum iniquitate; regebatur enim Eccleſia hæc ſchiſmaticis Chaldæis, hæreticis Neſtorianis, juratis hujus ſacramenti hoſtibus. Nil mirum itaque, quod neceſſitas, vis, & efficacia hujus ſacramenti ignoraretur; quodque licet aliqui, iique pauciſſimi, eo uterentur, alios tamen ab illius uſu abſterreret fallaciſſima opinio, qua callidiſſimis tentatoris fraudibus irretiti putabant, ſe poſt confeſſionem ſtatim morituros, quæ omnia conſtiterunt Illuſtriſſimo Metropolitano, qui cum primo ſuas eccleſias peragraret, & in ſuos ſubditos, prout ſui muneris ratio poſtulabat, inquireret, errores tam pernicioſos, ſtygiaſque ſuperſtitiones ut evelleret, ſumma ope contendit, ingentemque multitudinem, tum eorum qui rariſſime, tum eorum, qui nunquam confeſſione uſi ſunt, ad frequentem illius uſum induxit. Ut ergo prædictis omnibus animarum damnis ſacra Synodus proſpiciat, declarat, quemcumque Chriſtifidelem, rationis uſu pollentem, obligari præcepto eccleſiaſtico annuæ confeſſionis, fundato in ipſo præcepto divino, idemque præceptum ſervari debere tempore ab eccleſia ſtatuto; quamobrem mandat ut omnes fideles Chriſtiani utriuſque ſexus, dummodo ad rationis uſum pervenerint, ſuo proprio vicario, vel ſacerdotibus, qui a ſuo præſule facultatem acceperint, confiteantur tempore quadrageſimæ, & Paſchatis Reſurrectionis; quicumque vero præceptum non adimpleverit, nec confeſſionem fecerit ab initio quadrageſimæ, uſque ad ſecundam Dominicam poſt Paſcha, a chriſtifidelium communicatione ſegregatus declaretur a vicario in Eccleſia abſque alia monitione Præſulis, quouſque revera confiteatur, aliiſque pœnis eorum refrænetur contumacia, quas ipſe opportunas judicaverit. Quod ſi vicariis viſum fuerit graves ob cauſas aliquibus tempus præſcriptum prorogare, poterunt ipſum protendere uſque ad Pentecoſten, prout decretum fuit Actione V. Dec. II. de Sacram. Euchariſtiæ; curent tamen, ut prius omnes admoneant, notumque ſit omnibus, eos, qui tali tempore in

A ſilvis degerint, vel navigaverint, vel alibi, ubi nulla fuerit eccleſia, & opportunitas ſuſcipiendi ſacramentum pœnitentiæ, negotia geſſerint, ad propria reverſos, quocumque anni tempore, præcepto cogi ad ſacramentum Pœnitentiæ intra menſem ſuſcipiendum.

CXXXVIII. Et quo hæc omnia facilius, & cum effectu executioni mandentur, ut æquum eſt, teneantur eccleſiarum Vicarii per menſem ante Quadrageſimam, eoque amplius, ſi opus fuerit, Pagum integraſque Parochias excurrere, nec non fidelium domos ad eas pertinentes, etiam eorum, qui longe in Silvis degunt, per ſe vel alium Caſſanarium, cujus fidei poſſit munus hoc B tuta coſcientia committi, & in codice nomina ſcribere Fidelium omnium, qui nonum ætatis annum expleverint, non ſolum autem Dominorum, ſed etiam Mancipiorum, omniumque, qui ad unamquamque familiam pertinent, immo etiam eorum, qui abſunt, notando, an poſt elapſum tempus præſcriptum ad ſatisfaciendum præcepto, ſint regreſſuri, facto deinde cunctorum catalogo, dum eorum confeſſiones exceperint, illorum nomina ſignent, qua ratione ipſis compertum erit, quinam præceptum impleverint, qui vero ſecus, quos cogent ad illud implendum, & ſi contumaces fuerint, anathemate ferient; ipſique Vicario indicimus, C id eſſe ſui muneris, cum paſtor teneatur cognoſcere oves ſuas, ut eas paſcat, & quantum potuerit indigentiis earum, tum ſpiritualibus, tum temporalibus proſpicere, eaſque inſuper in numerato habere debet, ut ſciat quot pereant: poterit catalogus hic commode confici (*b*) ad Mononobio, ubi omnes Chriſtiani eccleſiarum conveniunt: atque ibidem notitiam ſibi comparare eorum, qui in Silvis degunt: qui vero aliis approbatis confeſſariis fuerint confeſſi, ſchedam ferant ab iis ſubſcriptam, qua de confeſſione cum iis peracta conſtet, quamque Vicario exhibeant, ut per ipſam impletionis præcepti certior factus, eos in catalogo no-D tet: at licet aliis valeant confeſſariis, & alibi confiteri, Euchariſtiam tamen, hoc præcepti tempore Quadrageſimali, nuſquam niſi in propria parochia ſuſcipere poſſunt; Præſules autem in viſitatione de hujuſmodi Catalogo inquirant, ac de iſtius decreti obſervantia certiores fiant.

(*a*) Loquitur ſynodus de noviſſimis temporibus; nam antiquiori ævo, & paulo ante ſynodum, confeſſionem in uſu fuiſſe apud illos Chriſtianos dicemus in Diſſert. de moribus Chriſt. S. Thom. de quibus Joſephus Indus Romæ teſtabatur dicens: *confitentur ut nos; Euchariſtiam ſumunt &c.* ſed neque apud Indos omnino deſierat. Etiam apud Neſtorianos conquerebatur eorum patriarcha Sulaka & Joſephus II. fere abrogatam eſſe confeſſionem; agente, ut videtur, Simeone Barnamam; idem fecerant in Aegypto ſæculo duodecimo tres Coptorum patriarchæ, nequidquam reclamantibus eorum doctoribus, & Syris Jacobitis. Recentes autem epiſcopi Chaldæi e Babylonia miſſi ad Indos Malabarenſes, hunc confeſſionis auricularis horrorem illis ingeſſerunt; ceterum apud omnes omnino Chriſtianos, hujus ſacramenti nota fuit fides & diſciplina: immo Chriſtiani noſtri Malabarenſes poſt celebrationem ſynodi, ejuſque Decretorum obſervantiam, luculentiſſimo experimento didicerunt, quam ſalubre atque proficuum ſit poenitentiæ ſacramentum; cum enim antea plures apud eos eſſent Energumeni, vix jam unus inter illos reperitur, ut teſtatum facit Vincent. Mar. *Viagg. all' Ind. lib. 2. cap. 6.*

(*b*) *Ad Mononoibo* aut *Mononcnbo* id eſt, per illos dies ante quadrageſimam, ubi omnes Chriſtiani ad eccleſiam etiam e ſilvis accedebant; vide ſupra *Dec. 13.*

ANNO CHRISTI 1599.

DECRETUM II.

CXXXIX. Cum præceptum confeſſionis omnes obliget, rationis uſum habentes, & conſcientiam de peccato mortali; cumque ad rationis uſum aliqui citius, aliqui ſerius perveniant, ſynodus, cui ſatis comperta eſt indoles Malabaricæ gentis, decernit, ut poſt octavum ætatis annum teneantur pueri præcepto annuæ confeſſionis, quo tamen decreto non prohibet, ne citius ad ſalutare poenitentiæ ſacramentum accedant: Immo ſi Vicarii noverint ita rationis uſu, ante præſtitutum tempus pollere, ut lethalis noxæ capaces videantur, multoque magis, ſi ipſis de aliqua lethali noxa a puero commiſſa conſtiterit, ipſum ad confeſſionem cogant, quamvis illam nondum ætatem attigerit, nam in tali caſu eccleſiæ præcepto obſtringuntur, de qua re tamen judicium ferre, ſit penes parochorum arbitrium.

DECRETUM III.

CXL. Admonet ſynodus patresfamilias, & quoſcumque de aliis curam gerentes, ut plurimum curæ, ac diligentiæ adhibeant in exigenda præcepti annuæ confeſſionis obſervantia a ſua familia, ac præſertim a pueris, puelliſque captivis, aliiſque eorum ſervitio deputatis. Qua in re ſatis compertum eſt, eos antehac deliquiſſe, nec ſuos, ut par erat admonuiſſe. Meminerint, ſe gravis culpæ reos eſſe, ſi id omittant, diſtrictamque Deo rationem reddituros, dicente Apoſtolo Paulo (*a*): *qui ſuorum, & maxime domeſticorum curam non habet, fidem negavit, & eſt infideli deterior*; quæ verba potiſſimum locum habent, ubi agitur de neceſſitatibus ſpiritualibus ſuorum domeſticorum, rebuſque ad eorum ſalutem æternam pertinentibus. Negligentiam dominorum ſolertia ſua compenſent vicarii, & ad confeſſionem compellant, præfatos captivos, juxta numerum eorum in catalogo deſcriptorum, & contumaces anathemati ſubjectos declarent, non ſecus ac alios; admoneant tamen prius Dominos, ut captivis ſuis confeſſionem, ea qua pollent, auctoritate, ſevere injungant, eoſque certiores faciant de cenſura poſtea infligenda, niſi acceſſerint. Qui vero hac in re negligenter ſe geſſerint, ad præſulis arbitrium punientur.

DECRETUM IV.

CXLI. Ceterum non ſolum debent fideles chriſtiani lethalis culpæ conſcii confiteri ſemel in anno, verum etiam quoties in probabili vitæ diſcrimine conſtituti, aut gravi ægritudine correpti fuerint; dum itaque id contigerit, curet æger ipſe, ipſiſque aſſiſtentes, ſive in pagis, ſive in ſilvis degerint, ut ſacerdos approbatus quæratur, qui ſuam confeſſionem audiat, atque eccleſiæ propriæ vicarius de hac re certior fiat, qui vel per ſe ipſum, vel per alium a ſe deputatum, confeſſionem ipſius excipiat; meminerint quoque vicarii, ſui eſſe muneris de hujuſmodi ægrotantibus inquirere; eorumque confeſſiones per ſemetipſos, aut per alios excipere, quocumque locorum vocati fuerint, & quocumque tempore quæſiti, ut nullus abſque poenitentiæ ſacramento decedat; neve ob eorum criminoſam negligentiam, reos ſe alienæ damnationis apud divinum judicem conſtituant, ſi in cauſa ſint, ut oves eorum curæ commiſſæ pereant: vicarius autem, cujus culpabili negligentia e ſua parochia aliquis non confeſſus deceſſerit, ſuſpenſus ab ordinibus maneat, necnon a perceptione fructuum per annum, ſine ulla remiſſionis ſpe, aliuſque pro eo deſerviat: ille vero, cujus curæ æger fuerit commiſſus, & negligentiæ convictus fuerit in parocho vocando, ad præſulis arbitrium cum rigore puniatur: qui autem, ſive in Pagis, aut extra in ſilvis ſine confeſſione deceſſerint, eo quod eam ipſi non petierint, nec ſacerdotem vocaverint, niſi mors ex improviſo, aut adeo celeriter eos corripuerit, ut nullum ad id ſpatium permiſerit, eccleſiaſtica careant ſepultura, neque Caſſanarii ad ipſorum domum accedant, nec juſta funebria, & pia funeris officia, aut *Cbata* (*b*) ipſis erogentur.

DECRETUM V.

CXLII. Sed neque ſola ægritudine gravi decumbentes, verum & in quolibet alio vitæ diſcrimine conſtituti, tenentur fideles Chriſtiani obligatione ſua peccata confitendi: Unde cum mulieres vita periclitentur in partu, (*c*) ipſo imminenti confiteri debent, & Euchariſtiam accipere, ſi hujus capaces ſint, quod potiſſimum ſervari debet, ſi partus fuerit primus, in quo majus eſt vitæ diſcrimen; ſi vero non confeſſæ moriantur, (dummodo partus celerius, quam cogitabant, non advenerit) aut in præ-

(*a*) Epiſt. *ad Timot. cap.* 5. *v.* 8.

(*b*) Quid ſit *Catba* vide in Syllabo exoticarum vocum.

(*c*) In conſtitutionibus Provincialibus S. Edmundi Cantuarienſis *anno circiter* 1236. præcipitur *cap.* 37. *aſt Mulieres ante partum confiteantur, ne ſubito praeoccupatæ &c.* In Decretis item Concilii Provincialis *Mediolan.* 6. *num* 10 ſtatuitur, quod *Mulieres proxime parituræ confiteantur*; & quod *frequentius* tunc ſumant Euchariſtiam: optandum ſane eſt, quod Parochi in id incumbant atque ſatagant.

ANNO CHRISTI 1599.

præſenti periculo conſtitutæ confeſſionem non petierint, deque ipſarum negligentia conſtiterit, maxime ſi in Pagis degerint, non aliter agendum eſt cum ipſis, ac cum aliis, qui ob culpabilem incuriam abſque confeſſione obeunt.

DECRETUM VI.

CXLIII. Cum conſtet ſynodo, quamplures ex iis, qui Variolarum, vel Puſtularum morbo laborant, quamplurimos etiam in Pagis ſine confeſſione, quamvis illam expetant, miſerrime decedere, eo quod morbus hic contagioſus, & peſtifer cenſeatur, eaque de cauſa ſacerdotes ad illos accedere vereantur; plurimum commendat, & jubet vicariis, ut quam maxime curent, (a) ne ægroti hujuſmodi abſque confeſſione moriantur, ſed vel per ſe, vel per alios eorum confeſſiones audiant. Interim tamen licet ipſis propriæ incolumitati conſulere, audiendo confeſſiones, vel ex loco aliquantulum diſtante ab ægroto, vel etiam, ſi fieri poſſit, per quem non reflat, ſed flat ventus, neque hac ratione tantum, ſed alia quacumque poſſunt ſibimet proſpicere, dummodo id ipſis in primis cordi ſit, ne abſque ſacramentalis confeſſionis remedio ægroti moriantur, quod ipſis iterum, iterumque Sacra ſynodus inculcat.

DECRETUM VII.

XLIV. Hortatur etiam ſynodus fideles chriſtianos, hujus dioeceſeos incolas ad ſuſcipiendum poenitentiæ ſacramentum, non ſolum ſemel in anno, quando urgentur præcepto eccleſiæ, ſed etiam pluries (prout pluries in peccata labimur) præſertim in feſtis nativitatis Domini, Spiritus Sancti, Aſſumptionis Dominæ noſtræ, & titularis parochiæ, & de ſuſcipiendo hoc ſacramento ſolennioribus hiſce diebus, vicarii die Dominica, quæ immediate præcedit hæc feſta, populum admoneant.

DECRETUM VIII.

CXLV. Declarat ſynodus, non omnes Sacerdotes, quamvis poteſtas remittendi peccata ſit ordini ſacerdotali annexa, non omnes, inquam, poſſe confeſſiones audire, ſed eos ſolum, quibus præſul hanc facultatem in ſuas oves dederit; cum enim actio abſolvendi actus ſit juriſdictionis, exercendique judicii, hoc exerceri non poteſt niſi erga ſubditos, quos ſimplices ſacerdotes non habent, ſed ipſis a præſule aſſignantur, dum iis audiendi confeſſionem facultatem impertitur. Quia tamen Præſules in commune ovium ſuarum bonum reſtrictiones aliquas conceſſioni adjungere conſueverunt, ſi ſa-

A cerdos, vel abſque facultate, vel ultra terminos præſcriptos abſolvit, invalide abſolvit, nec poenitenti remittuntur peccata: quamobrem debet poenitens rurſus illa confiteri ſacerdoti abſolvendi facultatem habenti, quod ſi poenitens fuerit in vitæ diſcrimine conſtitutus, & nullus adſit ſacerdos ad confeſſiones approbatus, quicumque ſacerdos, etiamſi approbatus non fuerit, confeſſionem audire, ac abſolvere poenitentem poteſt.

DECRETUM IX.

CXLVI. Cum ad bonum eccleſiæ regimen, populique chriſtiani plurimum conducat, de B quibuſdam gravioribus criminibus, non a quocumque ſacerdote, ſed a majoribus, vel etiam pontificibus judicium ferri, non ſolum, ut juxta gravitatem morbi peritiores, & excellentiores medici adhibeantur, verum etiam, ut fidelis populus ab enormibus ſceleribus abſterreatur, omni tempore mos fuit in eccleſia, ut præſules, immo ſummi pontifices judicium de aliquibus criminibus ſibi reſervarent, atque adeo nullus præter ipſos, aut alius quiſpiam ab ipſis ſpecialiter delegatus, a prædictis criminibus poſſit abſolvere. Quapropter ſynodus optime ſciens, doctrinam hanc fuiſſe hactenus ignoratam in hoc epiſcopatu, ob inſcitiam mo- C rum eccleſiæ ſacrorumque canonum, ut pernicioſam hanc ignorantiam procul amoliatur, declarat ordinarios ſacerdotes, ad audiendas confeſſiones deputatos, abſolvere non poſſe a caſibus prælato reſervatis, multoque minus a caſibus reſervatis papæ, ac potiſſimum ab illis, qui in bulla coenæ continentur, quos probe ſcire, & præ manibus habere, ſui muneris eſt; ſed neque abſolvere poſſunt a crimine hæreſis, & caſibus ad fidem pertinentibus, cum hæc ad ſacræ inquiſitionis tribunal pertineant, aut ad alios de ipſius licentia; vel ad epiſcopum, qui ab iis abſolvere poterit ad normam concilii Tridentini, ac juxta ſanctorum patrum D ſanctiones. Itaque, qui communiter ſunt ad audiendas confeſſiones deputati, ab iis abſolvere nequeunt, ſicuti nec relaxare, aut commutare vota poenitentium, cum hoc pertineat ad præſulem, vel ad alium, cui ſpecialiter commiſſa fuerit hæc facultas, vel qui ex indulto apoſtolico illam habeat: ceterum in mortis articulo, non tantum ii, verum etiam alius quilibet ſimplex ſacerdos, deficientibus iis, ad quos vel jure ſuo, vel ex ſpeciali commiſſione id pertinet, abſolvere poterit ab omnibus caſibus, & cenſuris cuicumque reſervatis, cum onere tamen comparendi, ſi convaluerint, quoad cenſuras, coram illis, quibus erant reſervatæ, E ut ſalutarem poenitentiam ſibi bene viſam pro eis accipiant.

DE-

(a) Solicitam exigit curam Parochorum contagii tempus: *Sanctiſſimi Viri* [ait S. Carolus Borromæus] *ſcripſerunt, mortem in obſequio peſtiferorum, a martyrii gloria non longe abeſſe.* Vide Raynaud *Tract. de Martyr. per peſtem.* De modo autem, quo ſe gerere debent Epiſcopi, Parochi & Conſules Reip. omnino videnda ſunt ſtatuta *Conc. V. Mediolan. per ſanctum Carolum Borrom. part. 2.*

DECRETUM X.

CXLVII. Ut vero ſacerdotes noſcant, a quibus caſibus poſſunt, & debent poenitentes abſolvere, ac in quibus jurisdictione carent; jubet ſynodus in cujuſlibet Curialis eccleſiæ Sacello, ac ubi hoc non fuerit, in majori Cappella, Tabellam a vicariis appendi, in qua traſcribantur bulla in Coena Domini, caſuſque reſervati in hoc epiſcopatu, literis Malabaricis, ut ex illa, qui confeſſiones audiunt, ſciant intra quos terminos Juriſdictionem ſuam exercere poſſint: præterea ſynodus veterem diſciplinam hac ſuper re, in meliorem formam redigens, caſus reſervatos hujus epiſcopatus declarat, eſſe hujuſmodi: homicidium voluntarium notorium, etiam quoad complices: manus violentas in perſonas eccleſiaſticas iniicere: Incendium domorum, aut facultatum Chriſtianorum voluntarium; Simoniam formalem tam in dante, quam in accipiente: Matrimonium ſine parochi præſentia, ac duobus teſtibus: Schiſma, ac inobedientiam adverſus Præſides promovere, etiam quoad ſequaces: libros a ſynodo prohibitos apud ſe habere, aut eoſdem legere: ceremonias publicas facere, quas vocant: *Tuliconu* (*a*) *Caliconu*: pagodes, aut Idola domi habere, vel eorum res cultu proſequi: quibus omnibus cenſura excommunicationis eſt annexa, & quamvis eorum aliqui a jure ſint reſervati, adnotantur tamen hic, quo clarius dignoſcantur.

DECRETUM XI.

CXLVIII. Cum excommunicationis ſententia, maxima ſit inter eccleſiaſticas cenſuras, gladiuſque eccleſiæ aliis formidabilior, qui non imprudenter, ſed caute admodum ac prudenter diſtringi debet: reprobat ſynodus nimiam facilitatem, qua ob levia, & futilia quæque, multoties in hoc epiſcopatu ferebatur: necnon jubet, ultra non imponi, niſi ob res graviſſimas, ac maxima cum circumſpectione; nec tantum verſu ſed & ſcripto; unde reiicit, quod mandatum erat in hoc epiſcopatu, nimirum, quod aliquibus in caſibus abſolutio nunquam in toto vitæ ſpatio, immo in aliquibus aliis, nec in Mortis (*a*) articulo conferretur; quod eſt chriſtianæ caritati adverſum, & eccleſiæ regulis, quæ tanquam pleniſſima Mater, omni tempore vere poenitentes ſuſcipit, nec unquam oſtium ſalutis ſuis obſerat filiis. Quantumcumque igitur gravia, ac enormia ſint crimina, Poenitentes quantum in ipſis

A eſt ad reconciliationem cum Deo, & Eccleſia cupide aſpirantes, exhibenteſque veræ poenitentiæ ſigna, & quidquid ipſis impoſitum fuerit exequentes, benigne ſemper recipiantur, & in foro ſaltem interno, & ſacramentali abſolvantur: ad terrorem tamen aliorum, quia in hoc Epiſcopatu, utpote ſub Regibus Paganis, alia præter excommunicationem, & excluſionem ab eccleſia poena non ſuppetat, cum Sacramentaliter, & in foro interno abſolutis ſe gerant alii, tanquam cum ſegregato a communione fidelium in foro externo; arceantur itaque ab ingreſſu in eccleſiam, nec Sacerdotes eorum domos adeant, aut ipſis exhibeatur *Caſture*, [*b*] quandiu præſuli

B viſum fuerit: idque vel ad longius tempus, juxta majorem criminis gravitatem, ut ita caveri poſſit, & frænum aliquod iniiciatur effrenatæ licentiæ Incolarum hujus dioeceſeos in aliquibus perpetrandis facinoribus, maxime homicidiis, ac ceremoniis *Tuliconù*.

DECRETUM XII.

CXLIX. Quoniam inſcitia eorum, qui confeſſiones excipiunt in cauſa eſt, ut poenitentes ad poenitentiæ Tribunal rarius accedant, ipſiſque in ſui muneris adminiſtratione errantibus, in Chriſtifidelium coetu

C perturbationes non paucas oriri neceſſe eſt, ſynodus, cui plane conſtat, plures imperitos, & idiotas, confeſſiones audire, præcipit ne in poſterum ullus audeat Sacerdos confeſſiones audire, quin prius a præſule ſuo facultatem ſcriptam obtinuerit; qui eam nullo modo dabit, niſi antea literati viri, qui variis interrogationibus doctrinam ipſius explorent, de illius ſufficientia Judicium ferant; & quandiu præſul hinc eccleſiæ non præficiatur, qui perturbatas illius res apte componat, prout ſibi in Domino videbitur, committit ſynodus examen, ac approbationem eorum, qui Sacras confeſſiones excipere debent, iſtius epiſcopatus,

D patribus Societatis Jeſu collegii de Vaipicota hujus dioeceſis; quorum examine, & approbatione, accedente inſuper conceſſione Gubernatoris, per illuſtriſſimum Metropolitanum inſtituendi in hoc epiſcopatu, confeſſiones excipere poterunt, cum exceptionibus graviorum criminum, ipſi facultati ſcriptæ apponendis; qui vero in præſentiarum munus excipiendi Sacras confeſſiones exercent, examen ſubeant de mandato ipſius Domini Metropolitani, tempore viſitationis inſtituendæ: Caſſanarii etiam, qui in

(*a*) Peculiares ſunt ritus, quibus Numina Malabarica colebantur; nec ampliorem eorum lucem nacti ſumus. Vide Crozæum *lib. 6.*, & Auctorem elegantiſſimi operis, *Ceremonie de toutes les Nations tom. 1. part. 2. Edition. Amſtelodam, anni 1722.*

(*b*) Poenitentes non ſuſcipere Catholicorum non eſt, Innocent. I. *Epiſt.* 3. ait: *Poenitentiam & communicationem, qui in extremo vitæ petunt, poſt vitam omnem in voluptatibus incontinentiæ tranſactam, detur ipſis, inſtar Viatici*: notanda eſt reſtrictio: nec enim ideo ad communionem eccleſiæ admittebantur, ſi convaleſcebant, niſi prius poenitentiam abſolverent; nec extrema unctio illis ante Viaticum miniſtrabatur, ut aliis, ſed poſt: ubi non minus notabilia ſunt verba ejuſdem Innocentii *Epiſt.* 1. dicentis: *Oleum Sanctum genus eſt Sacramenti; idcirco non poteſt infundi poenitentibus*; At eccleſiæ univerſalis mens ea fuit, ut nulli in eo articulo abſolutio denegetur. Adeas *Notific.* 22. Sum. P. Bened. XIV.

(*c*) Vide harum vocum explicationem in Indice Voc. Exotic.

Anno Christi 1599.

in parochos eligentur, & Vicarios, prius, ſervata nupér præſcripta forma, prævio examine approbentur: ex quibus ſiqui inſufficientes depræhendantur, in vicarios inſtitui non valent, cum eorum munus ſit, ſuas Oves erudire: omnes vero quotquot prædicto modo approbati non fuerint, a munere audiendi confeſſiones per ſynodum ſuſpenduntur, quouſque re ipſa examen ſubeant, & approbentur; ſi vero aliqui ſacerdotum (quod Deus avertat) abſque hujuſmodi facultate confeſſiones exceperint, præterquam in mortis articulo, ubi ſacerdos approbatus in promptu non ſit, ab ordinibus, & emolumentis per annum ſuſpendantur, ac inſuper juxta ſui delicti contumaciam puniantur; moneanturque poenitentes, ut apud ſacerdotem approbatum præteritas iterent confeſſiones.

DECRETUM XIII.

CL. Ob penuriam ſacerdotum, ſcientia ac ſufficientia pollentium in hoc epiſcopatu, admittit ſynodus, tamquam approbatos in eodem, omnes, qui in aliis epiſcopatibus ad confeſſiones audiendas approbati fuerint, ſi tamen linguam Malabaricam regionis (*a*) tenuerint; necnon Præſul tempore Quadrageſimali iis in ſubſidium parochorum uti poterit, ſi opus fuerit, & præſertim ſacerdotibus epiſcopatus ejusdem, in Cochim reſidentibus.

DECRETUM XIV.

CLI. Vehementer improbat ſynodus ſacrilegam ſacerdotum inſcitiam, qui dum confeſſiones excipiebant aliquorum de commiſſione præſulis, aut alterius ejus vices gerentis, aut præſente ipſo, poſt audita poenitentium peccata, eos ad præſulem ipſum adducebant (*b*), quo eos in eodem foro ſacramentali abſolveret; id quod ipſi illuſtriſſimo Metropolitano contigit, quodque alicubi fieri ipſemet vidit: itaque docendo, declarat, nullum alium abſolvere poſſe poenitentem in ſacramentali foro, præter ſacerdotem ipſum, qui ejus audivit peccata; cum enim ipſe ſit Judex, qui in eum ſententiam, poſtquam reus ipſe ſemet accuſavit, ferre

A debet, ejus eſt ſolius, abſolutionis ſententiam pronuntiare; contrarium vero error eſt ſupinus, ac manifeſtus.

DECRETUM XV.

CLII. Quoniam aliqui Confeſſarii indocti ad legendum Evangelia, ac ſuper ægrotantes chriſtianos precandum, iiſque, dum animam agunt, benedicendum vocati, ſtulte prorſus formam abſolutionis Sacramentalis proferunt dicentes: *Ego te abſolvo a peccatis tuis, in nomine Patris &c.* Animadvertit ac monet Synodus, ut in poſterum ab hac inſipienti adeo conſuetudine abſtineant, quæ plane graviſſimo ſacrilegio non vacat, cum
B per illam, Sacramenti forma indebite applicetur. Itaque legat tantum Evangelia, ac orationes approbatas cum benedictione in fine: *in nomine Patris &c.*

DOCTRINA

De Sacramento Extremæ Unctionis.

CLIII. QUintum ſacramentum eſt Extrema Unctio, (*c*) cujus materia oleum eſt olivarum, ab Epiſcopo benedictum; quæ ita appellatur, quoniam unctionum omnium ſacrarum, a Chriſto Domino noſtro in Eccleſia ſua inſtitutarum,
C quas recipit chriſtianus, extrema eſt. Conferendum eſt hoc Sacramentum ægro adulto, cui mors imminet, quique in probabili ipſius periculo verſatur. Ægrotus inungi debet a Sacerdote, qui ſolus eſt hujus ſacramenti miniſter. Unctio fieri debet in organis ſenſuum præcipuis, quibus Deum offendit; nimirum in oculis ob peccata viſus; in utraque aure ob peccata auditus; in manibus propter ea, quæ peccavit per ſenſum tactus; in ore propter peccaminoſas locutiones, & intemperantiam guſtus; in utroque pede propter peccaminoſum inceſſum, in lumbis demum, ac renibus, ob ſenſualis delectationis ibi reſidentis peccata;
D ſingula igitur hæc membra ſacerdos ungere debet, ſignum Crucis efformando pollice, qui ſit oleo ſancto delibutus, dicendo ſimul verba formæ; ſcilicet. *Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam,* in-

(*a*) In concilio Mexiçano cautum eſt: *Confeſſiones Indorum, defectu peritiæ in lingua Indica ne dimidiatæ audiantur:* ſub hac tamen limitatione. *Quod ſi aliquid ad poenitentiæ ſubſtantiam neceſſarium, a poenitente intelligere non poſſit* (Confeſſarius) *eum ad alium ſacerdotem, in ea lingua peritiorem, remittat.* Concil. Mexic. *a.* 1585. *lib.* 5. *Tit.* 12. §. 5.

(*b*) Non abſimilem rem accidiſſe ferunt P. Franciſco Suares doctori eximio, in Hiſpania: nec aliud exemplum in promptu eſt, niſi illud forte ab hæreticis Hollandiæ accipiamus, quorum unus in baptiſmate conferendo aquam infundit, dum alter e ſuggeſtu dicit: *Ego te baptizo &c.* quaſi iſta verba ſint tantum concionatoria & ad excitandam fidem inſtituta. Ita Farvacques. In eccleſia autem orientali, dum feminis conferebantur ſacramenta baptiſmi, & extremæ Unctionis ſacerdotes proferebant formam, & diaconiſſæ peragebant unctiones, & ſigna; idem inter Græcos, ne accideret in conferenda extrema unctione, ut presbyteris proferentibus formam, alius ungeret ægros, cautum eſt nuperrime a Bened. XIV. Conſtitut. *Et ſi paſtoralis anno* 1742. at alia & longe diſpar ratio adeſt in ſacramento poenitentiæ, prout indicat ſynodus, ut unus idemque audiat peccata, & abſolvat.

(*c*) Nullum movere debet quod ſuperius *in adnot. ad Dec. XI. ex epiſt.* 1. *Innoc. I.* dixerit papa: Extremam unctionem *genus eſſe Sacramenti*; quaſi non eſſet re vera Sacramentum, aut quod ita putaretur illius ævo, nimirum anno 416. quo epiſtolam dedit; ipſe enim mentem ſuam aperuit, dicendo poſt illa verba: *Nam quibus reliqua Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur poſſe concedi?* Unde ut nos genus *Sacramentum* ſtatuimus in ſeptem ſpecies diſtributum, ille genus id fecit univerſaliſſimum, diviſum in ſeptem genera ſubalterna.

indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti; & sic deinceps iterando formam, & exprimendo membrum, quod inungitur. Effectus hujus sacramenti salus est, potissimum animæ, & etiam corporis, si expediens fuerit. Peccati etiam reliquias, si quæ fuerint, Sacramentum hujusmodi abstergit, infirmi animam alleviat, ipsamque roborat, excitando ingentem de divina misericordia fiduciam, qua recreatus æger, patientius infirmitatis molestias sustinet, ac facilius Diaboli tentationibus, insidiisque resistit, quas tentator in extremo illo vitæ, ac mortis confinio vehementius urget. Hæc omnia insinuantur in epist. Canonica (*a*) Divi Jacobi Apostoli, ubi dicit: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & Dominus alleviabit eum; & si in peccatis fuerit remittentur ei*. Per postrema igitur verba: *Remittentur ei*; indicatur virtus hujus Sacramenti ad conferendam gratiam, qua remittuntur peccata. Per ea verba *infirmatur quis in vobis*, designatur tempus, quo tale sacramentum suscipi debet, nimirum gravis ægritudinis. Per verba sequentia: *Inducat Presbyteros ecclesiæ*, innuitur, solos sacerdotes ministros esse hujus Sacramenti. Per ea quæ immediate subnectuntur: *& orent super eum, ungentes oleo in nomine Domini*, assignatur oleum benedictum tanquam materia; & forma consistens in verbis deprecatoriis. Demum per hæc verba: *Dominus alleviabit eum*, exprimitur effectum hujus Sacramenti esse etiam salutem corporis, si hæc ad salutem animæ sit profutura. Quamobrem, cum sacramentum hujusmodi institutum sit pro infirmis, nullus non graviter ægrotans illud suscipere potest, qui vero semel illud suscepit, si deinde saluti restitutus, rursus in gravem morbum incidat, rursus tali sacramento muniri poterit, eo enim spectat illius institutio a Christo Domino facta, ut per ipsum roboremur, quandocumque nobis instat (*b*) extremum vitæ periculum.

A

DECRETUM I.

CLIV. Cum hactenus in hoc episcopatu nullus fuerit usus Sacramenti Extremæ Unctionis (*c*), immo ex ignoratione catholicæ doctrinæ, nulla de eo, ejusque effectu, & efficacia, nec de ipsius institutione notitia habita fuit: plurimum commendat synodus cunctis fidelibus hujus sacramenti usum, atque adeo præcipit vicariis, ut diligenter inquirant in ægrotos suæ Paroeciæ, tam Pagos, quam Silvas incolentes, & opportuno tempore, nimirum in supremo vitæ discrimine deferant ad ipsos Sanctissimum Unctionis Sacramentum, illis conferendum, B juxta normam ceremonialis Romani, cujus translatio Syriaca in omnibus servetur ecclesiis, & ad manus sit sacrorum ministrorum: ungant itaque ægrotos, describantque oleo sancto signum crucis super ambos oculos clausos, & primo quidem super palpebram dexteri, deinde sinistri, utramque pariter aurem, & nares, & oris clausi labia inungant, itaut oleum tangat utriusque labii confinium. Quod si æger tali morbo decumbat, ut os claudere sine periculo nequeat, ungatur, & signetur labium superius; Ungi, & signari pariter debent manuum volæ, & pedum plantæ, postremo lumbi, versent tamen suavi manu ægrotum, C nec partes hujusmodi ungant, plusquam opus fuerit, ad signum crucis in illis sacra unctione describendum; animadvertant etiam sacerdotes, in isto, sicuti in ceteris Sacramentis, necessarium esse applicare simul materiam, & formam, itaut dum membra inungunt, verba formæ proferant; quod si contigerit ægrum exspirare dum ungitur, idque constiterit, non ultra sacerdos progrediatur; vicarius autem, ex cujus negligentia, aliquis ex Paroecia sine hujus Sacramenti præsidio decesserit, suspendatur per semestre ab ordinibus, ac emolumentis.

(*a*) Peropportune institutionem hujus Sacramenti explicavit concil. Senonen. *anno* 1528. *in Decretis Fidei num. IX.* inquiens: *Ad unctionis extremæ Sacramentum Christus manuduxisse primum videtur, cum apostoli oleo ungerent multos infirmos, & sanarentur. Neque enim in suo sensu, sed Præceptoris instituto fecisse, putandi sunt. Sed ne hic noster ungendi infirmos ritus, Christi præceptum, non tamen Sacramentum esse videretur si quis infirmatur* (inquit Jacobus) *in vobis &c.* & ponit laudata a nostra synodo verba *ex ep. Canon. Jacobi cap.* 5. Unde ista unctio non fuit a Jacobo instituta, sed a Christo, ejusque tantum ritus, & effectus sollertissime a Jacobo explicata.

(*b*) In aliquibus ecclesiis ministrabatur Unctio extrema ante Eucharistiam; & ita statuitur in Concil. Mogun. *anno* 847. plaudentibus Hincmaro, Riculfo, & novissime Joanne Launoy; & ex nostris Lupo & Farvacquesio, qui morti proximi eam ante communionem suscipere voluerunt, ex testimonio Van-Espen ubi agit *de utilit. antiquor. Capitular.* Id etiam hodie in dioecesi Parisiensi observatur: verum Augustinenses (forte & alii ordines) morem servant communem; & quidem ut nobis videtur, conformius id est ejus institutioni, cum docente Tridentino existimetur a Patribus: *Totius Christianæ vitæ consummationem*; de quo alibi, auspice Deo.

(*c*) Sane hoc Sacramentum antiquiori tempore notum erat illis christianis, ut *Differt. de Relig. ipsorum* dicemus; quod etiam Nestoriani habebant sub nomine *olei unctionis*. Illius tamen expresse meminit Georg. Arbelen. *in Quæsitis de Bapt.* 42. *& alibi*, dicens in ecclesia asservari pro infirmis, in vase quod vocant: *Cornu gratiæ Sancti*. Sacramento isto, & confirmatione carere eos ad præsens asserunt auctores gravissimi. Loco Extremæ Unctionis signum crucis tanquam Sacramentum obtrudunt; ut apparet ex Ebedjesu Sobensi *Lib. Margaritæ par.*4. *cap.*1. Infirmos ungebant oleo olivarum benedicto, aliquas recitantes orationes; nunc autem quamdam massam conficiunt ex reliquiis alicujus Sancti, seu pulvere sepulcri ipsius, oleo & aqua subactam, quam vocant *Gratiam Sancti N.* cujus sunt & reliquiæ. Malabarenses pulverem sepulcri Sancti Thomæ asportabant pro aqua lustrali benedicenda; ut ait Gouvea, & nostra Synodus. *Actio* 8. *Decr.*17. & pro infirmis; ex M. Paulo Veneto *lib.*3. *cap.*17. Quod autem Extremæ Unctionis loco etiam usi fuerint non apparet uspiam.

DECRETUM II.

CLV. Quoniam ægroti ob ægritudinis molestias, ac instructionis defectum circa res ad salutem æternam pertinentes, multoties de iis non curant: præcipit synodus, plurimumque commendat sacerdotibus, qui ad audiendas eorum confessiones vocantur, ut de dignitate, utilitate, atque efficacia hujus Sacramenti ipsos erudiant, necnon moneant, tum ægrotos, ut hoc Sacramentum (a) petant, cum illius opus fuerit, tum domesticos, aliosve ipsis assistentes ægrotis, ut cum viderint ægrotum maxime laborare, antequam sensuum usu destituatur, vocent, vel vocari jubeant vicarium, qui sanctum oleum ad ægrotum deferat. Quod si hac in re negligentes fuerint, præterquam quod Deum offendunt, & ægroto gravem irrogant injuriam, ad arbitrium sui Præsulis severe plectantur.

DECRETUM III.

CLVI. Præcipit synodus sacerdoti in Pagum eunti ad inungendum ægrotum, ut incedat superpelliceo, ac stola indutus, & manibus decenter, ac maxima cum reverentia sustineat Olei Sancti vas, velo serico opertum, ipsumque præcedat Chamazius ecclesiæ, crucem brachiis gestans; ipseque, vel aliis vas aquæ benedictæ asportet, ac noctis tempore laternam, aliudve præferat lumen, ut omnibus innotescat, sacerdotem ad extremam Unctionem ministrandam incedere. Curabit etiam, si æger id possit, ejus denuo confessionem audire, & reconciliare, licet pridie fuerit confessus, ostendens id esse illi necessarium, ut majori cum puritate Sanctum Unctionis Sacramentum recipiat; dum vero longius ad Silvas Sacrum Oleum detulerit, quo decentius potuerit incedat; secum semper superpelliceum, ac stolam gestet, quibus in Sacramento ministrando debita cum decentia uti possit: ad caput etiam infirmi crucem ex quacumque efformatam materia, si eam ipse non habuerit, relinquat: commendando ipsi, ut oculis ac fiducia in eam defixis, mortem sustineat in suorum peccatorum poenam, quorum veniam enixe petat a Christo Domino, qui amore illius in ea exspiravit.

ACTIO VII.

De Sanctis Sacramentis Ordinis, & Matrimonii.

Doctrina de Sacramento Ordinis.

CLVII. Sextum Sacramentum Ordo est, quod Christus instituit feria sexta (b) Coenæ, ac pridie quam pro nobis pateretur; post institutum enim ea nocte Eucharistiæ Sacramentum, ut simul Sacrificium, ac Sacerdotes, qui illud offerrent institueret; tunc itaque ad sacerdotalem ordinem promovit Apostolos, conferens ipsis ulterius potestatem consecrandi alios, quo in sua ecclesia, usque ad mundi finem Sacrificium continuaretur, ac sacerdotium. Materia hujus Sacramenti est illud, quod traditur ordinando, ad significandum exercitium ordinis, quem suscipit. Sic sacerdoti traditur Calix cum vino, & Patena cum pane: Diacono Evangeliorum liber; Subdiacono Calix, & Patena vacua: Et similiter quo ad alios ordines minores, qui conferuntur, cum traditur ordinando res illa, qua uti debet in exercendo munere sacro, ad quod initiatur. Forma in Sacerdotio, ceterisque ordinibus sunt verba ab episcopo prolata, dum tradit illa, quæ ad exercitium, & ministerium, ad quod accipit potestatem, attinent. Minister hujus Sacramenti solus est episcopus: illi enim soli concessit Christus presbyteros consecrandi facultatem. Effectus illius sunt character, augmentum sanctificantis gratiæ, & superna auxilia, quibus suscipiens ordinem minister fiat idoneus. Constat itaque Sacramentum hoc, tanquam maxime necessarium ecclesiæ, institutum fuisse a Christo; cum enim Sacrificium, ac sacerdotium, ita inter se cohæreant, ut unum absque alio inveniri non possit, dum in novo foedere sacrificium Eucharistiæ a Christo instituebatur, opus etiam

(a) Recte synodus exigit ab infirmis, ut hoc Sacramentum petant; etenim ex eccl. Remen. statutis in ejus Concilio *anno* circiter 630. illud confertur: *laboranti & petenti*. Expressius in canonibus Aelfrici *editis sec.*11. *Can.*32. statuitur: *Nemo præsumat ungere, nisi exoratus*. Ceremoniale etiam Augustinianum præscribit admoneri prius ægrotum, ut hoc Sacramentum postulet: at non meram petitionem, sed desiderium illud suscipiendi præscripserant Canones editi sub Edgaro Rege *anno* 967. dum instruendo presbyterum docebant, quod: *Ægrotis, prout opus fuerit, Eucharistiam præbeat, & si desideretur, Unctionem*.

(b) Hic Synodi locus subobscurus est: ait cum nulla adsit ratio, quæ suadeat synodum in hac re, non tritam tenuisse sententiam: explicandum est ly *feria sexta*, per to *Pridie*, id est feria quinta ad Vesperam, inchoata jam sexta, prout mos erat Judæis, quorum *Pesach* vel Pascha non incipiebat die prima e septenario azymorum, sed sub Vesperam præcedentis. Vide Maurocenum *in Via Fidei pag.*541.

tiam erat in ecclesia novo (*a*), visibili, ac æterno sacerdotio (qua in re antiquo veteris legis novum hoc præcellit) simul sacerdotes instituerentur, qui per episcopos consecrati, divinum hoc offerrent sacrificium. Sacerdotibus rite initiatis duplicem contulit Jesus Christus Dominus noster potestatem, alteram nimirum, quæ versatur erga suum verum, ac reale corpus, quæ est potestas illud consecrandi, offerendi, atque administrandi: alteram vero erga mysticum Christi Corpus, nempe ecclesiam, & hæc est potestas solvendi, ac retinendi peccata: ad hanc potestatem, tanquam aliquid consectarium pertinet etiam populum Christianum regere, ac gubernare, atque ad vitam dirigere æternam.

CLVIII. Verum cum sacerdotium res sit adeo sublimis, quo majori cum veneratione, ac honestate exerceretur, oportuit sane plures, ac diversos haberi ministrorum ordines, qui remotius, vel propinquius Sacerdoti inservirent, eosque ita distributos, ut qui clericali tonsura initiati jam essent, per minores ordines ad majores gradum facerent; sunt igitur ordines minores ostiarii, lectoris, exorcistæ, & acolyti: majores vero, quique sacri vocantur, subdiaconi, diaconi, & presbyteri, quibus sacris ordinibus adjungitur (*b*) episcopatus; quippe episcopi in apostolorum locum successerunt, *quos Spiritus Sanctus posuit*, ut ait apostolus, *regere ecclesiam Dei*. Unde altiori præ sacerdotibus gradu provehuntur, quibus solis munus competit conferendi Sacramentum confirmationis, sanctum Chrismatis oleum, aras insuper, & ecclesias consecrandi, demum presbyteros, aliosque episcopos cooptandi, & ad suum respective gradum promovendi. Præcipitur etiam in ecclesia continentia, & castitas perpetuo servanda; iis qui sacris ordinibus addicuntur, quo soluti, ac expediti ab alienis officiis, altaris tantum ministerio vacent: rebusque solum ad Deum, divinumque cultum pertinentibus, A impensius devoveantur. Nec promoveri sinit ecclesia ad sacerdotium servos. Divinus etenim cultus exigit liberos (*c*), nec aliis subjectos: nec homicidas, qui humanum sanguinem effuderunt, nec ex legitimo thoro non procreatos: neque mancos, membrisque non integros: nec bigamos, qui nempe fuerunt bis conjugati, aut eos, qui cum vidua alteri prius nupta contraxere: nec minores natu, nimirum, qui ad congruam ætatem nondum pervenerunt. Quæ omnia sancita sunt ob honestissimas, sanctissimasque causas, præsertim ob reverentiam divino, excelsissimoque altaris ministerio debitam.

B

DECRETUM I.

CLIX. Quoniam ad hanc usque diem plures adhuc adolescentes, immo etiam impuberes, non solum ad minores ordines in hac diœcesi, verum etiam ad majores & sacros, & ad sacerdotium ipsum promoti fuerunt; quin in ipsorum vitam, & mores inquisitum fuerit, nec de ipsorum ad ecclesiastica ministeria sufficientia experimentum ullum captum, quodque pejus est, pacto pretio, & non sine labe simoniaca. Et quoniam sæpissime etiam una eademque die adversus sacra concilia, ac leges ecclesiasticas, minores, majoresque ordines fuerunt collati: prohibet synodus, ne ullus in posterum ad or-C dines promoveatur, nisi prius, a Præsule, vel ab aliis probis viris, sacrorumque canonum peritis, quibus id commissum fuerit, & ad præscriptum conc. Trident. prævio examine de illius honestate, ac doctrina judicium feratur. Prohibet insuper ne ullus inter subdiaconos cooptetur, nisi viginti duos suæ (*d*) ætatis annos numeret; inter Diaconos nisi viginti tres; inter sacerdotes nisi quinque supra viginti, juxta ea, quæ ipsa sacrosancta Tridentina Synodus præscripsit, quæ integre, ac inviolabiliter servari synodus jubet; nec non declarat, præsulem nullos posse a prædictis legibus solvere,

(*a*) In editione Lusitana habetur opus fuisse: *Novo invisibili & æterno Sacerdotio*. Porro quod ait *invisibile* Sacerdotium, typorum errorem putamus, Sacerdotium enim visibile esse debet, ut respondeat Sacrificio *visibili* novi testamenti, quod synodus intendit adstruere.

Quatenus vero illud vocat *æternum*; non alia ratione id intelligere possumus (cum fides & velamina in Patria reducenda sint, clara succedente visione) nisi eo quod Christus dicatur *Sacerdos in æternum*; aut quia terminus durationis ipsius indefinitus est, & hac parte perpetuus: certum enim nobis est Christum nobiscum ita permansurum *usque ad consummationem sæculi*.

Rursus de visibilitate sacrificii nostri omnino videndus August. *lib. 10. de Civit. Dei cap. 19.* & notas Ludov. Vives super illum locum: cum enim homo constet non tantum anima invisibili, sed etiam visibili corpore, æquum erat, ut in lege gratiæ, illum ad perfectiora ducente, non solum mente & spiritu, verum & visibili corpore supremam adoraret excellentiam

(*b*) Octavum ordinem episcopatum dicere, nihil est quod impediat; etenim quamvis in ordine ad consecrandam eucharistiam, pares illis presbyteri habeantur, verum charactere, spirituali auctoritate, & muniis, superiores esse episcopos presbyteris definitum est ab ecclesia sæculo IV. damnando Aerium, qui episcopis æquabat presbyteros: vide S. Epiphan. *Hæresi 35. aut 75. Aerii*, & August. *lib. de Hæres. ad Quod vult de Hæresi 53.* Igitur Auctor lib. *de 7. Ordin.* Hieronymo forsan coævus, in sexto ordine presbyteros, in septimo episcopos recenset: de quo vide recens editas Instit. Cathol. Pougeti *Par. 3. Sect. 1. cap. 7. §. 3. litera G.* Hieronymum autem quodammodo cum Aerianis opinasse, plures Critici censent.

(*c*) Quamquam synodus videatur tantum de mancipiis loqui; conforme tamen est ecclesiæ disciplinæ, quod subnectit; *Nec aliis subjectos*: etenim Alxand. III. confirmavit capitula Anglicana, quorum 16. statuit quod; *Filii rusticorum non debent ordinari absque assensu Domini, de cujus terra nati dignoscuntur*. Ejusmodi autem capitula Anglicana, e potestate violenta Regis profecta, libertatem ecclesiæ vulnerasse, pro comperto habendum est.

(*d*) Abusus id omnino erat Malabarensium; Nestoriani enim ex Sobensi *Part. 6. cap. 4. in Epitome Canon.* annum 35. aut ultra assignant presbytero; *At vero* (ait) *juxta antiquum mandatum ante annum 30. Presbyter non ordinetur*: Quæ orientalium disciplina maxime cum nostra consonat;

re, nec quidquam ab iis constitutum relaxare, nisi auctoritate apostolica sibi specialiter commissa polleat. Quia vero in hac dioecesi plures sunt jamdiu ad ordines promoti, præscriptam ætatem nondum attingentes, eos omnes, sive presbyteros, sive diaconos, sive subdiaconos, synodus a suorum ordinum exercitio suspensos, atque impeditos esse vult, quousque ad præscriptam ætatem pervenerint; perinde tamen locum suum ab ipsis servari, & ecclesiasticos proventus percipi, ac si re vera suos ordines, & munia ipsis annexa exercerent. Quod attinet ad scientiam, ac doctrinam, tantam syriacæ linguæ peritiam in iis, qui latine nesciunt, synodus exigit, quantam latinæ linguæ exigit Tridentinum, itaut Syrorum nemo, saltem sacris ordinibus initietur, nisi sciat Syriace legere (*a*) & cantare, atque ea, quæ Syriacis characteribus scripta sunt, intelligere; cum valde consentaneum sit, quemlibet mente percipere ea, quæ ore profert in ministerio altaris.

DECRETUM II.

CLV. Quotquot hactenus Ordines suscepere in hac dioecesi, omnes simoniace sunt promoti pacto, pretio, eoque majori, vel minori, juxta qualitatem ordinis, ad quem promovendi erant, quapropter in gravissimas a jure statutas poenas cuncti incurrerunt: Quia tamen eorum inscitia, cui causam dedère Præsules ipsi, hujuscemodi turpissimorum errorum Magistri, aliquam excusationem habet, ut nobis compertum est.

A Reverendissim. Metropolita promotos hujusmodi ab omnibus poenis, & censuris, in quas a jure latas inciderunt ob simoniacas Ordinum susceptiones absolvit, præcipiendo ulterius, ne quis adversus illos ob eam culpam quidquam attentet: insuper omnes eximit a vinculo, & impedimento potestatis acceptæ, itaut quilibet libere, ac licite, nisi aliam ob causam ab ipso jure impediantur, possint ordinem suum, & potestatem acceptam exercere.

DECRETUM III.

B CLXI. Quoniam constat synodo, nonnullos Sacerdotes, (*b*) lepra foedatos, ac notabiliter deformes, sacrum facere, non sine nausea Populi, ac periculo salutis aliorum, cum iisdem vasis, & vestibus sacris utantur, jubet hujusmodi indubitanter leprosos sacrum non celebrare, eo quod sint ipso jure irregulares ob corporis defectum, & nauseam, quam sacro astantibus afferunt, tunc præsertim cum ex eorum manibus Eucharisticum panem accipiunt.

DECRETUM IV.

C CLXII. Receptissimo in hac dioecesi more inductum est, ut horariis precibus absolutis, antiquior ex Cassanariis in ipso presbyterio, aliis omnibus, qui alternis cecinerunt manum porrigat, & hi vicissim manum ipsius apprehendant, quæ consuetudo, voca-

nat: etenim 30. annum præscripsit etiam presbytero concil. Agath. *an.* 506. Aurelian. 3. *an.* 538. Toletan. 4. *an.* 633. & concil. Trullan. At vero concilium Ravenn. *an.* 1314. permisit ordinari presbyterum anno ætatis 25., & diaconum an. 16. Narbonense autem *an.* 1551. exigit in subdiacono 18., in diacono 20., & in presbytero 25. Tandem Tridentina Synodus ætatis annos præscripsit ordinandis, prout nostra synodus exigit; attamen paulo ante ipsum, idest *anno* 1545. *&* 7. *Nov.* facultatem fecit provinciali Hispaniæ Hieronymus Seripandus, Tridenti existens, *Promovendi ad Sacerdotium eos, qui annum vigesimum tertium attigerint.* Erat tunc Seripandus generalis nostri ordinis; subinde cardinalis, & ejusdem concilii Tridentini præsidens. Quare autem hic mos apud illos Christianos vigeret, facile deducitur ex M. Paulo Venet. ap. le Quien *tom.* 2. *col.* 1089. nempe in causa erat episcoporum raritas: unde ne carerent Ministris, pueros ordinabant, qui tamen non nisi in 25. ætatis anno constituti sacrum peragebant; inde (ait iste) factum est, ut in illis regionibus ipsi reges aliquando presbyteri essent, ut de Presbytero Joanne testabatur Guilelmus de Rubraquis ord. Min., qui a S. Ludovico Franciæ rege missus fuit in Tartariam.

(*a*) Jure merito peritiam linguæ syriacæ exigit synodus ob eamdem rationem, ob quam Tridentina præscripserat ordinandis latinam; quandoquidem ecclesia justissimis de causis Sac. Scripturam, & Liturgiam sermone tantum latino legendam proponit; de quo videndi Emmanuel Navarro, Viva, & omnium uberrime P. Fontana *sup. Prop.* 82. *Quesnelli*. Ex quo etiam novam deducimus rationem, quam Heterodoxis opponamus, pro vernacula lingua pugnantibus; cum ecclesia Augamalensis, non Malabarico, sed Syriaco sermone res sacras perageret. Quod autem in Capitular. Caroli Magni exigatur a parochis peritia linguæ vernaculæ, id, inquam, ut Conciones, Catecheses & Confessiones fieri haberique possent, sancitum fuit; non vero pro scripturis, aliisque ecclesiasticis libris legendis.

(*b*) Hoc in loco Crozæus theologia posita, medicum agit; asseritque non fuisse lepram, quem hic memorat synodus morbum, sed tubera quædam in cruribus illi genti endemia; præstat autem credere tot centenis hominum ibi considentibus, quam novo Medicastro Crozæo. Igitur provide jussit synodus presbyterum leprosum separari vitarique; conformiter etiam ad antiquos canones; Gregorius enim II. *an.* 726. leprosis communionem permisit, at a conviviis arcet: in Capitular. Aquisgran. *anno* 789. statutum est, ne leprosi se intermisceant alii populo, quod omnium primum jusserat concil. Ancyran. *an.* 314. præscribens, quod leprosi cum Energumenis orarent. Accusatus etiam de lepra, debebat canonicam purgationem facere atque subire, ex synodo Pictav. *an.* 1280. mirum autem non est, eum qui a conviviis arcetur profanis, a divini propelli ministratione convivii.

Anno Christi 1599.

vocabulo illarum regionum proprio (*a*) *Caſture* appellatur. Cum itaque vetuſtiſſima hæc ceremonia ſit mutuæ benevolentiæ, fraternique amoris uſitatiſſimum ſignum, ægre fert ſynodus, aliquos ab hac benevolentiæ ſignificatione, non ſine aliorum offenſione abſtinere propter privatas ſimultates, rurſus nec cum aliis colloqui, nec iis bene precari eccleſiaſtica ſalutatione, quam communiter hæc eccleſia uſurpat; ut ergo huic malo occurrat, præcipit, ut tam dexteram non porrigentes, quam non complectentes oblatam, præſul graviter puniat, tanquam læſæ charitatis, & pertinacis in ſuum proximum odii reos; præterea, ut delinquentes, juxta ſalutare Chriſti monitum, accedere ad altare, aut miniſtrare in eccleſia, ſuorumque ordinum propria munera exercere non audeant, nec ii ad quos pertinet, ſacras veſtes illis præbeant, nec eos celebrare ſinant, quouſque fratribus ſuis reconcilientur, iiſque conſuetum benevolentiæ ſignum exhibeant.

DECRETUM V.

CLXIII. Cum clerici ad majores ordines promoti, debeant ex præſcripto eccleſiæ quotidie horarias preces, ſive, ut vulgo dicitur divinum officium integre recitare, in hac autem dioeceſi pauciſſimi domi ſuæ privatim recitent, per errorem putantibus aliis, iiſque plurimis, privatam hanc recitationem non eſſe præceptam; iis vero, qui in presbyterio publice canunt, ſibi falſo ſuadentibus, ad adimplendum præceptum ſatis eſſe, quod ad breve tempus ibi morentur, etiam prope finem, & etiam ſi vix ingreſſi poſt paucos verſiculos ſtatim egrediantur, quin ſoliciti ſint de ſupplendo privatim domi, quod ibi omiſerunt: cumque omnes in excuſationem adducant ultra falſam opinionem ſupradictam, qua laborant, raritatem ſacrorum codicum, qui perpauci ſunt in hac eccleſia, iique calamo exarati, declarat ſynodus, omnes, qui in ſacris ordinibus initiati ſunt, præcepto integræ recitationis divini officii obſtringi, nec poſſe illam citra lethalem culpam omittere, atque adeo, qui publice in eccleſia non canunt, debere ipſum privatim domi (*b*) integre recitare, qui vero publice canunt, ſiquam partem omittunt, eam privatim ſupplere debere, ſi ſacris Libris non careant, quodſi careant, ut certe plurimi carent, pſalterium (*c*) laicum recitent, ſive ſeriem ex orationibus Dominicis, & Angelicis Salutationibus, piacularibus globulis percurrant, ea lege, ut cum in hac eccleſia non alia ſit partitio publicæ recitationis Divini officii, ſive ſacræ pſalmodiæ, quam in Matutinam, & Veſpertinam, etiam ipſi pro recitatione matutina, exordium ducendo ab invocatione Divini auxilii, ut habetur in Breviario, tricenas tres orationes Dominicas, totidemque recitent Salutationes Angelicas, ac ſingulis addant clauſulam illam addi ſolitam ſingulis pſalmis, nimirum; *Gloria Patri &c.* qua precum ſerie abſoluta, novem recitent orationes Dominicas, & angelicas ſalutationes pro Animabus Fidelium Defunctorum, deinde unam pro papa, & unam pro epiſcopo, quas ſubſtituere debent, publicis illis precibus, quibus oratur Deus pro illis in eccleſia. Eamdem invariatam, & integram precum ſeriem repetent Veſpere, pro Divini Officii recitatione veſpertina, addent tamen novem ſalutationes Angelicas in honorem Deiparæ. Hoc ſupplemento uti non poſſunt, qui ſacros libros habent, ſed ut iterum inculcat ſynodus, divinum officium vel publice, vel privatim recitare debent: ſi vero publice recitent partem, vel matutinam, vel veſpertinam, & ſacris libris careant, eam tantum partem, quam omiſerunt, debent per piaculares globulos ſupplere; juxta methodum nuper præſcriptam.

DE-

(*a*) Ita vocatur a Malabarenſibus genus quoddam pacificæ ſalutationis, & auſpicii liberalis, cum aliquem conveniunt, Caſſanarii chorum ingredientes, ritus autem *Caſture* hujuſmodi eſt, ut ſibi invicem pacem apprecentur, apprehendentes manus, & indicem digitum oſculantes, teſte Vinc. Mar. *lib. 2. cap. 6.* Crozæus vero *Hiſt. Chriſt. Ind. pag. 249.* ait, ritum *Caſture* importare, quod manus antiquioris Caſſanarii comprehendant alii, atque ſubinde ejus benedictionem accipiant; revera hæc ceremonia ſignum eſt fraternæ caritatis & communionis; ſubjectionem etiam atque fidem fortaſſe indicat: priſci enim vocabant *mancipationem* ſimilem ritum, quo clientes manus ſuas, inter manus ponebant Dominorum, in ſignum fidelitatis & ſubmiſſionis: Vico *Scient. nova lib. 3. pag. 441.*

(*b*) Privatam etiam officii recitationem ex obligatione ad primæva eccleſiæ tempora referendam eſſe, videtur; ut Rutheni aliique non bene morati contrariam corruptelam induxerint; namque non tantum clericos, verum etiam laicos ad id teneri ex decretis Arab. Nicænis apparet, cum jubeant iſta Decret. 17. *orare ſepties in die debent omnes Chriſtifideles.* Neſtoriani etiam teſte Sobenſe, tenentur tam presbyteri, quam laici aut ſæculares ad quatuor horas canonicas, *Matutinas* nempe, *Nocturnas Veſpertinas & Apodipnon*, ante ſomnum, quod ſignificat idem ac *Poſt cœnam.* De quo vide Sanctiones Arabicas Nicænas *Dec. 17. &* 18. Aſſeman *Diſſert. de Syris Neſtor. pag.* 338. cardinalis Thomaſius egregiam Diſſertationem concinnavit *De privato Eccleſiaſticorum officiorum Breviario extra chorum*, omnino legendam, apud Joſephum Blanchinium Congreg. Sancti Filippi Nerii alumnum *Par. 2. tom. 1.* Operum laudati Card. *edit. Romæ 1741. pag. 460. & ſeqq.*

(*c*) Conſtitut. Conventrenſes anno 1237. pro laicis hæc habent: *Præcipimus quod quilibet Chriſtianus & qualibet Chriſtiana omni die dicat ſepties, Pater noſter, Ave Maria, & bis Credo:* & anno 1514. editus fuit Fani liber hoc titulo: *ſeptem horæ canonicæ a laicis hominibus recitandæ, juxta ritum Alexandrinorum;* editus Arabico, cujus meminit Evod. Aſſem. *Biblioth. Laur. pag. 83.*

Anno Christi 1599.

DECRETUM VI.

CLXIV. Jubet Synodus in ſacrarum precum Breviariis adjungi ſymbolum S. Athanaſii (*a*): *Quicumque vult &c.* quamobrem ejuſdem ſymboli fieri verſionem Syriacam, qua peracta, ſingulis diebus Dominicis poſt matutinam Divini officii recitationem, publice in eccleſia recitari vult. Illius Syriacam verſionem P. Franciſco Roz committit. Illud etiam inculcat, ut ſinguli Caſſanarii, & Chamazes, illud memoriter addiſcant, & præ oculis habeant; tum quia id per ſacros Canones commendatum legitur, quia in illo præcipuorum noſtræ Fidei myſteriorum ſumma continetur, tum demum quia eo utitur univerſalis eccleſia, & diebus Dominicis publice canit.

DECRETUM VII.

CLXV. Caſſanarios, & Chamazes omnes ſummopere hortatur ſynodus, ut in eccleſia tam matutino, quam veſpertino tempore Divino officio interſint, nec ibi colloquia inter ſe miſceant, vel a rebus cœleſtibus ad res terrenas, & nugatorias mentem diſtrahant. Illud etiam caveant, ne dum alternis canunt, in eccleſia, aliqui verſiculum ſequentem præpropere incipiant, nondum abſoluto ab aliis verſiculo præcedente, ex qua feſtina temporis præoccupatione ſacrorum verborum confuſio, ac perturbatio oritur, quod plane ipſis iniicere ſcrupulum debet; in quo frequenter offendunt Caſſanarii, & Chamazes dum ſimul recitant. Poſtremo hoc etiam admonet, ut quamvis hactenus in more fuerit, a ſeniore inter Caſſanarios præſentes Divino officio exhiberi aliis *Caſture*; nihilominus in poſterum, ſi proprius eccleſiæ vicarius adſit, ipſe hac in re aliis omnibus præcedat, quippe qui peculiaris eſt illius eccleſiæ paſtor.

DECRETUM VIII.

CLXVI. Quia æquum non eſt, quantum ad laborum remunerationem, eodem in numero haberi laborantes, & non laborantes; viſum fuit ſynodo, Caſſanarios, & Chamazes, qui diebus Dominicis, vel aliis diebus feſtis divinis officiis non interfuerint, a vicario, vel eo abſente, a ſeniore inter Caſſanarios, adnotandos eſſe, & in diſtributione fructuum, habita ratione quantitatis diſtribuendæ, aliquid ipſis detrahendum, plus minuſve, prout pluribus, vel paucioribus vicibus abfuerint; quod ita fiet, dum legitime non fuerint impediti, aut ægroti, vel in rebus eccleſiæ, aut a ſuo præſule aliter utilius occupati; ſi enim, qui hac de cauſa abſunt, æqualem cum aliis portionem accipient; quod vero ex abſentia aliorum collectum fuerit, æquis portionibus inter alios diſtribuatur.

DECRETUM IX.

CLXVII. Non ignorat ſynodus, quamplures è Caſſanariis formulis ezorcizandi (*b*) uti ſuperſtitioſis, immo etiam ethnicis, verbiſque deſumptis ex impio, prohibitoque libro: *Pariſman*, ad eiiciendos Dæmones: quapropter in virtute Sanctæ obedientiæ præcipit; ut nullus audeat aliis uti exorciſmis ad hunc finem, niſi iis, quibus utitur eccleſia Romana, approbatis a Sanctis Patribus, contentiſque in libello *De adminiſtratione Sacramentorum*; Siquis vero Clericorum aliis utatur, & multo magis, ſi ſuperſtitioſas ceremonias uſurpet, & ignotæ ſignificationis verba ſuper energumenos proferat, ab Ordinibus ſuis exercendis, & proventibus per annum ſuſpendatur; cui cenſuræ poterit Præſul, juxta majorem, vel minorem criminis gravitatem, pro arbitrio ſuo pœnas alias adjungere; ſi vero poſt admonitionem, & punitionem contumax adhuc perſiſtat, a communione fidelium ſeparetur, & anathemate feriatur. Quod ſi de aliquo conſtiterit, prædictis ceremoniis, vel verbis uti (quod Deus avertat) ex pacto aliquo inito cum Dæmone, id quod de nonnullis circumfertur, declaretur ab eccleſiæ communicatione ſegregatus quouſque condignas, a ſuo Præſule ſtatuendas poenas perſolverit, necnon ab exercitio ordinum, & eccleſiaſticis emolumentis ſine relaxationis ſpe per totum vitæ ſpatium ſuſpendatur; inſuper ſit obnoxius poenis aliis a jure ſtatutis contra eos, qui pactiones hujuſmodi cum Dæmone faciunt.

DE-

(*a*) Memoriter recitari *Die Dominico ad horam primam* jubetur in Capitular. Hattonis epiſc. Baſilenſ. *anno circiter* 821. Et hoc qu dem ſæculo 9. qui ordinabatur epiſcopus profiteri tenebatur, ſe ſuſcipere Athanaſii ſermonem, qui incipit: *Quicumque vult ſalvus eſſe*. Vide Collect. Concil. Hardui. *tom.* 5. *col* 1445.

(*b*) In aliquibus Orientis eccleſiis, non fit Exorciſta ordinatione, ſed deſignatione Antiſtitis; in aliis eſt Exorciſta ipſe qui Oſtiarius: Quomodo ordinetur Exorciſta habetur in Concil. Carthag. 4. *anno* 398. quod vero exorciſmi *nulli ſiant prætextu pietatis, niſi ab eccleſia probati*, præſcribit concil. Bituricen. *anno* 1584. *Titul.* 40. *can* 3.

DECRETUM X.

A

CLXVIII. Quoniam nonnulli e Cassanariis, juxta superstitiosum Ethnicorum morem, ubi agitur de matrimoniis contrahendis, aliisque rebus gerendis, faustos auspicantur (*a*) dies, & multa ominantur ad petitionem christianorum, Ethnicam superstitionem impie imitantium, superstitiosas etiam supputationes faciunt, fastos, & nefastos dies ex Ethnicorum libris in suis commentariis transcribunt, quæ præ manibus a Christianis habentur, immo etiam in libris precum tabulas conficiunt, calculosque instar algorismi, ut videre est pluribus in libris, etiam iis, quibus in ecclesiasticis functionibus utuntur; B præcipit synodus in virtute Spiritus Sancti, ac sub poena excommunicationis majoris, ut nullus ecclesiasticus, aut secularis, vel Cassanarius in posterum audeat hujusmodi fastos, nefastosve dies prænuntiare, occasione matrimoniorum, aliarumve rerum agendarum, neque ad hunc finem sortes jacere, calculos ducere, aut quid eligendum sit, quidve repudiandum ex libris sortium conjectare, potissimum ex libello adjuncto alteri, qui appellatur *Parisman*, aut ex alio quocumque, nec alias quascumque superstitiones a quovis alio inventas sectari; qui vero contra fecerit, anathemati subjectus denuntietur, necnon per annum ab exercitio or- C dinum, & per semestre a percipiendis ecclesiæ proventibus suspensus. Commoneant etiam sacerdotes populum fidelem, ut hos fugiant Ethnicorum ritus, ac superstitiones, utque eligant ad contrahendas nuptias (modo velint) dies in ecclesia solennes, festaque sanctorum, quorum precibus omnia prospere, feliciterque conjugibus eveniant, vel aliorum quorumcumque dierum electionem faciant: omnes enim fausti sunt colentibus Deum, ac bene agentibus, omnesque sunt opera manuum Dei; eoque feliciores, quo in majorem divinorum mysteriorum cultum, majusque Dei obsequium impenduntur.

DECRETUM XI.

CLXIX. Cum plurimum deceat, sacerdotes bonum exemplum aliis exhibere, quippe magistri sunt populi, a quibus bonos mores ediscere debent: dolet vehementer synodus de intemperantia, qua sacerdotes aliqui cibi, potusque appetitioni plus æquo indulgent, cum offensione christianorum, immo non sine infamia, & dedecore gradus sacerdotalis apud Ethnicos. Quamobrem ut huic malo prospiciat, iis summopere commendat in cibo, potuque temperantiam, Præsuli vero vigilantiam in acriter corripiendis bibacibus, qui quidem si fuerint sæpe (*b*) inebriati eo usque, ut mentis usu non pollerent, (quod Deus avertat) ab ordinis exercitio sint suspensi, non autem a recitandis in ecclesia horis canonicis, & quotidianis distributionibus. Præcipit insuper, ut nullus audeat ad edendum, vel bibendum adire Cauponas, vel tabernas, cum id gravitatem sacerdotalem graviter dedeceat, quam ob causam id ipsis etiam a jure prohibetur. Demum prohibet, ne ullus apud Infidelem, Ethnicum, Turcam, aut Judæum (*c*) convivetur, sub poena suspensionis per quadrimestre ab ordinibus, & emolumentis.

DECRETUM XII.

CLXX. Cum æquum, & eorum dignitati valde consonum sit clericos non solum moribus, sed etiam habitu, & (*d*) externo vestium cultu a populo discriminari, idque postulent sacra ministeria, quibus addicti sunt; præcipit synodus, ut eorum nemo domo exeat braccatus, sive breviori veste indutus, cujus partes non sint quaquaversus consutæ, atque adeo interula foras promineat juxta morem regionis, neque tunica ita indutus, ut hæc sit diloricata. Ubi ergo iter faciunt, aut oppida, vel ecclesiam adeunt, tunicati incedant, & vestis color sit albus, niger, aut cæruleus, ut moris est, & pileo caput tegant. Multominus noctu inter

(*a*) Statutum est in concil. Ancyran. *anno* 314. quod Auguria vel auspicia qui sectantur, agant poenitentiam annis quinque: synodus vero Bituricen. *an.* 1584. omnes arioli incantatores &c. qui *si fuerint clerici ordine* (ait) *priventur & brachio sæculari tradantur* Vide. *Action.* 9. synodi Diamp. *in Decr.* 6. 7. & 8. superstitiosi autem Malabarenses id observant, ut si quod primo occurrit est Bos, faustum habetur; si vero christianus aliquis, Cornix aut Canis, infaustum. Diebus autem Martis aut Veneris nec amicos invisunt, nec eorum officia admittunt. Vide Vinç. Mar. *lib.* 2. *cap.* 6. Est etiam apud eos libellus, in quo Bracinanes totius anni dies faustos nefastosque designant, quem vocant: *Paanjangam. Almanache* vulgo. Pulchra de Auguriis habet Marchio S. Albini *Trait. dell' Opin. tom.* 2. *pag.* 485. & *seqq.*

(*b*) Sæculo 8. ex antiquiori ecclesiæ disciplina statutum fuit a Grego. III. In Judic. Congr. Pœnitent. *judicio* 8. quod ebriosi quadraginta dies agerent pœnitentiam: nota autem ibi ex antiqua definitione haberi, quod *qui in consuetudinem habuerit vitium ebrietatis* (episcopus, presbyter, aut diaconus) *aut desinat, aut deponatur.* Id etiam notabile ibidem: *Qui cogit aliquem humanitatis gratia, ut inebrietur, ut ebrius pœniteat.*

(*c*) In concil. Matiscon. *anno* 581. ab omnium christianorum consortio compescitur, *Qui Judæorum conviviis participare præsumat.* Ita *Can.* 15. Et Soben. Epit Can. Par. 5. cap. 17. statutum ab ecclesia Nestorianorum esse ait: *Quod non liceat fidelibus comedere cum Judæis.*

(*d*) Inter antiquos Nestorianos habitu non distinguebantur a laicis ecclesiastici, etiam episcopi & patriarchæ; hodie etiam vestibus utuntur cujuscumque indiscriminatim coloris. Adeas Navigat. Novi Orbis *cap.* 134. & *Differ.* Assemani *De Syr. Nestorian. pag.* 337. Ex testimonio Timothei I. Patriarchæ Nestorianorum videtur, clericos sæculares apud eos vestibus albis usos esse, Monachos, & episcopos nigris. Niger color atque cæruleus in Occidente, clericis fuit usitatus, præsertim in Hispania, usque ad Sæc. 15. etiam S. Joannes a S. Facundo, antequam nostrum Eremitarum ordinem illustraret, e duabus meliorem, quam habebat, cæruleam vestem pauperi dedit. *In ejus vita.*

inter venandum, vel piscandum tantummodo campestri(*a*) verenda tegentes, cetera nudi incedant, quod quam indecorum sit eorum statui, nemo non videt: qui vero contra fecerint, graviter puniantur: præterea coram feminis (*b*), aut simul cum illis non laventur, ut ceteri facere hac in regione solent, cum plurimum hoc adversetur modestiæ, & morum honestati, quam ecclesiæ ministri maxima cura, diligentiaque servare debent: quod vero ad barbæ culturam attinet, ut libuerit faciant, dum juniores intonso crine non incedant, sed barbam sibi radant: ii autem, qui prolixam barbam nutriunt, eam saltem circa labia radant, ne inter celebrandum, sumptioni calicis impedimento sit, & Christi sanguine imbuatur.

DECRETUM XIII.

CLXXI. Quia, ut ait apostolus Paulus, qui potissimum Dei obsequio ejusque cultui dicantur, æquum non est negotiis secularium implicari; quam ob rem vetant sacri canones, ne clerici publice negotientur, in quo maxime peccatur in hac dioecesi: præcipit synodus, ne ullus clericorum Nundinas (*c*) adeat publicas, nec locatores sint rei alienæ, aut facultatum se exhibeant aliorum (*d*) fidejussores, aut proxenetas: nec contractus etiam societatis celebrent, neque in eorum domibus merces, aut comestibilia palam vendantur, nec munera obeant sæcularium; qui vero contra fecerint, severe a præsule puniantur: quod si non emendentur ab ordinum exercitio, & ecclesiasticorum proventuum perceptione suspendantur: qui vero fuerint aliorum fidejussores, si intra mensem officio illi non renunciaverint, ab ingressu ecclesiæ arceantur, & quousque id non præstiterint ab ordinibus & proventibus suspendantur.

DECRETUM XIV.

CLXXII. Cum hujus dioecesos Sacerdotes nonnulli, posthabito Dei, suorumque Præsulum timore, necnon sublimis status, ac dignitatis sacerdotalis, qua insigniuntur obliti, palam negotiis sæcularibus, & mercimoniis operam dent, & ea quidem impudentia & audacia, ut ad ea tutius exequenda, absque habitu sacerdotali, tonsura, capitisque corona, immo intonso capite, capillisque juxta profanorum hominum, ac popularium morem, eleganter compositis: præcipit synodus in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub anathematis poena clericis omnibus, qui fuerint sacris initiati ut cum habitu, tonsura, ac patente capitis corona incedant, nec cæsarie promissa, capillisque ita comptis in publicum prodeant; qui vero contraierit, anathemati subjectus declaretur, quousque resipuerit, externumque corporis cultum, qui suum deceat statum, sibi comparaverit.

DECRETUM XV.

CLXXIII. Quia aliqui ex ecclesiasticis, tum Cassanarii, tum & Chamazii, sui muneris, ac propriæ dignitatis obliti, ut minus a regibus Ethnicis vexentur, quodque deterius est, ut eorum patrocinium sibi concilient, eorumque clientela freti impune delinquant, nec possint a suis Præsulibus, juxta meritum puniri, stipendia a Regibus accipiunt, & instar Nayrum nomen dant, atque adeo inter milites conscripti, debent ad bella procedere, manus conserere, & omnia munia militaria, (*e*) prout se præbuerit occasio, exercere, id quod expresse est contra sacros Canones, legesque ecclesiasticas; præcipit synodus in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub anathematis pœna ipso facto incurrenda, ut nullus Cassanariorum, aut Chamazium audeat in posterum stipendia militaria ab aliquo Regum accipere, ac militiam profiteri: qui vero contra fecerit, a fidelium communione sejunctus declaretur, nec a censuræ vinculo absolvatur, quin prius militiæ nuntium remiserit, & exauctoratus fuerit; præteriti insuper criminis seriam pœnitentiam ex animo peregerit.

DECRETUM XVI.

CLXXIV. In ecclesia a suis usque exordiis, Clericos sacris muneribus addictos, potiori titulo Sacerdotes continentiam, casti-

(*a*) *Campestria* dicuntur succintoria partium inhonestarum: Vide P. Aug. lib.14. *de Civit. Dei cap.*17 cui perizomata primorum parentum, *campestria* sunt.

(*b*) Cavent Laodiceni Canones quod *Balnea tum mulieribus communia nemo christianus habeat*.

(*c*) In originali habetur *Chatinarias*.

(*d*) In originali legitur *Taregas*.

(*e*) In Concilio Meldensi statutum est quod: *Clerici arma militaria non contingant*; celebratum fuit *anno* 845. nec aliter quam ex contemptu Ecclesiasticæ immunitatis jussi sunt & coacti aliquando Clerici, per Principes, arma capessere. Proinde Concil. Camerac. *an.* 1586. *Tit.* 22. *nu.* 17. cavit: *Ne præfecti seculares cogant Clericos, qui Christo militare debent ad excubias diurnas aut nocturnas*: multoque minus ad belligerandum. Quid autem sit, quod habetur in *Capitulo* 42. Theodori Cantuariensis archiep. ad finem sec. 7. *Clericis nullatenus pugnare licet, nisi in multitudine, aut consilio servorum Dei*; & invenitur in Spicileg. Dacherii *tom.* 9. aliis discutiendum relinquimus.

ANNO CHRISTI 1599.

stitatemque servare consuevisse, (*a*) ex antiquis Conciliis tam Orientalibus, quam Occidentalibus aperte colligitur; & quamvis primis illis temporibus, cum ob Sacerdotum penuriam, tum ob commune ecclesiæ bonum, aliqui ex literatis viris, jam uxoratis, ad Catholicam religionem conversi, dummodo non essent bigami, fuerint non solum presbyteri, sed etiam episcopi inaugurati, quod etiam nostris hisce temporibus in ecclesiâ Græca viget, & in ecclesiis aliis Apostolicæ Sedi subjectis, justis de causis a Romano Pontifice, quousque oportune provisum sit, toleratur; nihilominus nunquam Catholica ecclesia permisit, ut presbyteri post sacros Ordines ducerent uxores, immo uxoratos, quo dignius ministerium sacrum obirent, mutuo consensu a suis uxoribus separatos fuisse, recolenti eorum temporum memoriam, satis constat: quæ cum comperta sint, sancta synodus non sine ingenti moerore pravos usus, qui in hac dioecesi irrepserunt, secum ipsa animo reputavit, eosque procul amoliri decrevit. Eorum causæ fuerunt juris ignorantia, schismaticorum Præsulum vafrities, morum perversitas, quæ tunc temporis late grassabatur; quas ob causas non solum presbyteri matrimonia contrahebant, sed etiam plures eo consilio sacris initiabantur, ut locupletiores mulieres sibi Matrimonio copularent; neque ulla habebatur ratio, an Virgo esset, an vidua, an prima uxor esset, an secunda, an etiam tertia; neque bigamiæ impedimentum vetustissimæ ecclesiæ consuetudine firmatum, illis (tanta erat morum licentia) timorem illum incutiebat. Quid quod in hoc statu altari ministrabant, & sacra munera exercebant, A si paucos excipias, qui post transitum ad secundas nuptias, a sacro celebrando se abstinebant, non tamen a muneribus aliis Sacerdotalibus exercendis. Quæ omnia sibi licere per errorem putabant, eo quod ad hæc omnia facultatem a Schismaticis Præsulibus obtinuissent; qui quidem, cum sub anathematis poena vetitum esset, ne quis eorum matrimonia contraheret, ad id ipsis potestatem tradebant; vel si qui contraxissent, eos ab anathemate absolvebant, ac matrimonia hujusmodi rata habebant: quæ omnia obtinebantur simoniace pacta, & soluta pecunia. Quodque deterius est, facultate sic impie obtenta, sibi inaniter blandiebantur, & se satis conscientiæ suæ consuluisse, falso ac malitiose existimabant. B

CLXXV. Ut igitur synodus pravos hosce ac detestabiles usus a Diaboli nequitia, ac sordida Præsulum Schismaticorum cupiditate invectos, radicitus evellat, utque ecclesiam hanc in veterem splendorem, ac puritatem restituat, ejusque disciplinam ad sanctæ Romanæ ecclesiæ normam apte componat: præcipit in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poena excommunicationis latæ sententiæ, ne ullus clericorum in sacris constitutus audeat posthac ducere uxorem; neve aliquis Cassanariorum eos jungat, nec conjugiorum hujusmodi aliqui se testes exhibeant; nec ad id præstent aliquo modo consilium, favorem, aut auxilium: qui vero contra fecerint, aut aliquid horum præstitisse deprehendantur, se excommunicatos, ac maledictos esse noscant, & ut tales in ecclesiis denuntientur. Quod attinet vero ad jam pridem uxoratos, eos omnes synodus censura suspensionis impedit ab exercitio sacrorum Ordinum, omniumque actuum sacerdota- C

(*a*) Quæ adversus hoc Decretum synodi effutivit Crozæus, vindicantur infra Differt. Apologetica pro synodo *n.* 100. hic tantum in antecessum dicimus, Nostorianos matrimonium permittere Presbyteris, & Diaconis: etiam post susceptionem ordinum; immo id Monacis monialibusque indulgent. Nec recens est inter eos corruptela hujusmodi. Memoratur autem qui primus omnium eam induxerit, Barsumas Nisibenus pro episcopis, & presbyteris: quo mortuo, Babæus eandem licentiam Catholico, Metropolitis, Sacerdotibus, Diaconis, & Monachis laxavit. At postea Mar-Abas Catholico, & Episcopis nuptias vetuit, & hæc est hodierna ipsorum consuetudo. Hujusmodi matrimonia quoad monachos saltem valida censetur, isti enim vere tales dici non possunt, qui castitatem nullatenus expresse, aut tacite vovent; at nulli hodie Nestoriani monachi extant in Oriente; sicuti nec erant in Malabaria tempore nostræ synodi De iis vero, qui post susceptos ordines contrahunt, tenet Arcudius *lib. 7. cap.* 40. valide id facere, ex præsenti potissimum Græcorum consuetudine, qua horum conjugia non dirimunt, sed uxoratos ab exercitio tantum ordinum deponunt. Sed ex *Can. Trull.* 3. ista conjugia irrita ac invalida æstimanda esse videntur, dum statuit, quod *eorum nefario manifeste assumto conjugio nequaquam ad altiorem gradum promoveantur*: unde Græci, qui ea rata censent, & sola suspensione, id criminis castigant, majorum suorum statutæ adversantur disciplinæ; maxime autem omnium Nestoriani, qui bigamiam, & polygamiam suis permittunt: Orientis enim disciplina, quæ laicis vix concessit bigamiam, trigamiam vero, nonnisi invito animo, quo pacto istis octavas nuptias indulsisse dicetur? Certe *anno* 1628. inquisitum est super presbyterorum & diaconorum Chaldæorum matrimoniis, & Sac. Cong. de Propaganda fide, decrevit ne illi deinceps conjugia inirent: & *anno* 1693. ejusdem Congreg. jussu Jacobus Bensaminus Chaldæus Nestoriani Patriarchæ Vicarius, uxorem quam post ordinationem duxerat, dimisit: novissime etiam Sac. Inquisitionis Tribunal Romanum irritum declaravit conjugium cujusdam diaconi Chaldæi, qui hic in Urbe nupserat. Vide Assem *Differt. de Syr. Nestor. pag.* 330. Solis autem diaconis in ecclesia Græca, si in ordinatione contestarentur non posse se continere, aliquando permissum fuit uxores post ordinationem ducere; immo ex laudabili ipsorum disciplina etiam ab uxoribus ante ordines ductis temperarunt antiquitus Græci: licet nulla universalis legis necessitate, ad hoc videantur astricti: quod dici non potest de Græcis episcopis post statutum Concilii Quinisexti *anni* 602. e cujus Concilii lege confirmata, licitum est Græcis presbyteris, diaconis, & subdiaconis retinere uxores legitimas, ante ordinationem ductas, iisque consuescere.

In ecclesia autem latina, majorum clericorum continentia semper servata fuit: Subdiaconi vero, nec semper nec universe lege continentiæ astricti fuere, sed varia fuit circa hos disciplina, maxime in nostra Hispania. De hoc videndi Cl. Tournely *De Sacram. Ordinis quæst. ultima*, & Apologia Anonymi pro statutis S. Gregorii VII. apud Harduinum *tom. IV. Collection. Concilior. a colum.* 1321. ubi celibatus sacrorum hominum validissime, ac subtilissime vindicatur.

ANNO CHRISTI 1599.

dotalium; five tantum femel, five pluries contraxerint, quoufque cum effectu uxores dimiferint; id quod plurimum rogat, ac obfecratur in Domino. Illis vero, qui bis contraxere, aut cum viduis, aut publicas duxere meretrices, eo quod fint bigami, & matrimonia hujufmodi prava confcientia contraxerint, ut eorum plures facto ipfo oftendere vifi funt, abftinentes a celebrando facro, quantumvis ad id facultate obtenta a fuo Epifcopo præcipit fynodus in virtute fanctæ obedientiæ, & fub poena excommunicationis declarandæ, ut ubi hoc præfens decretum ipfis innotefcat, ftatim fe ab uxoribus feparent, non tantum, quoad thorum, & menfam, fed etiam quoad contubernium; necnon declarat, eos, quamdiu ita manfe- B rint, lethalis noxæ, atque graviffimæ, concubinatus nempe reos continenter fore; tale enim Matrimonium verum non fuit, nec validum; immo ex jure nullum, nulliufque valoris; fed neque Præfules, aut epifcopi facultatem impertiri poterant ad id, quod adverfatur ecclefiæ regulis, in ipfa perpetim, ac inviolabiliter fervatis, facrifque Conciliis generalibus ab univerfo terrarum Orbe receptis: quoad illos vero, qui femel tantum contraxerunt, fynodus confulet fanctiffimum papam, ac pontificem Romanum, ut tanquam caput, & Dei univerfæ ecclefiæ Paftor, ac doctor, & quid facto opus fit doceat, ac præcipiat, quod verò ab eo C præceptum fuerit, exactiffime cuftodietur.

DECRETUM XVII.

CLXXVI. Declarat Synodus, presbyteros, qui tanquam obedientes filii, Synodi confilium fectantes, a feminis, cum quibus convictum habent, fe feparaverint, poffe poft feparationem in minifterio facrorum Ordinum permanere, ac Sacrum celebrare, dum aliunde impediti non fuerint; unde ab irregularitate ex bigamia erunt immunes, qua in re indulgenter agit Synodus, tum proniorem ut viam ad hanc feparationem fternat, tum quia commiferatur eorum impe- D ritiam, qui a vafritie, & nimia fuorum cupiditate Præfulum, a quibus docendi erant, fuerunt miferrime feducti. Et quia facerdotes matrimonium contrahentes, juxta facros Canones, irregularitati fubjacent, Illuftriffimus Metropolitanus, auctoritate ordinaria, & Apoftolica, qua in hac ecclefia fungitur, Sede vacante, omnes Clericos facris initiatos, qui Synodo obaudientes, uxores dimiferint, ac facra minifteria exercere voluerint, ab irregularitatis impedimento

A folvit, ipfifque facultatem facit, libere, ac licite, quantum attinet ad impedimentum hujufmodi, fuos ordines exercendi.

DECRETUM XVIII.

CLXXVII. Cum uxores presbyterorum; quas *Caratiaras*, (*a*) five Caffanarias appellant, hoc titulo, non folùm digniorem locum in populo, & ecclefia, amplioremque honoris fignificationem obtinerent; verum etiam proventus in ecclefià, ubi conforte miniftrabant, lucrarentur, perinde ac illi, ceterique facerdotes; immo & aliquando multo pinguiores, quam facerdotes alii, vel ob antiquitatem, vel ob aliam præeminentiam, qua confortes fruerentur: præcipit Synodus, ut illæ, quæ ab hujufmodi presbyteris fe non feparaverint, nullum deinceps emolumentum lucrentur, nec a facerdotibus diftributionum participes fiant. Si vero Synodi præceptionibus obtemperaverint; pars una diftributionum per modum gratuiti fubfidii pro fe, fuaque familia alenda iis elargiatur, honor etiam, locufque, quem hactenus in populo, & ecclefia obtinuerant, eis confervetur.

DECRETUM XIX.

CLXXVIII. Quamquam Synodus, ea, qua par eft, obfequentis animi reverentia, Tridentini Concilii fanctiones omnes, etiam quæ ad rectum ecclefiæ regimen, morumque reformationem pertinent, olim recepit, & femper in pofterum fervabit; quod tamen in eo Concilio præcipitur, ne permittatur, ut miniftrent illegitimi filii presbyterorum in eadem ecclefia, in qua eorum parentes miniftrant, vel alias miniftraverunt; declarat, non extendi ad filios facerdotum hujus diœcefeos, qui hucufque pro legitimis habiti funt, tum quia Matrimonium, unde orti funt, ad hanc ufque diem communiter habitum eft pro legitimo, tum ob multitudinem filiorum hujufmodi ecclefiis infervientium, tum ob pericula, eaque graviffima, quæ, fi id non permitteretur, huic diœcefi impenderent. Declarat infuper, eos poffe in ecclefiis iifdem miniftrare, in quibus miniftrant parentes, poffe etiam earumdem ecclefiarum vicarios conftitui; quod intelligi tantum debet de filiis illegitimis ex matrimonio, apud eos valido exiftimato, procreatis; fi quos alios vero filios deinceps fufceperint, in eos decretum Concilii Tridentini in toto fuo rigore fervandum effe ftatuit.

(*a*) Apud latinos etiam dictæ fuerunt epifcopæ, presbyteræ, diaconæ & fubdiaconæ uxores epifcopi, presbyteri &c. quæ maritis earum ordinatis, epifcopi, presbyteri &c. relictæ dicebantur, quæ lege perpetua coelibatus tenebantur, non fecus ac mariti: Lege *Can.* 2. *Concil. antifiodoren.* Toletani 1. *Can.* 18. & aliis in conciliis, plures. Ex Virginibus autem, aut Viduis, inaugurabantur diaconiffæ, ut ecclefiæ minifterio, maxime pro baptifmo Mulierum defervirent: & hæ etiam innuptæ remanebant. In ecclefia vero Orientali Uxores tantum epifcoporum electorum, quum earum mariti ordinantur, mutuo & prævio amborum confenfu, caftitatem promittunt, & aliquod ingrediuntur monafterium. Munera feptem potiffimum obibant in Oriente extra altare: ad altare etiam aliquibus in rebus miniftrabant tam Diaconiffæ, quam uxores presbyterorum: at quod *Mulieres fervire ad altare non audeant*, juffit Italo Græcis Ben. XIV. Conftit. *Etfi Paftoralis anno* 1742. Id eft animadverfione dignum, in patriarchatu Antiocheno, Abbatiffas Monialium, quæ etiam erant Diaconiffæ, tefte Bathebræo: *Subditis Monialibus Eucharistiam porrexiffe*. Vide Allemanum *Differt. de Syr. Neftorian.* pag. 850.

ANNO CHRISTI 1599.

DECRETUM XX.

CLXXIX. Quoniam ſimoniæ crimen, quo res ſpirituales pretio temporali comparantur, inter graviora reputat eccleſia, illudque tanquam chriſtianæ reipublicæ pernicioſiſſimum, acerrimis pœnis Deus ſupremus criminum vindex punit, Synodus cohibere nequit lacrymas, animo recogitans, univerſam hanc Diœceſim fuiſſe ſcelerum hujuſmodi colluvione pene obrutam: palam enim pro ſacramentorum adminiſtratione pretium, & pecuniæ exigebantur, itaut nunquam ea conferrentur, quin prius aut apud ſacerdotes, aut in Capſulis eccleſiæ, poſtea inter ipſos diſtribuendum pretium deponeretur, nec (quod piorum exhorreſcant aures) ipſa divina Euchariſtia aliter miniſtrabatur; ſimiliter relaxationes legis prohibentis conjugia inter conſanguineos, & affines; abſolutiones ab anathematis vinculo; conſecrationes Altarium; collatio ordinum tam minorum, quam majorum; facultates ad ordines alibi ſuſcipiendos, epiſtolæ dimiſſoriales pro clericis ad alias dioeceſes tranſeuntibus, & alia hujusmodi, pacto, & ſoluto pretio concedebantur. Synodus itaque ut execrabilem hanc, & teterrimam Chriſtiani populi luem procul avertat, (*a*) præcipit in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub anathematis poena ipſo facto incurrenda, ut pretium nullum, nihilque pretio æſtimabile accipiatur, ac ſolvatur pro rerum ſpiritualium, quas nuper recenſuimus, aliarumve ſimilium conceſſione: atque adeo ſacerdotum nemo pro adminiſtratione Sacramentorum audeat aliquid ſumere, neque aliquis pro eo quidquam largiri, ſed omnino gratis fideli conferantur populo Sacramenta, juxta præceptum domini noſtri Jeſu Chriſti: *Gratis accepiſtis, gratis date*. Excipimus tamen eleemoſynas ſpontaneas, quas fideles voluntarie, nulloque habito reſpectu ad Sacramentorum adminiſtrationem, conferre voluerint, dummodo id non faciant quando ſacramenta recipiunt. Sacerdos itaque, qui contra fecerit, ultra anathematis poenam, ab ordinibus, & emolumentis maneat per triennium ſuſpenſus: vicariis etiam curæ

A ſit, ut de his rudis populus certior fiat, ne deinceps accidat, ut plures ex pauperibus in Silvis degentes ſuos non adducant parvulos baptizandos, eo quod ipſis pretium non ſuppetat ſolvendum pro baptiſmo, id quod antea pluries accidiſſe ſynodus non ignorat. Presbyteri etiam contenti ſint ſtipendiis, quæ pro officiis funeribus, ac miſſarum celebratione accipiunt, quibus nullam ſimoniæ labem ineſſe ſynodus declarat, ſed unice eo ſpectare ſtipendia hujuſmodi, ut ſacerdoti ea die celebranti congrua alimenta non deſint. Idem docet ſynodus de gratuitis aliis largitionibus, quæ ad ſpontaneam, Deoque gratam beneficentiam Chriſtifidelium erga ſacros miniſtros pertinent:
B quamobrem, ut hactenus factum eſt, etiam in poſterum inter illos diſtribui debent. Declarat inſuper ſynodus, quod ſi forte aliqui ab anathematis poena, in quam ob grave aliquod incurrerunt crimen, abſolvantur, quamvis nihil ab iis accipi poſſit tanquam abſolutionis pretium, poſſe nihilominus iis in poenam admiſſi criminis, habita ad id a præſule facultate, pecuniariam mulctam irrogari, quæ tamen moderata ſit, & non niſi in Chriſtianæ pietatis opera, vel in eccleſiæ fabricam impendatur; ſi vero egenus fuerit delinquens, eccleſiæ alicujus ſervitiis addicatur, mulcta pecuniaria prætermiſſa, ipſique præfiniatur certa temporis menſura,
C major, vel minor, juxta majorem vel minorem criminis gravitatem.

DECRETUM XXI.

CLXXX. Cum omnimode peroptet ſynodus, pernicioſiſſimum ſimoniæ vitium ab hac dioeceſi radicitus evellere, probe noſcens, illud adeo increviſſe ob indigentiam rerum neceſſariarum, qua eccleſiæ miniſtri premebantur; vehementer orat omnes hujus dioeceſeos populos, ut ex iis, vel viritim homines ſinguli, vel unumquodque commune juxta vires, præfinitam aliquam pecuniarum ſummam, ad modum, vel voluntariæ ſtipis,
D vel decimarum largiatur, qua ſumma contributa ſuſtentari poſſint vicarii, & animarum curam gerentes, quibus ad Divini cultus ſplendorem indiget eccleſia: de qua re ſta-

(*a*) Simoniaca hæreſis procul ſemper rejecta eſt a catholica eccleſia, quæ non prius erecta eſt, quam Simon caderet; quod ſi aliquis particularis homo, vel particularis eccleſia, ea infecta fuit labe, illico a ſummis pontificibus & conciliis, contra eſt itum. Validius autem graſſata ſemper eſt in eccleſiam Orientalem: ubi etiam inter Catholicos apoſtolicæ Cathedræ addictiſſimos Maronitas, ejus labis ſpecies quædam ad hæc uſque tempora retenta eſt, etenim in Monte Libano & patriarchatu Antiochiæ Maronitarum, non conferebantur Sacra Olea, niſi ſolverentur debitæ Antiſtiti pecuniæ: quam tamen omnium malorum radicem evellere tentavit Joſ. Simon. Aſſemanus Ablegatus a Clem. XII. in concilio Montis Libani, coacto in monaſterio de Loayſa in Choſroena 30. *Sept. anni* 1736. evulſa tandem penitus fuit a SS D. N. Benedicto XIV. anno 1741. approbante canonem concilii Loayſæ, in quo *probibebatur patriarcha facere quamcumque exactionem, in diſtributione Olei Sancti Parochis*: etſi aliqui contra niterentur. Fere omnes abuſus, quos hic memorat Synodus, irrepſerant in Angliam ante *annum* 1100. adeout concilium Londinen. *an.* 1125. ſub Honorio II. iis medicamen allaturum, ſtatuit *Can.* 2. *Ut pro Chriſmate, pro Oleo, pro Baptiſmate, pro viſitatione infirmorum, ſeu unctione, pro communione corporis Chriſti, pro ſepultura nullum omnino pretium exigatur*. In corporis Chriſti diſtributione, nummis collatis peracta, turpius id apparet quaſi nempe iterum Chriſtus venderetur; idcirco prohibitum fuit, *Obolos, vel aliam qualibet ſpeciem* exigere a communicante; *in Can.* 23. concil. Quiniſexti, ſeu Trullani, & in Londinenſi mox laudato. In aliquibus Hiſpaniæ citerioris locis non ſine offenſione, nec ſemel vidi infixos in Cereo baptizandi, nummos argenteos, immo & aureos, parocho ceſſuros: & etiam adminiſtrato ægris Viatico, non tantum menſæ candelas, ſed & ceteras aliorum in cubiculo extantium celeri manu, ab eccleſiæ inſervientibus abripi; quo jure quave decentia, videant alii.

statuenda, reverendus Metropolita in qualibet ecclesia agat cum populo, idque ipsi inculcet, christianos nempe ad id jure tum Divino, tum humano obstringi; nihil enim æquius, quam quod alimenta præbeant sacerdotibus, pro iis Deum orantibus, ac spirituale pabulum omnibus distribuentibus, quique & Deo, & præsulibus Dei vices gerentibus de iis rationem reddere debent.

DECRETUM XXII.

CLXXXI. Ut quoquomodo obviet synodus sacrorum ministrorum hujus dioeceseos indigentiæ, atque adeo simoniæ viam omnem præcludat, cum populi, qui præfinitam aliquam summam contribuere debent, utpote inopes, omnia quæ ad victum corporisque cultum illis necessaria sunt, subministrare non valeant, flagitat a catholica majestate regis Lusitaniæ, ut tanquam illius christianitatis protector, ac in istis regionibus rex unicus dominusque christianus, dignetur pro ea, qua pollet liberalitate, ac beneficentia, annuam pensionem mille saltem, ac quingentorum *Crucigerorum* attribuere (*a*), ex qua simul, & pecuniarum summa a populis exigenda, hujus dioeceseos vicariis congrua suppetant alimenta; & plane confidit, minime defuturam regionibus hisce regalem beneficentiam, qua Indiarum regiones ceteræ fruuntur. In spem hanc insuper erigitur ab exemplo concilii provincialis Goensis tertii, quod cum maxime optaret horum christianorum obedientiam erga ecclesiam Romanam promovere, necnon simoniæ vitium ab his regionibus propellere, idem beneficium enixe rogavit. Postulat ergo synodus ab illustrissimo Metropolita, ut ad hunc finem apud regem preces suas, operamque interponat, illi & ecclesiæ hujus vota, & sacrorum ministrorum indigentiam exponendo; interim vero donec regium responsum habeatur, ipse D. frater Alexius de Menesses, utpote archiepiscopus Metropolitanus, & hujus synodi præses, secum reputans quanti momenti sit, simoniæ vitium eradicari, & ecclesiarum regimini præesse vicarios ipsis addictos, qui & sacramenta administrent, & res ecclesiæ prudenter, ac attente gerant, mille & quingentos Crucigeros annuos assignat, e stipendiis Goæ detrahendos, qui inter vicarios distribuantur, quos ecclesiis singulis in hac synodo constituere decernit, prout legitur in distributione publicata, & ab eodem archiepiscopo sua subscriptione, & majori suæ archiepiscopalis cancellariæ sigillo munita, quæ illico lecta fuit, audiente, & approbante synodo.

DECRETUM XXIII.

CLXXXII. Quoniam in hac dioecesi longe plures sunt clerici, quam quos divini cultus, & ecclesiæ necessitas postulat, & sacrum Tridentinum concilium, non nisi ecclesiæ necessarios ad ordines promoveri permittit: præcipit synodus, ut in hac sede vacante, quandiu novus præsul non advenerit, penes quem sit illius regimen, nullus initietur Sacris, nec ad id facultas ulli concedatur, solumque illis, qui jam initiati sunt, progredi ulterius ad alios majores ordines liceat, prout visum fuerit Gubernatori in hac dioecesi, per illustrissimum Metropolitanum instituendo: monet etiam Synodus, ut qui ad sacerdotalem gradum ascendere debent, instruantur in iis, quæ pertinent ad sacramenta, eorumque administrationem, ac formam absolutionis Sacramentalis, ut ubi opus fuerit, aut in casu necessitatis ea uti possint, absolutionem pariter a censuris, quæ semper præcedere debet Sacramentalem absolutionem peccatorum in confessione, saltem conditionalis.

DOCTRINA

De Sacramento Matrimonii.

CLXXXIII. Septimum sacramentum Matrimonium est; & significat juxta Apostolum eam, quæ est inter Christum, ejusque ecclesiam unionem. Perficitur Matrimonium mutuo amborum conjugum consensu, verbis, vel signis de præsenti declarato, consensu inquam, qui juxta verborum, vel signorum expressionem suum in præsens sortiatur effectum. Consensus hujusmodi, qui quidem a mundi exordio (*b*) cœpit esse, & sub quacumque lege fuit, a Christo Domino, sacramentorum novæ legis institutore sacramenti dignitatem accepit;

(*a*) Lusitanice *Cruzados* est monetæ genus, pendens aut æquivalens quinque paulis Romanis, & 6. bajoc: si vero sint *Cruciati* seu *Crucigeri* aurei; quilibet horum valorem habet 56. *Paul. Rom.* la Crozæus *pag.* 256. vertit pro Cruciatis, *scuta*: at non bene, quilibet enim Cruciatus argenteus non pendet in Lusitania nisi 48. *Bajoc.* Romanos; & Romæ ut diximus æquivalet 56. *Bajocis*, aut 5. *Pauli & Baj.* 6. aut alio nomine 440. *Reys:* Lusitanis.

(*b*) Sub hac ratione, & ut est naturæ officium, institutum & initum fuit Matrimonium in Paradiso, ante peccatum, inter Adamum & Evam; atque illa nuptiarum lex, quam ipsa dictaverat natura, a Deo confirmata fuit. Vide Tertull. *lib. de Anima cap.* 11. Hieron. *in Cap.* 5. *Epist. ad Ephesios*, & August. *Lib. de Bono Conjug. cap.* 13., & *lib.* 14. *de Civit. Dei cap.* 22. Concilium etiam Senonen. *anno* 1528. in Decretis morum: *Decret.* 39. asserit: *Matrimonium esse a Deo in Paradiso, & in statu innocentiæ institutum*. Sed omnium luculentior habetur institutionis ejus explicatio in concilio Moguntino *anno* 1549. *in cap.* 36. per hæc verba: *Matrimonium quippe, ab initio ad officium naturæ institutum; tandem ex Dei benignitate, infirmis hominibus ad remedium cessit: ut jam hac maris & feminæ commixtio; quæ alioquin propter turpem concupiscentiæ motum, peccato non careret: propter gratiam Sacramenti, conjugibus ad peccatum non imputetur, sed sit honorabile connubium, ac thorus immaculatus*. Vocatur Sacramentum etiam, in latiori quodam sensu a Theologis; connubium sub lege naturæ & scriptâ; ceterum ab uno Christo ad Sacramenti honorem proprie fuit elevatum. Videsis Tournely *De Matrim. Quæst.* 2.

pit; Unde matrimonium dupliciter considerari potest, & ut contractus, ac naturalis conjunctio, & ut sacramentum a Christo Domino nostro institutum. Conjugio indissolubile, ac perpetuum vinculum Deus adnexuit, quod mors sola dissolvit; juxta illud Christi: *quod Deus conjunxit, homo non separet*. Hoc vinculum ipsi sub utraque consideratione competit, sed potissimum competit ipsi tanquam Sacramento. Per illud, sicuti & per reliqua Sacramenta, confertur gratia; etenim Christus ipse auctor & Institutor divinorum Sacramentorum, sua nobis meruit passione gratiam, qua naturalis ille amor perficeretur inter uxoratos; & firmaretur conjunctionis matrimonialis nexus inter conjuges, & conjuges ipsi sanctificarentur. Duplicem etiam respectum invenimus, & finem in Matrimonio, ob quem institutum fuit: primo & præcipue ob procreationem, & generationem prolis ad mundi conservationem, & propagationem populi fidelis Deo inservientis: secundo & minus præcipue ob remedium libidinis, quo nempe uterentur in hoc propensi vitium, uti remedio a Deo accepto, ne in illud laberentur, cum suis uxoribus in eodem manentes contubernio. Quamobrem non semel tantum, sed pluries iniri matrimonium potest femina, vel viro conjuge vita functo, cum non solum in primo, sed etiam in reliquis conjugiis matrimonii finis obtineri possit. Quibus ita se habentibus, tanquam hæreticos detestatur ecclesia, reprobantes secundas nuptias tanquam illicitas, quod antiquitus nonnulli asseruerunt Hæretici, ac nostris hisce temporibus tuentur in his regionibus aliquæ Ethnicorum sectæ, superstitioni magis addictæ. Ex prædictis illud etiam consequitur, non solum matrimonium posse contrahi inter eos, qui fœcundi sunt, & vim habent gignendi prolem, sed etiam inter steriles, de quibus juxta consuetum naturæ cursum nulla spes est, ut filios procreent: possunt enim vero ii saltem matrimonii finem alterum obtinere: ii vero, qui neutrum finem obtinere possunt, ut pueri impuberes, & qui ad usum Matrimonii sunt perpetuo inhabiles, Matrimonium contrahere nequeunt: quia tamen primum impedimentum a minori ætate ortum, cessat pubertate adveniente, idcirco ecclesia certum præfinivit tempus, quod nisi fuerit expletum, matrimonia iniri non possunt. Quidquid vero de primævo rigore, lege naturali, & subinde de lege Mosaica remissum est, Christus in lege sua Evangelica in integrum restituit. Quamvis enim antiqui Patres ex primævi juris relaxatione a Deo concessa, plures duxerint Uxores, & lex Mosaica permiserit libellum repudii, neutrum tamen post legem Evangelicam licet. Quamobrem Matrimonium pristinæ puritati restitutum fuit, nec licet cuiquam plures habere Uxores, aut quam habet repudiare, aut aliam ducere, prima superstite. Tria insuper sunt matrimonii bona, præcipua, primum nempe Prolis generatio, per quam Populus fidelis propagetur, & latius veri Dei cultus extendatur: secundum est fides, quam quilibet conjugum illibatam servare debet erga alterum: tertium perpetuum Matrimonii vinculum, quo significatur indissolubilis conjunctio, & unio Christi cum sua ecclesia; & licet fornicationis, adulteriique causa, licita fiat conjugum separatio quoad contubernium, non licet tamen cum alio matrimonium contrahere, quia Matrimonii valide contracti vinculum, non aliter quam alterutrius morte conjugis dissolvi potest.

DECRETUM I.

CLXXXIV. Sacra Mater Ecclesia celebrationem contractus Matrimonialis ita statuit, ut vel primo aspectu sanctum quid esse, sancteque tractandum omnibus innotesceret: itaque ad plura vitanda valde absona, atque adeo dignitati hujus Sacramenti minime consentanea, constituit, palam, ac in facie ecclesiæ matrimonia celebrare, scilicet coram vicario proprio, & parocho, aliove sacerdote de ipsius, aut præsulis licentia; præsentibus etiam duobus, vel tribus testibus; quodlibet autem matrimonium absque hujusmodi solennitate parochi, duorumque testium celebratum, eo ipso nullum fore, (*a*) nulliusque valoris: & quod consectarium erat, decrevit insuper, ut nec ipse parochus sine duplicis testis præsentia, nec sacerdos alius sine parochi facultate audeat aliquos conjungere. Quæ cum in hac Diœcesi minime servari Synodus certo sciat, nam coram quocumque ex Cassanariis, & ubilibet pro contrahentium libito Matrimonia celebrantur, ex quo, & morum dissolutio, & non leves perturbationes oriuntur. Præterea diversos ritus (*b*) ac verba diversa in variis Regionibus ad hanc Diœcesim pertinentibus usurpari in contrahendis connubiis; præcipit, ut omnia supradicta, quæ Tridentinum Concilium statuit, integre serven-

(a) Clandestina conjugia *semper detestata est Ecclesia Dei* ut ait Trident *de Matrim. in Decret. de reform cap.* 1. & quidem a temporibus apostolicis: Sanctus enim Ignatius ad Polycarp. ait: *Decet ducentes & ductas cum sententia episcopi unionem* (matrimonialem) *facere, ut sit secundum Dominum, & non secundum concupiscentiam*. Consonat Tertullian. variis in locis, & maxime *lib. 2. ad Uxorem* Hormisdas *apud Gratian.* 30. q 5. Plura etiam capitularia, signanter Pippini regis *anno* 735 & concilia multa; has etiam clancularias nuptias videtur Deum variis modis in Gallia punivisse cum ex *lib. 7. Capitular. Reg. Franc. Cap.* 79. apud Marten. *De rit. tom. 2. col.* 343. constet, ex illis procreatos esse cæcos, claudos, gibbos, lippos &c. Ipsis tandem Ethnicis non probabantur dicente Apulejo *Lib. 6. Nuptiæ in Villa, sine testibus & patre non consentiente facta legitimæ non possunt videri*.

(*b*) Tridentinum non reprobat alios ritus & verba; cum enim statuit ut parochus dicat: *Ego vos conjungo &c.* subdit; *vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujusque provinciæ ritum*. Vide *Sess. 24. Dec. de Reform. cap.* 1. Unde non recte aliqui Scholastici in illis verbis Matrimonii ritum figunt, quæ ut ait Martene *De ritibus tom. 2. col.* 347. inaudita erant antiquis, quæque in aliqui-
bus

ventur: quamobrem quodcumque connubium, Concilii Tridentini decretis dissentaneum, atque adeo contractum sine parochi, duorumque testium præsentia, declarat esse nullum, & contrahentes non jungi matrimonio, sed concubinatu implicari. Decernit insuper ut parochus, qui sponsum, & sponsam audeat jungere, sine duorum saltem testium interventu, similiter Sacerdos, qui absque licentia Parochi aut Ordinarii matrimonio assistat, ab ordinibus, & proventibus per annum absque relaxationis spe, sint per suspensionis censuram impediti: Matrimonium itidem declaretur nullum, quique ita contraxerunt, rursus conjungantur. Postremo declarat, posse contrahentes per alterutrum parochum, sive viri, sive feminæ conjungi, & si ut plurimum per feminæ parochum conjungi soleant.

DECRETUM II.

CLXXXV. Matrimonium contrahi debet verbis exprimentibus mutuum consensum pro tempore præsenti, quod cum in hac dioecesi plerumque servari non soleat, sed non raro contrahentes consentiant per verba habitura suum effectum pro tempore futuro; præcipit Synodus, ut ubi sponsus, & sponsa se sistunt ad ecclesiæ fores, parochus, vel alius Sacerdos ab illo delegatus, aut cui præsul facultatem fuerit impertitus, superpelliceo indutus, ac stola e collo pendente, & coram duobus saltem Testibus, eos interroget; num velint inter se contrahere? Illisque voce tenus asserentibus, aut manifestis signis consensum explicantibus, itaut nullus supersit dubietati locus: postea sacerdos extremitatem alteram stolæ e collo suspensæ superponat palmæ suæ manus sinistræ, supra quam stolæ extremitatem interjectam recipiat dexteram inversam sponsæ, cui decussatim jungatur deinde dextera sponsi in crucis speciem, sic vero junctas dexteras, stolæ extremitate altera contegat, iisque dexteram suam superimponat, itaut manus ambæ sacerdotis intercipiant novorum conjugum dexteras stola coopertas. Quibus peractis, signet dexteras conjugum signo crucis, illisque benedictionem impertiatur, dicens: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.* Curet deinde ut sponsa dicat: *Ego N. accipio te N. in meum maritum legitimum, prout præcipit Sancta Mater ecclesia Romana.* Mox eamdem ferme usurpans verborum formulam, sponsus dicat: *Ego N. accipio te N. in meam legitimam uxorem, prout præcipit Sancta Mater ecclesia Romana*: quibus verbis adjungat sacerdos: *Et ego auctoritate qua fungor, vos in Matrimonium conjungo; In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen;* & aspergendo eos aqua benedicta dicat: *Per aspersionem hujus aquæ benedictæ donet vobis Dominus salutem, & benedictionem Amen.* Si vero conjuges primas celebraverint nuptias, eos ad Aram maximam ducat, & super illos ibi genuflexos, benedictiones recitet, quæ habentur in Rituali Romano *de administratione Sacramentorum*, quod Syriace translatum ad manus sit in omnibus ecclesiis: si autem contrahentes fuerint vidui (*a*), benedictiones non recitabit, sed facta oratione intra ecclesiam, eos dimittet.

DECRETUM III.

CLXXXVI. Ut nulla circa Matrimonia fraus obrepat, innotescant etiam impedimenta ipsis obstantia; constet insuper cunctis de eorum celebratione: nec non quoad omnia Sacro Concilio Tridentino conformentur: præcipit synodus, ut inviolabiliter, ac rigorose, quæ ab illo stabilita sunt, observentur, atque adeo nomina futurorum conjugum publicentur in ecclesiis intra illorum Parochiam, idque tribus diebus festis, & Dominicis, ubi populus ad audiendam missam convenerit, fiat per Parochum, vel alium de ipsius mandato; dicendo

optat

bus Ritualibus etiam *ante 400. annos* exaratis desiderantur. Memorare libet quod habent acta S. Amatoris, episcopi Antisiodor. qui cum celebraret nuptias, & episcopus Valerianus, loco verborum benedictionis nuptialis, recitasset orationes pro ordinando Diacono; solo ipso & conjuge id animadvertentibus, *quasi divino nutu id factum esset, de proposito servandæ Virginitatis tractare cœperunt*. Sacerdotis verba, quibus nubentes jungebantur, arbitraria fere videntur fuisse, percurrenti antiqua Ritualia, & lingua vernacula plerumque, ut *in Ord.* 11. Martene, in quo legitur: *Decet anneau te espouse in nomine Patris &c. In Ord.* 13 rhythmus iste ad annulum habetur.

Par cet anel l' Elise enjoint.
Que nos deus cueurs en ung sojent Joints.
Par uray amour & loyale foy.
Pour tant, je te metes en ce doy. In nomine Patris &c.

Deinde subjungebat Sacerdos: *Desponso vos in facie Ecclesiæ. In nomine &c.*

(*a*) Secundas nuptias ægre semper tulit ecclesia, quasi esset incontinentiæ signum bis contrahere; immo antiquiores ex patribus, bigamiam fornicationi & adulterio adnumerant; neque permittebantur nisi certis legibus. 1. ut mulier nonnisi transacto luctus anno contraheret. 2. ut consensus Sacerdotis & populi accederet. 3 quod etiam hic ordinatur: privabantur benedictione nuptiali. 4. non coronabantur. 5. arcebantur ab Ecclesiæ eleemosynis. 6. subjacebant publicæ poenitentiæ, & ab Ecclesiastica communione excludebantur anni aliquando, aut biennii spatio. Dura semper visa est, lex imposita Hispaniæ Regnis in Concil. *Tolet. 13. anno* 683. ut nimirum a secundis nuptiis omnino abstinerent: durior autem quam paulo post edixit Concil. 3. *Cæsaraugustan. Can. 3. anno* 791. nempe *Ut relicta Principis .... vestem secularem deponat, & alacri curiositate religionis habitum assumat*. Tandem bigami non coronabantur; sed ex quo Copronymus Eudoxiam in tertiam sibi uxorem adscivit, in aliquibus Græciæ ecclesiis etiam hodie coronantur a Sacerdote, qui Virginibus aptat corollam ipsarum capiti, Viduis vero humero imponit; quod lepide irridetur a Theodor. Studita *Ep. ad Naucrat apud Marten. tom. 2. col.* 349. *Tertio nubenti* (ait ille) *ubi nam ponetur corona? In manu, an ad genu?*

optat contrahere Matrimonium N. Filius N. N. & N. talis loci naturalis, cum N. Filia N. & N. naturali talis loci; qui aliquod sciat Impedimentum opponendum, sub excommunicationis pœna illud exponat. Vicarius autem, cui aliquod impedimentum legitimum denuntiabitur, contrahere volentes non conjungat, quin prius Præsulem de impedimento moneat, ut quod æquum judicaverit, decernat; legem autem has denuntiationes, & præconizationes præscribentem, præsul tantummodo relaxare poterit, ubi tamen probabiliter suspicetur, aliquem fore, qui perperam eas nuptias impedire conetur; & quamvis tunc illis omissis, a Vicariis conjungi possint, nihilominus id non præstent, nec nuptiis solemniter benedicant, nisi prius in ecclesia denuntiationes fiant, ut siquæ alia fuerint impedimenta facilius innotescant; nisi præsuli visum fuerit opportunum, quantum ad hanc rem quidquid lege præscribitur, prorsus remitter: Concilium enim Tridentinum id ejus prudentiæ ac arbitrio permittit. Sacerdos vero qui conjugium contrahere volentes, non præmissis denuntiationibus, nec habita ad id a præsule facultate, conjunxerit, per semestre ab ordinum exercitio, & ecclesiasticorum proventuum perceptione, per censuram suspensionis prohibeatur.

DECRETUM IV.

CLXXXVII. Sacri Concilii Tridentini vestigiis inhærendo (*a*) præcipit Synodus, ut in unaquaque curiali ecclesia habeatur liber, cujus paginis singulis notæ numerales præsignantur, non secus ac in libro, in quo recenter baptizati recensentur, juxta ea, quæ præscripsimus, ubi de Sacramento Baptismatis. Vicarius in hoc libro nomina contrahentium scribat, locum etiam, diem, mensem, & annum, & testes, qui præsentes extiterint, quos communiter vocant Patrinos: in hunc modum: *Die N. mensis N. anni N. Ego N. Vicarius ecclesiæ* (apponatur hic nomen Sancti illius, cui di D cata est ecclesia, & loci ubi illa sita est) *in matrimonium conjunxi N. filium N. & N. cum N. filia N. & N. tali loco natos, utrumque ad ecclesiæ januam juxta Sacrum Concilium Tridentinum, fueruntque testes N. & N.* Deinde nomen suum Parochus & ambo testes subscribant; quando vero alius sacerdos, facultate sibi a vicario, vel præsule impertita, aliquos matrimonio conjunxerit, subscribet ita: *Ego N. Cassanarius de licentia N. vicarii loci N.* (vel *de licentia* A *Prælati*, si eam habuerit) *conjunxi ad ecclesiæ januas N. filium N. & N.* (nominatis parentibus ipsius) *loci de N.* [locum designet, in quo degunt, prout præcipitur a Concilio Tridentino] *fueruntque testes N. & N.* quorum nomina scribat: postea suum nomen addat, idemque post illum faciant testes, qui matrimonio, dum contraheretur interfuere: & hic liber inter alios ecclesiæ diligenter asservetur. Præsul etiam in Visitationibus, si quid de rebus nuper præscriptis neglectum fuerit, sedulo inquirat.

DECRETUM V.

CLXXXVIII. Quoniam Matrimonium B Sacramentum est, atque adeo gratiam confert, ut ad illud contrahentes digne accedant, hortatur Synodus, decretis Tridentini inhærens, (*b*) præcipitque, ut illi triduo ante, graves culpas, si quas habent, confessione expient, ac deinde, nisi aliquid obstet, Sacram Mensam adeant; quod si secus fecerint, a vicariis, quorum erit de hac re diligenter inquirere, ad celebrationem matrimonii non admittantur. Matrimonia insuper statuit, ut non alibi, quam in ecclesia celebrentur, qua in re caveant contrahentes, ne vel propria, vel aliorum ignavia ad ecclesiam accedere detrectantium, se abripi sinant. Quæ tamen sic accipi vult C Synodus, ut nihilominus matrimonium verum sit, ac validum ubicumque celebretur, dummodo fiat coram parocho, ac duobus testibus: solum itaque ut ea, quæ Sacramento debetur decentia servetur, parochis inculcat, ut seclusa urgentissima causa, matrimoniis extra ecclesiam non assistant.

DECRETUM VI.

CLXXXIX. Perpetuo ecclesia, etiam in lege veteri, gradus prohibitos proquinquitatis agnovit, intra quos matrimonium celebrari nequit, & celebratum nullum est, D & irritum; & ex hujusmodi gradibus alii sunt, intra quos divino naturali jure prohibetur, ut primus gradus inter ascendentes & descendentes, ac inter Fratres; alii qui jure prohibentur positivo. Itaque declarat synodus, gradus, intra quos præsenti tempore ecclesia matrimonium, non habita prius relaxatione, contrahere vetat, contractumque sine illa, nullum sortitur effectum, computari debere usque ad quartum gradum *inclusive*, tum consanguinitatis, tum affinitatis, nec ultra extendi; in quorum secundo recen-

(*a*) Trident. Synod. *Sess. 24. Decret. de Reform. cap. 1.*

(*b*) Ita disponit Tridentin. *Decr. de Reform. cap. 1. Sess. 24.* Idem habet Remense *anno 1564.* celebratum. Animadversione dignum est illud Concilii Aquensis. *Contra maleficia, conjuges antequam contrahant, saltem triduo ante matrimonii consummationem sua peccata confiteantur, & ad Eucharistiam accedant*. Ita Aquense Concil. *anno 585. Tit. de Matrimonio*. Sub desponsationem etiam impertiebatur Sponsis sacra communio in Ecclesia latina, ut constat ex *Missale Gelasiano, & Ms. Codic. Remensi & Gellonensi*. In Græca idem fiebat, at sub una tantum panis specie communicabant; & licet in Euchologiis mentio fiat Calicis in nuptiis, intelligendum est loqui de calice vitreo, in quo vinum non consecratum ipsis porrigebatur; quique ex *Euchalog. Cryptæ Ferratæ* laudato ab Arcudio *lib. 7. cap.* 31 frangi subinde debebat; ne tamen isti componas ritum servatum in Madure, frangendi in nuptiis nucem indicam, vel *Coco*, qui Decreto Card Tournonii prohibitus fuit anno 1704. & a Bened. XIV. an. 1744. *in Constit. Omnium solicitudinum.*

recensentur ex Patruelibus Fratres (*a*) Filii ex Fratribus (*b*), & ex Avunculo ex parte patris, aut matris (*c*) in tertio filii consobrinorum (*d*) filii ex patruelibus (*e*) & ex avunculis patruelibus patris aut matris, (*f*) in quarto tandem filii Sobrinorum, & nepotes patruelium, & filii ex consobrinis patris, aut matris, aut patruelium avi, aut aviæ (*g*). Atque intra eosdem affinitatis gradus etiam prohibetur matrimonium inter affines uxoris, & viri, si cum aliquo eorum contrahentes prius conjuncti extiterunt. Inter affines vero per copulam illicitam impedimentum non protenditur ultra secundum affinitatis gradum; extra eos autem gradus, nulli sunt alii, qui matrimonium impediant. Contractum vero intra gradus illos quatuor, est prorsus irritum atque invalidum; & qui contraxerint, lethalis peccati concubinatus rei erunt, non veri conjuges. Quia tamen potest aliquando contingere, ut justis de causis, velint contrahentes conjugium inire, intra gradus jure tantum positivo prohibitos, matrimonium impedientes; si id contingat, petere debent legis ecclesiasticæ relaxationem, vel a sancta sede apostolica, vel a præsule, qui a sancta sede ad id delegatam facultatem habuerit, exposito gradu, a cujus impedimento per legis relaxationem solvi petit, necnon causa, quæ ad hoc ipsum compulerit; qua in re se gerat præsul, prout sibi in Domi- C no videbitur. Præsul insuper, qui relaxandi facultatem a sede Apostolica obtinuerit, id faciet omnino gratis, nihil accipiendo a contrahentibus, etiam spontanee exhibitum, ut ab hac synodo præscribitur. (*h*)

DECRETUM VII.

CXC. Ultra corporalem propinquitatem consanguinitatis, & affinitatis, quæ in præsignatis gradibus connubia impedit, alia

A superest cognatio, quæ pariter impedimento est connubiis. Vocatur hæc cognatio spiritualis, (*i*) & intercedit patrinum inter & matrinam, ac filium spiritualem, necnon inter Patrem, & Matrem ex una parte, Patrinum, & Matrinam ex alia, quæ personæ fiunt inter se compatres, & commatres. In Baptismo itaque patrini, qui puerum Baptizatum a sacro fonte excipiunt, similiter in Sacramento confirmationis, qui confirmandum adduxerit, & præsentaverit, & idem de aliis, quorum nuper meminimus, ut diximus in decretis de baptismate, & confirmatione, cognationem contrahunt, quæ quidem spiritualis cognatio, tam inter Patrinos, & filios spirituales, B quam inter compatres, & commatres Matrimonium impedit, itaut sine relaxatione a sede Apostolica obtenta, vel ab alio a sede Apostolica delegato, validum Matrimonium contrahi nequeat; & qui contraxerint, ob nefarium concubinatus crimen, æternæ damnationis rei sunt. Petant ergo cognationis hujusmodi vinculo obstricti relaxationem, juxta ea, quæ nuper dicta sunt. Admodum raro tamen, & nonnisi ex graviori aliqua causa relaxationes hujusmodi, juxta laudabilem ecclesiæ consuetudinem concedi solent.

DECRETUM VIII.

CXCI. Cum hactenus in hac dioecesi impedimentum cognationis, quoad aliquos gradus ulteriores jure ecclesiastico initum, non satis perspicue innotuerit, nec satis fuerit compertum, facultatem illud relaxandi propriam esse sedis Apostolicæ, hinc factum est, ut hujus ecclesiæ præsules, quantumvis a sede Apostolica non delegati, impedimentum hoc sæpe numero relaxaverint, atque adeo complures longe ante conjugia sic inierint, & sine ullo conscientiæ angore, tan-

(*a*) In textu habetur: *Primos com irmaos.*
(*b*) *Filos de irmaos.*
(*c*) *E Tio irmaos de Pay ou May.*
(*d*) *E no terzeyro primos segundos.*
(*e*) *Filhos de primos com irmaos.*
(*f*) *E Tios primos com irmaos de Pay ou May.*
(*g*) *No quarto primos terceiros, Filhos de primos segundos, e netos de primos com irmaos, e Tios primos segundos de Pay ou May, e primos com irmaos de Avo ou Avoo.* Combinationes graduum & Personarum inter se, quibus Matrimonium intra quatuor illos gradus prohibetur, plurimæ, præter allatas a synodo, recenseri possent. Et quidem Nestoriani gradus consanguinitatis & affinitatis observant, de quo vide Jesujabum Arzunitam *Can.* 13. & Timotheum *Can.* 18. Omnium autem diffusior est in recensendis personis Ebedjesus Soben. *Epit. Can. Par.* 2. *cap.* 1. qui designat quinque supra sexaginta feminas, totidemque mares, quibus ex propinquitate interdicitur Conjugium. Ad Græcos autem propius accedunt, quam ad Latinos, in recensendis gradibus; de discrimine vero inter Græcos & Latinos vide Arcudium *lib.* 7. *cap.* 30.
(*h*) Hæc ad præscriptum Tridentini Concilii stabilita sunt in quo *Sess.* 24. *cap. V. de reform. Matrim.* cavetur quod *vel nulla detur dispensatio, vel raro, ex causa, & Gratis concedatur.* Vide infra *Dec.* 8 *Not.*
(*i*) Canones Arabici Niceni statuunt, quod si quis contrahit cum Patrinis vel Matrinis, *Habeatur tamquam Ethnicus, donec separetur, & annis viginti agat pœnitentiam.* Trullana Syn. ait *Can.* 53. quod *separetur & pœnas subeat fornicatorum.* Ex ecclesiastico tantum jure, cognatio spiritualis Matrimonium dirimit, ratione ut videtur, desumpta ex cognatione legali adoptionis filialis: *Quoniam spiritualis necessitudo* [ait Trullan.] *seu affinitas, corporum conjunctione major est.* Initium hujus impedimenti statuitur a Juenino ante finem seculi quarti; at fundamento ruinoso *Epistola Deus dedit Papa ad Gordianum Hispalen.* Illud certum est, illius impedimenti meminisse sec. 6. Justinian. imperat. *in leg.* 26. *Cod.* Videsis eruditiss. Catalan. *tom.* 3. *in Concil. ad Can.* 53. *Trullan.* Altum est silentium de hoc impedimento in auctoribus Nestorianis, & eorum *Constitut. Synod.* unde ii & consequenter Malabarenses Christiani D. Thomæ, antiquam in hoc ecclesiæ suæ disciplinam tenuerunt, ut proximo Decr. 8. perspicue fatetur nostra Synodus. Italo Græci id observare tenentur ex *Constit. Bened. XIV. Etsi Pastoralis.*

ANNO CHRISTI 1599.

tanquam veri conjuges vivant, opportune synodo, ad consulendum veræ tranquillitati conscientiarum, visum fuit, ut prædictos conjuges a cognationis impedimento solveret R. Metropolita, ea facultate, qua in his regionibus pollet, sibi delegata per Diploma, sive Breve Gregorii papæ XIII. felicis recordationis, ad petitionem P. P. Societatis Jesu, ac per Clementem papam VIII. nunc Dei ecclesiam gubernantem confirmatum; quapropter hac utens facultate, & consultis etiam laudatis Societatis Jesu Patribus, ad sedandas conscientias eorum, qui freti concessionibus omnino irritis, contraxere connubia, prælaudatus Dominus omnes, qui prædicto modo irrite contraxerint, solvit ab omni impedimento, (a) orto a quocumque cognationis, sive spiritualis sive corporalis, sive consanguinitatis sive affinitatis gradu, ex iis, in quibus ex jure ecclesiastico, si matrimonium contrahatur, contractus nullam firmitatem habet, & omni caret effectu. Hanc insuper relaxationem firmam ratamque haberi vult, perinde acsi illa singulorum conjugum, qui illa indigent, expresse, & singillatim nomina recenserentur; quantumque de jure potest, ac debet, id totum tanquam factum accipi vult. Duo tamen hac in re præcipiuntur, primum a R. Metropolita, ut nempe conjuges hujusmodi ad majorem suæ conscientiæ securitatem, clam suis in domibus, vel ubilibet, ad ipsorum arbitrium, iterum Matrimonio copulentur coram quolibet Sacerdote (cuilibet enim ad id facultatem impertitur) & coram duobus testibus, juxta præscriptum Concilii Tridentini. Alterum quod a synodo præcipitur est, ne in posterum relaxationes hujusmodi ab impedimento cognationis concedantur, nisi ad normam Diplomatum, sive Brevium, quæ in his partibus ad hunc effectum a Sancta Sede Apostolica habentur: si vero secus relaxationes hujusmodi concedantur, irritæ prorsus erunt, & Matrimonia sic contracta, infirma prorsus, & nulla.

DECRETUM IX.

CXCII. Ut in omnibus ecclesiæ universæ se conformet: prohibet synodus, quod ab illa prohibitum est; (b) ne scilicet Nuptiæ celebrentur a prima die Adventus Domini, usque ad diem Epiphaniæ; necnon a quarta feria cinerum, usque ad diem Dominicum post Pascha, qui tamen dies est in ipsa prohibitione inclusus, nec solum hanc temporum exceptionem, juxta Ecclesiæ sanctionem vult inviolabiliter servari; sed insuper servari vetustissimam hujus ecclesiæ consuetudinem, juxta quam cum Quadragesimale jejunium inchoetur a die Dominico, qui dicitur quinquagesimæ, ab hac die pariter obligat, & servari debet nuptiarum prohibitio. Aliis vero diebus, quantumvis esurialibus, prout cuique visum fuerit, Nuptiæ celebrari poterunt.

DECRETUM X.

CXCIII. Cum in hac Diœcesi nulla ætatis contrahentium connubia ratio habita fuerit, idque Sacris Canonibus adversetur, præcipit Synodus, ne vir ullus, qui decimum quartum ætatis annum, nec femina ulla, quæ duodecimum non exegerit, Matrimonio copulentur. Declarat insuper; præsules legem hanc relaxare non posse, sed ipsorum tantummodo esse, si quis citra ætatem illam contrahere velit, ad examen revocare, an ad Matrimonium idoneus sit necne: Quod si deprehenderit, malitiam ætatis defectum supplere, poterit ipsi facultatem contrahendi impertiri, quod tantum fiat justis de causis, ut consultius sit conscientiæ contrahere volentium; ac ne Ethnicorum a teneris annis contrahentium imitatio in hac Diœcesi, in qua complures sunt novennes, & decennes; immo etiam minoris ætatis, jam uxorati, latius propagetur, & in dies magis, ac magis augeatur; opportune decernit Synodus, relaxationem concedendam, ac supplementum ætatis protendi non posse ultra quatuor menses in viris, & sex in feminis: neque facultatem ad id intra nuper præfinitos temporis limites, a vicariis concedi posse, sed unice a præsulibus. Quod si qui infra decimumquartum annum si viri, infra duodecimum si feminæ, absque speciali facultate a præsule obtenta, contraxerint, sciant, Matrimonium sic contractum, non esse verum Matrimonium, sed mo-

(a) Perquam oportune, & ex ecclesiæ mente, & benignitate in hoc dispensavit Synodus; dicente Gelasio Ep. ad Episc Luc. *Necessitas temporum præcepta relaxanda disposuit*. Omnino etiam juxta stabilita Conc. Trident. *Sess.* 25. *Decr. de Reform. Cap.* 18. dicente: *Publice expedit, legis vinculum quandoque relaxare: id fiat causa cognita ac summa maturitate atque gratis*.

(b) Ita habet Trident. *Sess.* 24. *Dec. de Reform. cap.* 9. Canone autem *ejusdem* 11. anathemate ferit nonnullos dicentes, quod prohibere nuptias certis anni temporibus, superstitio esset tyrannica, ab Ethnicis profecta. Primum omnium quod nobis videre licuit Concilium, quod id statuerit, Illerdense est *anno* 1246. laudatum *a Gratiano* 33 *q.* 4 Quocirca adnotaverimus duplici tempore nuptias ecclesiam prohibuisse, tempore nimirum jejunii aut poenitentiæ, & tempore orationis, vel devotionis. Propter illud vetitæ sunt ab Adventu usque ad Epiphaniam, & a feria 4. Cinerum ad Pascha; aut sicut statuit Ilerdense a septuagesima, & idem Nemausense *anno* 1284. & nostra Synodus a Quinquagesima. Ob alteram rationem cautum est in Aquisgranen. *Can.* 18. *anno* 836. ne fiant nuptiæ die Dominica: Illerden. excipit tres hebdomadas ante festum Præcursoris, & in quibusdam Germaniæ locis, teste Mabillon. *in Itin. Germ. pag.* 46. dies triginta post Assumptionem Deiparæ: sæpius autem vetantur ratione devotionis, & pœnitentiæ simul, ut IV. & VI. feria; ut *in Excerptis habetur* Egbert Eboracen. *cap.* 106. Quæ omnia non tam intelligenda sunt de nuptiis, secundum se consideratis, quam de solemnitate nuptiarum, quæ præsertim in Benedictione nuptiali consistit: quod optime explicat formula Hispanis usitata pro eo tempore, ubi non edicitur quod prohibentur nuptiæ, sed ita habet: *se prohiben las valaciones*: id est, prohibetur hoc tempore conjuges velare, aut velum super illos cum benedictione expandere.

ANNO CHRISTI 1599.

tantummodo sponsalia, si e Matrimonii sponsionem. Sacerdotes autem, qui Matrimonia hujusmodi admiserint, ordinum exercitio, & ecclesiasticis proventibus per semestre priventur, & contrahentes, donec requisitam impleverint ætatem, sejungantur.

DECRETUM XI.

CXCIV. Cum plures ex uxoratis in hac Diœcesi, non expectata ecclesiæ sententia, cujus est de cunctis causis matrimonialibus cognoscere, ab uxoribus divertant, (*a*) sicque separati diu maneant, ac sæpe pluribus, gravibusque irretiti peccatis; Synodus de hac re certior facta, prohibet has separationes absque ecclesiæ mandato fieri, atque ita separatos vult, anathematis, aliarumque ad arbitrium pœnarum comminatione compelli a suo præsule ad redeundum ad proprias uxores; si vero id neglexerint, declarari anathemati subjectos, quousque denuo conjungantur; si autem forte habeant justam separationis causam, præsuli eam exponant, qui quod æquum, justumque fuerit judicabit; per censuras etiam, si post primam sententiam legitime appellaverint, cogantur finali sententia acquiescere, per quam lis alterutri conjugum adjudicata fuerit: declarat insuper, non posse juste viros a suis uxoribus separari, eo quod pacta dos non fuerit ipsis soluta (*b*), qua in re viri sibi cavere debebant antequam matrimonium inirent: Si qui ergo hac de causa uxores reliquerint, pœnis subjaceant, & ad earum contubernium redire, censura anathematis cogantur.

DECRETUM XII.

CXCV. Cum non ignoret Synodus, Captivos nigros horum incolarum Montanorum servos, cum ceteroquin christiani sint, nec non aliquos alios ex christianis ibidem degentibus in Silvis, matrimonia Ethnicorum instar contrahere, innectendo filum mulieris jugulo, & sine sacerdotis ullius interventu, declarat hoc ritu matrimonia non perfici, & post facta hujusmodi matrimonia, virum, & mulierem convictum habentes, assidui concubinatus reos esse; qua de causa præcipit; ut qui tali pacto contraxerunt, in ecclesiam adducantur, ac per vicarios A juxta formam Concilii Tridentini, & juxta ea, quæ fuerunt superius præscripta conjungantur; præterea ut vicarii in captivorum connubia diligenter inquirant, & in hujus decreti executione procuranda omnem operam impendant: Præsules etiam ad arbitrium puniant Dominos; qui hujusmodi connubia Captivis, aut familiaribus suis permiserint, vel sic conjunctos in hisce simulatis matrimoniis perseverare, multoque magis, si eos rite contrahere volentes, ad ecclesiam non adduxerint. Omnes demum, quorum interest, animadvertant ingens detrimentum, quod suis conscientiis hæc permittendo inferunt, & perniciem plane deplorabilem, B quæ hisce malis exemplis in illarum regionum christianos omnes derivatur.

DECRETUM XIII.

CXCVI. Cum compererit Synodus, Monticolarum Christianorum nonnullos, prima superstite, aliam uxorem in facie ecclesiæ duxisse, non sine gravi injuria matrimonii sacramento irrogata, præcipit vicariis omnibus, ac parochis, ut dum ad proprias pervenerint ecclesias, in hos polygamos (*c*) inquirant, & siquos tales esse deprehendant, ad cohabitandum (*d*) cum prima omnino compellant; renuentes vero a fidelium com- C munione segregati declarentur, quandiu non obedierint; secundæ vero uxores, ab ipsorum domibus, ac contubernio ejiciantur: quæ & inquirendi, & puniendi ratio indiscriminatim exerceri debet in omnes, qui ejusdem criminis rei comperti fuerint, donec aliis ejectis, cum prima uxore cohabitent. Poterunt etiam delinquentes hujusmodi ad arbitrium præsulis, vel Tribunalis sanctæ inquisitionis, cujus est etiam de causis hujusmodi judicare poenis aliis puniri.

DECRETUM XIV.

CXCVII. Christianos quam maxime de- D decere, inanem fortunatorum eventuum spem, qua illuduntur, superstitiosis ritibus fovere, in dubium revocari non potest. Id tamen perversi aliqui Christiani Ethnicorum imitatores non sine Christianæ, quam profitentur, religionis dedecore facere consueverunt. Nam

(*a*) Concil. Trid. *Seff.* 24. *Can.* 12. sub anathemate statuit, quod Matrimoniales causæ ad Judices Ecclesiasticos pertinent. Et Rothomagen. *anno* 1231. jubet, quod nec Archidiaconus, nec Rector ruralis, nec Monacus, aut quivis alius, sine privilegio eas causas judicet: unde conjuges propria auctoritate separationem thori possunt facere ob fornicationem alterutrius, non vero quoad cohabitationem, quæ judicio Ecclesiæ fieri debet; nisi adulterium fuerit omnino publicum, & notorium.

(*b*) Dos non soluta frivola est causa; ceterum etiam hujusmodi videtur ea quam *lege Ecclesiast.* 12. *Regis Vvaliæ Hoeli Dha* legimus; ubi assignatis causis divertendi conjuges, impotentia & lepra, adjungit aliam nempe: *Si foetidum vir habeat anhelitum.* At neque lepra superveniens sufficiens reputatur causa dissolutionis, immo neque separationis: *ex Tit.* 8. *lib.* 4. *Dec.* sufficit tamen ad solvenda sponsalia de futuro.

(*c*) Famosissima æque ac turpis habetur Polygamia Philippi Landgravii Hassiæ, qui de consilio Lutheri, Buceri & Melanctonis, consentiente etiam uxore Christina, duxit Margaritam de Saal; tabulis scriptis die 4. Martii anni 1540. adsis Cl. Bossuetii *Hist. Variat. lib.* 6. *pag.* 231. *Edit. Albrizzi anni* 1738. ubi Consil. Luth. habetur *pag.* 261. & Instrum. Copul. *pag.* 275.

(*d*) Bracmanes strictum admittunt matrimonii contractum, perpetuum ac indissolubile, vehementer aversantes Polygamiam: vide *P. a S. Cathar. Senen. lib.* 3. *cap.* 13.

ANNO CHRISTI 1599.

Nam & Ethnicos & ſuperſtitioſos Caſſanarios adeunt, qui illos fauſtos dies, (*a*) horaſque ad celebrandas nuptias prænuntient; & ipſa nuptiarum die quoſdam circulos delineant, intra quos Orizam (*b*) ponunt, ibique certas aliquas perſonas, diabolicis quibusdam ceremoniis præmiſſis collocant: præterea pone ipſorum januas quaſdam deſcribunt figuras; demum ceremonias quasdam faciunt, admixtis precibus, quas annulum Salomonis appellant: quæ omnia ad matrimonii fauſtitatem impie ordinantur. Hos vero diabolicos omnes, ac ſuperſtitioſos ritus, quos reprobat Sancta Mater eccleſia, ſevere prohibet Synodus, hortaturque cunctos Chriſtifideles, ne illos ſuis in domibus exerceant, vel exerceri permittant. Qui vero vel exercuerit, vel permiſerit, per annum ſeparetur, ac pro arbitrio prælati acriter puniatur: eamdemque poenam ſubeant, qui Ethnicos adierint, pro diebus fauſtis eligendis.

DECRETUM XV.

CXCVIII. Quia exploratum eſt ſynodo, quod dum Chriſtiani hujus dioeceſos, ſponſalia celebrant de futuro, atque matrimoniales contractus, id faciunt, adhibitis quandoque ſuperſtitionibus, & idololatricis ceremoniis; ac præterea non raro contrahentes non attingunt ætatem (*c*) requiſitam ad hujuſmodi conſenſus; & ſuperſtitioſos hujuſmodi ritus prohibet ſynodus, & jubet, in poſterum celebrari ſponſalia a contrahentibus, qui debitam habuerint ætatem; itaut id, quod agunt, mature advertant, nec puerili quadam facilitate conſentiant. Si vero parentes, filiorum impuberum nomine paciſci velint, id faciant per ſimplicem ſcripturam, vel contactis de more manibus, aut alio quocumque modo, nihil ſuperſtitioſi præſeferente, ſecus per prælatum graviter puniantur: Præcipit inſuper caſſanariis in virtute ſanctæ obedientiæ, ne ſponſalibus A hujuſmodi ſuperſtitione commiſtis interſint, ne ipſorum præſentia, ac authoritate, ea approbare videantur.

DECRETUM XII.

CXCIX. Reprobat ſynodus pravum uſum in hac dioeceſi inolitum, quo recentes Sponſi abſtinent ab ingreſſu in eccleſiam ante quartum diem a celebratione Matrimonii, ſicuti etiam uſum alium adhibendi occaſione nuptiarum lavacrum: quod videtur redolere judaicas ceremonias per Chriſti legem jam diu abrogatas. Immo novis Sponſis plurimum ſynodus commendat, ut qualibet indiſcriminatim die eccleſias adeant, ibique B preces fundant: ſi vero die feſto, vel Dominico, quando urget præceptum, eccleſiam non adierint, pro certo habeant, ſe miſſam non audiendo graviter peccaturos, niſi alia ex juſta cauſa id omiſerint: Quantum autem ad lotiones, nulla ratione ſibi ſuadeant, eas vel ad ſpiritualem animarum ſalutem, vel ad Divinum cultum, & ad templorum reverentiam pertinere.

ACTIO VIII.

De Reformatione rerum Eccleſiaſticarum.

DECRETUM I.

C CC. UNiverſa eccleſia catholica a Spiritu Sancto afflata, & edocta, ad melius Chriſtifidelium regimen, commodioremque Sacramentorum adminiſtrationem, provincias totius catholici Terrarum orbis in dioeceſes diſtribuit ſuis ſubjectas epiſcopis: dioeceſes itidem in Paroecias, ſuis ſingillatim (*d*) Parochis commiſſas, ut quemadmodum dioeceſes, inque iis degentes fideles, uni epiſcopo ac per ipſum Papæ, ac Pontifici Romano, tanquam omnium univerſali paſtori, eccleſiæ capiti, atque Chriſti in terris vicario ſubjiciuntur; ſic etiam fide-

(*a*) Ominoſum eſſe uxorem ducere menſe Majo, atque Matrimonium celebrare in die S. Joſeph eſſe fauſtiſſimum, ut ſtulta opinatio & error notatur a Concil. Burdigalen. *anni* 1624. *cap.* 7 *n.* 5. & quidem illa ſuperſtitio ab antiquis Romanorum ritibus deſcendit ex illo Ovid. *Faſt.* 5. *v.* 490. *Majo menſe malum nubere, vulgus ait.*

(*b*) Oryza in nuptiis uti, non abſimilis eſt ſuperſtitio illi, quæ inter con rahendum in uſu fuit apud Romanos, qui farre nuptias celebrabant, & per frugem & molam ſalſam conjungebantur per Pont. Max., ſeu Dialem flaminem: unde *confarreati & confarreatio*, dicta ſunt.

(*c*) Ad normam hujus decreti, ſimile edid t pro Indis, card. Turnonius an. 1704. vetans, impuberum connubia, etenim Infantes ſex aut ſeptem annorum, interdum etiam in teneriori ætate matrimonium indiſſolubile contrahebant. Exortis etiam dubiis, declaratum fuit a cong Emorum *anno* 1733. ſervandam eſſe formam a Tridentino Conc. præſcriptam, ubi publicatum ſit, & ejus obſervantia non ſit impoſſibilis, quam declarationem confirmavit Clem. XII. *anno* 1734. in Conſtit. *Compertum*; cui novum robur addidit Ben. XIV. *anno* 1744. Conſtit. *Omnium ſollicitudinum*.

(*d*) Priſcis temporibus vel eccleſiarum parochi erant epiſcopi, vel epiſcopi dioeceſis erat parochia, ut ex *Can. Apoſt.* 13. apparet, quum præcipit, ut *epiſcopo non liceat ſua relicta parochia ad aliam tranſire*: & ſæpius *parochia* uſurpabatur pro *dioeceſi*, ut conſtat ex epiſt. 1. B. Clem. & ex conc. Antiochen. *Can. & cap.* 18. *anno* 341. nomen autem *parochi* a priſcis Romanis uſurpatum fuit, ſicuti & pontificis, & epiſcopi, quibus poſtea eccleſia Hierarchicas dignitates a que munera diſtinxit, ea profana nomina expiando; pontifex enim a *facere & poſſe* dictus, ſupremæ eccleſiæ poteſtati atque ſolicitudini congruebat: vox epiſcopus id eſt *Superintendens* vel *ſpeculator*, nomen eſt Magiſtratus apud veteres: unde ad ſacros Antiſtites translatum eſt: ita & vox *parochus* quæ a *præbendo* venit, quia illius erat muneris, neceſſaria hoſpitibus præbere, ex illo Horat. *lib* 1. *Serm Saty.* 5. *tum parochi, quæ debent ligna ſalemque &c.* maxime convenit eccleſiarum præfectis; de quorum primævo munere juvabit legere *epiſt.* 3. Frontonis Academ. Pariſien. Cancellar. *De origine Parochiar.* Parochiani autem inſtitutio tribuitur Dionyſio papæ anno circiter 261. *in Can. eccleſias* 13. *quæſt.* 1. *& c. Paſtoral. de his quæ fiunt a Præl.* De iis omnibus ea, qua pollet eccleſiaſtica eruditione pertractat V. clariſs. Muratorius *tom.* 6. *Antiq. medii ævi diſſert.* 74.

ANNO CHRISTI 1599.

fideles incolæ uniuscujusque paroeciæ uni subderentur parocho, ac vicario, qui ipsis sacramenta ministraret, essetque illorum pastor, animarumque sibi commissarum curam gereret; ac rursus per eum episcopo, per episcopum papæ, ac per papam Christo submitterentur: & quidem hic ordo, inviolabiliter in ecclesia, toto orbe diffusa, fuit perpetuo servatus. Ex hujus divisionis, ac distributionis neglectu ecclesia hæc Montensis inordinata adeo, ac informis apparet; quilibet enim libito, & arbitrio suo vivit: nemo est, qui alienam licentiam coerceat: nemo cui animarum cura fuerit commissa: nemo qui designatus pastor fidelibus, in occurrentibus necessitatibus provide succurrat: nulla demum præfinita paroecia, nulla curialis ecclesia, quam adire fideles horum montium incolæ teneantur: quapropter synodus, ut malis hujusmodi occurrat, universæ catholicæ ecclesiæ morem gerendo, statuit hanc etiam dioecesim in paroecias distribui, singulis attributa parte populi, prout opportunius visum fuerit; designato etiam vicario particulari, qui curam gerat animarum, sibi commissarum: Cassanarios autem, & Chamazes in unaquaque ecclesia repertos, tanquam beneficiarios ipsius, coadjutoresque vicariorum, tam in administratione sacramentorum, quam divinorum officiorum celebratione, ecclesiæque servitio, prout hactenus habendos esse: fruantur etiam iisdem emolumentis, & lucris, quibus nunc gaudent; qua in re synodus nihil ipsis detrahendum censet; exceptis tamen iis, quæ ob administrationem sacramentorum, non sine labe simoniaca corradebant, juxta decreta *XX.*, *& XXI. De Sacram. Ordinis*, quæ integre, & inviolabiliter observentur: vicarii quoque, & parochi suorum curialium, sive suarum ovium catalogum conficiant, ut de eorum vita, & moribus cognoscant, eis sacramenta ministrent, & dum ærumnis, & infortuniis premuntur, solatium, & auxilium afferant. Paroeci autem, sive curiales uni attributi paroeciæ, nonnisi a proprio vicario sacramenta accipere valeant, aut ab alio; de ipsius tamen licentia; prout in decretis de sacramentis superius præscribitur.

DECRETUM II.

CCI. Declarat synodus, distributionem paroeciarum, & designationem plebis, iis addicendæ, omni tempore ad Præsulem pertinere: itaut quocumque tempore paroecias dividere, vel unire pro libito valeat, & prout sibi in Domino magis expedire videatur, pro commodiori sacramentorum administratione: unde ipsius est vicarios & curatos (*a*) ecclesiis *præficere*; hos constituere, illosve deponere, sicuti opportunius visum fuerit, ut Christi oves sibi commissæ, & de quibus rationem est redditurus, saniori pastu donentur: in præsentiarum igitur hujusmodi distributionem, divisionemque paroeciarum & parochorum R. Metropolitanus in proxima ineunda visitatione ecclesiarum instituet dividendo, aut uniendo, prout prudenter arbitrabitur, resque alias, completa jam synodo disponet, quas synodus eadem necessarias judicaverit. Vicarii etiam à Metropolita singulis Paroeciis designabuntur. Justis demum de causis, & quia id ad commune Ecclesiarum bonum, earumque regimen conducibilius censuit, vetat Synodus Vicarios deputari perpetuos; sed singulos ad Præsulis nutum (*b*) amoveri posse decernit.

DECRETUM III.

CII. Præterea declarat synodus, nullum Cassanariorum duabus (*c*) posse præfici ecclesiis, & ab iis fructus percipere, juxta sacros canones; & quoniam in hac dioecesi ex pravo usu a longo tempore introducto, plurimi duabus, aut etiam tribus ecclesiis, quantumvis inter se longe dissitis, veluti propriis, sibique commissis præsunt; eo quod ab ipsorum consanguineis fuerint extructæ, vel aliis de causis, declarat synodus, quod ubi illæ in paroecias erigantur, nulla in eas illis relinquitur jurisdictio, nec in ipsis aliquid præcipere, vel de re aliqua disponere in posterum poterunt; id enim ad proprios ipsarum designatos vicarios ex integro pertinebit: qui vero contrarium attentaverint, a communione fidelium segregati declarentur, & pro arbitrio prælati tanquam perturbatores plectantur: ceterum optat synodus, ut ex iis Cassanariis, sive ecclesiarum præfectis, qui ad tale munus idonei fuerint, nulloque impedimento præpediti, ad aliquam ex erectis paroeciis promoveantur, prout reverendissimo Metropolitano videbitur: permittit tamen synodus præsuli, quod si ipsi non suppetant tot sacerdotes idonei, quot pro cunctis ecclesiis desiderantur, aut non omnes commode sustentari valeant, uni duas (*d*) commendare possit ecclesias: ita tamen disjunctas, ut utramque regere sine ullo animarum detrimento, & in utraque sacramenta ministrare valeat: quod tamen absque urgenti, & inevitabili causa non fiat.

(*a*) *Curatus* dicitur a *Cura*, & a sacris ædibus, in quibus degunt, quæ veniunt latine nomine *Curia*: unde ecclesiæ parochiales & accolæ illarum *Curiales* recte nominantur. Vide Pignatel. *tom.6. con*. 98. *num*.20.

(*b*) Utitur hic synodus facultate Tridentini *sess*.7. *cap*. 7. quod per vicarios etiam amovibiles, cura animarum exerceri possit. Constit. autem S. Pii V. abstulit hoc arbitrium episcopis, & præscripsit formam deputandi vicarios perpetuos; alia demum in Bulla: *ad exequendum*.

(*c*) Sancitum fuit in Concil. Lateran.3. Gen. *anno* 1179. *Ne quis multas habeat parochiales ecclesias, sed unam quisque, in qua resideat*: ita *cap*. 13. In Concilio vero Emeriten. *anno* 666. statuitur, quod si uni presbytero plures sunt ecclesiæ commissæ, *in singulis sacrificium offerat, singulis Dominicis*.

(*d*) Consonat hoc decretum cum Concilii *Tolet.16. capite* 5. *&* cum *capitulo* 19. Emeritensis modo laudati, in quo habetur, quod *Sacerdotali decreto presbytero uni, plures extant commissæ ecclesiæ*: vocatur autem ibi ille presbyter *Parochianus*; fortasse ex inflexione Hispanæ vocis illius ævi, *Parochiano*.

ANNO CHRISTI 1599.

A

ACTIO VIII.

DECRETUM IV.

CCIII. QUoniam plurimæ hujus diœceſis eccleſiæ cum ingenti chriſtianorum, ibi degentium damno, Caſſanario deſtituuntur, itaut per annum integrum, immo etiam per plures, nec ſacrum audiant, neque ſacramenta percipiant: quod innotuit R. Metropolitano, qui in peracta viſitatione Eccleſiarum deprehendit, in earum aliquibus quinquennio, vel ſexennio, nullam fuiſſe miſſam celebratam: plurimos item pueros, & etiam natu majores non fuiſſe baptiſmate ablutos; præcipit ſynodus, B ut nulla ex eccleſiis in parœciam (*a*) erigendis, ne modico quidem tempore abſque parocho, & vicario, qui fideliter ſacramenta miniſtret, relinquatur, utcumque abjectus, & exiguus fuerit populus: in quo plurimum vigilantiæ exigit a prælato. Verum niſi reperiatur Caſſanarius aliquis, qui eo loci (quod non infrequenter accidit) pergere velit, declarat ſynodus, jus eſſe præſulis, quos voluerit, ad hanc eccleſiarum curam pœnis etiam & cenſuris compellere, ordinibus etenim initiantur, ne fidelium neceſſitati deſit, qui ſuccurrat. Id quod præ- C ſenti decreto ſynodus ſtatuit: congrua vero alimenta ab ipſis accipiant eccleſiis.

DECRETUM V.

CCIV. Cum ſynodo innotuerit, plures eſſe Vicos, & pagos in iſta diœceſi, in quibus, eo quod longe ab eccleſiis diſtent, vix veſtigium aliquod chriſtianæ religionis ſupereſt; nam neque incolæ baptizantur, nec quidquam retinent, quo ab Ethnicis diſtinguantur, niſi purum nomen; chriſtiani enim S. Thomæ appellantur: quod quidem tribuendum magna ex parte eſt ſocordiæ præſulum ſchiſmaticorum, qui hanc eccle- D ſiam gubernarunt; præcipit ſynodus in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus Caſſanariis in eccleſiarum vicarios inſtituendis, ut ſtatim ac ad ſuas eccleſias pervenerint, de populis, ac chriſtianis, fortaſſe in pagis aut vicis, ſuæ parœciæ finitimis, diligenter inquirant, & ſi quos repererint, de iis R. Metropolitam certiorem reddant, qui quod facto opus fuerit, ad Dei obſequium, animarumque profectum provide exequetur. Nec ipſe hanc inquiſitionem omittet in proxima eccleſiarum viſitatione: ubicumque autem hujuſmodi non baptizatæ gentes reperiantur, E erigantur eccleſiæ, quibus conſtituatur vicarius, qui has gentes veraci, ac ſinceræ chriſtianæ religionis profeſſioni, ac uſui ſacramentorum eccleſiæ reſtituat.

DECRETUM VI.

CCV. Cum Travancoridis eccleſia peſſum ierit, ac chriſtiani pene omnes, ab annis quadraginta ad idololatriam, ac ritus, ceremoniaſque Ethnicorum defecerint: nec qui notabili hoc ſpatio temporis nati ſunt, baptiſmum ſuſceperint; idque non alia de cauſa, quam quia per annos plures ea eccleſia ſacerdotibus deſtituta (*b*) fuit, ob diſtantiam a ceteris eccleſiis, cum tamen adhuc in illa probi aliqui chriſtiani perſeverent; præcipit ſynodus, ut in illa non ſecus ac in reliquis, vicarius conſtituatur, qui quantocius eo pergat, ad inſtaurandam eccleſiam illam; plures etiam ſacerdotes alii, & prædicatores eo mittantur, qui gentem illam ad ſanctæ matris eccleſiæ gremium, & catholicæ fidei profeſſionem reducant, ut illuſtriſſimus Metropolita præcepit, cum rem hanc cum eadem Gente tranſegit, ejuſque plures baptizavit: quin immo hortationibus ipſius, & rudes illi incolæ deſignandum vicarium acceptarunt, & Rex ipſe Travancoridis facultatem dedit perpetuo conſulendi in poſterum huic eccleſiæ, juxta ipſius neceſſitatem.

DECRETUM VII.

CCVI. Ad ſynodi notitiam pervenit, in confiniis terrarum Samorim, regis Calecutii per quadraginta leucas ab eccleſiis hujus diœceſeos, in terris prædicti regis ditioni ſubjectis, quemdam inveniri Pagum dictum, *Todamala*, cui olim adjunctæ fuerunt aliquæ chriſtianorum Coloniæ primitus ad hanc eccleſiam attinentes: qui chriſtiani cum modo nihil niſi merum nomen retineant, præcipit ſynodus, ut ex hac eccleſia illuc Sacerdotes, ac prædicatores mittantur, qui eos ad Catholicam fidem reducere ſtudeant, & ſacro abluant baptiſmate; etenim ex ſolicitudine, qua ſuam locavit operam Rev. Metropolitanus, ea in ſpe ſumus, ut quod ad eos Chriſtianos attinet, facile ad bonam frugem redituri ſint; eo vel maxime, quod uno ſacrorum Miniſtrorum defectu a chriſtianæ religionis ſemita diſceſſerunt. Itaque ſynodus prædictos populos Domino Metropolitano commendat, eorum etiam curam perpetuo gerendam huic eccleſiæ committit.

DECRETUM VIII.

CCVII. Cum multiplicis ſancti Olei uſus a Chriſto Domino fuerit inſtitutus, atque adeo Oleum Chriſmatis, pro materia Sacramenti confirmationis, oleum infirmorum pro unctionis extremæ Sacramento adhibea-

tur

(*a*) Parochia dicitur a Parocho, quæ etiam vocatur Parœcia, id eſt *accolatus*, ſive *accolarum conventus*, aut ſacra *vicinia*: unde accolæ appellantur proprie *Parœci*: qui Hiſpano idiomate *Feligreſes*: ejuſdem ſcilicet fani, accolatus conſortes. Qui de Parœcis & Parœciis plura velit, conſulat Thomaſin. *Diſciplin. Par.* 1. *lib.* 2. *cap.* 21.

(*b*) Inter Sanctiones & Decreta Concilii Niceni apud Harduinum *Tom. I. Collect.* 509. §. 1. præſcribuntur, *Canones ſive officia Deo debita, a Viris & Mulieribus, Præſules non habentibus, qui eos avertant a malis viis; neque Epiſcopos, neque Monachos, qui eos regant, ſed ſui ipſimet ſunt juris*: in ejuſmodi eccleſiaſticorum penuria quam maxime conſulendi; niſi deſtruerent ad calcem, quod initio ſupponunt.

ANNO CHRISTI 1599.

tur: præcipiantur insuper in eadem sancta Ecclesia aliæ sacræ unctiones Oleo Catechumenorum perficiendæ. Cumque ex traditione Apostolorum, & Patrum ecclesiæ doctrina constet hujus multiplicis sacri Olei usum a Christo fuisse commendatum in ultima coena cum discipulis suis celebrata: Synodus, cui compertum, exploratumque est, Sacri olei usum in hac dioecesi nullum usque hactenus fuisse: immo fuisse penitus (*a*) ignotum, præcavendi ergo imposterum hoc malum, præcipit, ut in singulis ecclesiis curialibus, sive parochialibus habeatur pyxis tribus discretis vasculis instructa ex argento, stanno indico, aut vitro, in quibus multiplex Sacrum Oleum reverenter decenterque asservetur, quæ vascula insuper peculiari signo distinguantur, ne in eorum usu oriatur confusio. Vicariis insuper mittendis præcipit, ut hinc non nisi pyxidibus pro qualibet ecclesia instructi discedant, quas illis Rev. Metropolitanus tradet, eas enim oleo refertas apud se habet, quod multiplex Oleum ipse in ecclesia Carturtensi hujus dioeceseos, proxime elapsa feria (*b*) quinta in Coena Domini ad hunc effectum sacris precibus, & benedictionibus expiavit: dictæ pyxides in armariolo clave obsignato reponantur, apud aram maximam, aut Sacrarium, aut prope fontem Baptismatis, eæque sint velo serico coopertæ, ea qua par est decentia, ac veneratione. Si vero Vicarii longe ab Ecclesiis degerint, vel eæ in Sylvis sint conditæ, pyxides illas apud se loco tamen decenti reverenter locent, ne fortiis Ethnicorum pateant; utque majori celeritate extremam unctionem deposcentibus succurrant: inter gerendum autem sive ad Ecclesiam pro baptizandis, sive alibi pro ægrotantibus, id muneris semper, quantum res permiserit, Sacerdos exequatur, vel saltem aliquis Chamazius, in Sacris constitutus: quinta insuper feria in Coena Domini quidquid superfuerit Sacri Olei illius anni, vel infundatur ecclesiæ lampadibus, & comburatur, vel in Baptisterium proiiciatur, & novum deinceps adhibeatur, quod asportandum erit vel e loco,

A ubi in celebratione Paschatis præsul sacris precibus, & benedictionibus illud expiaverit, vel aliunde, ubi illud præsul postea in singulas ecclesias distribuendum reposuerit: vacante autem ecclesia, e sede de Cochim, facultate habita a Gubernatore pro tempore, & Domino episcopo Civitatis illius annuente, asportari curent. Quod si Vicarius in sibi comparando sacro oleo pro sua ecclesia, adeo negligenter se gesserit, ut ultra mensem post celebrationem Paschatis eo careat, suspensione ab executione ordinum, ac proventibus, per semestre a præsule, qui maxime hac super re invigilet, puniatur, cogaturque insuper illud sibi comparare. Infantes vero, qui per id temporis B baptismum accipient, oleo sacro Baptismatis illuc apportato inungantur; neque Vicarii a synodo abscedant, antequam de multiplicis olei usu, qualitate, & forma ungendi, per viros ad id per synodum deputatos, plene erudiantur, ne in Sacramentorum administratione errent.

DECRETUM IX.

CCVIII. Quia plurimum est confusionis in hac Dioecesi, quantum ad observantiam dierum festorum (*c*), quorum violatio lethale peccatum est, quæ observantia complectitur auditionem Sacri, & cessationem a servilibus laboribus, a celebratione C contractuum, a publicis nundinis, rerumque emptionibus, ac venditionibus: declarat synodus, sequentes servandos esse dies: nimirum dies Dominicos totius anni.

Januarii prima festum Circumcisionis Domini, & in sexta Epiphaniam.

Februarii secunda Purificationem Dominæ nostræ; & vigesima quarta festum apostoli Mathiæ; anno vero bissextili die vigesima quinta.

Martii vigesima quinta, Annunciationem Dominæ nostræ.

Aprilis vigesima tertia Sancti Georgii martyris pro more hujus episcopatus.

Maji prima festum Apostolorum Philippi, & Jacobi.

Ju-

(*a*) Nestoriani Indi Malabarenses, aliique, qui Sacris Oleis non utuntur, atque pro oleo infirmorum usurpant massam quamdam ex oleo, aqua & pulvere, seu reliquiis alicujus Sancti, quam vocant *Hunana*, seu *Taibutha*, id est *Gratia talis Sancti*, omnino descivere, non modo a doctrina universalis ecclesiæ, verum etiam a propriis ipsorum Doctoribus, ut facile novitatis revinci possint; quidquid in contrarium nitatur Crozæus, de quo vide Assem. *Bib. Orient. tom. 4. pag.* 277. omnia erudite atque perpolite enodantem; & *Not. ad Synod. nostram Act. 4. Dec.* 14. Apud Orientales Syros oleum infirmorum vocatur *lampas*.

(*b*) Patriarcha Maronitarum benedicit etiam Oleum Sacrum feria V., quam vocant *Mysteriorum*; quod oleum vocatur ab ipsis Maronitis *lampas major*. contradistincte ad oleum, quod a solis Presbyteris benedicitur, quod *lampas minor* appellatur. Hoc autem consecratur a septem Presbyteris, aut saltem tribus, idque ex delegatione, cum sæpissime oleum a Patriarcha benedictum deficiat, eo quod non nisi semel intra septennium illud *lampadis majoris* officium celebret.

(*c*) Dominicarum festorumque ordinem per totum anni circulum, a Nestorianis observatum, exactissime recenset Asseman. *Bib. Orient. tom. 4. pag.* 380. ex officio divino, Jesujabi Adiabeni jussu ordinato. Qui vero ecclesiæ Coptorum Alexandrinæ, Sanctorum festivitates scire aveat, consulat Synaxarium Coptorum, in lucem recens editum a V. Cl. Evodio Apameæ Archiep. *pag.* 164. *Bibliot. Medicea Laurent. Floren. anno* 1742. typis elegantissimis editæ.

ANNO CHRISTI 1599.

Junii vigesima quarta Joannis Baptistæ: vigesima nona festum Apostolorum Petri, & Pauli. (*a*)

Julii secunda Visitationem Dominæ nostræ: tertia festum Apost. Thomæ (*b*); qua die juxta nonnullos fuit translatus; & juxta alios ad has oras appulit; & solet servari ex antiquo hujus episcopalis sedis more: vigesima quinta S. Jacobi Apostoli.

Augusti sexta Transfigurationem Domini juxta hujus Diœceseos consuetudinem; decimaquinta Assumptionem Dominæ nostræ: vigesima quarta festum S. Bartholomæi Apostoli.

Septembris octava, Nativitatem Dominæ nostræ: decima quarta festum S. Crucis de more hujus Regionis; vigesima quinta Sancti Matthæi Apostoli: vigesima nona S. Michaelis Archangeli.

Octobris vigesima septima festum Apostolorum Simonis, & Judæ.

Novembris prima festum omnium Sanctorum: trigesima S. Andreæ Apostoli.

Decembris octava Conceptionem Dominæ nostræ: decima octava festum Sudoris (*c*) Crucis gloriosi Apostoli Thomæ ex more episcopatus: vigesima prima festum ipsius Apostoli Thomæ; vigesima quinta festum Nativitatis: vigesima sexta in prima octavæ festum S. Stephani Protomartyris: vigesima septima in secunda festum S. Joannis Evangelistæ: vigesima octava, tertia octavæ; festum Innocentium.

Feria quinta in Cœna Domini ab hora, qua inchoatur officium in ecclesiis, usque ad mediam noctem sabbati, ex more ecclesiæ.

Diem Paschatis Resurrectionis, cum sequentibus tribus, quamvis hactenus non ultra duos dies celebritas hæc servaretur.

Diem Ascensionis Domini.

Diem Sacratissimam Pentecostes, cum duobus sequentibus.

Festum Sacratissimum Corporis Domini, Sanctissimi Sacramenti, quod solet in his partibus celebrari, feria quinta post octavam Paschatis.

Item diem Titularis Ecclesiarum, ac festa Sanctorum principaliorum, quibus dicatæ existunt; in propria tantum Parochia. Declarat præterea Synodus, non esse servandas tanquam solennes, & speciali cultu dignas, ut alicubi erat in usu, sextas ferias a Nativitate, usque ad Quadragesimam; tum quia Sancti, qui in aliquibus earum colebantur, suos aliunde sortiuntur designatos A festivitatis dies; tum etiam quia nonnulla ipsorum festorum sunt Hæreticis dicata, ut superius monuimus, quos nefas est festivitate colere: Vicarii itaque curent, populum Dominica die inter Missarum solennia admonere festorum illius hebdomadæ, ut sciat, quæ sint illi colenda.

DECRETUM X.

CCIX. Verum non modo circa dies festos concelebrandos ex præcepto, sed etiam circa dies esuriales, quibus obstringatur hic populus lege jejunii, variæ ortæ sunt dubietates in hac Diœcesi: quamobrem Synodus B declarat, ex præcepto servandum esse jejunium diebus (*d*) mox indicandis, tam ex antiquis, quam ex novissime a nobis assignatis; videlicet.

Sacrum, ac solenne jejunium majus Quadragesimæ, quod de more hujus Diœceseos, initium sumit a prima feria secunda post Dominicam Quinquagesimæ.

Sanctum jejunium Adventus Domini, quod in hac dioecesi exactissime servatur, a prima Dominica proximiori Kalendis Decembris usque ad festum Nativitatis Domini.

Februarii prima die in Vigilia Purificationis Dominæ nostræ: vigesima tertia, Sancti C Matthiæ Apostoli.

Junii vigesima tertia in vigilia S. Joannis Baptistæ; vigesima octava SS. Petri, & Pauli.

Julii vigesima quarta, in vigilia S. Jacobi apostoli.

Augusti duodecima in Vigilia Assumptionis Dominæ nostræ: vigesima tertia, S. Bartholomæi apostoli.

Septembris septima in vigilia Nativitatis Dominæ nostræ; decimatertia S. Crucis: vigesima, S. Matthæi apostoli.

Octobris vigesima septima in vigilia apostolorum Simonis, & Judæ; & postrema, omnium Sanctorum.

Novembris vigesima nona in vigilia S. Andreæ Apostoli. D

Decembris vigesima in vigilia gloriosi apostoli S. Thomæ: vigesima quarta, nativitatis Domini Nostri Jesu Christi; etsi alias hæ duæ ad jejunium adventus pertineant.

Et ut particularis hæc ecclesia cum ecclesia universali consentiat, statuit synodus jejunandum esse juxta præceptum universalis ecclesiæ, quatuor anni temporibus: dra-

[*a*] Apostolorum festa celebrabant Nestoriani, non iisdem diebus, in quibus eos colit ecclesia nostra, sed in Dominicis, vel feriis sextis: nullum autem festum aut memoria instituta erat de Circumcisione Domini, & de Virginis Conceptione: & ut scribit Vincent. Mar. a S. Cathar. *lib.* 2. *c.* 6. nullos colebant festos dies præter Dominicos, nisi festa Christi Domini, Nativitatem & assumptionem Deiparæ & Apostolorum solennitates.

(*b*) Ter in anno memoriam D. Thomæ Apostoli colebant Indi Malabarenses; nimirum *die* 3. *Julii*, 18. *Decembris*, & 21. ejusdem mensis. Vide Gouv. Itin. *Menes fol.* 77.

(*c*) Festum hoc institutum est in memoriam sudoris, qui e marmorea D. Thomæ Cruce scaturiit *anno* 1557. in Meliapore, quod ostentum, pluries postea visum est: Vide Gouv. *Itin. Men. fol.* 77. & differt. nostras *num.* 48. Nec minus celebris habetur Crux Cranganorensis, quæ cum sit marmorea non secus ac alia, visa est non semel in sublime elevata, atque splendidissimo lumine radians: consule Vinc. Mar. *lib.* 2. *cap.* 2. Cruces autem D. Thomæ eam exprimunt figuram juxta laudatum auctorem, quam præsefert Crux Equitum S. Mauritii in Sabaudia, & ex Gouv. Crux Lusitanica Equitum de *Avis*.

(*d*) De antiquo Nestorianorum ordine circa jejunia, Vide Asseman. *tom.* 4. *Bib. Orient. pag.* 387. & *Differt. nost. num.* 69.

ANNO CHRISTI 1599.

nimirum quarta feria, sexta, & Sabbato immediate post diem Dominicam primam Quadragesimæ; quæ tamen jejunia in quadragesimali jejunio continentur. Similiter feria quarta, sexta, & Sabbato immediate post Festum Pentecostes: prima quarta feria, sexta, & Sabbato immediate post Festum S. Crucis mense Septembris: prima quarta feria, sexta, & Sabbato post festum S. Crucis ad decimam tertiam Decembris; quæ jejunia comprehenduntur in jejunio servari solito diebus anniversariis Adventus Christi.

CCX. Approbat insuper synodus jejunium præmitti solitum ad assumptionem Dominæ nostræ a prima Augusti, usque ad illud festum, & ad Nativitatem ejusdem Dominæ, a prima Septembris usque ad festum ipsius: & jejunium quod vocitatur apostolorum, a prima die post festum Pentecostes, per quinquaginta sequentes dies, quippe quæ optime, ac laudabiliter instituta sunt: quamobrem optaret synodus ea servari nunc, sicut antiquitus a primis Christianis in hac regione servata fuerunt: nihilominus quia quantum ad hæc jejunia multiplex fuit consuetudo, & ex opinionum varietate multiplex perturbatio, & conscientiarum hæsitatio, declarat Synodus, neminem, ad hæc jejunia servanda gravi præcepto obstringi, & habenda esse in posterum tamquam opera omnino voluntarie suscepta, & quæ supererogantur, nec his diebus ad cibos esuriales quemquam esse cogendum.

Quantum vero attinet ad triduum jejunii Jonæ prophetæ, quod appellant (*a*) *Munaneba*, & exordium sumit decima octava die primam Quadragesimæ diem præcedente, ob ipsius antiquitatem, & sanctitatem, optat synodus diligenter servari; verum quia Christiani, per hos solent convenire dies in ecclesiam, ibique manducare Nerchas, (*b*) quæ parantur, laudatum triduanum jejunium non graviter præcipit; omnes tamen gravi præcepto obstrictos esse vult, ad non comedendos memoratis diebus, nisi cibos quadragesimales.

Debent itaque vicarii Dominicis diebus in suis ecclesiis denuntiare populo jejunia illius hebdomadæ, ut admonitus ea servare possit, nec ignorantia excusetur.

DECRETUM XI.

CCXI. Commendat Synodus laudabilem consuetudinem, qua Christiani hujus Dioeceseos servant quadragesimale jejunium abstinentes ab ovis, lacticiniis, caseo, piscibus & vino; immo & ab uxoribus, (*c*) toto eo temporis intervallo: quæ quidem omnia vult servari inviolabiliter etiam in posterum; sicuti etiam quod jejunia inchoentur feria secunda post Dominicam quinquagesimæ: ut autem nonnulli tollantur introducti pravi usus, declarat legem jejunii non solum exigere abstinentiam a vetitis obsoniis; verum etiam postulare, ut nonnisi semel in die, præfinito tempore sumantur cibi, ceteroquin liciti; post occasum autem Solis, quibus opus fuerit bibere, aut libuerit, ne haustus noceat, esculenti non nisi modicum quid, & leve, instar jentaculi sumatur, quod humanæ imbecillitati permittit ecclesia. Si vero vel qualitatem, vel quantitatem ciborum in vespertino jentaculo non servaverint, vel ultra prandium, & permissum jentaculum comedant, sciant se frangere jejunium, & lethalis peccati reos esse. Illud insuper advertant, quod si ex fragilitate, vel malitia die aliquo præceptum jejunii violent; non exinde non amplius obstringi diebus reliquis lege quadragesimalis jejunii; ut plures putant; sed quocunque die jejunium fregerint, novo se alligari lethali peccato sciant, juxta numerum reliquorum dierum, in quibu jejunare desierint. Præterea sciant jejunium servandum esse diebus festis etiam solennioribus, si tempus præscripti jejunii festos hujusmodi dies comprehendat, exceptis solis diebus Dominicis, in quibus Christianis non licet jejunare. Quamobrem quotquot pravi usus, & falsæ opiniones in materia jejunii in hac dioecesi irrepserunt, corrigendi sunt, & radicitus evellendi.

DECRETUM XII.

CCXII. Declarat synodus jejunandi præceptum, quantumvis urgentissimum non obstringere pueros, & adolescentes ante vigesimum primum ætatis annum, nec senes ætatis admodum provectæ, & debiles: ægrotos, mulieres prægnantes, aut filios lactantes, nec serviliter laborantes licite, & assidue ex inevitabili necessitate, & obligatione, si labor talis sit, ut a jejunante exerceri sine detrimento non possit: nam personæ prædictæ solum debent servare jejunium, quantum ad abstinentiam a cibis vetitis, atque

(*a*) Legendum esse videtur *Munnanorba*, quod est jejunium trium dierum, ex Malabarico *Munna*, id est *numerus ternarius*, & *Nojerba*: *jejunio*: non vero *Munaneba*, ut in textu Synodi, aut *Monnobio*, ut scribit Vinc. M. *lib.* 2 *c.* 6. Vide supra *num.* 132.

(*b*) *Nercha* est convivii parandi turbæ fidelium in Ecclesiam certis solennitatibus confluentium, votum seu sponsio; in quo fercula oryzæ, & fructus aliqui nucis Indicæ lacte conditi exhibentur, longo ordine cunctis utriusque sexus etiam inopibus intra Ecclesiam in terra considentibus; Sacerdotes autem in gradibus sedent altaris Fit convivium peracta Missa, in qua omnes communicant; recitatis prius quibusdam precibus, quas finito prandio prosequuntur. Quæ convivia priscas agapes non modo referunt, sed æmulantur. Cum ea fiunt pro defunctis vocantur *Chata* aut *Ceruta*. Nercha autem plerumque fit in Anniversario Dedicationis Ecclesiæ, & in præcipuis solennitatibus; & in aliquorum nuptiis.

(*c*) Id omnino conforme est pristinæ disciplinæ Ecclesiæ; auctor autem Alcorani, morem istum quem alioquin observari præcipiebat, ita elusit ut juberet, omnino ab uxorio congressu temperare tempore jejunii; cumque Mahomettanorum jejunium servaretur ab ortu Solis ad occasum usque, reliqua erat tota nox, qua licite veneri indulgere possent. Vide *Bibliot. Mediceam.*

ANNO CHRISTI 1599.

ANNO CHRISTI 1599.

atque adeo vesci cibis esurialibus. Excipiendi tamen sunt ægroti, quibus licet vesci ipsorum sanitati congruentibus ferculis; similiter excipiendæ sunt mulieres prægnantes, quæ possunt cibum aliquem etiam ceteroquin vetitum (*a*) comedere, si illum concupiscant, quod ipsis permittitur, ne sequatur abortus, ut assolet.

DECRETUM XIII.

CCXIII. Damnat synodus stultam opinionem eorum, qui sectantes Ethnicorum superstitiones, censent inutile sibi fore jejunium, nisi primo mane corpus laverint: vel si quempiam de stirpe abjectá tetigerint; quamobrem adhuc Naires ad jejunium servandum coguntur lavacrum adhibere: declarans itaque synodus, neque lotiones hujusmodi, neque vitationem prædictorum superstitiosorum contactuum nulla ratione pertinere ad jejunium ex præcepto ecclesiæ servandum, neque ad Christianæ Religionis professionem, præcipit, ut a præsule acriter puniantur harum vanarum superstitionum sectatores, quas etiam atque etiam exoptat a cordibus Christi Fidelium hujus ecclesiæ penitus eradicari.

DECRETUM XIV.

CCXIV. Quamvis synodus approbet laudabilem consuetudinem hujus dioeceseos sacrum inchoandi quadragesimale jejunium, a feria secunda post Dominicam quinquagesimæ, nihilominus ut hæc ecclesia in tam salutari ceremonia sacræ ecclesiæ universali se conformet, statuit, ut feria (*b*) quarta subsequente cineres ritu sacro lustrentur, iisque a sacerdote celebrante aspergatur caput Christi fidelium additis verbis illis: *Memento homo quia pulvis es, & in pulverem reverteris*: prout in Rituali Romano syriace translato de mandato rev. metropolitani habetur: Hac enim sacra ceremonia excitantur Fideles ad ferventiorem poenitentiam, ac dolorem suorum peccatorum, & ad propriæ imbecillitatis considerationem; atque adeo ad sanctius, & majori cum veneratione sacros illos dies celebrandos. Curent etiam Sacri ministri, quantum fieri potest, ut cineres sint ex ramis combustis Dominicæ (*c*) palmarum anni præcedentis, quæ Dominica dies in hac Regione appellatur *De Osanna* prout in eodem Rituali libro præscribitur. Populo insuper denuntient ritum hunc, non esse Sacramentum ullum, sed meram ceremoniam sanctæ ab ecclesia institutam.

DECRETUM XV.

CCXV. Ad eumdem finem omnimodæ conformitatis cum universali ecclesia, præcipit Synodus a carnibus abstinentiam die Sabbati (*d*) servandam ex præcepto graviter obligante, in memoriam sepulturæ Christi Domini; edere tamen hac die poterunt ova, lac, butyrum, & caseum. Quod etiam poterunt aliis diebus, in quibus sola abstinentia a carnibus præcipitur: & quoniam consuetudo non vescendi carnibus feriis quartis, non servatur in tota dioecesi, sed alicubi tantum: & id quidem a paucis: declarat synodus abstinentiam hanc esse laudabilem, & optandam; ad eam tamen servandam, nusquam gravi præcepto Christianos obstringi. Quibus ergo fuerit libitum, etiam feriis quartis, poterunt carnes edere.

DECRETUM XVI.

CCXVI. Declarat synodus præceptum abstinendi a carnibus diebus prohibitis, jejunandi, ac festos dies colendi, a media

(*a*) in

(*a*) Inter alias abortus causas assignatur cibi alicujus denegati desiderium, & vehemens appetitus aliquid videndi, olfaciendi &c & quamquam aliqui putaverint illud desiderium foetus esse, non autem Matris, contrarium probabilius apparet cum Cardoso *in Phil. libera Quæst.* 101. vera ergo causa abortus juxta illum est *Molestia naturæ* (feminæ) *illata*: quæ ea de causa memoro, ut Casuistæ rigidi, non omnia denegent prægnantibus; cavere autem eæ debent inter alia, a *nimio usu potionis illius dulcis & aromaticæ, quam dicunt Chocolata*, quæ ex eodem auctore abortum ciet: at erit id surdis canere.

(*b*) Quatuor anni temporibus, benedictio ac impositio cinerum celebrabatur, ante annos sexcentos in aliquibus Ecclesiis; immo & cunctis rogationum diebus imponebantur cineres. Vide Martene *De Rit. tom.* 3. *lib.* 4. *cap.* 10. *num* 32. *& colum* 517.

[*c*] Etsi aliqui Patres sæculi 4. meminerint Dominicæ Palmarum, ut S. Ephrem, ritus tamen benedicendi palmas, *annó* 500. primum coli coepit in oriente asserentes Severo Patriarcha Antiocheno *ex Cod. Nitrien. Vat.* 33. *&* 34. *Hom.* 125. & Josue Stylite, qui ait, a Petro Edessæ episcopo *anno* 497. in Mesopotamiam ejusmodi ritum fuisse invectum. Videsis *tom.* 3. Ephr. *Praf. pag. xix.*

(*d*) Quod Malabares Sabbato non abstinerent a carnibus, is ritus erat Orientalis Ecclesiæ, in qua feria 4 & sexta, Sabbato omisso jejunium servabatur: immo ea disciplina vigebat in Ecclesia nostra Occidentali *anno* 1056. quo frequentari coepit abstinentia Sabbati, nec adeo stricte, ut omnes eam illico servaverint; Baldricus enim Abbas in quemdam, qui piaculum ducebat Sabbato manducare carnem, ita lusit.

Sabbata custodis tamquam Judæus appella
Cum tamen alterius legis iter teneas.

Vide Mabil. *Præfat.* 2. *seculi* 6. *Benedictini*: anno etiam *labente* 1368. non servabatur adhuc Sabbatum a laicis, bene vero ab Ecclesiasticis: adeas Concil. Vauren. *Decr.* 90. Et Parisiis a Nativitate Domini usque ad Festum Purificationis Deiparæ, in nullo Sabbatorum hoc etiam tempore, jejunium servatur.

(*a*) in mediam noctem computari, itaut incipiat urgere a media nocte diei antecedentis, ad mediam uſque noctem diei eſurialis, vel feſtivi, atque adeo ut res conſtet exemplo, obligatio abſtinendi a carnibus die Sabbati, incipit a media nocte feriæ ſextæ uſque ad mediam noctem Sabbati: cum dies Sabbati incipiat ab una media nocte, & ab alia terminetur; adeoque his veluti terminis circumſcribatur. Similiter obligatio ceſſandi ab omni labore ſervili a media nocte Sabbati, tunc enim incipit dies Dominica, protenditur uſque ad mediam noctem diei Dominicæ: quia tunc abſolvitur dies Dominica, & ſequens feria ſecunda ſuum habet exordium. Decipiuntur ergo qui putant ſe præcepta eccleſiæ ſervare, jejunando, & ceſſando a ſervilibus laboribus a veſperis ad veſperas: nam neque per integrum diem jejunium, neque per diem integrum diem feſtum præceptum ſervant, ſed violant præceptum, quod urget toto integro die, adeoque a media ad mediam noctem. Præterquamquod ſectatores ſunt morum, rituumque Judaicorum, quos Eccleſia reprobavit: Hebræi enim ſuos dies eſuriales, *vel* feſtos numerant a veſpera ad veſperam, ubi contra Chriſtiana eccleſia eos a media ad mediam noctem numerare ſolet.

DECRETUM XVII.

CCXVII. Quoniam contra univerſalis eccleſiæ morem, quæ aquam luſtralem ſolenni ritu, ac ſtatutis precibus a ſacerdote ſacratam, in urna aliqua decenter receptam ſub ipſum Templi ingreſſum ſervare ſolet, ut illa ſe aſpergentes fideles venialium remiſſionem acquirant; in hac dioeceſi aqua ad hunc pium uſum, non a ſacerdote ullo, nec eccleſiæ precibus expiatur, ſed tantummodo a Capiario, (*b*) vel Sacriſta infuſione luti, vel terræ, quam Peregrini e locis Sanctis a S. Thoma Apoſtolo cultis, vel ex ipſius ſepulcro aſportant, ad quem uſum ex terra hujuſmodi globus in eccleſia aſſervari ſolet; vel in hujuſmodi terræ defectum, aliquibus thuris granis a ſacriſta, nullis præmiſſis ſacris precibus in aquam injectis declarat ſynodus, aquam hujuſmodi non eſſe aquam luſtralem ſive benedictam, nec adhibendam a fidelibus; cum terra prædicta, vel alia quæcumque e locis ſacris, & ſepulcris ſanctorum, quos colit eccleſia, quamvis veneratione digna ſit, nihil conferre poſſit ad conſlandum hoc ſacramentale ab eccleſia inſtitutum. Quamobrem, præcipit, ut ſacerdotes juxta morem univerſalis eccleſiæ, aquam benedicant, infuſione (*c*) ſalis pariter benedicti, & eos ritus omnes ſervent, ac preces adhibeant, quæ habentur in rituali Romano ſyriace tranſlato juſſu Rev. Metropolitæ. Vicarii inſuper curent eamdem benedicendi formam ibi præſcriptam ſervare, & ex aqua illa urnas appoſitas implere, vel veſpera Sabbati, vel primo mane diei Dominicæ: quo etiam die ſacerdos linea veſte, ſive alba, & ſtola indutus, & abſque planeta antequam ſacrum inchoet, Templum percurrat, populum ibi congregatum ad audiendum ſacrum, aqua benedicta aſpergens, & recitet antiphonam, & orationem, quæ in eodem rituali continetur. Idque in ſolemnioribus miſſis diaconus præſtabit, oratio autem recitabitur ſemper a ſacerdote: vicarii etiam populum moneant, ut ſubeuntes templum manu in aquam benedictam immerſa, ſigno crucis ſe muniant, abſtineant vero ab oratione illa impii hæretici Neſtorii, quam antea recitare ſolebant in ingreſſu, cum aquam benedictam ſumerent, & quæ a ſynodo tamquam impia, & hæretica reprobatur.

DECRETUM XVIII.

CCXVIII. Quia major hujus populi pars chriſtianæ religionis inſtitutiones ignorat, nec aliud ſcit ad ſummum quam Pater, & Ave, quas tamen orationes ſyriace recitat, cujus linguæ eſt penitus ignara, immo major puerorum pars, ne ſigno quidem crucis munire ſe didicit, & quod magis pudendum eſt, plures ex Chamazibus ipſis, quamvis ad ſacros ordines promoti, non bene callent chriſtianæ Fidei elementa, & præcepta decalogi; præcipit ſynodus, ut in cunctis eccleſiis parochialibus exiſtentibus in pago aliquo, vel vico, ſive matutino, ſive veſpertino tempore hora per vicarium præfigenda; puerorum aliquis vel eccleſiæ Capiarius vicum, vel pagum percurrat, campanulam pulſando cujus ſonitu admoniti puelli, puellæque omnes in eccleſiam conveniant, ubi vicarius, vel ipſius juſſu Caſſanarius, vel Chamazius chri-

(*a*) Orientales tam Neſtoriani, quam Jacobitæ, juxta majorum ſuorum diſciplinam obſervarunt jejunia fer. 4. & 6. a veſpere exeuntis feriæ 3. & 5. & ab occaſu ad occaſum Solis, ſimiliter feſtos dies computarunt, computatio autem dierum a media in mediam noctem ex communi conſuetudine ſervatur in Europa de quo plura habentur in una Gerunden. *anno* 1720. *tom.* 1. *koſol. Concil. pag.* 363. licet juxta antiquorum diſciplinam a veſpere in veſperam dies colerentur ex *Cap. Omnes tit. de feriis*. Vide *Diſſert. n.*110.

(*b*) Vox *Capiar* derivata videtur [dummodo non ſit Malabarica, & uſ ſignificat Miniſtrum Eccleſiæ ſervitio addictum) a latino *Copiarii* ita dicti, teſte Porphytione, quod rerum copiæ neceſſariarum curam impenderent, qui etiam *Parochi* Horat. & Ciceroni audiebant; at Capiarius, ſignificat hoc loco Cuſtodem laicum Eccleſiæ, cujus eſt eam emundare, pulſare æra ſacra, & alia ejuſmodi.

(*c*) Aquæ benedictæ uſus ex Apoſtolica traditione deſcendit, cui ſal injicere juſſit Alex. I. *Ep.* 1. ſi tamen ipſius eſt. Et ex Hincmaro *anno* 851. ubi habetur, iſtam aquam die Dominico ante Miſſam benedici, ipſa populum ingredientem Eccleſiam aſpergi, *& ex ea* (ait) *qui voluerint accipiant, & per manſiones & agros ſuper pecora ſua, & eorum pabula, ſuper cibum ſuum, & potum conſpergant.*

ANNO CHRISTI 1599.

chriſtiana doctrina (a) eos inſtruat, eoſque præſertim doceat modum ſe muniendi ſigno crucis, Pater, & Ave, ſymbolum fidei, præcepta decalogi, præcepta eccleſiæ, articulos fidei, & reliqua omnia chriſtianæ religionis elementa, quæ tamen doceant lingua vernacula, & Malabarica, quam audientes callent, non vero Syriaca, quam penitus ignorant. Hoc enim in more poſitum eſt in eccleſia univerſa, ut pueri, & rudis populus, lingua vernacula inſtruantur, ut mente intelligant, quod ore proferunt: dominicis præterea, ceteriſque diebus feſtis ante, vel poſt miſſam univerſus populus in rebus fidei inſtruatur, immo diebus dominicis idem fiat horis pomeridianis, præmiſſis aliquibus, qui vicum, vel pagum percurrentes, campanulæ tinnitu populum admoneant, ut ſuperius præſcriptum fuit: vicarii autem eccleſiarum ſilveſtrium præfixo hebdomadæ die pueros ad doctrinam audiendam e viciniotibus locis congregent, puerorum vero loca remotiora incolentium, inſtructionem alicui alteri committant: Caſſanarii inſuper, qui legere, ac ſcribere ſyriace aliquos edocuerint, & ceteri hujuſmodi ludimagiſtri chriſtiani, quotidie ante lectiones ſuos interrogent diſcipulos lingua Malabarica, ut in ipſorum mentibus melius imprimantur chriſtianæ fidei rudimenta: nulli item puerorum ordines conferantur minores, immo nec tonſura, quin chriſtianam doctrinam calleant, eamque Malabarice recitent, cujus rei examen ſubeant ad normam concilii Tridentini. In cunctis etiam eccleſiis, liber continens rudimenta Chriſtianæ Religionis Malabarice conſcriptus pro inſtruendis pueris, & rudibus aſſervetur: propterea rogat ſynodus P. Rectorem Collegii de Vaipicota Societatis Jeſu, ut illum per ſui collegii alumnos tranſcribi curet, atque adeo plura ſuppetant exemplaria ad ſingulas hujus dioeceſis eccleſias tranſmittenda. Poſtremo etiam atque etiam rogat, hortaturque omnes chriſtianos, ut veſpertinis horis ſuos domeſticos, omneſque e ſua familia inſtrui curent, unde captivorum, & ſervorum, quos alunt, ſit nullus, qui rudimenta fidei ignoret: confeſſarii etiam inter audiendum poenitentes, eos de myſteriis noſtræ fidei interrogent, atque ad ipſa addiſcenda hortentur.

DECRETUM XIX.

CCXIX. Ne fideles chriſtiani hujus dioeceſeos, quoad communes preces ab univerſali diſſideant eccleſia, ut hactenus fecerunt, omittentes in Salutatione Angelica poſtrema A verba, præcipit ſynodus, (ſilentio prætereundo impiam, & hæreticam formam ſalutationis Angelicæ, qua perfidi utebantur Neſtoriani penitus proſcriptam) eam ſic recitari: *Ave Maria, gratia plena, Dominus tecum, benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui, Jeſus. Sancta* (b) *Maria Mater Dei, ora pro nobis peccatoribus, nunc & in hora mortis noſtræ. Amen Jeſus:* præterea ſic reformari in libris piarum precum, qui ſunt in uſu in hac dioeceſi.

DECRETUM XX.

CCXX. Quoniam fideles Chriſtiani hujus B epiſcopatus, dum ſanctiſſimum profertur nomen Jeſu, nullam ipſi reverentiam exhibent; ea nimirum impia, & hæretica doctrina imbuti, qua Neſtoriani opinantur, duo eſſe ſuppoſita in Chriſto, & nomen Jeſu eſſe nomen ſuppoſiti pure humani, quod non meretur ſpecialem reverentiam, præcipit Synodus, ut quotieſcumque nomen hoc, quod divinum eſt, ac tot tantaque in ſe continet myſteria, tum quia eſt nomen Redemptoris noſtri, tum quia eſt nomen ſuper omne nomen, in quo juxta Apoſtolum, oportet quod omne genuflectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum, præcipit Synodus, ut quoties profertur in Evangeliis, orationi- C bus, Miſſa, Concionibus, & exhortationibus, aut alias quomodolibet, caput omnes reverenter inclinent, ſive ſtantes, ſive ſedentes, necnon Caſſanarii aut ceterorum quilibet, vel pileis cooperti: Vicarii inſuper & Concionatores id populo frequenter inculcent. Et quoniam hoc nomine (c) *Iyo* quod in lingua Malabarica idem eſt, ac nomen Jeſu, ſæpiſſime infantes donantur in Baptiſmate, præcipit inſuper Synodus quamurgentiſſime, ut nemini deinceps in Baptiſmo imponatur, quique illud in Baptiſmate habuerunt, aliud aſſumant dum ſacro Chriſmate confirmantur, neque enim decet adeo ſublimi, Divinoque nomine aliquem appel- D lari.

DECRETUM XXI.

CCXXI. Cum æquum ſit, feſtum Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti non minus ſolenniter, quam uniformiter in tota Eccleſia Catholica celebrari; præcipit Synodus, ut in ſacra Nativitatis Chriſti nocte clerus, populuſque in eccleſiam conveniat, canendi ergo ſolenniter quantum fas eſt, pro numero ſacrorum miniſtrorum, Matutinas preces

[a] Quales eſſe debeant Catechiſtarum dotes aperit S. Clem. *Ep.* 1. quantæ autem dignitatis munus fuerit in Eccleſia præſertim Alexandrina, videri poteſt in Auliſii *Tractat. de Scholis.*

(b) De additione iſtius deprecationis, vide ſupra in Synodo *num.* 52. *Not.*

(c) Sanctiſſimum nomen *Jeſu* Syriace ex Hebraico dicitur *Jeſcivang* cum litera *Ain* in fine: perfidi autem Hebræi pronuntiant contumelioſe *Iſciu*, cujus ſignificationem vide apud Maurocenum *in Via Fid. pag.* 1401. Frequens eſt apud Orientales, ex eo nomina componere, ut *Jeſuabj* Jeſus dedit, *Jeſudad*, idem; *Jejuphani* Jeſus exaudivit; *Kamjeſus*, ſurrexit Jeſus, *Sabrjeſus* ſpes Jeſu; *Abdjeſus*, Servus Jeſu; quæ omnia, ut ſuperius vidimus, in textu Luſitanico, & in verſione Gallica Renaudotii, ſunt valde corrupta; non ſecus atque hoc Malabaricum nomen *Iyo*, quod certe legi debet *Iſo*, id eſt *Iſus*, vel ut Græci pronuntiant, *Jeſus*, id eſt *Jeſcivang*; Malabares enim carent litera gutturali *Ain*, non ſecus ac Latini & Græci; vide ſuperius *in Synodo pag.* 128.

ces, itaut media nocte plus minuſve abſolvantur, ac poſtea de more ſolennis habeatur publica ſupplicatio, ſive proceſſio, qua finita, ea majori qua fieri poteſt celebritate, ſolennis Miſſa cantetur: poſtea poterunt Caſſanarii unam legere Miſſam, ad Auroram alteram, & tertiam ſolito tempore; noverint item ſacerdotes, quod (*a*) præ Solennitatis magnitudine ipſis indulgetur hac die ſacrum ter celebrare: primum media nocte, alterum ſub aurora, tertium denique ſolita hora; vel etiam trinas, aut binas miſſas diluculo, dum private legantur; quæ etenim publice, & coram populo recitantur, ordine præfixo celebrari debent, itaut prima tantum media nocte celebretur: in prima autem, & altera miſſa ablutiones non ſumantur, ſed ſumpto Sanguine, prætermiſſa ablutione, ſacerdos celebrans ultra progrediatur; hoc enim pacto naturale jejunium in tribus ſervabitur: curent etiam plurimum Calices probe abſtergere, necnon digitos aqua purificare, quæ exinde in piſcinam ſubtus Altare, vel in fontem aquæ benedictæ, vel in baptiſterium proiiciatur; Siquis autem ſacerdotum imprudens in prioribus miſſis ablutionem hauſerit, ad ſequentem non ultra progrediatur, cum jejunium, quod in celebrante exigitur, vel uno hauſtu fuerit ſolutum.

DECRETUM XXII.

CCXXII. Præcipit Synodus ut ſacerdotes ſolenniter miniſtrantes ſacramenta Baptiſmatis, Matrimonii, Extremæ Unctionis, necnon ſacram Euchariſtiam extra Miſſam, Superpelliceo, ac Stola e collo pendente utantur pro majori actionis decentia, ac reverentia; cumque hactenus in hac eccleſia uſus ſuperpelliceorum nullus fuerit, R. Metropolitanus quotquot fuerint neceſſaria ſuppeditabit; nullus itaque vicarius hinc diſce-

A dat, quin prius ſuperpelliceum pro adminiſtrandis ſacramentis accipiat, quo ex præſcripto Synodi, ea miniſtrentur juxta ritus, & ceremonias Ritualis Romani, juſſu R. Metropolitani Syriace translati, quodque apud omnes aſſervabitur eccleſias; etenim in illo habetur baptizandi norma, ungendi infirmos, jungendi ſponſos, cum benedictionibus, ubi illæ exigantur; forma item Abſolutionis Sacramentalis cum conſuetis orationibus, modus Euchariſtiam conferendi; modus exorcizandi energumenos: benedictiones aquæ, cinerum, candelarum, ramorum; Ritus ſepeliendi tam parvulos, quam adultos, orationes pro reconciliatione eccleſiarum, & cœmeteriorum; libri itaque hæc omnia continentes in omnibus habeantur eccleſiis, nec B ſacerdotum aliquis ſuo uſui applicare eos audeat, vel ab eccleſia auferre. Plurimum etiam commendat Synodus P. Rectori Collegii de Vaipicota ſocietatis Jeſu hujus Diœceſis, tranſcriptos per alumnos hujus collegii ſemper apud ſe plures habere nonnullos horum librorum, ut eccleſiis, quæ illis indigent, diſtribuantur.

DECRETUM XXIII.

CCXXIII. Ad eamdem uniformitatem ſervandam cum ſancta Romana eccleſia, præcipit ſynodus, ut die ſecunda Februarii (*b*) C in feſto Purificationis Dominæ noſtræ fiat ante Miſſam cereorum benedictio, tum pertinentium ad eccleſiam, tum quos alii in Dei cultum, & pietate impulſi, benedicendos attulerint: quæ quidem benedictio, prout habetur in rituali Romano Syriace reddito, fieri debet; deinde abſoluta ſolenni hac benedictione, per eccleſiam, vel circa illam Caſſanarii, & Chamazes ſuis inſignibus amicti, & cum candelis accenſis, longo ordine ſupplices incedant, quos comitetur populus cum candelis pariter accenſis, ſi illas ha-

(*a*) Priſcis temporibus plures eadem die idem Sacerdos celebrabat Miſſas; id poſtea certis ſolennitatibus attributum fuit, nimirum, Nativitati Domini, S. Joan. Bapt. &c. Binas etiam in aliquibus ſolennitatibus celebrabant Sacerdotes; atque hoc tempore in Hiſpaniis multiplex hujus antiquæ diſciplinæ viget conſuetudo: in Eccleſia enim Orioleſi, ut conſtat ex ipſius Epiſcopo in una *Oriolen. Viſitation. Sacror. limin.* duas Miſſas in die Omnium Sanctorum, & duas in ſequenti die commemorationis defunctorum ſacerdotes celebrant. In univerſo etiam Regno Coronæ inclytæ Aragonum in die Defunctorum binæ dicuntur Miſſæ, a Preſbyteris ſecularibus, ternæ vero a Regularibus, ſive id deſcendat ab immemorabili, ſive a Privilegio Julii III. vel Pauli III. vivæ vocis oraculo conceſſo: de quo vide laudatam *Oriolen.* in *Theſaur. Reſol. Conc. Trid. die.* 30. *Auguſti* 1752. Id etiam conſtat Archiepiſc. Bracaren. iſtam Aragoniæ facultatem poſtulaſſe a Clem. XI. Congregatio autem Concilii *die* 14. *Martii anni* 1711. reſcripſit: *negative*. Sereniſſimo vero Hiſpaniarum Regi, idem indultum pro toto Regno Caſtellæ petenti ab Innocen. XIII. reſcriptum fuit *die* 2. *Maii* 1722. *Non propoſita*: quo honorifice denegarentur petita. In Eccleſia igitur Occidentali mos iſte ter celebrandi die Natalis Domini, ubique viget, eo tantum exiguo diſcrimine, quod cum in ceteris Eccleſiis poſt mediam noctem dicatur prima Miſſa, in Venetorum aliquibus Eccleſiis, ante mediam noctem celebratur, juxta morem Capellæ Pontificis Sum., in qua ante noctis dimidium incoatur Miſſa a Cardinali celebrante, qui jejunus manet ab uſque præcedente media nocte; quæ hoc anno 1744. cantata fuit ab Eminentiſſimo Card. Dominico Paſſionæo, CL. atque eruditiſſimo viro, atque eruditorum fautore, ac promotore benigniſſimo.

(*b*) In ſanctionibus Arabicis concilii Nicæni ex Abrahamo Ecchellenſi in collectione Harduin. *tom.* 1. *col.* 509. fit mentio *Feſti Cereorum ſive Purificationis*. Et cum ex Tillemont. *note* 7. *ſur J. C. tom.* I. habeatur ex vita S. Theodoſii abbatis, quod medio V. ſeculo celebrabatur feſtum Purificationis, & ne tunc omnino novum id fuiſſe videatur, revocanda videtur hæc inſtitutio ad ſæculum IV. unde ex hoc capite, non eſt cur de ſuppoſitione arguantur Sanctiones Arabicæ. Hac die duplicem celebrat eccleſia ſolennitatem; prima eſt Hypapante, ſeu Præſentatio Domini in templo; altera eſt Purificatio B. Virg. Mariæ. De myſteriis, atque utilitatibus Cereorum benedictorum hac die videſis Conc. V. Mediolan. *Par.* 1. *Conſt.* 6. Cavetur autem opportune in Concil. Arelat *anno* 1260. *Can.* 7. ne utantur in proceſſionibus aut Eccleſiis Cereis ligneis, ceræ colore tinctis, *quia non convenit quæ ſunt cultus Dei, fictitie & ſimulatorie agi: Candele di legno:* Italice dicuntur.

habeant, in memoriam mysterii, quod in hoc Festo celebratur: nimirum solennis illius ingressus, quo Jesus Christus Dominus noster, divinum lumen, ac splendor patris, primum introivit in templum, semetipsum pro nobis nostra indutum humanitate, æterno patri oblaturus. Similiter feria secunda, tertia, & quarta ante festum Ascensionis Domini eadem publica supplicatio habeatur, vel per templum, vel alibi, prout vicario visum fuerit, in qua (*a*) Litaniæ legantur juxta consuetudinem sanctæ Romanæ ecclesiæ, quæ pariter in eodem Rituali apponentur, expunctis hæreticorum nominibus, quæ tanquam sanctorum Nestoriani in ipsis Litaniis intruserant; exoptat præterea synodus usum Litaniarum pro occurrentibus necessitatibus in hac ecclesia introduci ad Divinam miserationem implorandam.

DECRETUM XXIV.

CCXXIV. Cum deprehenderit synodus in remotioribus hujus dioeceseos partibus, tam Austrum, quam Aquilonem versus, Christianos Silvas incolentes, diebus dominicis, ceterisque festis, præsertim horis pomeridianis, quam licenter vacare labori, & Mercimonio: præcipit vicariis, ut plurimum hac super re invigilent, invehantur, & coerceant, potissimum quos deliquisse compererint: qui vero post trinam monitionem pervicaces fuerint, amoveantur ab ecclesia, nec in ea eos admittant, nec *Castura* eis exhibeantur, neque Sacerdos ullus ad eos accedat, quousque cum effectu resipuerint.

DECRETUM XXV.

CCXXV. Cum in hac dioecesi plura olim erecta fuerint templa Mar-Xabro, (*b*) & Mar-Prodh dicata, quos communiter sanctos vociferantur, de quibus nihil aliud deprædicant, quam in has regiones divertisse, plura patrasse miracula, demum Babylonem, unde venerant, remigrasse, vel ut alii asserunt, vita excessisse in civitate Coulan, quorum tamen sanctitas in vulgus sparsa in dubium revocari potest; neque enim quidquam eorum, quæ de ipsis narrantur, scripta vel authentico ullo monumento nititur, nec de eorum apotheosi in ecclesia constat: immo non levis suspicandi causa habeatur, eos Nestorianæ hæresis Sectatores fuisse, cum Babylone huc venerint, tempore quo hæresis hæc maxime vigebat: præcipit synodus ut quotquot templa ipsis dicata reperiuntur, omnibus Sanctis dicentur, solennia etiam omnia, & Nerchæ (*c*), pro Mar-Xabro, & Mar-Prohd fieri solitæ, in festo Sanctorum omnium prima Novembris celebrentur, necnon in posterum eo titulo nullas ipsis ecclesias nuncupari: etenim dicare Templa, solennia instituere, ac horarias preces recitare non licet nisi in honorem sanctorum, quos ecclesia solenni ritu venerandos proponit, & quorum sanctitatem ipsa publico judicio approbat.

DECRETUM XXVI.

CCXXVI. Quia, ut experimento compertum est, plures ecclesiæ latrociniis subjacent, eo quod Capsæ in quibus fidelium eleemosyæ deponuntur, non nisi diuturnum post tempus reserantur, ex quo fit, ut egestate oppressæ, ea, quæ ad divinum Cultum necessaria sunt, comparare sibi non possint, præcipit synodus, ut quotannis Kalendis Januarii quatuor viri probatæ fidei, & notæ probitatis in quacumque ecclesia eligantur, quibus tanquam (*d*) Oeconomis, rerum in ecclesiæ bonum gerendarum cura committatur. Exeunte deinde anno capsæ reserentur, & pecuniarum, quæ in illis continentur ratio habeatur, & in librum referatur ab uno ex quatuor viris electis, qui ratiocinatoris, sive calculatoris munus obibit; postquam autem pecuniarum subductæ fuerint rationes, eædem pecuniæ reponantur asservandæ in Capsa tribus clavibus obserata, quarum clavium una sit penes unum ex quatuor electis, eorum arbitrio deputandum, altera penes vicarium, tertia penes alios duos. Ratiocinator enim nec clavem, nec Capsam apud se retinere debet: habeat tamen hic apud se librum alium, in quo notet expensas, quæ ex dictis pecuniis fiunt in ecclesiæ, sacræque supellectilis instaurationem, vel ornatum: Quod si ingentem summam impendendi necessitas occurrat, in hanc impensam omnes quatuor consentire debent; nec depositarum pecuniarum Capsa aliter reserabitur, quam illis quatuor simul cum vicario concurrentibus, quorum cuilibet, si forte sit impeditus, subrogabitur alius. Præter ea quoties novi eliguntur, veteres, qui officio functi sunt, depositum nu-

(*a*) Litaniæ minores aut rogationes ante Ascensionis festum tribuuntur ut auctori S. Mamerto Viennensi sub Hilario I. an. 461. majores vero in festo S Marci, S. Gregorio Magno. In Hispania sæculo VII. ex præscripto Conc. XVII. Tolet. per totos duodecimos anni menses celebrabantur.

(*b*) Crozzæus asserit, horum nomina fuisse *Sapor* & *Perozes*, & quasi ingentis piaculi reum traducit Gouveam & PP. Diamperenses; quod ipsos *Xabro* & *Prodh* vocitaverint; hoc tamen levissimum crimen (si tale videtur) a proferendi modo inter Indos, aut celeritate loquendi ipsorum, facillime admitti potuit ab hominibus Europeis: Vide le Quien *tom. 2. Orien. Christ. col.* 1275.

(*c*) Quid sit Nercha vide in Syllabo vocum.

(*d*) Inter Canones Nicænos Arabicos extat 63. *de Oeconomis, qui curent res ecclesiæ*, e quibus unus aut plures proventuum, alii villarum, & sumptuum quotidianorum, alii demum sacræ supellectilis curam gererent. In canone autem 68. ex *Nicæno-Arabicis* Abrahami Ecchellen. unus tantum Oeconomus assignatur ecclesiis, Procuratores vero plures. In ecclesiis Hispaniæ secul. VI. vocabatur *Oeconomus*, qui vice episcopi res tractabat ecclesiasticas, sine quo nullum episcopum esse oportebat, ut patet ex concil. *Tolet. IV. anno* 633.

numerata prius coram illis pecunia, novis tradent: numeratæ vero pecuniæ ſummam calculator in rationum libro notabit, & noviter electi, ſubſcripto ſuo nomine, eam apud ſe depoſitam accepiſſe teſtabuntur, ut quovis tempore ratio accepti, & expenſi conſtet, quantumque eccleſia in bonis habeat. *Prælatus* inſuper in viſitatione hujuſmodi libros ad examen revocet, & expenſarum rationem poſcat, & ſiquid impendere opus ſit in bonum eccleſiæ, id fieri decernat. Poſtremo ſynodus rogat R. Metropolitam, ut quantocius hoc decretum in proxima viſitatione executioni mandari jubeat, ne res adeo eccleſiis proficua effectu careat.

DECRETUM XXVII.

CCXXVII. Quia eccleſiæ fere omnes hujus dioeceſeos pulvere, & araneorum telis notabiliter ſordent, & vix unquam verruntur (a), & mundantur, deficiente, qui munus hoc habeat; unde ab illis nitor omnis, & munditiesabeſt; jubet ſynodus certam detrahi portionem ex eleemoſynis eccleſiæ, Capiario ſive ſacriſtæ aſſignandam, cujus ſit altaria mundare, pulverem e parietibus excutere; lampades, & candelabra expolire, terque ad minus in hebdomada eccleſiam verrere: Capiarius etiam curabit, ut perpetuo lampas uno ſaltem lychno, ante aram maximam ardeat, ſicuti, & quod Urcei olearii, in quibus aſſervatur oleum ad alendas lampades, in loco ſepoſito ab eccleſia collocentur, in qua ſolum poterit reponi urceolus aliquis, ut ſit ad manus, dummodo aſpectui non pateat: ſitulæ etiam, & lebetes in eccleſia non collocentur, aut alia quælibet parum decentia, ſed hæc omnia alibi, aut in domo Capiarii, aut oeconomorum recondantur; eccleſiæ demum eo quo par eſt nitore perfulgeant, nec ut antea ſordida ſupellectile deturpentur.

DECRETUM XXVIII.

CCXXVIII. Præcipit ſynodus ut in quolibet ſacrario, ſive ſacriſtia ſint plutei obſerati, in quibus aſſerventur calices, corporalia, & veſtes ſacræ; ſicubi autem non exiſtat ſacriſtia, plutei hujuſmodi in aliquo eccleſiæ angulo collocentur, quouſque ſacrarium ædificetur: in eccleſiis vero ſilvarum, ubi adeſt latronum periculum, vicarii ſacram ſupellectilem domi ſuæ conſervent. Curent etiam, ut ſupra altaria non relinquantur, ſic enim veſtes, & corporalia ſordeſcunt, & altaria ipſa impediuntur, claves autem armariorum vicarii retineant; cumque omnes ferme aræ maximæ in Eccleſiis ſint æſtuoſæ, & ſuboſcuræ, feneſtræ fiant circa illas, quæ ferreis clathris ita muniantur: ut luci, aerique liberiori pateat aditus; Ethnici vero foris aſtantes divina myſteria proſpicere nequeant.

DECRETUM XXIX.

CCXXIX. Quoniam univerſæ pene hujus dioeceſeos eccleſiæ, tabulis ſupra aras appenſis deſtituuntur; quippe Hæretici Neſtoriani, qui olim eccleſiis præſidebant, laudabilem uſum ſacrarum imaginum (b) reſpuebant; mandat ſynodus, ut ex eleemoſynis eccleſiarum depictæ tabulæ comparentur ſupra aras appendendæ, quæ res tamen, ſicuti alia quælibet, juxta præſulis arbitrium placitumque fieri debet. Hæc autem poſt erectionem fontis baptiſmatis, ubi inſtaurationecceleſiæ non urgeat, prima omnium cura ſit. Incipiendum eſt ab ara maxima, cujus tabula titulari illius templi reſpondeat, deinde progrediendum ad aras minores, & laterales, ſi plures aræ in eadem eccleſia fuerint; ac in cunctis crux præter tabulam, e quacumque materia efformata, collocetur. Præterea in cunctis eccleſiis, ſi capacitas eccleſiæ id patiatur, Pulpitum erigatur e quo ſacer Orator verba ad populum facere poſſit: ſigna item quibus convocentur fideles debito tempore in eccleſiam, in (c) turribus appendantur, quæ inſtrumenta intra eccleſiam locari non debent, quia plurimum pertuabationis afferunt, & eccleſiam ipſam impediunt: ſicubi autem periculum immineat a latronibus, qui inſtrumenta illa ſurripiant, erigatur turris undequaque clauſa, & latronibus impervia; ſed quia pluribus in locis reges, & Bracmanes Pagodum erigi extra eccleſiam ſublimi in loco Turres vetant; timent quippe (quod eſt ipſorum delirium) ne Pagodes campanarum ſonitu contriſtentur: in iis locis, in parte aliqua ſuperiore, vel inferiore eccleſiæ, campanæ hujuſmodi ſuſpendantur, itaut templum non impediant, nec manibus contrectari poſſint. Poſtremo ſi alicubi Cymbala non fuerint, permittitur a ſynodo uſus inſtrumentorum ligneorum, quorum colliſione Fideles ad audiendum ſacrum, vel concionem congregentur, juxta veterem conſuetudinem, quod tamen permittitur uſque dum ænea & aptiora ad hunc uſum inſtrumenta conflentur.

DE-

(a) At non tantum incuriæ miniſtrantium id tribuendum eſt, ſed quia illi Chriſtiani, ex conſuetudine ab indigenis Ethnicis derivata, nullo aut latere, aut marmore eccleſias ſternunt, ſed ſolo vaccarum ſtercore, quod frequenter renovant, immo eodem, parietes Templi ad duos, treſve altitudinis palmos bene perliniunt, quo illa ornatiora reddantur: vide Vinc. Mar. *lib.2. cap.6.*

(b) Qui de rebus Indiæ pertractarunt Joſephus Indus, Crozæus, aliique aſſerunt, Neſtorianos nullam SS. Imaginem, aut Icones venerari Cruce Domini excepta; contrarium autem oſtendit eruditiſſime, ut aſſolet, Aſſeman. *tom.4. Bibl. Orien. pag.350.* ita ut etiam latiſſime jam propagata hæreſi, SS. & Imaginum apud eos cultus integer, illibatuſque permanſerit. Unde quod ait ſynodus, id ex defectu Pictorum in Malabaria, vel ſuggeſtione Hebræorum ibi degentium, accidiſſe æſtimandum eſt.

(c) De campanariis Turribus, ut vocant; legeſis noſtrum Angelum de Rocca *tom.1. pag.170. & ſeq.* & de campanarum baptiſmo, ut fit in Hiſpania *ibid. p. 65.* leviora tamen quædam caſtiganda eſſent: Malabares autem Ethnici, ſolum permittunt Chriſtianis, campanas intra eccleſiam appenſas habere, non vero extra illam in Turri, eo quia, ut ajunt, ex campanarum ſonitu Idola & Pagodes contriſtantur.

Anno Christi 1599.

DECRETUM XXX.

CCXXX. Docet Synodus, ac declarat, ex vetusta lege, quæ semper viguit, & servata fuit in Christi ecclesia, plures recenseri casus, in quibus polluuntur, (a) sive violantur Templa, ita ut in ipsis Sacrum celebrare, aut sepelire mortuos non liceat quousque expientur, id quod ob Juris ignorantiam usque hactenus in hac Diœcesi neglectum penitus fuit. Casus ergo, in quibus polluuntur templa, sunt. Primo si injuste effundatur humanus sanguis intra templum, vel si vulnus lethale ibidem infligatur, etiam si vulneratus egrediatur, & extra templum sanguinem effundat, vel etiam moriatur: non tamen polluitur si res vice versa contingat; nimirum vulnus lethale infligatur extra templum, & vulneratus confugiens in templum, ibi sanguinem effundat. Similiter polluitur, quamvis percussio vel vulnus inflictum in ipso templo lethale non sit, dummodo sit cum effusione sanguinis, & injuriosum. Secundo si semen voluntarie effundatur intra templum, etiam si id fiat per copulam conjugalem. Tertio si cadaver excommunicati in templo sepeliatur. Quarto idem contingit, si sepeliatur in templo Ethnici cadaver: in quo casu non solum expiari templum sacris precibus, & benedictionibus, sed etiam parietes abradi debent. Quinto si consecratio, aut benedictio templi fiat ab episcopo publice excommunicato. In his casibus Templum expiandum est ab episcopo, & non ab alio, si templum fuerit ab episcopo consecratum; si vero fuerit tantummodo benedictum, vel ab episcopo, vel ab alio Sacerdote, id fieri debet a vicario ecclesiæ juxta præscripta in Rituali Romano Syriace translato; sciendum insuper, quod violata ecclesia, violatur etiam cœmeterium contiguum: non vero ab illa separatum; si autem ob enumeratos casus cœmeterium violetur; non exinde violatur ecclesia, etiamsi cœmeterium sit illi proximum.

DECRETUM XXXI.

CCXXXI. Quoniam reverentia debita sacris templis sæpissime in hac Diœcesi violatur, (b) cum sæpesæpius Ægroti uxorati per plures dies cubent cum suis Uxoribus in ipsis templis, sperantes ob hanc diuturnam moram, & assiduitatem in orando, ope sanctorum se pristinam sanitatem recuperaturos: immo simul cum ipsis tota familia ibidem cohabitet, ex quo fit, ut plurima, maxime indecentia ibi fiant: præcipit Synodus ut nulli omnino id permittatur, præter quam tempore belli, si populus inermis in templa confugiat consulendi causa propriæ incolumitati: ceterum tempore ægritudinis postquam preces fuderint, cubitum eant in proprias domos, aut domos propinquiores, si forte majori cum perseverantia orare velint, vel etiam se recipiant in templi portícu, nullo modo autem intra templum ipsum.

DECRETUM. XXXII.

CCXXXII. Cum frequenter contingat, ut eorum cadavera, qui in silvis obierunt, sine ullo Sacerdotum interventu, & sacrarum precum, & exequiarum honore in locis profanis sepeliantur: præcipit Synodus, ut propinqui, aut ii, apud quos decesserunt, e locis remotioribus asportent cadavera ad loca ecclesiis propinquiora, unde vicarius superpelliceo, ac stola indutus, præeunte Cruce, eamque comitantibus Cassanariis, sacrasque preces canentibus, ea accipiat, & ecclesia sepultura donari curet. Quæ Christianæ caritatis officia erga silvarum incolas quamtumvis pauperes, & mendicos, etiam nullo erogato stipendio Vicarii exercere debent. Quod si tunc temporis nulli in Ecclesia Cassanarii reperiantur, nec aliunde opportune advocari possent, Christiani ipsi quotquot haberi poterunt, Christianorum silvas incolentium cadavera, orantes pro ipsorum animabus ecclesiasticæ sepulturæ tradant, vel in ecclesia, vel in Coemeterio. Qui vero hæc pia officia neglexerint, & recusaverint defunctos ad Ecclesiam asportare, vel in loco profano sepelierint, graviter puniantur a præsule, & ad arbitrium mulctentur.

DECRETUM XXXIII.

CCXXXIII. Quoniam pustularum morbus in hisce regionibus censetur maxime contagiosus, sæpe contingit, ut Christiani, qui hoc morbo moriuntur, ecclesiastica sepultura fraudentur, eo quod aliorum Christianorum sit nemo, qui velit eos ad Ecclesiam asportare; quod cum maxime dedeceat, & Christianæ caritati adversetur, synodus inculcat Vicariis, ut omni ope curent, ne defuncti hujusmodi p̃ris exequiis, & ecclesiastica careant sepultura; quamobrem horum

(a) Casus in quibus ecclesia etiam non consecrata polluitur, recensentur in concil. Nugaroliense *IV. Non. Dec. anno 1503. celebrato Can. 12.* scilicet seminis aut sanguinis effusione violenta, sepultura excommunicatorum & interdictorum, Hæretici, Schismatici, Pagani & Judæi, *quod si ossa discerni & exhumari non possint, per episcopum tantum aspersione aqua benedicantur.* Quo autem ritu ecclesia, vel ob imminentem ruinam, vel alia quacumque causa profananda sit, docetur atque præscribitur a S. Carolo Borromæo in *Concilio Mediolanen. IV. par. I. Const. 20.* ubi juxta Tridentini sanctionem inter alia commendatur, quod in eo loco ad usum profanum converso *Crucis insigne, ita figatur, ut inde facile amoveri nequeat.*

(b) Ecclesiastici Malabarenses, iter agentes, in ecclesiis hospitantur, ibique somnos capiunt substrato tegete; victus autem ipsis ministratur ex eleemosynis christianorum vel ex fabricæ deposito. Plures etiam novendialem Deo vovent in ecclesiis cum tota familia commorationem, atque in eisdem cubant, & comedunt, præsertim tempore ægritudinis, ut Synodus indicat; Vide Vinc. Mar. *lib. 2. cap. 6.*

ANNO CHRISTI 1599.

rum cadavera ſaltem a longe comitentur, ſimul cum reliquis Caſſanariis ſacras, ac funereas preces canentibus, ac demum tumulari curent. Quæ omnia ad munus ſuum ſpectare meminerint, poterunt tamen in iis exequendis debitam cautelam adhibere.

DECRETUM XXXIV.

CCXXXIV. Decernit ſynodus ut ubi in pago aliquo, aut vico erectum fuerit Templum aliquod in alicujus ſancti honorem, a quo nomen habeat, ſi ibidem erigatur aliud (*a*) templum, non eidem ſancto, ſed alteri ut titulari dedicetur; tum ut ſolennitates diſtribuantur, & ſtatis temporibus unumquodque templum à populo frequentetur; tum etiam ne contentiones fiant. Quamobrem declarat, nulla fieri, ut aliqui falſo opinantur, injuriam alicui ſacræ ædi, ſi in eodem pago, vel vico aliæ non eidem, ſed Sanctis aliis dedicentur, & eorum nomine ſubſcribantur, quæ ſtulta opinio in cauſa eſt, ut alicubi omnes eccleſiæ ejuſdem Sancti nomine appellentur. Statuit itaque, ut recurrente annua celebritate Sancti Titularis alicujus eccleſiæ, vel dum in illa ſolennis aliqua feſtivitas celebratur, vel conciones habentur, dum idem non fiat in propria uniuscujuſque, omnes in eam eccleſiam conveniant, & ibi congregentur; ne diſcordiæ inter eccleſias, quæ chriſtianæ caritati maxime repugnant, & uſque hactenus viguerunt, ut compertum fuit ſynodo, in poſterum foveantur. Pro ampliori tandem eccleſiarum cultu præcipit, ut in iis, quantum fieri poteſt, erigantur ſodalitia, ſive Confraternitates ſub eodem titulari, quippe ex iis eccleſiarum indigentiæ non parum emolumenti acceſſurum videtur.

DECRETUM XXXV.

CCXXXV. Vehementer urget ſynodus eccleſiarum Vicarios ceterosque Sacerdotes, A ut ad infidelium converſionem impigre incumbant, eoſque ad fidem Catholicam ſuaviter ac honeſtis mediis alliciant, potiſſimum Evangelii prædicatione, nec minimam occaſionem eos adducendi ad agnitionem veritatis elabi ſinant, tam *Naires*, quam (*b*) *Chegos*, ceteroſque obſcuri generis; *Malleas* præſertim montana incolentes, quos ferunt, non adeo eſſe ſuis erroribus, ac Idololatriæ addictos, quinimmo Evangelicæ doctrinæ recipiendæ paratiores; undecumque etiam aliqua interluxerit erga converſionem ipſorum ſpes, illico præſuli deferant, ut meliori, & opportuniori, quo ipſe judicaverit modo, obtineri poſſe finem converſionis majoremque Dei cultum, ſolicite provideat. B Urgenter etiam inſinuat, ut cum a Caſſanariis hujus diœceſeos plurimæ diverſis in locis obtentæ fuerint converſiones; ſtudium hoc convertendi Infideles, ſemper magis magiſque in dies promoveatur; cujus rei illuſtriſſimus Metropolita maxime auctor fuit. Aſſidue igitur munus hoc demandetur Sacerdotibus, & ubi non in frequens Chriſtianorum numerus accreverit, ſtatim templa cum propriis erigantur Parochiis, ut ab iis pabulum accipiant ſpirituale.

DECRETUM XXXVI.

CCXXXVI. Cum ſynodo innoteſcat, C facilius ad fidem accedere præ Nairis, & nobilibus, ſtirpe obſcura prognatos, vehementiſſime cupit modum adinveniri, quo Nobiles ad Chriſtianam Religionem converſi, cum aliis Chriſtianis in eadem ſimul eccleſia convenire poſſint, ut par eſt, (*c*) cum omnes unum Deum colant, eandem teneant fidem, eiſdem utantur Sacramentis, idem etiam cum ſit Dominus omnium, apud quem nulla eſt perſonarum acceptio, aut ignobilium, magnatumve diſcretio; ceterum hæc accuratiſſime pertractando plurimum etiam cunctis his diebus Dominum obſecrando, ac diu multumque circa opportuna

(*a*) Ejuſmodi ſtulta opinatio, alte inſederat Indis Malabariæ, ut putarent ægerrime laturum Sanctum illum, cui aliqua Eccleſia dicata erat, ſi non reliquæ ejuſdem oppidi ſibi etiam dicarentur, quaſi Sanctos invidentia & æmulatio tangere aliquo modo poſſet, quæ mortales adurit.

(*b*) Præter Naires, quo nomine veniunt Bracmanes; Principes & Chriſtiani Sancti Thomæ, reliqui recenſentur tanquam obſcuri abjectique generis; qui pluribus variiſque nominibus vocantur *Parreas*, *Polleas*, & *Chegos* &c. *Malleas* vero dicebantur illi, qui montana incolebant & juga montis *Gattis*, qui utpote melioris indolis Meneſſio cordi erant, atque ad ipſos Miſſionarios direxit.

(*c*) Si verum eſſet quod Crozæus ſcribit *pag.* 477 *Hiſt. Chriſtian. Ind.* nimirum, averſionem ac ſeparationem iſtam Nairum a reliquis, nullo religionis Malabaricæ principio inniti, ſed ſola conſuetudine, Bracmanum roborata, explicatior nobis appareret ratio, quæ Synodum noſtram impellere potuit, ad ejuſmodi ſeparationem, & fugam contactus tolerandam, tam in præſenti Dec. 36. quam in Dec. 2. proxime Actionis 9. & quidem eo loci *ſuperſtitioſa conſuetudo* appellatur: ſi enim ad religionem pertineret, nulla ratione tolerari debuiſſet; *quæ enim conventio Chriſti ad Belial?* Et quidem Indorum Propheta quidam *Kaviler* nomine, ut eam conſuetudinem extirparet, aſſerebat, Birumam [Indorum Idolum] pellicem adamaſſe ex abiectiſſima *Barejanorum* ſtirpe procreatam: tum addebat ſimilia dictis a Synodo verba. *Coelum indifferenter pluit ſuper hos & ſuper illos: Sol æqualiter in omnes lumen ſuum expandit: Hominum genus unum eſt, ſicut Deus unus eſt* Gnanigoles etiam (viri ſunt inter eos Indos devotioni dediti] nullam Tribuum diſcretionem obſervantes, cum omnibus ſive Nairibus, ſive Parreis colloquuntur, omnium ædes frequentant: *Nonne omnes nos* [eorum quidam aiebat] *eadem ſumus origine prognati? An non unum eſt Idioma, una lex nobis communis? Nativitas & mors eadem eſt omnium noſtrum; nulla ergo diſcretio hominum in humano genere.* Ut igitur contrarium iis ſapientum Indorum dictis præjudicium, atque conſuetudinem aliquando Indi exuerent, Sereniſſimi Luſitaniæ Regis interpoſitione, agendum eſſet, ut Nairibus adſcriberentur, quicumque fierent Chriſtiani. Vide *Act.* 9. *Dec.* 2. Interea tamen, & quaſi ex noſtra Synodi amuſſi (quæ in hac re maxime facienda eſt) pleniſſime illis Chriſtianis proſpexit nuper SS. D. N. Bened. XIV. ſua Conſtit. *Omnium ſolicitudinum*; die 11. *Sept. anni* 1744. qua omnia diſcutit, digerit, atque cavet.

tuna media conferendo, nullum hactenus inventum fuit, eo quod cuncti Christiani, regibus, dominisque Ethnicis sunt subjecti, qui omnem cum illis familiaritatem, comitatemque hucusque iis exhibitam abrumperent, ubi eosdem abjecti generis quemquam attigisse, constiterit; quibus omnibus pro rei gravitate a synodo perpensis, præcipit, ut cum aliqui obscuræ stirpis Christo nomen dare voluerint, ad Baptismum recipiantur, idque continuo præsuli nuntietur, ut ipsis separatam ecclesiam, & particularem ministrum Sacramentorum assignet, qua ratione fiet, ut iis, qui de abjecta progenie ad fidem, & salutem a Deo vocantur, aditus ut hactenus ad illam non intercludatur: quandiu vero peculiare pro illis templum non extruitur, sacro e porticibus assistant, quousque ab Ethnicis regibus, movente Deo eorum corda, non impetretur, ut quicumque obscuri generis fiant Christiani, nobilium albo adscribantur, & sic omnis quoad contactum scrupulus depellatur: itaque synodus etiam atque etiam rogat Majestatem Regis Lusitaniæ, ut auctoritatem suam, qua apud Reges Dominosque Malabaricos maxime pollet, ad hunc finem interponat.

DECRETUM XXXVII.

CCXXXVII. Cupiens synodus Montanam hancce ecclesiam omnibus conformare consuetudinibus Latinæ necnon Sanctæ Matris ecclesiæ Romanæ, cui perfectam detulit obedientiam, cum probe sciat, juxta morem ipsius signum Crucis, & benedictionem a læva ad dexteram partem duci, itaut dum proferuntur ea verba: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*, prius contacto capite manus per pectus deducatur ad ventrem; deinde transversim, Crucem perficiendo (a) ab humero sinistro ad dexterum transferatur, id quod mystica significatione non caret; significat enim virtute Crucis Chrsti Filii Dei, ac Domini Nostri a leva reproborum translatos esse ad dexteram partem, quæ est electorum; præcipit, ut in instruendis pueris, reliquisque, ipsis insinuetur modus se signandi Cruce, qui adhibetur in Ecclesia Latina, atque adeo abrogetur modus inversus, quo se signant in hac dioecesi, ducendo manum ab humero dextero ad sinistrum. Hic etiam modus, quem tenet Ecclesia latina servari debet a Sacerdotibus, dum benedicunt Populo, sive in missæ Sacrificio, sive in Sacramentorum administratione.

DECRETUM XXXVIII.

CCXXXVIII. Declarat synodus executionem Testamentorum legitime nuncupatorum, ac ultimarum voluntatum eorum Christianorum, qui decesserunt, ad præsules, & A episcopos Jure Canonico attinere; quamobrem ut id inconcusse servetur præcipit; quicumque itaque ex christianis testamentum cujuscumque rationis condiderit, quod juxta consuetudinem ac Regionis stylum, sit validum, si elapso anno ab obitu testatoris ejus voluntas adimpleta non fuerit, præsul ad illud exequendum hæredes cogat, ac ceteros, quorum intererit, pœnis etiam, si opus fuerit, ac censuris.

DECRETUM XXXIX.

CCXXXIX. Cum sæpius contingat, ut migrantibus ex hac vita criminosis aliquibus hominibus, quorum ingens aliquod, & B scandalosum crimen per ora vulgi circumfertur, etiamsi illius nulla habeatur juridica probatio, nolint pro illis reliqui Christiani orare, nec justa funebria illis persolvere, quamvis in mortis articulo Confessarium petierint, vel fuerint confessi, quæ quidem omnia regulæ adversantur, & consuetudini Ecclesiæ, quæ neminem publicis orationibus privat, præter excommunicatos, vel quos in actuali peccato mortali mors corripuerit, nullo prævio contritionis signo: præcipit synodus, ut quantumcumque quis deliquerit, dummodo non moriatur anathemate ligatus, vel in actuali peccato, nullo exhibito contritionis signo, vel decumbens C opportuno tempore confiteri recusaverit, & Sacerdotem, qui ejus confessionem exciperet arcessere noluerit, ut in Decretis de Sacramento Pœnitentiæ statutum fuit, pro illo orent Christiani, funeris officia erogent, eumque in loco Sacro sepeliant, iisdem funeris precibus recitatis, quæ pro ceteris Defunctis recitari solent.

DECRETUM XL.

CCXL. Gratias in Domino agens religiosis societatis Jesu collegii de Vaipicota hujus dioecesis, aliarumque residentiarum ipsius, ob egregie navatam operam in docendo, instituendoque hujusmodi populo Christiano, necnon uberiore eorumdem Christianorum fructu procurando, facultatem impertitur D synodus prælaudatis religiosis, cum illius collegii, tum aliarum residentiarum majorum alumnis, necnon hospitibus, ut in quacumque ecclesia, ad quam accesserint, valeant conciones habere, catechismum explanare, confessiones excipere, cetera demum Sacramenta solenniter ministrare; nulla alia præter hanc licentia requisita; matrimonii Sacramento excepto, quod nisi parocho consentiente, autpostulante administrare non poterunt; præcipit præterea vicariis ceterisque ecclesiæ Cassanariis, cunctoque populo, ut per humaniter, & cum gaudio laudatos patres excipiant, immo etiam gratulabundi animi significatione ob labores, ac dispen-

(a) Re vera scrupulosius egit Synodus circa efformationem Crucis; cum Ecclesia Orientalis uno modo, occidentalis altero, alio etiam Ruthenica vivificum illud signum salva semper fide, designare potuerit. Vide Asseman. *tom.4. Bibliot. Orient. pag.*388. & Bernard. Ribera Barcinon. *Quæst. 1. Echo Eid. pag.* 355.

ANNO CHRISTI 1599.

dispendia ab ipsis tolerata in Montanis, & inaccessis regionibus irrequieto gradu percurrendis, unice procurandi causa animarum salutem. Alacriter etiam ab iis condiscant, quæ ad Sacramentorum administrationem pertinent, & populum in iis, quæ ad æternam salutem necessaria sunt instruere: vicarii insuper, dum illi, vel prima Christianæ Fidei rudimenta tradunt, vel concionem habent, diligenter curent, ut populus in ecclesiam conveniat: plurimum etiam confidit, sibique pollicetur synodus, audatos patres omnia hæc munia unanimiter cum parochis, ceterisque ecclesiarum sacerdotibus, uno ac indivulso caritatis, & benevolentiæ spiritu fore adimpleturos.

DECRETUM XLI.

CCXLI. Cum constitutiones sedis episcopalis Goensis in synodis ipsius provincialibus, fuerint pro tota provincia receptæ, & fideliter, (id quod decretum fuit) in tota provincia servatæ; cumque ad illam hæc pertineat ecclesia, tanquam suffraganea, comprovincialis, atque adeo prælaudatis obnoxia Conciliis; synodus probe cognoscens, quantum constitutionibus illis deferendum sit, præcipit ut hæc diœcesis per eas, quantum res tulerint, gubernetur, & potissimum ubi agitur de iis, de quibus hæc synodus nihil expresse docuit. Decernit insuper, appellationes ad petitionem partium concedendas esse ad Metropolitanam a sententiis in hac episcopali sede latis, dum illæ legitime, & prout de jure interponantur, & in casibus etiam, in quibus concedi solent. Nihil tamen innovat circa modum, quo tranquille fere omnia litigia ex conventione partium componuntur a proprio præsule simul cum quatuor, aut pluribus adjunctis pro libito partium, qua ratione plura diffidia, discordiæque vitantur: ceterum non convenientibus partibus, & ad Metropolitam appellationem interponere cupientibus, ipsis appellatio juxta præscriptam juris formam concedatur.

A

ACTIO IX.

De reformatione morum.

DECRETUM I.

CCXLII. CUM ex pravis consuetudinibus, quæ a populo fideli extirpari debent, eæ omnium pessimæ jure, ac merito habeantur, quæ Ethnicorum superstitionem, vanosque, ac detestabiles illorum ritus redolent; cumque pravis hisce usibus diœcesis hæc abundet, vehementer synodus cupit, ut prorsus eliminentur, adeo ut populus hic christianus, suam religionem nullis maculis deturpatam, & ex omni
B parte illibatam, & puram profiteatur. Quamobrem jubet vitari prorsus, (*a*) quæ sequuntur. Primo lavacra, quæ plures, superstitione ducti, ut ritum sacrum colere solent, dum quis ipsorum in domibus vita defungitur, deinde prandia postridie fieri solita pro defuncto ab illius propinquis, quæ lavacra præterire piaculum putant. Lineas etiam quasdam ex oryza circulariter ductas, in quibus circulis personæ quædam occasione sponsalium locantur, aut cum primo oryza infantibus de more exhibetur, id quod huic populo solenne est. Item consuetudinem superstitiose detrahendi filum
C unum, quando velum, vel panni genus aliud dissecatur, ad flammeum faciendum, quo spectat etiam similis consuetudo venditorum *Nele* (*b*), qui post eum emptori admensum, ex eodem duo grana superstitiose sibi accipiunt. Quæ quidem omnia, cum sint vani ritus Ethnicorum, a synodo reprobantur, nec non severe præcipitur, ut qui ejusmodi superstitiones adhibent, a præsule acriter puniantur.

DECRETUM II.

CCXLIII. Gratissimum esset synodo, ut penitus deleretur superstitiosa consuetudo
D ab Ethnicis Malabariæ descendens, rationi & christianæ caritati valde dissona, refugiendi nimirum contactum eorum, qui ex humiliore fuerint genere, immo cum eos tangentibus nullam habendi communicationem; sed cum christiani hujus diœceseos sub ditione existant infidelium Regum, quibus, exceptis iis, quæ ad fidem pertinent,

M in

ANNO CHRISTI 1599.

(*a*) Cuncta, quæ præsenti prohibentur decreto valde indifferentia reputavit Crozæus; debuerat autem antiquitatis ecclesiasticæ vanissimus assertor semel percurrere antiquos Canones, & præcipue concilii Liptinensis *Indiculum superstitionum, & paganiarum*, quo disceret quam solicite caveri debent similes ritus atque ceremoniæ, ex præscripto priscorum Canonum. Videsis etiam *Canonem 61. inter Trullanos*; & Cl. Muratorium *Antiq. Dissert.* 59.

(*b*) Vide Syllab. Voc. Exotic.

ANNO CHRISTI 1599.

in reliquis omnibus morem gerere debent, cumque christiani aliquem ignobilioris stirpis tangentes, a commercio aliorum segregentur, itaut nec eos alloqui, neque cum iis negotium ullum pertractare, neque inter illos degere possint; declarat synodus (*a*) consuetudinem hujusmodi contactus vitandi propter Ethnicos, dummodo christiani agnoscant, eum esse usum omnino inanem & superstitionem Ethnicam, cujus nullum fundamentum sit; adeoque si sponte sua id non faciant, a superstitionis nota & scrupulo esse immunes, ob adductam rationem: unde hæc consuetudo christianis permittitur iis in locis, in quibus a Nairibus videantur aut vereantur ne videri possint, vel saltem possit sciri, si forte aliquis ex prædictis contactibus habitus fuerit: in locis vero remotis, aut coloniis Lusitanorum nullo modo servetur, eamque ibi sine superstitionis nota servari non posse, declarat synodus; immo christianos omnes hortatur, ad humaniter agendum cum pauperibus, & ad excipiendos juxta christianæ caritatis leges quoscumque, quantumvis abjecti generis; præsertim si Christiani fuerint; illudque meminerint: coram oculis Dei omnes nos esse pares, nec apud ipsum esse distinctionem personarum, generis, aut dignitatis, nam idem est dominus omnium; quod si non obstante cautela, quæ ipsis in regionibus sub regum infidelium ditione positis permittitur, accidat ut aliquem ex ignobili stirpe tangant, illud maxime caveant, ne lavacra adhibeant; cum an loti sint nec ne, ab infidelibus resciri non possit. Caveant etiam christiani, qui regiones ad australem plagam sitas incolunt, ne (quod á pluribus eorum fieri compertum est) vitent contactum etiam Nairum, vel postquam casu ipsos tetigerint, se lavent, eo quod se nobiliores illis censeant; atque adeo per contactum hujusmodi labem aliquam contraxisse. Id quod nulla ratione tolerandum est, cum in prædictis regionibus impedimentum hujusmodi non vigeat apud infideles: immo potius hi scandalum recipiant ex iis lotionibus, & se quodammodo a Christianis contemni ægre ferunt. Quamobrem præcipit synodus, ut siqui ibi inveniantur contactum fugientes, vel eo sequuto lavacris utentes, graviter puniantur, tanquam superstitionis, & rituum infidelium sectatores. Quæ omnia sacerdotes, qui confessiones excipiunt, & concionatores, dum suo unusquisque munere fungitur, Christianis frequenter inculcent.

DECRETUM III.

CCXLIV. Cum aliquibus in locis, dum quis obscuræ stirpis tangit aquarum stagna, Christiani ipsi illa (*b*) desempoleant, sive expiant, adhibitis certis ritibus, & ceremoniis, Ethnicorum instar, quod & maxime alienum est a sinceritate religionis christianæ, & aperte superstitiosum; jubet synodus, eos, qui præfatum fecerint desempoleamentum, vel illiusmodi ceremonias a communione ecclesiæ sejungi; nec illis exhiberi Casture, per tempus a prælato definiendum, anno tamen non brevius; puniri etiam poenis aliis enormitati criminis correspondentibus.

(*a*) Consuetudinem hanc, quæ alias *superstitiosa* appellatur supra, tolerandam esse, synodus decrevit; sub ea conditione, nempe quod Christiani agnoscant, eam esse usum prorsus inanem, & cujus fundamentum nullum sit a religione petitum; quod si animadvertamus id quod superius statuerat Synodus speciales illis abjectæ stirpis hominibus Parochos deputare; hæc, inquam omnia adamussim respondent menti S. Romanæ ecclesiæ, quam cunctis aperuit nuperrime SS. D. Benedictus XIV. fel. reg. sua Const. *Omnium solicitudinum* conceptis verbis; quum pollicentibus PP. Soc. Jesu *certos aliquos* delegare Missionarios, qui Parreis convertendis darent operam: *Hoc* ait) *consilium pro temporum circumstantiis, probandum commendandumque esse duximus*; decem deinde annorum spatium, huic consuetudini tolerandæ, tanquam ultimum terminum statuit; eamdem etiam apponit conditionem, quam nostra synodus, nimirum: *Modo ii in ea non sint opinione, ut credant* (sacramentalia) *esse indecentem sacramentalis ritus materiam*: uti de contactu Synodus tolerandum esse declarat, dummodo Christiani agnoscant esse usum omnino inanem, neque ad religionem aliquo pacto attinere. Qua in re nostræ synodi decreta plurimi facienda sunt; tum ob Menessii probatissimum zelum, qui vel minima quæque, multa religione pensitabat: tum quia PP. Diamperitanis cognitior præ aliis erat & gentium & rituum hujusmodi indoles; utpote indigenis. Ad Politicam ergo potius quam ad Religionem, contactus fugam referri debere compertum est; cum enim inter illas gentes nulla essent dignitatum, aut titulorum nomina, quibus optimates a plebejis discerni possent; non duces, non comites, non Marchiones: id unum illis supererat, quo distinguerentur nobiles ab ignobilibus, contactus atque commercii fuga; cum illis non colloqui, matrimonia non inire &c. aut etiam a professione, & officio, nobilitatem generis dimetiri. Unde eæ gentes, omnia rem hanc spectantia, sive quæ institutore Deo, de discretione ac separatione tribuum, etiam quoad matrimonia, Hebræi observaverant, sive quæ Ægyptii Politici præscripserant, sive quæ nostrates ab illis remotissimi, servant, qui facilem ad se accessum, aut nimium proximum attactum abjectorum hominum, de more non patiuntur; hæc, inquam, omnia sibi servanda proposuisse videntur: perturbata tamen atque confusa methodo, ut certum aliquem ordinem atque Hierarchiam sibi statuerent. Rem totam ita explicat, diu apud eas gentes versatus P. Vincent. Mar a a Sancta Catharina *in suo itiner. Ind. lib. 3. capit. 10. India Ethnici, a professione & arte seu officio, non secus ac Hebræi duodecim tribubus, ratione stirpis, immo multo magis inter se discriminantur; idem pagus, communitas eadem, in plures Cassas dividitur, quin inter se aliquam communicationem patiantur; & hic est regula, unde omne decus, atque nobilitas generis dimetitur*. in fine ejusdem capitis hæc habet: *Ea propter plures Missionarii, quo majus animarum lucrum faciant, dum illi tantum præjudicium non abjiciunt, istam consuetudinem & ritum, alias non peccaminosum, illis permittere compelluntur; unde ampliorem hac via animarum fructum reportant*. Conceptis demum verbis declaravit *Syn. Act. VIII. Dec. XIII.* vitationem contactus, ad religionem non pertinere; Vide *pag.* 228.

(*b*) A *Polleis* hominum genere abjecto dicitur barbaro prorsus sermone, in nostro autographo *empolleare* id est ab aliquo Pollea attrectari aliquid; & *desempolleare*, nimirum ab ejusmodi attactu aliquid expiare.

Anno Christi 1599.

DECRETUM IV.

CCXLV. Quoniam Gentiles feſtum, ab ipſis vocitatum *Ona* (*a*) ex more in Auguſto, celebrent, ac umbratiles pugnas ludorum inſtar ſolennium, Arcu, Sagittis, ac vario armorum genere inſtructi, ex quo fit, ut multi occidantur, pluresque vulnerentur: cum ergo chriſtianorum aliqui, ſuæ immemores profeſſionis, ob neceſſitudinem cum Ethnicis, & quia cum iſtis agunt, etiam ipſi armati ſolennitates iſtas, maxime chriſtianum dedecentes frequentent, eiſdemque infortuniis ſæpius ſubiiciantur: prohibet ſynodus chriſtianis omnibus hujus dioeceſeos in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub poena excommunicationis, ne hoc vel aliud quodcumque infidelium feſtum celebrare audeant, etiam ſi nullum Pagodi cultum exhibeant, cum omnia illorum ſolennia ipſis dedicentur Pagodis, ac in eorum cultum, & honorem peragantur: a quo ſi alias, potiſſimum in Ona abſtinere debent, ob imminens quod in eo vereri poteſt, mortis diſcrimen, tum etiam eo quod infideles ſibi prorſus ſuperſtitioſe perſuadent, quod ii, qui in hujuſmodi ſpectaculo occiduntur, ſtatim rapiuntur in Coelum: ſacra itaque tantum chriſtianorum ſolennia, unanimiter, moderate, ac ea qua decet modeſtia, legem Chriſti profitentes, celebrare debent, nec ullo pacto Ethnicorum ſuperſtitioſis feſtis, quibus coluntur daemonia, ſe immiſceant; ſi qui vero in hiſce ſuperſtitioſis illorum ſolennis peremptus fuerit, eccleſiaſtica careat ſepultura.

DECRETUM V.

CCXLVI. Sed nec ritus ſuperſtitioneſque Ethnicorum tantum, verum etiam ceremonias, rituſque Judaicos fugere tenetur populus fidelis, & chriſtianus, maxime promulgata jam ſufficienter lege evangelica, penitus deletos. Itaque quanquam ſynodus plurimum commendet, ac probet, morem puerperis uſurpari ſolitum, adducendi parvulos ſuos in Templum, Domino offerendos, poſt diem a partu quadrageſimum, ad imitationem, ac honorem Virginis Mariæ Dominæ Noſtræ, quæ id peregit, improbat

A tamen, quod feminæ veluti immundæ quadraginta illis diebus ad templum accedere non audeant, id pro piaculo habentes ex more veteris legis, ſi maſculum pepererint, & per octoginta dies, ſi feminam, qui ritus Judaici ſunt, dudum reprobati, nec tantum vani, verum, & pernicioſi, quos ut tales præcipit ſynodus omnino caveri; necnon declarat, feminas, ſi ante id temporis vires, ac ſanitatem receperint priſtinam, præcepto teneri accedendi ad eccleſiam dominicis, feſtiſque diebus audiendi cauſa ſacrum: ſub diem poſtea quadrageſi-
B mum devote, ut aſſolent filios in templum poterunt adducere, animadvertentes tamen id ab eccleſia non præcipi, ſed tantum concedi fidelibus, ut filios ſuos Deo offerant, ad imitationem Deiparæ, ejuſque patrocinium implorent pro filiis ſuis, eiſque a Deo interpoſita Deiparæ interceſſione, bona tum temporalia, tum potiſſimum æterna apprecentur.

C

DECRETUM VI.

CCXLVII. Inter omnia ſcelera, nullum Deo deteſtabilius eſt, quodque ſemper & prohibuit, & ultus fuit, quam conſulere Magos, Hariolos, ac daemonum interpretes; cumque noverit ſynodus, plures hujus dioeceſeos chriſtianos, ſilvicolas potiſſimum, tum ex familiaritate, quam habent cum infidelibus, tum etiam quia veneficis, ac Haruſpicibus (*b*) obſidentur, dum inire matri-
D monia volunt, illorum eventum ex ipſis quærere, quorum falſis vaticiniis ducti, plura jam pertractata abrumpunt, plura item juxta Haruſpicum placita perficiuntur: præterea dum ægritudinibus vexantur, eos ad ſe vocare, quorum ceremoniis ſanitatem ſibi pollicentur; necnon ſibi futuram ſobolem, immo etiam furta detegere conantur: quæ omnia chriſtiana averſatur religio: præcipit, ut quicumque, de quo conſtiterit hujuſmodi Magos ſive pro iis, ſive aliis qui-
E buſcumque rebus conſuluiſſe, ab eccleſia ſeparetur, atque Caſſanarii ad ipſorum domos non accedant; necnon per tempus præſuli bene viſum, non tamen anno minus Caſture priventur, aliis inſuper adjunctis pœnis plectantur juxta qualitatem ſuperſtitioſorum rituum, quos adhibuerint, aut quos adhiberi permiſerint.

(*a*) Præ aliis ſolenne habent feſtum *Ona* Malabarici, in quo credunt, Deum *Viſnu*, larvatum advenire in Mundum, ut exploret cominus mortalium indigentiam, & iis neceſſaria provideat; quo tempore nova ſumunt tegumenta, & milites præcipue imbellia iſta & umbratilia prælia inſtruunt ut ſynodus recenſet.

(*b*) De variis Haruſpicinæ generibus conſule inter alios, laudatum P. Catalani ſup. *Can. 6. Trullan. tom. 2. Concil. Oecumenic.* Conſulentes autem Magos excommunicantur cap. 12. Concil. Rom. anni 721. *ſub Greg. II.* Vide *Act. 7. Dec. 10.* Synod. Diamp. & Hiſt. Synod. *cap. 4* & Muratorium *Antiq. medii ævi. Diſſert. 59.*

ANNO CHRISTI 1599.

DECRETUM VII. A

CCLXVIII. Cum compererit synodus, pravos quosdam christianos non tantum adire veneficos, eos consulendi gratia, ubi negotium aliquod suscipere debent, sed etiam in proprios domos eos accersere, simul cum illis invocatis Pagodis oblationes, & sacrificia agere, Gallos jugulare, plures etiam ceremonias fidei adversas præstare, præsertim quas vocitant Tolliconum (*a*), B Alliconum, Bellicorum, Conum, quas pluries etiam propalam non sine ingenti offendiculo, contumeliaque aliorum christianorum exercent, perinde ac si ipsi christianam religionem non profiterentur; aliquoties insuper ex ipsorum consensu, similia in suis domibus fieri; præcipit synodus in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub excommunicationis poena ipso facto incurrenda, ut nullus ejusmodi ceremonias, vel oblationes faciat, vel suis in domibus fieri permit- C tat; contravenientes vero illico excommunicati in ecclesia denuntientur, quousque veniam postulaverint, & condignam, ac publicam satisfactionem in ipsa ecclesia egerint; quod si vere poenituisse appareat, absolutionem obtineant, non autem exhibeatur ipsis Casture, nec Sacerdotes ante biennium eorum ingrediantur domos, dempto mortis articulo. Pari etiam poena ac censura ipso facto incurrenda ejus culpa anim- D advertatur, qui Pagodem oblationis, vel voti faciendi causa adierit, ad quæ omnia penitus evellenda, omnemque idololatriæ speciem delendam, Vicarii plurimum solertiæ impendant.

DECRETUM VIII.

CCXLIX. Christianorum non pauci hujus dioeceseos, tum ex fatua quadam animi facilitate, tum ex christianæ doctrinæ oblivione secum quasdam gerunt inscriptas notas a veneficis acceptas, in suarum ægritudinum præsentissimum, ut fidunt, remedium quas etiam (*b*) e jugulo suspendunt animalium ad ipsorum incolumitatem tuendam, tum etiam ex arbusculis, & fruticibus, ut uberiores fructus edant. Demum eas etiam aliis ad alios effectus obtinendos tradunt. Quæ omnia cum tanquam vana & diabolica detestetur synodus, jubet eos, qui talium criminum rei sint, a præsule graviter puniri, a vicariis etiam a suis ecclesiis procul arceri, iisdem *Casture* non exhiberi, & neminem ex Cassanariis eorum domos ingredi, superstitiosas insuper notas, sive schedulas vicariis tradere cogantur, statim lacerandas: siquis vero illis usum fuisse compertum sit, licet eas exhibuerit vicario, ab earum tamen usu in posterum abstineat, & eadem poena per semestre puniatur.

DECRETUM IX.

CCL. Cum peccatum usuræ sit adeo abominabile Deo, nec non a divinis Scripturis reprobatum, præcipiente Domino (*c*): *Mutuum date, nihil inde sperantes*, plurimum displicet synodo fere omnes hujus dioeceseos christianos illicitis lucris, usurisque implicatos aspicere; cumque ex ea, qua laborant ignorantia, nesciant quid ipsis liceat, & quantum restituere teneantur, quantumque accipere valeant; fideles omnes synodus monet in Domino, viros doctos consulant, & cum agitur de contractu aliquo ineundo, ab

(*a*) Cuncta hæc nomina significant Talismanes, amuleta, aut inscripta Phylacteria, quæ ad avertenda mala, superstitiose plurimi e collo suspendunt, aut secum gestant, quod a Conc. Laodiceno, præsertim clericis prohibetur. Ea etiam gestantes Anathemate ferit Concil. Roman. *sub Gregor. II. anno 721. cap.12.* & in eos acriter invehitur Zacharias Papa *Epist 1. ad Bonifac.* Risum autem quis teneat, si perpenderit Rabbinorum superstitiosa inscripta brevicula? Mulieres Hebrææ cingunt recens natum vitta, e qua pendent *Kaniangh* cum nomine & *Scraddai* id est *Omnipotentis* simulque aliis Angelorum atque dœmonum, idque ne fascino lædantur, aut occidantur ab illa *Lilith* aut nocturna strige. Vide Maurocenum *pag.112. & 156.* apologiam horum legi insulsissimam Romæ, auctore Rab. Tanaquillo Gorcos.

(*b*) Vide superiorem Notam *ad Dec.VII.*

(*c*) Textus hic desumptus ex Cap.6. Lucæ: v.35. ita quidem habetur in vulgata: verum in Syriaca versione Parisiis, Londini, & Romæ edita; immo in Græco textu, Arabico, atque Æthiopico, legitur: *Mutuum date neque amputetis spem ullius*. Unde immerito PP. Diamperenses *Act. 3. Dec.3.* & cum illis Possevinus 2. *tom. Apparat. V. Nestoriani*, increpant Nestorianos tanquam hujus loci evangelici depravatores, cum ante Nestorium illa jam lectio obtinuerit. Discrimen autem quod inter vulgatam & Syriacam intercedit, inductum est ratione verbi *Apelpizein*, quod æquivocum est, cum significet, & *non sperare*, aut *spe dejici*, & *sperare aliquid ab alio*. Inde autem gratis atque perperam deducebant Nestoriani, usuram accipere licitum esse; quod enim dicitur ex mutuo sperari debere, sola Dei est remuneratio, ob gratiem proximo collatam, non vero usura. At neque communiter Theologi nostri recte probarent ex hoc uno loco illicitam esse usuram, cum sensus literalis tantum intendat, dandum esse mutuum proximo, etiamsi ipse alias mutuum nollet dare, aut non posset, atque iccirco nihil ab ipso sperandum: nec nostra id est opinatio, sed ipsius contextus naturalis sensus, cum dictum sit versu 33. & 34. *Et si bene feceritis eis, qui vobis benefaciunt, quæ vobis est gratia? Si quidem & peccatores hoc faciunt. Et si mutuum dederitis his, a quibus speratis recipere, quæ gratia est vobis? Nam & peccatores peccatoribus fœnerantur ut recipiant æqualia*; id est par beneficium, dandi mutuum. Itaque omnia ista consilium continent, non præcepta, nimirum, non repetendi ablata, benedicendi maledicentibus, dandi tandem mutuum illud non dantibus; dare enim cum spe accipiendi parem gratiam, par beneficium, æquumque foenus, id non est speciale insigne discipulorum Christi, cum quibuslibet peccatoribus commune sit. Hic & non alius est directus & naturalis sensus verborum Christi.

ab ipsis discant, quantum lucri ob distractam pecuniam, & periculo expositam licite accipere possint, ac edoceantur: declarat, praeterea eadem synodus juxta notitiam habitam de communi modo lucrandi in his partibus Malabaricis, damnandum esse, ut usuram quidquid ultra decem pro tradita summa centum, in his locis, absque pecuniae periculo annuatim acceperint. Verum quantum ad hanc ipsam decimam partem lucrandam consulant Jurisperitos, exponentes ipsis ubi locorum hos contractus celebrent, ut probe dijudicare possint, an id juste accipiant, fortassis etenim aliquo in loco tantum pecuniae lucrari non erit licitum: quicumque ergo quidquam ultra decem sine periculo exegerit, si ter admonitus per praesulem, aut vicarium non resipiscat, & in eodem peccato contumaciter persistat, excommunicatus declaretur, nec absolvatur, quousque cum effectu pedem retraxerit, & hujusmodi contractum resciderit.

DECRETUM X.

CCLI. Perpendens synodus contractum eorum, qui unum pro quolibet centenario extra periculum omne, dato tamen pignore singulis mensibus accipiunt, & pignore non dato accipiunt duo, qui contractus injustus est, & manifeste usurarius, quia ob non exhibita pignora aut alia ex causa duo pro centenario extra periculum accipere nefas est. Praecipit itaque vicariis, ut praedictum contractum celebrari nullo modo permittant, & celebratum rescindi curent, poenis etiam ac censuris si opus fuerit, delinquentes cogendo: improbat etiam ipsa synodus commune vocabulum, quo in hac dioecesi quodcumque lucrum appellatur usura, unde plures existimant, omne lucrum, quod accipitur ex pecunia alteri tradita illicitum esse, qua conscientia erronea laborantes, nihilominus lucrum accipiunt, & peccant: cum plures ex contractu inveniantur modi lucrandi justi, & honesti, quod fas erit accipere.

DECRETUM XI.

CCLII. Quoniam christianorum plurimi timore Dei, & ecclesiae posthabito, publice cum populi christiani scandalo in concubinatu degunt, eos proprii vicarii ter benigne admoneant, obtestando, nisi resipiscant fore ut excommunicati declarentur; quod si ita admoniti, mutuo non separentur, excommunicationi subjaceant, donec cum effectu id praestiterint, aliis etiam puniantur (a) poenis ad arbitrium praesulis, ratione habita temporis, quo in peccato convixerunt: si vero concubinae fuerint ancillae ipsorum, ad eas e domo ejiciendas compellant; quin a locis propinquis, & a tota vicinia abduci curent, si forte propinquitas loci occasionem peccandi praebeat. Id quod cum aliis quibuscumque concubinis fiat, si prudenter timeatur relapsus.

DECRETUM XII.

CCLIII. Dominis, ac patribusfamilias inculcat synodus, ut invigilent supra vitam, moresque captivorum, ac famulorum; nec enim ignorat, fere omnes christianorum famulas Aethiopissas turpiter vivere, & consciis etiam, nec id impedientibus eorum Dominis, publice meretriciam artem exercere; unde sacro non intersunt, confiteri renuunt, christianam doctrinam ignorant, nec Dominos earum instruendarum cura mordet, immo ipsarum salutem flocci pendunt, tametsi ad id teneantur, Apostolo Paulo testante (b): *Qui suorum, & maxime domesticorum curam non habet; fidem negavit, & est infideli deterior*: itaque vicariis ecclesiarum severe injungit, ut invigilent, & accurate inquirant in vitam captivorum suae paroeciae, quodque opportunum judicaverint, Dominis ipsorum manifestent, ipsos ultra compellendo, ne permittant suos captivos, in hujusmodi damnationis statu permanere (c).

DECRETUM XIII.

CCLIV. Quia nonnulli Christianorum prae inopia ac miseria, Ethnicorum more, inter quos degunt, filios, (d) vendunt, quod plane, & naturali rationi, & positivis Juribus adversatur; praecipit synodus in virtute Sanctae obedientiae, & sub poena excommunicationis majoris, ut nullus audeat filios, aut aliquos e consanguineis vendere, etiam christianis emptoribus: necnon sub co-

(a) Quam graviter in ejusmodi vitii reos, antiqui Canones animadverterent, ex Concilio Germanico auctoritate S. Bonifacii celebrato *XI. Calend. Maii anno* 742. videre licet, ubi *Can.6.* statuitur, ut *servi Dei*, & *Ancillae Christi* (Monachi & Moniales) poenitentiam faciant in carcere in pane & aqua, si tamen presbyter fuerit: *Duos annos in carcere permaneat, & antea flagellatus, & excorticatus videatur, & post episcopus adaugeat.*

(b) 1. ad Timoth. 5.

(c) De institutione familiae legere juvabit monita S. Caroli Borromaei *in Collect. Concil. Harduin. tom.10. col 793.*

(d) Persarum Reges teste Aristotele *Ethic. VIII.* 10. permiserunt Parentibus in liberos, dominium satis durum & vere tyrannicum. Tyrannidem Romani, auctore Romulo auxerunt; etenim non solum habebantur filii tamquam res mancipii, sed etiam ex patria potestate habebant Parentes in filios *jus vitae & necis*. Cumque liberi, qui ratione facta ad alios homines, erant *Personae*, & ratione Civitatis *Cives* (ratione Patris, inter *res*, non secus ac *Servi* recensebantur. Poterant igitur uti *jure ter venundandi filios*, qui tamen impetrata tertium libertate, e Patria potestate excidebant: unde cum dicit Synod. *id positivis juribus adversari*, de recenti atque posteriori jure, intelligenda est. Vide Gravin. *De Jur. Nat. cap.* 25. & Heineccium *Antiqu. Rom. tom. 1. pa.* 138. Ceterum Indi ad suarum Legum normam possunt liberos vendere, atque in perpetuam servitutem redigere, etiam inconsulto Principe, & quin is, aut ejus Ministri possint in Parentes animadvertere, vel eos increpare. Vide Vinc. Maria a S. Cathar. *lib.* ... cap. 26.

eodem præcepto, ac cenſura prohibet Chriſtianis eos emere, aut tanquam mancipia habere: dempto tantum caſu, quo ipſorum parentes, aut propinqui, hoc contemnentes præceptum, eos infidelibus vendere velint, quos tunc emere poterunt, ne puelli Chriſtiani in poteſtatem redigantur infidelium; eos tamen pro mancipiis non habeant, ſed id ſtatim præſuli ſignificent, qui ita provideat, ut emptor ſuam habeat pecuniam, ac puer maneat liber, & qui eum venundedit, puniatur: ſiqui vero aliter eos emerint, non ſecus ac qui vendiderunt, excommunicatione coerceantur, quouſque cum effectu hujuſmodi emptio ac venditio reſcindantur; quod ſi venditio facta fuerit infideli, non abſolvatur vendens, donec puerum redemerit, aut ſaltem Vicario, cunctoque populo conſtiterit, ſe egiſſe quantum potuit, ut eum redimeret. Vult etiam ſynodus, idque inſtanter poſcit, Vicarios, Caſſanarios, & quemcumque de populo vires omnes impendere pro redimendo etiam pluries puero; ſuis etiam eleemoſynis auxilium præſtare, Reges etiam interpellare, præſulem denique convenire, & nihil omnino prætermittere, quominus puer apud infideles remaneat cum periculo perverſionis.

DECRETUM XIV.

CCLV. Quoniam maxime probatur ſynodo laudabilis chriſtianorum hujus dioeceſeos conſuetudo, donandi nimirum eccleſiam decima dotis parte, ab Uxoribus habitæ; ſubinde approbat diſtributionem hujus eleemoſynæ fieri ſolitam inter fabricam eccleſiæ ejuſque Sacerdotes; & quia alicubi, ubi nempe regio vergit ad Auſtrum, non ſervatur pia hæc conſuetudo, etiam populos illos rogat, immo etiam iis præcipit, aliis ut hac in re ſe conforment. Vult præterea, quod in hac eadem ſynodo, populi, apud quos id non eſt in more poſitum, per ſuos Procuratores electos, hunc laudabilem morem in poſterum ſe ſecuturos promittant: cum enim major dioeceſeos pars id ſervet, congruum videtur, ut pars minor majori parti conſentiat.

DECRETUM XV.

CCLVI. Cum ex antiquo more, annuentibus cunctis regibus paganis Malabaricis, totum Chriſtianorum hujus dioeceſeos regimen, tum in ſpiritualibus, tum in temporalibus ad eccleſiam & epiſcopum ſit devolutum, qui poſtulationes omnes, lites, negotia, & cauſas examinat, & de iis judicium fert, nihilominus nonnulli, ut competens hoc forum declinent, omni poſtpoſito Dei timore, (a) ad Reges infideles, eorumque miniſtros provocant, quos pecunia in ſuam partem flectunt, non ſine ingenti Chriſtianitatis nocumento; quippe inde Reges occaſionem arripiunt, de rebus Chriſtianorum quod alias non facerent, cognoſcendi; cumque Tyranni ſint ac Idololatræ, plurimis inde multis, ac vexationibus Chriſtianos afficiunt. Ad hæc itaque aliaque inde Chriſtianis imminentia mala præcavenda, præcipit ſynodus urgentiſſime omnibus hujus dioeceſeos Chriſtianis, ut illorum nemo quocumque quæſito colore cauſas ſuas ad reges Ethnicos, eorumque Miniſtros abſque præſulis licentia, deferre audeat: quam licentiam, ſi neceſſe fuerit, ipſe eam petenti, formula, quæ melior ipſi, & opportunior viſa fuerit, concedet. Cuncta ergo negotia, quæ vel judiciali ſententia, vel amicabili conventione, & concordia ad arbitrium judicis ineunda, concludi debent, ad epiſcopale Tribunal deferantur: qui vero contra fecerit, graviter, & ad arbitrium præſulis puniatur, ac mulctetur, & ab eccleſiæ ingreſ-

(a) Etſi Petrus Giannonius *tom. 1. Hiſt. Neapol.* multis in locis; novum oſtentum atque inventum putet, Epiſcopos perſonam & munus Judicum aſſumere; tamen prudentiſſime, & ex ingenio primitivæ eccleſiæ, inhibet noſtra ſynodus, Chriſtianos Divi Thomæ, coram Ethnicis judicibus cauſas dicere: id enim per omnia cavit Paulus *1. Cor. cap. 6. Frater cum Fratre judicio contendit, & hoc apud Infideles.* Et quidem Judæorum etiam erat mos, ne quis coram Ethnicis Judicibus cauſam ageret: immo cum Judæa redacta fuit in Provinciam, præſides exceptis cauſis, in quibus de capite res eſſet, ceterarum cognitionem Judicibus Populi demandarunt. Sicuti autem Judæi in captivitate, ita primi Chriſtiani ex facultate etiam Ethnicorum, ſuas per arbitros, aut aliter expendebant lites: cum vero Chriſtiana religio ſub Chriſtianis imperatoribus plene fuit conſtituta, Epiſcopi erant ordinarii Judices in ſecularibus etiam eorum negotiis, qui ad eccleſiam, Parœciam, aut diœceſim ſuam pertinebant. Cujus rei inter alia luculentiſſimum teſtimonium in Auguſtino habemus, ex Poſſido. *De Vita Aug. cap. 9.* quo ſcribit, non tantum Catholicos, verum etiam alterius communionis homines, quandoque ad Auguſtinum acceſſiſſe, ut eorum lites judicaret. Et Auguſtinus ipſe *De Opere Monach. cap. 29.* ejuſmodi litibus obrutus, teſtem vocat Deum: *Se Coenobii ſui requiem potius amare.* Unde ſplendidi, malitioſique mendacii reus convincitur Giannonius; vide ſupra *pag. 62. Not.*

gressu tempore sibi bene viso prohibeatur.

DECRETUM XVI.

CCLVII. Cum in Regionibus sub regum, ac dominorum Ethnicorum ditione positis vigeat hæc consuetudo, qua ad innocentiam rei, cujus crimen aliquod ad Judicem delatum sit, ab accusatoribus probandam, reus cogatur vel ferrum candens manibus attrectare, vel manuum in oleum fervens immittere, vel etiam natatu trajicere flumina (*a*) referta crocodilis; quod experimentum, si reo feliciter contingat, innocens habetur, si secus, illico criminosus juxta delata, ex læsione accepta comprobatur, luat; non raro accidit, ut Christiani insipientes injuste accusati, ultro experimento hujusmodi se exponant; quod licet aliquando feliciter contingat, eosque Deus eorum innocentiæ, & sinceritati prospiciens servet illæsos; nihilominus quia ultro se offerre culpa non vacat, nam est tentare Deum, & sibi temere miracula polliceri; & quia id in opprobrium Catholicæ fidei cedere potest, præcipit synodus, ut Christianorum nemo se deinceps ad hoc subeundum experimentum se paratum offerat, nec genus hoc probationis suæ innocentiæ exquirat: quod si secus fecerint, sciant se lethaliter peccaturos Deum tentando: ulterius contravenientes a suo præsule acriter puniantur. Qudsi per reges, & dominos ad hoc experimentum, genusque probationis compellantur, invito hoc patiantur animo, voluntati divinæ conformes, quandiu vi, injustitiæ, ac tyrannidi regum Infidelium subiiciuntur. Si tamen ab ipsis exigatur, ut jurent apud Pagodem vel interposita alia quacumque re ipsi dicata, sciant se teneri prius mortem oppetere, quam hujusmodi præstare juramentum, cum juramentum actus sit latriæ, cultusque soli Deo præstandus. Demum Christiani caveant (*b*) a prædictis probationibus, & A juramentis in iis controversiis, quæ inter ipsos oriuntur; sed iis tantummodo utantur, quæ in ecclesia Christiana sunt in usu, & quæ non minus timeri debent, quam cruciatus quamtumvis crudelissimi.

DECRETUM XVII.

CCLVII. Populi fidelis ab infideli discretio, habitu etiam exteriori, ac incessu fuit perpetuo servata, quo inter se discreti internoscerentur. Id quod præ oculis habens Synodus, & simul advertens inter Christianos hujus dioeceseos, & infideles Nayres, nullum haberi discrimen quoad habitum, comam resque alias ad externum cul- B tum corporis pertinentes præcipit, ut inposterum internosci valeant, ut Christianorum nullus audeat sibi auriculas perforare extremas, nec eas deorsum vergentes, producere, (*c*) demtis feminis, quibus hoc ornamenti genus apud omnes fere nationes commune est. Qui vero hac in re contumaces fuerint, præsulis arbitrio puniantur. Præterea non illis permittatur, ut aliquid ex auro vel alia materia ex auribus appensum gestent; quod si non paruerint, ab ecclesia arceantur, nec eis Casture exhibeatur, donec re ipsa similia ornamenta abjecerint. Tamen qui habuerint aures jam antea perforatas, parvulis exceptis, poterunt solito C more eas ornare, ut libuerit.

DECRETUM XVIII.

CCLIX. Synodus, cui cordi est horum christianorum mores, quantum fas est reformare, resque omnes ad morum disciplinam pertinentes apte componere, cum perspectum habeat effrænem licentiam bibendi Orraca, cujus largior usus sæpe in causa fuit percussionum, homicidiorum, aliarumque perturbationum; præcipit ad vitandos hujusmodi perniciosos excessus, ne extent mul-

(*a*) De judiciis, & probationibus per aquam, ferrum ignitum, ignitos etiam vomeres &c. vide Martene. *De Rit. lib. 3. cap. 7.* & de natatu isto Indorum Kaempfer *Amænit. Exoticar. Fascic. 2. relat. 2. pag.* 454. & Vinc. a S. Cath. *pag.* 251. ubi plura de probationibus Malabarensium per Crocodilos, & per immissionem manus in perforatam capsam famelicorum Serpentum. Quæ omnia putamus, tam in Ecclesiam Orientalem, quam in Occidentalem nostram invecta esse ab antiquo Hebræorum ritu, quo Maritis zelotypiæ suspicione elaborantibus, permisit Dominus uxores in templum adducere, ut *aquas amaras* bibendo, innocentes, illarum haustu fecunditatem, adulteræ vero mortem epotarent. De quo *Num.* 5. Consule Hadriani Relandi *Antiq. Sac. cap.* 5. *num.* 20. & Commentar. Blas. Ugolini in hunc locum *tom.* 2. *Thesaur. Antiq. Sac. Venetiis exus. anno* 1744. & Murator. *Antiq. Dissert.* 38.

[*b*] Judicia ista sicuti usitatissima, ita & probatissima fuere pluribus, aliis ex adverso ea improbantibus; ejusmodi fuit Agobardus Lugdunensis Archiepiscopus, qui libellum adversus ea conscripsit, Ivo etiam Carnotensis *in Epist. ad Hildebert. Cenoman.* eam consuetudinem damnat; quæ quidem antiquissima est, cujus etiam multis in locis cum plausu meminit Gregor. Turon. præsertim *lib.* 1. *de Glor. Mart. cap.* 68.

(*c*) Textus Lusitanus habet, quod nullus Christianorum auriculas inaurium pondere, aut alio modo producere curet, iisque utitur verbis: *Nenhum Christiano seja ousado a furar as orelhas, nem facelas crecer, tirando as molheres.* Crozæus autem æque doctus idiomate Lusitano ac dogmatis ita vertit in *Hist. Christ. Ind. pag.* 275. *Que aucun Chretien n'ait a se precer les oreilles & a les faire tirer par sa femme, pour les allonger*: Ita ut cum textus intendat, quod nullus sese auritum affectet demtis feminis, quarum id est proprium, ille legit: Nemo auriculas suas ab uxore sibi producere deorsum sinat. Quam bene conveniant textus & Crozæi versio nemo non noverit; aptius profecto ipsi auriculæ Midæ convenirent.

in vicis christianorum tabernæ, in quibus Orraca vendatur, (a) prohibetque Christianis omnibus stenditoris munus, sub poenis præsulis arbitrio infligendis; cujus præcepti ea insuper causa est, ut nimirum vitetur, quantum fieri potest, commercium cum infidelibus, qui promiscue cum Christianis ad eas Tabernas emendi, manducandi, ac potandi causa accedunt: ex quo illud etiam suboritur, ut in consortio illorum multa a Christianis licenter perpetrentur.

DECRETUM XIX.

CCLX. Cum perspicue Justitiæ adversetur ponderum (a) sive librarum discrepantia, & inæqualitas, ubi agitur de iisdem mercibus in eadem regione vendendis, constetque Synodo, pravam hanc consuetudinem adhibendi diversa pondera ad vendentium arbitrium in hujus dioecesis vicis, ac eorum Tabernis fuisse inductam; ad eam radicitus evellendam præcipit, ut in uno, eodemque Pago ad easdem merces ponderandas æquali omnino libra venditores omnes utantur, atque adeo in officinis, ac tabernis omnibus, in quibus res venales prostant, ad mensurandum earum pondus non alia adhibeatur libra, quam quæ sit perfecte conformis communi usui locorum, atque regionum, in quibus res venduntur. Qui vero parere recusaverint, a præsule puniantur pro suo arbitrio, si prius per vicarios admoniti, non resipiscant, & si opus fuerit poenis ac censuris subjiciantur, cum in hac dioecesi Christianorum regimen sit ecclesiasticum, nec aliter quam per censuras vis coactiva in illos exerceri possit.

DECRETUM XX.

CCLXI. Cum in hac dioecesi masculi solum in heredes instituantur, penitus exclusis feminis. Excluduntur enim vero feminæ, etiamsi parentes prole masculina careant, & non solum si jam conjugatæ dotem receperint, sed etiamsi innuptæ fuerint, ac nuptui proximæ, immo etiamsi infantulæ, & a maternis uberibus nondum depulsæ. (a) Hinc fit, ut parentum bonis ad masculos in gradu valde remoto consanguineos, vel etiam in linea transversa transeuntibus feminæ interim vel misere pereant, vel egestate impulsæ se prostituant, dum de illis nullam rationem ineunt, nec erga illas aliqua obstringi obligatione putant. Quæ omnia cum sint contra naturalem æquitatem, ac Juris positivi sanctiones in naturali æquitate fundatas, quibus statuitur, ut filii, filiæque in bona paterna succedant, parentes vero filiabus suis, tanquam legitimis heredibus, hujusmodi bona ipsis restituere teneantur. Decernit itaque, ac declarat Synodus, consuetudinem hujusmodi esse prorsus illicitam, neque consanguineos alios posse hereditatem capere filiabus existentibus, eamque captam restituere debere. Rursus masculos non posse inter se facultates dividere; quin æqualem feminis partem attribuant: quod si secus fecerint, ipsis in ea parte remanent debitores: detracta enim tertia parte si de ipsa testamentum fecerit pater, reliquum æquis portionibus inter filios, filiasque distribui debet; detrahi etiam debet pars illa, quæ collata fuit a parentibus tanquam dos filiabus conjugatis, cum qua ad majorem cumulum facultatum omnium accesserunt. Decretum hoc præcipit synodus, ut in posterum inviolabiliter servetur, rogatque populos, ut idem Decretum tanquam legem recipiant, eamque ab omnibus custodiri, & servari curent, illudque præ oculis habeant, se ad id naturali jure obligari, neque negligi. Si vem conscientiæ labem id posse citra graquis vero aut propinquorum numero, parentum facultates filiabus debitas surripuerit, aut si filius æquam portionem sororibus dare detrectaverit, vel demum si eas retinentes, restituere nolint, per præsulem ad huic obligationi satisfaciendum, poenis ac censuris, si opus fuerit, compellantur; respective insuper declarentur excommunicati extra omnem absolutionis spem, quousque cum effectu obediant, ac restituant.

DECRETUM XXI.

CCLXII. Adoptio a Jure instituta fuit in supplementum filiorum naturalium, quam obrem habentibus naturales filios, non licet

(a) E nucis Indicæ succo, quem vocant Indi *Sura* vel *Tari* eliciunt illi medio exstillatorio igne, liquorem persimilem Spiritui vini *Italice*, *Acqua vita*, Hispanice *Aguardiente*, quem appellant Malabarici *Arach* aut *Orraca*, quod quidem potionis genus, non secus ac vinum, temulentiam inducit. De quo sicuti, & de utilitatibus, quas orientales Indi ex Palmetis capiunt, legi potest P. Vincent. Maria a S. Catharin. Carmelita Discalc. *Viaggio all' Ind. lib. 4. c. 5.*

(b) Ut habetur Prov. 20. v. 10. *Pondus & pondus, mensura & mensura, utramque abominabile est apud Deum*. Ea propter id vetitum fuit plurimis in conciliis: Arelaten. *anni* 813. præscribit, quod *Pondera ubique justa sint, & mensura*: Parisien 6. *anni* 829. *lib. 1. cap.* 51. ejusmodi stateras dolosas ac inæquales prohibet.

(c) Liberum erat olim ex *XII. tabulis* filios uti occidere, ita exheredare *l. 11. D. de liber. & post.* at id nominatim fieri debebat: filiæ autem postremæ exheredari poterant, immo & præteriri, relicto tamen illis legato: Ulpian. *Frag.* 22. Ceterum feminarum hereditates coercuit lex Voconia a qua præter alia fuerat cautum, ne femina ad ullam defunctorum successionem admitteretur: eaque lex etiam ad heredes suas & consanguineas pertinebat; adeo ut neque unicam filiam, heredem instituere liceret. Augustinus dum istius legis meminit *lib. 3. de Civit. Dei cap. 21.* ait: *Qua lege quid iniquius dici, aut cogitari possit ignoro*. Vide CL. eruditissimum Gravinam, *De leg. & sen. con. cap.* 76. & Heinec. *Antiq. Rom. ad Instit. lib. 3. tit. 1. num. 4.*; Veruntamen in tota ferme Italia municipalia extant statuta, quibus novissimo Justinianeo Jure abrogatum est, ut intestatæ successiones agnatis virilis sanguinis deferantur, exclusis feminis ceterisque consanguineis. Quæ statuta non modo pro ecclesiastica ditione comprobavit, verum etiam peculiari constitutione sanxit Ven. Serv. Dei Innoc. XI. incipiente: *Pastoralis Officii*. Adisis card. de Luca *De Statutariis Successión.*

cet extraneos adoptare: (a) Ex ignorantia tamen Juris sæpissime in hac dioecesi contingit, ut Christiani filios suarum ancillarum vernas, inque eorum domibus natos, vel etiam alios quosvis adoptent, quamvis filios naturales habeant; idque faciant, vel quia cum propriis filiis rixantur, vel quia in alienos propensiores sunt; adoptati autem æquam cum propriis, hæreditatis portionem sortiuntur, quod plane est contra jus, & æquitatem, ceditque in malum ac detrimentum filiorum naturalium. Quapropter prohibet synodus hujusmodi adoptiones, ab habentibus filios naturales, vel spem illos habendi. Quod si fiant, nullius sint roboris, nec ita adoptati hæreditatis partem aliquam habere possint extra id, quod per modum legati iisdem relinquatur a testatore ex ea tertia parte suarum facultatum, de qua libere testari potest, quod præsertim habet locum, si adoptio facta fuerit ante sobolis procreationem, & hæc deinde procreata fuerit; declarat insuper, adoptiones ante hujus synodi celebrationem factas, filiis extantibus, nondum adita hæreditate, nullas esse, nulliusque valoris, nec ita adoptatos habere locum in ipsa hæreditatis distributione, nec ad eam vocandos, aliter restitutioni manere obnoxios, ad quam, si necessum fuerit, poenis, & censuris per præsulem cogantur; ceterum non eo spectat hoc decretum, ut qui jam dudum acceptæ hæreditatis pacifica gaudent possessione, ab ea deturbentur, cum nihil magis cordi sit Synodo, quam publicam pacem, ac tranquillitatem tueri: quamobrem præcavendi causa perturbationes omnes tantummodo, unicuique reservat Jus interponendi, prout judicaverit, expostulationem de injuria, si quam, hac in re de qua agimus, passus fuerit.

DECRETUM XXII.

CCLXIII. Quoniam juxta morem hujus dioeceseos adoptandus adducitur ad episcopum, (b) & præsulem, cui exhibitis aliquibus attestationibus, Adoptans profitetur se velle eum in filium accipere, & postea concessa per præsulem olla, adoptio perficitur; præcipit synodus, ut præsul nullius in posterum adoptionem acceptet, qui habeat naturales filios, aut filias: quod si non habeat, adhuc nihilominus in Olla adoptionis expressis verbis præcaveatur, si adoptanti postea filii nascantur, adoptionem hujusmodi nullum habituram esse effectum, ut hac via, quantum fieri potest, impediantur injuriæ, & perturbationes, quæ ex hujusmodi adoptionibus, nimiaque adoptandi facilitate oriuntur in hac dioecesi.

DECRETUM XXIII.

CCLXIV. Præcipit synodus, ut Christiani omnes hujus dioeceseos in Vicis, & Pagis simul congregari socialiter vivant ad evitanda mala, quæ viventibus in silvis imminent, (c) tum ex infidelium commercio, tum etiam quia fere nunquam ad ecclesiam accedunt, nec sacramenta frequentant, doctrinam item Christianam plane nesciunt: Hujus rei executionem summopere Synodus commendat; iisque ad quos pertinet injungit, ut receptum Christianorum e Silvis in Vicos, & Pagos, efficaciter quantum in ipsis est, procurent, novos Pagos cum novis ecclesiis extrui: sic enim fiet, ut Christiani procul a consortio infidelium facilius induant. Tandem inculcat Vicariis, ut oves suas conentur in hæc septa impellere, proponentes ipsis spiritualem profectum non mediocrem inde futurum. Præsules etiam in hac re promovenda strenue operam collocent suam.

DECRETUM XXIV.

CCLXVI. Synodus commiseratione mota Christianorum hujus Dioeceseos, qui a regibus infidelibus eorumque ministris molestis, & injustis persecutionibus sæpesæpius vexantur, nec alia de causa, quam quia religionem ipsis exosam profitentur, nihil opportunius esse considerans ad has oppressiones minuendas, quam si rex Lusitaniæ hunc populum protegat, & tueatur; cum alius rex non sit in oriente, qui hanc clientelam suscipere possit, ipsum enixe orat, ut huic populo patrocinetur, quas partes regem optimum suscepturum esse confidit, quippe qui non ignorat, Christianorum regum esse in defensionem catholicæ fidei, opes, arma, & si opus fuerit, vitam ipsam impendere. Rogat etiam reverendissimum metropolitam, huic

(a) Adoptio inventa est in solatium eorum, qui liberos non haberent, unde ad Juris normam Synodus, ejusmodi adoptiones compescuit; etenim adoptare ii communiter nequeunt, qui vel per ætatem (minor debet esse 60. annorum) liberis procreandis vacant, vel illi, qui liberos habent naturales: illud constat ex *l. 17. §. 2. ff. lib. 1. Inst.* t. 11. hoc vero laudata *l. 17. §. 3. ff. eod.* Et licet principes Rom. aliquando adoptarent alios, quamvis haberent filios naturales, ut domum regnantem in Imperio fulcirent, tamen id reprehensione non caruisse ostendit, Jac. Perizonius *Animad. Hist. cap. 3.*

(b) Cum adoptio certis solemnitatibus adhibitis peragi deberet apud Prætorem aut Præsidem, vel alium Magistratum, apud quem erat legis actio, episcopus vero Malabaricus, oridinarius esset Judex & Magistratus Christianorum Divi Thomæ, aptissime statuit Synodus, adoptionem coram Præsule celebrandam esse.

(c) Singulæ familiæ seorsum in agris ab se occupatis, initio habitabant, regionibus inter se locisque disjunctæ, quales Theseus (ut ajunt) invenit Athenienses, quos ille primus ex agris coegit in Civitatem: vide Gravin. *De Jur. Nat. cap. 11.* Qui de civili hominum statu scripsere, in duplicem oppositam abeunt sententiam, circa societatem: ii contendunt nullam ex rationis instinctu societatem agnoscentes, eam institutam esse propter propriam utilitatem, amoremque sui; illi statuunt homines ex ipsa natura in societatem convenisse; unde ordo societatis, ac propterea summæ Potestates ex Deo sunt; atque ita melius intelligitur locus ille Pauli Rom. 13. v. 1. Adisis CL. Spada *tom. 1. Exerc. 4. de Civil. Discipl. Edit. Vien.* 1725.

Anno Christi 1599.

huic ſynodo præſidentem, ut omnium nomine majeſtati ſuæ hæc ſynodi vota, preceſque exponat, & horum omnium Chriſtianorum obſequia, & voluntates ad regiæ majeſtatis ſuæ imperia alacriter capeſſenda paratiſſimas offerat.

DECRETUM XXV.

CCLXVII. Cum in præſenti ſynodo actum ſit de rebus ad fidem catholicam, ſacramentorum eccleſiæ uſum, necnon ad reformationem ſpectantibus, tum eccleſiæ tum morum populi Chriſtiani; ne hæc oblivione deleantur præcipit ut omnes eccleſiarum vicarii decreta omnia in hac Synodo conſtituta, fideliter tranſcribi curent, & in ſingulis eccleſiis aſſervari unum ſaltem exemplar perfecte conſonum Malabarico autographo, per reverendum archidiaconum hujus epiſcopatus, & patrem rectorem collegii de Vaipicota ſubſcriptum. Præcipit inſuper, ut cunctis diebus dominicis, & aliis diebus feſtis pars aliqua ſynodi populo recitetur, dummodo habenda non fuerit concio, aut Catechiſmus legendus a reverendiſſimo Metropolitano editus: in eccleſiis vero, in quibus legitur Catechiſmus, legatur hic diebus dominicis: reliquis vero diebus feſtis ſynodus; neceſſe eſt enim ad omnium notitiam pervenire, quæ fuerunt in eadem ſynodo decreta, vel præcepta, ut poſſint executioni mandari. Autographum item ſynodi hujus, Reverendiſſimo Metropolitano obſignatum, ceteriſque ad hunc finem convocatis, eadem ſynodus aſſervari vult in Archivio Collegii de Vaipicota Societatis Jeſu, in hac eadem dioeceſi, ut inde apographa, ſive exempla, quotquot fuerint Eccleſiis neceſſaria, deſcribantur; alterum vero ſimile, in Archivio aſſervari eccleſiæ de Angamale, quod archiepiſcopatus vocant, pariter ſubſcriptum a Reverendiſſimo item Metropolitano, archidiacono, aliiſque ſibi beneviſis: ita enim fiet, ut quoquo tempore exempla, ſive apographa neceſſaria deſumi, & ſi opus fuerit, collatione facta emendari valeant. Poſtremo ſummopere inculcat Synodus cunctis vicariis, Caſſanariis, Chamaziis, omnibuſque in univerſum populis, vicos, & pagos incolentibus, necnon unicuique Chriſtianorum hujus dioeceſis in particulari præcipit in Domino, ut obſequenti animo decretis hujus dioeceſanæ ſynodi obtemperent, eaque ſervare, & ſervari curent, quantum in ipſis erit, ac ad normam ipſorum ab iis, ad quos ſpectat, populi, vel familiæ gubernentur. Quæ omnia ſibi ſynodus pollicetur, auxiliante Domino Deo, Patre, Filio ac Spiritu Sancto, qui vivit, & regnat in æternum. Amen.

Perlectis igitur decretis, diviſa fuit dioeceſis in quinque ſupra ſeptuaginta Parochias, unicuique earum, pro Sacramentis adminiſtrandis, ac ſpiritualibus alimentis, Chriſtiano populo reficiendo, territorio convenienti attributo, nominati etiam, deſtinatique fuere, vicarii & parochi; at minores nonnullæ eccleſiæ, quæ præ parvo fidelium numero peculiarem parochum habere non poterant, vicariis vicinarum eccleſiarum commendatæ ſunt qui deſignati ſubinde ad deoſculiandam manum Reverendiſſimi Metropolitani ſingillatim acceſſerunt, & iis cunctis litteras vicariatus dedit, authoritatem, ac onera Officii ipſis exponens, nec non præcipiens Populo, ut ipſis tamquam propriis Parochis, paſtoribus animarum ſuarum debitum obſequium, debitamque obedientiam exhiberent. Quibus erga unumquemque eorum peractis, commonefaciens omnes deinde generatim, eiſque injungens, ut nullam ſui officii partem omitterent, eoſdem coram ſe genuflexos ita eſt adloquutus.

Præ oculis, venerabiles (a) ac dilecti fratres conſacerdotes, & peculiares Paſtores fidelis populi, habere debetis, nos quamquam indignos, locum tenere Aaronis ſummi ſacerdotis; vos autem Eleazar, & Ithamar minorum ſacerdotum; nos locum viceſque gerere Apoſtolorum Chriſti Domini; vos ſeptuaginta duorum diſcipulorum; nos eſſe de vobis, terrifica die judicii rationem reddituros; vos item de populis, quos nunc vobis commendamus, quo nos omnes, inter bonos ac fideles diſpenſatores domus Domini inveniamur: itaque dilectiſſimi fratres, & noſtrum veſtrumque periculum perſpicite; unde vos monemus, ac ſummopere in Chriſto rogamus, ut quæ nunc dicturi ſumus, & memori mente teneatis, quodque potiſſimum eſt, cum veſtri muneris ratio poſtulaverit, executioni mandetis.

Et quidem primum: monemus ac enixe in Domino obſecramus, ut & vita & converſatione irreprehenſibiles voſmet cunctis exhibeatis, ſuavemque bonæ famæ odorem, & virtutum omnium exempla populo Dei præbeatis: feminæ in veſtris domibus non maneant, ſuſpectæ præſertim, aut etiam captivæ; ipſarum demum omnium familiaritatem devitate; qualibet nocte ad divinum in eccleſia officium recitandum ſurgite, quod ſtatis certiſque horis integrum exſolvatur; quo item peracto veſtrorum nullus, niſi a media nocte præcedente jejunus, ab omni cibo potuque vel minimo, ſacrum celebret; indutus inſuper ſacris veſtibus, iiſque mundis ſemper, & minime laceris: Corpus, & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti ſuſcipite cum omni reverentia, humilitate, obſervantia, ac pavore; expiatis prius peccatis ſacramento confeſſionis apud confeſſarium approbatum cum contritione & dolore criminum; potiſſimum, ſi peccati alicujus lethalis conſcientia vos remordeat

(a) Hæc admonitio Synodalis, ad exemplar efformata eſt illius antiquæ, quam in *Cod. Reg. Succ. num. 73. annorum circiter* 700. habemus, editam etiam ab Steph. Baluzio, *ad fidem Codicis Hiſpanienſis Mon. Rivipulii* vulgo *Ripoll*. Habetur etiam in Pont. Rom. dicenda, recitatis decretis; demum *in 3. tom. de lit. Rom. Pont.* a Domin. Georgii *edito Romæ hoc anno* 1744. Meneſſius autem, quæ Indis ſpectare poſſent adjunxit. Vid. Georg. *p* 426.

deat: corporalia, & pallæ sint ex lino, nec nisi dispensatione apostolica, aliis ex pannis confici valent, eæque mundissimæ esse debent; cuncta etiam sacra vasa, aliis in vasis mundis ad hoc deputatis, propriis vos manibus lavare debetis; effusa deinde aqua, qua lota sunt, in Baptisterium, piscinam, aut cœmeterium ecclesiæ, alta ad hunc usum scrobe effossa: ea demum diligentissime abstergite: mappis etiam nitidis ornetur Altare, quæ cum corporali tres erunt, ad celebrandum: super altare nihil, præter reliquias sanctorum, aut res sacras ad sacrificium deservientes, collocetur: missalia vestra, breviaria, ac libri precum, sint bene compacti, ac integri: ecclesiæ vestræ sint optime contectæ, nitore item earum parietes, ac pavimenta præfulgeant. In sacrario, vel prope aram maximam, vorago habeatur pro absumenda aqua, qua lavantur corporalia, sacra vasa, & sacerdotum manus oleum sacrum ministrantium: sit etiam in Sacristia *vas, aut Lavacrum, munda opplenum aqua, ubi sacerdotes, ac altaris ministri manus abluant, & nitidum manutergium dependens, ut eas detergant: fores, porticusque ecclesiarum sint ex solida materia, ac bene obseratæ. Vestrum nemo alicujus ecclesiæ curæ se ingerat, absque facultate, & notitia præsulis, etiamsi a populo ad eam suscipiendam curam cogatur. Nullus ecclesiam, cujus titulo donatus est, deserat, vel ad aliam transeat, inconsulto præsule; nec plures ecclesias unus regendas accipiat, adversus sacrorum Canonum sanctiones; neque a pluribus una regatur; sed unaquæque suum proprium parochum ac pastorem habeat. Extra ecclesiam celebret nullus, nec ullo armorum genere, ne cultro quidem e zona suspenso instructus, sacrum celebret. Parochiæ alterius incolæ sine licentia parochi, sacram Synaxim non exhibeat, nisi itineranti, nec item in alterius Parœcia sacrum faciat. In celebratione missarum, eædem ceremoniæ, ac ritus apud omnes uniformiter, ut omnis confusio, ac scandalum absit, observentur. Calices & patenæ ex auro tantum fiant, argento, stanno communi, aut indico, non vero ex metallo, ferro, vitro, cupro, aut ligno. Sacerdos & parochus parochiæ infirmos visitet ac soletur; confessionem etiam excipiat, ac propriis ipse manibus Eucharistiam, ac Unctionem extremam, dum opus fuerit, iis impertiat; eos proinde cum visitaveritis, admoneatis ut eam postulent cum opus habeant. Nemo quidquam vel minimum accipiat pro baptismate, Sacramentorum administratione, aut pro mortuis sepeliendis. Parvulorum nullus ob incuriam vestram, absque baptismate, aut ægrotantium, sine confessione, & sacra communione, decedat. Inveniatur nemo potator nimius, contentionum fautor, armorum gestator, cauponarum & tabernarum frequentator, ad cibum potumve ibi capiendum. Cum Turcis, Judæis, vel Paganis, mensæ non assideatis: nec venandi exercitio, ut ex officio, ave, cane, aut sclopo vos dedatis. Quæ in Domino vobis innotuerint sive Evangelio, & Scripturis Sacris, sive bonorum exemplis,*

A *ea omnia, doctrina sana & catholica, in Dominicis festisque diebus populo exponatis: prædicate præterea verbum Domini, cum profectu vestrarum ovium. Curam habete pauperum, peregrinorum, viduarum, ægrotorum, ac orphanorum vestræ parochiæ: peregrinos insuper convivas habeatis; hospitalitatem servetis, in quo vosmet aliis exemplar præbeatis. Benedictionem aquæ cum sale, cunctis Dominicis in ecclesia, ante Missam faciatis, eaque populum aspergite; ad quem finem determinatum vas, aut amulam habeatis. Sacra vasa, aut quodcumque ex sacris ornamentis ecclesiæ, sive pagano, sive christiano, pignori ne detis. Cavete ab usuris, negotiatione, contractibus, officiis publicis pro-* B *fanis, ac alienatione bonorum, quæ in sacris constituti acquiratis: ecclesiæ enim res sunt. Bona ecclesiæ non vendatis, nec pro aliis commutetis. Fontem baptismatis sicubi fuerit, nitidum conservetis; secus autem, speciale vas ad id tantum destinatum, decenti in loco penes ecclesiam, aut sacrarium asservetur. Edoceatis etiam parochianos vestros, pueros præsertim, Articulos fidei, Symbolum, orationem Dominicam, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ; & qua ratione quatuor temporibus, aliisque Vigiliis sit jejunandum; ante Quadragesimam etiam, populum de confessione facienda admonete: Parochianorum excipite Confessiones cum charitate, ac ingenti eorum* C *spiritualis profectus desiderio. In solennis Nativitatis, Paschatis, & Pentecostes, cunctos ad Sacram Eucharistiam suscipiendam adhortari non prætereatis; caveatis insuper saltem in Paschate, ne quis dummodo sit capax, Eucharisticæ mensæ communionem negligat. Lites quascumque, contentiones, ac inimicitias quantocius inter vestros subditos sedate: curate insuper ut vivant sinceræ amicitiæ, & charitatis Christianæ vinculis inter se muto conjuncti; si quis autem alterum alloqui detractaverit, eum scandalo, aut odio habuerit, admoneatur a vobis; & quandiu contumax fuerit, eum procul ab altari arceatis. Conjugatos præterea, statis* D *temporibus, potissimum solemnibus festis, jejuniorumque diebus, sano consilio ab uxorio opere vacare suadeatis. Nemo vestrum induatur veste colorata; sed habitu honesto, quique sacerdotes decet, incedatis. Populos instruite in modo servandi dies festos, iisque insinuate, ne laborent manibus; tripudia & cantilenas feminarum in ecclesiis ne permittatis; ab excommunicatis cavete, nec iis præsentibus Sacrum peragatis: monete populum, ne quis cum alteri desponsata, contrahere audeat: sicuti neque cum consanguinea, aut a domo paterna rapta; nec solennes nuptias celebrari, & uxores solenniter duci vetitis temporibus sinatis: pecudum custo-* E *des, servosque, ad sacrum diebus saltem Dominicis audiendum compellite. Patrinos, ut quos a sacro fonte susceperunt, edoceant Symbolum fidei, & orationem Dominicam, vel edoceri curent, admonete. Sanctum Chrisma, ac oleum tum Cathecumenorum, cum Infirmorum, in Ecclesia asservate loco decenti, mundo, munito, & clave obserato* (a) *nec*

(a) Hic abusus a S. Bonifacio reprehenditur *Statut.* 5. apud Harduin. *Collect. Concil. tom.* 3. *col.*

ANNO CHRISTI 1599.

nec de ipso quidquam per modum medicamenti impertiemini: gravissimum enim id foret sacrilegium. Unusquisque apud se habeat Catechismum, & expositionem Symboli, & Ecclesiasticas Orationes, juxta expositionem Sanctorum, & Catholicorum ecclesiæ doctorum, unde suæ saluti prospicere, ceterosque exhortari valeat; sicuti & hanc synodum, ut ex iis, quæ ibi decernuntur, & vosmetipsos, populumque commissum dirigatis, fidemque Catholicam, quam ipsa exponit, cunctis declaretis. Clara ac perceptibili voce proferte Missæ introitum, orationes, Epistolas, Evangelium, ac simbolum fidei: orationes vero secretas Canonis, & congregationis, voce dicite submissa, distincte, at non interrupte: Recitantes autem in Choro, non B *prius sequentem versiculum incipiatis, quam altera pars chori antecedentem absolverit, neque ex trasversa voce, & cantu prosiliatis, cum perturbatione Officii Divini, neque confuse & mussitando recitetis. Symbolum S. Athanasii, summam fidei chatholicæ continens, memoria retinete, & quotidie recitate. Exorcismos, orationes, baptizandi ritus, ungendique ægrotos, ordinem commendationis animæ, ac officia Defunctorum, ad normam sacrorum Canonum, & usum S. Romanæ ecclesiæ, totius orbis ecclesiarum Matris; pariterque exorcismos, & benedictionem salis, & aquæ fideliter servate. Cantum ecclesiasticum ipsiusque modulos pro re-* C *bus cantandis non negligatis. Computum insuper Breviarii, & Missalis, eorumque Rubricas, ut necesse est, teneatis; & rationem inire festorum mobilium, & Paschatis, ne aliquis incuria vestra error incidat, sedulo addiscite: in qualibet præterea ecclesia unum habeatur Martyrologium sanctorum, in ea legendum; quodque ut Syriace reddatur curabimus. Omnia demum ista peragite, ut hisce aliisque bonis operibus, quæ auxiliante Domino, una cum populo vobis commisso facturos speramus, gloriam assequamini sempiternam, per gratiam Domini nostri Jesu Christi, qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat in secula seculorum. Amen.* D

Hæc pro fastis, atque in hunc modum vicariis, parochisque præmonitis, cunctos, ut propria manu subscriberent præcepit reverendissimus Metropolitanus, autographum decretorum synodi Malabarice translatæ, utque si quid dubietatis circa sancita vel exposita in synodo, unquam ecclesiasticorum aut secularium obversaretur, ultra jam controversa explorataque, id omne ante subscriptionem producerent: quo nullus ambigendi subinde, altercandive locis relinqueretur. Pluribus itaque agitatis, pertractatis, compertisque, communi omnium arbitratu, atque consensu, nemine discrepante, D cuncti autographum subscripsere: proinde synodi volumine ad reverendissimum Metropolitanum allato, isque Pontificalibus indutus, & in Faldistorio sedens, Mitra capiti imposita, laudata obsignavit decreta. Posita deinde mensa in meditullio capellæ majoris, superpositis etiam decretis, omnes quotquot ad synodum fuere convocati, cum ecclesiastici, tum sæculares, electi ac procuratores populorum, manu propria coram synodo, populoque subscripserunt, ac obsignarunt, ad numerum tredecim super octingentos; videlicet Cassanarii, & Sacerdotes centum quinquaginta tres: demptis diaconis, subdiaconis, ceterisque Chamasiis: electi & procuratores populorum, cum aliis ex principalibus, qui una cum illis accesserunt, sexcenti sexaginta, non computatis incolis loci de Diamper, ubi synodus fuerat celebrata; plurimis etiam e finitimis locis, necnon Lusitanis plurimis, comitantibus D. Antonium D. Noronha Çapitaneum Cochim, quorum Senatus, ceterique de regimine Civitatis synodo interfuere.

ANNO CHRISTI 1599.

Signatis Decretis, surrexit reverendissimus Metropolitanus, depositisque infulis, ante Aram maximam flexo poplite, incoepit Hymnum: *Te Deum laudamus*, & cum ingenti gaudio, ordinate progressa est Processio solennis, quæ circuivit ecclesiam choris concinentibus, & Latinis latino idiomate, indigenis autem ecclesiasticis, Chaldaico; populo demum Malabarico psalmos modulantibus. Ab omnibus ergo exultantibus, & præ gaudio lacrymantibus, una fide, ac indivisa caritate tamdiu expetita, terno idiomate, verus ac omnipotens laudabatur Deus, Trinus etiam in personis, ac essentia unus, Pater, Filius, ac Spiritus Sanctus, qui vivit, & regnat in æternum. Amen.

Ubi ad Aram maximam pervenit, reverendissimus Metropolitanus, processione peracta, recitavit orationem: *Exaudi quæsumus Domine:* prout habetur in pontificale Romano; qua finita, in faldistorio iterum sedit, accepta Mitra, & Baculo, atque ad hunc modum populum affatus est: *Maximas Deo omnipotenti, bonorum omnium authori, rependo grates, ob ingens adeo beneficium, cum mihi, tum vobis cunctoque fideli populo hujus dioecesis collatum, dum istam synodum celebravimus tot tantisque obstaculis, ac impedimentis exantlatis, quibus totius boni hostis Diabolus, ut ipsam interturbaret satagit, excitatis toties contentionibus, discordiis, tricisque impediendi causa unionem Populi Christiani cum Ecclesia Catholica, eumque obfirmandi in erroribus, quibus, ut nostis, miserrime tenebatur. Quamobrem plurimas habeo gratias ipsi Deo Domino nostro, quod adeo ingenti lætitia, pace, omniumque concordia, prout exploratum est vobis, res fuerit perfecta; tanta pariter, ut scitis, regum paganorum Idololatrarum, reliquorumque fidei Catholicæ hostium rabie. Vos item gratissimi nobis estis, dilectissimi Fratres, Consacerdotes*

col., 1943. ubi præscribitur: *Ut presbyteri sub sigillo custodiant Chrisma & nulli sub prætextu medicinæ detur*. Seculo etiam IX. ea ineptia invaluerat, *Chrismate*, nempe, *criminosos unctos, nullo posse examine deprehendi*. Vide concil. Turonen. 3. *anno* 813. *Can.* 20. & Catalani *tom.* 3. *Pontifical. pag.* 82.

tes, comministri, coadiutoresque nostri; sicuti & vos dilecti filii electi procuratores populorum, ceterique optimates, qui posthabitis & Itineris difficultate, & temporis molestiis, indignatione item Regum, quibus subdimini, ad synodum venistis; quinimmo, ut strenui christiani, salutisque percupidi, nostris obtemperando mandatis, omnia ea aspernantes, medelam vestris animabus perquisivistis: quæ quidem Deus remuneraturus est æterna beatitate, dum in puritate fidei, quam ad præscriptum hujus synodi professuri estis, perseveraveritis, ritum insuper, moresque adamussim horum decretorum aptaveritis: plurimumque in Domino confidimus, eum vos omnes ad propria cum pace, ac incolumitate reducturum; ipse domos vestras prosperitate impleat, familias vestras posterosque in æternum benedicat, quod per suam gratiam, & misericordiam vobis concedat. Amen.

Alloquio ad finem perducto, stans reverendissimus Metropolitanus, solennem benedictionem, uberrimis cuncto populo impertitus est lacrymis; mox archidiaconus elata voce dixit: *Recedamus in pace*; universaque synodo respondente: *In nomine Christi. Amen.* impositus est finis dioecesanæ synodo die XXVI. Junii, anno MDXCIX. in honorem, & laudem Domini Nostri Jesu Christi, qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Absoluta itaque synodo, singulis vicariis ecclesiarum per reverendissimum Metropolitanum designatis, data fuerunt juxta decreta, altaris lapides ad hunc effectum a laudato Domino præ consecrati; qui enim apud ecclesias erant in usu, legitima consecratione carebant: Pyxis item vasculis instructa, in quibus multiplex sacri olei genus continebatur cum formula ipsis utendi, omnibus explicata: Libellus etiam pro administrandis sacramentis, juxta Romanum ritum, Chaldaico & Syriaco idiomate descriptum: alius insuper doctrinam Christianam continens, vernaculo sermone nempe Malabarico exaratus, pro instituendis parvulis, & reliquo populo; nec non superpelliceum pro administrandis sacramentis, quod ad ea usque tempora non fuerat in usu: collata præterea fuerunt pro omnibus ecclesiis corporalia, vestimenta, *frontalia*, & calices, alia demum altaris ministerio necessaria: quippe iis omnibus earum plures destituebantur. Lites etiam, aliaque ad synodum delata, tam populorum, quam particularium, decisa fuerunt atque judicata, per reverendissimum Metropolitanum, ipsique electos viros adjunctos, qui litigiis compositis discessere: laudatus autem Metropolitanus denuo incoepit visitationem ecclesiarum dioecesis, procurandi causa, ut synodi decreta executioni mandarentur, quod ex voto successit. Quamobrem in unaquaque ecclesia potiora, ac opportuniora decreta recitabantur; tradebantur ipsi etiam libri, breviaria, & Missalia tam ecclesiarum, quam particularium; & prohibiti libri a synodo, partim ab erroribus severa castigarione repurgabantur, partim flammis tradebantur. His auspiciis possessionem ecclesiarum suarum inibant vicarii, acceptabantur etiam a populo, qui de proprio ipsis assignabat proventus, quibus additis, quæ reverendissimus Metropolitanus de suo præstabat, publicæ ollæ, ac scripturæ pro ecclesiis conficiebantur: eligebantur præterea quatuor oeconomi; reserabantur capsulæ, ac fabricæ necessaria deputabantur: Cassanarii & Chamazii, qui Synodo absuerant, fidei professionem emittebant: pro confessionibus deputandi, prævio examine, collata in scriptis facultate, aptiores, aliis amotis, prout ferebat ecclesiarum conditio, eligebantur. Baptismate tingebantur parvuli, omnesque adolescentes, quotquot fuissent sacri lavacri expertes in vicis: e silvis quosque adduci, plerumque octennes decennesque jubebantur: sæpe incolæ pagorum fere omnes, Chrismate confirmabantur: ab excommunicatione absolvebantur quamplurimi, qui variis de causis, juxta loci consuetudinem ea ligabantur, præsertim ob homicidium, a quo nec in mortis articulo absolvebantur, & non raro per decem, viginti, ac plerumque triginta continenter annos, excommunicationi obstringebantur. Concionabatur quotidie Metropolitanus, idque per otium, christianis intra ecclesiam; infidelibus vero præ ipsius foribus, dum curiositate ducebantur, tempore præcipue baptismi cum parvulos ad ecclesiam congregabat, aliis illis verbis: *Ingredimini sanctam Dei ecclesiam &c.* a quibus verbis occasione sumpta, ad Ethnicos sermonem vertebat; quorum nonnulli, variis e regionibus baptismati adstantes, catechismo imbuti, diversis postea in locis, & ipsi baptismum suscipiebant. Pueris exponebatur doctrina christiana vernaculo Malabarico sermone, qua doctrina perpauci reperiebantur instructi: unde decretum hoc fideliter servandum in posterum jubebatur, ut ea pueris quotidie exponeretur, exarato libello; & unicuique ecclesiæ donato; si qui demum id exigerent, matrimonio jungebantur: quibus omnibus, potiora synodi decreta ad praxim deducebantur, sequenti forma.

Adventanti reverendissimo Metropolitano, universus populus ingenti lætitia obviam prodibat; excipiebatur plausibus pro gentium ritu, ac prout licebat; deducebatur exinde præeunte processione in ecclesiam: plurimi per vias vel aulæa, aut tegetes, tum & arborum ramos substernebant, solitis deinde ceremoniis benedictionis, absolutionisque peractis, dum aliud per tempus non liceret, accedebant cuncti, tam virilis quam sequioris sexus singillatim, profunda humilitate, & observantia proni, laudati Metropolitani manum osculaturi, ipsique obedientiam præstaturi; summo postea mane ad ecclesiam una cum clero ac populo conveniebat, ubi sacrum celebrabat præmissa propalam confessione ad Aram maximam: quod eatenus faciebat, quatenus doctrina de Sacramento poenitentiæ (plene quasi apud gentem desueto) prospiceret, eamque restitueret.

Sacrificio oblato, in sacrario aliove in loco congregabantur P. Franciscus Roz Societatis Jesu linguæ Chaldaicæ, & Syriacæ professor in collegio de Vaipicota, aliique Patres ad id deputati, adjuncti etiam nonnul-

ANNO CHRISTI 1599.

nulli ex doctioribus Cassanariis, quo vi excommunicationis a synodo latæ, libri deferebantur Syriaci, tum ecclesiæ, tum particularium, quorum plures expurgabantur: vetiti autem per synodum, Metropolitano tradebantur flammis absumendi. Interea temporis pontificalia accipiebat vestimenta Metropolitanus, sedensque concionabatur, inculcans ea, quæ necessaria erant ad fidem servandam, moresque recte instituendos: sub concionis finem, potiora synodi decreta elata voce legebantur: deinde omnes longo ordine dispositi, supplices incedebant, & circuibant ecclesiam; quæ processio fiebat pro defunctis. Aderat plerumque ingens Ethnicorum multitudo, rei ac præsertim vestimentorum pontificalium novitate illecta, ac e januis, fenestris, ac coemeteriis ecclesiarum prospectabant: absoluta processione pro defunctis, & exposita etiam doctrina de purgatorio, necnon utilitate pro illis orandi, sedens iterum, de Sacramento chrismatis pro exigentia populi, verba faciebat, chrismate etiam nondum confirmatos, qui aderant, muniebat. Postea in Pontificali veste omnes nondum baptizatos parvulos, ac adolescentes christianos, adultos item paganos pridie ad id convocatos, suis ipse manibus sacro fonte abluebat. Quos deinde introducens in ecclesiam verbis iis: *Ingredimini Sanctam Dei ecclesiam*; infidelibus ipsam circumdantibus præ curiositate, concionabatur: & Naires quidem, ceterique, quamquam arcubus, sagittis, varioque armorum genere instructi, propria item ditione, absentibus etiam Lusitanis, placide ac sponte nedum audiebant de fide Domini Nostri Jesu Christi differentem, verum etiam contumelias irrisionesque suorum Idolorum, ac Sacrificulorum, necnon interminationem damnationis æternæ avide excipiebant. Absolutis his sacris functionibus, fidei professionem ecclesiastici incolæ, si qui Synodo non interfuerant, coram Metropolitano, spectante populo emittebant; & illico pueros puellasque vocabat, quibus contra sedem ac circum eam genuflexis, Chamaziorum aliquis vernaculo sermone, Doctrinam inchoabat, ipsamque repetebant omnes; unumquemque postea docebat modum muniendi se signo Crucis, & ad ipsos concionem teneræ ipsorum ætati congruam, non sine parentum gaudio, habebat: erga dulcissimum Jesu nomen (quod ipsi, utpote Nestorianismo imbuti prætermittebant) venerationem promovebat & cultum: subinde adveniebat Vicarius, cui coram populo propriæ committebantur Oves, quæ illum ut proprium pastorem accipiebant: desponsi etiam maritali foedere jungebantur; confessiones excipiebantur plurimorum, quos inter plurimi grandioris ætatis erant qui poenitentiæ Sacramento nunquam fuerant expiati; sacram Synaxim, e manu ipsius Metropolitani sumebant: postea pomeridianis horis conveniente populo proventus Vicario persolvendi præfigebantur, quod in Ollas, penes ecclesias asservandas, exarabatur; eligebantur exinde oeconomi quatuor, quibus item Ollas Metropolitanus tradebat; capsulæ ecclesiarum reserabantur, atque pecuniis inde extractis, necessariis rebus prospiciebatur: Metropolitanus, aliique Patres ad id numeris designati, prævium Confessariorum examen faciebant, & qui ex Cassanariis idonei comperiebantur, facultatem in scripto audiendi confessiones accipiebant: ad hæc expostulationes, querelas, & causas Christianorum audiebat, una cum quatuor ex ipsis Christianis, qui e primoribus ad arbitrium partium seligebantur, per quos cuncta decidebantur, & pro regionis more definiebantur, quin ulterius provocatio, querela, aut *processus*, super iis institueretur. Qui viginti ac triginta annos ante excommunicati erant, absolvebantur, poenitentia, quæ culpis congrueret imposita: plures enim erant casus, a quibus inhumane prorsus, nec in mortis articulo absolutionem reis impertiebantur. Ad quæ omnia perficienda operam contulerunt suam fervore, zeloque salutis animarum insignes, quinque Societatis Jesu patres, laudatum Metropolitanum comitantes, e quibus etiam duo Malabarico, & Chaldaico idiomate pollebant: ii fuerunt, pater Hieronymus Cotta, Pater Gregorius de Crasto, Pater Franciscus Roz, episcopus ad præsens ipsius Dioecesis dignissimus, Pater Antonius Toscano, Frater Joannes Maria, P. Frater Blasius a Sancta Maria Theologus ex Ordine D. Augustini, Illustrissimi Metropolitani a Confessionibus, Canonici tres Sedis Metropolitanæ Goensis, aliique duo Capellani laudati Domini, plurimi item Cassanarii indigenæ, qui Chaldaice, ac Syriace divina celebrabant officia, & quorum ope Illustrissimus Metropolitanus in multis utebatur. In progressu reductionis hujus ecclesiæ ad Catholicam fidem, & obedientiam Sanctæ Romanæ ecclesiæ, plurima animadversione digna contigere, quibus ostendebat Dominus quam gratum id operis sibi foret: in visitatione præterea ecclesiarum, nonnulla comperta fuere, permultum gloriam Dei, bonumque exemplum promoventia, quæ Deo auspice, alibi describentur, ad ipsius Domini gloriam, qui vivit, & regnat per sæcula sæculorum. Amen.

EPISTOLA

Domini D. Andreæ Episcopi de Cochim, ad congregatam Synodum.

Plurimum, quantum arbitror fratres, debetis Deo Optimo Maximo, quotquot Christiani Divi Thomæ vocitamini: equidem ejus Apostolo cooperante, præ aliis pluribus Ethnicis, quibus oriens refertus erat, veritatis agnitionem lumenque accepistis, quo juxta Apostolum Petrum effetis *Gens Sancta, & Populus acquisitionis, quem Deus sibi elegit*. Nec crediderim, majores vestros, amplioribus apud Deum meritis præditos fuisse, præ aliis sibi coævis infidelibus; nihilo tamen minus eos elegit, vosque pariter in illis; ceteros autem ipsorumque posterioritatem præterivit; plane nulla alia de causa, nisi quia patribus vestris, ac vobis, id quod reliquis erat denegaturus beneficium, plagæ hujus incolæ voluit confere-

ANNO CHRISTI 1599.

fere: ut autem huic muneri cumulum adderet, id etiam egit, ut non a quocumque obscuri parvique nominis homine ad fidem adduceremini, ut aliis evenit Christianis, verum ab uno e suis electis dilectisque Apostolis, ut vestra isthæc ecclesia, speciali titulo Apostolica appellari posset, ac privilegio, quod perpaucis obtigit, quodque dudum Græcorum metropolis Constantinopolis, dum licuit, invidisset, præ aliis frueretur. At Diabolus humani generis infestissimus hostis, livoris plenus, ingentem, qua hæc ecclesia potiebatur gloriam, non ferens, nihil non movit, ut errorum hæresumque zizania, super lætam Christi ejusque Apostoli Thomæ segetem seminaret. Igitur e regione Babylonis & Chaldææ, nonnullos perfidi Nestorii discipulos adscivit, quibus hanc ecclesiam everteret. Nestorius autem is erat, quem concilium Ephesi coactum ducentorum præsulum, apud Asiam minorem, hæreticum declaraverat; id quod postea, in alio Concilio a sexcentis triginta episcopis comprobatum fuit. Adeo præterea exitiosus sceleratusque evasit hæreticus ille, ut ultra poenas suis in hac vita facinoribus promeritas, & ab hominibus inflictas, Deus ipse æternas, quas patitur, illi dederit hic prægustandas; ut non modo gradu fuerit, ac episcopi dignitate deturbatus, a laudatis conciliis aliisque sequentibus condemnatus, deportatus etiam judicio Theodosii secundi in Ægypti solitudines, ipsiusque imperatoris sententia ejus libri combusti; sed etiam lingua, quæ adeo blasphema protulerat, putrescere, ejus caro adhuc vivens vermibus arrodi, ac totum corpus tabescere, visum est, qua ratione e vita dejectus, animam Diabolo tradidit, ut referunt Evagrius illustris illius ævi Scriptor, Nicephorus, Cedrenus, aliique authores Græci.

Ductante itaque Doemone scelesti illius discipulos in hanc ecclesiam, ejus inter vos errores, nihil tale vobis præ sinceritate, & candore opinantibus, sparserunt, ut dicere licuisset viventi Thomæ ad vos, illud idem quod Paulus ad Ephesios, in quorum Civitate damnatus fuit postea Nestorius improbus: *Ego scio quoniam intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi*. Et jure quidem ac merito rapaces lupi appellari possunt, quos hic habuistis pastores, Hæretici; abjectæ quippe sordidæque indolis homines, non alio quam expilandi, corradendique studio ducebantur; ordines, ut nostis, fanonibus, (a) dispensationes fanonibus, absolutiones fanonibus; omnia demum Sacramenta, quæcumque etiam sacra, fanonibus, conferebant: rem quidem abominandam & Deo; & Divo Petro Apostolorum Principi, qui non alia de causa Simonem illum Magum ab ecclesia expulit, ut in actis Apostolorum legitur, ac excommunicationis fulmine percussit. Quod itaque fratres mei, in vobis, atque in pastoribus vestris e Babylone missis impletum vidimus, jam diu per Isaiam Deus pronuntiaverat: *Ipsi Pastores ignoraverunt intelligentiam, omnes in viam suam declinaverunt, & unusquisque ad avaritiam suam, a summo usque ad novissimum*. Utque omnia paucis complectar, qualesnam poterant esse episcopi, & ecclesiæ Pastores, qui purum putumque lucrum sectabantur, qui ordinationes, & dispensationes; quæ denique episcoporum sunt reliqua, non quidem episcopatu, non presbyteratu, non tandem Clericatu saltem initiati, sed meri laici; quod postea fassi sunt, peragebant? Quam obsecro, Deus immortalis, dispensationem, quod Sacramentum, quam gratiam acciperet ille, qui a non episcopo, immo a non clerico, sed a puris laicis, forsitan & Lascaribus, quorum habitu a suis adventabant, solvebatur, ordinabatur? Hi sunt opimi fructus, o fratres, quos vobis Babylon afferebat, illinc ad vos loco Sacerdotum, & episcoporum hæretici, laici, barbarique mittebantur. Quid igitur commune potest esse Malabariæ cum Babylone? Aut quæ tandem conventio inter purissimam Christi doctrinam, quam vobis Magnus Apostolus Thomas prædicavit, & barbaras ineptias, quas Arabes, & Chaldæi e Babylone, atque ab ipsorum doctore apostata Nestorio, huc asportavere? Isti sunt, dicenti credite fratres, de quibus Paulus quadam epistola ad discipulum Titum scripserat, futuros *docentes quæ non oportet, turpis lucri gratia*: quod quidem in præsentiarum accidit: ii enim, ut lucro simul honorique proprio consulant, quo indignissime potiuntur, vobis malis artibus persuadere conantur aliam fuisse doctrinam divi Petri, aliam vero, quam vobis Divus Thomas prædicavit. Satius foret, si dicerent doctrinam Apostoli Petri, toto fuisse Cœlo diversam ab hæresibus, a Babylone huc disseminatis; ceterum illam ab ea, quam vos edocuit tradiditque Divus Thomas, in nihilo differre; quod etenim Toma, Petrus, Christus, id ceteri edocuere Discipuli, quia ut ait Paulus: *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*, atque adeo una est ecclesia, cujus in Coelo caput Christus est, in terris vero Petrus, & post eum Successores ipsius Romani episcopi. Quod autem D. Petrus ac successores singuli, sit in terris caput universalis ecclesiæ, constat perspicue, nam id Christus Petro ante Passionem ex Matthæi decimo quarto promiserat, cum fide ejus probata, asseruit: *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves regni Coelorum*: quod Apostolorum Discipulorumve nemini, præterquam Petro dixerat. Et habetur etiam apud Joannem capite sui Evangelii ultimo, quod post Resurrectionem suam interrogavit Dominus Petrum, an se præ aliis amaret, & respondente Petro, probe esse sibi notum, quod plurimum eum diligeret, dixerit illi ter. *Pasce agnos meos, pasce agnos meos, pasce oves meas*, quibus eum verbis Pastorem constituit universalem ovium suarum, & post ejus obitum, omnes Romanos episcopos, qui ipsi in munere successere: harum ve-

(a) *Fanon* est monetæ genus apud Malabarenses: Vide Sylab. Voc.

ANNO CHRISTI 1599.

vero ovium Chriſti unum eſt tantum ovile, & una eccleſia : unde in Symbolo , quod ad Miſſam canitur , habemus: *Credo in unam Sanctam Catholicam , & Apoſtolicam eccleſiam*; de qua etiam ipſius ſponſus Jeſus Chriſtus in canticis ajebat: *Una eſt columba mea , perfecta mea &c.* & Joannes Cap. X. narrat, quod loquente Dei filio ad Diſcipulos ſuos de vocatione Gentilium ad fidem, dixerit illis: *Alias oves habeo, quæ non ſunt ex hoc Ovili, & illas oportet me adducere, ut fiat unum ovile & unus Paſtor*; igitur ovile, in quo & Judæi & Gentiles in una congregati ſunt fide, eccleſia eſt Catholica, Paſtor autem ille fuit D. Petrus, & ejus Succeſſores Romani epiſcopi, quorum quilibet ut epiſcopus Romæ Paſtor eſt univerſalis, totius eccleſiæ Dei. Quamobrem qui ei obedire detrectat, in numero non eſt ovium Chriſti, extra ovile errat Chriſti, ſchiſmaticum ſe probat hæreticumque, quemadmodum ceteri, qui eccleſiæ Romanæ adverſantur; quæ quidem eccleſia nec erravit, neque errabit circa fidem, ex promiſſione Chriſti dicentis Petro, ut ſcribit Lucas: *Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua*: deſciſcere poſſunt a fide, quæcumque aliæ particulares eccleſiæ, ut pluries vidimus; ceterum eccleſiæ Romanæ, nec defecit, nec defectura eſt fides; quapropter fratres arctiſſime adhæreſcite huic firmiſſimæ columnæ, eccleſiæ Romanæ; adverſus quam juxta Domini ſponſionem, portæ inferi prævalere non poſſunt, nimirum quæ fuerunt, ac modo ſunt in orbe hæreſes: maximas præterea grates Domino perſolvite, quod vobis opportune fuerit opitulatus, Paſtoremque ac Doctorem ſpiritualem dederit, Dominum archiepiſcopum, qui propriam Sedem commodaque relinquens, tanti rem oneris in ſe ſuſcepit, ut veſtræ ſaluti proſpiceret, atque ab erroribus, quibus teneba-

A mini, hoc tempore eriperet. Id etiam pro certo, nullique dubietati expoſito habeatis, illum unum eſſe ex Paſtoribus, de quibus Deus per Hieremiam dixerat: *Et dabo vobis Paſtores juxta cor meum, & paſcent vos ſcientia, & doctrina*: errores ac ineptiæ huc uſque paſcua vobis fuerunt, Paſtores item veſtri veſtros fanones, & nulla ratione ſalutem veſtram quærebant; Paſtor autem iſte veſtra non vult, immo ſua pro veſtra effundit ſalute, quo ſecurius beatitatis ſemitam arripere poſſitis: atque hinc ſolum ſatis compertum vobis erit, quantum inter ipſum ac Paſtores, quos hucuſque habuiſtis, immo Lupos, quibus dixit Dominus: *venturos in veſtimentis ovium*, intercedat diſcriminis. Errorum veſtrorum hucuſque aliquam excuſationem prætendere, vobis fuerit integrum, B nec enim ultra id quod magiſtri vos docebant ſapere poteratis; at nullam in impoſterum, coram Deo aut hominibus prætetexere licebit, niſi quales optamus, quibus cordi eſtis vos exhibueritis. Quam tradidit vobis doctrinam Dominus archiepiſcopus, ea eſt, quam omnes Indiæ tenent incolæ, cum Clericis & Religioſis ipſius: ipſam tota Luſitania, Hiſpania tota, cuncti demum amplectuntur Chriſtiani; ipſam nos Dei Filius edocuit, tradidit Thomas, tradidit Petrus, cuncti denique Apoſtoli, diſcipulique Domini tradiderunt: ſi quis autem adverſus hanc docuerit, ſit, ut ait Paulus, anathema, excommunicatus, & ſeparatus a fidelium C congregatione & ſocietate, eo quod ipſe ſe a Chriſto, ejuſque fide & gratia ſeparavit. Deus vobis perfectam ſui cognitionem conferat, ut veſter in Domino frater peroptat. Datum Cochim XVIII. Junii, anni MDXCIX.

Frater in Domino F. Andreas Epiſc.

ANNO CHRISTI 1599.

DE-

Anno Christi 1603.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS CAPUANI

Celebrati anno Domini 1603. die 6. 7. 8. 9. Aprilis.

I.

IN primis decernimus & mandamus ut decreta concilii Capuani noviffime celebrati a bonæ memoriæ prædeceffore noftro Cæfare Cofta recipiantur promulgentur, & executioni demandentur. Et infuper ut pœna vioantium fefta non fit excommunicatio, fed multa pecuniaria, eaque moderata ftatim in pios ufus eroganda, præter eam partem quæ dabitur executoribus. Verum contra multiplicantes transgreffores, feverius procedatur; tranfeuntes vero nullo modo moleftentur.

II.

Ut facramentum confirmationis non detur deinceps iis, qui annum feptimum non attingunt, quæ rudimenta fidei, vel faltem fymbolum fidei, Orationem Dominicam & falutationem Angelicam non didicerint; cujus rei teftimonium manu parochi fcriptum oftendere teneantur.

III.

Quoniam aliquibus locis hujus provinciæ, ea viget confuetudo, ut nobis relatum, ut epifcopi difponant de bonis eorum, qui decedunt ab inteftato ad pias caufas, decretum eft, ut ubi verè eft in obfervantia talis confuetudo, poffint difponere de prædictis bonis, fed ita moderate, ut quod exigitur centefimam partem bonorum defuncti non excedat; idque applicetur piis ufibus pro anima defuncti, arbitrio quidem epifcopi, fed per manus hæredum.

IV.

Ut epifcopi in vifitatione, quam minimum graves fint his qui vifitantur, eorum comitatus fenarium numerum non excedat: contenti fint parviffimo victu, & nullo modo accipiant pecunias nomine victualium. Quando vero vifitat vicarius aut alius officialis multo minori numero comitum fit contentus.

V.

Ut in diebus feftivis prohibeant omnes executiones perfonales & etiam reales pro caufis civilibus a quocumque tribunali tam ecclefiaftico quam temporali, ne populus occafione earum impediatur quominus fatisfaciat præcepto de audiendis miffis, prædicatione & aliis divinis officiis; idque prohibeatur fub poena excommunicationis.

VI.

B Fifcalis atque commiffarius curiarum epifcopalium cum accedunt ad loca extra civitates, vel inquirunt de criminibus intra ipfas civitates, nil exigant pro itinere, labore, vel actis quoufque caufa expediatur; & tunc a reo, fi fuerit condemnatus, poffit exigi moderatum Salarium, juxta Pandectam curiæ illius epifcopalis: antea vero omnia fiant epifcopalis curiæ fumptibus.

VII.

Ut parochiæ, non per familias fed per fines certos diftinguantur ut parochi oves fuas melius cognofcant, & commodius & facilius eis facramenta adminiftrare poffint. C Propterea mandatum eft iis epifcopis, in quorum ecclefiis funt confufæ parochiæ, ut primo quoque tempore eas per certos fines diftinguendas jurent.

VIII.

Ut in adminiftratione facramenti poenitentiæ omnis turpis lucri vel fimoniæ labis fufpicio removeatur, decretum eft ut confeffarii in actu confeffionis a poenitentibus nihil recipiant nec fub fpecie eleemofinæ, nec pro dicendis miffis, nec pro reftitutione incertorum, ut iidem confeffarii confeffiones fæcularium nifi in cafu infirmitatis D extra ecclefiam non audiant. Contra vero facientes confeffarii tam fæculares quam regulares arbitrio epifcopi fufpendantur ab officio audiendi confeffiones.

IX.

Ut in matrimoniis contrahendis inter alienigenas exacta adhibeatur diligentia in agnofcenda fide & teftimonio eorum qui de morte alterius conjugum deponunt, vel teftantur ipfos contrahere volentes alias uxores vel viros non habuiffe: Parochi vero, qui in ea re negligentes fuerint, feveriffime arbitrio epifcopi puniantur. E

X.

Ut Clericorum qui fub clericali habitu militum & Sicariorum vitam agunt, comprimatur audacia, decretum eft ut clerici deferentes arma V. G. fcolpictum parvum, pugionem, vel vulgo dictum ftillectum, vel alia ejus generis brevia arma, centum aureorum poena mulctentur: qui vero eam fol-

ANNO CHRISTI 1605.

solvere non possuntper annum integrum, in stricto carcere detineantur. Quoad vero cætera arma longiora serventur constitutiones superioris concilii provincialis.

XI.

Curent episcopi suffraganei nostræ provinciæ, ubi seminarium vigore decretorum sac. conc. Trident. commode institui non potest, & schola non fuit erecta, ut ad minus tres pueri singulorum eorum dioecesis adducantur, & in ecclesiastica disciplina instituantur in seminario Capuano, ubi sicuti alii convictores in expensis contribuant.

Ego Robertus Bellarminus S. R. E. presbyter cardinalis Dei & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Capuanus de consilio & consensu coepiscoporum nostrorum definiens subscripsi.

Ego Ladislaus de Aquino episcopus Venefrensis consentiens subscripsi.

Ego Fabius Maranta episcopus Calvensis consentiens subscripsi.

Ego Alexander Riccardus episcopus Suessanus consentiens subscripsi.

Ego Paulus de Curte episcopus Aeserniensis consentiens subscripsi.

Ego D. Joannes episcopus Caleni consentiens subscripsi.

Ego D. Benedictus episcopus Casertæ consentiens subscripsi.

LEO

LEO PAPA XI.

Sedit anno 1605. eodemque obiit.

PAULUS PAPA V.

Sedit ab anno 1605. ad annum 1621.

GREGORIUS PAPA XV.

Sedit ab anno 1621. usque ad 1623.

URBANUS PAPA VIII.

Sedit ab anno 1623. usque ad 1644.

INNOCENTIUS PAPA X.

Sedit ab anno 1644. usque ad 1655.

ALEXANDER PAPA VII.

Sedit ab anno 1655. usque ad 1667.

CLEMENS PAPA IX.

Sedit ab anno 1667. usque ad 1669.

CLEMENS PAPA X.

Sedit ab anno 1669. usque ad 1676.

INNOCENTIUS PAPA XI.

Sedit ab anno 1676. usque ad 1689.

ALEXANDER PAPA VIII.

Sedit ab anno 1689. usque ad 1691.

INNOCENTIUS PAPA XII.

Sedit ab anno 1691. usque ad 1700.

CLEMENS PAPA XI.

Sedit ab anno 1700. usque ad 1721.

ANNO CHRISTI 1703.

ANNO CHRISTI 1703.

CONCILIUM
PROVINCIALE SIVE NATIONALE
ALBANUM
Habitum Anno MDCCIII.

CLEMENTE XI.
PONT. MAX.

ALBANO.

Beatissimo patri Clementi undecimo Pontifici Maximo

VINCENTIUS ZMAJEVICH ARCHIEPISC. ANTIBARENSIS,

Debitæ subjectionis obsequium.

Ex edito Romæ an. 1706.

JUssisti Beatissime Pater, ut Albanæ provinciæ meæ Apostolica visitatione ecclesias lustrarem. Jussis parui, circuivi terram, perambulavi universam, vidi contritiones ejus. Vidi, prob dolor! Principem quondam provinciarum factam sub tributo, oppressam dominam gentium doloris amaritudine, abjectum clypeum fortium, murum olim, (Job c. 2.) *& antemurale fortitudinis nostræ dissipatum. Vidi gentes ingressas Sanctuarium Dei, polluta templa, prophanata Altaria, vix locum ubi populus convenire possit ad solemnitatem.* (Thren. 1. 1.) *Vidi senes ullulantes, sacerdotes ministros Domini lugentes, percussos Pastores, dispersas Oves in invio errantes, pestem immaniter grassantem in omnes, & lue mortifera longe, lateque debaccantem. Hæc vidi, & ingemui, conturbataque viscera mea* (Thren. 1. 4.) *super afflictionem populi mei, in ipsis naufragantium filiorum calamitatibus discindebantur. Propterea, dixi, captivus ductus est populus meus, quia non babuit scientiam.* (2. Reg. 1. 21.) *Tot misertus ærumnarum, tot immanis presuræ coactus angustiis, pro debito, pro viribus remedia non distuli; majora visitatione exposcebat necessitas, nec patiebatur dilationem. Potissima in provincialis, sive nationalis concilii celebratione sita prospiciebam:* (Thren. 2. 8.) *buc vires, buc animum applicui, rem viribus majorem aggressus. At qui operatus est cæteris confratribus toto christiano Orbe diffusis, operatus est & mibi inter gentes; nulla pastoralis officii solicitudo, nulla ingenioli debilitas, sed qui mutat tempora,* (Thren. 10.) *& mores, quique incrementum dat Deus, tantæ molis negotium ad optatum finem perduxit. Tuis auspiciis, Beatissime Pater, exultans Albana natio post diuturnam seculo-* (Ad Gal. 2. 8.) *rum revolutionem evigilat, & quæ veluti obliviosa quadam diu jacuit involuta caligine, sub Albano Pontifice in lucem egressa ad aram pristinæ felicitatis cursum lætabunda accelerat.* (Dan. 2. 28.) *Hanc patriæ felicitatem dum Patris mens toto major Orbe, divina potissimum charitate gravida auguratur,* (2. Cor. 3. 7.) *veluti in exultantis cordis gratulationes, Albanæ nationis munera, nationalis nempe, sive provincialis synodi decreta ad Apostolicum thronum, ad cœlestis cathedram sapientiæ accedunt; ut si forte quispiam ignorantiæ error obrepserit, tua sententia corrigatur. Ego enim si quid cum Albanis Patribus erravi, Petri magisterium corrigendus libenter adeo, nec opprobrium vereor retractationis. Nibil* (Aug.) *nanque proficiunt lucubrationes nostræ, nullius sunt ponderis decreta, nisi Petræ stabilitati innitantur, ac veluti ad lydium probata lapidem, infallibili auctoritatis tuæ Ora-* (Petrus Dam. de act. Mediol.) *culo comprobentur. Excipe igitur, Beatissime Pater, Albanæ nationis meæ, imo tuæ potius vota, submissionis obsequia, lætitiæ argumenta. Quæ puncto, quæ lima digna sint, ex immaculata Sacratissimi judicii censura decerne: parva quippe munuscula, nostræ baud dissona paupertati, ex certissimo divini consilii Tui calculo in maxima coalescent. Interim ego, cum cæteris confratribus meis, & Albano populo universo, communibus votis Deum deprecor, ut Te Albanum Pontificem Maximum diu ecclesiæ, nobisque incolumem servet, ac felicibus semper foecundet, & provebat incrementis. Datum Perasti die X. Julii anno Domini MDCCIII.*

LIT-

L I T T E R Æ

Indictionis concilii Provincialis, ſive nationalis.

Vincentius Zmajevick, Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Antibarenſis, Dioclenſis, totius Regni Serviæ primas, viſitator apoſtolicus Albaniæ reverendiſſimis fratribus, archiepiſcopis, epiſcopis, & univerſo clero Serviæ, & Albaniæ ſalutem in eo, qui eſt vera ſalus.

TErtius jam menſis evolvitur, ex quó Apoſtolicæ onus viſitationis humeris noſtris, licet imparibus impoſitum, obeuntes, per Caſtella, per vicos, per rura, per agrum Dominicum peregrinantes incedimus. In ipſa vineæ Domini viſitatione attento huc uſque inſpeximus examine, an floruiſſet electa, quam manus Dei plantavit, an poſiti Cuſtodes in vineis, vineam Domini cuſtodiſſent, ne converteretur in pravum. Corruptam, proh dolor! Deploramus confuſam, in amaritudinem converſam, in deſertum poſitam, vepribus, ſpinis, & tribulis coopertam, non uvas, ſed labruſcas producentem. Conculcavit illam quidem per filios diffidentiæ antiquus ille Deo pariter, & humano generi inimicus homo, qui in agri Dominici ubertatem ſæviſſimis actus invidentiæ ſtimulis, dum bona ſemina depravat, annoſas quoque vineæ plantationes evellere, chriſtianæ vitis genimina corrumpere non deſinit. Quid fratres in tanta rerum perturbatione faciendum? An deplorandæ ſterilitati tempus terendum, vel adhibendæ fertilitati inſudandum? Abſit, ut ſegnes Agricolas deſſidiæ torpor emolliat, quinimmo vinearum cultores Divinus zeli ardor ſuccedant. Ad culturam ergo, quam viſitamus, vineæ accedamus, tempeſtivæ animadverſionis ſarculo ſubdoloſcentes veprium fibras præcidamus, ne ſi diutius negligantur, fixis alte radicibus extirpationem deſperemus. Conciliorum celebrationi, non noſtræ peregrinationis labori hic fructus, merces, beneficium reſervatur, ut nutantibus ſacris legibus, ritibus, fidei, pietati, religioni per plures operarios plura adminicula irrogentur, Dominica ſata, quæ in mortem reclinantur, ad vitam revocentur, eademque deſolata vinea ad frugem uberrimæ fertilitatis adducatur; immorandum non eſt in tanti ponderis negotio, mature tot malis occurrendum, ne tabes peſtifera in majores dilatetur propagines. Qua propter inſpirante Deo mitiora Turcis conſilia, & feliciſſimis ſanctiſſimi Domini noſtri Clementis Papæ XI. auſpiciis, Divina favente clementia, ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei, ad Fidei conſervationem, & propagationem, ad inſoleſcentes mores, & ſuppullulantes exceſſus comprimendos, in ipſa ſede infidelitatis fidei Thronum erigamus, Provinciale, ſive nationale in tanta curarum noſtrarum mole Albanum Concilium ſub Albano pontifice Albani Patres celebremus. Felicitatis omen habemus; omnis ergo pericoloſa mora longe abigatur; nulla formido, nullus timor, ac tremor a tanto negotio cunctantes deterreat; Divina res agitur; Deus ipſe, qui nobis hæc otia fecit, qui ex ſuperabundanti infinitæ miſerationis theſauro noſtræ liberæ viſitationi ſupra ſpem omnem dedit eſſe, dabit etiam tam ſancto opere & perficere. Vos itaque Reverendiſſimos Fratres Archiepiſcopos invitamus, epiſcopos noſtros ſuffraganeos, cæteroſque vinearum cuſtodes præcipientes monemus, ut ad præfatam provincialem, ſive Nationalem ſynodum, quam (favente Deo) in eccleſia ſancti Joannis Baptiſtæ de Merchigne Alexienſis diœceſis Dominica ſecunda poſt Epiphaniam celebraturi nunc primo denunciamus, & indicimus, ſub divini obteſtatione judicii, omni prorogatione rejecta, omni ſecluſo excuſationis (niſi qui legitimus fuerit, & per ipſum Concilium approbandus) prætextu, die præſtituta nobiſcum accedatis, conjunctis animis, communibuſque ſtudiis, ſpiritu Sancto auctore, & Duce, vineæ Domini elaboraturi ubertatem. Illud tamen potiſſimum rogamus omnes, ac præcipimus in Domino, ut ſi quid animadverſione, & cenſura dignum noſtræ viſitationis diligentiam effugerit, vel impoſterum eludet, diligenti inquiratis examine, Concilio noſtro exhibituri. In quorum fidem, & teſtimonium præſentes litteras manu propria ſubſcriptas, ſigillo noſtro muniri juſſimus. Datum Corbini die ſecunda Decembris 1702.

Cant. 6. 10.
Cant. 1. 5.
Iſaiæ 5. 4.

Vincentius Archiepiſcopus Antibarenſis.

Fr. Raymundus Gallani S. T. P. Ord. Præd. a ſecretis.

VIN-

ANNO CHRISTI 1703.

VINCENTII ZMAJEVICH

Archiepiscopi Antibarensis visitatoris Apostolici

Ad Synodum cohortatio.

Tandem aliquando Reverendissimi Fratres post diuturnam sæculorum expectationem
aperti sunt cæli ut pluerent, & terra germinavit lætitiam, jucunditatem, &
exultationem. In ipsa Babylonicæ captivitatis servitute visitavit nos oriens ex alto,
Job. 12. qui mutat corda Principum, & producit in lucem umbram mortis; Divinæ quippe
Psal. 76. miserationis consilio factum est, ut non amplius dispersos, timidosque inviserem, sed
11. subbita dexteræ excelsæ mutatione in unum collectos, veluti terribilem castrorum aciem
Cant. 6. 3. ordinatam, inimicos nostros cornu ventilaturos, lætabundi cordis exultatione allo-
Psal. 43.6. querer. Sæpe nimirum ubi magis ex humana ratione diffiditur, illuc propensius super-
Pet. Dam. na clementia subvenitur, & ubi solatium desperavimus humanum, divinum cernimus
adesse præsidium. Jucundissimum quidem, & omnium votis expetendum, confessum,
dum hodierna dies aperit, pastoralis officii libertatem, & omnibus salutarem liberæ
jurisdictionis nobis elaborat foelicitatem: Adeste igitur charissimi Fratres, nec volentis,
aut currentis, sed miserentis Dei dona omnes solicita prosequentes cooperatione hæc cogi-
temus, hæc moliamur, ut Divino Spiritu duce labentem ecclesiæ nostræ statum pro viribus in
integrum restituamus. Aperta Provinciarum vulnera medicorum expetunt medelam, & qui
per male sanas curationes in mortem reclinati languescunt, vitæ subsidium nostris auxiliis
non desperant. Tumentis oceani procella, & frementis Inferni tempestas valida no-
stris finibus incumbit, adeo ut electi quoque in errorem videantur induci: multi nau-
fragarunt a fide, humanæ adinventionis absorti vorticibus, plures iisdem undis jacta-
Matth. 24. 24. ti, iisdem fluctibus agitati naufragium timent, omnes in vitæ discrimine constituti pro-
tendunt ad nos manus inter singultus, & lachrimas, opem nostram implorantes. Erua-
mus eos qui trahuntur ad mortem, & qui ducuntur ad interitum, liberare non cesse-
Prov. 24. 11. mus, naviculam ipsam vi procellarum debilitatam, & afflictatam reficientes, ad op-
tatissimum salutis portum reducamus. Deserta jacet sanctificatio, prophanata Altaria,
Sacerdotes Ministri Dei, animarum pastores traditi in opprobrium, & indignationem
furoris Domini, non tam temporis injuria, quam nostra omnium culpa, dum ab illa
celsitudinis suæ ratione degenerant, a nobis expetunt restaurandæ dignitatis benefi-
1. Machab. 4. 36. cium. Ascendamus ergo mundare sacra, & renovare, eademque pastorali vigilantia
soliciti, quod periit requiramus, quod abjectum est reducamus, quod contrafactum
est alligemus, quod infirmum est consolidemus, quod pingue, & forte, custodiamus.
Huc spectat hic Ordinis ecclesiastici congressus, miserentis Dei benignitate saluberri-
mus, vestra sapientia, charitate, & præsentia optatissimus, loci, & temporis qua-
Ezech. 34. 4. litate pene dixerim insperatus. Hoc tempore acceptabili a sæculis inaudito, hoc die
salutis, quem fecit Dominus in terra nostra, nostrorum, Fratres, obliti, aliena appe-
2. Cor. 6. 2. tamus; hic omnis spiritualis Præfecturæ finis est, ait Nazianzenus, ut propria utilita-
te neglecta aliorum commodis inserviamus. Exultemus ergo dilectissimi, & sanctificatio-
nem nostram desertam ad aliorum ædificationem lætantes in Domino sanctificemus.
Omnibus debitores viam salutis aperire, Fidei regulas tradere, collapsam morum di-
sciplinam restituere, non quæ nostra sunt, sed quæ Jesu Christi, quærere aggredia-
mur, quod verbo docemus, opere complentes, exemplo perficientes. Exigit hoc
pastoralis ratio officii. Postulat miseranda Provinciarum facies. Expectat Clemens pon-
tifex Maximus, sub cujus felicissimis auspiciis, hæc felicitatis nostræ semel nata exor-
dia, nova in dies luce clarescent, validioribus vegetanda incrementis. A Domino fa-
Psal. 117. 22. ctum est istud, & est mirabile in oculis nostris, ut quem singulari Dei beneficio pro-
vincia nostra filium quondam suspicere gaudebat, uberiori modo beneficentiæ genere
Divina indulgente clementia ad spem majorem erecta, Patrem venerari lætabunda glo-
riatur. Paternæ zelo expectationis nostræ servitutis obsequia respondeant. Date quæ-
so ex Albanæ patriæ peregrinatione proficiscenti, quos Albano Patri per synodicas con-
stitutiones, velut in primitiales jubilantis cordis applausus, pastoralis solicitudinis fru-
ctus uberrimos deferre possim. Dum tempus est operemur bonum; dum locus datur
Ad Gal. 6. 10. respirandi, nostris aliorumque malis medeamur. Conjunctissimis animis hoc sentiamus,
hæc loquamur, hæc agamus omnes, ut ager Dominicus nostris curis creditus, vepri-
bus, & spinis expurgatus, germinet herbam virentem, æternæ vitæ fructibus fœcun-
dam. Quoniam vero sufficientes non sumus cogitare aliquid a nobis, quasi ex nobis,
sed sufficientia nostra a Deo est, qui nos fecit ministros novi testamenti, ut in ejus
lumine videamus lumen, a Patre luminum omne datum optimum, & omne donum
2. Cor. 3. 5. perfectum, in locum habitationis ejus ascendentes, imploremus; dumque mens inte-
rius magnitudinem beneficii, necessitatem auxilii supplex meditatur in hanc exterius vo-
cem supplicantis quoque linguæ erumpat oratio.

Jacob. 1. 17.

Veni Creator Spiritus &c.

DE-

Anno Christi 1703.

DECRETA
EDITA IN PROVINCIALI SIVE NATIONALI
SYNODO ALBANA

Nos Vincentius Zmajevick Dei, & Apoſtolicæ ſedis gratia archiepiſcopus Antibarenſis, Dioclenſis, totius regni Serviæ primas, viſitator Apoſtolicus Albaniæ de Reverendiſſimorum DD. Coepiſcoporum noſtrorum, ceterorumque, qui Albanæ ſynodo legitime interſunt conſilio, & aſſenſu, ad laudem, & gloriam Omnipotentis Dei, Fidei conſervandæ propagationem, & morum reformationem, ſtatuimus, decernimus, & ſancimus.

PARS PRIMA
CAPUT I.
De profeſſione fidei.

CUM Fides Catholica, quæ in ſancta Romana Eccleſia, utpote fundata ſupra firmam æternæ veritatis petram, ſtabilis, & incorrupta ſervatur, ſit juxta Chryſoſtomum lumen animæ, oſtium vitæ, fundamentum æternæ ſalutis, cunctarum radix virtutum, & fons bonorum operum, ut propterea ſine Fide impoſſibile ſit placere Deo, hinc ab ejuſdem Fidei profeſſione merito exordiendum eſſe duximus, ut quæ maxima unitate gaudet, omnem intellectum redigens in obſequium Chriſti, eandem una oris confeſſione ad præſcriptam infra formam veneremur.

Ad Heb. 11. 16.

Cor. 10. 10.

Ego N. firma Fide credo, & profiteor, omnia, & ſingula, quæ continentur in ſymbolo Fidei, quo ſancta Romana Eccleſia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem, factorem Coeli, & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia ſecula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum, de Deo vero; genitum non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de Coelis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, & homo factus eſt; crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato paſſus, & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas; & aſcendit in Coelum, ſedet ad dexteram Patris; & iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos, & mortuos; cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, filioque procedit; qui cum Patre, & filio ſimul adoratur, & conglorificatur; qui locutus eſt per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apoſtolicam eccleſiam. Confiteor unum baptiſma in remiſſionem peccatorum: & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſeculi. Amen.

Apoſtolicas, & eccleſiaſticas traditiones, reliquaſque ejuſdem eccleſiæ obſervationes,

B & conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector. Item Sacram Scripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta mater eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam niſi juxta unanimem conſenſum Patrum accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie ſacramenta novæ legis, a Jeſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Poenitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matri-

C monium; illaque gratiam conferre; & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque, & approbatos eccleſiæ catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium ſacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto.

Omnia, & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in ſacroſancta Tridentina ſynodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio.

Profiteor pariter, in miſſa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium ſacrificium pro vivis, & defunctis: atque in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe vere,

D realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, una cum anima, & divinitate Domini noſtri Jeſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, quam converſionem catholica eccleſia tranſubſtantiationem appellat.

Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie, totum, atque integrum Chriſtum, verumque ſacramentum ſumi.

Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animaſque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari, ſimiliter & ſanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos, atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas.

Fir-

ANNO CHRISTI 1703.

Firmiſſime affero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, nec non aliorum ſanctorum habendas, & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam.

Indulgentiarum etiam poteſtatem, a Chriſto in eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe affirmo. Sanctam catholicam, & apoſtolicam Romanam eccleſiam, omnium eccleſiarum matrem, & magiſtram agnoſco: Romanoque pontifici beati Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſori, ac Jeſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo, juro.

B Cætera item omnia a ſacris canonibus, œcumenicis conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina ſynodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcumque ab eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo.

Hanc veram catholicam fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtantiſſime Deo juvante retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari quantum in me erit, curaturum.

Ego Idem N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei evangelia.

Hanc autem fidei profeſſionem, quam nos & coepiſcopi noſtri, dum in ipſa celebratione ſacrorum verſaremur, jurati præſtitimus, reliquis impoſterum conciliis in ſingulis dioeceſibus celebrandis, ab illis præſertim, quibus alios docendi munus injungitur, ad verbum ſequendam injungimus.

CAPUT II.

De Apoſtatis.

Rom. 10. Non ſolum corde creditur ad juſtitiam, ſed ore etiam confeſſio fit ad ſalutem. Viſibilis ſiquidem Chriſti eccleſia cum civitate Hieruſalem ab Iſaia comparata, monarchiæ titulo a Daniele cohoneſtata, ſupra montium vertice a Domino collocata, juxta Auguſtinum abſcondi non poteſt, nec Chriſti fideles tantum Fide, & internis chariſmatibus, ſed confeſſione fidei, & externa, ac viſibili Sacramentorum participatione membra eccleſiæ conſtituuntur. Hinc a veritate, & religione aberrant, qui vel metu poenæ, vel temporalium bonorum allecti cupiditate, ut immunes fiant tributi Cæſaris, denegant etiam quæ ſunt Dei: poſtquam enim naufragarunt a Fide, & coram Turcarum Judice ſiſtentes religionem catholicam, Deumque ipſum ſolemni ſacrilego ritu ejurarunt, publice Turcarum more ſe gerunt, & alii quidem Moſcheas, ut vocant, more patrio frequentant, cæteriſque ritibus Mahometicæ ſectæ inhærentes, alii vero Turcica templa declinantes, ab eſu carnium ſacro tempore jejunii non ſe abſtinent, urgente illos infidelium præſentia, utrique porro in abſcon-A dito tantum facta abjuratione, coram fidelibus, ſecreta ſacramentorum participatione fruuntur, publice vero Turcarum more viſitant, & Turcicam ſectam profitentur.

Eccleſiaſticorum hominum inſcitia tales pullularunt zizaniæ in vinea Domini, quam ne vulpeculæ parvulæ demoliantur, & ſingularis Ferus ſuccreſcentem ſegetem depaſcatur, quibus cura animarum incumbit, ſerio injungimus, ne impoſterum tales Apoſtatas ad ſacramentorum participationem recipiant, niſi facta prius abjuratione, publice ſe more chriſtianorum gerant. Cant. 2. 15. Pſal. 79. 14.

Diſcant, omnes præſertim Parochi, hanc catholicæ fidei regulam, quam ſacrarum ſcripturarum oracula, patrumque orthodoxorum teſtimonia, & Romanæ ſedis infallibilis auctoritas, vel ab ipſis eccleſiæ incunabulis confirmant. Archiepiſcopos, & epiſcopos omnes ſub Divini judicii indignatione in Domino hortamur, ut totis viribus in hanc curam incumbentes, greges ſibi commiſſos ab hoc graviſſimo morbo vindicent, ſerioque animadvertant in Parochos, qui talem deteſtabilem licentiam dandi ſacrum canibus, & projiciendi margaritas ante porcos, nova, ac inſolita execrandæ conſuetudinis methodo in cæterorum Chriſti fidelium C perniciem exercent. Matt. 15. 26. Matt. 7.

Patres quoque Miſſionarii Montana Albaniæ incolentes, quo præcipue nefanda peſtis irrepſit, curam omnem, & diligentiam ſedulo adhibeant, ut tanta lues, chriſtianum gregem corrumpens, longe abigatur, & novæ monſtrum hæreſeos Divinæ veritatis gladio eorum præſertim opera juguletur.

CAPUT III.

De Chriſti fidelibus, qui licet Fidem non ejurarunt, publice tamen Mahometicam ſectam, & ſecreto chriſtianam religionem profitentur.

D In militanti Chriſti eccleſia nulla debet eſſe macula criminis, nulla ruga ſimulationis, utpote quæ deſcendit a Deo parata, ſicut ſponſa ornata viro ſuo, circumamicta monilibus aureis, & gemmis pretioſis. Hæc porro eccleſiæ ornamenta ſunt virtutes credentium, qui in viſibili Chriſti corpore tanquam partes, & membra per viſibilia externa munera componuntur. Et quorum ſana fides, qua juſtus vivit, & per quam præcipue quis fidelis conſtituitur, integra, & inviolata per externam profeſſionem, quolibet ſimulationis, ſeu fictionis ſemoto velamine, ſervari debet, ne deficiens in uno E factus ſit omnium reus; in hoc præſertim incumbendum eſt, velis, remiſque ſatagendum, ut ne dum præfati Apoſtatæ ſacramentorum participatione careant, donec reſipiſcant, ſed etiam illi, qui licet turcico ſolemni ritu fidem non ejurarunt, fingunt tamen, ſe a chriſtiana religione defeciſſe, adeoque in Turcarum conſortio turcico more vitam degunt, dies jejunio ſacros eſu carnium profanant, & Mahometanis nominibus vocitantur, in congregatione tamen fidelium chriſtianos mores induunt, & officia peragunt chriſtianorum. Deficientes quidem Apoc. 21. 2.

ANNO CHRISTI 1703.

dem in publica, & externa fidei professione, merito ab externa, & visibili sacramentorum communione excludi debent, donec ad meliorem frugem redeant, & fidem Christi publice profiteantur, quoties feret occasio. Hæc fidei documenta divina veritate innituntur, affirmante ipsomet Christo Domino: omnis, qui confitebitur me coram hominibus, confitebor, & ego eum coram Patre meo, qui in Cælis est; & qui negaverit me coram hominibus, negabo, & ego eum coram Patre meo, qui in Cælis est. Hinc Augustinus in Joa. tract. 26. Quanta vita est confiteri Christum, tanta mors est negare Christum. Omnibus igitur archiepiscopis, & episcopis nostris totis in Christo visceribus commendamus, ut in securi, & ascia radicitus excidendas curent arbores, quæ in montem Domini incumbunt, & in loca tutissima silvæ Libani umbratiles ramos venefico virore imbutos protendunt.

Matt. 10. 32.

CAPUT IV.

Per quid dignosci debent fideles ab infidelibus.

Ut autem imposterum pastores animarum cautius agant, cum impossibile sit, Deo, & Baali famulatum præstare, in Christi fidelibus nihil non sanctum, ac religiosum, veræque fidei protestativum tollerare debent. Deo igitur soli, cui servire, regnare est, per externam, & publicam fidei confessionem sit devotus fidelis, adeout nihil mahometicæ sectæ protestativum contempletur. In hoc cognoscant omnes, quod fideles sint, & de mystico Christi corpore partes, & membra, si externis fidei caracteribus fuerint signata. Tanta est enim hujus fidei regulæ apud scripturas, Patres Orthodoxos, atque universalis ecclesiæ consensum, vis, & auctoritas, ut quicumque in hoc unico signo deficit, ab ecclesia se divellat, fiatque infidelis, & infideli deterior. Potest quidem a privata persona, quæ omni caret auctoritate, de fidei suæ ratione tradenda interrogatus, tacere, & interrogantem silentio, aliove licito prætextu eludere; at vero nulla ei ratio suffragatur, quo minus sciscitanti Judici publica auctoritate suffulto tacere, aut ambigue tergiversari queat; sed aperta fidei confessione, instante quoque vitæ periculo, respondere debet. Huic negotio omnium gravissimo, ex quo æterna animæ pernicies pendet, sedulam navent operam pastores, ut segregando triticum a zizania, fideles in duas partes claudicare, & duobus Dominis servire amplius non audeant, nec præsumant. Serpit enim latius in diem lethalis morbus, & virosa propago ad infinita porrigetur, nisi evangelica pastorum falce, quod male pullulat, amputetur.

1. Tim. 5. 8.

Pet. Dam.

CAPUT V.

De fidei rudimentis.

Speciosa Christi germina a potestate tenebrarum eruta, & in vinea Domini translata, deficiente Agricolarum diligentia, studio, ac labore, & ingruente herbosa vitiorum colluvie facili ratione in silvestres arbores nullis æternæ vitæ fructibus foecundas degenerant. Prona siquidem adolescentium ætas ad malum, facili quadam recti specie cito deluditur, si cæca rerum divinarum ignorantia obruitur. Ideo parochis omnibus invigilandum est, serioque curandum, ut christianorum proles in viam mandatorum Domini dirigatur, & a teneris usque annis in materno ecclesiæ gremio sub exuberantibus doctrinæ uberibus confoveatur. Quapropter singulis Dominicis, aliisque festis diebus pueros in suis Parochiis pro suo, eorumque modulo, ante, vel post Missarum solemnia pro majori fructu, & commoditate, fidei rudimenta, obedientiam Deo, & parentibus, ac christianam morum honestatem edoceant. Et ne animarum curatores prætextu ignorantiæ de fidei mysteriis a necessitate officii eximantur, saltem Dominicam orationem, Angelicam salutationem, apostolorum symbolum, nec non Decalogi, ecclesiæque præcepta, (ad quorum omnium scientiam provecti ad discretæ cognitionis ætatem sub mortali obligantur peccato) pueris tradant, & alta voce in eadem ecclesia christianam plebem erudiant, iisdemque documentis informent, sacræ congregationis de Propaganda fide charitatis viscera quam primum experturi in libellis christianæ doctrinæ Bellarmini, Albano idiomate, quibus propriæ, & fidelium necessitati providere possint.

Quoniam vero ingravescente Turcarum impietate invaluit, proh dolor! Abominatio desolationis in loco sancto Templorum Domini, quæ vetustate collapsa, & ruinis obruta nequeunt præ timore ædificari, ideoque Parochi parochialibus carent ecclesiis, in quibus, & sacra facere, & christianam plebem erudire possint. His nihilominus omnino præcipimus, nullo suffragante prætextu, ut ubi parochialia sacra festis diebus obierint, vel sub die, vel in privata domo, ibi quoque præfatis muneribus perfungantur.

Ut autem in hac pietatis semita pueri præsertim instructi ad salutare opus magis, magisque in dies utilibus monitis inflammentur, confessariorum munus sit, parentes hortari, ne desides, & socordes ad præfata exercitia filios mittere negligant, justissimo Dei judicio æternis cruciatibus rationem negligentiæ reddituri. In hanc ergo curam toto pectore incumbant parochi, ut segnes in via justitiæ excitentur, & saluberrima christianæ religionis rudimenta percipiant. Quod si quis ex parochis ipsis eodem animi languore laboraret, arbitrio ordinarii puniatur.

Heb. 13. 13.

CAPUT VI.

De Verbi Dei Prædicatione.

Præstantissimum docendi munus saluberrima verbi Dei prædicatione fulcitur. In hoc crediti nobis gregis securitas, & nostri juris præcipua fundatur auctoritas. Pastores etenim in pascuis uberrimis sanæ doctrinæ, & montibus excelsis Romanæ ecclesiæ, æternæ vitæ pabulo oves pascere, ab ho-

Ezech. 34.

Anno Christi 1703.

hostium impetu, a facie tribulantis, Divini A verbi gladio tueri debent, ut in velamento alarum Domini christianus grex constitutus in odorem quoque unguentorum Domini inoffenso pede percurrat, & tanquam Divinæ plantationis oliva, aqua sapientiæ irrigata in exuberantium germinum pullulet propagines. Omnes igitur archiepiscopos, & episcopos enixe in Domino hortamur, ut muneris sui onus agnoscentes, omnem laborem, studium, & solicitudinem in eo adhibeant, ut populus gemens, & quærens panem, inveniat cibum ad refocillandam animam. Pascant ergo fame morientem, quod si non paverint, occiderunt. Quicumque vero levi de causa munus hoc obire neglexerit, sciat sibi prætermissi necessarii B officii Divinæ justitiæ rationem esse reddendam.

Psal. 26. 8. Cant. 1. 3. Eccl. 50. 11. Jer. Thr. 4.

Parochis quoque omnibus, & illis præsertim, quibus sanctæ Sedis pietas in Apostolicis Collegiis, alumnorum numero adscriptis, virtutum semina, & incrementa ad Fidem propagandam contulit, præcipimus, & mandamus, ut solemnioribus, & festivis diebus oves sibi demandatas, pro sua earumque capacitate spiritualibus monitis pascant, vitia declinanda, virtutes amplectendas, æternos cruciatus malis, sempiterna gaudia bonis præstolanda doceant; graviter ordinarii arbitratu puniendi, qui prætermittant munus, ad quod peragendum pro temporum exigentia, qualitate, & necessitate idonei reperiuntur. C

Omnes porro animarum Pastores in Divini Verbi prædicatione illud potissimum præ oculis habeant, ut apostatarum impietas, claudicantium vesana formido, & certa pernicies, ac in sola catholica religione æternæ salutis securitas ab omnibus agnoscatur. Clament ergo, & non cessent Pastores, & quasi tuba exaltent vocem suam annunciando populo scelera eorum, qui dereliquerunt legem Domini Dei sui, & abjerunt post concupiscentias carnis, nefandi Mahometici Idoli cultibus mancipati. Excitet segnes divina indignatio, quam vox D Domini per Ezechielem speculatoris figura comminatur: quod si speculator viderit gladium venientem, & non intonuerit buccina, & populus se non custodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam, ille quidem in iniquitate sua captus est; sanguinem autem ejus de manu speculatoris requiram.

Isai. 58. 1. Ezech. 33. 6.

CAPUT VII.

De festorum observantia.

Dies divina festivitate venerabiles ad celebrandas Dei, sanctorumque laudes potissi- E mum instituti, sunt pie, ac religiose transigendi, non in commessationibus & ebrietatibus, quibus nomen domini profanatur, sed in orationibus, hymnis, psalmis & canticis spiritualibus, quibus sabbatum sanctificatur.

Lev. 23.

Romanæ quoque ecclesiæ ritui in festorum observantia catholici nostri inhærere debent, statuta solemnia statutis Romano more temporibus peragentes. Aberrant enim fideles montana incolentes, qui nonnullas sanctorum solemnitates calendarii Gregoriani relicta methodo, tantùm græcorum more, & Calendario concelebrant: ne de impietate arguantur, qui antiquam sequuntur calculationem. Cum autem Deus optimus, qui maxima unitate gaudet, uno eodemque die a Christi militibus, qui romanæ militiæ vexilla sequuntur, speciali obsequio, ac devotione ad sui, sanctorumque honorem sit colendus, ut sic ambulent omnes cum consensu universalis ecclesiæ in domo Dei, ideo omnibus, qui animarum saluti incumbunt, ex consensu fratrum nostrorum injungimus, ut pravam hujuscemodi consuetudinariam praxim, quæ ex schismaticorum commercio & familiaritate irrepsit, prudentibus monitis, ac salutaribus præceptis tollendam curent, Romanosque ritus in Festorum celebratione ad unguem satagant exequendos.

Heb. 13. Psal. 54. 15.

Et ne ignorantiæ prætextus alicui concedat peccandi licentiam, parochus quolibet Dominico die imminentia Festa subsequentis hebdomadæ inter missarum solemnia populo annunciet, ut præter uniuscujusque Dioecesis statutum, ac devotionem, veneranda solemnia, quæ salutem nobis augent, juxta ritum sanctæ Romanæ ecclesiæ in Servia, & Albania congruis honoribus, & statutis temporibus celebrentur.

Quoniam vero in messi multa operarii pauci nequeunt in omni spirituali exultatione, & abundantià metere; nec omnibus Christi fidelibus longe inter se dissita loca, sub uno eodemque parocho incolentibus, datum est præ locorum distantia missæ sacrificio festis diebus adesse; ne ex solemnitatum ignoratione, & festorum profanatione deficiat germen in vineis, & ramus olivæ fructiferæ in domo domini, futuris necessitatibus pro modulo nostro providentes, parochis indicimus, ut saltem distantium locorum Dynastas, quibus curæ erit, reliquum admonere populum, de incidentibus infra hebdomadam festis diebus, ac jejuniis, per nuncium (cum frequens in dies occurrat occasio) certiorent.

Luc. 10. 2.

Omnes demum animarum pastores vigilem impendant operam, ut divinus honor refloreat in terris; & debaccantium scelerum multitudine repressa, furor Domini cervicibus nostris imminens per festorum sanctificationem avertatur, totaque appareat Divino cultui addictis cæli serenitas innovata.

CAPUT VIII.

De sacris jejuniis, eorumque observantia.

Ad jejuniorum observantiam ea, qua par est devotione, humana convertatur solicitudo; hic armorum delectus, hic victoriæ stat certa promissio, nihil enim efficacius ad rugientis Leonis sævitiam retundendam, nihil certè ad rebellantis carnis compescendam petulantiam utilius potuit institui, quoniam hoc genus Dæmoniorum non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio, quo dum corpus

Matth. 17. 20.

ANNO CHRISTI 1703.

pus atteritur, anima cœlestis gratiæ pinguedine saginatur.

Ut igitur per abstinentiam carnis Christi mors, & sepultura ex ecclesiastica institutione recolatur, deiparæque Virgini debitus honor impendatur, qualibet sexta feria, & Sabbato ab esu carnium fideles omnes penitus abstineant; hæreticæ pravitatis suspicione notandi inobedientes sine necessitate præcepto, in his potissimum regionibus, in quibus fidelis ab infideli, catholicus a schismatico, præfata ab esu carnium differentia discernitur.

In quatuor vero anni tempora discreta jejunia, quæ duodecim dierum circulo absoluta, veluti duodenariæ mensium primitiæ quoque vigiliarum abstinentiæ, quibus sacra prævenimus solemnia, ne dum a carnis, sed etiam a comestionis lacticiniorum temperantia celebrentur, de instantibus jejuniis, ut in superiori capitulo de festis dictum est, fidelibus Parochorum cura, ac vigilantia præmonitis.

Et ut adamussim ecclesiastica jejuniorum veneretur observantia, nihilque Romanæ dissonum consuetudini reperiatur præliminaria ante dies cinerum feria tertia S. Matthiæ Apostoli incidentibus vigiliis, debaccantis naturæ, & rethoticantis gulæ consilio festivitatis ratio prævaleat, eademque Baccanalium ultima dies, sacro vigiliarum mancipata jeiunio, sanctificetur.

Unica porro comestione ab omnibus, qui vigesimum primum ætatis annum compleverint, celebrentur jejunia cum discreta refectione, seu collatione, quam modo tolerat ecclesia. Illis vero, quos vel ætas incurvat, vel morbus extenuat, ut possint, ac instante vitæ periculo debeant ab illis eximi obligationibus, humanæ compatiens infirmitati, ecclesia pia mater indulsit.

CAPUT IX.

De Quadragesimali Jejunio.

Quadragesimale jejunium non tamen ecclesiastica constitutione inchoatum; quam divina Christi Domini conversatione, & exemplo consecratum, sub districtioris censura rigoris, ne sub spinoso capite membrum sit delicatum, observandum est. Tempus enim acceptabile, diesque salutis incessabili devotione, austeriori abstinentiæ disciplina, & anniversaria sunt celebratione recolenda. Hinc graviter ferenda est, quæ invaluit, quorundam opinio, qui venerabilis hujus jejunii destructores, non semper quadragesimalem abstinentiam esse servandam dogmatizant: dicunt namque septem tantum annis quadragesimali jejunio adstrictos esse, tali deinceps jejunandi lege solutos. Et hi quidem, quorum finis interitus, quorum Deus venter est, abjerunt post concupiscentias suas, & in humanæ vitæ militia, dum finem quodammodo nituntur prospicere, cæci fiunt, & duces cæcorum. Ne igitur a sua dignitate sacra jejuniorum observantia corruat, fideliumque corda ad laxioris vitæ rationem erroneis alliciantur consiliis, quicumque dixerit hominem non teneri ad quadragesimale jejunium, aridioribus tantum cibis celebrandum, nisi solo septem annorum circulo, tanquam ecclesiasticarum legum prævaricator, anathemate puniatur.

Philip. 3. 19.
Matth. 15. 14.

CAPUT. X.

De juramento falso.

Inter regnantium hac tempestate scelerum multitudinem, mendacia quoque, & perjuria inundaverunt, & faciem terræ nostræ tot calamitatum fluctibus, quibus pene obruimur, merito operuerunt. Etenim facili quodam sacrilego ritu falsa frequentantes juramenta, nomenque Domini, qui in veritate vivit, falsitatis testimonio polluentes, implebuntur iniquitate, & non discedet a domo eorum plaga. Ut autem tot malis, quæ nos undique perturbant, opportuno occurramus remedio, protervam hominum licentiam a falsis juramentis, maxime in judicialibus, compescendo, pastores monemus, & hortamur, ut execrandi auctores facinoris comminatione divini judicii, & Sacramentalis Confessionis privatione deterreant.

Osee. 4. 3
Jer 4. 2.
Eccl. 23.
Conc. Burde cap. 7.

Illa quoque omni prorsus execratione damnanda est incerti juramenti perniciosa consuetudo, qua fideles, nulla habita certitudine de hominis innocentia, ipsam juramento comprobant, suspecti hominis indemnitati prospicientes. Etenim cum nomen Domini invocandum sit in veritate, & in spiritu, ac omnimoda certitudine adorandum, quicunque hujuscemodi incertitudine jusjurandum violaverit, judici Deo, qui accidit pro galea judicium certum, merito est rationem redditurus.

Sap. 5. 19.

PARS SECUNDA

CAPUT. I.

De sacramentis.

Nihil nobilius, nihil pretiosus, nihilque ad æternam salutem consequendam magis necessarium habet ecclesia, quam a Christo Domino septem instituta Sacramenta, in quibus infinito Divinæ bonitatis elucescente thesauro, divitiis magnis, & opibus nimis humana ditatur paupertas. Isti sunt septem fontes Salvatoris, ex quibus aquæ Divinæ gratiæ salientes in vitam æternam cum gaudio hauriuntur. Aperta misericordiarum Dei nostri viscera, in quibus visitavit nos oriens ex alto, patent potissimum in Sacramentis, per quæ vera justitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amissa reparatur. Hinc tantis irradiata gloriæ splendoribus ecclesia, Christi sponsa, veluti aurora coruscat, & septem munita Sacramentorum signaculis in Erebi perniciem, & ruinam procedit terribilis ut castrorum acies ordinata.

Reg. 17. 25.
Dan. 11. 2.
Conc. Triden. ses. 4.

Cum autem æquum sit, ut sancta a sanctis tractentur, & divinorum mysteriorum præstantiæ dispensatorum quoque dignitas respondeat, sacrosancta tractaturi Sacramen-

menta, exhibeant se, sicut Dei ministros in omni justitia, & sanctitate, in ædificationem corporis Christi, ne vituperetur ministerium nostrum. Præscriptas a Rituali Romano in Sacramentorum administratione ceremonias summa cum animi attentione, ac religione, nihil addentes, aut dementes, adamussim observent.

2. Cor. 6. 4. Eph. 4. 16.

CAPUT II.

De Baptismo.

Ut autem de singulis agamus, omnium primus occurrit, Sacramentorum janua, Baptismus. Hic plane est fons ille vitæ de domo Dei egrediens, irrigans universam superficiem terræ, a peccatorum sordibus emundans. Istæ sunt aquæ mundæ, quibus Spiritus Domini adhuc incumbens, mortua germina vitali divinæ gratiæ virore fœcundat, & filios iræ in adoptionem filiorum Dei evocat. Hic stat captivitatis liberatio, peccatorum remissio, mors peccati, animæ regeneratio, vestimentum candidum, signaculum sanctum, & indelebile, currus ad Coelum, deliciæ Paradisi, Regni cælestis conciliatio, & charisma adoptionis filiorum. Divina enim dilectio secundum suam misericordiam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti, quem effudit in nos abunde per Jesum Christum Salvatorem nostrum, ut justificati gratia ipsius, hæredes simus secundum spem vitæ æternæ.

Joel. 3. 18. Gen. 2. Ad Trid. 3. Ciril. Jerosol. in Cathec. Ad Tit. 3.

Exigit quidem tot mysteriorum præstantissima ratio, ut in solemni Baptismatis administratione, in illud potissimum curam omnem intendamus, ne parochorum incuria, vel defectu, virtus, & efficacia Sacramento deficiat. Propterea cum in trina ablutione, semel tantum sit proferenda forma Baptismatis, illis verbis: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti; diligenter attendant Pastores, ut hæc formula immutabili servetur decreto, graviter animadvertentes in parochos, qui singulis ablutionibus integram addunt formæ prolationem.

Cum autem æquum sit, ut in Matris gremio, Filii Patris, qui in Cælis est per lavacrum regenerationis efficiantur, & in loco sacro sacra peragantur mysteria, consuetudinariæ providentes indulgentiæ, præcipimus, & mandamus, ut deinceps baptismatis Sacramentum lustralibus aquis ex sacro fonte haustis, in loco sancto parochialis ecclesiæ conferatur, dummodo urgens necessitas, vel temporis injuria sacræ dirutæ ædes, aliud non suaserint.

Hinc omni conatu reiiciendus est abusus, quem Montani nostri inveteratæ consuetudinis titulo cohonestant, & legis vigore falso corroborant. Communis quippe mos invaluit, ut infantes inter domesticos parietes sola aquæ ablutione, servata quoque forma Sacramenti baptizent parochi; indies, menses, & annos, sacras protrahentes ceremonias patrinorum commoditati indulgentes. Hinc quoque gravissimus error irrepsit, quod cum patrini nudis tantum adsint ceremoniis, in illis solummodo spiritualem cognationem popularis reponat inscitia. Nullam cum his contrahi spiritualem cognationem nisi vere susceptores in baptismo existant. Omnibus igitur provinciæ nostræ, cæterisque Albaniæ parochis, nec non patribus Missionariis præcipimus, ut tali omnino abjecta consuetudine, ceremonialis disciplinæ modum ab ecclesia traditum, illibatum conservantes, salutiferi laticis ablutione, statutis ritibus in conspectu ecclesiæ, novam Christo prolem parturiant.

Quamvis vero baptizandis munus ad parochum solum pertineat, instante tamen vitæ discrimine, omnibus, & in quolibet loco demandatur. Schismaticorum quippe perniciosa lex est, parvulos urgente quoque necessitate, non nisi a sacerdote baptizandi; studeant pastores erroneæ pestem opinionis a Fidelium consortio eliminare, ut a Catholicis destruatur, quod antiquus hostis non desinit per Schismaticos in animarum perniciem novis adinventionibus fabricare.

Et ne imposterum sacrilega reiteratione, maxime adultis, hoc sacramentum administretur, diligenti examine inquirant parochi, an prius fuerit baptizatus, qui sacro fonte cupit initiari. Quod si nulla certitudo, sed sola adsit ambiguitas, antequam sub conditione baptizetur, in fidei rudimentis instructus, christianisque moribus informatus, Principis apostolorum præcepto pareat: præteritorum peccatorum detestationem, & ut maxime poterit, cordis contritionem habeat. Sic enim abjectis operibus tenebrarum, induet arma lucis, ut possit resistere in die malo adversus Principes, & potestates, nullo persecutionum turbine prosternendus. Curent episcopi, ut ad unguem præscripta praxis servetur, debitas parochorum negligentiæ poenas reposcentes.

Act. 2. 38. Ad Rom. 13. 12.

Detestabilem quoque consuetudinem, infideles, vel schismaticos admittendi ad patrini munus obeundum, episcopi severioribus poenis vindicabunt.

Indissolubile porro spiritualis cognationis, quod ex baptismo oritur, vinculum, nonnisi suscipientem, & susceptum, illiusque patrem, & matrem, nec non baptizantem, & baptizatum, illiusque utrumque parentem ad invicem copulat, adeo ut in matrimonium nulla possit ratione convenire, nec spiritualis cognationis jura ad alios carnali propinquitate conjunctos, extendetur. Nemo igitur hanc catholici dogmatis regulam temeraria præsumptione transcendat, ne quos fidei unitas congregat, pravæ opinionis scissura disperdat. Schismaticorum quippe est, in supputandis gradibus caligare, & qui carnalis consanguinitatis vincula matrimonii copulatione effirmata arbitrii licentia disrumpere non desinunt, ubi nulla spiritualis cognationis jura succedunt, licita connubia rigidæ severitatis censura compescunt.

Cum nullo legitimo prætextu, cui discretionis aquiescat moderamen, inanis Parochorum fulciatur opinio, quod inter insultantium opprobria Turcarum timor, & tremor apprehendat eos, adeo ut sacrum baptismi fontem non possint in suis ecclesiis sine periculo conservare; hinc nec fontem ser-

ANNO CHRISTI 1703.

servandum, nec aquam statutis temporibus benedicendam, communis abusus obtinuit: A quapropter archiepiscopos, & episcopos omnes monemus, & hortamur, ut parochorum incuriæ, quæ apud omnes viget, vigili studio providentes, in parochialibus ecclesiis, in quibus inoffensa solemnitate sacra peraguntur mysteria, baptismalem fontem pro majori temporum, ac locorum commoditate celeri decreto curent erigendum, & lustralis aquæ benedictionem quolibet Sabbato sancto, vel Pentecostes, solemni ritu, & devota populi frequentia statuant celebrandam.

Patribus quoque missionariis eadem cura demandatur, ut qui parochialia obeunt munera, parochialibus etiam, non eximantur B officiis.

Ut autem vocationis nostræ per Baptismi lavacrum non deleatur certa memoria, & generationis conditio, annorumque nostrorum series, & numerus innotescat, ne vel sacrilega reiteratione Baptismus, vel deficiente temporum plenitudine sacra Matrimonii, & manuum impositionis per filios diffidentiæ violentur Sacramenta, cauta provisione sancivit ecclesia, ut baptizatorum nomina a parochis in statuto codice adnotentur. Quod plane cum stabili ubique servetur decreto, solum in provincia nostra summa parochorum incuria, & inexcusabili inscitia penitus negligitur. Archiepiscopi igi- C tur, & episcopi omnes zelo justitiæ moveantur, piisque studiis insudent, ut singuli parochi librum habeant, in quo baptizati, nec non compatrum nomen, & cognomen juxta præscriptum a rituali Romano methodum, describant. *Illi* vero, qui miserrimorum temporum nostrorum injuria, (cui quidem prospicere, omni studido episcopi satagant) scribendi, proh dolor! inscitia laborant, viciniorem parochum adeant, & librum exhibeant, ut in illo præfata nomina alienis saltem characteribus exarentur.

Quod tandem attinet ad conferendum Baptismi Sacramentum Turcarum filiis, miramur sane rei novitate perculsi, quod Sa- D cræ congregationis universalis Inquisitionis ad hujuscemodi Baptismi pertinentia disciplinam in bonum Provinciæ nostræ edita, ita nunc oblivioni sunt tradita, ut contraria detestabilis consuetudinis praxi omnino deleta videantur. At cum ea sit Romanarum legum puritas, nullius labe polluta, nullius contagione fœdata ut sincere cordis obsequio, & devoto obedientiæ candore ab omnibus sit colenda; divino zeli fervore concurrant pastores ad ulciscendum inobedientiæ crimen in Sacerdotibus, qui infrascripta decreta ad unguem non satagant exequenda.

DECRETUM

Sacræ congregationis S. officii

Ad episcopum Sappatensem de non conferendo S. Baptisma Turcis, editum sub die 5. Maii 1641.

ANNO CHRISTI 1703.

ABusus sacramenti baptismi, quem Turcæ pro abluendo foetore puerorum, & pro defendendis illis a brutis nequissimè introduxerunt, quemadmodum detestabilis est, ita episcoporum munus erit, eidem prospicere, tam per animadversionem in ecclesiasticos presbyteros, quam per pastorales admonitiones eisdem Turcis, Spiritum Sanctum, qui sine ecclesiæ intentione non accipitur, non operari, ut ad ejus sublimitatem amandam, atque quærendam, per hæc saltem humana remedia perducantur.

An infans datus a Turcis, ut baptizetur, ad hoc ut liberetur a foetore, possit ficte baptizari.

DECRETUM

sacræ congregationis.

DIe *6.* Septembris *1625.* sacra congregatio universalis inquisitionis habita coram sanctissimo delatis litteris archiepiscopi Antibarensis, in quibus supplicabat pro solutione infrascripti dubii: an cum sacerdotes coguntur a turcis, ut baptizent eorum filios, non ut Christianos efficiant, sed corporali salute, ut liberentur a foetore, comitiali morbo, maleficiorum periculo, & a Lupis, an in tali casu possint fictè eos baptizare, adhibita Baptismi materia sine debita forma? Respondit negative, quia Baptismus est janua omnium sacramentorum, ac protestatio Fidei, nec ullo modo fingi potest.

CAPUT III.

De Confirmatione.

Baptismi Sacramento Confirmatio succedit, eo rerum ordine copulata, ut, cum Baptismate regeneremur ad vitam, Confirmatione præmuniamur ad pugnam, ibi ab iniquitatibus mundemur, hic virtutibus roboremur. Hinc fortes facti in bello, divinæ gratiæ unguento confortati, venenosum antiqui serpentis non formidamus aspectum, quia nobiscum est magnus Dominus, & magna virtus ejus, apprehendens arma, & scutum, ut exurgat in adjutorium nostrum.

Tanti porro Sacramenti ministerium, quod Psal. 34. 2.
E sola episcopalis persona suæ vindicat dignitati, tempore potissimum episcopalis visitationis, ea, qua decet, religione, non in privatis ædibus, si nulla urget necessitas, sed in parochialibus ecclesiis exercendum est, & præviis denunciationibus assignandum tempus a parocho per episcopum instructo, quo sacrum Chrisma ministrandum erit, ut populus in sanctitate, & justitia paratus Spiritus Sancti Chrismata, omni secluso objice, percipiat. Con-

ANNO CHRISTI 1703.

Confirmandi discretæ rationis usum attingant, nec septennio minores ad Confirmationem accedant. Parochis in hoc serio invigilandum, ne quod lacteolæ fere teneritudini quandoque impenditur, sacrilega postmodum reiteratione ex ignorantia, ut fieri solet, violetur Sacramentum.

Adulti illud præveniant sacramentali confessione, vel (si necessitas aliud suadeat) corde saltem contrito, & humiliato, ne reprehensibilis vitæ reatus effectum Sacramenti impediat. Attendant omnes, qui in animarum vigilant custodia saluberrimam praxim, quæ in universali viget ecclesia, in nostris quoque Provinciis ab oblivione vindicare, & stabili observantia venerari.

Confirmandum suscipiens debet esse confirmatus; neque permittendum est, ut Turcæ, vel Schismatici Patrini fungantur munere, quod ad solos Fideles, Fidei rudimentis imbutos, canonica pertinet ordinatione. Hæc porro, ut ubique, sic & inter nos inviolabile teneat robur auctoritatis.

Spiritualis cognatio iisdem omnino in hoc Sacramento adstringitur legibus, quas in Baptismate notavimus, adeo ut confirmantem, & confirmatum, illiusque patrem, & matrem, ac tenentem, & tentum, illiusque utrunque parentem non egrediatur. In hac Catholicæ doctrinæ regula sistant omnes, solida in veritate vestigia posituri. Caveant autem pastores, ne dum ad alios quoque jura cognationis extendunt, ne erronea Schismaticorum scandalizetur infirmitas, alligare videantur onera gravia, & importabilia, digito autem suo nolunt ea movere.

Quamvis autem conscribendi nomina confirmatorum, & compatrum, parochialis sit officii, nihilominus in præsenti rerum perturbatione, & miserrima parochorum scribendi inscitia, ne frustraneis laboremus decretis, archiepiscopos, & episcopos omnes in Domino enixe hortamur, ut pro temporum necessitate, in adnotandis præfatis nominibus, ubi parochorum detestabilitas, ipsi eorum officio propria opera, pastorali consulant sollicitudine, ut cauta provisione revocetur ad praxim, quod perniciosa ignorantia intermissum est ad damnum. Math. 23. 4.

CAPUT IV.

De Pœnitentia.

Ea est humanæ naturæ fragilitas, ut quamvis tot munita per Baptismum, & Confirmationem præsidiis, tot circumvallata divinæ gratiæ propugnaculis, prona ad malum ab adolescentia incidat adhuc in laqueum Sathanæ, & in peccati servitutem. Gen. 8. 21. Deus autem, quia benignus, & misericors est, cognoscens figmentum nostrum, ex thesauris misericordiæ nova profert remedia in pœnitentiæ Sacramento, quo lapsi post Baptismum resurgimus, & rebelles filii in amplexus patris, qui sanat contritos corde, reducimur. 2. Tim. 6. 9.

Quoniam vero peccata post Baptismum commissa poenitentia expiantur, quemadmodum omnes hujus Sacramenti summa premimur necessitate, quia in multis offendimus omnes; Jacob. 3. 2. ita illi, ad quos legitima clavium ministratio pertinet, in deplorabili rerum statu, saltem competenti ministerii sui debent vigere intelligentia, ne poenitentes ad perditionem potius, quam ad salutem adducantur. Ideoque archiepiscopos omnes, & episcopos totis in Domino visceribus monemus, & hortamur, ut tempora ignorantiæ respicientes, priusquam saluberrimum confessarii munus (quod idoneis tantum conferendum est) alicui committant, pro debito, & christiana pietate, propria opera, (alio deficiente suffragio) de partibus saltem essentialibus hujus Sacramenti illum edoceant, universalibus notitiis informent.

Nemo quoque ad judicandas confessiones admittatur, nisi prius memoriæ mandaverit formulam absolutionis ex Rituali Romano, illamque sub poena privationis officii teneantur addiscere duorum mensium spatio post publicationem hujus Concilii in dioecesana synodo, qui confessarii munere funguntur. Pastores non desinant miserrimæ providere calamitati, debitas deffidiæ poenas a Confessariis repetentes.

Quia vero summa rerum divinarum ignorantia confitendi modum, & examinandæ conscientiæ rationem rudi populo denegat, confessariis præcipimus, ut de singulis divinæ legis, & ecclesiæ præceptis, nec non capitalibus vitiis confitentes interrogent, eorum necessitati proprii moduli ratione consulentes.

Homo quidem Baptismi lavacro semel mundatus, postquam discretæ rationis usum ingressus fuerit, & voluntarii peccati labe inquinatus, sola (cum alia non detur post Baptismum pro peccatis hostia) mundatur poenitentia. Quoniam vero discretionis metas assecuti, si dixerimus, quod peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est, Jo. 1. 8. ideo statim post acceptam veritatis notitiam poenitentiæ Sacramento omnes adstringimur, a peccatorum sordibus expiandi. Hæc porro saluberrimæ legis necessitas, quemadmodum in toto Christiano Orbe summa colitur observantia, ita in nostra provincia (quod dolentes referimus) contrario detestabilis consuetudinis prætextu penitus abolevit; cum nemo fere ante decimum sextum, octavum, & vigesimum ætatis annum ad confessionis tribunal accedere soleat, nec parochi (quod deterius est) vel in mortis discrimine constitutos ad emundandam Sacramento conscientiam invitant. Hinc æterna animarum oritur pernicies, execrabilis vitio consuetudinis glomerata. Nos propterea tanto occurrere malo cupientes, parochis præcipimus, & mandamus, ut imposterum, nullo suffragante prætextu, omnes utriusque sexus ad confessionem adstringant, statim, ac ad illum pervenerint ætatis annum, quo possint reprobare malum, & eligere bonum. Archiepiscopos quoque, & episcopos monemus, ut male sata consuetudinariæ pravitatis radicitus extirpantes, agrum dominicum suæ creditum vigilantiæ, tutissimæ hujus legis plantatione fœcundent.

Inju-

ANNO CHRISTI 1703.

Injusti alienæ rei possessores, & in immensum gloriantes in laboribus, & divitiis alienis, non absolvantur, nisi restituant ablatum; quod si non habeant præ inopia, unde restituant, obligentur ad certam restitutionis promissionem, quoties restituendi potestatem habebunt. Maximo enim suo, & pœnitentium periculo delinquunt quotquot sunt confessionibus audiendis præfecti, qui restitutioni obnoxios passim, & sine discrimine, levibus tantum injunctis pœnitentiis per jejunia, orationes, & alia hujusmodi, absolvere præsumunt, cum tales absolutiones, viribus poenitus carentes, nulliusque valoris, peccandi præbeant licentiam, & æternum pariant animæ detrimentum.

1. Cor. 10. 15. Prov. 22. 17.

Quia vero juxta concilium Tridentinum magnopere a peccato revocant, & quasi freno quodam coercent satisfactoriæ pœnæ, perniciosæ providentes hominum negligentiæ, qui injunctam pro peccatis satisfactionem nunquam adimplentes omnino negligunt, & thesaurizantes sibi iram, laxatis habenis in vitia prolabuntur: parochis, cæterisque, ad quos spectat confessiones audire, præcipimus, ut in dessides, & socordes severi sint, & exasperantes, illisque denegent absolutionis beneficium, donec deposito vitioso habitu divinæ justitiæ pœnarum observantia satisfaciant.

Mandamus præterea confessariis omnibus, ut gratis dent, quod gratis acceperunt, nihilque prætendere audeant pro audita, vel audienda confessione, ne simoniaca labe polluantur, quæ in perditionis filios pestilentissime derivatur.

CAPUT V.

De Eucharistia.

Pœnitentiæ Sacramento a sordibus peccatorum emundati ad Eucharistiam accedimus, Agnum immaculatum, qui pascitur inter lilia, immaculata recepturi conscientia, sacris Dominici corporis dapibus in sanctitate, & justitia saginandi. Hoc plane Sacramentum omnium est dignissimum, unicum Christianorum mentium solatium, ac delicium, in quo summa imis sociantur, terrena cælestibus junguntur, & sub visibilitate specierum ipse Christus verus Deus, & homo memoriam faciens mirabilium suorum, vere, & realiter, & consubstantialiter continetur. Hoc est convivium sacratissimum, ad quod in laborioso vitæ cursu peregrinantes, ne deficiamus in via, accedimus, tanquam Leones ignem spirantes inde recessuri, terribiles Diabolo effecti. Hic est panis de Cœlo descendens, omne delectamentum in se habens, & omnis saporis suavitatem, in cujus fortitudine ambulamus usque ad montem Dei, nimirum ad futuram gloriam, & æternam felicitatem, cujus est pignus certissimum Eucharisticum Sacramentum.

Jo. Chris. hom. 45. in Jo. Sap. 16. 20. 3. Reg. 19. 8. 1. Cor. 11. 28.

Cum autem necesse sit, ut probet se ipsum homo, & sic de pane illo edat, ne æternæ damnationis sibi judicium manducet, satagant pastores, ut commissi sibi populi dijudicantes frequenter corpus Domini castitate corporis, omni conscientiæ puritate, cum timore, ac tremore ad hunc cælestem cibum accedant, epulantes non in fermento veteri, neque in fermento malitiæ, sed in azimis sinceritatis, & veritatis.

Semel saltem in anno, & id circa Paschale tempus; omnes quoquot sunt Fideles, singuli in sua parochia hoc Sacramentum prævia peccatorum confessione suscipiant; qui autem præ cordis ariditate obliti fuerint comedere panem Domini, ad Episcopum differantur, ecclesiasticis contravenientes præceptis, ecclesiasticis excitandi censuris. Caveant tamen parochi, ne propriæ vitio socordiæ tribuatur, quod fidelium negligentiæ adscribitur.

1. Cor. 5. 8. Psal. 101. 5.

Ne autem pueri, & puellæ hoc pretiosissimo divinitatis thesauro diutius, quam par est (juxta execrabilem provinciæ consuetudinem) priventur, postquam ad eam ætatem pervenerint, in qua ad suscipiendum Eucharistiæ Sacramentum sunt habiles; omnibus, qui in animarum debent vigilare custodia, serio injungimus, ut præfatos pueros, ac puellas juxta propriam, eorumque capacitatem, de divinis hujus Sacramenti mysteriis instruant, diligenterque edoceant, realem corporis, & sanguinis, animæ, ac divinitatis Domini nostri Jesu Christi præsentiam: uberrimos ab hoc divinitatis fonte gratiarum rivulos profluentes in eos, qui mundo corde, & casto corpore accedunt, æterna denique supplicia in illos destinata, qui mensæ Domini indigne accumbunt, & ad judicium manducant.

1. Cor. 11. 28.

Quia vero in mala tempora incidimus, Sanctissimam Eucharistiam digno honore, publica, & cauta veneratione in parochialibus ecclesiis conservari non posse dolemus; illud tamen majori cordis dolore deplorandum est, quod nonnulli parochi, non timore perciti, sed crassa quadam socordia tepidi, dum ad ægrotos deferunt Sacramentum, etiam quæ possunt humilitatis, ac reverentiæ exhibere, omnino denegant obsequia. Quapropter parochis omnibus præcipimus, ut in deferendo Sacramento induti superpelliceo, orario, sue stola, utrique humero circumsepta, & præcedente, (ubi nullum adest periculum) uno saltem lumine, hymnos, & psalmos submissa voce recitantes, in Sacra Pixide, vel in Calice, mundo velamine cooperto, ambabus manibus ante pectus tenentes, devote deferant Sacramentum. Vasculum insuper habeant cum aqua benedicta, & Romanum rituale, cujus formam in omnibus ad unguem servabunt.

At ubi Turcarum vis prævalet, & iniquitas, ne divinitatis sacrarium nequissima, quod absit, Infidelium polluatur protervia, & debitus cultus Sacramento, ac necessaria deficiat reverentia, Sacerdos stolam semper habeat, propriis coopertam vestibus, in sacculo, seu bursa Pixidem recondat, per funiculos collo appendat, & in sinu reponat. Nunquam solus procedat, uno saltem Fideli in defectu clerici associatus.

Cum autem ad infirmi domum pervenerit, annunciata prius pace, & lustrali aqua præsentibus aspersis, in decenti loco mappa cooperto, & corporale substrato, posito Sacra-

ANNO CHRISTI 1703.

eramento, prævia confessione, & statutis Romano more ritibus, ægrotorum Sacra Communione reficiet. Hunc morem omnes teneant, nullis Turcarum prætextibus excusandi. Pastores quoque incumbant, ut disciplinæ modus in communicandis infirmis a majoribus traditus, prout Romana tenet Ecclesia, illibatus servetur. Nemo autem se excuset temporum angustiis, angustia enim constringitur mentis, qui nulla dilatatur amplitudine caritatis.

CAPUT VI.

De Extrema Unctione.

In extremo vitæ agone, Dæmonis calcaneo insidiantis feralia tela evitaturi, Extremæ unctionis Sacramentali clypeo præmunimur, ut, quamvis corpore debiles, spiritu tamen fortes ad præliandum bella Domini, ac paratos promptosque in acie nocturnus insidiator inveniens pertimescat: in hujus plane Sacramenti ministerio stat non exigua pastoralis curæ ratio, ut tantis munita præsidiis anima Deo reconciliata inter ingruentium tentationum tempestates, ad æternæ salutis portum feliciter adducatur.

Quamobrem Parochis præcipimus, ut extremæ Fidelium necessitati consulentes, omnem diligentiam, studium, ac sedulitatem in hujus Sacramenti administratione adhibeant, nec jucundissimum hoc ægrotantium levamen eo usque differant, ut omnibus pene sensibus destituti sint infirmi, nullis Fidei, ac contritionis actibus roborandi. Episcopali autem vigilantiæ committimus, ut graviter animadvertant in parochos, qui in hujus sacratissimæ Unctionis dispensatione desidiæ, quodam sopore languescunt, ac veluti parvi momenti Sacramentum opinantes, sine ejus subsidio ab humanis discedere infirmos, nulla conscientiæ trepidatione revocati, patiuntur.

Ne autem, quod ab ovibus erratur, negligentiæ Pastoris adscribatur, totis viribus eliminandam curent pastores opinionis impietatem, quæ de hoc Sacramento in communem fidelium perniciem grassatur; perinde, ac si mortem ægris acceleret. Eo enim pertinet sacræ institutio Unctionis, ut infirmus, nedum animæ, sed etiam corporis, si expedierit, salutem consequatur.

CAPUT VII.

De Sacramento Ordinis.

Ordinis Sacramentum non immerito ecclesiæ tenet principatum, hinc enim ecclesiastici flos germinis, Christiani populi beatitudo, hinc ligandi, atque solvendi potestas, consecrandi, offerendi, ac ministrandi sacrificii divina oritur auctoritas. Huic igitur negotio omnium gravissimo tota episcopalis solicitudo incumbat, ne ad tantæ dignitatis evehatur fastigium, qui ambiunt quidem ad Sacerdotium promoveri, sed non student digni Sacerdotio fieri. (Pet. Dam.)

Dolemus quidem referre miserrimam nostrarum ecclesiarum faciem, eo quod Sacerdotes ignorant ritum Dei, & quamvis fungantur officio Sacerdotum, pro peccatis populi sacrificium offerendo, sacerdotalis tamen officii omnino nesciunt rationem. (Reg. 4. 57) Hinc sub ignaro Sacerdote indocta plebs deperiens adeo prævaricata est, ut pene (Heb. 5.) unaquæque gens fabricata sit Deum suum, diversis criminibus, veluti simulacris, & sculptilibus inserviens. Cum autem per nostram corporis ignaviam tot malorum turbines afflixerunt ecclesiam Dei, per viscera misericordiæ Dei nostri admonemus, atque obtestamur omnes archiepiscopos, & episcopos, ut in manuum impositione cautius agant, & ad Sacerdotale ministerium idoneos tantum eligentes, calamitatibus, quæ in necem christiani populi grassantur, provide occurrant.

Ut vero, quod incaute destructum est, sedulo ædificetur, Apostolico parendum est consilio: manus cito nemini imposueris, neque communicaveris peccatis alienis; quamvis enim ex speciali apostolicæ sedis indulto, interstitia dispensandi facultate polleant episcopi, nulla tamen urgente necessitate, gratiosa omnino abstinere debent potestate, quam plane legitimæ tantum causæ innixam consilio, pontificia largitur benignitas. Vigeat igitur in Servia, & Albania interstitiorum lex, sine casu necessitatis adamussim servanda, ut, & sacris candidandi ordinibus, temporis suffragio, examinationis beneficio, merito scientiæ ac laboris, sacerdotio digni fiant; & episcopi ipsi excessus eorum, qui divinæ legis ignari, nulloque probati examine ad sacros provehuntur Ordines, incauta in se præcipitatione non transferant. (1. Timoth. 5. 22.)

In examinatione porro eorum, qui in album cupiunt ordinandorum referri, hæc præcipue sunt attendenda.

Nullus ex aliena dioecesi sine sui episcopi licentia ad ecclesiasticos ordines promoveatur.

Illegitimo thoro procreati, infames, publico crimine notati, homicidæ voluntarii, apostatæ, excommunicati, insigni deformitate notabiles, lepra insanabili infecti, comitiali morbo laborantes, a minorum sacrorumque ordinum limine arceantur.

Prima tonsura initiandus, confirmationis Sacramento sit præmunitus, & Fidei rudimentis instructus, nullis ecclesiasticis censuris, alioque canonico impedimento irretitus.

Ad minores ordines provehendus, nedum legendi, sed etiam scribendi habeat peritiam.

Nemo autem ad subdiaconatus ordinem recipiatur, qui Breviarium Romanum non teneat, divini officii recitandi debito satisfacturus, quique litterarum, suique officii reperitur ignarus, illa potissimum (proh dolor!) scribendi laborans inscitia, qua omnes pene ecclesiastici nostri miserabiliter involvuntur.

Ad diaconatum vero, & presbyteratum provehendus, saltem competenti pro ministeriorum ratione sit imbutus scientia. Episcopi porro in manuum impositione illas omni-

ANNO CHRISTI 1703.

omnino puras habeant, nihil omnino, & etiam sponte oblatum accipiant, solum Deum, & animarum salutem præ oculis habentes.

Quoniam vero ad sacerdotalis castra sanctitatis, ne dum per scientiæ viam, sed per semitam quoque pietatis gradiendum est: eritis enim mihi sancti (ait Deus Levit. 20. 26.) quia sanctus sum ego Dominus, & separavi vos a cæteris Populis, ut effetis mei, ideo singulis sacris ordinibus spiritualia exercitia octo saltem dierum præmittenda sunt ab ordinandis sub directione sacerdotis, non tam doctrina, quam pietate præditi, & ubi temporis qualitas doctos non finit esse viros, ad patres Missionarios recurrant in sortem Domini vocati, ut sub eorum disciplina discant sapere ea, quæ Dei sunt, & divino cultui mancipati, divinis studeant emicare virtutum fulgoribus, faciem Domini in confessione, psalmis, & hymnis spiritualibus præoccupando.

Lev. 20. 26.

Matth. 16. 23.

At ubi abundat nostra calamitas, ibi superabundat & charitas sacræ congregationis de propaganda Fide in erectione collegiorum, in quibus Albana juventus ad salutem patriæ, religionis incrementum, pietatis, & doctrinæ præsidiis præmunitur. Huc igitur potissima pastoralis curæ ratio attendat, ut inter juvenes sacræ cupientes ascribi militiæ, optimi, magisque idonei, non carnis, & sanguinis familiaritate conjuncti, sed excelsæ indolis merito, dignaque scientiæ, ac probitatis expectatione præditi eligantur. Quod si secus fecerint episcopi, sciant, se non consulere populis, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen.

S. Leo Papa epist. 85.

CAPUT VIII.

De Sacramento Matrimonii.

Matrimonii Sacramentum magnum est ex perpetuo, & indissolubili sacræ confoederationis vinculo, quo duo in carne una copulantur, humanis non dissolvendi conatibus, quos Deus ipse conjunxit. Honorabile conjugium, quo illicita destruunt connubia. Thorus immaculatus, quo legitima hæredum progenies propagatur, & licet unicuique vas suum possidere in sanctificatione, & honore. Quia vero in nuptiis plus valet sanctitas Sacramenti, quam fœcunditas uteri, ideo curandum est, ut homines in contrahendis matrimoniis, celebrandis, sacris Romanæ ecclesiæ legibus inhærentes, humani, divinique Sacramenti impleantur benedictionibus, ab illorum vitio omnino segregandi, qui non Dei, sed veneris causa conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente excludant, & suæ libidini ita vacent, sicut equus, & mulus, quibus non est intellectus.

1. Cor. 7.

Heb. 13.

Tob. 6. 17.

Cum gravissima in hominum perniciem ortum traxerint mala, pericula, ac scandala ex clandestinis Matrimoniis, hæc merito damnavit, & annullavit in sacro Tridentino concilio veneranda ecclesiæ auctoritas, nuptialia solemnia non in latebris, & secreto, sed in faciem ecclesiæ, & coram testibus statuens celebranda. Huic porro saluberrimæ sanctioni, quemadmodum tota Christiana adhæsit Respublica, ita nostra quoque provincia digna præstitit exempla obedientiæ, matrimonialia jura sanctæ Romanæ ecclesiæ ritibus celebrando. Errant igitur in invio erroris, qui falsissima hallucinati opinione, veluti non fuisset acceptatum concilium Tridentinum a Montanis Albanensibus, clandestinia connubia inter eos legitime adhuc vigere posse affirmant, dignosque tenent Sacramentorum participatione, veluti legitimo clandestini Matrimonii jure confoederatos uxoribus, qui luxuriæ frena laxantes, nefando concubitu copulantur mulierculis, & omissis in faciem ecclesiæ sacris nuptiarum solemniis, quæ in annos differunt, aliquando tandem celebraturi, publici concubinarii mores induunt, a Sacramentorum limine omnino repellendi.

Hanc quidem perniciosam erroneæ opinionis pravitatem execrantes, detestantes, damnantes, omnibus Missionariis, & parochis præcipimus, ut in nostris diœcesibus Albaniæ, & Serviæ juxta statuta sacri Tridentini concilii legibus decreta in parochialibus ecclesiis coram duobus, vel tribus testibus celebrare studeant matrimonia, nec ante sacro conjugii fœdere quoslibet jungant, nisi tribus proclamationibus, festivis diebus ad populum factis, ubi parochialia sacra obierint, præcedentibus, nec sine admodum urgenti, ac necessaria ratione dispensandis. Huic porro saluberrimæ, ad evitandas fraudes, legis debito, sciant parochi, omnes esse adstrictos, nec temporum, ac locorum qualitate solutos.

Publicis vero concubinariis, qui juxta apostolum desperantes, semetipsos immunditiæ tradiderunt, resipiscentibus aliquando, & in sacra coire anhelantibus connubia, promptior servetur indulgentia in dispensandis denunciationibus, ut qui demum jugulata libidine fugam arripiunt, opportunis, citissimisque auxiliis ad victoriam provehantur.

Eph. 4.

Omnes autem per parochos admoneantur, ut antequam matrimoniali vinculo conjungantur, confessionis, & communionis sacramento, divinæ gratiæ meliora recepturi charismata, roborentur.

At quoniam omnimoda arbitrii libertate matrimonium initur, toto pectore incumbant parochi, ut contrahentium assensus, omni impulsionis, coactionis, seu directæ, vel indirectæ materia careant, nec sacro jungant connubii nexu, quos externæ audacia violentiæ, matrimonialia jura violando, vitiavit. Temerariis eorum ausibus, qui invitis confoederantur uxoribus, anathematis pœna infligatur. Parochi quoque invalidæ auctores conjunctionis ecclesiasticis innodentur censuris.

Illam pariter eliminandam curent Pastores Deo injuriosam consuetudinem, tempora divinis mancipata obsequiis, humana nuptiarum solemnitate passim profanandi. Statuant prudentibus monitis, & salutaribus præceptis, ne ab adventu Domini usque ad diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum, usque

ANNO CHRISTI 1703.

que ad octavam paschatis nuptiarum celebrentur solemnia. Reprimant plectendam Fidelium audaciam, in sui vigoris statu matrimonii conservantes disciplinam, ne quod benedictionibus in progenie, & progenies abundat Sacramentum, mundana violatum profanatione, generationem quoque, & generationes maledictionibus foecundet.

Ad conservandam autem Matrimoniorum memoriam, habeant parochi librum, in quo conjugum, ac testium nomina, forma in rituali statuta, per se, vel per alium, ut superius de Baptismate sancitum est describant, nullis propriæ ignorantiæ excusandi praetextibus, qui per alium viciniorem parochum scribendi præditum intelligentia, valent utique, communicato mutuæ charitatis labore, pondus descriptionis præstare.

CAPUT IX.

De eliminandis illicitæ conjunctionis abusibus.

Dum inundantium iniquitatum fluctus ferventius intumescunt, Apostolici viri inquieto motu, & veluti oborta tempestate, variis quoque cogitationum fluctibus agitati, ne omni doctrinæ vento circumferantur, sed tuti in portu conscientiæ conquiescant, juxta sacræ congregationis universalis inquisitionis decreta, statuimus, decernimus, & sancimus, ab omnibus Missionariis, cæterisque parochis, quæ sequuntur adamussim servanda.

Inter execrabiles Montani nostri Populi consuetudines, ille quoque perniciosus invaluit abusus impudenti roboratus audacia parentum, qui dum æstuanti luxuriæ filios exhibent, divini super se furoris gladium provocant, & miserrimorum temporum calamitates iniquitatum sordibus adaugent. Solent enim infelices, & miseri parentes, divina, humanaque jura per summum scelus profanando, filiis suis tenera adhuc ætate in uxores alienas filias pretio comparare, domi tenere, & post ætatem doli capacem, illicito illos concubitu copulare. Sic contemnentes divinæ legis mandatum, dum suarum obtemperant illecebris voluptatum, Parentum imperio, tutæ conscientiæ præsumptione filii aquiescunt, negligentes omnino matrimonia legali jure contrahere, nisi suscepta masculina prole, post quinque decem, & ultra annos nefariæ conjunctionis. Et hæc quidem pollutio egressa est super omnem terram, omnes enim, quotquot Albaniæ montana incolunt, in hoc fornicationis foetore sordescunt, vasa iræ, & furoris Domini reposita in diem ultionis, ambulantibus namque in pravitate cordis sui, Dominus non ignoscet illis, sed tunc quam maxime furor ejus fumabit, & zelus contra homines illos, & sedebunt super eos omnia maledicta, & delebit nomen eorum sub Cælo, & consumet eos in perditionem. Cum autem piaculum sit, ut qui petulantis lasciviæ volutantur in coeno, pestiferæ securitatis audacia, salutaris Eucharistiæ pollutis labiis vescantur Sacramento; ideo hujuscemodi concubinarii, eorumque non conjuges, sed

Hier. 23.

Deut. 29.

concubinæ congrue appellandæ, excommunicationis sententiæ obnoxii a Sacramentorum communione arceantur, donec vel repudium præbeant, vel in faciem ecclesiæ matrimonium contrahant, grassanti luxuriæ conjugalis Sacramenti gladio lethale vulnus infligentes.

ANNO CHRISTI 1703.

Quia vero juxta apostolum, non modo talia facientibus, sed etiam consentientibus, par poena debetur, ideo parentes etiam nefandi auctores postribuli, iisdem anathematis censuris, a sua, filiorumque iniquitate removeantur: qui vero duritiei cordis, & obstinatæ in delicto filiorum perseverantiæ consentiunt, & cùm possint, opportunis negligunt providere remediis, sacramentorum participatione careant, donec filios avertant a via sua mala, & in semitam rectam mandatorum Domini paternæ auctoritatis dirigant severitate.

Rom. 1.

Illis quoque Catholicis mulieribus, quæ licet vi coactæ insatiabili Turcarum serviunt incontinentiæ, sacrilegis eorum thalamis per summum nefarii concubitus scelus mancipatæ, ex disparitate cultus, & religionis, nullo sacramentalis Fidei, sed violentæ tantum perfidiæ annulo subarratæ, ecclesiæ Sacramenta denegentur. Cumque præstet millies mori, quam foedari, haud immerito sordes fornicationis proprii quoque sanguinis effusione tenentur abluere, & omni vitæ discrimine viam pessimam declinare, ne in illam incidant maledictionem, quam immundis mulieribus per Moysen Deus iniquitatis ultor intentat: det te Deus in maledictionem, exemplumque cunctorum in populo suo. Putrescere faciat femur tuum, & tumens uterus tuus disrumpatur. Ingrediantur aquæ maledictæ in ventrem tuum, & utero tumescente putrescat femur.

Num. 5.

At vero mulieres legitimo semel junctæ matrimonio Catholicis viris his postmodum a Fide naufragantibus, & Mahometanæ sectæ adhærentibus, si Christianos ritus nulla Creatoris contumelia observant, ad Sacramentorum participationem admittantur. Cum enim in paritate cultus, & religionis legitimum matrimonii foedus inierint; nec illud per subsequentem apostasim dirimitur, nec uxor in Fide Catholica stabilis, & firma, prævaricantis iniquitatem viri portare debet, sacris privanda mysteriis.

Moneantur quam sæpissime a parochis, & excommunicationis poena ipso facto incurrenda deterreantur parentes, ne filias suas matrimonii prætextu, (quod certe nullum est, ac omnino irritum) Dæmoniis immolantes, Turcarum prostituant voluptati, gravissimo Dei judicio desperatæ pene illarum salutis æterni flammis incendii rationem reddituri.

Satagant episcopi cæterique animarum pastores, ut statuta decreta diligentissime serventur, sic enim quod corrigendum est corrigent, & quod sanum est divino zeli fervore custodient.

PARS

Anno Christi 1703.

PARS TERTIA

CAPUT I.

De episcopis.

EPiscopalis honor dignitatis magno ministerii oneri Angelicis formidando humeris adæquatus, grandiori quoque solicitudine, cura, ac labore circumvallatur. Episcopi enim ad vigilias vocati, ad excubias admoti, in crediti gregis custodia, in omnibus plane sine intermissione laborare debent, quamque inimicus noctu per agrum Dominicum superseminavit zizaniam, illi in die sanctitatis, & justitiæ, (qua ambulandum est) radicitus extirpare tenentur, vineæ Domini elaborantes ubertatem, super gentes, & regna constituti, ut evellant, & destruant, & dissipent, & ædificent, & plantent. Hinc forma facti gregis, non solum vocibus, sed, & moribus, non verbo tantum, sed, & exemplo, nec honoris ostentatione, sed laboris consummatione, tanquam boni operis sectatores, populis præstare debent, ut præordinati dignitate præmineant quoque sanctitate. (Hier. 1. 10. Hier. ad c. 3. Mich. Ad Tit. 2.)

Omnes igitur, qui tantum, ac tanti obsequii onus sustinent, & fastigium, totis visceribus hortamur, ut Apostolicis obsequentes præceptis irreprehensibilem vitam nullis carpendam vituperationibus instituant, in omnibus se ipsos præbentes exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, & gravitate, ne ab iis, qui ex adverso sunt, vituperetur ministerium nostrum: ne nostro vitio impiæ Turcarum linguæ in injuriam se religionis obarment: ne Fideles, cum malefecerint, gloriantes in iniquitatibus suis, nos sibi clipeum defensionis opponant; ne tandem, ut Ambrosius ait, sit honor sublimis, & vita deformis, sit deifica possessio, & illicita actio, sit religiosus amictus, & ireligiosus provectus, sit gradus excelsus & deformis excessus. Pascant commissos greges sacræ prædicationis uberibus, & esurienti populo viscera maternæ pietatis impendant, verba factis compleant, sobrie, caste, ac pie viventes, & cælestium irradiati virtutum fulgoribus, luceant coram hominibus, ut videant opera eorum bona, & glorificent patrem, qui in Cælis est. (De dign. Sacerdo. cap. 6. Matth. 5. 16.)

Manus in primus castas, & puras ab omni simoniacæ labis suspicione habeant, ne dono Spiritus sancti pecuniam videantur, vel postulare, vel appetere. (Ad Tit. 1. 7.)

Non sint turpis lucri cupidi, ne in opprobrium incidant, & in laqueum Diaboli, durissimum in reddenda ratione judicium subituri.

In ordinum, & parochiarum collatione muneribus non delectentur, quia munera excæcant oculos sapientum, & mutant verba justorum. (Deut. 16.)

Pro absolutione a quibuscumque, & potissimum a casibus sibi reservatis, nihil omnino etiam sponte oblatum, accipiant, ne venalis censuræ reatum subeant in perditione.

Dispensationes tam matrimoniales, quam alias cujuscumque ordinis, quarum auctoritate ad tempus pollent episcopi ex indulgenti sanctæ Sedis benignitate, juxta tenorem facultatis, gratis omnino distribuant: ne fidelis dispensatio in crudelem degeneret dissipationem.

In corrigendis parochorum defectibus, pecuniariæ solutione poenæ, hanc non sibi, sed ecclesiæ, vel pauperibus erogent, ne, dum alios corrigimus, ipsi turpis lucri gratia reprobi efficiamur. (Ad Tit. 1. 11.)

Pias Fidelium oblationes in tritico, vino, & caseo sub districti censura rigoris, & perniciosa Sacramentorum privatione non extorqueant, miserrimam pauperiem in sua lucra transire patientes, ne quod ex libere offerentium merito sacrum esset, in violentis manibus sacrilegium fiat; neque enim voluntaria dona charitatis rigorosa jura obligationis constituunt. Exitialis plane hujuscemodi violentia existit Fidelibus, qui in præsenti rerum calamitate, vectigalium pene obruti oneribus, vix ad victum necessaria habentes, ducunt in malis dies suos, nostra non cupiditate opprimendi, sed charitate sublevandi.

Parochorum quoque proventus in proprios usus non convertant, nec ab illis annuales exigant pensiones, ne canonicis contravenientes sanctionibus, canonicis quoque irretiti censuris ad opprobrium nostrum illos excitemus, qui calumniare non desinunt nostram quoque bonam in Christo conversationem. (1. Petri 2.)

Sint ergo omnes in indigentibus alendis pro possibilitate intenti, hospitalitati dediti, humanitatis officium hospitibus exhibentes, ne quod ab ipsis quoque pauperculis ex laudabili provinciæ consuetudine præstatur, ab episcopis tantum, quibus potissima ex Apostolico consilio cura incumbit, charitatis obsequium prætermittatur. Pondera hæc o pastor, ait Gregorius, non largiris tua, sed aliena. Quid ergo mirum? Possent enim vociferari ad valvas, imo usque ad secretum cubiculum dicentes, da nobis nostra, alioquin contra te vociferabimus ad Dominum rerum tuæ dispensationi commissarum, dicentes: Domine non vult nobis dare, quæ illi, ut nobis daret, dedisti. (Ad Rom. 12. 13. D. Greg. epist. 21. lib. 11.)

Caveant, ne alieni sibi adscribantur excessus, speciali prosequentes favore, quos deformis vita deturpat. Sacerdotes digna factis recipientes, proprii episcopi auctoritate suspensos, abstineant in sui gradus, & ministerii jura restituere, ac censuræ vinculum, illicita disrumpendo absolutione violare. Regulares quoque, qui sub strictioris censura rigoris a superioribus pendent, inobedientes aliquando, ex communis vitæ observantia in viam perditionis prosilientes, familiarium numero cooptare non audeant, ne detractionis materiam populo relinquendo, & infirmos scandalizando, sacrum quoque episcopale contemnatur contubernium. Utrosque porro salutaribus monitis, & utilibus præceptis a via sua mala satagant avertere, & ecclesiasticæ disciplinæ regulas, obedientiam præpositis insinuantes, paternæ zelo charitatis per invia, & abrupta præcipites in semitam rectam reducant.

Hinc omnes domui suæ bene præpositi, suorum, & maxime domesticorum curam ha- (1. Ad Timot. 5.)

Anno Christi 1703.

habeant, ne Infideles, & Infidelibus deteriores, ex Apostoli sententia appareant. Si quis enim domui suæ præesse nescit, quomodo ecclesiæ Dei diligentiam habebit? Domum episcopi, ait Bernardus, decet sanctitudo, honestas in vultu, incessu, habitu.

1. Timot. 5. 8. Lib. 4 de consid. ad Eug.

Nemo ponat falcem in messem alienam, nec in viduatis pastoribus ecclesiis, quibus potissimum vicarii capitularis præest auctoritas, ratione vicinitatis parochos instituere præsumat, & proprii jure arbitrii cætera exercere episcopalis munera jurisdictionis, sine expressa licentia sacræ Congregationis de Propaganda Fide.

Act. 20. 28.

Attendant sibi, & universo gregi, in quo eos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo. Assidue prædicationis sarculo male sata consuetudinariæ pravitatis extirpent, bona semina exuberanti sudorum rore foecundent. Præsint subditis, non ut dominatores in virga ferrea, sed ut pastores in charitate, suavitate, & benignitate, illosque tanquam filios, & fratres ingenui zelo amoris diligant. Bonos in via justitiæ confirment, malos arguant, obsecrent, increpent in omni patientia, & bonitate, studentes, ut nec zelus faciat immoderatus accensos, nec pietas reddat inordinata remissos. Ad recalcitrantium correctionem, si aliter resipiscentiæ spes non apparet, excommunicationem ecclesiasticæ gladium disciplinæ evaginantes, in obstinatos, & contumaces detorqueant, ad aliorum quoque exemplum caventes, ne episcopale pectus segnis Heli torpor emolliat, sed potius ad sceleris ultionem ingenui Phinees zelus accendat. Hæc autem tanquam ultima remedia in ædificationem, & non in destructionem, ad medelam, non ad necem summa cum animi moderatione, & prudenti circumspectione, post præmissa cætera omnia juris remedia, adhibeant.

Concil. Trid. sess. 13. cap. 1.

1. Timot. 4.

Trium mensium spatio postquam præsentium decretorum approbatio ab infallibili sanctæ sedis judicio pervenerit, omnes teneantur, convocatis senioribus dioecesanam celebrare synodum, clero, & populo provincialium publicatione statutorum tutioris vitæ rationem annunciantes, ne ignorantiæ prætextus alicui præbeat per male sanæ nequitiam consuetudinis, peccandi licentiam.

CAPUT II.

De visitatione.

Omnes pariter episcopalibus infulis insignitos juxta sacri concilii Tridentini decreta monemus, hortamur, & obsecramus enixe in domino, ut per se ipsos, vel si legitime impediti fuerint, per viros, ad id munus idoneos quolibet saltem biennio totam dioecesim indispensabiliter perlustrent, ne fideles plantationes sudore vultus nostri irrigandæ, deficiente diligenti agricolarum visitatione, & laboriosa sedulitate, inarescant, & qui incidimus in manus proximi nostri populum Dei regentes, & in portum salutis manuducentes, ut a propriis, & alienis liberemur defectibus, divino pareamus præcepto: fac ergo, quod dico tibi, & temetipsum libera, quia incidisti in manus proximi tui, discurre, festina, suscita amicum tuum, ne dederis somnum oculis tuis, nec dormitent palpebræ tuæ.

Sess. 24. c. 3. de Ref.

Prov. 6.

Quia vero ex præfatis Concilii Tridentini decretis, præcipuus visitationis scopus est, sanam, orthodoxamque doctrinam inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere, populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere, cætera prout locus, tempus, & occasio fert, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere, ideo in visitatione facienda is ordo servabitur.

Concil. Trid. sess. 4. cap. 3.

Procedant episcopi modesto contenti equitatu, & famulatu, studentes, quam celerrime, debita tamen cum diligentia visitationem absolvere, ne cum graves, onerosive ex longa mora existunt, Cleri quoque, ac populi odium incurrant in suam fideliumque jacturam.

Conc. Trid. ibidem.

In parochialibus ecclesiis pontificalia munia obeuntes inter missarum solemnia sacris Divini verbi dapibus famelicum stomacum satiantes, ad Divinorum mandatorum, & ecclesiasticorum constitutionum observantiam populum inflamment, & præmissa sacramentali confessione ab adultis, Confirmationis conferant Sacramentum. Paternæ zelo charitatis omnes ad pœnitentiam adhortentur, hoc potissimum acceptabili tempore eruentes eos, qui ducuntur ad mortem, & qui trahuntur ad interitum, liberare non cessantes. Diligenti investigent examine, an præsentes synodales constitutiones parochorum cura, ac labore exequutioni mandentur, dignas negligentiæ poenas, post debitas admonitiones ab illis reposcentes, qui nostris salutaribus monitis, & præceptis obsequi negligunt, effrenatæ libertatis pernicioso adhærentes consilio.

Prov. 24.

CAPUT III.

De modo certiorandi sacram congregationem de Propaganda Fide de statu propriæ Diœcesis.

Ut autem omnia juxta piam mentem sacræ Congregationis de Propaganda Fide peragantur, & Romanæ viscera charitatis dignis veneremur obsequiis, peracta visitatione, omnes archiepiscopi, & episcopi de statu suæ Diœcesis eandem Sacram Congregationem certiorent, modum certiorandi, ex quo & modus visitandi dignoscitur, in methodo infrascripta observantes.

1. Longitudinem, & latitudinem Dioecesis, ac numerum parochiarum proponant, confinia quoque aliarum Dioecesum, & temporis qualitatem attingentes.

2. An bellicis volutati tumultibus.

3. An violentia quadam agitati persecutione, vel pacifica obumbrati tranquillitate quiescant.

4. An ecclesiam cathedralem habeant, & in quo statu illa existat.

5. An prædia ad mensam episcopalem pertinentia, cujusve generis, & status teneant.

6.

6. An, & quot ex fidelium oblationibus annuales retrahant proventus.

7. An, & ubi locum residentiæ habeant, & an pacifice resideant.

8. De statu cujuscunque parochiæ separata informent individuatione, situm edocentes, an in planitie, vel montibus constituta.

9. Quot Villulas sub se contineat, quantumve istæ inter se distent.

10. Quot fideles quælibet comprehendat.

11. An inter illos aliquis sit, qui auctoritate polleat apud Turcas.

12. An Turcæ, vel Schismatici, & quot inter eos commorentur.

13. An Ecclesiam Parochialem habeant.

14. An hæc inter fidelium habitationes sita, vel extra Oppidum, seu Villam constituta, quantumve ab illa distet.

15. Quo titulo, cujusve invocatione decoretur.

16. An ex maceria, vel solida fabrica ædificata.

17. An imminentibus ruinis obnoxia.

18. An temporum injuria obruta.

19. Si intacta, & integra, vel ad parochialia sacra obeunda idonea servetur, admoneant.

20. An debito honore, & qua domum Dei decet sanctitudine, teneatur.

21. An clausis sit foribus, ne ab immundis contaminetur.

22. An profana commercia, consilia, ludus, vel alia hujusmodi intus, vel foris peragantur.

23. An sacram suppellectilem, vestes, libros, calices, patenas, & alia hujus generis instrumenta altaris, & ornamenta pro necessitate habeant, quæve hæc sint distincta commoneant notula, cujus transumptum apud se quoque servabunt, ne parochorum vitio, vel incuria depereant, in singulis visitationibus totius sacræ suppellectilis a parocho reddenda ratione.

24. An Olea sacra, & reliqua ad altaris ministerium, & sacramentorum administrationem necessaria omni munditia, cura, & custodia asserventur, ac suo tempore mutentur, & renoventur.

25. De parochorum statu, & ministerio diligenti inquirentes examine informent, an parochialem domum habeant, quantumve hæc ab ecclesia distet.

26. An ecclesiæ prædia, cujusve fructus teneant.

27. An ultra fidelium oblationes, & decimarum, ut vocant, solutiones, alios habeant parochiales proventus, & in quo consistant.

28. An parochialia beneficia rite obtineant.

29. An in ea se quisquam per vim intruserit.

30. An per se possint explere officium, quod eis incumbit.

31. An resideant, & frequenti visitationi parochianorum, administrationi sacramentorum, missarum celebrationi, aliisque oneribus sibi impositis, juxta præscripta decreta satisfaciant.

32. An pueros fidei rudimentis informent.

33. An ad id munus competenter saltem idonei populum salutari divini verbi pabulo pascant.

34. An tribus denunciationibus matrimonia præveniant, & statutis ritibus in faciem ecclesiæ celebrent.

35. An libros habeant, in quibus Baptizatorum, Confirmatorum, eorumque, qui matrimonio conjunguntur, nec non mortuorum nomina, & cognomina describantur.

36. An reliqua omnia ad fidelium salutem spectantia singulari studio, zelo, ac labore, juxta has constitutiones nostras provinciales ob servent, nihil addentes, vel dementes, in extirpandis abusibus assidua intenti vigilantia.

37. De eorum quoque qualitate, vita, & moribus informati certiorent, quot annis nati sint, qua scientia præditi.

38. An apostolicorum collegiorum Alumni.

39. An sint missionarii apostolici ab ipsa sacra congregatione de Propaganda Fide deputati, anve statutis temporibus assignatas recipiant provisiones.

40. An turpi lucri cupidi.

41. An pie, & sancte vivere studeant.

42. An turpi aliquo vitæ genere offensionem populo præbeant, unde ipsorum ministerium, ac res ipsa divina contemnatur.

43. An bona ecclesiæ dilapident.

44. An Sacra suppellectilia diligentissime, & omni cultu, ac nitore conservent.

45. An immisceant se negotiis secularibus, & politicis.

46. An sint pacifici, & ad tollenda jurgia, & odia diligentes.

47. An Fidelibus, vel Infidelibus quoque, quaque de causa invisi.

48. An in rebus œconomicis laudabili prædita moderatione.

49. Deinde ad mores populi devenientes, edoceant, an publico se Christianorum more gerant.

50. An Sacra solemnia Romanis ritibus celebrent.

51. An pie versentur in ecclesiis.

52. An missarum solemniis festis diebus intenti.

53. An Sacramentorum participationis reverenter devoti.

54. An sint aliqui concubinarii, vel facinorosi, aliove scelerum genere volutati.

55. An sint, qui aliquo pravo de Quadragesimali jejunio ducuntur errore in interitum.

56. An aliæ, & quæ pravæ consuetudines, vel abusus inter eos vigeant.

57. Certiorent quoque, an extra propriam dioecesim presbyteri, & potissimum Alumni suæ subditi jurisdictionis in aliis partibus existant.

58. An sint Juvenes, qui clericali cupiunt albo referri, quot annos habeant, qua capacitate præditi, quo nomine vocati.

59. Postremo opportuna suggerant remedia, quidus fidelium necessitates adjuvari possint, vel reparando damna, si quæ sunt, vel spirituales progressus magis, magisque in dies provehendo.

Hæc omnia candide, sincere, & adamussim perspicientes, prælibatæ Sacræ Congregatio-

gationi conferant, proprio debito, & Sanctæ Sedis Apostolicæ zelo satisfacturi.

CAPUT IV.

De confiniis Diœcesum Sappatensis, Alexiensis, & Albanensis.

Perniciosa quidem extitit Albanæ genti diuturna episcoporum disceptatio, qui dum in Dioecesum confiniis vel tuendis, vel protrahendis altercarentur, pacis ordine perturbato, discordiæque fluctibus agitati, ipsas periclitantium fidelium calamitates augebant, magna inter diffidia, majora adhuc pericula intendentes. Agnovit jam pridem ingruentia Provinciæ damna, Sacræ Congregationis de Propaganda Fide eximia pietas, & provida mens ad Christianæ nata Reipublicæ bonum, charitatis zelo commota elegit suum commissarium, & executorem Dominum Franciscum de Leonardis archidiaconum Traguriensem, cui id negotii præcipue incumberet, ut compositis diffidiis, Dioecesibus confinia stabilirentur, & discordiæ damna mutuæ compositionis beneficio ab episcopis compensarentur. Vir plane non probitate minus, quam doctrina conspicuus, tantæ molis subjens Provinciam, post discussam locorum positionem, causæque momenta diligenti expensa maturitate, mutuis compositionibus episcoporum Sappatensis, Alexiensis, & Albanensis, singulis præfatis Dioecesibus confinia publico præscripsit instrumento, & compositis tandem discordiæ fluctibus, diffidiorum tempestates pax optata serenavit. At vero temporum revolutione obliterata pacis memoria, & spretis a successoribus antecessorum saluberrimis transactionibus, & pactis, alteroque in alterius possessionem, vel intruso, vel intento, nova jurgiorum semina in dies progerminant, ideo ad illa evellenda, & radicitus extirpanda totis viribus intenti monemus, & hortamur prædictos episcopos, Sappatensem, Alexiensem, & Dyrachiensem archiepiscopum, jura obtinentem Albanensis episcopatus, ut miserti saltem ærumnarum, suis, fideliumque cervicibus ex novis imminentium altercationibus, concordes, ac pacifici iisdem finibus, ac limitibus sistant, qui in præfatis instrumentis sub die 14. Decembris editis Merchignæ, & die 20. ejusdem mensis datis Sappæ ann. 1638. continentur. Ne autem amissis aliquando, vel obliteratis temporum injuria instrumentalibus litteris de conversis olim locis, & ecclesiis nova oriatur dissensio, futuræ præbens occasionem discordiæ, juxta supradictarum tenorem litterarum declaramus, quod ecclesiæ Sancti Georgii de Cucculla, S. Joannis de Bulgaris, S. Mariæ de Lasingaghi, S. Marci, & S. Venerandæ de Nebsella, S. Blasii, sive Alexandri de Selita ad ordinariam jurisdictionem Albanensis episcopi pertinent; ecclesiæ S. Mariæ de Nderfandina, S. Alexandri supra montem Mereditarum, S. Mariæ, & S. Marci de Fandi vogoli, S. Demetrii de Fandi maye, S. Pauli, & S. Stefani de Blinisti, ex parte Orientali, curæ, & jurisdictioni episcopi Alexiensis subjiciuntur, qui ex parte quoque Occidentali episcopalia jura obtinet supra Villam Debarda in parochiali Calameti, & supra ecclesiam S. Nicolai de Cacarichi usque ad Foliettam majorem sitam in media fere villula Cuculi. Villa Blinisti etiam infra pontem a parte Orientis, & Meridie, Villa quoque Trosciani, nec non ecclesia S. Nicolai de flumine Calami, ecclesiæ, & Villæ terræ spassi inter flumen Gona, & flumen, sunt, & intelliguntur jurisdictionis ordinariæ episcopatus Sappatensis.

CAPUT V.

De Finibus Episcopatus Pullatensis.

Ut illi quoque scissuræ præviis occurramus remediis, quæ inter episcopum Pullatensem, & Scuporum archiepiscopum Serviæ administratorem futuræ dissensionis prænotat detrimenta, in communem fidelium perniciem, juxta antiqua monumenta, & concordia populorum testimonia, declaramus, Pullatensem episcopatum his esse finibus limitatum, his limitibus circumseptum. Ab Austro enim, sive meridie Drinum flumen, & Posterippensem regionem habet pro termino. Qua vergitur ad occidentem, & Septentrionem, Biscavo, & Calogero montibus circumscribitur. Qua vero spectat ad orientem per fluvium Casterigium, sive Castranichium, aut Valbonam (tria enim nomina hæc idem fluvius sortitur) a regno Serviæ sejungitur. Monentur ergo præfati pastores, ut suis contenti limitibus consistant, & mutuæ nexu concordiæ in pace ponant ea, quæ jure legitimo possident, perniciosam inter fratres discordiam declinantes.

CAPUT VI.

De regione Posterippensi.

Inter diffidentium hac tempestate Episcoporum molestias, Posterippensis Regio obtinet in calamitatibus Principatum. Tres illam Episcopi, Scrodrensis, Sappatensis, & Pullatensis sibi vindicant, quisque suo juri integram studet mancipare, dumque illi mutuis inter se certant jurisdictionibus, Posterippenses sacris destituti visitationibus, sine Duce, & Pastore velut grex dispersus periclitantur; magnis quidem persecutionibus, & ærumnis attriti, adversitatibus, & inopiis afflicti, ne majoribus imposterum quoque lacerentur tribulationibus, optandum est a Sacra Congregatione de propaganda Fide remedium. Interim, salvo semper consensu, & beneplacito Sedis Apostolicæ, & præfatæ Congregationis, nihil innovetur, sed prout modo res jacent, usque ad decisionem conserventur, ne, qui hoc brevi tempore nostræ visitationis soporatus est dolor, novis deinceps altercationibus recrudescat. Præsentem autem rerum constitutionem, mandantes edicimus, scilicet.

Villulæ Mescala, Massarecu, Scpori, Scelacu, & Gusta a parocho Vierdæ Sappatensis dioecesis administratæ, ab eodem quo-

ANNO CHRISTI 1703.

quoque inposterum administrentur.

Scheldia, Gavosci, & Gagnola a parocho Jubbani Scodrensis dioecesis curatæ, ab illo etiam deinceps curentur.

Tres tandem Villulæ Arra, Curtha, & villa, in quibus Patres Missionarii Toplanæ Pullatensis dioecesis parochialia obeunt munia, iisdem Patribus subjiciantur.

Sic igitur quisque ex præfatis parochis in suis sistat juribus, & terminis, nec sub pœna suspensionis alter audeat in alterius possessionem prosilire sine consensu, & beneplacito Sanctæ Sedis, & Sacræ Congregationis de propaganda Fide, cujus nutibus, & auctoritati, nostra quoque decreta devoto cordis obsequio subjicimus.

CAPUT VII.

De Familiis Fidelibus, ex una, in alteram Diœcesim proficiscentibus.

Ad radicem totius dissensionis modo est securis admovenda, quodque male germinat, in diœcesum confusionem, & jurisdictionum violationem, provido zeli fervore in securi, & ascia excidendum. Frequens enim abusus obtinet, ut familiæ, quæ ex una diœcesi brevi itinere proficiscentes, intra fines alterius sedes figunt, sepelire soleant mortuos suos in sepulcro patrum suorum, quod situm est in parochiali ecclesia, ex qua recesserunt, & præfatæ ecclesiæ tanquan venerabilis tenaces antiquitatis, se in æternum unitos, & mancipatos Fideles profiteantur, ab ejus quoque parocho in administratione sacramentorum omnimoda pendentes subjectione, ita ut parochus loci, in quo novi Accolæ commorantur, nullam in eos exerceat jurisdictionem, hinc diœcesum perturbatio, legitimi juris violatio, totaque emanat rerum confusio, in qua dum falx mittitur in messem alienam, novis subinde dissensionibus in agro dominico disseminata zizania succrescentem segetem opprimit, & bonum semen male sata diffidiæ demoliuntur. Tanto igitur negotio, opportunis providentes remediis, edicimus, & mandamus parochis omnibus, ut sub pœna suspensionis, & excommunicationis nulla parochialia jura exerceant in præfatas familias, quæ ex eorum parochiæ finibus egressæ, illius curæ subjicitur, inter cujus septa commorantur. Novis interim incolis locum sepulchri assignent parochi in ecclesia, vel Cemeterio, ne ex defectu sepulturæ eis suboriatur prætextus rerum ordinem subvertendi.

Ne autem cavillosa interpretatione hujus decreti executio retardetur, præter sancita in superioribus capitulis, hic aperta individuatione alia controversa loca indigitantes, decernimus, ne imposterum parochus Schiesi Sappatensis diœcesis ullam parochialem exerceat jurisdictionem in familias existentes Barbuluſci Scodriensis dioecesis, nec nullus ex parochis Alexensis episcopatus parochialibus muniis fungatur in Villula Soli, quæ utpote sita in Scodrensi dioecesi a propinquiori parocho Trumsci inferioris administranda erit.

A Omnes porro coepiscopos nostros fraterni zelo amoris obsecramus, ut tandem aliquando discordiæ caput amputantes, ad aram mutuæ tranquillitatis, & pacis, insignia victoriæ reponant per exactam decretorum executionem, hostias vere pacificas, immolaturi.

CAPUT VIII.

De ecclesiis, earumque cultu.

Ecclesia Domus est Dei, Domus orationis, in qua petentes accipiunt, quærentes inveniunt, & ipse Deus delicias suas cum filiis hominum constituens, ex excelso solio Matt. 21. 13.
B Majestatis supplicantium vota exaudit, misericordiæ viscera aperit, & infinitos bonitatis suæ thesauros humano generi impendit. Miseris illam plane coruscantem gloriæ splendoribus, sicut sponsam ornatam viro suo, cum Joannes quondam suspexerit; qui Apoc. 21. 2. sponsarum hucusque negotia tractavimus, sponsarum quoque decorem curemus, & ea, quæ Domum Dei decet sanctitudine in longitudine dierum colentes, veneremur. Psal. 29. 10.

Decorem ergo Domus Dei, & locum habitationis gloriæ ejus digno venerationis obsequio diligentes decernimus, ut ecclesiæ Psal. 25. omnes, sive curatæ, sive non curatæ, post peracta sacrorum solemnia, obseratis clavi
C foribus teneantur, ne Divinæ Majestatis habitaculum per parochorum (quod absit) aliorumque incuriam, in speluncam latronum degeneret, & Sanctuarium Dei Turcarum, nec non animalium pollutione contaminatum sordescant. Matth. 23. 13.

Frumenta, ligna, & alia hujusmodi in ecclesia non ponantur. Tam intus, quam foris parietes, cæteræque ecclesiæ partes omnibus immunditiis expurgatæ conserventur; etenim dum divinis addicta templa obsequiis, ab omni turpitudinis nevo vindicantur, ipsa Sacrorum locorum pauperies, Fidelium devotionem Ecclesiasticæ lucis candore adauget.

D Prophana denique, & vaniloqua, quæ juxta Apostolum multum proficiunt ad impietatem, ab ecclesiis eliminentur. Seculares congressus, concilia potissimum malignantium ad necem quandoque, & vindictam tendentium, ne prophanetur in terra Sanctuarium Dei, nullo rationis prætextu permittantur, imo totis viribus incumbant omnes animarum Pastores, ut ubi execrabilis viget consuetudo, per opportunam, & importunam prædicationem radicitus evellatur, & quidquid oculos Divinæ Majestatis offendere potest, procul abigatur. 2 Timot. 2. 16.

Ludi, & cantus non sacri inter Ecclesiæ septa non admittantur, nec detestabilis Psal. 88.
E secularium toleretur abusus, sacramentum poenitentiæ, & communionis, ante ipsas fores ecclesiæ cantationibus, & saltationibus prophanis præcedendi, & subsequendi: hymnis enim, psalmis, & canticis spiritualibus illo salutis die attendere debent fideles, ne ubi peccatorum venia, divinæ gratiæ ubertate impetratur, ibi divinæ ultionis justitia prophanitatum pravitate irritetur.

Quo sacratum tubarum clangoribus ad Dei obse-

ANNO CHRISTI 1703. obſequium, Deiparæque Virginis devotionem populus Dei magis, magiſque incitetur, mane, meridie, & veſpere, campanæ, ubi ſunt, pulſentur, Angelicam ſalutationem populorum auribus inſonantes.

Omnia denique, & ſingula, quæ ad domus Dei cultum, & honorem pro temporum, & locorum qualitate conferre poſſunt totis viribus curent epiſcopi, cæterique animarum curatores ſtabilienda, memores, quamplurimos abuſus, non tam ſæcularium præpotenti imperio, quam noſtræ ignaviæ vitio in eccleſiæ dedecus irrepſiſſe, noſtro idcirco ſtudio, induſtria, ac labore eliminandos.

Illud tamen præ cæteris ſtudeant populis inſinuare, quod omnia fere mala, quæ nos undique perturbant, ſterilitas terræ, temporalium rerum penuria, prædationes, oppreſſiones, & reliqua calamitatum agmina, hinc potiſſimum ortum ducunt, quia domus Dei Fidelium devotione, & frequentia deſerta eſt: propterea, ait Deus, prohibiti ſunt Cæli, ne darent rorem, & terra prohibita eſt, ne daret germen ſuum, & vocavi ſiccitatem ſuper terram, & ſuper montes, & ſuper triticum, & ſuper vinum, & ſuper oleum, & ſuper homines, & ſuper jumenta, & ſuper omnem laborem manuum. Aggei 1.

CAPUT IX.

De Altaribus ſub dio poſitis.

Eccleſiis temporum injuria collapſis, & vetuſtate conſumptis, nec vel ob debaccantem Infidelium impietatem, vel ob Fidelium ſocordiam reſtauratis, nuda ſuccedunt Altaria, erecta in titulum dirupti Templi, & & veluti in ſignum Chriſtianæ poſſeſſionis. Hæc porro urgente Fidelium devotione, & Catholicæ juriſdictionis neceſſitate, cum ad Sacra peragenda aliquibus diebus Feſtivis adhibeantur, divinis propterea addicta Myſteriis, nefas quidem eſt, ab impuris violari, & veluti per abominationem deſolationis contaminari. Cum autem præſentis preſſuræ calamitas excitandæ a fundamentis eccleſiæ modum non ſuppetat, poſſibilia utique præcipientes edicimus, ut vigili epiſcoporum cura, & ſedulo parochorum labore, præfata altaria nudis ſaltem lapidibus, vel ligneis ſeptis, ad collapſæ eccleſiæ magnitudinem circumdentur, ne, facili immundorum patente ingreſſu, altare Domini prophanetur.

Caveant parochi miſſæ Sacrificium ſuper illa altaria celebrare, quibus proxima, & pene contigua eſt peſſima Turcici cemeterii abominatio, utique deſolationis, facta (proh dolor!) in loco ſancto altaris Domini. Tales autem profanationes ſaltem quadraginta paſſibus diſtent ab altari, in quo divina peragenda ſunt myſteria. Matt. 20. 15.

CAPUT X.

De miſſa parochiali.

Cum præceptum Domini ſit, ne Fideles feſtis diebus laborent, operibus vacent mecanicis, & occupationibus indulgeant prophanis, utpote ſoli Deo per interiorem, & exteriorem cultum mancipati feriantes in illum potiſſimum curam omnem, ac ſolicitudinem intendant paſtores, ut animæ ſibi creditæ humanis curis expeditæ, divina Feſtis diebus meditentur beneficia, tractent Sacra, orent, & adorent Deum in Spiritu, & veritate Miſſæ Sacrificium audientes. Propterea diebus divino cultui mancipatis, celebrent parochi in parochialibus eccleſiis, dummodo velo obtegantur, ad majorem populi commoditatem, frequentiam, devotionem, nec non ad paſtoralis officii in verbi Dei diſſeminatione, in tradendis Fidei rudimentis fructum uberiorem. Exod. 20. Joan. 4.

At ſi velum Templi ſciſſum eſt, & collapſa jacet eccleſia, tantum ſereno Coelo, & quieſcentibus ventis in ea peragant ſacra Myſteria; diebus vero imbrium, & ventorum turbini obnoxiis in decentiori loco Parochialium Ædium parochialis miniſterii munere perfungantur. Mar. 15. 38.

Quod ſi in meſſi multa nimia villularum diſtantia ſub duobus parochis ſimul commorantibus, fideli coetui eximat commoditatem ad parochialem eccleſiam, ſeu Ædem Feſtis diebus confluendi, nec novas erigendas parochias parochianorum patitur pauperies, dividant tunc parochi labores, & ſeniore domi manente, junior ad diſtantia rura ſe conferat miſſæ Sacrificium celebraturus, & cætera parochialia exercitia diligentiſſime peracturus.

CAPUT XI.

De Sacra ſupellectili.

Sacra ſupellex, utpote Altaris miniſterio, & divino cultui mancipata, ea conſervanda eſt munditia, ea colenda diligentia, quæ, & ſanctimoniæ participem, & ſanctitatis decet inſtrumentum: quamvis enim nullis humanæ pretioſitatis ſplendeat fulgoribus, ex conſenſu tamen Corporis, & Sanguinis Domini, ſublimi eſt Majeſtate veneranda. Hier. ep. ad Theop.

Ideo ſatagant parochi ſuæ creditam Fidei diligentiſſime cuſtodire, integram, mundam, & perpolitam ſervare, lineam frequenter abluere; digna ſugillandi animadverſione, quorum incuriæ vitio, veſtes ſacræ pene ſordeſcunt, & vaſa Altaris Domini ab aſſueto nitore degenerant.

Ad prophanos illam uſus nemo audeat accommodare, quamvis enim lacera ſit, diverſis tamen Altaris uſibus poterit inſervire; at ſi nihil omnino valet ultra, ne contaminetur ab hominibus, igni devoveatur.

Notulæ totius ſacræ ſuppellectilis, illius potiſſimum, quam Sacræ Congregationis de Propaganda Fide eximia pietas, & excelſus Religionis ardor generoſa providet benefi-

ANNO CHRISTI 1703.

neficentia, in statutis supra inventariis de A bonis ecclesiæ conserventur, & ne assueta facilitate tam vasa, quam vestes, & alia hujuscemodi ornamenta depereant, aut alio quovis audaciæ modo alienentur, in singulis visitationibus parochi de Sacra suppellectili reddant rationem episcopis.

CAPUT XII.

De Cœmeteriis, & Sepulcris.

Sola membra ecclesiæ, Spiritus Sancti quondam Templa in resurrectionem vitæ processura, ecclesiasticæ sepulturæ digna habentur beneficio, a quo quævis arcenda sunt prophana, quævis indigna submoven- B tur, ut quemadmodum debitus honor, & cultus exhibendus est ecclesiis, ita, & coemeteriis sua quoque conservetur sanctitas, rependatur Religio.

Quapropter Infideles, Hæretici, Schismatici, publice excommunicati, qui viventes, nec ecclesiam matrem, nec Deum habuerunt patrem, ab ecclesiasticæ sepulturæ refrigerio canonicis sunt sanctionibus repellendi; nulla enim participatio justitiæ cum iniquitate, nulla societas lucis ad tenebras, nulla illis est in morte communicatio cum Fidelibus, quibuscum in vita noluerunt communicare.

Detestabilem quoque consuetudinem aliis C publicis peccatoribus mortuis in iniquitate sua, ecclesiasticam concedendi sepulturam, omnino execrantes, præcipimus, ne parochi sub poena suspensionis ab officio, jura sepulturæ, tam in Ecclesiam, quam in coemeterio sponte, ac libere indignis, & prohibitis, juxta canonicas sanctiones tribuant cadaveribus; graviores Ordinarii arbitratu poenas subituri, qui per summum simoniacæ iniquitatis piaculum pecuniam, vel alia dona cujuscunque generis non verebuntur pro exacrabili functione exigere, aut prætendere.

Anathematis gladio feriatur efferata quoque secularis licentia, quam Fideles D spretis salutaribus episcoporum, & parochorum monitis, & præceptis, sepeliendi in loco sacro præfata cadavera per vim sibi arriperent.

Execrabilem pariter consuetudinariam praxim funeralia celebrandi, & ossa benedicendi mortuorum, qui decesserunt impoenitentes in pravitate cordis sui, publico potissimum concubinario foetore execrandi, nulloque juvandi ecclesiæ suffragio, omnino damnamus, & parochis, cæterisque ecclesiasticis viris sub statutis supra poenis indicimus, ne talia imposterum attentent: sordidas exactiones, & pro hujusmodi damnandis exequiis iniquas pactiones episcopi E ea, qua decet majori proprio reservata arbitrio, severitate studeant vindicare.

PARS QUARTA

CAPUT I.

De Parochis.

Sunt parochi animarum pastores, in partes vocati episcopalis solicitudinis, in crediti Dominici gregis custodia excubantes, laborantes, desudantes. Hinc omnes pia mentis trepidatione perpendant, quantæ dignitatis fastigium, quanti laboris onus subeant, ac ministerium: digna plane animadversione sugillandi sunt, qui præesse inhiantes, sibi solum prodesse, non aliis curantes, tanto villicationis debito mancipantur, tot animarum rei, quot per eorum negligentiam, seu prava cupiditatis exempla depereunt: pascentes enim semetipsos, lac comedunt, lanis operiuntur, & quod crassum est, occidunt, gregem autem Dei divinis legibus pascere, laudabilis vitæ exemplo enutrire, infirmum consolidare, ægrotum sanare, confractum alligare, abjectum reducere, & quod perierat, omnino negligunt quærere; adeo ut dispersi greges nullis virentibus herbis vegetati, nullis pascuis pinguibus saginati, tamquam sine Duce, & pastore, in cunctis aberrent montibus vitiorum, & universo colle excelso voluptatum, facti in rapinam, & devorationem omnium bestiarum agri: hinc durissimum in reddenda ratione villicationis judicium, terribilis divinæ indignationis vox intonat: ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum, & cessare faciam eos, ut ultra non pascant gregem, nec pascant amplius pastores semetipsos, & liberabo gregem meum de ore eorum, & non erit eis ultra in escam.

Ezech. 33. 20.

Ezech. 5. 10.

Diligenter ergo cognoscant parochi, vultum pecoris sui, suosque greges considerent, nec solum, quæ per aliquas Synodales sanctiones statuta, & ordinata sunt, dictis, & factis exactissima studeant complere observantia, sed quibus ministerio præsunt, moribus quoque, & laudabilis vitæ honestate adeo satagant eminere, ut in omnibus gravitatem, modestiam, ac religionem præseferentes, ad pietatem, ac Dei cultum Fideles alliciant, & non solum sapientibus sed & insipientibus debitores, laudabilis vitæ exemplo Infidelibus quoque laudandæ, ac venerandæ Catholicæ religionis præbeant occasionem.

Prov. 27. 23.

Ad Rom. 1. 24.

Quoniam vero per decentiam habitus extrinseci, morum honestas intrinseca ostenditur, ideo in exteriori vestium compositione, quantum Othomanica sinit impietas, ideo procedant, ut non hujus Mundi, sed superni regis militiam bajulare ab omnibus videantur.

Concil. Trid. Sess. 19.

Abstineant ab annulis, cæterisque exterioris indumenti phaleris, ne, dum hominibus appetunt videri clariores, publicæ se obtrectationis dentibus exponant.

Extra montes potissimum, ubi nullum adest vitæ periculum, arma non deferant. In carne enim ambulantes, non secundum carnem militamus; nam arma militiæ nostræ non car-

2. Cor. 10. 4.

carnalia sunt, sed potentia Deo in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.

Caput non abradant, nec comas nutriant, in vertice tantum capitis clericalis tonsuræ signum in modum coronæ habeant, ut a populo internis segregatis charismatibus, externis quoque clericalis vitæ characteribus segregentur.

Vestes quantum fieri potest ad nigri, vel violacei saltem coloris accedant qualitatem, ut qui Deo facti sunt sacrificium, solum divini famulatus circumamicti vestimentis, Fidelibus saltem innotescant.

Ad altare non accedant, sacra peracturi Mysteria sine veste talari, quam vernacula lingua Dolamam vocant: quo enim propiores per incruenti sacrificii oblationem divinæ adsunt familiaritati, eo decentiori compositione superne inserviant majestati.

In commissi gregis custodia assiduis excubent vigiliis, & ut egentibus Sacramentorum administratione celeri prospiciant auxilio, intra fines suæ Parochiæ continuam sibi habitationem constituant, nec urgenti compulsi necessitate præscriptos fines transilire, nisi per tres, vel ad summum quatuor dies aberrandi facultatem assumant, viciniori parocho propriæ curæ commendantes custodiam.

Recitent Divinum Officium juxta præscriptam methodum a Breviario Romano, nec facultatem sibi arripiant Franciscani Breviarii ritibus inhærendi, quisquis enim suæ 1. Cor. 7. 20.
ministerii sorte contentus, in qua vocatione vocatus est, per statuti exercitii disciplinam, persolvendi pensi executionem immobiliter persistat.

Prophanas declinent solemnitates, quibus effrenata secularis licentia in commessationibus, ebrietatibus, in cubilibus, & Ad Rom. 13. 13.
impudicitiis, in contentione, & æmulatione nonnullos festos dies haud devote celebrant, sed prophano ritu contaminant; quinimo in hac immanis pressuræ, quæ provinciæ nostræ incumbit, calamitate, episcoporum quoque cura, & auctoritate totis viribus satagant peccaminosam eliminare consuetudinem, & prudentibus monitis, & salutaribus præceptis Fidelibus insinuantes, tollendi abusus necessitatem, cum per illum, & ipsi in judicium conveniant, & pretiosa quæque dantes pro execrandi cibo convivii, gemunt postmodum, & Thren. 10. 11.
quærentes, nec inveniunt panem ad refocillandam animam, nec quod deterius est, piisque lacrymis prosequendum, habentes pecuniam vectigalium onere sublevandi, a fide naufragant, & in barathrum Othomanicæ infidelitatis miserabiliter immerguntur, fitque eis mensa eorum in laqueum, Psal. 68. 23.
in captionem, & in scandalum.

Illas quoque mensas a Parochiali domo omnino eliminent, quibus Festis pariter die- Rom. 11. 9.
bus in aliquibus locis solet populus propriis sumptibus manducans, bibens, & ludens, nulloque spirituali pabulo recreandus convenire: non enim æquum est, parochos derelinquere verbum Dei, & mi- Act. 4. 2.
nistrare mensis, nec proprias domos habentes ad manducandum, & bibendum, sacras parochiales Ædes, in quibus potissimum Divina peraguntur mysteria, contemnere, & confundere eos, qui non habent. Cor. 11. 22.

Non immisceant se negotiis secularibus, mercaturis potissimum, & aliis quibusvis negotiationibus illicitis, ac secularibus judiciis præsidentes, & criminales quoque causas judicantes, nullo modo dent operam. Tales enim, dum mundanæ vertiginis quotidie rotantur impulsu, a secularibus ulla vix ratio discernit. Possunt tamen, imo, & debent ea quæ pacis sunt, procurare, jurgia, rixas, contentiones more patrio, componere, cum Turcis de imminuendo tributi onere, & sublevanda Fidelium calamitate in summa Christianorum hominum charitatis, & idoneitatis penuria agere, & contractare.

Medicinam, & chirurgiam non exerceant, animæ, non corporis se Medicos profitentes.

Avaritiam, pecuniæque cupiditatem, quasi omnium criminum radicem, evitent, nec ullam miseræ parochianorumi paupertati in extorquendis decimis violentiam adhibeant, ne sanguis subditorum, de manibus eorum requiratur, imo erga eos, ne in apostasim prolabantur, sua largientes misericordiæ viscera aperiant.

Munditiam cordis, castitatem corporis, tanquam præcipuam clericalis militiæ tesseram, ab omni nævo infamiæ illibatam conservent: canonicis Sacerdotes plectendi poenis, qui Sacrum dare, hoc est Sacrificium Deo offerre debentes, maligno se Spiritui non verentur per incontinentiam carnis victimam immolare.

Singulis saltem mensibus sacramentalis confessionis expiatione emundent conscientias suas ab operibus mortuis peccatorum, Heb. 9.
ad inserviendum Deo viventi in Sanctitate, & justitia coram illo: Fidelibus quoque exemplum daturi frequentiori devotione ad poenitentiæ accedendi Sacramentum.

Nemo parochos, vel clericos ad turcica tribunalia citare audeat; cum enim ecclesiastici hominis ecclesiasticus Judex sit, ad solum episcopale forum in dirimenda inter clericos, vel cum clericis controversia accedendum est.

Quicumque in manu potenti, vel Turcarum brachio excelso suffultus in parochiam se intruserit, aut ab Ordinario suspensus, vel alia Ecclesiastica innodatus censura, violenta Turcarum officia, directe, vel indirecte expostulaverit, excommunicationis poenam incurrat, Romano reservatam Pontifici. Æquum enim est, ut qui summa imis per sacræ libertatis prophanationem contaminant, in infimam vilitatem degeneri abeuntes audacia, suprema anathematis censura pro Ecclesiastica immunitate feriantur.

Monentur episcopi, ut institutionem parochorum ipsis scripto adhibeant, ecclesiastici regiminis tutissimæ regulæ inhærentes.

Cum nihil magis officiat animarum saluti, quam ab illis gubernari, qui seipsos regere non possunt, curam omnem, ac solicitudinem impendant episcopi, ut ad animarum curam admittendi, obeundi muneris calleant rationem. Ad Sacerdotium provecti,

ANNO CHRISTI 1703.

cti, parochialis ministerii rudimenta deponant sub directione alterius parochi, a quo officium suum rite obire addiscant. Incauta enim ducuntur præcipitatione, qui curandi gregis inexpertes ad parochialia provehunt ministeria, & sublato quandoque veterano parocho, & emerito Duce, novum, ac omnino rudem in pernicionem animarum subrogant curatorem.

Conc. Trid.

Omnium Synodalium Decretorum parochi habeant exempla, illaque oculis lustrantes, assidua quoque mentis consideratione revolvant, & opere compleant: ipsorum vero incuriam, & negligentiam in observandis præscriptis sanctionibus, ubi nullas præscripsimus, discreto zeli fervore, episcopi arbitrariis pœnis coerceant.

CAPUT II.

De curatorum proventibus, eorumque recta, & œconomica administratione.

Omnia bona ecclesiæ, vel ex decimarum solutione, vel ex prædiorum fructibus, vel ex alio quocumque capite in parochiales proventus proficiscentia, peculium Christi merito nuncupatur. Traditur enim parochis, tum ad honestum eorum vitæ subsidium, & spiritualis sumptum ministerii, ut qui ecclesiæ inserviunt, de ecclesia quoque vivant, tum ad Christi familiam in pauperibus, & egentibus alendis sustentandam. Idcirco parochus præter animas sibi commissas, ecclesiæ quoque facultates pervigili semper attentione gubernet, ne vel ecclesiæ dissipator, vel, quod absit, pauperum jugulator per subtractionem alimenti videatur.

1. Cor. 9. 13.

Caveat sub anathematis comminatione quidquam ex bonis ecclesiarum, sive mobilibus, sive immobilibus donare, vendere, aut alio quocumque modo, vel colore alienare, sed ea potius omni honesta ratione augere, & Christi facultatum vere Custos dicendus, & Pastor fideliter studeat observare.

Ut autem in præsenti calamitatum congerie parochialium ecclesiarum, quantum fieri potest, consulatur indemnitati, & quæ supersunt facultates, majori conserventur cautione, decernimus, & sancimus, ut omnium bonorum, mobilium, seu immobilium, jurium, actionum, annuorum censuum, sive reddituum, cujuscumque parochialis ecclesiæ duo inventaria episcopi auctoritate munita conficiantur, quorum unum apud parochum, alterum apud ordinarium conservetur. Episcopi vero in suis visitationibus sedulo inquirent, an intacta omnia juxta instrumenti tenorem existant; quod, si quid deesse compererint, recuperare studeant, & parochi, cujuscumque alterius culpam, pœnis vindicent severioribus.

Parochus, qui, vel vineam plantavit, vel alio quocumque modo bona ecclesiæ auxit, impensi laboris gaudeat fructibus, nec nisi urgente canonica necessitate a parochiali officio removeatur.

Post obitum parochi ecclesiæ benefactoris, ejus secundum carnem hæredes, & propinqui, nihil audeant, de impensi sumptus ratione in ecclesiæ bonis vindicare, vel prætendere, eorumque temerarios ausus episcopi anathematis gladio compescant.

ANNO CHRISTI 1703.

Quoniam vero in nonnullis locis, plures parochi communi domicilio laudabiliter contenti, communis quoque spiritus unanimitate, quamvis in excolenda vinea Domini quandoque insudent, sepius tamen orta inter eos contentione, quis eorum in æconomica administratione videatur esse major, dum de ambitu certant superioritatis, perturbato rerum ordine in perniciem confoederantur christianitatis. Ne autem spirituale ædificium, quod charitate, & concordia coalescit, discordia maxime collabatur, præcipimus, & mandamus, ut præfati parochi in communi domo communi mensa victitantes, minores obsequantur majoribus, & qui diuturnioris servitutis merito cæteros antecellit, in æconomica quoque rerum administratione, ita antevertat, ut præter quotidianos necessarios sumptus, nec inferiores, sine primi parochi licentia, nec superiores, sine comparochorum consensu, quidquam audeant de communibus proventibus dispensare, aut alio quocumque modo disponere, sed singulis annis, ut solent, qui supersunt fructus, pro rata portione eos fideliter studeant dividere, ut de cætero charitas, quæ Deus est, individuæ unitatis in eis teneat principatum.

Luc. 22. 24.

Quod si parochus in oculorum cæcitatem, vel in senilem ætatem, vel alium quemcunque morbum, potissimum lepræ inciderit, nec administrandæ compos curæ fuerit, alius illi parochus substituatur, cum quo cunctos fructus dividat, & propriæ necessitati provideat.

At vero, ubi parochiales proventus adeo tenues existunt, ut duos parochos non patiantur alendos, ne senescente jam mundo, charitas quoque refrigescat, cum omnes parochi in uno spiritu unanimes, alieni quoque casus ducti timore nobis exposuerint, se promptos, paratosque esse, miserrimæ parochorum impotentium paupertati, singulis annis impendere, quidquid a nobis sancitum fuerit. Nos digno commendationis elogio, mutuæ parochorum misericordiæ viscera prosequentes, discretionis zelo decernimus, ut pro sustentando impotenti parocho, cui Dominicus semel ager ab eo excultus per supervenientem Curatum, ad victum necessaria non valeat suppeditare singulis annis, singuli parochi viginti occhas, ut vocant, tritici, & quadraginta argenteos, aspras dicunt, episcopi vero duplo magis subministrent, nec ad alios alterius jurisdictionis, nisi libera charitatis electione se extendant.

Matt. 24. 12.

ANNO CHRISTI 1703.

CAPUT III.

De Alumnis Sacræ Congregationis de Propaganda Fide.

Ea ineſt ſacræ Congregationi de Propaganda Fide charitatis amplitudo, ut dum veræ Religionis cultum longe, lateque per alias mundi nationes divino zeli fervore dilatare contendit, Albanæ quoque Genti iiſdem beneficentiæ commodis occurrat, potiſſima, in collegiis ſita, Albanæ juventuti bonis artibus, & diſciplinis inſtruendæ, ad divinæ gloriæ augumentum, patriæque ſalutem liberaliter elargitur. At vero tantæ pietatis opus, cum nonnullis ab hinc annis B per filios inobedientiæ, ab inſtituti ſui ratione degeneres, inanium vilitate prætextuum violetur, digniſque fraudetur fructibus, Alumnos monemus per viſcera miſericordiæ Jeſu Chriſti, ut memores militiæ, cui nomen dederunt, peracto ſtudiorum curriculo in patriam properantes, nihilque cunctantes revertantur pro Deo, & eccleſia pugnaturi, nec non animas pretioſo Chriſti ſanguine redemptas, protenſiſque manibus eorum opem implorantes, ab hoſtibus, & inimicis Crucis Chriſti pro viribus defenſuri. Sciant ſe teneri, vitæ probæ, ac morum fulgore micantes, doctrinæ evangelicæ, ac zelo animarum ardore flagrantes, veluti C candelabra ſupra montium jugis ſita, tenebras tam infidelitatis, quam hæreſeos viriliter diſſolvere, & intra fines propriæ provinciæ ſiſtentes, in Divinis adminiſtrandis omnem laborem, ſtudium, operamque pro animarum ſalute impendere. Hoc Deo voverunt, ſacræ congregationi ſpoponderunt, ut propterea piaculum ſit, doctrinæ uberioribus, bonorumque omnium ubertate impinguatos recalcitrare, & a promiſſa vitæ ratione, veluti nullis juvandæ Patriæ legibus adſtrictos, in viam efferatæ cujuſdam libertatis proſilire.

Urb 8. in Bul. erec. col. de Propaganda fide.

Illos vero, qui poſt annorum ſeriem extra fines provinciæ, nullo fulti ſacræ Con- D gregationis beneplacito, propriæ tantum commoditati indulgentes, adhuc non verentur commorari, ſi ratio officii, & debiti toties monitos, honoris, ac ſalutis negligentes, movere non poteſt, ut in provinciam revertantur, moveat ſaltem patriæ calamitas, moveat animarum ſalus, quæ per eorum abſentiam deperdunt, juſtiſſimo Dei judicio de eorumdem manibus repetendæ.

Rogamus quoque, & enixe in Domino obteſtamur omnes, quotquot ſunt, archiepiſcopos, & epiſcopos, ut ſi quos hujus nominis Alumnos in ſuis diœceſibus noverint deliteſcere, zelo zelantes pro pene deſolata E domo Dei, in patriam remittant, nullum excuſationis locum, quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti, quærentibus, ac falſis omnino prætextibus diſcriminum (quæ tamen pro animarum ſalute uſque ad ſanguinis effuſionem ſubire tenentur) laborantibus, relinquentes.

Meminerint Alumni, inſtituti ſui celſitudinem, nullius parochiæ finibus circumſcriptam, ſolo eſſe epiſcoporum arbitrio limitatam; idcirco peculiari quodam ſubjectionis genere epiſcopis pareant, illucque exactiſſima promptitudine accurrant, quo ejus juſſio vocat, neceſſitas major urget, & animarum ſalus, cui ſe perpetuo devoverunt, compellit; quicumque enim ſecus fecerit, ſciat ſe inobedientiæ nota ſugillandum, prætermiſſi quoque debiti ſui rationem Deo, & præfatæ ſacræ Congregationi redditurum.

ANNO CHRISTI 1703.

CAPUT IV.

De patribus Miſſionariis.

Miſſionariorum munus eſt docere, prædicare, & baptizare. Excelſum quidem miniſterium, quod in apoſtolicis viris ardor perpetuus, labor immenſus, zelus ſingularis, nulliſque limitibus circumſcriptus complet, ac perficit. Hinc militantis eccleſiæ ſtrenui bellatores, apoſtolorum veſtigiis, ac laboribus inhærentes, cum vitiis, & concupiſcentiis, cum inimicis crucis Chriſti præliaturi, ſtare debent, ſuccincti lumbos ſuos in veritate, & induti loricam juſtitiæ, & calcati pedes in præparatione evangelii pacis, in omnibus ſumentes ſcutum fidei, galeam ſalutis, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei, & qui in hac fidei paleſtra pro Deo, & eccleſia militantes, animarum ſalutem, religionis catholicæ incrementum, veluti pretioſa Chriſti trophea erigere jubentur, ad ſummos deinceps, ac vere apoſtolicos labores, per hæc noſtra Decreta excitantur: quidquid enim vel Apoſtatarum impietas, vel claudicantium iniquitas, vel cæterorum Chriſti fidelium præſtat detrimenti infirmitas, eorum præſertim opera mandamus reſtaurandum, quorum potiſſima cura fieri debent prava in directa, & aſpera in vias planas, ut in ſe reverſus videat omnis homo ſalutare Dei.

Philip. 3. 18.

Eph. 6. 14.

Luc. 3. 5.

Ne autem dum foris ſunt pugnæ, intus quoque appareant timores, in illud primo curam omnem, & ſolicitudinem intendant patres Miſſionarii, ut quidquid apoſtolicæ converſationis lucem obtenebrare poteſt, pro viribus diſſolvatur, & qui verbi miniſterium extra gerunt, intra domeſticos quoque parietes, ſolitum regularis diſciplinæ nitorem illibatum conſervent.

2. Cor. 5.

Quia vero qualibet victimarum oblatione melior eſt acceptabile Deo Sacrificium obedientia, in hujus ſanctæ, ac religioſæ virtutis obſervantia potiſſimum patres emineant, pendentes a nutu, & omnimoda directione patris præfecti, & quo ejus urget auctoritas, illuc, exactiſſima accurrant promptitudine, nullis omnino excuſationis prætextibus a præſtanda eximendi obedientia.

1. Reg. 15. 22.

In abſentia præfecti parem gerant morem ejus vicesgerenti, ſive vicepræfecto, quem ipſe præfectus in alias regiones ex conſenſu Sacræ Congregationis de Propaganda Fide aliquando profecturus, ex numero patrum, non ſolum ætatis gravitate, aut diuturnioris merito ſervitutis, ſed probitatis, religionis, prudentiæ, cæteriſque eminentem

ANNO CHRISTI 1703.

tem virtutum fulgoribus, eligat meliorem.

In quolibet hospitio, sive domo Missionis, obediant cæteri præposito, sive præsidenti, a præfecto, vel vicepræfecto ad tempus assignato, illique in æconomicis subditi sint, nihil dando, vel accipiendo, aut habendo sine ejus jussione. In animarum vero cura ambulent omnes cum consensu, in pari causa, pares animos, ac labores impendentes, nec in excolenda vinea Domini ullo præcedentiæ, aut majoritatis ambitu efferantur, quinimo præcedentes domi auctoritate, præemineant quoque foris exemplo, aliis modum præbentes, animas pretioso Christi sanguine redemptas per incommoda, per discrimina, per vincula, per carceres, per ipsam quoque sanguinis effusionem a Doemonis fraudibus eripiendi.

Non equitent juxta eorum regulæ præcepta sine necessitate, nec medicinam, sive chirurgiam exerceant sine Sanctæ Sedis indulto, ne dum aliorum curant infirmitates, ipsi in spiritualem morbum incidant graviorem; sciant tamen se animæ, non corporis medicos esse, ac, indulgente quoque licentia ad spiritualia potius, quam ad terrena medicamina attendant, plus animæ, quam corpori impendentes.

Ne inter fratres, vel de fratribus scandalum oriatur, ut seraphica jura clamant, nemo tam in Baptismi, quam Confirmationis Sacramento Patrini, vel Compatris munere fungatur. Nec ritum primos tondendi capillos pueris, puellisque exerceant: strictissimam enim religiosæ vitæ observantiam apostolici Missionarii officium, nec destruit, nec dispensat, imo perfectam professionem perfectiori vocatione, & salubrioris instituti ratione ædificat, & confirmat.

Meminerint patres, se coadjutores esse episcoporum; propterea communicato mutuæ charitatis ardore, in procuranda Dominici agri ubertate, manus dent episcopis, illosque sincera verbi Dei disseminatione adjuvent in opus ministerii, in ædificationem Corporis Christi. (Eph. 4. 12.)

Non coarctentur tamen ab episcopis ad examen pro confessione audienda, nec intra fines suæ Missionis ab eorum pendeant facultate, tam in exercendo munere confessarii, quam in obeundo prædicationis officio, cum ab ipsa instituti ratione, ac privilegio hujusmodi careant obligatione.

Priusquam vero exponantur officio audiendi confessiones a patre præfecto, vel ab alio, ad hoc specialiter deputato, examinentur circa peritiam Albanæ linguæ, ut latissimæ messis, meritique campum tutissimo cursu, & velut inoffenso percurrant pede.

Quod in superioribus, & aliis sequentibus capitulis de animarum curatoribus præscripsimus, idem quoque patribus respective injungimus, ut rebus religionis graviter inclinatis, apostolicos humeros supponentes, reparent Domum Dei. Cumque juxta Apostolum, verbum Dei non sit alligatum, non tantum sonet ecclesiis, sed per rura, per campos, per privata pauperum domicilia eorum vox, labor, & prædicatio decurrat, ne tepidus, aut frigidus apostolicæ sententiæ experiatur severitatem. Væh mihi si non evangelizavero, quia dispensatio mihi credita est. (2 Timot. 2. 9. — 1. Cor. 9. 16.)

Apostolico ritu Villulas suæ subditas Missioni assidue lustrent, dispersas Catholici nominis reliquias invisent, infirmos in Fide roborent, lapsos, & devios in viam salutis revocent: & redeuntibus aliis domum, alii quoque in messem nimis amplam, opportuno, & continuo motu succedant: Sic enim de Christi vinea assidua peregrinatione soliciti, venientes tandem venient cum exultatione portantes manipulos suos.

Pater præfectus Serviæ, & Albaniæ, semel in anno per omnes missiones, visitationis laborem extendat, & sacram congregationem de Propaganda fide, de illarum statu, ac spirituali progressu juxta traditam episcopis methodum certioret.

Idem quoque præstabit pater præfectus Macedoniæ, bis tamen in anno verno scilicet, & autumnali tempore Missiones numero pauciores lustrabit.

Uterque porro charitatis discretione permotus necessarias facultates patribus, & potissimum longiori via distantibus, communicet, ut subitis casibus opportuna applicentur remedia, ne dilato medicamine spirituale vulnus recrudescat.

CAPUT V.

De schola Corbinensi, & Alexiensi.

Inter cætera a sacra congregatione de Propaganda fide collata beneficentiæ argumenta, illud quoque numerandum est, quod provido zeli fervore externis studiis domesticam adjungens disciplinam, ad instituendos clericos in viis Domini, & litterarum informandos rudimentis, scholam Corbinensem annua magistro assignata pensione instituerit. Magna quidem hucusque fere in obeunda muneris sui ratione Gymnasiarchæ laborarunt negligentia, sed in ipsis potissimum præteritorum bellorum incendiis omni penitus extincto fervidæ charitatis igniculo, tam salutaria provinciæ exercitia fuere intermissa, sacra congregatio conceptæ spei expectatione fraudata, & ipsa Dyrachiensis provincia doctrinam, & morum integritatem in ecclesiasticis viris desiderans, alio deficiente instruendæ juventutis suffragio, per assiduitatem præfati magisterii, remedia opportuna dolenter flagitare non desinit. Quapropter Corbinensi Ludimagistro præcipitur, ut debiti sui memor assidua sollicitudine injuncti ministerii pensum satagat absolvere, quo, & propriæ consulat conscientiæ, & provinciæ egestati in summa idoneorum parochorum penuria, juxta piam mentem præfatæ sacræ congregationis succurrat. Methodum autem docendi talem retineat, & indispensabiliter observet.

Præter legendi intelligentiam, scribendi quoque peritiam tradat discipulis, utrumque enim parochialis exercitii, ad quod talia tendunt studia, basis est, & fundamentum. Nec scriptionis rationem, veluti parva quæque despiciat; deficientes namque in hoc uno, nec latinæ linguæ studiis, nec eccle-

ANNO CHRISTI 1703.

clesiastica pastorali queunt informari disciplina: hinc deplorabilis rerum status, parochorum legenda inscitia, & fidelium, qui ab idoneis propterea minime reguntur, miseranda magistrorum vitio oriuntur discrimina.

A

Postquam hæc prima documenta tradiderint, grammaticæ rudimentis Juvenes informet, necessaria latinæ linguæ cognitione imbuendos.

Assidua cathechismi explicatione, & harum provincialium constitutionum lectione illos exerceat, ut & ecclesiasticos ritus cognoscere, & recte animarum curam suo tempore possint ministrare. Hæc de litteraria disciplina; pauca quidem, sed in magnos processura animarum progressus, si exacta, B uti debent magistri diligentia observentur.

At pari sedulitate curandum est, ut clerici in semita mandatorum domini dirigantur, & forma gregis efficiendi, pietatem, religionem, bonosque mores erudiantur.

Idcirco satagat, ut festis solemnioribus, & singulis mensibus conscientiam aperiant, peccata confiteantur, & si per prudentiam, & ætatem habiles sint, & sacris Dominici corporis dapibus reficiantur; modum quoque proprias conscientias exonerandi, & expurgandi illos edoceat, ut alienas quoque examinare addiscant.

Sabbato, vel alio commodiori hebdomadæ tempore libellum doctrinæ Christianæ me- C moriter cogat eos recitare, & per mutuas interrogationes de ipsa omni poscenti reddere rationem.

Quod si magister animarum curam exerceat, in parochialium rerum ministerio singulos clericos pro sua vice secum habeat, ut quod verbo illos edocet, opere quoque compellendo, modum pastoralis officii, faciliori exempli methodo clericis subministret.

Obtestamur autem in Domino, venerabilem fratrem nostrum archiepiscopum Dyrachiensem pro tempore existentem, ut pro debito pastoralis officii, pro vineæ domini ubertate, & commissi gregis securitate, tanti ponderis ministerio continua excubet vigi- D lantia, ne assueta magistri negligentia discipulorum progressus desideretur, & totius dioecesis deploretur jactura. Super hoc quidem ejus oneratur conscientia, ut si præceptor munus obire neglexerit, sacram congregationem de Propaganda Fide certioret, quod dessidi, & socordi alius idoneus, & muneri aptior sufficiatur.

Iisdem legibus pareat Ludimagister Alexiensis juxta piam mentem reverendissimi fratris Georgii episcopi Alexiensis. Vegliæ institutus eundem servet disciplinæ modum, eadem invigilet solicitudine, in ipsa temporum necessitate, in ecclesiasticæ disciplinæ jactura, & ecclesiæ prodesse, & com- E muni utilitati consulere piis studiis insudet, totisque viribus satagat, & incumbat.

CAPUT VI.

De consulendo communibus provinciæ necessitatibus.

Inter cæteras pastoralis officii sollicitudines, quibus incessanter premimur, illa quoque fortius nos angat, ut quidquid ad sublevandas Fidelium calamitates, populosque tam Serviæ, quam Albaniæ in Fidei sinceritate (quolibet semoto obscuritatis velamine) immobiles inviolatosque servandos, conferre potest, totis viribus amplectamur, & promoveamus. Sane tot tributorum onera gravia, & intolerabilia, quibus fidelium pauperies opprimitur, & non habentes, unde solverent, in baratrum Maometicæ sectæ miserabiliter prolabuntur, diruptæ ecclesiæ, quibus restauratio ad decorem domus Dei, per manum Turcarum præpotentem denegatur, sacerdotum quoque oppressiones, & alia malorum agmina, quæ in provinciarum confoederantur jacturam, & Petri naviculæ partem, instantibus procellis debilitare videntur; a rectoribus quidem potissima exposcunt remedia. Clamandum plane est in naufragii periculo constitutis & precibus ad Deum fusis dicendum: Domine salva nos, perimus, ut qui nostris iniquitatibus offensus, hactenus in puppi dormitasse videtur, exurgat tandem in adjutorium nostrum, & dissipentur inimici ejus, imperetque ventis, & mari, fiatque tranquillitas magna. At qui nullius creaturæ suæ indiget ministerio Deus, vult tamen pro sua benignitate, humanis quoque nos insudare cooperationibus. Hæc itaque a Metropolitano archiepiscopo visitatore proposita, & mature considerata, attendens, statuit sacra synodus, ut ad Legatos Christianorum principum Constantinopoli degentes expressa idonei viri expeditione nomine provincialis synodi litteræ mittantur, eorum auxilia implorentur nostris malis opportuna. Sumptus necessarios, tam pro itinere, quam pro quacumque rei exigentia, archiepiscopis, & episcopis singulis pro rata persolutoris. Sperandum quidem est, Deum Optimum Maximum, in cujus manu sunt omnium potestates, & omnium jura regnorum, quippe suscitavit spiritum Cyri Persarum regis, ut ædificaret ei domum in Jerusalem per Christianissimorum instantiam virorum, zelo zelantium pro domo Domini exercituum, Turcarum corda immutaturum in melius ad laudem, & gloriam ejusdem Omnipotentis Dei, decorem domus ejus, Catholicæ religionis incrementum, Fideliumque omnium salutem, & securitatem.

Matth. 8. 25.

Psal. 67. 1.

Matth. 8. 26.

2. Paral. 36. 22.

ANNO CHRISTI 1703.

CONCLUSIO.

Omnia, & singula pro muneris nostri, & injuriæ temporum ratione habita, & constituta decreta sanctissimo domino nostro Christi in terra vicario, universalis ecclesiæ moderatori maximo, infallibili dogmatum legislatori, & judici, ea qua in hac nostra synodo legitime congregata, debemus humi-

humilitate, genibus in obedientiam flexis, submittimus, & sanctæ Romanæ ecclesiæ omnium ecclesiarum Matri, & magistræ, nec non sacræ congregationi cardinalium negotiis Propagandæ Fidei præpositorum, emendanda, & corrigenda ad laudem Omnipotentis Dei, Fideique propagationem toto animi obsequio subiicimus.

Nos Vincentius Zmajevich archiepiscopus Antibarensis Serviæ primas, visitator apostolicus Albaniæ definientes subscripsimus.
Ego Petrus Zumi archiepiscopus Dyrachiensis assentiens subscribo.
Ego Petrus Caragich archiepiscopus electus Scuporum assentiens subscribo.
Ego Georgius episcopus Sappatensis assentiens subscribo.
Ego Nicolaus Uladagni episcopus Alexiensis assentiens subscribo.
Ego Antonius Babbi electus episcopus Scodrensis assentiens subscribo.
Ego Marinus Gini electus episcopus Pullatensis assentiens subscribo.
Fr. Ægidius de Armento præfectus apostolicæ Missionum Albaniæ meo, & PP. missionariorum nomine assentior.
Ego Fr. Franciscus Maria a Lycio præfectus apostolicus missionum Macedoniæ meo, & missionariorum nomine assentior.
Ego Fr. Martinus a Gionima minister provincialis meo, & patrum de observantia nomine assentior.

Fr. Raymundus Gallani a Secretis.

Litteræ instrumentales decisivæ confinium inter episcopatum Alexiensem, & archiepiscopatum Dirrachiensem.

IN nomine Christi amen. Anno a Nativitate ejusdem 1638. indictione 6. die vero 14. decembris: Actum Merchigne Dioecesis Alexiensis, in Ædibus episcopalibus solitæ residentiæ illustrissimi, & reverendissimi episcopi Alexiensis, coram me Francisco de Leonardis Archidiacono Traguriensi, & in hac causa commissario, & executore Sacræ congregationis eminentissimorum, & reverendissimorum cardinalium negotiis Propagandæ Fidei prepositorum, nec non coram admodum reverendo patre Hyacinto a Cespitello minoris observantiæ reformatorum missionario apostolico in Epiro, & coram infrascriptis testibus specialiter ad hoc vocatis, & rogatis &c.

Ibique personaliter constituti Illustrissimus, & reverendissimus, Dominus frater Benedictus Ursinus Ragusinus episcopus Alexiensis ex una parte, ac illustrissimus, & reverendissimus Dominus frater Marcus scura de Croja episcopus Albanensis, ac totius archiepiscopatus Dirrachiensis administrator universalis ex alia, sponte &c. voluntarie &c. per se, & successores suos omni meliori modo &c. devenerunt ad infrascripta pacta, transactiones, & conventiones (salvo tamen semper, & quatenus opus fuerit, consensu, & beneplacito sedis Apostolicæ, ac præfatæ sacræ congregationis Propagandæ Fidei) videlicet. Cum diu controversum fuerit, & variæ lites, & dissidia intercesserint tam inter ipsos supradictos illustrissimos, & reverendissimos Dominos episcopos Alexiensem, & Albanensem, quam inter eorum prædecessores, nec hactenus ullo pacto componi, seu omnino definiri potuerint super fines, & limites utriusque ecclesiæ Alexiensis, & Albanensis a parte Orientis, & jura episcopalia in diversis ecclesiis, tam parochialibus, quam simplicibus infra eosdem terminos, seu fines existentibus. Cumque tandem supradicta congregatio de Propaganda Fide, per expressas litteras sub data 24. aprilis 1638. quarum executionem mihi supradicto archidiacono mandavit, ipsi illustrissimo, ac reverendissimo Domino episcopo Albanensi commisit, ut observaret fines, & terminos in folio sibi transmisso descriptos, ac cederet ecclesias in eodem folio enunciatas juri, & jurisdictioni ejusdem episcopi.

Tenor autem litterarum, & folii annexi sequitur. A tergo: illustrissimi, & reverendissimi signori come fratelli monsignori li vescovi Sappatensi, e d' Albania; intus verò: molto illustri, e Reverendissimi signori come fratelli. Essendosi in questa sagra congregazione esaminata con diligenza la differenza de' confini, che hanno le signorie vostre con monsignor fra Benedetto vescovo d' Alessio, è paruto a questi miei eminentissimi signori, che li confini notati nell' aggionto foglio siano ben provati a favore del sudetto vescovo d' Alessio, e che le chiese nel medemo foglio nominate s' appartenghino a quello, però non essendo bene, che le signorie vostre contendino più sopra li sudetti confini per lo scandalo, che possono ricevere non solo li fedeli, mà gl' infedeli ancora, e per altri gravi inconvenienti, che sogliono succeder da simili contese, e massime in coteste parti sotto li Turchi, la medema sacra congregazione desidera, che si quietino, ed osservino li sudetti confini, e lascino alla detta cura del vescovo d'Alessio le chiese nel detto foglio enunciate, sicure di fare cosa gratissima all' istessa sagra congregazione, e per fine me le offero, e raccomando. Roma li 24. aprile 1638.

Delle signorie vostre come fratello il cardinal Antonio Barberino, Francesco Ingoli secretario. Ad latus verò: vescovi d' Albania, e Sappatense. Foglio: confini della Diocesi del vescovato d' Alessio. Dalla parte Orientale confina per parte del mare con la Diocesi del vescovato di Croja, mediante il fiume Màtia, caminando per S. Giorgio di Cucula, trà il detto fiume Matia, e Fandi, per San Nicolò di Massagni, e S. Maria di Laccigheghi, e deriva insino al fiume Drino per drittura. Dalla parte Occidentale confina parimente con la Diocesi del vescovato di Scuttari mediante il Pantano Casticuccia per mezzo la villa di Cuculi, per foglietta maggiore, cioè albero grande, in nostra lingua, d' olmò, e di piu con il vescovato Sappatense, mediante il ponte della villa di Blinisdi, e per luogo detto Stogh, cioè Sambucco, e per torrente detto Chissoeba, e per Palumbo, e per S. Nicolò

ANNO CHRISTI 1703.

colò de Calami, ed à drittura al ponte di Lecca, o pure a drittura al viaggio detto Siffa, e deriva al fiume Drino, per la costa di monte negro tra Ballani, e Fandi picciolo, ed Elia al fiume Confni.

Chiese, che appartengono alla Diocesi del vescovato d' Alessio contenute fra li soprascritti confini. Sanctus Nicolaus Alexii cathedralis. Sanctus Georgius e Sancta Maria de Castello; item Sancta Maria ultra flumen monasterium. Sanctus Joannes de Rennense. Sancta Veneranda de Ballareni. Sanctus Nicolaus de Cacharich. Sancta Eufemia de Calameti. Sanctus Salvator de Velia, Sanctus Joannes de Merchigna, Sancti Cosma, & Damianus de Manthia. Sanctus Blasius de Salumundi, Sanctus Demetrius de Darda, Sanctus Alexander de Bocchiano, & Gaibbi, Sanctus Nicolaus de Soimeno, Sancta Barbara de Pedana, Sanctus Georgius de Ficu. Sanctus Salvator de Rebico, Sanctus Georgius de Cucula, Sanctus Joannes de Bulgari, Sancta Maria de Nderfandina, & de Blexis, Sancta Veneranda, & Sanctus Marcus de Nchtella, Sanctus Alexander supra Montem Miriditarum, Abbatia, Sancta Maria, & Sanctus Marcus de Fandi Vogoli, San. Demetrius de Fandi Maye, Sanctus Paulus, & Sanctus Stephanus de Blinisčti, Sancta Maria de Sperdasa, San. Georgius de Gianula, Sanctus Michael de Castagneti, Sancta Crux ad Flumen Glomesichium, Sanctus Nicolaus de Flumine Calami, Sancta Veneranda de Reja, Sancta Trinitas de Schiesa, & Sancta Maria Magdalena de Barbatiorum, & tandem aliæ quædam destructæ, aliæ vero parvi momenti inter supradictos terminos dioecesis Alexiensis.

Verum cum aliqua difficultas oriretur circa totalem executionem supradictæ commissionis sacræ congregationis, præcipue circa nonnullas ecclesias, quarum jura episcopalia prætendebat idem illustrissimus, & reverendissimus Albanensis suos prædecessores habuisse per immemorabilem possessionem, habita etiam accurata consideratione locorum, & populorum, perpensis quoque incommodis facile emersuris, si ipsa adamussim, & integre demandaret executioni, ob bonum pacis, & concordiæ tam ipsorum illustrissimorum, & reverendissimorum episcoporum; quam animarum illis commissarum, & ad vitanda scandala multoties hac de causa orta, prædictus illustrissimus, & reverendissimus Albanensis, seu Crojensis, tanquam filius obedientiæ, sciens rem gratissimam facturum sanctæ sedi apostolicæ, & sacræ congregationi de propaganda Fide, virtute ejus commissionis per se, & successores suos, sponte, & libere cessit, & reliquit curæ, & jurisdictioni illustrissimi & reverendissimi domini episcopi Alexiensis ecclesias infrascriptas, videlicet S. Mariam de Nderfandina, S. Alexandrum supra montem Miriditarum abbatiam, sanctam Mariam, & sanctum Marcum de Fandi Vogoli, S. Demetrium de Fandi Maye, S. Paulum, & sanctum Stephanum de Blinisčti a Se, & a prædecessoribus suis olim possessas cum omnibus prædiis, possessionibus, juribus, & pertinentiis suis, itaut in ipsis habeat, & exerceat

A per se, vel per substitutos suos libere, & pacifice omnia, & quæcunque jura episcopalia, tanquam proprius episcopus, & ordinarius earum. Ex altera vero parte illustrissimus, & reverendissimus dominus episcopus Alexiensis cessit, & reliquit eidem illustrissimo, & reverendissimo domino episcopo Albanensi, seu Crojensi omnia jura, rationes, actiones, & prætensiones, quas quomodocunque, & qualitercunque habuit, aut habere potuit supra ecclesias sancti Georgii de Cucula, sancti Joannis de Bulgaris, sanctæ Mariæ de Laffineghi, sanctæ Venerandæ, & sancti Marci de Nchtella, sancti Blasii, seu sancti Alexandri de selita parochialis, itaut sint, & intelligantur jurisdictionis ordinariæ

B prædicti illustrissimi, & reverendissimi episcopi, et ecclesiæ Albanensis, seu Crojensis, cui perpetuo incorporatæ, & annexæ existant, ac præfatus episcopus in eis omnia jura episcopalia, licite, libere, et pacifice exercere valeat, nec ullo unquam tempore sub quovis quæsito colore possit hac de re a quocunque molestari, seu inquietari. Insuper supradictus illustrissimus dominus Albanensis, seu Crojensis promisit, & se obstrinxit curare, & facere, ut tam ecclesiastici, quam seculares cedant, & relinquant omnia prædia, possessiones, & jura quomodolibet pertinentia ad ecclesiam abbatialem Sancti Salvatoris de Rebico, adstringen-

C do illos ad relaxationem dictorum bonorum per censuras ecclesiasticas, & alias poenas contentas in sacris canonibus contra invasores, & detentores bonorum ecclesiasticorum. Et pariter ipse illustrissimus, & reverendissimus Alexiensis spondet, & promittit, se officio veri, & bonis Pastoris functurum, in commonendis, & persuadendis Miriditis, præcipue illis, qui parochiæ Sanctæ Mariæ de Nderfandina subjecti sunt, ne hostiliter fines, & subditos ipsius illustrissimi & Reverendissimi Albanensis invadant, & versa vice idem pollicitus est ipse Illustrissimus, & Reverendissimus Albanensis, ut subditi ipsorum quiete, & pacifice, sic ut

D decet Christi Fideles, imposterum vivant. Nec quilibet dictorum reverendissimorum episcoporum possit ullo pacto facere exactiones, seu quovis modo se intromittere in ecclesiis, seu parochiis alterius, & ita promiserunt, & se in verbo veritatis adstrinxerunt exequi imposterum, & observare omnia, & singula præmissa sub obligatione in forma cameræ Apostolicæ, & non solum hoc, sed omni meliori modo, & jure, volentes, & intendentes, ut pro expressis, & nominatis habeantur, omnia, & singula, quæ hic de Jure, seu de stilo Curiæ Romanæ, & ad majorem firmitatem, & validitatem hujus transactionis, & conventionis,

E exprimenda essent. In quorum fidem propriis etiam manibus se subscripserunt, die, mense, & anno, quibus supra.

Ita est Nos Fr. Benedictus Episcopus Alexiensis, qui supra manu propria.

Ego Fr. Marcus Scura Episcopus Albanensis, ac etiam totius Dirrachiensis Provinciæ administrator, qui supra, manu propria.

ANNO CHRISTI 1703.

Ego

Ego D. Marcus Gianfius fui præsens.
Ego D. Jacobus Jfius sacerdos fui præsens.

Loco ✠ Sigilli.

Ego Franciscus de Leonardis archidiaconus Traguriensis, & commissarius sacræ congregationis de Propaganda Fide, qui supra, de mandato etiam suprascriptorum illustrissimorum, & reverendissimorum dominorum episcoporum hoc publicum transactionis instrumentum in hanc formam redegi, manuque mihi fida transcripsi, ac proprio sigillo, quo in similibus uti soleo munivi, & in fide me subscripsi.

F. Hyacinthus a Cespitello missionarius apostolicus prosecretarius.

Litteræ instrumentales decisivæ confinium inter episcopatum Sappatensem, & Alexiensem.

IN Christi nomine Amen. Anno a Nativitate ejusdem 1638. Indictione 6. die vero 20. Decembris actum Sappæ in ædibus episcopalibus coram me Francisco de Leonardis archidiacono Traguriense, & in hac causa commissario sacræ congregationis de Propaganda Fide, nec non coram admodum reverendo patre fratre Hyacintho a Cespitello ordinis minorum strictioris observantiæ missionario apostolico in Epiro, & coram infrascriptis testibus specialiter ad hoc vocatis, & rogatis: ibique personaliter constituti Illustrissimus, & reverendissimus Dominus Fr. Benedictus Ursinus Ragusinus episcopus Alexensis ex una parte, ac Illustrissimus, & reverendissimus dominus Franciscus Blancus episcopus Sappatensis ex altera, ob bonum pacis, & per modum pacificæ concordiæ, sponte &c. voluntarie &c. per se, & successores suos omni meliori modo &c. devenerunt ad infrascripta pacta, transactiones, & conventiones, salvo tamen semper, & quatenus opus fuerit, consensu, & beneplacito sedis apostolicæ, & præfatæ sacræ congregationis, videlicet, Dum diu controversum fuerit, & variæ lites, & diffidia intercesserint, tam inter supradictos illustrissimos, & reverendissimos episcopos Alexiensem, & Sappatensem, super fines, & limites utriusque ecclesiæ, & jura episcopalia in diversis ecclesiis, tam parochialibus, quàm simplicibus, intra eosdem terminos, seu fines existentibus: cumque tandem supradicta sacra congregatio per expressas litteras sub data 24. Aprilis 1638. quarum executionem mihi supradicto archidiacono mandavit, ipsi illustrissimo, ac reverendissimo episcopo Sappatensi commiserit, ut observaret fines, & terminos, in folio sibi transmisso, descriptos, ac cederet ecclesias in eodem folio enunciatas, curæ, & jurisdictioni episcopi Alexiensis: Tenor autem litterarum, & folii annexi sequitur. A tergo: All' illustri, e reverendissimi signori come fratelli monsignori li vescovi Sappatensi, e d' Albania. Essendosi in questa sacra congregazione esaminata con diligenza la differenza de' confini, che hanno le signorie vostre con monsignor Fra Benedetto vescovo d' Alessio, è parso a questi eminentissimi Signori, che li confini notati nell' aggiunto foglio, siano ben provati a favore del suddetto vescovo d' Alessio, & che le Chiese nel medemo foglio nominate, apartenghino a quello. Però non essendo bene, che le Signorie Vostre contendino più sopra li suddetti confini per lo scandolo, che possono ricevere non solo li Fedeli, ma gl' Infedeli ancora, e per molti gravi inconvenienti, che sogliono succeder da simili contese, e massime in coteste parti sotto del Turco, la medema sagra Congregazione desidera, che si quietino, ed osservino li sudetti confini, e lascino alla detta cura del vescovo d' Alessio le chiese nel detto foglio enunciate, sicure di far cosa gratissima all' istessa sagra Congregazione, e per fine me le offero, e raccomando. Roma li 24. Aprile 1638. Delle Vostre Signorie come Fratello il cardinal Antonio Barberino, Francesco Ingoli secretario. Ad latus vero: vescovi d' Albania, e Sappatense. Foglio: confini del Vescovato d' Alessio. Dalla parte orientale confina per parte del mare con le diocesi del Vescovato di Croja, mediante il fiume Màtia, caminando per S. Giorgio di Cucula, tra il detto fiume Màtia, e Fandi, per San Nicolò di Massagni, e S. Maria di Lavibeghi, e deriva insino al fiume Drino per drittura. Dalla parte occidentale confina parimente con la diocesi del vescovato di Scutari mediante il Pantano Casticuccia per mezzo la villa di Cuculi, per foletta maggiore, cioè albero grande, in nostra lingua, detto Olmo, e di piu con il vescovato Sappatense, mediante il Ponte della villa di Blinischi, e per luogo detto Stogh, cioè Sambuco, e per torrente detto Chisobla, e per Palumbo, e per S. Nicolò de Calameti, ed a dirittura al Ponte di Lecca, e pure a dirittura al viaggio detto Sisaco, e deriva al fiume Drino, per la costa del Monte negro tra Balani, e Fandi picciolo, e Talia, al fiume Cosmi. Chiese, che appartengono alla diocesi del vescovato d' Alessio contenute dalli sopradetti confini. Sanctus Nicolaus Alexii cathedralis, sanctus Georgius, & sancta Maria de Castello; item sancta Maria ultra flumen, monasterium, sanctus Joannes de Renesi, sancta Veneranda de Baldreni, sanctus Nicolaus de Cacarichi, sancta Euphemia de Calameti, sanctus Salvator de Velia, sanctus Joannes de Merchigne, sancti Cosma, & Damianus de Màtia, sanctus Blasius de Salomundi, sanctus Demetrius de Darda, sanctus Alexander de Bochiano, & Gaibbi, sanctus Nicolaus de Zoimeni, sancta Barbara de Pedana, sanctus Georgius de Fico, sanctus Salvator de Rebico, sanctus Georgius de Cucula, sanctus Joannes de Bulgari, sancta Maria de Nderfandina, e di Blesci, sancta Veneranda, & sanctus Marchus de Nchtella, sanctus Alexander super montem Miriditarum, abbatia, sancta Maria, & sanctus Marcus de Fandi Vogole, sanctus Demetrius de Fandi Maye, sanctus Paulus & san-

ANNO CHRISTI 1703.

& sanctus Stephanus de Blinisti, sancta Maria de Sperdasa, sanctus Georgius de Giunale, sanctus Michael de Castagneti, sancta Crux ad flumen Glomisichia, sanctus Nicolaus de flumine Calamai, sancta Veneranda de Reeia, sancta Trinitas de Schiesa, & sancta Maria Magdalena de Barbiciori, & tandem aliæ quædam destructæ, aliæ vero parvi momenti inter supradictos terminos dioecesis Alexiensis.

Verum cum aliqua difficultas oriretur circa totalem executionem supradictæ commissionis, præcipuæ circa nonnullas ecclesias, & villas, quarum jura episcopalia prætendebat idem reverendissimus Sappatensis, suos prædecessores habuisse per immemorabilem possessionem, habita etiam accurata consideratione locorum, & populorum, perpensis quoque incommodis facile emersuris, si ipsa adamussim executioni mandaretur, ad vitanda scandala multoties hac de causa orta, prædictus reverendissimus Alexiensis per se, & successores suos sponte, & libere cessit, & reliquit eidem illustrissimo, & reverendissimo episcopo Sappatensi omnia jura, rationes, & actiones, & prætentiones, quæ quomodocunque, aut qualitercunque habuit, & habere potuit super villam Blinisti infra Pontem a parte orientis, & meridiei, & supra villam Trosciani ecclesiam sancti Nicolai de flumine Calami, & ecclesias, & villas terræ Spassi inter flumen Gona, & flumen Lumi, ita ut sint, & intelligantur jurisdictionis ordinariæ prædicti reverendissimi domini episcopi, & ecclesiæ Sappatensis, cui perpetuo incorporatæ, & annexæ existant, ac præfatus episcopus in eis omnia jura episcopalia, licite, libere, & pacifice exercere valeat, nec ullo unquam tempore, sub quovis quæsito colore, possit super his a quocunque molestari, seu inquietari. Ex altera vero parte ipse illustrissimus, & reverendissimus episcopus Sappatensis, tanquam filius obedientiæ sciens se rem gratissimam facturum sanctæ sedi apostolicæ, & sacræ congregationi supradictæ, virtute ejus commissionis per se, & successores ejus sponte, & libere cessit, reliquit curæ, & jurisdictioni illustrissimi, & reverendissimi episcopi Alexiensis, & ejus successoribus cæteras omnes ecclesias in supradicto folio annotatas, & præcipue villam de Bardagni nuncupatam in parochiali ecclesia Calameti cum omnibus prædiis, possessionibus, juribus, & pertinentiis suis, ita ut in ipsis habeat, & exerceat per se vel per substitutos suos libere, & pacifice omnia, & quæcunque jura episcopalia, tanquam primus episcopus, & ordinarius eorum, & ita promiserunt, & se in verbo veritatis adstrinxerunt exequi imposterum, et observare omnia et singula præmissa sub obligatione in forma cameræ apostolicæ, non solum hoc, sed omni meliori modo, et jure, volentes, et intendentes, ut pro expressis, et nominatis habeantur omnia, et singula, quæ de jure, seu de stilo curiæ ad majorem firmitatem, et validitatem hujus transactionis, et pacificæ conventionis, exprimenda essent. Ecclesiæ autem contentæ inter flumen Gloska, & flumen Lumi terræ de Spassi sunt, sanctus Elias de Pista, sanctus Joannes de Medula, sancta Maria de sancta Maria, sancta Crux de Cruce, Sanctus Sebastianus de villa Datana, sancta Barbara de Schieja, sanctus Stephanus, et sanctus Demetrius de Spassi, Sancta Ruena de Monte Rueno, & si quæ aliæ sunt inter dictos terminos. In quorum fidem propriis manibus se subscripserunt, die, mense et anno, quibus supra.

Ita est nos Fr. Benedictus Ursinus episcopus, qui supra &c.

Ita est nos Franciscus episcopus Sappatensis, qui supra &c.

Jo Lecca Lumeri chierico fui presente.
Jo Marco chierico fui presente.

Loco ✠ Sigilli.

Ego Franciscus de Leonardis archidiaconus, & commissarius, qui supra, auctoritate etiam supradictorum illustrissimorum, & reverendissimorum episcoporum, in hanc formam hoc publicum transactionis instrumentum redegi, manu mihi fida transcripsi, proprio sigillo munivi, & me subscripsi.

F. Hyacinthus a Cespitello missionarius apostolicus prosecretarius.

IN-

ANNO CHRISTI 1720.

INNOCENTIUS PAPA XIII.

Sedit ab anno 1721. uſque ad 1724.

BENEDICTUS PAPA XIII.

Sedit ab anno 1724. uſque ad 1730.

SYNODUS PROVINCIALIS RUTHENORUM HABITA IN CIVITATE ZAMOSCIÆ

Anno MDCCXX.

AD SS. D. N. BENEDICTUM PP. XIII.

BEATISSIME PATER.

Ex Romana edit dicata Benedicto PP. XIII. an. 1724.

OPus, beatiſſime pater, Clementis XI. juſſu, & auſpiciis feliciter inchoatum, ſed Innocentii XIII. præceſſoris tui favente numine felicius conſummatum, feliciſſime ſub hiſce ſupremi regiminis tui primordiis in lucem edendum, tibi uni, jure quidem optimo, debitum, convenienſque munus eſt. Illam enim Petri ſedem egregie aſcendiſti, quæ licet juxta humanarum omnium rerum volubilitatem, ac vices, nunc iſti, nunc illi ſit viſibiliter adjudicata moderatori, dum hæc generatio advenit, illa præterit, eadem tamen ſemper eſt, atque uni inviſibili capiti Chriſto Domino firmiſſime copulata, ad conſummationem uſque ſæculorum firmitatem ſuam ſervabit indemnem. Quapropter ſive ea recenſeas, quæ Clemens XI. (Eximium ſane eccleſiæ Decus) magnanimitate ſua, zelo, atque amoris ergo in Ruthenam gentem pro convocanda provinciali hac ſynodo contulerit; ſive illa perpendas, quæ ad eandem numeris omnibus abſolvendam non impar præceſſori ſuo Innoc. XIII. ſuppeditarit, tua ſunt, tua fiunt, tibi debentur; eo vel maxime, quia nulla ſit in hoc opere pars, quæ peculiaribus tuis laudibus carere poſſit. Scelerum damnationem, confutationemque errorum complectitur; quos nedum, vel ab incunabulis averſatus es; ſed exemplo tuo ipſis eccleſiæ hoſtibus reverendo, præfocaſti; quinimmo ſingulari doctrina, expolitaque dicendi ratione, ſive publicis patefacta typis, ſive oretenus ovibus tuis noctu, diuque per amoena viarum, atque aſpera montium, vel obſtrepentibus pluviis, vel æſtu Solis ſæviente adminiſtrata, extinguendos prorſus accepiſti: ſummorum pontificum decreta, ac jura commemorat, quorum authoritatem, quæ, toto exultante orbe, tua nunc eſt, nedum apprime reveritus es; ſed exequutioni amuſſim mandari, nec latum unguem præteriri, eccleſiaſticæ libertatis vindex acerrimus mire juſſiſti. Hoc in opere plurimorum conciliorum acta, fines, & canones referantur ad repellendos abuſus, ad conformandos mores, ac præſertim ad collabentes nonnullos reparandos ritus, ceremonias, diſciplinas; quæ ſacramentorum mundiciem, altarium decus, ac ſacrarum ſolemnitatum concernunt hierarchiam. Nonne omne ſtudium tuum, ac ſedulitatem contuliſti, ut ſincera Chriſti fides, & apoſtolica traditio incorrupta ſervaretur; ut ſanctior diſciplina refloreſceret, atque eccleſia Dei vere tanquam ſponſa ornata viro ſuo, ſicut in miniſtrorum puritate, inceſſu, ac forma; ita in templorum ornatu, & præſtantia, atque ſacri muneris omnigena honeſtate undequaque niteſceret. Excipe igitur, beatiſſime pater, Ruthenæ gentis meæ, imo tuæ potius, iſthæc vota, ſubmiſſionis, atque obedientiæ argumenta, ne rivulus (ut advertebat S. Cyprianus) a fonte diviſus putreſcat, neve ramus ab arbore reciſus areſcat. Interim cum grege meo Deum deprecor, ut te pontificem Maximum in iſthac rerum tempeſtate ſummopere opportunum, ac miris ſane modis nobis datum, eccleſiæ diu incolumem ſervet, & fauſtis ſemper ominibus ad majora jugiter provehat incrementa.

Sanctitatis veſtræ domini mei clementiſſimi

Scabellum Pedum, & exorator indefeſſus
Leo archiepiſcopus Metropolitanus totius Ruſſiæ m. pp.

ANNO CHRISTI 1720.

BENEDICTUS PP. XIII.

ANNO CHRISTI 1720.

Ad futuram rei memoriam.

APostolatus officium, quod inscrutabili Divinæ Sapientiæ, atque bonitatis altitudo humilitati nostræ committere dignata est, salubriter exequi adjuvante Domino jugiter satagentes, illa quæ a catholicis antistitibus in partem sollicitudinis nostræ vocatis pro felici Dominici gregis sibi commissi regimine, ac Christianæ religionis, catholicæque Fidei propagatione, & progessu prudenti, providaque pietate salubriter constituta, & ordinata esse noscuntur, ut firma, atque stabilia persistant Apostolici muniminis nostri patrocinio libenter roboramus. Exponi siquidem nobis nuper fecit venerabilis Frater modernus metropolita Russiæ, quod ipse una cum venerabilibus Fratribus episcopis Ruthenis unitis sub præsidentia venerabilis pariter Fratris Hieronymi archiepiscopi Edessen. tunc in regno Poloniæ sedis apostolicæ cum facultatibus Legati de latere nuncii pro felici, salubrique Christi fidelium earumdem partium curæ suæ pastorali commissarum in via mandatorum Domini directione & christianæ Fidei, ac religionis propagatione, piorumque operum progressu, & incremento synodum provincialem Ruthenam in Civitate Zamosciæ Anno MDCCXX. celebravit, multaque in illa statuta, decreta, & ordinationes edidit. Cum autem sicut eadem expositio subjungebat prædictus modernum metropolita præmissa quo firmius subsistant, & serventur exactius apostolicæ confirmationis nostræ patrocinio communiri summopere desideret, nos piis ejusdem metropolitæ votis hac in re quantum cum Domino possumus, favorabiliter annuere, eumque specialibus favoribus, & gratiis prosequi volentes, & a quibusvis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis a jure, vel ab homine quavis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequen. harum serie absolventes, & absolutum fore censentes, supplicationibus ejus nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, tam de venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium negotiis de Propaganda Fide præpositorum, quam concilii Tridentini Interpretum, qui synodum Ruthenam prædictam prævio maturo examine plenissime approbarunt, consilio, synodum hujusmodi a dicto moderno metropolita celebratum (ut prætenditur) omniaque, singula in ea edita statuta, ordinationes, & decreta, auctoritate apostolica tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque inviolabilis apostolicæ firmitatis robur adiicimus, ita tamen quod per nostram prædictæ synodi confirmationem nihil derogatum esse censeatur constitutionibus Romanum pontificum prædecessorum nostrorum, & decretis conciliorum generalium emanatis super ritibus Græcorum, quæ non obstante hujusmodi confirmatione semper in suo robore permanere debeant, ac salva semper in præmissis auctoritate congregationum eorundem cardinalium. Decernentes easdem præsentes literas, ac synodum, in eaque edita statuta, ordinationes, & decreta hujusmodi semper firma, valida, & efficacia existere, & fore, suosque plenarios, & integros effectus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis, ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spectabit in omnibus, & per omnia inviolabiliter, & inconcusse observari. Sicque in præmissis per quoscumque judices ordinarios, & delegatos etiam causarum cameræ Apostolicæ auditores judicari, & definiri debere, ac irritum, & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus apostolicis, ac in universalibus, provincialibusque, & synodalibus conciliis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus, & ordinationibus, cæterisque contrariis quibuscumque. Volumus autem, ut præsentium literarum transumptis, seu exemplis etiam impressis, manu alicujus Notarii publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate ecclesiastica constitutæ munitis, eadem prorsus fides in judicio, & extra adhibeatur, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Datum Romæ apud sanctam Mariam majorem sub Annulo Piscatoris die XIX. Julii MDCCXXIV.

Pontificatus Nostri Anno Primo.

F. Card. Oliverius.

De-

Decretum sacræ congregationis generalis de Propaganda Fide habitæ die 1. Martii 1723.

REferente eminentissimo, & reverendissimo domino, domino cardinali Nicolao Spinola acta, & decreta synodi provincialis Ruthenæ habitæ anno 1720. in Civitate Zamosciæ, præsidente R. P. D. Hieronymo Grimaldo archiepiscopo Edesseno sanctæ sedis in regno Poloniæ, & magno ducatu Lituaniæ, cum facultatibus legati de latere nuncio; eminentissimi Patres sacræ congregationis de Propaganda Fide, quibus a Sa. m. Clemente papa XI. vigore literarum in forma Brevis sub die 20. Martii 1716. hujusce synodi cura, examen, & approbatio reservata fuerat, prævio maturo examine, prædictam synodum plenissime approbarunt, necnon Typis, & sumptibus ejusdem sacræ congregationis imprimendam esse decreverunt; statuentes insuper supplicandum esse sanctissimo pro apostolica confirmatione ipsius synodi per literas in forma Brevis: in iis tamen, si sanctitati suæ placuerit, inferendo clausulam, quod per apostolicam præfatæ synodi confirmationem nihil derogandum esse censeatur, constitutionibus summorum Pontificum, & decretis conciliorum generalium, emanatis super Ritibus Græcorum, quæ, non obstante hujusmodi confirmatione, semper in suo robore debeant permanere.

Quam sacræ congregationis sententiam sanctissimo domino nostro papæ Innocentio XIII. relatam per R. P. D. Petrum Aloysium Carafa archiepiscopum Larissæ prædictæ sacræ congregationis secretarium, in audientia habita die 10. ejusdem mensis, & anni, Sanctitas sua benigne approbavit, & apostolicam antedictæ synodi confirmationem per literas in forma Brevis, juxta petita, expediri mandavit.

Datum Romæ ex ædibus dictæ sacræ congregationis die 4. Martii 1724.

Joseph cardinalis Sacripantes Præfectus.

Locus † Sigilli.

Petrus Aloysius archiepiscopus Larissæ Secretarius.

Decretum Sacræ Congregationis S. Concilii Tridentini.

PRovincialem Synodum habitam anno 1720. in Civitate Zamocien., præsidente archiepiscopo Edesseno S. sedis apostolicæ in regno Poloniæ, & magno ducatu Lituaniæ cum facultatibus legati de latere Nuntio, eminentissimi DD. cardinales Tridentini concilii interpretes, quorum id munus est ad tramites Bullæ sa. me: Sixti V. quo decuit studio, ac diligentia considerarunt, perpensoque elaborato suffragio eminentissimi D. cardinalis Bellugæ albo sacræ congregationis concilii adscripto, cui revisionis synodi cura fuerat demandata, censuerunt, ut quoties sanctissimo Domino nostro prædictam synodum provincialem confirmare placeret per literas apostolicas in forma Brevis in iisdem literis clausula adderetur, si sanctitati suæ videbitur, quod per apostolicam hujusce synodi confirmationem nihil derogatum esse censeatur constitutionibus summorum Romanorum pontificum, & decretis conciliorum generalium emanatis super ritibus Græcorum, quæ, non obstante hujusmodi confirmatione, semper in suo robore debeant permanere, & in eorum fidem nos Curtius S. R. E. diaconus cardinalis Origus memoratæ S. congregationis concilii præfectus has præsentes fieri, & per infrascriptum R. P. ejusdem sacræ congregationis Secretarium subscribi, nostrique consueti Sigilli fecimus impressione muniri. Datum Romæ hac die 5. Decembris 1722.

Curtius Cardinalis Origus Præfectus.

Loco † Sigilli.

Prosper de Lambertinis secretarius.

ORA-

ORATIO
REVERENDISSIMI DOMINI
HIERONYMI GRIMALDI
ARCHIEPISCOPI EDESSENI, NUNCII APOSTOLICI,
Habita ad patres in ſynodo congregatos.

Reverendiſſimi Patres.

SAcerdos in æternum Chriſtus dominus noſter tam ardenter eccleſiam ſuam dilexit, ut antequam ad coelos aſcenderet, nobis promiſerit, ubi duo, vel tres erunt in ipſius nomine congregati ſe futurum in medio eorum. Promiſſio tam provida, ac benigna nullum nobis relinquit dubitandi locum, quin non humano, ſed Divino factum fuerit conſilio, ut ad hanc conveniremus urbem, atque in his ædibus ſacris habendæ Synodi, quæ variis, gravibuſque de cauſis adhuc dilata fuerat, initium faceremus.

Longam poſt annorum ſeriem tandem aliquando illuxiſſe diem hunc feliciſſimum eo majori perfundor lætitia, quod tam vehementer a vobis exoptatus fuerit, ac flagitatus, ut illius videndi cauſa non leve contagionis, mortiſque periculum contempſeritis. Tantus & tam incredibilis ardor, ac zelus ſatis oſtendunt nihil vobis eſſe animarum ſalute carius, nec quidquam optatius, quàm id, *quod periit requirere, quod abjectum eſt reducere, quod confractum eſt alligare, quod infirmum eſt conſolidare, quod pingue, ac forte eſt cuſtodire.*

Nulla eſt ad hunc eximium, ſanctumque finem aſſequendum aptior via, nulla præclarior, nulla ſacris canonibus congruentior ea, quam firmo, conſtantique animo inire ſtatuiſtis; natura enim ducimur, ac ratione ipſa, ut ad eas, quas de rebus gravioris momenti habemus deliberationes, alios adhibeamus; quoniam ſi ad judicium noſtrum multorum acceſſerit ſententia, deliberatio non ſolum eſt cautior, ſed plus etiam habet auctoritatis, ac ponderis apud eos, quibus maxime conſultum cupimus.

Verum quamvis ad diſciplinam eccleſiaſticam, veramque pietatem reſtituendam, ac extirpandos errores, vel temporum calamitate, vel hominum fraude invectos, concilia ſint remedia ſaluberrima, tamen quoniam ex iis exiguus dumtaxat fructus percipitur, niſi miniſtri Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei vitæ, ac morum integritate, ac ſacrorum canonum, divinorumque præceptorum obſervantia populis exemplo præluceant, videtis, reverendiſſimi patres, permagni intereſſe vos attendere vobis, ſi voueritis proſpicere Gregi, in quo vos Spiritus ſanctus poſuit epiſcopos regere eccleſiam Dei, quam aquiſivit ſanguine ſuo.

Sanctiſſimus dominus noſter, qui (ut ex ipſius Brevi cognoſcetis) ſummis extulit laudibus conſilium, quod de habenda ſynodo ſuſcepiſtis, meque huic coram adeſſe, ac nomine ſuo præſidere voluit, tantopere quidem confidit vos miniſterium, quod in domino accepiſtis, expleturos, ut paternæ vocis calcar nequaquam vobis admovendum eſſe judicarit.

Quoniam tamen SS. PP. veſtrorum, quos ætas omnis ſuſpiciet, ac venerabitur, memoria non poteſt vobis non eſſe jucundiſſima, liceat mihi eos vobis ob oculos ponere, ut in hanc pulcherrimam intuentes imaginem facilius, & clarius, pergatis tum vobis, tum Gregis veſtri commodis, ac ſaluti conſulere. Erant integri, modeſti, humiles, irreprehenſibiles, in oratione, & lectione aſſidui, in alienæ ſalutis cura, & cogitatione defixi, non ſuperbi, non iracundi, non vinolenti, neque turpis lucri cupidi, ſed hoſpitales, benigni, ſobrii, juſti, Sancti, continentes; in domeſtico cultu, ac victu parci, in alios benefici, & liberales; paſcebant Gregem Dei, providentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum, neque ut dominantes in cleris, ſed forma facti Gregis ex animo.

Porro cum tot, tantarumque virtutum radix ſit Fides, primum illud vobis eſt jaciendum, tanquam firmiſſimum ædificii ſacri fundamentum, ut hæreſes omnes, quæ a conciliis oecumenicis damnatæ ſunt, deteſtemini, ac quæcumque ab iis fuerant definita recipiatis, veramque obedientiam ſpondeatis Romano pontifici Chriſti vicario, Fidemque, ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, ex ſacrorum canonum præſcripto, ac juxta formam propoſitam a San. mem. Urbano VIII. profiteamini.

Deinde facere non poſſum, quin a vobis reverendiſſimi Patres, vehementer petam, ut conjunctiſſimis animis, æquali zelo, tamquam uno paſtorali, epiſcopalique ſpiritu intenſi omnes in eam curam incumbatis, ac ſtrenuam, ſedulamque ponatis operam, ut gra-

ANNO CHRISTI 1720.

graves abusus, qui in sacrorum Ministrorum electiones, & ordinationes, non sine magno Animarum detrimento, quemadmodum probe nostis, irrepserunt, e vestris dioecesibus eliminentur quamprimum, ac penitus e medio tollantur, sacerdotesque, & populi regimini vestro commissi, ad sincerum cultum orthodoxæ religionis, atque ad illibatam, integramque catholici ritus professionem revocentur.

Reliquum est ut D. O. M., qui jussit seniores septuaginta ad ostium tabernaculi foederis a Moyse convocari, illisque eodem in loco commorantibus adesse, atque unum, eumdemque spiritum largiri dignatus est; quique apostolis suis unum in locum congregatis Spiritum sanctum misit, eorum mentes illuminavit, corda igne sacro accendit, supplices precemur, ut animos quoque nostros divina luce compleat, bonitate foveat, sapientiaque ita regat, ut concordi voluntate, paribus studiis, uno consilio, eadem vigilantia legationis nostræ munera omnia exequamur, tandemque in coelesti patria ipsum uno ore æternum collaudemus.

Ta-

Taxa Cancellariæ.

Citatio simplex in media Filura: Florenus unus, & medius.

Monitorium simplex: Florenus unus & medius.

Monitorium viso robore: Floreni duo.

Monitorium cum duobus terminis per decretum rationabili, & ex causa post primam citationem concessum: Floreni tres.

Citatio cum tribus terminis, quæ non debet dari sine expresso mandato nostro, aut officii nostri: Floreni tres.

Protestatio ad acta ingrossata, & extradita cum sigillo: Floreni duo.

Mandatum procuræ: Florenus unus, & medius:

Inscriptio causæ ad registrum unius, sive plurium, dummodo ex una citatione, vel rotulo: Florenus unus.

Remissoriæ pro examine testium, sine controversiæ ingrossatione in una Filura: Floreni sex.

Pro examine cujuslibet testis super simplici propositione examinati: Floreni duo.

Si vero super articulis quantumvis magnis: Floreni sex.

Copiæ pro vigintiquatuor rigis in media charta ex utraque parte scripta: Florenus medius.

Similiter solvatur quidquid in acta insinuatur, pro media charta a notis judicialibus uniuscujusque instantiæ terminatæ, decreto interlocutorio in præliminaribus dilationibus Florenus unus.

Decretum excommunicationis sine controversia in contumaciam latum: Floreni sex.

Literæ executoriales cum sententia, post auditas ferias partium controversias lata: Floreni octo.

Declaratoriæ excommunicationis cum insertis canonicis monitionibus in notoriis absque processu judiciario: Floreni decem.

Decretum ex audita utriusque partis controversia cum aliquot instantiis latum, extensum in tribus, & ultra quandoque Filuris: Floreni viginti.

Decretum amplius cum omnibus actibus, examinibus testium, inductionibus, replicationibus, duplicationibus, triplicationibus in decem, viginti, aut triginta Filuris ad proportionem immediati decreti taxari debet.

Instrumentum appellationis: Floreni sex.

Audientia juramenti in cancellaria, ejusque expleti testimonium authenticum: Floreni semiduo.

Pro sublevatione ad tempus: Floreni tres.

Pro absolutione a censuris post præstitam de stando juri submissionem, & parti satisfactionem: Floreni quatuor.

Interdictum in ecclesias, & illius relaxatio pro unoquoque instrumento: Floreni tres.

Arestum, & Aresti relaxatio pro unoquoque: Floreni tres.

Suspensio ab officio, & beneficio: Floreni tres.

Inhibitio cum expressione causæ. Floreni tres.

Inhibitionis relexatio. Floreni tres.

Inscriptio provisionis cum ejus transumpto: Floreni tres.

Pro dimissorialibus sine reditu: Floreni octo.

Pro formatis, seu testimonialibus ordinum: Florenus unus, & medius.

Instrumentum approbationis pro excipiendis confessionibus. Florenus unus.

Commenda alicujus ecclesiæ: Floreni sex.

Literæ cridæ Floreni tres.

Institutionis, seu investituræ literæ: imperialis unus.

Resignatio beneficii, actis ingrossata, & per extractum ex tradita cum juramento: Floreni quinque.

Indultum celebrandi in ecclesiis non consecratis: Florenus unus.

Indultum celebrandi extra ecclesias: Floreni semiduo.

Indultum copulandi sine Bannis, descretioni recurrentis committitur.

Indultum diebus vetitis vescendi carnibus: Floreni duo.

Pro confirmatione Testamentorum ad centum Florenos: Floreni sex.

PRO-

ANNO CHRISTI 1720.

PROFESSIONES FIDEI

Emissæ ab omnibus qui interfuerunt synodo,

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

EGo Leo Kiszka archiepiscopus Metropolitanus Kyoviensis, Haliciensis totiusque Russiæ episcopus Uladimiriensis, & Brestensis, Archimandrita Supraslieusis, firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in Symbolo, quo Sancta Romana ecclesia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ; visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, & Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Veneror etiam, & suscipio universales synodos, prout sequitur, videlicet.

Nicænam primam, & profiteor, quod in ea contra Arium, damnatæ memoriæ, definitum est: Dominum Jesum Christum esse Filium Dei, ex Patre natum Unigenitum, idest, ex substantia Patris natum, non factum, consubstantialem Patri; atque impias illas voces, recte in eadem synodo damnatas esse, quod aliquando non fuerit, aut quod factus est ex iis, quæ non sunt, aut ex alia substantia, vel essentia, aut quod sit mutabilis, vel convertibilis Filius Dei.

Constantinopolitanam primam, secundam in ordine; & profiteor, quod in ea contra Macedonium, damnatæ memoriæ, definitum est, Spiritum Sanctum, non esse servum, sed Dominum; non creaturam, sed Deum; ac unam habentem cum Patre, & Filio Deitatem.

Ephesinam primam, tertiam in ordine, profiteor, quod in ea contra Nestorium, damnatæ memoriæ, definitum est: Divinitatem, & humanitatem ineffabili, & incomprehensibili unione, in una persona Filii Dei, unum nobis Jesum Christum constituisse, eaque de causa Beatissimam Virginem vere esse Dei Genitricem.

Chalcedonensem, quartam in ordine, & profiteor, quod in ea contra Eutychem, & Dioscorum, ambos damnatæ memoriæ, definitum est: Unum, eumdemque Filium Dei, Dominum nostrum Jesum Christum, perfectum esse in Deitate, & perfectum in humanitate, Deum verum, & hominem verum, ex anima rationali, & corpore, consubstantialem Patri secundum Deitatem, eumdem consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia nobis similem, absque peccato, ante sæcula quidem de Patre genitum secundum Deitatem, in novissimis autem diebus, eumdem propter nos, & propter nostram salutem, ex Maria Virgine Dei Genitrice secundum humanitatem, unum, eumdemque Christum Filium Dei unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturæ, & in unam personam, atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum, aut divisum, sed unum, eumdemque Filium, & Unigenitum, Deum verum Dominum Jesum Christum.

Item ejusdem Domini nostri Jesu Christi Divinitatem, secundum quam consubstantialis est Patri, & Spiritui Sancto, impassibilem esse, & immortalem; eumdem autem crucifixum, & mortuum tantummodo secundum carnem, ut pariter definitum est in dicta synodo, & in epistola Sancti Leonis Romani Pontificis, cujus ore, Beatum Petrum loquutum esse, Patres in eadem synodo acclamaverunt. Per quam definitionem damnatur impia hæresis illorum, qui Trisagio ab Angelis tradito, & in præfata Chalcedonensi synodo decantato, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immortalis, miserere nobis, addebant: Qui crucifixus est pro nobis; atque adeo Divinam naturam trium personarum passibilem asserebant, & mortalem.

Constantinopolitanam secundam, quintam in ordine, in qua præfatæ Chalcedonensis synodi definitio renovata est.

Constantinopolitanam tertiam, sextam in ordine, & profiteor, quod in ea contra Monothelitas definitum est: In uno eodemque Domino nostro Jesu Christo duas esse naturales voluntates, & duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfuse, & humanam ejus voluntatem non contrariam, sed subjectam Divinæ ejus atque omnipotenti voluntati.

Nicænam secundam, septimam in ordine, & profiteor, quod in ea contra Iconoclastas definitum est: Imagines Christi, ac Deiparæ Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, & venerationem impertiendam.

Constantinopolitanam quartam, octavam in ordine, & profiteor in ea Photium merito

ANNO CHRISTI 1720.

to fuisse damnatum, & Sanctum Ignatium Patriarcham restitutum.

Veneror etiam, & suscipio omnes alias universales synodos auctoritate Romani Pontificis legitime celebratas, & confirmatas, & præsertim Florentinam synodum, & profiteor, quæ in ea definita sunt, videlicet: quod Spiritus Sanctus ex Patre, & Filio æternaliter est, & essentiam suam, suumque esse subsistens habet ex Patre simul, & Filio, & ex utroque æternaliter, tanquam ab uno principio, & unica spiratione procedit.

Item dictionem illam (Filioque) veritatem declarandi gratia, & imminente necessitate, licite, & rationabiliter symbolo fuisse appositam.

Item in azymo, sive fermentato pane triticeo, Corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ ecclesiæ, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.

Item si vere pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorum animas pœnis purgatorii post mortem purgari; &, ut a pœnis hujusmodi releventur, prodesse eis Fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet Sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum ecclesiæ instituta; illorumque animas, qui post Baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quæ post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ, sunt purgatæ, in Cœlum mox recipi, & intueri clare ipsum Deum Trinum, & Unum sicuti est, pro meritorum tamen diversitate, alium alio perfectius; illorum autem animas, quie in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.

Item sanctam apostolicam sedem Romanum pontificem in universum orbem tenere Primatum, & ipsum Romanum pontificem successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum patrem, ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam, ut eadem Florentina synodus asserit, in gestis oecumenicorum conciliorum, in sacris canonibus continetur.

Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicæ Legis cæremonias, sacra sacrificia, & sacramenta, Domino nostro Jesu Christo adveniente, cessasse, & post promulgatum Evangelium, sine peccato observari non posse. Ejusdem etiam legis veteris ciborum mundorum, & immundorum differentiam ad cæremonialia pertinere, quæ surgente Evangelio transierunt.

Illam etiam apostolorum prohibitionem, ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato illi tempori congruisse, ut inter Judæos, & Gentiles dissensionis materia tolleretur. Cujus apostolicæ prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus.

Pariter veneror, & suscipio Tridentinam synodum, & profiteor quæ in ea definita, & declarata sunt, & præsertim offerri Deo in missa verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis, & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento (juxta fidem, quæ semper in ecclesia Dei fuit) contineri vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, una cum anima, & Divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia aptissime transubstantiationem appellat, & sub unaquaque specie, & singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri.

Item septem esse novæ legis sacramenta a Christo Domino nostro instituta ad salutem humani generis, quamvis non omnia singulis necessaria, videlicet: Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem iterari non posse.

Item Baptismum esse necessarium ad salutem, ac prohinde si mortis periculum immineat, mox sine ulla dilatione conferendum esse, & a quocunque, & quandocumque suo debita materia, forma, & intentione collatum esse validum.

Item Sacramenti matrimonii vinculum indissolubile esse, & quamvis, propter adulterium, hæresim, aut alias causas possit inter conjuges thori & cohabitationis, separatio fieri, non tamen illis aliud matrimonium contrahere fas esse.

Item apostolicas, & ecclesiasticas traditiones suscipiendas esse, & venerandas. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum, Christiano populo maxime salutarem esse.

Pariter, quæ de peccato originali, de justificatione, de sacrorum librorum tam veteris, quam novi Testamenti Indice, & interpretatione, in prædicta Tridentina synodo definita sunt, suscipio, & profiteor.

Cætera item omnia suscipio, & profiteor, quæ recipit, & profitetur sancta Romana ecclesia, simulque contraria omnia, & schismata, & hæreses ab eadem ecclesia damnatas, rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, reiicio, & anathematizo.

Insuper Romano pontifici Beati Petri Principis Apostolorum successori, ac Jesu Christi vicario veram obedientiam spondeo, ac juro.

Hanc Fidem catholicæ ecclesiæ, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram, & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in meo munere spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, me curaturum.

Ego

ANNO CHRISTI 1720.

Ego idem Leo Kiszka archiepiſcopus metropolitanus, Kyrovienſis, Halicienſis, totiuſque Ruſſiæ epiſcopus, ſpondeo, voveo, & juro, ſic me Deus adjuvet, & hæc ſancta Dei Evangelia.

Joſephus de Wyhow: Wyhowski comes ſacri Romani imperii Exarcha totius Ruſſiæ epiſcopus Luceorienſis Oſtrogienſis Archimandrita man. prop.

Florianus Hrebnicki archiepiſcopus Polocenſis, epiſcopus Vitebſcenſis, Mſciſlavienſis Orſanenſis, & Mohilovienſis, ſalva deciſione ſanctæ ſedis Apoſtolicæ de præcedentia man. propr.

Joſephus Lewicki epiſcopus Chelmenſis Belſenſis abbas Zydyczynenſis man. prop.

Athanaſius Szeptycki epiſcopus Leopolienſis, Hlicinenſis, & Camenarienſis Podoliæ Archimandrita Uniovienſis man. prop.

Hieronymus Uſtrzycki epiſcopus Premiſlienſis Sanotienſis, Sanborienſis man. prop.

Theophilus Godebski nominatus epiſcopus Pinſcenſis, & Turovienſis man. prop.

Joannes Chryſoſtomus Radzyminski Fronskiewicz Archimandrita Czerejenſis.

Innocentius Piehowicz ordinis divi Baſilii magni Archimandrita Milecenſis.

Januarius Ohorczewicz Ordinis divi Baſilii magni Archimandrita Dermanenſis, Dubnenſis man. prop.

Sylveſter Terawski Ordinis ſancti Baſilii magni Archimandrita Dorohobuſenſis man. prop.

Jacobus Solikowski Archimandrita Cobrinenſis ordinis divi Baſilii magni pro-conſultor man. prop.

Joſaphat Jachimoicz Archimandrita Toloczynenſis auditor illuſtriſſimi Metropolitani man. prop.

Policarpus Filipowicz ordinis divi Baſilii magni Archimandrita Leſcinenſis man. prop.

Patricius Bielski ordinis divi Baſilii magni Archimandrita Ourucenſis man. prop.

Pater Innocentius Chanhiewicz vicarius Archimandrita Spraſlienſis man. prop.

Ex dioeceſi metropolitana Kyovvienſi.

Pater Gregorius Kiſielowski decanus Dimiriſcenſis man. prop.

Pater Stephanus Holoskowicz decanus Czudnowienſis.

Pater Joannes Siliedkiewicz vice-decanus, & parochus Wilſcenſis.

Ex diœceſi Metropolitana Novogrodenſi.

Pater Theodorus Michniewicz decanus Mieſwizienſis.

Pater Petrus Hutinski decanus Grodnenſis.

Pater Jacobus Prokopowicz decanus Lidenſis.

Pater Franciſcus Wyſzynski decanus Oſzmianenſis.

Pater Benedictus Skiron vice-decanus Slonimenſis.

Pater Conſtantinus Radikevvicz decanus Wolkovvyſcenſis.

Pater Theodorus Slizevvshi decanus Crinenſis.

A *Ex dioeceſi Metropolitana Minſcenſi.*

Pater Michael Jazgunovvicz decanus Minſcenſis.

Pater Stephanus Mayski decanus Dolhyovienſis.

Pater Theodorus Zubovvicz decanus Blonſcenſis.

Pater Philippus Piesko decan. Bobroyſcenſis.

Pater Paulus Lubovvicz decanus Miedzelenſis.

Pater Antonius Ginka vice-decanus Lohoyſcenſis.

B *Epiſcopatus Vladimirienſis.*

Laurentius Diacynski Hegumenus Zahorovvienſis.

Pater Alexander Kizikovvski notarius ſanctæ ſedis apoſtolicæ decanus Uladimirienſis.

Pater Jacobus Silkievvicz decanus Sochalienſis.

Pater Baſilius Dombrovvjski archidiaconus cathedralis Uladimirienſis decanus Kiſielienſis.

Pater Georgius Turovvicz decanus Turyſcenſis.

Pater Joannes Turovvicz vice decanus Uladimirienſis.

C Pater Daniel Tyſzkievvicz decanus Poricenſis.

Pater Andreas Piehovvicz decanus Tartakovvienſis man. prop.

Pater Gabriel Kulczynski dec. Lokacenſis.

Pater Nicolaus Lobaczevvski decanus Camenecenſis.

Epiſcopatus Breſtenſis.

Pater Joannes Duchnovvski decanus Poreſtenſis man. propr.

Pater Theodorus Oliſirovvicz decanus Kamencenſis man. prop.

Pater Gregorius Andruskievvicz decanus

D Kobrinenſis.

Pater Stephanus Oliſirovvcz decanus Mielnicenſis.

Pater Michael Mankovvsik decanus Bialſcenſis.

Pater Baſilius Waſilevvski decanus Vladavienſis man. propr.

Pater Stephanus Soſnovvski vice-decanus Tolicenſis.

Pater Joſephus Iskievvicz vice-decanus Drogicenſis man. prop.

Epiſcopatus Luceorienſis.

Pater Nicolaus Raſovviecki decanus Lu-

E ceorienſis.

Pater Mattheus Hoſtylevvski decanus Leſniovienſis.

Pater Theodorus Czeſzkievvicz decanus Laurovienſis.

Pater Baſilius Zaruszkievvicz decanus Zukovienſis.

Pater Joannes Ceſzkievvicz decanus Rounenſis.

Pater Baſilius Luckievvicz decanus Oſtrogienſis.

Pa-

ANNO CHRISTI 1720.

Pater Joannes Bilski decanus Bazalienſis.
Pater Joannes Szolucka decan. Dubnenſis.
Pater Joannes Dubaczevvski decanus Olycenſis.

Epiſcopatus Premislienſis.

Pater Hieronymus Kuzmicz ordinis divi Baſilii magni ſuperior conventus Bobromſcenſis.
Pater Jacobus Borecki vicarius in ſpiritualibus cathedræ Premislienſis.
Pater Iſaias Gavvalevvicz ordinis Divi Baſilii magni concion. illuſtris. ep. Premislienſis.
Pater Joannes Neronovvicz presbyter, & vicarius in ſpiritualibus Jaroſlavienſis.
Pater Petrus Borecki presbyter Premislienſis, vicarius in Spiritualibus Nizankevvietrz.
Pater Michael Narolski Presbyter Jaroſlavienſis vicarius in ſpiritualibus Proc hnicenſis.
Pater Joannes Kornaſzevvicz vicarius Sanocenſis.
Pater Theodorus Naſochovvic vicarius Samborienſis.
Frater Auguſtinus Tarnogrodzki ordinis divi Baſilii magni archidiacon. illuſtriſs. epiſcopi Premislienſis.
Pater Nicolaus Naſzczoric parochus Samborienſis & Biſcovienſis.

Epiſcopatus Chelmenſis.

Pater Conſtantinus Kyzekovviski decanus Chelmenſis.
Pater Thomas Koladinski decanus Tyſzonecenſis.
Pater Theodorus Kotranievvicz decanus Pelſenſis man. prop.
Pater Theodorus Witulovvski decanus Uhnovvienſis.
Pater Joannes Ravvski decanus Tomaſovienſis.
Pater Andreas Karpinski decanus Szcrebriſienſis.
Pater Andreas Narodoſtavvski decanus Lublinenſis.
Pater Theodorus Szcrerbinski decanus Lubolenſis.
Pater Baſilius Pilecki decanus Ratnenſis.
Pater Stephanus Ukynski decanus Rubieſovienſis.
Pater Andreas Wizanski dec. Horodienſis.
Pater Policarpus Bialovvolski decanus Zamoſcenſis.

Epiſcopatus Leopolienſis.

Pater Dionyſius Sienkievvicz ordinis divi Baſilii magni officialis cathedræ Leopolienſis, & Hegumenus ſancti Georgii, & Hoſzovvienſis.
Pater Antonius Sidlevvicz officialis cathedræ Halicienſis Hegumenus monaſterii Uhernicenſis, & Pehonſcenſis.
Pater Dionyſius Maſzkievvicz officialis cathedræ Camenecenſis Podolienſis, Hegumenus ſancti Onuphrii Leopolienſis.
Pater Parthenius Lomikovvski archidiaconus illuſtriſs. epiſcopi Leopolienſis; Hegumenus monaſterii Podhorecenſis, & Zloczovienſis.
Pater Joſephus Narolski ordinis Divi Baſilii magni concionator cathedræ Leopolienſis.
Pater Philaretus Podkovva Hegumenus Crechovvienſis.
Pater Gedeon Pakovvski Thuliſcienſis manu prop.
Pater Gedeon Tymoſzevvicz Hegumenus Dobranecenſis.
Pater Joſaphat Boryskovviski Hegumenus Sokolecenſis.
Pater Juſtinus Mickocki Hegumenus Besjadenſis.
Pater Vitalius Jandzinski vicarius & concionator Crechovienſis.
Pater Iſaias Cunajevvski Hegumenus Kraſnopuſtinenſis.
Stephanus Laskovvski S. Romani imperii notarius apoſtolicus ſenior confratrum Leopolienſium.
Joannes Czesnikovvski deputatus confraternitatis Leopolienſis.
Pater Gregorius Podgurski decanus foraneus Bobrecenſis, concionator, & procurator cauſarum ſpiritualium.
Pater Baſilius Guatkovvski vicarius in ſpiritualibus Dolinenſis, & Caluſſienſis decanus.
Pater Andreas Zburovvski decanus Zloczovienſis.
Pater Petrus Podrudcki decanus Zydaczovvienſis.
Pater Gregorius Czapelski decanus Bialokamenecenſis.
Pater Joannes Drokomirecki vicarius Staniſlavvovienſis.
Pater Stephanus Krakovviecki vicarius Camenecenſis.
Pater Baſilius Tvvardyjevvicz vicarius Czortkovienſis.
Pater Alexander Lomkovvski vicarius Scalſcenſis.
Pater Joannes Podgurkni Alumnus pontificius Leopolienſis.
Pater Baſilius Laurovvicz vicarius Porzejanenſis.
Pater Jacobus Zarzycki decanus Voinilovienſis.
Pater Michael Zarzychi presbyter & decanus Buczacenſis.

Epiſcopatus Pinſcenſis.

Pater Joannes Drozylovvski decanus Pinſcenſis.
Pater Andreas Daneykovvicz decanus Pohoſcenſis.

Religioſi exempti a Porto-Archimadrita ex Dioeceſi Uladimirienſi

Pater Gabriel Ochabski ordinis Divi Baſilii magni officialis Uladimirienſis, Hegumenus Zimnenſis man. prop.
Pater Jonas Wezanski Hegumenus Nizkinicenſis.
Pater Andreas Bienicki ordinis Divi Baſilii magni Superior Turopinenſis.
Pater Thophilus Lacevvicz ordinis Divi Ba-

ANNO CHRISTI 1720.

Basilii Magni legatus Suprasliensis monasterii.

Pater Natanael Malevvicz superior Stojanovensis man. prop.

Ego infrascriptus suprapositam Fidei professionem ab illustrissimo, ac reverendissimo domino Leone Kiszka archiepiscopo Metropolitano Kyoviensi, Haliciensi, totiusque Russiæ &c. necnon ab aliis, qui sua nomina subscripserunt, in manibus meis emissam recepi, & ita testor man. prop.

H. archiepiscopus Edessenus nuncius apostolicus.

In nomine domini: Amen. Omnibus, & singulis, quorum intereſt, fidem facio, & B attestor ego infrascriptus, quod anno a Nativitate ejusdem Domini nostri Jesu Christi millesimo septingentesimo vigesimo, indictione Romana decima tertia, diebus vero vigesima sexta mensis Augusti, necnon prima, & sexta mensis Septembris respective, illustrissimus, ac reverendissimus dominus Leo Kiszka archiepiscopus Metropolitanus Kyoviensis, Haliciensis, totiusque Russiæ &c. necnon alii suprascripti, constituti personaliter coram illustrissimo, ac reverendissimo domino Hieronymo Grimaldo archiepiscopo Edesseno nuncio apostolico in regno Poloniæ &c. & præsidente synodali, flexis genibus, & sacrosanctis Evangeliis, quæ præ mani- C bus habebant, tactis, medio juramento retroscriptam Fidei professionem in manibus ejusdem illustrissimi, ac reverendissimi domini nuncii apostolici, & præsidentis synodalis emiserunt, præsentibus RR. PP. Joanne Antonio Fabri præposito ecclesiæ parochialis sanctæ Crucis, & domus Varsaviensis Superiore, per Poloniam, & Lithuaniam visitatore congregationis missionis, & Stephano Trombetti clerico regulari, collegiorum pontificiorum Rutheni, & Armeni Leopoliensium præfecto, aliisque testibus circa præmissa habitis, & in locis, ubi dicti illustrissimi, ac reverendissimi archiepiscopi Metropolitani, & aliorum respective nomina scri- D pta sunt. Ipse, & ipsi propria manu scripserunt. Actum Zamoscii, anno, mensibus, diebus, quibus supra, & in fidem me subscripsi, signoque mei notariatus publici communivi.

Stephanus Skvvarczynski publicus sacra authoritate apostolica, ac synodalis notarius, & nunciaturæ apostolicæ in regno Poloniæ vice-cancellarius man. prop.

Loco † Signi.
Loco † Sigilli.

A *In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

ANNO CHRISTI 1720.

EGo Antonius Zavvadzki Ordinis Divi Basilii Magni Generalis, seu Proto-Archimandrita Superior Beresuceensis firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in Symbolo, quo sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ; visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, & Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Veneror etiam, & suscipio universales synodos, prout sequitur, videlicet:

Nicænam primam, & profiteor quod in ea contra Arium, damnatæ memoriæ, definitum est: Dominum Jesum Christum esse Filium Dei, ex Patre natum Unigenitum, idest, ex substantia Patris natum, non factum, consubstantialem Patri; atque impias illas voces, recte in eadem synodo damnatas esse, quod aliquando non fuerit, vel quod factus est ex iis, quæ non sunt, aut ex alia substantia, vel essentia, aut quod sit mutabilis, vel convertibilis filius Dei.

Constantinopolitanam primam, secundam in ordine; & profiteor quod in ea contra Macedonium, damnatæ memoriæ, definitum est, Spiritum Sanctum, non esse servum; sed Dominum; non creaturam, sed Deum, ac unam habentem cum Patre, & Filio Deitatem.

Ephesinam primam, tertiam in ordine, profiteor quod in ea contra Nestorium, damnatæ memoriæ, definitum est: Divinitatem, & humanitatem ineffabili, & incomprehensibili unione, in una persona Filii Dei, u- E num nobis Jesum Christum constituisse, eaque de causa Beatissimam Virginem vere esse Dei Genitricem.

Chalcedonensem, quartam in ordine, & profiteor quod in ea contra Eutychem, & Dioscorum, ambos damnatæ memoriæ, definitum est: Unum, eumdemque Filium Dei, Dominum nostrum Jesum Christum, perfectum esse in Deitate, & perfectum in humanita-

ANNO CHRISTI 1720.

nitate, Deum verum, & hominem verum, ex anima rationali, & corpore consubstantialem Patri secundum Deitatem, eumdem consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia nobis similem, absque peccato, ante sæcula quidem de Patre genitum secundum Deitatem, in novissimis autem diebus, eumdem propter nos, & propter nostram salutem, ex Maria Virgine Dei Genitrice secundum humanitatem, unum, eumdemque Christum Filium Dei unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturæ, & in unam personam, atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum, aut divisum, sed unum, eumdemque Filium, & Unigenitum, Deum verum Dominum Jesum Christum.

Item ejusdem Domini nostri Jesu Christi Divinitatem, secundum quam consubstantialis est Patri, & Spiritui Sancto, impassibilem esse, & immortalem; eumdem autem crucifixum, & mortuum tantummodo secundum carnem, ut pariter definitum est in dicta synodo, & in epistola Sancti Leonis Romani Pontificis, cujus ore, Beatum Petrum loquutum esse, Patres in eadem synodo acclamaverunt. Per quam definitionem damnatur impia hæresis illorum, qui Trisagio ab Angelis tradito, & in præfata Chalcedonensi synodo decantato, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immortalis, miserere nobis, addebant: Qui crucifixus est pro nobis; atque adeo Divinam naturam trium personarum passibilem asserebant, & mortalem.

Constantinopolitanam secundam, quintam in ordine, in qua præfatæ Chalcedonensis synodi definitio renovata est.

Constantinopolitanam tertiam, sextam in ordine, & profiteor quod in ea contra monothelitas definitum est: In uno, eodemque Domino nostro Jesu Christo duas esse naturales voluntates, & duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfusè, & humanam ejus voluntatem non contrariam, sed subjectam Divinæ ejus, atque omnipotenti voluntati.

Nicænam secundam, septimam in ordine, & profiteor quod in ea contra Iconoclastas definitum est: Imagines Christi, ac Deiparæ Virginis, nec non aliorum sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, & venerationem impertiendam.

Constantinopolitanam quartam, octavam in ordine, & profiteor, in ea Photium merito fuisse damnatum, & Sanctum Ignatium Patriarcham restitutum.

Veneror etiam, & suscipio omnes alias universales synodos auctoritate Romani Pontificis legitime celebratas, & confirmatas, & præsertim Florentinam synodum, & profiteor, quæ in ea definita sunt, videlicet: Quod Spiritus Sanctus ex Patre, & Filio, æternaliter est, & essentiam suam, suumque esse subsistens habet ex patre simul, & Filio, & ex utroque æternaliter, tanquam ab uno principio, et unica spiratione procedit.

A Item dictionem illam (Filioque) veritatem declarandi gratia, & imminente necessitate, licitè, & rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

Item in Azymo, sive fermentato pane triticeo, Corpus Christi veraciter confici, sacerdotesque in alterutro ipsum domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ ecclesiæ, sive occidentalis, sive orientalis consuetudinem.

Item si vere poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorum animas poenis purgatorii post mortem purgari; & ut a poenis hujusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum B suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum ecclesiæ instituta; illorumque animas, qui post baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam, quæ post contractam peccati maculam vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ, sunt purgatæ, in cælum mox recipi, & intueri clare ipsum Deum Trinum, & unum sicuti est, pro meritorum tamen diversitate, alium alio perfectius; illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

C Item sanctam apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum pontificem successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum patrem, ac doctorem existere: Et ipsi in beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam, ut eadem Florentina synodus asserit, in gestis œcumenicorum conciliorum, & in sacris canonibus continetur.

Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicæ legis coeremonias, sacra sacrificia, D & Sacramenta, Domino nostro Jesu Christo adveniente, cessasse, & post promulgatum Evangelium, sine peccato observari non posse. Ejusdem etiam legis veteris ciborum mundorum, & immundorum differentiam ad cæremonialia pertinere, quæ surgente Evangelio, transierunt.

Illam etiam apostolorum prohibitionem, ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato illi tempori congruisse, ut inter Judæos, & Gentiles dissensionis materia tolleretur. Cujus apostolicæ prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus.

Pariter veneror, & suscipio Tridentinam synodum, & profiteor quæ in ea definita, E & declarata sunt, & præsertim offerri Deo in missa verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis, & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento (juxta Fidem, quæ semper in ecclesia Dei fuit) contineri vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, una cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum, fierique

ANNO CHRISTI 1720.

rique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia aptissime transubstantiationem appellat, & sub unaquaque specie, & singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri.

Item septem esse novæ legis sacramenta a Christo Domino nostro instituta ad salutem humani generis, quamvis non omnia singulis necessaria, videlicet: Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem iterari non posse.

Item Baptismum esse necessarium ad salutem, ac proinde si mortis periculum immineat, mox sine ulla dilatione conferendum esse, & a quocumque, & quandocumque sub debita materia, forma, & intentione collatum esse validum.

Item Sacramenti Matrimonii vinculum indissolubile esse, & quamvis, propter adulterium, hæresim, aut alias causas, possit inter conjuges thori, & cohabitationis separatio fieri, non tamen illis aliud matrimonium contrahere fas esse.

Item apostolicas, & ecclesiasticas traditiones suscipiendas esse, & venerandas.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse.

Pariter quæ de peccato originali, de justificatione, de sacrorum librorum tam veteris, quam novi Testamenti indice, & interpretatione, in prædicta Tridentina synodo definita sunt, suscipio, & profiteor.

Cætera item omnia suscipio, & profiteor, quæ recipit, & profitetur sancta Romana ecclesia, simulque contraria omnia, & schismata, & hæreses ab eadem ecclesia damnatas, rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, reiicio, & anathematizo.

Insuper Romano Pontifici Beati Petri principis Apostolorum successori, ac Jesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac juro.

Hanc Fidem Catholicæ ecclesiæ, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram, & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in meo munere spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, me curaturum.

Ego idem Antonius Zavvadazki, ordinis Divi Basilii magni Proto-Archimandrita; spondeo, voveo, & juro. Sic me Deus adjuvet &c.

Ego idem Demetrius Zanckievvicz ordinis Divi Basilii magni consultor superior Novvogrodensis spondeo, voveo, & juro.

Ego idem Antonius Tumilovvicz ordinis Divi Basilii magni secretarius superior Bytenenz, spondeo, voveo, ac juro.

Polycarpus Mihunievvicz ordinis Divi Basilii superior Zyrovicensis man. prop.

Josephus Saporovvicz superior, & officialis Polonicensis ordinis Divi Basilii magni man. prop.

Augustinus Lubieniecki ordinis Divi Basilii magni officialis, & superior Vitebscensis man. prop.

Josaphat Roginski ordinis sancti Basilii magni superior, & rector scholarum Uladimiriensium man. prop.

Patricius Zyrauski ordinis Divi Basilii magni secretarius reverendissimi Proto-Archimandritæ man. prop.

Adrianus Fabryus ordinis Divi Basilii magni superior, & officialis Bretensis man. prop.

Constantinus Szacivvski ordinis Divi Basilii magni superior Chomscensis man. prop.

Justinus Kozaczenko ordinis Divi Basilii magni superior Verchovviensis man. prop.

Melchior Lossovvicz ordinis Divi Basilii magni sacræ theologiæ Bachalaureus superior Belzensis man. prop.

Sylvester Kulczynski ordinis sancti Basilii magni ordinarius concionator, & præfectus scholarum Zyrovicensium.

Spiridion Jachimovvicz ordinis Divi Basilii magni præfectus scholarum Uladimiriensium.

Ignatius Kulczynski ordinis Divi Basilii magni sacræ theologiæ, & philosophiæ doctor.

Ambrosius Ulinski ordinis Divi Basilii magni vicarius Zydycensis.

Pacomius Malevvicz ordinis Divi Basilii magni cappellanus illustrissimi Metropolitani.

Parthenius Daneykovvicz ordinis Divi Basilii magni cappellanus illustrissimi domini archiepiscopi Polocensis.

Nicolaus Blenstinski ordinis Divi Basilii magni cappellanus illustrissimi episcopi Chelmensis.

Ego infrascriptus suprapositam Fidei professionem ab admodum reverendo patre Antonio Zavvadzki Proto-Archimandrita ordinis Divi Basilii Magni, aliisque religiosis ejusdem ordinis, qui sua nomina subscripserunt, in manibus mei emissam recepi; & ita testor man. propr.

H. archiepiscopus Edessenus nuncius apostolicus.

In nomine Domini. Amen. Omnibus, & singulis, quorum interest, fidem facio, & attestor, Ego infrascriptus, quod Anno a Nativitate ejusdem Domini nostri Jesu Christi millesimo septingentesimo vigesimo; indictione Romana decimatertia, diebus vero vigesimasexta mensis Augusti, & prima mensis Septembris respective, admodum reverendus pater Antonius Zavvadzki Proto-Archimandrita ordinis Divi Basilii magni, necnon alii ejusdem ordinis religiosi suprascripti, constituti personaliter coram illustrissimo, ac reverendissimo domino Hieronymo Grimaldo archiepiscopo Edesseno, Nuncio apostolico in regno Poloniæ &c. & præsidente synodali, flexis genibus, sacrosanctis Evangeliis, quæ præ manibus habebant,

tactis

ANNO CHRISTI 1720.

tactis, medio juramento, retroscriptam Fidei professionem, in manibus ejusdem illustrissimi, ac reverendissimi domini nuncii apostolici, & præsidentis synodalis emiserunt præsentibus RR. PP. Joanne Antonio Fabri præposito ecclesiæ parochialis sanctæ Crucis, & domus Varsaviensis superiore, per Poloniam, & Lithuaniam visitatore congregationis missionis, & Stephano Trombetti clerico regulari, collegiorum pontificiorum Rutheni, Armeni Leopoliensium præfecto, aliisque testibus circa præmissa habitis, & in locis, ubi dicti admodum reverendi Patris Proto-Archimandritæ, & aliorum respective nomina scripta sunt. Ipse, & ipsi propria manu scripserunt. Actum Zamoscii, Anno, mensibus, diebus, quibus supra. Et in fidem me subscripsi, signoque mei notariatus publici communivi.

Stephanus Skwarcynski publicus sacra authoritate apostolica, ac sinodalis Notarius, & nunciaturæ apostolicæ in Regno Poloniæ Vice-cancellarius manu prop.

Loco † Signi.
Loco † Sigilli.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

EGo Laurentius Druchi Sokolinski archiepiscopus Smolescensis Severiensis &c. firma fide credo, & profiteor omnia & singula, quæ continentur in symbolo, quo sancta Romana ecclesia utitur, videlicet.

Credo in unum Deum Patrem, omnipotentem, factorem cœli, & terræ; visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Veneror etiam, & suscipio universales synodos, prout sequitur, videlicet:

Nicænam primam, & profiteor quod in ea contra Arium, damnatæ memoriæ, definitum est: Dominum Jesum Christum esse Filium Dei, ex Patre natum Unigenitum, idest, ex substantia Patris natum, non factum, consubstantialem Patri; atque impias illas voces, recte in eadem synodo damnatas esse, quod aliquando non fuerit, aut quod factus est ex iis, quæ non sunt, aut ex alia substantia, vel essentia, aut quod sit mutabilis, vel convertibilis filius Dei.

Constantinopolitanam primam, secundam in ordine; & profiteor quod in ea contra Macedonium, damnatæ memoriæ, definitum est, Spiritum Sanctum, non esse servum; sed Dominum; non creaturam, sed Deum, ac unam habentem cum Patre, & Filio Deitatem.

Ephesinam primam, tertiam in ordine; profiteor quod in ea contra Nestorium, damnatæ memoriæ, definitum est: Divinitatem, & humanitatem ineffabili, & incomprehensibili unione, in una persona Filii Dei, unum nobis Jesum Christum constituisse, eaque de causa Beatissimam Virginem vere esse Dei Genitricem.

Chalcedonensem, quartam in ordine, & profiteor quod in ea contra Eutychem, & Dioscorum, ambos damnatæ memoriæ, definitum est: Unum, eumdemque Filium Dei, Dominum nostrum Jesum Christum, perfectum esse in Deitate, & perfectum in humanitate, Deum verum, & hominem verum, ex anima rationali, & corpore, consubstantialem Patri secundum Deitatem, eumdem consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia nobis similem, absque peccato, ante sæcula quidem de Patre genitum secundum Deitatem, in novissimis autem diebus, eumdem propter nos, & propter nostram salutem, ex Maria Virgine Dei Genitrice secundum humanitatem, unum, eumdemque Christum Filium Dei unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturæ, & in unam personam, atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum, aut divisum, sed unum, eumdemque Filium, & Unigenitum, Deum verum Dominum Jesum Christum.

Item ejusdem Domini nostri Jesu Christi Divinitatem, secundum quam consubstantialis est Patri, & Spiritui Sancto, impassibilem esse, & immortalem; eumdem autem crucifixum, & mortuum tantummodo secundum carnem, ut pariter definitum est in dicta synodo, & in epistola Sancti Leonis Romani Pontificis, cujus ore, Beatum Petrum loquutum esse, Patres in eadem synodo acclamaverunt. Per quam definitionem damnatur impia hæresis illorum, qui Trisagio ab Angelis tradito, & in præfata Chalcedonensi synodo decantato, Sanctus Deus, Sanctus fortis, sanctus & immortalis, miserere nobis, addebant: qui crucifixus est pro nobis; atque adeo Divinam naturam trium personarum passibilem asserebant, & mortalem.

Constantinopolitanam secundam, quintam in ordine, in qua præfatæ Chalcedonensis synodi definitio renovata est.

Constantinopolitanam tertiam, sextam in ordine, & profiteor quod in ea contra mono-

nothelitas definitum est: In uno, eodemque Domino nostro Jesu Christo duas esse naturales voluntates, & duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfuse, & humanam ejus voluntatem non contrariam, sed subjectam Divinæ ejus, atque omnipotenti voluntati.

Nicænam secundam, septimam in ordine, & profiteor quod in ea contra Iconoclastas definitum est: Imagines Christi, ac Deiparæ Virginis, nec non aliorum sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, & venerationem impertiendam.

Constantinopolitanam quartam, octavam in ordine, & profiteor, in ea Photium merito fuisse damnatum, & Sanctum Ignatium Patriarcham restitutum.

Veneror etiam, & suscipio omnes alias universales synodos auctoritate Romani Pontificis legitime celebratas, & confirmatas, & præsertim Florentinam synodum, & profiteor quæ in ea definita sunt, videlicet: Quod Spiritus Sanctus ex Patre, & Filio, æternaliter est, & essentiam suam, suumque esse subsistens habet ex patre simul, & Filio, & ex utroque æternaliter, tanquam ab uno principio, et unica spiratione procedit.

Item dictionem illam (Filioque) veritatem declarandi gratia, & imminente necessitate, licitè, & rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

Item in Azymo, sive fermentato pane triticeo, Corpus Christi veraciter confici, sacerdotesque in alterutro ipsum domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ ecclesiæ, sive occidentalis, sive orientalis consuetudinem.

Item si vere poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorum animas poenis purgatorii post mortem purgari; & ut a poenis hujusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum ecclesiæ instituta; illorumque animas, qui post baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quæ post contractam peccati maculam vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ, sunt purgatæ, in cælum mox recipi, & intueri clare ipsum Deum Trinum, & unum sicuti est, pro meritorum tamen diversitate, alium alio perfectius; illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

Item sanctam apostolicam sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum, & ipsum Romanum pontificem successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum patrem, ac doctorem existere: Et ipsi in beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse; quemadmodum etiam, ut eadem Florentina synodus asserit, in gestis

A oecumenicorum conciliorum, & in sacris canonibus continetur.

Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicæ legis caeremonias, sacra sacrificia, & Sacramenta, Domino nostro Jesu Christo adveniente, cessasse, & post promulgatum Evangelium, sine peccato observari non posse. Ejusdem etiam legis veteris ciborum mundorum, & immundorum differentiam ad cæremonialia pertinere, quæ surgente Evangelio transierunt.

Illam etiam apostolorum prohibitionem, ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato illi tempori congruisse, ut inter Judæos, & Gentiles dissensionis materia tolleretur. Cujus apostolicæ prohibitionis

B causa cessante, etiam cessavit effectus.

Pariter veneror, & suscipio Tridentinam synodum, & profiteor quæ in ea definita, & declarata sunt, & præsertim offerri Deo in missa verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis, & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento (juxta Fidem, quæ semper in ecclesia Dei fuit) contineri vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, una cum anima, & divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica ec-

C clesia aptissime transubstantiationem appellat, & sub unaquaque specie, & singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri.

Item septem esse novæ legis sacramenta a Christo Domino nostro instituta ad salutem humani generis, quamvis non omnia singulis necessaria, videlicet: Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem iterari non posse.

Item Baptismum esse necessarium ad salutem, ac proinde si mortis periculum im-

D mineat, mox sine ulla dilatione conferendum esse, & a quocumque, & quandocumque sub debita materia, forma, & intentione collatum, esse validum.

Item Sacramenti Matrimonii vinculum indissolubile esse, & quamvis, propter adulterium, hæresim, aut alias causas, possit inter conjuges, thori, & cohabitationis separatio fieri, non tamen illis aliud matrimonium contrahere fas esse.

Item apostolicas, & ecclesiasticas traditiones suscipiendas esse, & venerandas.

Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime saluta-

E rem esse.

Pariter quæ de peccato originali, de justificatione, de sacrorum librorum tam veteris, quam novi Testamenti indice, & interpretatione, in prædicta Tridentina synodo definita sunt, suscipio, & profiteor.

Cætera item omnia suscipio, & profiteor, quæ recipit, & profitetur sancta Romana ecclesia, simulque contraria omnia, & schismata, & hæreses ab eadem eccle-

sia

ANNO CHRISTI 1720.

sia damnatas, rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, reiicio, & anathematizo.

Insuper Romano Pontifici Beati Petri principis Apostolorum successori, ac Jesu Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac juro.

Hanc Fidem Catholicæ ecclesiæ, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram, & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in meo munere spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, me curaturum.

Ego idem Laurentius Druchi Sokolinski archiepiscopus Smolescensis Severiensis &c. spondeo, voveo, & juro, sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

Ego infrascriptus suprapositam fidei professionem a reverendissimo domino Laurentio Druchi Sokolinski archiepiscopo Smolescensi, & Severiensi ritus Græci uniti de verbo ad verbum in manibus meis emissam recepi, & ita testor man. prop.

H. archiepiscopus Edessenus nuncius apostolicus.

In nomine Domini. Amen. Omnibus, & singulis, quorum interest, fidem facio, & attestor ego infrascriptus, quod anno a nativitate ejusdem domini nostri Jesu Christi, millesimo septingentesimo vigesimo, indictione Romana decimatertia, die vero decima quinta mensis Septembris, constitutus personaliter reverendissimus dominus Laurentius Druchi Sokolinski archiepiscopus Smolescensis, & Severiensis &c. ritus Græci uniti coram illustrissimo, ac reverendissimo domino Hieronymo Grimaldo archiepiscopo Edesseno, nuncio apostolico in regno Poloniæ &c. & præsidente synodali, flexis genibus, & sacrosanctis evangeliis, quæ præ manibus habebat, tactis, medio juramento, supradictam Fidei professionem de verbo ad verbum, prout jacet, in manibus ejusdem illustrissimi, ac reverendissimi domini nuncii apostolici, & præsidentis synodalis emisit, & in locis, ubi nomen dicti reverendissimi Domini Laurentii archiepiscopi scriptum est, ipse propria manu scripsit. Præsentibus reverendo domino Ludovico Vincquier Sacellano, & domino Joanne Loga Cubiculario prædicti illustrissimi domini nuncii apostolici, testibus ad præmissa vocatis habitis atque rogatis. Actum Zamosci, anno, mense, die quibus supra. Et in fidem me subscripsi, signoque mei Notariatus publici communivi.

Stephanus Skvvarczynski publicus sacra authoritate apostolica, ac synodalis notarius, & nunciaturæ apostolicæ in regno Poloniæ vice-cancellarius man. prop.

Loco † Sigilli.
Loco † Signi.

In nomine Sanctissimæ, & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

PRæsenti publico Instrumento cunctis pateat evidenter, & sit notum; quod cum Illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Leo Kiszka archiepiscopus Metropolitanus Kyoviensis, Haliciensis, & totius Russiæ, Episcopus Uladimiriensis, & Brestensis, Archimandrita Kyovo-Peczarensis, & Suprasliensis supplicasset sanctissimo Domino nostro, ut sibi ad ecclesiasticam disciplinam, veramque pietatem restaurandam, liceret synodum Provincialem celebrare; sacra Congregatio de Propaganda Fide decrevit, ut sequitur.

Decretum sacræ Congregationis de Propaganda Fide habitæ die vigesima septima Maii 1715.

RElata per R. P. D. Silvium de Cavaleriis archiepiscopum Athenarum secretarium instantia R. P. D. Leonis Kiszka totius Russiæ Metropolitæ suppliciter petentis impertiri sibi facultatem convocandi synodum provincialem, ad effectum occurrendi spiritualibus indigentiis Ruthenarum Diœcesium, sacra congregatio decrevit, ut infra, videlicet.

Domino Nuncio, qui authoritate etiam sacræ congregationis impertiatur licentiam Domino Metropolitæ convocandi synodum, cum facultate puniendi archiepiscopos, & episcopos Ruthenos, qui ad synodum sine legitima causa accedere recusarent, vel sine ejus licentia ante absolutam synodum, inde discederent. Suspensa tamen exequutione, donec a sacra congregatione resolutiones, sive decreta synodalia confirmentur. Quæ omnia per eumdem R. P. D. Secretarium sanctissimo Domino nostro in solita audientia habita, eadem die relata sanctitas sua benignissime approbavit. Datum Romæ die 13. Julii 1720.

Joseph Cardin. Sacripantes Præfectus.

Loco † Sigilli.

P. A. Archiep. Larissæ Secretarius.

Hujus autem decreti vigore, idem Illustrissimus Dominus Metropolitanus facta sibi, sacræ congregationis nomine, potestate, ab Illustrissimo, ac Reverendissimo Domino Hieronymo Grimaldo archiepiscopo Edesseno, & nuncio apostolico in Regno Poloniæ, cui injunctum quoque a sancta sede fuerat, ut in eadem synodo præsideret, quemadmodum ex tenore Brevis infra adscribendi patebit, Leopoli primum, deinde ob grassantem in illa Civitate pestilentiam, Zamoscii synodum habendam indixit, ut sequitur.

Leo

ANNO CHRISTI 1720.

Leo Kiszka Dei, & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Metropolitanus Kyoviensis, Haliciensis, & totius Russiæ, episcopus Uladimiriensis Breslensis Kyovo Peczarensis, Supraslienfis, Archimandrita.

PErillustri Reverendissimo, ac Religiosissimo in Christo Patri Joanni Chrysostomo Radzimiriski FræckieWicz Ordinis Divi Basilii Magni Archimandritæ Czereinsi salutem in Domino. Quamvis ex præscripto sacri Oecumenici Concilii Tridentini, Jure nobis archiepiscopali, Metropolitano primatiali in Russia suffragante, nedum potuerimus, verum etiam debuerimus Provinciale concilium ad restaurandam collapsam disciplinam, redintegrandosque ad pristinam orbitam mores, vocatis de jure vocandis indicere; nihilominus, quoniam de plenitudine supremæ potestatis, & clementiæ suæ sanctissimus dominus noster dominus Clemens XI. papa Roman. pro majori tum emolumento, tum gloria gentis nostræ Roxolanæ, in præsidem celebrandi provincialis concilii, illustrissimum, celsissimum, ac reverendissimum dominum D. Hieronymum Grimaldum archiepiscopum Edessenum, nuncium in regno Poloniæ apostolicum destinavit. Idcirco eo magis piissimum ejusmodi negotium, ad pridem exoptatum jam reducere cupientes effectum ex speciali mandato prætacti celsissimi, illustrissimi, ac reverendissimi domini domini nuncii apostolici, pro celebranda provinciali synodo, civitatem Leopoliensem, diem vero inchoationis ejus vigesimam sextam mensis Augusti, novo stylo designamus; & quatenus perillustris reverendissima paternitas vestra pro termino præfixo de rebus unionis consultura, supervenire Leopolim non dedignetur, refugiendo poenas canonibus præscriptas, contra non accedentes synodum provincialem, non immemor insuper sui corporalis, ad accedendas synodos provinciales quoties vocatus fuerit, juramenti, intimamus, præsentesque intimatorias literas nostras, pro majori robore veritatis, manus propriæ subscriptione, penes officii nostri archiepiscopalis Metropolitani sigillum, ratificamus, idque in nomine sacrosanctæ, vivificæ, & individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus Sancti. Dabantur ad cathedram nostram Uladimiriensem, die vigesima prima mensis Maii anno domini millesimo septingentesimo vigesimo.

Leo archiepiscopus Metropolitanus totius Russiæ man. prop.

Loco † Sigilli.

Josaphat Jachimonicz ordinis divi Basilii magni, Archimandrita Toloczynensis curiæ illustrissimi, excellentissimi, ac reverendissimi domini Metropolitani totius Russiæ &c. Auditor man. prop.

Nicolaus Laszczeushi suæ illustrissimæ, excellentissimæ Celsitudinis notarius man. prop.

A Item: *Leo Kiszka Dei, & sanctæ sedis apostolicæ gratia archiepiscopus Metropolitanus Kyoviensis, Haliciensis, & totius Russiæ, episcopus vero Uladimiriensis, & Breslensis, Kyovo, Peczarensis, & Suprasliensis abbas.*

ILlustrissimis, perillustribus, reverendiss. venerabilibus, admodum RR. reverendis, archiepiscopis, episcopis, archimandritis, proto-archimandritæ, Hegumenis, monasteriorum Superioribus, decanis, parochis, & cæteris ad synodum Provincialem, Leopolim per nostras literas anteriores evocatis, salutem in Domino. Quoniam sæviens B pestis, nedum in vicinioribus locis, verum etiam in ipsa Civitate Lopoliensi, maximum periculum nobis ingerit, ne Civitas illa adiri possit: idcirco synodum provincialem in antecessum Leopolim indictam, & intimatam pro die vigesima sexta mensis Augusti, in anno præsenti transferendam esse Zamoscium, ex mente excellentissimi, illustrissimi, & Reverendissimi Domini Nuncii Apostolici, duximus, eamdemque præsentium tenore literarum, ad Civitatem Zamosciensem, termino temporis non immutato, nec variato, actu transferimus, ac ut illustrissimæ, perillustres, reverendissimæ Dominationes Vestræ cum vocatis de jure C vocandis e sibi creditis diœcesibus, pro termino præfixo, de Rebus Unionis consulturæ, supervenire non dedignentur, refugiendo poenas canonibus præscriptas contra non accedentes synodum Provincialem, non immemores insuper sui Corporalis, ad accedendas synodos Provinciales, quoties vocati fueritis, juramenti intimamus, præsentesque intimatorias literas nostras, pro majori robore veritatis, manus propriæ subscriptione, penes officii nostri archiepiscopalis Metropolitani sigillum ratificamus. Dabantur ad Cathedram nostram Uladimiriensem, die vigesima mensis Junii anno Domini Millesimo septingentesimo vigesi- D mo.

Leo archiepiscopus Metropolitanus totius Russiæ man. prop.

Loco † Sigilli Metropolitani.

Josaphat Jachimovicz Ordinis Divi Basilii Magni, Archimandrita Toloczynensis, auditor curiæ Metropolitanæ man. prop.

Nicolaus Laszczeushi suæ illustrissimæ, excellentissimæ, ac reverendissimæ celsitudinis notarius man. prop.

Anno itaque a Nativitate Domini Nostri E Jesu Christi Millesimo septingentesimo vigesimo, Indictione Romana decima tertia, Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri, Domini Clementis Papæ ejus nominis XI. anno vigesimo, die vigesima sexta mensis Augusti, secundum Latinum Kalendarium, Zamoscii, in ecclesia parochiali tituli Protectionis Beatissimæ Mariæ Virginis, & San. Nicolai Ritus Græci uniti, in termino ex literis indictionis, ac etiam aliis authorita-

ANNO CHRISTI 1720.

te illustrissimi, ac Reverendissimi Domini nuncii apostolici, & Præsidentis editis, ac ad valvas tum collegiatæ Latinæ, tum præfatæ parochialis Græcæ ecclesiarum Zamoscensium affixis, & publicatis, Synodus provinciæ Ruthenæ, Ritus Græci uniti legitime inchoata, & celebrata est, præsidente antememorato illustrissimo, ac reverendissimo Domino, Domino Hieronymo Grimaldo Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopo Edesseno, Sanctissimi Domini Nostri Domini Clementis Divina providentia Papæ ejus nominis XI. Prælato domestico, & assistente; ejusdemque, & Sanctæ Sedis apostolicæ, in Regno Poloniæ, & Magno Ducatu Lithuaniæ, cum facultatibus legati de latere, Nuncio, a præfato Sanctissimo Domino Nostro, nec non sacra congregatione de Propaganda Fide specialiter deputato. Præsentibus autem illustrissimis, ac reverendissimis Dominis Leone Kiszka archiepiscopo Metropolitano Kyoviensi, Haliciensi, ac totius Russiæ, episcopo Uladimiriensi, & Brestensi, Archimandrita Kyovo Peczarensi, Supraslienfis: Floriano Hrebnicki archiepiscopo Polocensi, & Vitebscensi: Josepho Wihoushi Luctoriensi, & Ostrogiensi: Josepho Levicki Chelmensi, & Belzensi Archimandrita Zydyczynensi: Athanasio Szeptycki Leopoliensi, Haliciensi, & Camenecensi: Hieronymo Ustrzycki Præmisliensi, Samboriensi, & Sanocensi Episcopis, Theophilo Godebshi electo, & nominato Pinscensi, & Turoviensi: Reverendissimis in Christo Patribus Joanne Chrysostomo Radzyminski Frocniewicz, Czerejensi; Innocentio Pichowicz Mielnicensi: Januario Ohurcewicz, Dermanensi, & Dubnensi: Silvestro Tyrawshi, Dorokobuzensi: Jacobo Solikowshi, Cobrinensi, Ordinis Pro-Consultore: Patritio Bielski Owrucensi Polycarpo Filipowicz Lesczynensi: & Josaphat Jachimoicz Totoczynensi Abbatibus. Venerabilibus, admodum Reverendis Patribus Innocentio Charkiewicz Vicario Archimandritæ Supraslienfis, Theophilo Lucervicz Legato Supraslienfi Monasterii, Ordinis Divi Basilii Magni. Ex Diœcesi Metropolitana Kyoviensi, VV. PP. Gregorio Kisielovvski Dimirscensi: Stephano Holosnovvicz Czudnovviensi Decanis: Joanne Sledkievvicz, Vice-decano, & Parocho Vilscensi. Ex Dioceti Metropolitana Novogrodensi: VV. PP. Theodoro Micknievvicz, Nessuisien. Petro HubinsKi Grodnen. Jacobo Prokopovvicz Lidensi. Francisco Wyszynski, Oszmianensi Decanis. Benedicto Skiron Vice-Decano Stonimen. Constant. RadKievvicz VolKowiscen. Theodoro SlizevvKsi Cyrynensi Decanis. Ex Dioecesi Metropolitana Minscensi, VV. PP. Michaele Jazgunovvicsi Minscensi: Stephano Mrayski, Dotkinovien. Theodoro Zubovvicz Bronscensi, Philippo PieszKo Brobruyscen. Paulo Luborvvicz, Miedzelensi Decanis, Antonio GiriK o Vice-Decano, LoKoiscen. Præsbyteris Sæcularibus Reverendissimo Patre Antonio Zavvadzki Proto-Archimandrita Ordinis: Venerabilibus admodum Reverendis Patribus Basilio Procevvicz Consultore Ordinis, Superiore Chetmen. Demetrio Zankievvicz Consultore Ordinis, Superiore Novvogrodecen. Antonio Tomittowicz Ordinis Secretario, Bythenensi: Polycarpo Mikuniewicz Zyrowicen. Superioribus: Josepho Saporowicz Superiore, & Officiali Potocen. Augustino Lubieniecki, Superiore Vitebscen., & Officiali: Josaphat Roginski Rectore Scholarum Uladimirien. Patritio Zyravvski Secretario Reverendissimi Proto-Archimandritæ: Justino Kozaczeriko Superiore Verkouien. Constantino Szaciriski Superiore Chomscen. Melchiore Tossovicz, Superiore, & Officiali Betzensi: Nicodæmo Kaszyc Superiore Albæ Ducalis: Ambrosio Ulinski Vicario Zydyczynen. Silvestro Kulczynski Lectore Philosophiæ: Sosontio Theodorovvicz Concionatore Zyrovvicien. Gabriele Ochabski, Hegumeno Zimnensi: Jona Wizanski, Niskinicen. Hegumeno: Nathanecle Malevvicz, Strianoviensi: Andrea Bieniki Turopinensi Superioribus: Pachomio Malevvicz, Ordinis Divi Basilii Magni: Ex Dioecesi Uladimiriensi, VV. PP. Alexandro Kyzikovvski Decano Uladimirien., publico Sacra authoritate Apostolica, & Venerabilis Capituli Notario. Laurentio Draczynski Hegumeno Zakorovien. Jacobo Silkievvicz Sokaliensi. Basilio Bombrovvski Archidiacono cathedralis Uladimiriensis, Kisielinensi: Georgio Turovicz, Turiscensi, Decanis: Joanne Turovvicz vice-decano Uladimirien. Daniele Tyszkievvicz Porycensi: Andrea Pichovicz Tartakovvien. Gabriele Kulczynski, Locacensi: & Nicolao Lobaczevvski Camenecensi decanis. Ex diœcesi Brestensi VV. PP. Joanne Duchaovvski Bresten. si: Theodoro Olifiravvicz, Camenecensi: Gregorio Andruscekiewicz, Cobrinensi: Stephano Olifirowicz, Mielnicensi: Michaele Marikowski, Bialscensi Basilio Wasilewski, Ulodamiensi decanis: Stephano Sosnowski Polescensi, & Josepho Ilkiewicz Drogicensi vice-decanis. Ex diœcesi Lucæoriensi VV. PP. Nicolao Rusowiecki Lucæorien. Matthæo Hostytowski, Lesniowiensi: Theodoro Czeszkiewicz Laurowien. Basilio Zarubkiewicz Zukoviensi: Joanne Czebkievicz Rowneñsi: Basilio Luckievvicz, Ostrogiensi: Joanne Bilski Bazaliensi. Joanne Rotucka, Dubnensi, & Joanne Dubaczevvski, Orycensi decanis. Ex diœcesi Præmisliensi, VV. PP. Hieronymo Kuzmicz Ordinis Divi Basilii Magni, superiore monasterii Dobromilien. Jacobo Borecki vicario in spiritualibus cathedralis Præmisliensis. Isaia Garvalevvicz, Ordinis Divi Basilii Magni, Concionatore illustriss. D. episcopi Præmislien. Joanne Neronovvicz, præsbytero, & vicario in spiritualibus Jaroslavvien: Petro Borecki præsbytero Præmisliensi vicario in spiritualibus Nizankovien. Michaele NarolKsi Præsbytero Jacoslaviensi, vicario in spiritualibus Prueknicen. Joanne Kornaszevvicz Sanocensi. Theodoro Nasczoezyc, Samboriensi vicariis: fratre Augustino Tarnogrodzki Ordinis Divi Basilii Magni archidiacono illustrissimi Domini Episcopi Præmisliensis: Nicolao Nasezoczyc parocho Samborien. & Biskovvien. Alumno Pontificio Leopolien. Ex diœcesi Chetmensi, Constantino Kyzikovvski Chelmensi. Thoma Koladinski, Tyszonecensi: Theodoro Kottanie-

vvcz

ANNO CHRISTI 1720.

vvicz Betzenſi. Theodoro Wituſovvski Uknovienſi: Joanne Rauski Tomaſovvienſi: A Andrea Karpinski Sczebreſinenſi: Andrea Nacodoſtavvski, Lublinenſi. Theodro Sczerbinski Lubomlenſi: Baſilio Pilecki, Ratnenſi: Stephano Uszynski Rubieſzovienſi: Andrea Wizancski Horodlenſi, & Polycarpo Biatovvolski Zamoſcenſi decanis. Ex epiſcopatu Leopolienſi, RR. PP Dioniſio Sienkievvicz Ordini Divi Baſilii Magni, officiali cathedræ Leopolienſis, & Hegumeno Sancti Georgii & Hoſzovienſi: Antonio Siedlevvicz Officiali Cathedræ Hallcien. Hegumeno Monaſterii Ukornicenſis, & Pekonſcenſis: Dioniſio Maſchievvicz officiali Cameneren. Podoliæ, Hegumeno Sancti Honuphrii Leopolien. Parthenio Tomikocoſcki Archidiacono B illuſtriſſimi epiſcopi Leopolienſis, Hegumeno Monaſterii Podkorecenſis, & Ztoczovien. VV. PP. Joſepho Narolski ordinis Divi Baſilii Magni, Concionatore cathedræ Leopolienſis: Philareto Podkovva Hegumeno Creckovienſi: Gedeone Pakovvski Vicenſi: Gedeone Tymoſzevvicz, Dobrzanenſi: Joſaphat Boriskouski, Sokotocenſi; Juſtino Michocki Bieſiadenſi Hegumenis: Vitali Jandzinski, Vicario, & Concionatore Creckovien. Iſaia Dunajeski Hegumeno Kraſnopustynen. Gregorio Bodgurski, decano Foraneo Bobrecenſi Concionatore, & Promotore, alias ſyndico generali: Baſilio Gaatkovvski Vicario in ſpiritualibus Dolinen. C Catuſſienſi: Andrea Zborovvki Ztoczovvienſi: Petro Podrudcki Zydaczovvien. Gregogorio Czapelski, Bialokamenenſi decanis: Jo. Drokovvviecki Vicario Stanislavovien. Stephano Krakovieck; cathedralis Camenecen. Podoliæ: Baſilio Tuardyevvicz, Czorkovvinnſi: Alexandro Tomkovvski Scalſcenſi vicariis: Joanne Podgurski Alumno Pontificio Leopolien. Baſilio Tazorovvicz Vicario Brzezavvenſi: Jacobo Zarzycki Decano Voynitovien. Michaele Zarzycki Præsbytero, & Decano Buczaczenſi: ex diœceſi Pinſcenſi, VV. PP. Joanne Druzytovvski decano & Andrea Dancikovvski, Notario Capitulari Pinſcen. decano Pooſcen. Tuni, & RR. PP. D Adriano Fabrycii ſuperiore, & Officiali Breſten Spiridone Jackimovvicz Præfecto Scholarum Uladimirienſium: Ignatio Kulczynshi Sacræ Theologiæ, & Philoſophiæ Doctore, Parthenio Daneykovvski: Nicolao Bteſzynski, Ordinis Divi Baſilii Magni: Stephano SiemiezoKvvs Kanczudzen. Michaele Davvidovvicz Lubomlen. Michaele Roſinski Præſbyteris: Baſilio Skotynski vice-decano Lubaczovienſi: Alexandro Waſzynski, Præsbytero: Theodoro Rudnichi, Diacono Alumno Pontificio Seminarii Leopolienſis, Ritus Græci uniti, atque nobilibus Stephano Laskovvki Sacræ Regiæ Majeſtatis ſecretario, notario apoſtolico, ſeniore confrater- E nitatis Leopolienſis, & Joanne Czeſnikovvski, ab eadem confraternitate deputato.

Seſſio Prima.

Eadem die vigeſima ſexta menſis Augusti poſt celebratam ab illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino archiepiſcopo Metropolitano Miſſam cantatam, illuſtriſſimus, ac reverendiſſimus Dominus nuncius apoſtolicus, & præſidens ſynodalis, præmiſſis orationibus, & Hymno: *Veni Creator &c.* juxta ritum, & præſcriptum Pontificalis Romani, orationem habuit ad omnes in Domino congregatos, moxque literas brevis a Sanctitate Sua ad illuſtriſſimum, ad reverendiſſimum Dominum archiepiſcopum Metropolinanum, omneſque alios illuſtriſſimos, ac reverendiſſimos Dominos Ruthenos epiſcopos Ritus Græci directas ipſi illuſtriſſimo Domino Metropolitæ conſignari fecit: aliud vero breve deputationis ſui in Præſidentem, publice legi juſſit, quod erat tenoris talis.

Foris: *Venerabili Fratri archiepiſcopo Edeſſen, noſtro, & apoſtolicæ ſedis in Regno Poloniæ.*

Loco ✝ Annuli piſcatoris.

Intus vero. CLEMENS PAPA XI.

Venerabilis frater ſalutem, & apoſtolicam benedictionem. Cum ſicut accepimus, modernus Metropolita Ruſſiæ una cum venerabilibus etiam fratribus epiſcopis Ruthenis unitis Synodum ſuper rebus ad ejus Metropolitanam, aliaſque eccleſias Ruthenas ſpectantibus prope diem celebrare intendat: nos ſynodum hujuſmodi recte, & feliciter ad Dei gloriam, dictarumque eccleſiarum utilitatem celebrari cupientes, Te, de cujus prudentia, integritate, & religionis zelo plurimum in domino confidimus, in prædicta ſynodo noſtra, & ſedis apoſtolicæ nomine præſidentem cum auctoritate, facultatibus, jurisdictione, honoribus, et oneribus ſimilibus præſidentibus competentibus, et aliis ſolitis, & conſuetis apoſtolica auctoritate, tenore præſentium facimus, conſtituimus, & deputamus: teque in domino hortamur, & monemus, ut ſynodum hujusmodi fideliter regere, ac in illa, omnia, quæ ad proſperum eccleſiarum prædictarum regimen, & guber nium pertinent, decerni ſtatui, & ordinari cures, & facias, ita tamen, ut ea, quæ in eadem Synodo decreta, ſtatuta, & ordinata forent, in ſuſpenſo remaneant, illorumque exequutio, donec a congregatione venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. cardinalium negotiis propagandæ Fidei præpoſita, examinata, & approbata non fuerint differri debeat. Mandantes propterea in virtute ſanctæ obedientiæ prædictis metropolitæ, & epiſcopis, ac dilectis filiis clero in prædicta ſynodo congregatis, aliiſque, ad quos pertinet, ut, Te in in ejusdem ſynodi noſtro, & prædictæ ſedis nomine præſidentem reverenter ſuſcipiant, Tibique in omnibus ad præſidentis officium pertinentibus, pareant, obediant

ANNO CHRISTI 1720.

diant, & assistant, Tuaque salubria monita, & jussa humiliter suscipiant, & efficaciter adimplere procurent, non obstant. Constitutionibus, & ordinationibus apostolicis, ac quatenus opus sit, ecclesiarum hujusmodi etiam juramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, & literis apostolicis in contrarium præmissorum, quomodolibet concessis, confirmatis, & innovatis. Quibus omnibus, & singulis illorum tenores præsentibus pro plene, & sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris ad præmissorum effectum hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romæ apud sanctam Mariam majorem sub Annulo Piscatoris, die XX. Martii MDCCXVI. pontificat. nostri anno decimo sexto.

F. cardinalis Oliverius.

Postquam autem lectum fuit hujusmodi Breve, illustrissimus, ac reverendissimus dominus metropolita aliud sibi, cæterisque suis illustrissimis co-episcopis inscriptum legi mandavit, quod erat tenoris talis.

Foris: *Venerabilibus fratribus Leoni Kiska totius Russiæ Metropolitano, ac universis Ruthenis episcopis Ritus Græci provinciali synodo congregatis.*

Loco ✝ Annuli Piscatoris.

Intus vero: CLEMENS PAPA XI.

VEnerabiles fratres salutem, & Apostolicam benedictionem. Verbis exprimere non satis possumus gaudium plane intimum, & singulare, quo paternum cor nostrum perfusum fuit, ubi a congregatione venerabilium Fratrum nostrorum negotiis Propagandæ Fidei præpositorum nuper accepimus, Fraternitates vestras ad restituendam in istis Ruthenæ nationis dioecesibus veram pietatem, ac ecclesiasticam disciplinam, ferventi studio incumbere, eoque potissimum consilio ad istam provincialem synodum convenisse, ut scilicet opportunas rationes, ac salubriora remedia constitueretis, per quæ errores temporum calamitate, hominumque fraude invecti extirparentur, ac regimini Vestro commissi sacerdotes, & populi ad sincerum cultum Orthodoxæ religionis, sine qua placere Deo nequaquam possumus, tum etiam ad illibatam, ac integram ritus Catholici professionem revocarentur. Quocirca post actas Cœlesti Pastorum principi humiles gratias, quod Fraternitatibus vestris piam hanc, gradusque vestri amplitudine, & sanctitate maxime dignam mentem injecerit, pontificii muneris nostri esse ducimus, Vobis effusam, meritamque tribuere laudem, & quamvis ultro bene currentibus paternæ vocis nostræ calcar admovere, ut in suscepto religiosissimo proposito constanter pergatis, ac in eo præsertim strenuam, sedulamque ponatis operam ut graves illi abusus, qui in sacrorum Ministrorum electione non sine magno animarum detrimento, quemadmodum probe nostis, irrepserunt, ex vestris diœcesibus eliminentur quam primum, ac penitus e medio tollantur; Quæ quidem vota, ac desideria nostra fusius vobis explicabit venerabilis Frater Hieronymus archiepiscopus Edessæ, noster, & apostolicæ sedis in Regno Poloniæ nuncius, quem nos illustre vobis præbituri argumentum existimationis, ac amoris, quo ritus Græci professores, & Ruthenam in primis nationem omni tempore complexi sumus, & adhuc complectimur synodo Vestræ coram adesse, eique nostro nomine præsidere voluimus, ut spiritualibus vestris necessitatibus auctoritate nostra præsens opem ferre, ac ea omnia sedulo promovere possit, quæ communi vestro bono, animarum saluti, divinæque gloriæ incremento utilia, ac opportuna fore videbuntur. Vestrum itaque erit eumdem præsulem iis honoris, & reverentiæ significationibus excipere, quæ præstantibus illius virtutum ornamentis, ac in primis conspicuo, quo a nobis insignitus est muneri plane debentur: tum etiam iis, quæ ipse nostro nomine vobis exponet, integram adhibere fidem, ac demum illius consiliis, & monitis pronas, facilesque præbere aures, cum pro explorato habere debeatis ea non aliunde proficisci, quam a paterna, ac sane intima, qua vos in Domino prosequimur charitate; nec aliud certe spectare, quam communionem vestram, totiusque Ruthenæ nationis nobis commendatissimæ utilitatem. Hæc autem omnia pro perspecta virtute, zeloque vestro ita præstanda a vobis fore condimus, ut uberiora in dies ab hac Sancta sede laudum præconia, ac tandem a Redemptore nostro amplissimam illam, quam bonis, fidelibusque pastoribus pollicitus est, retributionem consequi mereamini. Eum interim nos enixe rogare non desinemus, ut sit in medio vestrum, quatenus ad illius justitiam faciendam vestra procedant eloquia, dirigantur cogitationes, & opera: & Fraternitatibus vestris Apostolicam benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem, sub Annulo Piscatoris, die XIX. Julii MDCCXX. Pontificatus nostri Anno XX.

Joannes Christophorus archiepiscopus Amasenus.

Finita lectione utriusque Brevis, memoratus illustrissimus, & reverendissimus dominus nuncius apostolicus jussit prælegi decreta de Residentia ex concilio Tridentino sess. 6. cap. 1. de Reformat. necnon decretum de professione Fidei facienda ex eodem concilio sess. 25. cap. 2. eisque prælectis conformando se dispositioni sacrorum canonum, & sacri concilii Tridentini, professionem Fidei Catholicæ, extra quam nemo salvus esse potest, emittendam proposuit; sicque propositam eamdem professionem Fidei, juxta for-

ANNO CHRISTI 1720.

formam ab Urbano VIII. felic. record. summo pontifice, pro orientalibus editam, omnes, & singuli, qui tunc ad hanc synodum convenerant, præeunte illustrissimo & reverendissimo domino Metropolitano in manibus Illustrissimi, ac reverendissimi domini Præsidentis synodalis præstiterunt, suaque nomina actis inserenda, quæ jam superius relata sunt, tradiderunt, ac deinde ipsam professionem, cujus tenor est, ut infra manibus suis subscripserunt, ut patet ex ipso Originali.

Forma Professionis Fidei.

EGo NN. firma fide credo, & profiteor omnia, & singula, quæ continentur in symbolo, quo sancta Romana ecclesia utitur scilicet.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli, & terræ; visibilium omnium, & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt; qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis, & incarnatus est de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, & Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato passus, & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos, & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, & expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Veneror etiam, & suscipio universales synodos, prout sequitur, videlicet.

Nicænam primam, & profiteor, quod in ea contra Arium, damnatæ memoriæ, definitum est: Dominum Jesum Christum esse Filium Dei, ex Patre natum Unigenitum, idest, ex substantia Patris natum, non factum, consubstantialem Patri; atque impias illas voces, recte in eadem synodo damnatas esse, quod aliquando non fuerit, aut quod factus est ex iis, quæ non sunt, aut ex alia substantia, vel essentia, aut quod sit mutabilis, vel convertibilis Filius Dei.

Constantinopolitanam primam, secundam in ordine; & profiteor, quod in ea contra Macedonium, damnatæ memoriæ, definitum est, Spiritum Sanctum, non esse servum, sed Dominum; non creaturam, sed Deum; ac unam habentem cum Patre, & Filio Deitatem.

Ephesinam primam, tertiam in ordine, profiteor, quod in ea contra Nestorium, damnatæ memoriæ, definitum est: Divinitatem, & humanitatem ineffabili, & incomprehensibili unione, in una persona Filii Dei, unum nobis Jesum Christum constituisse, eaque de causa Beatissimam Virginem vere esse Dei Genitricem.

Chalcedonensem, quartam in ordine, & profiteor, quod in ea contra Eutychem, & Dioscorum, ambos damnatæ memoriæ, definitum est: Unum, eumdemque Filium Dei, Dominum nostrum Jesum Christum, perfectum esse in Deitate, & perfectum in humanitate, Deum verum, & hominem verum, ex anima rationali, & corpore, consubstantialem Patri secundum Deitatem, eumdem consubstantialem nobis secundum humanitatem, per omnia nobis similem, absque peccato, ante sæcula quidem de Patre genitum secundum Deitatem, in novissimis autem diebus, eumdem propter nos, & propter nostram salutem, ex Maria Virgine Dei Genitrice secundum humanitatem, unum, eumdemque Christum Filium Dei unigenitum, in duabus naturis inconfuse, immutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter unionem, magisque salva proprietate utriusque naturæ, & in unam personam, atque subsistentiam concurrente, non in duas personas partitum, aut divisum, sed unum, eumdemque Filium, & Unigenitum, Deum verum Dominum Jesum Christum.

Item ejusdem Domini nostri Jesu Christi Divinitatem, secundum quam consubstantialis est Patri, & Spiritui Sancto, impassibilem esse, & immortalem; eumdem autem crucifixum, & mortuum tantummodo secundum carnem, ut pariter definitum est in dicta synodo, & in epistola Sancti Leonis Romani Pontificis, cujus ore Beatum Petrum loquutum esse Patres in eadem synodo acclamaverunt. Per quam definitionem damnatur impia hæresis illorum, qui Trisagio ab Angelis tradito, & in præfata Chalcedonensi synodo decantato, Sanctus Deus, Sanctus fortis, Sanctus & immortalis, miserere nobis, addebant: Qui crucifixus est pro nobis; atque adeo Divinam naturam trium personarum passibilem asserebant, & mortalem.

Constantinopolitanam secundam, quintam in ordine, in qua præfatæ Chalcedonensis synodi definitio renovata est.

Constantinopolitanam tertiam, sextam in ordine, & profiteor, quod in ea contra Monothelitas definitum est: In uno eodemque Domino nostro Jesu Christo duas esse naturales voluntates, & duas naturales operationes indivise, inconvertibiliter, inseparabiliter, inconfuse, & humanam ejus voluntatem non contrariam, sed subjectam Divinæ ejus atque omnipotenti voluntati.

Nicænam secundam, septimam in ordine, & profiteor, quod in ea contra Iconoclastas definitum est: Imagines Christi, ac Deiparæ Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, & venerationem impertiendam.

Constantinopolitanam quartam, octavam in ordine, & profiteor in ea Photium merito fuisse damnatum, & Sanctum Ignatium Patriarcham restitutum.

Veneror etiam, & suscipio omnes alias universales synodos auctoritate Romani Pontificis legitime celebratas, & confirmatas, & præsertim Florentinam synodum, & profiteor

ANNO CHRISTI 1720.

or, quæ in ea definita sunt, videlicet: quod Spiritus Sanctus ex Patre, & Filio æternaliter est, & essentiam suam, suumque esse subsistens habet ex Patre simul, & Filio, & ex utroque æternaliter, tanquam ab uno principio, & unica spiratione procedit.

Item dictionem illam (Filioque) veritatem declarandi gratia, & imminente necessitate, licite, & rationabiliter symbolo fuisse appositam.

Item in azymo, sive fermentato pane triticeo, Corpus Christi veraciter confici; Sacerdotesque in alterutro ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suæ ecclesiæ, sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.

Item si vere pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorum animas pœnis purgatorii post mortem purgari; &, ut a pœnis hujusmodi releventur, prodesse eis Fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet Sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum ecclesiæ instituta; illorumque animas, qui post Baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quæ post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ, sunt purgatæ, in Cœlum mox recipi, & intueri clare ipsum Deum Trinum, & Unum, sicuti est, pro meritorum tamen diversitate, alium alio perfectius; illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.

Item sanctam apostolicam sedem & Romanum pontificem in universum orbem tenere Primatum, & ipsum Romanum pontificem successorem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum patrem, ac doctorem existere: et ipsi in beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam, ut eadem Florentina synodus asserit, in gestis oecumenicorum conciliorum, in sacris canonibus continetur.

Item legalia veteris Testamenti, seu Mosaicæ Legis cæremonias, sacra sacrificia, & sacramenta, Domino nostro Jesu Christo adveniente, cessasse, & post promulgatum Evangelium, sine peccato observari non posse. Ejusdem etiam legis veteris ciborum mundorum, & immundorum differentiam ad cæremonialia pertinere, quæ surgente Evangelio transierunt.

Illam etiam apostolorum prohibitionem, ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato illi tempori congruisse, ut inter Judæos, & Gentiles dissensionis materia tolleretur. Cujus apostolicæ prohibitionis causa cessante, etiam cessavit effectus.

Pariter veneror, & suscipio Tridentinam synodum, & profiteor quæ in ea definita, & declarata sunt, & præsertim offerri Deo in missa verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis, & defunctis, atque in sanctissimo Eucharistiæ sacramento (juxta fidem, quæ semper in ecclesia Dei fuit) contineri vere, realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem, una cum anima, & Divinitate Domini nostri Jesu Christi, ac proinde totum Christum, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem catholica ecclesia aptissime transubstantiationem appellat, & sub unaquaque specie, & singulis cujusque speciei partibus, separatione facta, totum Christum contineri.

Item septem esse novæ legis sacramenta a Christo Domino nostro instituta ad salutem humani generis, quamvis non omnia singulis necessaria, videlicet: Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem iterari non posse.

Item Baptismum esse necessarium ad salutem, ac proinde si mortis periculum immineat, mox sine ulla dilatione conferendum esse, & a quocunque, & quandocumque sub debita materia, forma, & intentione collatum esse validum.

Item Sacramenti matrimonii vinculum indissolubile esse, & quamvis, propter adulterium, hæresim, aut alias causas possit inter conjuges, thori & cohabitationis separatio fieri, non tamen illis aliud matrimonium contrahere fas esse.

Item apostolicas, & ecclesiasticas traditiones suscipiendas esse, & venerandas. Indulgentiarum etiam potestatem a Christo in ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse.

Pariter, quæ de peccato originali, de justificatione, de sacrorum librorum tam veteris, quam novi Testamenti Indice, & interpretatione, in prædicta Tridentina synodo definita sunt, suscipio, & profiteor.

Cætera item omnia suscipio, & profiteor, quæ recipit, & profitetur sancta Romana ecclesia, simulque contraria omnia, & schismata, & hæreses ab eadem ecclesia damnatas, rejectas, & anathematizatas ego pariter damno, reiicio, & anathematizo.

Insuper Romano pontifici Beati Petri Principis Apost. successori, ac Jesu Christi vircar. veram obedientiam spondeo, ac juro.

Hanc Fidem catholicæ ecclesiæ, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eamdem integram, & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime, Deo adjuvante, retinere, & confiteri, atque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in meo munere spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, me curaturum.

Ego idem NN. spondeo, voveo, & juro; sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei evangelia.

Quibus peractis Sessio limitata est ad horam decimam ante meridianam Sabbathi proxime sequuturi, diei videlicet trigesimæ primæ mensis, & anni currentis. Quæ cum ob

ANNO CHRISTI 1720.

ob infirmitatem illustrissimi, ac reverendissimi domini Metropolitani haberi non potuerit, dilatata est ad diem sequentem.

Sessio Secunda.

DIe Dominica, quæ erat prima mensis Septembris juxta novum Kalendarium, eodem anno, postquam in eadem ecclesia Ritus Græci uniti Zamoscen. congregati fuerunt, qui synodo interesse debebant, & ab eodem Illustrissimo, ac reverendissimo domino archiepiscopo Metropolitano celebrata fuit missa; illustrissimus, ac reverendissimus dominus nuncius apostolicus, & Præsidens synodalis præmissis iterum orationibus, & Hymno *Veni Creator &c.* juxta Ritum, & præscriptum pontificalis Romani, ad effectum, ut universis in domino congregatis constare possit de cabus sanctæ sedis apostolicæ in Bulla Cœnæ Domini reservatis, necnon de Immunitate, qua ecclesia loca sacra, & religiosa gaudent, tum etiam de vitandis quibusdam erroribus per sanctam sedem Apostolicam super condemnatis; accedente super hoc consensu Illustrissimorum, ac reverendissimorum dominorum Metropolitæ, ac episcoporum præfatorum, mandavit e suggestu publicari decreta, seu Bullam Pontificiam die Cœnæ Domini legi solitam; Constitutionem Gregorii XIV. die 28. Maii anni 1591. editam de immunitate ecclesiastica, & respective constitutionem moderni sanctissimi domini nostri Clementis papæ ejus nominis XI. Anno Incarnationis Dominicæ 1713. sexto Idus Septembris, pontificatus suæ sanctitatis Anno XIII. editam, quæ incipit: Unigenitus &c. Quarum quidem constitutionum apostolicarum prælectione facta, reliqui ecclesiastici tam sæculares, quam regulares, qui in prima sessione professionem Fidei præstare non potuerant moniti, ut ad eamdem præstandam accederent, ipsam juxta formam superius expressam in manibus memorati illustrissimi, & reverendissimi domini nuncii apostolici, & præsidentis synodalis emiserunt, suaque nomina inter aliorum præsentium, per me Notarium his in actis commixtim superius relata, formæ professionis supradictæ, manibus suis subscripserunt.

Quibus peractis soluta fuit Sessio ad diem Sabbathi septimam; sed cum hac die ob plurima negotia haberi non potuerit, demum prorogata fuit ad diem Martis decimam septimam mensis, & anni currentium.

Interea die Veneris sexta mensis Septembris, eodem anno millesimo septingentesimo vigesimo in loco publicis collationibus synodalibus designato sub tempus inchoandæ collationis personaliter constituti nobiles Stephanus Laskoushi sacræ Regiæ Majestatis secretarius, notarius apostolicus, senior confraternitatis Stauropigianæ Leopolin. & Joannes Czesnikoushi ab eadem confraternitate deputatus, una cum reliquis jam alias supra insertis ecclesiasticis, a quibus professio emittenda desiderabatur, eamdem sic ut supra præscriptam in manibus illustrissimi, ac reverendissimi domini nuncii apostolici, & præsidentis synodalis

A publice emiserunt, manibusque propriis in instrumento professionis Fidei nomina sua inscripserunt.

Die vero Jovis duodecima mensis, & anni eorumdem, pro synodo præsenti personaliter adveniens ad Civitatem Zamoscensem illustrissimus, & reverendissimus dominus Laurentius Drucki Sokolinshi archiepiscopus Smolenscen. Severien. &c. Ritus Græci uniti, successive die decima quinta mensis ejusdem, professionem Fidei juxta formam recordatæ memoriæ Urbani VIII. pro orientalibus præscriptam, pariter in manibus supradicti illustrissimi, ac reverendissimi domini nuncii Apostolici ac præsidentis

B clare, distincte, ac verbis disertis emisit, ipsamque formam hujusmodi professionis a se emissæ in separato folio sibi porrectam manu propria subscripsit.

Sessio Quarta.

DIe Martis, quæ erat decima septima mensis Septembris juxta novum Kalendarium, eodem anno, congregatis iterum in eadem ecclesia Ritus Græci uniti Zamoscen. iis, qui synodo interesse debebant, celebrataque ab illustrissimo, & reverendissimo domino Josepho Levichi episcopo Chetmensi & Betzensi, Archimandrita Zidyczynensi missa, prælibatus illustrissimus, ac

C reverendissimus dominus nuncius apostolicus, & præsidens synodalis itidem præmissis Orationibus, & Hymno: *Veni Creator &c.* juxta Ritum, & præscriptum pontificalis Romani; urgente promotore synodi lectionem actorum, seu decretorum synodalium, eadem publice legi mandavit, prout clara, & intelligibili voce ex suggestu lecta sunt, de tenore tali, ut sequitur.

Decreta synodi provincialis provinciæ Russiæ, ritus Græci uniti, præsidente Illustrissimo, ac reverendissimo domino, domino Hieronymo Grimaldo archiepiscopo Edesseno nuncio apostolico in regno Poloniæ, a sanctissimo domino nostro domino Clemente

D papa XI. necnon sacra congregatione de Propaganda Fide specialiter deputato, die Lunæ XXVI. mensis Augusti inchoatæ, aliis vero sequentibus diebus mensium ejusdem Augusti, & Septembris anno domini millesimo septingentesimo vigesimo continuatæ, ac celebratæ Zamoscii.

TITULUS I.

De Fide Catholica.

SAncta hæc synodus, ut fides, quam in prima Sessione professa est, firmius ab omnibus teneatur, ac felicius, Deo adju-

E vante propagetur, sacrorum canonum vestigiis inhærendo, statuit, ut formulam, quæ a sancta Romana ecclesia (cujus exemplo prava omnis discip lina profligatur) (a) *ad quam, omnem necesse est convenire ecclesiam, & in qua semper ab iis, qui sunt undique, conservata est ea, quæ ab Apostolis est, traditio:* Ejusdemque sanctæ Romanæ ecclesiæ nomine a sanctæ memoriæ Urbano VIII. Græci Ritus catholicis præscripta est,

quæ

ANNO CHRISTI 1720.

quæque pro faciliori omnium captu in linguam Vernaculam versa, & typis mandata est, omnes profiteri teneantur non solum ii, quos sacrum concilium Tridentinum id præstare jubet (a). Provisi scilicet de beneficiis quibuscumque curam Animarum habentibus in manibus ordinarii, sive ipsius officialis; verum etiam reliqui omnes, quibus constitutione (b) sanctæ memoriæ Pii IV. idipsum præscriptum est, ii nimirum, quos promoveri contigerit ad episcopatum in manibus illustrissimi metropolitani, ante consecrationem; prout hactenus observatum est (c) religiosissimi abbates, & Archimandritæ, antequam benedicantur juxta Ritum orientalis ecclesiæ (d) illi etiam, qui sacris ordinibus initiandi sunt ante ordinum susceptionem. (e) Ludimagistri denique, ac alii quicumque ad aliquos gradus in universitatibus promovendi, in manibus reverendissimi episcopi. Præterea statuit, ut omnes utriusque sexus regulares eamdem professionem emittere debeant in manibus ordinarii, vel alterius personæ ab ipso designandæ, intra tres menses a die promulgationis præsentis synodi; ii vero, qui deinceps sive in virorum, sive in mulierum monasteriis professionem in ordine emissuri sunt, non expectato trium mensium spatio, eamdem Fidei professionem statim ac in ordinem cooptabuntur, emittant, atque ita servetur in perpetuum. Quod si per negligentiam id facere omiserint, præterquamquod gravis culpæ rei censebuntur, reverendissimi episcopi fructus ecclesiarum non faciant suos, sed eos restituere teneantur. Religiosissimi autem Archimandritæ, & venerandi presbyteri a beneficio, vel officio deponantur; ii vero, quos post hujusmodi confessionem, perjuros, ac desertores inconsutilem Jesu Christi tunicam scindere compertum fuerit, sanctæ sedi per Metropolitanum, si episcopi fuerint; Si vero monachi, aut presbyteri ad locorum ordinarios deferantur graviter puniendi.

(a) *Sess. 24. c. 12. de Refor.*

(b) 89. *in Bullar.*

(c) *Can. qui Episcopus dist. 28. diurn. Rom. Pont. cap. 3. tit. 6. Trid. sess. 24. cap. 1. de Reform. Greg. XVI. Const. 6.*

(d) *Pius IV. Const. 89.*

(e *Canon. quamquam dist. 23.*

Quoniam *corde creditur ad justitiam*, teste Apostolo; *ore autem confessio fit ad salutem*; neque ulla est causa, cur prohibeamur aperte profiteri quod credimus; statuit ac decrevit sancta synodus, ut symbolo Fidei, ubicumque imprimetur in posterum, aut recitabitur, tam publice, quam privatim, addatur particula illa: *Filioque*: qua processio Sancti Spiritus a Patre, & Filio designatur. Qui secus facere per malitiam deprehensus fuerit ad ordinarium tamquam suspectus de schismate deferatur.

Eadem de causa, & ad demonstrandam sinceram membrorum cum Capite conjunctionem, censuit etiam, ac præcepit, sub pœnis arbitrio ordinarii infligendis, ut ubicumque in sacris Dypticis commemoratio Romani pontificis facienda erit, præsertim vero tempore sacrificii missæ in translatione oblatorum, fiat claris, & expressis verbis quibus alter, quam Romanus universalis episcopus designari non possit.

Præterea nemini cujuscumque status, & conditionis sit, qui catholicam Fidem professus fuerit, liceat ad extraneos pastores, eorumque ecclesias, sive suscipiendorum sacramentorum, sive devotionis causa accedere, ne videatur activam cum iis, qui foris sunt, communionem habere; alias ordinarii contra ipsos procedant, tamquam suspectos.

Sancta hæc synodus damnat, & anathematizat impiam, & ubique reprobatam Philippi hæresim, omniaque ipsius Asseclarum horrenda dogmata, ac nominatim ea, quæ sequuntur.

I.

Distinctæ sunt trium personarum divinarum naturæ.

II.

Non alia fuit statura corporis Christi in utero Mariæ, quam in Cruce.

III.

Cruces argenteæ sunt illicitæ, quia Christus in ligno affixus expiravit.

IV.

Nullum est Eucharistiæ sacramentum, nullum sacrificium, quia jam sunt antichristi tempora.

V.

Nullum est sacramentum poenitentiæ, nec Extremæ Unctionis, nec ordinis.

VI.

Quicumque baptizandus, in aquam non immergitur, Paganus est.

VII.

Signum Crucis integra manu expressum est signum Antichristi.

VIII.

Libros non scriptos, sed impressos legere nefas est.

IX.

Aqua benedicta non est salutaris.

X.

Mahometanorum Fana, ac Synagogæ Judæorum sunt ecclesiis anteponendæ.

XI.

Matrimonium contrahere non est necesse, sed sat est cum uxoribus conjunctissime vivere.

Quia vero gravissimo cum animi dolore intellexit virus hoc serpere inter aliquos Græci ritus Fideles, quos, & ipsi latini nonnumquam fovent; statuit primum, ut ad depellendam tantam perniciem, imploretur au-

ANNO CHRISTI 1720.

auxilium, & auctoritas sanctæ sedis. Deinde serio injunxit, ut ordinarii procedant contra suos diœcesanos, quos vel hæresim ipsam profiteri, vel hæreticos fovere compererint, eosque non solum removeant a consortio cæterorum Fidelium; verum etiam aliis statutis a jure, & Reipublicæ constitutionibus pœnis coerceant, & deterreant; si quis autem ex latini ritus Fidelibus talia præsumpserit, deferatur ad proprium ordinarium, cujus erit partes sibi commissas ad sacrorum canonum præscriptum diligenter implere. Quod si is negligentior (quod haud credibile est) ac remissior visus fuerit prævii omnibus humanitatis, ac fraternæ charitatis officiis, ad Sanctissimum deferatur.

B Cum homines ita sint ad malum propensi, ut etiam iis rebus, quæ ad Dei gloriam augendam, & religionem catholicam, liberalesque artes diffundendas inventæ sunt, non sine magno animarum detrimento aliquando abutantur; præsens synodus vestigiis patrum sacri concilii Tridentini inhærens, statuit primo, ut libros quosvis ad Philtra, exorcismos, superstitiones, divinationem, ac magiam quoquomodo spectantes nemo amplius, sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, retinere, ac legere possit. Deinde præcipit ut nemo imposterum sine approbatione, & licentia loci ordinarii libros aliquos edere, atque imprimere, vel a C finibus schismaticorum ad nos inferre, ac retinere audeat, & præsumat. Ut autem hoc periculum magis avertatur, præscribit, ut libri, qui jam impressi sunt, si correctione indigeant, & corrigi possint, corrigantur, & ipsorum lectio tandiu fidelibus inhibeatur, donec fuerint correcti: sin minus omnino prohibeantur sub poenis excommunicationis tam contra legentes, & retinentes, quam contra inferentes in regnum absque licentia ipsius loci ordinarii. Prohibet insuper synodus venditionem, & distractionm eorumdem librorum, qui sine approbatione ordinarii hactenus impressi fuerunt, quousque non examinentur, & approbentur. Eorum D vero, qui jam sub prælo fortasse sunt, editionem suspendi jubet. Placuit tamen, ut missalia, ritualia, breviaria, diurnalia, ac pontificalia ab ordinariis approbari non possint, nisi conformia sint editioni, quam synodus ipsa fieri jusserit, & sancta sedes probaverit.

TITULUS II.

De prædicatione verbi Dei, & Catechismo instituendo.

CUm sine fide impossibile sit placere Deo. (*a*) Fides autem ex auditu, auditus autem per verbum Christi (*b*); quod porro verbum sine prædicatione audiri non potest, proindeque populum latet & finis, ad quem quisque creatus est, & ratio eum assequendi: idcirco sancta hæc Synodus jubet, ut venerabiles parochi populum sibi commissum diebus saltem dominicis, & festis solemnibus, pro suo, et ipsius populi captu, pascant verbo Dei, docendo quæ scire omnibus necesse est ad salutem, eique A annunciando cum perspicuitate sermonis vitia, a quibus declinare, et virtutes, quas sectari oportet ad evadendam poenam æternam, et coelestem gloriam consequendam (*c*).

Cæterum, quia experientia compertum est lacte potius huic populo, quam solido cibo opus esse, ideo statuit, ut quilibet parochus singulis diebus dominicis post evangelium, ac etiam alio opportuno tempore, quando populus frequentior erit in Ecclesia, doceat ipsum quæ scire debet, ut salvus fiat ex catechismo; quem si minus memoria tenebit prælegere poterit. Hanc autem adeo necessariam christianæ doctrinæ explicationem præsens synodus per viros ab illustrissimo Metropolitano deputandos, componendam, imprimendam, ac omnibus parochis distribuendam esse censuit.

Si quis autem, cui animarum cura commissa est, hoc officium non legitime impeditus prætermiserit, quoties negligentiæ a decano loci convictus fuerit, toties decem Florenorum mulcta puniatur, applicanda ecclesiæ, cui præfuerit; præterea si negligentia crebior erit, ac parochus tribus mensibus ab episcopi monitione muneri suo defuerit, ab officio suspendatur, aliisque poenis arbitrio ordinarii plectatur.

Porro cum nemo non videat, quam turpe sit, & periculosum, si qui cæteris præire, viamque salutis monstrare debent, eam ipsi nesciant; (*d*) Statuit sancta synodus, ut præter cathechismum ad instructionem populi, alter edatur cura, & studio ipsius illustrissimi Metropolitani ad erudiendos Parochos lingua vernacula, atque eis constituto certo, ac moderato pretio distribuatur. Ne vero labor hic, ac studium inutile sit, sciant venerabiles parochi se quater singulis annis a viris, quos ordinarii deputaverint, examinandos esse, super illius lectione, & profectu, graviterque puniendos, si negligentes deprehensi fuerint.

Noverint autem reverendissimi episcopi officium prædicandi, instruendique populum ita ad parochos pertinere, ut sibi, quos posuit Christus attendere universo gregi (*e*) ejusmodi cura in primis commissa sit; quapropter nisi saltem sedulo vigilent, & dent operam, ut per parochos, quos sibi coadjutores assumunt, hæc omnia diligenter, ac fideliter adimpleantur, de ipsorum manibus animas Jesu Christi Sanguine redemptas potissimum requirendas esse.

TITULUS III.

De Sacramentis, eorumque administratione.

E CUM in ecclesia Dei nihil sanctius, aut utilius, nihil excellentius, aut magis Divinum habeatur, quam Sacramenta ad humani generis salutem a Christo Domino instituta; Parochus, vel quivis alius sacerdos, ad quem eorum administratio pertinet, meminisse in primis debet, se Sancta tractare, ac quovis fere momento ad tam sacrum ministerium implendum paratum se esse oportere tum corpore, ob commoditatem recur-

(a) D. Paul. ad Rom. 11.
(b) D. Paul. ad Rom. 10.
(c) Trid. sess. 5. cap. 2. de Reform.
(d) S. Bern. serm. 76. in Cantic.
(e) Act. 20. versic. 28. Trid. sess. 6. cap. 1. de Reform.

ANNO CHRISTI 1720.

currentium, tum spiritu, per vitæ munditiem, & honestatem.

Itaque quicumque parochiale officium exercuerint, in suis Ecclesiis, quantum fieri potest, semper resideant, ut fidelibus spirituali auxilio indigentibus præsto adesse possint, & si conscii sibi fuerint alicujus mortalis peccati, sacramenta administrare non audeant, nisi præmissa confessione, vel saltem si copia confessarii defuerit, elicito contritionis actu; ne sacramentum ipsi ministro in sacrilegium vertatur. Sobrii omni tempore sint, ne sese periculo exponant invalide, vel saltem illicite sacramentum administrandi; intentionemque eliciant faciendi quod Christus jubet, & facit ecclesia ad majorem Dei gloriam, atque animarum salutem. In ipso actu administrationis, omnis gravitas, & modestia in vultu, & in verbis; omnis munditìes, nitor in vestibus, & vasis sacris eluceant. Formam sacramenti distincte, & devote eodem tempore proferant, quo materia ab iis adhibetur, neque unam, vel alteram mutent, neque alterutram, vel dubia, vel probabili umquam utantur, relicta certa, & tutiori; namque hoc pacto lethalem culpam admitterent.

Si quis autem ad sacramenta administranda vocatus vel officio fungi tardaverit, vel aliquid commiserit a sanctitate, & puritate sui ministerii alienum, graviter ab episcopo puniatur; gravissime vero, si quem ipsius negligentia absque Baptismo, sacra Confessione, sacro Viatico, aut extrema Unctione e vita migrare contigerit.

Ut fideles majori cum pietate, ac reverentia, uberiorique fructu sacramenta suscipiant, monet synodus, ac magnopere hortatur parochos, ut antea quam ea administrent, ipsorum usum, vim, efficaciam, & quem ad finem a Domino Jesu Christo fuerunt instituta, fideli populo, pro cujusque captu explicent, sacraque documenta ex iis omnibus eruant, quæ ad mores recte formandos pertineant. Quod potissime opportunum erit, tum in Baptismo, revocando in memoriam præsertium, quomodo & ipsi renati, sanctam illam Professionem emiserint, cui conformem vitam ducere debent; tum in administratione Viatici, & extremæ Unctionis, quo tempore ex ipso hominis morituri conspectu, major in adstantibus compunctio, & attentio excitatur; ac tandem in matrimonio, posita præ oculis contrahentium æternitate vinculi, vi juramenti conjugalis, perjurii gravitate, ac prolis in timore Domini educandæ necessitate.

Laudabilis, ac sancta a primis ecclesiæ sæculis fuit consuetudo in sacramentorum administratione, aliquas adhibere cæremonias, quibus eorum effectus significantur, & populo quasi ob oculos ponuntur, ut excitetur ad rerum Divinarum contemplationem; has, quas a patribus nostris traditas, & transmittendas ad posteros accepimus, censuit sancta synodus, esse retinendas; atque, ne ulla in Divinorum peragendorum ordine sit confusio, aut discordia &c. ut omnes uno, eodemque inoffenso pede ambulemus, atque idipsum dicamus omnes perfecti in eodem sensu, atque sententia; præcipit, ut uno, eodemque Rituali, nihil ei addendo, nec quidquam ex eo detrahendo ecclesiæ nostri Ritus utantur. Id autem Rituale Illustrissimus Metropolitanus componi, & a sancta Sede approbatum imprimi, ac distribui æquo pretio, pro suo Pastorali studio curabit.

Cum in omnibus rebus ad pacem, & tranquillitatem conservandam, certus ordo sit constitutus, neque conveniat quemquam in alienam messem falcem immittere, sed unusquisque super gregem sibi creditum vigilare debeat; sancta synodus inhærendo sacro Trid. concilio (a) districte præcipit; ut nullus sacerdos cessante periculo mortis, & citra necessitatem extra limites suæ parochiæ, aut etiam in sua parochia alienis parochianis latini potissimum ritus Sacramenta administrare præsumat, sine licentia proprii parochi. Qui secus fecerit ab officio suspendatur, aliisque gravioribus poenis plectatur, arbitrio ordinarii.

Tandem, quia temporis hujus calamitas monet, ut aliquid de administratione Sacramentorum sæviente peste dicatur, præcipit sancta synodus, ac decernit, ne parochi deserant suas ecclesias ob periculum contagionis, sed apud ipsas resideant eo majori cum diligentia, quo gravior est & frequentior spiritualis Fidelium necessitas. Id autem alacrius præstabunt, si immensam illam charitatem consideraverint, qua Deus dilexit animas ipsorum curæ concreditas, exemplumque sibi imitandum proposuerint, Christi Domini Salvatoris, qui *Animam posuit pro ovibus suis*.

§. I.

De Baptismo.

PErsuasum est huic sanctæ synodo, neminem ignorare materiam sacri Baptismatis, quod est quasi janua Christianæ vitæ, ac cæterorum Sacramentorum fundamentum non aliam esse, quam aquam puram, & naturalem; formam autem, in prolatione horum verborum, quibus (b) utimur, consistere; *baptizatur servus, vel serva Dei N. in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Verum quoniam intellexit, nonnullos ter repetere dictionem illam, *Amen*, & hæc adhibere verba: *baptizatur servus Dei in nomine Patris Amen, in nomine Filii Amen, in nomine Spiritus sancti Amen*; ne aliqua inde oriatur offensio, neve quisquam videatur dum personas ita distinguit, Trinitatem Essentiæ admittere; (c) præcipit, ut nemo posthac alia utatur forma, quam ea, quæ præscripta est, & ab Eugenio IV. Summo pontifice olim approbata fuit (d)

Cæremoniæ in ejusdem Sacramenti administratione nullæ adhibeantur, præter eas, quæ a majoribus nostris institutæ, nobisque traditæ, in orientali ecclesia servatæ fuerunt, ac in novo Rituali edendo exprimentur, reliquas temere introductas, & in Ritualibus quibusdam forsan scriptas, aut impressas præsens synodus reiiciendas omnino esse decernit.

(a) *Sess. 14. de Reform. cap. 9. sess. 24. cap. 13.*

(b) *Cap. 2. de Cognat. Spir. in 6.*

(c) Quod alias Adriani arguebant e trina immersione teste, *Concil. Toled. 4.*

(d) *Eugen. IV. in Decret. pro Armen.*

ANNO CHRISTI 1720.

Pa-

ANNO CHRISTI 1720.

Parochi sunt ordinarii Baptismatis ministri, vel ab iis delegati sacerdotes. In casu tamen necessitatis, non modo sacerdos, vel diaconus, sed etiam laicus, & mulier baptizare potest. Quamobrem sanctæ synodo attente consideranti quantopere Sacramentum istud ad salutem necessarium est, visum fuit monere, & hortari parochos omnes, ut plebem, ac præsertim obstetrices, fœminas doceant, quid quid est necesse ad hoc Sacramentum non solum licite, sed etiam valide administrandum, ne contingat ipsorum negligentia, ut parvuli minime renati ex aqua, & Spiritu sancto non intrent in Regnum Cœlorum. Cæterum noverint, si recens natus infans, aut etiam adultus ab extraordinario ministro baptizatus mortis imminentis periculum evaserit, ad ecclesiam deferendum esse, ut sacræ cæremoniæ adhibeantur.

Quod si prudens dubium subsit Infantem non fuisse baptizatum, ex conditionis formula baptizatur: *Si est baptizatus servus Dei N. iterum non baptizetur, & si nondum est baptizatus, baptizetur &c.* Idipsum fiat, quando infans expositus appensum collo scriptum habet, quo baptizatus significatur, & tamen re diligenter perquisita, adhuc dubium est, utrum baptizatus fuerit?

Si acciderit, ut ritus nostri presbyter infantem latini ritus, vel necessitate impellente vel proprio parocho permittente, baptizaverit; præcipit S. synodus, ut ipsi Sacramentum confirmationis non conferat, sed lecto evangelio, a reliquis sacris cæremoniis abstineat, nomenque baptizati, ut infra præscriptum erit, in librum baptizatorum referat, & testimonium de baptismo a se collato ad parochum latinum infantis mittat, ut libro baptizatorum illius ecclesiæ pariter inscribi possit. Si secus fecerit, graviter puniatur arbitrio episcopi.

Quamquam sacris canonibus jam pridem prohibitum sit parochis, ne conferant baptismum in aulis, cameris, aut aliis privatis domibus, excepto casu necessitatis: (a) ratio tamen, & constitutio clymatis nos inducit, ut tantisper cum ipsorum infantium, tum ministrorum gratia a legum rigore declinemus. Quare sancta synodus præcipit sub poenis arbitrio ordinarii, ut si infans natus fuerit in loco, ubi ecclesia parochialis sita est, ad ecclesiam omnino deferatur: Sin minus liberum sit parochis accedere ad domos privatas tempore hyemis, quia aliquando ex distantia locorum, frigoris, temporumque inclementia infantis vita in discrimen adduci posset.

[a] Clem. unic. de Bapt.

Unum dumtaxat patrinum, & unam matrinam pro baptismo, ac unum patrinum, vel unam matrinam pro confimationis Sacramento parochi admittant, quos noverint ita esse Fidei mysteriorum gnaros, ut eos, quos e baptismo susceperint, vel in confirmatione tenuerint, præceptis, & moribus Christianis imbuere, partesque sibi impositas adimplere possint. Quamobrem admittendi non sunt Infideles, Hæretici, Schismatici, Excommunicati, nondum baptizati, publice criminosi, infames, amentes, & qui pubertatis annos nondum attigerunt. Doceantque parochi cognationem spiritualem, quæ matrimonium impedit, & dirimit, hoc nomine contrahi inter suscipientes ex baptismo, & confirmatione, ac baptizatum, baptizatique Patrem, & Matrem tantum. Quod si plures baptismo interfuerint, Parochus antequam ad illud conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos spectabit, sciscitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum ex sacro Fonte suscipiant, ut inter eos tantum, quos designaverint, cognatio contracta intelligatur, Cæteri vero pro Testibus habeantur, quamquam ipsummet baptizatum tetigerint (b).

(b) Trid. sess. 24. de de Ref. cap. 2.

Licebit quidem parochis quemadmodum in orientali ecclesia ad hæc usque tempora ipsis licuit oleum Catechumenorum conficere, sed unusquisque eorum caveat diligentissime, ne oleum olivarum ad illud conficiendum sibi desit. Qui autem a decanis ipso carere comperti fuerint, ad episcopos deferantur graviter puniendi.

Tanta eucharistiæ sacramento veneratio debita est, ut infantis recens baptizati linguam Christi Sanguine intingendi consuetudinem antiquissimam, & hactenus in ecclesia dumtaxat orientali retentam, censeat sancta synodus, esse tollendam, dummodo id sine scandalo fieri possit.

Denique librum habeant parochi peculiarem pro Baptismo, in quod describant nomina, ac cognomina patris, & matris infantis baptizati, necnon patrini, ac matrinæ, diemque, & annum collati baptismi, hoc pacto: *Die Mense Anno Ego N. parochus ecclesiæ N. baptizavi N. filium N. N. legitimorum Conjugum, natum die Patrini fuerunt N. N. eumdemque baptizatum confirmavi. Patrinus fuit N.* Quod si partus illegitimus fuerit, scribatur: *baptizavi N. ex incertis parentibus natum*: nisi parentes ipsi partum pro suo agnoscant, velintque nominatim exprimi. Hunc autem librum quilibet relinquere teneatur suo successori, itaut perpetuo maneat apud ecclesiam; si secus per parochos ipsos factum fuerit, mulctentur pœna aliqua pecuniaria, aliisque arbitrio ordinarii.

§. II.

De Confirmatione.

SAcramentum Confirmationis a Christo Domino institutum, quod parochi in Orientali ecclesia extraordinario Jure, & delegata ab episcopo facultate, ex apostolicæ sedis dispensatione statim post baptismum administrare solent in genere visibilium signaculorum, Sacrosanctum est, ut ipse baptismus (c) illudque nefas est iterare, propterea quod indelebilem characterem in anima imprimit.

(c) August. contr. Petil. 104.

Sacrum Chrisma ex oleo, quod nitorem significat conscientiæ, & balsamo, quod odorem significat bonæ famæ per episcopum benedicto, (d) materia est remota hujus Sacramenti. Quare si quid aromatum, aut aliorum liquorum fragrantiæ causa additur, dili-

(d) Cont. Florent. in Decreto Eug.

ANNO CHRISTI 1720.

diligentissime curandum est, ut maxima pars chrismatis semper sit oleum balsamo mixtum. In ipsa vero Confirmandi Unctione, quæ est materia proxima, servetur ritus, quem hactenus ecclesia nostra servavit.

Forma, quam probata, & schismate ipso antiquiora laudant Euchologia, hæc est: *Signaculum doni Spiritus Sancti. Amen*: eaque semel dumtaxat simul cum ipsa unctione proferri debet. Quoniam vero in nonnullis libris Leopoli editis inscripta est forma diversa ab ea, qua Ecclesia utitur, nempe: *Signaculum, & donum Spiritus Sancti*. Censuit synodus hujusmodi libros vel corrigendos esse ab ordinariis, vel supprimendos.

Episcopi quotannis in Cœna Domini tantum Chrismatis conficiant, quantum unius annis spatio confirmandorum necessitas postulare poterit. Confectum vero parochi aut per se ipsos, aut per decanos ab episcopo accipiant: eoque accepto, veteri non utantur; sed hujus reliquias in mundo lapide, aut latere decenter comburant, cineresque in Sacrarium projiciant.

Cum autem Sacrum Oleum post aquam benedictum est, non sit simplex, & nudum unguentum, sed Christi Charisma, & Spiritus Sancti præsentia Divinitatis illius effectivum, ut ait Divus Cyrillus Hierosolymitanus (*a*) idcirco cavendum est, ne ulli irreverentiæ exponatur, neque in vitreis, testaceis, aut cupreis, sed in argenteis, aut stanneis vasculis, & in decenti ecclesiæ loco, nunquam vero in privatis ædibus asservetur. Qui secus fecerit, puniatur mulcta pecuniaria ecclesiæ applicanda, aliisque pœnis arbitrio ordinarii.

(a) Catech. Mistag. 3.

§. III.

De Eucharistia.

CUm materia hujus Sacramenti in ecclesia Orientali sit solus panis triticeus fermentatus, & vinum de vite (*b*) districte præcipit Sancta synodus, ut Sacerdotes non alium panem, nec vinum adhibeant sub pœnis suspensionis a Divinis, amotionis a beneficio, aliisque arbitrio episcopi infligendis. Præstaret autem, ut quilibet sacerdos panem conficeret in suis ædibus, ne, si forte coematur, præsertim apud Judæos, ut sæpe contingit, aliquid admixtum habeat, quod Sacramentum saltem illicitum reddat.

(b) Eugen. VI. in Decret. pro Armen.

Diligenter etiam cavendum, ne vinum, quod ex uvis expressum esse debet, vel acidum sit, vel corruptum, aut aliis liquoribus, quod apud Judæos potissime accidit, mixtum. Formam vero Consecrationis panis in his verbis: *Hoc est Corpus meum, quod pro vobis frangitur*: Et Consecrationis Calicis: *Hic est Sanguis meus novi Testamenti, qui pro vobis, & multis in remissionem peccatorum effunditur*: contineri, profitetur sancta synodus, prout universalis ecclesia dudum in sacro Florentino Concilio professa est.

Quamquam particulæ panis, quæ ponuntur, & offeruntur circa hostiam sacerdotis, in honorem Deiparæ, aliorumque Sanctorum, pro consecratis haberi non possint, si desit in Sacerdote intentio eas consecrandi; Quia tamen schismatici, aliique nonnulli putant eas consecrari non oportere, idque in pluribus Missalibus notatum est: sancta synodus statuit, ac decernit, ut imposterum omnino consecrari debeant, ac in ipsius populi communionem distribui.

Etsi apud Orientales perpetuo servata fuerit, & nunc etiam servetur consuetudo admittendi infantes, & pueros rationis expertes ad Sacram Eucharistiam, quæ semper fuit tamquam cibus, & potus spiritualis, quo in Christo renati, viam hanc spiritualem alere, confortare, & conservare possunt: Cum tamen certum sit parvulos usu rationis carentes nulla necessitate obligari ad sacramentalem Eucharistiæ communionem, siquidem in illa ætate amittere non potuerunt gratiam acquisitam per lavacrum Baptismi; (*c*) sancta synodus statuit ob reverentiam tanto Sacramento debitam, ut ii posthac ad sacram Communionem, si ea privari sine scandalo possint, non ante admittantur, quam ipsos diligenter examinatos, & instructos, ejus ætatis, & discretionis esse compertum fuerit, ut dijudicare possint Corpus Christi.

(c) Trid. sess. 21. c. 4. de Comm.

Usum, si quibus in locis adhuc viget, consecrandi majorem hostiam, feria quinta Cœnæ Domini, eamque sanguine Dominico imbuendi, & conservandi per totum annum, ut inde distribuatur pro infirmis, sancta synodus gravissimis rationibus mota, sublatum omnino esse voluit. Cæterum pro infirmis parochi consecrent particulas panis, easque singulis octo diebus, aut saltem quindecim renovent, gravissime puniendi, si secus fecerint.

Porro quotiescumque sacra Eucharistia ad infirmos deferenda est, si domus ipsorum non longe ab ecclesia distat, deferatur publice per Sacerdotes indutos sacris vestibus, & referatur cum omni reverentia, & timore, ac candelis semper accensis. Quod si ægroti domus longius distat a loco, ubi sita est parochialis ecclesia, liceat parochis, sacram communionem occulte deferre in aliquo decenti vasculo vel argenteo, vel stanneo, huic tantum usui specialiter destinato, ita tamen, ut secum candelas saltem habeant, & stolam, quibus Eucharistiam ægroto porrecturi utantur; pariter puniendi arbitrio episcopi, si contra fecerint (*d*).

[d] Pius IV. Const.

Statuit præterea sancta synodus ad augendum cultum erga venerabile sacramentum Corporis Christi, ut parvula cochlearia, & pyxides, ubi argenteæ esse non possunt, stanneæ saltem esse omnino debeant, atque ut retineantur clausæ in Ciborio magni Altaris, e cujus conspectu in ecclesiis, quæ sufficientibus proventibus instructæ sunt, lampades perpetuo ardeant; in pauperioribus vero, saltem diebus festis, & Dominicis, a principio usque ad finem missæ.

Ne alicujus scandali, aut infamiæ detur occasio, sacra Eucharistia deneganda non est peccatori indigno ob peccatum aliquod secretum, præsertim si ejus notitiam sacerdos communicans ex confessione ipsius pecca-

ANNO CHRISTI 1720.

catoris Eucharistiam publice petentis habuerit. Hæretici autem, schismatici, excommunicati, interdicti, publice criminosi, manifeste infames, uti etiam meretrices, publici concubinarii, usurarii magni, sortilegi, & alii id generis publice facinorosi homines ad hujus Sacramenti perceptionem admittendi non sunt, juxta Christi præceptum: *Nolite dare Sanctum canibus* (*a*).

(a) *Matth. c. 15. v. 16.*

§. IV.

De celebratione missarum.

TAmetsi panem tum azymum, tum fermentatum legitimam esse materiam pro Sacramento conficiendo sancta synodus affirmat, & credit; tamen quia certum est quemque teneri hac in re morem, & ritum suæ ecclesiæ servare. Idcirco statuit, ut sacerdotibus nostri ritus non liceat in azymo consecrare, sub poenis, quibus ecclesia latina suis inhibet, ne pane fermentato uti debeant; officii scilicet, & beneficii privatione. (*b*). Illud etiam synodus prohibendum censuit sacerdotibus, ne quis particulas panis a se consecratas audeat mittere ad ecclesiam latinam, ut ibidem a latino presbytero in vino ab ipso consecrato intinctæ distribuantur populo ritus Græci: gravissime puniendus, si secus fecerit.

(b) *Cap. 10. de celebrar. Missarum S. Pius V. Const. 12.*

Cum ab ipsis apostolorum temporibus fuisse appareat loca specialiter deputata, quo Fideles sacra mysteria celebraturi, accederent: (*c*) hinc sacri canones sapientissime prohibuerunt, ne in privatis ædibus conficerentur. (*d*) Quare hæc sancta synodus ipsorum vestigiis inhærens, districte præcipit sub poena suspensionis a divinis, ne quis sacerdos divinum hoc sacrificium extra ecclesiam, vel oratoria ad divinum dumtaxat cultum destinata, & consecrata, seu benedicta peragat sine licentia sui ordinarii, (*e*) quam porro licentiam ordinarii non ita facile, nec sine magna causa concedant.

(c) *1. ad Corinth. cap. 11.*
(d) *Laodicen. Canon. 58. Trid. sess. 22. Decret. de observ. & evitand. in celebr. Miss.*
(e) *Trid. loc. cit.*

Statuit præterea sancta synodus, ut in præparatione missæ, seu Proskomidia commixtio aquæ cum vino per alium non fiat, quam per ipsum sacerdotem, neque in vasculo aliquo separato, sed in ipso calice immediate ante missam æstivo tempore; hyemali vero in ipsa missa, sub hymnum Cherubicum; Proskomidiam vero, sive præparationem ad missam quisque faciat sacris indutus vestibus, & immediate ante missam, & in eadem ecclesia, in qua est celebraturus.

Quoniam moderatus, & ecclesiasticus corporis cultus index est interioris animi, præter pietatem, & compunctionem tanto mysterio dignam, injungit omnibus presbyteris sancta synodus, ut sacrum celebraturi, non sordidis, sed mundis, modestisque vestibus utantur. Insuper iisdem præcipit, ut sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in pixide argentea, vel saltem stannea semper conservent, atque hanc in Tabernaculo decenter ornato bene clauso, & ita aptato, ut inde commode depromi possit, collocent, gravissime puniendi arbitrio ordinarii, si secus facere, aut aliquam irreverentiam erga tam augustum Sacramentum admittere ausi fuerint. Jubet quoque, ut altaria, mappas, urceolos, sacras vestes, ac ornamenta ecclesiæ, cum omni, qua decet, puritate, & munditie conservent. Corporalia mulieribus abluenda non tradant, sed ipsi frequenter purgent; antiqua vero, & usu consumpta apud se non retineant, sed ad decanos ferant, iique ad episcopos, ut comburantur. Mappas etiam, & sacras vestes comburant, nec in prophanum usum convertant, si fuerint ita laceratæ, ut neque resarciri, neque utiles ecclesiæ esse possint. Altaria etiam post peractum sacrificium tela aliqua tegant, ne immunditiem contrahant. Atque hæc omnia decani observari diligenter curent, & si quos negligentes, vel reos invenerint ad ordinarios pro suo munere deferant.

Illud autem potissime statuendum censuit sancta synodus, ut mappæ altarium triplices sint, vel una simplex, altera duplicata, & omnes ex lino, atque ut inter duas inferiores, & tertiam superiorem ponatur antimissale: super iisdem vero mappis, & antimissale suppositum extendatur corporale; quod omnes imposterum sacerdotes adhibere debebunt, ut majori cum munditie, ac decentia sacrificium conficiatur, & antimissale non ita facile continua attrectatione teretur. Si quis autem post duos a præsentis synodi publicatione, menses, huic decreto haud paruisse, ac corporalia, & mappas haud præparasse compertus fuerit; mulctam florenorum quinquaginta subeat, quibus emantur corporalia, & alia, quæ necessaria erunt altari ecclesiæ, cui præfuerit.

Quamquam usus spongiarum ad abstergendam patenam antiquus sit in nostri ritus ecclesia, illum tamen omnino abrogandum censuit sancta synodus, digitoque, prout in latina ecclesia patenam abstergi jubet; ne spongiis in his regionibus, non bene, ut alibi solet, præparatis, aliquid adhæreat ex pane consecrato, ac Sanctissimum Christi Corpus periculo irreverentiæ exponatur.

Prohibet synodus, ne fiant genuflexiones, seu capitis inclinationes dum transfertur panis oblationis a minori ad majus altare pro conservatione, tempore offertorii; præcepitque parochis, ut populum hac de re moneant, ne periculo idololatriæ exponatur.

Perniciosissimum esset ecclesiæ, pessimique exempli Fidelibus, si vagabundi sacerdotes, & clerici ad divina in qualibet ecclesia celebranda indiscriminatim admitterentur; namque inde fieret, ut sceleratissimi, & perditissimi homines in sancta involare, eaque polluere possent. Idcirco sacris canonibus sæpissime præscriptum fuit, ut nemo peregrinus, nemo ignotus, nemo alienæ diœcesis clericus sine literis commendatitiis sui episcopi admittatur (*f*). Sancta synodus hos canones observari volens, severe præcipit, ne ullus omnino sacerdos tam regularis, quam sæcularis, nam Latini, quam Græci ritus recipiatur ad celebrationem missæ, & administrationem Sacramentorum sine

(f) *Conc. Laod. Can. 41. Chalc. Can. 13. Trid. Sess. 21. de observ. & evit. in celebr. Miss.*

ANNO CHRISTI 1720.

ne literis commendatitiis, sive testimonialibus proprii episcopi eo saltem anno concessis. Qui secus fecerint, puniantur poena suspensionis a Divinis per tres menses, aliisque arbitrio ordinarii.

Uniformitas cæremoniarum cum omni modestia, devotione, & gravitate ab omnibus servetur, tam in missis cantatis, quam in lectis, quarum frequens usus omnibus sacerdotibus commendatur. Pro eadem uniformitate in cæremoniis servanda juxta novum rituale edendum præcipit sancta synodus decanis, ut de cæremoniis in visitationibus suis interrogent, & instruant ignaros.

Inhibet sancta synodus gravem ob causam, & abrogat toleratam in orientali ecclesia consuetudinem ad consecratas Calicis species, aquam tepidam effundendi post consecrationem, ante communionem.

In honorem tanti Sacramenti quilibet sacerdos celebrare volens, tenetur sub peccato mortali esse jejunus jejunio naturali, hoc est ab ipsa media nocte nihil per modum cibi, aut potus deglutiens, multo magis jejunus a culpa, ne indigne manducans, & bibens Corpus, & Sanguinem Christi, judicium sibi manducet, & bibat.

Denique quia plures eleemosynas, quamvis exiguæ sint, a pluribus accipere non licet, & uno tantum sacrificio cunctis satisfacere; præcipit sancta synodus sacerdotibus omnibus tum sæcularibus, tum regularibus, ut accepta aliqua eleemosyna missam celebrent pro eo dumtaxat, qui illam contulit, si constat, hac intentione datam fuisse. Cum vero eleemosyna offertur, si nimis exigua sit, quærant aperte de intentione offerentis, qui, si voluerit, ut missa solum pro se celebretur, aut satisfaciant, aut eleemosynam respuant. Caveant autem, ne de stipendio missarum ita licitari videantur, ac si de re quapiam prophana ageretur, sciantque voluntarias esse Fidelium religiosas oblationes, non rerum divinarum pretium.

Illud denique pro missa Parochiali statuendum censuit Sancta synodus, ut hora certa determinetur pro majori parochianorum commodo. Illas autem generaliter statuit inchoari debere saltem ante meridiem; exceptis vigiliis Nativitatis Christi, & Epiphaniæ, die Jovis, & Sabbathi majoris hebdomadæ.

§. V.

De Pœnitentia.

HUjus sacramenti, quo ii, qui ab accepta justificationis gratia per peccatum exciderunt (*a*) justificari rursus possint, formam hactenus in Ruthena ecclesia observari solitam retineri, Sancta synodus jubet, quam consistere profitetur in iis tantum verbis, quibus sacerdos quasi judex supra pœnitentem constitutus utitur, scilicet: *Ego absolvo te ab omnibus peccatis tuis*: Cæteras vero preces, quæ vel præmittuntur, vel subsequuntur laudabiles esse, ac retinendas ad ipsius tamen formæ essentiam nequaquam spectare, neque ad ipsius Sacramenti administrationem necessarias esse (*b*) declarat.

(a) Trid. sess. 6. cap. 14. de lapsis &c.

Cum autem ecclesia alias definiverit, materiam hujus Sacramenti in actibus pœnitentis; (*c*) eosdemque actus in tres partes distingui, contritionem scilicet de peccatis commissis, cum proposito non peccandi de cætero, oris confessionem, qua pœnitens omnia peccata, quorum post diligens examen meminit, atque circumstantias, quæ eorum speciem vel mutant, vel notabiliter aggravant, sacerdoti exponit, ac tandem satisfactionem, quæ tum pro præteritorum vindicta peccatorum, tum ut inposterum ab iis caveatur, imponitur; monet Sancta synodus parochos, cæterosque, quibus animarum cura incumbit, ut de his omnibus, alisque ad pœnitentiæ sacramentum necessariis populum instruant, & erudiant, ut is cum Deo reconciliatus, fructum hujus sacramenti percipiat.

(b) Trid. sess. 14. cap. 3. de Pœnitentia.

(c) Decret. Eugen. I. pro Arme. Trid. sess. 14. cap. 4. 5. & 8.

Quia vero sancta synodus intellexit Sacramentum adeo necessarium non tam sæpe, quam optaret a Fidelibus suscipi, hujusque gravissimi mali binas potissimum esse causas, jejunium scilicet triduanum eidem Sacramento præmittendum, & satisfactionem in *Mono Canonibus* præscriptam, quæ quamvis gravissima sit, & pro publicis dumtaxat peccatis statuta, tamen a Confessariis passim injungi solet pœnitentibus; censuit monendum esse populum, ut ter saltem quot annis, prout in Orientali ecclesia statutum est, in Resurrectione scilicet Domini (quo tempore sub pœna excommunicationis id facere tenetur:) in dormitione Deiparæ, & in Christi Nativitate ad sacram confessionem, Divinique Corporis participationem accedat. Ne autem fideles prævia corporis castigatione deterriti ab hoc Sacramento suscipiendo abstineant; sciant, jejunium quamquam laudabile sit, non esse necessario præmittendum ad integritatem Confessionis. Præterea noverint Sacerdotes haud expedire, ut deinceps sequantur disciplinam Mono-Canonum, sive pœnitentialium Regularum, quæ pro publicis plerumque peccatis compositæ sunt, in satisfactionibus, ac pœnitentiis imponendis, sed sibi licere pro suo arbitrio, ac prudentia determinare, quid pro peccatorum ratione, ac personarum qualitate conveniat.

Ipsi presbyteri frequenter confitendo alterutrum peccata sua, fideles non solum verbo, sed etiam exemplo instruant, & accendant, seque antequam sacrum celebrent, diligenter probent, ne indigne ad mensam Domini accedant. Quod si conscii sibi fuerint alicujus mortalis peccati, sciant se non posse, quamtumvis sibi contriti videantur, Sacrificium Missæ Deo offerre absque præmissa sacramentali confessione: urgente autem celebrandi necessitate, si copia confessoris ipsis defuerit post peractum absque confessione sacramentali sacrificium, quamprimum poterint, confiteantur.

Si quis sacerdos pœnitentis confessionem aut verbis aut signis, conditionem, locum, tempus, vel aliam circumstantiam significando, seu alio quovis modo revelare ausus fuerit, non solum deponatur ab officio sacerdotali, verum etiam ad agendam perpetuam

Anno Christi 1720.

tuam pœnitentiam in arctum monasterium detrudatur.

Caveant etiam sacerdotes sub gravissimis pœnis arbitrio ordinarii, ne plurium simul, sed unius cujusque separatim confessionem excipiant, ne altero alterius audiente peccata sigillum confessionis violetur, & famæ proximi cum adstantium scandalo detrahatur.

Qui parochialem ecclesiam non obtinent, etiamsi regulares fuerint, confessiones ne audiant, sine episcopi approbatione. Qui contra fecerint, eos ipso facto sancta synodus excommunicationis pœnam subire decernit.

Denique, quia minime dubitandum est, quin casuum reservatio majorum criminum horrorem fidelium mentibus incutiat, eosque ab iis committendis absterreat; idcirco præter illos, qui summo Pontifici reservati sunt, eos, quos expedire noverint, ordinarii sibi reservent, ac singulis annis promulgent, præsertim si alios pro sua prudentia vel addiderint, vel subtraxerint. Caveant tamen, ne reservationes ita multiplicentur, ut ex eorum multiplicatione auctoritas ipsarum vilescat, neve facultates absolvendi ita restringantur, ut ii, qui in graviora crimina lapsi sunt, a salutari confessionis remedio, seu ex penuria sacerdotum facultatem habentium, seu ex viarum longitudine, ac sumptuum necessitate (*a*) retrahi possint.

(a) *Synod. Mogunt. an. 1549. cap. 26.*

Confessarii vero casus omnes summo pontifici, & episcopis reservatos, scriptos apud se habeant; ne quid per incuriam sibi facultates assumant.

§. VI.

De Extrema Unctione.

Sacra infirmorum unctio apud Marcum quidem insinuata, per Jacobum autem Apostolum, & Fratrem Domini fidelibus commendata, & promulgata, sacramentum est novi testamenti a clementissimo Redemptore nostro institutum (*b*) ut quo tempore adversarius noster suæ versutiæ nervos ad nos perdendos vehementius intendit, firmissimo præsidio nos communiret.

(b) *Concil. Trid. sess. 14.*

Ejus materia est oleum, cujus benedicendi potestatem, multis ab hinc sæculis in Orientali ecclesia sacerdotibus concessam, præsens synodus nequaquam adimendam esse existimavit. Cum autem ejusdem ecclesiæ disciplina præscribat, ut quidquid Sacri olei post unctionem infirmi superfuerit, comburi debeat, neque ad alios usus adhiberi, aut pro altero infirmo asservari; caveant parochi, ne sibi materia pro sacramento administrando, oleum scilicet olivarum aliquando desit, graviter ab episcopo puniendi, si in eo negligentes fuerint. Censuit tamen S. Synodus plures, si eadem in domo simul periculose ægrotaverint, uti etiam grassante peste, sacro eodem oleo inungere licitum esse; ac proinde quemlibet sacerdotem habere debere vasculum vel argenteum, vel stanneum, huic dumtaxat usui destinatum, in quo illud decenter benedici, & in his tantum casibus retineri possit.

A Porro quod ad formam attinet, ea servetur ubique, quæ hactenus in usu fuit, & est in ecclesia Orientali hisce verbis expressa: (*c*) *Sancte Pater Medice cœlestis animarum, & corporum, qui Filium tuum Dominum nostrum Jesum Christum misisti sanantem omnem infirmitatem, & a morte liberantem; sana per hanc unctionem servum tuum ab omni corporis, & animæ infirmitate, qua detinetur, & vivifica illum per gratiam Christi tui, precibus Sanctissimæ Dominæ nostræ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ, & omnium Sanctorum tuorum; quia tu es fons omnium curationum, Deus noster, & Tibi gloriam referimus, cum unigenito Filio tuo, & consubstantiali Spiritu Sancto, nunc, &*
B *semper, & in sæcula sæculorum. Amen.* Hæc autem forma, ut juxta præceptum D. Jacobi sacerdotes orent, ungentes eum in Nomine Domini, jungatur unctioni singularum partium, tamquam materiæ proximæ hujus Sacramenti, atque ita verba proferantur, ut eorum pronunciatio non ante inchoetur, nec finiatur, quam ipsa unctio. Unctio vero applicetur oculis, auribus, naribus, ori, & manibus, quinque scilicet sensibus humani corporis, necnon pectori, unde exeunt pravæ cogitationes, ac pedibus denique, qui in via peccatorum steterunt, prout hactenus observatum fuit.

(c) *Apud Arcud. lib. 5. cap. 5.*

Quamquam in Græca ecclesia receptum
C fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut septem sacerdotes iisque, deficientibus, tres saltem advocarentur ad ministrandum hoc Sacramentum, iique omnes & materiam subministrarent, & formam proferrent; sciant autem pastores plures ea de causa adhiberi solitos sacerdotes, tum ob reverentiam ejusdem, ac gratiæ copiam, quam confert, tum plurium sacerdotum preces effectum sacramenti coadjuvent. (*d*) Qua de causa sancta synodus statuendum censet, ut si septem, aut tres sacerdotes haberi commode non possint, unus, qui totius ecclesiæ personam gerit, & cujus virtute hoc sacramentum perficitur, illud conferat, ac infirmo mi-
D nistret.

(d) *D. Thom. lib. 4. contr. Gent. cap. 83.*

Præterea cum cæremoniæ extremæ unctionis in ecclesia Græca longissimæ sint, præsertim si plures sacerdotes adhibeantur; cæremoniæ vero, ac sacri ritus propter sacramenta, non Sacramenta propter ritus, & cæremonias instituta sint; ne Fideles constituti in articulo mortis, hoc adeo salutifero sacramento ex defectu temporis priventur: statuit, ut tum unus dumtaxat sacerdos illud ministret, ac præterea jubet describi novum ritum, in quo longiores orationes, evangelia, epistolæ omittantur, qui tamen in eorum dumtaxat unctione adhibeantur, quos in extremis laborare comper-
E tum fuerit.

Caveant Sacerdotes, ne, vel sanis prorsus, vel nulla periculosa infirmitate laborantibus, hoc sacramentum ministrent, sciantque infirmos ipsos, si post susceptam unctionem convaluerint, aut convaluisse videantur, quoties postea in idem vitæ discrimen inciderint, toties hujus sacramenti subsidio juvari posse (*e*).

(e) *Trid. sess. 14. cap. 3. de Extr. Unct.*

Et quia Satanas insidians calcaneo filiorum

ANNO CHRISTI 1720.

rum Dei, multos simplices, quinimo & intelligentes sæpe a Sacramento extremæ unctionis absterret falsa hac suggestione, quod mortem corporis acceleret; ideo solers parochus quemlibet infirmum præmonere, & docere debet, hoc sacramentum a Domino institutum non solum ad animæ (*a*) alleviationem in angoribus mortis, & ejus salutem, sed etiam ad infirmi corporis sanitatem, si hoc saluti animæ expedierit, consequendam, prout ipsa forma supranotata ecclesiæ Græcæ demonstrat.

(a) *Concil. Trid. sess.* 14. *cap.* 2.

§. VII.

De sacris ordinationibus.

QUoniam in nonnullis ad sanctam fidem recenter conversis dioecesibus invaluit quædam praxis, in collatione minorum ordinum, diversa ab illa, quæ perpetuo servata fuit, & adhuc in ecclesia Græca servatur, tanquam perfecte continens omnia ordinibus minoribus necessaria, materiam, scilicet, consistentem in manuum impositione, ac formam, & quidem quoad lectoratum, iis compræhensam verbis *Domine Deus omnipotens, elige hunc famulum tuum, sanctifica eum, & dignare, ut cum omni prudentia & intellectu divinorum verborum tuorum perficiat lectionem, conservando eum in vita immaculata*: Quo vero ad Acolytatum, Ostiariatum & subdiaconatum, his verbis expressam: *Tu domine inculpatum illum in omnibus conserva, & Domus tuæ decorem diligere, sancti Templi tui foribus astare, & Tabernaculi gloriæ tuæ lucernam accendere concede, & velut olivam fructiferam justitiæ fruges referentem, in ecclesia tua Sancta illum insere.* Placuit sanctæ synodo, ut illa, quæ recens per Petrum Mohyta Metropolitam in Russia Schismaticum, contra Euchologia antiquissima, & contra normam etiamnum in Græcia usitatam invecta fuit, e medio tollatur, eaque in novo rituali, qua antiqui Græci usi sunt, restituatur.

Cum vero in collatione diaconatus, & presbyteratus sequens forma in ecclesia Orientali a primæva Fidei Catholicæ institutione viguerit: *Divina gratia, quæ semper infirma curat, & ea, quæ desunt, adimplet; promovet N. devotissimum subdiaconum in diaconum, vel N. devotissimum diaconum in presbyterum, ut veniat super eum gratia sanctissimi spiritus, deprecemur pro eo*: placuit sanctæ synodo, ut hæc inviolabiliter servetur. Illud etiam statuendum censuit, ne diacono in presbyterum promovendo hostia, ut a nonnullis solet non consecrata tradatur, sed ea consecrata esse debeat, & in manibus presbyteri committi post fractionem panis, ac immediate ante ipsius sumptionem. Enim vero hoc esse conformius antiquæ disciplinæ evincunt tum vetera Euchologia, tum verba, quibus episcopus in traditione hujus panis, uti solet, & debet, ac insuper magis conducit ad munditiem, qua sanctissimum Christi corpus confici, ac tractari debet.

Porro quod attinet ad ministros sacrarum Ordinationum, scilicet, episcopos; sancta synodus inhærens vestigiis tum antiquorum, tum recentiorum canonum, statuit, ut nullus omnino subditos etiam proprios, sive archiepiscopus, sive episcopus ordinare possit in aliena dioecesi sine licentia loci ordinarii (*b*) quamquam vel locus sit exemptus, vel ordinans monasterium aliquod, bona vel residentiam in eadem Dioecesi possideat. Si secus factum fuerit, episcopus ipse ab exercitio pontificalium, ordinati vero ab exercitio ordinum sint ipso jure suspensi.

(b) *Concil. Ant. Can.* 22. *Triden. sess.* 6. *cap.* 5. *de Ref.*

In propria vero dioecesi neminem promovere pariter audeat alienæ dioecesis subditum, sine licentia, ac literis Dimissorialibus sui superioris, episcopi scilicet, tam originis, quam domicilii, juxta Constitutionem a S. M. Innocentio XII., quæ incipit: *Speculatores*, hac de re editam, actis synodalibus inserendam, & sub poenis in eadem constitutione tam contra ordinantem, quam contra ordinatum præscriptis. Cæterum, quod attinet ad regulares, servari jussit decretum Clementis VIII., quo constitutum est, ipsorum superiores posse suis subditis, qui præditi qualitatibus requisitis ordines suscipere voluerint, dimissorias concedere ad episcopum dioecesanum illius monasterii, in cujus familia ab iis, ad quos pertinent, regulares ipsi ad ordines promovendi, positi fuerint. Quod si dioecesanus abfuerit, dimissorias dirigere possint ad quemcumque alium episcopum, dum tamen & causam exprimant, ex qua dioecesanus ordinationem habere non potest, & ab episcopo, qui Ordines contulerit, examinentur circa doctrinam, & ipsi superiores non distulerint de industria concessionem dimissorialium in id tempus, quo dioecesanus absuturus esset, vel ordinationes habere non posset.

Cum ab Apostolo moneantur episcopi, ne manus cito cuiquam imponant, ut non communicent peccatis alienis, (*c*) & nihil aliud revera sit, cito manus imponere, quam ut ait sanctus Leo (*d*) ante ætatem maturitatis, ante tempus examinis, ante meritum laboris, ante experientiam disciplinæ sacerdotalem honorem tribuere; unde Teste Divo Chrysostomo (*e*) ipsi ordinantes participes efficiuntur eorum omnium, quæ sic ordinatus peccaverit; merito a sacris canonibus, ac præcipue a S. Tridentino Concilio præscriptum est, ut ordinarii exactissime probent vitam, mores, doctrinam, aliasque ordinandorum qualitates, priusquam ad manuum impositionem deveniant (*f*). Quapropter sancta synodus hanc adeo necessariam ecclesiæ disciplinam conservari, ac promoveri cupiens decernit, ac præcipit, ut præter Theologum episcopalem, & officialem, qui examini interesse debebunt, eligant episcopi certos examinatores, viros prudentes, peritos divinæ legis, ac in ecclesiasticis sanctionibus exercitatos, quibus tam grave munus committi possit; iique penes cathedram resideant, ac juramentum præstent de officio fideliter exercendo. Quia vero sancta synodus jubet, ut episcopi eos dumtaxat sacris initient ordinibus, quos ipsi examinatores ad tantum ministerium implendum idoneos esse judicaverint; caveant hi, ne spe aliqua, praemio, metu, aut alio

(c) 1. *ad Thimot.* 5.

(d) *Epist.* 87. *cap.* 21.

(e) *Hom.* 16. *in Ep. ad Thim.*

(f) *Sess.* 23. *c.* 7. & 12. *de Ref.*

ANNO CHRISTI 1720.

alio affectu ducti, vel reiiciendum approbent, vel approbandum reiiciant; sed graviter, prudenter, mature deliberent, rectumque judicium ferant, ne quem vel indignum obtrudendo, vel dignum arcendo, Deum, ejusque ecclesiam gravi injuria afficiant, ac pro ratione culpæ castigari mereantur. Examinatores autem diligenter investigent, & expendant genus, personam, ætatem, institutionem, mores, doctrinam, & fidem ordinandorum; quorum honestas, ac probitas, quamquam in orientali ecclesia comprobata esse deberet testimonio confessarii: (a) tamen sancta synodus, si hujusmodi consuetudo alicubi vigeat, eam abrogandam omnino censuit, sacrosque concilii Tridentini canones ad hanc rem pertinentes ubique observari jubet.

(a) Vid. Pap. par. Pran. my stag. resp. 6. Sect. 8. & 9.

Illi qui ad ordines assumendi erunt, per duos menses ante ordinationem suscipiendam, adeant loci illius decanum, qui nomina ipsorum, ac preces recipiat, eaque statim ad ordinarium, vel ipsius officialem deferat, ordinarius autem, aut parocho loci, in quo promovendus versari solet, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus eorum, qui promoveri volunt, publice in ecclesia inter missarum solemnia propositis, de ipsorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, ac vita inquirere inter populum valeat, & literas testimoniales peracta a se inquisitionis, vel clausas ordinando tradat ad episcopum deferendas, vel ipse ad ordinarium, seu illius officialem transmittat (b).

(b) Trid. sess. 23. c. 5. de Ref.

Post examen vitæ, ac morum, alterum instituatur coram episcopo super doctrina, ac peritia ordinandorum, vitæque ecclesiasticæ ratione, ne de iis merito dici possit, quod quia scientiam repulerunt, repulsi sunt, ne Dei sacerdotio fungerentur (c); illud autem quamquam in examinatorum prudentia, ac judicio positum sit; potissime tamen versari debet super Sacramentis, rectaque eorum administratione, aliisque parochialibus officiis, ut inde appareat ordinandos muneri suo satisfacere posse, si velint. Si quis autem vel illiteratum, vel pravis moribus imbutum ad ordines promoverit, suspensus sit ab ordinum collatione per annum: indigne vero promotus ordinem sibi collatum exercere nequaquam possit, quousque sufficienter eruditus non fuerit, aut sese correxerit.

(c) Osee 4.

Ut autem promovendi ad sacros ordines majori cum præparatione, ac deliberatione, magno, & Angelicis humeris formidando, oneri se supponant; præcipit sancta synodus, ut nullus omnino ordinari possit, qui non manserit spatio sex hebdomadarum penes cathedram, quo temporis intervallo, & spiritualia exercitia sub directore ab episcopo constituendo in loco aliquo sæcularibus remoto absolvat per decem dies, & erudiatur ante examen coram episcopo, ac cæteris examinatoribus subeundum super iis, quæ pertinent ad sacrum ministerium, quod assumet. Is autem, qui non habebit a directore, quem episcopus probaverit, testimonium de absolutis spiritualibus exercitiis, neque ejusdem directoris judicio in scriptis dando fuerit declaratus idoneus ad examen, nedum ab ordine, verum etiam ab ipso solemni examine reiiciatur.

Si vero quis idoneus repertus fuerit, visum est sanctæ synodo prohibere, ne contra ecclesiæ Græcæ morem antiquissimum, nullis servatis interstitiis ipsi ordines conferantur, sed præter lectoratum, ac subdiaconatum, qui conferri potuerunt eadem ordinatione, & die, inter subdiaconatum, & diaconatum decem dies, itemque decem inter diaconatum, & sacerdotium interponantur; ut hoc pacto, ea, quæ fieri potest, ratione, ac quousque a sancta sede aliud præscriptum non fuerit, in his Regionibus servetur disciplina sacrorum canonum, quibus sanctissime præscriptum fuit, ut nemo promoveretur, qui prius probatus non esset in ministerio minorum ordinum, ac dignus existimatus, qui ad altiores ascenderet (d).

Nullus præterea sæcularis ordinetur, qui non habeat titulum perpetuum sufficientis ecclesiæ, alioquin ille ab exercitio ordinum suspensus sit (e); episcopus vero, qui manus scienter imposuit, ad alimenta teneatur erga ordinatum (f).

(d) Conc. Sard. Can. 10. Trid. sess. 23. c. 4. de Ref.
(e) Conc. Chalcedon. Can. 7.
(f) Cap. 2. 4. & 16. de Preb.

Quia mostruosum est, quod una ecclesia plures habeat rectores, sicut plures maritos una uxor; (g) inhibet propterea sancta synodus, ne plures ad unam ecclesiam ordinentur, nisi vel qua coadjutores, supposito consensu coadjuti, ac necessitate ecclesiæ, vel qua vicarii pro arbitrio episcopi, ubi ita numerosus est populus, ut divinis peragendis parochus non sufficiat, atque proventus ecclesiæ sunt adeo pingues, ut iis etiam vicarius commode sustentari possit. Si quis autem qua vicarius his præsuppositis conditionibus, ad aliquam ecclesiam ordinatus fuerit, ita ipsius obsequio adstrictus sit, ut illam amplius dimittere non possit sine consensu ordinarii, qui manus ipsi imposuit; alioquin ab ordinum exequutione perpetuo suspensus sit (h).

(g) Caus. 21. q. 2. Can. 4.

Quamquam in iis, qui ad clerum assumi debent, non genus inspiciendum, sed dignitas, & habilitas examinanda sit; (i) præstaret tamen, ut ex servis glebæ, sive subditis, vel nunquam, vel raro eligerentur. (k) Si quando autem etiam servus, aut subditus dignus visus fuerit qui promoveatur, Sancta synodus statuit, ne id fiat, nisi Dominus consenserit, ac eos, filios, filiasque eorum liberaverit, atque a servitio emiserit. (l) Ne vero cuipiam molestia fieri deinde possit; liberatio, sive dimissio in scripto detur, actisque Castrensibus, sive Palatinatus, sive districtus illius, in quo continetur ecclesia, inseratur.

(h) Trid. sess. 23. c. 16.
(i) Synod. Quinis. Canon. 33.
(k) Cap. de servor. cum tot. tit. de serv. non ordin.
(l) Can. Apost. 82.

Illud etiam statuendum censuit Sancta synodus, ut omnes episcopi habeant peculiarem librum, in quo describatur nomen, cognomen, patria, ætas, beneficium, seu titulus ordinatorum, dies denique, mensis, & annus collatorum ordinum, ex eoque ordinatis testimoniales tradantur, in quibus ipse etiam titulus exprimatur: (m) ipse vero liber, cujus in fronte nomen cujuslibet episcopi inscriptum erit, in Cancellaria episcopali perpetuo asservetur, successoribus tradendus.

(m) Cap. si episcop. de Preb. in 6.

Quicumque ex nostris fuerit ab Exoticis, & schismaticis pastoribus ordinatus, perpetuo maneat suspensus ab exercitio collatorum ordinum. Nemo vero ex alienis admittatur, nisi ejurato schismate, & facta fidei professione, de qua in prima Sessione actum est.

Noverint vero universi, illegitimos, ætatem a Sancto Tridentino concilio præscriptam non habentes, Neophytos, bigamos, insigniter deformes, corpore vitiatos, morbo comitiali laborantes, criminosos, infames, usurarios manifestos, suspensos, interdictos, excommunicatos, latrones, caupones, rudes, & ignaros, gulæ, & ebrietati deditos, peregrinos, & ignotos, obligatos ratiociniis publicis, neque eos, qui sæva exercuerunt, aut aliquem denunciarunt sequuta pœna, vel mutilatione, aliosque id genus quibuscumque canonicis impedimentis irretitos, & obnoxios ad sacros ordines admittendos non esse absque legitima dispensatione, ubi ea opus fuerit, vel nisi alias habiles, & idoneos sese reddiderint.

§. VIII.

De Matrimonio.

Quoniam ritus administrandi hoc sacramentum in nostra ecclesia idem propemodum est, qui in ecclesia Latina, proindeque nulla correctione, aut mutatione indiget; non licebit parochis a recepta forma recedere (*a*).

(a) *Trid. sess. 24. c. 1. de Matrim.*

Cum autem ecclesia proprius sacramentorum sit locus; præcipit sancta synodus, ne quis sacerdos in domibus privatorum sine expressa Ordinarii licentia quemquam in matrimonium conjungat.

Accessuri fideles ad hoc magnum Sacramentum, quod est in Christo, & ecclesia, non admittantur a parochis, nisi prius sciant omnino Orationem Dominicam, Salutationem Evangelicam, Symbolum Fidei, præcepta Decalogi, septem capitalia peccata, ac cætera Fidei mysteria ad salutem omnino necessaria. Moneantur etiam contrahere volentes, ut non accedant juxta antiquissimum Græcæ ecclesiæ morem, nisi confessi, ac sacra communione refecti, ut uberior sit ejusdem sacramenti effectus & gratia.

Cæterum si quis non habuerit ætatem legitimam, vir scilicet, decimumquartum annum completum, foemina vero duodecimum. Si quis mulierem rapuerit, etiam volentem; si quis consanguineus, affinis, aut cognatus in gradu prohibito; si quis mulierem, qua cum nubere vult, polluit ante per adulterium, fidesque inter utrumque intercessit tunc temporis de contrahendo inter se matrimonio, aut etiam in vitam defuncti conjugis aliquid alter ex ipsis machinatus est, altero sciente, consentiente, vel consulente; si quis sponsalia solemniter contraxit cum sorore uxoris, aut uxor cum fratre mariti. Si quis denique alio canonico impedimento teneatur; nullatenus admittatur ad contrahendum, nisi dispensationem ab eo, a quo concedi potest, obtinuerit, aut alias difficultatem, si qua detinetur, sustulerit. Alioquin si quis sacerdos illos sciens admiserit, non solum amoveatur a beneficio, perpetuoque suspendatur ab ordine; verum etiam detrudatur ad carceres, & aliis poenis arbitrio episcopi puniatur.

Ut autem parocho melius innotescat, an hæc, vel alia hujusmodi matrimonium contrahendum impediant, non audeat assistere, ac sponsos copulare, nisi tribus denunciationibus, in ecclesia parochiali, inter missarum solemnia præmissis tribus continuis festivis diebus. Quod si matrimonium contrahere volentes sunt diversarum parochiarum; porochus unius ad matrimonii solemnizationem non procedat, nisi & omnes proclamationes in ecclesia sua fecerit, nullumque intellexit canonicum impedimentum, & similiter parochum alterius omnes tres proclamationes fecisse, & nullum canonicum impedimentum denunciatum fuisse ex testimonio ejusdem parochi certo cognoverit. Illud etiam addendum censuit sancta synodus, quod si matrimonium contracturi in parochia, in qua fixa est moderna eorum habitatio, brevem moram traxerint, ita ut ibidem non sint satis noti, quamvis ibidem matrimonio jungi possint, tamen in parochia, in qua prius habitarunt, ubi verisimilius est homines scire, utrum sponsi aliquo impedimento teneantur, denunciationes omnes omnino fiant. Qui secus fecerit sine dispensatione, vel licentia ordinarii ex gravissima tantum causa, & raro concedenda, suspendatur ab officio per triennium, ac alias etiam puniatur, prout episcopus judicaverit (*b*).

(b) *Trid. sess. 24. c. 1.*

Eo vero minus parochus præsumat conjungere vagos, ignotos, & exteros homines, quo majus est in iis polygamiæ periculum. Quapropter si agitur de matrimonio exterorum, non admittantur ad matrimonium, neque publicentur Denunciationes, nisi prævio testium examine, constiterit de libero ipsorum statu per testimonium ordinariorum, in quorum Dœcesibus respective moram traxerunt, sive advenæ sint, sive in hoc Regno nati, & educati, cum ad hujusmodi effectum pro exteris habeantur. Si vero agitur de personis prorsus a Regno extraneis, quæ nullibi certum, ac fixum domicilium habuerint, ac de ipsorum statu libero, neque fidem ordinariorum, neque testes afferre valeant; tales quidem omnino a parochis conjungi non possint, nisi prævio juramento de statu libero in manibus ordinarii, vel ex ipsius commissione, in manibus decani, seu proto-presbyteri præstando (*c*). Si quis autem falsum jurasse compertus fuerit, ac polygamiam admisisse; tradatur Curiæ sæculari pro rei gravitate puniendus.

(c) *Instructio a S. Congreg. inquisit. die 30. Augusti 1670. edita,*

Parochus non audeat ad matrimonium recipere illos, quos constat aliquando vel uxorem, vel maritum habuisse, nisi certo probetur illorum mors vel per testes, vel alias legitimas probationes ab ordinariis recipiendas, ac prævia ipsorum Ordinariorum licentia, ac testimonio. Si secus fecerit, amoveatur a Beneficio, ac alias arbitrio episcopi puniatur. Errorem illum inter rudiores etiam parochos fere communem, quod post discessum unius conjugis, & per totum

ANNO CHRISTI 1720.

tum septennium non comparentis, liberum sit alteri nubere; caveant, & detestentur.

Si nullum igitur, his servatis servandis, detectum fuerit impedimentum, sponsos, postquam fuerint ecclesiam ingressi, singillatim, ac specialiter parochus interroget; Utrum venerint libera sua voluntate, & a nullo coacti ad contrahendum inter se Matrimonium? & utrumque affirmative respondentem moneat de indissolubili ejusdem vinculo, de juramenti conjugalis, ac fidei servandæ obligatione, ac perjurii gravitate, de prolis recte educandæ necessitate; ac tandem conjungat in nomine Domini.

Cum autem liber, & plenus consensus ad matrimonium potissime requiratur; sciant patres, tutores, domini, aliique sub quorum potestate, ac jurisdictione contracturi degunt, si quovis modo, vel eos coegerint, ut contrahant, vel etiam parochum, ut assistat, non præmissis proclamationibus, aut obstante impedimento; non solum poenam anathematis ipso facto incurrere ob violentiam sacramento illatam; (*a*) verum etiam excommunicationem papæ reservatam, ob metum Christo Domini quoquo modo incussum. Parochos autem hortatur sancta synodus, ut resistendo potestatibus, & iis, qui possunt corpus occidere, non faciant animam suam pretiosiorem, quàm sacrorum canonum observantiam.

(a) *Trid. sess.* 24. *c.* *cap.* 1.

Tandem peractis omnibus iis, quæ ad Ritum, & administrationem hujus Sacramenti pertinent, notet parochus diligenter diem, mensem, & annum, ac nomina, & cognomina tam conjugum, quam testium, qui aderunt; prætereaque distincte exprimat, si denunciationes aliquas omisit, aut in privatis ædibus celebravit ex licentia episcopi; si in parochiali, vel alia ecclesia; si dispensatio super aliquo impedimento præcessit; si alter ex sui ipsius, aut episcopi licentia, conjunxit, ut ille etiam, qui facultate sibi delegata conjunxit, libro ad id destinato subscribere teneatur; gravissime puniendus ab ordinario, si secus facere depræhensus aliquando fuerit.

Si quis autem presbyter post collatos ordines, matrimonio jungi, aut prima uxore defuncta, secundas incoeltas nuptias inire præsumpserit; per episcopos a communione, atque altari arceatur, captivetur & aliis poenis canonicis afficiatur, ut peregrinam, spuriamque conjunctionem abjiciat (*b*). Præterea contra sæculares dominos, si qui sint, qui talibus patrocinium præstent jure agatur, tamquam contra perturbatores episcopalis jurisdictionis, & canonicæ disciplinæ violatores.

(b) *Trid.* *sess.* 42. *c.* 9.

TITULUS IV.

De reformatione.

SAncta Synodus reformandis moribus, ac restituendæ ecclesiasticæ disciplinæ operam datura, sese potissimum convertit ad reverendissimos episcopos in Domino congregatos, quos Christus Dominus posuit supra candelabrum, voluitque lucere coram hominibus, ut videntes bona ipsorum opera, patrem coelestem glorificent. Non enim fieri potest, ut ii, qui a rebus sæculi in altiorem sublati locum (*c*) tamquam speculum a reliquis conspiciuntur, ut sumant, quod imitentur; subditos suos instruant, & ad ecclesiasticam disciplinam amplectendam, ac retinendam excitent, si ipsi sese non præbeant exemplum bonorum operum, quæ validiora sunt, quam verba, & quibus plenius docetur, quam voce. Itaque vehementer hortatur, ut quod cæteris, præsertim vero parochis, aliisque ecclesiasticis, qui eis cooperantur in salutem animarum pro recta vitæ, ac officii ratione præscriptum est, ipsi primi exequantur, ac vitam instituere pergant episcopali munere, quammaxime dignam, sobriam, scilicet, modestam, continentem, frugalem, a luxu, & fastu remotam, a turpi lucro alienam, in pauperes liberalem, in sacra lectione, & oratione assiduam; sanctam denique, & irreprehensibilem, ut ejus esse decet, qui cæteris corrigendis præpositus est, (*d*) ne de iis aliquando dicatur: *& alligant onera gravia, & in humeros hominum imponunt; digito autem suo nolunt ea movere* (*e*).

(c) *Synod. Quinis. Canon.* 3.

(d) *D. Paulus* 1. *ad Timoth.*

(e) *Math.* 2. *v.* 4.

TITULUS V.

De Metropolitano.

CUm Metropolitanus respectu suorum suffraganeorum pastor sit, ac dicatur, (*f*) eoque nomine mediatam totius Provinciæ curam gerat (*g*) sedulo curare debet, ut eorum defectus, si qui sunt in administratione dioecesis ipse suppleat, eos officii sui paterne moneat, ac etiam ad illud recte obeundum aliquando cogat, aut ad sedem Apostolicam deferat. In hoc autem potissime incumbat, ut decreta hujus synodi observentur in tota Provincia, eaque de causa, & post necessariam Sanctæ sedis approbationem, statim suffraganeis innotescant, & in tota provincia promulgentur.

Cum vacaverit aliqua sedes episcopalis, metropolitanus, vel per se ipsum, vel per episcopum viciniorem, ecclesiam administret tam in Spiritualibus, quam in temporalibus; si vero sedes ipsa Metropolitana vacaverit, antequam administrator a Sancta sede constituatur; vicinior episcopus, scilicet, archiepiscopus Polocensis eamdem tam quoad spiritualia, quam quoad temporalia regat. Aliam autem ecclesiam, siquam præter Metropolitanam, prout fieri solet, obtinebat, vicinior episcopus administrabit, ita tamen, ut administrator, quicumque is fuerit exactissimam rationem futuro episcopo reddere teneatur.

[f] *Innoc.* 3. *lib.* 1. *epist.* 465. *& lib.* 2. *epist.* 159.

(g) *Conc. Antioch. can.* 9.

TITULUS VI.

De Episcopis.

UT ii, qui ad Sacrum episcopatus apicem promovendi sunt, diutius a superioribus suis probari, & secum gravitatem oneris, quod Angelicis etiam humeris formidandum est, majori cum deliberatione reputare possint; Sanctæ synodo recte considerent-

ANNO CHRISTI 1720.

ſideranti maturitatem, quæ in epiſcopis promovendis ex ſacrorum canonum præſcripto adhiberi debet (*a*) viſum eſt ſtatuere, ut nemo deinceps, niſi a Sancta ſede diſpenſationem obtineat, epiſcopus eſſe poſſit, qui profeſſionem religioſam non fecerit. Nemo vero profiteri valeat, qui prius intra ſepta monaſterii non expleverit annum probationis regularis, & ſex hebdomadas juxta conſtitutiones, & conſuetudines ordinis Divi Baſilii Magni.

Quam neceſſaria ſit epiſcoporum reſidentia, ex eo quiſque percipere poteſt, quod omnes ex Divino præcepto, quibus animarum cura commiſſa eſt, Oves ſuas agnoſcere, ſacramentorum adminiſtratione, ac verbo, & exemplo paſcere, & inſtruere debent, (*b*) quæ cum ab iis præſtari non poſſint, qui gregi ſuo neque invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more eum deſerunt, idcirco Sancta ſynodus non ſolum præcipit, ut omnes epiſcopi in ſua diœceſi reſideant, quod quiſque otioſus facere poteſt: verum etiam, ut laborent, & miniſterium ſuum adimpleant. In ſolemnioribus autem feſtis, ac potiſſime majori hebdomada penes eccleſiam cathedralem maneant, ut functiones eccleſiaſticas obeant, præter archiepiſcopum Smolenſcenſem, cui cum non poſſit apud ſuam cathedram a ſchiſmaticis occupatam munia epiſcopalia explere, liceat id præſtare in monaſterio Puſtinenſi tamquam ipſi cathedræ viciniori.

Cæterum quia non ſolum paſcere, verum etiam regere, eccleſiaſticam, ſcilicet, diſciplinam reſtaurare, mores purgare, & corrigere, bonos præmiis augere, malos autem pœnis coercere ad officium epiſcopale pertinet (*c*). Unde paſtoralis baculus ſignum regiminis, & correctionis dicitur: ea propter ſi utrumque præſtiterit epiſcopus, ſatis illa, quæ ſunt epiſcopalis muneris, implèviſſe videri poterit. Quamquam autem in corrigendis ſubditorum exceſſibus formalis proceſſus, & inquiſitio præmitti non debeat, quæ tunc tantumneceſſaria ſunt, cum agitur ad vindictam delicti: veritatem tamen diffamationis coram teſtibus, non malevolis, & maledicis, ſed honeſtis, & providis examinare debet, ſi non ut judex, tamen ut pater, priuſquam ad caſtigationem deſcendat (*d*); ſique punitione aliqua, ac caſtigatione opus eſſe compererit, virgam correctionis ita adhibeat, ut vitia potius, quam perſonas odiſſe videatur, animoque magis medentis, quam ſævientis delicta coerceat: (*e*) Sitque demum talis, qualis eſſe debet in corrigendis vitiis pie ſæviens, judicium ſine ira tenens, ac in tranquillitate ſeveritatis cenſuram non deſerens (*f*).

Epiſcopi caveant, ut ſi paſtores non percuſſores dici velint, a presbyterorum flagellatione abſtineant, (*g*) quæ præterquamquod ſtatui ſacerdotali maxime injurioſa eſt, viſa fuit ita abhorrere a ſpiritu lenitatis, & paſtoralis manſuetudinis, ut epiſcopus, presbyter, aut diaconus, qui verberat eos, qui peccant, ut ipſis timorem iniiciat, per ſacros canones deponi jubeatur (*h*): ſed ſi ad correctionem agunt, non ad vindictam delicti præſertim

(a) *Conc. Sardic. Can.* 10. *Conſtant. IV. can.* 5. *Later. III. Can.* 3.

(b) *Trid. ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *de Ref.*

(c) *Cap. nemo quippe, & cap. ſi quis Ep. diſt.* 83.

(d) *Conc. Later. IV. cap.* 8.

(e) *Cap. odio diſt.* 86

(f) *Pontifi. Rom. de conſecrat. Epiſc.*

(g) *D. Greg. lib.* 2. *epiſt* 52. *inaict.* 2. *apud* Grat. *diſtin.* 45. Can. 1.

(h) *Can. Apoſtol.* 28. *apud Grat. diſtin.* 45. *Can.* 7.

graviori, vel carceris ad tempus, vel alia mitiori poena, pro modo culpæ, quacumque appellatione remota, delinquentes coerceant, nec ad extrema, levioribus non adhibitis, defacto deſcendant (*i*).

Ut autem prælatorum officium eo fructuoſius, quo liberius exerceri poſſit; (*k*) monet ſancta ſynodus laicos, ne aut illos impediant, quominus juriſdictione ſua, quam liberrime in clericos ſibi ſubditos utantur, aut ipſis ſubditis patrocinium quoquo modo præſtent, ut poenam effugiant. Alioquin contra ipſos jure agatur, tamquam contra violatores ſanctioris ſpiritualis juriſdictionis; clerici vero ad ipſorum patrocinium confugientes excommunicentur.

Quia vero accidit nonnumquam, ut ſacerdotes præ metu poenarum, ac conſcientia delictorum ſolum vertant, deſertaque eccleſia ad alienas dioeceſes migrent; ſtatuit ſancta ſynodus, ut ii per ordinarios, in quorum territorio reperti fuerint, capiantur, & ad locum, in quo deliquerint, reducantur. Quod ſi quis ipſum temere receperit, ac in alia eccleſia conſtituerit, a pontificalibus interdicatur (*l*).

Quia onus paſtoralis ſolicitudinis ita grave eſt, ut quemlibet etiam vigilantiſſimum premere aliquando poſſit; jubet ſancta ſynodus, ut quilibet epiſcopus præter officialem, habeat etiam theologum ejus probitatis, prudentiæ, doctrinæ virum, quo in rebus ad adminiſtrationem ſuæ eccleſiæ pertinentibus conſultore ſecure uti poſſit, atque ad id per metropolitanum compelli debeat.

Tam neceſſaria ſemper viſa fuit epiſcopi viſitatio, quam neceſſarium eſt, ut Medici ægrotos viſitent, & morborum obſervent momenta, ſi pharmaca adhibere, & curationi incumbere volunt. Teneatur itaque quilibet epiſcopus dioeceſim ſuam, ſi quotannis totam, propter ejus latitudinem non poteſt, ſaltem biennio viſitare, aut per ſe ipſum, aut per viſitatores a ſe ſpecialiter deſignandos, ac morum probitate, prudentia, doctrina, diſciplinæque eccleſiaſticæ peritia, atque uſu præſtantes, per quos plenam totius dioeceſis, & ovium ſibi commiſſarum notitiam habere queat (*m*).

Scopum autem, finemque viſitationis, ut aſſequatur, non tantum quærat de cultu eccleſiarum, ornamentorum munditie, ac integritate, ſacrorum vaſorum cuſtodia, bonorum eccleſiæ conſervatione, & cæteris hujuſmodi, quæ ad externum dioeceſis ſtatum attinent; ſed præcipue inquirat de Fidei ſinceritate, morum ſanctimonia, & reformatione; prædicatione verbi Dei, populi inſtructione, & Sacramentorum adminiſtratione, ac cætera cognoſcere ſtudeat, quæ ad interiorem ſtatum pertinent. Quod ut facilius, feliciuſque ſuccedat, ſancta ſynodus inſtructionem pro viſitatorum judicio, ac prudentia, rerumque circumſtantiis augendam, vel mutandam, poſt acta ſynodalia ſcribi juſſit.

Nulla vero Eccleſia etiam quoquomodo exempta, ſi curata ſit, nullum Oratorium publicum, etiam ſi ad regulares pertineat, ſi a clauſtris ſeparatum fuerit, a viſitatione exemptum cenſeatur. Confraternitates etiam

ANNO CHRISTI 1720.

(i) *Trid. ſeſſ.* 13. *c.* 1. *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. *ſeſſ.* 24. *c.* 8. & 12. & *ſeſſ.* 25. *c.* 14.

(k) *Synod. Bitur. Can.* 4.

(l) *Synod. Quiniſ. Canon.* 17.

(m) *Trid ſeſſ.* 24. *c.* 3 *de Ref.*

ANNO CHRISTI 1720.

tiam quamquam sæculares, vel in ecclesiis regularium erectæ, ac collegia mere laicalia, si quam habent annexam piorum operum administrationem, in eo, quod dictam administrationem concernit: hospitalia denique, & alia loca pia Episcopi visitationi, sive jure ordinario, sive jure delegato subiaceant (*a*).

Monasteria etiam virorum quamquam alias exempta plene ab episcopo visitentur, si non sunt in congregationem redacta, nec suos habent regulares visitatores, (*b*) quæ autem in congregationem redacta sunt, episcopus ne visitet, nisi regulares visitatores, & ordinum capita, quibus id incumbit, post sex menses a monitione episcopi, visitare, corrigere, & regularem observantiam reformare neglexerint (*c*); Monialium vero monasteria cum nulla in nostra ecclesia a regularibus regantur ab episcopis visitari, eique plene subesse debeant (*d*).

Ne vero visitatio ad quæstum potius, quam ad ecclesiæ, & diœcesis utilitatem instituatur, & ut ea libentius suscipiatur; sancta synodus inhærens præscripto sacri concilii Tridentini, præcipit, ut nihil omnino etiam sponte, & libere oblatum, sive episcopus visitator, sive ejus domestici recipiant, præter ea, quæ victui necessaria sunt, atque hæc ipsa non omnes ecclesiæ præstare debeant, sed locupletiores tantum, pauperibus ab omni procurationis onere absolutis, ut episcopi visitatores ea tantum, quæ Christi sunt, non propria quærere videantur. Cæterum cum victualia juxta sacrum Tridentinum concilium, *moderate & frugaliter, ac pro temporis tantum necessitate* ministranda sint; procul dubio omnis conviviorum, & epularum abundantia exclusa esse debet. Insuper visitatio ipsa celeriter, quantum licet, absolvenda est, ne inutilibus, & non necessariis protelationibus cuiquam gravis, & onerosa fiat. Comitatus etiam moderatus sit, & ex iis tantum personis compositus, quæ necessariæ videri poterunt: ita enim fiet, ut reliqui ab ipsis episcopis frugalitatis, sobrietatis, continentiæ, modestiæ, ac humilitatis exempla petere possint, ut monet eadem sacra Tridentina Synodus (*e*).

Quod si quis alius ad visitandam dioecesim ab episcopo, cum ipse per se non poterit, missus fuerit, hic præter cancellarium, sive Notarium, plures sibi non adjungat socios, quam duos pro domesticis servitiis, nec plures assumat equos, quam quatuor, eoque minor procuratio ipsi offeratur, quo minor ejus necessitas, ac frugalior mensa esse debet. Si quis autem episcopus visitator, aut ipsorum familiaris aliquid amplius exegerit, aut etiam sponte oblatum receperit, teneatur ad dupli restitutionem intra mensem faciendam, sub poena interdicti pontificalium exercitii, si episcopus fuerit; ordinum ministerii si clericus: ac excommunicationis, si laicus familiaris; quam quisque poenam ipso facto incurrat, nisi post mensem restituat, ac eo usque vel suspensus, vel excommunicatus maneat, quousque eamdem restitutionem distulerit (*f*).

(*a*) *Trid. sess. 7. cap. 1. & cap. 8. de Ref. & sess. 21 cap. 8. & sess. 25. cap. 11. de Reform.*
(*b*) *Trid. sess. 25. cap 8. de Reg.*
(*c*) *Trid. sess. 21. cap. 8. de Ref.*
(*d*) *Trid. sess. 25. de Ref. cap. 8. & 9.*
(*e*) *Trid. sess. 24. cap. 3. de Ref.*
(*f*) *Conc. Lugdun. relat. in cap. 1. de Cens. Trid. loc. cit.*

ANNO CHRISTI 1720.

Ut autem sit certior ecclesiarum status, ac fructus visitationis diuturnior præter ea, quæ in particulari instructione descripta sunt, quilibet episcopus examinabit diligenter fundationes, ac dotationes cujuscumque parochiæ, ecclesiæ, ac monasterii non exempti, eaque referet in peculiarem librum bene compactum, qui de visitatione inscribi, ac futuris successoribus servari diligenter debebit: ecclesiæ vero relinquenda erunt per extractum ea omnia, quæ ad ipsam pertinent una cum decreto reformationis.

Illud etiam synodus commendat, ut eadem occasione reverendissimi episcopi ecclesias, tam erectas, quam de novo erigendas, & hactenus non consecratas consecrent.

Præter visitationes, maxime necessaria est celebratio synodi dioecesanæ, in qua, collatis episcoporum cum suo clero consiliis, statuantur ea, quæ pro communiori totius dioecesis bono statuenda videbuntur, & caveatur, ne, quæ bene statuta sunt, temerentur. Præcipit itaque synodus, ut in singulis dioecesibus, quibus parochi ad unum, eumdemque locum congregari possunt, habeatur synodus dioecesana singulis annis pro tota dioecesi. Ubi vero parochi propter locorum intervalla, & amplitudinem dioecesis ad unum, eumdemque locum convenire non poterunt, primo anno habeatur synodus apud Cathedram; secundo anno in loco ipsis parochis pro locorum circumstantia commodo; ac sic deinceps: ita tamen, ut intra triennium synodus ipsa absolvatur.

Cæterum ad synodorum dioecesanarum fructum uberius assequendum proto-presbyteri, sive decani, quibus id potissime incumbit, ac etiam parochi in sua, vel vicina parochia dispiciant, an ii, qui curam animarum gerunt, resideant, & sollicite fidelium saluti invigilent: an in sacramentis sancte ministrandis, in rudium, ac puerorum ad doctrinam Christianam institutione, cæterisque officiis curæ parochialis diligentes se præstent; an ecclesiæ sanctæ tectæ sint, ac ornamentis, & sacra suppellectili congrue instructæ; an ea, quæ in Synodo provinciali decreta sunt, observentur, tam quoad internum, quam quod externum ecclesiarum statum. Inquirant, an populus colat dies festos, & frequens conveniat ad divina officia; an jejunia observet statutis temporibus; an aliqui sint sacrilegi, blasphemi, excommunicati, schismatici, ac de magia, & superstitione suspecti, eaque omnia ad ordinarium scripto deferant ante synodum dioecesanam, ut iis opportune malis medeatur.

Denique visum est sanctæ synodo; quoniam summus pontifex est cæterorum episcoporum caput, & princeps; reverendissimi episcopi, audita ipsius morte, cum suis subditis exequias defuncti statim celebrent, ac pro felici novi pontificis electione Deum orent.

Hoc etiam officium præstent reverendissimi episcopi proprio Metropolitano, ac parochi suo episcopo, cum ipsum ab hoc sæculo migrasse intellexerint.

Ut etiam bonis defuncti archiepiscopi, vel episcopi, quoad fieri potest ex præscripto

ANNO CHRISTI 1720.

pto sacrorum canonum provideatur; statuit synodus, ut in qualibet dioecesi assumantur ex clero tres viri, qui statim post ipsius mortem, inventarium rerum omnium mobilium, & immobilium, ac se moventium conficiant in præsentia notarii, & quinque testium, iique omnes ejusdem inventarii veritatem, integritatem, & sinceritatem jaramento gravissimo comprobent coram futuro episcopo; & ut non modo suæ, verum etiam futuri successoris, & eorum omnium, quorum interierit, indemnitati consultum sit, teneantur ii, qui ex clero eligentur alteram ejusdem inventarii copiam episcopo administratori statim reddere, alteram sibi retinere. Administratori vero, ne liceat quoquomodo bona mobilia, & semoventia alienare, & distrahere, aut immobilia locare; sed ea omnia diligenter conservare teneatur, ac insuper exactissimam de perceptis, & expensis omnibus futuro successori rationem reddere sub poena interdicti ab ecclesia, & pontificalium exercitio.

TITULUS VII.

De Officialibus.

QUilibet episcopus officialem habeat sæcularem, si inter sæculares quispiam ad hoc officium idoneus inveniatur, sin minus regularem. Si quis autem plures habet ecclesias cathedrales, pro unaquaque dicecesi unum constituere teneatur. Curent autem episcopi ut officiales iis qualitatibus polleant doctrinæ, & probitatis, quæ in iis, qui vocantur ad partem oneris episcopalis necessariæ sunt: alias sciant se de ipsorum facto teneri, si minus idoneos elegerint.

Officiales vero, vel pro moribus corrigendis, vel excessibus parochorum castigandis, nunquam alias indicant mulctas pecuniarias, quam eas, quæ a præsenti synodo probatæ sunt, sed alia remedia sanctiora, & spiritui reformando aptiora adhibeant, carceris scilicet ad tempus, vel spiritualium recollectionum, aut alia pro modo negligentiæ, & culpæ. Quod si de gravioribus delictis processus instituant, tunc pœnas canonicas adhibeant.

Libertatem appellationis ad Metropolitanum, sive alium superiorem judicem in causis, in quibus appellatio de jure admittenda est, non impediant. Si vero appellationem, ac recursum impedire comperti fuerint, aut inhibitionem Metropolitani, vel alterius superioris contemnere; puniantur, atque ab officio amoveantur. Censet tamen Sancta synodus in iis, quæ attinent ab observantiam eorum, quæ nuper a se decreta, & statuta sunt, appellationem admitti non oportere.

Cæterum si prædicti officiales in officio, & exercitio propriæ jurisdictionis, aut per sortes sententiam proferendo, aut alia ratione deliquerint, severe plectantur, & non modo episcopus, verum etiam Archiepiscopus contra ipsos procedere possit, servata inter eos præventione.

A

TITULUS VIII.

De notario, & taxa episcopali.

QUia præter officialem, episcopo summe necessarius est cancellarius, sive notarius; statuit synodus, ut quilibet ipsum assumat post duos menses a promulgatione horum decretorum, alias pro negligentibus a Metropolitano constituantur.

Officium vero cancellarii in eo potissimum consistit, ut retineat quam diligentissime processus actorum tum civilium, tum criminalium; librum etiam habeat peculiarem, in quo ii, qui professionem fidei emiserint, B sua nomina scribant: librum præterea ordinationum, in quo describantur, & ordo collatus, & titulus: librum etiam visitationis, in quo ea, quæ ad quamlibet ecclesiam spectant, notata sint: ac denique librum rescriptorum, quæ gratiosa appellantur, dispensationum scilicet, rerumque omnium, quæ ad meram gratiam pertinent; qui porro libri episcopo successori tradentur, ut perpetuo conservari possint.

Ne vero notario liceat pro arbitrio suo recurrentes gravare, sive ratione judiciorum, sive ratione gratiarum, quæ ab episcopo conceduntur; Sancta synodus taxam conficiendam censuit, & inter acta synoda- C lia describi, atque una imprimi, ac in omnibus cancellariis publice exponi. Quod si quispiam aliquid amplius ultra taxam extorquere præsumpserit, ad restitutionem dupli teneatur, ab officio amoveatur, ac insuper mulctetur quingentorum florenorum pœna, arbitrio episcopi in pios usus expendenda.

TITULUS IX.

De proto-presbyteris, sive decanis ruralibus.

D PRæter ea, quæ a sancto synodo ad officium proto-presbyteri spectare constitutum est, ut scilicet diligenter referant ad ordinarios, si quos decretorum synodalium violatores, si quos officii parochialis negligentiores, si quos popinarum frequentatores, percussores, aut alias scandalosos, sive presbyteros, sive laicos, sub sua jurisdictione compererint; illud omnino addendum censuit debere eos episcopo, vel alteri visitatori assistere per suum decanatum, ut ipsum de statu ecclesiarum, & moribus ministrorum instruere possint.

Insuper teneantur visitare proprium decanatum anno subsequenti visitationem generalem, non solum, ut de iis, quæ modo E diximus, ac de cæteris, quæ continentur in instructione generali diligenter inquirant; verum etiam ut decreta, & reformationes ejusdem generalis visitationis exequutioni mandari curent. In obeunda hac visitatione, caveant, ne quid prorsus accipiant, aut extorqueant, præter victualia pro sua, alteriusque domestici persona, ac duobus equis; alioquin præter poenas, quas statuit sancta synodus titulo sexto gravissime ab episcopo puniantur.

Quo-

ANNO CHRISTI 1720.

Quoniam proto-presbyterorum officium gravius est, quam existimatur: monet sancta synodus, ut ii tantum assumantur, qui zelo, pietate, doctrina, & eruditione ceteris præluceant, ex sæcularibus si idonei inter eos fuerint; sin minus ex regularibus. Ipsi vero secum cogitent, se esse constitutos pastorum sui districtus pastores, eaque de causa, nisi ipsorum defectus corrigant, vel ad episcopum deferant, suoque officio accurate fungantur, cæterorum animas de ipsorum etiam manibus requirendas esse.

TITULUS X.

De parochis, & parochiis.

QUamquam ex iis, quæ constituta sunt pateat, quam grave sit parochorum officium, gravissimum porro esse quisque fateatur, necesse est, qui secum reputet eos constitutos esse pastores, ut forma sint gregis ex animo. Quapropter si nihil verius Gregorii dicto, *gregem consequenter ferri in præceps; si per prærupta vitiorum gradiator pastor*, quisque studere debet, ut opere exhibeat, quod nomine signat, atque ita ad gregis exemplum vivere *ut cum apparuerit princeps pastorum percipiat immarcescibilem æternæ gloriæ coronam*. (*a*).

(a) 1. Petr. 5.

Et quia pastorum absentia lupis invadendi gregis occasionem præbet (*b*) statuit C sancta synodus, ut omnes apud suam ecclesiam omnino resideant, ac divina officia obeant dominicis præsertim, & festis diebus (*c*) quod si aliquanto abesse cogantur, moneant loci decanum, & alium sacerdotem vocent, qui partes eorum expleat; vel saltem, si copiam sacerdotis nullam habuerint, prima die Dominica populo denuncient, sese absuturos, ut in viciniori ecclesia divinis officiis interesse possit. Nemini autem ultra tres hebdomadas abesse liceat, nec sine gravi causa, eidem decano probata. Qui secus fecerit, mulctetur quinquaginta florenis in utilitatem suæ ecclesiæ expendendis.

(b) Sanctus Athanasius in Apol. ad Constant.
(c) Synod. Quinis. Canon. 10.

Si quis autem diutius abesse, vel in alienam dioecesim se conferre debuerit, licentiam, aut dimissoriale respective obtineat a proprio episcopo (*d*).

(d) Conc. Carthag. 1. Can. 5. Synod. Trull. Can. 17. Nicen. 2. Can. 10.

Quilibet habeat quatuor libros distinctos, ad rectam parochiæ administrationem necessarios: in quorum primo status, & numerus animarum: in secundo baptizati: in tertio conjuncti in matrimonio: in quarto mortui totius parochiæ describantur. Qui deinceps eosdem libros non habuerit, mulctetur quinquaginta florenis in commodum ecclesiæ erogandis.

Cum omnes utriusque sexus Fideles saltem semel in anno, tempore paschatis, E peccata sua confiteri, & ad sacram Communionem accedere teneantur: (*e*) parochi diligenter animadvertant, an populus sibi commissus huic ecclesiæ præcepto satisfaciat: Si quis autem inobediens fuerit ad Episcopum deferatur, ut publica excommunicatione, aliisque canonicis poenis ad cæterorum exemplum puniatur.

(e) Later. IV. Canon. 21. Triden. sess. 13. Can. 9. de Euchar.

Præterea cum ex ornamento exteriori in- A terior animi compositio appareat: (*f*) quisque utatur habitu diverso ab eo, quo rustici uti solent, nigro scilicet, & longiori.

(f) Concil Triden. sess. 14. c. 6. de Ref.

Ebrietatem, a qua rixæ, cædes, vulnera, ac cæteræ injuriæ, ac flagitia præsertim in rudiori populo proficiscuntur, omni studio vitent; quod ut facilius præstent, sancta synodus ipsis inhibet frequentationem propinarum, ac commessationes, & compotationes, cum rusticis potissimum ibidem fieri solitas, sub pœna suspensionis a divinis ipso facto incurrenda, ac mulcta pecuniaria arbitrio ordinarii.

A suspecta extranearum mulierum frequentatione, & conversatione caveant; alias subjaceant pœnis statutis a sacro con- B cilio Tridentino (*g*) aliisque pro arbitrio, ac prudentia superiorum. Choreis quoque, & saltationibus ne se immisceant, nisi ab episcopo graviter coerceri velint.

(g) Sess. 25. de Ref. cap. 14.

Tabernariam non exerceant, aut alias artes statu sacerdotali indignas; abstineantque ab operibus rusticanis, ut sibi atque ordini debitam venerationem concilient.

Mercaturæ, villici officio, aliisque negotiis sæcularibus ne vacent, neque ad nundinas eant, negotiandi causa, more sæcularium, sed alium mittant, si quid sibi emere necesse fuerit. (*h*).

Quia vero diligentem ecclesiæ curam habere vix potest, qui domui suæ præesse nescit (*i*) hinc eos hortatur sancta synodus, ac paterne monet, ut familiam suam mysteria nostræ fidei doceant, & ad bonos mores accendant. Uxorem si quis habet notorie adulteram, dimittat; alioquin ministerio fungi non audeat. (*k*) Filios, quos ad statum sacerdotalem aptiores viderint, opportune erudiant, ac literis instruant, & ad studia publica vel seminaria, si possunt, erudiendos mittant.

(h) Conc. Eliber. Can. 19.
(i) D. Paul. 1. ad Thim.
(k) Conc. Neocaes. sub Silv. Pap. Can. 8.

Nunquam prosiliant ad mutuas contentiones, injurias, & rixas, aut secum ipsi, aut cum laicis; eoque minus ad mutuas percussiones, alioquin castigandi poena carceris, aut alia graviori, pro ratione facti, præ- D ter partis læsæ satisfactionem. Si quis autem rixando alterum percusserit, abstineat omnino a ministerio altaris, donec absolutionem ab excommunicatione obtinuerit, vel ab episcopo, si percussio enormis non fuerit, vel ab alio, a quo de jure obtinenda erit, si gravior. Quod si quis absolutione non habita, divinis se immiscere ausus fuerit, sciat, se irregularitatem incurrisse, & a beneficio amovendum esse.

Ecclesiæ parochiales, quæ regularibus ex sui fundatione, vel justa præscriptione attributæ sunt, per regulares regantur, reliquæ omnes, per sæculares, neque amplius ipsorum natura mutetur, (*l*) in Civitate tamen Bytinensi, & in Villa Molomidii censuit sancta synodus, ut cura animarum per sæculares, ut antea factum fuit, exerceatur.

Insuper quia prætextu paupertatis ecclesiarum cultus negligitur, Sacramenta temerantur, ac Dei ministerium per ignaros, & rudes ministros in contemptum adducitur; (*m*) statuit, ut parochiæ, quæ dotem non habet sufficientem, non providea- tur

(l) Can. cum de Benef. & cap. in 6. Clem. cum singula de prab. unic. de suppl. neglig. Prel.
(m) Later. IV. can. 32.

ANNO CHRISTI 1720.

tur de parocho, quousque ab iis, quorum intereſt, congrue dotata non fuerit. Bona vero, quæ pro parochorum ſubſtentatione conferentur, non admittantur, niſi prævia exemptione ab omnibus oneribus, quæ per ipſos bonorum Domino quoquo modo imponi ſolent: (a) iniquum enim eſt, ut ab iis illicita quærantur accipi, quibus etiam licita relaxantur. (b)

(a) Cap. 1. de Cenſ.
(b) Greg. lib. 7. epiſt. 115.

TITULUS XI.

De Monaſteriis, & ſtatu Monachorum.

CUM experientia compertum ſit, & ſacrorum Conciliorum Statutis comprobatum, nullum eſſe ad inſtaurandam, vel conſervandam Regularem obſervantiam, ac diſciplinam, remedium efficacius, quam Monaſteria omnia, quæ generalibus Capitibus non ſubſunt, nec ſuos habent ordinarios Viſitatores, in unum corpus, ſeu congregationem reducere; (c) ſancta ſynodus eorumdem ſacrorum Canonum veſtigiis inhærens, ſtatuit ut Monaſteria Uladimirienſis, Luceorienſis Chetmenſis, Leopolienſis, ac Præmislienſis Dioeceſis poſt annum a publicatione præſentis Decreti, & acceptas literas convocatorias Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Metropolitæ, in Congregationem redigantur ac deinde quolibet quadriennio Generalem, Provincialem, ac Regulares Viſitatores eligant, ac de cæteris, quæ ad rectam adminiſtrationem totius Provinciæ, ac diſciplinæ Monaſticæ inſtaurationem neceſſaria videri poterunt, ſtatuant, ac decernant. Præerit autem primo huic generali Capitulo Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Dominus Metropolita, & ad illud vocabitur religioſiſſimus Proto-archimandrita Provinciæ Lithuaniæ, ut ii, qui ſunt in hujuſmodi generalibus capitulis ex longa conſuetudine verſati, cæteris conſilio, & auxilio eſſe poſſint (d). Novus autem Proto-archimandrita illi ſuberit in futurum, cui ſancta Sedes expedire judicaverit.

(c) Conc. Later. IV. Can. 12. Clem. ne in agro de ſtat. monac. Tridenſ ſeſſ. 25. cap. 8. de Reg.

(d) Later. IV. Can. 12.

Monaſteria omnia, in quibus exercetur cura animarum, ſacrum Chriſma recipiant a loci ordinario: alioquin ipſorum eccleſiæ Interdicto ſubjaceant. (e)

Præterea ſancta ſynodus præcipit, ut nulla de cætero Monaſteria, ſive virorum, ſive mulierum erigantur, abſque epiſcopi, in cujus Dioeceſi erigenda erunt, conſenſu (f). Epiſcopus autem conſenſum nullo modo præſtet, niſi prævia reali traditione Dotis, & poſſeſſione bonorum, quæ duodecim alendis Religioſis ſufficiant.

(e) Concil. Trid. ſeſſ. 25. de Ref.
(f) Greg. XV. Conſt. 31.

Foeminis cujuſcumque ſtatus, & gradus ad interiorem clauſuram monaſterii nulla de cauſa ingredi liceat. Quicumque eas admiſerit, præter excommunicationem ſummo Pontifici reſervatam, quam ipſo facto incurret, ſevere plectatur: &, ſi fuerit ſuperior Monaſterii, deponatur ab officio, & ad quæcumque alia impoſterum obtinenda inhabilis reddatur. Ipſæ vero foeminæ ſciant ſe eidem excommunicationi ſummo pontifici reſervatæ ſubjacere (g).

(g) B. Pius V. Conſt. Greg. XIII. Conſt. 28.

Archimandritis ſancta ſynodus diſtricte præcipit, ne veſtitu ſerico præſertim damaſceno utantur, aut alterius coloris, quam nigri. (h) Indecorum quippe viſum eſt, ut modeſtiam, quam cæteros docere debent, exemplo reprobent (i).

ANNO CHRISTI 1720.

(h) Clem. 1. de ſtat. mon.
(i) S. Bened. Reg. cap. 2.

Cum Monachis etiam de licentia abbatis, proprium aliquid habere prohibitum ſit (k); nulli liceat per ſe tenere bona, poſſeſſiones, & villas quoquo titulo acquiſitas, ſed Monaſterio tradantur adminiſtranda a communi ipſius officiali, & procuratore: ac in eo ſervetur Statutum ſacri Concilii Tridentini ſeſſione vigeſima quinta capite ſecundo de reformatione. Qui ſecus fecerit, ſubjaceat poenis contra proprietarios præſcriptis.

(k) Trid. ſeſſ. 25. cap. 2. Clem. VIII. Conſtit. 60. Urb. VIII. Conſt. 28.

Præterea ii, quibus jus eſt utendi pontificalibus, ne audeant illa exercere ſine loci ordinarii licentia extra propriam eccleſiam: (l) alioquin interdicantur ab ingreſſu eccleſiæ per tres menſes.

(l) Cap. 3. de Priv. in 6.

Novitii, qui & annos habent, & qualitates requiſitas, ſi poſt peractum tempus probationis, profeſſionem quam liberrime facere noluerint, benevole dimittantur. Quod ſi rite probati profiteri velint; ad profeſſionem non admittantur, niſi prævia diſpoſitione bonorum facienda poſt decimum menſem noviciatus, juxta præſcriptum ſac. concilii Tridentini de regularibus ſeſſione vigeſima quinta capite decimo ſexto.

Monachos, qui aliquanto ſine licentia clauſtralium ſuperiorum vagantur, ac de uno in aliud monaſterium migrant, locorum ordinarii, in quorum dioeceſi reperti fuerint in vincula coniiciant, & ad ſuos ſuperiores puniendos mittant. Neque iiſdem monachis liceat a ſuis monaſteriis recedere etiam prætextu ad ſuperiores ſuos accedendi, niſi ab eiſdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui vero ſine prædicto mandato in ſcriptis obtento depræhenſus fuerit, ab ordinariis locorum, tamquam deſertor ſui inſtituti puniatur. (m)

(m) Trid. ſeſſ. 25 cap. 4. de Regul.

TITULUS XII.

De monialibus.

VOluptatum conſpectus eo majori ſtudio a conſecratis Deo Virginibus fugiendus eſt, quo facilius Mundi illecebris earum poteſt frangi conſtantia: (n) idcirco Sancta ſynodus innovando ſacrorum canonum, ac concilii Tridentini decreta, (o) ſummorumque Pontificum conſtitutiones: (p) ſtatuit, ut nulli ſanctimoniali e monaſterii ſeptis egredi unquam liceat, niſi propter magnum incendium, vel infirmitatem lepræ, aut epidemiæ, vel etiam militarem incurſum, quæ tamen cauſæ ab ordinario loci probari debeant.

(n) Concil. Carthag. 3. Can. 33. S. Cæſar in Reg. ad Virgin. cap. 1.
(o) Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de Reg.
(p) Pii V. Conſt VIII. Greg. XIII. Conſt. 28.

Quia vero parum prodeſſet egreſſum prohibere, ſi pateret ad moniales acceſſus: ſtatuit præterea, ne quis omnino alterius ſexus admittatur intra ſepta monaſterii, exceptis, in caſu neceſſitatis confeſſariis, medicis, chirurgis, bajulis cerviſiæ, fabris, ac ſimilibus perſonis; quibus tamen duæ antiquiores ſanctimoniales comites adjungantur. Quod ſi Moniales, vel e clauſtris exire, vel aliquem ad clauſtra admittere deinceps præſumpſerint, excommunicationem

ANNO CHRISTI 1720.

nem Summo Pontifici reservatam ipso facto incurrant, privatæ sint officiis, quibus fungebantur, & ad alia obtinenda inhabiles fiant, eidemque excommunicationis pœnæ subjaceant ii, qui vel accedunt ad claustra, vel Moniales illicite e claustris egressas comitantur.

Dos puellarum, quæ ad professionem admitti postulant, non sit minor florenis mille quingentis in paratis pecuniis, si Monialis non sit supra numerum.

Si qua autem supra numerum admitti velit, duplicatam dotem conferat. Dos integre numeretur ante Professionem, neque collocetur, vel in parte, vel in totum, apud consanguineos, sed in aliis bonis arbitrio episcopi; alioquin interdicimus sub pœnis B amotionis ab officio, ne puella ad professionem admittatur.

In singulis monasteriis, ne plures instituantur moniales, quam quot deductis necessariis expensis pro reparatione ecclesiæ, & Clausuræ commode sustentari possint: (a) quod si numerus hactenus designatus, & præscriptus non fuerit, quilibet episcopus, examinatis monasterii proventibus, eum intra annum præfigere teneatur.

(a) *Trid. sess. 25. c. 3. de Regul.*

Præterea si quæ sunt minora monialium monasteria, ac fundatione destituta in sua dioecesi, ea tollat, ac moniales ipsas una cum bonis omnibus & pecuniis ad alia ma- C jora, ac fundata transferat. Majora vero monasteria conservet, ita tamen ut nulla amplius puella ad professionem admittatur, nisi commode sustentari possit. In ipsa autem majora monasteria vitæ communis observantia introducatur, & clausura ut in cæteris custodiatur, neque moniales amplius pro necessariis emendis, aut vendendis exeant, & huc, & illuc vagentur; sed domesticis famulis utantur sub poenis supra statutis. Cæterum pro commoditate tum ipsarum monialium, tum extranearum personarum, extruatur cubiculum juxta septa monasterii, ad quod pateat aspectus per crates, ut inde alloqui, cum necessitas postu- D laverit, & audiri possint.

Puella non admittatur ad habitum suscipiendum minor quindecim annis, neque ad professionem, nisi expleverit annum decimum sextum. Tempore probationis suis pecuniis alatur, maneatque sub disciplina alicujus monialis ex antiquioribus, & sanctioribus a capitulo eligendæ, quæ magistra novitiarum dicitur. Cæterum sive puella ad habitum recipienda sit, sive ad professionem, præfecta monasterii ante duos menses episcopum hac de re faciat certiorem, ut puellæ voluntatem rite explorare, semotis arbitris, valeat (b). Professio vero ipsa referatur in librum particularem in singu- E lis monasteriis diligenter custodiendum, qui inscriptus sit: *Liber professionum*: & in quo adnotetur dies, mens, & annus emissæ professionis, eique tum ipsa, quæ profitetur, tum duæ moniales tamquam testes sua nomina adscribant.

(b) *Trid. sess. 25. c. 17.*

Puellæ educandæ non admittantur in monasteria, nisi numerata fuerit necessaria ad eas alendas pecunia quotannis repræsentanda. Cum vero receptæ fuerint, tradantur A magistræ, quam communitas huic officio præfecerit, neque amplius liceat singulis monialibus in proprio cubiculo disjunctam a cæteris virginem aliquam retinere, sed in loco separato omnes locentur, & maneant: alias episcopus earumdem admissionem inhibeat.

Electiones abbatissarum statutis temporibus fiant per vota secreta: electa vero abbatissa non ante officium exerceat, quam electio legitime facta ab ordinario confirmetur.

Confessarii monialium sive ordinarii sive extraordinarii ab episcopo approbentur, & eligantur; si quis autem absque approbatione ordinarii monialium confessiones excipere ausus fuerit, ab altaris ministerio interdicatur, aliisque poenis ejusdem ordinarii arbitrio coerceatur.

TITULUS XIII.

De ecclesiis, earumque bonis non alienandis.

CUm domus Dei, domus orationis sit, receptaculum prophanarum rerum nullatenus esse debet. Quare statuit synodus, ne clerici res suas vel alienas ad ecclesias deferant, ibique conservent, aut reponant, nisi hostilis incursus, incendium repentinum, aut urgens alia necessitas ad quærendum hoc refugium eos adegerit, ita tamen ut necessitate cessante, res in pristina loca referantur. (c)

Suppellex ecclesiastica ad divinorum celebrationem necessaria ne desit, neve lacera sit aut immunda, decani, & visitatores, sedulo curent, alioquin parochos ad ordinarios deferant. Ipsius etiam suppellectilis duo inventaria quilibet episcopus fieri jubeat ab omnibus dioecesis suæ parochis, quorum alterum in ecclesia, alterum in cancellaria episcopali servetur.

(c) *Conc. Late. IV. cap. 19.*

Si qua ecclesia tecto, fenestris, aut pavimento, aliave reparatione indigeat, episcopus curet expensis beneficii eam reparari, si proventus suppetant; sin minus interdicatur, quousque ita reparata non fuerit ab iis, qui reparare debent, ut divina officia in ea celebrari decenter possint (d).

(d) *Trid. sess. 21. c. 7. de Ref.*

Bona ecclesiarum quilibet vendere, oppignorare, aut quoquo modo alienare non audeat, vel suis possidenda, relinquere, & dividere hæreditario quasi titulo sub poena excommunicationis ipso facto incurrendæ, & privationis officii, vel beneficii (e). Si quæ vero alienata sunt, ut recuperentur ordinarii curent, suumque ad hoc consilium, ac patrocinium conferant.

(e) *Nicen. 2. Can. 12. Extra ambitiosa de rebus eccl. non alien.*

Tametsi bona, vel possessiones ad ecclesias pertinentes nunquam locari præstat; tamen si locentur ad triennium, ut fieri solet, non accipiantur universi proventus ipso tempore contractus, sed dividatur eorum solutio in singulos annos, ne tota statim repræsentata summa, præjudicium successori inferatur: alioquin locationes istæ, quæ anticipatis solutionibus fiunt, irritæ sint, & nullum successoribus detrimentum inferre posse censeantur (f).

(f) *Trid. sess. 25. cap. 11. de Ref.*

TITULUS XIV.

De Simonia.

QUoniam ſcriptum eſt: *gratis accepiſtis, gratis date*: tremendoque illo Divi Petri reſponſo: *pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam exiſtimaſti, Donum Dei pecunia poſſidere*: Fideles omnes admonentur, quam impia, & execranda ſint rerum ſpiritualium commercia; unde merito ſemper eccleſia Dei ſimoniæ vitium abominata eſt, & diabolicam hanc plantationem zelo Apoſtolicæ ultionis percuſſit. Itaque præſens ſynodus ſacris canonibus, ſummorumque pontificum conſtitutionibus inhærendo ſeveriſſime prohibet, ſub excommunicationis ſummo pontifici reſervatæ poena, ipſo facto incurrenda, aliiſque contra ſimoniacos ſtatutis, ne quid omnino quovis titulo, colore, aut prætextu, ſive directe, ſive indirecte, & per interpoſitas perſonas a conſecrandis, vel ordinandis accipiatur, aut exigatur, ſed omnia gratis diſtribuantur. (*a*)

(a) *Trid. ſeſſ. 21. c. 1. de ref.*

Præterea quia non debent liberi parentibus theſaurum parare, ſed parentes liberis; (*b*) præcipit, ut nihil omnino a clero ſive ſæculari, ſive regulari deinceps exigatur quovis titulo, vel prætextu, propter traditionem ſacrorum oleorum, vel antemenſalium, ſeu quamcumque aliam ob cauſam, præter ſolum cathedraticum, ſeu ſubſidium charitativum, quod pro neceſſaria, ac honeſta gradus ſubſtentatione ſacri canones epiſcopis concedunt, alioquin præter poenam depoſitionis, excommunicatio ipſo facto incurratur, a qua nullus abſolvi poſſit, niſi prævia accepti, aut exacti reſtitutione.

(b) *2. Cor. 12. Nicen. 2. Can. 4.*

Et quoniam non ſolum culpa, verum etiam culpæ ſuſpicio a ſacris miniſtris abeſſe debet (*c*); cenſuit eadem ſynodus, ut ii, qui epiſcopi conſecrandi erunt, jurent, ſe nullum premium pro ſacris ordinationibus, aliorumque ſacrorum diſtributione accepturos, (*d*) ſed in omnibus præſenti ſynodali conſtitutioni ſatisfacturos.

(c) *Trid. ſeſſ. 21. c. 1. de ref.*

(d) *Diurn. Rom. pont. cap. 3. tit. 6.*

Parochi etiam pro Sacramentorum adminiſtratione ne quid omnino a parochianis exigant directe, vel indirecte, aut verbis, vel ſignis petant, alioquin ipſo facto excommunicationem incurrant, & a Beneficio amoveantur: Quis enim veneretur, quod venditur, aut quis non vile putet, quod emitur? (*e*) Siquid autem a Parochianis peracto jam Sacramento, ſponte, & ex mera gratia, devotionis titulo offeratur, quominus licite accipiant, minime prohibentur.

(e) *Greg. lib. 7. ep. 114.*

Ne vero parochi deſtituti mediis ad victum neceſſariis, ex Sacramentorum adminiſtratione ſuam quærere ſuſtentationem aliquando cogantur, & ad turpes pactiones, & exactiones labi; ſanctæ ſynodo viſum eſt ſtatuere, ut, niſi populus, habito inter ſe conſilio, pro locorum qualitate, ac paupertate eccleſiæ, aliquid certi quotannis conferat, quo Dei miniſter vivere poſſit, eccleſia interdicatur (*f*).

(f) *Cap. 42. de Simon.*

Tandem ſi quid Patronis beneficiorum pro præſentatione obtinenda ordinandus obtulerit, aut ſolverit, omnino ab ordinatione repellatur, & una cum ſua pecunia in perditionem mittatur.

Præterea jubet ſynodus, ut quilibet promovendus ad ſacros Ordines in manibus epiſcopi juret, ſe nihil eo intuitu dediſſe, aut contuliſſe, neque per ſe, neque per aliam perſonam, ac omnia ſervaſſe, quæ In ſequenti juramenti formula præſcribuntur.

Ego N. præſentatus &c. ad Beneficium, ſive Eccleſiam N. juro per ſacroſancta Dei Evangelia, quæ meis manibus tango, neque me Beneficii, aut Eccleſiæ obtinendæ cauſa, aut ut præſentarer, & nominarer, neque quem piam alium meo nomine, aut conſentiente, aut ſciente me, quidquam Collatori, Patrono, ſeu alii cuipiam ea de cauſa promiſiſſe, aut dediſſe, aut compenſaſſe, vel apud quemquam depoſuiſſe.

Neque mutuo dediſſe, vel locaſſe, vel mutuo datum, locatum, aut quocumque modo debitum remiſiſſe, aut relaxaſſe.

Nec de domibus, terris, prædiis, redditibus, ejus eccleſiæ fructibus, decimis, aut oblationibus ejuſdem præteritis, præſentibus, & futuris donationem, remiſſionem, ac locationem feciſſe, promiſiſſe, aut iniviſſe, aut alium, mandante, vel conſentiente me, promiſiſſe, feciſſe aut iniviſſe Ita me Deus adjuvet, & hæc ſancta DeiEvangelia.

Noverint quoque Patroni Beneficiorum ſeſe excommunicationem ipſo facto incurrere, ſi quid præſentationis cauſa quocumque nomine, titulo, aut prætextu, directe, vel indirecte per ſe, vel per alios acceperint, aut exegerint ab iis, quibus Beneficia conferri poſtulant.

TITULUS XV.

De Studiis inſtaurandis, & Seminariis.

NEquaquam dubitandum eſt, quin litteræ adeo ſint eccleſiaſticis neceſſariæ, ut niſi ſcientia polleant, atque doctrina, nequeant ſuo muneri ſatisfacere, ex quo graviſſimum in eccleſiam Dei detrimentum emanat, ſi enim, ut ait Iſaias, *ſpeculatores eccleſiarum ſunt cæci, ſi neſciunt univerſi, ſi canes muti ſunt, non valentes latrare, ſi Paſtores ignorant intelligentiam, omnes a ſummo uſque ad noviſſimum in viam ſuam declinent neceſſe eſt.* (*g*) Quapropter ad noſtræ eccleſiæ promovendam reformationem cum maxime interſit ſacrarum literarum peritiam, ac ſtudia inſtaurari, viſum eſt ſtatuere, ut in ſingulis monaſteriis, ubi plures, quam duodecim religioſi aluntur, tum pro regularibus, tum pro Sæcularibus, qui accedent, erudiendis ſtudia theologica inſtituantur. Quæ vero minus opulenta ſunt, & pauciores habent monachos, aliquos juvenes felicioris ingenii, vel ad alia monaſteria mittant, ſtudiorum cauſa, vel penes ſe aliquid de morali theologia, lingua ſaltem vernacula continuo doceri curent a lectoribus aliunde, ſi fuerit opus, adſcitis. Quod ſi ſuperiores monaſteriorum negligentes fuerint,

(g) *Act. eccl. Med. lib. 3. c. 1.*

ANNO CHRISTI 1720.

rint, per loci ordinarium, sin minus, Metropolitanum ad id compellantur.

Verum quia Clero sæculari studia potissimum necessaria sunt, utpote qui ad curam animarum una cum episcopis cooperari debet, Sancta synodus omnes hortatur reverendissimos episcopos, ut, si seminaria clericorum in sua diœcesi instituere non possunt, aliquos saltem præstantioris ingenii juvenes, & parochorum potissime filios ad collegium Pontificum Leopoli situm, literis, ac disciplina ecclesiastica erudiendos, bonisque moribus instruendos mittant, ne messis aliquando ex defectu operariorum pereat (a).

Præterea Sancta synodus approbat, & confirmat cessionem quadraginta millium florenorum, juriumque omnium inde provenientium in favorem collegii Leopoliensis factam a religiosissimo Proto-Archimandrita, & consultorio ordinis Divi Basilii Magni; publicumque ejusdem cessionis instrumentum fieri jussit; firmis tamen manentibus conditionibus, si quæ præscriptæ fuerunt a reverendissimo defuncto episcopo Præmisliensi.

Laudat etiam zelum illustrissimi, & reverendissimi Domini archiepiscopi Metropolitani Russiæ, episcopi Uladimiriensis, & Brestensis, quod seminarium jam erexerit ad cathedram Uladimiriensem pro sex Alumnis, cui seminario adaugendo quoniam inscripsit in bonis suis Menezyce, & Marcustaw nonaginta millia florenorum; ideo præsens synodus hanc donationem gratissimo animo accipit, & confirmat.

Laudat quoque zelum reverendissimi archiepiscopi Polocensis, qui duos juvenes ad monasterium Zurowiciense, vel alium commodiorem locum: reverendissimi episcopi Luceoriensis, qui tres ad collegium Leopoliense: reverendissimi episcopi Chetmensis, qui duos ad seminarium Uladimiriense: reverendissimi episcopi Leopoliensis, qui quatuor ad prædictum collegium Leopoliense: reverendissimi episcopi Præmisliensis, qui unum ad idem Collegium Leopoliense: reverendissimi episcopi Pinscensis, qui duos, aut unum ad aliquod monasterium studiorum causa se missuros promiserunt suis expensis alendos; eosque impense hortatur, ut promissis suis quamprimum satisfaciant, & posteaquam aliquis juvenis, absoluto studiorum curriculo, e collegio exiverit, quo magis se idoneum præstiterit ad sacra munia obeunda, eo majori studio ipsum promoveant.

Ut autem cæteri, præsertim qui pauperiores sunt, pueri, a tenera ætate religionis mysteria, & literarum elementa doceri possint; curent reverendissimi episcopi, ut scholæ parochiales in Urbibus, Oppidis, & Pagis pro dignitate locorum, si collapsæ, aut intermissæ fuerint, instaurentur, ac reassumantur, si conservatæ, excolantur, & augeantur. (b) Censuit autem Sancta synodus earumdem scholarum regimen, & inspectionem ad parochos, & Decanos spectare, qui præcipue invigilent, ut pueri excolantur in rudimentis fidei, ac memoria teneant orationem Dominicam, salutationem Angelicam, Symbolum Apostolorum, Dei, & ecclesiæ præcepta, ac, pro ratione ætatis, reliquum etiam catechismum, & ut præterea legere, & scribere discant.

(a) Concil. Tol. 2. cap. 1. Conc. Mog. ann. 549. cap. 6.

(b) Cap. 3. de vit. & hon. Cler.

TITULUS XVI.

De jejuniis, & festis.

Sicut populus jejuniis præter necessitatem gravari non debet, ita curandum est, ut ea servet, quæ juxta nostræ ecclesiæ ritum, ac præscriptum servanda sunt: primum scilicet quadragesimale incipiens a feria secunda post quinquagesimam usque ad sacri paschatis diem, cui tamen præmittendum est jejunium unius septimanæ cum lacticiniis: secundum in adventu, a decima quinta novembris, usque ad nativitatem Christi Domini, cum abstinentia a lacticiniis: tertium ante Assumptionem Deiparæ Virginis a prima Augusti usque ad decimam quintam: Quartum ante festum SS. apostolorum Petri, & Pauli, a prima Dominica post Pentecosten usque ad festum eorumdem sanctorum apostolorum. Ab hoc tamen censuit, rusticos, aliosque operarios, vel in parte, vel in totum absolvi posse, propterea quod incidit in tempus, quo fruges colliguntur, eaque de causa vix servatur in Lithuania. Quintum ipso festo exaltationis sanctæ Crucis: Sextum ipso festo Decollationis sancti Joannis Baptistæ. Præterea per totum annum feria quarta, & sexta cujusvis hebdomadæ. Monet autem sancta synodus, ut sicut omnes cum carnis illecebris colluctantur continuo, ita etiam ad eam refrænandam, ac iram Dei mitigadam Sacrum jejunium adhibeant, quod non minus necessarium est, quam vulneribus medicina (c).

Ne vero ex multiplicatione festorum, quæ, ut ecclesiæ mens est, quandoque non observantur, contingat, ut augeantur peccata populi (d) prohibet synodus parochis sub gravissima poena arbitrio ordinarii, ne præter diem Dominicam, alia festa celebrent, aut populo denuncient, quam ea, quæ sequuntur.

(c) August. in vet. & nov. Test. quæst. 120.

(d) Urb. 191. nov. 8. const. 191. nov. Bull.

FESTA IMMOBILIA.

In Januario.

Die prima. Circumcisio Christi Domini, & sancti Basilii Magni.

Die sexta. Epiphania Christi Domini.

Die trigesima. sanctorum Basilii Magni, Gregorii Nazianzeni, & Joannis Chrysostomi.

In Februario.

Die secunda. Purificatio Beatissimæ Virginis Mariæ.

In Martio.

Annunciatio beatissimæ Virginis Mariæ.

In Aprili.

Die Vigesima tertia, sancti Georgii martyris.

ANNO CHRISTI 1720.

In Majo.

Die octava. Sancti Joannis Apostoli, & evangelistæ.
Die nona. Translatio Sancti Nicolai.

In Junio.

Die vigesima quarta. Nativitas sancti Joannis Baptistæ.
Die vigesima nona. Sanctorum Petri, & Pauli apostolorum.

In Julio.

Die vigesima. Sancti Heliæ Prophetæ.
Die vigesima quinta. Sanctæ Annæ.

In Augusto.

Die sexta. Transfiguratio Christi Domini.
Die decima quinta. Assumptio beatissimæ Virginis Mariæ.
Die vigesima nona. Decollatio sancti Joannis Baptistæ.

In Septembri.

Die octava. Nativitas Beatæ Mariæ Virginis.
Die decima quarta. Exaltatio sanctæ Crucis.
Die decima sexta. Beati Josaphat martyris.
Die vigesima sexta. Sancti Joannis evangelistæ.

In Octobri.

Protectio beatissimæ Mariæ Virginis.

In Novembri.

Die octava. Sancti Michaelis Archangeli.
Die vigesima prima. Præsentatio Beatissimæ Mariæ Virginis.

In Decembri.

Die sexta. Sancti Nicolai.
Die nona. Conceptio beatissimæ Virginis.
Die vigesima quinta. Nativitas Christi Domini.
Die vigesima sexta. Sancti Josephi.
Die vigesima septima. Sancti Stephani.

FESTA MOBILIA.

Pascha.
Ascensio Christi Domini.
Pentecostes.
Sanctissimæ Trinitatis.
Festum Corporis Christi Domini.
Festum dolorosæ B. Mariæ Virginis feria sexta-decima post Pascha.

A FESTA SEORSIVA.

Die vigesima septima Julii. Sancti Pantaleonis martyris in Volhynia.
Die secunda Maii, & vigesima quarta Julii Sancti Romani, & Davidis in Lithuania.

Cæterum quia festa non ideo instituta sunt, ut populus liber ab opere servili, vel compotationibus, & saltationibus, vel nundinis, & aliis prophanis actionibus vacet, sed ut ad ecclesiam, quum divina officia celebrantur, conveniat, ac dies illos pietatis operibus Deo consecret (*a*): idcirco omnes hortatur sancta synodus, non solum, ut B divinis officiis, sacræ concioni, vel lectioni, ac Christianæ doctrinæ intersint, prout debent, verum etiam ut ab illicitis, vel ad illicita trahentibus omnino abstineant, & ut observent, quemadmodum ait divus Augustinus: (*b*): *Diem Sabbathi non carnaliter, non deliciis Judæorum, qui otio abutuntur ad nequitiam: Melius enim tota die foderent, quam saltarent, aut etiam biberent.*
Præterea quia scriptum est (*c*): *Memento ut diem Sabbathi sanctifices, non facies omne opus in eo tu, & filius tuus, & filia tua, servus tuus, & ancilla tua, jumentum tuum, & advena, qui est intra portas tuas:* admonet eadem sancta synodus dominos omnes, C ut subditos suos, qui & ipsi pretioso Christi Domini Sanguine redempti sunt, ad ecclesiam potius, quam ad opera præstanda compellant (*d*) nisi pro ipsorum animabus rationem reddere velint.

(a) *Nicol. I. ad consult. Bulgar. c.* 11.

(b) *Enarrat. in Ps.* 32. *n.* 8.

(c) *Exo. cap.* 20.

(d) *Conc. Rothom. apud Regin. de Eccles. discip. lib.* 2. *c.* 416.

TITULUS XVII.

De reliquiis, miraculis, ac veneratione sanctorum.

HUmani generis hostis tantæ sunt insidiæ, ut sæpe-numero falsis miraculis, & illusionibus Christi fideles simplices, ac pios in errorem inducere possit. Qua de D causa sancta synodus decernit, ut nulla posthac nova miracula admittantur, nisi ab episcopis rite probata, & examinata fuerint.
Reliquias sanctorum, quæ olim Spiritus Sancti templum, ac Christi viva membra fuerunt, quamquam synodus venerandas esse, ac magna cum reverentia decenter in ecclesiis custodiendas profiteatur; tamen, ne quæ obtrudantur ad cultum, quarum identitas aut dubia sit, aut minime certa, episcopi diligentem inquisitionem adhibeant in actu visitationis, ac deinde statuant quod veritati, ac pietati consentaneum judicaverint (*e*).
E Georgium Palamam non solum uti sanctum coli, aut festo die celebrari, verum etiam eum in nostra ecclesia nominari deinceps prohibet Sancta synodus sub poenis contra schismaticos præscriptis.

(e) *Trid. in Decret. de Invoc. vener. & reliq. sanctor.*

TI-

ANNO CHRISTI 1720.

TITULUS XVIII.

De pensionibus pro dominis deputatis ad tribunal regni.

CUm dignus sit operarius mercede sua, ac domini ecclesiastici deputati judices ad tribunal regni causis etiam nostræ ecclesiæ tuendis non sine molestia, labore, & sumptu strenue incumbant: visum est sanctæ synodo certa ipsis subsidia assignanda esse. Quapropter statuit, ut ex dioecesi Uladimiriensi floreni centum: ex Luceoriensi centum: ex Leopoliensi, & Camenerensi centum: ex Præmisliensi centum: & ex Chetmensi, & Betzensi quinquaginta eisdem quotannis numerentur. Abbates vero conferent juxta taxam a Metropolitano præscribendam.

TITULUS XIX.

De synodalibus constitutionibus.

DEnique quia supervacaneum esset leges condere, nisi earum notitia, ad eos, qui iisdem teneri debent, deveniret; curent reverendissimi episcopi, ut hujus synodi decreta in dioecesanis conventibus legantur, ac promulgentur post tres menses a die, quia valvis Metropolitanæ ecclesiæ affixa fuerint.

Statutum est præterea, ut libellus constitutionum in linguam etiam Vernaculam, pro majori totius cleri commoditate, vertatur, imprimatur, ac cuilibet parocho, & monasterio, justo, ac moderato pretio distribuatur per reverendissimos episcopos, ut quisque non solum imposterum scire, verum etiam, quæ ad suum officium spectant, diligenter exequi possit: alioquin puniendus arbitrio ordinariorum, ac pro ratione culpæ, si neglexerit.

Omnia vero, & singula, quæ in hac sacra synodo acta, & decreta sunt, antequam promulgentur, sanctæ Romanæ ecclesiæ omnium matris, & magistræ prius emendanda, corrigenda, ac confirmanda, ea, qua debemus obedientia, ac reverentia auctoritati subjicimus.

Cæterum si qu's debito in loco aut non sedit, aut sententiam non tulit, aut non subscripsit, nulli propterea præjudicium aliquod illatum esse volumus. Laus, & gloria Deo optimo maximo, nunc, & semper Amen.

H. archiepiscopus Edessenus nuncius apostolicus synodi præsidens.

Leo Kiska archiepiscopus Metropolitanus totius Russiæ man. prop.

Josephus de W. Wyhowski comes S. R. I. Exarcha totius Russiæ episcopus Luceoriensis, ac Ostrogiensis man. prop.

Florianus Hrebnicki archiepiscopus Polocensis episcopus Vitebscensis, Msciflaviensis, Orsanensis, Mohiloviensis; salva futura decisione sanctæ sedis apostolicæ, ac præcedentia man. prop.

Athanasius Sezeptycki episcopus Leopoliensis, Haliciensis, & Camenecensis Podoliæ, Archimandrita Unioviensis.

Laurensius Drucki Sokoliriski archiepiscopus Smolenscensis Severiensis &c. man. prop.

Josephus Lewicki episcopus Chetmensis man. prop.

Hieronymus Ustrzycki episcopus Præmisliensis man. prop.

Theophilus Godebki episcopus Pinscensis, & Turoviensis man. prop.

Joannes Chrysostomus Radzymirisk Fræekiewicz Archimandrita Czerejensis.

Antonius Zawadzki ordinis Divi Basilii Magni congregationis sanctissimæ Trinitatis proto-Archimandrita man, prop.

Innocentius Piehowicz ordinis Divi Basilii Archimandrita Mielecensis.

Januarius Okorcewicz ordinis Divi Basilii magni Archimandrita Dermanodubnensis man. prop.

Sylvester Terawshi ordinis sancti Basilii Archimandrita Dorchobusensis man. prop.

Jacobus Sohkowski abbas Cobriensis ordinis Divi Basilii magni pro-consultor man. prop.

Polycarpus Filipowicz ordinis Divi Basilii magni Archimandrita Lescinensis.

Patritius Bielski ordinis Divi Basilii magni Archimandrita Ourucensis.

Absoluta horum decretorum lectione, recitatisque precibus in pontificali Romano præscriptis, illustrissimus, ac reverendissimus dominus nuncius apostolicus, & præsidens synodalis, illustrissimis, ac reverendissimis dominis præsulibus pro hac synodo congregatis præbuit osculum pacis, ipsamque synodum Hymno: *Te Deum laudamus &c.* conclusit, quo finito, memoratus illustrissimus, ac reverendissimus dominus nuncius apostolicus præfata decreta manu propria subscripsit, & idipsum fecerunt illustrissimi, ac reverendissimi domini Leo Kyszka archiepiscopus metropolitanus Kyoviensis, Haliciensis, & totius Russiæ episcopus Uladimiriensis, & Brestensis: Josephus Wykowski Exarcha totius Russiæ episcopus Luceoriensis, & Ostrogiensis: Florianus Hrebuicki archiepiscopus Polocensis, episcopus Vitebscensis, Msciflaviensis, Orsanensis, Mokloviensis: Athanasius Szeptycki episcopus Leopoliensis, Haliciensis, & Camenecensis Podoliæ: Laurentius Drucki Sokoliniski archiepiscopus Smolenscensis, Severiensis &c. Josephus Lewicki Chetmensis: Hieronymus Ustrzycki Præmisliensis, episcopi: ac Theophilus Godebski episcopus Pinscensis, & Turoviensis; sub tempus synodi, nimirum die octava mensis Septembris juxta novum Kalendarium, ipsa festa Nativitatis Beatissimæ Mariæ Virginis in ecclesia collegiata Zamocensi consecrata; necnon reverendissimi Proto-Archimandrita, & Archimandritæ in eorum subscriptionibus specificati. Ac insuper prædictus illustrissimus, ac reverendissimus dominus archiepiscopus Metropolitanus, tum & illustrissimi domini ejus co-episcopi juramentum corporale de iisdem decretis, postquam a sancta sede apostol'ca fuerint approbata, exactissime observandis, in man'bus prælibati illustris. D. nuncii apost. & præsidentis synodalis, tactis sacrosanctis Dei Evangeliis, præstiterunt

ANNO CHRISTI 1720.

runt. Acta hæc sunt Zamoscii in ecclesia parochiali tituli protectionis Beatissimæ Mariæ Virginis, & sancti Nicolai, ritus Græci uniti, Anno, Indictione, Pontificatu, diebus, & mensibus, quibus supra. Præsentibus perillustribus, illustribus, ac admodum reverendis dominis, Joanne Wenton, & Christophoro Udsycki cathedralis Chetmensis, M. Valentino Wcistowski, & M. Paulo Kuuk philosophiæ doctoribus, collegiatæ Zamoscensis canonicis, necnon admodum reverendis patribus Stephano Trombetti clerico regulari, collegiorum pontificiorum Armeni, & Rutheni Leopolien. præfecto: Joanne Antonio Fabri præposito parochialis sanctæ Crucis Varsaviensis, & domus ibidem superiore, ac per Poloniam, & Lithuaniam visitatore congregationis missionis: & Patritio Brodowschi ordinis minorum sancti Francisci Conventualium Provinciæ Russiæ ministro provinciali, aliisque pluribus testibus fide dignis circa præmissa habitis.

Et quia ego Stephanus Skwarczynski publicus sacra authoritate apostolica, ac suprascriptæ synodi notarius, & memorati illustrissimi, ac reverendissimi domini, domini nuncii apostolici in Regno Poloniæ Vicecancellarius dum omnia, & singula in præfata synodo gesta, fierent, una cum testibus suprasspecificatis præsens, & personaliter interfui, ac dum ipsa decreta, seu acta synodalia tum per ipsum illustrissimum, ac reverendissimum dominum nuncium apostolicum, & præsidentem synodalem, tum per illustrissimos, ac reverendissimos dominos Metropolitam, & ejus coepiscopos, atque reverendissimos Proto Archimandritam, & Archimandritas eorum propriis manibus subscriberentur, vidi, & observavi; ac juramentum, dum per eosdem illustrissimos, ac reverendissimos dominos Metropolitam, & coepiscopos præstaretur, auscultavi; ideo præsens desuper manu mea propria scriptum, & subscriptum, ac signo notariatus mei publici, quo in similibus utor, communitum extradidi Instrumentum rogatus, & requisitus &c.

Stephanus Skwarczynski Not. & Cancell. qui supra man. prop.

PAROCHUS.

Quæstiones in visitationibus indagandæ.

UNnus ne an plures?

An habeat titulum sufficientem provisionis legitimæ inscriptæ, ab officio approbatæ?

An habeat legitimam præsentationem, institutionem, a quo, & quando introductus?

An illis reperiantur defectus aliqui essentiales, & quales?

An habeat ordinationis formulas?

An habeat libros parochiam concernentes, videlicet, Baptizatorum simul confirmatorum, status animarum, Matrimoniorum, & mortuorum.

An habeat Archivium, in quo scripturas, fundationes, munimenta ad ecclesiam spectantia sub clavi custodiat?

An resideat in parochia, vel frequenter ab ea absit?

An suorum domesticorum habeat curam, ut christianam vitam ducant, rudimenta Fidei sciant, & orationes quotidianas mane & vespere absolvant?

An pueros, & puellas mysteria fidei, orationem Dominicam doceat saltem diebus Dominicis, an habeat sermonem ad populum, an Festa, & jejunia denunciet?

An diebus Dominicis, & Festis Sacrificium pro populo parochiæ suæ applicet?

An aliquod Testamentum confecerit, & illi satisfieri curaverit juxta mentem Testatoris?

An habeat penes se coadjutorem sufficienter provisum?

An in administratione Sacramentorum sit diligens; an facilem, & paratum se ostendat ad audiendas confessiones; ad eundum ad infirmos sine ulla mora?

An ipsius negligentia aliquis Infans sine Baptismo, vel Infirmus sine Confessione, Viatico, & extrema Unctione mortuus fuerit?

An Sacramenta ministret cum debita vestium sacerdotalium honestate?

An Sacramenta, & sacramentalia sub clave custodiat?

An domi cohabitet cum mulieribus, & quæ sint?

An habeat sacra Biblia, aliosque libros pietatis, & doctrinæ ad suum officium pertinentes? præsertim an habeat acta, & decreta synodi provincialis Zamoscienis: rituale novum, missalia correcta, cathechismum pro doctrina christiana, librum moralem Illyrica lingua typis mandatum? an habeat librum aliquem concionatorium, ex quo possit se præparare ad dicendum aliquid ad captum populi? an præfatos libros legat, & non negligat?

An, & quoties in hebdomada sacrum faciat? an celebret recitato matutino cum laudibus, & cum paramentis integris, & mundis?

An ante celebrationem Missæ tabaccum sumat, quod est vetitum in synodo. Quoties confiteri soleat?

An ante missam, præparationem, intentionem; & post missam, gratiarum actionem devote faciat.

An quotidie recitet divinum officium statutis horis, & in quo loco.

An intersit processionibus, & aliis functionibus ecclesiasticis publicis loci, in quo permanet?

An habeat decentem coronam, & tonsuram capillorum?

An cum rusticis compotationibus, & ebrietatibus vacet?

An implicet se negotiis sæcularibus mercaturam exercendo?

An sit in possessione pacifica limitum suæ parochiæ?

An lites patiatur, quas, a quo, & de quo?

An habeat aliquod inventarium rerum circa introductionem sibi relictarum?

An adsit rusticorum conviviis, & quas ibidem notet superstitiones? an has in præsen-

ANNO CHRISTI 1720.

sentia sui permittant fieri? verbi gratia, ut A de quolibet ferculo in mensam, vel sub mensam, aut extra postes effundatur? vel similia.

DIACONUS.

AN vitam ducat exemplarem ad ædificationem Laicorum.

An habeat penes se libros tam spirituales, quam morales catechismi, & summam Theologiæ moralis typis impressam, ex qua addiscat necessariam scientiam, ut seipsum salvum faciat, & eos qui se audiunt?

An semper incedat cum tonsura, & veste clericali?

An libenter, & quam frequenter missam B audiat, illique saltem diebus festis inserviat?

An doctrinam christianam bene calleat, ut alios doceat? an communionem frequentet, & scholam?

Conc. Trid. sess. 23. c. 11. 23. 14.

An cauponas frequentet cum rusticis, saltet, inebrietur

An cum mulieribus cohabitet, & quæ sint?

ECCLESIA.

ECclesiá qualis, an murata, vel lignea, an solida, firma, vel potius ruinosa, an indigeat reparatione?

An cum licentia episcopi, & cum dote erecta?

An sit, & qualiter circumsepta?

Quot sint altaria? an debite, & ad præscriptum synodi Provincialis ornentur? quæ, & quot sint super altari mappæ? an inter duas superiores sit inclusum antemissale: an mappæ mundæ sint descendentes ab utroque latere altaris usque ad suppedaneum?

An sint pulvinaria super altari?

An altaria sunt proportionatæ latitudinis, longitudinis, & altitudinis, Crucifixo in facie munita?

An ecclesiæ pavimentum sit lateribus, vel asseribus stratum?

An valvæ, & campanile indigeant reparatione? campanæ quot?

An in Sacrario adsint supellectilia ecclesiastica ad sacrificium requisita, calices, patenæ quot, & quales? purificatoria, corporalia, bursæ, pallæ, vela ad velandum calicem, pelviculæ, cum ampullis, manutergia, humeralia, albæ, cinguli, stolæ, planetæ, sive cappæ, missalia, ritualia schismatica ne, an correcta? Psalteria ministrorum, superpellicea, campanulæ minores, candelabra, aliaque ornamenta necessaria? sub numero, quot, & qualia? exprimenda.

An sint armaria pro sacris vestibus, linteaminibus, & alia supellectilia ecclesiastica munde, & decenter asservanda?

An habeatur inventarium supellectilis ecclesiasticæ?

An fores, & fenestræ ecclesiæ sint solidæ, & bene munitæ, & clavibus clausæ, quæ in manu parochi remanere debent?

An adsit aqua lustralis munda? an quolibet die Dominico renovetur?

An thuribulum sit cum navicula, cochleari?

RELIQUIÆ.

AN sint in ecclesia reliquiæ alicujus sancti, authenticæ ne, vel ignotæ, aut dubiæ? quomodo, & a quo donatæ; an ab episcopo recognitæ(

An decenter custodiantur in thecis saltem ligneis deauratis, mundo vitro contentis cum suis inscriptionibus?

An cum thecis in aliquo armariolo asserventur sub clavi.

An portentur ad infirmos? quod prohibendum est.

An ad expositiònem illarum accendantur luminaria? vel cum reliquiæ sacræ sunt sub altari decenter an retineatur ibi lampas?

IMAGINES.

AN imagines in ecclesia sint honestæ, integræ, & decenter depictæ, & quot?

An anteaquam sint expositæ prius ab episcopo benedictæ, & approbatæ?

An sacræ imagines sint depictæ in locis alicui irreverentiæ obnoxiis?

An inveniantur deformes, & deturpatæ? quæ erunt tollendæ, & restaurandæ.

An Imagines Jesu Christi, Beatissimæ Mariæ, apostolorum, evangelistarum depictæ C sint sub forma ad ecclesia non usitata? verbi gratia in habitu regularium & tales ad morem ecclesiæ bebent reformari.

An habeantur vexilla cum Imaginibus honesta?

INDULGENTIÆ.

AN quæ sint concessiones indulgentiarum, & pro quibus festis, vel temporibus? producantur brevia concessiva indulgentiarum, illarumque tempus an expiraverit? videatur.

An publicentur absque licentia ordinarii?

An non fingantur aliquæ indulgentiæ, vel D miracula prætextu quæstus, & collectarum lucrandarum?

BAPTISMUS ET CONFIRMATIO.

AN pro ministrando sacramento baptismatis sint in promptu omnia necessaria. 1. Aqua juxta antiquum ritum benedicta? 2. oleum catechumenorum in sufficienti copia?

An habeatur sacrum chrisma pro confirmatione baptizati, hoc anno ab episcopo acceptum?

An patrini plures, quam duo admittan- E tur? aut impuberes Hæretici, ignari mysteriorum fidei.

An obstetrices sint examinatæ, & approbatæ, sciantque formam essentialem baptismi, pro casu necessitatis, & rudimenta fidei?

An baptismus infantium protrahatur ad tres dies? vel an non imponantur nomina Ethnicorum?

An nomina baptizatorum scribantur in me-

Anno Christi 1720.

metrica, juxta formam in synodo præscriptam, sine mora, & periculo oblivionis?

An hoc sacramentum extra casum necessitatis conferatur domi, exceptis filiis principum?

An admittantur unus patrinus masculo, vel una matrina puellæ ad confirmationem? præter patrinos baptismi?

An sciat parochus, informetque patrinos eos cum baptizato, & confirmato, & ejus parentibus contrahere cognationem spiritualem? qualique forma ad confirmationem utatur?

EUCHARISTIA.

AN asservetur in tabernaculo affabre facto, ab extra majori ex parte deaurato, interius serico vestito, in pyxide argentea, vel saltem stannea cum operculo, & Conopæo, super corporali mundo?

An ostium tabernaculi sit firmissima sera, & clavi clausum, quam solus sacerdos retineat, vel in sacrario asservet?

An particulæ consecratæ singulis octo diebus, vel saltem quindecim renoventur, & antiquæ species cum fragmentis an in sacrificio consumantur?

An ante altare, & tabernaculum diu, noctuque luceat lampas, vel saltem diebus festivis, tempore sacrificii?

An aliquid præter pyxidem cum sanctissimo in tabernaculo quantumvis sacrum asservetur? quod si fiat, removeatur.

An delatio eucharistiæ debita cum reverentia fiat, cum Luminibus, Baldechino, vel Umbella?

An non communicantes in paschate monuerit, nominaque eorum ad curiam episcopalem transmiserit, qui communionem paschalem facere noluerunt?

POENITENTIA.

AN hoc sacramentum ministretur de die in ecclesia in confessionali consueto cum stola?

An in confessionali pro auriculari confessione sint crates ligneæ?

An audiat confessiones mulierum, puellarum, extra sedem confessionalem, nulla interposita crate? quod prohibendum est.

An sciat, vel habeat tabellam bullæ Cœnæ Dom., & casuum reservatorum Summo Pontifici, & episcopo, affixam ipsi confessionali.

EXTREMA UNCTIO.

AN habeat oleum sufficiens pro ungendis infirmis? an in vase stanneo saltem, quomodo illud signatum ut distinguatur vas sacri chrismatis.

An in ecclesia, in proprio armariolo, sub clavi asservetur.

A An sciat infirmos in sua parochia, an visitet illos, vel vocatus etiam de nocte ad audiendam confessionem, dandumque Viaticum, ire non detrectet?

An in defectu sacerdotum aliorum, ipsemet benedicat Sanctum pro infirmis oleum, & ministret prout valide, & licite potest? ex mente etiam synodi provincialis.

An pueris usu rationis carentibus, furiosis lucida intervalla non habentibus, vel sine poenitentia decedentibus conferant Extremam Unctionem?

MATRIMONIUM.

B

AN Matrimonia ter seorsivis diebus dominicis, vel festis denunciet, antequam sponsos conjungat; an in uno festo id præstet?

An ante denunciationes, interroget; num sint legitimæ ætatis, utrum sciant mysteria fidei, an non consanguinei sibi.

An advertat, ne sponsi ante contractum matrimonium simul maneant, & conversentur sine custodia parentum, vel consanguineorum.

An impedimenta matrimonii sciat, & publicet populo saltem bis in anno.

An vagos, exteros, vel eos, qui a diœcesi diu absentes fuerint sine licentia episcopi, & testimonio de libera vita eorum, conjungat. C

An parochus describat matrimonio, junctos hac eadem die.

An matrimonia conjungat domi, non in ecclesia, sine facultate episcopi, vel vicarii ejus? an temporibus ab ecclesia prohibitis.

An intersit nuptiis, & choreis, & pariter cum rusticis compotationi cum scandalo vacet.

MISSA.

D

AN ad sacrum celebrandum admittat exteros, absque literis testimonialibus, non habentes coronam vel vestem clericalem.

An adsint sacerdotes, qui indevote, propere sacrum celebrent, & quomodo ipse?

An sciat cæremonias conformes missalis correcti rubricis.

An moneat parochianos, eos teneri sub peccato mortali, die dominico, & festis diebus audire missam.

An habeat vinum pro Missis, & an a Judæis acquirat? pro communicando populo an habeat copiam vini; an non misceat alios liquores. E

An ipse sibi pro sacrificio panem conficiat, an ex tritico puro, vel admixto.

An ante missam per triduum ab usu matrimonii abstineat.

An tempore missæ oculis immodestis circumvagetur.

FU-

FUNUS.

AN in funeribus adſint abuſus, puta, quod cadavera aſſocientur ſine cruce, ſine lumine, & ſine parocho, cum ululatu, threnis conſanguineorum, ubi mulieres evellunt ſibi crines more Gentilium.

An cadavera defunctorum ante ortum, vel poſt occaſum ſolis deferantur abſque licentia?

An tradantur ſepulturæ ante lapſum temporis viginti ad minus horarum; eorum vero, qui repentina morte extincti, ante lapſum viginti quatuor horarum poſtquam animam e corpore exhalaſſe pro certo habeatur?

An parochus; aliive ſepulturam denegent, aut differant, prætextu non ſolutæ eleemoſynæ? & an pauperes gratis ſepeliantur?

An in eccleſia adſit ſepulchrum pro parvulis decedentibus poſt baptiſmum ante ſeptennium?

An coemeterium, (quod eſt locus religioſus) ſit undique circumſeptum; an aliquando non pollutum, vel violatum, & per quem?

An ſacerdos præter quartam funeralium pro cadaveribus extra parochiam ſepultis, aliquid aliud exigat ab hæredibus defuncti? quod vetitum eſt.

An in eccleſiis monialium ſepeliantur cadavera laicorum, marium, ſive Mulierum, ſine licentia? ſi hoc fieret, interdicatur.

CONFRATERNITAS LAICORUM.

AN confraternitates laicorum ſint legitime erectæ, & habeant ſtatuta authoritate apoſtol. vel ordinaria approbata?

An bona & eleemoſynæ, redditus annui, cenſus redemptionales fideliter adminiſtrentur, & connotentur?

An habeant varios libros, primum, in quo nomina confratrum inſcripta ſint? ſecundum, in quo contineantur reſolutiones de communi conſilio ſtatutæ? tertium, qui, ſi quæ ſunt inter ipſos judicia, contineat ſententias damnatorias, abſolutorias in reos latas?

An officiales a plena confratrum congregatione ſingulis annis eligantur; an perceptæ, & expenſæ ſummæ calculentur?

An habeant inventarium omnium, & ſingulorum bonorum, rerum?

An habeant jus patronatus præſentationis cappellani, & num is ſit in integritate vitæ, & morum exemplaris?

An ſeniores tempeſtive ea, quæ eccleſiæ ſubminiſtrare tenentur, provideant?

An habeant archivum, quo ſcripturæ confraternitatis; alterum, in quo ſupellex ſerventur?

An debitores confraternitatis confratres bona ejuſdem adminiſtrent? an fideles, & conſcentioſi in adminiſtratione bonorum, confraternitatis exiſtant?

A An confratres interſint proceſſionibus publicis?

HOSPITALE.

HOſpitalia qualia ſint, murata, an lignea?

An habeant erectiones cum approbatione ordinarii, pro quot perſonis?

An habeant bona ſibi incorporata, & legationes ſummaſque aliquas?

Sub cujuſnam directione maneant?

An proviſores calculum perceptorum, & expenſarum alicui reddant?

B An ſint duo cubicula in hoſpitali ſeparata pro viris, & feminis.

An mane & veſpere conſuetas, & quas preces, pro benefactoribus, fundatoribus abſolvant; miſſamque ſaltem diebus dominicis, & feſtis audiant?

An ſint inſtructi de rudimentis fidei, & neceſſariis ad ſalutem animæ.

An frequentent peccatorum confeſſionem, & ſacram communionem?

An modeſte, & pacifice ſe gerant? an non ſint aliqui, vel aliquæ rixoſæ, contentioſæ?

An qui, vel quæ ſint otioſæ, ſcandaloſæ, inhoneſtæ?

C An aliqua vetula ſit ſuſpecta, & notata (Deus avertat) de veneficio, ſuperſtitionibus, aliiſque vitiis, & peccatis?

An in eodem hoſpitali, & cubiculo ſimul maritus, & uxor ſoleant cohabitare, & pernoctare in eodem lecto?

An eleemoſynas ſibi datas fideliter inter ſe diſtribuant? an pro communi commodo convertant?

An infirmis exhibeantur poſſibilia chriſtianæ charitatis officia, & ſubſidia?

An invitati ad funebres menſas & convivia, debitam in illis ſervent temperantiam, & modeſtiam?

An aliquam ſuſpectam amicitiam mares
D cum foeminis inire conſueverint.

REGULARES.

An non ſint plures in monaſteriis, quibus alendis redditus non ſufficiant?

An ſit certus numerus eorum determinatus?

An non recipiantur ad monaſterium, niſi qui habent qualitates præſcriptas a conſtitutionibus apoſtolicis?

An non admittantur ad profeſſionem religioſam, niſi poſt integrum annum in novitiatu abſolutum?

An poſt profeſſionem proviſum ſit ſtuden-
E tibus de docto, & prudenti profeſſore, qui illos doceat ſaltem Theologiam moralem lingua vernacula, ſi linguam latinam non calleant?

An eleemoſynas quærant, licet non indigeant. An incedant per loca ſine ſocio, & an vagentur de nocte?

An ſe ingerant in adminiſtrationem bonorum ſpectantium ad ſocietatem laicorum in eorumdem eccleſiis erectas?

ANNO CHRISTI 1720.

An sacramenta infirmis ministrent invito parocho?

An accedant ad monasterium monialium absque licentia?

An cappellaniam aliquam in aulis principum, vel Altariam in ecclesiis latinis acceptaverint.

MONIALES.

An muri vel parietes Clausuræ habeant prospectum activum, vel passivum in domos, vel e domo sæcularium?

An mansiones confessarii monialium exemptarum sint penitus separatæ a monasterio? B

An moniales extra claustra egrediantur, & vagentur per oppida sub prætextu necessitatis, absque licentia episcopi? quod prohibitum est sub poena excommunicationis latæ sententiæ.

An admittant intra clausuram monasterii aliquas personas sive laicos, sæculares, sive regulares, quibus sub poena excommunicationis talis ingressus prohibetur?

An scribant epistolas extra clausuram absque licentia Abbatissæ?

An utantur fenestella ubi audiuntur confessiones, ad colloquendum cum exteris?

An pauperes moniales debitam fundationem non habentes servent in monasterio C unam, vel duas probatæ vitæ, & famæ puellas juratas, quæ labores manuum religiosarum fideliter vendant extra claustrum, & pretium exacte reddant in manus abbatissæ, quæ totum in communes necessitates expendet?

An adsit in monasterio capsa communis, in qua deponantur omnes pecuniæ provenientes a monialibus particularibus?

An admittantur exteri ad colloquendum cum monialibus absque licentia in scriptis episcopi, vel vicarii generalis?

An introducantur in clausuram catuli, pueri, vel puellæ cujuscumque ætatis, exceptis juratis puellis ab episcopo approbatis pro sola necessitate Monasterii? D

An serventur electæ, & deputatæ auscultatrices, Rotariæ, & Ostiariæ?

An habeat abbatissa, vel procuratrix, sive æconoma libros bene compactos? in quorum primo describantur quotidianæ eleemosinæ perceptæ, & expensæ, de quibus possit in fine officii rationem reddere suæ administrationis. In altero per modum inventarii, descripta sint bona stabilia, Jura, census, & credita monasterii, cum indicatione instrumentorum, rogituum monasterii. In tertio libro registrentur resolutiones capituli monialium, admissiones puellarum ad habitum, & professionem cum expressione diei, mensis, & anni. Quos libros si E non inveniet visitator tempore visitationis omnino ante aliam visitationem paratos esse curet, & jubeat.

An in monasterio adsit locus separatus pro educandis exteris Virginibus, & pro novitiis separatus?

An omnes moniales ducant vitam communem? ut nihil habeant, nihil servent, A nihil donent, aut recipiant tamquam proprium absque licentia abbatissæ, & aliqua justa ratione?

An omnes sumant cibum in Refectorio tempore mensæ, ex communi culina, & ærario paratum?

An parent cibos exteris, vel eisdem mittant, vel ab iis recipiant, absque expressa licentia & scientia abbatissæ, & monasterii?

An admittantur regulares ad celebrandum sacrum in ecclesia absque licentia episcopi, vel vicarii generalis?

An omnes moniales semel saltem in mense confiteantur, & sumant Eucharistiam? an frequentius ex consilio patris spiritualis?

An omnes quotidie audiant Sarificium missæ?

Quosnam libros devotos, stel prophanos legant, vel an tempore mensæ fiat lectio alicujus libri spiritualis; & an servetur silentium?

Visitet dormitorium, seu cellas, & observet, an unaquæque monialis habeat lectum separatum?

An habitus eorum sit uniformis, & an ad præscriptum regulæ?

Inquirat caute, & prudenter de vita, moribus, & directione confessarii, an curiositate aliqua, affectione privata, vel aversione ducatur? an ostendat se partialem, vel fautorem aliquarum inter ipsas factionum, sive differentiarum?

An idem, sive moniales aliquæ secreta monasterii, occultos defectus cum periculo infamiæ totius monasterii, aliis extra Claustrum, ad quos non pertinet, revelent? an sint curiosæ in indagandis, & resciendis novis extra claustrum? an consulto tales retineant, vel foveant personas, a quibus talia expiscentur?

An in ecclesiis monialium sine licentia sacræ congregationis tumulentur cadavera laicorum, marium sive mulierum? nisi sint patroni ecclesiæ, qui sibi, & hæredibus hoc jus in fundatione reliquissent, vel cum licentia sacræ congregationis, & monialium sepulchrum extruxissent.

Ex actis originalibus synodi provincialis provinciæ Russiæ, Ritus Græci uniti extractum.

Stephanus Skwarczynski publicus sacra authoritate apostolica, ac synodalis Notarius, & nunciaturæ Apostolicæ in Regno Poloniæ Vice-Cancellarius, man. prop.

Hie-

ANNO CHRISTI 1720.

Hieronymus Grimaldus, Dei, & apostolicæ sedis gratia archiepiscopus Edessenus, sanctissimi domini nostri domini Clementis divina providentia Papæ ejus nominis XI. prælatus domesticus, & assistens, ejusdemque, & Sanctæ sedis apostolicæ in regno Poloniæ, & Magno ducatu Lithuaniæ cum facultatibus legati de latere nuncius.

Universis, & singulis quorum interest, præsentes inspecturis, lecturis, legive audituris fidem facimus, & testamur supradictum dominum Stephanum Skwarczynski esse talem, qualem se facit, videlicet publicum sacra authoritate notarium, & nunciaturæ apostol. in regno Poloniæ vice-cancellarium, A ejusque scipturis, & instrumentis per eum confectis, tam in judicio, quam extra adhibitam semper fuisse, & ad præsens adhiberi fidem. In quorum &c.

Datum Varsaviæ die vigesima tertia Octobris 1720.

H. archiepiscopus Edessenus nuncius apostolicus.

Jacobus Burrius Secretarius.

Locus † Sigilli.

ANNO CHRISTI 1720.

AD SUPPLEMENTUM CONCILIORUM COLLECTIONIS LABBEANÆ VENETIIS *RECUSÆ ET AUCTÆ*

APPENDIX.

PRÆFATIO COLLECTORIS.

QUod in ipſo ſtatim operis hujus exordio animadverti, quod in ejus decurſu non ſemel inculcavi, id nunc pariter in ejus complemento confirmo, illum, qui id ſibi conſilii ſtatuit, ut conciliorum omnium collectionem ampliſſimam compingeret, nunquam tam vaſtam operis ideam ita expleturum, quin multa adhuc colligenda ſuperſint extra coetum illum, ſeu in editis jam libris collectori nondum viſis, ſeu in manuſcriptis codicibus qui hominum lucem nondum viderunt, velut denſam per caliginem vagantia. Ex quo factum eſt; & nunquam deinceps non accidet; ut id generis opera ſemper creſcant, & a modicis cœpta initiis ad incrementa ſemper majora & maxima tendant. Quibus ita ſe habentibus, factum meum ut excuſem æquis eruditiſque lectoribus nihil eſt. Conciliorum collegium inſtitui; dum plura in coetum allego, & per ſæcula velut per claſſes diſtribuo; cogor interdum claſſibus jam abſolutis additamenta quædam ſcribere ex conciliis iis, quæ tum amici identidem ſufficiebant, cum excuſi jam libri in manus interim meas incidentes obtulerunt. Hinc frequentes illæ appendices in calce præcedentium voluminum adjectæ. Hinc & præſens, in qua præter concilia nonnulla nunc primum eruta, vulgatis jam conciliis acceſſiones etiam nec ſpernendas nec modicas daturus ſum. Erunt forte qui negligendas duxiſſent literas illas concilii Conſtantienſis in gratiam canonicorum Regularium ordinis S. Auguſtini monaſterii de Crutizelingen extra muros Conſtantienſes; quod nec novæ ſint cum ex opere jam excuſo proferantur, nec aliud ferant niſi jus quoddam privati monaſterii; cujuſmodi literas plures, a me ultro omiſſas, concilium illud protuliſſe eruditos non latet. Verum non abſque piaculo præteriiſſem documentum illud celebre, quod coram Innocentio papa VIII. productum victoriam tunc obtinuit Canonicis Regularibus in Monachos ordinis S. Benedicti, cum quibus de prærogativa præcedentiæ diſceptabant. Additiones ad Baſileenſe concilium novas ſubinde Florentia miſit eruditiſſimus Laurentius Mehus. Sero venientibus hic extra ordinem locus aſſignandus fuit. Hæc ſcire Lectores juvit.

IN

IN EPISTOLAM
S. GREGORII PAPÆ I.
AD AUGUSTINUM ANGLORUM EPISCOPUM
COLLECTORIS
PRÆFATIO.

Celebrem illam S. Gregorii Magni epistolam ad Augustinum Anglorum episcopum, ea ipsa ex causa quod celebris sit, ignorasse neminem par est arbitremur. Eadem vero cum sit canonica, legesque a neophytis Anglis servandas nonnullas præscribat, veteres recentesque conciliorum collectores omittere supinioris fuisset negligentiæ, quam ferret singularis virorum illorum eruditio cum diligentia conjuncta. Hæc ipsa tamen ratio, quæ commendandæ eorum diligentiæ conducit, damnandæ peræque morositati meæ valeret, quod toties expositam oculis lectorum epistolam in scenam iterum proferendam duxerim; nisi excusationis meæ rationes haberem paratas, nec raras, nec exiguas. Manuscriptum Lucensem codicem, sæculo octavo exaratum, dum sedulo evolvo, incidi in hanc, de qua agimus, epistolam, hoc præfixam titulo Rescriptum B. Gregorii ad Augustinum, &c. *Subiitque statim cogitatio, num præstaret tantæ vetustatis scriptum cum edito conferre ad explorandum si forte aliquid daret quod Eruditis novum, gratumque accideret.*

Accinxi me operi, atque in ipso collationis limine haud inaniter consilium istud me iniisse intellexi. Nam quæ vel in optimis editionibus ad codices vetustissimos comparatis legitur S. Gregorii ad Augustinum epistola caret exordio, cum ab ipsa statim Augustini interrogatione incipiant. Nostræ vero suum apte caput impositum animadverti. Eo felici exordio alacrior factus, reliquam collationem brevi expedii. Labor iste meus opimam variantium lectionum segetem suffecit; pariter, & alter interrogationum ordo, quam qui in excusis sese, legenti obtulit; ac denique interrogationes ipsas plerumque non quidem ipsis Augustini verbis, ut in editis, expressas offendi, sed ipse per se epistolæ scriptor ea narrat, de quibus ab Augustino consulitur, quod efficit epistolam, non ut est in editis, alterius verbis interpolatam, sed sinceram qualem ipse ejus author dictavit. Quanquam fateor semel & iterum Augustini sciscitationes ipsis interrogantis verbis expressas hic pariter legi; quod an ipse S. Gregorius sive alius quisquam curaverit incertum est. Variantes vero illas, quarum jam memini, quanquam ab incuria veteris librarii proficisci potuisse ultro recognosco (tota enim scriptio authoris sui barbariem prodit) multæ sunt tamen quæ cum alios probatissimos codices ipsumque pariter Bedam qui in sua Anglorum historia integram hanc epistolam inseruit, habeant adstipulatores, hoc ipso cum multis consensu sinceritatis indolem quandam spirant. Proximo ab his gradu constituo variantes illas, quæ licet ab editis ac manus. aliis discrepantes, optimum tamen sensum reddunt. Potuerunt illæ quidem a sciolo quopiam ad oram veteris codicis adscribi, dein in textum scriptoris alterius oscitantia irrepere; sed & æque bene ad ipsum S. Gregorium authorem referrentur, easque deinceps longo sæculorum tractu casu aliquo variari contigit. Expungit denique nostrum istud scriptum obsecrationem Augustini & Gregorii ad illam responsum, sed peræque expungitur a Beda aliisque probatissimis Codicibus manus. a PP. Maurinis consultis. Hæc simul omnia diligenter consideranti mihi suborta est cogitatio, num rem gratam Lectoribus præstiturus fuerim, si hanc ipsam epistolam, qualis in Codice Lucensi repræsentatur, in mea hac collectione iterum proferrem. Vetus equidem scriptum darem, sed nova indutum veste, qua forte novitate plus esset eruditis allaturum voluptatis quam vetustas ipsa intulisset tædii. Inclinavit ea spes suspensum animum meum.

RE-

Anno Christi 604.

RESCRIPTUM B. GREGORII AD AUGUSTINUM QUEM SAXONIÆ IN PRÆDICATIONE DIREXERAT.

Inter cætera & ad locum per dilectiſſimos meos filios Laurentium presbyterum & Petrum monachum fraternitatis tuæ ſcripta ſuſcepi, in quibus me de multis capitulis requirere curaſti; ſed quia prædicti filii podagræ me invenerunt doloribus afflictum, & cum urgerent citius dimitti ita, reluctati ſunt, ut in eadem me doloris afflictione relinquerent, ſingulisque capitulis, ut debui, latius reſpondere non valui.

C A P. I.

De epiſcopis.

(1) QUaliter cum ſuis clericis converſetur vel de his quæ de fidelium oblationibus accedunt ad altario quantæ debent fieri portiones, & qualiter opus (2) *in eccleſia ingrederetur*. Sacra ſcriptura teſtatur, & te bene noſſe non eſt dubium, & ſpecialiter beati Pauli (3) *apoſtoli* ad Timoteum epiſtolæ, in quibus erudire ſtuduit qualiter eum in domo Dei (4) *oportuiſſet* converſari. Mos (5) *enim* ſedis apoſtolicæ eſt (6) ut ordinatis epiſcopis præcepta *traderet*, (7) *&* ex omni ſtipendio quod accedit quatuor debeant fieri portiones; una videlicet epiſcopo & familiæ (8) propter hoſpitalitatem atque ſuſceptionem; alia clero; tertia pauperibus; quarta eccleſiis reparandis. Sed quia tua fraternitas monaſterii regulis erudita ſeorſum vivere non debet a clericis ſuis, in eccleſia Anglorum, quæ auctore Deo nuper ad fidem perducta eſt, hanc debet converſationem inſtruere, quæ initio naſcentis eccleſiæ fuit patribus noſtris, in quibus nullus eorum ex his quæ poſſidebant ſuum aliquid eſſe dicebant; ſed erant illis omnia communia.

Si vero clerici ſunt & extra ſacros ordines conſtituti, qui ſe continere non poſſunt, ſortire uxores debent, & ſtipendia exterius accipere, quia & de eiſdem patribus, de quibus præfati ſumus, novimus ſcriptum quia videbatur ſingulis prout cuique erat (*opus, alia manu antiqua*). De eorum quoque ſtipendio cogitandum ſit, atque providendum eſt & ſub eccleſiaſtica regula (9) *ſimul* tenendi, ut bonis moribus vivant, & canendis Pſalmis invigilent, & invigilent, & ab omnibus inlicitis cor & linguam & corpus Deo auctore conſervent; commune (10) *autem*, & alia interpunctio inſtituitur vita viventibus. Jam de faciendis portionibus vel exhibenda hoſpitalitate, adimplenda miſericordia quid erit nobis loquendum? Quod omne quod ſupereſt (11) in cauſis piis, ac religioſis erogandum eſt; Domino (12) magiſtro omnium dicente: *quod ſuper date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis?*

Cum una ſit fides (13) ſunt eccleſiarum diverſæ conſuetudines, & *aliter* (14) conſuetudo miſſarum in S. R. E. *aliter* (15) in Galliarum eccleſiis tenetur. Novit fraternitas tua Romanæ eccleſiæ conſuetudinem, in qua ſe meminit nutr tam (quæ *addit manus antiqua*) *valde amabilem te babeat*; (16) ſed mihi placet ut ſive in Romana, ſive in Galliarum ſive in qualibet eccleſia aliquid inveniſti, quod plus omnipotenti Deo poſſit placere ſolicite *eligat*; (17) & in Anglorum eccleſia, quæ adhuc nova eſt *ad Fidem* (18) *inſtitutionem præcipuo*, quam de multis eccleſiis (19) *potui infundam*. Non enim pro locis res ſed pro *bonis* (20) rebus loca, amanda ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſque eccleſiis quæ (21) *piam regulam* (*manus antiqua addit*; ſervant) quæ recta ſunt *eligat*; (22) & hæc quaſi in (23) *vaſculo* collecta apud Anglorum (eccleſiam, *addit manus antiqua*) *mens* (24) in conſuetudine depone.

Obſecro, (25) quid pati debeat, ſi quis aliquid de eccleſia furtim abſtulerit. Hoc tua fraternitas ex perſona furis penſare poteſt, qualiter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes ſubſidia furtum *penetrant*; (26) & ſunt alii qui in hac re ex inopia delinquunt. Unde *&* (27) neceſſe eſt ut quidam damnis, quidam vero verberibus, & quidam diſtrictius, quidam (28) *lenius* corrigantur. Et cum paulo diſtrictius agitur ex *cauſa* (29) agendum eſt non ex furore; quia ipſi hoc præſtatur qui corrigitur, ne gehennæ ignis tradatur. Sic enim nos fidelibus tenere diſciplinam debemus, ſicut boni patres carnalibus filiis ſolent, quos & pro culpis verberibus feriunt; & tamen ipſos, quos doloribus affligunt, habere hæredes quærunt, & quæ poſſident ipſis (30) *reſervant* quos irati inſequi videntur. Hæc ergo caritas in mente tenenda eſt, & *ipſam* (31) *modus* correctionis dictat, ita ut mens extra rationis regulam omnino nihil faciant.

Additum (32) eſt etiam quomodo ea quæ furto eccleſiis *abſtraxerint* (33) reddere debeant; ſed abſit ut eccleſia *quicquam* (34) cum augumento recipiat, quod te (35) de terrenis rebus videtur ammittere & lucra *de vanis querere* (36).

Si longinquitas itineris magna interjacet, epiſcopi non facile valeant convenire; an *debeam* (37) ſine aliorum epiſcoporum præſentia epiſcopum ordinari. Et quidem in Anglorum eccleſia, in qua adhuc tu ſolus epiſcopus inveneris, ordinari epiſcopus non aliter [38] ſine epiſcopis poteſt, non quando de (39) *Gallis* epiſcopi *veniunt qui* (40) ordinatione epiſcopo teſtes (41) *adſiſtunt*. Sed fraternitatem tuam ita volumus (42) epiſcopum ordinare, ut ipſi ſibi epiſcopi lon-

(17) Eligas
(18) in fide inſtitutione præcipua
(19) potuiſti
(20) Deeſt nobis
(21) Quæ pia, quæ religioſa
(22) Elige
(23) faſciculo
(24) Inter. IV.
(25) ediſſeras mihi
(26) perpetrant
(27) Deeſt
(28) levius
(29) caritate
(30) ſervant
(31) ipſa modum
[32] Addis
(33) abſtulerunt
(34) deeſt
(35) deeſt
(36) de damnis quærat. Inter. VIII. *Variat hic ordo editorum, nam hac eſt interrogatio octava*
[37] Debet
(38) niſi ſine
(39) Gallis venient.
(40) Illi in ordinatione epiſcopi teſtes tibi aſſiſtent.
(41) Illi tibi aſſiſtent.
(42) in Anglia epiſcopos

ANNO CHRISTI 604.

go intervallo minime disjungatur; quatenus nulla sit necessitas, *ut* (1) *ordinatione episcopi pastores quoque alii, quorum præsentia valde est utilis, facillime debeat convenire*. Cum igitur auctore Deo ita fuerint episcopi (2) in propinquis sibi locis (3) *ordinatione sine aggregatis tribus vel quatuor episcopis non debent*, nam in ipsis rebus spiritualibus *aut* (4) sapienter, *aut* mature disponantur, exemplum (5) *enim* trahere a rebus etiam carnalibus possumus. Certe enim cum conjugium, in mundo celebratur conjugati *quidem* (6) convocantur, ut qui in via jam conjugii processerant, in subsequentis quoque *copulæ* (7) gaudio misceantur. Cur ergo *non nonet* in hac spirituali ordinatione, qua *pro* (8) sacro ministerio homo Deo conjungitur, tales conveniant qui vel in *profecto* (9) ordinato episcopi gaudeant, vel pro ejus (10) omnipotenti Domino preces pariter fundant.

Qualiter debemus cum Galliarum atque Britaniarum episcopis agere. In Galliarum (11) *episcopis unam* tibi auctoritatem tribuimus, quia ab antiquis pro *decesserunt* [12] meorum temporibus pallium Arellatensis episcopus accepit, quem nos privare auctoritate percepta minime debemus. Si igitur contingat ut fraternitas tua (13) Galliarum provinciam transeat, cum eodem Arellatensi episcopo debet agere, qualiter, si qua (14) non in episcopis vitia corrigantur; qui si forte in disciplinæ *rigore* (15) tepidus existat, tuæ fraternitatis zelo accendendus est. Cui etiam epistolas fecimus, ut cum tuæ sanctitatis præsentia in *Gallis* (16) & ipse tota (17) subveniat, & (18) quæ sunt creatoris *nostra* (19) jussione contraria *ad* episcoporum moribus *compescat*. (20). Ipse *enim* (21) extra auctoritatem propriam episcopos Galliarum judicare non poteris; sed suadendo, blandiendo, bona quoque tua opera eorum imitatione monstrando, pravorum mentes ad sanctitatis *studium reforma* (22); quia scriptum est in lege. *Per alienam messem transiens, falcem metere* (23) non *debet. Sed manu spicas conterere & manducare*. Falcem *enim* (24) judicii mittere non potes in ea segete quæ *alterius* (25) videtur esse commissa. Sed per affectum boni operis frumenta dominica vitiorum suorum paleis (26) *expoli*, & in ecclesiæ corpore monendo (27) converte. Quicquid vero ex auctoritate agendum est, cum prædicto Arellatensi episcopo agatur; nec prætermitti possit hoc quod antiqua patrum (28) *constitutio* invenit.) Britanorum vero *omnes episcopos* [29] tuæ fraternitati *commisimus*, ut indocti doceantur, infirmi persuasione roborentur, *persuasi* [30] auctoritate corrigantur.

Requisisti, si debeant duo germani fratres singulas sorores accipere, quæ sunt, ab illis longa progenie generatæ (31) *Sed* hoc fieri modis omnibus licet, *nec quicquam* (32) in sacris eloquiis invenitur, quod huic capitulo contradicere videatur.

Addens quia in Anglorum gente novercis & cognatis libere misceantur (33). Sed sancta lex prohibet conjugationis turpitudinem revelari (34). Cum noverca autem misceri grave est facinus, quia in lege scriptum est, *turpitudinem patris tui non revelabis*. Neque enim patris turpitudinem filius revelare potest; sed quia scriptum est: *erunt duo in carne una*. Qui turpitudinem novercæ, quæ una caro cum patre fuit, revelare præsumpserit, profecto patris turpitudinem revelabit. Cum cognata quoque misceri prohibitum est, quia (35) *pro* conjunctione priore caro patris fuerat facta. Pro qua re etiam Johannes Baptista capite truncatus est, & sancto Mrtyrio (36) *consummatus*. Cui non est dictum ut Christum negaret, *sed pro* (37) Christi confessione occisus est. Sed quia eisdem Dom. Deus noster Jesus Christus dixerat: *ego sum veritas*, quia pro veritate Johannes occisus est, videlicet pro Christo sanguinem effudit.

Quia vero sunt multi in Anglorum gente qui dum adhuc in infidelitate *positi* (38) essent huic nefando conjugio dicuntur admixti, ad fidem venientes admonendi sunt ut se abstineant, & grave hoc esse peccatum agnoscant: tremendum Dei judicium (39) *timeant*, ne per carnalem delectationem tormenta æterni cruciatus incurrant. Non tamen pro hac re (40) *sacri* corporis ac sanguinis Domini communione *privati* (41) sunt, nec in eis illa ulcisci videamur, in quibus se per ignorantiam ante lavacrum baptismatis abstrinxerunt. In hoc enim tempore sancta ecclesia quædam *pro fervore* (42) corrigit, quædam pro mansuetudine tolerat, quædam pro consideratione dissimulat (43) ut sæpe malum quod aversatur portando & dissimulando compescat. Omnes autem qui ad fidem veniunt admonendi sunt, ne tale aliquid audeant perpetrare. Si qui enim perpetraverint corporis & sanguinis Domini communione privandi sunt; quia in his quæ pro ignorantia fecerunt culpa quatenus toleranda est; ita (44) in his fortiter insequenda, qui non metuunt sciendo *prevaricare* (45).

In hoc quoque capite requisisti si prægnans mulier & debeat baptizari aut postquam genuerit postquam tum temporis possit ecclesiam intrare, aut etiam *baptizari* (46) *ut* (47) ne morte occupetur quod genuit, post quot dies ei liceat (48) baptismatis sacramentum percipere, aut post quantum temporis huic vir suus possit in carnis copulatione jungi. *Requisisti* (49) ut si menstrua consuetudine tenetur *aut* (50) in ecclesia intrare liceat, aut sacræ communionis sacramenta percipere, aut vir suæ conjugi permixtus priusquam lavetur aqua, si ecclesiam possit intrare, vel etiam ad ministerium sacræ communionis accedere. Quæ omnia *aput* (51) Anglorum gentem fraternitatem *tuam arbitror requisitam* (52). *Cui jam te responsum reddidisse non ambigo* (53). Sed (54) quod ipse dicere & sentire potuisti, credo quia mea apud te volueris responsione firmari. Mulier enim pregnans cur non debeat baptizari, cum non sit ante omnipotentis Dei oculos culpa *aliqua* (55) foecunditas carnis? nam cum primi parentes nostri in paradiso deliquissent, immortalitatem, quam acceperunt, recto Dei judicio .... *sed quia hisdem* (56) omnipotens humanum genus *in* [57] culpa sua funditus ex-

(1) in ordinatione alicujus episcopi convenire non possint Pastorum quoque, aliquorum præsentia &c (2) etiam in (3) Ordinati per omnia episcoporum ordinatio sine aggregatis tribus vel quatuor episcopis fieri non debet. (4) ut, (5) Deest (6) quique (7) Deest (8) per sacrum ministerium (9) profectu ordinati (10) custodia omnipotenti Inter. IX. (11) episcopos nullam (12) prædecessorum. (13) ad (14) sunt. Deest non. (15) vigore (16) In Gallis fuerit ei (17) mente (18) ut (19) nostri jussioni ab (20) compescatis (21) autem (22) studia reformando, (23) mittere. (24) ergo (25) alteri (26) expolia (27) et persuadendo quasi mandando (28) institutio (29) omnium episcoporum

curam ... committimus (30) perversi Interrogatio V. (31) Deest (32) nequaquam enim. Inter. VI. Discrepat hæc interrogatio ab editis (33) Quædam terrena lex in Romana republica permittit ut sive fratris sive sororis seu duorum fratrum germanorum vel duarum sororum filius & filia misceantur; sed experimento didicimus ex tali conjugio sobolem non posse succrescere. Et sacra lex. (34) Unde necesse est ut jam tertia vel quarta generatio fidelium licenter sibi jungi debeat; nam secunda quam diximus a se omnimodo debet abstinere. Cum noverca &c. (35) per conjunctionem (36) consummatus. (37) & tamen Inter. VII. (38) Deest. (39) pertimescant. (40) Deest (41) privandi. (42) per

extinguere noluit, & immortalitatem homini pro peccato suo abstulit; & tamen pro *benignitate* suæ *dignitatis* (1) fecunditatem sobolis reservavit. Quod ergo in natura humana ex omnipotentis Dei dono reservatum, qua ratione poterit sacri baptismatis gratia prohiberi? (2) *in illo* quippe mysterio in quo omnis culpa funditus extinguitur, valde stultum est, si donum gratiæ contradicere posse videatur.

Cum vero enixa fuerit mulier post quot debeat dies ecclesiam intrare testamenti veteris præceptione didicisti, ut *per masculum* (3) diebus triginta tribus, pro femina autem *quadraginta* (4) *VI.* debeant abstinere; quod tamen sciendum est quia in mysterio *æterno*, (5) *si hora* eadem qua genuerat actura gratias intret ecclesiam nullo peccati pondere gravatur. Voluptas enim carnis non dolor in culpa est. In carnis autem commixtione voluptas est; nam in prolis *protelatione* (6) gemitur. Unde & ipsi *primo matrimonio* (7) dicitur: *in doloribus paries*. Si ergo enixam mulierem intrare ecclesiam prohibemus ipsam ei poenam in culpa deputamus. Baptizari autem vel enixa mulier vel hoc quod genuerit (8) si mortis periculum urguitur, vel ipsa hora eadem qua gignit, vel hoc quod gignitur eadem *hora* (9) qua natum est nullo modo prohibetur; quia (10) mysterii gratia sicut (11) viventibus atque discernentibus cum magna discretione præbenda est; ita his quibus mors imminet sine ulla *discretione perferenda*, [12], ne dum adhuc tempus ad præbendum redemptionis mysterium quæritur, interveniente paululum *mora* (13) non valeat qui redimatur. Ad ejus vero concubitum vir suus accedere non debet, quoadusque *proles quæ* (14) gignitur ablactetur. Prava autem in conjugatorum moribus consuetudo surrexit, *cum* (15) mulieres filios quos gignunt nutrire contemnunt; eosque aliis mulieribus ad nutriendum tradunt (16) videlicet hæc sola causa incontinentia videtur inventum, quia dum se continere non volunt, dispiciunt lactare quos gignunt. Hæc itaque filios suos ex prava consuetudine aliis ad nutriendum *mulieribus* tradunt, nisi purgationis tempora transirent, viris suis non debent *adjungi*, (7) quippe quia (18) *& si imparatis causam*, cum in consuetis menstruis detinentur, a viris suis (19) prohibentur, ita ut morte lex sacra feriat, si quis vir ad menstruatam mulierem accedat. Quæ tamen mulier dum consuetudine menstrua patitur prohiberi ab ecclesia non debet, quia ei naturæ superfluitas in culpa non valeat reputari; & per hoc quod invita patitur, justum non est ut ingressu ecclesiæ privetur. Novimus namque quod mulier quæ fluxum patiebatur sanguinis post tergum Domini humiliter veniens, vestimenti ejus fimbriam tetigit, adque ab ea statim sua infirmitas recessit. Si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit Domini vestimentum tangere; cur quæ menstruum sanguinem patitur, ei non liceat ecclesiam Domini intrare?

Sed dices, illam infirmitas compulit, has vero, de quibus loquimur, consuetudo con-

ANNO CHRISTI 604.
fervorem &c. per mansuetudinem per consid.
(43) atque portat.
(44) est
(45) peccare.
Interrog. X.
(46) Deest.
(47) aut etiam
(48) sacri
(49) Aut si
(50) an
(51) rudi Ang. gent.
(52) oportet habere comperta
(53) Cui etiam responsum addidisse me arbitror
(54) hoc
(55) Deest
(56) quia itaque
(57) pro
[1] pietatis.
[2] illi
(3) pro masculo.
(4) sexaginta sex
(5) accipitur nam si
(5) partu doloret
(7) primæ matri omnium
(8) Sine mora.
(9) *Deest*.
(10) sicut sancti.
(11) *Deest*
(12) dilatione offerenda.
(13) morte inveniri
(14) qui
(15) ut
(16) quod Deest
(17) admisceri
(18) et sine partus causa Deest
(19) misceri.

A stringit. Perpende autem frater carissime, quia omne quod in hac mortali carne patimur ex infirmitate naturæ, est digno Dei judicio post culpam (20) *ordinat*. Exurire namque, sitire, æxtuare *babicere* (21) lascescere ex infirmitate naturæ est. Quid est aliud contra famem alimenta, contra sitim potum, contra æstum auram, contra frigus vestem, conta lassitudinem requiem quærere, nisi *medicamentum quidem* (22) contra ægritudines explorare? Foeminis itaque menstruo suo sanguinis (23) ægritudo est. Si igitur bene præsumpserit, quæ vestimentum Domini in languore posita tetigit, (24) *commune* personæ *infirmitati* conceditur, cur non concedatur
B (25) mulieribus, quæ naturæ suæ vitio infirmantur.

Sanctæ autem communionis mysterium in eisdem diebus percipere non debent prohiberi. Si *enim* (26) ex magna veneratione percipere non præsumit, laudanda est; & si perceperit non judicanda: bonarum quippe mentium est, ibi aliquo modo culpas suas adnoscere, ubi culpa non est; quia sæpe sine culpa agitur, quod venit ex culpa. Unde etiam cum esurimus sine culpa comedimus (27) ex culpa primi hominis factum est. Menstrua etenim consuetudo mulieribus non aliqua culpa est; videlicet quod naturaliter accidit; sed tamen quod natura
C ipsa ita vitiata est, ut etiam sine voluntatis studio videatur esse polluta, ex culpa venit vitium. In quo se ipsa qualis per judicium facta sit humana natura *cognoscit*; (28) & homo (29) culpam sponte perpetrabit, culpæ portet invitus; adque ideo fœminæ cum semetipsas considerant & (30) in menstrua consuetudine (31) ad sacramentum Dominici corporis ac sanguinis (32) non præsumunt; De *qua* (33) recte consideratione laudandæ sunt. Dum (34) *ad percipiendum* ex religiosæ vitæ consuetudine ejusdem mysterii amore rapiantur, (35) *reprebendendæ* sicut prædiximus, non sunt. Sicut enim in testamento veteri
D exteriora observantur opera; ita in testamento novo non tam id quod exterius agitur, quam id quod interius cogitatur solicita intentione attenditur (36) nam *cuncta* (37) lex velut immunda manducare *probibeat* (38); in evangelio [39] Dominus dicit: *non quod intrat in os, coinquinat bo minem; sed quæ exeunt de ore* (40) *illa sunt quæ coinquinant hominem;* atque paulo post subjecit exponens: *ex corde exeunt cogitationes malæ; ubi* (41) ubertim indicatum est, quia illud apud omnipotentem Deum (42) pollutum esse in opere ostenditur, quod ex *polluta* [43] cogitationis radice generatur. Unde Paulus quoque Apo-
E stolus dicit: *omnia munda mundis; coinquinatis autem & infidelibus nibil est mundum*. Atque mox ejusdem causam coinquinationis adnuntians subjungit: *coinquinatæ sunt enim & mens eorum & conscientia*. Si ergo (44) cibus immundus non est, cui (45) mens immunda non fuerit; cur quod munda mente mulier ex natura patitur ei (46) immunditia reputetur.

Vir autem cum propria conjuge dormiens,

ANNO CHRISTI 604.
(20) ordinatum
(21) algere
(22) medicamenta quædam
(23) fluxus
(24) quod uni infirmanti
(25) cunctis
(26) autem
(27) quibus exculpa &c. factum est ut esuriremus
[28] cognoscat ut
(29) qui
(30) Deest
(31) si
(32) accedere
(33) sua
(34) vero percipiendi
(35) reprimendæ
(36) ut subtili sententia puniatur
(37) cum multa
(38) præcipiat
(39) tamen
(40) corde
(41) unde
(42) ab omnipotenti Deo
[43] pollutæ
(44) ei
(45) cujus
(46) in immunditiam

ANNO CHRISTI 604.

niſi lotus aqua intrare eccleſiam non debet; ſed neque lotus intrare ſtatim *eccleſiam* (1) non debet. Lex autem veteri populo præcepit, ut mixtus vir mulieri & lavari aqua debeat: & ante ſolis occaſum eccleſiam non intrare. Quod *tum &* (2) intelligi ſpiritualiter poteſt, quia mulieri vir miſcetur, quando illicitæ concupiſcentiæ animus in cogitatione per delectationem conjungitur. Quia (3) niſi prius ignis concupiſcentiæ a mente deferveat, dignum ſe congregationi fratrum *æxiſtimare* (4) non debet, qui ſe gravari per nequitiam pravæ voluntatis videt. Quamvis de hac re diverſæ hominum *rationes* (5) diverſa *ſententia* (6), atque (7) alia cuſtodire videantur; Romanorum tamen ſemper ab antiquioribus uſus fuit poſt admixtionem *proprii* (8) conjugi, & lavacri purificationem quærere, & ab eccleſiæ ingreſſu paululum reverenter abſtinere.

Nec hæc dicentes culpam deputamus eſſe conjugium; ſed quia *iſta* (9) licita admixtio conjugis ſine *voluntate* (10) carnis fieri non poteſt: a *ſacris locis* (11) abſtinendum eſt; quia (12) *voluntas* ipſa eſſe ſine culpa ullatenus poteſt. Non enim de adulterio vel de fornicatione, ſed de legitimo conjugio natus fuerat qui dicebat: *ecce enim in iniquitatibus conceptus ſum, & in delictis peperit mater me.* (13) Qui enim in iniquitatibus conceptum ſe noverat, & in delictis ſe natum gemebat; quia portat arbor in ramo humorem vitii *quod* (14), traxit ex radice. In quibus tamen verbis non (15) admixtionem conjugum iniquitatem nominat, ſed ipſam videlicet voluntatem (16) admixtionis. Sunt enim multa licita ac legitima; & tamen in eorum acto aliquatenus fœdantur (17) Sicut ſæpe iraſcendo culpas inſequimur, & tranquillitatem in nobis animi perturbamus; & cum rectum ſit quod agitur, non eſt tamen (18) approbabile quod in eo animus perturbatur. Contra vitia quippe delinquentium *turbatus* (19) fuerat qui dicebat *turbatus eſt præ ira oculus meus.* Quia *tamen* (20) non valet niſi tranquilla mens in contemplationis ſe luce (21) ſuſpendere, in ira ſuum oculum turbatum dolebat; quia dum male acta deorſum inſequitur, confundi (22) atque turbari a ſummorum (23) *perturbatione* cogebatur. Et laudabilis ergo eſt ira contra vitium, & tamen moleſta, quia turbatum ſe aliquem reatum incurrere æſtimabat. Oportet itaque *legitimam* (24) *carnis copulam* ut cauſa prolis ſit non *voluntatis;* (25) *ſed* carnis commixtio creandorum liberorum ſit gratia, non ſatisfactio vitiorum. Si quis *vero* (26) ſuam conjugem non cupidine voluntatis (27) *rapitur*, ſed ſolummodo creandorum liberorum gratia (28) iſte profecto *ſive* (29) de ingreſſu eccleſiæ, ſeu de ſumendo dominici corporis & ſanguinis myſterio ſuo eſt judicio relinquendus, qui a nobis prohiberi non debet accipere, qui in igne poſitus neſcit ardere. Cum vero non amor procreandæ ſobolis, ſed *voluntas* (30) dominatur in opere (31) *communionis*, habent conjuges de ſua commixtione etiam quod defleant. Hoc enim eis concedit ſancta prædicatio; & tamen de ipſa *converſatione* (32) metus animum concutit. Nam cum Paulus Apoſtolus diceret: *qui ſe continere non poteſt, habeat uoxrem ſuam*, ſtatim ſubjungere curavit. *hoc autem dico ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium.* Non enim indulgetur quod licet *quia* (33) juſtum eſt quod igitur indulgere dixit, culpam eſſe demonſtravit.

Vigilanti vero mente penſandum eſt, quod in ſina monte Dominus ad populum adloquuturus, prius eundem populum abſtinere à mulieribus præcepit. Et ſi illic, ubi Dominus per creaturam ſubditam hominibus loquebatur, tanta proviſione eſt munditio corporis requiſita, ut qui verba Dei perciperent mulieribus mixti non eſſent; quanto magis *mulieres* (34) qui corpus Domini omnipotentis accipiunt, cuſtodire in ſe munditiam carnis debent, ne *ipſa* (35) ineſtimabilis myſterii magnitudine graventur? Hinc etiam ad David de pueris ſuis per ſacerdotem dicitur, ut ſi a mulieribus mundi eſſent panes propoſitionis acciperent, (36) niſi prius eos mundos David mulieribus pateretur. Tunc autem vir qui poſt *admixtionem* (37) conjugis lotus aqua fuerit, etiam ſacræ communionis myſterium valeat accipere, cum ei juxta præfinitam ſententiam etiam eccleſiam licuerit intrare.

Interrogatio Auguſtini.

(38) Si poſt inluſionem quæ per ſomnium ſolet accedere, vel corpus Domini (39) *liber* accipere valeat, vel ſi ſacerdos ſit, ſacra myſteria celebrare.

R. Hunc quidem teſtamentum veteris legis, ſicut in ſuperiori capitulo jam diximus, pollutum dicit, & niſi lotum aqua *ejuſque* (40) ad veſperum intrare in eccleſiam non concedit; quod tamen (41) aliter populus ſpiritalis intelligens ſub eodem intellectu accipiens quo præfati ſumus, quia quaſi per ſomnium illuditur, qui tentatus immundicia viſis (42) imaginibus in cogitatione inquinatur. Sed lavandus eſt aqua, ut culpas cogitationis lacrymis abluat; & niſi prius ignis tentationis receſſerit, reum ſe quaſi uſque ad veſperum cognoſcat.

Sed eſt in eadem illuſione valde neceſſaria diſcretio, (43) *quæ* ſubtiliter penſari debeat, ex qua re *accedat* (44) menti dormientis. Aliquando enim, ex crapula, aliquando ex naturæ ſuperfluitate vel infirmitate, aliquando ex cogitatione contingit. Et quidem cum ex naturæ ſuperfluitate vel infirmitate venerit, *omnino*, (45) hæc illuſio non eſt timenda, quia hanc animus neſciens pertuliſſe magis addendus eſt quam feciſſe. Cum vero ultra modum appetitus gula in ſumendis alimentis *rapiatur*, (46) idcirco humorum receptacula gravantur, habet exinde animus aliquem reatum, non tamen uſque ad prohibitionem percipiendi ſancti myſterii vel miſſarum ſolemnia celebrandi, cum fortaſſe aut feſtus dies exigit aut exhiberi myſterium, pro eo quod ſacerdos alius in loco deeſt, ipſa neceſſitas compellit. Nam ſi abſunt alii qui implere myſte-

rium

(1) Deeſt
(2) Deeſt
(3) qui
(4) exiſtimare
(5) nationes
(6 ſentiant
(7) alii alia
(8) propriæ conjugis
(9) ipſa
(10) voluptate
(11(ſacri loci ingeſſu
(12) voluptas *ubique*
(13) mater mea
(14) quem
(15) non ipſam
(16) voluptatem
(17) fœdamur
(18) tunc
(19) iratus
(20) enim
(21) lucem
(22) tamen
(23) contemplatione
(24) legitima copula.
(25) voluptatis &
(26) ergo
(27) voluptatis captus
(28 utitur
(29) Deeſt
[30] voluptas
(31) commixtionis
(32) conceſſione
(33) &
(34] magis qui
[35) ipſi
[36) quos omnino non acciperent, niſi
(37) commixtionem
(38) Quæro etiam ſi Inter. XI.
(39) quilibet
[40) etiam uſque
(41) tunc ſpecialiter ad illum populum; ſpiritaliter autem intelligens ſub eodem &c.
(42) veris
(43) quia
(44) accidat
(45) omnimodo
[46] rapitur atque

ANNO CHRISTI 604.

rium valeant, illuſio per crapulam (1) a perceptione ſacri myſterii prohibere non debet; ſed ab immolatione ſacri myſterii *abſtinere* (2) ut arbitror, humiliter debet, ſi tamen dormientis mentem *turpi imaginationi non conſenſerit* (3). Nam ſunt quibus ita plerumque inluſio naſcitur, ut eorum animus etiam in ſomno corporibus poſitus turpibus imaginationibus non foedetur, qua in re unum ibi oſtenditur, ipſa mens rea, non (4) *tamen* vel ſuo judicio libera, cum ſe (5) *etſi* dormienti corpori nihil meminit vidiſſe; tamen invigilis corporis meminit in ingluviem cecidiſſet. *Sin* (6) vero ex turpi cogitatione vigilantis oritur inluſio (7) dormientis, patet animo reatus ſuus; videt enim (8) *in* qua radice inquinatio illa proceſſerit, (9) *quia* quod cogitavit ſciens, hoc pertulit neſciens. Sed penſandum eſt ipſa cogitatio utrum ſuggeſtione an delectatione vel quod *malum* (10) eſt peccati conſenſu (11) *accedit*. Tribus enim modis impletur omne peccatum; videlicet ſuggeſtione, delectatione, conſenſu. Suggeſtio quippe fit per diabolum; delectatio per carnem, conſenſus per ſpiritum, quia & (12) primam culpam ſerpens ſuggeſſit; Eva, velut, caro delectata eſt; Adam vero, velut ſpiritus conſenſit. Et neceſſaria eſt magna diſcretio, ut inter ſuggeſtionem atque delectationem [13] & conſenſum judex ſui animus præſedeat. Cum enim malignus ſpiritus peccatum ſuggerit

(1) facta a
(2) abſtineri
(3) turpis imaginatio non concuſſerit
(4) tunc
(5) &
[6] Si
(7) in mente
(8) a qua
(9) qui
(10) majus
(11) acciderit.
(12) Deeſt
(13) inter delectationem

A (14) *qui* in mente, ſi nulla delectatio peccati ſequatur, peccatum omnimodo perpetratum non eſt. Cum vero delectare (15) caro coeperit, tunc peccatum incipit naſci. Si autem etiam (16) ex deliberatione (17) *conſentit*, tunc peccarum cognoſcitur perfici. In ſuggeſtione igitur peccati ſemen; in delectatione fit nutrimentum; in conſenſu perfectio. Et ſæpe contigit ut hoc quod malignus ſpiritus ſeminat in cogitatione, caro in delectationem trahat; nec tamen anima eidem delectationi conſentiat; & cum caro delectare ſine anima nequeat; ipſe tamen animus carnis voluptatibus reluctans in delectatione carnali aliquo modo ligatur invitus, ut ei ex ratione contradicat, nec B conſentiat; & tamen delectatione ligatus ſit, ſed ligatum ſe vehementer ingemiſcat. Unde & ille coeleſtis, [18] *egregius*, præcipuus miles gemebat dicens: *video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captivum me ducentem in lege peccati, quæ eſt in membris meis.* Si autem captivus erat minime pugnabat; ſed *expugnabat* (19). Quapropter & captivus (20) erat & pugnabat. Igitur lege mentis, cui lex quæ in membris eſt repugnabat [21] captivus non erat. Ecce igitur homo eſt [22] captivus & liber; liber ex juſtitia quam *delet*; (23) captivus ex delectatione quam portat invitus. Explicit. C Amen.

ANNO CHRISTI 604.

(14) Deeſt
(15) Delectari
(16) ad conſenſionem ex
(17) deſcendit
(18) exercitus præcipuus
(19) & pugnabat
(20) non
(21) Si hoc pugnabat captivus
(22) ut ita dixerim &
(23) diligit.

CON-

ANNO CHRISTI 731.

CONCILIUM IN RAVENNATENSI PROVINCIA,

In quo pia donatio

Ravennatensibus Monachis facta confirmatur,

Circa annum 731. habitum.

„ CONcilium hoc ignotum hactenus, non „ ante multos annos ad posterorum no- „ titiam deduxit lapis qui in parietum clas- „ sensis templi loco sublimi collocatus, & „ forte etiam situ obsitus, vix ac ne vix qui- „ dem saltem integer legi ab stantibus in imo „ pavimento eruditis potuit. Tandem paucis „ ab hinc annis solicita eruditorum monacho- „ rum Coenobii illius cura e pariete di- „ vulsus, depositus ac repurgatus lectio- „ nem integram permisit. Annum præfert „ 731. ita designatum: *Leone quidem* (Isau- „ ro) *clementissimo imperatore anno XV. Con-* „ *stantino vero a Deo coronato &c. anno* XI. „ *IV. Kal. Februarias ind.XIIII.* Nisi arti- „ fex in exerundo lapide erravit, valent „ hæc ad emendandam Leonis Isauri chro- „ nologiam; cum enim principis hujus exor- „ dia Pagius anno 717. diei XXV. Martii „ alligaverit; profecto annus 731. quem si- „ gnat indictio XIV. cum die IV. kal. Feb. „ compositus, annum Leonis XIV. tulisset. „ Melius igitur cum Baronio Leonis hujus „ initia anno 716. assignarentur. Constan- „ tini vero anni recte procedunt. En vero „ inscriptionem ipsam unde concilium erui- tur.

In nomine Patris & Filii, & Spiritus Sancti imp. piissimis DD. NN. Leone & Constantino a Deo coronat. pacificis magnis imp. Leone quidem Clementiss. imp. anno XV. Constantino vero a dom. coron. imp. anno XI. guvernante Italiam dom. Eutuchio excell. patricio & exarc. IIII. kal. Februarias, Ind. XIIII. Hic titulus monstrat opus laudavile factum quod pio consilio concepit mente præsul Johannes almus pontifex junior, in nomine Quintus, qui cura pervigili æterni præmia regni fidus ut possideat ægenorum agmina præcant, liminibus sacris hoc sibi monumentum locavit, Apollenari sco. commendans pulverea membra, quæ surrectura credit, carnis resumto vigore, contulit & donum quod servis Domini prosit, qui laudes adsiduas marturi sco. libant, fundum Gammillaria casalibus undique valatum, cum suis terminibus, sicut textus donationis designat, aptum servis D. Ravennati terr. situm, fertilem, fecundum, ignis ad usum lignamen & fuest quod pabulent silvarum glandifera poma dans, scæ. eccl. commutata ad vicem loca fundum tregintuia faventin. terr. constituto atq. fundum pittulis cornil. terre. jacenem. simulque argenti quater dena pundera mundum, quod sibi legitime genitorum contulit jura ut sit ilivatum nec revocetur umquam, quod uhc collegio monachorum stipendiis ad vicem cessit, ex cujus reditibus præparentur a feaviles dapes his qui ejus nomini annuæ coluerint diem quo jusso dominantis migraverit ad cæleстia regna, hoc quoram concilio statuit atque firmavit, ut si quis successor sedis ecclesieq. actor vel abba prepositus hujus venerabilis templi prænominat fundum Gammilliaria ex partem vel totum per quovis ingenio, abusum servor. Dom. hic deservientium alienare præsumpserit vel commutare aut per enfuteuseos chartula largire æternam condemnationem sustineat cum traditore Juda & his qui petierit & qui largire temtaverit constrictus anatematis vincul scor trecentor dec & octo Patrum,

AD

AD ROMANUM CONCILIUM SUB NICOLAO II. PONT.

Anno 1059. habitum.

ADDITIO NOVA.

„ SI Aretinis tabulis unde monumentum inferius producendum est erutum fides addicenda esset indubia, statuere oporteret, Concilium quoddam sub Nicolao II. cæteris sub eo habitis præferendum. Exhibent enim Nicolaum in concilio Romano sedentem anno 1058. pontificatus sui anno primo, indictione XII. mensis nomen detritæ vetustate literæ occuluerunt. Ut vera tamen fatear, multa sunt quæ tabularum istarum corruptionem, ad annum quod attinet, demonstrant. Assumptus in sedem S. Petri Nicolaus exeunte Decembri anno 1058. Senis dum ageret, nonnisi anni sequentis Januario mense Romam venit, ut ejus acta testantur. Quomodo ergo anno nondum elapso 1058. Romæ in basilica Constantiniana sedere medius in patrum consensu potuit? Consignatur insuper Aretinum monumentum anno pontificatus Nicolai primo; id vero convenire nequaquam potuisset cum diplomate Nicolai, a Pagio ad an. 1059. exhibito, quod annum 1060. Januarium mensem & pontificatus annum primum simul componit; secundum enim non primum egisset Nicolaus, siquidem pontificalis dignitatis suæ annos ab anno 1058. ducere coepisset. Hanc aretinarum tabularum correctionem mihi sumo; cætera lectorum judicio remitto. Neque enim ambigo futuros qui contra rerum, quæ hic narrantur, veritatem reclament. Aretini veteres Senenses tabulas juribus suis oppositas suspicionis accusant; Senenses Aretinas nihilo sinceriores judicant. Vetus est controversia in conciliis agitata sæpius, varie definita: & nunquam sopita. Vide supplementum nostrum to. 1. pag. 531. ad concilium in Vica wallari in Etruria.

Ex Archivio S. ecclesiæ Arretinæ n. 178.

In nomine S. & individuæ Trinitatis anno Domini Incar. 1058. Ind. XII. currente, mense .... Donno quoque ac venerabili, ac beatissimo papa Nicolao II. papa in sacrosancta beati Apostolorum principis sede anno 1. Pontificatus sui, intra Basilicam Salvatoris, quæ Constantiniana dicitur, præsidente. Quoniam scimus humanas mentes concupiscibilis esse naturæ, necnon oblivíscibilis, nec ita tenacis memoriæ, ut non egeat recordatione; dignum duximus consulere concupiscibili, & prodesse oblivíscibili; quatenus & meta imponatur ambitioni, & locus prorsus auferatur oblivioni, scriptis referendo hominum acta, vel dicta, ne quando aliter procedant quam rei veritas dicat. Unde quæ apud apostolicam Sedem acta sunt inter Joannem Senensem episcopum, & inter Arnaldum Aretinum episcopum ad memoriam futurorum huic cartæ tradidimus; quia neutrum eorum a subjecta rei veritate deviare volumus. Igitur cum resideret prædictus Domnus Nicolaus venerabilis papa in generali synodo intra Basilicam Constantinianam, centum quoque ac tredecim episcopis cum eo residentibus, videlicet cardinalibus S. apostolicæ Sedis Unberto Sylvæ Candidæ, Bonifatio Albanensi, Petro Lavicanensi, Petro Ostiensi, Johanne Portuensi, Dominico Patriarcha Gradensi, Guidone archiepiscopo Mediolanensi, Ugone Bitonticensi, Ildebrando Capuano, Udelrico Beneventano, Alfano Palermitano, Petro Malfitano, cum Suffraganeis eorum, aliisque multis diversarum provinciarum usque ad præscriptum numerum, quamplurimis quoque abbatibus, presbyteris, ac diaconibus; in eorum omnium præsentia assurgens Johannes Senensis ecclesiæ episcopus conquestus est Donno prædicto apostolico & universæ venerabili Synodo de Arnaldo Aretino episcopo, dicens: *Domine, precor misericordiam vestram, & totius hujus synodi, ut super diuturna querela mihi commissæ ecclesiæ dignemini flectere aures vestræ clementiæ, & de confratre nostro Arnaldo Aretino episcopo mihi, si placet, facite justitiam, qui bona meæ ecclesiæ, decem scilicet & octo inter plebes & abbatias detinet, & contendit per violentiam; & quia apostolicæ pietati, ut notum est, sæpissime proclamavi, & necdum justitiam impetravi, & ipse a beatæ memoriæ prædecessoribus vestris Leone videlicet, & Victore frequenter, in Mantuana nimirum, Florentina, atque Romana synodo: super hoc vocatus a vobis quoque in præsentia prima utique vestra synodo monitus, & huic tam venerabili Deoque dilecto concilio ad rationem super hac querela faciendam* adesse; induitiis tunc imperatis, *jussus possque litteris vestris vocatus, dum renuit venire, censeat sanctitas vestra quid ex hoc tamdiu ventilato negotio debeatis diffinire.* Quibus auditis præfatus Donnus papa totam synodum interrogat, quid ex hac causa fieri de-

Locus corruptus.

debeat; ab universa autem respondetur, ut secundum morem usque ad tertium diem indutiaret, quia confrater noster ipse qui nunc deest aut forsan veniet, aut canonicas excusationes diriget. Et ita factum est; tertia autem die Senensis præsul querelam replicuit, & nuntii Aretini affuerunt; sed quia Dominum suum canonice excusare non potuerunt, sanctæ synodi Judices Senensem debere salva querela investiri concorditer judicaverunt. Quod & apostolicus annuens quarta demum die sæpedictum Senensem episcopum ita investivit dicens: *Quia prænominatus confrater noster Aretinus episcopus Arnaldus ab antecessoribus nostris multotiens, a nobis autem bis monitus, caritative jussus, regulariter vocatus, neque venit, neque canonicas excusationes misit, secundum judicium & laudationem hujus venerabilissimæ synodi, salva* A *ipsius usque ad alteram synodum querela, te de præfatis rebus & tuam ecclesiam investimus; ita tamen ut si ipse jam dictus .. .. Arnaldus, aut antea, aut tunc non se præsentaverit; & quod justitia judicaverit sequi contempserit, tua deinceps ecclesia secure & quiete perpetualiter habeat, & illi, suæque ecclesiæ vox ulterius super hoc a .. .. prorsus maneat.* Senensis autem præsul sic investitionem ex apostolica manu recepit, & obsculatis reverenter sanctis papæ pedibus totam venerabilem synodum ad futurum testimonium invitavit.

Ego Nicolaus episcopus S. Romanæ & apostolicæ sedis Ss.

Ego Eldebrandus S. Romanæ ecclesiæ qua- B lifcunque archidiaconus, Ss.

Ego Petrus indignus episcopus Ss.

Ego Umbertus S. ecclesiæ Silvæcandidæ episcopus Ss.

MA-

MATISCONENSE CONCILIUM

Anno 1286. habitum.

COLLECTORIS PRÆMONITIO.

Concilium istud Venetus Labbei editor ex Martene acceptum suffecit; habuit vero illud P. Martene ex M. S. Cod. Trecensi PP. Oratorii; ratusque lucem nondum vidisse in quarto Anecdotorum suorum volumine evulgavit. Sed in existimatione sua vir doctus erravit; semel enim & iterum acta Matisconensis concilii typos exercuerunt: semel quidem sub ipso inventæ artis typographicæ exordio Carolo Borbonio Lugdunensi ecclesiæ præsidente, qui anno 1446. cœpit, & anno 1488. decessit. Prodierunt tunc primo in volumine membranaceo impressa junctaque aliis ecclesiæ Lugdunensis statutis anno mihi incomperto. Volumen istud raritate ipsa rarissimum cum in manus incidisset Joannis Mariæ de la Mure, sacerdotis, sacristæ & canonici ecclesiæ collegiatæ S. Mariæ Montisbrisonis, operæ pretium se facturum censuit, si in ea quam parabat Dioecesis Lugdunensis ecclesiastica historia integra insereret. Hæc ipsa igitur acta habentur in eodem opere recusa Lugduni anno 1671. pag. 335. Editionem hanc ego mihi procuravi contulique cum editione P. Martene; statimque intellexi Martenianam editionem crebris scatere mendis, luxatam esse interdum, adscititiis vitiari, nec raro integris periodis resectam. Optimum proinde duxi acta illa ex opere Jo. de la Mure huc transferre integra, adscriptis ad oram pagellæ variantibus ex actis P. Martene, ut consilium meum acta integra reproducendi Lectoribus adprobarem.

ACTA CONCILII.

In nomine domini amen. Anno incarnationis ejusdem 1286. die Jovis post festum beatorum Petri & Pauli apud Matisconem. Quamvis sanctorum patrum canones adversus nequitias spirituales & ad reprimendas perversorum insolentias summa & exactissima solicitudine secundum suæ editionis tempora fuerint instituti, quia tamen iidem canones legitimæ sanctiones propter varietatem temporum & excrescentem malitiam, in quam natura humana de facili prolabitur, non potuerunt, ut sufficerent ad omnia, promulgari: idcirco novis morbis nova convenit medicamina *præparare*: nos igitur Radulphus permissione divina *primæ* Lugdunensis ecclesiæ archiepiscopus, *vocatis* ad concilium nostrum provinciale apud Matisconem, *die martis post festum apostolorum Petri & Pauli* venerabilibus fratribus nostris suffraganeis, nec non abbatibus, *capitulis*, prioribus & aliis qui fuerunt evocandi ad reformationem morum quorundam, & expellendas fraudes & malitias perversorum, *assistentibus nobis* venerabilibus fratribus nostris Eduensi & Cabilonensi episcopis, nec non venerabili viro magistro Petro archidiacono *Lingonensi* procuratore venerabilis fratris nostri episcopi *Lingonensis* & *officiali* Matisconensi episcopo in remotis agente, habita plena deliberatione & consilio diligenti cum suffraganeis præsentibus & procuratore prædicto authoritate provincialis concilii, *statuenda duximus* quæ sequuntur.

[Margin: Malitias & insolentias — superaddere — Sanctæ celebrantes — Deest. — Capellanis — Suffraganeis (?)tibus — Lugdunensi Matisconensis, et officiali ejusdem episcopi in remotis agentis statuendum mo... (?)emus]

RUBRICA.

Ne plures prioratus uni conferantur personæ. [Margin: Deest.]

C. I.

Quoniam nonnulli abbates, & conventuales priores non tantum in scandalum populi, sed etiam in grave periculum animarum plures prioratus uni committere seu concedere non formidant, facta sua *plerumque* palliantes, eo quod afferunt prioratus aliquos mole opprimi debitorum, & per unum citius & facilius quam per plures posse ex debitorum onere relevari: *ne forte ex talibus adinventionibus cogitatis* improba prodigalitas conferentis, & recipientis ambitiosa cupiditas in salutis æternæ perniciem accipiant velamentum; statuimus authoritate præsentis provincialis concilii, & sub poena excommunicationis districtius inhibemus, ne abbates aut priores conventuales plures prioratus alicui de cætero conferant *vel concedant*, poenam præsentis constitutionis [a] extendentes non tantum ad eos qui conferunt, sed ad eos qui contra statutum præsentis concilii plures prioratus recipiunt & acceptant, nisi ex causa probabili dioecesano loci exposita, & per eum approbata; adiicientes constitutioni præsenti sub poena prædicta (b) ne dicti abbates conventuales & priores minori decem & octo annorum prioratum aliquem concedant: statuentes etiam & præcipientes sub prænominata poena, ut postquam prior ætatis legitimæ prioratum *aliquem* adeptus fuerit infra annum in presbyterum ordinetur. Si vero qui (c) adeptus fuerit, in-

[Margin: Pleraque. — Deest et additur: cum potius improba &c. — Deest. — (a) Excecutes vel extendentes — (b) prædicta seu prænominata ut postquam &c. Cætera desunt Aliquando — (c) Adhuc adeptus]

ANNO CHRISTI 1286.

infra annum postquam ad ætatem legitimam devenerit in presbyterum se faciat *ordinari*, nisi ex causa probabili diocesano loci exposita, & per eum approbata (*a*). Statuimus si quidem & præcipimus abbatibus & prioribus conventualibus prædictis sub poena prædicta, ut per numerum monachorum ab antiquo consuetum in monasteriis & prioratibus divinum servitium faciant observare, nisi ex causa probabili dioecesano loci exposita, & per eum approbata: & quia secundum canonicas sanctiones monachus in juvenili ætate in claustro debet instrui regularibus disciplinis, statuimus & inhibemus abbatibus & prioribus sub poena sæpe dicta, ne monachos suos ad scholas mittant extra monasterium suum (*b*) causa Grammaticen addiscendi.

(*a*) approbata omiserit.

(*b*) nisi

De prædonibus bonorum ecclesiæ, & clericorum.

Deest

C. II.

De prædonibus raptoribus, & invasoribus locorum religiosorum, & personarum ecclesiasticarum, & bonorum earumdem statuimus & firmiter præcipimus, ut si quis ad locum *aliquem* bona prædicta duxerit vel posuerit, ibidem cesseetur penitus a divinis, quandiu erit ibi prædo vel præda, vel qui bona eadem capi mandaverit, vel etiam, qui bona eadem detinebit. Si autem in *ipsa* parochia, vel loco conventuali, vel collegiata fuerit ecclesia, clausis januis, & exclusis parrochianis ejusdem *parocchiæ* divina ibi voce submissa celebrentur; ita quod de foris minime audiantur. Forma autem hujus præsentis constitutionis & præceptum diligenter observetur, si de præmissis constiterit per facti evidentiam, vel per Sacramentum spoliati, ita tamen si eadem persona spoliata honesta fuerit & legalis; si quid autem quæstionis circa hoc emiserit, ordinarii judicio relinquatur; sacerdotes locorum quibus de præmissis constiterit per evidentiam facti, vel per Sacramentum spoliati, sicut præmisimus, statim sententias, & mandata præsentis constitutionis diligenter teneant & observent. Adiicimus insuper, ut si prædo, invasor, raptor, vel detentor rerum locorum sacrorum, vel personarum ecclesiasticarum monitus non satisfecerit, excommunicationis sententia percellatur. Postquam autem excommunicationis sententia fuerit innodatus, Dominus ejusdem superior, si quem habet, moneatur, ut prædonem, raptorem, invasorem, & detentorem ad satisfactionem compellat infra mensem a tempore monitionis sibi factæ. Quod si forte neglexerit, ex tunc terra ejus secundum qualitatem facti, & quantitatem rei, ecclesiastico supponatur interdicto; prius tamen interdicta terra prædonis, raptoris, invasoris, vel detentoris. Quod autem dicimus de prædone, raptore, invasore & detentore, extendi volumus ad eos qui maleficio præstant auxilium, consilium & juvamen. Si qui vero *pro maleficio prædicto excommunicati in dioecesim alienam se transtulerint*, judices ordinarii locorum, qui super hoc requisiti fuerint, excommunicatos ipsos malefactores denuncient & faciant evitari, terram si quam habent ibidem nihilominus supponentes interdicto. Hoc autem extendi volumus non tantum ad malefactores, sed etiam ad receptatores eorundem. *Idem dicimus & statuimus de detentoribus clericorum & religiosarum personarum.* Statuimus etiam quod capientes clericos, monachos, & alias personas *religiosas* excommunicati *incontinenti* denuncientur, nisi de mandato & voluntate ordinarii capti fuerint vel detenti.

Prædictum

Deest

Ecclesiæ

Hæc omnia in editis inversa sunt.

Desunt

ANNO CHRISTI 1286.

Desunt hæc, quorum loco legitur: *& ad dominos negligentes inobedientes, & remissos esse duximus Statuimus &c*

Ecclesiast cus

Deest.

De abusoribus litterarum. Rubrica.

Deest

C. III.

Quia multi diversis modis in grave dispendium plurimorum *prædas & sæpe alienas injurias atroces & varias* quærentes, litteris Domini papæ & Legatorum ipsius abutuntur; excommunicamus omnes qui *litteras obtentas* aliis ejusdem nominis tradunt, & eos qui eas tali modo recipiunt. Item omnes illos qui citant seu citari faciunt aliquem ad loca æquivoca, ut fraudolenter vel malitiose citatum decipiant, ut vexent injuste laboribus & expensis. Item omnes illos qui litteras Domini papæ vel legatorum ipsius personas non comprehensas *in scriptis per excogitatam malitiam fallaciter litem*, ubi non est, simulantes citari faciunt, vel procurant, ad perhibendum testimonium veritati. Item omnes illos qui litteras apostolicas, vel legatorum ejusdem Sedis ad futuras trahunt controversias, quæ nondum tempore *impetrationis* erant exortæ. Hoc autem contra abusores litterarum Domini papæ vel Legatorum ipsius statuimus, auctoritate ejusdem Sedis apostolicæ *& Legatorum* in omnibus semper salva.

prædia reliqua desunt

literis abutentes

conveniunt aliquos coram diversi judicibus sub uno & eodem negocio. Item illos qui citant &c.

In rescriptis, excogitatis malis falsantur literæ, ubi non est, simulantes

Exhortationis

Deest

Ne clerici vel religiosi clericos vel religiosos coram sæculari judice conveniant.

Deest

Auctoritate provincialis concilii statuimus, ne clericus vel religiosus trahat vel conveniat clericum, vel religiosum in foro sæculari super *mera* actione personali *vel spirituali*, vel alia quæ non *sit* de foro judicis sæcularis: *tractus* vero vel conventus non respondeat *fori* allegans privilegium; alioquin tam clerici quam religiosi contravenientes, quam etiam judices sæculares qui eos compulerint respondere: vel quia non responderint animadverterint in eosdem, aut in rebus eorum damnum dederint, vel personis injuriam intulerint, arbitrio judicis ordinarii graviter puniantur. *Sententia lata a judice sæculari super hoc non teneat, cum sententia a non suo judice lata nullam obtineat firmitatem.*

mota

& speciali sunt

contractus foro

& sententia jam a judice lata nullam obtineat firmitatem

De laicis qui prohibent ne in foro ecclesiæ litigent.

C. IIII.

Præsentis constitutionis auctoritate excommunicamus Dominos, præpositos, & alios justitiarios sæculares, qui prohibent subditis suis

ANNO CHRISTI 1286.

suis & sub banno, *vel pœna seu comminatione ne in foro ecclesiastico litigent cum a judicibus ecclesiasticis fuerint vocati vel citati.*

RUBRICA.

De laicis qui bona clericorum capiunt pro eo quod nolunt coram eis litigare.

De laicis qui pignora vel bona clericorum vel religiosorum capiunt, vel capi facient, eo quod in curia sua non respondent vel litigant: nisi sint de iis, *qui* ad forum judicis sæcularis pertinent, vel *quia* coram judice ecclesiastico citant aliquos, statuimus, quod tamquam excommunicati evitentur, & excommunicati publice nuntientur. Ordinariis autem locorum auctoritate præsentis provincialis concilii præcipientes A injungimus, ut per presbiteros parochiales in ejus parochiis publice & solemniter constitutiones nostri provincialis concilii, & earum sententias singulis diebus Dominicis faciant annunciari. Si vero prædicti parochiales presbyteri *in promulgatione*, & denunciatione constitutionum nostrarum prædicatarum & sententiarum earumdem negligentes, inobedientes, vel remissi fuerint, ordinariorum arbitrio *mulctandi graviter* puniantur. Datum ut supra. Nos autem Radulphus archiepiscopus Lugduni, & nos Jacobus Eduensis, Guillelmus Cabilon episcopi prædicti, nosque idem archidiaconus Lingonensis procurator reverendi patris & Domini G Dei gratia Lingonensis episcopi & officialis Matisconensis, iis præsentibus concilii provincialis constipulationibus sigilla nostra duximus apponenda.

ANNO CHRISTI 1286.

CONCILIUM ANSANUM

Anno 1299. habitum.

Ex eodem impresso Hedino cod. dedit Jo. de la Mure in opere de quo in superiori conc. pag. 336.

IN nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti ad omnia nostra concilia & ad omnes actus nostros progredimur; verum testatur pagina veritatis quod in exordio conditionis humanæ lex obedientiæ vitium transgressionis incurrit, cùm primitivi parentes sui conditoris prohibitione postposita, pomum quod B universalis & singularis dominus speciali subjecerat interdicto, in totius posteritatis periculum attentarunt, sicque de corrupta radice corrupti ramusculi processerunt: Inde autem fit proclivis decursus ad voluntatem, & natura vitiorum remanet imitatrix, adeo quod ad reprimendas quæ multipliciter subcreverunt perversorum malitias, vix per pœnas in jure statutas potest competens remedium aut sufficiens adhiberi.

Quamobrem convenit sanctorum patrum constitutionibus generalium conciliorum provincialiumque canonibus, & fratrum coepiscoporum nostrorum statutis synodaicis sic perversorum coarctari malitias, ut appe- C titus noxii honestatis debitæ limites non excedant, & inde magis ac magis christiana professio liberius salutaribus proficiat incrementis.

Sane quoniam multorum conciliorum statuta salubria a nostris prædecessoribus edita non sunt, sicut decet, & fieri debuit, hactenus observata, propter quod in contemptum & oblivionem aliqua devenerunt, quædam vero mutationem, vel reformationem propter varium decursum temporis nunc inducunt; cum beato Augustino testante, omnia debeant suis temporibus convenire, ideoque nos Henricus divina miseratione sanctæ primæ Lugduni ecclesiæ archiepiscopus, D necessarium fore prævidimus conciliorum prædictorum statuta a nostris prædecessoribus edita renovare, quasdam pœnas ad eorum observationem adjicendo, & quædam alia statuendo quibus vita delinquentium arceatur. Auctoritate igitur præsentis concilii unanimique consilio & assensu fratrum nostrorum suffraganeorum præsentium, videlicet domini Bartholomei Dei gratia episcopi Eduensis: domini Nicolai eadem gratia episcopi Matisconensis, domini Guillelmi eadem gratia episcopi Cabilonensis, & domini Simonis de Huxeria archidiaconi Divionensis in ecclesia Lingonensi procuratoris, & excusatoris domini Joannis miseratione E divina episcopi Lingonensis absentis, & dilectorum nostrorum filiorum abbatum Atanatensis Lugduni, insulæ Barbaræ, Saviniacensis, Bellæ-villæ, Cassaniæ, de Oyniagco, sancti Stephani Divionensis, Molesionensis, & sancti Sequani, & procuratorum capitulorum ecclesiarum cathedralium, collegiatarum, conventualium nostræ provinciæ Lugduni, consilio & voluntate concordi statuimus & ordinamus, quod antiqua prædecessorum nostrorum concilia in præsenti concilio alias renovata, nec non de novo edita in eodem firmiter & inviolabiter observentur; verum quia injuriatur memoriæ frequenter oblivio, prudentium cautela edocuit adversus oblivionis dispendium scripturæ suffragio providere; quapropter ne aliqui de cætero prætextu oblivionis, vel ignorantiæ se valeant excusare, statuta prædecessorum nostrorum cum quibusdam aliis per nos editis recolligi fecimus, & ipsa in præsentia cleri & populi in dicto concilio astantis in eodem sacro concilio publicamus, & sub certo tenore infra scripto conscribi statuimus; et ipsa bulla nostra & sigillis dictorum fratrum nostrorum ad æternam rei memoriam roborari statuimus. In primis igitur ad pronunciationem & declarationem statutorum in hoc provinciali concilio renovatorum ac editorum sic providimus inchoandum, declarantes, profitentes, & protestantes expresse quod prædicta statuta in toto, vel in parte juribus, bonis usibus, & consuetudinibus decani Lugduni ecclesiæ præsentis & consentientis dictis declarationi, professioni, & protestationi pro se & successoribus suis in dicta ecclesia lugdunensi & bonis usibus, juribus, & consuetudinibus dictæ Lugdunensis ecclesiæ, & ejus capituli: & quarumcumque personarum ecclesiasticarum de dictæ Lugdunensis ecclesiæ corpore existentium, & aliorum capitulorum Lugdunensis provinciæ nolumus derogare.

RUBRICA.

De Missa pro pace & bono statu terræ & ecclesiæ celebranda.

Cum juxta scripturæ testimonium, qui pro alio orat, pro se ipso Dominum interpellat, multum valet deprecatio justi assidua apud Deum, eo quod oculi Domini super justos, & aures ejus ad preces eorum respiciunt, pia deliberatione duximus statuendum, quod in qualibet septimana in unaquaque ecclesia civitatis & dioecesis ac provinciæ Lugdunensis una missa de Beata Maria, vel de sancto Spiritu aliqua competenti die pro pace & tranquillitate ac bono statu summi pontificis, & sanctæ Romanæ & universalis ecclesiæ conservando, aut inimicis ejus ad correctionem, & poenitentiam convertendis solemniter celebretur. Venientes autem ad missam & eam audientes viginti dierum indulgentiam consequantur.

De

ANNO CHRISTI 1299.

RUBRICA.

De prælatis quod mutuum auxilium sibi præstent.

Statuimus & ordinamus ut prælati provinciæ Lugduni mutuum consilium & auxilium sibi præstent pro sententiis & bono statu ecclesiæ conservandis.

RUBRICA.

De Judæis quod aliquod signum portent, per quod possint a christianis discerni.

Cum ex eo quod Judæi aliquod signum patenter non portant, per quod Judæi sunt, a Christianis valeant reprehendi, quam plura possint, prout pro certo comperimus, inimica Christianæ fidei perpetrari; ideoque provide atque consulte statuimus, ut Judæi in quocunque loco nostræ dioecesis & provinciæ commorantes in superiori veste quam gestant & gestabunt in antea aliquod signum portent de panno vel tela consutum ita magnum & coloris dissimilis in veste superiori in qua debeat consui ut possint videri & cognosci. Prohibemus insuper ne teneant christianos nutricios & nutrices: carnes autem pro Judæis occisas nullus vendat fidelibus christianis.

Obviantes autem Judæi Cruci, sive corpori Christi, vel penitus se recludant, vel cum festinantia recedant, aut reverentiam cum humilitate exhibeant Salvatori.

Præterea ecclesiis in quarum parochiis Judæi commorantur, satisfaciant pro decimis & oblationibus de domibus & possessionibus, quas noscuntur in ipsis parochiis possidere.

Si vero Judæi contra præmissa fecerint, vel aliquod eorundem, eis christianorum participatio denegetur, & christiani ab eorum participatione abstinere nolentes, per censuram ecclesiasticam compellantur, donec satisfecerint de præmissis.

Insuper juxta statuta generalis concilii monemus & moneri præcipimus omnes principes, barones Castellanos, & alios Dominos seculares & quorumlibet eorum vices gerentes existentes in diœcesi & provincia Lugduni, ne Judæos præferant in quibuscumque publicis officiis Christianis; et si qui jam sunt præpositi, locorum domini eos studeant removere, alioquin contra eos per diœcesanum, in cujus diœcesi hæc contingent, auctoritate præsentis concilii per excommunicationis sententiam procedatur, & alias prout providendum noverit, expedire.

De Perjuriis.

Cum per reatum perjurii non solum iis qui perjurant, imo etiam pluribus aliis damna frequenter irrogari contingat, & sint nonnulli qui illud crimen incurrere non formidant. Non attendentes, vel forsitan ignorantes quam sit difficile atque grave, & quot sunt pœnæ contra perjuros editæ per legitimas & canonicas sanctiones, Statuimus ut presbyteri curam animarum habentes in ecclesiis suis semel in quolibet mense præsente populo, aliquo festivo vel dominico die denuncient publice, ac exponant quod perjuri sunt infames & a perhibendo testimonio, & omni actu legitimo repellendi, & quod non sunt digni ecclesias regere; nec inter probos homines computandi, nec modo aliquo admittendi, & hæc fiant ne prætextu ignorantiæ aliqui occasionem habeant pejerandi: convicti vero de perjurio vel confessi, per dioecesanum suum nihilominus puniantur secundum quod pejerantis qualitas id exposuerit, ut metu poenæ a similibus arceantur.

De machinantibus contra excommunicatores; & contra excommunicationum sententias proferentes, vel nunciantes, & contra eos & eorum parentes ad quorum instantiam proferuntur.

Plerumque contingit, quod quidam excommunicati, vel eorum domini, vel amici, quædam statuta faciunt, præcepta, seu banna contra excommunicatores seu denunciatores excommunicationum prolatarum contra eos, vel eorum parentes, ad quorum sunt instantiam promulgatæ, vel bona capiunt, vel capi faciunt, quod est a disciplina ecclesiastica alienum, cum hæc fiant in exclusionem clavium ecclesiæ, quas nituntur infringere malitia exquisita. Et licet tales nisi infra octo dies resipuerint, incidant in excommunicationis sententiam ipso facto, a qua si per duos menses eam sustinuerint, non possint nisi a Domino papa absolutionis beneficium obtinere, juxta tenorem constitutionis editæ D. Gregorio papa X. in concilio Lugduni; quia tamen illam constitutionem contemnunt, & nervum nituntur corrumpere ecclesiasticæ disciplinæ, & mucronem ecclesiæ hebetare, statuimus præsente sacro concilio approbante; quod quicunque statutum, bannum, præceptum, interdictum furni, molendini, ignis, aquæ seu itinerum aut commerciorum quoruncumque seu mandatum fecerint supra prædictis apertum, vel occultum contra excommunicatores, vel excommunicationem denunciantes, vel contra eos vel eorum parentes, ad quorum instantiam sunt sententiæ ipsæ latæ, vel bona ceperint, seu capi fecerint eorundem, nisi infra octo dies revocaverint cum effectu, quod fecerint occasione prædicta quocunque quæsito colore, auctoritate præsentis concilii, excommunicati publice nuncientur per dioecesim in qua noscuntur taliter excessisse: et nisi post denunciationem infra decem dies excessum suum curaverint revocare, denuncientur excommunicati per totam provinciam Lugdunensem: & si sint domini terrarum, vel rectores earum, in earundem terris quamdiu ibi fuerint, cessetur a divinis, in quibus dicti excessus, vel aliquis eorum fuerit perpetratus, juxta tenorem constitutionis domini Bonifacii papæ VIII. sine dissimulatione qualibet, donec passis injuriam & ecclesiis satisfecerint competenter auctoritate præ-

ANNO CHRISTI 1299.

præsentis concilii præcipientes insuper omnibus prælatis nostræ provinciæ jurisdictionem habentibus ordinariam, quod ad causarum cognitionem, quod cum a dioecesano in cujus dioeceſi excessus hujusmodi fuerit perpetratus extiterint, requisiti, dictos malefactores excommunicatos denuncient & evitent, & denunciari præcipiant a suis subditis capellanis & hoc medicinabile statutum studeant observare.

De excommunicatis ad officia publica non assumendis.

Generaliter statuimus, quod publice excommunicati & denunciati ad aliqua publica officia, utputa Bailliviam, Castellaniam, præposituram, vel ad aliqua alia majora vel minora officia non assumantur per aliquem in dioecesi, vel provincia Lugdunensi, & nulla sententia lata per eos sive eorum auctoritate. Ipsi, & qui tales assumpserint, & moniti eos non removerint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant. Adiicientes insuper, ut quicunque excommunicatos publice semel aut pluries in ecclesia seu ecclesiis denunciatos scienter elegerint, vel assumpserint ad aliquod publicum officium exercendum, sententiæ interdicti subjaceant ipso facto.

Idem per omnia statuentes, si qui post assumptum officium etiam in prædictam excommunicationis sententiam inciderint, & dum certificati eos ab officio infra decem dierum spatium moniti non duxerint amovendos.

De Laicis diu sustinentibus sententiam excommunicationis.

Præterea sunt nonnulli excommunicationis sententiam contemnentes, & quantum in eis est nervum ecclesiasticum corrumpentes qui non timent diutius in excommunicatione jacere, dicentes quod ita sapide comedunt, atque bibunt, & ita bene fructificant agri sui, ac si nulla essent excommunicatione ligati.

Cum igitur ista & his similia non careant scrupulo hæreticæ pravitatis, ne per sua prava exempla alios in devia mortis impellant, statuimus, ut quicunque excommunicatus fuerit, si per annum post denunciationem in excommunicatione permanserit, cum jam præsumi possit, quod in eo malitia invalescit, dominus in cujus consistit territorio vel ejus vices gerentes per ejus dioecesanum, vel officialem ejus, legitime moneantur, quod ipsum infra decem dies ad unitatem ecclesiæ redire compellat per captionem corporis vel bonorum.

Quod si dominus, vel ejus vices gerentes per dictos decem dies a die monitionis factæ distulerit adimplere, cum non careat scrupulo societatis occultæ, qui dum potest desinit tanto facinori obviare, ipse dominus & ejus vices gerens auctoritate præsentis concilii excommunicationis sententia astringatur: et si hanc sententiam per alios decem dies sustinuerint, & in protervitate perseveraverint, per dioecesanum loci, vel ejus officialem contra utrumque sententia auctoritate hujus concilii aggravetur: Et si nec sic resipuerint, & aggravationem per alios decem dies sustinuerint, castrum vel villa ipsius domini ubi excommunicatus moratur, supponatur ecclesiastico interdicto: Et si adhuc non venerint ad emendam, si per quadraginta dies latam interdicti sententiam in terra sua sustinuerint animo nequiter indurato, contra eos & terram eorum gravior ecclesiastica exerceatur censura, prout dioecesano videbitur expedire, vel officiali suo de ipsius diocesani concilio primitus requisito pariter & obtento.

De iis qui ingrediuntur ecclesiam excommunicatione ligati.

Quoniam sunt aliqui qui licet per excommunicationem vel interdictum a Corpore Christi, quod est ecclesia sint remoti, quandam devotionem fingentes in contemptum sententiæ vel sententiam proferentis, seu sacerdotis eandem sententiam publicantis, ingerunt se divinis, & ecclesias intrant, vel se scienter exhibent conspectui Sacerdotum, dum officia celebrantur divina, sic divinum Officium perturbantes, cum in eorum præsentia sacerdotes non possint nec debeant celebrare, nec etiam cæteri non excommunicati debeant ipsis præsentibus in ecclesia remanere quando divina officia celebrantur; cum igitur tales deberent potius excommunicationem humiliter sustinere, & esse extra ecclesiam, ne ex suo contemptu amplius ligarentur, quam se ingerere cum animæ detrimento.

Statuimus, ut quicunque ausu temerario Dei timore postposito præsumpserit taliter divinum officium perturbare, iterum auctoritate præsentis concilii se noverit alia excommunicationis sententia irretitum, si requisitus per capellanum, vel ejus mandatum statim non exierit de ecclesia patienter, nec ab ipsa sententia ibi per dioecesanum, vel ejus officialem, vel auctoritate sedis apostolicæ absolvatur, & contra eum nihilominus procedatur, sententiam aggravando prout ordinario visum fuerit expedire insuper statuentes quod damna quæ sustinuerint capellani propter excommunicationis; vel interdicti sententias contra aliquos, vel eorum terras prolatas, si eorum suppetant facultates, ipsis capellanis per excommunicatos restituantur integre.

De excommunicatis qui satisfecerunt pro quo sunt excommunicati, nec tamen sunt absoluti.

Item statuimus, quod excommunicatum aliquem quantuncumque constet, quod satisfecerit de hoc, pro quo fuerit in eum sententia promulgata, nullus eum præsumat absolvere, vel pro absoluto habere vel mortuum tradere ecclesiasticæ sepulturæ, nisi a prælato suo, vel ejus officiali, vel alio a quo sententia emanaverit licentiam habeat specialem.

Qui

Anno Christi 1299.

Qui vero contra fecerit absolvendo excepto mortis articulo, in quo casu potest quilibet presbyter absolvere, sed non sine dioecesani, vel ejus officialis licentia tradere ecclesiasticæ sepulturæ, excommunicationis sententiam auctoritate præsentis concilii se noverit incursurum.

De corporibus defunctorum extra ecclesiam non portandis.

Etiam statuimus, quod corpora defunctorum in cimiteriis ecclesiarum parochialium inhumentur, nisi incontinenti sine aliquo strepitu judicii fides fiat sacerdoti parrochiali summaria quod alibi elegerint sepeliri.

Si qui autem regularis, vel sæcularis aliter ad aliam ecclesiam, vel cimiterium corpus portare præsumpserit, antequam de electione sepulturæ habita fuerit certitudo, omni emolumento in testamento defuncti & taliter sepulti sibi relicto careat, & illud parochiali ecclesiæ applicetur, & nihilominus ad expensas suas teneatur restituere corpus proprio sacerdoti cum omni emolumento, quod ejus occasione habuit infra octo dies postquam super hoc fuerit specialiter requisitus; quod si non fecerit, ex tunc auctoritate præsentis concilii noverit sibi ingressum ecclesiæ interdictum usque ad satisfactionem condignam.

Insuper statuentes, quod corpora defunctorum qui elegrint alibi sepeliri primo portentur ad parochialem ecclesiam, & ibi una missa vel aliqua statio pro defuncti anima celebretur.

De ponentibus insidias episcopis vel prælatis, & conspirantibus contra eos.

In tantum seduxit aliquos maligni hostis perfidia qui contra proprios episcopos vel prælatos parare seu ponere insidias, aut conjurationes, vel conspirationes facere moliuntur.

Cujus criminis sævitia non solum inter christicolas abominabilis & execrabilis judicatur, sed & inter hæreticos & gentiles est etiam ab extraneis & sæcularibus legibus interdicta. Idcirco hujus criminis reos non solum ecclesiasticæ, sed etiam seculares leges damnant, & non tantum agentes, sed & consensum, consilium, & auxilium impendentes: quamobrem præsentis auctoritate concilij exterminare crimen tam detestabile cupientes.

Generaliter statuimus, ut si clerici seculares, vel regulares seu laici præsumptione damnabili prælato alicui insidias præsumpserunt seu ponere ad capiendam personam, vel bona ipsius, vel suam familiam deprædandam, conjurationem vel conspirationem fecerint contra eos, excommunicationi subjaceant ipso facto, licet sua damnabilis præsumptio ad effectum minime sit producta: et si tam detestabili & horribili crimine convincantur, si regulares fuerint vel seculares clerici in quocunque gradu vel ordine constituti, etiam quicunque laici, excommunicationis sententiam ipso facto incurrant, præter pœnas contra tales a jure statutas.

De testamentis presbyterorum.

Licet secundum canonicas sanctiones bona quæcunque intuitu ecclesiæ acquisita non sint ad personas alias transferenda, sed debeant apud ecclesiam cujus intuita acquisita sunt, remanere, non tamen est improbandæ consuetudinis, imo statutis canonicis approbatæ, quod presbyteri, ceterique ecclesiarum seculares rectores, qui ætatem suam in suis ecclesiis transegerunt, in ipsis virtutum domino famulantes, de aliquibus bonis ipsarum ecclesiarum, quarum regimen tenuerunt, possint disponere & testari, præsertim in iis quæ noscuntur ad pietatem & misericordiam pertinere: igitur sacro præsente approbante concilio, duximus statuendum quod de bonis mobilibus & se moventibus duntaxat, quæ sine intuitu ecclesiæ acquisierunt, vel alio justo modo antequam ecclesias adepti essent, vel postea, libris & ornamentis ecclesiasticis exceptis, & etiam de immobilibus antequam adepti essent ecclesias acquisitis, possint ipsi presbyteri & rectores sæculares sua condere testamenta, seu alias ultimas voluntates, in quibus pro animarum suarum remedio aliquibus Christi pauperibus, seu suis servitoribus pro remuneratione suorum servitorum tam præsentium quam etiam transactorum, sive sint consanguinei, sive sint extranei, vel propinqui de bonis prædictis mobilibus, & de moventibus possint relinquere & legare, hoc adhibito moderamine, quod in ecclesiis quas rexerunt tantum de bonis mobilibus dimittere teneantur quod successor cum necessariis servitoribus ecclesiæ & personæ ipsius usque ad novos fructus valeat sustentari, si ad hoc suppetant facultates, computatis fructibus qui provenient in ecclesia, vel occasione ecclesiæ, durante tempore ante dicto.

Sane bona immobilia prætextu ecclesiæ acquisita statuimus debere penes ecclesiam jure perpetuo remanere, & de utensilibus quæ tempore mortis suæ habebat in parochia, prout ordinario, consideratis iis quæ consideranda sunt, visum fuerit expedire.

RUBRICA.

De contendentibus super beneficiis ecclesiasticis, qui omissis jurisdictionibus ecclesiasticis ad arma & rixas veniunt.

Ad hoc cum jam perniciose molitum sit in pluribus partibus dioecesis & provinciæ Lugdunensis non solum apud sæculares, sed apud monachos, & alios regulares, ut cum super beneficiis ecclesiasticis quæstiones inter aliquos oriuntur, qui relictis & contemptis ecclesiasticis judicibus, ad quos solos cognitio & definitio talium noscitur pertinere, statim ad arma concurrunt, parentum & amicorum suorum impetu & violentia prioratus, ecclesias, vel alia beneficia ecclesiastica per violentiam occupantes, armis & armatis hominibus minantes eosdem, sed ex inde mutuo prout prævalent plerumque

cum

ANNO CHRISTI 1299.

cum effusione, sanguinis nonnunquam vero cum homicidiis expellentes propter innumerabilia insurrexerunt, & adhuc frequenter insurgunt scandala & plurima sequuntur corporum & animarum pericula, & ruinæ: circa quæ provisum est per dictum Bonifacium papam VIII. ut hujusmodi violenti eo ipso quod per violentiam aliquod ecclesiasticum beneficium occupant, jus, si quod eis in beneficiis taliter occupatis, vel ad ea forsitan competebat, amittant.

Nos volentes provisioni poenam adjicere, statuimus quod si talis violentus per dioecesanum requisitus & monitus, a tali occupatione & violentia desistere noluerit, excommunicationis sententiæ subjaceat ipso facto, & per totam denuncietur excommunicatus dioecesim: et si perseveret in sua malitia, per totam provinciam Lugdunensem, nullatenus in ea provincia, si sententiam per tres menses sustinuerit de duobus annis postquam absolutus fuerit beneficium ecclesiasticum obtenturus.

De abusoribus litterarum domini nostri papæ.

Sunt quamplures personæ ecclesiasticæ tam regulares quam sæculares & laici, qui litteris domini papæ vel ejus legatorum nequiter abutuntur; idcirco auctoritate præsentis concilii excommunicamus omnes illos qui literas suo nomine a sede apostolica, vel ejus legatis obtentas aliis ejusdem nominis ad abutendum tradunt, & eos qui eas recipiunt tali modo; Item illos qui ad loca æquivoca aliquem seu aliquos citari faciunt, ut fraudulenter & malitiose vexent & decipiant quos citant in laboribus & expensis. Item omnes illos qui super uno & eodem negotio coram diversis judicibus aliquem faciunt evocari. Item omnes illos qui literas apostolicas vel ejusdem legatorum ad futuras trahunt controversias quæ nondum fuerant tempore impetrationis exortæ; Item omnes illos, qui per literas ea quæ de bonis pro suorum prioratuum dignitate personatu vel ecclesia, seu alio beneficio ecclesiastico impetratas ad instantiam aliquorum alios citari faciunt, cum quibus ipsi ratione prædictorum prioratus, dignitatis, personatus ecclesiæ seu beneficii quorum nomine sunt litteræ impetratæ, non habent aliquid quæstionis.

De illis qui literam extendunt scienter & malitiose & de litera post iter arreptum & ea prædicto modo abutentibus idem per omnia statuentes, nec non de omnibus qui per quascunque litteras apostolicas, vel legatorum sedis apostolicæ citari aliquos faciunt, contra quos non habent aliquid quæstionis.

Si quis vero super rebus ad dotem spectantibus literas apostolicas impetraverit, & illarum auctoritate aliquem vel aliquos cum quibus ratione dotis non habet aliquid quæstionis, fecerit scienter & malitiose ut supra fatigari, auctoritate præsentis concilii eadem excommunicationis sententia qua superius noverit se ligatum.

De illis vero qui falso esse cruce signatos asserunt, cum non sint, & sic tanquam cruce signati literas apostolicas impetrant per quas aliquos fatigant laboribus & expensis, item de illis qui privilegium cruce signatorum impetrant sub illa forma postquam iter arripuerint transmarinum, & ante iter arreptum per illud privilegium impetrant aliqos fatigari ipsis litteris scienter taliter abutendo, præsente approbante concilio, idem per omnia statuentes, videlicet, quod eadem sint excommunicationis ligati sententia, & aliis pœnis a jure statutis nihilominus infligendis: hoc autem contra abusuros litterarum sedis apostolicæ & legatorum ejusdem auctoritate presentis provincialis concilii statuimus, ejusdem sedis apostolicæ & legatorum ejus auctoritate in omnibus semper salva, statuentes nihilominus quod prædicti abusores per diœcesis episcopum prout justum fuerit, puniantur eodem modo qui consensum, consilium, vel auxilium seu assensum scienter præbuerint in hoc facto, singuli quidem episcopi per se vel per deputatos ab eis inquisitionem super iis faciant diligentem & puniant quos invenerint reos esse, & eos compellant satisfacere indebite fatigatis.

RUBRICA.

De iis qui prætextu officiorum sæcularium quæ gerunt pro dominis temporalibus capiunt ecclesiasticas personas.

Cum nonnunquam domini aliqui temporales vicarii, præpositi, baillivi, castellani, & alii sæcularium curiarum officiis variis inservientes diversis officiorum nominibus nuncupati, auctoritate propria manus temerarias passim & indifferenter ad capiendum clericos aliasque personas ecclesiasticas incurialiter & modo quo possunt turpius ad majorem confusionem ecclesiæ atque cleri extendere non verentur; quin imo ipsos mancipant carceribus, ac ibidem nonnunquam ut excessus suos palliare possint, eos ibi totaliter radi faciunt, ut possint confringere eos clericos non fuisse, vel non esse in possessione clericatus, seu quasi in enervationem ecclesiasticæ libertatis, prohibemus districte ne a quoquam talia de cætero attententur, alioquin contraria facientes, sive sint laici sive ecclesiasticæ personæ, regulares, vel sæculares, hanc nostram excommunicationis sententiam quam auctoritate præsentis concilii in iis scriptis ferimus, incurrere volumus ipso facto, nisi forte in eo duntaxat casu cum eos adhuc flagrante crimine capi contingeret, cum de ipsorum fuga verisimiliter, timeretur, & quam citius commode poterunt ad curiam episcopalem duxerint & restituerint sine fraude. Si vero de nocte tales ceperint, in crastinum teneantur ultro sine aliqua requisitione & sine retentione alicujus seu aliquorum, bonorum mobilium ipsius, & sine læsione personæ reddere curiæ supra dictæ, nec eis liceat aliquid a captis hujus dono vel gratia sub colore;

ANNO CHRISTI 1299.

lore aliquo extorquere, nec etiam recipere gratis data, contraria aliqua consuetudine quæ potius corruptela censenda est, non obstante, & si aliqua habuerint ea integraliter restituere teneantur, quin imo si injuste eos cepisse inveniantur, sive aliter eos læsisse modo aliquo in personis, tandiu excommunicati publice nuncientur, donec læsis & ecclesiæ super iis ad ordinarii arbitrium emendam fecerint competentem.

Quod si in castris vel villis captionem clericorum contingat fieri, adducant ipsos ad episcopalem curiam, vel transmittant quam citius sub fida custodia cum expensis ipsius curiæ moderatis: Et si secus egerint vel in fraudem seu odium super hoc aliquid attentaverint, eadem qua supra sententia involvantur, & nihilominus denuntientur excommunicati a canone donec meruerint absolutionis beneficium obtinere, & in villa, castro vel civitate seu loco in quibus vel quorum districtu aliter quam prædictum est detinuerint clericos, cessetur a divinis, servata circa celebrationem divinorum forma constitutionis domini Bonifacii papæ VIII. præter pœnitentias morientium & baptismata parvulorum.

De judicibus sæcularibus qui prohibent subditos suos ad judicem ecclesiasticum appellare.

Mulcta quandoque indicta, vel modis aliis, domini sæculares, vel eorum judices præpositi, seu Baillivi, castellani, vel eorum officiales aliqui, aggravantibus vel sententiis ab eis latis, super rebus ad feudum spectantibus ecclesiæ, ad judicem ecclesiasticum, a quo tenentur in feudum, impediunt appellationem prosequi interjectam. Sic jus & jurisdictionem Domini & judicis ecclesiastici perturbantes. Nos vero evidentem eorum malitiam perstringere affectantes, prohibemus ne post editam & publicatam presentem constitutionem presumant talia attentare, alioquin excommunicationis sententiæ se noverint subjacere: quæ tamdiu inviolabiliter observetur, publicetur & etiam aggravetur, donec reatum proprium confitentes, emendam fecerint competentem, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

De recognitione feudorum & rerum quæ tenentur ab ecclesia facienda, & servitiorum pro rebus ecclesiæ debitorum.

De clericis, religiosis & laicis nobilibus, & ignobilibus qui feuda vel res aliquas tenent ab ecclesiis, statuimus, vt ea & eas, ac servitia quæ pro eis debent ecclesiis quam citius poterunt recognoscant personis quæ ipsis præsunt ecclesiis, vel aliis de mandato ipsarum & usagia faciant eorundem.

Si vero aliquis scienter feuda ipsa & res quæ ab ecclesia tenet, & usagia, atque servitia quæ pro ipsis debentur celaverit, & infra annum & diem homagium & usagia facere, & servitia pro ipsis debita recognoscere recusaverit, excommunicationis sententiæ auctoritate præsentis & approbantis concilii se noverit subjacere, & nihilominus feudorum & rerum amissionem pro quibus dicta usagia & servitia debentur, poterit merito formidare; hanc autem excommunicationis sententiam si quis in eam incidit, præcipimus, solemniter publicari, & illum qui in illam inciderit excommunicatum publice nunciari, donec erga ecclesiam & prælatum, vel alium qui præest rei ecclesiasticæ pro qua prædicta debentur, fecerit id ad quod faciendum tenetur de consuetudine vel de jure; ita tamen quod quantum ad recognitionem prædictorum servitiorum illi qui ad ea tenentur antequam dictam sententiam incurrant fuerint saltem publice & generaliter in locis in quibus habitant super hoc requisiti; si vero animo indurato excommunicationis sententiam ultra tres menses præsumpserit aliquis sustinere; in casu prædicto res feudalis & per ecclesiam auferatur, & alii concedatur, qui eam teneat in feudum, & se tenere ab ecclesia recognoscat; qui vero feuda ecclesiastica intraverint, vel receperint sine consensu ecclesiarum vel prælatorum, de quorum sunt dominio, prædictis sententiis se noverint irretitos.

De iis qui cædunt in personis proprios capellanos, vel habentes dignitates, personatus, vel canonias, vel alias, incorporatos vel intitulatos in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, vel conventualibus.

Licet omnes in suos proximos delinquentes argui debeant & puniri juxta canonicas & legitimas sanctiones, in illos tamen est excercenda gravior disciplina, qui in personas ordine, gradu, officio, dignitate, aut in personatu notabiles, temerarias & sacrilegas manus iniicere non formidant, sicut in proprios parrochiales presbyteros, vel habentes in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, seu conventualibus dignitates, personatus, canonias, seu officia, vel alias, incorporatos, seu intitulatos in eis. Ea propter ut talium præsumptuosa audacia refrænetur, & modo debito puniatur, sacro præsente approbanteque concilio, statuimus quod si quis citra auctoritatem sui episcopi de cætero, inimico homine suadente, in hujusmodi personas manus violentas iniicere præsumpserit, interficiendo, mutilando, vulnerando, seu graviter verberando, capiendo, vel captas tenendo, tam ipse violentus quam ei præstantes in hujus violentia consilium, vel consensum quemcunque, vel aliquis de genere eorundem in ascendenti vel descendenti linea, usque ad quartum gradum non possint recipi ad aliquem gradum, statum, vel ordinem in ecclesia, vel monasterio, de qua vel quo extabit persona læsa, & si persona læsa Sacerdos parrochialis vel curatus fuerit, non possit sic lædens eum in aliquo loco civitatis, diœcesis, aut provinciæ Lugdunensis aliquod ecclesiasticum beneficium assequi, nisi prius facta competenti emenda tam læsæ personæ quam ecclesiæ cujus persona læsa fuerit, quam etiam loci ordinario talis & tanta, quam aliis excedentibus vel excedere volentibus esse possit, ut a suis resipiscant insolentiis in exemplum: Et

ANNO CHRISTI 1299.

Et si talis excedens actu, consilio, vel consensu beneficium aliquod teneat in diœcesi in qua ecclesia sita fuerit, cujus personam sic lædere contigerit, ut dictum est, nisi reatum suum infra mensem computandum a die illatæ injuriæ emendare procuraverit cum effectu, illis quibus juxta præmissa ipsam faciendam decrevimus, eo ipso sit illo beneficio præsentis concilii auctoritate privatus.

RUBRICA.

De sacerdotibus clericis, & laicis qui generale pluribus modis violant interdictum.

Sunt quidem quamplures versutiis & dolosis machinationibus intendentes & dediti, qui illud quod ad remedium salubre consulte provisum est & statutum, ad noxam & perniciem retorquere nituntur: nam cum contingit aliquando quod aliqua civitas, castrum seu villa ex aliqua causa quam sufficienti esse prima facie præsumimus, generali & ecclesiastico supponitur interdicto, aliqui de ipso loco interdicto, vel ejus suburbio seu continentibus ædificiis existentes, sub devotionis prætextu quam se habere simulant, vel alia illicita intentione quacunque exhortantur, sollicitant & requirunt, vel precibus seu muneribus, terroribus, promissionibus, sive minis quosdam sacerdotes & clericos alliciunt & inducunt ad celebrandum secrete missas, vel alia divina officia facienda, & sacramentum pœnitentiæ, in casibus non permissis a jure, matrimonii benedictiones nubentium, & alia sacramenta ecclesiastica ministranda, quorum pravis & inquis persuasionibus inventione nefandissima & corrupta receptis muneribus, vel promissis, vel sub spe habendi in posterum dicti maledicti presbyteri & clerici occultatis vultibus ne cognosci valeant, & obtenebratis, sub monstri larvarum specie obediunt in prædictis & quolibet seu aliquo prædictorum officio sacerdotali vel clericali nequiter abutendo, & nervum disciplinæ ecclesiasticæ corrumpendo, necnon divina ministeria quæ purgatoria cunctorum contagiorum existunt in recte celebrantibus & recipientibus, atque audientibus, quantum in eis est contaminando, & etiam prophanando, quæ siquidem committendo fiunt qui nequam fuerant nequiores. Nam sententia propter quam promulgatum est interdictum quo medicinabilis esset, si modo debito, servaretur, & mortalis efficitur, dum per prædictos abusus, vel alios vertitur in contemptum, & nihilominus personæ ecclesiasticæ talia quæ dicta sunt committentes quo ad celebrationem missarum & divinorum officiorum in eis committendis præbentes auxilium, consilium, vel consensum, irregularitatis laqueo se involvunt, a quo nisi per summum pontificem liberari non possunt, juxta sacrorum canonum sanctiones.

Verum cum a multis non advertentibus aciem interioris oculi ad salutem, nec ad observationem canonum prædictorum frequenter perpetrantur excessus prædicti, & sic pluribus in malitia tanta crescentibus, necesse habeamus dictos canones majorum pœnarum adjectione juvare, ideoque præsentis auctoritate concilii omnes & singulos civitatis, dioecesis & provinciæ Lugdunensis qui de cætero exhortando, solicitando, vel excitando modo aliquo sacerdotes, vel clericos ad talia, vel similia præsumenda quæ dicta sunt, nec non omnes audientes & recipientes ab eis divina officia, vel ecclesiastica aliqua sacramenta in loco interdicto, vel ejus suburbiis, aut continentibus ædificiis, vel alibi; si propter culpam, vel delictum habitantium in loco interdicto sententiam interdicti lata fuerit, auctoritate hujus sacri concilii excommunicationis sententia innodamus, nec non presbyteros & clericos qui inveniuntur de cætero fore culpabiles in prædictis, vel aliquo eorundem a qua non possint absolvi aliqui prædictorum nisi a dioecesano episcopo competenti satisfactione præmissa, omnibus qui ex prædictis excessibus inveniantur gravati, seu quorum interest, sicut sunt illi qui tulerunt sententias, & illi ad quorum instantiam prolatæ sunt, & sacerdotes parrochiales; citra quam satisfactionem absolutio præstita de facto nullius penitus sit momenti, & ut sacerdotes & clerici a talibus enormibus excessibus de cætero arceantur, statuimus ut si quis de cætero talia vel similia attentare præsumpserit, eo ipso beneficio ecclesiastico si quod obtinet in civitate, dioecesi, vel provincia Lugdunensi, sit præsentis concilii auctoritate quam contempserit, privatus omnino; si vero beneficium non habeat, ad obtinendum beneficium de cætero aliquod ecclesiasticum in civitate, diœcesi, vel provincia supradictis habeatur, & sit perpetuo prorsus inhabilis & indignus, adeo quod cum eo non possit circa amissum beneficium rehabendum, vel circa acquirendum aliquod, nisi per summum pontificem, vel alium qui potestatem super hoc habeat, dispensatione prius obtenta super irregularitate, & super aliis sententiis præmissa satisfactione, ut dictum est absolutione obtenta, modo aliquo dispensari.

RUBRICA.

De clericis qui cum unicis virginibus contraxerunt.

Cum quidam Domini temporales, vel eorum vices gerentes invidentes constitutioni cuidam nuper editæ a domino Bonifacio papa VIII. quæ incipit, *clerici qui cum unicis & Virginibus contraxerunt*, situatæ *in sexto libro decretalium* a dicto domino Bonifacio summo pontifice, compilatæ sub titulo *de clericis conjugatis*, imponant collectas & taillias clericis, qui cum unicis & virginibus matrimonialiter sunt conjuncti, pro personis & rebus eorum, seu aliquo eorundem, necnon pedagia seu alias exactiones quascunque & impositiones factas dictis clericis super prædictis exigunt & extorquent ab eis, quando nolunt eas solvere sponte sua, compellendo eos per bonorum suorum captionem, arrestationem vel saisinam, seu aliis exquisitis modis, licet aliqui tales clerici de speciali consuetudine in quibusdam partibus super talibus consueverint ante edictio-

ANNO CHRISTI 1299.

ctionem dictæ constitutionis immunitatem habere, & sibi præscripserint libertatem, non attendentes prudenter prout deberent dicti domini temporales, vel eorum vices gerentes, dictum dominum papam Bonifacium nolentem juri alicujus detrahere, quandam aliam edidisse constitutionem situatam *eodem sexto libro decretalium*, sub titulo *de constitutionibus*, qua cavetur quod licet Romanus pontifex qui jura tuetur, quæ omnia in scrinio pectoris sui censeatur habere, constitutionem posteriorem condendo, priorem, quamvis de ipsa mentionem non faciat, revocare noscatur; quia tamen locorum & personarum singularium consuetudines cum sint facti, & in facto consistant potest probabiliter ignorare, ipsis, dum tamen sint rationabilia, per constitutionem ab ipso Romano pontifice noviter editam, nisi expresse caveatur in ipsa non intelligitur in aliquo derogari. Nos dictam consuetudinem in locis in quibus ipsam constiterit esse præscriptam legitime rationabilem reputantes, utpote clericorum libertatis amicam, sacro præsente & approbante concilio statuimus quod ad dictam consuetudinem observandam per locorum ordinarios, monitione præmissa, compellantur per censuram ecclesiasticam dicti domini temporales, & eorum vices gerentes quoad clericos clericaliter viventes, & clericalem deferentes habitum & tonsuram, quoad onera imponenda pro personis eorum; Et si pro talibus oneribus eos pignorari contingat, vel eorum res aut bona arrestari, modo aliquo saisiri, vel capi in locis in quibus dicta pignora vel res arrestatæ, captæ, vel saisitæ fuerint, vel pignorantes, capientes, saisientes vel arrestantes, vel eis auctoritatem, mandatum, consilium, vel consensum præstantes, præsentes fuerint, postquam super hoc legitime constiterit, cessetur penitus a divinis.

Etiam cum excommunicati sint juris beneficio & inhabiles ad beneficium ecclesiasticum obtinendum, diligenti deliberatione præhabita statuimus quod quicunque cujuscunque conditionis existat, religiosus, capellanus, seu alius sæcularis in diœcesi Lugdunensi, qui pertinaciter in excommunicatione ultra annum steterit continuum, beneficium suum ex tunc ipso facto se noverit perdidisse, & tunc potestatem habeat conferendi, vel etiam præsentandi is ad quem collatio seu præsentatio ejusdem antea pertinebit.

Mandatum quo omnes subditi constitutiones hujus sacri concilii in scriptis habeant & observent.

Cum universa & singula statuta in hoc sacro concilio contenta superius ediderimus, ad perversorum malitias arctius refrænandas, & ut subditorum hujus provinciæ Lugdunensis mores, & actus in melius reformentur; quia tamen non minus difficile, quam periculosum existit peccantem quemlibet in præmissis sigillatim corrigere vel monere, nec propter multorum potentiam, aut peccantium multitudinem potest fieri commode monitio specialis, ideoque præsente concilio approbante statuimus & districte mandamus ut prædicta omnia & singula in hoc sacro concilio constituta diligenter serventur, & fideliter adimpleantur, & quod omnes & singuli suffraganei, & abbates & priores conventuales abbatem proprium non habentes, omnes archidiaconi, decani, & archipresbyteri visitationem habentes in diœcesi & provincia Lugdunensi, prædicta statuta in scriptis habeant, & ea faciant in suis synodis & convocationibus, & aliis ubi viderint expedire, sæpe & sæpius publicari, ut nemo possit de cætero super eis ignorantiam allegare, ex quo publice edicta fuerint, & publice recitata. Præcipimus etiam ut inferiores ecclesiarum rectores scilicet priores & presbyteri curam animarum habentes prædicta statuta penes se habeant infra synodum hyemalem proximam, ut super iis certificare voleant dubitantes si inobedientiæ notam voluerint evitare, declarantes, profitentes, & protestantes expresse nos archiepiscopus supradictus ut supra, quod per prædicta statuta in toto vel in parte juribus, bonis usibus, privilegiis, & consuetudinibus decani & capituli Lugdunensis ecclesiæ, & quaruncunque personarum ecclesiasticarum de dictæ ecclesiæ corpore existentium, & aliorum capitulorum ecclesiarum cathedralium, collegiatarum & conventualium, civitatis & diœcesis Lugdunensis noluimus derogare. Recitata & publicata sunt prædicta omnia statuta apud Ansam, præsentibus personis superius nominatis, die veneris ante dominicam qua cantatur *Lætare Hyerusalem*. Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo nono.

AD CONCILIUM
CONSTANTIENSE GENERALE
Anno 1414. habitum.

APPENDIX.

Concilii Conſtantienſis ſententia diffinitiva de ordine ſervando in actibus publicis inter venerabiles can. reg. & monachos, confirmata per Innocentium VIII.

Evulgata eſt in opere *Scrutinium conſiliorum* ab Aug. Papienſi collecto & evulgato typis Mediolan. an. 1500.

INnocentius epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad futuram rei memoriam, proviſionis noſtræ debet provenire ſubſidio ut ſuum jus cuilibet conſervetur. Hinc eſt quod nos tenorem quarundam litterarum concilii Conſtantienſis in regiſtro ipſius concilii repertarum pro eo quod ſicut exhibita nobis ſuper pro parte dilectorum filiorum abbatis & conventus monaſterii in Crutixeligen. extra muros Conſt. ordinis S. Auguſtini petitio continebat ipſi eo indigere noſcuntur de verbo ad verbum tranſcribi, & ad ipſorum ſupplicantium inſtantiam præſentibus annotari fecimus: qui talis eſt. Sacroſancta & generalis ſynodus Conſtan. ad perpetuam rei memoriam. Rationi congruit; & convenit honeſtati: ut ea quæ de Romani pont. gratia proceſſerunt, licet tempore quo papatui præfuit literæ apoſtolicæ ſuper illis confectæ non fuerint ſuum conſequantur effectum. Sane dudum pro parte dilectorum filiorum Erhardi abbatis & conventus monaſterii Crutzeligen. extra muros Con. ordinis S. Auguſtini Baldaſari tunc Joanni papæ XXIII. expoſito: & licet ipſius ordinis regularis inſtitutio; ac ejus per apoſtolicam ſedem ſubſequens approbatio longe præcederent inſtitutionem: & etiam per eamdem ſedem factam approbationem ordinis S. Benedicti: prefatuſque abbas in abbatialis dignitatis promotione directus eccleſiæ filium Joannem abbatem monaſterii in Petri domo ultra pontem Conſt. dicti ordinis S. Benedicti, longe proceſſerit: necnon abbas pro tempore exiſtens dicti monaſterii in Crutzeligen. mitra & annulo: cæteriſque pontificalibus inſigniis & ſpeciali privilegio ſedis ejuſdem: cui non eſt in aliquo derogatum uti & gaudere ab olim conſueviſſet: quibus dictus abbas monaſterii Petri domus minime utebatur ſeu gaudebat: ac eidem abbati monaſterii in Crutzelingen. exiſtenti pro tempore ut patri abbati etiam alia plura monaſteria dicti ordinis S. Auguſtini in diverſis locis conſiſtentia ſed ejuſdem ordinis regularia inſtituta per ſedem ipſam ex certa ſententia approbata ſubeſſent, in quo eorumque perſonas degentes pro tempore in eiſdem jus ſeu ſuperioritatem viſitandi corrigendi, & puniendi haberet. Et propterea abbas & conventus prædicti necnon canonici ejuſdem monaſterii Crutzeligen. in quibuſcunque actibus ſolemnibus, necnon proceſſionibus generalibus, quæ fierent pro tempore in civitate Conſtant. ac etiam in generali concilio abbati & monachis exiſtentibus pro tempore ac conventu dicti monaſterii Petri domus præferri, atque in dignori loco ſive ordine collocari deberent. Tamen cum idem Johannes abbas & conventus monaſterii Petri domus contrarium aſſerentes jactarent ſe ex aliquibus confictis & minus validis rationibus ſe in talibus ipſis abbati canonicis, & conventui ejuſdem monaſterii in Crutzeligen fore præferendos. Quodque timebatur ex hoc inter præſentes ipſas exoriri litis jurgia & ſcandala quæ forſan de facili reparari non poſſent: ac pro parte dictorum Erhardi abbatis & conventus monaſterii Crutzeligen. eidem Baldaſari tunc papæ humiliter ſupplicato: ut præmiſſis de benignitate apoſtolica ſalubriter provideret. Idem Baldaſar tunc papa deſiderans pacem & concordiam inter abbatem & conventum ac canonicos, & monachos hujuſmodi monaſteriorum præfatorum perpetuo ſtabilire: hujuſmodi ſupplicationibus voluit & conceſſit ut V. kal. Decembris pontificatus ſui anno quinto, quod abbas exiſtens pro tempore in Crutzeligen. præfato abbati etiam pro tempore exiſtenti in Petri domo prædictorum monaſteriorum. Necnon canonici in Crutzeligen. etiam exiſtentibus pro tempore in Petri domo monaſteriorum præfatorum tam illis quam proceſſionibus hujuſmodi dicti concilii Conſtan. & quandiu illud duraret quam etiam quibuſdam aliis congregationibus, proceſſionibus, nec non actibus ſolemnibus & publicis, in quibus eos pro tempore inſimul convenire contigerit præferri; ac in locis dignoribus hujuſmodi perpetuis temporibus collocari deberent. Non obſtantibus etiam quibuſcunque privilegiis indulgentiis & literis apoſtolicis generalibus & ſpiritualibus eiſdem abbati & conventui Petri domus, ac ordinis S. Benedicti conceſſis quoruncunque tenorum exiſterent; per quæ literis dicti Baldaſaris tunc papæ, ſi ſuper his confectæ fuiſſent non expreſſa vel totaliter non inſerta, effectus earum impediri valeret quomodolibet vel differri: & de quibus quoruncunque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda eſſet in eiſdem literis mentio ſpecialis. Ne autem pro eo quod ſuper voluntate & conceſſione prefatæ literæ dicti Baldaſaris tunc papæ interim quod papatui præfuit confectæ non fuerint, prædicti abbas & conventus monaſterii in Crutzeligen. volun-

ANNO CHRISTI 1414.

luntatis & conceſſionis prædictarum fruſtretur eff:ctu: volumus & tenore preſentium decernimus quod voluntas & conceſſio prædictæ a dicta die quinto Kalen. Decembris perinde ſuum conſequantur effectum: ac ſi literæ dicti Baldaſaris tunc papæ ſuper illis ſub ipſius diei dati confectæ fuiſſent. Quandoque præſentes literæ ad probandum plene voluntatem & conceſſionem prædictas ubique ſufficiant; nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis & conſtitutionis refringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc temptare præſumpſerit, indignationis omnipotentis Dei; ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Dat. Conſt. ſextodecimo Kl. Septem. Anno a nativitate D. MCCCCXV. apoſtolica ſede vacante. Cæterum & earundem literarum tenor prædictus inſertus omnimodam rei ſeu facti certitudinem faciat: apoſtolica auctoritate decernimus; ut illud idem robur, eamque vim & eundem vigorem dictus tenor per omnia habeat quæ habent originales literæ ſupradictæ. Et eadem prorſus eidem tenori fides adhibeatur quandocunque & ubicunque ſive in judicio ſive alibi: ubi fuerit exhibitus vel oſtenſus. Et eidem tenori firmiter ſtetur in omnibus: ſicut eiſdem originalibus literis ſtaretur ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Per hoc autem nullum jus cuique de novo acquiri volumus: ſed antiquum conſervari tantummodo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtri decreti, & voluntatis infringere: vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ apud S. Petrum. Anno incarnationis dominicæ milleſimo quadringenteſimo octuageſimo nono. Quinto Kal. Maii, pontificatus noſtri anno quinto.

CON-

ANNO CHRISTI 1431.

AD CONCILIUM BASILEENSE G.

Anno 1431. habitum.

APPENDIX.

Littera missa per dominum S. Angeli domino imperatori.

Ex cod. Mediceo misit cum sequentibus V. C. D. Laurentius Mehus.

SErenissime princeps, & illustrissime domine domine mi singularissime. Post humilem recommendationem. Serenitas vestra per litteras sac. conc. de his, quæ maximis diebus cum ambassiatoribus sanctissimi D. N. papæ acta sunt, plene erit informata. Intuitu ejusdem serenitatis sacrum concilium intendit tertio citare, ac manere præfatum sanctissimum dominum nostrum papam, ut infra duos menses satisfaciat monitioni alias per literas citatorias factæ sub poena suspensionis ab omni administratione papali ipso facto. Expectabit autem, ut puto, per XV. dies, si forte ambassiatores præfati sanctissimi domini nostri, & serenitatis vestræ quos eadem serenitas vestra in litteris nuper scriptis asserit statim post coronationem venturos, plenam adhærentiam portent. Supplico eidem vestræ serenitati, ut totis viribus laborare dignetur apud præfatum dominum nostrum, ut velit consolari universalem ecclesiam in plena adhærentia huic sacro concilio per eum facienda. Si sanctitas tua hoc fecerit, erit profecto gloriosus pontifex, gratus Deo, & hominibus, & firmiter teneo, quod omnia in hoc sacro concilio disponentur ad honorem Dei, & suæ sanctitatis, & cum magna tranquillitate, & consolatione christiani populi. Missi hic interclusam quamdam formam valde honestam, quæ cedet ad magnam ipsius domini nostri utilitatem, & laudem. Dignetur, obsecro, serenitas vestra cum omni efficacia apud suam sanctitatem laborare ut litteras juxta ipsius cedulæ tenorem conficere dignetur, et eas cum omni celeritate sacro concilio transmittere. Hoc sacrum concilium quotidie copia prælatorum, & aliorum notabilium personarum Dei gratia augetur. Rescripserunt ambasiatores sacri concilii ex civitate Pragensi cum magna lætitia, jocunditate, & festivitate tam Pragæ, quam per totum regnum se fuisse receptos, & honoratos. Congregatio totius regni debuit esse in die sanctissimæ Trinitatis. Quid ibidem factum fuerit cito scietur, & id statim deducetur ad notitiam vestræ serenitatis, quam Omnipotens Deus feliciter conservare dignetur. Datum Basileæ XVIII. Junii MCCCCXXXIII. ejusdem vestræ serenitatis.

Humilis servitor cardinalis S. Angeli, apostolicæ sedis legatus.

LITTERÆ

Missæ per dominum Rothomagensem domino Sligh secretario domini imperatoris.

Ex Cod. Medic.

HOnorande magister, & amice confidentissime benignitas celsitudinis imperialis in suis ultimis mihi directis litteris scripsit, quod postquam ad suam applicui serenitatem, & in suis continuavi servitiis, bene de me conceperat, & propterea de sua intentione mihi scribebat, sicut & de illa tamquam suo fideli servitori confidenter scribere potest. In materia vero, quæ versatur inter papam, & concilium, si papa, interveniente regia intercessione, litteram scriberet adhæsionis, & pro sua securitate vellet apponere clausulas, quæ attemptata contra auctoritatem sedis apostolicæ repararent, & contentaretur, quod fieret reparatio in genere, & quod tam respectu capitis, quam singulorum membrorum daretur abolitio generalis, etiamque tam respectu capitis, quam singulorum membrorum de concilio in titulis suarum dignitatum firmarentur, ut non videantur hæc fieri respectu sui, sed generaliter pro omnibus, & mittent legatos dignos ad præsidendum, & conclusa reformatione, & aliis, pro quibus est convocatum concilium, grata habentur suo loco, & tempore. Spero, imo credo indubitanter, quod papa haberet, quod petit, & concilium haberet intentum, & concorditer omnia procederent. Alioquin dubito, quod turbetur sua sanctitas in suo statu, & titulo. Hæc scribo ut reddatur celsitudo imperialis attenta ad obtinendum puncta necessaria, quamvis multa alia a quibusdam petantur, & requirantur, & forte non sine ratione, & cum hoc, quod scriberet cardinalibus patriarchis, & aliquibus notabilibus prælatis in concilio existentibus. Alia scribenda non occurrunt. De præsenti altissimus vos conservare dignetur feliciter, & votive in longævum. Scriptum Basileæ die XIX. mensis Junii.

Jo. Rothomagen. bonus servitor totus vester.

LIT-

ANNO CHRISTI 1431. ANNO CHRISTI 1431.

LITTERA

Missa domino de Ursinis de Basilea.

Ex codice Mediceo.

REeverendissime pater, & domine mi singularissime. Post recommendationem, & desiderium obsequiale. Nosse dignetur V. R. P. quod hac die lunæ sexta septembris processus domini nostri papæ in statu, in quo erat illo die, ad supplicationem domini imperatoris continuatus fuit usque ad triginta dies incipientes a fine termini cum certis limitationibus per dominum legatum advisandis, & ceteros alios deputatos, & licet de isto recesserunt illi tres Bohemi ambasiatores Bohemorum, jam sunt octo dies, B & hodie iter accipiunt ambassiatores nostri ad Bohemiam ad dandum responsum, videlicet dominus episcopus Constantiensis, auditor domini legati natione Castellanus, & duo notabiles magistri in Theologia, unus Gallicus nomine magister martinus Bernyer decanus Turonensis, & alter Theotonicus, cujus nomen ignoro. Revera sunt notabiles, et multum litterati viri, et qui etiam fuerunt in alia ambasiata prima, et per Dei gratiam bene laborabunt ambasiatæ regum Hispaniæ, et Poloniæ, et etiam nostra Brittaniæ. Hic in brevi debent esse alia relatu digna pro præsenti non occurrunt V. R. P. referenda. Recommendo ecclesiam, et per- C sonam meam semper V. R. P. in qua tota spes mea posita est, offerens personam, et bona ad omnia possibilia V. R. P. grata, quam altissimus observare dignetur ad vota. Basileæ X. Septembris.

Per fidelem Capp. R. P. V. episcopum Leonen.

LITTERA

Domini S. Angeli missa collegio cum copia infrascripta.

Sacro collegio reverendissimorum in Christo D patrum, et dominorum dominorum S. R. E. cardinalium dominorum meorum metuendissimorum.

Ex codice Mediceo.

REverendissimi in Christo patres, & domini domini mei singularissimi post humillimam recommendationem. Scribo sanctissimo domino literas infrascripti tenoris. Supplico & obsecro, ut in tanto periculo omissis aliis quibuscunque negotiis dignemini excitare omnes sensus vestros & salubriter providere. Alioquin actum est de statu ecclesiastico. Mitto hic interclausam copiam litterarum, quas ille probissimus pater dominus episcopus Ratisponensis desti- E nat præfato sanctissimo domino nostro. Utinam dominationes vestræ viderent, & audirent ea, quæ video, & audio ego.

Beatissime pater, ac sanctissime Domine. Post devota pedum oscula beatorum. Venerabilis vir dominus Robertus de Molendino sedis apostolicæ acolithus veniens nunc da Flandria retulit mihi quædam maxima scandala quæ apud consiliarios illustres princeps D. A ducis Burgundiæ, & reverendum patrem dominum archiepiscopum Remensem cancellarium Franciæ, nec non in colonia, & in Maguntia, & alibi intellexit ex fama dissolutionis concilii Basileensis posse contingere. Ideo iniunxi sibi, ut seriatim illa vestræ sanctitati exprimere debeat. Nisi sanctitas vestra aliter deliberet, fides ecclesiæ, & christiana religio pergunt in ruinam. Timeo hinc venturum tale scandalum, quale non contigit diebus patrum nostrorum. Isti qui sunt hic omnino videntur firmati prius mori, quam hinc cum tanto ludibrio recedere, & timeo habebunt magnam sequelam. Infra tres dies erunt hic dominus archiepiscopus Tarantesiensis, episcopus Maurianensis, & nonnulli alii prælati de Sabaudia. Ambe paucos dies expectantur domini archiepiscopi Lugdunensis, Viennensis, & Ebeedunensis, & nonnulli alii episcopi de obedientia serenissimi domini regis Karli. Expectantur. similiter dux Guillelmus Bavariæ catholicus princeps tanquam defensor, concilii ex parte domini regis Romanorum, & cum eo dominus episcopus Frisignensis, & Augustensis, & ambaxiatores ducis Alberti, & universitatis Viennensis. Pridie venerunt ambaxiatores domini archiepiscopi Salzburgensis, & dicunt, quod si requiratur archiepiscopus, veniet personaliter. Expectantur etiam ambasiatores aliorum archiepiscoporum Alamaniæ. Similiter infra paucos dies erunt hic ambasiatores domini ducis Ludovici electoris imperii, & universitatis Idelbergensis. Etiam dicitur, quod ex patria Burgundiæ venient prælati. Expectantur etiam ambasiatores domini ducis Burgundiæ. Etiam venerunt literæ quod ex Lombardia huc accedent prælati. Prælati de Aragonia rescripserunt se venturos, vel missuros ambaxiatores notabiles Ante medium quadragesimæ opinione omnium hic erit magna congregatio. Isti, qui sunt, ita unanimes, & concordes insimul, quod hic sunt est valde admirabile. Consulo, & supplico, quod taliter sanctitas vestra, provideat, quod hujusmodi fama dissolutionis penitus extinguatur, quod quanto magis crescit, tanto isti fiunt ferventiores ad perseverandum. Creditur, quod propter hujusmodi formam, multi, qui alias non venissent, accingent se ad iter. Populi supramodum Alemanniæ scandalizati sunt ex tali fama. Deus parcat illi, qui talia persuasit sanctitati vestræ. Advisavi & iterum adviso sanctitatem vestram, quod si hinc recessero, vel præsidentiam dimisero, isti facient sibi unum præsidentem auctoritate concilii, quod si fiant, multa poterunt sequi forsitan non grata sanctitati vestræ. Ego puto pene impossibile etiamsi mittantur nullæ bullæ, quod istud concilium dissolvatur: ideo providendum est de remediis opportunis secundum Deum, non secundum adinventiones humanas. Mirum est hoc. Vivente felicis recordationis domino Martino multi contulerunt etiam per omnem ante veram inchoationem concilii, quod ad præveniendum deberent huc mitti aliqui ex reverendissimis dominis meis dominis cardinalibus, & multi alii nobilissimi prælati bene affe-

ANNO CHRISTI 1431.

affecti sedis apostolicæ, & nunc consulitur A contrarium, unde hæc variatio procedat, non satis intelligo. Si sanctitas vestra velit se regere secundum ea, quæ late scripsi per dominum de Piscia, puto quod omnia bene succedent ad honorem Dei, & sanctitatis vestræ, & bonum statum universalis ecclesiæ? Alias timeo de scandalis. Prædico, & propheto! Speratur, quod hæretici de Bohemia, qui vocati sunt, venient huc. Nunciatum est jam diu omnibus universitatibus, quod mittant huc omnes notabiliores viros, quos habent in sacra pagina, & in decretis. Quanta confusio foret, si interim hoc concilium dissolveretur! Certe opinione omnium multi populi catholici, si hoc fieret, credentes fidem nostram non veram, B quum non audeamus illam defendere, sequerentur hæresim Bohemorum. Infra octo dies puto, veniet responsum conclusionis factæ per nobiles, & militares Alemaniæ, super facto expeditionis fiendæ proxima æstate contra Bohemos. Quantum etiam scandalum foret si interim concilium dissolvatur? isti Domini videntur inter se conclusisse scribere per universum convocando omnes, & eorum intentionem firmam permanendi hic non obstante quocunque mandato intendunt omnibus publicare, usquequo providerint aliqua opportuna remedia pro extirpanda hæresi Bohemica, & procuranda pace in populo christiano, & reformatione morum &c. C Et quod, nonnulli afferant, quod hujusmodi dissolutio procuratur, quod timetur, ne concilium aliquid contra sedem apostolicam, vel curiam Romanam attentet. Isti, qui sunt hic, parati essent facere omnem cautionem, & promissionem, quod de pertinentibus ad sanctitatem vestram, & curiam Romanam in nullo volunt se intromittere. Usque nunc fieri ipsos jurare, quod laborarent in hoc concilio pro honore Dei sanctitatis vestræ, & sedis Apostolicæ, & ecclesiæ Romanæ, & ita fecissem quoad supervenientes. Supplico, ut sanctitas vestra non maculet gloriam suam, & sedis apostolicæ, nec velit in suo pontificatu tale D scandalum oriri in ecclesia Dei. Valeat sanctitas vestra feliciter, cui me humillime recommendo. Basileæ die XXII. Januarii.

V. S.

Humillimus ac devotissimus servulus Julianus S. Angeli.

Usque nunc potui de istis disponere, quicquid volui. Sed post istam famam incipiunt se regere suo modo, nec possem ipsos prohibere. Sed certus sum, quod cessante hujusmodi suspicione dissolutionis possem ipsas satis leniter trahere, quod revera semper E inveni ipsos inclinatos ad honorem sanctissimi domini nostri & sedis apostolicæ.

ANNO CHRISTI 1431.

EPISTOLA

Episcopi Ratisponensis ad Eugenium papam IV.

Ex Cod. Medic.

Beatissime pater, Domine clementissime. Post humillimam mei recommendationem cum debita subjectionis, & obedientiæ reverentia devotissima pedum oscula Beatorum. Perhorrrenda Christi fidelibus fama diebus istis exorta, beatitudinem vestram suas certas literas apostolicas pro sacri generalis concilii Basilileensis dissolutione facienda refert emisisse, quas si contingeret executioni demandari, quod absit, beatissimam vestram sanctitatem tamquam fidelissimus servitor, & cappellanus suus facio certam, gravissima & forsan vix, vel nunquam reparabilia scandala, & inconvenientia etiam in beatissimam personam vestram & sanctam sedem apostolicam redundantia, e vicino fore proventura. Præfato namque vinculo dissoluto Hussitæ hæretici per id ipsum fortius animati cum majori crudelitate, quam huc usque christianum populum, seu ecclesiam persequentur. Nec est qui consoletur eam ex omnibus caris ejus. Fides catholica ex innumerabilium animarum perpetuum interitum maxime in partibus Alamaniæ, & successione in aliis terris, atque regnis in totum fere subvertetur, & quis revelabit eum? Bella, strages, & discordiæ prioribus undique orientur, & cum iis omnibus status ecclesiasticus omnino distruetur. Viderit Beatitudo vestra, si tantis malis non sit in tempore etiam celeberrime occurrendum, quod tamen absque concilio generali, etiam propterea si non esset indictum, merito foret indicendum, fieri nequaquam potest. Et quid plura facta tam miserabili, & summis plena periculis concilii dissolutione, in quo cuncti fideles partium istarum spem suam potissime reponunt? Quid alius in foribus versimiliter detimetur, quamquod plurimi se subtrahent a sedis apostolicæ reverentia, & obedientia novo, & gravissimo, quod Deus avertat, schismate suscitato. Consideret sanctitatis vestræ providentia, si tantis, & tam gravibus malis expediat, aperire portam, & utrum diligant ecclesiam Christi, vestrum & ecclesiæ Romanæ statum, qui quæ sua sunt, & non Dei, nec ecclesiæ suæ sanctæ quærentes dissolutionem hujusmodi fieri suadere seu sugillare præsumpserunt. Verum integritate, & affectione grandi mentis vestræ, Pater sancte, quam erga conservationem fidei sacræ, sine qua nemini est salus, reformationem morum, & pacem, ac concordiam fidelium, etiam adhuc effetis in minoribus, semper habuistis, ex integro perlata nulli fidelium vestrorum concipere, seu credere possunt, literas hujusmodi de voluntate, & certa sanctitatis vestræ bene informatæ scientia, quin potius, ut vehementer præsumitur, ex sinistris quorumdam informationibus vestræ sanctæ intentionis executionem taliter qualiter, imo nimis periculose retardantibus creduntur emanasse, tenentes indubie, quod nunc postquam generale pa-

scen-

ANNO CHRISTI 1431.

scendi gregis dominici suscepistis curam, multo serventiorem, plusque firmam ad præmissa habeatis, quemadmodum etiam vestræ sanctitatis humeris plus incumbit, voluntatem. Qua de re vestram eximiam beatitudinem, sine cujus providentia scandalis, inconvenientiis, atque malis supradictis obviari non potest, genibus cordis mei vestræ sanctitatis pedibus provolutus eum qua possum humilitate, & reverentia suppliciter exoro, quatenus conservationem catholicæ Fidei bonis moribus, & religioni, nec non saluti, & paci fidelium supradictis fideliter, clementer, & salubriter intendentes, præfatis quoque scandalis, & inconvenientiis remediis opportunis occurrentes datas literas revocare, cassare, & irritare, aliasque, B per quas dictum concilium approbatur, confirmetur, & stabilietur, quantum necesse fuerit trasmittere dignemini generose; nec retrahat, si quis inconsiderate loquens hujusmodi variationem animi vestri levitati forsan imponeret, quoniam pro qualitate & necessitate rerum agendarum, prout rei publicæ poscit utilitas, oportet, ut sæpe mutare sententiam. Mentem etiam vestram nequaquam difficultet in hoc facto quæcunque forsan suggesta per æmulos de præsenti concilio diffidenter, quod utique Deo teste ad nihil aliud tendit, quam ad præmissa vestræ beatitudinis auxilio opportuno feliciter procuranda, nec non ad ho- C norem sanctæ sedis apostolicæ, & sanctitatis vestræ memoratæ.

Devotissima Creatura C. episcopus Ratisponensis.

EXTRACTIO

Super adventum Hussitarum de literis ambasiatorum concilii Basiliensis.

Ex Cod. Medic.

PRæterea nuper ad placitum habuimus nuncium Egrem, sive cum literis credentiæ. Nam nuper fuit in Praga, & alias crebro. Imo ex parte Egresium præsentavit in Praga literas primas generalis concilii. Ideo, ea quæ proposuit, & in præsen D tia etiam consulum Nurnbergensium oppidi deposuit pro consolatione distinctius paulo. Dixit itaque, quod quartadecima Decembris fuit Pragæ per novem circiter dies. Vidit eadem die, idest in crastino S. Luciæ redire de Ungaria Hussitas, & intrare Pragam non ut antea videret aliquando cum spoliis, lætitia & fistulatoribus, sed cum magna tristitia, & irrisionibus. Sunt enim plures valde in Praga præsertim veteri, quæ merito validior est in omnibus. Novæ qui corde fideles sunt, & cum summo gaudio perceperunt orphanorum interitum optantes, ut malo huic Bohemiæ finis detur. Fuerunt autem præfati Hussiti, qui E Pragam intraverunt, hi, quos hæretici perdipientes eorum confratres circumdatos in Ungariam direxerunt eisdem confratribus adjutorium. Sed mentita est iniquitas sibi Ungariæ, cum appropinquantes perceperunt, prout alios audivistis, nedum multitudinem orphanorum fama, & gladio oc-

A cisam, verum etiam plures ignobiles, nobiles, & capitaneos Taboritarum peremptos. Siquidem Procopius, postquam enim fines, & orphanorum exercitus Ungariam intrasset, & spolia multa collegisset, captam prædam cum dissidio, & seditione dividere cœperunt, ex quo in iram motus Procopius cum paucis quibusdam vitam optavit, caute fugiendo reliquit post se multitudinem gladiis statim præstandam Ungarorum. Est autem modo prope montem Kunchnik in castro sine omni campestri exercitu infames fere apud omnes hæreticos, qui eum proclamant fratres seduxisse. Unde cum nuper circa finem mensis Decembris infirmus ad Pragenses pro medico direxisset, multorum hæreticorum responsio fuit, sibi neminem pro medico, nisi civitatis lictorem dirigendum fore. Deinde quod ad respondendum literæ generalis concilii dieta, quæ Pragæ per regnum Bohemiæ teneri debuerat, processum non habuit super festo S. Nicolai propter mortem orphanorum. Idcirco eadem dieta protelata fuit ad diem Circumcisionis Domini. Vocatus quoque est per Pragenses consules Procopius, qui respondit, quod rata habere vellet ea, quæ multitudo concluderet. Nollet tamen Pragam intrare, eo quod non confideret consulibus. Item præfatus nuncius quum antea præsentasset civitati veteri literas generalis concilii, quas, ut audistis, recepit consulatus Pragensis reverenter nuncio dando propinam novem florenorum, ductus fuit idem nuncius ad beatam Virginem, ut præsens esset publicationi præfatarum literarum, quæ fiebat populo maximo assistente, viditque populum valde congratulantem novis talibus, & flentes plurimas, audivitque prædicantem, & literas declarantem per omnia loqui favorabiliter, & cum venisset ad locum, ubi sic habetur in litera, *Rogamus autem, ut viros tales mittatis, super quos Spiritus Domini requiescere speretur, mites videlicet, timoratos, humiles, pacem optantes, & non quæ sua sunt quærentes, sed quæ Jesum Christum &c.* Exclamare coepit in hæc verba, & similia in lingua Boemica. O, inquit, quam sancta & justa petitio! sed ubi inter vos reperiri poterunt viri tales? Nos enim inter nos multitudinem habemus homicidarum sanguinem Baptizatorum injuste fundentium, raptores innumeros, & violentos posteros rerum ecclesiasticarum, & similia multa dixit. In fine autem jam perdeclarata litera hortabatur populum, quatenus orarent Deum & pro generali concilio, & pro regno Bohemiæ, & ad ea divina gratia ducerentur, per quæ gaudia Coeli possent assequi. Est autem prædictus prædicans sacerdos dictus Roggigan vir magnæ eloquentiæ, dilectus ab omnibus in Praga præsertim veteri, qui de multis hæresibus eos prædicando eduxit tenens tamen articulum de necessitate prædicandi sub utraque specie. Item dicit idem nuncius quod in veteri Praga in omni loco ecclesiastico non alia vidit in Bohemorum cerimoniis, nisi sicut in nostris ecclesiis, excepta pratica comunicandi sub utraque specie. Item quod certum est Bohemos modo

ANNO CHRISTI 1431.

ANNO CHRISTI 1431.

do habere victualia in vino, pane, vestito, sale, & hujusmodi in notabili copia, quæ eis per falsos Christianos adducuntur, qui se periculo perdendi omnia committunt, pro ut sæpe incidunt, licet aliquotiens evadant. Species aromaticæ solum in Bohemia sunt carissimæ. Hæc deposita per supradictum nuncium. Item audivi per quemdam Baccalerium formatum noviter venientem de universitate Viennensi, quod in regno Bohemiæ multi nobiscum satis concordant modo in tribus articulis, licet in quarto de Eucharistia discordent. Scitote etiam quod quando cuique dicitur simplici populo de his tribus, quæ proponit agere generale concilium, mira hilaritate, & devotione movetur. Similiter de civitatibus, & quibusdam nobilibus. E diverso autem multitudo religiosorum, ac sacerdotum sæcularium vix nomen reformationis patienter audire potest. Ut experti sumus in locis pluribus. Item in Nurinberga manebimus quousque responsum, ab Hussitis de dieta supradicta habuerimus. Item tam Nurinbergenses, Herbipolenses, Bambergenses civitates, quam eorum episcopos & Marchionem Brandeburgensem cum cæteris principibus & nobilibus, cum quibus ambo, aut alter noster fuit, omnes & singulos reperimus voluntarios ad non treougandum cum hæreticis, & ad conductum salvum præstandum, si venire voluerint ad generale concilium, hæreticis, imo ad veniendum ad loca opportuna in propriis personis gratia nobis assistendi consiliis & auxiliis. Datum Nurnbergæ die quinta Januarii anno Domini MCCCCXXXII.

Frater Johannes Nider, prior Basiliensis ordinis prædicatorum, & frater Johannes monachus Cisterciensis de Nurinberga.

EPISTOLA

Anonymi ad cardinales.

Ex codice Medicæo.

Reverendissimi in Christo patres specialissimi domini mei post humilem recommendationem scribo sanctitati domini nostri, sicut maxime opportunum, & necessarium visum est. Quid opus facto sit, vestræ dominationes cognoscent, quibus supplico, ut rebus ecclesiæ consulant. Idem ex SS. D. N. postulo in litteris, quarum copia hæc est;

Beatissime Pater.

Post devota pedum oscula beatorum. Heri venerunt litteræ de Nurinberga ab ambasiatore concilii videlicet magistro Johanne Nider sacræ theologiæ magistro, quarum copiam mitto hic interclusam. Sperant omnes, quod Bohemi debent huc venire ad concilium. Spes est in Spiritu S. quod inspirabit corda eorum. Jam igitur propter tantum bonum, & tantam spem reddo me certum, quod sanctitas vestra non solum non permittet dissolvi hoc concilium, sed etiam, si non esset indictum, de novo hic indiceret. Alioquin, beatissime pater, si rebus stantibus, ut nunc stant, dissolveretur, sequeretur irrimediabilis confusio, & scandalum in ecclesia Dei. Et universus orbis talia audiens clamaret ad coelum, quod summus pontifex causam dederit, quod hæresis Bohemica non extinguatur. Puto, quod tota Germania tum ex indignatione quam ex hoc conciperet, tum quod crederet fidem nostram non veram quam fugiendo non audemus defendere, confoederaret se cum hæreticis in perniciem totius status ecclesiastici. Obsecro igitur sanctitatem vestram per dominum nostrum Jesum Christum, cujus estis vicarius. Supplico per illum preciosissimum ejus sanguinem, de quo propagata est ecclesia, & per illos fluvios sanguinis, quos S. Martyres effuderunt pro ipsa ecclesia defendenda. Deprecor per Spiritum sanctum paraclitum, qui docet ecclesiam omnem veritatem, nec eam permittit errare. Exoro per viscera misericordiæ Dei nostri, per S. Trinitatem Patrem, & Filium, & Spiritum S. per illam gloriocissimam Virginem matrem Redempt. nostri, perque Angelos Coeli, & omnes sanctos. Adjuro sanctitatem vestram per illam, in qua sedetis, beati Petri sedem, qui crucem non expavit pro fidei defensione. Obtestor demum beatitudinem vestram per illud terribile tribunal summi Dei, ante quod stabitis reddituri usque ad minimum quadrantem de singulis rationem, ne velit tanti scandali, ac confusionis esse causa, sed dare omnem operam, ut fama hujusmodi dissolutionis sopiatur. Quid igitur? jam vel fictum vel coloratum, vel qualecunque sit, esset in conspectu hominum, poterit allegari ad impediendum tantum bonum? Vere in tanto periculo non esset tacendum nec erubescendum loqui. Si hoc permittam, non deerunt, qui dubitent an in hominibus curiæ Romanæ sit vera fides. Ego arbitror pene impossibile attento zelo, & fervore, quem semper sanctitas vestra habuit ad fidem orthodoxam, quod cum talia audiverit, quin statim jubeat concilium habere cursum suum saltem usque ad mensem Julii prout alias scripsi sanctitati vestræ, tumque cessabunt multa scandala, & inconvenientia, quæ nunc obstant. Omnipotens Deus beatitudinem vestram feliciter conservet, cujus pedibus me humillime recommendo. Datum Basileæ XXVI. Januarii MCCCCXXXII.

LITTERA

Missa de Basilea domino cardinali Novariensi per suum secretarium dominum Bartholomæum de Porta.

Ex cod. Codice Medicæo.

Reverendissime pater, & domine mi singularissime. Post debitam recommendationem. Prout alias vestræ dominationi scripsi super differentia locorum inter duos ambasiatores domini ducis Burgundiæ, ac electorum concilium pronunciavit, quod unus ex ambassiatoribus ducis Burgundiæ post ambassiatores regum primus sedeat & post ipsum sedeat unus ex ambassiatoribus electorum, & sic successive mistim, & statim audita tali pronunciatione ambassiator. electorum exiverunt congregationem, & ex post nunquam intrarunt congregationem nec deputationes. Hodie vero

Anno Christi 1431.

vero quæ est decima dies post pronunciationem intraverunt congregationem, & interposuerunt appellationem a sententia legati ad concilium, & isto die sunt incorporati ambasiatores domini ducis Burgundiæ. Interim dominationem vestram aviso, quomodo conclusum est in omnibus deputationibus, quod sanctissimus dominus noster papa moneatur sub poena suspensionis administrationis papalis ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, quatenus infra sex dies adhærere debeat pure, & libere huic sacro concilio, & de tali adhæsione infra dictum tempus per bullas concilium certificare. Hic sunt multi Prælati, & alii notabiles viri, qui sunt pro papa, sed nullum est caput, & in veritate si essent duo cardinales legati ex parte papæ, vel saltem incorporati licet non legati, quod forsan ut legati non reciperentur, nihil fieri posset contra personam papæ, & quia hic non sunt aliqua capita, multi tacent, & non loquuntur. Factum est unum responsum dominis ambasiatoribus domini papæ, quod per illas bullas non est satisfactum decretis concilii, nec sunt ut legati recepti. Decretum suspensionis prædictæ nondum est expeditum. Sed creditur, quod in sequenti hebdomada in sessione publica expediatur, & statim mittentur ambasiatores ad reges, & dominationes temporales per universum, & videre meo Dominus noster non posset melius facere, quam realiter adhærere, & mittere duos cardinales legatos una cum domino S. Angeli, & etiam mittere alios prælatos, qui defenderent honorem suum, & si consilium nollet dictos cardinales recipere, nihilominus se incorporarent. Alia pro præsenti omisi, quia dominatio vestra requirendo laborem præsentium in prima caussa sua, quia est consanguineus domini Petri de Luna (sic) & si sim hic aliqua facturus, rescribat vestra dominatio, quam altissimus conservare dignetur ad vota. Datum Basileæ die XXVII. Junii.

Per servitorem R. P. V. Bartholomæum de la Porta canonicum Novariensem.

LITERA

Scripta de Basilea per quemdam sine nomine.

Ex Cod. Medic.

FRatres carissimi post cordialem recommendationem noveritis hoc sacrum concilium continuo suscipere prælatorum, & aliorum christicolarum de omnibus regnis incrementum, & quæcumque in mente facere proposuit, feliciter in Domino terminare intendit. Puto vos audivisse decreta hic facta post adventum prosperum, & felicem Domini mei, videlicet super prorogatione termini domini papæ, cardinalium, prælatorum, & aliorum curiam Romanam sequentium. Propterea rogo vos affectuose pro periculo quod ex ulteriori mora in curia vobis cadere posset, per recessum, data opportunitate, & insta tempus providere velitis, aut ad minus coram notario, & testibus faciatis secretam protestationem, quod si commode sine corporum, & bonorum periculo possetis satisfaciendo decretis concilii, a curia Romana recedere, quia indubitanter continuantes omnibus honoribus, & beneficiis ecclesiasticis per hoc concilium privabuntur. Nec recipiatur pro levi dicto aut truffa. Jam omnes reges adhæserunt ipsi concilio præter reges Poloniæ, & Aragonum, ad quos missi sunt solemnes ambasiatores etiam ad Græcos, ut hic veniant. Hac septimana recessuri sunt duo prælati & duo doctores superiori, ineunte hebdomada literæ domini ducis Brittanniæ in plena congregatione lectæ sunt, quæ per dominum Turonensem fuerunt missæ, per quas securavit concilium, quod breviter intendebat mittere certos prælatos dominiorum suorum ad ipsum concilium. Anglici Coloniæ sunt breviter huc venturi: dominus S. Eustachii cras, aut post cras immediate expectatur. Adventus etiam dominorum sanctæ Crucis; & Bononiensis proximus esse speratur. Capitula servanda in electione futuris pontificis hic indubitanter electuri privatione Eugenii, ut asserunt, prius facta heri hic fuerunt secrete lecta, in quibus inter cetera continetur, quod ad papam assumptum nemo audeat accedere ante octo dies, sed illo tempore remaneat solus inclusus in sua camera, & tempore intermedio fiant statuta per eum juranda, & servanda sub poena hæresis, & privationis ipso facto a papatu. Jovis proxime præterito fuit factum decretum, per quod concilium cassavit omnes processus factos & fiendos contra imperatorem, ducem Bavariæ, protectorem concilii, & alios reges, & principes, cæterasque personas ecclesiasticas, & mundanas huic concilio adhærentes, & adhæsuras, prout audistis, & Bohemi Dominica quarta Januarii hic applicuerunt. Veneris post decima Januarii fuerunt auditi, & in fine eorum sermonis in plena congregatione ad clerum facti petierunt expositionem, & probationem quatuor suorum articulorum, a audientiam eis dari quam veneris XVI. Jan. habuerunt, & jam tres primos articulos proposuerunt, & quartum cras, & post cras proponent. Cum quolibet articulo posuerunt duos dies, & omnia in scriptis proposuerunt, & de ipsis copiam tradiderunt. Simili modo fiet eis responsum in scriptis, dabiturque copia. Speratur favente divino numine ipsos reduci ad primam fidem catholicam, quoniam dominus virtutum potens est de ipsis lapidibus suscitare filias Abrahæ. Basileæ cursu calami XXVI. Januarii. Dominus Christi factus est legatus per concilium in regnis Christi, & Siciliæ videlicet Neapolis. Elapso termino Eugenii, qui finietur XVIII. Februarii, mittentur ei Bullæ jam confectæ.

ANNO CHRISTI 1431.

E P I S T O L A

Brandæ episcopi Portuensis card. Placentini ad Eugenium papam IV.

Ex Cod. Medic.

BEatissime pater, & sanctissime Dom. noster humillima pedum oscula beatorum. Quum ex beneplacito sanctitatis vestræ discessissem a regia majestate ne ex mora mea cum illa amplius gravaretur vestra sanctitas, quod & prius factum, si ante hoc percepissem, huc advenerunt reverendi patres domini ambasiatores vestræ sanctitatis quos ut debitum fuerat mihi, cum omni caritate suscepi, illosque informavi de bona voluntate regia tam in protegendo dictam sanctitatem & statum suum, quam & temporalitatem. Verum quod affectabat, quod faveretur concilium Basiliense ex rationibus verbo, & scripto transmissis, de quibus etiam & ultra illos edocui, ut & de cunctis informati melius noscerent qualiter commissa prosequi. Superveniente autem dicta majestate voluerunt me inter ipsos ad exponendum commissa, a quo me retrahebam, ut sibi dixi, cum nec literas, aut breve haberem: desuper, asseruerunt hoc debere placere dictæ sanctitati, quæ mandaverat me salutari &c. Ita quod si peccatum fuit illis annuendo, non meum, quia pro certo libenter me retraxissem dubitans displicere ex his, quæ mihi scribuntur, & referuntur. Sed parcat Deus male informantibus. De gestis cum præfata majestate ipsi optime docti informabunt, & referent, & etiam aliqualiter, si placuerit illis, me concernentibus, quem vestra sanctitas reperiet semper promptum, & paratum ad concernentia honorem, & statum suum, & ecclesiæ pro modulo meæ parvitatis. Prælibatam sanctitatem conservare dignetur Altissimus ecclesiæ suæ sanctæ feliciter, & votive per tempora longiora. Scriptum Parmæ XXVI. Martii per vestrum fidelissimum servitorem & capellanum.

B. (nempe Brandam episcopum Portuensem cardinalem Placentinum.

I N H I B I T I O

Facta per unum stantem Basileæ in causa privata uni auditori in Romana curia.

Ex eod. Codice Mediceo.

GUillelmus Dei, & apostolicæ sedis gratia episcopus Bellicensis judex, & commissarius causarum, & causæ ac partibus infrascriptis a sacrosancta synodo generali Basiliensi in spiritu Sancto legitime congregata specialiter deputatus universis, & singulis sacri palatii apostolici causarum auditoribus, & judicibus commissariis delegatis, subdelegatis ordinariis, extraordinariis quacumque auctoritate fungentibus, quibuscumque nominibus censeantur, aut quacunque præfulgeant dignitate, nec non Stephano Bayssonis presbyt. Lugdunensis dioecesis in infrascripta commissione nominato, omnibusque aliis, & singulis, quorum interest, intererit, seu interesse poterit, quos-

A que infra scriptum tangit negotium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, salutem in Domino, & præsentibus fidem indubiam adhibere. Noveritis, quod pridem eadem sacrosancta synodus quandam commissionis, sive supplicationis cedulam nobis per unum ex cursoribus suis præsentari fecit, quam cum ea, qua decuit reverentia recipimus hujusmodi sub tenore.

Dignentur Romanæ paternitates vestræ causam vertentem inter devotum eorumdem Johannem Tarditi rectorem parochialis ecclesiæ sancti Johannis de Vico Lugdunensis dioecesis in hac civitate, & sacro generali concilio Basiliensi nunc personaliter residentem de, & super dicta parochiali ecclesia ex una, & Stephanum Bayssonis presbyterum Lugdunensis dioecesis partibus ex altera, & in Romana curia pendentibus statum ipsius causæ hic habentem pro sufficienter expresso de ipsa Romana curia, & a quibuscunque judicibus dominis auditoribus, sive commissariis in dicta Romana curia existentibus, coram quibus dicta caussa pendet, advocare, & judicibus, aut alteri ex prælatis hujus sacri concilii committere audiendam, cognoscendam & fine debito terminandam cum omnibus suis emergentiis, incidentiis, dependentiis, & connexis, & cum potestate citandi dictum Stephanum, omnesque alios quoscunque sua communiter, vel divisim interesse putantes in loco hujus sacri concilii, & extra semel & pluries, ac totiens, quotiens fuerit opportunum, nec non cum potestate inhibendi quibuscunque judicibus, sive commissariis, si prout, & quando opus fuerit. Nam si ipso Johanne hic existente in serviciis Domini cardinalis Rothomagensis causa debuerit in Romana curia tractari, fortasse propter ejus absentiam ipse Joannes, qui pro se unam sententiam obtinuit super dicta parochiali ecclesia, & vigore dictæ sententiæ sequestravit, quamvis bona jura habeat, denuo succumbet, quod esset in non modicum suum, & sui juris præjudicium, & hoc non obstante, quod dicta causa de sui natura non esset hic tractanda, & quod de ejus statu non sit hic facta mentio specialis, & aliis incontrarium facientibus non obstantibus. In fine vero dictæ commissionis, sive supplicationis cedulæ scriptæ erant de alterius manu litera superiori literæ ipsius cadulæ penitus, & omnino dissimili, & diversa hæc verba, videlicet: *Audiat dominus episcopus Bellicensis, citet ut petitur, & justitiam faciat.* Cujus quidem commissionis vigore, citatione legitima pro parte honorabilis viri domini Johannis Tarditi principalis in infrascripta commissione principaliter nominati contra & adversum se Stephanum Bayssonis ex adverso principalem in eadem commissione ex adverso principaliter nominatum, omnesque alios, & singulos sua communiter, vel divisim interesse putantes extra sacrum concilium Basileense, & ad partes juxta vim, formam, & tenorem præteractæ commissionis in forma solita, & consueta per nos decreta, & concessa tandem videlicet die, & hora præsentibus inferius adnotatis præfatus dominus Johan-

ANNO CHRISTI 1431.

ANNO CHRISTI 1431.

Johannes Tarditi principalis coram nobis personaliter constitutus nos debita cum instantia requisivit, quatenus advocationem causæ hujusmodi a Romana curia, & commissionem ipsam, omniaque, & singula in ea contenta, & litis pendentiam hujusmodi coram nobis vobis omnibus, & singulis, & præsertim tibi Stephano ex adverso principali, ut illi, vel illis, cui, vel quibus hujusmodi caussa forte de facto commissa fuerit intimare, ac in forma solita, & consueta inhibere literasque intimatorias & inhibitorias extra dictum concilium, & ad prædictam curiam Romanam, ac vos omnes, & singulos supradictos sibi desuper decernere, & concedere dignaremur. Nos igitur Guillelmus episcopus, ac judex, & commissarius præfatus attendens hujusmodi inquisitionem fore justam, & consonam rationi, & quod lite, & causa hujusmodi coram nobis indecise pendente nihil sit per vos, vel quempiam alium in dicta curia, vel extra eam quomodolibet in causa hujusmodi attemptandum, seu innovandum, advocationem hujusmodi causæ, nec non prætactam nobis, ut præfertur, sententiam, & præsentatam commissionem, ac omnia & singula in ea contenta, etiam litis pendentiam ipsam vobis omnibus, & singulis supradictis tenore præsentium intimamus, insinuamus, & notificamus, & ad vestram, & cuiuslibet vestrum noticiam deducimus, & deduci volumus per præsentes, ne de præmissis, vel infrascriptis ignorantiam aliquam prætendere possitis, seu etiam allegare, vobisque, & vestrum cuilibet tenore præsentium duximus inhibendum, & inhibemus, ne statim visis præsentibus in nostræ, imo verius prædictæ sacrosanctæ synodi Basiliensis jurisdictionis vilipendium, & contemptum, ac præfati domini Johannis Tardeti principalis, & juris sui, nec non litis pendentiæ hujusmodi præjudicium, quicquid per vos, vel alium, seu alios publice, vel occulte, directe, vel indirecte quovis conquisito colore in causa, & causis hujusmodi innovare, seu attentare præsumatis, sive aliquis vestrum præsumat. Quod si secus per vos, seu aliquem vestrum factum fuerit, id totum revocare, & in statum in quo ante innovationem, & attentationem ipsam fuerit reducere curabimus justitia mediante, de quo, & quia in hujusmodi caussa postquam citatio per nos, ut præfertur, ad partes decreta in partibus ipsis in loco beneficii, super quo agitur in hac caussa, videlicet parochiali ecclesia S. Johannis de Vico præfatæ Lugdunensis dioecesis, sive alias juxta formam in ea expressam contra te Stephanum, & alios sua interesse putantes rite executa fuerit, & coram nobis vel forte loco nostri surrogando judici judicialiter una cum dicta executione reproducta nos in caussa hujusmodi ad singulos actus usque ad diffinitivam sententiam inclusive debitis, & consuetis terminis, & dilationibus, ut moris est, procedentibus ad prænominati domini Johannis principalis, vel procuratoris ejus instantiam procedemus, vel forte surrogandus judex procedet, procedique permittemus, tui Stephani ex adverso principalis, & quorumcumque aliorum sua interesse putantium absentia, sive contumacia in aliquo non obstante. In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum præsentes literas, sive præsens publicum instrumentum hujusmodi nostras intimationem & inhibitionem in se continens, sive continens exinde fieri, & per notarium publicum, nostrumque, & hujusmodi caussæ coram nobis scribam infrascriptum subscribi, & publicari mandavimus, nostrique sigilli fecimus apponi munimen. Datum, & actum Basileæ in domo habitationis nostræ sub anno a nativitate Domini MCCCCXXXIII. indictione XI. die vero Sabbati XXIII. mensis Maii pontificatus sanctissimi in Christo patris, & domini nostri domini Eugenii divina providentia papæ Quarti anno tertio præsentibus ibidem reverendo patre domino Humberto, Abbate monasterii de Syr ordinis S. Augustini Augustensis dioecesis, & domino Petro de Hilaren archidiacono Augustensi in Sabaudia testibus ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

Et ego Erardus Ronselli clericus, canonicus Nomoniensis in decretis Baccalareus publica apostolica, & imperiali auctoritate, ac sacri generalis concilii Basiliensis Notarius, atque præfati domini judicis, & hujusmodi causæ coram eo scriba, quia præmissis omnibus, & singulis dum, ut præscribuntur, agerentur, & fierent una cum prænominatis testibus præsens fui, eaque sic fieri vidi & audivi, ideo præsens publicum instrumentum per alium scriptum exinde confeci, & in hanc publicam formam redegi, signoque, & nomine meis solitis, & consuetis, una cum appendice sigilli præfati domini judicis signavi, & subscripsi in fidem, et testimonium omnium, et singulorum præmissorum requisitus atque rogatus.

Ex codice Medicco.

LITTERA

Concilii Basiliensis directa duci Suessæ super approbatione decreti facti super suspensione.

Dilecto ecclesiæ filio nobili viro duci Sexæ illustri.

Ex codice Mediceo.

Sacrosancta generalis synodus Basiliensis in spiritu sancto legitime congregata universalem ecclesiam repræsentans dilecto ecclesiæ filio nobili viro duci Sexæ illustri salutem, et omnipotentis Dei benedictionem. Dignum est equidem, et valde congruum arbitramur, quod tua singularis devocio ad bonum totius populi Christiani, et hujus sanctæ synodi felices successus, sicuti nonnullorum fidelium relatione percepimus, plenis desideriis inclinata omnia nostra gesta videat, et cognoscat. Cum enim clarissime videremus Romanum pontificem nullis potuisse flecti precibus, nec hujus sanctæ synodi humili, et longa paciencia nullatenus superari, decretum nuper in nostra solemni sessione ab ipso Spiritu Sancto promulgatum edidimus, quod tuæ excellentiæ mittimus per copiam his inclusam. Exhortamur, ut sicut

ANNO CHRISTI 1431.

sicut optime speramus, tua sincera devotio pro universalis ecclesiæ reverentia singula in eo contenta suo in tempore faciat executioni debitæ demandari, & observari. Datum Basileæ II. Idus Augusti anno Domini MCCCCXXXIII.

B. de Batiferris scripsit.

Pars cujusdam litteræ missæ de Ildeberga per quemdam doctorem illius universitatis & fuit missa ad Romanam curiam uni nostrorum.

Ex codice Mediceo.

PRæterea heri in partibus istis tribulatio est magna ratione processus habiti contra Romanum pontificem per residentes Basileæ. Verum processu finito quia multi reclamaverunt, missus erat quidam episcopus Laudensis ad ducem nostrum, et alios electores, et ad Angliam ad informandum ipsos de processu, et quod merito deberent approbare. Sed responsio data sibi ex parte principis non placuit sibi, et ut spero, dominus Dux non obediet illi processui, si, et in quantum papa velit confirmare in tribus casibus quos (sic) ipsum est inchoatum.

Et idem facient, ut spero, alii principis electores. Et isti principes, per doctores universitatis sunt informati qualiter, ipsi præsidentes non poterunt illum creare in cardinalem nec cardinali Rothomagensi providere de Viceccancellariatu, et alia de civitate Avinionensi, et etiam ponere collectiones fructuum &c. Quoniam ista non sunt de præmissis casibus, nec eos tangunt. Sicque, ut spero, electores instabunt, ut effectus processus ad tempus suspendatur, et interim mittent suos versus papam dominum nostrum Eugenium.

Item ambassiatores regis Angliæ videntes, et percipientes talem processum noluerunt incorporari concilio, sed recesserunt pro majori parte &c.

LITTERA

Nicolai de Fortetradicis, qua se asserit commissarium concilii.

Ex codice Mediceo.

VEnerabiles viri, amici carissimi nostri: quam plurimam salutem. Pensamo dobbiate sapere, come dal sagro consiglio ho avuto le bolle del Capitanato de sancta ecclesia, et a noi è stata facta piena commessione di riponere, e reintegrare omne cosa mal messa, per qualunque persone, o Signori che de' beneficj, e le Rocche d' essa ecclesia avessero tolto, et occupato. Il perche vi dicemo, et comandamo per observare le commissioni ad noi facte, che l' Abbadia di Farfa, quale è la tenate a nostra petitione, como Capitaneo generale predicto, e che per nostra parte debbiate admoner tucti Signori contorno, et specialiter persone, quale tenessero delle cose, et biene, castella, o fortezza della dicta Abbadia, che debbiano infra termine de octo dì mettere voi in possessione de tucti lodri in nome del prefacto concilio de sancta ecclesia. Altramente passato el decto termine noi publicaremo voi, et l' altri, che saranno inobedienti alli nostri comandi, como ribelli, et principali inimici del sacro concilio, et de sancta ecclesia, et pigliandoli noi per forza, como speriamo di certo, lo tracteremo, et mecteremo ad saccomanno, e loro cose, et beni et femmine, et figliuoli manderemo spersi per tucto lo mondo. Il perchè siate savj, et provedete alla reintegratione, et bene della vostra abbadia per lo decto sacro concilio. Et mandremone si facta, et religiosa persona per fine sia deliberato de novo abbate, che ve governerà per modo, che tucti sarete bene contenti. Et piacendone più una persona, che un altra, eleggetela voi, et noi advisate, che gratamente la confermaremo. Datum in nostro felici campo contra, et prope Tibur die VI. Septembris 1433.

Nicolaus de Forte Brachiis sacrosanctæ synodus (sic) sanctæque R. E. capitaneus generalis.

LITTERA

Missa per regem Angliæ oratoribus regis Aragonum, & similiter scripta oratoribus electorum imperii.

Nobilibus, et egregiis viris serenissimi principis regis Aragonum fratris, et consanguinei nostri carissimi oratoribus in sacra Basiliensi synodo constitutis amicis nostris carissimis.

Ex eod. Codice Mediceo.

HEnricus Dei gratia rex Angliæ, et Franciæ, et dominus Hiberniæ nobilibus, et egregiis viris serenissimi principis regis Aragonum fratris, et consanguinei nostri carissimi oratoribus in sacro Basiliensi concilio constitutis salutem, et ad Dei laudem, sanctæque matris ecclesiæ consolationem sana, et salubria concilia impertiri. Nobiles, et egregii viri, amicique nostri prædilecti. Ambaxiatorum nostrorum quos ad laborem in vinea Domini subeundum Basileam destinamus, fide didicimus ex relatu, quod nuper in orbe militantis ecclesiæ nubes quædam horrendæ dissensionis, et discordiæ, et ignis invalescens, quasi nascentis schismatis universalis ecclesiæ coeperunt propinquare firmamento, quæ si liberum fuisset sortita volatum, materiam domus Dei mox in dilatum duxissent incendium non facile mitigandum eorum saltem industria, qui feruntur ejusdem potiores extitisse promotores, imo non sine maximis laboribus, et dispendiis catholicorum principum, sicut priscorum temporum exempla manifestant. Quod ne contingeret vos, amici nostri prædilecti, aliorumque principum ambaxiatores, et nostri communicato consilio, unanimique voto protestationibus congruis, rogatubus, et requestis contra ruinam domus domini fortes vos exhibuere pugiles, muros inexpugnabiles, ancorasque tutissimas ad Petri naviculam

ANNO CHRISTI 1431.

lam adversus imminentium periculorum fluctus, et sæviciam præservandam, ea sicut credimus, consideratione, qua novissis sæculi principes Deo rationem reddituros propter ecclesiam, quam ab eo jugiter contuendam receperunt, de quibus, sicut legitur, ille rationem exigit, qui illorum tuitioni ecclesiam suam credidit; quam Deo pariter, et hominibus acceptissimam, connexamque diligentiam si non impendere curassetis, in proximo futurum erat, quod in mundum universum se diffunderet flamma schismatis deplorandi, quo terra contremuisset in seditione volgarium, aera se colligissent in condensione principum; et rueret velum templi in divisione pontificum, et cæterorum humilioris gradus clericorum, sicque, quod absit, fieret quidem desolatio, ecclesiæ claritas verteretur in tenebras, quæ totius orbis intuitum flebiliter eclipsassent. Hæc amici nostri prædilecti quamprimum vobis intimare, et ad præmissa sic viriliter, sagaciter, et solerter peragenda sit, et fuerit vobis et aliis ambassiatoribus, et nostris cor unum, et anima non minus una, eximiam nos extulerunt mentis in lætitiam eatenus, ut laxatis lætam in libertatem cordis nostri fibris nos velut Angelis conjubili corde gloriam decantavimus in altissimis Deo, et pacis donum hominibus bonæ voluntatis, ob hoc videlicet, quod dominicæ fuerit complacitum pietati pro ecclesiæ suæ tranquillandis negotiis sic animos principum ministerio suorum ambasiatorum devotionis unanimis in amplexu foederare. His adjecit ambasiatorum nostrorum prædictorum assertio, quam recepimus, singularis venerationis prærogativam qua complecti dignum ducitis votivam status nostri prosperitatem, et omnia, quæ quovis titulo nos perspiciunt, et contingunt. Qua de re refundimus vobis grates nostras exurgentes intimis de præcordiis vestras circumspectiones suppliciter exorando, quatenus in dilectione, quam ad nos nostrosque concipitis (quod patrimum gerimus) jugiter permanentes simul pr o dissuasione schismatis prælibati nomine dicti fratris, et consanguinei nostri manus, sicut hactenus, sic apponatis efficaces, quod ab opere tam pio vestræ caritatis devotio nullatenus jam desistat, donec christianissimi principes pacis ecclesiasticæ zelatores summi pontificis pulsent præcordia, ut justis, et rationabilibus sacri Basiliensis concilii votis, et desideriis se velit inclinare, ut maneat pastoris unitas, ovilis integritas, et desideratæ pacis jucunditas in ecclesia Jesu Christi. Datum sub privato sigillo nostro apud palatium nostrum Westmonasterii XXII. die mensis Julii.

A

APPELLATIO

Cardinalis de Ursinis a decreto Basiliensi.

ANNO CHRISTI 1431.

Ex Cod. Medic.

IN Christi nomine amen anno a nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo trigesimo tertio indictione undecima die tertia mensis Septembris pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri domini Eugenii divina providentia papæ quarti anno tertio. Actum in urbe in monte Jordano in Palatio residentiæ infrascripti reverendissimi in Christo patris & domini domini Jordani episcopi Sabinensis sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis de Ursinis, B & in quadam camera dicti palatii, in qua ipse reverendissimus pater dominus cardinalis residebat coram reverendis in Christo patribus domino Pandulfo episcopo Camerinensi, domino Angelo episcopo Arianensi, domino Bartholomæo abbate S. Proculi de Bononia vice auditore cameræ apostolicæ, nec non domino Geminiano de Prato auditore rotæ apostolicæ testibus ad hæc specialiter convocatis, adhibitis, & rogatis, venerabili ac religioso patre domino Augustino de Balneo Regio sacræ paginæ professore ordinis fratrum Heremitarum sancti Augustini, & ejusdem ordinis procuratore gene-C rali, nec non egregio utriusque juris doctore domino Antonio de Rosellis domini nostri papæ advocato consistoriali, ac etiam discreto viro Juliano ser Ruberti de urbe de regione Pontis, & aliis hac protestatione præmissa in principio, medio, & fine; & quandocumque, quod per præsentem appellationem, & quemcumque actum fiendum in futurum dictus reverendissimus dominus cardinalis non intendit in aliquo perturbare illa tria bona, vel aliquod ipsorum, propter quæ ex constitutione Constantiensis, Senensisque concilii sanctum est ipsum concilium institutum, extirpationem videlicet hæresum, ecclesiæque morum reforma-D tionem, ac pacem, & tranquillitatem totius Christianæ religionis, non intendens etiam per hanc appellationem vel aliquem actum præteritum, vel futurum recedere ab his, quæ determinavit, vel determinat sancta mater ecclesia, sed in singulis se subiiciens determinationi ejusdem.

Quum hoc sit, quod nuper nondum decem diebus elapsis ad notitiam ipsius reverendissimi Patris domini Jordani cardinalis antedicti, & non ante pervenerit, quod nonnulli sub nomine generalis synodi Basileæ convenientes etiam S. R. E. reverendissimi cardinales tertio Iudus Julii dicti anni Domini millesimi quadringentesimi trigesimi ter-E tii in publica, ut asserebant, sessione celebrata in majore ecclesia Basiliensi nonnulla publicaverint decreta, sive mandata fecerint dominis cardinalibus S. R. E. cum ipso sanctissimo domino Eugenio in urbe residentiam facientibus, de quibus infra fiet mentio, ipseque reverendissimus dominus cardinalis Sabinensis pro se ipso, & omnibus aliis suis ipsi adhærentibus, sive adhærere volentibus, quamvis ipsa mandata credat, & re-

& reputet fuisse, & esse nulla, ac omnino invalida, de jure, & ab eis, in quantum forent aliqua, quod non credit ipse reverendissimus dominus cardinalis velit, & cupiet appellare, & contra ipsa appellationis remedio se tueri, quod est remedium oppressorum a jure principaliter institutum, & cum ipsi domino Cardinali non adsit copia, vel facultas adeundi ipsos reverendissimos dominos cardinales, & alios prælatos Basileæ sub nomine generalis concilii convenientes tum propter viarum discrimina, tum propter senium, quo ipse cardinalis est confectus, tum vel maxime, quia gravi ægritudine his temporibus afflictus fuit, & nunc etiam non parum affligitur. Idcirco ipse cardinalis existens in urbe cum primum potuit opportunitate captata ad præservationem sui juris cum copiam prædicatorum Basileæ convenientium habere non posset, coram reverendis patribus personaliter constitutus, videlicet domino Pandulfo episcopo Camerinensi, domino Angelo episcopo Arianensi, domino Brtholomæo abbate S. Proculi de Bononia vice auditore cameræ apostolicæ, nec non domino Geminiano de Prato auditore rotæ apostolicæ, de quibus omnibus supra fit mentio, tanquam coram venerabilibus, & honestis personis in dicto loco personaliter existentibus, & pro tribunali sedentibus infrascriptam appellationem legi fecit, & ipsam interposuit & apostolos petiit instanter & instantissime omnimodo, jure & forma, quibus melius de jure potuit, & potest, cujus quidem appellationis talis tenor est: Coram vobis reverendissimis patribus sanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalibus, nec non prælatis ceteris sub nomine generalis synodi Basileæ convenientibus appellando proponit Jordanus episcopus Sabinensis Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ cardinalis dicens, quod ad notitiam suam pervenit non sunt adhuc decem dies elapsi, quod vos sub nomine generalis concilii Basileæ convenientes, Cardinalibus in Romana curia cum beatissimo domino Eugenio assistentibus nonnulla præcepta, sive mandata fecistis sub poena excommunicationis, & suspensionis, & privationis omnium dignitatum, beneficiorum, & officiorum, quam quilibet eorum incurreret ipso facto, si præfato domino Eugenio, quum tempus assertæ suspensionis per vos factæ supervenisset, ut summo pontifici in al quo parerent, cujus quidem præcepti nullitas, & iniquitas manifeste apparent. Primum quia vos domini Basileæ convenientes spretis præsidentibus dicti domini Eugenii per suam sanctitatem ad præsidendum ipsi Basiliensi concilio destinatis non potestis, nec potuistis canonicum celebrare concilium, quum auctoritate careatis apostolicæ sedis, nec potestis inniti, quod auctoritate Constantiensis, sive Senensis concilii, aut piæ memoriæ Martini papæ Quinti, vel moderni beatissimi Eugenii concilium ipsum celebretis, quum præfatæ auctoritates justis causis, & legitimis fuerant per beatissimum dominum Eugenium revocatæ; quum concilium justis, & legitimis de causis de Basilea ad suam Bononiensem civitatem de consilio Fratrum suorum S. R. E. cardinalium, de quorum numero plurimi ex vobis cardinalibus, qui ibidem Basileæ convenistis, tunc eratis, commutavit, & a Basiliensi tum civitate dissolvit. Quamobrem post ipsam dissolutionem vos ibidem sine sua auctoritate apostolica convenientes, etiam postquam ibidem Basileæ iterum concilium fieri mannavit, spretis suis præsidentibus, & ipsis non admissis canonicum non potuistis, nec potestis concilium celebrare, quum careatis auctoritate apostolicæ sedis, & penitus omni jurisdictione, atque potestate. Unde inferiores pontifice existentes, & penitus omni jurisdictione, atque potestate carentes ipsum non potuistis monere, sive citare, & minus ab administratione suspendere; nobis etiam cardinalibus, & mihi nulla potuistis præcepta imponere vel mandare, & si potuissetis, quod negatur, inique ipsum Eugenium a pontificali administratione suspendere conati estis, & nobis prædicta mandata facere non debuistis, quia præsupponitis, quod animo scandalizandi ecclesiam beatissimus Eugenius concilium ad Bononiam commutaverit, & a Basilea dissolverit, quod minime verum est, quia commutatio per ipsum facta fuit legitimis de causis etiam per plures ex vobis tunc Basileæ convenientes suæ sanctitati insinuatis, quæ sunt hæ videlicet, quod fere menses octo effluxerant, quibus initiari debuerat sancta synodus, nec adhuc ibidem Basileæ convenerant tres episcopi, & alii in totum numerum decem prælati, doctores vero, & magistri pene nulli intererant, qui possent sophisticis argumentis hæreticorum resistere. Principes vero, sive eorum procuratores, vel Nuntii nulli aderant, cum quibus de christianorum concordia, sive inter discordes pace tractanda aliqua fieri possent, prout in conciliis unum de tribus principalibus efficere decens est, ac de diversis Christicolarum nationibus nulli penitus intererant. Unde pauci illi, qui Basileæ conveniebant, non poterant forsan mores illorum improbos, quos penitus ignorabant, reformare. Quamobrem quum Basileæ convenientes tempore, quo beatissimus Eugenius commutationem concilii fecit, non essent sufficientes ad illa tria peragenda, propter quæ principaliter sanctum est concilium constitutum. Nam ut dictum est, extirpationi hæresum vacare non poterant propter ipsorum numeri paucitatem, & doctrinæ insufficientiam, nec etiam ad concordiam Christianorum intenti esse poterant propter defectum principantium per se, sive per alias non comparentium. Ipsi etiam Basileæ convenientes mores plurimarum nationum, ac fere omnium Christianorum reformare nequibant numeri eorum paucitate pensata, & quod quales essent in nationibus mores improbi ignorabant, sicque extirpationem hæresum, christianorum concordiam, & pacem, reformationemque morum in ecclesiam introducere non valebant, nec sine magno temporis intervallo hæc Basileæ perfici posse in futurum videbantur tum propter hæreticorum pestiferam labem, qui armati venturos ad Basileam terrere poterant

ANNO CHRISTI 1431.

rant, tum etiam propter tunc subortam guerram inter principes illustres Burgundiæ & Austriæ duces. Quamobrem ad ipsam civitatem Basiliensem tutus non videbatur accessus. Igitur legitimis de causis Bononiam sanctissimus Eugenius concilium commutavit, & ego cum reverendissimis dominis cardinalibus commutationi consensi, & plurimi ex vobis cardinalibus nunc Basileæ convenientibus fuisse, & esse hæc vera scitis, quod commutationem, & dissolutionem has plurimum promovistis, & quæsivistis, & cum aliis cardinalibus consentientibus literas apostolicas dissolutionis propriis manibus subscripsistis. Quæ quidem commutatio, & dissolutio necessaria fuit, quia facilius, celerius, & commodius, ac cum majori reverentia, quæ in ipso concilio expedienda erant, Bononiæ expediri potuissent, quoniam in Italiam consistentes ipse sanctissimus Eugenius, ac gloriosissimus princeps Sigismundus romanorum Imperator cum omni ipsorum curia de facili potuissent Bononiæ convenire, & existentibus ibi duobus istis luminaribus clarissimis prælatorum, & principum, concursus verisimiliter magnus factus fuisset, affuissetque doctorum, & magistrorum copiosissimus numerus, & ad tantæ rei fastigium idoneus, quorum Romana curia, & Bononiensis civitas plurimum sunt refertæ, sicque nihil defuisset eorum trium, propter quæ sanctum est concilium institutum; quin auxliante Deo, omnia potuissent commode expediri. Iniquum est igitur dicere, & injustum, quod scandalizandi caussa Eugenius a Basilea concilium dissolverit, & quod si non declaret Basileæ continuo fuisse concilium, etiam postquam dissolutio facta fuit, velitis ipsum ab omni pontificali potestate suspendere, sive suspendere conati sitis, & nos cardinales ipsi adhærentes excommunicationis, & suspensionis sententia invadetis, si obedientes suspensione asserta viam durantes sanctitati suæ fuerimus. His etiam rationibus iniquum aliud vestrum mandatum existit, quo mandatis sub poena privationis, quam incurrere debeamus ipso facto infra triginta dies post lapsum sexaginta dierum suæ sanctitati assignatum, ex Romana curia discedere debeamus, & ad vestrum assertum concilium debeamus accedere. Nam non debemus deserere nostrum episcopum, summumque pontificem, cui parere debemus potius, quam alteri, quum sit in terris Vicarius Jesu Christi. Vos autem præsidentibus suæ sanctitatis non admissis nullam in nobis habetis potestatem, quam etsi haberetis, inique tamen, & injuste procederetis rationibus antea narratis. Quamobrem, reverendissimi patres, cardinales, ego Jordanus episcopus Sabinensis antedictus omni cum reverentia expono, & dico talia præcepta esse nulla, & me de jure ad ipsorum observantiam nullatenus adstringi, & in quantum forent aliqua, quod negatur, dico illa fuisse, & esse iniqua, & injusta, & me injuste fuisse gravatum, & contra omne debitum rationis, & ab ipsis præceptis, ac omnibus aliis gravaminibus post prædicta secutis, sive sequendis in posterum, quantum mihi licet, & possum, provoco, & in scriptis appello ad sanctam sedem apostolicam, seu beatissimum dominum meum Eugenium summum pontificem, & ad dominum nostrum Jesum Christum, qui cunctorum est judex judicaturus vivos & mortuos. Item ad generalem synodum Basiliensem, quum erit cum præsidentibus apostolicis legitime congregatum, super qua appellatione peto apostolos instanter, & instantissime mihi dari, & exhiberi, protestans, quod hac appellatione pendente nihil contra me, vel in mei præjudicium debeat quomodolibet attentari, intendens, quum aderit facultas, hanc appellationem legitime intimare, protestans interim nullum mihi præjudicium generari. Quam quidem appellationem prædicti episcopi, & prælati, & honestæ personæ, coram quibus, ut præfertur, interposita fuit omni modo, via, ac forma, quibus melius de jure potuerunt, & possunt, admiserunt pariter, & admittunt. Super quibus omnibus, & singulis præfatus reverendissimus dominus cardinalis petiit a nobis Notariis infrascriptis fieri, & confici unum vel plura documenta, sive instrumenta ad dicta mea etiam, si opus fuerit, sapientis. Actum in urbe loco, anno, mense, indictione, pontificatu, quibus supra, ac præsentibus suprascriptis.

Et ego N. Notarius.

EPISTOLA

Clarissimi viri domini de Cusa postea meritissimi cardinalis S. Petri ad Vincula.

Reverendissimo in Christo patri, ac domino Juliano S. R. E. sanctæ Sabinæ præsbytero cardinali domino suo gratiosissimo.

Ex cod. Medic. Chart. in 4 num. 12. Plut. XVI.

HUmili commendatione præmissa. Postea quæ nuper scripsi de audientia notitia, Jo. de Segobia degradatus comparuit absque Cappa & rochetto in habitu doctorali, quia judicarunt Basilienses necessarium fore, ut ipse dictis meis responderet. Videbatur enim sententiam omnium esse pro nobis. Locutus est autem ille absque ordine multa tremula voce, et non erubuit se cum injuriis potius, quam cum ratione juvare. Ego ut privatus interfui, quia deliberavimus non decere, quod oratores domini nostri spurcitiis istorum damnatorum interessent, nec judicavimus expedire, quod ignoraremus ea, quæ dicturi essent. Interfui igitur, ut privatus puncta substantialia adnotando. Ante dissolutionem audientiæ locutus est Aretalensis pro excusatione sua, quia altera die ostendi eum, qui volebat perjurum, et mendacem. Quibus cum patientia auditis surrexi clamando, quod altera die audissent veritatem, et quod crastina die audituri essent illa figmenta falsa esse, et nomine principum intimata est audientia. Unde Mercurii, proxime præterita cum benedictione Dei intravimus in aula maxima apertis januis laicis etiam præsentibus. Hora septima incepimus continuando, quod non

non fuissemus missi ad disputandum cum damnatis ab illa sede, et concilio oecumenico, ubi ultima sententia lata foret, sed ad sollicitandam sublationem animorum quam necessariam ostendimus; et amplius absque læsione fidei sufferri non posse, et quod illa, quæ falso objecta essent per Amedistas, non abessent veritati per nos ostensæ, quasi fidei rationem reddituri ad salvandum fideles iterum venissemus. Et incepit dominus auditor qui egregie loquebatur, quod ista recentia fundamenta, et nomen concilii non debeat tenere quemque, deinde me substituit. Ego qui animosus fui, alacri mente ingressus sum pugnam, et dicta de Segobia ostendi inordinatissima, et absque intelligentia resumendo ea, quæ dixeram ego, et quæ ipse obsecrat seriatim enarrando omnia. Et quoniam ab initio semper addixi de absentia conciliorum consensum esse, et non posse repræsentationem universalis ecclesiæ absque personis repræsentantibus, aut consensu esse, quæ pars plus placuit principibus. Et ipse non valens confutare fundamenta illa, quæ ego ex alta radice cum allegationibus in medium produxeram, ajebat synodalem conclusionem ex pluralitate præsentium trahi. Compulsus fui ibi detegere omnes truffas de verbo placet, & praticas Arelatensis præsentis, ostendens, nullam congregationem talem injuriam fuisse conciliari auctoritati sicut illam, quæ ad aritmeticam, et numerum resolvit, parvipendens rationem logicæ, determinationem canonum et Theologorum. Item de translatione concilii, et honore paternitatis vestræ, qui illius decreti caput eratis feci omnes clarissimos, et quoniam altera die etiam ostendi qui diceret, papam non posse in ædificationem ecclesiæ concilium transferre, sicut hic factum, hæreticum esse, quum ei manus propter commissionem, quam a Christo habuit, ligari non possint, et de Segobia non posset evadere, nisi diceret hoc verbum: *quando papa hoc faciendo non veniret contra veritatem*; et ibi de veritatibus suis multa diceret, quod venisset in translatione contra veritatem, et stetit forte per duas horas in hac. Ego hanc materiam ingressus fui, et dominus mihi dedit sensum, et animum, ut ostenderem illas fatuitas Segobianas, ita ut non remanserit scrupulus. Primo enim ostendi ex decretis concilii II. Sessionis, et 24. et bulla indulgentiarum nullam rem judicio concilii magis utilem, et faciendam, quam reducere Græcos, et quod patres in XI. sessione exhortati fuissent supposita concilii ante completam reformationem non consentire in translationem, vel dissolutionem. Sed in 24. Sessione totum concilium judicasset etiam in translationem consentiendum esse propter unionem speratam Græcorum, præferens illam reformationi. Etiam in eadem sessione judicavit propter illam locum mutandum esse. Quum ergo judicio Synodi optima judicata sit Græcorum reductio, & quod etiam locus propterea mutandus sit, contuli judicio synodali papam in ædificationem ecclesiæ ea fecisse, quæ synodus fieri debere judicavit. Ostendi etiam orta dissensione de loco, iterum partes ad ipsum, sine quo concilia celebrari non possunt, definitionem sperare allegans ad hoc. Deinde dixi dissentientibus partibus necessario aut ad caput; aut aliud concilium recurrendum ad hoc allegans, concludens utroque casu necessario decurri debuisse ad ipsum, qui caput, & qui concilium indicere habuit. Justificavi etiam palpabiliter dominum nostrum omnia ex necessitate fecisse pro honore concilii, non pro oppressione auctoritatis, & ibi erat opus multa in facto dicere. Deinde confutavi illam Theologiam Segobinam de veritatibus, recitans quintam sessionem concilii Constantiensis quoad finem. Ut facilius, & liberius ad unitatem pervenerit, declaratio illa ad illum finem necessaria, & licita facta fuisset, & quod practica Basiliensum, qui illis mediis ad scissuram ubi volunt, e concilio Constantiensi sit damnata, quia loquitur ad finem unitatis, & de concilio illo, quod propter scisma non recognovit caput, sed quasi non existente, indubitatoque capite loquitur. Respondi ad renovationem decretorum illorum in concilio Basiliensi in 16. Sessione post admissionem præsidentium, quod multa ibi evasive dici possent. Sed dixi finaliter illam difinitionem loqui de concilio universam ecclesiam militantem repræsentante. Et quia papa caput concilii, ut in 14. Sessione dicitur, hinc loquitur illa diffinitio de pleno integro concilio ex unitate capitis, & membrorum. Tale enim habet immediate a Christo potestatem, & potest omnia non solum illa, quæ ibi ponuntur, sed illa quæ nec dici possunt. Et quia consensus Romani pont. est in illo, merito non se opponere debet papa contra illa, ubi videt se, aut prædecessorem consensisse, sed absque præsuntione, uti semper potest epicheia in ædificationem non obstantibus quibuscunque &c. Et declarata repræsentatione feci omnes contentos, ut non credant repræsentationem militantis ecclesiæ apud paucos præsumptuosos contradicentes apostolicæ sedi, & regibus orbis, & ibi quando pro salvando honore, & auctoritate conciliorum, & ecclesiæ, ac regum, & nationum opus erant. D. N. in decreto Moyses illum sensum damnare ostendi: deinde procedendo dixi, quod etiam illec veritates essent veritates fidei, quod tamen non sequeretur conclusio, D. N. in fide peccasse, si illas ordinationes non servasset declarans, quod hæresis non potest convinci, si quis statuta non servat. Alioquin ipsi Basilienses se ipsos ostenderent hæreticos, qui nullum eorum statum observant. Dixi etiam, quod sacra synodus post primam dissolutionem in omnibus suis scriptis, & monitionibus nunquam habuisset illam intentionem, aut intelligentiam, quod D. N. dissolvendo contrafecisset, & finaliter &c. Cetera desunt &c.

BULLA

Felicis Quinti.

CArissimo in Christo filio Carolo Francorum regi illustri etc. superioribus diebus universis regibus, & principibus catholicis, tuæ quidem majestati primum nostri animi sinceram dispositionem ad consecutionem pacis, & unionis ecclesiæ sanctæ Dei aperuimus, prout in nostris literis provocationis sub data nonis Aprilis, ac aliis oblationis sub data VI. Idus Junii apud sanctum Dominicum extra muros Gebennæ anno a nativitate Domini MCCCCXLVII Pontificatus nostri anno septimo confectis B latinis continetur. Nihilominus ut tua regia celsitudo eo fortius nobiscum animetur ad extirpationem hujus pestiferi scismatis, quo clarius cognoverit integritatem, plenitudinemque nostræ voluntatis, quin etiam nihil pro desideratissimæ pacis omnium excellentissimo bono per nos superesse faciendum videatur, promittimus, spondemus, atque Deo, & ecclesiæ, quorum agitur caussa, vovemus, quod in sacro Basiliensi concilio actu sedente aut alio legitime congregando realiter, & cum effectu cedemus papatui, Thoma de Calandrinis de Sarzana a nonnullis Nicolao Quinto appellato, juri quod prætendit in papatu, similiter ceden- C te, vel eo decedente, ita quod electio casu decessus interveniente ad solum generale concilium spectare dinoscatur, quod idem ipso casu circa nos contingente volumus observari. Quotiens enim dixerimus, sed certe abunde repetere placet, non ambitione Papatus illectis, sed auctoritati sacrorum generalium conciliorum conservandæ, suppressæque unitatis catholicæ relevandæ gratia sedem Petri Domino vocante licet longe immeriti conscendimus. Magnam enim gloriæ partem adipiscemur in hoc certamine unitatis, si nostræ humilitatis medio tam pestilens funestaque divisio evanescet, compositaque unitate divisa (proh D dolor) ecclesia sarciatur. Nunc igitur nostrum desiderium intuere, carissime fili, sanctumque nostrum propositum tendens ad sanctissimum finem complectere pro tuo more fidelissimo, traditoque exemplo a christianissimis progenitoribus tuis, qui felicia sibi affuisse tempora arbitrati sunt, quum potuerunt florentem ecclesiam ornatius venerari, vel desolatam, ut modo fit, devotione piissima consolari. Ad reauctionem. (sic) Basiliensis concilii, aut celebrationem alterius generalis, in quo utriusque obedientiæ fiat matura conventio, aspiciens, sine qua nec accommode, nec honeste, nec sancte finis huic teterrimo turbini dari potest, E non videmus equidem, quid amplius offerre debeamus, testisque sit aditans desuper omnium actuum speculator Deus, quod cum cessione Papatus memorata lætissimo corde suscipiemus quicquid per sacrum generale concilium ordinatum, dispositumque fuerit. Suavissima namque in pace vivemus, si tranquillam ecclesiam dignitati, & auctoritati suis pristinis post tot conturbationes, & offensas restitutam nostris temporibus viderimus. Expresse tamen, dicimus, carissime fili, quod per viam cessionis, quam A non solum in ipsis oblationis & provocationis literis includi intelligimus, sed eam rursum, libenterque offerimus, & præsentamus, quo velocius pax habeatur, & de unico, & indubitato pastore in generali provideatur concilio, a contentis in præfatis literis non intendimus recedere, quin potius volumus ea in suo robore permanere, cum solemni juramento adstricti simus decretum frequens per magnum Constantiense concilium editum inviolabiliter, & immutilate observare. Datum XIII. Kal. Septembris.

ALTERA BULLA

Felicis Quinti.

FElix ad futuram rei memoriam. Qui ad tranquillitatem ecclesiæ tota voluntate non tendit, Dominum nostrum Jesum Christum pacis auctorem, & amatorem charitatis nec veretur, nec diligit, qui de summis Coelorum ad ima dignatus est descendere, bonæ voluntatis hominibus pacem annuntians; ac ad Patris dexteram regrediens discipulis pacem dans pariter, & relinquens utraque fecit unum, cuius quidem tanto nos oportet zelatores esse, quo ipsius regis pacifici pontificis altissimi licet immeriti vices gerimus in terris, unionemque catholicam conturbari, ac præpediri invalescente (proh dolor!) divisione conspicimus. Hoc enim tempore nec dissimulare possumus, nec faciendi libertas est, nobisque aliter licere non credimus, quam ut omnes conatus nostros ei caussæ, in qua universalis ecclesiæ salus versatur. Impendamus illius exempla, qui sic dilexit ecclesiam, quod seipsum tradidit pro illa; ut non modo ex eo, quod suscipimus, officium, omnibus viribus præsentibus malis obviare, sed, & cunctos reges & principes populi christiani exhortari debeamus, ad consummationem necessarii, sanctique operis, quod in præsentiarum aggredimur; atque universus cognoscet orbis per nos minime stetisse, aut stare, quin hoc horrendum scisma de mundi medio velociter, & penitus auferatur. Audientes igitur, quod post decessum olim Eugenii, qui justo Dei judicio per sacrosanctam synodum Basileensem in spiritu Sancto legitime congregatam universalem ecclesiam repræsentantem a papatu depositus extitit, quidam Thomas de Calandrinis de Sarzana ausus est Petri sedem conscendere, & insignia papalia sub vocabulo Nicolai Quinti assumere; scienter olim præfato Eugenio succedens, invisum execrabileque scisma damnabiliter continuans, fovens, & augens. Considerantes quam perniciosa erit saluti fidelium hæc, si in ecclesia Dei amplius perduret pestilens divisio, de Fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium consilio & assensu, ut judicium a domo Domini incipiat, veritasque Fidei, cujus in caussa non est horam differendum, citius clarescat, statim præfatum Thomam exhortari, requirere, & monere, quemadmodum præsentium tenore per viscera misericordiæ Domini nostri Jesu Christi, qui ad hoc nos sua membra esse voluit, ut per compagem charitatis, & fidei unum nos in se corpus effi-

ANNO CHRISTI 1431.

efficeret exhortamur, requirimus, & monemus, quatenus incontinenti ab hujusmodi sua intrusione abstineat, sanctamque sedem apostolicam per eundem in urbe occupatam, ac patrimonium Beati Petri, ac omnia, & singula ad Romanam ecclesiam spectantia realiter, & cum effectu dimittat. Illos, qui eum de facto inthronizarunt, similiter requirentes, & monentes, ne ulterius in sua obedienria perseverent sub poenis contra facientes scismam in ecclesia Dei statutis. Et ut intuitio prædicta sic notoria universo orbi manifesta existat, & ne sub tam abominabili schismate culpa ejusdem Thomæ, & sibi adhærentium, atque assistentium universa Christianitas, dispendium salutis animarum patiatur, rursum præfatum Thomam, & sibi adhærentes, atque assistentes requirimus, & monemus, quatenus infra unius anni spatium ab harum nostrarum literarum data computandum ad sacrum Basiliense concilium, seu ad illum locum, ad quem continget in posterum ipsum concilium auctoritate sua se transferre, vel quemquam alium rebus gerendis accommodum regibus, & principibus personaliter accedant, & ab eo non recedant, donec, A & quousque caussa hujusmodi notoriæ intrusionis, prophanationis, & scismatis fuerit sententia sinodali terminata, quoniam id idem cum fratribus nostris S. R. E. cardinalibus peragere intendimus parati suam notitiam, & scandalosam intrusionem clarissime ostendere, & disponente domino vias accommodas amplecti: per quas poterit sine scandalo proveniri ad veram, & integram pacem universalis ecclesiæ, cujus jam congregatæ, seu congregandæ judicio, & determinationi parere, & stare nos pro desideratæ unionis bono plenarie offerimus, & toto animo submittimus, ut autem nostræ mentis cunctis Christifidelibus appareat sinceritas, nullamque possit præfatus Thomas, B sibique adhærentes in futurum ignorantiam prætendere, has nostras literas in valvis ecclesiæ cathedralis Gebennensi, ac in porta domus fratrum prædicatorum extra muros Gebennenses, non in civitatibus, & oppidis urbi Romæ convicinis, si ad eundem Thomam tutus accessus non pateat, affigi, ac simul publicari mandavimus. Datum apud sanctum Dominicum extra muros Gebennenses. Non. Aprilis MCCCCXLVII. Pontificatus nostri anno septimo.

PRÆMONITIO COLLECTORIS
In hæc excerpta.

Cum voluminis hujus editio hucusque processisset, accidit ut absente me quædam irreperent, quæ alterum in locum destinaveram. Id demum sensi cum ex itinere redii, nec ambigens continuo aliena illa subduxi, serioque cogitavi, quid in vacuum locum substituendum esset. Succurrerunt excerpta hæc ex Vindobonensi Cæsarea Bibliotheca per me descripta. Aptissima hæc visa sunt & spatio vacuo perquam accommoda. Quare hic dantur seorsum ab aliis, itidem per me ex Bibliotheca illa acceptis, quæ simul omnia inferius traduntur.

EXCERPTA HISTORICA

Ad Concilium Basileense spectantia Cod. 68. Jur. Can. MS. Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis, acta varia ejusdem Concilii continentia.

Die XXIII. mensis Julii fuit incoeptum concilium Basileense de auctoritate apostolica de mandato SS. D. N. Eugenii papæ IV, & mandante illud illustrissimo, ac reverendissimo in Christo patre Juliano S. Angeli diacono cardinali, legato ad hoc specialiter destinato ad civitatem Basileensem, per R. PP D Joannem Polemar J. V. D. & mag. Joan. de Ragusio procurator. generalem Ordinis Prædicatorum S. Paginæ professorem, cum Missa Spiritus S. & aliis solemnitatibus debitis.

Deinde pro continuatione & celebratione dicti concilii generalis in dicta civitate Basileensi die IX. mensis Septembris, eodem anno, hora fere Vesperorum introivit privatim D. Legatus civitatem Basileensem receptus a tota civitate solemnissime, precibus, processionibus omnium ecclesiarum, cum reliquiis, cappis, vexillis, subsequentibus omnibus utriusque sexus popularibus, deducentibus Legatum per habenas duobus militibus, & quatuor de majoribus deferentibus super ipsum pallium aureum usque ad ecclesiam cathedralem, ubi per eum datis indulgentiis, & benedictione tandem secessit ad domum militum de Prussia, ubi suas tenet particulares audientias; sessiones vero generales in ecclesia Cathedrali.

Sed die X. dicti mensis convocatis omnibus, qui aderant in concilio, facta coram ipso collatione solemni per unum egregium magistrum in theologia, in dicta domo militum Prussiæ juravit idem dominus Legatus & vovit Deo, & S. Matri ecclesiæ, quod ipse bona fide & fideli intentione diligenter & perseveranter sine tergiversatione celebrabit sacrum generale concilium pro statu salubri S. matris ecclesiæ, & pro reformatione ejusdem, ac salute populi Christiani multis affecti & conquassati, largiente Deo, usque ad complementum prosequetur, & dicens multa devota & salubria verba.

Et deinde continuans concilium generale coepit convocare adstantes, & tractare multa negocia concilii, deliberare de agendis, convocare prælatos ecclesiasticos, & principes exhortare ad pacem, & ad quæ concernunt bonum & dispositionem ipsius concilii.

Allegatio Reverendissimi Patris D. Ludovici Protonotarii de auctoritate universalis ecclesiæ supra papam. Incipit: *metuendissimi &c. operæ pretium diligenter &c. In fine hæc leguntur:* Et est finis responsionis Rev. & Do-

ANNO CHRISTI 1431.

& Domini Ludovici de Roma, protonotarii S. A. excellentiſſimi J. U. D. datæ Ambaſiatoribus Rev. & Ill. Principum Dominorum electorum S. Imperii, die Veneris XII Januarii 1438. hora veſperorum vel quaſi, in generali congregatione S. concilii Baſilienſis in eccleſia majori, & in eadem congregatione antequam daretur hæc reſponſio per eundem fuit facta reſponſio eiſdem ambaſiatoribus per ipſum concilium in ſcriptis, quæ ſequitur & lecta fuit ibidem per ipſum concilii notarium.

Audivit hæc S. ſynodus &c. extat Labbei tom. 17. pag. 507.

A. D. 1438. poſtquam coram Rege Franciæ, & prælatis in Bituris congregatis propoſitiones tam ex parte concilii Baſilienſis quam Domini papæ Eugenii factæ fuiſſent, & deliberatum, quod ipſe rex authoritatem eccleſiæ defendere vellet, per regem reſponſum extitiſſet, unus ex oratoribus domini papæ epiſcopus Dignenſis, in præſentia dominorum prælatorum, & cæterorum principum, non tamen regis, plurima contra authoritatem ſupremam generalium conciliorum expoſuiſſet, ad quam pro parte ſacri concilii per organum Thomæ de Corcellis prædicti extitit reſponſum, ut juxta ſequitur: *Illuſtriſſimi Principes, &c. Incumbit nobis, &c.*

Proteſtatio facta per Franciſcum de Barbavariis oratorem Illuſtriſſimi Ducis Mediolanenſis in ſacro Baſilienſi concilio. Incipit. *Conveniſtis RR. PP. In fine hæc adduntur*: Oblata & lecta in deputatione fidei per D. Franciſcum de Barbavariis nomine Illuſtriſſimi Ducis Mediolanenſis, qui dixit petiit, & proteſtatus fuit, prout in eadem. Mercurii III. Auguſti 1438. & petitum &c.

Qua lecta & oblata magiſter Joannes Slerzorod, procurator ſe illi cedulæ opponens, petiit, quod non detur inſtrumentum, niſi prius data reſponſione per ſacrum concilium. *Extat reſponſio iſta Labbei* tom. 17. pag. 519. Incipit. *Legiſti per hos dies*.

Oratio ſapiens per Fr. Franciſcum de Fuke, magiſtrum in Theologia, de ordine Minorum, facta in generali congregatione ſacri concilii Baſilienſis contra quoſdam oratores principum, qui prius erant ferventiſſimi pro concilio, & tempore orationis factæ erant ei fere adverſarii, & inſidiatores. Et in tantum exarcerbavit hæc oratio quoſdam oratores principum illorum, quod ſervitores eorum, intelligentes eorum Dominos turbatos per hanc orationem F. Franciſci, inſidiabantur vitæ ejus, & uno tempore in publico verberarunt, & letaliter vulnerarunt, & niſi ſuperveniſſent ei auxiliatores, fortaſſe interfeciſſent, ſaltem expediviſſent eum taliter, ut vita ejus omnibus fuiſſet horrori. Incipit oratio: *Multæ ſunt rationes, &c.*

In dieta Nurimbergenſi die feſto S. Galli 1438. per DD. Relatores, deputatos a tota inibi exiſtente congregatione ad conferendum cum oratoribus ſacri concilii Baſilienſis, & ſummi pontificis, fuit propoſitum oratoribus ſacri concilii Baſilienſis, quod pro concilianda pace, & concordia in eccleſia Dei, videretur expediens concilium Baſileenſe transferri debere in locum, ubi etiam Græci convenirent.

Sequitur cedula prima per Ambaſiatores regis Alberti Romanorum principum electorum, & aliorum Alemanniæ prælatorum, præſentata DD. deputatis per ſacrum concilium Baſileenſe ſuper mutatione concil. ipſius in alium locum, poſtquam venerant revertentes de dieta Nurimbergenſi ſuperius commemorata. Incip. *Primo per ſacrum concilium.*

Iſta cedula ſic præſentata DD. deputatis a ſacro concilio, ipſi deliberaverunt modo qui ſequitur.

„ Videtur DD. deputatis, quod pro pace „ univerſalis eccleſiæ robore fidei, & „ omnium ſanctorum generalium, & hujus „ conciliorum procuranda, & ſervanda au„ thoritate, nec non unione eccleſiæ univer„ ſalis adipiſcenda, & firmanda poteſt per „ hoc ſacrum concilium condeſcendi petitio„ ni oblatæ pro parte ſereniſſimi D. Regis „ Romanorum, & chriſtianiſſimi D. Regis „ Francorum concurrentibus infraſcriptis.

„ Primo pro conſervanda hujus ſacri con„ cilii Baſileenſis, & aliorum generalium „ conciliorum authoritate D. Eugenius pa„ pa modernus profiteatur, & recognoſcat „ ipſum Baſileenſe concilium in ſpiritu San„ cto legitime congregatum univerſalem „ eccleſiam repreſentans ab initio ſuæ in„ choationis fuiſſe, & eſſe legitime con„ gregatum, & legitime continuatum non „ obſtante diſſolutione prætenſa facta per „ eum ſub data XIII. Kal. Octobris ac alias „ quomodolibet & quantum, &c. Quam „ quidem diſſolutionem profiteatur, et re„ cognoſcat fuiſſe, et eſſe nullam irritam „ et inanem, nec eam per ipſum fieri po„ tuiſſe revocando expreſſe omnes et ſingu„ las aſſertiones tam in literis præfatæ diſ„ ſolutionis, quam in aliis quomodolibet qui„ buſcumque & alias ſuo nomine inſcriptas, „ propoſitas, & publicatas contra authori„ tatem hujus, & aliorum ſacrorum conci„ liorum generalium; expreſſe & ſpeciali„ ter profitendo veritatem fidei declaratam „ in concilio Conſtantienſi de autoritate „ generalis concilii reſpectu omnium fide„ lium cujuſcumque dignitatis etiamſi pa„ palis extiterit, quæ incipit: *& primo &c.* „ Inſuper quod promittat ipſe D. Euge„ nius ut in futurum abſtineat ab omnibus & „ ſingulis aſſertionibus contra veritatem di„ cti decreti Conſtantienſis, & ab aliis qui„ buſcumque contra autoritatem ipſorum „ generalium Conciliorum.

Item quod recognoſcat & profiteatur ipſe D. Eugenius, &c. Vide iſtam cedulam & ſequentia ſcripta in quinterno tali ſigno. (*Sic ibi, ſed ſignum iſtud deeſt.*)

Et in confectione hujus cedulæ inter alios deputatos fuerunt Archiepiſcopus Lugdunenſis Regni Franciæ, Panormitanus, & Ludovicus protonotarius de Roma, Regis Aragonum Ambaſiatores, illuminati viri præcipui; licet & alii non minoris fuerunt auctoritatis, et ſcientiæ.

Poſtquam cedula iſta deputatorum concilii pro reſponſo fuiſſet data oratoribus regis Romanorum, et principum electorum imperii; et cum iſtæ rationes expoſitæ fuiſſent eis non erant contenti; et ideo ſe conjunxerunt omnibus aliis oratoribus regum et principum qui tunc fuerant in concilio, qui ex tunc illo eodem tempore fuerunt corru-

pti

ANNO CHRISTI 1431.

ptifere omnes in proposito suo, quia prius fuerant deputati a concilio, et interfuerunt in confectione prædictæ cedulæ deputatorum concilii, et eam deliberaverunt et approbarunt; sed statim postea mutati sunt et corrupti; et colligati cum istis oratoribus regis Romanorum et principum Imperii volebant mutari eam cedulam prius deliberatam per ipsos, et contendebant quod esset condescendendum precibus principum, et non eos nimium ligari debere per concilium. Et similiter avvisarunt de alia cedula pro mutatione loci etc. quæ cedula incipit: *sequitur concorditer avvisata per oratores Serenifs. & Ill. Principum in hoc S. concilio extantes, pro pace, & quiete totius ecclesiæ.*

Super qua cedula fuit per omnes deputationes deliberatum; et tandem pro responsione fuit deliberatum, et conclusum sicut continetur (*est spatium puræ chartæ*) in prædicto quinterno, et incipit: *Audiat vestra charitas &c.* Vide Labb. tom. 17. pag 524.

Et fuit hoc responsum prædictum præsentatum principibus electorum Imperii, et aliorum regum et principum oratoribus in dicta Moguntina simul congregatis, et ibidem lectum in præsentia ipsorum per oratores sancti concilii ibidem missos, videlicet patriarcham Aquilegiensem, Vicentinum, et Argentinens. episcopos, abbatem de Scotia, Joannem de Segobia archidiaconum (*est hic spatium vacuum*) et Thomam de Corcellis canonicum Atrebatensem magistrum in Theologia, Guillelmum Hugonis archidiaconum Metensem legum, et Joannem de Bachensteyn archidiaconum Zagabrensem decretorum doctores et alios, etc. qui omnes plenam habebant potestatem sacri concilii super mutatione loci. Et fuerunt in eadem dieta præsentes Coloniensis, Moguntinus, et Treverensis archiepiscopi. Et fuit propositum primum per abbatem prædictum, ut habes (*spatium vacuum*) libenter proposuissent in publico coram toto clero Moguntino; sed non potuerunt obtinere, vix admissi erant ad proponendum in secreto, clausis janius. Et postquam ipsi jam deliberarunt et concluserunt neutralitatem velle continuare, & concurrebant tunc cum eis ambasiatores regis Franciæ D. archiepiscopus Turonensis, episcopus Trecensis, & quidam alii doctores. Item D. episcopus Conchensis orator regis Castellæ. Item episcopus Albiganensis, & Franciscus de Barbavariis oratores ducis Mediolanensis in dicta dieta omnes præsentes. Qui omnes similiter cum oratoribus regis Romanorum, videlicet Pataviensi, & Lubicensi episcopis, & aliis eorum, &c. & DD. Coloniensi Moguntino, & Trevirensi, & aliis oratoribus principum, electoribus Imperii tunc confecerunt unam mutuam intelligentiam, quam jurarunt, & promiserunt inviolabiliter observare; ut tandem compellerent S. concilium Basileense mutare se in locum alium. Et cum ista mutua intelligentia venerunt ad concilium, & statim eisdem adhæserunt oratores regis Aragoniæ, videlicet archiepiscopus Panormitanus, & Ludovicus de Roma protonotarius, cum collegis suis; etsi fortiter instabant apud concilium pro executione sui propositi pro illa mutua intelligentia; cessarent processus contra papam, & fieret mutatio loci pro ycumenico concilio celebrando, &c. Et tandem finaliter concilium dedit eis suam responsionem synodalem, & incipit. *Rem gravissimam, quam ab hac S. synodo &c.* Vide Labb. pag. 535. Et statim facta hac responsione fuit relatio facta in generali congregatione concilii per archidiaconum Metensem de toto processu papæ in hoc concilio habito, & durante hac relatione per [*charta pura*] horas & ultra, quod fere omnes incorporati cum magna attentione & patientia audierunt. Isti oratores prædicti volebant interesse; & facta relatione bene senserunt, quia omnia erant probata contra papam, de quibus erat diffamatus & delatus concilio, ex quo timuerunt statim concilium processurum ad sententiam depositionis, quærebant modos & praticas impediendi. Unde venerat tunc multum terribilis tempestas aeris cum tonitruis, & fulminibus, quæ quatuor vel quinque horas duraverat. Porta densissima, & durissima D. Archiepiscopi Panormitani tonitruo uno confracta est. Item, secretarius episcopi Parmensis rupturam tibiæ tunc passus est in janua Domini sui ex impulsione ventorum januæ super eam. Item, cardinalis Tarraconensis & omnes sui secum in aula sua maximum terrorem, & stuporem perpessus est ex visione Dœmonis, qui tunc per ventum intraverat per fenestram in aulam ad eos in formam unius magni Asini. Item quod etiam alius episcopus passus est terrorem ex vento & tempestate illa. Et hic Dœmon descenderat de prædicta aula omnibus videntibus ad cameram cujusdam doctoris theologiæ, videlicet D. eleemosynarii oratorum regis Aragonii. Omnes isti qui sic passi sunt, fuerunt principaliores qui volebant impedire sententiam depositionis. Sed ex hiis signis territi impedire seu se opponere amplius ausi non sunt; & facta est depositio absque contradictione.

Anno Domini 1438. principes electores Imperii simul existentes in Francfordia pro electione Romanorum regis elegerunt ducem Albertum regem Hungariæ electum in regem Bohemiæ & ducem Austriæ. Et statim facta electione iidem principes volentes se interponere pro pace tractanda inter S. Basiliense concilium & papam Eugenium IV. jam suspensum ab administratione papali ab eodem sacro concilio, deputarunt quatuor egregios doctores, & unum abbatem, qui vice ipsorum principum habeat tractare pacem prædictam. Hi primo accesserunt ad concilium. Secundo supplicarunt vice principum suorum, quatenus dignaretur concilium suspendere ab ulterioribus processibus. Ipsi interim accessuri erant ad papam, & sperarent posse media pacis invenire inter concilium & papam. Nihil in specie respondebatur eis per concilum, nisi in genere, quod media pacis honesta nunquam concilium refutasset, sed manus suas noluit per promissiones ligare erga papam, qui stante illa promissione aliquid novi posset attemptare in grave præjudicium & læsionem S concilii, si non posset per ulteriores processus obviare.

Et postquam pervenerunt Ferrariam ad papam dicti ambasiatores super propositionibus, suis istam responsionem habuerunt; *per ea quæ nobis &c.*

AD

AD CONCILIUM
LATERANENSE V. GENERALE

Anno 1512.

ADDITIO.

PAULI DE MIDDELBURGO

EPISTOLA

Ad sacrosanctum Lateranense concilium pro calendarii emendatione exhortatio, ut legitima paschæ observatio errore calendarii abolita in usum revocetur.

Extat in princip. ejus Operis de recta Paschæ celebratione fol. Forosempr.

ET si multa sunt. B. P. cæterique patres reverendissimi ardua negocia in hac sacrosancta synodo petractanda, minime tamen silentio prætereundum esse arbitror Romani calendarii pro recta paschæ celebratione emendationis studium: quinimmo hoc tanquam primum christianæ religionis mysterium in primis commemorandum et discutiendum esse censeo: quia spiritualia temporalibus præferri debent: dicente domino: primum quærite regnum Dei, et reliqua omnia adiicientur vobis: quærere regnum Dei est mandata ejus custodire: observa inquit Deus verni primum temporis ut facias pascha Domino Deo tuo, hoc autem pascha trophei crucis Christi prius fuit figurativum, C nunc vero triumphalis resurrectionis ejusdem signum rememorativum, et resurrectionis nostræ significativum; summopere ergo anniti debemus, ut pascha sanctum juxta patrum decreta celebretur, ut a Judæorum calumniis immunes esse possimus, qui in dies nobis obiiciunt, qui pascha nostrum in secundo mense immundis deputato sæpe numero celebremus, et quod ad dies quadraginta quinque post æquinoctium sole existente in medio tauri pascha nonnunquam observemus: in quo irrident nos Judæi, redarguunt nos volatilia coeli, quæ æquinoctium accurate semper custodiunt, nam et ciconiæ, qualeæ, et hirundines, quo tannis in æquinoctio suum pascha, hoc est transitum faciunt: pascha namque transitum significat. In quo reprehendit nos Deus (per Hier. proph. cap. octavo) D dicens cognovit tempus suum turtur, et hirundo, ac ciconiæ custodierunt tempus adventus sui, populus autem meus non cognovit judicium Domini sui; quomodo dictis sapientes non sumus, et lex Domini nobiscum est: vere mendacium operatus est stilus mendax, verbum enim Domini projecerunt, et sapientia nulla est in eis, hæc Hieremias. E Similem errorem in luna paschali indaganda sabbatarii notis impingunt, arguentes nos qui lunam primam vocemus quam quintam in coelo conspicimus; adeoque cum propheta dicere possimus: opprobrium facti sumus vicinis nostris, quinimmo non solum vicinis sed et his qui longe stant. Et nisi errores isti corrigantur, accidet aliquando pascha, quod verni temporis initio observari præcipitur, æstate celebretur. Lunam quoque lu- B mine plenam in coelo aspici continget, quando ab ecclesia prima seu nova denunciabitur. Immo post paucos annos eveniet, ut pascha sanctum, quod in plenilunio celebrari præcipitur, in novilunio aut prope interlunium observetur. Eclipses quoque solares die veneris sancta magno Judæorum plausu et christianorum ludibrio accidere poterunt. Nuper cum obiicerem Judæo verbum apostoli dicentis: cæcitas ex parte cecidit in Israel, donec plenitudo gentium introiret. Confutans hoc Judæus respondit cæcitas totaliter oppressit christianos qui nesciunt discernere inter lunam plenam et novam, inter lunam rotundam & cornutam: nam ut in proverbio dicitur: cæcus est qui luna plena errat. Quæ cum ita sint, patres conscripti, vestra interesse videtur sacramenti hujus mysterium errore calendarii jam abolitum in usum revocare: diemque paschalis celebritatis in pristinum statum reducere; in quo prisci patres maximam curam & diligentiam adhibuerunt, qui, ne error unquam in celebratione paschæ contingeret, statuerunt lunæ ætatem quotidie post primam diei horam in ecclesia pronunciandam esse. Utque clero occasionem addiscendi diligentius lunæ cursum darent, decreverunt neminem ad sacerdotium esse promovendum, qui lunæ ætatem in promptu non habuerit, immo ut distinctione 38. B. Augustinus inquit, non est sacerdotio dignus qui computum (hoc est ætatis lunæ regulam) festorumque mobilium ordinem ignoraverit: hoc enim tempus præcipue scire debemus, quo per universum orbem consona sacræ diei fundatur oratio, quia et tempore commendantur preces, sicut scriptum est: tempore accepto exaudivi te. Expectavi jampridem magno desiderio & ore tantaleo hanc sacrosanctam synodum, tamque unicum & ultimum correctionis calendarii remedium: nam cum superioribus annis proposuissem in ecclesia Dei hanc paschalis celebritatis emendationem; responsum fuit eam fieri non posse sine concilio generali, ad quod convocandum nulla tunc erat dispositio: quamobrem multis argumentis conatus fui probare atque ostendere, hæc jure optimo fieri posse, immo jam sæpenumero facta fuisse sine concilio generali a solo pontifice vel ejus collegio: sed quia jam celeberrima ista synodus nutu Dei congrega-

ta

ANNO CHRISTI 1512.

ta est, cessat nunc omnis procrastinatio, omnis perendinatio & tergiversatio: expectavi ergo hoc sacrum concilium firmissime ratum nullum posse fieri hominum coetum in nomine Dei congregatum sine religione sine numine Divum, dicente Domino ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo, in medio ipsorum ego sum; nisi enim Deus præsens sit, volensque humanis rebus intersit, ludibrium est quicquid homines cogitant, non consilium. Summopere ergo annitendum est ut pascha sanctum juxta PP. decreta celebretur, & aureus ille numerus in Romano calendario annotatus (qui diuturnitate temporis jam factus est plumbeus) corrigatur: & æquinoctium vernale decima die martii statuatur, ubi hac tempestate ut plurimum ipsum fieri videmus. Poterit etiam in eodem calendario declarari & reformari numerus & ordo festorum ab ecclesia celebrandorum, quia sæpenumero pauperes (qui per operas quotidianas ex laboribus manuum vivunt, conqueruntur magnam nimis esse festorum multitudinem, quibus ab opere eis consueto (quo victum quæritant) cessare coguntur: deridet Seneca Cordubensis

A Judæos sabbatarios qui septimam temporis partem perdant per sabbatum quod observant: nos vero non solum septimam pertem anni celebramus; verum etiam plus quam quartam temporis partem solennem facimus: indigent ergo hæc moderatione aliqua. Sed redeuntes ad primum nostrum institutum de paschæ celebratione propositum, dicemus cum apostolo Paulo: ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis, ecce nunc congregatum est concilium Lateranense, per quod sublatum est omne subterfugium corrigendi calendarii, & omnis perendinatio cessavit: jam enim nulla est excusatio, nullum est impedimentum, sed error est manifestus, adeoque B mulierculas non lateat: quæ cum ita sint, patres conscripti, rogo, obsecro & per agnum paschalem ac per Dominicam passionem obtestor vos, ut præclarissimam hanc operam christianæ religioni tam opportunam quam necessariam aggrediamini, & aggressam ad finem optatum perducatis, ut pascha sanctum juxta patrum decreta celebrantes, Dei comminantis iram effugiamus. Valete.

ANNO CHRISTI 1512.

A P P E N D I X

PRÆFATIO AD LECTOREM.

Supplementorum meorum editione propemodum jam absoluta, propitio adspirante Numine, devectus sum Venetias, tum demum iter eodem favente prosequutus, Viennam usque Austriæ penetravi. Urbs vero utraque scientiarum gloria inclyta uberem rei conciliaris messem suppeditavit & supra expectationem. Nam ut de Veneta segete prius dicam, de Vindobonensi altera mox relaturus, S. Marci ducalem Bibliothecam dum inviso, humanissimo æque ac doctissimo Alexandro Zannetto meritissimo ejus custode indicante codicem offendi sæculi, ut ipse vir peritissimus judicat XII. chartaceum Græcum in quo cum alia plurima, tum etiam Leontii Apologia concilii Chalcedonensis adhuc inedita legebatur. Dignum ille prædicabat, & ego quoque sentiebam opusculum ut in mea volumina referretur. Ejus igitur describendi facultas postulata est ab Excell. Equite Marco Foscareno S. Marci procuratore ejusdem bibliothecæ præside ac moderatore, eoq. prompte assentiente, qua est in commodum rei literariæ propensione, utpote ipse literaturatus insignis & literatorum Mæcenas Cl. Antonius Bongiovanni J. V. D. vir eximie doctus, & de Græcis Bibliothecæ illius monumentis meritus egregie, ut eruditis non uno argumento demonstratum est, operam mihi obtulit tum in describendo codice tum & in apponendo e regione latina sua interpretatione, ac denique opportunas adnotationes identidem subdendo. Hujus igitur viri doctissimi beneficio exhibet editio mea novum hoc Leontii Byzantini opusculum cæteris ejus lucubrationibus adjungendum. Quamquam enim scripta illa quæ Canisius vulgavit auctorem præferunt Leontium non Hierosolymitanum quidem, ut nostri hujus titulus enunciat, sed Constantinopolitanum, non est tamen facile cur alterum ab altero Leontium distinguamus; cujus rei conjecturam satis validam argumenti inter opera illa omnia affinitas præbet. Quin & in MSS. Codicibus non raro alter pro altero titulus cæteris etiam Leontii opusculis adjungitur, ut modo Leontius Constantinopolitanus, modo Hierosolymitanus adnotetur; quod & Fabricius Biblioth. Græco. tom. VII. ante me animadvertit. Nihilo tamen secius, si quis vellet Leontium CPolitanum a Hierosolymitano discernere me sane haberet opinionis suæ adstipulatorem magis quam refragatorem. Principio enim utrumque distinguit Patria, cum alter Hierosolymitanus alius vero CPtanus scribatur. Insuper Constantinopolitanum illum Leontium sæculo ineunte septimo scripsisse iis argumentis probat Basnagius in sua Canisianæ collectionis editione nova, quibus assensus denegari nequaquam posset. Apologistam vero nostrum paulo post Chalcedonense concilium opusculum illud suum dedisse persuasum, & fere demonstratum mihi ex eo est, quod controversiæ trium capitulorum vel non meminerit prorsus, vel ita meminerit ut coepta potius quam adulta videri possit; cum tamen inter accusationes concilii Chalcedonensis hæc validissima fuerit, & cui obtrectatores concilii insistebant maxime. Insuper verba ista Leontii in hac ipsa Apologia Sane quod nonnulla concilia minus recte decreverunt, abrogarunt, id alia concilia præstantiora; *nonne postulassent vel exegissent potius, ut concilii CPtani in causa trium capitulorum exemplum plane domesticum induceretur si post concilium illud anno 553. habitum Leontius iste scripsisset? Utcumque tamen sit de Leontii hujus ætate dignissimum est opusculum, quod in lucem publicam prodeat, ingentesque habendæ sunt gratiæ Cl. Bongiovanni, cujus opera profertur. Qui & ex aliis MSS. Leontii operibus utilissimo pariter consilio dedit nonnulla SS. Patrum de Christi incarnatione testimonia hic pariter a nobis edenda. Quod vero hæc ibi a nobis excudantur, quanquam alioquin & in aliis Leontii operibus jam evulgata & in actis concilii Chalcedonensis ex his nonnulla edantur, rationem aptissimam exhibet idem interpres Cl. in præmonitione ad Lectorem, cui nihil addendum succurrit.*

Ex peregrinatione Vindobonensi quid attulerim boni ad augendam illustrandamque collectionem hanc meam ex ipsa Rerum exhibitione lectores intelligent. Si quid opus habebit admonitione, & expositione, hanc dabo cum singula proferam.

AD CONCILIUM CHALCEDONENSE
OECUMENICUM

Anno 451 habitum

APPENDIX

ANTONII BONJOVANNI
VERONENSIS

PRÆMONITIO.

Extat in vetusto Græcæ D. Marci bibliothecæ codice opus nondum editum Leontii monachi Hierosolymitani contra Nestorianos, & Eutychianos, quem in fine sæculi V. vel VI. initio vixisse conjicit ex opere ipso Jo. Albertus Fabricius Bibl. Græc. tomo VII. p. 452. Jacobus autem Basnagius in suis ad Leontium (*a*) observationibus clare demonstrat eum initio sæculi VII. floruisse. Ad opus ipsum quod attinet, illud integrum, bonis faventibus superis in lucem proferam, quod viris eruditis jamdiu in votis esse video. Interim ex eo decerpsi, quæ sequuntur, ut Claro Viro Jo. Dominico Mansi rem gratam facerem, qui maxima diligentia unde unde conquirit ea, quibus præclarum opus suum locupletare maxime possit. Quæ historiæ ecclesiasticæ et conciliorum illustrandæ valde profutura nemo non videt. Occurrit ergo primum egregia concilii Chalcedonensis Apologia adversus eos, qui illud explodendum autumabant. Sit ergo.

LEONTII MONACHI (b) HIEROSOLYMITANI

APOLOGIA

Concilii (c) Chalcedonensis, ex interpretatione Antonii Bongiovanni cum notis ejusdem.

Objiciunt Hæretici primum.

„ ΩΣ κἂν τοιάδε ὑμεῖς εὐσεβοφανῆ νῦν „ δογματίζετε, οὐ συνεκκλησιαζόμεθα ὑ„ μῖν· δέχεσθε γὰρ, καὶ σέβετε τὴν ἐν Χαλ„ κηδόνι Σύνοδον, καὶ Λέοντα τὸν Πατριάρχην „ Ῥώμης, οἳ, καθά φησιν αὐτοῖς ὁ λέγων τι„ νὰ ἑαυτὸν εἶναι διδάσκαλον αὐτῶν, ὁ ἀπὸ „ πατριαρχῶν Ἀντιοχείας Σεβῆρος, πρόφασιν „ μὲν ἔχων τῆς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συνελεύσεως τὴν „ Εὐτυχοῦς καθαίρεσιν· σπούδασμα δὲ ἦσαν Νε„ στορίου.

Ταῦτα γοῦν οἱ λέγοντες πῶς οὐ τολμηταὶ, καὶ αὐθάδεις λίαν; δόξαν γὰρ οὐ τρέμουσι βλασφημοῦντες, οἳ λόγον μὲν δώσουσι τῷ ἑτοίμως ἔχοντι κρῖναι ζῶντας, καὶ νεκροὺς, ὃς καὶ ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ ἀποκαλύψει τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν. δέξομεν δὲ καὶ ἡμεῖς σὺν Θεῷ τῇ ἀληθείᾳ πᾶσι τοῖς ἀκροαταῖς τῶνδε, ὡς καὶ κριταῖς ἀπολογούμενοι, ὅτι χείλη δόλια

„ Etsi pia videntur dogmata, quæ nunc „ traditis; vestram tamen societatem „ fugimus, propterea quia colitis, ac ve„ remini Chalcedonense concilium, & Ro„ mæ patriarcham (*d*) Leonem, qui qui„ dem (ut ait qui se magistrum ipsorum „ jactitat Antiochenus patriarcha (*e*) Se„ verus) se in unum convenire simularunt, „ ut Eutychetem dejicerent, quum reipsa „ tamen Nestorio suffragari studerent.

Verum qui hæc effutiunt, nonnesse valde petulantes, & audaces ostendunt? Nostram quippe famam lacerare non dubitant, qui profecto poenas dabunt ei, qui vivos & mortuos judicaturus est, quique singulorum opera debitis præmiis, vel suppliciis afficiet, patefacietque cordis intima, & abscondita. Nos interim ope divina freti pla-

(*a*) T. I. Thesauri monum. eccles. Henrici Canisii.

(*b*) In Leontii operibus edit. Tom. IX. bibl. Patrum appellatur Byzantinus; ideo autem & Hierosolymitanum appellari tradit Cl. vir Henric. Canisius præf. in eadem opera, quia prope Hierosolymam in monasterio S. Lauræ habitavit. Sed non est confundendus Leontius noster cum Leontio Byzantino Nestoriano, ut præclare monet cl. vir Basnagius in suis ad Leontium observ.

(*c*) Convocatum fuit concilium hoc Chalcedone, an. 451. sub pontificatu S. Leonis ad profligandos Eutychetis errores, qui unam in Christo naturam, ex divina, & humana compositam asserebat.

(*d*) Vetus nomenclatura, qua primis ecclesiæ sæculis gaudebant Romani pontifices, qui & episcopi Romæ, & archiepiscopi appellabantur.

(*e*) Expulso per summam injuriam Flaviano, in ipsius locum suffectus est severus monachus, Eutychianorum caput, qui quum proscripsisset Chalcedonense concilium, & S. Leonem, proscriptus & ipse fuit in concilio Copolit. episcopor. 4. ab Jo. Copolit. ep. convocato. T. V. conc. p. 170.

ANNO CHRISTI 451.

ἐν καρδίᾳ αὐτοῖς, καὶ ἐκ καρδίας ἐλάλησαν κακά· θυμὸς αὐτοῖς κατὰ τὴν Ὁμοίωσιν τῦ ὄφεως φθονερὸς, καὶ μισάνθρωπος, ἐ Θεόζηλος· οἱ γὰρ τύς τε ἀναθεματίσαντας Νεσόριον, ἤγουν τὴν ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδον ποτνιώμενοι, καὶ τὰ κατὰ Νεσορίε γεγραμμένα τῷ ὁσιωτάτῳ Κυρίλλῳ, καὶ τὰς κατὰ τῦδε φωνὰς πάσας ὁμολογῦντες, καὶ ὡς μῖσός τι αὐτῦ πανταχόσε μνημονεύοντες, καὶ πρὸ γε πάντων τῶν ὑποδθύνων τῇ ἀσεβέιᾳ, καὶ μετὰ πάντας τῦτον ἀναθεματίζοντες, καὶ τὺς τὰ αὐτῦ φρονῦντας, πόθεν εὐλόγως ὡς Νεσορίῳ σπυδάζοντες διεβλήθησαν;

„ Ναὶ ἦσάν τινες, φησιν, ἐν τῇ συνόδῳ, οἳ „ ἐφωράθησαν Νεσορίῳ πάλαι προσκείμενοι.

Ἵνα ὖν καὶ κατὰ συνδρομὴν τῦτο δῶμεν αὐτοῖς· τὸ γὰρ εὐκαθαίρετον τῦ λόγε εἰδότες, εἰς μῆκος τὴν ἀπολογίαν ἐκτείνειν περιτῖως ὐ βυλόμεθα· πῶς πέντε μὲν δικαίων ἕνεκα μόνων ἡ Σόδομα, ἡ Γόμοῤῥα ὅλη ἐσώζετο; ἧς ἡ κραυγὴ τῆς ἀνομίας καὶ ἕως τῶν ὑψίςων ἀνέβη· ἐν δὲ τύτοις διὰ δεύτερον, ἢ τρίτον τινὰ δεισιδαιμονῦντα, εἰ καὶ ἄρα ἀγνώςως τε ἐν αὐτοῖς ἀσεβῦντα, πᾶσα ἡ ὁσία πληθὺς, καὶ λαὸς ὁ ἅγιος τῦ τῶν χλ' ἱερατεύματος, ὡς γνώμῃ δυσσεβῦντες μὴ διατηρῆσαι τὴν ἀλήθειαν ἐγκατελείφθησαν ὑπὸ τῦ λέγοντος Θεῦ· ὖ εἰσὶ δύο, ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ τῦτο ὐκ εἰς αὐτὺς μόνον συντεινύσης τῆς θείας παροράσεως, ἀλλὰ καὶ εἰς πᾶσαν Χριςῦ τὴν καθ' ὅλης τῆς οἰκυμένης ἁγίαν ἐκκλησίαν τῶν πανδήμων, καὶ πανεθνῶν λαῶν ἀφαδέςερον, ὅτι ὐδὲ προσκαίρως, ἀλλ' ἕως αἰωνίας παραδόσεως ἤκειν ἔμελλε τὰ τότε ψηφισθέντα φρονήματα, ὡς ὁρῶμεν σὺν Θεῷ μέχρι καὶ νῦν. ἆρα ὖν ὐκ εἰς τὸν τῆς θείας προνοίας λόγον ἀσεβήσειε πρῶτος, ὁ τὸ τῆς πίςεως τῆς οἰκονομίας Χριςῦ λόγον ἀθετῶν κηρυχθῆναι τῇ οἰκυμένῃ διὰ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ βεβαιωθῆναι ἐν ταῖς ἑξῆς γενεαῖς λογιζόμενος; εἰ δὲ μηδὲ ἐκ τῦ τῆς θείας προνοίας λόγυ μὴ εὐπαραδέκτως ἔχετε πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον, ἀλλ' ἔτι ὑποπτεύετε ἐκ τῆς πα-

A planum faciemus iſtorum nebulonum auditoribus, quaſi coram judicibus cauſſam agentes, oſtendemusque vere in eorum corde eſt labia doloſe, eoſque nefaria verba protuliſſe; quos profecto non mor erga Deum accendit, ſed acri ſerpentis inſtar in homine odium, ac livor inflammat. Nam quomodo veriſimile eſt, quod eis objicitur, (a) Neſtorio ſcilicet eos faviſſe, qui concilium Epheſinum, quo is profligatus eſt, (b) venerantur, probantque cum D. Cyrilli contra Neſtorium ipſum ſcripta, tum uſurpatas adverſus eumdem voces omnes? qui de ipſo quan de piaculo quodam ubique mentionem faciunt? quique ipſum inter impios omnium (c) primum, ac poae- B mum una cum ejus aſſeclis idem ſentientibus explodunt, ejiciuntque a Chriſti fidelium communitate?

„ Aderant, inquis, in concilio nonnulli, quos olim Neſtorio faviſſe conſtat.

Ut obiter id eis concedamus (nolumus enim imbecillitatem hujuſce vani commenti probe ſcientes nimis orationem protrahere) ut inquam id eis concedamus, quomodo ſolos ob quinque viros juſtos incolumis a Deo ſervata fuit (d) Sodoma, tota, & Gomorra, quarum nefaria facinora coelum ipſum rumore ſuo complebant: hic autem ob duos, vel tres nefarios homines, clam impie ſentientes, tota venerabilis C multitudo, (a) ſanctusque (b) 630. ſacrorum præſulum coetus, quaſi omnes impii eſſent, a Deo ita deſerentur, ut verum cernere nequeant, præſertim quum Deus ipſe polliceatur, *ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo ſum in medio eorum?* Quod autem numine divino deſtituatur concilium, damnum hoc non ad ipſum concilium ſolum pertineret, ſed ad univerſam totius chriſtiani orbis ſanctam eccleſiam omni populorum genere conflatam manaret, atque diffunderetur. Siquidem illius concilii decrera non ad breve tempus aliquod, ſed in perpetuum ad poſteros tranſitura erant, ut hucuſque Dei ope factum D videmus. An non ergo divinæ providentiæ gravem faceret injuriam, qui inficias iret fidei noſtræ de Chriſti diſpenſatione dogmata per ſancta concilia terrarum orbi tradi, atque poſteritati ſolide conſignari? Quod ſi ne ratio quidem hæc a Divina providentia petita vos movet ad ſanctum concilium hoc probandum, ſed adhuc veteri opinionis erro-

(a) Neſtorius Monachus ad ſedem Cpolitanam evectus in Siſinnii locum docebat duas in Chriſto peſonas, cujus error damnatus fuit in generali concilio Epheſino 1. to. 1. pag. 533.

(c) Patet id ex act. 1. & ſeq. concilii Chalced.

(f) Nam concilii patres Act. 1. Neſtorium omnium primum proſcribendum clamant, & in aliis ſubſequentibus id ipſum ad unum omnes uno ore repetunt.

(d) Geneſ. cap. XVII.

(f) Sanctum appellatur concilium Chalcedonenſe, quod tanta in veneratione fuit præſertim apud Græcos, ut ejus feſtum quotannis ii celebrare conſueverint.

(a) Talem fuiſſe patrum numerum teſtatur S.Symon Stylites *epiſtola ad Baſil. Antioch.* apud Evag. 21. *hiſt.* c. 10

ANNO CHRISTI 451.

λαιᾶς προλήψεως τινας ἰδικῶς τῶν ἐν αὐτῇ ὑπούλως ἔχειν καὶ τότε τὴν Νεστορίου κακοδοξίαν, εἰ καὶ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ κοινοῦ συναπήγοντο, σκοπήσωμεν καὶ οὕτως τίς δικαία κατάκρισις ἐκ τοῦδε τῆς συνόδου· εἴπατε γὰρ, εἰ ἀδύνατον ἦν τινας πάλαι οὐκ εὐφρονοῦντας, ἐν τοῖς ἑξῆς χρόνοις μεταμαθεῖν τὴν εὐσέβειαν, καὶ ὀρθοδοξῆσαι· αὐτὸ γὰρ δὴ τοῦτο ὑπ' αὐτῶν πραχθὲν, τουτὶ βοᾷ, ἤγουν τὸ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἀκραιφνῶς εὐσεβεῖν, εἰ καὶ μὴ πρώην, ἐγγράφως ἀναθεματισάντων τὰ Νεστορίου φρονήματα· τόδε γὰρ, οὐ τῶν ἐνδεχομένων ἐστίν; ὥσπερ γοῦν οὐδὲ ἑτέρους πάλιν τινὰς τῶν ἐν τῇ συνόδῳ ἀδύνατόν ἐστι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ εὐσεβοῦντας, ὕστερον μεταπεσεῖν εἰς ἀσέβειαν· ἢ οὐχὶ καὶ Παῦλος, ὁ πρὶν διώκτης, ὕστερον εὐηγγελίζετο τὴν πίστιν, ἥν πάλαι ἐπόρθει; Ἰούδας δὲ ὁ πρώην σὺν τοῖς ια' εὐαγγελιζόμενος τὸν κύριον, ὅτε ἀνὰ δύο ἀπεστάλησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὕστερον καὶ ἐπεβούλευσεν αὐτῷ; ἄλλως δὲ εἰ καὶ κατὰ τὸν τῆς συνόδου καιρὸν αὐτὸν κακόφρονες ἦσαν τινες ἐν αὐτοῖς, ὅμως ἐπὶ τοῖς καλῶς πραττομένοις συνετίθεντο, τίς ἡ μέμψις ἐκ τοῦδε καὶ τῇ συνόδῳ; μόνου γὰρ εἶναι Θεοῦ τὸ καρδίας, καὶ νεφροὺς ἐτάζειν εἴρηται.

„ Ἀλλ' εἰ ὅλως μέρος ἔχει ψεκτὸν, τὸ ὅλον, φησὶ, λοιπὸν ἀδόκιμον κρίνεται.

Καὶ πᾶσαν τὴν ἅλω ἄρα διὰ τὸ ἓν ζιζάνιον, καὶ τὸν ὅλον χορὸν τῶν Ἀποστόλων διαβλητέον διὰ τὴν εἰς τοὺς δε τοῦ Ἰούδα συγκαταρίθμησιν. ἔτι μὴν εἰ ἐκ τοῦ μέρους τὸ ὅλον κρίνειν δεῖ, ἐπεὶ πολλοὶ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου ἦσαν ἐν τῇδε τῇ Χαλκηδόνος συνόδῳ, δῆλον ὡς ἐκ τῶν δε μᾶλλον τὸν κατὰ Νεστορίου σκοπὸν εἶναι καὶ τῆσδε στοχάζεσθαι εὔλογον. ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι καὶ τῶν ἐν Νικαίᾳ τιη' πε. τοὺς δέκα καὶ ἑπτὰ φόβῳ τῆς καθαιρέσεως ὑπέγραψαν κατὰ Ἀρείου; οἳ καὶ ἐπολέμησαν δεινῶς μετὰ ταῦτα τὸν μέγαν Ἀθανάσιον; καὶ οὐ παρὰ τοῦτο ἡ σύνοδος ὅλη διαβάλλεται. εἰ δὲ ἐκ τοῦ (μὴ) σαφοῦς μέρους οὐκ εὐδοκεῖτε συνιέναι τὴν τοῦ ὅλου ἀγαθότητα, ἐκ δὲ τοῦ ἀμφιβόλου διαβάλλειν πειράζετε· ἆρά γε ἐκ μέρους διαβληθείσης ὑμῖν τῆς δε τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ὁλότητος πάσης, συνδιαβεβλημένων τῷ ὅλῳ καὶ τῶν ἐκ τῆς ἐν Ἐφέσῳ εὑρεθέντων ἐν αὐτῇ, οἳ

errore decepti ſuſpicamini quosdam concilii patres occulte foviſſe pravum Neſtorii dogma, licet aperte unam omnes uno ore ſententiam profiterentur; conſideremus an hac de cauſſa ſynodus univerſa rejicienda videatur. Numquid, quæſo vos, fieri non poterat, ut qui antea male opinabantur, poſtea mutata ſententia pie recteque ſentirent? Profecto quod ab concilii patribus geſtum eſt, hoc aperte declarat, eos videlicet, ſi non ita pridem, at eo tempore pie recteque ſenſiſſe; quum nefaria Neſtorii dogmata ſcripta ſententia damnarint profligarintque. Quod ſane fieri potuiſſe quis neget? quemadmodum & illud accidere potuiſſe nemo negabit, ut quidam alii, qui tum in concilio pie recteque ſentiebant, poſtea in impietatem prolaberentur. Nonne & Paulus, qui antea Chriſtum perſequebatur, poſtea prædicavit eam fidem quam perdendam curaverat? Nonne Judas (qui una cum undecim apoſtolis dominum prædicaba t, quum bini per orbem terrarum ab eo mitterentur) idem ipſe poſtea eidem Domino ſtruxit inſidias? Verum & ſi Concilii tempore nonnulli Patrum intus in corde ſuo prave ſenſiſſent, quum cæteroquin ipſius Concilii recte geſta, atque dicta ſuffragio quiſque ſuo probarint; quam ob id reprehenſionem mereremur Sacra ſynodus; ſcriptum eſt enim ſolius Dei eſſe corda ſcrutari, atque nervos.

„ An ſi partem aliquam, inquis, reprehenſione dignam habuit, totum, quod reliquum eſt, ob id rejiciendum videtur.

Reiicienda igitur erit & area tota ſolum ob lolium, & univerſorum Apoſtolorum Comes unum ob Judam explodendus. Præterea ſi totum a parte dijudicari debet; quum multi e Concilii Epheſini patribus ſynodo Chalcedonenſi interfuerint; rationi conſentaneum erit ex hiſce potius hujus Concilii contra Neſtorium animum atque mentem coniicere, quam ex illis paucis inferre contrarium. An ignoratis & e Concilii (*a*) Nicæni 318. Patribus (*b*) ſeptendecim circiter dejectionis metu peradprobaſſe Fidei regulam contra Arium, eique ſubſcripſiſſe? qui poſtea & D. Athanaſium acriter inſectati ſunt? ob id tamen haud exploditur tota ſynodus. Quod ſi non a manifeſta parte de Concilii totius bonitate dijudicandum putatis; ſed ab dubia potius totum explodendum contenditis: quum ob unam partem a vobis explodatur totum Chalcedonenſe Concilium, & una cum toto ea quoque Patrum pars improbanda videatur, qui Concilio Epheſino interfuerunt, ejuſque partem componebant; numquid ex hac parte, quæ prava

(*a*) Co nvocatum fuit concilium hoc Niceæ Bith. contra Arium, qui Dei verbum creaturam eſſe impie docebat. circa numerum epiſcoporum, qui huic concilio interfuerunt, dicrepant inter ſe Athanaſius *ep. ad ſolit.* Euſebius *lib. 3 de vita Conſtantini*, & alii.

(*b*) Septemdecim primum fuerunt, qui fidei formulæ ſubſcribere recuſarunt, quas poſtea ad quinque fu ſſe redactos, & ex his tres dejectiones metu ſubſcripſiſſe teſtatur Ath. *Decr. p.* 251. Duo duntaxat, Theonas ſcilicet, & ſecundus pertinaciter Ario adhæſerunt, quos una cum ipſo concilium damnavit. *Ep. Synod. ap. ſocr. I. c. 9.*

ANNO CHRISTI 451.

ἦσαν μέρος ἐκείνης, κἀκείνην ἀνάγκη τὴν ὁλότητα ἐκ τοῦ ληφθέντος αὐτῆς μέρους μεμπτοῦ, ὡς ἀπόδασμα Νεστορίου συνδιαβάλλεσθαι, καὶ ἐκ τοῦ ὑπολείμματος τῶν δέκα καὶ ἑπτὰ, ὡς ἀπόδασμα Ἀρείου τὴν ἐν Νικαίᾳ ἀθετεῖσθαι δέον; ἵνα δὲ μὴ ἀγνοῆτε τῆς ἀθέσμου λοιδορίας ὑμῶν τὴν προπέτειαν, μνημονεύσατε, ὅτι καὶ Συμεὼν ὁ ἅγιος, ὁ ἐν κίονι τὴν ἰδίαν ἡμῖν ἀρετὴν στηλώσας ἀρετὴν, εἷς ἦν τῶν ὑπογραψάντων ἐν τῷ ὅρῳ τῆσδε τῆς συνόδου, εἰς ὃν ἐγκωμιαστικοὺς λόγους, καὶ ὕμνους ἐκθειαστικοὺς καὶ ὁ ὑμέτερος ἔφη πατριάρχης Σεβῆρος αὐτὸς, καὶ Βαραδάτης δὲ, καὶ Ἰάκωβος οἱ θαυματουργοὶ συνυπέγραψαν· ἀλλὰ τί ταῦτα ῥητορικῆς ὄντα πιθανολογίας δεινώματα τοῖς πρὸς κατάληψιν εὐσεβείας ἐναγωνίως σπεύδουσιν ἐμποδὼν ῥίπτετε τὰ σκάνδαλα; καὶ τοὺς θέλοντας τρέχειν καλῶς ἐκκόπτετε τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; ὡς ἂν γοῦν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀνθρώπων παραστήσωμεν οὐκ ἐν λόγῳ ὄντα τὸν ὑμέτερον ἀπεκκλησιασμόν· ἰδοὺ πάντα παραδραμόντες ἔλεγχον τῶν προφασισμάτων, προτεινόμεν ὑμῖν, ὡς εἰ τὰ προβασανισθέντα ἡμῖν ὀρθὰ δόγματα συνομολογήσοιτε, μίαν τε φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην λέγοντες, καὶ δύο φύσεις εἶναι Χριστοῦ ἡνωμένας κατὰ μίαν αὐτοῦ τὴν ὑπόστασιν, οὐκ ἀρνούμενοί τε καὶ τὴν σύνοδον, καὶ Λέοντα. Ἀλλὰ καὶ ἄγγελον ἐξ οὐρανοῦ, εἰ μὴ οὕτως ἐφρόνουν, καὶ ἔλεγον, καὶ ἔγραφον, πρὸ ὑμῶν ἀναθεματίζομεν· Σεβῆρόν τε, καὶ Διόσκορον, καὶ Τιμόθεον, καὶ ὑμᾶς, καὶ τὸν οἱονοῦν οὕτως φρονοῦντα εὐφημοῦμεν, καὶ ἀποδεχόμεθα, μηδὲν ἕτερον ἐπιλέγοντες τούτοις, ἀλλὰ τὴν κρίσιν τῶν οὕτως φρονούντων, ἢ ἄλλως μὲν εἰρηκότων, ἑτέρως δὲ νοούντων, τῷ πάντων κριτῇ Θεῷ ἐγκαταλιπόντες· εἰ δὲ πάντως κρίνειν καὶ ἡμᾶς δεῖ, καὶ πληροφορεῖσθαι τίνες μὲν εὐσεβεῖς εἰσι πατέρες ἡμῶν, καὶ ποιμένες, καὶ φωστῆρες· τίνες δὲ ἀστέρες πλανῆται, καὶ λησταὶ, καὶ λύκοι, εἰς διαίρεσιν καὶ φθορὰν τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ τῷ διαβόλῳ λειτουργήσαντες· εἰκότως, οὓς μὲν εὕρομεν σαφῶς ἐκ τῶν γεγραμμένων τῆς ἀληθείας ὑποφήτας, ὡς διὰ τῆς θύρας εἰσιόντας εἰς τὴν μάνδραν τοῦ Χριστοῦ, ἤγουν δι' αὐτοῦ, ὅς ἐστιν ἡ ἀλήθεια, τούτους σέβομεν, τούτους ἀγαπῶμεν, τούτοις ὑπακούομεν· ἀλλοτρίῳ δὲ οὐχ ὑπακούομεν, ὅτι οὐκ οἴδαμεν τοῦ ἀλλοτρίου τὴν φωνὴν τὰ ἐντὸς πρόβατα τοῦ καλοῦ ποιμένος καὶ ἀρχιποιμένος τοῦ μεγάλου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

A va deprehensa est, totum Concilium ipsum Ephesinum, tanquam Nestorio patrocinatum necessario rejiciendum putabitis? explodendumque totum Concilium Nicenum ob septendecim illos, quasi omnes Ario studuerint. Sed ut vestram in accusando temeritatem insolentiamque clare perspicere possitis, mementote in eorum numero, qui hujusce Concilii definitioni subscripserunt, fuisse cum D. (*a*) Symeonem, qui suam nobis virtutem in (*b*) columna testatam reliquit, quem (*c*) orationibus hymnisque sacris celebravit & ipse Patriarcha vester Severus; tum una cum illo subscripsisse & Baradatum, & Jacobum, qui miracula benemulta patrarunt. Verum quid B offendicula hæc, quæ pura putaque subdole rhetoricæ commenta sunt, obiicitis iis, qui pietatis adipiscendæ studio flagrant, eosque a veritate detorquere conamini, qui recta incedere student? Porro quo facilius coram Deo & hominibus perspicuum vobis facere possimus absurdam esse vestram a nostra sejunctam societatem, cæteris omnibus prætermissis, hoc unum dicimus. Si nimirum amplectendo, quæ proponimus recta dogmata, fateamini unam Dei Verbi Naturam carnem assumpsisse, atque duas Christi Naturas in una eademque Persona subsistere, fidem præstando Concilio, & Leoni (quibus omnibus contraria sentientes, aut do- C centes, scribentesque, vel si angeli sint, eos proscribendos judicamus) libenter amplectimur, commendamusque & Severum, & Dioscorum, (*d*) & Timotheum, & vos, & quemlibet alium ita sententem, nihilque præterea dicimus: sed horum omnium (qui ita sentiunt, aut verbo quidem ita profitentur, corde vero aliter credunt) judicium ipsi Deo omnium judici relinquimus. Verum si nos quoque de Patrum nostrorum integritate pietateque judicare oportet, atque definire, qui nam boni pastores sint, & vera lumina, qui contra errantia sidera, & fures, & lupi, qui suum ecclesiæ discerpendæ, laniandæque ministerium operam- D que Diabolo præbent; profecto quotquot veritatis explanatores deprehendimus, ingredientesque Christi gregem per januam, hoc est per Christum ipsum, qui Veritas est, eos omnes colimus, ac diligimus, eorumque mandatis obtemperamus; extraneo contra non obsequimur, quia nos, qui in ipso grege censemur, oves egregii Pastoris, atque pastorum omnium Principis magni Christi Jesu, vocem extranei minime novimus.

(*a*) Symeon scilicet Stylites; S. Jacobus Syrius, & S. Baradatus, vita & miraculis insignes; qui de concilio Chalcedonensi ab imper. Leone consulti, illud adprobarunt. Id de se testatur Symen Styl. *ep. ad Basil. Antioch. episcopum*. Evagr. II. 10.

(*b*) A qua columna, græce στῦλος suam denominationem traxit.

(*c*) Nulla horum operum mentio apud Fabricium T. IX. p. 343. ubi de Severo, ejusque operibus differit.

(*d*) Aelurum, Eutychianorum patronum, de quo vide infra.

ANNO. CHRISTI 451.

„ Καὶ μὴν φασὶ καὶ αὐτοὶ οἱ τῆς συνόδου
„ πατέρες περὶ φωνάς τινας ἀλλήλοις διηνέχ-
„ θησαν, καὶ ἐνέστησαν ὑπὲρ τῆς πρώτης αὐ-
„ τῶν ἐκθέσεως, τῆς καταργηθείσης· θερμῶς
„ ἀλλήλως ἂν οὗτοι, καὶ ὑπὲρ Διοσκόρου πρεσ-
„ βεύοντες τοῦ ὑπευθύνου· πῶς οὖν οὐχ ὕπο-
„ πτοι;

Πλὴν τί τοῦτο ξένον; καὶ ἐν τῇ γὰρ τῶν τιή πατέρων συνόδῳ τῇ ἐν τῇ Νικαίᾳ, διηνέχθησάν τινες πρὸς ἀλλήλους, ὡς δηλοῖ Εὐσέβιος ἱστορῶν.

„ Ἀλλὰ ναί φησιν ἐλέγχει τὴν σύνοδον ἑτε-
„ ροφρονοῦσαν κατὰ βάθους πρὸς τὰ πολλὰ τῶν
„ εἰρημένων ὑπὸ αὐτῆς, καὶ ἄλλα μὲν ὠδίνου-
„ σαν, ἄλλα δὲ ἀποτίκτουσαν ὁ τοῦ ὅρου αὐτῆς
„ διπλασιασμὸς, καὶ ἡ ἐπάλληλος ψῆφος,
„ καὶ τῶν ἰδίων ἡ μεταστροφή.

Ἀλλ' ἔστι μὲν, ὦ οὗτοι, ἐκ τῶν κατ' αὐτὴν πεπραγμένων εὔλογον τήν τε ἐπανάληψιν τοῦ ὅρου, καὶ τὴν ἐπιδιόρθωσιν κατανοῆσαι σαφέστατα· ἵνα δὲ μὴ τοιαύταις δικολογίαις ἀγοραίοις καὶ ἡμεῖς ὑμῖν συνδιατυρώμεθα, καὶ πρὸς τόδε τοῦτο φαμὲν, πρῶτα μὲν ὡς οὐκ ἐκ πρώτης ἀνθρώποις πᾶσιν οὐδὲ τοῖς θεοφόροις ἡ τελεία γνῶσις εὐθύς· ἀλλ' ἔστι καὶ τοὺς ἁγίους πῇ μὲν ἐκ μέρους τι γινώσκοντας, ὕστερον τελεωτέρως τὸ αὐτὸ ἐπιγινώσκειν· ἄλλως δὲ εἰ μὴ τὸ ὅλον πρὸς διαβολὴν μόνον ὁρῶμεν, μᾶλλον ἂν ἐκ τοῦδε προσεχῶς τε, καὶ ἐμπεριεσκέπτως ψηφισαμένη φανεῖται, καὶ οὐδὲν κατὰ συναρπαγὴν, ἢ παρόρασιν τῆς χρείας ἐκφωνήσασα.

„ Ἀλλὰ καὶ ἑτέρωθεν αὐτήν, φησι, δια-
„ βλητέον· Διοσκόρῳ γὰρ ἀντιπαθῶς ἔχουσα
„ ἐλέγχεται, τῷ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὄντι πάπᾳ
„ ποτὲ, ὃς τοῖς Νεστοριανοῖς ἀντέκειτο ἄγαν
„ δόγμασι· καὶ γὰρ τόνδε οὐκ ἀλόγως ἐξέβα-
„ λε τοῦ θρόνου μόνον, ὡς ἐχθρῷ Νεστορίου τού-
„ τῳ μεμισηκυῖα· ἀλλὰ τινὲς αὐτῶν τοιῶνδε
„ συνηγοριῶν ῥητορικαὶ παραγραφαὶ, καὶ δια-
„ βολαὶ Τερτύλλῳ τῷ ὑπὲρ Ἰουδαίων λέγοντι
„ κατὰ Παύλου πρὸς Φίληκα πρέπουσαι.

Πρὸς ὑποσύλησιν γὰρ τῶν κουφοτέρων κριτῶν εἰσιν ἐξευρημένα τὰ τοιάδε· Διόσκορον γὰρ ὡς Εὐτυχέα μὲν τὸν κακόφρονα δεξάμενον μετὰ τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ, καὶ ἀναθεματίσαντα τὸν ὅσιον Φλαβιανὸν, τὸν δικαίως αὐτὸν καθάραντα προετρέψατο ἐλθεῖν εἰς ἀνάκρισιν τῶν κατ' αὐτοῦ ἡ σύνοδος διαφόρως, καὶ ἄλλοτε ἄλλως, ψευδῆ τε προφασιζόμενον ἐπὶ τῇ ἀναμονῇ αὐτοῦ τῇ πρὸς τὴν κλῆσιν φωραθέντα· ὕστερον δὲ καὶ ἀνέδην οὐκ εἴξαντα παρακελευσθεὶς, τηνικαῦτα ἐξέβαλον.

A At, inquies, ipsi Concilii Patres de vocibus quibusdam inter se dissenserunt, institeruntque vehementer, ut (*a*) prima, quæ jam explosa fuerat, retineretur expositio, vel pro Dioscoro ipso, qui reus agebatur, deprecaturi.

Et quid mirum? Nam & in ipsa Nicæna synodo Patrum 318. nonnulli inter se dissenserunt, ut in (*b*) Historia sua ostendit Eusebius.

At, inquis, quod synodi Patres in cordis intimo longe aliter de rebus multis sentirent, quam pronunciarunt; quodque aliud animo suo conceperint, aliud ediderint: id aperte declarat cum (*c*) duplex Fidei regula ab ipsis tradita, tum repetita suffragia, & actionum inconstantia. B

Verum ab synodi gestis, o stolidissima capita, liquet apertissime eam sua decreta renovando, correxisse id, quod antea minus recte se habebat. Sed ne istiusmodi forensibus cavillationibus, nos quoque vobiscum abstineamur, ad hæc illud etiam addimus, dicimusque, nullis hominibus, ne divino quidem Numine afflatis, affulgere statim, ac primo intuitu perfectam rerum intelligentiam, sed & sanctos interdum perspicere clarius, quod antea sub obscure cernunt. Præterea nisi cuncta lividis oculis intuemur; ex hoc ipso magis magisque perspicuum fit Synodum omnia considerate, & caute, non temere gessisse; atque negligenter. C

Sed alia de caussa, inquis vituperanda est hæc synodus. Constat enim iniquo eam odio flagrasse in (*d*) Dioscorum (qui olim ecclesiæ Alexandrinæ præfuit, & Nestorianos errores acriter insectatus est) quem sine justa caussa non modo a (*e*) sede sua dejecit, eum tanquam Nestorii hostem insectando, sed talia continet defensionum, atque criminationum capita, tales itèm calumnias, quæ Tertyllo pro Judæis ad (*f*) Philecem contra Paulum scribenti maxime convenirent.

D Verum hæc subdole comminiscuntur ad fallendos leviorum judicum animos eosque decipiendos. Dioscorum enim (cui quod (*g*) dejectum impium Eutychetem exceptisset, atque Flavianum, qui eum juste dejecerat (*h*) proscripsisset, crimini dabatur) sæpe multisque (*i*) modis in jus vocavit, ut ab objectis hisce criminibus se se defenderet: quumque ille primum (*k*) tergiversaretur, deinde etiam impudentius juditium detrectaret; tum demum Concilii patres eum dejecerunt.

Cur

(*a*) Primam propofuerat Anatholius CP. quam episcopi Romani omnes, & quidam Orientales explodendam judicarunt; cæteri contra tenendam utpote a Spiritu Sancto dictatam clamarunt. Tandem accurate re perpensa, alteram ediderunt, adprobaruntque universi concilii patres. *Act. V. conc Chal.*

(*b*) Idipsum testatur idem Eusebius & *Lib. III. de vita Constan. c.* 13.

(*c* De qua supra diximus.

(*d*) Mortuo enim D. Cyrillo, Dioscorus in ejus locum suffectus est, qui postea quum Eutychianis patrocinaretur, damnatus proscriptusque fuit in concilio Chalc. *Act. III.*

(*e*) Fecerunt id concilii Patres *Act. I.*

(*f*) Id ei crimini, datur in concilio Chalc. *Act I.*

(*g*) Scribendum fortasse Φίληκα *Ad Phelicem.*

(*h*) Dioscorus Flaviannm ab omni dignitate deposuit in falso Concilio Ephesino reclamantibus summi Pontificis legatis ibid.

(*i*) Trinam enim Concilii Patres ad Dioscorum legationem miserunt, unam voce, reliquas duas scriptis obeundas *Concil. Chalc. Act. III.*

(*k*) Finxit enim se morbo correptum ad Concilium ire non posse. Ibid.

ANNO CHRISTI 451.

„ Πῶς οὖν, φησιν, αὐτὴ ἡ σύνοδος ἔφη „ Διόσκορον μὴ διὰ δόγμα καθελεῖν· ἀλλ' „ ὅτι κληθεὶς, οὐχ ὑπήκουσε.

Καὶ γὰρ ὄντως, ὦ οὗτοι, ἐκλήθη μὲν διὰ τὴν τοῦ κακοῦ δόγματος Εὐτυχοῦς ὑποψίαν· μὴ ὑπακούσας δὲ, καὶ ἐκδοὺς εἰς βάσανον τὰ καθ' ἑαυτὸν, προϋποπέπτωκε καὶ ἑτέρῳ ἐγκλήματι, τῷ τῆς παρακοῆς, ὑπὲρ οὗ καὶ τῆς κατὰ τοὺς κανόνας μερικῆς τέτυχεν ἀμοιβ.; ἐκβεβλημένος· πλὴν οὐκ ἐν τῷδε τοῦ τῆς κακοδοξίας ἠλευθέρωται· οὐ γὰρ εἴτις ἐπὶ ἱεροσυλίᾳ ἐγκαλοῖτο, προτραπεὶς δὲ εἰς τὴν περὶ τοῦδε δίκην, καὶ φυγοδικήσας, εἶτα εὐλόγως φυγοδικίας κατακριθεὶς, διὰ τῆς κουφοτέρας κατακρίσεως τῆς δε, περὶ τῆς ἱεροσυλίας τὴν νικῶσαν ἀπενέγκοιτο· τοὐναντίον γὰρ καὶ ἐπιβεβαιοῖ τὴν ἔγκλησιν τῆς βασάνου τῆς ὑποθέσεως· εἰ δὲ λέγοιτε ὅτι οὐ τὸ συνειδὸς αὐτῷ αἴτιον ἦν τῆς φυγοδικίας, ἀλλ' ἡ τῶν δικαστῶν ἀντιπάθεια· ταύτην ἄρα ἐγγράφως, καὶ νομίμως, καὶ κανονικῶς δι' εὐλόγου παραιτήσεως ἔδει αὐτὸν συστῆσαι, οὐ μὴν διὰ τῆς τῶν ἐλέγχων ἀποδράσεως· τοῦτο γὰρ ἀπορίᾳ παντελεῖ τῆς περὶ τοῦ ἐγκλήματος ἀπολογίας γίνεται. τίνας γὰρ ἂν καὶ ἔφη λόγους παραγενόμενος; ὁ βουλόμενος τῶν ὑπεραλγούντων τἀνδρὸς ἠθεποιείτο· ὅτι μὲν γὰρ ἐδέξατο Εὐτυχέα, φανερόν· ὅτι δὲ οὐ καλῶς ἐδέξατο ἄνδρα μίαν εἶναι μόνην τὴν τοῦ Χριστοῦ φύσιν δοξάζοντα θείαν τε ἁπλῶς, καὶ οὐδὲν ἔχουσαν ἀνθρώπινον, τί ἂν ἀπελογήσατο; ὑμεῖς οὖν οἱ Διοσκορῖται ἐπινοήσατε.

„ Ναί φησι· μετανοήσαντα γὰρ αὐτὸν ἐπὶ „ τούτοις ἐδέξατο, καὶ ἀληθῶς ὀρθοδοξοῦντα „ ὕστερον.

Οἱ γοῦν τοὺς ὁπωσοῦν ὑποπτευθέντας πώποτε Νεστορίῳ συμφρονεῖν τῶν ἐν τῇ συνόδῳ μὴ μεταστῆναι τῆς δεισιδαιμονίας πεπεισμένοι, πῶς νῦν τόνδε οὐχ ἁπλῶς μόνον ὑποπτευόμενον, ἀλλὰ καὶ ἐγγράφως ὁμολογήσαντα τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ, καὶ καθαιρεθέντα ἐπὶ τῷδε, ὡς μὴ ἀποστάντα τῆς κακοδοξίας, μεταμαθεῖν τὴν εὐσέβειαν ἐπληροφορήθητε; οὔτε παρουσίᾳ συνόδου, ἢ μαρτύρων τινῶν ἀξιοπίστων, οὔτε ἐν ἐκκλησίᾳ, οὔτε ἐγγράφῳ ὁμολογίᾳ τινὶ τῆς πρώην αὐτὸν ἀποστῆναι κακοδοξίας ὁμολογήσαντα; ἔτι μὴν εἰ ὄντως ταῦτα ἔχει, καὶ ὡς μετανοήσαντα ἐδέξατο αὐτὸν, δῆλον ὅτι οὕτως ἀσεβοῦντα πρώην αὐτὸν, ἐφ' οἷς ἔσχατον πρὸς Διόσκορον μετενόησε, καθῆρεν ὁ ὁσιώτατος Φλαβιανός· πῶς οὖν δεξάμενος τόνδε ὁμολογοῦντα τὴν πάλαι αὐτοῦ κακοδοξίαν, τὸν καθαιρεθέντα δικαίως

A Cur ergo, dicet aliquis, synodus ait se Dioscorum dejecisse non propter (*a*) mala dogmata, sed ob ejus contumaciam, qua sibi vocanti parere recusavit?

Verum enim vero, stultissimi viri, vocatus quidem a Concilii Patribus fuit ob Eutychiani dogmatis suspicionem, in quam inciderat; sed quum recusasset parere, se, suaque eorum disquisitioni subiiciens, incidit in aliud crimen, contumaciæ scilicet, propter quod peculiari supplicio affectus est, & ex canonum præscripto a sua dignitate dejectus; ob id tamen haud fuit ab impietatis crimine absolutus. Non enim, si quis forte de sacrilegio delatus, vocatusque detrectaret judicium, atque propterea contu-
B maciæ damnaretur per hanc leviorem condemnationem. Victor in principali caussa discederet; sed magis magisque confirmaret, objecti criminis suspicionem. Si dixeritis eum detrectasse judicium non conscientiæ suæ stimulis adactum, sed judicum iniquitate perterritum; reponam eum debuisse scriptis id significare, & rite recteque procedere, non omnino recusare probationes. Hoc enim eum omni delicti excusatione caruisse clare demonstrat. Et sane quid respondere poterat, si adfuisset? dicat quisquis hujus viri casum ægre fert. Quod enim exceperit Eutychetem, manifestum est; utrum autem recte se gesserit hominem illum excipiendo
C (qui Naturam (*b*) unam duntaxat in Christo mere Divinam, humanæ substantiæ prorsus expertem profitebatur) quave propterea se defensione tueri posset: id vobis ipsis Dioscori patronis judicandum relinquo.

Esto, inquit, sed Eutychetem excepit, posteaquam erroris eum sui poenituit, atque pie recteque sentire coepit.

At quomodo vos, qui non ita facile adduci potestis, ut credatis suam mutare potuisse sententiam eos Concilii Patres, qui quoquo modo semel vobis in suspicionem Nestorianæ hæreseos venerunt, quomodo, inquam, pie recteque nunc sentire putatis eum, qui non levem aliquam sui criminis
D suspicionem injecit, sed suam ipsius impietatem scriptis aperte confessus est? qui propterea tanquam in errore suo persistens a dignitate sua dejectus fuit? qui demum neque in synodi consessu, neque coram testibus fide dignis, neque in Ecclesia, neque scriptis suam se pravam opinionem mutasse declaravit? At si ita est, si Dioscorus excepit ipsum erroris jam sui poenitentem; sequitur inde juste a sanctissimo Flaviano dejectum eum, qui prius ita nefarie sentiebat; etiamsi postea ad Dioscorum confugiens poenitentiam egerit. Quomodo ergo qui hominem hunc excepit veterem erro-

rem

(*a*) Declarant id Patres in sua contra Dioscorum sententia, & per epistolam id ei significarunt. Ibid.

(*b*) Is enim impie docebat Dominum ante carnem assumptam habuisse naturas duas, postea vero unam duntaxat, quem errorem acriter insectatur S. Leo *ep. ad Flavianum*.

ANNO CHRISTI 451.

πρὸ τῆς μετανοίας, Φλαβιανὸν τὸν δικαίως αὐτὸν καθήραντα Εὐτυχῆ, τοῦτό φησι καὶ αὐτὸς πρᾶξαι εἰς αὐτόν; ἢ ἓν οὐκ ἀληθῶς μετανοήσαντα τοῦτον ἐδέξατο, ἢ οὐκ ἀδίκως καθελόντα αὐτὸν Φλαβιανὸν, ἐκεῖνον αὐτὸς ἀδίκως ἀντικαθεῖλεν.

,, Ἀλλὰ καί φησι Νεστοριανὴ πρόληψις ἦν ,, περὶ Φλαβιανοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκό- ,, που· ὅθεν καὶ ὕποπτα τὰ εἰς Εὐτυχῆ γε- ,, νόμενα ὑπ᾽ αὐτοῦ.

Καί τις ἐντυγχάνων τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως Φλαβιανοῦ, τῷ δε συμφήσειεν, ὦ οὗτοι; φησὶ γάρ· ,, Κηρύσσομεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν ,, Χριστὸν πρὸ αἰώνων ἐκ Θεοῦ Πατρὸς ἀνάρχως ,, γεννηθέντα κατὰ τὴν Θεότητα. ἐπ᾽ ἐσχά- ,, των δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι᾽ ἡμᾶς, καὶ ,, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τεχ- ,, θέντα κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, Θεὸν τέ- ,, λειον, καὶ ἄνθρωπον τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ,, προλήψει ψυχῆς, καὶ σώματος, ὁμοούσιον ,, τῷ Πατρὶ κατὰ τὴν Θεότητα, καὶ ὁμοού- ,, σιον τῇ μητρὶ τὸν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρω- ,, πότητα· καὶ γὰρ ἐκ δύο φύσεων τὸν αὐ- ,, τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν σάρκωσιν, τὴν ἐκ τῆς ,, ἁγίας Παρθένου, καὶ ἐνανθρώπησιν, ἐν μιᾷ ,, ὑποστάσει, καὶ ἐν ἑνὶ προσώπῳ ἕνα Χριστὸν, ,, ἕνα, υἱὸν ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. καὶ μίαν ,, δὲ τοῦ Θεοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην μέν ,, τοι, καὶ ἐνανθρωπήσασαν λέγειν οὐκ ἀρνού- ,, μεθα, διὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἕνα καὶ τὸν αὐ- ,, τὸν εἶναι Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν τὸν Χριστόν· τοὺς δὲ ,, δύο υἱοὺς, ἢ δύο ὑποστάσεις, ἢ δύο πρόσω- ,, πα καταγγέλλοντας, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἕνα, καὶ ,, τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ,, τοῦ ζῶντος κηρύσσοντας, ἀναθεματίζομεν, ,, καὶ ἀλλοτρίους τῆς ἐκκλησίας εἶναι κρίνομεν, ,, καὶ πρῶτον πάντων Νεστόριον ἀναθεματίζο- ,, μεν τὸν δυσσεβῆ, καὶ τοὺς τὰ αὐτοῦ φρο- ,, νοῦντας, ἢ λέγοντας· καὶ ἐκπέσουσιν οἱ τοιοῦ- ,, τοι τῆς υἱοθεσίας τῆς ἐπηγγελμένης τοῖς ὀρθῶς ,, φρονοῦσιν. οὕτω μὲν οὗτος ὁμολογεῖ ὁ ὑπὸ Διοσκόρου, ὥς φησιν, ἅτε νεστοριανίζων καθαιρεθείς· εἶτα δὲ ἁπλῶς καὶ τῆς κατὰ Διοσκόρου πάσης μέμψεως σιγηθείσης ἡμῖν, πᾶσα μὲν ἡ τῶν ἱερῶν καὶ ἁγίων λειτουργιῶν σύνοδος ἀνθιπατῶς ἔδοξεν ὑμῖν ἐκβαλεῖν παρόντα, καὶ κεκλημένον διαφόρως, καὶ προδιαβεβλημένον ἐπὶ προλήψει Εὐτυχοῦς ἕνα τινὰ μόνον αὐτὸν Διόσκορον· Σεβῆρος δὲ, ὁ γενόμενος ἐν Ἀντιοχείᾳ οὔτε ἐν χρόνοις, ἢ τόποις αὐτοῦ τὴν ἐν Χαλκεδόνι σύνοδον παροῦσαν, οὔτε

rem suum confitentem, atque juste ante peractam pœnitentiam dejectum, se quoque Flavianum ipsum, qui eum dejecerat, juste dejecisse autumat? Vel ergo Dioscorum eum excepit haud vere poenitentem, vel Flavianum eundem, a quo jure ac merito Eutyches dejectus est, per summam injuriam ipse dejecit.

Fama erat, inquit, Flavianum Constantinopoleos episcopum Nestorii errores fovere; propterea suspecta sunt omnia, quæ contra Eutychetem ipse gesserat.

Ecquis, heu miseri, Fidei expositioni a Flaviano traditæ occurrens; verum id esse fateatur? ait enim:

Prædicamus Dominum nostrum Jesum Christum ante sæcula secundum Divinitatem a Deo Patre sine temporis (a) initio genitum, eumdemque postremis diebus propter nos, & propter nostram salutem a Virgine Maria secundum humanam carnem progenitum, perfectum Deum, eumdemque perfectum hominem simul, (b) animato corpore præditum, consubstantialem Patri secundum Divinitatem, & ejusdem cum Matre substantiæ secundum humanam Carnem. (c) Eundem enim Christum duabus Naturis præditum post assumptam ex utero Sanctæ Virginis humanam Carnem unum in una eademque subsistentia ac Persona Christum, unum Filium, unum Dominum confitemur, neque dubitamus asserere unam Dei Verbi naturam Carnem, & humanitatem assumpsisse, propterea quia (d) unus idemque subsistit in duabus naturis Dominus noster Jesus Christus. Qui contra duos filios in Christo; vel duas substantias, vel duas Personas asserunt, nec unum eundemque Dominum Jesum Christum Dei veri Filium agnoscunt; eos omnes execramur, & ab ecclesia Dei segregandos judicamus. Idque supplicium omnium primo nefario Nestorio, ejusque asseclis idem sentientibus, aut prædicantibus infligimus; qui profecto omnes amittent adoptionem illam, quæ pie recteque sentientibus promittitur.

Ita confitetur is, qui a Discoro tanquam Nestorii fautor (ut ipse ait) dejectus. Quid? omissis in Dioscorum querelis omnibus, videtur ne vobis universa (e) sanctorum patrum, sacrorumque Dei ministrorum synodus odio compulsa dejecisse Dioscorum unum, eundemque præsentem, & variis modis ad concilium vocatum, atque Eutychetis erroribus suspectum; Severus contra Antiochiæ vitam degens qui Synodum Chalcedonensem (neque suis (f) temporibus, neque locis celebratam, nec ab

(a) Accepta sunt hæc ex epistola Flaviani ad Theodosium apud Labbe to. IV. pag. 778 edit. Venetæ MANSI.

(b) Id contra Arium.

(c) Contra Apollinarem.

(d) Hoc contra Eutychetem.

(e) Sanctum concilium Chalcedonense, quod tanto in honore habitum fuit præsertim apud Græcos, ut ipsius festum ii quotannis celebrare consueverint.

(f) Nam concilium Chalcedonense convocatum fuit anno 451. Severus autem florere coepit anno 509. Quo tempore ducenti monachi Eutychiani, duce Severo, se ab Oriente Cpolim contulerunt Anastasium imp. rogantes, ut concilium Chalcedonense a Christi fidelibus omnibus explodi juberet. *Theoph. p. 130.*

ANNO CHRISTI 451.

προτραπεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ, οὔτε δεξαμένην Νεστόριον, ἀλλὰ καὶ ἐκβάλλουσαν αὐτὸν, καὶ τὰ αὐτοῦ ἐγγράφως, δεχομένην δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ὀρθοδοξίαν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὴν ἀντικειμένην αὐτῷ κακοδοξίαν Εὐτυχοῦς, οὐκ ἐκβάλλεσθαι ἁπλῶς καταψηφισάμενος, ἀλλὰ καὶ ἀναθέματι κατακρίνειν αὐτοὺς ἅπαντας ἅμα ὑφ' ἕν ὁ εἷς μόνος τολμήσας, πῶς οὐκ ἔδοξεν ὑμῖν ὅλως ἐμπαθῶς ἔχειν, ἢ προπετῶς πρὸς τάδε; καίτοι ἀπ' αἰῶνος κἂν τοῖς ἐξωτέροις, κἂν τοῖς ἡμετέροις πάντων τῶν ὁμοειδῶν τὰς τοῦ κοινοῦ κρίσεις μᾶλλον ἀποδεκτέας ἴσμεν κατά τινος τῶν ἰδικῶν, ἢ τὰς ἐξ ἰδικοῦ τινος κατὰ τοῦ περὶ αὐτὸ κοινοῦ· καὶ ὑμῖν ἄρα τὸ ὅλον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας μέρους ἰδίου ἑνὸς ἀξιοπιστότερον ἔδει νομίζεσθαι, εἰ εὐθείας κρίνετε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων· τίνα γὰρ ἂν καὶ ἄλλον εἴδετε τολμήσαντά ποτε σύνοδον ἀναθεματίζειν, καὶ οὐ τοὐναντίον πάντας τοὺς αἱρεσιάρχας ὑπὸ συνόδων ἀναθεματισθέντας; καὶ ἆρ' ὄντως θαυμαστὸν ὅπως οἱ τοῦ Θεοῦ δοῦλοι τὸν τῆς τάξεως λόγον ἐφύλαξαν ἀεί· οὐ γάρ ἐστιν ἀκαταστασίας ὁ Θεός. συνόδων οὖν διαφόρων δεισιδαιμονησάντων, κατήργηνται μὲν συνόδοις κυριωτέραις τὰ ὑπ' αὐτῶν· οὐ μήν τις τῶν θεοδόρων μόνον ἰδικῶς κατακρίνειν, ἀλλ' οὐδὲ σύνοδος ἀναθεματίσαι σύνοδον ἐτόλμησε· πόσῳ γε μᾶλλον ἀναθεματίζειν κοινόν τι θεολάτρου πανηγύρεως ὁ εἷς ἐνθέσμως ἀπετόλμησεν; ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν οὐκ ἐκπτύσαντες ὅμως ἀπὸ τῆς ψυχῆς τὸν ἐγχριφθέντα αὐτοῖς γλοιώδη τῆς ἀλόγου προλήψεως καθ' ἡμῶν ῥύπον, τί φασὶ πάλιν;

„ Ὡς αἱ πλείους τῶν χειροτονιῶν ὑμῖν διὰ „ χρυσίου δόσεως, καὶ λήψεώς εἰσι, καὶ ἔχουσι τὸ ἐπάρατον κατὰ τὴν τοῦ μάγου Σίμωνος πρόθεσιν. πῶς οὖν ὑμῖν συγκοινωνητέον; εἰ μὴ ἄρα κατάρας εἶναι κληρονόμους „ περιφρονετέον ἡμῖν φασι.

Ἆρα γοῦν ἐπεί τινες τῶν ἰατρῶν ἐφωράθησαν μοιχοὶ, καὶ κλέπται, διὰ τόδε τὴν ἰατρείαν λοιδορητέον ἐπὶ τούτοις, καὶ φευκτέον; πλὴν τάδε ἡμῖν εἰ, ὡς οἱ λεγόμενοι ἁγνοὶ, τῷ ἑαυτῶν ἀνεπιλήπτῳ βίῳ πεποιθότες προάγουσιν ὡς Ναυατιανοῖς ἀποκρινούμεθα λοιπὸν, καὶ οὐχ ὡς μιξοφυσίταις. εἰ δὲ οὐχὶ, ἀλλ' ἁπλῶς ὡς φιλοχρύσοις μᾶλλον, ἢ φιλοχρίστοις, διαμέμφονται, καὶ τῷ μὲν δόγματι συμφω-

ab ipſo vocatam, nec excipientem Neſtorium, ſed ipſum ejuſque dogmata ſcriptis explodentem, probantemque recta contra eum dogmata, non item ei contrariam Eutychetis pravam ſententiam) Severus, inquam, qui non modo reiiciendam abſolute judicavit, ſed unus omnes una ſententia a Chriſti fidelium coetu (*a*) ſegregare auſus eſt, nonne videtur id egiſſe per ſummam injuriam audaciamque? quamquam in more poſitum jam diu videmus cum apud noſtrates, tum apud exteros populos, eadem inſtituta profitentes, ut longe potiora habeantur univerſitatis judicia contra privatos, quam privatorum contra ipſam univerſitatem, in qua continentur. Et vos igitur æquum eſſet, ſi recte filii hominum judicari velitis, potiorem ducere totum eccleſiæ ſacrorum præſulum coetum, quam unam duntaxat ipſius partem, ipſumque magis fide dignum exiſtimare. Num alium quempiam auſum unquam fuiſſe noſtis proſcribere ſynodum, & non Hæreſiarchas omnes ab ſynodo proſcribi, atque profligari: qua in re mirandi profecto ſunt ſervi Dei, qui rectum ſemper ordinem ſervarunt: confuſionis enim auctor Deus eſſe nequit. Sane quod nonnulla concilia minus recte decreverunt, abrogarunt id alia concilia præſtantiora; nunquam tamen privatus unus omnes ſimul ſanctos patres damnare auſus eſt, immo neque Concilium aliud proſcribere conſuevit. Quanto magis ergo vituperanda ejus audacia, qui unus univerſum eccleſiæ Dei ſanctum coetum ſolemni ritu proſcribere non dubitavit? Ad hæc nihil moventur, ſed adhuc ſervant in pectore ſuum contra nos acre virus. Ecquid objiciunt præterea.

Multa videlicet ſuffragia auro fuiſſe quæſita, atque propterea diris iis execrationibus obſtringi, quibus Simonem magum Petrus olim ſimili de cauſa ſe devovit. Quomodo ergo vobiſcum, ajunt ſocietatem coire licet? niſi forte nos ejusdem vobiſcum maledictionis hæredes, ac participes fieri velimus.

Verum enim vero, ſi forte medici nonnulli deprehendantur in adulterio, & furto, numquid propterea medicina ipſa vituperanda eſt atque fugienda? Profecto ſi qui nobis hæc objiciunt, faciunt id innocentia ſua freti, & inculpatæ vitæ confiſi, ut ii, qui Puri (*b*) vocantur; nos eis inpoſterum reſpondebimus tanquam (*c*) Navatianis, non tanquam (*d*) Mixophyſiſtis. Sin minus nos tanquam auri potius quam Chriſti amatores reprehendunt; & ſe dogma-

(*a*) Ejus epiſtolas ſynodicas, quibus iis concilium Chalcedonenſe damnavit, proſcripſitque, memorat Evagrius *III.* 33. 34.

(*b*) Ita appellabantur Novatiani, græce Cathari, qui ſe puros ab omni culpa profitebantur, qui ſemel amiſſam gratiam amplius recuperari non poſſe autumabant. Errorem hunc proſcripſerunt S. Cyprianus in concilio Africano, & S. Pontifex Cornelius in ſuo concilio Romano.

(*c*) Horum caput Novatianus presbyter, qui ſe ab concilio Romano pontifice ſegregavit, atque epiſcopum eccleſiæ Romanæ ab ſuis creari fecit, qui quum prava dogmata profiterentur, damnatus fuit in ſupra memoratis conciliis.

(*d*) Ita appellabantur Eutychiani, qui & Monophyſitæ dicuntur, propterea quia naturam ūnam in Chriſto, ex humana & divina permixtam adſtruebant.

νεῖν ἡμῖν· τούτῳ δὲ μόνῳ σκανδαλίζεσθαι συγκοινωνεῖν μεθ' ἡμῶν φασι· καὶ οὕτως ἄρα φιλοφρόνως αὐτοὺς ἔδει ἐξομολογουμένοις ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὑπερεύχεσθαι· εὔχεσθαι γὰρ ὑπὲρ ἀλλήλων ἡμᾶς ὅπως ἰαθῶμεν ἐντετάλμεθα, καὶ οὐ φαρισαϊκῶς βδελύττεσθαι τοὺς ὁμοφυεῖς, καὶ ὁμοπίστους. πλὴν ἐν κυρίῳ θαῤῥοῦμεν, ὅτι ἐγκαταλέλοιπεν ἡμῖν κύριος σπέρμα, καὶ οὐκ ἐγενήθημεν ὡς Σόδομα, οὐδ' ὡς Γόμοῤῥα ὡμοιώθημεν· τί δὴ οὖν ἄρα, εἰ δείξοιμεν πλείστους τῶν ἱεραρχούντων εἰς ἡμᾶς οὐ νοσφιζομένους ἀπὸ σπαρτίου ἕως σφαιρωτῆρος ὑποδήματος ἐπὶ τῷδε; λέλυται αὐτῶν ὁ ζῆλος, καὶ κατήργηται τὸ σκάνδαλον καὶ προσδράμοιεν τῇ ἀληθείᾳ; ἢ οὐδὲ τόδε πάλιν ἱκανὸν ἡμῖν ἔσται εἰς ἀποθεραπείαν αὐτῶν; ἆρα δ' οὖν εἴποιμεν ἔτι, οἱ καθ' ὑμᾶς ἱερεῖς, οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας, καὶ αἰχμαλωτεύοντες γυναικάρια αἰσχροῦ κέρδους χάριν, οὐ τῆς εἰς τὰς γυναικωνίτιδας, καὶ παρὰ πόδας τῆς κλίνης τελουμένης αὐτοῖς ἱερουργίας τοὺς μισθοὺς ἀποβλέποντες, καὶ τοῖς μηνιαίοις, καὶ ἐτησίοις ἐράνοις ἐπελπίζουσι; δέδοικα λέγειν τὰ πλείω, μή πως καὶ βεβήλοις θριαμβευθῶμεν. οἱ τὴν μόρφωσιν ἔχοντες τῆς εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν ἠρνημένοι· πολλὰ γὰρ πταίομεν ἅπαντες· καὶ γὰρ μισθὸς τοῦ λουτροῦ τῆς χάριτος, καὶ ἀπὸ τιμῆς ἐκ τῶν λειψάνων τῆς θείας δωρεᾶς εἰ συμπεφώνηται πῃ δι' ὑμῶν, τί ἕτερον ἀκουσόμεθα, ἢ ὅτι τὸ ὄνομά μου δι' ὑμῶν βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσιν; ἀρκέσει γοῦν ἑκάστῳ ἐκ τοῦ ἰδίου ὀφθαλμοῦ τὴν δοκὸν ἐξαίρειν, καὶ τότε τρανότερον τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ κάρφος κατανοεῖν καθά φησιν ἡμῖν ὁ μόνος ἀναμάρτητος· τούτων δὲ ἡμῖν σὺν Θεῷ προθέντων εἰς κρίσιν, καὶ διάσκεψιν πᾶσιν ἀνθρώποις, δυσωποῦμεν ἐνώπιον τοῦ τῆς ἀληθείας λόγου τοῦ ὄντως κριτοῦ παντὸς λόγου, καὶ ἔργου, καὶ νοήματος ἡμῶν, ἀποθέσθαι ἕκαστον ἐντ[illegible]ζόμενον, κἄντε τῆς ἡμετέρας, κἄντε τῆς ἀλλοτρίας ἢ δόξης τὴν ὡς παρ' οἰκείων, καὶ πολεμίων ἀκρόασιν τῶν εἰρημένων, καὶ κρίνειν τὰ ῥηθέντα, ὡς παρά τινων πάντῃ ἀγνώστων αὐτῷ τῶν ἐξ ἑκατέρου μέρους, καὶ

A ta quidem eadem ac nos tenere dicunt, nos autem ob hanc solam ausi cupiditatem aversari, neque posse nobiscum vitam degere: ne ob hanc quidem caussam nos insectari, sed pro nobis ultro peccata nostra confitentibus orare deberent. Jubemur enim orare Deum pro nobis invicem ut a vitiis nostris mundemur; vetamur contra Pharisæorum instar insectari proximos, qui nobiscum religionem eandem profitentur. Verum confidimus, Dominum bonum semen in nobis reliquisse, nec permisisse coetum nostrum evadere Sodomæ & Gomorræ similem. Quid? Si ostenderimus bene multos apud nos sacros præsules hac in re ne (*a*) tantillum quidem a recto tramite aberrasse? B numquid a furore suo desistent? & sublato omni obstaculo, veritatem æquo animo amplectentur? an ne hoc quidem iis sanandis sufficiet? Necesse ne erit præterea vestros commemorare sacerdotes, qui vencitant ad mulierculas, easque turpis (*b*) lucri caussa captant, qui non contenti sacrificii mercede in (*c*) ginècæis, & ad lecti pedes oblati, stipendia sibi pascuntur singulis mensibus, vel annis persolvenda? Prætereo reliqua, veritus ne vel a profanis hominibus in scenam ducamur, qui pietatis quidem inanem speciem præ nobis ferimus, pietatem vero ipsam, ejusque vim omnino spernimus, rejicimusque. In multis enim de- C linquimus omnes. Etenim si vos ipsi fatemini, neque negare potestis accipi solere mercedem pro sacri (*d*) fontis lavacro, & pro pretiosis (*e*) divini doni reliquiis; quid aliud nobis exprobrari audiemus, nisi illud: (*f*) *Nomen meum propter vos apud gentes ludibrio habetur?* Oportet igitur unumquemque nostrum educere trabem a propriis oculis, atque ita festucam in oculis alienis clarius perspicere poterimus; quemadmodum monet is, qui solus caret omni culpa. Hæc quum Divina providentia præsto sint omnibus ad recte judicandum, dignoscendamque veritatem; nos tamen pudet coram ipso veritatis verbo, vero verborum omnium, & operum, atque cogitationum judice mutare, quam semel imbibimus, opinionem, vel ab amicis, vel ab inimicis quasi domesticis acceptam, recusamusque sincero animo perpendere, quæ traduntur, eademque tam diligenter scrutavi, quam eam par est, quæ

(*a*) Græca phrasis est *a funiculo ad corrigiam*.

(*b*) Acriter insectatur & D. Hieronymus clericorum sui temporis avaritiam, qui sub prætextu largiendæ mulierculis benedictionis, aurum, & munuscula captare consueverant. *ep. 22. ad Eustoch.* Hinc Valentiniani lege vetitum, ne clerici ad viduas, & virgines parentibus orbas accederent. *G. XX. C. Th. de episc.*

(*c*) In more positum erat & primis ecclesiæ sæculis offerre sacrificium in privatis domibus. Hinc & D. Ambrosius a matrona quadam Romana vocatus fuit, ut in ejus domo sacrificium offerret. *Paulinus in vita Ambr. n.* 10

(*d*) Vigebat & in Eusebiis Occidentalibus sæculo tertio mos ponendi monetam aliquam in sacro fonte, quam sacerdos, collato sacramento, sibi sumere solebat. Quem morem damnavit concilium Eliberitanum *can.* 48. ne sacerdos vendere videretur, quod ipse gratis accepit.

(*e*) Panis videlicet consecrati, quem in frusta dividere. & adstantibus distribuere consueverat. Cujus panis reliquas quod nefarii quidam sacerdotes pecuniæ gratia venderent, hac de re merito queritur Leontius.

(*f*) Ezechiel. c. 36. v. 23. 24. & Paul. ad Rom. c. 2. v. 24.

ANNO CHRISTI 451.

οὔποτε θατέρου λόγου προθεματισθέντος κατὰ τὴν διάνοιαν αὐτῶν· καὶ εἰ ὄντως γυμνῷ τῷ κριτηρίῳ ἑαυτῶν χωρὶς παντὸς προπαθοῦς, καὶ ἀντιπαθοῦς ἐπισκοτίσματος ἀληθέστερα κρίνωμεν, καὶ εὐλογώτερα, καὶ ἰσχυρότερα, καὶ σοφώτερα τὰ παρ' αὐτῶν οἱ τοῖσδε τοῖς ἐναντίοις ἡμῖν προσκείμενοι· οὕτως τολμῶμεν λέγειν, ὡς εἰ καὶ κακῶς ταῦτα ἐκεῖνοι φρονοῖεν οἱ συναπαγόμενοι αὐτοῖς, διὰ τὸ δόξαι τούτοις θεοπρεπέστερον εἶναι δόγμα τὸ κατ' αὐτοὺς, οὐ κατακριθήσονται ἀσέβειαν ἐν ἡμέρᾳ, ὅτε κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ κρυπτὰ τῶν καρδιῶν· ἐὰν γάρ φησιν ἔμπροσθεν αὐτοῦ πείσωμεν τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ἡ καρδία ἡμῶν καταγινώσκῃ ἡμῶν, ὁ Θεὸς μείζων ἐστὶ τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα· εἰ ᾖ ὁ μὲν τῆς ἀληθείας λόγος φαιδράζων ἑαυτὸν ἐπιδείκνυσιν ἡμῖν· ἡμεῖς δὲ τούς τε ὀφθαλμοὺς καμμύομεν, καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἀκούομεν αὐτοῦ ἐθελοκωφοῦντος, καὶ ἀποστρεφόμεθα αὐτὸν, ὄντως παντὸς θρήνου ἀξίους ἑαυτοὺς καταστήσομεν τὴν αἰσχύνην τῆς μελλούσης ἀλλοτριώσεως, καὶ ἀρνήσεως Χριστοῦ ἐνώπιον ἀγγέλων, καὶ ἐξουσιῶν, παντός τε τοῦ κρινομένου κόσμου, οὐ προϋπιδόμενοι, ὅτε οὐδὲν ἡμᾶς ὀνήσει, οὔτε ἡ πρὸς τοὺς αἱρεσιάρχας προσπάθεια, οὔτε ἡ γονικὴ, ἢ φιλικὴ, ἢ τοπικὴ συνήθεια, πρὸς τὴν ἀσέβειαν ἀλύτως τινὰς καταδεσμεύουσα, οὔτε πορισμὸς χρημάτων, ἢ κέρδη τινὰ βιωτικὰ δυσαποσπάστους ἡμᾶς ἀπὸ τῆς δεισιδαιμονίας ποιήσαντα, καὶ τὸν μέγαν πορισμὸν τὴν εὐσέβειαν μετὰ αὐταρκείας παριδεῖν ὑποπείσαντα. οὐ γὰρ δὴ φατριαστικοὶ κρότοι, καὶ ἀγῶνες ἀντιλογικοὶ, καὶ πρόληψις διδασκαλικῆς ἀξίας, φιλοῦντες λέγεσθαι ῥαββὶ παρὰ τῶν ἀνθρώπων, τοῦ οἰκτροτάτου ἐκείνου ταλανισμοῦ, καὶ τῶν ὀδυνηροτάτων βασάνων, καὶ τῆς εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον παραδόσεως ἐξαιροῦνται τούς δε, οἳ τὸ φῶς τῆς ἀληθείας ἠρνήσαντο, καὶ ηὐδόκησαν ἐν τῷ σκότει τοῦ ψεύδους. εὐάρεστον γὰρ Θεῷ τὸ παντὸς προτιθέναι τὴν ἀλήθειαν, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς περὶ Θεοῦ αὐτοῦ τῆς ἀληθείας. διὰ γοῦν τό δε καὶ μόνον Ἀβραὰμ Χαλδαίων τὴν ἀσέβειαν ἀποπτύσας μετὰ πατρὸς, καὶ οἴκου, καὶ συγγενείας, καὶ φίλων, καὶ χώρας, καὶ λοιπῶν, προσεχώρησε τῇ εὐσεβείᾳ. Θεῷ τε ἐπὶ τούτῳ πρώτῳ καὶ μόνῳ ἠγάπηται, καὶ πεφύλακται, καὶ δεδόξασται, καὶ πεπλήθυνται. Παῦλος δὲ ὁ ἀπόστολος ἅ τινα ἦν αὐτῷ κέρδη, πάντα σκύβαλα ἡγήσατο δι' οὐδὲν ἕτερον, ἵνα Χριστὸν κερδανεῖ· καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἐξ ἑλλήνων, καὶ σαμαρειτῶν, καὶ Ἰουδαίων πιστοὶ ἅγιοι ὡσαύτως ἔχουσι· ὁ γὰρ μὴ ἀρνούμενος πατέρα, καὶ μητέρα, καὶ ἀδελφοὺς, καὶ ἀδελφὰς, καὶ τέκνα, καὶ ἀγροὺς, καὶ οἰκίαν, ἔτι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἕνεκεν ἐμοῦ, οὐκ ἔστι μου ἄξιός φησιν ὁ Κύριος· καὶ μή τις διαλογιζέσθω λέγων· ἀλλ' οὐχ ἡ κατὰ τὰς αἱρέσεις διένεξις πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν οὐ τόσον διέστηκεν, ὡς ἡ Χαλδαίων, καὶ Ἑβραίων, καὶ Ἑλλήνων ἀσέβεια τῆς ἀληθοῦς πίστεως, ἵνα ὁμοίως αὐτοῖς ἀλλοτριωθείη ἀπὸ Χριστοῦ ὁ περὶ μέρος τι τῆς ὀρθῆς πίστεως μόνον ἀπειθῶν τῷ λόγῳ· ὁ γὰρ σμικρόν τι μό-

A quæ ab hominibus omnino ignotis traduntur. Quamquam omni partim studio remoto, simplici mentis intuitu dicta contemplantes, melius ac rectius judicare, veritatemque clarius perspicere poterimus; quum alias nostris his hostibus nimium indulgere soleamus. Qoam ob rem audacter affirmare non dubitamus, eos, qui ipsis adhærent, propterea quia rectum eorum dogma putant, etiamsi revera malum sit ac male sentiant, impietatis notam subituros non esse, quum Deus cordis intima, & occulta judicaturus accedet. *Quum enim*, ait, *coram ipso persuasum fuerit cor nostrum, neque conscientia nostra nos mordet; Deus major est corde nostro, perspicitque omnia*. At B si veritatis verbum se se claro nobis patefacit, nostrasque mentes lumine suo perfundit; nos contra claudimus oculos, obturamusque nostras aures sponte surdi evadendo, rejiciendoque veritatem ipsam: profecto miserrimi omnium deprehendemur, omniumque commiseratione atque luctu digni, nihil illud verendum diem formidando, quo coram Angelis, ac potestatibus, totoque terrarum orbe Dei judicium subeunte a Christo rejiciemur. Quo sane die nihil nobis proderit neque nostrum in hæresiarchas imperitum studium, neque sanguinis cognatio, neque familiaris, aut patria consuetudo (qua quidam insolubili modo in C impietate detinentur) neque divitiarum copia, neque mundana quædam lucra, quæ nos ita devinciunt, ut vix ac ne vix quidem a superstitione divelli possimus, & pietatem, ejusque sociam moderationem ingentium bonorum fontem rejicere non dubitemus. Non enim familiarum plausus, aut contentionis studia, neque vana gloria, qua magistros ab homnibus se appellari gaudent, eripere poterunt a summis illis miseriis, atrocibusque suppliciis, atque tenebris exterioribus homines illos, qui veritatis claram lucem aversantur, atque gloriam inter mendacii tenebras quærunt. Deo quip- D pe gratum est veritatem rebus omnibus anteponere, præsertim in iis, quæ spectant ad Deum ipsum. Hac una de caussa & Abraham Chaldæorum impia religione abjecta, relictis rebus omnibus, patre, domo, cognatis, amicis, & regione ipsa, totum se se pietati dedidit, idque potissimum in caussa fuit, cur a Deo ipso unice diligeretur, summisque cumulatus honoribus, ingenti liberorum multitudine donaretur. Paulus quoque lucrum omne stercus duxit, nulla sane alia de caussa nisi ut Christum ipsum lucrifacere. Cæteri denique sancti cum Græci, tum Hebræi, & E Samaritani omnes eodem modo effecti fuerunt. *Etenim qui non abnegat* (ait Dominus) *Patrem, & matrem, & fratres, & sorores, & filios, & agros, & domum, & suam ipsius animam propter me, non est me dignus*. Neque dicat quis Hæreticorum dogmata non ita diffidere ab recta Fide, quemadmodum Chaldæorum impietas, & Hebræorum, Græcorumque diffidet a recta Christi fidelium religione; proindeque sequi nec eodem modo, quo gentiles desciverunt, desciscere a Christo eum, qui in una parte duntaxat a recta Christianorum fide de-

fle-

ANNO CHRISTI 451.

ANNO CHRISTI 451.

ριον ὁπωσοῦν εὐσεβείας τοῦ λόγου παρορῶν διὰ προσπάθειαν ἄλογόν τινος ἑτέρου, καὶ συνήθειαν, δῆλός ἐστιν, ὡς καὶ ὅσον εὐσεβεῖν δοκεῖ, οὐδὲ τοῦτο ἐξ αἱρέσεως οἰκείας, ἀλλ᾽ ἀπὸ συμβεβηκότων γονέων, ἢ τόπων, ἢ φίλων παραδόσεως ἔχει· ὡς εἴπερ καὶ Μανιχαίων ἔτυχεν, ἢ Ἑλλήνων, ἢ Ἑβραίων υἱὸς εἶναι, ἢ φίλος, ἢ σύνοικος, πολλῷ μᾶλλον ἂν ἀπειθεστέρως διέκειτο πρὸς τὴν ἀλήθειαν· εἴπερ γὰρ ὀλίγον ἀδεῶς οὐ προστρέχει, καὶ καθέλκεται τῇ ἀληθείᾳ, πλεῖον διεστηκὼς, μᾶλλον ἂν ἀσπόνδως εἶχε πρὸς αὐτήν.

„ Ἀλλά, φησι, κατ᾽ ἐμαυτὸν ἐγὼ νομί-
„ ζων κρειττόνως φρονεῖν, ἔχομαι τῆς ἐμῆς
„ δόξης ἀμεταθέτως.

Ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν φησιν ὁ Ἀπόστολος Ἰουδαίων ὡς Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ τὸν Κύριον σταυρωσάντων, καὶ τοὺς Ἀποστόλους διωξάντων, καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπειθέντων, ὅμως τοῦτο κἀκείνοις μαρτυρεῖ· φησὶ γάρ πη πάλιν· μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς, ὅτι ζῆλον Θεοῦ ἔχουσιν, ἀλλ᾽ οὐ κατ᾽ ἐπίγνωσιν· ἄρα οὖν οὐχ ἁπλῶς ζηλοῦν, ἀλλὰ ἐπιγνώσει τοῦ ζηλουμένου δόγματος δεῖ· καὶ γὰρ καὶ πᾶσα ἄλογος, καὶ ἄνομος παράδοσις καὶ ἐθνῶν, καὶ αἱρέσεων οἴεταί τι καλὸν ποιεῖν, ὥσπερ οὖν καὶ ἀνθρωποθυσίαις οἱ Σκύθαι θεοσεβοῦντες. δέον ἄρα μὴ ἀμελεῖν, ὅση δύναμις, καὶ ἐρευνᾶν τὴν ἀλήθειαν, καὶ πάντα δοκιμάζοντας, τὸ καλὸν ὀρθόν μα κατέχειν· οἵ γε οὐδὲ ἀργύριον λαμβάνομεν, ἢ ἱμάτιον ὠνούμεθα, εἰ μὴ δοκιμασίαις, καὶ πυρώσεσι, καὶ ἐπιδείξεσιν εἰς ἑτέρους πλειόνως αὐτὸ βασανίσομεν. πῶς οὖν εὔλογοι ὦμεν ἀτημελῶς τὴν θείαν δόξαν προσδεχόμενοι; τὸ γὰρ ἐν τούτοις ἀφρόντιστον ὡς οὐκ ἀξιόλογόν τι οἰομένους ἡμᾶς τὴν τῆς πίστεως Χριστοῦ χάριν καὶ ἀλήθειαν διαβάλλει, δι᾽ ἧς ἡμῖν τὰ πρὸς ζωὴν πάντα τὰ θεῖα, καὶ μέγιστα ἐπαγγέλματα δεδώρηται, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ πρὸς τὴν Θείαν φύσιν ἁπλῶς κοινωνία· ὅσον οὖν ἐστιν ἀγαθὸν ἡ ἀκραιφνεστάτη εὐσέβεια, καὶ ὅσον κακὸν ἡ ἀσέβεια· τῆς γὰρ εἰς πᾶσαν ἁμαρτίαν ἐγκαταλείψεως ὑπὸ Θεοῦ αἰτία ἡμῖν αὕτη ἐστὶ μόνη. δηλοῖ ὁ

A flectit. Nam qui pietatis partem unam vel minimam violat, ut absurdam aliquam doctrinam, aut consuetudinem sequatur, manifeste declarat, se ne illud quidem (in quo maxime pie sentire videtur) am plecti sponte ductum, sed aut parentum, aut regionum, vel amicorum institutionibus irretitum. Quocirca qui tali modo affectus est si Manichæorum, aut Græcorum, Hebræorumve filius evaderet, aut amicus, aut familiaris; longe magis quam ipsi profecto veritatem sperneret, & aversaretur. Si enim quum parum absit a veritate, eam tamen haud sequitur amplectiturque, profecto si longius abesset, etiam animum ab ipsa veritate magis alienum præseferret.

B At, inquies, mihi intime persuasum est rectius, quam vos, me sentire, propterea constanter in mea sententia maneo.

Verum ita sese habuisse & Judæos (quos tamen affirmat Paulus displicere Deo, atque Dominum crucifixisse, & Apostolos persequi, & nullis hominum obedire) testatur idem Apostolus, ubi rursum dicit, *testor eos habere Dei zelum, sed non secundum discretionem*. Non oportet ergo cæcis oculis vos amplecti dogmata, quæ traduntur; sed opus est ea perpendere diligenter, & penicius illa introspicere. Omnis enim omnium gentium, & Hæreticorum doctrina, quantumvis impia, & absurda putat se

C continere bonum aliquod institutum: hinc Scythæ (*a*) victimis humanis Deum colendo, pie recteque se agere arbitrantur. Oportet ergo scrutari, quantum in nobis est, & quærere veritatem, & accurate cuncta perpendendo, rectam in omnibus amplecti sententiam. Nos certe nec argentum accipere, neque vestem emere solemus; nisi prius utrumque accurate consideraverimus, exploraverimusque diligentissime. Quod quum ita sit, quomodo excusatione digni esse poterimus, temere divina dogmata amplectendo profitendoque? Nostra enim his in rebus negligentia quodammodo clamat nullius momenti esse, quæ credimus de Christo,

D ejusque Gratia, *per quam multæ & maximæ nobis*, ut scriptum est, *promissiones factæ sunt*, atque Naturæ Divinæ participes omnino fieri conceditur. Quantum ergo boni præsefert sincera pietas; tantum profecto mali continet impietas ei contraria. Hæc enim sola in causa nobis est, cur a Deo deficia-

(*a*) Nec Scythæ modo, verum etiam Carthaginenses, quos Agathochlis tempore quum gravibus incommodis affligerentur Saturni placandi gratia ducentos pueros nobilitatis flores, & tercentos cives in flammas uno pene momento conjecisse testatur Diodorus Siculus *lib. XX p. 756.*

λέγων, καὶ καθὼς οὐκ ἐδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, ἅ τινα ἑξῆς κατηρίθμησε· καὶ τάδε μὲν οὖν μαρτυρεῖ τῇ ἀσεβείᾳ· περὶ δὲ τῆς εὐσεβείας φησὶ πρὸς Τιμόθεον, γύμναζε σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν· ἡ γὰρ εὐσέβεια πρὸς πάντα ἐστὶν ὠφέλιμος, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς, τῆς τε νῦν, καὶ τῆς μελλούσης· ἀλλά τι καὶ ἕτερον τούτων τινὲς τῆς πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀνυποταξίας ποιοῦνται δικαίωμα· φασὶ γάρ

„Ὅτι πῶς οὐ θεάρεστος ἡ κατ' αὐτοὺς
„δόξα, ἔνθα καὶ τῶν ζώντων ἐν σαρκὶ τι-
„νες αὐτοῖς ὁμόδοξοι, καὶ τῶν προκοιμηθέν-
„των ὤφθησαν ἰαμάτων, καὶ σημείων θεό-
„θεν ἔχειν τὸ χάρισμα· δῆλον γὰρ ὡς ἐξ
„ἀκοῆς, καὶ διδαχῆς ὀρθῆς πίστεως Θεοῦ αἱ
„θεῖαι δυνάμεις ἐνεργοῦνται.

Πρὸς ὃ λεκτέον, ὡς οὐκ ἀρκεῖ τόδε πρὸς ἀσφαλῆ πληροφορίαν τῷ δοκιμωτάτῳ τῶν θείων δογμάτων κριτῇ· πρῶτον μὲν γὰρ σπανιώτερον εὕρηται τοῦτο ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐκ μιᾶς χελιδόνος τὸ ἔαρ κριτέον· ἄλλως γοῦν καὶ Ἀρειανοί ποτε, καὶ μέχρι νῦν ἐν Λογγιβάρδοις, καὶ Νεστοριανοὶ παρὰ Πέρσαις ποιοῦσι τάδε θαύματα· ἀλλ' οὐκ εἰς μαρτυρίαν ἁπλῶς τῆς κατ' αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς αἱρέσεως, ἀλλὰ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως. οἷά τις ἐστιν ἡ δύναμις πρὸς τοὺς πάντῃ ἀπίστους ἐπιδεικνυμένου τοῦ πνεύματος. ἔτι μὴν ἐστιν ὁρᾶν πολλάκις θαυμάτων χαρίσματα ἔν τισιν ὀρθοδόξοις τε, καὶ ἑτεροδόξοις ὁμοίως, οὐ δι' εὐσέβειαν μόνον· ἢ γὰρ ἂν ἦν ἐν τοῖς ἐναντίοις λόγοις, καὶ ἀντιφατικοῖς ἡ ἀλήθεια. ἀλλὰ διὰ φυσικὴν ἁπλότητα, καὶ ἀτυφίαν, μᾶλλόν τε νηπιότητα ψυχῆς, ἢ δεινότητα, πραΰτητά τε, καὶ συμπάθειαν, καὶ ἁπλῶς τῆς τοιᾶσδε χάριτος ἰδικωτέραν ἐπιτηδειότητα τοῦδε τινὸς, παρὰ τοὺς λοιποὺς τῶν ὁμοπίστων αὐτῷ· εἰ γὰρ ὄντως πᾶσιν ἀεί τε διὰ τὴν δόξαν μόνον πρόσεστιν ἡ τῶν θαυματουργιῶν δύναμις, ἔδει πάντας πάντοτε ὁμοίως τοὺς ὁμοδόξους θαυματουργεῖν· καὶ μὴν πολλάκις τῶν διδασκάλων τῆς πίστεως οὐ θαυματουργούντων, οἱ μαθητεύοντες ὑπ' αὐτῶν ἐνεργοῦσι τὰ σημεῖα· οὐ γὰρ πάντα, ὅσα ἐνεργεῖ τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ χαρίζεται· ᾧ μὲν γὰρ δίδοται λόγος σοφίας, ᾧ

ficiamus, & in omne peccatorum genus delabamur, teste Apostolo, qui ait. (a) *Quandoquidem non probaverunt habere Deum in notitia, tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea, quæ non conveniunt;* quæ deinceps recensentur. Hæc Apostolus de impietate: de pietate vero in ep. ad Timoth. ait: (b) *exerce te ipsum ad pietatem, hæc enim ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.* Sed alii justam caussam, & probabilem rationem offerre conantur, cur a veritate desciverunt.

Quomodo, inquiunt, Deo non placere potest eorum doctrina, apud quos inventi sunt nonnulli cum in vivis tum in defunctis qui eadem ac ipsi dogmata amplexi, gratiam ægrotos sanandi, & alia miracula patrandi nacti sunt? Perspicuum enim est divinam in iis potestatem operari, maxime qui rectam religionem colunt, atque recta dogmata profitentur.

Quibus respondemus id ad plenam reiprobationem accurato divinorum dogmatum exploratori, & judici non sufficere. Primum, enim raro apud illos hoc evenit, nec ex una hirundine ver, ut dici solet, dijudicari debet. Quandoquidem & Ariani, cum alias antea, tum etiam nostris hisce temporibus apud Longobardos, & apud Persas Nestoriani talia miracula patrant; idque non ad probationem peculiari ipsorum sectæ, sed totius Christianæ religionis, cujus quanta vis sit, & auctoritas Spiritus Sanctus populis a recta fide prorsus alienis per ea prodigia manifeste declarat. Præterea sæpe videre est donum hoc miracula patrandi cum dari promiscue nonnullis, Orthodoxis, & Hetherodoxis (c) non ob solam ipsorum pietatem (veritas enim in contrariis, & oppositis vitæ rationibus versaretur), sed ob naturalem simplicitatem, humilitatemque, & animi potius puerilem innocentiam, quam solerciam, sagacitatem, atque virtutem; tum singula singulis dispensari ob peculiarem cujusque dexteritatem, habilitatemque, qua cæteris religionem eamdem profitentibus præstat. Etenim si potestas ea præsto semper omnibus esset ob solam ipsorum fidem; eadem profecto semper miracula patrare deberent omnes, qui fidem eamdem profitentur. At contra se res habet; nam sæpenumero qui fidei dogmata tradunt, nulla prodigia patrant; quum ipsorum discipuli ea potestate maxime polleant. Non enim omnia, quæ operari consuevit Spiritus Sanctus,

(a) Ep. ad Rom. cap. I. v. 28.
(b) Ep. ad Timoth. I. cap. IV. v. 8.
(c) Hujusmodi enim gratiæ *gratis datæ* in scholis appellantur, quas vel impiis interdum concedi certo certius est, idque fatentur Theologi omnes. At ex hoc Leontii loco manifeste liquet doctrinam hanc a primis ecclesiæ sæculis tradi consuevisse iisdem pene verbis quibus Theologi nostri temporis loquuntur, quod mihi notatur dignum videtur.

ANNO CHRISTI 451.

δὲ λόγος γνώσεως, ἑτέρῳ δὲ χαρίσματα ἰαμάτων, ἑτέρῳ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ πίστις κατὰ τὸ αὐτὸ πνεῦμα· καὶ γὰρ θαυμαστὸν, πῶς ὁ λαλῶν γλώσσαις, οὐ πάντως οὐδὲ τὸ ἐγγύτατον τῷδε χάρισμα λαβὼν, καὶ διερμηνεύει· ἄρα οὖν ἐστι καὶ τινὰς οὐδὲ λόγον σοφίας ἀκραιφνῆ, οὐδὲ λόγον γνώσεως, οὐδὲ πίστιν ὑψηλὴν εἰληφότας θαυμάτων ἔχειν χαρίσματα, καὶ οὐκ εὔλογον ἐκ θατέρου θάτερον τῶν τοῦ πνεύματος χαρισμάτων κατακρίνεσθαι. τὸ δὲ σαφέστερον εἰπεῖν· εἰ μὲν ἐν τούτοις μόνοις ἦν τὰ χαρίσματα τῶν θαυμάτων, ἢ μᾶλλον ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἑωρᾶτο, εἶχεν ἂν ὄντως αὐτοῖς ἡ δόξα πρόληψιν εὐσεβείας παρὰ τὴν ἡμετέραν, ὡς τοῦ Κυρίου τὸν λόγον αὐτῶν βεβαιοῦντος μόνων διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὥσπερ καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων πάλαι συνιστάνοντος πρὸς ἅπαντα τὰ ἔθνη, καὶ ὥσπερ τὰ Μωϋσέως, καὶ Ἀαρὼν σημεῖα ὑπὲρ τὰ Ἰαννοῦ, καὶ Ἰαμβροῦ πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους θριαμβεύοντος. εἰ δὲ ἐν ἡμῖν, καὶ μείζονα, καὶ πλείονα ὁρᾶται τὰ ἐκ τοῦ πνεύματος θαύματα κατὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, πῶς ἐκ θαυματουργιῶν ἀξιοπιστότερον εἶναι βούλονται τὸ δόγμα; μηδὲ τό δε οὖν ὡς ὀνήσιμον αὐτοῖς εἰς ἀπολογίαν τινὰ τὴν ὑπὲρ τῆς δεισιδαιμονίας αὐτῶν προβαλλέτωσαν· εἰ γὰρ καὶ Σκευᾶς σὺν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ Ἰουδαῖος ὢν, ἐν ὀνόματι Χριστοῦ ἐπορκίζων ἐλαύνει δαίμονας, καὶ οὐκ ἐν τῷδε ἁπλῶς τοῖς μαθηταῖς τοῦ Κυρίου συναριθμεῖται· δῆλον ὡς οὐδὲ οὗτοι ἐκ τοῦδε πρόφασιν ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν· πολλοὶ γάρ φησιν ἐροῦσί μοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, Κύριε οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ δυνάμεις πλείους ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτ' ἔγνων ὑμᾶς. σαφὲς ἄρα ὡς οὐκ ἀρκεῖ πρὸς διάκρισιν τῶν ἐγνωσμένων, καὶ ἀπεγνωσμένων Χριστῷ θαύματος ἐμφάνεια πολλάκις, ἢ διὰ τὴν τοῦ πιστουμένου τὴν εὐεργεσίαν, πίστιν ὀρθοτέραν μᾶλλον, ἢ τὴν τοῦ ἐνεργοῦντος, γινομένου τοῦδε· ἢ διὰ τὴν τῶν θεατῶν εἰς τὴν πρὸς εὐσεβείαν ἁπλουστέραν πληροφορίαν· ἐνίοτε δὲ καὶ κατὰ κοινωφελεστέρας χρείας τῆς κατὰ καιρὸν, ἢ τόπον ὑπὸ Θεοῦ, καὶ διὰ τοῦ οἱουδήποτε τῶν παρόντων ἐπιτελουμένου· ἐν τοῖς γοῦν καθ' ἡμᾶς ἱστόρηται χρόνοις, καὶ τόποις· μῖμός τις τῶν θεατρικῶν, καὶ οὗτος ἐπὶ στάσει, καὶ φόνῳ ἐγκαλούμενος, φυγὼν τὸν δικαστὴν ἐν ταῖς κατὰ τὸ βαρβαρικὸν λεγομέ-

A ctus, uni eidemque tribuit: (*a*) *alii quippe datur sermo sapientiæ, alii sermo intelligentiæ, alii gratia curationum, alii operatio virtutum, alii denique fides secundum eumdem Spiritum*. Qua in re mirum mihi videtur, quod qui linguarum dono gaudet, (*b*) non obtineat etiam aliud huic affine, quo linguas easdem, quibus loquitur, interpretari queat. Sunt ergo nonnulli, qui carent dono sapientiæ, & intelligentiæ, & sublimi fidei spiritu, qui tamen gaudent potestate miracula patrandi. Neque rationi consentaneum est ex uno Spiritus Sancti dono aliud inferre. Clarius loquamur. Profecto si ipsi soli talia miraculorum dona possiderent; vel magis, quam nos, hisce pollerent: B verisimile videri posset sanam esse, ac piam eorum sententiam, utpote a Domino confirmatam iis signis, quæ, scriptura teste, recte credentes comitari consueverunt. Quemadmodum idem dominus & apostolorum prædicationem apud omnes gentes miraculis confirmavit, & Moysis prodigia supra (*c*) Tamni & (*d*) Mambri miracula apud Ægyptios extulit. Verum si divina Spiritus Sancti prodigia longe plura, ac majora per totum terrarum Orbem patrari solent apud nos, quam apud ipsos: quomodo nobis ex miraculis suum dogma probari putant? Desinant ergo nobis id obtrudere, quod ipsis defendendis, eorumque pervicaciæ tuendæ C prodesse nihil potest. Nam si & Scevas (*e*) Judæus una cum filiis suis invocato Christi nomine malos spiritus a corporibus obsessis abigit, neque propterea in Domini discipulis censetur: profecto nec hi per similia miracula suum pravum dogma satis probare nobis unquam poterunt. *Multi enim, ait, in die illa mihi dicent, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & Dæmonia ejecimus, & alia multa prodigia patravimus: quibus omnibus respondebo? nescio vos*. Ad dignoscendos ergo eos, qui Christo chari sunt, vel contra; non sufficiunt miracula, quæ plerumque patrantur ad aliorum (*f*) utilitatem, rectioremque D fidem, quam ad utilitatem ejus, a quo patrantur; quæ pietati promovendæ maxime inserviunt, quæ denique ratione habita cum loci, tum temporis aliis utilioribus de caussis a Deo per quemlibet adstantium fieri consueverunt. Memoriæ porro nostrorum temporum, atque regionum proditum est, extitisse mimum quemdam ex iis, qui theatris operam navant, qui de seditione, & homicidio delatus, quum judicis metu compulsus ad eum locum, qui Barbaricus limitus dicitur, per deserta fugisset, forte in-

(*a*) D. Paul. epistola 1. ad Corinth. cap. XII. v. 8. 9. & seqq.

(*b*) Ait enim D. Paulus l. c. *alii genera linguarum, alii interpretatio sermonum*,

(*c*) Jannes, & Mambres duo magi celebres, quos Moysi in Ægypto restitisse testatur D. Paulus II. *ad Timoth. v.* 8.

(*d*) Textus, ut vides, habet Ἰαμβροῦ, *Jambri*, sed huic lectioni adversatur Paulus l. c.

(*e*) Hebræi tum temporis Christo Domino maximam fidem habebant eumque propterea suis in calamitatibus invocare consueverant. Patet id ex Historia Comitis Josephi, quem, quum ægrotaret, Judæi quidam hortabantur, ut Christi nomen invocaret, si protinus a morbo servari vellet. *Epiph. hæres.* 30. *n.* 5

(*f*) Ad distinctionem *gratiæ gratum facientis*, ut scholæ loquuntur, quæ prodest ei cui confertur, quum Subjectum, cui inest, Deo gratum faciat, revera nomen illud nacta est.

ANNO CHRISTI 451.

νον λιμιτὸν ἐρήμοις, καὶ ὑπὸ Σαρακηνῶν ληϊσθεὶς Χριστιανῶν, διὰ τὸ δοκεῖν αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀποτριχώσεως μοναχὸς εἶναι, καὶ ὥσπερ οἱ πρὸς αὐτοὺς μοναχοὶ παραβάλλοντες, ἱερουργεῖν δύνασθαι τοῦ ζωτικοῦ ἄρτου τὸ μυστήριον, διὰ νευμάτων εἰσεπράττετο σπουδαίως ὑπ' αὐτῶν τῆς θείας θυσίας τὴν λειτουργίαν, μόνος ἀφεθεὶς τῶν συνδεσμίων αἰχμαλώτων ἐκτελέσαι· καὶ ὡς λόγῳ πείθειν αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ ἀνεπιτηδειότητος οὐκ εὐπόρει, καὶ ἀντιτείνειν τῇ προστάξει αὐτῶν ἐπὶ πλεῖον οὐκ εὐτόνει· βωμὸν ἐκ φρυγάνων κατὰ τὴν ἔρημον συστησαμένων, καὶ σινδόνα ἐφαπλωσάντων, καὶ προθέντων ἄρτον νεόπτητον, καὶ οἶνον ἐν ξυλοποτηρίῳ κερασάντων, παρεστὼς ἐσφράγισε τὰ δῶρα ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ ἐδόξασε τὴν ἁγίαν Τριάδα μόνον, καὶ κλάσας, διένειμεν αὐτοῖς· εἶτα μετὰ τόδε ὡς ἁγιασθέντα λοιπὸν, ἐν τιμῇ συστέλλουσι τό τε ποτήριον, καὶ τὴν σινδόνα, πρὸς τὸ μὴ κοινωθῆναι λοιπὸν τάδε, τοῦ βωμοῦ μόνου περιφρονήσαντες, καὶ ἄφνω πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πλεῖστον ἐπιπεσὸν, αὐτῶν μὲν οὐδενὸς ἥψατο, ἢ ἐλύπησέ τινα· τῶν δὲ φρυγάνων τὸν βωμὸν ὅλον κατέφλεξε, καὶ ἐξανάλωσεν, ὡς μηδὲ τέφραν αὐτῶν καταλιπεῖν· καὶ τούτῳ ὀφθέντι τῷ τερασίῳ οἱ βάρβαροι πληροφορηθέντες, εἰς τὸν ἱερουργήσαντα, δόμά τι παρ' αὐτῶν αἰτεῖν ὑπὲρ τῆς λειτουργίας ἐξεβίαζον· ὁ δὲ τοὺς συνληϊσθέντας αὐτῷ πάντας καὶ συναφεθῆναι ᾐτήσατο, καὶ τοῦτο ἐλάμβανε, καὶ πάντας ἠλευθέρου τῆς συμφορᾶς τοὺς σὺν αὐτῷ· ἦν δὲ οὗτος τὴν μὲν δόξαν ἡμέτερος, τῷ μόνον ἡμῖν συνεκκλησιάζεσθαι· οὐ μὴν εἰδὼς οὐδὲ ὅτι ἐστί τις σχεδὸν Χριστιανῶν διαφορά· οἱ δὲ Σαρακηνοὶ ἐκ τῆς τῶν Ιακωβιτῶν αἱρέσεως εἰωθότες κοινωνεῖν, οἳ καὶ αὐτοὶ τὴν μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Κυρίου πρεσβεύουσι, καὶ οὗτοι πρῶτοι τοῖς Σαρακηνοῖς συμπεριάγεσθαι κατὰ τὴν ἔρημον, καὶ λειτουργεῖν αὐτοῖς ὡς ἐπίπαν· οὔτε μὴν οὐδὲ οὗτοι εἰδότες, ἢ διδάσκοντες τῶν ἐν Χριστιανοῖς δογμάτων ἐξέτασιν, ἢ σύγκρισιν· ἀλλ' ὥσπερ τοῖς Νεστορίου Πέρσαι, οὕτως καὶ οἵδε τοῖς Ἰακώβου φρονήμασι προκατειλημμένοι ἐνετυπώθησαν ἀβασανίστως.

A cidit in Christianos quosdam Saracenos; a quibus captus, quum ex abrasis capillis monachus eis videretur, crederetur-que posse (quemadmodum apud ipsos monachi consueverant) offerre vitalis Panis augustissimum sacrificium: ad id acribus stimulis per nutus ab eis cogebatur; atque solus inter ejus captivos socios illud offerre jubebatur. Quibus quum potestate id faciendi se destitutum esse persuadere non potuerit; quumque eorum voluntati diutius resistere non fuerit ausus: erecto protinus e virgultis altari, superextensa sindone, apposito recenti (a) pane, & in ligneum (b) calicem infuso vino, benedixit B dona hæc sublatis in Coelum oculis, invocatoque solo Trinitatis nomine: atque panem postea frangendo, singulis distribuit. Calicem deinde, atque sindonem, ut res Deo sacras summa cum veneratione custodiunt, ne ad profanum usum traducantur, negliguntque solum altare ipsum. Super quod repente magna vis ignis e Coelo descendit; qui neminem quidem ipsorum attigit, neque læsit, sed altare totum combussit, penitusque delevit, ut ne frustulum quidem virgultorum ibi remanserit. Quo prodigio commoti Barbari conjecerunt oculos in hominem illum, qui sacrificium obtulerat, institeruntque vehementer, ut (c) C munus aliquod ab eis pro tanto facinore petere vellet. Is autem postulavit, ut qui secum capti fuerant, secum etiam dimitterentur; quod statim obtinuit, omnesque simul misera captivitate liberavit. Hic autem unus e nostris putabatur ob id unum, quod nostris concionibus interesse soleret, qui ne minimum quidem discrimen norat, quod Christianos inter & Christianos intercedit. Saraceni vero (d) Jacobitarum dogmata profitebantur, & una cum ipsis vitam degere consueverant. Qui Jacobitæ unam in Christo naturam & ipsi prædicant, atque D hi cum Saracenis ipsis per deserta vagabantur, eisque sedulo ministerium, operamque præbebant. Qui profecto nec ipsi novant, neque docebant perscrutanda esse Christianorum dogmata, & cum aliis aliorum Sectatorum institutis comparanda: sed quemadmodum Persæ Nestorii doctrinam, ita & hi prava Jacobi dogmata sine ulla disquisitione probabant.

(a) In more positum erat primis Ecclesiæ temporibus, ut propriis suis manibus panem conficerent, præberentque ita vescentem sacerdoti, qui pro se sacrificium offerri volebant; cui consuetudini parvisse vel Imperatores ipsos patet exemplo. Valentis. *Greg. Naz. p. 350. 351.*

(b) Hinc liquet priscis temporibus, adhiberi consuevisse calice ligneos.

(c) In græco textu legitur δόμά τι, sed legendo puto δῶρόν τι, ut sequenti petitioni congruat.

(d) Horum caput Jacobus quidam Syrius monachus, Severi discipulus, qui Eutychianorum errores per Mesopotamiam, & Armeniam prædicavit. *Demetr. Cyzic. tom. 2. Auct. Bibl. PP p. 202 Bibl. Orient. p. 649.*

S. CYRILLI, (a) PAULI EMESSENI EUSTATHII ANTIOCH.

Aliorumque luculentissima de Christo testimonia, nunc primum edita, studio, & opera.

ANTONII BONGIOVANNI

Cum interpretatione, & notis ejusdem.

ARGUMENTUM.

OBjiciunt præterea Eutychiani vocabulum hoc duarum in Christo naturarum novum esse, & nusquam nec in sacris litteris, nec a sanctis patribus usurpatum; quod ut refellat Leontius, in medium affert plura veterum patrum oracula, qui primis ecclesiæ sæculis floruerunt, ex iis operibus decerpta, quæ jamdiu perierunt. Hæc duntaxat in lucem proferre placuit, omissis iis, quæ ex editis Chrysostomi, Basilii, Cyrilli, aliorumque operibus proferuntur. Quanti porro facienda sint fragmenta, hæc quæ domus, nemo ad eo peregrinus est in theologica, & ecclesiastica provincia, qui non videat. Prodeat ergo primum.

C

ΚΥΡΙΛΛΟΥ

Ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους δευτέρου τόμου.

ΣΥνέβησαν ἀλλήλαις ἀποῤῥήτως τε, καὶ ὑπὲρ νοῦν Θεότης, καὶ ἀνθρωπότης, καὶ διάφοροι μὲν αἱ φύσεις ὁμολογουμένως, πλὴν εἷς τε καὶ μόνος ἐξ ἀμφοῖν υἱός.

CYRILLI

Ex Tomo II Interpetrationis ep. ad Hæbræos.

DIvinitus & Humanitas sibi invicem copulatæ sunt arcano quodam modo, & supra quam mente concipi potest; quæ proculdubio duæ diversæ naturæ sunt, unus tamen, & solus Filius ex utraque componitur.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς αὐτῆς Τόμου ϛʹ.

D

Εἰ γὰρ καὶ νοοῦνται διάφοροι, καὶ ἀλλήλαις ἄνισοι τῶν εἰς ἑνότητα συνδεδραμηκότων αἱ φύσεις, σαρκὸς δὴ λέγω, καὶ Θεοῦ· ἀλλ' ἓν εἷς τε καὶ μόνος ὁ ἐξ ἀμφοῖν υἱὸς ἀληθῶς.

EJUSDEM

Ex ejusdem expositionis Tomo (b). VI.

Et si diversæ, & ab se invicem differentes intelligantur eorum, quæ in unum convenerunt, Naturæ, & Carnis scilicet. & Dei; unus tamen, & solus ex utraque Filius vere subsistit.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς.

Νοουμένης δὲ μᾶλλον, καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὅρῳ πεπράχθαι τὴν ἕνωσιν· καὶ πάλιν οὐκ ἀνάχυσίν τινα τὴν εἰς ἄλληλα τῶν φύσεων πεπράχθαι φαμέν· μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας τοῦτο, ὅπερ ἐστὶν, ἡνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν Λόγον.

EJUSDEM

(c) Ex expositione in Epistolam ad Hebræos.

Asserimus factam in Christo conjunctionem, utraque Natura in suo statu manente, & intellecta. Et rursum: Dicimus nullam factam fuisse naturarum confusionem, nec unam in aliam fuisse conversam, sed utraque ita, ut erat, manente, carni Verbum copulatum intelligimus.

Ejus-

(a) Fragmenta hæc cum iis, quæ affert auctor synodici apud Balusium, & Leontius noster in suo contra Eutychetem edito opere *T. IX. Bibl. EE* possent in nova Cyrilli operum editione honestum aliquem sibi locum vindicare.

(b) Hinc liquet hoc Cyrilli opus fuisse saltem in libros VI distributum, quanquam libeer duntaxat II. memortur a Facundo XI. 7. Theodoreto *lib.* ὅτι πατὴρ ἀεὶ Χριστὸς aliisque.

(c) Vide infra præclarum aliud excerptum ex eadem interpretatione.

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς βίβλȣ τῶν χρήσεων.

Καὶ οἱ μὲν μίαν φύσιν πρὸς ἀναίρεσιν τῆς προσληφθείσης ἐξ ἡμῶν τȣ̃ Θεȣ̃ Λόγȣ τελείας ἀνθρωπότητος ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶν ὅλων ἐκδιδάσκȣσιν· οἱ δὲ δύο ὑποςάσεις, ἤγουν φύσεις, κατὰ διαίρεσιν, καὶ χωρισμὸν ἐκπαιδεύȣσιν· ἀλλ' ȣ̓ καθ' ἕνωσιν τὴν κατ' ȣ̓σίαν, ὡς τοῖς ἁγίοις δοκεῖ Πατράσιν, ὡς ἑκατέρȣς αὐτȣ̀ς τῆς ἀληθείας διαμαρτάνειν.

EJUSDEM

Ex Libro Auctoritatum.

Alii docent unam Dei Verbi Naturam ad tollendam, evertendamque illam humanam, quam ex nostra specie pro communi omnium salute Verbum assumpsit: alii tradunt duas in Christo Hypostases, scilicet naturas ab se invicem subsistentia distinctas, & sejunctas, non autem conjunctione naturali sibi copulatas, ut sanctis Patribus videtur.

B

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς Ἰȣ̃ςον ἐπίσκοπον Ῥώμης ἐπιςολῆς.

Ἐγὼ γὰρ ȣ̎τε ἐλέγχομαι πεφρονηκὼς ἕτερόν τι πώποτε παρὰ τὸ δοκȣ̃ν τῇ ἀληθείᾳ, ȣ̎τε παθητὴν εἴρηκά ποτε τὴν Θείαν τȣ̃ Λόγȣ φύσιν· καὶ μετὰ βραχύ· οἶδα δὲ καὶ ἀπαθῆ τὴν τȣ̃ Θεȣ̃ φύσιν, καὶ ἄτρεπτον, καὶ ἀναλλοίωτον κἂν τῇ τῆς ἀνθρωπότητος φύσει, καὶ ἕνα ἐν ἀμφοῖν τὸν Χριςόν.

(a) EJUSDEM

Ex epistola ad Justum episcopum Romæ.

Ego profecto neque cogitavi quidquam contra verum dogma; nec unquam dixi divinam Verbi naturam pati posse. *Et paullo post*: novi Dei naturam impassibilem esse, & incorruptam, & immutabilem vel in ipsamet humana natura, & unum in utraque, & ex utraque Christum confitemur.

ΘΕΟΔΟΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ἐκ τȣ̃ κατὰ Συνȣσιαςῶν.

C

Ἴςωσαν ὅτι ἡμεῖς τὸν Χριςὸν δύο φύσεις ὁμολογȣ̃ντες, ἑκατέρᾳ μὲν φύσει τὰ πρόσφορα νέμομεν· ἀλλὰ πάντα καθ' ἑνὸς προσώπȣ τȣ̃ υἱȣ̃ κατηγορȣ̃ντες.

(b) THEODOTI EPISCOPI ANTIOCH.

Ex (c) Libro contra (d) Synusiastas.

Sciant omnes nos, quum Christum duabus naturis conflatum asserimus, tribuere unicuique, quod ei convenit, & omnia de una eademque persona prædicare.

(a) In editis D. Cyrilli epistolis nulla hoc nomine inscripta legitur. Et sane D. Cyrilli tempore sedem Romanam tenuit Cælestinus, post Cælestinum Sixtus III. post Sixtum Leo, sub cujus pontificatu Cyrillus e vita migravit. Quis ergo fuit ille Justus episcopus Romæ, cui Cyrillus scripsisse dicitur? id eruditis considerandum relinquo.

(b) Theodotus Antiochiæ episcopus vir integritate morum, atque doctrina præstantissimus; qui concilio Ephesino contra Nestorium interfuit, a quo se nunquam fuisse reprehensum gloriatur Theodoretus *ep. 115. ad S. Leonem*, idque sibi magno adjumento fore putavit, ut ab exilio revocaretur.

(c) Nulla quod ego sciam, hujus operis mentio apud scriptores ecclesiasticos. Memorantur autem Theodoti epistolæ synodicæ *in conc. Hierosolym* cui Theodotus præfuisse dicitur. Labbei Tom. II. nec non tres in conc. Eph. homiliæ, una contra Nestorium, duæ in Natalem Salvatoris nostri.

(d) Synusiastas memorat Chrysostomus epistola ad Cæsarium T. III. p. 743. ad quem locum notatur hoc nomine appellari Apollinaristas. Cujus denominationis caussam aperit Greg. Nazian. *Orat. 46. p. 722.* διαβεβαιȣ̃ται πρὶν τȣ̃ κατελθεῖν αὐτοὶ υἱὸν ἀνθρώπȣ εἶναι, καὶ κατελθεῖν ἰδίαν ἐπαγόμενον σάρκα ἐκείνην, ἣν ἐν τοῖς ȣ̓ρανοῖς ἔχων ἐτύγχανε, προαιώνιόν τινα καὶ συνȣσιωμένην. *Affirmabat eum, antequam descendisset filium hominis fuisse, & descendisse carnem propriam adducentem, illam, quam in coelis habebat, ante secula sua substantia conjunctam.*

Anno Christi 451.

ΠΑΥΛΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΕΜΕΣΗΣ

Ἐκ τοῦ ῥηθέντος ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίᾳ λόγου ὑπ' αὐτοῦ, παρουσίᾳ Κυρίλλου πατριάρχου, ὃν εὐφήμησε, καὶ ἀπεδέξατο, καὶ ἐνεκωμίασεν εὐθὺς ἐπειπὼν καὶ αὐτὸς λόγον, ἐν ᾧ φησιν, ἠντλήσαμεν ἡμῖν ὕδωρ.

Ὅρα καὶ τὸν Ἰωάννην δύο φύσεις κηρύττοντα, καὶ ἕνα υἱὸν, ἕτερον σκηνὴ, καὶ ἕτερον τὸ σκηνοῦν, ἕτερον ναὸς, καὶ ἕτερον ὁ ἐνοικῶν Θεός. πρόσεχε τῷ λεγομένῳ. οὐκ εἶπεν ἕτερος, καὶ ἕτερος, ὡς ἐπὶ δύο προσώπων, ἢ Χριστῶν, ἢ δύο υἱῶν· ἀλλ' ἕτερον, καὶ ἕτερον, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων.

PAULI EPISCOPI EMESENI

Ex (a) oratione ab ipso habita in Alexandrinorum ecclesia, præsente patriarcha Cyrillo, cui Cyrillus ipse plausit, eam valde probans, summisque laudibus efferens, adjecitq. statim & ipse suam, in qua ait, hausimus vobis aquam.

Vide & Johannem duas de Christo naturas prædicantem, & unum filium. Aliud est tabernaculum, aliud, quod tabernaculum ipsum inhabitat; aliud templum, & aliud templum ipsum inhabitans, Deus scilicet.

Dictum perpende. Non dixit alius, & alius, tanquam de duabus Personis, vel duobus Christis, vel Filiis, sed *aliud*, & *aliud*, tanquam de duabus naturis.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ιε. ψαλμοῦ.

Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικὸς, οὐ γενομένους, ἀλλὰ γενόμενον· μοναδικὸν γὰρ τὸ πρόσωπον· οὐκ εἶπον μοναδικὴν τὴν φύσιν· ἄπαγε μὴ γένοιτο· οὐδὲ τὴν αὐτὴν οὐσίαν σαρκὸς, καὶ Θεότητος· ἀλλ' εἶπον ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, δι' οὗ τὰ πάντα ἐν.

EUSTATHII ANTIOCH. EPISCOPI

Ex (b) interpretatione in psalmum XV.

Misit Dominus Filium suum genitum ex Muliere. Non genitos ait, sed genitum. Unica enim est persona. Non dixi unicam naturam (absit enim, ut hoc dicamus) neque unam eandemque esse substantiam carnis, & divinitatis, sed unum dixi Dominum Jesum Christum, per quem omnia facta sunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ

Πρὸς Φίλιππον μονάζοντα περὶ τῆς τῶν Ἀρειανῶν ἀντιθέσεως, ἧς ἡ ἀρχὴ, ἡ κακία γενομένη ἐστὶ ψυχῆς.

Κἂν γὰρ ἀῤῥήτῳ, καὶ ἀφράστῳ ἑνώσει τὰ συναμφότερα ἓν, ἀλλ' οὐ τῇ φύσει· διὰ τὸ ἀσύγχυτόν φημι· ἕτερον γὰρ τὸ Θεῖον παρὰ τὸ σῶμα· ἐπείσακτον γάρ· ὁ τοίνυν Χριστὸς δύο ὑπάρχων φύσεις, καὶ ἐν αὐταῖς ἀληθῶς γνωριζόμενος, μοναδικὸν πρόσωπον ἀσύγχυτον ὅμως.

GREGORII NYSSENI AD PHILIPPUM MONACHUM.

De (c) Arianorum objectione, cujus initium: animæ vitium est.

Et si enim ineffabili, & arcana conjunctione utraque sint unum, non tamen unum sunt natura, propterea quia nulla in iis confusio contigit. Aliud enim est divinitas, aliud corpus. Hoc enim assumptum est, & prorsus adventitium. Christus ergo duas naturas continet, & in hisce vere subsistere dignoscitur. Unam tamen præsefert personam sine ulla confusione subsistentem.

EJUS-

(a) Ex hac eadem orat. prodiit excerptum in edito Leontii opere contra Eutych. T. IX. Bib. PP.
(b) Ex Eustathii commentariis in aliquot psalmos protulit excerpta quædam cla. vir Jo. Alb. Fabricius *Bibl. Græc. T. VIII. p.* 184.
(c) Scripsit ergo Nyssenus, si Leontio fides habenda, adversus Arianos, quod opus non amplius extare norunt eruditi.

Anno Christi 451.

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῶν πρὸς αὐτούς.

Εἰ γὰρ καὶ ἐν δύο φύσεσι νοεῖται, καὶ ἔστιν ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ἕνα ἴσμεν υἱόν.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ, ἐγὼ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα μου.

Φαίνεσθαι δὲ τὴν διάγνωσιν τῶν φύσεων ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν λεγομένων.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΜΒΡΟΣΙΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ὄχλους διαλέξεως.

Ὁ μίαν ἐκ δύο κατασκευάζων φύσιν, κρᾶσιν, καὶ σύγχυσιν πάντως εἰσάγει.

Καὶ μετὰ βραχέα.

Δύο ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ ὁμολογοῦμεν φύσεις ἡνωμένας ἀῤῥήτῳ ἑνώσει, καὶ μηδαμῶς ἀλλήλων χωριζομένας, ἢ συγχεομένας, δηλονότι τοῦ ἑκάστου πρέποντος ἰδιώματος, νοουμένου τε καὶ σωζομένου, εἰ καὶ ἕνα οἴδαμεν Χριστὸν υἱὸν μονογενῆ· τὰ γὰρ συναμφότερα ἕνα ἀπετέλεσεν ἡμῖν Χριστὸν, καὶ οὐ μίαν φύσιν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς Φιλοπόνους.

Κἂν δύο ἐπιστάμεθα ἐν Χριστῷ φύσεις, οἴδαμεν μὴ δύο εἶναι υἱοὺς, ἀλλ' ἕνα ὅμοιον τῷ πατρὶ κατὰ τὸ ἀόρατον· ὅμοιον τῇ μητρὶ, κατὰ τὸ ὁρατόν.

EJUSDEM

Ex libris contra eosdem.

Etiam si Christus in duabus naturis concipiatur, & in iis vere subsistat; unum tamen Filium eum esse novimus, atque confitemur.

CYRILLI HIEROSOLYMITANI

In dictum illud: ego vado ad Patrem meum.

Patere (ait S. Pater) discrimen natura-
B rum ex eorum diversitate, quæ de illis prædicantur.

S. AMBROSII

Ex (a) disputatione ad turbas.

Qui naturam unam ex duabus compositam adstruit, profecto commixtionem & confusionem inducit.

Et paulo post.

Confitemur duas in Christo naturas, sibi invicem ineffabili modo conjunctas, & ne-
C gamus unam ab alia secerni, vel unam cum alia confundi. Quia videlicet sua cuique manet integra proprietas, ut mente concipitur, etiamsi unum Christum, Filium unigenitum in utraque subsistere probe sciamus. Nam utraque nobis confecit unum Christum, non unam naturam.

EJUSDEM

Ex (b) epistola ad Philoponos.

Etiamsi duas in Christo naturas esse certo sciamus, tamen haud esse duos filios intelligimus, sed unum duntaxat similem Patri secundum invisibilem substantiam, similem matri secundum substantiam visibilem.

SE-

Anno. Christi 451.

(a) Nullum Ambrosii opus hoc titulo perscriptum occurrit in luculentissima Parisiensi editione. Utrum autem excerptum hoc, & subsequentes depromptum fuerit ex aliquo Ambrosii opere edito sub diverso titulo, videant Eruditi. Mihi profecto tantum otii non suppetit, ut hujus rei gratia omnia Ambrosii opera percurrere possim.

ANNO CHRISTI 451.

SEVERI PATRIARCHÆ ANTIOCHENI SENTENTIÆ,

Ex interpretatione

ANTONII BONGIOVANNI

Cum notis ejusdem.

ARGUMENTUM.

AFfert deinde Leontius plura Severi Eutychianorum patroni testimonia, quibus eum sibi contradicere ostendit, atque ita adversarios suis ipsorum armis configit. Deprompta vero sunt hæc testimonia ex iis operibus quæ jamdiu cum auctore suo perierunt. Prodeat ergo primum.

ΣΕΒΗΡΟΥ ΤΟΥ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΜΙΞΟΦΥΣΙΤΟΥ

Ταῖς Ἰουλίου καὶ Ἀμβροσίου χρήσεσιν οὕτως ἐπιλέγοντος.

Ὁ δὲ καὶ τὰ ἴδια γινώσκων, καὶ τὴν ἕνωσιν φυλάττων, οὔτε τὰς φύσεις ψεύδεται, οὔτε τὴν ἕνωσιν ἀγνοήσει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῶν κατὰ τοῦ γραμματικοῦ.

Δύο τὰς φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ νοοῦμεν· τὴν μὲν κτιστὴν, τὴν δὲ ἄκτιστον· ἀλλ' οὐδεὶς ἐγράψατο τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον τὴν ἄλογον ταύτην γραφὴν, τί δήποτε δύο φύσεις ὠνόμασαν περὶ τῆς τοῦ Ἐμμανουὴλ ἑνώσεως διαλαμβάνοντες· οὐδεὶς ταύτην ἔστησε τὴν κατηγορίαν, ἀλλ' ἐκείνην μάλα δικαίως, τί δήποτε μὴ ἀκολουθήσαντες τῷ ἁγίῳ Κυρίλλῳ ἐκ δύο φύσεων ἔφασαν εἶναι τὸν Χριστόν· οὐ παυσόμεθα λέγοντες, ὡς δειξάτω τις τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον, ἢ τὸν τόμον Λέοντος, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογήσαντας, ἢ σύνοδον φυσικὴν, ἢ ἐξ ἀμφοῖν ἕνα Χριστὸν, ἢ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην· καὶ τότε γνωσόμεθα, ὡς κατὰ τὸν σαφώτατον Κύριλλον, θεωρίᾳ μόνῃ ἀνακρίνοντες τὴν οὐσιώδη διαφορὰν τῶν συνενεχθέντων ἀπορρήτως εἰς ἓν ἴσασι, καὶ ὡς ἑτέρα ἡ τοῦ Λόγου φύσις, καὶ ἑτέρα ἡ τῆς σαρκός. καὶ ὡς δύο τὰ ἀλλήλοις συνενηνεγμένα καθορῶσι τῷ νῷ· διϊστῶσι δὲ οὐδαμῶς.

B (a) SEVERUS HÆRETICUS MISOPHYSITA

Auctoritatibus Julii, & Ambrosii hoc subdit.

QUi proprietates agnoscit, quique conjunctionem diligenter observat; is neque naturas inficiabitur, nec ipsarum copulam ignorabit.

EJUSDEM

(b) Severi ex libris contra Grammaticum.

Duas in Christo naturas concipimus, unam creatam, alteram increatam. Nemo vero concilio Chalcedonensi ridiculum hoc C crimen objecit, quod in Emmanuele duas naturas asseruerit; nemo unus, inquam, hoc objecit, sed illud potius ei vitio vertendum putavit, quod concilii patres ex duabus naturis Christum compositum, Cyrillum secuti, minime docuerint. Nos autem instare nunquam cessabimus. Ostendat aliquis synodum Chalcedonensem aut Leonem in suis libris confiteri vel *Hypostaticam unionem*, vel naturalem conjunctionem, vel ex duabus naturis unum Christum, vel Dei verbi naturam unam *incarnatam*; id, inquam, ostendat, Et tum una cum sapientissimo Cyrillo dicemus eos mente sola deprehendere discrimen, quod inter illa duo, quæ ineffabili modo conjuncta sunt, intercedit, atque dignoscere utrumque in unum convenisse, & aliam esse naturam verbi, & aliam naturam carnis, quæ sibi invicem copulata, & conjuncta duo manere mente percipient, etiam si reipsa minime disjungantur.

LE-

(a) Quomodo Leonti, auctoritatem hanc Severo nunc tribuis, qui in contra Nestorian. et Eutych. libris eam Julii esse dicis? quomodo item lib. de sectis eam non Julio, neque Severo tribuis, sed Timotheo Apollinaristæ?

(b) Severi contra Jo. Grammaticum mentio fit in catena ad Cantica S. Scripturæ, & in actis concilii Later. an 1649 *Tom. VI. Lab. p.* 308. Johannis item Apologia concilii Chalced. memoratur in Anastasii Hodego *p.* 90. *&* 46.

Anno Christi 451.

Καί τοι γε ὁ ταῦτα λέγων, ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως αὐτοῦ πρὸς Νηφάλιον ὁ αὐτός φησι, τὸ λέγειν δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ, πάσης κατηγορίας ἐπίμεστον, εἰ καὶ ὑπὸ πλειόνων πατέρων εἴρηται· καὶ μεθ' ἕτερα, καὶ μὴ εἴπῃς ὡς τῇ λέξει τῶν δύο φύσεων τινὲς τῶν πατέρων ἐχρήσαντο· ἐχρήσαντο γὰρ ἀδιαβλήτως ὥσπερ εἴπομεν· κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦ ἁγίου Κυρίλλου τῆς νόσου τῶν Νεστορίου καινοφωνιῶν τὰς ἐκκλησίας ἐπινεμομένης, ἐπὶ πλέον ἡ λέξις ἀπεδοκιμάσθη.

Ὥστε οὖν, ὦ οὗτος, καὶ πάλαι ἀδόκιμος, καὶ ἐπὶ πλέον μετὰ Νεστόριον· πῶς οὖν ἀδιαβλήτως ἐχρήσαντο αὐτῇ; εἶτα δὲ εἰ διαβέβληται, καὶ ἀπεδοκιμάσθη κατὰ Νεστόριον, πῶς οὐ κατὰ τόδε γράφεταί τις, ἢ κατηγορεῖ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου μετὰ Νεστόριον οὔσης· ἀλλὰ διότι μὴ καὶ ἐκ δύο λέγει καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν Χριστοῦ· ὅτι δὲ λέγει τάδε, τίς ἀμφιβάλλει; εἰ γὰρ ἡ σύνοδος ψηφιζομένη φησὶν οὕτως, τὰς τοῦ μακαρίου Κυρίλλου τοῦ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας γενομένου ποιμένος συνοδικὰς ἐπιστολὰς πρὸς Νεστόριον, καὶ πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς δεχόμεθα, ἁρμοδίας οὔσας εἰς ἔλεγχον τῆς Νεστορίου φρενοβλαβείας, ἐν αἷς ἐπιστολαῖς καὶ τὴν φυσικὴν, καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἔφη ὁ πατήρ· πῶς οὐχὶ τὰ αὐτὰ ὁμολογεῖ, ᾧ συμφωνεῖ, καὶ ὃν ἀποδέχεται ἐν τοῖς δε; ἡμῶν δὲ προλεγόντων τε, καὶ συλλεγόντων τὸ ἐκ δύο φύσεων εἶναι τὸν Κύριον, μετὰ τοῦ καὶ ἐν δύο φύσεσιν εἶναι, καὶ λεγόντων καὶ τὴν σύνοδον, καὶ πᾶσαν φύσιν, καὶ ἄγγελον ἐξ οὐρανοῦ, εἰ μὴ οὕτως ἐφρόνουν, ἀναθεματιζόντων, διατί μὴ καταδέχονται αὐτοὶ τάδε; συνομολογεῖν λέγοντες καὶ τὸ ἐκ δύο μετὰ τοῦ ἐν δύο σὺν ἡμῖν, καὶ Σεβῆρον, καὶ Διόσκορον, καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, εἰ μὴ οὕτως ἐφρόνουν, ἀναθεματίζειν αἱρούμενοι· Φλαβιανοῦ τε τοῦ μακαρίτου τῆς ἐκθέσεως ἐχούσης, καὶ „μίαν δὲ φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην μέντοι, καὶ ἐνανθρωπήσασαν λέγειν οὐ „παραιτούμεθα, διὰ τὸν ἐξ ἀμφοῖν ἕνα „Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· καὶ τοῦτο τῆς συνόδου ποτνιωμένης, πῶς οὐχὶ κατὰ πάντα τάδε τούτοις συνφθέγγεται ἡ σύνοδος; Λέων δὲ ὁ θαυμάσιος μιᾷ κυρώσει, καὶ συνόψει πάντα τάδε τὰ κατὰ Νεστορίου εἰρημένα ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ συνόδῳ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Κυρίλλου ἐπισφραγίζεται, καὶ κυροῖ λέγων· τὰ

A

LEONTIUS.

Quamquam qui hæc dicit, idem in sua ad (a) Nephalium fidei formula testatur esse *absurdum omnium maximum duas de Christo naturas prædicare, quamvis id a plerisque sanctis patribus assertum fuerit.* Et post hæc: *ne dicas*, inquit, *nonnullos patres hoc verbo duarum naturarum esse usos; nam tum eo vocabulo uti eis impune licuit, ut jam diximus, non item & D. Cyrilli tempore, quo, dum per ecclesias Nestoriana lues grassabatur, ea vox magis magisque rejecta fuit.*

B Si ita est, insane, rejecta ergo jam antea fuit, & multo magis post Nestorium. Quod quum ita sit; quomodo ergo patribus illis ea voce uti licuit? Præterea si vocabulum illud rejectum fuit in judicio contra Nestorium, cur nemo coetum Chalcedonensem Nestorio posteriorem de hoc ipso, quo is usus est, redarguit? sed id unum ei vitio vertit, quod e naturis duabus minime compositum Christum asserat, nec earum in una subsistentia conjunctionem profiteatur. Quod autem hoc dicat & sacra synodus, quis dubitat? si enim illa suis ferendis decretis ita loquitur: *Suscipimus D. Cyrilli, qui ecclesiæ Alexandrinæ* C *præfuit, contra Nestorium, & Orientales episcopos synodales epistolas, quæ Nestorium ipsum suæ dementiæ clare convincunt.* Quibus in epistolis Sanctus Pater naturalem conjunctionem in una eademque subsistentia confitetur; quomodo synodus ipsa non est in eadem sententia, ac ille, quicum omnino consentit, & quem hac in re maxime probat, amplectiturque? Quum porro nos uno ore fateamur, prædicemusque Christum Dominum ex duabus naturis esse compositum, eumdemque simul in duabus iisdem naturis subsistentem; quumque afferamus, & conjunctionem, & naturam utramque, parati, vel Angelum ipsum coelo descendentem, nisi idem crederet, execra- D ri; cur eadem & ipsi non credunt, profiteanturque nobiscum Christum cum ex duabus naturis componi, tum in hisce subsistere? Cur & Severum, & Dioscorum, eorumque sectatores aliter sentientes non damnant, atque proscribunt? Et cum felicis memoriæ Flavianus in sua Fidei expositione dicat, *Unam Dei Verbi Naturam incarnatam, eamdemque humanitatem assumpsisse prædicare non dubitamus, propterea quia ex duabus naturis unus Dominus noster Jesus Christus componitur*; quumque sacra synodus eadem hæc veneretur: quomodo non idem in his omnibus & ipsa cum Flaviano sentit? D. autem Leo sententia, & decreto suo confirmat, rataque habet omnia, quæ in Concilio Ephesino contra Nestorium a D. Cyrillo prolata fuerunt. *Firma maneant*, inquit, po-

(a) Memorat hoc opus Anastasius in Hodego, nec non Evagrius III, 33.

ANNO CHRISTI 451.

μέν τοι γε τῆς πρότερον ἐν Ἐφέσῳ Συνόδου, ἧς τινος ὁ τῆς ὁσίας μνήμης Κύριλλος τότε προήδρευεν κατὰ Νεστορίου ἰδικῶς πραχθέντα „ διαμεμφέτωσαν, μή πως ἡ τότε καταδικα„ σθεῖσα δυσσέβεια δι' αὐτὸ τοῦτο καθ' ὁ„ τιοῦν ἑαυτὴν ἀπατήσῃ· ὅτιπερ Εὐτυχὴς δι„ καίως ἀναθεματισθεὶς καταβέβληται· ἡ κα„ θαρότης γὰρ τῆς πίστεως, καὶ διδασκα„ λίας, ἣν τῷ αὐτῷ πνεύματι κηρύττομεν, „ ὥσπερ οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, καὶ τὴν Νε„ στορίου, καὶ τὴν Εὐτυχοῦς μετὰ τῶν ἡγου„ μένων αὐτῶν ἐπίσης καταδικάζει, καὶ διώ„ κει κακοδοξίας. ἀκουστέον δὲ ἔτι τοῦ λέγοντος, ὅτι καὶ πλείους τῶν πατέρων ἀδιαβλήτως ἐχρήσαντο φωνῇ, τῇ ἐν δύο ἐπὶ Χριστοῦ. καὶ ὅτι οὐχ ὡς λέγουσαν τὸ ἐν δύο γράφεται τὴν σύνοδον, ἀλλ' ὡς τὸ ἐκ δύο μὴ εἰποῦσαν, καὶ τὰ λοιπὰ, ἃ φησίν· οὐκ οἶδα γὰρ πῶς λαθὼν ἑαυτὸν, ὥσπερ ἐν ὕπνῳ λαλῶν, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασι πάλιν „ φησί· νύκτωρ, καὶ μεθ' ἡμέραν ταῖς βί„ βλοις τῶν πατέρων στρεφόμενος, οὔπω τι„ νὰ μέχρι καὶ νῦν τῶν πατέρων εὑρεῖν ἐδυ„ νήθην, φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ δοξάζοντα, κα„ θάπερ οἱ ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντες ἔδοξαν, „ καὶ ἐν δυσὶν αὐτὸν ἀπεφήναντο φύσεσι. Ταῦτά γε, εἰ μὴ τι τῆς ὑποθέσεως τῆς ζητουμένων σεπτὸν πρὸς εὐλάβειαν ἄγει τὸν ἀκροατὴν, οὐκ εἰς ἄμετρον ἐκχύσει γέλωτα; οὕτωσὶ αὐτοῦ ἑαυτὸν ἀμνημόνως, ἢ ἀταλοφρόνως, ἢ θεηλάτως οὐκ οἶδα πῶς λέγειν ἀντικαταράσσοντος. καὶ ἡμῖν μὲν σκοπὸς οὐκ ἦν, ὡς ὁ κύριος μάρτυς, ἀνδρὸς ὁμοθυοῦς ἄγνοιαν ὀνειδίζειν, ἢ σαθρότητα λόγων ἀλλοτρίων ἑτέροις δημοσιεύειν· ἀλλ' ἐπὶ τὸ μὲν κατ' αὐτὸν δόγμα κεκίνηται· ὁ δὲ θερμῶς ἀντιποιησάμενος τοῦδε τοῦ δόγματος, αὐτὸς οὔπω ἔθετο πανεκκλησίῳ συνόδῳ κατακριθῆναι· ἀλλὰ ψήφοις βασιλικοῖς, καὶ ἱερατικοῖς ἐκβληθῆναι τοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχέων, ἀναγκαῖον παραστῆναι τὴν ποιότητα τοῦ ἀνδρὸς, μή πως ἐκ τῆς τινων περὶ αὐτοῦ φατριαστικῆς τὸ ὅλον προλήψεως ἐνδόξου ταῖς ἐκείνου διδασκαλίαις ἀβασανίστως οἱ νηπιώτεροι κατασύροιντο. ἔστι γὰρ τοιόσδε ὁ ἀνὴρ καὶ ἐν ἄλλοις τοῖς ὑποτεταγμένοις αὐτοῦ συγγράμμασι θεωρούμενος, καὶ σύμφωνος, ὡς εἰπεῖν, τὴν ἀσυμφωνίαν ἑαυτοῦ γινώσκειν.

A *Concilii Ephesini [cui felicis recordationis Cyrillus præfuit] contra Nestorium acta, ne forte tum damnata impietas per hoc ipsum ullo modo se decipiat. Quandoquidem Eutyches jure ac merito a Christi fidelium communitate expulsus est, & ab sede sua dejectus. Nam pura Fides, & ea simplicissima disciplina (quam nos eo, quo Sancti Patres, animo & affectu prædicamus) eadem sententia damnat prava Nestorii, & Eutychetis, eorumque sectatorum dogmata, omniumque istorum nefariam sententiam iisdem telis configit.* Sed redeamus iterum ad eum, qui fatetur plures Sanctos Patres dixisse Christum duabus in naturis subsistere; concilium B vero Chalcedonense non ideo reprehendi, quod id ipsum dixerit, sed quia Christum eundem ex duabus compositum haud affirmarit, & reliqua, quæ ipse deblaterat. Verumenimvero is, nescio quomodo suimet ipsius oblitus, & quasi somniando alibi suis in libris ita loquitur: *Ego dies noctuque revolvens Sanctorum Patrum volumina, neminem adhuc invenire potui, qui duos in ipso Christo naturas affirmarit, ut judicaverunt Concilii Chalcedonensis Patres, qui & in duabus naturis eum subsistere pronunciarunt.* Hæc, nisi sanctitas argumenti, de quo agitur, reverentiam auditoribus incuteret, nonne risum atque cachinnum eis moverent? Etenim sui quodammodo oblitus, ut ajebam vel mentis imbecillitate, vel ita Deo per- C mittente (quo enim verbo utar nescio) sibimet ipsi turpiter contradicit. Porro nobis propositum non erat (testor Deum) homini eadem, qua nos, imbecillitate prædito exprobrare ignorantiam, nec ipsius inconstatiam sermonis apud alios decantare; sed adversus ejus dogma duntaxat sermo nobis susceptus est. Cui dogmati quum is mordicus hæreret; quumque se judicio Universalis Concilii committere nollet, atque propterea regalibus decretis, & Ecclesiastica sententia fuerit ab Sede Antiochena dejectus: necesse fuit accurate describere ingenium atque indolem hujusce viri, ne forte simpliciores homines ejus celebritate, & fama de eo concepta decipe- D rentur, exciperentque nulla præmissa disquisitione, qualemcumque ipsius doctrinam. Talis enim vir ille deprehenditur & in aliis, quæ subjiciuntur, ejus operibus; ubi constans, ut ita dicam, inconstantia semper occurrit.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τοῦ κατὰ τοῦ γραμματικοῦ λόγου τρίτου, κεφ. θ'. ἢ ιγ'.

Ἀλλὰ λέγεις, ὡς οὐκ ἀρνεῖται ὁ δοκιμώτατος Κύριλλος δύο φύσεις ὀνομάζειν· ἑτέρα γὰρ ἡ τοῦ Λόγου, καὶ ἑτέρα ἡ τῆς ἐμψύχου, καὶ ἔννου σαρκός. σύμφημι κἀγὼ, καὶ ὡς οἱ ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντες, ἃ μὲν συνομολογεῖ καὶ Νεστόριος, ἡμῖν ἐκ τῶν Κυρίλλου φωνῶν παρατίθενται, δηλαδὴ τὸ φύσεις εἶναι δύο. καὶ διαφόρους τὴν οὐσίαν, Θεότητι, καὶ ἀνθρωπότητι.

EJUSDEM SEVERI

Ex lib. III. contra Grammaticum, cap. 9. vel 13.

E Verum duas naturas, inquis, haud inficiatur clarissimus Cyrillus; quandoquidem ille confitetur aliam esse naturam Dei Verbi, & aliam carnis, anima, & ratione præditæ. Fateor id ipsum & ego, quemadmodum nec illud nego, concilii nempe Chalcedonensis patres, D. Cyrilli verbis inhærendo pronunciasse (quod nobiscum fatetur & Nestorius) duas in Christo naturas, ab se invicem Divinitate, & humanitate plane diversas.

EJUS-

A

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ε'κ τῶν κατὰ τȣ̃ αὐτȣ̃ Ι'ωάννȣ γραμματικȣ̃, τȣ̃ Καισαρέως λόγȣ γ. κεφαλ. ιζ'.

Τὴν διαφορὰν δεξάμενοι, δύο τὰς φύσεις ἐν αὐτῷ νοȣ̃μεν, τὴν μὲν κτιστὴν, τὴν δὲ ἄκτιστον.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Κεφαλ. θ'.

Τὸ δύο φύσεις λέγειν, εἴτ' ȣ̃ν ὀνομάζειν κοινὸν ἡμῖν, καὶ Νεστορίῳ, μέχρι τȣ̃ γινώσκειν τὴν διαφορὰν Θεȣ̃ Λόγȣ, καὶ τῆς σαρκός.

B

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ε'κ τῆς πρὸς Σόλωνα ἐπιστολῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ, ἦλθεν εἰς τὴν ἐμὴν μετριότητα.

Τὰ, ἐξ ὧν ὁ Ε'μμανȣὴλ ὑφεστήκει καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν, καὶ ȣ̓ τέτραπται, ὑφέστηκε καὶ ἐν τῇ ἑνώσει, καὶ ἐν μιᾷ ὑποστάσει θεωρȣ́μενα, καὶ ȣ̓κ ἐν μονάδι κατ' ἰδίαν ὑπόστασιν, ἕκαστον ἰδιοσυστάτως θεωρȣ́μενον.

C

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ε'κ τῶν πρὸς τὸν γραμματικὸν λόγȣ β'. κεφ. πρώτȣ.

Καὶ τῶν, ἐξ ὧν ἡ ἕνωσις, μενόντων ἀμειώτων, καὶ ἀναλλοιώτων, ἐν συνθέσει δὲ ὑφεστώτων, καὶ ȣ̓κ ἐν μονάσιν ἰδιοσυστάτοις.

Ι'δȣ̀ τό τε ἀμείωτον κατὰ ποσὸν, καὶ ἀναλλοίωτον κατὰ ποιὸν λέγειν φυσικὸν συνωθεῖται. καὶ μετά τινα, καὶ ὡς τὰ, ἐξ ὧν εἷς ὁ Χριστος ἐν τῇ συνθέσει, τελείως, καὶ ἀμειώτως ὑφέστηκε.

D

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΕΒΗΡΟΥ

Ε'κ τῆς πρὸς Σέργιον τὸν γραμματικὸν δευτέρας ἐπιστολῆς.

Καὶ καταπέπληγμαι λίαν πῶς καὶ σύνθεσιν ὀνομάζεις τὴν σάρκωσιν· ἔστιν ὅτε καὶ πάλιν λέγεις μιᾶς γεγενημένης καθάπαξ οὐσίας, ἢ ποιότητος· ἆρα γὰρ ἤρχθη μὲν ἡ ἕνωσις ἐκ συγχύσεως, καὶ πέπαυται δὲ ἡ σύνθεσις, καὶ εἰς μίαν οὐσίαν μετεχώρησεν; ἵνα, ὡς λέγεις, ἡ ἁγία Τριὰς φυλαχθῇ Τριὰς, καὶ μὴ περιττὸν πρόσωπον παραδέξηται· καὶ πάλιν· καὶ οἴει τȣ̃το πρὸς μίαν οὐσίαν ἄγειν τὰ τῇ φυσικῇ ποιότητι διαφέροντα Θεότητι, καὶ ἀνθρωπότητι, ἐξ ὧν ἀσυγχύτως, καὶ ἀμειώτως ὑπάρχει Χριστός.

E

EJUSDEM

Ex lib. III. contra eundem Jo. Grammaticum Cæsarienſem, cap. 17.

Duas in ipſo naturas intelligimus, unam creatam, alteram increatam; inter quas magnum intereſſe diſcrimen confitemur.

EJUSDEM

Cap. IX.

Duas de Chriſto naturas prædicare, commune nobis eſt cum Neſtorio; quemadmodum & diſcrimen inter utramque confiteri.

EJUSDEM

Ex epiſtola ad (a) Solonem, cujus initium: pervenit ad moderationem noſtram.

Ea, ex quibus Emmanuel ſubſiſtit poſt conjunctionem, quin unum in aliud convertamur, ſubſtiterunt & in ipſa naturali conjunctione, quæ ſane conſiderari debent in una eademque *Hypoſtaſi*, neque per ſe unumquodque ſubſiſtere peculiari ſua ſubſiſtentia fretum intelligitur.

EJUSDEM

Ex lib. II. cap. I. contra Grammaticum.

Manentibus integris, & immutatis iis, ex quibus conjunctio facta eſt, quæ quidem in compoſitione ſubſiſtunt, non tamen in unitatibus propria ſubſiſtentia præditis.

LEONTIUS.

En cogitur fateri *integrum* ſecundum quantitatem, & *immutabile*, ſecundum naturalem qualitatem. Et poſt quædam alia: *Ea ex quibus Chriſtus componitur, in compoſitione ipſa manſerunt integra, & perfecta.*

SEVERUS

(b) Ex ep. II. ad Sergium Grammaticum.

Valde miror te compoſitionem vocare carnis aſſumptionem, qui alibi prædicas unam in Chriſto eſſentiam, & qualitatem. Numquid ex confuſione coepit conjunctio, & in eſſentiam unam verſa deſiit omnis compoſitio? ut *Sancta Trinitas*, ais, *maneat Trinitas, neve ſupervacaneam Perſonam aſſumat*. Et rurſum: *Et putas*, ait, *hoc ad eſſentiam unam redigere naturas duas, qualitate naturali, Divinitate ſcilicet, & humanitate plane diverſas, ex quibus integris, atque diſtinctis manentibus citra confuſionem omnem ſubſiſtit Chriſtus.*

EJUS-

(a) Severi epiſtola ad Solonem contra Euchytas memoratur a Fabricio *Bibl. Græc. T. IX p.* 348.
(b) Scripſit Severus ad Sergium ſaltem tres epiſtolas, ut ex codice noſtro liquet, ex quarum una extat fragmentum in Actis concilii Later. an. 649.

ANNO CHRISTI 451.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς τὸν αὐτὸν Σέργιον τρίτης ἐπιστολῆς.

A Ἴσθι οὖν μὴ οὕτως ἔχειν τὸ ἀληθές· καὶ προσαποφήναντός μου, καὶ διὰ πλειόνων μαρτυριῶν ἀποδέξαντος, ὡς οὐ χρὴ λέγειν τὸν Ἐμμανουὴλ μιᾶς οὐσίας τε, καὶ ποιότητος, καὶ ἑνὸς ἰδιώματος· καὶ πάλιν· οὐκ ἄν τις νοῦν ἔχων εἴποι τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τὴν ἔμψυχον, καὶ ἔννουν σάρκα, τὴν ἑνωθεῖσαν αὐτῷ καθ' ὑπόστασιν, γεγενῆσθαι μιᾶς οὐσίας, καὶ ποιότητος.

EJUSDEM HÆRETICI

Ex ep. III. ad eundem Sergium.

Scito rem non ita se habere, quum ego planum fecerim; auctoritatibusque benemultis ostenderim dici non oportere Emmanuelem esse unius, & ejusdem essentiæ, & qualitatis, atque proprietatis. Et rursus: nemo sana mente præditus dicet naturam Dei Verbi, ejusdemque carnem anima, & ratione præditam, in una subsistentia ipsi conjunctam esse unius essentiæ, & ejusdem qualitatis.

B

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς τὸν αὐτὸν ἐπιστολῆς.

Ἀναθεματίζοντες τοίνυν τοὺς διαιροῦντας τὸν ἕνα Χριστὸν μετὰ τὴν ἕνωσιν τῇ δυάδι τῶν φύσεων, οὐ δι' αὐτὸ τὸ λέγειν φύσεις, ἢ ἰδιότητας, ἢ ἐνεργείας ὑπαναθεματιθέντες τοῦτο φαμὲν, ἀλλὰ διὰ τὸ λέγειν δύο.

EJUSDEM

Ex ep. ad eundem.

A Christi fidelium communitate segregandos judicamus eos, qui post assumptam carnem Christum dividunt in naturas duas; quo sane supplicio dignos eos censemus, non quod plures naturas, aut proprietates, aut operationes dicant, sed quia duas esse prædicant.

Ἀλλ' εἰ μίαν εἶναι τὰς φύσεις οὐδ' ἀγράμματός τις ἐρεῖ· δύο δὲ τοὺς λέγοντας αὐτὰς εἶναι αναθεματίζεις, ἢ τρεῖς, ἢ τέσσαρας, ἢ δέκα, ἢ ἑκατὸν εἶναι αὐτὰς ἐξ ἀνάγκης ὁμολογήσεις. C

LEONTIUS

At si *naturam unam* nemo, ne litterarum quidem expers dixerit; eos vero, qui duas asserunt, a Christi fidelium societate segregandos judicas: fatearis oportet eas esse vel tres, vel quatuor, vel decem, vel centum.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τοῦ κατὰ τοῦ γραμματικοῦ Ἰωάννου ἐπισκόπου Καισαρείας βίβλου τοῦ αὐτοῦ Σεβήρου.

Εἰ καὶ τὸ λέγειν ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτοις ὑφιστάναι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἕνωσιν εἴρητό τισι τῶν πάλαι διδασκάλων τῆς ἐκκλησίας, ἢ καὶ αὐτῷ Κυρίλλῳ· μετὰ ταῦτα δὲ D ἀπηγόρευτο, καθάπερ καὶ τὸ λέγειν τῇ φύσει τῆς ἀνθρωπότητος παθεῖν τὸν Χριστὸν, καλῶς ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων λεγόμενον, ἀπηγόρευσε λέγειν τοῖς νοσοῦσι τὴν διαίρεσιν ἀντιστάμενον· οὐδὲ οὕτω τοῖς ἐν Χαλκηδόνι συνελθοῦσιν ἀπολογίας τις ὑπελείπετο τρόπος, ὁρισαμένοις ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτοις γνωρίζεσθαι τὸν Χριστόν.

SEVERUS

Ex lib. contra (a) Jo. Grammaticum Cæsareæ episcopum.

Quamvis, ait, cum alii ecclesiæ patres, tum etiam Cyrillus ipse dixerint Christum post naturalem conjunctionem in duabus distinctis naturis subsistere; quum posterioribus tamen temporibus verbum hoc explosum fuerit, quemadmodum distinctionem asserentibus & illud dicere vetitum, Christum humana carne passum, quod ab Orthodoxis antea recte usurpari consueverat: nullus propterea defensionis locus relinquitur concilii Chalcedonensis patribus, qui Christum in duabus naturis ab se invicem distinctis subsistere declararunt.

EJUS-

(a) Nota Johannem illum Grammaticum, ad quem Severus scripsit, fuisse Cæsareæ episcop.

ANNO CHRISTI 451.

TOT AΥΤΟΥ

E'ν τῷ ὅτι ἀπαθὴς ὁ Λόγ☉.

A

Καὶ τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἱερῶν γραμμάτων πειθόμϱυοι, κηρυττόντων αὐτὸν πεπονθέναι σαρκὶ, καὶ σαφῶς εἰδότες, ὡς τὸ πάϑ☉ ἐ πέρα τȣ̃ παθητȣ̃ διαβήσεται σώματ☉. προσψαύει γὰρ οὐδαμῶς τȣ̃ ἀπαθȣ̃ς τῆς Θεότητ☉.....

ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΥ ΤΟΥ ΣΙΔΗΣ

O"ν φασὶ μόνον ἀπροσπαθῶς, καὶ ἀδεῶς ἔχειν τὴν ἐν τῇ συνόδῳ, ἐκ τῆς κατ' αὐτῆς γραφείσης ἐπιςολῆς πρὸς Λέοντα ‍τ βασιλέα.

B

Καταφεύξονται γὰρ εἰς τινας διδασκάλȣς δύο φύσεις εἰρηκότας.

EJUSDEM ORATIONE

(a) *Quod impassibile sit verbum.*

Veerbis, inquit, inhærentes sacrarum scripturarum, quæ carne Christum passum esse prædicant, & probe scientes passionem extra passibile corpus haud egredi, quum dolor attingere nequeat impassibilem Divinitatem....

AMPHILOCHII SIDENI,

Quem solum intrepido animo fuisse ferunt.
(b) Ex epistola contra synodum scripta ad Leonem imperatorem.

Confugient ad quosdam præceptores, qui duas naturas prædicarunt.

ANNO CHRISTI 451.

(a) Hæc MS. memoratur a Fabricio Bibl. Græc. T. IX. p. 345. apud Cl. virum Michaelem le Quien.

(b) Scripsit igitur hic Amphilochius contra Synodum ad Imp. Leonem, cujus rei nulla mentio, quod ego sciam, apud ecclesiasticos scriptores. Hic Amphilochius interfuit concilio an. 431. ejusque scripta memorat Photius *Cod.* 230.

Anno Christi 451.

TIMOTHEI AULURI HÆRETICI MONOPHYSITÆ

Ex disputatione ad Alexandrinum Ca-nymum.

INTERPRETE

ANTONIO BONGIOVANNI

Cum notis ejusdem.

ARGUMENTUM.

FUit hic Timotheus monachus Ægyptius, in ecclesiastica historia celeberrimus, qui quum Eutychianorum erroribus impense faveret, damnatus proscriptusque fuit in concilio quodam Ægyptio, cui præfuit Proterius. Fortasse denominatus fuit Aulurus ἀπ' αὐλοῦ canna quadam vacua, qua usus, ad monachorum cellulas accedere noctu consueverat, se angelum a Deo missum profitendo, eosque hortando, ut Timotheum (se videlicet) sequi mallent, quam Proterium. Quidam Aelurum eum dictum autumant ab αἴλουρος quod græce felem significat. Hic porro scripsit dissertationem quandam, cujus memoria una cum opere ipso jamdiu intercidit. Ex hac Leontius profert quæ sequuntur, quibus idem Leontius abunde satisfacit. Sit ergo

ΤΙΜΟΘΕΟΥ ΤΟΥ ΑΥΛΟΥΡΟΥ ΤΟΥ ΑΙΡΕΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς Ἀλεξανδρέα Κα-νυμον διαλέξεως.

ΚΥριλλός ἐστιν ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐπίσκοπος· οὗτος γὰρ διαφόρως τὸ σοφὸν τῆς ὀρθοδοξίας διαρθώσας κήρυγμα, παλίμβολος φανεὶς, τἀναντία δογματίσας ἐλέγχεται· ἐπεὶ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην χρὴ λέγειν ὑποθέμενος, ἀναλύει τὸ ὑπ' αὐτοῦ δογματισθὲν, καὶ δύο φύσεις ἐπὶ Χριστοῦ πρεσβεύων ἁλίσκεται· καὶ ὅγε σαρκὶ παθεῖν τὸν Θεὸν ἀποφηνάμενος Λόγον, τοὐναντίον φησὶν οὐδενὶ τρόπῳ τὸ ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδέξασθαι πάθος· ἀλλ' ἐναντίος τοῖς οἰκείοις λόγοις γενόμενος, τὴν νῦν κρατοῦσαν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις δυσδιάλλακτον μάχην ἐνέσπειρε, καὶ ὥσπερ τινὰ φλόγα λαβροτάτην ἐξάψας, τὸν τῆς ὑγιοῦς πίστεως λόγον ἐνέπρησεν, εἰ μὴ θεόθεν φανεὶς ὁ Πατριάρχης Σεβῆρος, τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ συγγράμμασιν ἰάσατο Κυρίλλου τὸ ἄστατον, καὶ παλίμβολον, καθάπερ τις φιλοπάτωρ υἱὸς λώβην τοῦ φύσαντος οἰκείοις ἐσθήμασιν ἀμφιάσας· ἀλλὰ τί πρὸς ταῦτα πάντα φασὶ πάλιν ἡμῖν οἱ ὡς ἀσπίδες τὰ ὦτα βύοντες, καὶ τῆς τῶν πατέρων σοφῆς ἐπῳδῆς οὐκ ἐπακούοντες; τοιάδε γὰρ πάντως ἡμῖν ἀντιλέξουσι καὶ πρὸς τάδε. τί δῆτα μελιττῶν δίκην πᾶσι τοῖς πατρικοῖς συγγράμμασιν ἐφιπτάμενοι, τὸ μὲν καθ' ἡδονὴν ὑμῖν ἀνθολογεῖται τῶν χρήσεων, καὶ περιβομβεῖτε ἡμᾶς τούτοις ἐνδελεχῶς· τὰ δὲ πολέμια τοῖς ὑμετέροις φρονήμασιν ὑπερίπτασθε, σιγῇ τούτων ἀποπηδήσαντες;

TIMOTHEI AULURI HÆRETICI

(a) Monophysitæ, ex disputatione ad Alexandrum Ca-nymum

C CYrillus Alexandriæ episcopus sibi metipsi contradicit; quippe qui multis in locis rectæ Fidei capita recensendo, inconstantiam præsefert, atque sibi invicem contraria dogmata tradere deprehenditur. Nam quum is naturam unam Dei Verbi *incarnatam* dici oportere statuisset, evertit postea suum hoc dogma, duas de Christo naturas prædicando. Idem quum antea dixisset Dei Verbum carne passum, alibi postea sibi contradicens, asserit ipsum pro nobis pati nullo pacto potuisse. Atque ita sibi metipsi contrarius, disseminavit atrocissimum illud bellum, quod nunc in Ecclesiis grassatur, & vix, ac ne vix quidem sedari potest; suscitavitque maximum incen- D dium, quo recta Fides, ejusque dogmata jam conflagrassent, nisi patriarcha Severus a Deo missus opportunum Cyrilli morbo remedium attulisset, quasi filius amantissimus Patris vulnus suis ipse vestibus operiens tegensque. Quid ad hæc reponent ii, qui suas aures, quasi aspides obturant, negliguntque sapientissima Patrum oracula? Talia profecto ii respondebunt: quid apum instar volitantes supra sanctorum Patrum scripta, quasi flores, ex his decerpitis duntaxat, quod vobis lubet, idque circa nos obstrependo, perpetuo decantatis, ea consulto prætereuntes, quæ vestræ sententiæ maxime adversantur?

LE-

(a) Hoc nomine appellabantur, ut supra monuimus, Eutychiani, propterea quia unam dumtaxat in Christo naturam admittebant.

A

Καὶ πρὸς τοῦτο γοῦν φαμὲν, ὡς ὄντως καὶ τὰ δοκοῦντα ὑμῖν συμφωνεῖν πατρικὰ ῥήματα τοῖς ὑμετέροις δόγμασι μᾶλλον τὰ ἡμέτερα συνιστάνει, δεόντως ἐξεταζόμενα κατὰ τὴν ἔννοιαν, καθὼς ἐξ ἀρχῆς ἐλέγομεν· οὐ γὰρ δή τις τῶν ἐκκρίτων πατέρων ἀσύμφωνος ἑαυτῷ ἐστιν, ἢ τοῖς ὁμοτίμοις αὐτῷ κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς πίστεως, εἰ καὶ δι' ἑτέρων λέξεων, καὶ λόγων φερόμενος, ἐναντίος ὑμῖν δοκεῖ εἶναι, τὰς λέξεις, καὶ οὐ τὰς δυνάμεις τῶν λόγων συμβιβάζειν ἐθέλουσιν· ἀλλ' εἰκότως καὶ τοῦτο ὑμᾶς λανθάνει, τόγε ὅμοιον προηγνοηκότας. ὥσπερ γάρ ἐστι διὰ τῶν αὐτῶν φωνῶν διάφορον ἔννοιαν σημαίνεσθαι ἐπὶ τῶν δυσεμφάτων λόγων, οὕτω καὶ ἐκ διαφόρων λόγων τὴν αὐτὴν ἔννοιαν συνάγεσθαι ἐπὶ τῶν πολυφράστων νοημάτων· εἰ οὖν τινὰ ἔχετε τῶν ὡμολογημένων, καὶ γνωστῶν πατέρων ὀρθοδόξων, καὶ διὰ τεύχους παλαιοῦ καὶ ἀνυπόπτου ἐπιδεικνύναι τι τοῖς ὑμετέροις συνᾷδον εἰρηκότα προσαγάγετε· τὰς γὰρ κρυφωνύμους, καὶ φαλσογράφους ὑμῶν χρήσεις ἅπαξ καὶ δὶς φωραθείσας ἐν ἀκεραίῳ ἁπλότητι λοιπὸν οὐ παραδεχόμεθα· προδιαμαρτυρόμεθα δὲ ὅμως ὅτι ἐν καταχρήσει ἐστὶ πολλάκις μεταγόμενα εὑρεῖν καὶ τὰ τῆς φύσεως, καὶ οὐσίας, καὶ ὑποστάσεως, καὶ προσώπου ὀνόματα ἐπὶ τῆς οἰκονομίας. οὐ γὰρ κυρίως ἀεὶ κεῖται· Ἀθανάσιός τε γὰρ ὁ μέγας καὶ προσώπων ἕνωσιν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ διισχυρίζεται, καὶ Πρόκλος ὑποστάσεων· Κύριλλός τε ὁ μακάριος εἴ τις διαιρεῖ τὰς ὑποστάσεις ἔφησεν. ἐὰν οὖν ὡς κυριολεξίας ὄντα καὶ τάδε νοοῦνται, ἰδοὺ καὶ οἱ Νεστοριανοὶ καλῶς ἡμῖν ταῦτα ἀεὶ προβάλλονται ὑποστάσεων καὶ προσώπων ἕνωσιν δογματίζοντες ἐν τῇ οἰκονομίᾳ· πῶς δὲ ἂν τόδε οὕτως ἔφη ὁ ἐν τετάρτῳ ἀναθεματισμῷ αὐτῶν πατὴρ Κύριλλος. εἴ τις προσώποις δυσὶν, ἤγουν ὑποστάσεσι διανέμει φωνὰς, καὶ τὰ ἑξῆς; ἐν δὲ τῇ πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον ἐπιστολῇ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας φησὶ, τὰς εὐαγγελικὰς, καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ Κυρίου φωνὰς ἴσμεν τοὺς θεηγόρους ἄνδρας τὰς μὲν κοινοποιοῦντας, ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου· τὰς δὲ διαιροῦντας ὡς ἐπὶ δύο φύσεων. εἰ γὰρ πανταχῆ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας ἀποκληρωτικῶς φύσιν καὶ ὑπόστασιν ταὐτὸν οἶδεν ὁ πατὴρ, οἱ διαιροῦντες ὡς ἐπὶ δύο φύσεων τὰς φωνὰς, τῷ ἀναθέματι τῷ ἐπὶ τῶν δύο ὑποστάσεων διανεμόντων φωνὰς κειμένῳ καθυποβέβληνται πάντες οἱ θεηγόροι. μὴ οὖν τὰ μὴ κυρίως κατὰ τῶν κυρίως εἰρημένων προφέροιτε· ἀλλ' ἐκ τοῦ πρέποντος λόγου, καὶ συμφώνου, καὶ κοινοτέρου, καὶ πᾶσιν ὡμολογημένου, τῆς ἀληθείας στοχαστέον ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν κατὰ πάντα τὰ παραγόμενα.

LEONTIUS.

Facilis eſt ad hæc, & expedita reſponſio; nam ea quoque Patrum dicta, quæ veſtræ doctrinæ maxime ſuffragari videntur, magis magiſque dogmata noſtra confirmant, ſi a ſana mente, ut initio dixi, ſpectentur. Nemo enim ſapientum Patrum in iis, quæ ad veſtram Fidei regulam ſpectant, ſibimet ipſi, vel ſui ſimilibus adverſatur; etiamſi ob quorumdam verborum, quibus Pater utitur, varietatem ſibi contradicere vobis videatur, qui nuda verba, non verborum ſenſum attendendum putatis. Vos B præterea latet argumentum ab ſimiliductum, nec intelligitis vos idipſum latere. Quemadmodum enim ſub iiſdem verbis male perceptis latere poteſt ſignificatio plane diverſa; ita ſub vocibus diverſis recte ſumptis contineri poteſt idem omnino ſenſus. Prodeat igitur in medium, ſi quis S. Pater vobis eſt (ex eorum numero, quos ut Orthodoxos omnes agnoſcunt, & colunt) qui veſtræ ſententiæ favere videatur; & ſi quod genuinum ejus oraculum ex vetuſto aliquo codice depromere poteſtis, illud afferte. Nam quod attinet ad auctoritates a vobis allatas, quum ſæpe adulterinæ, ac ſpuriæ deprehenſæ fuerint, eas amplius ut C integras atque genuinas admittere non poſſumus. Aſſerimus tamen & in his ipſis auctoritatibus, quibus abuti ſoletis, mentionem ſæpe fieri cum naturæ, & eſſentiæ, tum ſubſiſtentiæ, & perſonæ. Non enim proprio ſenſu ſemper ſumuntur. Nam cum magnus Athanaſius, & Proclus perſonas, & (a) Hypoſtaſes in Chriſto conjunctas aſſerunt; tum B. Cyrillus hæc habet, *ſi quis Hypoſtaſes diſtinguit*. Porro ſi propria ſignificatione voces iſtas uſurpatas intelligamus; eas jure ac merito nobis ſtatim obtrudent & Neſtoriani, qui Perſonas in Chriſto conjungi autumant. Quomodo autem hoc ſenſu loqui potuit Cyrillus, qui IV *Anath.* D ait: *ſi quis duabus Perſonis, vel ſubſiſtentiis tribuit voces*, & quæ ſequuntur? Et ep ad Imp. Theodoſium nec non ad Jo: Antioch. *Novimus*, inquit, *evangelicas, & apoſtolicas de Chriſto voces interdum a Sanctis Patribus capi promiſcue tanquam de una Perſona; interdum dividi, & prædicari quaſi de naturis duabus*. Profecto ſi S. Pater ſemper, & ubique naturam, & hypoſtaſim (ubi de Chriſto ſermo eſt) idem eſſe putat, fateamur oportet omnes hoſce divinos Patres percuti anathmate illo, quo feriuntur ii, qui de duabus quaſi naturis voces quaſdam prædicant. Ne itaque proferatis quædam adverſus ea, quæ proprie dicuntur, ſed ex convenienti, conſono, & communiori ſermone coniicienda nobis eſt vobiſque ſimul veritas eorum omnium, quæ proferuntur.

At

(a) Occaſione hujus vocis maximum bellum ortum eſt eccleſiæ ſæculo IV. Orientales inter; & Occidentales: nam ii unam in Trinitate Hypoſtaſim, hi tres adſtruebant. Qui licet ſpecie tenus ſibi invicem adverſari maxime viderentur, reipſa tamen omnes conſentiebant. Nam illi Hypoſtaſim accipiebant pro ſubſtantia, hi vero pro ſubſiſtentia. Hac de re vide, ſi placet, Baſilium ep. 282 ad Meletium, & ep. 349.

ANNO CHRISTI 451.

Πρῶτον μὲν οὖν εἰπεῖν Νεςόριός φασι κατεχρήσατο τῇ τῶν δύο φύσεων φωνῇ ἐπὶ Χριςοῦ, ἧ καὶ ὑμεῖς.

Λέγομεν οὖν ὅτι καὶ γραφικαῖς φωναῖς πολλαῖς ἐχρήσατο· μηδὲ αὗται οὖν ὀνομαζέσθωσαν ἡμῖν; ἀλλὰ καὶ τῇ μιᾷ φύσει τοῦ Λόγου σεσαρκωμένῃ οἱ Ἀρειανοὶ πρῶτοι, καὶ Ἀπολινάριοι, καὶ ἕτεροι αἱρετικοὶ προσχρῶνται· σιγητέον οὖν καὶ τήν δε διὰ τούς δε; οὐχί· ἀλλ᾽ ἐμφράξει πᾶσα ἀνομία τὸ ςόμα αὐτῆς· ἡμεῖς δὲ παῤῥησιαζόμεθα, ὡς δεῖ λαλῆσαι τὸν θεοθαρσῆ κήρυκα· ὁ γὰρ τῆς ἀληθείας λόγος ἐν τῷ θριαμβεύεσθαι, οὐκ ἐν τῷ περικαλύπτεσθαι νικᾷ τὸ ψεῦδος, καὶ δοξάζων αὐτὸς οἶδε τοὺς λαλοῦντας αὐτον, οὐκ ἐκ τῶν λαλούντων αὐτὸς δοξάζεται· καὶ περὶ μὲν τοῦδε τάδε. λοιπὸν δὲ ἴδωμεν, οἷα ἐςὶ καὶ ἃ φασὶν αὐτοὶ σαφῶς μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Κυρίου λέγειν, καὶ τὰς δύο ἀπαγορεύειν φύσεις παντελῶς πατρικὰ δόγματα.

A At Nestorius, inquiunt, abusus est vocabulo duarum in Christo naturarum, qua voce vos quoque uti soletis.

Ad hæc respondemus, eum usum etiam esse pluribus aliis sacrarum scripturarum verbis; ecquid propterea? numquid ab his etiam nobis abstinendum? quod? Ariani quoque omnium primi, & Apollinaristæ, & alii Hæretici naturam unam Dei Verbi *incarnatam* asseruerunt; numquid propterea idipsum nos asserere non possumus? Minime profecto. Sed claudat os suum impietas; nos contra libere loquamur, ut loqui decet divinitus afflatum præconem. Nam veritatis Verbum per hoc vincit mendacium, quod B prædicetur, non quod occultetur; idemque honorat eos, qui prædicant ipsum, non a prædicantibus honoratur. Hæc satis. Reliquum est, ut videamus sanctorum Patrum oracula quæ manifeste, ut ipsi ajunt, Christo Domino tribuunt naturam unaquæque, duas eisdem tribuendas omnino vetant.

ATHANASII DE CHRISTO TESTIMONIUM

Cum interpretatione, & notis

ANTONII BONGIOVANNI

ARGUMENTUM.

REfellit deinde Leontius celeberrimum D. Athanasii testimonium, quod vel a primis ecclesiæ sæculis Athanasio tribuebatur, quodque a Cyrillo ipso sub Athanasii nomine laudatur. Hoc autem spurium esse, luce Meridiana clarius ostendit Leontius. Sit igitur.

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ

ΟΜολογοῦμεν καὶ εἶναι αὐτὸν ὑιὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸν κατὰ πνεῦμα, ὑιὸν ἀνθρώπου κατὰ σάρκα, οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα υἱὸν, μίαν προσκυνητὴν, καὶ μίαν ἀπροσκύνητον, ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, καὶ προσκυνουμένην μετὰ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει. ἰδοὺ, φασι, τὴν δυάδα σαφῶς ἀναιρεῖ τῶν φύσεων ὁ πατὴρ ἐπὶ τοῦ ἑνὸς υἱοῦ.

(a) MAGNI ATHANASII

COnfitemur & ipsum esse Dei Filium, atque Deum secundum Spiritum, & filium hominis secundum carnem, non autem duas naturas unum Filium, unam adorandam, aliam non item; sed unam in ipso Dei Verbo naturam *incarnatam*, quo uno eodemque cultum una cum ipsa carne prosequendam. En, inquiunt, aperte S. Pater duas de uno Filio naturas prædicandas negat.

Ve-

(a) Afferr hoc idem testimonium Leontius & lib. de sectis, verum illud Athanasii esse negat. Ad auctoritatem Cyrilli quod attinet, ait, ibi esse mendum, & Dioscorum Cyrilli opera depravare consuevisse.

Ἀλλ' οὐ τὰς δύο φύσεις, ὦ οὗτοι ἀνεῖλεν, A ἀλλὰ τὸ μὴ θατέραν μὲν εἶναι τῶν δύο φύσεων προσκυνητὴν ἐν τῷ υἱῷ, θατέραν δὲ ἀπροσκύνητον ἐν αὐτῷ. διὰ γάρ τοι τόδε καὶ ἐπήγαγεν, ὅτι ἐν μιᾷ, καὶ τῇ αὐτῇ προσκυνήσει τοῦ ἑνὸς υἱοῦ, οὐ φύσεως λέγων· ὡς γὰρ διὰ καθολικωτέρου τινος τοῦ ὅλου προσώπου ἅμα προσκυνεῖσθαι τὰ μέρη αὐτοῦ, ἤγουν τάς δε τὰς φύσεις συμβαίνει, ὡς ἐμπεριεχομένας τῷ προσκυνουμένῳ υἱῷ ὁμοίως ἄμφω· ὑμεῖς δὲ σοφιστικῶς τελείᾳ στίζοντες, καὶ οὐχ ὑποστιγμῇ καθ' ἡμᾶς τὸν ἕνα υἱὸν, τὰ πρῶτα μὲν τὸν ῥειτιδίων κατὰ σκοπὸν ἑαυτοῖς ἀποτίλλαντες διορίζετε· τὰ δὲ ἑξῆς ἀσυνάρτητα παρέλκοντες ἐν τῷ νοήματι τοῦ ὅλου χωρίου διελέγχεσθε. Οὕτως μὲν οὖν νοείσθω, εἰ B ὄντως Ἀθανασίῳ εἴρηται· οὐ γὰρ ἑαυτῷ περὶ τὰ αὐτά τις θεοφόρος στασιάζει. ὅτι δὲ Ἀπολιναρίῳ εἴρηται τάδε κατὰ τὴν ὑμετέραν ἔννοιαν, Τιμόθεός τις τούτου μαθητὴς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ λέγει, καὶ Πολέμων ὁ συνουσιαστὴς, οὗ ὁ Κύριλλός τε ὁ πατὴρ, καὶ Σευῆρος ὁ Πατραλοίας μνημονεύουσι φήσαντος οὕτω. Θεὸν γὰρ λέγοντες καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν, οὐκ αἰσχύνονται φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, οἷόν τινα σύνθετον ὁμολογοῦντες· εἴ γε Θεὸς τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτὸς, δύο φύσεις ἄρα ὁ αὐτὸς, καθάπερ ἡ τῶν Καππαδοκῶν εἰσηγεῖται καινοτομία, Διοδώρου τε, καὶ Ἀθανασίου ἡ οἴησις, καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὁ τύφος. καὶ σχηματίζονται μὲν οἱ δῆθεν ἡ- C μέτεροι φρονεῖν τὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς Ἀπολιναρίου· κηρύττουσι δὲ, καθάπερ γρηγόριοι, τὴν τῶν φύσεων δυάδα· καὶ μετὰ βραχέα· τί δὲ Ἀπολιναρίῳ τῷ θείῳ μαθητιᾷν σχηματίζονται; ταύτην γὰρ ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν φύσεων δυάδος μόνος ἀπεκύησε, γεγραφὼς ὧδέ πη σαφῶς καὶ εἶναι αὐτὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ Θεὸν κατὰ πνεῦμα, υἱὸν ἀνθρώπου κατὰ σάρκα, οὐ δύο φύσεις τὸν ἕνα υἱὸν, μίαν προσκυνητὴν, καὶ μίαν ἀπροσκύνητον· ἀλλὰ μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην, καὶ προσκυνουμένην μετὰ δὲ σαρκὸς αὐτοῦ μιᾷ προσκυνήσει.

Τίς οὖν μὴ θαυμάσει, εἰ ὁ μετὰ Διοδώρου τοῦ ἀσεβοῦς διαβαλλόμενος αὐτῷ Ἀθανάσιος D τὰ ὅμοια ῥήματα πάντα ἔφη; εἰ δὲ καὶ

Verum haud inficiatur, miseri, duas in Christo naturas, sed hoc unum negat, unam scilicet in ipso naturam adorandam, aliam non item, atque propterea subdit, *uno eodemque cultu unius Filii*, non naturæ, *prosequendam*. Accidit enim per universaliorem quasi quandam integram personam, ut ipsius partes, hæ scilicet naturæ simul adorentur; quippe quum in eodem, qui colitur, Filio similiter ambæ contineantur. Vos autem malitiose verba hec *Unum Filium* interpunctione completa, non ut nos, simplici commate notatis; atque ita sensum vitiando, priora verba menti vestræ aptatis, reliqua ita profertis, ut integri loci menti minime respondeant. Nunc videamus num revera Athanasius ea protulerit. Nemo enim vir Sanctus circa eadem sibimet ipse contradicere consuevit. Quod autem ea protuleris Apollinaris menti vestræ maxime consona testatur, id in ecclesiastica Historia cum Timotheus quidam ipsius discipulus, tum Polemon ejus familiaris, cujus meminerunt S. Pater (a) Cyrillus, & Severus Patraloeæ episcopus: qui Polemon hæc habet. *Eundem ii Christum & Deum & hominem esse dicunt, nec eos pudet unam asserere Dei Verbi Naturam incarnatam, quasi compositam. Quod si idem perfectus Deus est, & perfectus homo; fateamur oportet duas esse in ipso naturas, quemadmodum nuper commenti sunt Cappadoces, & Diodorus, & Athanasius, & arrogantes Italiæ præsules omnes. Atque ita nostri fingunt se cum S. Apollinare sentire, reipsa tamen cum Gregorii sectatoribus duas de Christo naturas prædicant.* Et paulo post: *quid se D. Apollinaris discipulos fingunt? Hanc enim sententiam ipse solus protulit, ut duas naturas everteret, quippe qui manifeste scriptum reliquit, & esse Christum Filium Dei secundum spiritum, & filium hominis secundum carnem, non duas naturas unum Filium, unam adorandam, aliam non item, sed unam Dei Verbi Naturam incarnatam, & uno eodemque cultu una cum ipsa carne prosequendam.*

Quis porro non miretur si his omnino similia protulisset Athanasius, cui cum impio Diodoro sentire nuper crimini dabatur? Et si protulisset, accepissetque eodem sensu, quo auctor ipse, quomodo ab Apolinare, & Timotheo

(a) Lib. 1 contra Julianum, ubi S. Pater laudat veteres bene multos, qui de Moyse mentionem fecerunt. Horum in numero censetur & Polemon lib. 1. Græcorum Historiarum.

ANNO CHRISTI 451.

τάδε ἔλεξε, πῶς καὶ ἐπὶ τῆς αὐτῆς διανοίας τῷδε τά δε εἰπὼν διεβλήθη Α'πολιναρίῳ, καὶ Τιμοθέῳ; πῶς τε πρῶτος Α'πολινάριος τάδε ἀπεκύησεν, ὡς φασὶν οἱ τῦδε μαθηταὶ, εἰ τῷ διδασκάλῳ ἡμῶν Α'θανασίῳ προείρηται; πῶς δὲ καὶ ὁ ἕτως ταῦτα εἰπων, ἔφη ἂν ἐν τῷ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος λόγῳ, οὐκ ἐπιμίγνυται ἡ τῶ δημιουργημάτων εἰς ἑνώτητα φύσεως, ἀλλὰ δυσφημίας τὸ τοιῦτον μεγίςης, τὴν ὑπεροχὴν τῆς Θεότητος καταγύσης εἰς ἑνώτητα τῆς ἐκτισμένης ὐσίας. εἰ ὖν καὶ Κύριλλος αὐτὴν παράγει ὁ διδάσκαλος ὡς Α'θανασίυ, ὐ τῶν ἀδυνάτων ἢ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἔννοιαν, ἢ κατὰ ῥαδιυργίαν τινῶν, ταύτῃ προσελχθῆναι αὐτον, ὡς πατρικῇ, καὶ οὐχ αἱρετικῇ μαρτυρίᾳ.

A motheo id ei vitio verteretur? Quomodo (a) primus omnium Apollinaris hæc dixiffet, ut ipfius difcipuli teftantur, fi prius a præceptore noftro Athanafio prolata fuiffent? Quomodo item hic *Orat.* 5 *de Trinitate* diceret ?*non commifcetur opificis, & operum fubftantia ad naturam unam componendam, fed impietatem hoc maximam continet, quum fummam Divinitatis dignitatem majeftatemque ita deprimat, ut cum creatura conjungi dicatur*. Si ergo & magifter nofter Cyrillus auctoritatem eamdem fub Athanafii nomine (b) laudat; fieri facile potuit, ut vel eodem fenfu, quo nos, eam acceperit, vel quorumdam malitia deceptus eam bona fide tanquam S. Patris, non hæretici te- B ftimonium protulerit.

JULII EPISCOPI ROMANI

Suppofititia quadam cum interpretatione & notis

ANTONII BONGIOVANNI

ARGUMENTUM.

AFferunt Eutychiani varia D. Julii pontificis Romani teftimonia, præfertim ex epiftola ad Dionyfium, quam Gennadius vere Julii effe putat, quibus fuam fententiam confirmare conantur. His omnibus fatisfacit Leontius. Oftendit ea perperam Julio adfcribi, idque tam luculentis argumentis evincit, ut nullus amplius dubitandi locus eruditis relinquatur. Prodeat ergo.

D

ΙΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΡΩΜΗΣ

Ω'ς δοκεῖ ἐκ τῆς....

Ο'Μολογεῖται δὲ ἐν αὐτῷ τὸ μὲν εἶναι κτιςὸν ἐν ἑνώτητι τῦ ἀκτίςυ· τὸ δὲ ἄκτιςον, ἐν συγκράσει τῦ κτιςῦ, φύσεως μιᾶς ἐξ ἑκατέρυ μέρυς συνιςαμένης, μερικὴν ἐνέργειαν καὶ τοῦ Λόγου συντελέσαντος εἰς τὸ ὅλον, μετὰ τῆς Θεϊκῆς τελειότητος· ὅπερ ἐπὶ τῦ κοινῦ ἀνθρώπυ ἐκ δύο μερῶν ἀτελῶν γίνεται φύσιν μίαν πληρέντων, καὶ ἑνὶ ὀνόματι δηλυμένων.

Ταύτην πρῶτον μὲν ῥωμαῖοι οὐ καταδέχονται εἶναι Ι'υλίυ· οὐδὲ γὰρ εὕρηται ἐν ταῖς βίβλοις τῶν ἀρχαίων τι τοιόνδε τῦ ἀνδρός· Ι'ωάννης δὲ ὁ Σκιθοπόλεως ἐπίσκοπος φιλοπονήσας ἐν τοῖς παλαιοτάτοις Α'πολιναρίυ συγγράμμασιν, εὗρεν ἐπὶ λέξεως τὴν χρῆσιν· ὅτι δὲ Α'πολιναρίυ ἐςὶ, δηλοῖ καὶ τὸ ἐπαγόμενον ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ μετά τινα φύλλα. ἔφη γὰρ μὴ ζωῦσθαι καὶ ὑπὸ ψυχῆς

JULII EPISCOPI ROMANI

Ut videtur, ex (c) lib....

IN confeffo eft in ipfo effe quid creatum cum increato conjunctum, & aliquid increatum cum creato commixtum. Ex utroque compofitam effe naturam unam, & ad totius complementum peculiarem quandam virtutem Divina fua perfectione contuliffe & Verbum. Quod in vulgari homine duabus imperfectis partibus compofito fieri confuevit; quæ partes naturam unam conficiunt, & uno eodemque nomine appellan- E tur.

Primam auctoritatem hanc effe Julii negant Romani, quia in veterum libris nullum hujufmodi teftimonium ipfius nomine infcriptum occurrit. Præterea Jo: Scithopoleos epifcopus, qui circa Apollinarii vetuftiffima fcripta diu multumque laboravit, auctoritatem illam in hifce fcriptis exaratam iifdem omnino verbis invenit. Quod autem fit Apollinarii, manifefte declarat & id, quod in eodem libro pauca poft folia adiicitur. Ait enim Domini corpus humana anima, & vita deftitutum, quod Julius profecto nunquam

(a) Non primus, fed folus, ait Polemon fupra laudatus.
(b) In Apologetico pro duodecim Capitulis, & Invect. contra Theod.
(c) In Conjunctione in Chrifto, ἐκ τῦ περὶ τῆς ἐν Χριςῷ ἑνώσεως ut alibi Leontius teftimonium idem laudans afferit.

τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ὅπερ Ἰούλιος οὔποτε ἂν ἔφη. ἔχει δὲ οὕτως· οὕτω γὰρ ἔζησε τὸ σῶμα Θεότητος ἁγιασμῷ, καὶ οὐκ ἀνθρωπίνης ψυχῆς κατασκευῇ· ὅτι δὲ πάλαι καὶ ἄψυχον ἐδογμάτισεν Ἀπολινάριος εἶναι τὸν Κύριον· εἶτα ὡς ἐκ μεταμέλου ἄνουν, καὶ οὐκ ἄψυχον λέγειν αὐτὸν μετέμαθε, Σωκράτης ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ φησὶν οὕτως περὶ αὐτοῦ, καὶ τῶν ἀμφ᾽ ἑαυτόν· καὶ πρότερον μὲν ἔλεγον μὴ ἀνειληφέναι ψυχὴν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς ἐνανθρωπήσεως· εἶτα ὡς ἐκ μετανοίας ἐπιδιορθούμενοι προσέθηκαν, ψυχὴν μὲν ἀνειληφέναι· νοῦν δὲ οὐκ ἔχειν, ἀλλ᾽ εἶναι τὸν Θεὸν Λόγον ἀντὶ νοῦ εἰς τὸν ἀναληφθέντα ἄνθρωπον.

A quam dixit. Ita porro ibi legitur: *Corpus enim, ait, vitam trahebat a Divinitatis sanctitate, non ab humanæ animæ facultate.* Quod autem Apollinaris Dominum anima destitutum primum dixerit; deinde quasi pœnitentia ductus, cum mente carere, non anima docuerit: testatur id in ecclesiastica Hist. (*a*) Socrates, qui de Apolinario, & & ipsius affeclis hæc habet.

Ii primum asseruerunt Dei Verbum anima destitutam carnem assumpsisse; deinde quasi poenitentia ducti, se suamque sententiam corrigendo, dixerunt Verbum animam una cum carne sumsisse, sed mente destitutam, idemque in homine assumpto mentis gerere vicem.

B

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΙΟΥΛΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΡΩΜΗΣ

Ἐκ τῆς πρὸς Διόνυσον ἐπιστολῆς.

Μία φύσις ἐστὶν, ἐπειδὴ πρόσωπον ἕν, οὐκ ἔχον εἰς δύο διαίρεσιν· ἐπεὶ μὴ ἰδία φύσις τὸ σῶμα, καὶ ἰδία φύσις ἡ Θεότης κατὰ τὴν σάρκωσιν· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἄνθρωπος μία φύσις, οὕτω καὶ ὁ ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος Χριστός· εἰ δὲ οὐκ ἐπιγινώσκουσι τὸ καθ᾽ ἕνωσιν ἕν, δύνανται καὶ εἰς πολλὰ καταμερίζειν τὸν ἕνα, καὶ πολλὰς λέγειν φύσεις· ἐπειδὴ πολυειδὲς τὸ σῶμα ἐξ ὀστέων, καὶ νεύρων, καὶ φλεβῶν, καὶ σαρκῶν, καὶ δέρματος, καὶ ὀνύχων, καὶ τριχῶν, καὶ αἵματος, καὶ πνεύματος· ἅπερ πάντα διαφορὰν μὲν ἔχει πρὸς ἄλληλα· μία δὲ φύσις ἐστίν· ὥστε καὶ ἡ τῆς Θεότητος ἀλήθεια μετὰ τοῦ σώματος ἕν ἐστι, καὶ δύο φύσεις οὐ μερίζεται. καὶ μετὰ βραχέα· ἀνάγκη γὰρ τοὺς αὐτοὺς δύο λέγοντας φύσεις, τὴν μὲν μίαν προσκυνεῖν· τὴν δὲ ἑτέραν μὴ προσκυνεῖν· εἰς μὲν τὴν θεϊκὴν βαπτίζεσθαι· εἰς δὲ τὴν ἀνθρωπίνην μὴ βαπτίζεσθαι· εἰ δὲ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου βαπτιζόμεθα, μίαν ὁμολογοῦμεν φύσιν τῆς ἀπαθοῦς Θεότητος, καὶ τῆς παθητῆς σαρκὸς, ἵνα οὕτως εἰς Θεὸν ᾖ τὸ βάπτισμα ἡμῶν, καὶ εἰς θάνατον τοῦ Κυρίου τελούμενον· καὶ μετ᾽ ὀλίγα πάλιν· μὴ οὖν τοῖς διατέμνουσι πρόφασιν δότωσαν οἱ δύο λέγοντες φύσεις. οὔτε γὰρ τὸ σῶμα καθ᾽ ἑαυτὸ φύσις, μηδὲ ζωοποιὸν καθ᾽ ἑαυτὸ, μηδὲ διατέμνεσθαι δυνάμενον ἄνευ τοῦ ζωοποιοῦ· οὔτε ὁ Λόγος καθ᾽ ἑαυτὸν εἰς ἰδίαν μερίζεται φύσιν, ἣν ἔχει κατὰ τὸ ἄσαρκον. ἐπειδὴ ἐν σαρκὶ Κύριος, καὶ ἄσαρκος ἐπεδήμησε τῷ κόσμῳ· οὐ τὸ κτιστὸν σῶμα ζῇ χωρὶς τῆς ἀκτίστου Θεότητος, ἵνα χωρίζῃ τις φύ-

EJUSDEM JULII EP. ROM.

(*b*) *Ex epistola ad Dionysium* (*c*)

UNa est in Christo natura, quia una est & Persona, quæ profecto in duas non dividitur. Haud enim una corporis propria natura est in Christi carne assumpta, alia propria Divinitatis; sed quemadmodum homo naturam unam habet, ita & Christus, qui hominibus assimilatus est. Quod si ii non agnoscunt hanc naturæ unitatem, quæ ex multorum conjunctione manat; profecto dividere potuerunt unam quamlibet rem in C partes plures, easque ita divisas nuncupare naturas plures. Siquidem humanum corpus ex. gr. constat rebus multis substantia diversis, ossibus, nervis, venis, carne, pelle, unguibus, pilis, sanguine, & spiritu, quæ licet ab se invicem differant, unam tamen in homine naturam conficiunt. Quocirca & divinitatis veritas cum humano corpore conjuncta unum est, nec in naturas plures dividitur. Et paulo post. Necesse enim est, ait, eos qui naturas duas profitentur, adorare unam, & non alteram, & per divinam nos sacri fontis undam lavari, non item & per humanam. Quod si per unam Domini mortem omnes eadem salubri D unda mundamur, unam etiam fateamur oportet naturam ex impassibili Divinitate, & passibili carne conflatam, ut ita lavacrum nostrum per Divinitatem simul, & Domini mortem perfici vere dicatur. Et post pauca rursum hæc habet. Caveant ergo qui duas in Christo naturas asserunt, ne Christum ipsum dividentibus ansam præbeant. Nam neque corpus aliquod per se subsistens natura est, nec ipsum per se vivit, neque seorsim a vitali verbo dividi potest, neque Verbum divisam ab carne naturam suam habet, quam a carnis experte Divinitate trahit. Quandoquidem Dominus in Mundum venit carne præditus, non ea destitutus. Neque creatum corpus vivit sine increata Di-

(*a*) Lib. II. cap. 46.
(*b*) Hanc eandem epistolam refellit Leontius & libro de sectis act. VIII.
(*c*) Integram hanc epistolam legas to. I. pag. 148. hujus operis. MANSI

ANNO CHRISTI 451.

σιν κτιστὴν, οὔτε μὴν ὁ ἄκτιστος Λόγος ἐπεδήμησε χωρὶς σώματος, ἵνα μερίζῃ τις ἀκτίστου φύσιν· εἰ δὲ ἓν ἑκάτερόν ἐστι κατὰ τὴν ἕνωσιν, καὶ τὴν σύνοδον, καὶ τὴν σύνθεσιν τὴν ἀνθρωποειδῆ, ἓν καὶ τὸ ὄνομα τῷ συνθέτῳ προσαρμόζεται, ἀπὸ μὲν τῆς Θεότητος τὸ ἄκτιστον, ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος τὸ κτιστὸν, ἀπὸ μὲν τῆς Θεότητος τὸ ἀπαθὲς, ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος τὸ παθητόν· καὶ ὥσπερ ἀκούοντες τοῦ Παύλου τὸν Χριστὸν παθητὸν, οὔτε μερικῶς ἠκούσαμεν· οὕτω καὶ τὸ κτιστὸν, καὶ δοῦλον οὔτε μερικῶς λέγεται, οὔτε τὴν Θεότητα ποιεῖ κτιστὴν, οὔτε δούλην.

Ταύτην τὴν χρῆσιν εἴγε προσεχόντως ἐπισκέποιεν οἱ ἐντυγχάνοντες, οὔτε διαβολῆς οἰόμεθα χρήζειν εἰς τὸ ψευδεπίγραφον, οὔτε ἀνατροπῆς εἰς τὸ ἀνίσχυρον· ὅτι μὲν γὰρ πρόσφατος ἡ ταύτης σκαιωρία, συνίδοι τις ῥᾷστα τῷ μηδὲ Διοσκόρῳ, μηδὲ Σεβήρῳ, μηδὲ τοῖς παλαιοτέροις τῆς δε τῆς ἀσεβείας αἱρεσιάρχαις παράγεσθαι. δῆλον γὰρ ὅτι ἢ διὰ τὴν διαβολὴν τοῦ εἰπόντος, ἢ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ ἀσεβήματος καὶ ἐκείνοις τοῖς λίαν προσκειμένοις τῷ δόγματι παρώφθη πάντα τὰ Ἰουλίου, καὶ τῶν λοιπῶν πατέρων, μυριάκις σπουδαίως περιειργασμένων, ἵνα τι πρὸς συνηγορίαν τοῦ οἰκείου φρονήματος ἀναλέξωνται· ἄλλως τε τῷ γε ψιλῶς πως τοῖς Ἀπολιναρίου ἐντυγχάνοντι προχειμεστέροις συγγράμμασι περὶ τῆς Οἰκονομίας, οὐδ᾽ ἀμφιβολίας εἶναι ἄξιον δόξει τὸ γνήσιον αὐτῷ τῆς δε τῆς χρήσεως· ἄνω τε γὰρ καὶ κάτω τὰ δύο μέρη τῆς φύσεως Χριστοῦ, σῶμα μόνον, καὶ Θεότητά φησι, καὶ σάρκα τὴν ὡς σῶμα, οὐ μὴν ὡς ἀνθρωπότητα λαμβανομένην, καὶ Λόγον· ἀνθρωποειδῆ δὲ τὴν Χριστοῦ ἕνωσιν καλεῖ, ὅπερ ἦν ἰδιαίτατον ἐκείνου πρῶτον δόγμα, λέγοντος, πάλαι μὲν ἀντὶ ψυχῆς σώματι ἀνθρωπείῳ ἐγκεῖσθαι τὴν Θεότητα, καὶ μίαν φύσιν ἀπαρτίσαι ἄψυχον Θείαν τὸν Χριστόν. ὕστερον δὲ ὑφήσαντος πως τῇ ἀσεβείᾳ, ἀντὶ νοῦ ψυχικοῦ ἐνεῖναι τὴν Θεότητα ἐν Χριστῷ, μετὰ τοῦ Λόγου τῆς ψυχῆς μέρους δογματίζοντος. ἀλλ᾽ οὕτω μὲν εὐφώρατος ἡ κατὰ τοῦ πατρὸς διὰ τῆς ἐπιγραφῆς συκοφαντία. ἡ δὲ κατὰ τοῦ Κυρίου βλασφημία ὅση ἐστὶν, ἐν τοῖς δε τοῖς ῥητειδίοις ἐξεταστέον λοιπὸν τὰ πλεῖστα ἐν αὐτοῖς ἀλόγιστα καθὲν βασανίζοντες. μία φύσις ἐστί, φησιν, ἐπειδὴ πρόσωπον ἕν.. ἆρα οὖν ὅπου πλείονα πρόσω-

A Divinitate, quo creata natura dividi possit; nec increatum Verbum in mundum venit sine corpore, quo quis increati quoque naturam dividere queat. Si vero utrumque unum est ob ipsorum arctam conjunctionem, & copulam, compositionemque humano composito similem; unum quoque composito nomen aptari debet, eique tribui multiplex proprietas, ut ob Dvinitatem increatum, ob carnem contra creatum, & per hanc pati posse vere dicatur. Et quemadmodum quum ab Apostolo Paulo Christum fuisse passum audimus, hoc de toto Christo, non de parte dictum accipimus, neque propterea Divinitatem passam fuisse credimus; ita B quum creatus, atque servus idem prædicatur, hoc de toto, non de sola parte dicitur, neque propterea Divinitatem creatam, atque servam dicere videtur.

Quod auctoritas hæc perperam Julio (a) adscribatur; quodque propterea nulla vi polleat; id consideranti liquido patebit; nec ad eam evertendam futilibus commentationibus opus esse arbitramur. Quod enim recens hæc sit, adversariorum malitia excogitata, quivis ex eo facile perspicere potest quod eam neque Dioscorus, neque Severus, nec alii veteres hujus impietatis magistri produxerint. Perspicuum enim est & hos ipsos, qui huic dogmati impense favent, vel aperta calumnia, vel nimia impietate C deterritos, hac in re præterire consulto Julii aliorumque Patrum opera omnia, quum cæteroquin in eo vel maxime laborare consueverint, ut ex eorum scriptis auctoritates aliquas ad suæ sententiæ probationem depromerent. Quamquam qui Apollinaris vetusta *de Christi dispensatione* scripta primis labris attigit, ne dignum quidem putabit, quod in dubium id revocetur; sit ne genuinum, an non hoc, Julii testimonium. Passim enim cum duas Christi naturæ partes, corpus scilicet solum, atque Divinitatem commemorat; tum Verbum humanam dumtaxat carnem, corpus scilicet, non integram humanitatem assumpsisse præ- D dicat, atque Christi compositionem humanæ similem appellat, quod erat præcipuum ipsius Apollinarii dogma, qui primum asseruit Divinitatem animæ vicem gerere, unamque solam in Christo naturam divinam anima destitutam esse; deinde nonnihil de impietate sua quodammodo remittendo, mentis humanæ duntaxat officio fungi Divinitatem in Christi anima docuit, asseruitque Verbum esse ipsius animæ partem. Quod itaque laudata epistola perperam Julio tribuatur, ex dictis manifeste liquet: quanta vero per eam Christo Domino fiat injuria, consideranti patebit, si voculas ipsas, earumque maxima absurda accurate perpendere velimus. *Una natura est*, ait; *quandoquidem una est Persona*. Numquid ergo ubi sunt personæ plu-

(a) Hæc leviter atigit Leontius & libro de Sectis, Act. VIII.

ANNO CHRISTI 451.

πα, πάντως καὶ φύσεις πλείους; καὶ μὴν τρία τὰ Θεῖα Πρόσωπα· φύσις δὲ μία· οἷς ἔμπαλιν ἔχει ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος, ὥς φησιν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος· ἔτι μὴν ἐπεὶ καὶ τοῦ μύδρου ὑπόστασις μία, εἴτουν πρόσωπον, μία καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ πυρὸς, καὶ σιδήρου φύσις ἐστίν; ἢ παρὰ τὰς κοινὰς ἐννοίας δοξάζομεν τάδε; εἶτά φησιν, οὐκ ἔχον εἰς δύο διαίρεσιν, ἐπεὶ μὴ ἰδία φύσις ἡ Θεότης κατὰ τὴν σάρκωσιν. τὸ οὖν ἰδία τοῦτο φησίν· εἰ μὲν κατὰ τόπον, ὄντως οὐκ ἔστιν ἰδία θάτερον ἀπὸ θατέρου· οὐκ ἔστι γὰρ αὐτοῖς τοπικῶς διορισμὸς, ὅτι ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ τοῦ Χριστοῦ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς Θεότητος σωματικῶς· εἰ δὲ κατὰ Λόγον, οὐκ ἔστιν ἑκατέρα ἰδιάζουσα φύσις ἐκ θατέρας· τοῦτο γὰρ ἐσαφήνισε διὰ τῶν μετὰ βραχέα λέγων, μίαν ὁμολογοῦμεν φύσιν τῆς ἀπαθοῦς Θεότητος, καὶ τῆς παθητῆς σαρκός· καὶ οὔτε ἡ ἀπάθεια Λόγου, οὔτε τὸ πάθος τῆς σαρκὸς ἴδιον. δῆλον πᾶσιν, ὡς καὶ ὁ λόγος αὐτῆς εἰς ἴδιον λόγον ἔπαθε, καὶ ἡ σὰρξ ἰδίῳ οὐκ ἔπαθεν· ἐζωοποίησέ τε οὐ μόνον ὁ Λόγος τὴν σάρκα, ἀλλὰ καὶ ἡ σὰρξ τὸν Λόγον, εἴτουν ἡ ἀνθρωπότης, ἢ ὡς οὗτος λέγει, τὸ σῶμα τὴν Θεότητα· ὧν τίς βλασφημίας ὑπέρτερος λόγος; ἀλλὰ τὸν περὶ τὰς ἀσεβεῖς διανοίας συμβαίνοντα σάλον ἐξ ἀδρανείας τοῦ ψεύδους καὶ διὰ τῶν ἑξῆς σκοπητέον· οὔτε γὰρ τὸ σῶμα καθ' ἑαυτὸ φύσις φησὶ, μηδὲ ζωοποιὸν καθ' ἑαυτὸ, μηδὲ διατέμνεσθαι δυνάμενον· ἆρα οὖν ὥσπερ οὐκ ἔχει τὸ ζωοποιὸν ἐκ τοῦ ἰδίου λόγου, οὕτως οὐδὲ τὸ διατέμνεσθαι ἔχει ἐκ τοῦ ἰδίου λόγου τὸ σῶμα; ἢ ἐκ μὲν τοῦ λόγου τῆς ἰδίας φύσεως θάτερον ἔχει· ἕτερον δὲ οὔ; ἐκ δὲ τῆς πρὸς τὸ ζωοποιὸν, καὶ ἀδιάτμητον φύσει ὂν ἑνώσεως ἀμφότερα ἔλαβεν· ἄλλως δὲ, εἰ μὴ ἔχει τὰ ἴδια, καὶ ἐπεδείξατο ἐνεργείᾳ ἡ φύσις τοῦ σώματος τὸ διατμητὸν αὐτῆς ἐν Χριστῷ, οὔτε τοῦ Λόγου, οὔτε τῆς σαρκὸς οὔσης διατμητῆς, τίς περιετμήθη; τίς δὲ ἥλοις κατεπερονήθη; τίς δὲ λόγχῃ διηρέθη; πλὴν εἰ μὴ φαντασία τις, καὶ σκιᾶς τύπος. τὸ δὲ ἐπαγόμενον ὅσης γέμει τῆς ἀνοίας προσεκτέον. φησὶ γὰρ, οὔτε ὁ Λόγος εἰς ἰδίαν μερίζεται φύσιν, ἣν ἔχει κατὰ τὸ ἄσαρκον· ἔχει οὖν, ὦ σοφοὶ, κατὰ τὸ ἄσαρκον ἰδίαν φύσιν ὁ Λόγος ἔτι καὶ ἐπιδημήσας ἐν σαρκὶ, καὶ πῶς τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐπαΐοιτε; τί δὲ ἡμῖν προσεπερωτῶσιν ὑμᾶς ἀποκριθήσεσθε; ἆρα γὰρ καὶ ὁ κυριακὸς ἄνθρωπος ἔχει ἰδίαν φύσιν κατὰ τὸ σαρκικὸν, εἰ καὶ εὐθέως ἐπεδήμησε; ἢ τοῦ Λόγου μόνον σώζεται ἡ φύσις ἡ ἄσαρκος· δόκησις δὲ ἦν ἡ φανέρωσις τῆς σαρκὸς τοῦ κυρίου. εἰ γὰρ ἀληθεία ἦν, δύο φύσεις ἑκατέρα τῶν δὲ συνάγουσιν εἰς μίαν κοινὴν ὑπόστασιν συνηγμένας

A plures, ibi quoque sunt naturæ plures? Atqui tres in Divinitate sunt Personæ, natura tamen una, contra vero se res habet in ipsa Christi dispensatione, teste Gregorio theologo. Præterea quum ferri candentis una sit subsistentia, seu persona, nunquid una in eo est & ignis, & ferri natura? hæcne contra communes a natura nobis insitas leges ita se habere putamus? Adiicit deinde: *quæ in duas dividi nequit, quandoquidem Divinitas haud seorsim a carne assumpta in Christo subsistit.* Hoc est; quod attinet ad locum, vere unum seorsim ab alio non subsistit, quandoquidem loco non distinguuntur, quum in humana Christi carne B tota Divinitatis plenitudo degat: quod vero spectat ad Verbum, profecto dici nequit naturam unam seorsim ab alia secundum se degere, quod paulo post ita declaravit. *Unam*, inquit, *confitemur naturam impassibilis Divinitatis, atque passibilis carnis: Quod porro neque carere passionibus proprium sit Verbi; nec iis obnoxium fieri proprium sit carnis; id ex eo liquido patet, quod Verbum in propria persona passum, non item in propria persona passa caro vere dicatur. Et non modo Verbum carnem, sed etiam caro vivificavit Verbum, scilicet humanitas*, vel, ut hic ait, *corpus vivificavit Divinitatem.* Quibus quid absurdius dici potest? quid a C pietatis ratione alenius? Sed consideremus & ex sequentibus impiarum cogitationum æstum ac fluctum, qui instabili mendacio suscitatur. *Corpus enim*, ait, *nec ipsum per se subsistens natura est, neque per se vitale, nec hujusmodi, quod scindi queat.* Numquid ergo quia non habet ex intima sui natura, ut vitale sit, ne illud quidem habet, ut scindi possit? an unum quidem ab intima sua natura habet, alterum vero nequaquam? Ac deinceps ex conjunctione cum eo, quod natura sua vivificum est, & individuum, obtinuit utrumque: Quod si caret suis proprietatibus, & corporis natura vim suam exerendo dividi se posse patefecit in Chri-D sto: si neque Verbum, neque caro discindi poterant, quis circumcisus est? quis clavis confixus? quis lancea transverberatus? Nisi hæc specie tenus, & instar umbræ contigisse dicant. Videamus autem quanta scateat dementia quod adiicitur. Ait enim: *neque Verbum in propriam naturam secernitur, quam habet in carnis experte Divinitate.* Retinet ergo, sapientissimi viri, propriam naturam Verbum (qua carnis expers est) etiam posteaquam carnem assumpsit. Quomodo ergo vestros non insectamini? Ecquid ad hæc alia respondere nobis poteritis? An & Humanitas Christi Domini, qua caro est, suam retinet naturam etiam-E si Verbum eam statim procreatam sibi copulavit; an sola natura Verbi carnis expers in suo statu mansit, atque vana quædam species fuit illa, qua Christus humana carne præditus apparuit? Nam si vera caro fuisset, duæ profecto naturæ convenissent in unam, eamdemque communem subsistentiam. Quid ad hæc? nonne per conjunctionem utrumque fit unum, vir eximie? at si vere unum, quomodo utrumque? Si vero utrumque, quomodo secundum idem erit unum?

ANNO CHRISTI 451.

ANNO CHRISTI 451.

τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐπὶ τούτοις τί φησιν; εἰ δὲ ἓν ἑκάτερόν ἐστι κατὰ τὴν σύνοδον, ὦ ἄνθρωπε, εἰ ἕν, πῶς ἑκάτερον; εἰ δὲ ἑκάτερον, πῶς ἓν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔσται· οὐκοῦν σαφὲς, ὅτι ἓν μὲν κατὰ τὸ πρόσωπον, ἑκάτερον δὲ κατὰ τὰς φύσεις ἐστίν; οὐχί φησιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἀνθρωποειδῆ σύνθεσιν· τί οὖν σωζομένης φύσεως, καὶ σώματος, ἴσμεν καὶ ἑτέραν φύσιν εἶναι τὸν ἄνθρωπον παρὰ τάσδε, ἢ οὐχί; εἰ μὲν οὖν οὐχὶ, οὐδὲ ἐπὶ τοῦ Κυρίου σωζομένης Θεότητος, καὶ ἀνθρωπότητος ἔτι φύσις ἐστὶν αὐτῷ ἡ καθολικωτέρα μία· εἰ δὲ σωζομένων τούτων, οἰόμεθα ἐπιγνῶσθαι καὶ τὴν κοινοτέραν τοῦ ἀνθρώπου φύσιν παρὰ ταύτας ἑτέραν οὖσαν, τίς ἂν εἴη καὶ ἡ ἐπὶ Χριστοῦ ἐπιγνωσομένη φύσις; ἢ οὔτε θεία, οὔτε ἀνθρωπίνη ἐστί· καὶ τί τὸ φυσικὸν τοῦτο εἶδος, τὸ ὑπερθεν, εἴπατε· ἀλλ' οὕτως μὲν ταδε· ἓν δὲ τῷ συνθέτῳ ὄνομα τὸ ποῖον φατὲ προσαρμόζεσθαι; εἰ μὲν τὸ ὑποστατικὸν, ἀναντίῤῥητος ὁ λόγος· εἰ δὲ φυσικον, τίς αὐτῷ ἡ ὑποκειμένη φύσις, καὶ διὰ τοῦδε προσαγορευομένη; εἰ μὲν γὰρ ἑτέρα παρὰ παρά τε τὴν Θεότητα, καὶ ἀνθρωπότητα, ποία ἂν εἴη; εἰ δὲ ἡ τῆς Θεότητος, οὐ τοῦ συνθέτου ἰδίως ἡ ὀνομασία ὡς συνθέτου· καὶ πρὸ γὰρ τῆς συνθέσεως ἦν ἥτε φύσις, καὶ τὸ ὄνομα· εἰ δὲ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ οὕτως οὐ τοῦ συνθέτου ἡ προσηγορία· καὶ πρὸ γὰρ τῆς ἑνώσεως τῆς δε ἦν ἥτε φύσις, καὶ ἡ κλῆσις ἄυτη ὡμολογημένως πᾶσιν. ἀλλ' ἵνα πάντα παρίδωμεν, πῶς ἓν ὄνομα φυσικὸν δεῖν εἰδέναι κατὰ τοῦ συνθέτου λέγοντες ὅλου, δύο τε καὶ ἐναντία αὐτοῦ καταφάσκετε, κτιστόν τε, καὶ ἄκτιστον αὐτὸ λέγοντες; καὶ τόγε λίαν παραδοξότερον, ὅτι ἀπὸ μὲν τῆς Θεότητος μόνον τὸ ἄκτιστον, καὶ ἀπαθὲς φάσκοντες εἶναι αὐτοῦ· ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος τὸ κτιστὸν, καὶ παθητὸν, οὔτε μερικῶς ἀκούειν, οὔτε λέγειν τάδε ἐπὶ Χριστοῦ εἰρήκατε, ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅλου Χριστοῦ· συγχωρήσαντες δὲ ὑμῖν ὡς ἂν καὶ βούλεσθε παλλιλογεῖν, ἐπαγάγοιμεν τοῖς παρ' ὑμῶν ἀναγκαίως. ὡς εἴπερ ὁμοτίμως περὶ ἑκατέρου τῶν ἐν Χριστῷ τὰ ἐναντία δοξάζετε· καὶ τὸ ὅλον κατὰ φύσιν ἴστε τοιόν δε Χριστοῦ, ὃ ἂν ἐκ θατέρας τῶν ἐν αὐτῷ φύσεων λέγεται κατὰ τῆς ὅλης ὑποστάσεως αὐτοῦ, ἆρα γε ὥσπερ ἀληθῶς παθητὴ, καὶ κτιστὴ ἡ σὰρξ αὐτοῦ, οὕτως γε καὶ ἡ Θεότης αὐτοῦ; καὶ ὥσπερ ἀπαθὴς, καὶ ἄκτιστος ἡ Θεότης αὐτοῦ, οὕτως γε καὶ ἡ σάρξ; ἃ πρὸς τῷ βλασφήμῳ ἔχει καὶ τὸ ἀδύνατον σαφῶς· οὐ γάρ ἐστιν ἐν ταυτῷ, καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως πάντῃ τὰ ἐναντία πώποτέ τινος καταφάσκεσθαι.

A Nonne perspicuum est idem dici unum ob unitatem personæ, & utrumque ob naturam duplicem? Minime, inquit, sed hoc dicitur ob compositionem humanæ prorsus similem. Quid ergo? Salva manente natura corporis, & animæ, numquid & aliam (*a*) præter hasce naturam esse in homine novimus, an non? Si negemus, nec in Christo Domino salva manente Divinitate, & Humanitate necesse nobis erit comminisci communiorem aliam naturam; si vero affirmemus, contendamusque præter animæ, & corporis substantiam inesse & communiorem aliam hominis naturam, ab utraque illa prorsus diversam; quænam erit in Christo B similis huic natura, quæ neque Divina sit, neque humana? Qualis, amabo vos, ista species naturalis, & suprema? Hæc quum ita sint, quale composito nomen tribuendum putatis? Equidem si tale sit, quod subsistentiam significet, nihil oppono; si vero naturam significet, quæro quænam sit hæc natura per hocce nomen significata? Profecto si diversa dicatur ab divina, & humana, qualis erit? vero sit eadem ac divina non erit propria compositi denominatio, quippe quum ante compositionem extiterit cum natura, tum ipsius nomen; si vero sit eadem ac humana, ne ita quidem propria compositi denominatio erit, quippe quum ante hujusce conjunctionem & natura, & de- C nominatio cunctis innotesceret. Sed missa faciamus hæc omnia. Quomodo toti composito naturale nomen unum tribui oportere contenditis, atque de ipso contraria prædicatis, creatum scilicet esse, & increatum? &, quod absurdius est, quomodo dicitis Christum id habere a natura divina, quod sit increatum, & impassibile: ab humana contra, quod sit creatum, atque passibile; simulque contenditis hæc non de parte, sed de toto Christo prædicari? Quæ si concederemus ita se habere, quemadmodum vultis, eadem semper deblaterando; vestris tamen dictis adhuc instarem. Si de utraque Christi parte contraria prædicatis, & uni- D versalem totius Christi naturam hoc ferre putatis, ut quidquid unius partis proprium est, id de tota ejus persona, & subsistentia prædicetur; an quemadmodum vere passibilis est, & creata ejus caro, ita & divinitas? & quemadmodum pati nequit, & creationis expers est divinitas, ita & ejus caro? Quæ profecto præter quamquod manifestam præseferunt impietatem, fieri nullo pacto possunt. Nam fieri nequit, ut uni eidemque secundum idem eodemque modo contraria conveniant.

GRE-

(*a*) Putant nonnulli inesse singulis individuis naturam quandam communem, a particulari cujusque natura distinctam: quum enim mens nostra sibi finxerit ideas quasdam communes, quæ singulis individuis aptantur, hinc putarunt existere & naturas communes ab ideis illis repræsentatas. Nimirum ignorant ideas, ut logici loquuntur, *abstractas* nullum in rerum natura objectum habere.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΥ

Ὥς φασιν, ἐν τῇ κατὰ μέρος πίστει.

Τὸ δοξάζειν δύο φύσεις τὸν ἕνα Χριστὸν, τετράδα τὴν ἁγίαν Τριάδα ποιεῖ φασιν· ἔφη γὰρ οὕτως· καὶ ἔστι Θεὸς ἀληθινὸς ὁ ἄσαρκος ἐν σαρκὶ φανερωθεὶς, τέλειος τῇ ἀληθινῇ, καὶ Θείᾳ τελειότητι, οὐ δύο πρόσωπα, οὐ δύο φύσεις, οὐδὲ τέσσαρας προσκυνεῖν λέγομεν, Θεὸν, καὶ υἱὸν Θεοῦ, καὶ ἄνθρωπον, καὶ πνεῦμα ἅγιον.

Πρῶτον μὲν ἀγνοεῖται, καὶ ἀμφιβάλλεται λίαν ἡ χρῆσις καὶ ἥδε· ὅμως μέντοι μὴ δύο πρόσωπα ἐπὶ Χριστοῦ λέγειν φησὶν, ἵνα μὴ ὁμολογοῦντες αὐτὸν Θεὸν, καὶ ἐν τελείᾳ Θεότητι, τοῦτο δὲ αὐτοῦ πρόσωπα, τετράδα παριστῶμεν τῶν Θείων προσώπων, Θεοῦ τοῦ Πατρὸς ἓν, καὶ υἱοῦ Θεοῦ ἓν, καὶ ἀνθρώπου ἓν, καὶ Πνεύματος ἁγίου ἓν ἀριθμοῦντες· ἀλλ' οὐδὲ δύο φύσεις θείας μέντοι εἰδέναι αὐτοῦ φησιν, ἀλλ' ἐν μιᾷ φυσικῇ θείᾳ τελειότητι τέλειον αὐτὸν Θεὸν ὁμολογεῖν, καὶ οὐκ ἐν δύο· ὅτι γὰρ ἀτρέπτως ἐσαρκώθη, καὶ ἀδιπλασιάστως τὴν Θεότητα ἔχει βούλεται δεῖξαι. ὁ γοῦν αὐτὸς πρὸ βραχέος φησί. καὶ τῶν περὶ σάρκα παθῶν γινομένων, τὴν ἀπάθειαν ἡ δύναμις εἶχε τὴν ἑαυτῆς· ἀσεβὴς οὖν ὁ τὸ πάθος ἀνάγων εἰς τὴν Δύναμιν· ὁ γὰρ τῆς δόξης Κύριος ἐν ἀνθρωπίνῳ σχήματι πέφηνε, τὴν ἀνθρωπίνην οἰκονομίαν ἀναδεξάμενος.

A GREGORII THAUMATURGI

In (a) particulari fidei expoſitione.

Credere duas naturas eſſe unum Chriſtum, inquiunt, hoc quaternitatem in Trinitatis locum inducit. Ita enim loquitur: Et eſt Deus verus (qui carnis expers in carne ſe viſendum præbuit) & perfectus, vera, & divina perfectione præditus; in quo neque duas perſonas nos adorare dicimus, neque duas naturas, nec iſta quatuor, Deum ſcilicet, & Filium Dei, & Hominem, & Spiritum Sanctum.

Ad hæc primum dicimus incertum eſſe, B & dubitari maxime etiam de hac auctoritate, num genuina ſit: deinde S. Pater ait non eſſe nobis de Chriſto perſonas duas prædicandas, ne dum ipſum Deum perfecta divinitate præditum, eundemque duabus perſonis ornatum aſſerimus, inducamus quatuor divinas perſonas, Dei Patris unam, Filii Dei alteram, Hominis tertiam, & Spiritus Sancti quartam. Neque dicit duas in Chriſto ſe noſſe naturas Divinas, ſed in una (non in duabus) naturali Divina perfectione eum perfectum ſe fateri prædicat. Hoc enim innuere vult, Verbum carnem aſſumpſiſſe, eadem in ſimplicitate ſua manente Divinitate. Iccirco idem paullo ante dicit: C *Cum caro dolores ſubiret, & affectibus traberetur; ſuperna poteſtas borum omnium immunis manſit.* Quisquis ergo dolores, & perturbatos affectus in ſupernam poteſtatem illam inducit, impius eſt; etenim Dominus gloriæ ſe conſpiciendum in humana forma præbuit, humanam conditionem ſubeundo.

D. CY-

(a) Nullum Gregorii Thaumaturgi opus ad manus noſtras perveniſſe præter ſolam fidem; quam in viſione conſpexerit, teſtatur Nyſſenus in ejus oratione funebri.

D. CYRILLI TESTIMONIA

A Leontio explicata.

INTERPRETE

ANTONIO BONGIOVANNI

Cum notis ejusdem.

ARGUMENTUM.

DEnique in calce Operis subsequuntur varia D. Cyrilli testimonia, quæ Eutychianorum errori favere videntur, quibus Hæretici gloriari maxime consueverant. Hæc Leontius clare explicat, ostenditque D. Cyrillum ea recto sensu accepisse. Sit ergo.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον β΄. ἐπιστολῆς.

ΤΟ λέγειν δύο ὑφεστάναι μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀδιαιρέτως, μάχεσθαί ἐστι τοῖς μίαν εἶναι λέγουσι τὴν τοῦ Λόγου φύσιν σεσαρκωμένην.

Ἀλλὰ πρὸς Νεστοριανοὺς τοῦτο λέγων ἐπιφέρει μετὰ βραχέα, ὧ οὕτοι· τὸ γὰρ ἀδιαιρέτως προστεθὲν, δοκεῖ μὲν παρ' ἡμῖν ὀρθῆς εἶναι δόξης σημαντικόν· αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτως νοοῦσι· τὸ γὰρ ἀδιαίρετον παρ' αὐτοῖς κατὰ τὰς Νεστορίου φωνὰς καθ' ἕτερον λαμβάνεται τρόπον· φησὶ γὰρ ὅτι τῇ ἰσοτιμίᾳ, τῇ ταυτοβουλίᾳ, τῇ αὐθεντίᾳ ἀδιαίρετός ἐστι τοῦ Λόγου ὁ ἐν ᾧ κατῴκησεν ἄνθρωπος· ὥστε οὐχ ἁπλῶς τὰς λέξεις λέγουσιν, ἀλλὰ μετά τινος κακουργίας· ἰδοὺ οὖν σκοπεῖτε ξυγγνωμόνως ὅτι τὴν μὲν φωνὴν οἶδεν ὀρθῆς δόξης· τὸ δὲ κακούργως ἔχον νόημα ἀποβάλλεται, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἕως τέλους ποιεῖν καὶ ὑμᾶς καὶ ἡμεῖς δυσωποῦμεν. ἔστιν οὖν τὴν αὐτὴν ἀσεβῶς εἰπεῖν τινα φωνὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑτέραν φωνὴν τὴν λέγουσαν, μίαν φύσιν τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένην· ἔστι κατὰ Ἄρειον, ὡς οὐ πάντῃ ἀτρέπτου φύσεως ὄντος τοῦ υἱοῦ νοεῖν, καὶ κατὰ Ἀπολινάριον, ὡς αὐτοῦ τοῦ Λόγου ἀντὶ νοῦ ψυχικοῦ ἡνωμένου, τῇ ἐμψυχωθείσῃ ἀλόγῳ σαρκὶ λογίζεσθαι· κατὰ Εὐτυχέα, ὡς αὐτοῦ τοῦ Λόγου εἰς σάρκα μεταποιηθέντος ἐκδέχεσθαι· ἐὰν οὖν μὴ τὰ νοήματα ἀνακρίνωμεν τῶν ὁμολογούντων, καὶ ταύτην κἀκείνην οὐκ ἄλλως προσιέμεθα τὴν φωνήν. τοῦτο γὰρ ὁ πατήρ φησιν, ὅτι ὡς κακουργοῦντας περὶ τὴν ἔννοιαν τῆς ἑνώσεως τῶν φύσεων μὴ ἀποδέχεσθαι τοὺς αἱρετικοὺς δεῖ, κἂν εὔεχοι εἶεν αἱ φωναί· οὐ γὰρ τὴν καθ' ὑπόστασιν λέγουσι τῶν φύσεων, ἀλλὰ κατὰ σχέσιν ἀδιαίρετον· ἐν πολλαῖς γὰρ χρηστολογίαις οἶδε τὴν ἀπάτην καὶ ὁ Ἀπόστολος γινομένην· ὅτι δὲ τοῦτο οὕτως νοεῖ καὶ ἐν τῇ ἑξῆς ἣν παράγουσι χρήσει, σαφὲς ἔσται.

S. CYRILLI

Ex ep. II. ad Sucensum.

FAteri duo subsistere post naturalem conjunctionem, sine ulla distinctione, id aperte pugnat cum iis, qui Verbi Dei naturam unam *incarnatam* profitentur.

Verum enim vero, stolidissima capita, S. Pater post quædam alia subdidit hæc ad profligandos Nestorianorum errores; etenim vox ἀδιαιρέτως *sine distinctione*, videtur apud me rectum dogma significare, non item apud C illos, qui contrarium sentiunt. Nam apud ipsos hæc vox *indistinctus* secundum Nestorii interpretationem longe aliter, quam apud nos accipitur; ait enim hominem, in quo Verbum habitavit, ab eo minime distingui, dignitate scilicet, voluntate, atque potestate. Quare laudata Cyrilli verba accipiuntur ab iis propria significatione, sed malitia quadam in pravum sensum detorquentur. Videte ergo quemadmodum S. Pater ea voce recte utatur, pravum contra sensum omnino rejiciat, ut & vobis facere a principiis usque ad finem optamus, obsecramusque. Possumus ergo cum vocem illam impio sensu efferre, tum & hac aliam subsequentem unam Dei verbi naturam *incarnatam* interpretari cum Ario, quasi Filius immutabilis naturæ non sit, & cum Apollinari quasi Verbum in animata carne rationis experte, vice mentis pergatur, & cum Eutychete, quasi verbum ipsum in carnem fuerit conversum. Nisi ergo profitentium mentem, & animum accurate perpenderimus; nunquam recte vocem hanc, vel illam interpretabimur. Ait enim S. Pater non audiendos Hæreticos, utpote de naturarum conjunctione male sentientes, etiamsi voces ab ipsis usurpatæ bene sonare videantur. Non enim afferunt ii Christum individuum secundùm hypostasim, sed secundum habitum. In multis enim vocibus, quæ bonæ videntur, latitare dolum ac fraudem clare perspexit etiam apostolus. Quod autem Cyrillus ita sentiat, clare liquet, & ex sequenti ipsius oraculo, quod ii decantare maxime solent.

(a) Ejus-

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῶν εἰς τὴν πρὸς Ἑβραίους δευτέρου τόμου.

Ἀποδιϊστάντες γὰρ ἀλλήλων τὰς δύο φύσεις, καὶ ἀνὰ μέρος ἡμῖν ἑκατέραν ἀσυναφῆ θατέρας δεικνύοντες, ἐν μόνοις προσώποις φασὶ γενέσθαι τὴν ἕνωσιν· καὶ ὡς ἐν γε ψιλῇ συναινέσει, καὶ ταυτοβουλίᾳ, καὶ θελημάτων ῥοπαῖς, κατ' ἐκεῖνό που τάχα τὸ ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων γεγραμμένον, τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ μία. ἑκάστου γὰρ τῶν πεπιστευκότων κατά γε τὸν τῆς ἰδίας ὑποστάσεως λόγον διεσχοινισμένου τῶν ἄλλων, ὅσον ἧκεν εἰς ταυτοβουλίαν, καὶ τὴν ἑνότητα τῆς πίστεως, ψυχὴ πάντων εἶναι μία λέγεται, καὶ καρδία. ἆρα οὖν κατὰ τοῦτον καὶ αὐτοὶ τὸν τρόπον τῶν προσώπων τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖν ἐγνώκασι· ἰδοὺ διασαφεῖ ἐκδήλως τί ἐστιν ὃ μέμφεται δόγμα τῶνδε καὶ ἕνωσιν ἀδιαίρετον λεγόντων ἐπὶ δύο φύσεων, καὶ μετὰ βραχέα.

Καὶ οὐ δήπου φαμὲν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ σώματι τὴν τοῦ Θεοῦ Λόγου περιγεγράφθαι φύσιν· ἄποσον γὰρ τὸ Θεῖον. εἶτα ἐπάγει· ὅτι ὄψεταί τις ἐν Χριστῷ τὸ ἀνθρώπινον τελείως ἔχον κατά γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον. ὁμοίως τε τέλειον τὸν ἐκ Θεοῦ φύντα Λόγον, πλὴν ἕνα τὸν ἐξ ἀμφοῖν ὁμολογήσει Χριστὸν καὶ υἱὸν, οὐ προσώπων ἑνώσει μόνον συντιθεὶς τὴν οἰκονομίαν· συλλέγων δὲ μᾶλλον εἰς ἓν τὰς φύσεις, ἀποῤῥήτως τε καὶ ὑπὲρ λόγον, ὡς αὐτὸς ἔγνω ὁ Θεὸς, καὶ οὐ δήπου φαμὲν ἀνάχυσιν ὥσπερ τινὰ συμβῆναι περὶ τὰς φύσεις, ὡς μεταστῆναι τὴν τοῦ Λόγου φύσιν εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τυχόν· ἀλλ' οὐδὲ ἂν τὴν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν τοῦ Λόγου· νοουμένης δὲ μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὅρῳ πεπράχθαι φαμὲν τὴν ἕνωσιν· καὶ μετ' ὀλίγα· εἴ τις οὖν ἄρα λέγοι μόνων προσώπων τὴν ἕνωσιν ἀποδιϊστάναι ὁλοτρόπως ἀλλήλων τὰς φύσεις, ἔξω τῆς εὐθείας φέρεται τρίβου. τούτων τίς ἀγνοήσει τὴν ἔννοιαν, καὶ μίαν φύσιν λέγειν οἰήσεται τὸν πατέρα ἐπὶ Χριστοῦ· οὐχὶ δὲ ἓν πρόσωπον μᾶλλον ἡνωμένων αὐτοῦ τῶν φύσεων οὐχ ἁπλῶς ἀδιαιρέτως, ἀλλὰ καθ' ὑπόστασιν αὐτοῦ αὐτήν;

(a) EJUSDEM

Ex Tomo II. com. in ep. ad Hebræos.

Secernentes, ait, ab se invicem duas Christi naturas, & unam ab alia distinctam ostendentes, id unum significare volunt, personas videlicet in Christo fuisse conjunctas animo, & consensu, & voluntatum affectu, non secus ac ii, de quibus in Act. V. S. apostolorum scriptum legimus: multitudinis autem credentium unum cor erat, & anima una. Quum enim unusquisque credentium ab cæteris omnibus peculiari subsistendi ratione distingueretur; quumque de illis utpote voluntate ac fide sibi invicem conjunctis dicatur, *unum fuisse cor, & animam unam:* numquid propterea hoc eodem modo & in Christo personas fuisse sibi invicem conjunctas autumant? En aperte S. Pater innuit quale sit, quod ipse reiicit istorum dogma, qui de duabus Christi naturis conjunctionem vel individuam profitentur. *Et paullo post:*

Profecto non asserimus, ait, humano corpore circumscribi Dei Verbi naturam; divinitas enim caret quantitate. Deinde subdit: comperiet quis in Christo perfectum individuum humanum, perfectum, inquam, ratione habita naturæ suæ: perfectum item comperiet in ipso Verbum a Deo conceptum; fatebitur tamen unum ex utraque natura manare Christum, & unum Filium, non conjunctione personarum Christum, ipsum compositum intelligens, sed potius naturas ipsas in unum arcano quodam, & ineffabili modo compactas, quem modum novit ipse Deus. Nullam præterea dicimus in naturis contigisse confusionem, ut neque divina versa fuerit in humanam, nec humana in Divinam; sed utraque potius in suo statu manente, factam fuisse conjunctionem arbitramur. Et paulo post: Si quis ergo diceret solas in Christo Personas conjungi, & naturas ab se invicem omnino distingui; profecto ab recto tramite aberraret. Quis horum sensum non intelligit? Ecquis S. Patrem unam in Christo naturam asserere dicat? quin potius ab eo manifeste doceri fateatur naturas in unam Personam coaluisse, non omnimoda quidem conjunctione, sed ea duntaxat, quæ secundum subsistentiam contingit?

(a) Hoc luculentum Cyrilli testimonium nunc primum lucem aspicit præcedentibus adjiciendum.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς.

Ὥστε τὰ δύο μηκέτι εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον.

Εἰ οὖν τοῦτό φησιν, ὅτι αἱ φύσεις οὐκ εἰσὶ λοιπὸν φύσεις, ἔδει εἰπεῖν, ὥστε τὰς ποτὲ δύο, ταύτας μὴ εἶναι καὶ νῦν δύο· ἢ ὥστε τὸ ἓν τὸ νῦν μηκέτι εἶναι, ὡς καὶ πρώην, δύο. εἰ δέ ἐστι καὶ νῦν δύο, τὰ δύο· δι' ἀμφοῖν τε, καὶ οὐκ ἐξ ἀμφοῖν ἁπλῶς τὸ ἓν ὁρᾶται, δῆλον ὡς κατ' ἄλλο, καὶ ἄλλο· ὡς μὲν γὰρ φύσεις, δύο· ὡς δὲ σύνθετόν τε τοιόνδε ζῶον, ὅπερ καὶ ῥητῶς ἔφη, ἕν ἐστι.

Ἀλλ' ἅπαν ἓν ζῶον, καὶ μία φύσις φασίν· εἰ οὖν ἓν ζῶον, καὶ μία φύσις ὁ Χριστός.

Ἀλλ' εἰ ἀποδεικτικῶς ἀπαντᾷν βούλεσθε, μὴ ἀγνοεῖτε τὰ κοινῶς δεδομένα πᾶσι τοῖς ἀποδεικτικοῖς, καὶ διαλεκτικοῖς· τῶν γὰρ ἀντιστρόφως ἀλλήλοις κατηγορουμένων, τούτων ἀνάγκη θατέρου δοθέντος, καὶ τὸ ἕτερον συνεπάγεσθαι· τῶν δὲ οὐκ ἀντιστρεφόντων, οὐ δῆτα· εἰ μὲν οὖν καὶ πᾶσα φύσι ζῶον, ὥσπερ οὖν καὶ πᾶν ζῶον φύσις, καλῶς ἐλέγετε, ἐπεὶ ζῶον τὸ σύνθετον, καὶ φύσιν ἀποτελεῖσθαι· εἰ δέ ἐστιν ὁ λίθος φύσις, οὐ μὴν διὰ τόδε καὶ ζῶον, οὐκ ἀναγκαῖον εἴ τι ζῶον ἕν ἐστι, διὰ τόδε ἁπλῶς καὶ φύσιν μίαν εἶναι· καὶ ἄλλως γὰρ, εἰ διότι ἓν ζῶόν ἐστιν ὁ Χριστὸς, καὶ μία φύσις ἐστί· καὶ διότι ἐκ δύο φύσεών ἐστι καὶ δύο ζῶα ἔσται· ὃ φησὶ Νεστόριος ἀσεβῶν μόνος. εἰ δὲ λέγοιτε ὅτι καὶ ἐκ δύο ζώων, ὡς ἀπὸ κοινῆς τῆς Θεότητος, καὶ τῆς ἀνθρωπότητος τῶν διαφόρων φυσικῶν εἰδῶν φαμὲν αὐτὸν, ἆρά γε καὶ ἓν ζῶον οὖν, ὡς κοινόν τι, καὶ ὡς εἶδος ἕτερον παρὰ τὴν Θεότητα καὶ ἀνθρωπότητα λέγετε αὐτόν; καὶ πῶς φησιν οὗτός τε ὁ πατὴρ, καὶ οἱ λοιποὶ, τὸ Χριστὸς ὄνομα μήτε οὐσίας ὅρον, μήτε φύσεως ὄνομα εἶναι, μήτε ὅρου δύναμιν ἔχειν, μήτε εἶδος φύσεως σημαίνειν, ἤ τι τοιοῦτον· ζῶον ἄρα τὸ ὡς ὑφεστὼς πρόσωπόν ἐστιν ἕν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς πρὸς Ἀκάκιον ἐπιστολῆς.

Ὁρῶμεν ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἕνωσιν ἀδιασπάστως, ἀσυγχύτως, καὶ ἀτρέπτως. ἡ γὰρ σάρξ, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ Θεότης, εἰ καὶ γέγονε Θεοῦ σάρξ· ὁμοίως δὲ καὶ Λόγος, Θεός ἐστι, καὶ οὐ σὰρξ, εἰ καὶ

EJUSDEM.

Ex ep. ad Sucensum.

Ut duo non amplius duo sint, sed per utrumque perficiatur animal unum.

Porro si S. Pater hoc innuere voluisset, Naturas non amplius esse naturas, dicere debuisset, *quæ pridem duæ erant, nunc amplius duæ non sunt*: vel, *quod nunc unum est, non amplius duo sunt ut antea*. Quod si quæ antea duo erant, etiam nunc duo sunt; & si per utrumque, non ex utroque simpliciter unum cernitur: perspicuum est id contingere diversa ratione, ut quod ad Naturas spectat, hæ duæ quidem sint; quod ad compositum attinet, hoc vero sit animal unum, quod expressis verbis ipse dixit.

Atqui omne animal, inquiunt, quod vere unum est, una quoque natura est: adeoque si Christus est animal unum, ejus quoque natura una erit.

Verum si recta demonstrationis via procedere vultis in objectionibus vestris, vos latere non debent, quæ passim a Dialecticis, & hujus artis præceptoribus traduntur. Etenim conversorum eadem est ratio, & uno posito, necesse est aliud quoque sequi; eorum contra, quæ non convertuntur, diversa ratio est. Itaque si & omnis natura animal est, & omne animal natura: recte de Christo ratiocinamini, quum sit animal unum, unam quoque esse oportere ipsius naturam. Sin minus, & lapis natura quidem est, non item ob id etiam animal; iccirco si quid animal unum est, non inde necessario sequitur, id ipsum etiam naturam esse unam. Vel aliter. Si propterea quia Christus est unum animal, una quoque natura est; licebit item ratiocinari, quandoquidem Christus idem duabus naturis constat, duo quoque erunt animalia, quod solus Nestorius impie deblaterat. Si vero dicitis Christum eumdem e duobus animalibus constare propterea, quia ex duabus naturis specie diversis, Divina scilicet, & humana, compositum asserimus; numquid & unum aliud animal communis alterius speciei, & quidem a Divina, & humana diversæ ipsum dicetis? quomodo idem S. Pater, & alii ajunt, Christum *nec essentiæ nomen esse, neque Naturæ, nec habere termini vim neque naturæ speciem aliquam significare*, vel aliud hujusmodi? Animal igitur unum est, utpote in una eademque Persona subsistens.

EJUSDEM

Ex ep. ad Acacium.

Cernimus naturas duas in unum coaluisse, sibi invicem arcto modo conjunctas, sine confusione ulla, & sine ulla mutatione; nam caro, caro est, non Divinitas, etiamsi Dei caro sit. Verbum item Deus est, non caro, etiam si carnem assumens, eam sui propriam effecerit. Quod quum ita se habere fateamur, profecto non erramus, quum e naturis duabus in Christo factam con-

ἰδίαν ἐποιήσατο τὴν σάρκα οἰκονομικῶς. ὅταν οὖν ἐννοῶμεν τοῦτο, οὐδὲν ἀδικοῦμεν τὴν εἰς ἑνότητα συνδρομὴν, ἐκ δύο φύσεων γεγενῆσθαι λέγοντες· μετὰ μέντοι τὴν ἕνωσιν οὐ διαιροῦμεν τὰς φύσεις ἀπ' ἀλλήλων, οὐδὲ εἰς δύο τέμνομεν υἱοὺς τὸν ἕνα καὶ ἀμέριστον· ἀλλ' ἕνα φαμὲν υἱὸν, καὶ ὡς οἱ πατέρες εἰρήκασι, μίαν φύσιν τοῦ Λόγου σεσαρκωμένην· οὐκ οὖν ὅσον μὲν ἧκεν εἰς ἔννοιαν, καὶ εἰς μόνον τὸ ὁρᾷν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασι τίνα τρόπον ὁ Μονογενὴς ἐνανθρώπησε, δύο τὰς φύσεις φαμέν.

Ἀλλ' εἴπωμεν καὶ πρὸς τάδε, ὅτι ἀρκεῖ ἡμῖν αὐτὸς ἑαυτὸν διασαφῶν· οὐ γὰρ διαιροῦμεν ἔφη, καὶ οὐχ ἑνοῦμεν, καὶ τὰς φύσεις, οὐ μὴν τὴν φύσιν, ὡς οὗτοι λέγουσιν· οὐδὲ τέμνομεν τὸν ἕνα υἱὸν, οὐ μὴν τὴν μίαν φύσιν ἔφη· τοῖς δὲ τῆς ψυχῆς ὄμμασιν, οἷς καὶ διαφέρει ἄνθρωπος κτήνους, τοῦ ἐν τοῖς τοῦ σώματος ὄμμασι μόνον βλέποντος. δύο ἄρα καὶ φησὶν εἶναι ὁ πατὴρ τὰς φύσεις τοῦ Λόγου σεσαρκωμένου ἀληθῶς.

A conjunctionem asserimus. Qua conjunctione facta non dividimus ab se invicem naturas ipsas, neque in filios duos discerpimus Christum, qui unus est, et individuus; sed unum Filium esse dicimus, et, ut ajunt Patres, unam Dei Verbi Naturam *incarnatam* prædicamus. Quantum ergo cogitatione complecti licet, & mentis oculis contemplari qua ratione carnem Unigenitus assumsit; dicimus, duas esse in Christo naturas.

Ad hæc dicimus eum se satis superque clare explicare; ait enim, *non dividimus*, *non copulamus*, & subdit *naturas*, non naturam, ut hi volunt; adjecitque præterea *neque dividimus unum Filium*, non dixit B unam naturam. Denique ait *mentis oculis*, quibus homo differt a brutis animalibus, quæ solis corporeis oculis vident. Duas ergo vere dixit S. Pater esse *Incarnati* Verbi naturas.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς.

Δεξώμεθα πρὸς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν, καθ' ἣν ἐσμὲν ἄνθρωποι· συντιθέμεθα γὰρ ἐκ ψυχῆς, καὶ σώματος, καὶ ὁρῶμεν δύο φύσεις· ἑτέραν μὲν τοῦ σώματος· ἑτέραν δὲ τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἐξ ἀμφοῖν, καθ' ἕνωσιν, ἄνθρωπον, καὶ οὐχ ὅτι ἐκ δύο φύσεων συντέθειται ὁ ἄνθρωπος δύο τὸν ἕνα νομιστέον· ἀλλ' ἕνα τὸν αὐτὸν κατὰ σύνθεσιν, ὡς ἔφην, τὴν ἐκ σώματος, καὶ ψυχῆς.

Ἰδοὺ πάλιν σαφῶς μὴ δύο ἀνθρώπους τὸν ἕνα νομίζειν λέγει· οὐχὶ μὴ δύο φύσεις τὴν μίαν φύσιν λογίζεσθαι ἔφη. ὅπου γε τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲ κατὰ πάντα ἐλήφθη τὸ παράδειγμα. ἀλλ' ἐν τῷ δευτέρῳ πρὸς Σούκενσον ὑπομνηστικῷ ῥητῶς, φασιν, ὁ πατὴρ Κύριλλος εἴρηκε

Τὸ τοῦ ἀνθρώπου λαβὼν ἐκ ψυχῆς, καὶ σώματος ὄντος παράδειγμα, ὥστε τὰ δύο, μηκέτι εἶναι δύο.

Καὶ πῶς οὐ δῆλον, ὡς καὶ τοῦτο οὕτως λέγει, ὅτι καθὼς γέγονεν, οὐκ εἰσὶ δύο, ἤγουν ἄνθρωποι. ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς ἀνωτέρω φησὶ, δύο μὲν γὰρ καὶ ἐπ' αὐτοῦ νοοῦμεν τὰς φύσεις, μίαν μὲν ψυχῆς, ἑτέραν δὲ σώματος, εἰ καὶ μὴ ἀνὰ μέρος δῆλον· καὶ γὰρ ἐπάγει· ἀλλ' ἑνὸς εἶναι νοοῦμεν· ὥστε οἶδεν αὐτὰ δύο ἐν τῷ εἶναι αὐτὰ ἑνός. οὐ γὰρ ἂν ἔφη μήποτε εἰδὼς τὴν δυάδα, τὸ ἑνὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὡς ἕκαστα ἔχοντος· οὐκέτι δὲ ἔμεινε δύο· τοῦτ' ἔστι μόνον καὶ ἁπλῶς ὄντα, ἀλλὰ καὶ ἕν τι ποιήσαντα, τὸν ἄνθρωπον· καὶ ἕν τι γὰρ ὁρῶνται, καὶ νοοῦνται. ἐπεὶ πῶς, εἰ πάντῃ οὐκ εἰσὶ δύο, ψυχὴ ἔτι ἐστὶ, καὶ σῶμα σωζόμενα; ὅμως ἐπὶ Χριστοῦ οὐδὲ κατὰ τὸν τῆς φύσεως λόγον, ἀλλὰ κατὰ τὸν τῆς ὑποστάσεως εἴληπται αὐτῷ τὸ παράδειγμα. πρὸς γὰρ

EJUSDEM

Ex eadem epistola.

Adducamus, inquit, in exemplum omnium nostrum compositum individuum, quo constituimur homines; constat enim quisque nostrum anima, & corpore, cernimusque duas C in unoquoque individuo naturas, corporis unam, animi alteram; unum tamen ex utriusque conjunctione hominem componi. Neque duos homines judicandum, propterea quia ex duabus naturis individuum componitur; sed unum duntaxat hominem dicendum, utpote corpore, & anima compositum, ut initio diximus.

En, rursus aperte dixit, unum, individuum duos homines judicari non oportere, non autem dixit naturam unam existimari non debere duas; quandoquidem nec exemplum ab homine desumptum in omnibus quadrat.

At, inquiunt, in secundo ad Sucensum D commentario Cyrillus cum attulisset exemplum hominis, anima, & corpore compositi, expresse ait, *ut quæ pridem duo erant*, *non amplius duo sint*.

Verum non ne perspicuum est, & hoc dicit tali sensu, non esse videlicet duos homines, quatenus ad compositum ipsum referuntur? Idem enim paulo superius ait: *duas in ipso naturas concipimus*, *unam scilicet animæ*, *aliam corporis*, etiamsi hoc expressis verbis ipse minime dicat. Subdit enim: *sed unius hæc esse intelligimus*. Quare novit S. Pater esse duo, quum unius ea esse dixerit. Nam si is penitus ignorasset duo, numquam hoc dixisset, *unius*, scilicet E hominis esse. Non amplius vero manserunt duo, hoc est, seorsim unum ab alio vere non subsistunt, sed compositum unum, scilicet hominem conficiunt. Quandoquidem unum quid esse cernuntur, concipiunturque. Quomodo enim corpus, & animam in eo servari dici poterit, si duo non sunt amplius? Quamquam de Christo loquens utitur hominis exemplo, ratione habita non naturæ, sed subsistentiæ. Differit enim contra

Νεστόριον, δύο τὰς ὑποστάσεις αὐτοῦ λέγοντας, εἴρηται· εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ φύσεως λόγῳ εἴληπται τὸ παράδειγμα τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Χριστοῦ, ἆρα καὶ ἐπεὶ οὐκ προϋπαρχουσῶν δύο φύσεων ὁ Ἀδὰμ ψυχῆς καὶ σώματος, οὐδὲ ὁ κύριος ἐκ δύο φύσεων; ἔτι μὴν ὁ Λόγος καὶ πρὸ τῆς σαρκός· τοῦ δὲ ἀνθρώπου οὐδὲν μέρος τοῦ ἑτέρου προϋπάρχειν εἴρηται. ἔτι ὁ ἄνθρωπος δυνάμει διαιρετὸς εἰς τὰς αὐτοῦ δύο φύσεις ἐστὶν ἀεὶ, ἀλλὰ καὶ ἐνεργείᾳ ποτέ· ἆρα οὖν καὶ ἐπὶ Χριστοῦ εἴποι τις τάδε μὴ παραφρονῶν; πῶς οὖν τὸ καθ' ὑπόστασιν ληφθὲν, καὶ ποτὲ, εἰς φύσιν, τὴν ὡς ὑπόστασιν αὐτὴν λεγομένην εἰς οὐσίας παράδειγμα βιάζεσθε πάντως λαμβάνειν ἡμᾶς; δέδειχε γοῦν καὶ ἐν τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἐπὶ Χριστοῦ τὸ μίαν λέγειν φύσιν, εἰ καί ἐστιν εἰπεῖν ἐπ' ἀνθρώπου μίαν; ὁ λόγος ἀδύνατον.

Ἐν πολλοῖς, φησιν, εὑρίσκομεν ἀπαρεσκόμενον τὸν πατέρα Κύριλλον καὶ τῇ τοῦ διπλοῦ ὀνομασίᾳ ἐπὶ τοῦ Κυρίου· πόσῳ γε μᾶλλον τῇ τῶν δύο φωνῇ;

Ἆρα οὖν ἐναντίος Γρηγορίῳ τῷ πολλάκις κατακεχρημένῳ τῇδε ἐστίν; ἀπεστάλη γάρ, φησιν, ἀλλ' ὡς ἄνθρωπος· διπλοῦς γὰρ ἦν· καὶ πατὴρ οὐ τοῦ ὁρωμένου· τοῦ νοουμένου δέ. καὶ γὰρ ἦν διπλοῦς· καὶ ἄλλοι δὲ πλεῖστοι τῶν πατέρων τὰ ὅμοιά φασιν· ἢ δῆλον, ὅτι μὲν διπλοῦς κατὰ τὰς φύσεις ἦν, ἔφη· ὅτι δὲ οὐ διπλοῦς Χριστὸς, ἢ υἱὸς ὀρθῶς λέγεται, Κύριλλος ὁ πατήρ φησι· τοῦτο γὰρ Νεστόριος ἐπινοεῖ· εἰ γὰρ τὸ κατὰ φύσιν διπλοῦν οὐκ ἐγκρίνει, πῶς καὶ αὐτὸς ἔφη ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον. ὁ στατὴρ ὁ ἀληθινὸς, καὶ νοητὸς, καὶ ὡς τύπῳ τῷ ἐξ ὕλης νοούμενος, οὗτός ἐστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ διπλοῦς χαρακτήρ.

A Nestorium, qui subsistentias duas in ipso Christo adstruebat. Etenim si de Christo sumptum fuisset hominis exemplum ratione habita etiam naturæ; numquid quia Adam ex duabus præexistentibus naturis, animæ, & corporis non consistit, idem etiam de Domino censendum? Aqui Verbum præcessit carnem; hominis contra nulla pars aliam præcessisse dicitur. Homo præterea dividi semper potest in naturas suas, & interdum etiam reipsa dividitur; numquid idem audebit & de Christo affirmare qui non sit plane desipiens? Quid ergo nos cognitis recipere, & probare dictum, ad subsistentiam relatum, quasi de natura ipsa tanquam subsistentia intelligendum videatur? Veritus ergo B est S. Pater & in suis Epicherematibus unam de Christo prædicare naturam, quum hoc de homine affirmare liceat? Hoc certe dici nequit.

Multis in locis, inquit, videre est Cyrillum offendi voce *duplicis*: quanto vero magis ei displicere vocem *duorum* judicandum.

Numquid ergo Cyrillus adversatur hac in re Gregorio, qui voce illa passim utitur? *Missus enim fuit*, inquit, *sed quatenus homo; erat enim duplex*. Et alibi: *Pater*, ait, *ejus*, *quod oculis cernebatur*, *sed illius*, *quod mente percipiebatur*. Idem affirmarunt & alii sancti Patres benemulti. Verum enim vero duplicem eum fuisse S. Pater asserit, quod ad C naturas attinet, id quod manifeste liquet. Quod autem contendit Cyrillus, est, dici videlicet non posse Christum, vel Filium esse duplicem; hoc enim autumat Nestorius. Nam si duplicis vocem de natura prædicatam is omnino reiiciendam putat; quomodo. Et ipse *Com. in Matthæum*, ait: *Stater verus*, *& intelligibilis*, *& quodammodo in linea forma conceptus*, *hic est Dominus noster Jesus Christus duplex forma*.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

Ἐκ τῶν πρὸς τὰς ἀπορίας ἀπαντήσεων.

Ἐν ἰδιότητι τῇ κατὰ φύσιν ἑκατέρου μένοντός τε, καὶ νοουμένου κατάγε τὸν ἀρτίως ἡμῖν ἀποδοθέντα λόγον ἀῤῥήτως, καὶ ἀφράστως ἑνωθεὶς, μίαν ἡμῖν ἔδειξεν υἱοῦ φύσιν, πλὴν σεσαρκωμένην· οὐ γὰρ ἐπὶ μόνων τῶν ἁπλῶν κατὰ τὴν φύσιν τὸ ἓν ἀληθῶς λέγεται· ἰδοὺ φασι τοῦ υἱοῦ, ὃς ἐστι Χριστὸς, μίαν φύσιν ἔφη.

EJUSDEM

Ex (a) responsionibus ad objecta.

D In proprietate suæ naturæ utroque manente, & intellecto, Christus, ut jam diximus, arcano quodam, & effabili modo conjunctus, unam nobis visendam præbuit naturam, nempe carne præditam; non enim de solis secundum naturam simplicibus unum recte prædicatur. En inquiunt, Filii, qui Christus est, unam Cyrillus asseruit naturam.

Ver-

(a) Hæc ex epis. II. ad Succensum.

ANNO CHRISTI 451.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπαγόμενον συνάψαντες διακρινέτωσαν, εἰ ὀρθῶς συλλογίζονται· εἰ γὰρ τὸ τοῦ υἱοῦ ὄνομα καὶ πρὸ τῆς σαρκώσεως τεταγμένον ἀντὶ τοῦ Χριστοῦ εἴρηται οὑτωσὶ φρασθήσεται μίαν ἡμῖν ἔδειξε Χριστοῦ φύσιν, πλὴν σεσαρκωμένην· τοῦτο δὲ ἢ ὡς ἀσάρκου Χριστοῦ δυναμένου ληφθῆναι, ὅπερ ἀνεπινόητον, ἢ ὡς καὶ πρὸς τῇδε τῇ μιᾷ αὐτοῦ φύσει, καὶ σάρκα ἀπενδυσαμένου Χριστοῦ· ἔσται οὖν ἐκ Λόγου τε καὶ σαρκὸς, καὶ ἑτέρας φύσεως σαρκὸς ὢν ὁ Χριστός· καὶ οὐ μόνον δύο φύσεις ἁπλῶς· ἀλλ' ἐκ μιᾶς μὲν τῆς θείας ἁπλῆς. ἐκ δύο δὲ συνθέτων, ἤγουν τῶν ἀνθρωπίνων νοούμενος ἐκ τριῶν τε φύσεων λεγόμενος λοιπόν· οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ δύο φύσεις ἐκ μιᾶς τῆς καθ' ὑμᾶς Χριστοῦ φύσεως, καὶ τῆς ἐπεισαχθείσης Χριστῷ κατὰ τὴν δευτέραν σάρκωσιν αὐτοῦ σαρκὸς φύσεως. ἀλλὰ τί μὴ τούτων ἀφέμενοι παραβλωπισμάτων, ὄμμασιν ὀρθοῖς τὸν σκοπὸν τῶν εἰρημένων κατανοεῖτε; ὅτι γὰρ υἱότητος φυσικῆς νῦν φησι τὴν αὐτὴν μίαν φύσιν μένει τῷ υἱῷ, κἂν προσελάβετο ἄλλην φύσιν, ἰδοὺ αὐτὸς τρανοῖ λέγων, οὐ γὰρ ἐπὶ μόνων τῶν ἁπλῶν κατὰ τὴν φύσιν, υἱῶν δηλαδὴ, τὸ ἓν ἀληθῶς λέγεται. ἆρα οὖν τοῦτο ὑμᾶς μᾶλλον διδάξει, ὅτι οὐχ ἁπλοῦς κατὰ τὴν φύσιν ὁ περὶ οὗ τάδε φησὶν υἱὸς εἷς, ἀλλὰ διπλοῦς. ἔστι γὰρ κατὰ τὸν πατέρα, ὃ πολλάκις καὶ ἡμεῖς ὑμῖν ἐνηχοῦμεν, καὶ πλειόνων οὐσῶν τῶν φύσεων, ἓν εἶναι τό τε πρόσωπον, καὶ ἕνα τὸν αὐτὸν υἱὸν φύσει, καὶ οὐ τὴν μὲν τῶν φύσεων υἱὸν φύσει· τὴν δὲ υἱὸν χάριτι εἶναι. ὅπου γε εἰ καὶ οὕτως εἶχεν, ὡς βούλεσθε, πάντα ἂν τὰ ἐν ἑτέροις εἰρημένα τῷ πατρὶ, ὡς περὶ δύο φύσεων Χριστοῦ, τοῖς δε τοῖς αὐτοῦ ἂν διεμάχετο· ὅπερ οὐδεὶς ἐν πνεύματι Θεοῦ λαλῶν παθεῖν ὑποπτεύεται.

A Verum adnectant ii & praecedentibus subsequens verbum, si recte perspicere volunt, utrum bene, an male se habeat ipsorum ratiocinium. Etenim si Filii nomen ante carnem assumptam de Christo praedicatum intelligatur: sensus erit unam eum nobis ostendisse Christi naturam, carne praeditam. Id autem accipi potest dupliciter, vel quod antea Christus fuerit carnis expers, quod intelligi nullo pacto potest, vel praeter suam ipsius naturam fuerit & Christi carne praeditus: eritque propterea Christus compositus ex Verbo, carne, & tertia alia carnis natura, ac specie. Proindeque non erunt in ipso duae solae naturae, sed tres; una simplex ac divina, & duae compositae, scilicet B humanae, diceturque Christus his tribus constare. Duae nihilominus ex vestra sententia sunt in ipso naturae; una videlicet, ut vos dicitis, Christi propria, altera carnis humanae, quam secunda vice assumendo sibi Christus ipse copulavit. Sed cur deposita caecitate vestra, Patrum mentem rectis oculis contemplari non vultis? Quod enim Verbum natura Filium manere S. Pater hoc loco intelligat, etiamsi naturam aliam Verbum idem assumpserit, ipse clare se explicat, dum ait, *non enim de solis simplicibus*, secundum naturam scilicet, *unum vere dicitur*. Numquid potius ex hisce colligetis C Filium, de quo haec dicuntur, non esse natura simplicem, sed duplicem? Illud enim S. pater intelligit (quod & nos saepe vobis praedicamus) unam esse multis naturis praeditam Personam; & unum eundemque natura Filium, non autem unam ipsius naturam esse natura Filium, aliam esse Filium per adoptionis gratiam. Quandoquidem si ita se res haberet, ut vultis, omnia S. Patris oracula de duabus Christi naturis, quae alibi occurrunt, cum istis ipsius dictis aperte pugnarent, quod nemini unquam numine divino afflatorum Patrum accidisse credibile est.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

D

Ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς.

Πλὴν τῆς ἑνώσεως ὁμολογουμένης, οὐκέτι διίστανται ἀλλήλων τὰ ἑνωθέντα, ἀλλ' εἷς λοιπὸν υἱὸς, μία φύσις αὐτοῦ, ὡς σαρκωθέντος νῦν.

Δῆλόν ἐστι παντὶ τῷ σαφῶς ἅμα, καὶ εὐσεβῶς ἐπισκέπτοντι ὅτι μίαν φύσιν υἱοῦ φησιν ὡς φύσει· οὐ γάρ ἐστι καὶ χάριτι υἱὸς ὁ ἅπαξ τὴν τοῦ φύσει υἱοῦ φύσιν ἔχων, εἰ καὶ τὴν σαρκὸς φύσιν προσεκτήσατο μηδέποτε αὐτοῦ διαστᾶσαν, ἵνα καὶ τῆς κατὰ χάριν υἱοθεσίας δέοιτο τῆς κατὰ φύσιν ἠξιωμένος. ἀεὶ γὰρ ἐξ οὗπερ ἐστι τῇ φύσει υἱωμένη οὐσία, E ἡνωμένη ἐστι, καὶ τῇ τῆς φυσικῆς υἱοθεσίας ἀξίᾳ συντετιμημένη σὺν δοξάζεται συμπροσκυνεῖται.

EJUSDEM

Ex Ep. ad Sucensum.

Quamquam conjunctione facta, ut in confesso est, non amplius ab se invicem disjunguntur, quae conjuncta sunt; sed unus remanet Filius, una ejus, qui carnem assumsit, natura.

Verum accurate pieque rem perpendere volenti perspicuum fit unam eum asserere Filii naturam, quatenus natura Filius est; nam fieri non potest, ut qui semel natura Filius fuit, evadat etiam adoptionis filius per gratiam, etiamsi carnis naturam assumserit, ab se nunquam segregandam; quasi egeat & adoptionis gratia, qui jam natura Filius evasit. Etenim ex quo momento humana natura in Personam Filii naturalis transiit, ea semper ipsi conjuncta manet; propterea tanto honore dignata una cum ipso colitur, adoraturque.

IN SUCCEDENTIA CONCILIA

PRÆFATIO.

Nullam quidem dare Præfationem in anecdota hæc conciliaria e Vindobonensi bibliotheca eruta statueram; sed mutare dein consilium, ex nova se se menti offerente ratione coactus sum. Neque enim sive consultos ibi a me codices occultare lectoribus meis censui opportunum; & eorum præterire nomina, quorum opera in iis efferendis adjutus sum inofficiosi & ingrati esse hominis judicavi.

Codex igitur ille, ex quo variantes Concilii Placentini cum ejus additamentis profero membranaceus est in folio, Collectionem canonum nescio quam continens; quorum tamen canonum nullum offendi nondum vulgatum præter additamentum illud Placentinum, quod hic exscribo. Sæculum XIV. scriptura non superat. Epistolam Paschalis II. accepi ex Codice membranaceo sæculi XIII. decretalem Codicem Bonizonis Sutrini episcopi referentem. Hunc codicem pluribus describit Lambecius, cujus viri docti animadversionibus addenda mihi nonnulla succurrunt, quæ in aliud tempus reservo.

Secundum hæc promo egregium quoddam opusculum ad concilium Remense anni 1408. *spectans. Documenta sunt animarum rectoribus, cæterisque dirigendis in viam salutis fidelibus operam suam præstantibus aptissima; omnia ferme ex eo sermone erepta, quem Gerso Parisiensis cancellarius tunc recitavit, & ego suo loco ad hoc concilium exhibui. Scriptum istud in codice carthaceo coævo offendi. Pone sequitur hæreticorum Bohemicorum conciliabulum e codice carthaceo itidem coævo desumptum. Quæ me causa impulerit ut heterodoxum hoc, catholicorum conciliis adjungerem in admonitione illi præmissa expono. Suprema omnium veniunt ad Basileense concilium supplementa. Si vires, si tempus permisisset, ut geminum illum spissumque codicem, res Basileense concilium tangentes complexum integrum describerem, non brevem tantummodo documentorum appendicem dedissem, sed & volumina implenda mihi fuerant. Quare in magna temporis & rerum cæterarum angustia constitutus, quod aptissimum judicavi consilium arripui: ut ex multis bonis optima huc illucque seligerem. Accipiant igitur rerum conciliarium amatores quæ hic offero non tanquam ex Vindobonensis agri plenos manipulos, sed tanquam spicas raptim carptas ex ubere segete; certumque teneant mihi ne plura darem, non voluntatem, sed tempus obstitisse.*

Superest tandem gratiæ palam referantur immortales, clementiæ imprimis Mariæ Theresiæ Imperatricis Augustæ, in qua Austriacæ familiæ decus omne coaluit, quæ patere mihi thesauri hujus fores jussit, quo communi beneficio judicarem conferre quidquid omnia sumerem; cum & Cl. Viro Gerhardo Van Swieten bibliothecæ illius Cæsareæ curatori summo Nicolao de Forlosia alteri ejusdem Custodi, cæterisque ejus socius doctissimis, quos officiosissimos sive in indicandis, sive in exhibendis MS. codicibus nactum me esse gratus profiteor.

AD CONCILIUM PLACENTINUM
AB URBANO II.
Anno 1095. habitum.

VARIANTES, ET ADDITIO NOVA
COLLECTORIS ADMONITIO.

Quas hic exhibeo Placentinorum canonum variantes suppeditavit MS. Vindobonensis codex, in quo pariter continuato cum vulgatis Placentinis canonibus ordine descriptos sequentes etiam canones legi; quos non dubito in hoc ipso concilio prodiisse, cum posterior canon cum canone Placentino XV. a Labbeo ex codice Barberino addito, congruat, licet in verbis discrepat. Post hunc ipsum canonem Vindobonensis codex signum quoddam apponit (quod & hic servatur); tum nova hac inscriptione apposita de ipsius Civitatis; *canones alios subjungit, eosdem plane, quos Gregorius VII. in Romano, concilio anno* 1078. *celebrato dederat. Cur Romani Gregorii canones Urbano II. & Placentino huic concilio tribuantur, nisi scriptoris incuriæ imputare voluerimus, ideo forte accidit, quod Gregorii sanctiones Urbanus innovandas judicaverit. Quanquam vero canones isti in Romano illo concilio jam excusi sunt; hic tamen iterum dandos censui, quod ad novum concilium spectent, variantesque nonnullas afferant, & canonem plane novum de jejunio die Sabbati insertum habeant.*

VARIANTES CONCILII PLACENTINI SUB URBANO II. PAPA

Epistola Placentini concilii de pueris non ordinandis, & præbendas, aut ecclesias ementibus.

	Labbeus To. X. pag. 505.	Codex
Can. III.	Si quis a Simoniacis	Ab occulte simoniacis
Can. IV.	Scienter a Simoniacis	Scienter a publice simoniacis
	Censemus	Decernimus
Can. V.	Censemus	Concedimus
Can. VI.	Transferri	Forte transferri
Can. VII.	Permittantur	Permittantur, nec promoveri prohibeantur
	Vel præpositurae locum	Ibi præpositurae, vel officii locum
	Non patimur	Non permittimus.
Can. IX.	Adhuc viventium	Et adhuc viventium
	Invaserunt &c.	Invaserunt factæ sunt, irritas esse judicamus. *Reliqua hujus Canonis desunt.*
Can. X.	In schismate	In hoc schismate
	Cum ad ecclesiæ unitatem redierint.	*Desunt*
	Si vita	Si tamen vita
	Commendat	Commendat, & si his nostris decretis cognitis, mox ab errore ad ecclesiam transierint, & nobis, nostrisque legatis se per omnia obedire promiserint.
Can. XII.	Ut detur amplius	Ut addatur amplius.

Post Canonem XIV. qui tamen canones hic continuato ordine recitantur, hæc adduntur.

Quicumque militum, vel cujuscumque ordinis vel conditionis persona prædia ecclesiastica a quocumque rege, seu seculari principe, vel ab episcopis invitis, seu abbatibus, aut aliquibus ecclesiarum rectoribus susceperit, vel suscepit, vel eorum consensu tenuerit, excommunicationi subjaceat. Quoniam investituras ecclesiarum contra statuta SS. Patrum in multis partibus cognoverimus fieri, & ex eo plurimas perturbationes in ecclesia oriri; immo ruina sanctæ religionis, ex quibus censuræ christianæ religio conculcatur; decernimus ut nullus clericorum investituras episcopatus vel abbatiæ, vel ecclesiæ de manu imperatoris vel regis, vel alicujus laicæ personæ, viri, vel fœminæ suscipiat. Quod si præsumpserit, recognoscat investituram illam apostolica authoritate irritam esse, & se usque ad dignam satisfactionem excommunicationi subjacere. Si quis episcopus præbendas, archidiaconatus, præposituras, vel aliqua officia ecclesiastica vendiderit, vel aliter quam statuta SS. Patrum præcipiunt, ordinaverit ab

ANNO CHRISTI 1095.

ab officio suspendatur. Dignum est enim ut sicut gratis episcopatum accepit; ita membra eidem (*ita*) episcopatus gratis distribuat. Ordinationes, quæ interveniente precio, vel precibus, vel obsequio alicui personæ indebitæ, vel quæ non communi consensu cleri, & populi, vel secundum canonicas sanctiones fiunt, & ab his, ad quos consecratio pertinet, non comprobantur, falsas esse dijudicamus, quod qui taliter ordinatur non per ostium idest per Christum intrat, sed ut ipsa veritas testatur fures sunt & latrones; *Hic adponitur hoc signum*

Congruit canon iste cum Can. XV Labbei

De ipsius civitatis.

Vide conc. Rom. an. 1078. can. V.

Falsas poenitentias dicimus, quæ non secundum authoritatem SS. Patrum pro qualitate criminum imponuntur; ideoque quicumque miles, vel negotiator, vel alicui officio deditus, quod sine peccato exerceri non possit, (*a*) culpis gravioribus irretitus ad poenitentiam venerit, vel qui bona alterius injuste detinet, vel qui odium in corde gerit, recognoscat se veram poenitentiam non posse peragere, per quam ad æternam vitam valeat pervenire; etsi arma deponat ulteriusque non ferat, nisi consilio religiosorum episcoporum pro defendenda justitia, vel negocium derelinquat, vel officium deserat, & odium ex corde dimittat bona quæ injuste abstulit restituat, nec (*b*) tamen desperet; interim quidquid boni facere poterit, hortamur ut faciat ut omnipotens Deus cor illius illustret ad poenitentiam.

(*a*) Ed. *Si culpis*.

(*b*) Ed. *ne*

Decimas, quas in usum pietatis concessas esse canonica athoritas demonstrat, a laicis possideri canonica authoritate prohibemus. Sive enim ab episcopis, vel regibus, vel quibusl bet personis eas acceperint nisi ecclesiæ reddiderint, sciant se sacrilegii crimen committere.

A Ut nullus abbas decimas, vel primicias, & reliqua, quæ secundum statuta canonum ad episcopos pertinent, sine auctoritate Romani pontificis seu episcopi consensu, cujus dioecesi habitat, detineat, apostolica sanctione firmamus.

ANNO CHRISTI 1095. Cap VIII

Nullus episcopus (*c*) gravam, seu servulaæ servicium ex usu contra ecclesiasticam normam abbatibus, seu clericis suis imponat; vel interdictum sacerdotale officium precio inserviente restituat, quod si fecerit, officii sui periculo subjaceat.

Can. IX. (*c*) *gravamen seu servile*

Quia dies sabbati apud SS. Patres nostros in abstinentia celebris est habitus, nos eorumdem authoritatem sequentes, salubriter admonemus, ut quicumque se christianæ re-B ligionis participem esse desiderat, ab esu carnium eadem die, nisi majore festivitate interveniente, vel infirmitate impediente, abstineat.

Deest in editis concilii Romani.

Si quis prædia B. Petri apostolorum principis (*d*), vel alicujus ecclesiæ ubicumque posita in proprietatem suam usurpaverit, vel sciens occultata non propalaverit vel debitum servicium exinde B. Petro, (*e*) vel eidem ecclesiæ non exhibuerit, recognoscat se iram Dei, & SS. Apostolorum velut sacrilegus incurrere. Quicumque autem in hoc crimine deprehensus fuerit, eamdem hæreditatem B. Petri apostoli vel aliorum SS. (*f*) legitime restituat, & poenam quadru-C pli de propriis bonis persolvat.

Can. X. (*d*) Ed. Deest. *Alicujus ecclesiæ* (*e*) Deest. *eidem ecclesiæ*.

(*f*) Deest. *Aliorum Sanctorum*.

Si quis episcopus fornicationem presbyterorum, diaconorum seu subdiaconorum vel crimen incestus in sua parochia, pretio, vel precibus interveniente consenserit, ubi commissum authoritate sui officii non impugnaverit, ab officio suspendatur.

Can. XI.

Ut omnis Christianus procuret ad missarum solemnia aliquid Deo offerre, & duci ad memoriam quod Deus per Moysem dixit: *Non apparebis in conspectu meo vacuus*. Etenim in collectis SS. Patrum liquido apparet, quod omnes Christiani offerre aliquid Deo ex usu SS. Patrum debent.

Can. XII.

PA-

ANNO CHRISTI 1434.

PASCHALIS II. PAPÆ EPISTOLA.

COLLECTORIS ADMONITIO.

IN codice canonum a Bonizone episc. Sutrino collectorum, in Vindobonensi bibliotheca servato occurrit mihi hæc Paschalis II. epistola, quam ineditam ratus, dignissimamque luce publica judicans, hic dare constitui.

PASCHALIS PAPA II.

Servus servorum Dei, militibus de S. Geminiano aliisque oppidis juxta positis, salutem, & apostolicam benedictionem.

Vid. epist. 88. Paschalis apud Labbeum.

UNam esse fidem, una Dei catholica confitetur ecclesia. Unde Apostolus: *Unus*, inquit, *Dominus*, *una fides*. Qui ergo fidem, quam patri suo debet, ac domino abjurare compellitur, is, cum possit ad correctionem non revertitur, non jam fidelis, sed perfidus comprobatur. Ea propter literis præsentibus vos monemus, & monentes præcipimus, ut ad patris vestri & domini VV. fratris nostri Rogerii Vulterrani episcopi fidelitatem humilitate debita redeatis, & ad honorem Dei, & salutem vestarm in ecclesiæ obedientia, & servitio, sicut ratio exigit, persistatis. Sane si B quis vestrum pro defensione justitiæ sacrilegorum aliquem raptoremve prostravit, teneri homicidio non videtur. Pro tuenda enim justitia licenter arma geritis, & vim vi repellere omnes leges omniaque jura permittunt. Veruntamen si quid levitate commissum est, prædicti fratris nostri & coepiscopi arbitrio corrigatur. Obedientes vero in Dei ecclesiæque servitio fideliter persistentes, omnipotens Deus BB. Apostolorum precibus ab omnibus peccatis absolvat, & ad vitam perducat eternam. Amen.

BOHEMICUM CONCILIABULUM

Anno 1434. habitum.

COLLECTORIS PRÆMONITIO.

ANNO CHRISTI 1434.

QUæ me ratio persuaserit ut canones hosce, in publico totius regni Bohemici ecclesiasticorum coetu stabilitos, darem, lectores facile intelligent. Quanquam enim orthodoxi omnes nequaquam sunt; dogma tamen catholicum de veritate Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia ita firmiter & aperte adstruunt, ut nihil supra ab Orthodoxo quocumque concilio desiderari potuerit; ex quo traditionis nostræ perpetuitas magis magisque confirmatur. Nec Bohemos cum reliqua Orthodoxorum ecclesia haud plane consentientes, in suas trahere partes facile possunt Heterodoxi nostrorum temporum, a quibus in re tanti momenti toto cœlo dissident. Ex hac etiam publica Bohemicæ ecclesiæ, confessione quæ fuerit eorum de rebus fidei & disciplinæ sententia, intelligimus. Consilium igitur hoc meum a lectoribus orthodoxis approbandum confido; quemadmodum nec improbatum novi Labbei consilium, qui veterum hæreticorum concilia non raro in collectionem suam invexit; cum præsertim de scripto agamus nunquam antehac publici juris facto, sed a me primum e Vindobonensis Cæsareæ Bibliothecæ manuscripto codice eruto.

BOHEMICUM CONCILIABULUM.

Incipiunt articuli synodi generalis regni Bohemiæ, celebratæ anno 1434. in festo S. Jacobi apostoli in civitate inclita Pragensi.

IN primis, pio & fideli corde credimus, & integra mente credendum, & observandum affirmamus, omne verbum S. scripturæ Vet. & Nov. testamenti esse simpliciter, & immobiliter, ad sensum, quem Spiritus S. flagitat, verum, sanctum, & catholicum; & ab universis Christi fidelibus venerandum, & tenendum toto corde asserimus.

Item, symbolum Apostolorum, symbolum magni Nicæni concilii, symbolum Athanasii, una cum omnibus aliis symbolis catholicis in ecclesia primitiva tentis & promulgatis, fideliter ex integro credimus, & credi ab omnibus asseveramus. Omniaque decreta sancta, statuta rationabilia, & catholica Apostolorum, & ecclesiæ primitivæ, quam pro matre, & magistra fidei catholicæ honoramus, & a qua discedere nefas putamus, tenenda, & observanda decernimus,

mus, & mandamus; ita ut quod Apostoli docuerunt, & ipsa servavit antiquitas, nos quoque servemus, & custodiamus.

De quatuor articulis nostris generalibus.

Communio diviniffimæ Eucharistiæ sub specie utraque, panis scilicet & vini, utilis multum & saluti expediens, toti credentium populo est necessaria, & a Domino præcepta Salvatore sicque communicantes moti fide scripturæ a spiritu Domini, etiamsi prælati dissentiant, licite faciunt; nec ideo populi profani dicendi sunt, nec velut hæretici puniendi. Sub prædicta quoque duplici specie omnes fideles, & corde fidelissime credant, & ore sincerissime confiteantur totum Dominum Jesum Christum verum Deum & hominem cum suo proprio corpore, & sanguine naturali, quod sumpsit de Maria Virgine, & quo sedet ad dexteram Patris, nobiscum esse sua præsentia reali; sicque ab hominibus tenendum fideliter sacerdotes Domini populo annuncient, & credendum.

Ejusdem quoque Sacramento Eucharistiæ communio divinissima sub utraque specie panis & vini quotiescumque spiritus Domini suggesserit, sive semel tantum quotidie, sive etiam dierum intervallis universis christi fidelibus, tam sanis, quam ægris, tam adultis, quam infantibus omni ingenio, & pietatis consilio effectualiter exequendum promoveant, & velut donum omnium gratiarum ardentissime populo commendent, cui in eodem Sacramento honor cultu, genuflexione, adoratione, luminum accensione, & aliarum venerationum exhibitione debet exhiberi.

Lectio turbata.

Et circa ministerium aliorum Sacramentorum sacramentum Eucharistiæ sub præmissa forma, velut virtus, & confirmatio eorumdem non deferatur, sed conferatur & ministretur; quia teste B. Dionysio: *Nullum sacramentum rite celebratur, in quo S. Eucharistia non sumitur.*

Ut omnia peccata mortalia, & præsertim publica per eos, quorum interest, rationabiliter & secundum legem Dei cohibeantur, corripiantur, & eliminentur.

Item, ut verbum Dei a sacerdotibus Domini, & Levitis idoneis libere, & fideliter prædicetur.

Item, non licet clero tempore legis gratiæ super bonis temporalibus sæculariter dominari.

Item, credimus, & tenemus quod septem Sacramenta, videlicet: baptisma, confirmatio, poenitentia, sacrosancta Eucharistia, ordo, matrimonium, unctio sacra, sunt ex fide catholica saluberrima antidota animarum, ab omnibus promovenda, & tenenda. Ipsumque sacramentum baptismatis more ecclesiæ cum exorcismis, & patrinis, cum chrismate, & oleo sancto, ac cum trina immersione in aqua benedicta, ac aliis ritibus consuetis ab ecclesia est exercendum; cum adsit, et adest congrua opportunitas loci, temporum, & personarum.

Sacramentum vero extremæ unctionis po- A scentibus ægris, & infirmis juxta ritum & formam ecclesiæ sanctæ, & ministrandum, & practicandum. Et nos hortamur omnes, & de post volumus adhortari, ut qui dum in gravem infirmitatem inciderint id sacramentum non omittant, aut quovis modo contemnant; quia contemptores illius, aut aliorum sacramentorum sunt castigandi, & juxta censuram ecclesiasticam corrigendi.

Item, tenemus et observare intendimus quod ritus, & ordo sacrificandi in missa, & vesperis, aut circa omnia officia divina in habitu aliisque ab ecclesia constitutis consuetudinibus est legitimus, & debitus. Qui ritus absque rationali necessitate, & (in) B magna missa, & aliis divinis officiis, a sanctis in honorem, & laudem Dei dispositus, & ordinatus, a sacerdotibus Christi non debeat omitti, sed in facto teneri, & observari.

Item, jejunia in vigiliis SS. ipsi Deo facienda, & alia jejunia debita in ecclesia sancta, hucusque legitime observata, ipsi volumus observare, & nostros subditos ad observandum teneri.

Item, clericus professionem suam, & habitum, & tonsuram a communi populo differentem gestu, & incessu probet, nec vestimentorum, vel calceamentorum decorem, sed religionem quærat.

C Item, quod nullus sacerdotum pro septem Sacramentis, aut pro ministerio alicujus eorumdem, imo nec minimo ministerio alicujus Sacramenti, aut alia re quacumque spiritualibus annexa pecuniam aliquam aut donum recipiat, aut exigat, nec sub obtentu religionis, aut quidem pro orationibus recipere audeat.

Item, tenendum est, quod locus purgatorii animarum a corpore exutarum & salvandarum, non ad plenum hic in via per satisfactionis remedium purgatarum, post hanc viam est ponendus, atque fideles hic in via talibus propter vinculum charitatis & spiritus possunt, & debent remediis & ora- D tionibus, eleemosinis, & sanctis oblationibus pie suffragari, semotis omnibus avarorum quæstionibus, & quæstuosis lucris, pactis, a lege divina, & Patrum SS. prohibitis, & convitationibus quas solent facere sacerdotes simoniaci & avari.

Item, quod omnis Christi sacerdos totam legem divinam scriptam ex integro, ac, si nullatenus possunt, ad minus novam legem habeant scriptam, tota sollicitudine legant, & discant; & ita se ad normam, & vitam evangelicam & apostolicam (componant) necnon in aliis studiose promoveant verbum divinum jugiter prædicando & constanter promulgando.

E Item, placuit, & placet omnibus & singulis ne laici audeant amplius decimas ecclesiis deputatas pro se, suisque usibus quovis modo recipere; prout his temporibus irrationabiliter usurpabant.

Item, circa ritus ecclesiastica illa quæ sunt ex certis causis omissa in Civitatibus, quod hæc habeantur, & teneantur his temporibus pro omissis, nisi magis rationabilis, & utilis causa intervenerit pro his in generali synodo

nodo ex unanimi consensu resumendis.

Item, placuit omnibus quod in proxima generali congregatione scholarum......... Barones & omnes Civitates regni de consensu dando ad translationem dedicationum ecclesiarum hujus regni ad unum certum diem Dominicum, sic videlicet quod ipso die omnium fiat simul celebratio uniformis.

Item, cantu, & orationibus, quæ fiunt, clara voce secundum scripturas in ecclesia sacerdotes & scholares non lasciviam ac laudem hominum vanam sed laudem Dei, & devotionem procurent provocare. Sacerdotes epistolam, & Evangelium in vulgari pronuncient; utrumque vero discant cum fractura vocis pro hac vice etiam ex causis............ nisi horum rationabili causa ex unamini consensu resumendorum adfuerit; symbolumque legatur, aut decantetur tempore opportuno.

Item, tenemus quod Sancti in cælis christianis, hoc est Fidelibus, suis orationibus & caritatis auxiliis pro capacitate secundum eorum dispositionem suffragantur; quorum Fideles possunt licite suffragia postulare, juxta doctorum Sanctorum sententias. Circa hoc tamen cultum Latriæ solo Deo debitum eis non impendant, sed cum moderatione, prout decet ad Sanctos se habere, ad eosdem se habeant, & quidquid deordinati foret respectus ad sanctos, & super mensuram postulationis hæc adjiciant. Circa tamen omnia, & singula ista superius conclusa, Divina pro Divinis, humana pro humanis, & ipsa in sua mensura & pondere teneantur, & custodiantur. Sic ut ea, quæ sunt Cæsaris Cæsari, quæ sunt Dei Deo reddantur. Unum tamen pro reliquo non capiatur, nec unum alterum adæquet; nam de necessitate salutis prius & ante omnia ea facere oportet & adimplere, quæ sunt immediate a Deo, quam ea quæ sunt ab hominibus: quoniam scriptum est. *Primum quærite Regnum Dei, & justitiam ejus*, & cum majori constantia & timore obedire, & cum majori solertia decet facere ea, quæ sunt a Deo præcepta vel quæ vicinius a Deo emanant, quam quæ sunt statuta, & mandata ab hominibus; dicto Apostolorum testante? *magis oportet Deo obedire quam hominibus*. Ipsa tamen præcepta hominum doctrina vel statuta rationabilia non sunt contemnenda, prout Dominus Jesus Christus dedit mandatum dicens; *hæc oportuit facere primum*, Dei verba, & præcepta; *& illa non omittere*, scilicet statuta, & adinventiones rationabiles Superiorum. Ita ut non transgressores divinorum articulorum justitiarum (minus) muniantur quam transgressores mandatorum humanorum.

Volumus quatenus universi ministri S. Eucharistiæ summa reverentia, & cautela utantur in ejus administratione; ne videlicet in ministrorum culpam gravissimam nulla injuria, seu irreverentia sacramento tremebundissimo eveniat, si minutarum particularum, quæ oculos solent effugere, ministrorum negligentium lapsu atque,...... extra loca sacra eis debita eisdem accidat, præcipue si sanctissimi calicis aliqua stilla, vel humiditas in pallas, vel alias decidat, vel eas contingat. Quod si fiat ex ministri negligentia, minister ipse exigente sua negligentia, non ad arbitrium, & judicium sui ipsius, sed alterius idonei, & fidelis scientis ligare & solvere, poenam subeat, & poeniteat.

Insuper Sacramentum Eucaristiæ in monstrantia collocatum non passim populo apertum, sed infra divina (sic) dumtaxat ostendatur, & post divina non per scholarem nec laicum quempiam sed per sacerdotem recludatur; & per consequens per Sacerdotem cum fuerit opus, aperiatur; & sacerdotes non tangant sacramentum, proprie autem speciem sacramenti, nisi manibus lotis: & post contactum sacramentorum similiter lavent: nec illotis manibus ads.... contingant materiales non consecratas. Etiam nullibi sacramentum Eucharistiæ per aliquem sacerdotum relinquatur, nisi in ecclesiis parochialibus, ubi adest sacerdos ejusdem ecclesiæ parochialis minister. Semper quoque sacramentum, proprie speciem; si non prius postremo tamen in mense propter solennitatem illius renovetur. Arca, seu locus, ubi Sacramentum servatur, pene mundus absque telis aranearum neque immundiciis aliis singulis custodiatur.

Item volumus ut in ecclesiis Chrisma infirmorum habeatur:

Item, relinqui nolumus incorreptum, quod quidam clerici ecclesias habent indispositas, ut potius domus laicæ quam Dei basilicæ videantur. Scobys, & immundiciis variis dimittentes relictas.

Sunt & aliqui non solum ecclesias dimittunt incultas quin etiam vasa ministerii, & vestimenta ministrorum, ac pallas altaris, nec non calices et ipsa corporalia tam immunda relinquunt, quod interdum aliquibus sunt horrenda. Quia vero zelus nos comedit domus Dei, firmiter prohibemus, ne talia in ecclesiis contingant dioecesis Pragensis. Præcipimus quoque ut calices, & alia ecclesiastica vasa, corporalia, vestimenta prædicta munda, & nitida conserventur: nimis enim videtur absurdum, Sordes, & negligentias admittere in sacris, quæ possunt dedecorare ecclesiastica quovis modo.

Volumus, ut in ecclesiis Chrisma, & Eucharistia, Oleum sacrum, & Aqua baptismi sub fideli custodia sub sera conservetur, ne possit ad illa temeraria manus extendi pro nefandis aliquibus exercendis. Si vero is, ad quem spectat custodia, ea incaute relinquat, poenitentiam subibit. Et si per ejus incuriam aliquid nefandum interim contigerit graviori subjacebit ultioni.

Item, nullus suspectas mulieres circa se foveat, nec juvenculas pro cocuæ ministerio suscipiat, aut alicui concubinæ adhæreat, vel familiaritatem, conversationem suspectam seu scandalosam cum aliqua muliere habere præsumat; Sic et intantum ut non solum a malo, sed etim a specie cujuslibet mali sibi diligenter præcaveat.

Item volumus, quatenus Scholæ, et studia Græcæ artis et aliarum artium diligenter promoveantur. Et sicubi impia malorum præsumptione impedita vel destituta sunt,

stu-

ANNO CHRISTI 1434.

studiosius reintegrentur, ut tenella ætas prima bonæ indolis puerorum virtutibus, et scientiis imbuatur, et assuescat; et ne ad vicia quævis, ad quæ tunc prompta est, negligentius insolescat. Omnesque quorumcumque artium studentes monemus, petentes, ut ingenio, et scientia quavis acquisita ipsi subserviant veritati, et fidei christianæ Orthodoxæ.

A Item propter vagos siquidem sacerdotes pro statuto habere volumus, quod nullus de cætero de cura alicujus ecclesiæ sine scitu et consensu superioris, et directoris clerici ecclesiastici sui imposterum eligendi, quovis modo se audeat intromittere, et ejusdem ecclesiæ onus pastoris assumere; ut sic fraudolenter deceptioni occasio amputetur.

ANNO CHRISTI 1434.

AD

AD REMENSE CONCILIUM

Anno 1408. *habitum,*

ADDITIO.

Brevis inſtructio tempore quo celebrabatur Remis provinciale concilium anno 1408. *ult. Aprilis, collecta, tam ex ſermone illic habito, quam ex cedulis, & dictis variis plurimorum; & primo.*

CUm inſtitutiones canonicæ ſint inefficaces, & languidæ, niſi per Paſtorem qui eſt lux viva demandentur ad effectum, ſaluberrimum videtur pro reformatione, quod Paſtor, juxta canonicas ſanctiones, viſitet diligenter, & crebro ſuum gregem, aut per ſe ipſum aut per vicarios doctos habentes plenariam ab eo poteſtatem in negociis præſertim ſpiritualibus expediendis, præcipue circa materiam Poenitentiæ, prout eis viſum fuerit, & cum moderato ſtipendio, eis ordinando per prælatum, qua in re videntur attendenda pro quadam generali reformatione ea quæ ſequuntur, cum additione, vel diminutione ſecundum circumſtantias, & cum opportunitate remediorum, ſecundum prudentiam viſitantis.

Primo, viſitaturus perſonaliter aliquam parochiam prænunciet adventum ſuum prius indicens per cedulam, ut ſi quis indigeat conſilio, vel remedio ſalubri pro facto conſcientiæ ſuæ, ſive in commutatione votorum ſive in caſibus reſervatis, ſive in aliis quibuſcumque, ſit paratus tali die & hora, ut tunc confidenter adveniat.

Indicatur præterea omnibus parochianis ceſſatio ab omni opere, ut in eccleſiam compareant.

Item, ſi Viſitator ſit prælatus, ultra hæc, quod ad ſacramentum confirmationis digne ſuſcipiendum ſe præparent. Quod ſi non ſit prælatus, indicatur adire eum quam primum commode poterit.

Item, viſitator in principio ſui adventus poterit ad populum in Eccleſia facere admonitionem brevem, conformiter ad illa, quæ continentur in tractatulo compoſito pro eruditione ſimplicum ſacerdotum, & populorum in materia præceptorum, & conſcientiæ.

Item, viſitator poterit interrogare ab illo vel de illo qui deſervit curæ parochiali, ſi ſit curatus, vel vicarius, vel mercenarius conductus.

Item, qualis eſt in habitu, & tonſura, in victu, converſatione, & eruditione.

Item, quales redditus ſint in cura, & quomodo miniſtrentur.

Item de presbyteratus domo & utenſilibus, & reparationibus neceſſariis.

Item, qualia habeat ſtipendia vicarius ille, qui deſervit ſicut tactum eſt; & fiat ſufficiens proviſio per principalem, ſive ille ſit curator, ſive ad collegium (pertineat) juxta canones; & ſciatur quo privilegio gaudet curatus non reſidens; & ſi juſte.

Item, ſi in parochia ſit alia villa adjuncta pro ſuccurſu, propter quam oporteat eum celebrare duas miſſas quandoque in die; & qualiter in hac ſe habet, & ſi in prima miſſa capit ablutionem; quod fieri non debet, B quia ſolvit jejunium naturale.

Item, videat ſi ille ſciat ea, quæ pertinent ad officium curati, et ſpecialiter in materia ſacramentorum, ubi majus eſſet periculum. Ut ſi ſciat formam pro Baptiſmo, Euchariſtia, pro abſolutione tam ab excommunicatione, quam a peccatis, necnon pro matrimonio, et extrema unctione. Et ſi neſciat doceatur.

Item, ſciatur ab eo, qualiter ſe habeat in caſibus dubiis, emergentibus quandoque circa adminiſtrationem ſacramentorum, ut in miſſa, dum cadit aliquid in calicem, vel dum ſanguis effluit, vel dum non reperitur eſſe vinum in calice, vel ſi in pixide, ubi C eſt hoſtia ſacra, invenientur vermes; & ſi neſciat, doceatur.

Item, circa baptiſmum dum puer eſt baptizatus ab obſtetrice, qualem ſe habet, et doceatur.

Item, ſi obſtetrices ſciunt unam formam baptizandi in parochia ſua; & ſuper hanc paterentur obſtetrices interrogari, & doceri, quod hæc eſt forma, ſpargendo aquam ſuper puero; *Enfant je te battiſe an nom du Pere & du Fils, & du Saint Eſprit. Amen.*

Item, qualem ſe habeat erga infirmos viſitandos in articulo mortis, & doceatur.

Item, ſi celebrat ſemper jejunus, hoc eſt quod nihil ſumpſerit poſt mediam noctem D ejuſdem diei, quodque poſt illam horam dormierit, & jejunius ſit; quoniam hoc non debet. *Abundat i.lud* non

Item, ſi oſtendit hoſtiam populo antequam ſit conſecrata; quoniam hoc fieri nunquam debet, & abuſus opportune corrigatur.

Item, ſi unquam celebraverit ſuſpenſus a jure, vel ab homine per excommunicationem, quia de reſervatione inde contracta ſolus Papa vel ſui poenitentiarii tantum abſolvunt, & ſuper hoc doceatur.

Item, ſi celebravit coram excommunicatis cauſa timoris, vel favoris, vel quod nolebant recedere, & juxta materiam det E ſuum conſilium.

Item, ſi dixit primam antequam celebret, ſicut debet fieri, niſi in die Natalis; & ſi poſt pollutiones nocturnas, vel diurnas ſtatim celebrat; ſuper qua re doceatur quid agendum, tum propter reverentiam ſacramenti, tum propter officii ſui neceſſitatem.

ANNO CHRISTI 1408.

Item, quomodo se habeat in foro pœnitentiæ erga pœnitentes; qualiter interrogat de peccatis, instruit, absolvit, remittit pro casibus reservatis; & qui sunt casus sibi reservati: qualiter absolvit excommunicatos, vel participantes, qualiter injungit pœnitentias; & si absolvit eos, qui nolunt habere propositum desistendi a peccatis, ut rancore, furto, luxuria. Quibus locis & temporibus audit confessiones. Si pro peccatis occultis dat pœnitentiam publicam, vel solemnem, sicut faciunt stulti pænitentiarii in principio quadragesimæ mulierculis, vel hominibus, qui sæpe nullam habent culpam, vel saltem non publicam super mortem puerorum suorum; & doceant diligenter de omnibus vel verbo vel scripto.

Item, si ecclesiam suam cum ornamentis & sacro chrismate, & fontibus pro Baptismo teneant decenter, honeste, & secure. Si altare suum sit integrum. Si hostiam sacram mutant de mense in mensem, vel crebrius, & super hoc sollicite moneat, & doceat.

Item, sciatur secrete per parochianos, vel alios de moribus suis, ut si sit continens, vel concubinarius, si sollicitat ad malum mulieres sibi confitentes, si per victum vel crapulam frangit sigillum confessionis signo, vel verbo; si sit lusor ad taxillos, vel aliter scandalosus populo, in tabernis, in juramentis horribilibus, & aliis &c. & secundum hæc moneatur, vel laudetur, vel ejiciatur.

Item, si se reconciliavit, et per quos, dum vult celebrare.

Item, quos accipit adjutores in confessionibus audiendis circa Pascha, et si fratres se miscuerunt invito eo; et si parochiani sui omnimode se sibi vel ordinatis ab eo repræsentiant, licet ab aliis se dicant fuisse confessos.

Item, si pro negligentia sua aliqui pereant sine sacramentis, ut... vel ægroti, si mulieres habentes pueros ex concubinatu admittit solemniter ad purificationem, quoniam hoc non debet.

Item qualiter denunciat Festa, quoniam sæpe fit excessus, et laqueus apponetur.

Item, qualiter facit absolutionem generalem in Pascha; et si nescit, doceatur, et detur sibi forma.

Item, si habeat statuta synodalia, et si faciat legere ea, etsi publicavit ea, quæ debet ex talibus populo nunciare. Et in hac debent prælati paucis esse contenti quoad illa, quæ concernunt temporalitatem ecclesiæ, sed magis de salute provideant animarum.

Item, si sciat cantare et legere in Missali.

Item, si habeat in scriptis tenorem generalem præceptorum Dominicæ legis, et si denunciat suis parochianis, et qualiter; et sciat septem peccata mortalia, et hic videatur de doctrinali simplicium, vel de tractatulis sacris ad hoc ordinatis, quæ magis necessaria, & (utilia sunt) quam solæ constitutiones synodales, ut dictum est.

Cæterum post inquisitionem de moribus Curati, vel sui subditi; poterit fieri inquisitio ab eodem, vel aliis probis super con-

A ditionibus parochianorum, & hoc caute, in generali petendo qualia vitia sint notoria. Ut super hoc possit visitatoris sermo melius adaptari.

Inquiratur ergo, si in parochia sint excommunicati, ex quibus causis, ut visitans possit ad eorum absolutionem procurandam.

Item, si regnent ibi hæreses, sortilegia, & qualiter, & si sint superstitiones in ligaturis, scripturis, & brevibus appensis. Si blasphemiæ, usuræ falsæ, mercationes, furta, peccata contra naturam, adulteria et similia, quia secundum ista poterit visitator prædicationem suam, vel visitationem, vel confessionem ferventius adaptare ut dictum est.

B Item, si parochiani bene servant Festa principalia, veniendo ad missam, et stando per totam; et si recedant sumpta aqua benedicta vel post elevationem Corporis Christi.

Notetur hic de moderatione, qualiter fieri posset in tot Festis sive per hac et concilium generale, sive per provincialia de consensu ejusdem concilii generalis; et notetur de festo Trinitatis solemnizando prout Papa noviter instituit.

Item, si solverunt decimas, de quibus, & quibus et si veniunt omnes ad confessionem saltem in Pascha, ut dictum est; et si sciunt Credo et Pater noster, et si dicunt illa, et si non, compellantur ad dicendum, et sciendum.

C Si vexantur ab officialibus prælati, vel aliis, & qualiter; & super hoc provideat visitator.

Item, si testamentorum executores faciunt suum onus diligenter impositum; & si non, moneantur, & corrigantur.

Et si sint inter aliquos inimicitiæ capitales, & sic finlantur, ut poterit.

Item, si sint inter aliquos inimicitiæ capitales, & sic finiantur, ut poterit.

Item, si sunt inter eos lites motæ judicialiter, & quibus causis, et si possent ad concordiam summarie convocari, ut tactum est.

D Item, si observant jejunia ecclesiæ, vel si irrident; & juxta hæc moneantur.

Item, qualiter instruantur pueri in parochia, et si sint scholæ ibidem vel prope. Quærant hoc in omni loco visitando sive sit in religione, sive alibi, quia a pueris debet inchoari reformatio ecclesiæ; et prohibeatur hic nimia familiaritas fratrum, et sororum, et cum parentibus, quia jacendo cum eis alii suffocantur in corporibus, et deterius aliis provenit in moribus. Provideatur igitur quod sint scholæ, ubi non sunt.

Item, si morientes in puerperio aperiuntur, ut infans vivus recipiatur, et baptizetur; quoniam hoc expedit, sed cum cau-

E tela.

Item, qualiter se habent parochiani in ecclesia; si reverenter et ordinate, et quiete.

Item, si fiant sermones apud eos, et per quos, et quando.

Item, si quæstuarii, seu quæstores veniunt ad eos, et quod missi sunt, et quid dicunt.

Item, si laici vel mulieres intrant chorum, et si ducunt choræas in locis sacris, et si illic celebrant convivia, et si induunt ve-

ANNO CHRISTI 1408.

veſtes ſacras; et ſic corrigantur, et prohibeantur.

Item, ſi reverenter ſe habent dum baptizantur ſui pueri, vel dum fiunt matrimonia, vel in aliis ſacris, vel ridendo, vel jocando, garrulando; et fiant nuptiæ cum bannis, et in eccleſia parochiali; ſi infirmi prius quærunt medicos animarum, quam corporum. Et juxta hoc, quod fieri debet doceantur.

Item, ſi parochiani turbant per ſe vel per canes, vel per infantes clamantes divinum ſervitium, quod nequaquam conveniens eſt fieri.

Item, ſi diebus feſtivis exercentur a juſtitiariis ſæcularibus torturæ et quæſtiones ad mortem; et ſi impediunt ne confiteantur ante mortem: quæ omnia fieri non debent.

Item ſi loquuntur irreverenter de prælatis, et DD. et aliis, qui quærunt Extremam unctionem in infirmitate; ſi hæreticos, ex excommunicatos ſepeliunt in cæmeterio, ſi exercent mercaturas in feſto, et in locis ſacris; et ſi exercent tunc opera ſervilia; et ſi in eccleſia ſint archæ ſive.... et ſecundum hoc doceant quid agendum ſit.

Si parochiani excedunt in crapulis, et ludo prohibitis, et ſpecialiter in nocte Natalis, aliis vigiliis ſacris, et ſuper hoc doceantur.

Amplius, ſi ſint alicubi Judæi, videatur quod non ſeducant chriſtianos, nec ſignis careant diſtinctivis, et ſi velint converti, non omnino ſpolientur ſuis rebus.

Amplius, ſi in parochia ſint domus religioſæ, vel hoſpitalia, fiat inquiſitio ſecundum ſtatum eorumdem, et qualiter ſervant vota ſpecialiter continentiæ, et paupertatis ſine proprio, qualiter curant dictis pauperibus et ſpecialiter in ſpiritualibus, et ante quam recipiantur infirmi confiteantur, quemadmodum fit in domo Dei Pariſius.

Item, ſi illic ſint monachi compatres, ſi obligant eccleſias ſuas, & ſi fideijubeant; et ſuper iis prohibeantur.

Rurſus applicet ſe viſitator per ſe, vel ſuos comites ad audiendum confeſſiones diligenter & moroſe, tam puerorum, quam magnorum modis idoneis, et ſecundum inſtructiones alibi memoratas, præſertim quoad peccata carnis, quæ difficilius, et periculoſius extrahuntur. Nam in hoc ſtabit fructus præcipuus reformationis.

Item, ſi ille, qui deſervit curæ, repertus fuerit idoneus, detur ſibi bona poteſtas ſuper caſibus occultis reſervatis; et præſertim quæ ſunt frequenter repetita, et erga juvenes et foeminas.

Item, ſi non reperiatur eſſe talis, inſtituatur in proximiori loco unus idoneus ſæcularis, vel religioſus tamquam poenitentiarius, ad quem poſſint remitti parochiani ſuper talibus caſibus reſervatis, et ſuper habendo conſilio in talibus dubiis conſcientiæ.

Item, pro debita appoſitione remediorum viſitantem expedit, ut habeat, et haberi faciat tractatulos breves per parochias in vulgari de examinatione conſcientiæ, et de caſibus reſervatis ad hos, vel illos, cum ſtatutis ſynodalibus abbreviatis pro cognoſcendo quæ ſint formæ præciſæ ſacramentorum nec non præceptis Dei atque ſimilibus.

Item, pro tradendo certo et fructuoſo modo reſervandi peccata, videtur primo quod nullus caſus debeat reputari reſervatus apud pueros, et puellas minores 14. annis, propter cauſas in quadam epiſtola notatas, quæ incipit: *pontificali dignitate*.

Item modus traditus in ſynodalibus D. epiſcopi Cameracenſis videtur idoneus paucis additis aut remotis. Primo loquitur epiſcopus ſic dicens.

Reſervamus nobis majora peccata, vid. peccata contra naturam in viris ultra 20. annum, homicidia, incendia, ſimonias, hæreſes, a poſtaſias, ſacrilegium ultra 40. ſolidum, inceſtus cum patre, matre, filio, filia, ſorore, fratre, cum religioſis mulieribus, et profeſſis; injectiones violentas manuum in parentes, ex deliberatione factas.

Sortilegia in ſacramentis vid. in Eucariſtia, vel Chriſmate, oppreſſiones parvulorum voluntarias, et procuratas negligentia parentum in igne, vel aqua natos perdentium, perjuria ſolemnia, et fide fractiones ſolemnes. In curia mea votorum ſolemnium transgreſſiones, maleficia, impedientia coitum, procurationes ſterilitatum vel abortorum, propinationes venenorum, magnas blaſphemias Deo factas, caſus eorum, qui falſificant literas curiæ noſtræ vel abutuntur eiſdem. Omnes excommunicationes tam a nobis, quam a canone latas exceptis inferius nominatis, et expreſſis, et omnia alia iſtis graviora.

Caſus poenitentiariis per decanatus commiſſi.

Committimus poenitentiariis noſtris generalibus per decanatus deputatis peccata contra naturam in omni ætate a mulieribus perpetrata; et in viris infra 20. annum; pollutiones manuum in omni ætate; perjuria et fidei fractiones, quæ non fuerunt factæ in curia noſtra; votorum non ſolemnium transgreſſiones. Injectiones manuum in parentes, ubi non fuerit læſio gravis, vel deliberata; ſortilegia, quæ non ſunt de Euchariſtia, vel chriſmate; injectiones manuum parvulorum in clericum uſque ad 20. annum. Oppreſſiones parvulorum non voluntarias, ſed caſuales. Clandeſtinas nuptias, inceſtus exceptis peccatis matris cum filio, filia, fratre ſorore, omnia adulteria per duos teſtes aut plures qui iis interfuerint aut alias per quamcumque formam, vel infamiam probari poſſint, priuſquam ſuper iis eccleſiæ vel noſtram juriſdictionem exercentibus ſatisfaciant; manuum injectiones mulierum in clericum, vel ſacerdotem, ubi non eſt enormis læſio; quæ tamen ſi probari poſſit, ut prædictum eſt, prius læſo, et eccleſiæ ſatisfaciat uſque 40. ſolidum. Ita tamen quod debiti fiat reſtitutio eccleſiæ de eiſdem; omnia peccata in quibus curati habent poteſtatem.

Item reſtitutiones incertæ convertendæ in pios uſus.

Casus presbyterorum parochialium.

Curatis et eorum vices gerentibus committuntur inordinatus concubitus cum mulieribus, mollities, et peccata contra naturam in ætate puerili, in viris usque ad 14. annum, et in mulieribus usque ad 25. Adulteria ex viri peccato provenientia, damnificationes, et furta, dummodo fiat restitutio quam cito facultas se obtulerit. Sacrilegium usque ad 10. solidos, dummodo fiat restitutio ecclesiæ, iniectio levis manuum in parentes. Sacrilegia in rebus minimis, et communibus, ubi non est horror et turpitudo; perjuria privata, in quibus nullus damnificatur, stuprum virginum; abortus non procurati sed causales.

De casibus nobis & pœnitentiariis nostris reservatis.

Curatis et eorum vices gerentibus, excepto mortis articulo aut alia manifesta necessitate, absolvendi omnem interdicimus potestatem. Sacerdotes vero confessiones mulierum cum quibus peccaverint, et fautores et mediatores non audiant donec saltem a peccatis inter eos perpetratis alias confessi fuerint competenter, et cessaverit infamia, si qua fuerit, propter hoc contra eos; sed mittant eos ad honestos, et idoneos confessores.

Absolvendi scilicet in casibus reservatis.

Porro si talis visitatio, de qua loquimur, non fiat per parochias, videantur tamen ista diligenter interrogando singillatim de quolibet secundum statum suum. Et hoc dum venit ad synodum episcopi, et aliorum: et hoc vel publice, vel ad partem, Gallice vel Latine, prout expeditius, et utiliter videbitur.

Item, fiat talis examinatio de omnibus, qui approbantur ad regimen curarum priusquam eis hoc concedatur.

Item DD. prælati, et alii habentes jurisdictionem, poterunt facere similes instructiones pro inquisitione facienda super abusibus, qui dicuntur fieri in curiis suis, ut sciant, et provideant, tamquam incipientes reformationem a se ipsis et a domo sua.

Notetur hic de juratis officiariorum requirendis, et servandis, quoniam exordinatum est.

Item de juramento exacto ab illis, qui quæstionantur, vel per impositarios a mercatoribus, quorum tamen juramento non statur, cum finis omnis controversiæ sit, juramentum secundum apostolum. Nam per ista grandis laqueus ad perjuria etiam publica, et solemnia procuratur.

Item de testamentis expediendis sine tali sumptu, et tractatu in præjudicium grave animarum, quæ torquentur in purgatorio.

Item, de excommunicationibus tam frequenter, et leviter fulminatis a jure vel a judice.

A Item, de promotoribus, qui dum faciunt vexationes injustissimas, nihil solvunt de expensis, nec puniuntur, sed reportant salaria sua àb innocentibus absolutis, diffamatis, et vexatis.

Item, de applicatione pecuniarum pro emendatione taxatarum in pios usus et publicos, quoniam aliter est scandalum contra prælatos in populos.

Item, ad evitandam notam vel speciem simoniæ in omnibus, ubi pecuniæ ad ministranda spiritualia, sicut sunt ordines, sepulturæ, baptisma, missæ, expediens videtur et conformiter ad jura, aut quod nihil reciperetur, aut cum moderatione majori, aut quod prius darentur spiritualia quam aliquid exigeretur, vel reciperetur temporale, sed postmodum quærerentur consueta; B quæ si renuerentur contumaciter solvi, fierent tunc honestius acta contra tales. Et hic est interpretandum, si jura olim tradita contra dantes aliquid in omni re spirituali etiam in intuitu religionis sint in sua severitate servanda, sicut olim, aut quod non, alioquin fere totus ecclesiasticorum cœtus in damnationis statu est. Fiat igitur declaratio.

Item, in ministratione ordinis fiat diligentior inquisitio, & observatio ætatum institutarum per canones; et hoc pro religiosis, sicut pro aliis, nisi sint privilegiati: C quia hic est laqueus formidandus pro prælatis, & pro talibus ordinatis, propter suspensionem, & aliam poenam juris; vel propter defectum prælati, qui prædicunt publice, quod non intendunt tales ordinare. Sit subdiaconus in 18. diaconus in 20. sacerdos in 25. anno, nedum propter scientiam sed & mores.

Item, quod non promoveantur sine certo, & stabili titulo beneficii, vel patrimonii sine fraude.

Item, sciant competenter loqui Latinum, & intelligere.

Item, denuncietur recipientibus ordines sacros, quod faciunt votum castitatis soD lemne, ne reputent se liberos ad fornicandum sicut fatui quidam putant.

Item, contra prædones, & vexatores terrarum ecclesiæ videtur procedendum, primo per viam publicæ & piæ prædicationis ad dominos, insinuando gravamina particulariter, ostendendo pericula suarum animarum, nisi providerint.

Item, quæ datur executio constitutionis, quam papa fecerat pro theologis; immo verius pro ecclesiis; ut scilicet in qualibet ecclesia cathedrali, et collegiata notabili sit una præbenda affecta in perpetuum pro uno theologo, qui legere, et docere, et prædicare sit adstrictus.

E Similiter providendum esset abbatiis, & monasteriis, quod non carerent viris docentibus, eas, aut quomodo meditari in lege domini die, ac nocte; quia cum tali ignorantia quid de divinis intelligent, aut sapient?

Item, reformetur honestas in divino servitio, contra ludos fautorum contumeliosos Deo, et ecclesiæ; & hoc per executionem, vel privationem distributionum, vel in carcerationem.

Item

ANNO CHRISTI 1408.

Item, contra garrulationes indecoras in choro tempore servitii, quod fiant novæ constitutiones, aut jam editæ conserventur.

Item, deberet fieri specialis inquisitio, et visitatio pro mendicantibus, tam in facto sermonum quam confessionum quam aliorum esse. Et specialiter quod evitentur consortia fœminarum in camerulis, et detractiones in sermonibus, & fabulas aniles, et assertiones temerarias, diffiniendo aliquid generale esse peccatum mortale, vel non esse.

Et inquiratur qualiter in præmissis se ingerant; et si contra decretalem hanc: *omnis utriusque sexus*.

Item, inquiratur de quibus peccatis remittunt ad poenitentiarios, quia quod dicitur aliqui absolvunt de omnibus.

Item, si ministrent sacramenta contra prohibitionem juris. Si prædicant contra curatos, & sepulturas, et decimas. Si admittunt excommunicatos a judicibus ad sua consortia in divino servitio, ut cæteris, sicut ab aliquibus fertur esse.

Item, pro prioratibus desolatis, ubi non sunt nisi unus, vel duo religiosi, sæpe in scandalum sui, et aliorum, esset providendum, quia dum redeunt ad claustra, turbant reliquos, nec proficiunt.

Item, de observatione Benedictinæ pro monachis nigris, et aliis videatur illa, et quæ necessaria sunt, declarentur.

Item, videatur, num conferendo bene, et libere beneficia in casu reditionis beneficiorum, ad ordinarios, et de reliquis convenientibus.

Item providendum erit in excessibus visitantium plus sæpe ad quæstum, et pompam, et destructionem, quam ædificationem, et ordinetur certa taxa moderata.

Item, videatur de modo habendi certam contributionem pro tota provincia ad defendendum, et prosequenda ea quæ fuerunt ordinata, et quod ipsa universaliter, & et prudenter exequatur usque ad aliud provinciale concilium, quod de termino in terminum fieri debet, et noretur poena apposita, vel ordinetur alia, quæ servetur; declaretur similiter, qui debet comparere, et qualiter.

Item, si expediat tres, aut quatuor provincias quandoque similiter convenire.

Item, ordinentur conformiter ad decretalem aliqui, qui habent inquirere reformanda pro qualibet dioecesi, & referre cum avvisamento provisionem decentium in sequenti concilio.

Item, fiat in qualibet dioecesi monitio similis illi, quam fecit episcopus Parisiensis contra loquentes sub specie joci contra Fidem, & sacramenta, ut scilicet audientes denuncient tales episcopo loci, vel officiali vel suo curato infra 8 dies, aut quam primum commode fieri potest. Et hinc essent puniendæ graviter cantilenæ, creancæ, & lubricæ & contra honorem matrimonialis sacramenti compositæ, & cantatæ. Et ita de plurimis quæ Deo monstrabit convenientibus in unum per locorum, & temporum, et morum qualitates. Hæc interim plus in modum cujusdam memorialis, quam doctrinæ substantialis notata sint. Det in exequendo spiritus sui robur Deus, qui est benedictus in sæcula. Amen.

Pontificali dignitati suus qualiscumque zelator clavibus bene uti.

Pastoralis auctoritas in casibus reservandis quoad forum conscientiæ sicut ad alia quælibet potestas data est prælatis in ædificationem ecclesiæ, non in destructionem, sicut dicit Apostolus, et in favorem populi Christiani pro salute sua. Constat autem certissime, per plures expertos in Confessionibus audiendis tempore isto, quod reservatio stricta quorumdam casuum præsertim in gravioribus et cultis speciebus peccati carnalis, retrahit innumeras a confessione talium peccatorum; sicut sunt puellæ, et mulieres verecundissimæ et rurales idiotæ, a quibus vix potest extrahi confessio talium peccatorum, quantumcumque confessor sit sollicitus, humilis, morosus, discretus. Quod si remittatur ad prælatum vel poenitentiarium de longinquo vel in publico refugiunt, et horrent, expertumque est millies, quod non vadunt. Sed nec ducenti, vel trecenti, immo nec mille pœnitentiarii sufficerent, alias in una diœcesi ad tales casus plene audiendos absolvendosque. Denique quid prodest, et certe obest plurimum, addere verecundiam super verecundiam, onera gravia super onera, et difficultatem confitendi talia peccata super difficultatem, quæ tanta est, ut vix credi possit. Et hoc præcipue quando peccatum secretum est, et quale quod actor perpetuo celabit ipsum, si velit, ut nec episcopus, nec alius inde notitiam inveniat.

Sed dices: talis si non revelaverit damnabitur. Fatemur quidem; sed obviandum esset huic damnationi modis omnibus, potius quam addenda sit occasio. Expertum itaque est, quod hic terror reservationis nullos aut paucissimos cohibet sic peccare; innumeros autem retrahit confiteri. Secus est in peccatis publicis quibuscumque, qualia sola secundum quosdam doctores olim jura condita reservabant. Ad quid nimirum; ut taxaretur poena gravis, et publica per superiores talibus, in exemplum et terrorem aliorum. Sed in occultis cessat hæc ratio; quoniam pro talibus nulla poenitentia injungenda est, quam nolit confitens recipere. Alioquin juxta memorabile dictum Guillelmi Parisiensis. *Salubrius est confessum cum pauca vel levissima pœnitentia acceptata relinquere in manu Dei puniendum in Purgatorio, quam cum magna non adimplenda detrudere in Infernum.*

Provideat igitur deinceps sollicitudo pia tua, pontificalis dignitas. Noli claudere regnum Dei christiano. Cave onera graviora cervicibus debilibus, et casuris alligare. Quamobrem a talium casuum occultorum reservatione, qui proh dolor! vix veniunt ad confessores quoscumque, licet creberrimi sint, conquiescas. Postremo, si non placet casus omnes occultos, quia de publicis non loquimur, relinquere passim, cuilibet confessori, nec pro omni ætate confitentium, saltem hoc expedire videtur.

Pri-

ANNO CHRISTI 1408.

Primo, quod nullus casus judicaretur reservatus quod juvenes minores 14. annis, quia non habent perfectum usum rationis, nec facile resistunt tentationibus suis vel malitiis alienis, nec leviter audent taram personis authenticis, et extraneis componere. Quantominus non audent de tam pudendis confiteri. Consulendum est insuper verecundiæ et famæ mulierum, ne in suspicionem veniant maritorum, vel parentum, si crebro vel publice, vel de longinquo ad poenitentiarios mitterentur. Expedit denique faciliter et cito relinquere potestatem super occultis casibus curatis, et ordinariis, et generaliter omnibus, qui bona fide voluerint, &sciverint proficere animabus non ad quæstum vel subversionem. Immo tales diligenter inquirendi essent, inducendi, et rogandi ad laudem Dei, et salutem populi ...... per earumdem conscientiarum levitatem in hoc tempore pessimo, quando nimis experimur, heu! illud Genesis: *Corruperat omnis caro viam suam*. Hinc horrendum est ubique flagitiorum naufragium, a quo salvat arca poenitentiæ confitentes. Cujus arcæ introitum ideo plus expedit ampliare, quia nimia arctitudo, sua prohibeat eos, qui ad ingrediendum allici; immo juxta parabolam evangelicam quasi compelli debuerant.

Casus alioquin speciales sunt, mollicies secum; item pollutio in simili sexu. Item in alio sexu extra vas ordinatum, tam intra quam extra matrimonium.

Item corruptio talis in omni gradu cognationis, et in omni specie peccati carnalis sine reverentia generis, aut ætatis aut religionis aut sacræ dignitatit, aut partium honestarum. Et hac præsertim ubi ducitur vita in nimia familiaritate parentum cum puellis, et pueris, et in otio et deliciis, inter quas bestiales efficiuntur; de quibus loquitur Satyricus.

Quid enim Venus ebria curat?
Inguinis et capitis quæ sit distantia nescit.

Item, casibus his non reservandis addi potest votorum communium transgressio aut in melius commutatio.

Item, sacrilegia in perjuriis, et sortilegia in levibus, & percussiones priorum clericorum ad invicem, et restitutiones incertæ de modicis, et si quæ sunt similia.

AD

Anno Christi 1436.

AD BASILEENSE CONCILIUM

Additamenta quædam documentorum anni 1436. & 37.

ORta inter patres Basileenses & Eugenium pontificem dissidia in ipso statim concilii exordio imperatoris Sigismundi opera, & authoritate tandem composita sunt; sperabaturque futurum, ut juncta pontificis conciliique consilia ad optatum illum exitum sacrum illud molimen perducerent, quod esset e re christiana. Verum, haud diu post iterum in partes abitum est, contendentibus inter se non concilio tantummodo & pontifice, sed & in ipso concilio patribus abeuntibus in diversa, aliis pro pontifice stantibus, aliis contraria studia tuentibus. Utraque pars sessiones suas ab alia sejunctas habebat, utrinque erat concilium. Infelicis ejus pugnæ exitum nemo est qui ignoret. Dissociati vero hujus foederis causas alii alias adducunt, prout varie affecti sunt. Qui concilio favent, rationes adducunt probabiles pro concilio; qui pontifici, merito illum in concilium indignatum defendunt. Hanc igitur historiæ conciliaris partem, prout a patronis utriusque partis narratur, exhibendam sub lectorum oculis opportunum ratus, primum omnium refero excerptum ex libro inedito Joannis de Polemar, apologiam pro Eugenio contra Basileenses scribentis: acceptum vero scriptum istud debeo bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensi ea occasione, de qua sæpius dixi, mihi communicatum. Secundum statuo fragmentum sermonis habiti a Nicolao de Tudesco archiepiscopo Panormitano, cujus sub Abbatis nomine celebris est fama inter canonistas. Oratio hæc non latet eruditos, cum plus vice simplici typis edita prodierit sub titulo: De concilio Basileensi. *Exponit ille lectoribus totam exorti hujus schismatis historiam, tantaque arte rem componit; partim veris suppressis, partim iis studiose congestis, quæ pro concilio essent; partim sacrorum canonum sententiis in rem suam detortis, ut jura omnia favere concilio videri possent; si jus ullum excusare posset catholicos patres a schismate adeo pernicioso in ecclesiam invehendo. Conferenda est igitur ejus historia cum scripto Joannis de Polemar, viri sinceri & catholici, ex quo ea suppleas, quæ Panormitanus artificiose dissimulavit. Ne tamen credas me nimis in pontificem potius, quam in veritatem amore teneri; tertiam produco epistolam Æneæ Sylvii, qui tunc certe homo erat conciliaris, quique rem hanc oculis tunc suis hauriebat & in amici sinum effundebat; cujus proinde narratio ex assentationis suspicione abest quam longissime. Hanc epistolam, in collectione epistolarum Æneæ frustra quærendam, in codice MS. Cæsareo Vindobonensi, in quo multa de concilio Basileensi, nactus sum. Hinc discas quam multa contra jus, & fas Basileenses factiosi moliti sint. Quanquam non nego & a pontificiis interdum majori moderatione, & prudentia rem dirigi potuisse. Integram historiam Æneas non persequitur, quod re nondum absoluta scriberet. Ex variis hisce historiis veritas utcumque exculpi posse arbitror. Verum ea quæ Polemarius tradit de invectis in concilium a Basileensibus vulgaribus hominibus, & minime conciliaribus, ut factionem augerent, prævalerentque suffragiis, hæc Æneam ipsum habent adstipulatorem in oratione adversus Australes, quam vulgavit Muratorius To. 2. Anecdot. pag. 162.* Vidimus in Basilea coquos, & stabularios orbis negotia judicantes. *Post hanc alia rerum gestarum documenta suggero, quæ ad hæc illustranda conferre maxime judicavi; atque ista omnia pariter selecta sunt ex duplici Vindobonensi Cæsareo codice, quod & superiora suffecit. Illud vero inter hæc scripta illustrius merito habendum est, quod plenam rerum CPli gestarum a legatis concilii historiam exhibet. Quam multæ a Basileensibus impactæ in Eugenium pontificem calumniæ refellantur, si Joannis de Ragusio hominis alioqui Basileensibus non ingrati testimonium auscultes? Hæc ipsa mens, quæ & mihi est de scripto hoc Joannis de Ragusio edendo, & Leoni Allatio olim fuit, fidemque suam obstrinxit se illud daturum in Symmictis quas promendas statuerat. Morte impeditus non stetit promissis; mibi sors melior contigit. Utere igitur, Lector, & vale.*

EXCERPTA EX SCRIPTO INEDITO JOANNIS DE POLEMAR.

Historia de initio dissidiorum inter concilium & papam.

INnter concilium Basileense, & inter ambasiatores Græcorum fuit conventum, quod Græci venirent ad partes Latinorum expensis ecclesiæ Latinæ, & fieret unum concilium ycumenicum universale; & pro hac causa fierent concordata capitula, de quibus fuit factum decretum in publica & solemni sessione. Incipit: *Sacrosancta &c. Sicut pia mater &c.*, & facta præfatione, in qua multum commendatur opus reductionis Græcorum; sic ad literam sequitur. *Quid igitur* (& verba decreti sunt edita) *magna solus &c. Venerabilis Rom. ecclesiæ cardd. præsidentes sedis Apostolicæ, patriarcham Antiochenum, archiepiscopos, episcopos, abbates, magistrosque in numero competenti deputavimus, ut una cum ipsis Græcorum ambasiatoribus rem ipsam tractare, & quo ordine ad executionem deducenda essent perspicere deberent, qui tam inter se, quam cum ipsis oratoribus sæpe convenientes, habito inter se digesto consilio, ad infrascipta cum ipso devenerunt capitula, quæ postea secundum morem hujus sacri concilii per sacras deputationes, ac deinde per generalem congregationem conclusa firmataque solemniter extiterunt,*

Sunt hæc decreta in actis concilii Basileensis sess. XIX.

ANNO CHRISTI 1408.

runt, quorum tenor una cum mandato ipsius D. Imperatoris Græcorum, patriarc. CP. videlicet D. Demetrius Protovestiarius Palæologus, Methodius ven. abbas monasterii S. Demetrii, D. Joannes dissipatus ejusdem Imperatoris familiaris convenientes cum DD. deputatis sacri Concilii, exposuerunt, quod si ecclesiæ occidentali placeret ut hæc synodus CPoli celebraretur, ecclesia orientalis propriis expensis ibidem conveniret, nec oporteret ut ecclesia expensas faceret. Quinimmo ipse D. Imperator, in quibus posset prælatis Latinis CPm venturis subveniret. Si autem placeat, ut præfati ecclesiæ orientalis ad terras latinorum pro prædicta synodo accederent, necessarium foret propter legitimas causas, ut expensis ecclesiæ occidentalis venirent; & cum dictis viris deputatis videretur multis de causis hanc unionem commodius fieri posse in hac civitate Basileensi, ubi actu concilium congregatum est: sæpe, ac multum apud ipsos oratores institissent, ut hic locus pro sancta unione eligeretur, offerentes impensas ad hoc necessarias; sed ipsis oratoribus respondentibus, quod cum instructiones limitatæ sint, non possunt hunc locum eligere, qui in ipsis instructionibus nominatus non esset. Demum deputati S. Concilii cognoscentes sanctam, & perfectam ipsius concilii intentionem quæ est, ut pro honore Dei, & profectu fidei catholicæ nullis parcatur laboribus, & expensis, judicarunt non expedire, ut propter locum dumtaxat tantum bonum negligeretur.

Acceptarunt igitur, si placeret S Concilio, unum de locis inferius nominandis cum hoc quod (sicut inferius est conventum) *mittantur aliqui, vel aliquis ad ipsum D. Imperatorem, patriarcham, & alios, quibus persuadeant per efficaces rationes, ut in hac civitate Basileensi velint assentire. Loca nominata sunt Anchona Calabria, vel alia terra maritima; Mediolanum, vel alia civitas in Italia: extra Italiam, Buda in Hungaria, Vienna in Austria, & ad ultimum Sabaudia.*

Cætera, quæ sequuntur, de galeis, pecuniis, & ambasiatoribus destinandis, quia in præmissis consistit maxima vis negotii, ideo ad literam sunt inserta; de reliquis satis erit quantum necesse sit dicere in effectu; videlicet quod concilium promittebat mittere CPm infra certum tempus quatuor galeas ac balistarios pro custodia civitatis, & certam pecuniarum quantitatem pro expensis.

Præmemorata vero capitula, sicut prædicitur, concordata, & firmata post hæc fuerunt ad petitionem dicti concilii, quia ita * nolebant Græci per summum pontificem confirmata. Cum igitur tempus appropinquaret, quod essent galeæ mittendæ, cum concilium non haberet in promptu pecunias, missum fuit ad diversas partes, ut aliqua potens civitas *distraheret*, in qua concilium illud fieret, & sibi realiter satisfaceret. Itaque erant apud Basileam ambasiadores Florentinorum offerentes omnia necessaria, si civitas illa eligeretur pro futuro concilio ycumenico. Erant qui similiter offerebant pro civitate Venetiarum, si eligeretur civitas Utinensis, quæ est prope Aquilegiam.

* volebant

Verbum corruptum.

A Erant & pro civitate Senarum. Item & pro civitate Avenionensi. Itaque cum tempus adesset, quo locus pro ycumenico concilio esset eligendus; quia ad concilium pertinebat eligere unum de locis concordatis, & in capitulis superius expressis; repertum est concilium fere duplicatum in vocibus, quoniam & illi, qui per totum annum iverant per plateas in brevibus vestibus et ad mensas ministraverant dominorum, tunc acceptis longis vestibus deputationes intrarent, ut sic numerus *vaccilium* (f. vocalium) augeretur; sed et multi a foris pro illis diebus asciti venerunt; hæc enim practica sæpe ibi tentata est, quod pro condicto negocio dabatur modus, quod veniebant homi- B nes a foris, & isti dividebantur per deputationes, & assignabantur eis magistri, quibus se conformarent, dicendo eis: *vos semper dicetis: Ego sum in voto talis domini.* Et in veritate erant multi de illis, qui non solum nescissent dare rationem de voto suo; sed nec intelligebant, quod in consultationem vertebatur; et tamen cum dixissent: *Ego sum in voto talis domini*; sic tantum valebant, sic vota majorum prælatorum, et virorum doctorum, qui id quod dicebant sciebant ratione fundare. Talibus artibus factum est, quod a majore parte concilii fuit hoc modo facta electio. Eligimus pro loco ycumenici concilii Basileam, Avinionem, C Sabaudiam. Dicebatur per alios: quid est hoc? Basilea non potest elegi, quia a Græcis expresse repulsa; Avinio non est de locis comprehensis in capitulo, quia extra Italiam solum sunt Buda in Hungaria, Vienna in Austria, & ad ultimum Sabaudia. Et licet nominetur ibi Sabaudia, tamen non est locus aptus, & dicitur *ad ultimum*, quasi si alibi non posset. Et tamen offerunt se civitates egregiæ, in quibus posset valde ac commode celebrari. Dum super hoc concertatio duraret, venerunt ambasiatores Græcorum, qui de dicta electione multum turbati fuerunt, & dixerunt, Græcos nunquam venturos Basileam; ideo fuit jam ab ipsis re- D pulsa; nec Avenionem, quia non erat de locis concordatis, ne Imperator tam remote a CPoli se elongaret, propter imminens inimicorum periculum. De Sabaudia dixerant, quod ipsi intellexerant de terris, quas dux Sabaudiæ habebat ultra montes; & quia ibi non erat locus aptus, et quia dicebatur *ad ultimum* etc. unde multum institerunt, ut electio mutaretur, et multum voluissent, quod eligeretur Buda, quia et tunc D. Imperator offerebat facere expensas, si Buda eligeretur. Ante tamen adventum dictorum Ambasiadorum jam intervenientibus aliquibus probis viris fuerat inter partes disceptantes facta concordia, et per totum E concilium firmata, quæ est hujusmodi tenoris.

Cedula concordata & conclusa super altercatione, quæ erat inter partes de Concilio.

„ Pro felici expeditione Dominorum in
„ Græcia visa sunt per omnes deputatio-
„ nes in materia Græcorum infrascripta.

„ I.

ANNO CHRISTI 1408.

ANNO CHRISTI 1436.

„ I. quod Domini Ambasiatores hujus S. „ Concilii in Græciam ituri recedant a Ba- „ silea versus Avinionem, citius quo fieri „ possit, nulla decretatione expectata; sed „ deferant secum bullam, in qua sacrum con- „ cilium polliceatur in hunc modum.

„ In quantum Domini Avinionenses aut „ alter eorum pro Basilea, Avinione, vel „ Sabaudia intra XXX. dierum spacium, „ a die obitus dictorum DD. Ambasiatorum „ de Basilea computandorum, capitano Ga- „ learum satisfecerint de eo, quod a S. con- „ cilio debet habere; videlicet triginta mil- „ lia, et octingenti floreni de camera rea- „ liter tradiderint in numerata pecunia, „ mutui nomine, juxta concordata Amba- „ siatoribus prædictis; ex tunc certificato „ per literas Ambasiatorum eorumdem S. „ Concilio, per literas Capitanei, vel ejus „ procuratoris legitimi; ipsum S. Concilium, „ infra VIII dies, a die receptionis hujusmo- „ di literarum immediate sequentes, so- „ lemni sessione decretabit infrascripta.

„ I. Decretabit pro conclusione de locis „ futuri ycumenici concilii, videlicet Basilea, „ Avinione, et Sabaudia facta in suo ter- „ mino sicut jacet.

„ II. Decretabit, decimam jam in mate- „ ria prædicta Græcorum in generali con- „ gregatione conclusam.

„ III. Decretabit, generaliter dicti Am- „ basiatores in Græciam ituri habent, ac „ etiam majori parti eorum data sit plena „ potestas eligendi, et nominandi, juxta „ decretum in dicta materia Græcorum fa- „ ctum, portum Latinum dictis locis electis „ aptiorem et propinquiorem, ad quem „ DD. Græci debent ultimo applicare.

„ Post hæc super cautione per D. abba- „ tem Bonevallis, Raymundum Taloni, di- „ ctis DD. Avinionensibus nomine concilii „ oblata, et circa illam dabit S. Conci- „ lium literas opportunas.

„ Porro dicti DD. Ambasiadores nostri et „ Avinionensium teneantur intra XII dies, „ post lapsum dictorum XXX dierum imme- „ diate sequentes, certificare hunc (*sic*) di- „ ctum S. Concilium de dictis numeratione, „ et satisfactione; alioquin ex tunc ipsum „ S. Concilium possit et teneatur ad electio- „ nem alterius loci pro ycumenico conci- „ lio celebrando procedere, et sibi, ac uni- „ versali ecclesiæ aliunde providere.

Transactis vero temporibus in dicta conventione contentis per RR. DD. legatos sedis Apost. sacro concilio præsidentes, fuit „ facta requisitio sequens. Die veneris XII. „ April. 1437. in generali congregatione „ præsidentibus in eadem, vice et nomine „ SS. D. N. Papæ, RR. DC. cardinalibus S. „ Petri ad vincula, et S. Sabinæ et archie- „ piscopo Tarentino, RR. D. cardinalis S. „ Sabinæ reduxit DD. ut PP. S. Concilii in „ memoriam, qualiter sæpius postulaverat „ et rogaverat pro eorum (*sic*) ut vel- „ lent providere et eligere aliquem locum „ accommodum, et in decreto nominatum, „ in quo posset mandari executioni, id quod „ fuerat promissum Græcis. Et cum novissime „ per sanctas deputationes & generalem „ congregationem fuisset conclusum, quod „ casus quo cives Avinionenses infra XXX. „ dies, a die recessus Ambasiatorum conci- „ lii, non solvissent numerata pecunia di- „ ctis Ambasiatoribus, & Capitaneo galea- „ rum summam XXX m. ducatorum, & „ tam dicti cives, Ambasiadores, & capi- „ taneus non certificassent legitime intra „ XII. alios dies sequentes, S. Concilium „ deberet procedere ad electionem alterius „ loci; & cum terminus transiverit, & de „ præmissis nihil factum fuerit, nec ecclesia „ Latina quæ tam solemniter se obligavit „ Græcis, prout in decreto continetur, & „ sæpenumero ipsis Græcis rescripsit, quod „ omnia promissa juxta decretum executio- „ ni in tempore convento demandaret; per- „ petuam notam, ignorantiam, et confusio- „ nem, si (quod absit) in præmissis defice- „ ret, apud fideles pateretur; cum hujus- „ modi decretum, et promissiones sacri con- „ cilii per totum orbem divulgatæ sint; nec „ etiam tantum bonum, quod ex unione Græ- „ corum speratur, impedire possit, et etiam „ plurima mala, et scandala ex hujusmodi „ defectu concilii subsequantur; attenta e- „ tiam maxima brevitate temporis, quod „ restat ad exequendum præmissa, RR. DD. „ cardinales et archiepiscopus Tarentinus, „ præsidentes præscripti, per organum dicti „ D. Card. S. Sabinæ alterius præsidentium, „ auctoritate S. Concilii et Sedis Apostoli- „ cæ monuerunt, et requisiverunt dictos „ PP. dicti S. Concilii, et supplicarunt, ut „ vellet procedi ad electionem alterius lo- „ ci, ut fuerat conclusum ad exequutionem „ eorum, quæ promissa sunt Græcis, juxta „ compactata inter S. Concilium, et Græ- „ cos. Alioquin ipsi DD. cardinales, et ar- „ chiepiscopus præsidentes protestabantur, „ quod providerent, et facerent illud quod „ ad eos spectabit in hac parte.

Consequenter autem, post oblationem cedulæ supradictæ, materia fuit proposita per deputationes concilii ad deliberandam, juxta morem; et tunc in qualibet deputatione fuerunt factæ duæ conclusiones; una a parte majore, videlicet quod decretaretur electio Avinionis, Basileæ, & Sabaudiæ; alia a parte multo inferioris numeri, prætendentium tamen se esse totum concilium virtualiter, & protestative, & apud ipsos esse totum jus concilii quoad hunc actum; qui elegerunt Florentinam, aut Utinum in patriarchatu Fori Julii, seu quemcumque alium locum tutum nominatum in decreto, accomodum papæ, & Græcis, unum videlicet de prædictis, qui citius paraverat Galeas, pecunias & alia necessaria; & sicut fuerunt factæ duæ conclusiones, ita & duo decreta publicata in solemni sessione. Hanc vero ultimam partem ambasiatores Græcorum, qui tunc Basileæ præsentes erant, acceptarunt; & hæc fuit præsentata papæ, & per papam approbata, & confirmata.

Ex hoc factum est, quod apud CPim fuerunt octo galeæ; quatuor scilicet de Avinione cum Ambasiatoribus; & aliæ quatuor de Veneciis cum Ambasiatoribus. Omnes dicebant se Ambasiatores concilii, omnes invitabant, & requirebant Græcos, ut cum ipsis venirent ad concilium ycumenicum celebran-

lebrandum. Græci vero respondebant se nullatenus venturos cum galeis ex Avinione; sed elegerunt venire cum galeis, quæ processerunt ex Venetiis. Cum vero istud ad notitiam degentium Basileæ veloci nuncio pervenisset, dixerunt. Quid facimus? si dimittimus hoc sic, tunc omnes illuc pergent, & perdemus locum nostrum, & gentem, idest a concepto proposito fraudabimur: expedit ut moriatur unus. Tunc ordinatum est, ut daretur per promotores concilii libellus contra papam, & citaretur ad concilium de criminibus responsurus; videlicet de violatione decretorum concilii, & de multis aliis; non tamen de hæresi, si bene memoror, aliquid dicebatur; & fuit monitorium contra papam decretum, absentibus tamen congregationi præsidentibus concilii. Cumque hoc veloci nuncio ad aures papæ deductum esset, mox papa prætendens multas causas, de quibus infra dicetur, transtulit concilium de Basilea in civitatem Ferrariæ, pro qua dicebat galeas esse missas, & expensas alias factas, ut ibi concilium ycumenicum celebraretur cum Græcis.

Iis peractis, cum jam cæteri præsidentes abscessissent, RR. D. cardinalis S. Angeli, unicus jam præsidens, post plurimas requisitiones verbo factas, ut cessarent ista, quæ ecclesiam turbare possunt, & ageretur de concordia, pace, & unione Græcorum, & bona reformatione; tandem in scriptis dedit declarando latissime particulatim, quæ ex iis gestibus imminebant, & reperiendo remedia; & ad hoc suos offerendo labores: cum non daretur sibi decens responsum, publice & patenter in meridie a Basilea recessit, omnibus fere prælatis, qui Basileæ erant comitantibus ipsum.

Post hæc illi, qui Basileæ remanserunt, vere sunt in parvo numero, volentes propositum suum deducere ad effectum, primo fecerunt tres propositiones, quas dixerunt veritates fidei, quæ sunt hujus tenoris.

„ Veritas de potestate concilii generalis, „ universalem ecclesiam repræsentantis, super papam, et quemlibet alterum, declarata per Constantiense et Basileense concilia est veritas fidei catholicæ.

„ Veritas hæc quod papa concilium generale, universalem ecclesiam representans, actu legitime congregatum super declaratione in præfata veritate, aut aliquo eorum sine ejus consensu nullatenus authoritative potest dissolvere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre, est veritas de fide catholica.

„ Veritatibus ducibus prædictis pertinaciter repugnans est censendus hæreticus.

Ex istis sumpta est occasio, quod papa dissolvendo concilium illud vel mutando incidit in hæresim.

O Deus; quæ aures piæ; immo quæ sanæ mentes possunt sine horrore, et stupore audire quod summus ecclesiæ pontifex, princeps episcoporum, tali occasione de tam horrendo crimine intituletur?

Sed nunc facto sic præmisso etc.

Inferius sic prodit tempus, quo hæc scribebat.

Item jam sunt XII. anni quod defunctus est (papa Martinus V.)

Inferius hæc ad historiam concilii addit.

Ipsi primo Basileæ semper deformiter, et enormiter tam in moribus, quam in cunctis actibus eorum vixerunt. Nullibi pejus decreta Basileensium quam Basileæ servata sunt. Formula illa morum, in cibis, in vestibus, in familiaribus in falleretis equorum, in modo vivendi, et procedendi, in deputationibus, in congregatione generali fuitne unquam servata? Qualiter supplicationes, et alia per deputationes expedita sint, temere, immoderate, prout quilibet plus poterat, aut per clamores, et impressiones et multitudinem votorum non advertendo quid expediat; sed omnia passim concedendo; ea præsertim quæ sedes apostolica repulerat; dispensando etiam passim in petitione cuilibet tam in jure eorum, quam in decretis eorum, sine relatione, sine necessitate sine utilitate publica, pudet referre. Equidem id non conceditur, quod non expedit Basileæ, quod non petitur; imo et quæ non petuntur, ut homines veneno eorum imbuerent ultro conceduntur, et ad domum mittuntur.

Mittunt utique nuncios cum facultatibus, quæ nec legatis de latere per sedem apostolicam tradi consueverunt. Si Diabolus a Basileensibus aliquid peteret, et contra fas, et jus; dummodo illis vellet assentire; facillime impetraret. Offerunt seipsi; et antipapa eorum, regibus, principibus, et prælatis privilegia, facultates, dignitates, ut illis assistant. Quot pecunias, quot munera ipsorum idolum, iis rebus abundans, obtulit? et cotidie offert, ut obedientiam, quam secundum Deum habere non potest, per has artes extorqueat? multi ea quæ impingebant papæ temeraria, sibi displicere asserebant. Dicant, obsecro, quæ crimina Basileæ, cum omnibus ibidem remanentibus correxerunt? quot etiam viros extra Basileam ecclesiasticos, vel alios pro putu (*sic*) et criminibus Basileam pro reformatione citaverunt, aut monuerunt? Immo quos papa pro simonia, vel aliis criminibus condemnavit, privavit, carceravit; hos Basileam fugientes cum magno susceperunt honore; et eorum officiis; imo maleficiis præfecerunt. Hæc publica sunt, et notoria, et ne illos infamem, eorum nomina sileo. Dicant etiam Basileenses quas ecclesias, quæ monasteria cujusvis ordinis, cujusvis sexus Basileæ, vel extra reformarunt, vel ad frugem melioris vitæ reduxerunt? Immo multis privilegia exemptionis, ne a suis ordinariis corrigi possent, concesserunt, et concedunt. De pace quid dicant? cujus evangelizatores se prædicabant? nonne bella, ac diffidia, quantum in eis fuit, posuerunt? Nonne ecclesiam Latinam, quam pacificam invenerunt, sciderunt, et diviserunt? Pro pace schisma &c.

Sed forte dicent, quod papa facit exigi annatas contra decretum concilii Basileensis. In primis, sciendum est, quod exigere annatas non est simoniacum; alioquin multos pontifices Romanos per CC. annos diceremus esse simoniacos &c. Neque in concilio

ANNO CHRISTI 1436.

cilio Constantiensi, vel alibi fuit facta querela, quod esset quid simoniacum; sed bene dic ebant quod daretur talis modus in solvendo, quod non esset grave ecclesiis solvere &c. Illi de Basilea (non) fecerunt illud decretum propter bonum ecclesiæ, vel zelum reformationis; sed ad illaqueandum papam, putantes quod papa non deberet observare; & sic haberent occasionem procedendi contra eum, & perveniendi ad finem suæ ambitionis; unde a principio volebant decretum illud tantum habere locum in papa. Sed card. S. Angeli præsidens, animadvertens maliciam eorum, fecit tantum quod esset commune tam in curia, quam alibi. Veruntamen tam per deputationes, quam per congregationem generalem fecit concludi, & sibi promitti, quod expedito decreto, incontinenti, & antequam procederetur ad alia, fieret provisio papæ, cardinalibus, & aliis. Et in ipsa congregatione ter publice interpellatus a toto concilio quod in continenti decerneretur provisio; habuit, & ipse cardinalis publice dicere, quod si sciret dictam provisionem fieri non debere, nunquam concludet, quod dictum decretum fieret; & sic præmissa tali protestatione, ac conditione, consentiente ad hoc concilio, publice promittendo conclusit. Confecto decreto, innumerabilibus vicibus, tum pro debito, tamen (*sic*) pro honore concilii quod se obligaverat, tum ut dictum decretum observaretur, requisivit illos de concilio, ut facerent provisionem. Fuerunt apertæ multæ viæ ad hanc provisionem. Etiam summus pontifex cardinalis miserat ad Basileam episcopum Urb.... & F. Ambrosium, ut facerent provisionem communi jure debitam, ac etiam promissam. Tandem suggestione aliquorum malignorum schisma in ecclesia machinatum, factum est, ut provisia neglecta fuerit.

Sed nunquid illi episcopi qui Basileæ decretum illud ediderunt in suis dioecesibus servant decretum illud? Nunquid & Basileæ servatur? nequaquam; imo exigunt ut prius, & plus quam prius. Nunquid circa aliquos episcopos vicinos & remotos non servantes dictum decretum processerunt unquam &c. Quod autem prædictus processus ruat ex defectu substantialis ordinis judicialis expresse probatur, quia cum illi qui tyranice regebant concilium, & multitudinem vocum faciebant, quod volebant attemptasse monitorium contra dominum nostrum super prædictis criminibus, immo blasphemiis, RR. DD. cardinales S. Petri & S. Angeli legati SS. petierunt tempus trium dierum ad ostendendum, quod tale scandalosum monitorium fieri non debebat; & fuit eis denegata audientia; de qua audientiæ denegatione protestati sunt publice. Iterum, quando illi volebant facere congregationem & sessionem pro eodem monitorio, dominus legatus præsidens petiit iterum terminum trium dierum, ad ostendendum, quod illud monitorium erat contra jus divinum, & humanum, contra publicum bonum, & SS. Canones, & non potuit obtinere, & de his apparet publica scriptura.

Et quia videbant quod Græci erant venturi ad locum electum in Italia ad faciendum unionem cum domino nostro; & quia ex hoc concilium Basileæ expiraret .... cogitaverunt prorumpere ad dictum monitorium & infamare dominum nostrum. Tamen ut averterent eum (*sic*) ab hoc proprio ad ducendum Græcos; tamen ut ecclesiam Latinam hoc modo turbarent, & impedirent, ne illi irent ad locum concilii ubi venturi erant Græci; tamen ut ipsi Græci audientes tot infamias de domino nostro & comminationem de privatione ipsius, averterentur a profectione Italica. Cujus rei evidens probatio est, quod dictum monitorium usque in CPlim ad dominum imperatorem, patriarcham per episcopum Lausaniensem, & episcopum Vasensem transmiserunt. Sed ipse dominus imperator, & patriarcha has calumnias esse, & ad quem finem confictæ sint cognoscentes, non solum a bona intentione ipsorum retracti non sunt; sed ferventius ad prosecutionem S. unionis incitati, ad iter versus Italiam se accinxerunt. Et licet interim piæ memoriæ serenissimus D. Sigismundus imperator Romanorum per literas & oratores, videlicet D. episcopum Augustanum, & alios, ac eciam DD. electores imperii, & nonnulli alii reges & principes per literas & nuncios, necnon RR. DD. cardinales S. Petri & S. Angeli & Oratores serenissimi D. regis Castellæ crebro hortarentur ac rogarent, & requirerent Basilienses, ut abstinerent a tam scandaloso monitorio, & permitterent pacis aliquam honestatem & viam; illi nihilominus tanquam aspides surdæ &c. noluerunt acquiescere &c. Proruperunt ergo ad prætensam quandam & fatuam suspensionem D. N. et ut episcopos & alios ad eorum devotionem & ad susceptionem hujus suspensionis allicerent, eo die, quo proruperunt ad suspensionem, fecerunt sub specie confictæ reformationis, quædam decreta de gratiis expectativis, collationibus beneficiorum, & litibus, quæ tamen nec ipsi Basileenses nec antipapa eorum postea servaverunt, & nec modo servant.

Locus turbatus.

Paulo superius §. Secundo principaliter.

Eo tempore quo illi Basileenses proruperunt ad illam prætesam privationis infamiam, jam Græci, qui sunt majores & potissima orientis portio, habentes quatuor sedes patriarchales, uniti erant S. Sedi A. in S. & universali Concilio Florentino. Quatuor vel quinque nationes occidentis non consenserunt vel consentiunt. Primo, Italica natio non consentit nec consentiet, excepto parvulo angulo Pedemontium, qui temporali domini subjectus est ducis Sabaudiæ Antipapæ, qui videlicet metu ipsos Basileam ire coegit, compellitque ipsos sibi, invitos obedire. Deinde nec natio Gallicana, excepto similiter modico angulo Sabaudiæ, temporaliter similiter ipsi Antipapæ subjecto. Nec natio Hispanica, nec natio Germanica, nec natio Anglicana. Nulli reges, vel maxime principes orientales vel occidentales illi privationi prætensæ consensum præstiterunt vel præstant. Immo affines & consanguinei ipsius Antipapæ ejus profanam (*sic*) abhorrent

ANNO CHRISTI 1436.

rent & recedunt, ut Christianissimus Rex Franciæ anno elapso, congregato Concilio totius ecclesiæ Gallicanæ, archiepiscopis, episcopis, abbatibus & prælatis & magistris universitatum, & alii dictis viris, assistentibus sibi principibus & baronibus, audivit solemniter disputationes oratorum SS. D. N. PP. Eugenii, & illorum Basiliensium; & tandem habito cum suis prælatis, baronibus & regnicolis maturo consilio & accurata deliberatione, in solio regali deliberavit, se pro ipso D. N. Eugenio, & illi cum toto regno adhæsit, execrando illum Antipapam, & mandando per regias patentes literas, quod omnes de regno D. Eugenio tanquam vero summo pontifici obedirent; nullusque pareat sub poenis magnis illi Atipapæ, nec literis congregationis Basiliensis tanquam Concilii. Nulli primates, archiepiscopi & episcopi orbis Antipapæ adhæserunt, exceptis paucissimis illis de Pedemontiom et Sabaudiæ, quos non veritas trahit, sed metus & subjectio compellit, ac illis tanti sceleris patratoribus Basileæ existentibus, quorum nomina opportunum est inserere; ut pateat qui & quales sint qui ecclesiam perturbant. Arelatensis episcopus, Gratianopolitanus episcopus, Basilienes episcopus, Episcopus Aquensis, Marsiliensis sine possessione episcopus, Lacusanensis sine possessione, episcopus Argentinensis titulatus, episcopus Grossetanus titulatus. Fuerunt etiam duo episcopi de Arragonia, quos A D. rex tenebat ibi ut terreret SS. D. N. ne esset sibi adversarius in regno Neapolitano. Fuerunt autem pauci quidam abbates de dioecesi Basiliensi, metu ibi manere compulsi; fuerunt quidam monachi apostatæ, et fugitivi, & nonnulli vel notarii vel copistæ, & quidam alii vix in sacris constituti nullius æstimationis; qui quidem nec in dioecesanis nec in provincialibus Conciliis de jure vel consuetudine admitterentur, qui Basileam ad hoc profecti fuerant, & ad hoc morabantur, ut effugerent superiorum suorum correctionem, vel ut alios litibus vexarent, vel ut scandalum aliquod perpetrarent. Non pauci enim illuc confugerant tanquam ad asilum, ut excommunicati vel B privati a sede apostolica, ibi de facto absolverentur; & nonnulli odio adversus Summum Pontificem concepto, non valentes ab eo obtinere quod illicite postulaverant, illuc pergebant, ut illa ibi obtinerent, vel se contra Romanum Pontificem vindicarent. Hi enim ibi præ cæteris clamabant, perturbantes & conniventes omnia; & quo magis adversus Summum pontificem latrabant, eo fideliores ecclesiæ filii æxistimabantur, & majori honore habebantur. Vere si quis particulatim censeret omnia, & qui ibant, & qua causa ibant, & quid, & qua, quibusque artibus, fallaciis, impetu, strepitu, tyrannide cuncta agebantur, vix a lacrymis abstineret &c.

EX SERMONE DE SUPERIORITATE CONCILII ABBATIS SICULI,

Fragmentum, in quo Historia dissidiorum concilii Basileensis narratur.

Hoc opusculum sæpius editumd xi in superiori præfatione.

AD reductionem autem Græcorum operose invigilans præfata S. synodus Basileensis, destinavit suos in Græciam oratores; ad instantiamque sui venientibus ex Græcia solemnibus Ambasiatoribus Imperatoris, & patriarchæ Græcorum de communi consensu S. Concilii, & eorumdem oratorum, prout continetur in XIX sessione ejusdem S. Concilii, inter cætera fuit ordinatum pro celebratione Concilii Oecumenici, scilicet universalis, tam Græcorum quam Latinorum, quod ipsa S. synodus Basileensis eligeret, seu acceptaret unum de iis locis, videlicet Calabriam, Anconam, vel aliam terram maritimam; Bononiam, Mediolanum, vel aliam Civitatem in Italia: extra Italiam vero, Budam in Hungaria, Viennam in Austria, aut Sabaudiam. Debebat autem fieri diligentia apud dictos Imperatorem, & Patriarcham, ut consentirent in Basileam, quæ ipsi S. Concilio videbatur aptissima. Sed oratores ipsi græcorum dicebant, se non habere potestatem in Basileam consentiendi; contentabantur tamen quod fieret diligentia modo prædicto, & optio dimittebatur ipsi Imperaori patriarchæ CPano. De iis autem locis ille quem S. Synodus elegisset, debebat intimari Græcis per oratores Concilii, qui juxta compactata, conducturi eos erant ad ultimum portum in terra Latinorum. Quæ intimatio debebat eis fieri in Constantinopolitana Civitate, tam de portu, ad quem ultimo applicare debebant, quam de loco uno de prænominatis, in quo debebat esse universalis synodus. Præterea juxta compactata, debebat Basileense Concilium stare in Basilea firmum, nec debebat dissolvi legitimo impedimento cessante. Quo interveniente (quod Deus avertat) pro continuatione sui, juxta dispositionem capituli *frequens*, in Concilio D Constantiensi editi, ad aliam Civitatem se transferret; & in casu, quo imperator Græcorum non contentaretur de civitate Basileensi, tunc infra duos menses postquam præfatus D. imperator applicuisset ad dictum portum ultimum, S. Concilium debebat se transferre ad unum de prædictis nominatis locis per ipsum S. Concilium, ut supra dictum eligendum, ut hoc & alia plenius continentur in decreto XIX. sess. edito. Decretum vero ipsum supra hujusmodi concordatum & compactatis insinuatum fuit ipsi quondam Eugenio per Stephanum Filicem, tunc sacri Concilii oratorem, ut ipse quondam Eugenius suum consensum ipsi, decreto, & compactatis accommodaE rent. Ipse autem per litteras suas narratis multis, tandem expresse respondet, quod sua pars intenderet, qua via, aut quo modo finis dictæ unionis sequeretur, unde pure, & libere ad rem illam, prout per se S. Concilium concordatum extitit, præstitit assensum. Et hanc suam voluntatem de novo

ANNO CHRISTI 1436.

vo' tandem recensivit, post suorum oratorum ex Græcia adventum. Ex tunc S. synodus ad effectualiter consequenda quæ primo fuerunt concordata, tres suos oratores in Græciam destinavit cum 10000 ducatis sicut primo conventum fuerat, expensas facturos pro congregatione patriarchæ, aliorumque ex Græcia prælatorum in præfata Civitate Constantinop. ut ab inde in galeas ascenderent, quas mittere debebat S. Concilium, ut venturi essent ad locum, pro oecumenico Concilio per synodum Basileense eligendum.

Habita demum noticia ratificationis factæ in CPi. de omnibus per Concilium cum suis oratoribus concordatis, intellectoque per suas literas desiderio imperatoris Græcorum, exorantis, ut eligeretur locus magis propinquus, continuans executionem operis inchoati, convenit S. Synodus cum nobili viro Nicodemo de monte pro 30800. ducatis, ut duas triremes subtiles cum 300. ballistariis & alias duas grossas ad conducendum ipsos pararet, per assignatumque tempus eas sustentare haberet. Tunc capitaneo magna cum solemnitate in generali congregatione S. synodus Basileensis de mense Novemb. an. 1436. tradidit vexillum cum armis ecclesiæ, & baculum capitaneatus, tunc præsidente in ipso S. Basileense Concilio D. Juliano de Cæsarinis S. Romanæ ecclesiæ titul. S. Sabinæ, tunc presbytero cardinali, S. Angeli vulgariter nuncupato. Et cum primo per dies multos in generali congregatione auditæ forent relationes de idoneitatibus locorum, ad quæ S. synodus miserat oratores suos, ut tractarent cum ipsis de mutuando ipsi Concilio 70m. ducatos, & de aliis necessariis pro celebratione oecumenici Concilii, visa ipsa declaratione de electione loci, & matura cum deliberatione examinata in sacris deputationibus; licet non absque magnis difficultatibus, quemadmodum in rebus arduis contingere solet; sciscitatis singillatim in deputationibus, & generali congregatione votis patrum, quorum numerus 357. repertum extitit, repertum est, quod non solum duæ partes illorum, quemadmodum concordatum fuerat in decreto XI. sessionis, sed etiam plures numero direxerant vota sua, Concilium oecumenicum celebrari debere Basileæ, si placeret Græcis, aut Avinioni; & si ibi celebrari non posset, quod celebraretur in Sabaudia, quæ expresse a Græcis inter alia loca fuerat nominata, ut supra relatum est. Hanc electionem de unanimi consensu totius Concilii ejus oratores Dionysius de Sabrenois, & Arigus de Dresta doctor in theologia, notificaverunt ipsi olim Eugenio, exhortantes, ut eam gratam, acceptamque habere dignaretur, specialiter ei commemorando, quod ipsemet nominaverat per prius Civitatem Avenionensem, tamquam aptam, & convenientem pro loco universalis concilii; supplicaveruntque eundem, quatenus vellet concurrere adjuvando in executionem, prout jam ipsi concilio per suas literas multiplicatas scripserat se facturum; & dignaretur personaliter ad locum oecumenici concilii venire, concurrereque in executionem indulgentiarum, & impositionem decimæ super clerum, quæ jam fuerat ordinata per Concilium, ad supportanda onera expensarum. Quodque dignaretur vocare prælatos, & doctores conventuros ipsum locum in accessu Græcorum. Item, quod daret literas salvi conductus ad transitum Græcorum per terras ecclesiæ, quemadmodum concesserat in forma ab eis per Concilium conquisita imperator omnesque reges, principes, & comites, a quibus petitum erat. Nullam ipsarum petitionum dictis olim Eugenius concedere voluit, sed dixit se respondere velle per Joannem tunc archiepiscopum Tarentinum, ejus oratorem ad Concilium venturum. Interim vero per abbatem Bonævallis, & Raymundum Talon, oratores Concilii, habentes ab ipso concilio super his plenam facultatem, concordatum est cum civibus Avenionensibus, qui jam tradiderunt 6m. ducatorum capitaneo galearum; quod exbursassent residuam summam pecuniæ usque ad 70m. ducatorum, Concilium solemniter decretaret, scilicet in sessione publica, ut moris est, dictam electionem factam de Basilea, Avenione, & Sabaudia pro oecumenico Concilio, concederetque eis facultatem nominandi rectores emolumentorum, proventuum, & concessionum indulgentiarum, & impositionem decimæ; quæ emolumenta ex tunc hypothecarunt eisdem Avenionensibus usque ad plenariam satisfactionem summæ per eos mutuandæ. Cum autem hæc in pace assererentur per S. synodum, supervenit Joannes de Sipato, orator imperatoris Græcorum, in principio mensis Februarii anni 1437. ostensaque litera credentiali papyria dixit vigore credentiæ, ad quatuor se missum fuisse: ad narrandum primo bonam dispositionem Græcorum, qui parati essent implere omnia concordata cum ipsis. Item, ad sollicitandum Concilium, quod similiter facere haberet. Item, ad avvisandum, quod eligeretur locus opportunus. Item & postremo, ad videndum de facto galearum, & balistarum, quod talia essent, sicut ad rem conveniebat. Responsio fuit data eidem a dicto præsidente Concilii de diligentia per ipsum S. Concilium in ea re facta, & quomodo jam conduxerat capitaneum galearum, & elegerant Basileam, Avinionem, & Sabaudiam more prædicto. Post quam responsionem idem Joannes circa electionem loci multa opposuit, allegando Græcos non venturos per mare Siculum, propter indispositionem prælatorum venturorum, quorum nonnulli erant vetustate confecti. Cujus tamen contrarium fuit relatum postea S. Concilio. Nam cum græci audivissent galeas parari in janua, & Pisis, fecerunt magnum gaudium in Constantinopoli, & libere transituræ erant, per mare Siculum, si Constantinopoli erant venturæ.

Allegavit pariter idem Joannes Orator, quod Sabaudia non erat locus in decreto contentus, quoniam nunquam intellexerunt ipsi Græci, nisi de illis terris ducis Sabaudiæ, quæ in Italia erant. Quæ quidem allegatio manifeste falsa fuerat, cum concordata cum eis aperte dicerent: extra Italiam vero, Bu-

ANNO CHRISTI 1436.

Budam in Hungaria, Viennam in Austria, aut Sabaudiam, & sic apertissime verba solvebantur de Sabaudia in Italia. Allegavit & idem Joannes Orator, quod papa debebat personaliter interesse in loco oecumenici concilii; & tamen in Decreto primo cum Græcis concordato, continebatur, quod papa debebat interesse per se aut suos Oratores. Sic igitur multis visum esset tunc manifeste in verbis suis dictum Oratorem occasionem quærere, aut alias subornatum fuisse, talia dicere, ut Græci quærerent, seu sumerent occasionem pro causa recedendi a compactatis, cum manifeste contra ipsa compactata loqueretur. Unde cum propter prædicta, quia loquebatur expresse contra compactata, tum quia non ostendebat ad hoc aliquam auctoritatem, nisi simplicem literam credentialem, concilium non acquievit, licet circa hoc aliquas protestationes faceret in scriptis, & verbo. Immo die 15. Februarii, in qua fecit magis approvatam protestificationem, non Græco, sed more Latino compositam, D. Julianus præsidens tunc concilii, non obstante dicta protestatione ipsius Oratoris prætensi Græcorum, juxta deliberata per S. concilium, recepit juramentum ab ipsis oratoribus concilii, qui ituri erant Avenionem, recepturi ab inde summam pecuniarum pro conductione Græcorum.

Cumque in sacro concilio agitaretur tunc illa materia, utrum primo deberent decretare ea, quæ loco cautionis de mutuo 70m. ducatorum petebant Avenionenses, ut supra dictum fuit, aut quod primo deberent tradere illa 70m. & postea fieret sessio pro decretatione suarum petitionum; & in hoc varia viderentur vota patrum; attamen ut discordia omnis sopiretur, 23. die dicti mensis Februarii in generali congregatione per S. concilium conclusa est cedula tenoris præsentis.

Pro felici expeditione DD. ambasiatorum in Græciam iturorum visa fuit DD. deputatis in materia Græcorum infrascripta. Primo quod DD. ambasiatores hujus S. concilii in Græciam ituri recedant de Basilea versus Avinionem citius quam fieri poterit, nulla decretatione de præsenti expectata, sed deferant secum bullam, in qua S. concilium polliceatur in hunc modum, in quantum DD. Avinionenses, aut alter ipsorum loco pro Basilea, Avinione, vel Sabaudia infra 30. dierum spatium, a die exitus dictorum DD. ambasiatorum de Basilea computandorum Capitaneo Galearum, satisfecerint de eo quod S. concilium debet habere, videliset 30m. & 800. florenorum de camera, & residuum pecuniarum usque ad summam 70m. florenorum de Camera realiter tradiderint in numerata pecunia mutui nomine, juxta concordata ambasiatoribus prædictis; ex tunc certificato de his per literas ambasiatorum eorumdem S. concilio, & per literas capitanei, vel ejus procuratoris literarum; ipsum concilium, infra 8. dies a receptione dictarum literarum immediate sequentium, solemni sessione decretabit infrascripta.

Primo, decretabit conclusionem de loco futuri oecumenici concilii, videlicet Basilea, Avenione, & Sabaudia factam in suis terminis, prout jacet.

II. Decretabit decimam jam in prædicta materia Græcorum in generali congregatione conclusam.

III. Decretabit qualiter dicti DD. Ambasiatores in Græciam ituri habeant, ac eis, & eorum majori parti data sit plena potestas eligendi, & nominandi, juxta decretum in dicta materia Græcorum factum, ex dictis locis electis aptiorem, & propinquiorem, ad quem DD. Græci debent ultimo applicare.

Præter hæc, super cautionem per DD. abbates Bonævallis & Raymundum Talon dictis DD. Avenionensibus nomine concilii oblata, & etiam de illa dabit dictum S. concilium literas opportunas.

Porro dicti DD. Ambasiatores nostri, & Avenionenses teneantur infra 12. dies, post lapsum 20. dierum immediate sequentium, certificare legitime dictum S. concilium de dicta numeratione, & satisfactione; alioquin ex tunc ipsum S. concilium possit, & teneatur ad electionem alterius loci pro oecumenico concilio celebrando procedere, & sibi ac universali ecclesiæ aliunde providere.

Insuper, dicti DD. ambasiatores S. concilii, & capitaneus per se, vel procuratorem prædictum debeant promittere, conjunctim, vel divisim nomine ipsius S. concilii DD. Avenionensibus quod casu, quod absit, quo Græci nollent recedere de terris suis juxta decretata, & decretanda de locis, & portu, ex tunc dicti Ambasiadores, & Capitaneus restituent dictis DD. Avenionensibus 15m. pro expensis, & 10m. pro custodia civitatis Constantinopolitanæ, ac 6m. pro duabus grossis galeis Græcorum deputatis florenorum, & omnem aliam pecuniam restantem, quam receperunt; & etiam S. concilium transferet eo casu omnem actionem, & omnem obligationem, quas habent contra dictum D. Capitaneum, & ipsius hæredes, & fidejussores dictis DD. Avenionensibus pro prædictis.

Postremo, quod de omnibus prædictis, & aliis, & rei accommodatis, concessis, & concedendis quibuscumque, debeant fieri sub bulla S. concilii literæ oportunæ. Hujus autem cedulæ conclusionis factæ per S. concilium apposite duo ..... ipsius olim Eugenii legati, Joannes tunc S. Petri ad vincula, & Julianus tunc præsidens concilii, S. R. E. tunc presbyter card. qui illo die non interfuerit. Et sic per procuratores concilii fuerunt requisiti, ut interessent congregationi; sed excusaverunt se, mittentes cedulam, in qua dicebant, se non posse prædictæ cedulæ avisatæ per deputatos consentire, in quantum tangebat electionem Avinionis, qui tamen duo frequenter jam consenserant dictæ electioni Basileæ, Avinionis, & Sabaudiæ, tam in missione dictorum oratorum concilii ad ipsum tunc Eugenium, quam aliorum, ad cives Avinionenses; etiam in concessione facultatum, ut eisdem civibus obligarent S. concilium. Item in deputatione oratorum Concilii ad Græ-

ANNO CHRISTI 1436.

Græciam, aliisque multis ad hanc electionem spectantibus.

Recedentibus denique versus Avinionem Lubicensi, Visensi, Parmensi, & Laudanensi episcopis, qui fuerant unanimi consensu omnium PP. concilii nominati pro oratoribus concilii ad conducendum Græcos; cum PP. S. concilii crederent agere hanc rem bona fide, nec impedimenta ab eo poni, ad quem principaliter tollere spectabat, sic res practicata fuit, quod durante hoc termino 30. dierum venirent in Avenionem archiepiscopus Granatensis & Jacobus de Jacanato oratores dicti olim Eugenii, qui ejus ex parte iteratis vicibus reverendissimo D. Petro ep. Albanen. card. de Fusco, inibi apostolico legato, necnon dictis B civibus expresse, & sub gravibus poenis prohibuerunt, ne prædictas pecunias concilio expedirent. Contigit pro tempore quo applicuerunt Avinionem dicti oratores concilii, quod principales gubernatores civitatis erant abeuntes in curia regis Franciæ tunc existente; & licet ipsa, aliaque multa intercesserunt impedimenta, ne cives ipsi intra 30. dies prædictos satisfacere possent; nihilominus contentarunt capitaneum de 30m. & 800. florenis, ac de residua summa cautos, & securos fecerunt oratores concilii, petentes quod pro cautione, & obligatione dictæ summæ, prout postulaverunt a dictis abbate Bonævallis, & Raymundo Ta- C loni decretum concilii de electione prædictorum trium locorum pro oecumenico concilio, ac de impositione decimæ, & nominatione portus, ad quem Græci debeant ultimo applicare. Hæc, ut præmittitur, acta fuere in Avinione.

Basileæ vero, ubi statera & pondus rerum agendarum pendebat, non minore conatu ex parte olim Eugenii practicabitur; ne ut incæpta erat, & ipse pluries consenserat expresse, fieret per concilium prosecutio unionis Græcorum: nam interfuerunt prædicti..... archiepiscopus olim Tarentinus adiit S. concilium ex parte ipsius tunc Eugenii, qui ad supradictas petitiones porrectas eidem res- D pondit, quod non intendebant præstare favorem ad executionem indulgentiarum, ac impositionem decimæ, nec requirere prælatos, aut universitates studiorum, ut venirent, aut suos mitterent ad locum oecumenici concilii. Item, nec volebant concedere salvum conductum; sed requirebant quod per concilium eligeretur locus accommodus ipsi quondam Eugenio in Italia, & tunc super petitis ad eorum oratores concilium prvidere posset. Post datam hujusmodi responsionem, fuit in tertia die certitudo facta S. concilio per literas suorum Oratorum, qualiter cives Avenionenses satisfecissent capitaneo de 30m. & 800. ducatis, E quodque de residua summa cautos, & securos fecerant oratores concilii. Habita ista certificatione, per legatos papæ videlicet RR. DD. cardd. S. Petri, & S. Sabinæ, ac dictum olim Joannem archiepiscopum Tarentinum, invecta fuit dubitatio, an cives satisfecissent prædictæ conclusioni concilii, nihil aliud objicientes, nisi quod non haberent expressum testimonium de exbursatio-

A ne totius summæ 70m. ducatorum; e converso autem quod constaret de contentatione facta capitaneo galearum de 30m. & 800. ducatis; ac quod de residua summa usque ad 70m. cautos, & securos fecere oratores concilii. Eo res devenerat, ut decretaretur, utrum conveniret procedere ad electionem alterius loci, aut facere decretationem postulatam per Avenionens. super electione jam facta remissa est materia hæc per deputationem ad deputatos in materia Græcorum. Cumque pro majore parte deliberarent non ad aliam electionem procedi debere; sed jam factam decretari, inexpectata deputatorum conclusione; legati propterea eodem die in tribus deputationibus, ubi sedere consueverunt, porrexerunt cedulas continentes vota eorum de electione loci facienda pro oecumenico concilio Florentiæ aut Lucæ vel alibi in decreto comprehensi. Item, & in quinta deputatione similis cedula porrecta fuit; in iis cedulis illa clausula expressa fuit, quod concilium deberet stare firme Basileæ usque ad adventum Græcorum. Quantumcumque autem prius secrete, & publice egerunt dicti legati; attrahere tamen non potuerunt multitudinem patrum; sed eorum votis adhæserunt pauci ex qualibet deputatione, in quibus ipsi episcopi erant præsidentes, sanciente in contrarium reliqua multitudine patrum juxta avisamentum dominorum de XII. ut non fieret loci nova electio; sed decretaverunt jam factam, prout supra continebatur in cedula; unde in deputatione pacis, in qua nullus erat legatorum, unus dumtaxat fuit, videlicet Simon de Valle, qui erat Venetus; iste solus formam illius conclusionis partialis legatorum tunc porrexit in medio deputationis, solusque dixit se super ea deliberare, & concludere; & tamen in eadem deputatione erant actu confedentes plusquam LXXX. patres. Ista ergo veritas est, quod in sacro concilio stante post sui initium fuerunt ordinata quatuor loca ad deliberandum, quæ appellantur: pro reformatione, pro pace, pro communibus deputationes, & juxta consuetudinem & concilii ordinationes non aliter quam pro majori parte patrum in deputationibus iis & generali congregatione conclusiones synodales fieri consueverunt. Ultra hæc prout habetur XI. sess. statutum fuerat quod sacrum Basileense concilium per neminem, etiamsi papali dignitate foret, dissolvi, aut de loco ad locum mutari possit, nisi de expresso consensu duarum partium cujuslibet deputationis, votis singulorum exscrutatis; subsequentique approbatione duarum partium congregationis generalis; similiter exscrutatis votis. Pro dicta tamen particulari conclusione legatorum in nulla prædictarum quatuor deputationum convenit major pars patrum, nec scrutata fuerunt vota in generali congregatione, cum nec quarta nec quinta pars patrum concilii adhærebat eorum partiali conclusioni. Iis diebus multæ praticæ fuerunt tactæ, & oblatæ cedulæ pro concordandis differentiis inter multitunem patrum ex una parte, & dictos legatos; quæ tamen in hoc tendebant communiter,

ANNO CHRISTI 1436.

ANNO CHRISTI 1436.

ter, ut concilium in Italia celebraretur. Sed intellecto quod agebatur, quemadmodum postea demonstravit eventus, ad reprobandas veritates declaratas in Constantiensi concilio de auctoritate generalium conciliorum; item quod res non erat integra. Nam cives Avenionenses contentaverant capitaneum de XXXm. ducatorum. Omniaque erant in puncto expeditionis, deliberaverunt patres qui faciebant duas partes, & eo amplius, persistere in prima electione jam facta, ea præstituri, attento quod Avenionenses fecerant securos & cautos oratores concilii super residua summa pecuniarum usque ad summam 70m. ducatorum, & capitaneus galearum multas impensas fecerat, quæ omnes fuissent perditæ. Cum autem dicti Legati suam partialem conclusionem vellent decretare, concilium semper eis restitit, nec permisit eos celebrare missam ad sessionem faciendam; sed deputatus per sacrum concilium missam celebravit. Qua finita, tenta fuerit sessio generalis, in qua decretum sacri concilii lectum fuit in ambone ecclesiæ, in quo semper fuit consuetum legi decreta sacri concilii. Sed prædicti legati cum quibusdam paucis sibi faventibus procurarunt quod quidam episcopus in loco inferiori, ubi nunquam legi consuevit forma alicujus synodalis decreti, festine ac perturbate legeret illam partialem conclusionem nomine sacri concilii editam; sed tantus erat contra suam lectionem strepitus, quod verba ejus nullatenus percipiebantur; & prius finivit iste episcopus decretum illud paucorum, quam finisset episcopus in ambone decretum sacri concilii. Et eo decreto sacri concilii lecto, patres, ut moris est: *Te Deum laudamus &c.* decantaverunt. Id autem secure significaverunt cunctis scire volentibus hujus rei veritatem, quod præfata patrum multitudo concilii non erat solum constituta ex inferioribus, sed comprehendebat majorem partem prælatorum & doctorum juris divini, & humani, majoremque partem eorum, qui erant in ecclesiasticis constituti dignitatibus, majoremq. partem ambasiatorum regum, & principum pro tunc in concilio existentium. Et qui interfuit testimonium perhibet veritati; quod facta hujusmodi sessione, quando decretis synodalibus apponenda erat bulla sacri concilii, intercessit alia non minor disceptatio inter multitudinem patrum, & legatos tunc papæ cum paucis sibi faventibus. Capsæ namque, in qua bulla concilii custodiebatur, erant quatuor claves, & tenebantur per quatuor ex suppositis sacri concilii, qui juxta morem observatum eliguntur singulis mensibus ex quatuor deputationibus. Licet autem tenentes pro tunc dictas claves assensissent bullari præmissa decreta sacri concilii; tamen quia dicta capsa erat in manibus, seu in potestate præsidentis concilii, præfati cardinalis S. Angeli, ipse resistebat ne bullarentur, nisi cum illo simul bullaretur eorum præmissum decretum. Unde diebus illis propter hanc contentionem non bullabantur aliquæ literæ sacri concilii, nec communes, nec particulares. Post magnas tandem agitationes; nemine reclamante, sed

A expresse consentientibus prædictis tribus legatis, omnibusque aliis paucis sibi faventibus, sacrum concilium in sua generali congregatione, per organum dicti domini Juliani præsidentis, commisit reverendissimis patribus card. S. Petri ad vincula, qui prius fuerat legatus papæ, Alfonso Burgensi episcopo regis Castellæ oratori, & mihi Nicolao, tunc dumtaxat archiepiscopo & serenissimi domini Aragonii oratori plenam potestatem super bullatione destinandarum literarum, de quibus disceptabatur in concilio. Forma cedulæ illius commissionis talis erat.

Eligantur per sacras deputationes Dominus cardinalis S. Petri, D. Panormitanus, B D. episcopus Burgensis, quibus detur plena potestas super bullationem literarum, de quibus agitur, & earum destinatione; ita quod per hoc quod ipsi facerent, nullum præjudicium alicui gigneretur; & per hoc sit pax, & tranquillitas inter patres de concilio, cessentque omnes agitationes & molestationes, & cum bona pace, & tranquillitate procedatur ad alia negocia in hoc sacro Concilio tractanda. Et ista ultima clausula sit firma, quod non possit mutari sive violari, & quod duret eorum potestas per totam diem crastinam, quæ erat XV. dies Maji.

Hæc sunt verba formalia illius cedulæ, quæ fuit per omnia approbata per sacrum C concilium. Et ita commissio fuit nobis facta, ut supra dictum est. Demum ipsi commissarii, juxta potestatem sibi traditam, bullaverunt cum vera bulla plumbea sacri concilii prædicta synodalia decreta de electione Basileæ, Avinionis & Sabaudiæ, super impositione decimæ, & facultate concessa per concilium dictis quatuor oratoribus nominandi portum dictis tribus locis propinquiorem & aptiorem. Item literas concilii missivas ad D. de Fusco, cives Avenionenses, & oratores concilii, qui inibi erant. Item literas missivas ad imperatorem & patriarcham Constantinopolitanum. Et cum ipsas literas synodales fecissent bullari, expresse D dicti commissarii recusarunt bullare dictam partialem conclusionem, sive illud provisum decretum paucorum, licet de hoc fuissent requisiti, prout ipsimet fuerunt confessi publice in generali congregatione; & qui interfuit testimonium perhibet veritati. Denique præfati tres commissarii mandantes exequutioni suprascriptam potestatem commissionis eisdem factæ cum Redulpho de Rodusten auditore Cameræ & Guillelmo archiepiscopo Metensi sub nomine concilii miserunt prædicta synodalia decreta & literas præfatas ad civitatem Avenionensem, dantes ipsis oratoribus instructiones ex parte sacri concilii, ut exponerent civibus Avenio- E nensibus, quomodo post multas, & varias agitationes sacrum concilium deliberaverat eis destinare bullas per eos postulatas, & quod receptis obinde pecuniis prædictis, quatuor episcopi oratores concilii instare deberent, quod statim ascenderent galeas cum prædicto capitaneo ad conducendos Græcos, juxta alias deliberata per S. concilium. Hæc bullatio synodalium decretorum, & eorum ad cives Avenionenses destinatio cum fuerit

ANNO CHRISTI 1436.

rit nota toti concilio, prædictisque duobus A legatis, & eis faventibus; eorum aliquis nunquam se opposuit aut contradixit. Et nec mirum; nam fuerat per concilium, omnium unanimi consensu, prædictis tribus data potestas, quod id quod dicti tres commissarii agerent ratum esset, essetque pax & tranquillitas inter partes de concilio, cessarentque omnes agitationes & molestationes, ut latius supra patuit, ex tenore cedulæ. Post hoc præfati tres commissarii tenentes claves dictæ capsæ nomine concilii, nunquam consenserunt, ut bullaretur dictum decretum paucorum. Post factam dictam bullationem synodalium decretorum, ad XV dies patribus concilii æstimantibus juxta synodalem conclusionem esse jam pacem & tranquillitatem, agentibus Bartholomæo de Bactoferris secretario, & quodam alio ex familiaribus dicti D. Juliani præsidentis media nocte evulsis seris dictæ capsæ, in qua bulla concilii custodiebatur, bullatæ fuerunt ab ipsis plures literæ continentes prædictam perniciosam conclusionem paucorum, quæ erat scripta tanquam esset decretum simpliciter sacri concilii. Similiter & nonnullæ literæ missæ ab Imperatore Græcorum ad patriarcham Constantinopolitanum, & quia nihil opertum est, quod aliquando non reveletur, falsa hæc bullatio & furtiva pervenit in notitiam concilii infra quatuor dies. Statimque die sequenti captata unanimi deliberatione in omnibus quatuor deputationibus concilii, nemine reclamante, concessit XII. ex præstantioribus patribus omnimodam potestatem inquirendi, procedendi, & puniendi omnes, qui commiserant hoc crimen falsi, & contra quoscumque turbatores concilii. Itemque liberavit plenam potestatem ordinandi & scribendi ad quoscumque principes, tam ecclesiasticos quam sæculares, in pertinentibus ad exequutionem dictorum locorum electorum per sacrum concilium, ac etiam prohibendi, & inhibendi & puniendi quoscumque turbatores. Hæc omnia conclusit in dicta generali congregatione dictus Dominus Julianus tunc præsidens; & ipse Joannes olim archiepiscopus Tarentinus expresse tunc consensit in judices synodales; qui facta inquisitione cum reperiissent ipsum culpabilem, arrestaverunt eum in domo propria. Ipse autem timens futurum judicium, tanquam sibi conscius; associatus ab amicis suis, tempore quo patres erant in generali congregatione, recessit violando arrestum de ipsa civitate Basiliensi. Hæc & alia multa, quæ tractabantur occulte, adducta fuere ex tenore quarumdam literarum, quas dictus Tarentinus scribebat in Bononia. Et cognita ipsius Tarentini, & aliorum pravitate, quæ permaxime tendebat ad extinctionem concilii Basiliensis, magna pars illorum qui adhæserant opinioni ipsorum legatorum, relicta illa conclusione partiali, seu paucorum decreto, fuerunt pro exequutione synodalium decretorum. Demum cum ipse tunc Eugenius dictam partem conclusionum suorum legatorum confirmasset, ut dicebat, in suo generali consistorio tento Bononiæ; parabantur jam galeæ per Florentinos, quia in dicto loco, quem primo approbaverat, celebrandum esset oecumenicum concilium; declinans dein sponte a dicta partiali conclusione contra galeas sacri concilii fecit parare alias galeas a Venetiis, mittens in eis oratores suos ad conducendos Græcos, (a) qui prævenientes oratores concilii multa suppresserunt Græcis, ne venirent ad locum per concilium nominatum; & specialiter dicebatur quod sacrum concilium non haberet unde faceret expensas; & ideo remiserat negocium ad ipsum quondam Eugenium, & multa alia in detestationem partis concilii & eorum favorem. Demum galeæ sacri concilii ad civitatem ipsam Constantinopolitanam applicarunt, feceruntque B diligentiam sibi possibilem, ut juxta concordata vellent ipsi Græci venire in galeis concilii, ostendentes eis bullas aureas ipsius imperatoris Græcorum de conventione per suos oratores primo facta cum concilio, ac postmodum de ratificatione facta per ipsum. Similiter & literas originales & salvi conductus Imperatoris Romanorum, Franciæ, & Aragonum, & aliorum principum & communitatum, per quorum dominia transituri erant; ex quo videre poterant manifeste, quod verum non erat id, quod oratores dicti olim Eugenii eis suggesserant, videlicet quod concilium non valens consequi compactatata, remiserat olim Eugenio onus de con- C ducendo eos; nam & literæ bullatæ punctabantur nomine sacri concilii, quæ erant furtive bullatæ, ut supra dictum est. Obtulerunt per oratores sacri concilii dicto imperatori & Græcis se paratos implere omnia concordata per sacrum concilium & ipsos. Ipse autem imperator Græcorum, jam primo persuasus et inductus per adversariam partem, respondit oratoribus ipsius concilii, quod quia non venissent in tempore debito, non intendebant venire cum ipsis galeis sacri concilii; nec aliam expresserunt causam. Cum autem per prius devenisset in notitiam S. synodi præfatum tunc Eugenium parari facere in Venetias galeas contra ga- D leas sanctæ synodi, aperte cognoscens jam schisma notorie introduci ab eo in ecclesia Dei, per electionem alterius congregationis sub nomine generalis concilii durante sacro Basiliensi concilio; volens huic futuro malo obviare, ac etiam subvenire languoribus ecclesiæ, cum dictus quondam Eugenius fuisset longe per prius denuntiatus ipsi S. concilio, quod decreta saluberrima edita per ipsum sacrum concilium non recipiebat, quinimmo, eis non obstantibus, utebatur suis prætensis reservationibus, non admittendo electiones, annatas exigendo, et simoniam notoriam committendo, prælatos immeritos transferendo contra decreta sacri E concilii Constantiensis; et alia multa, de quibus in ipso citatorio, edito eundem quondam Eugenium, continetur, committendo, ex quibus notorie scandalizabat ecclesiam, ut seriosius in dicto citatorio continetur; compulsa fuit dicta sacra synodus, recepta prius ad cautelam informatione de notoria fama super infamiam notorietatis illorum criminum, cogere dictum quondam Eugenium, ut infra LX. dies, per se vel

ANNO CHRISTI 1436.

(a) Quam multa hic jactet Panormitanus veritati opposita, ex narratione rei tunc gestæ Constantinopoli, a Joanne de Ragusio concilio exhibita, & inferius subiicienda cogitabit.

vel alium coram sancta synodo compareret, allegaturus quæ vellet pro sui excusatione, et defensione. Requisivit etiam cardinales, ut venirent ad providendum saluti ecclesiæ; similiter notificando hanc, quam ille introducebat, divisionem in ecclesia Dei universis principibus et populis christianis.

Ipse vero quondam Eugenius reddens se quotidie magis incorrigibilem et difficilem, pro ea obedientia, quam debebat ipsi sacro concilio præstare, præstitit rebellionem; nam per XII dies ante terminum eidem assignatum publicavit quandam bullam suæ prætensæ translationis, seu dissolutionis, quam volebat habere effectum in duobus casibus; primo, in quantum sacrum concilium contra eum aut aliquem cardinalium, vel suorum præsidentium, vigore prædictæ citationis, vel alias, quomodocumque procederet; mandans in illum eventum sub gravissimis poenis ne Basileæ fierent de cætero actus conciliares, nisi per XXX dies tractando cum oratoribus regni Bohemiæ, qui erant prætes. Secundus casus dissolutionis, seu translationis erat in adventu Græcorum; & sic tempore medio concilium debebat stare in Basilea. Destinavit immediate bullas convocatorias per universum ad suum prætensum concilium, quod Ferrariæ se velle celebrare dicebat.

Quibus intellectis, omnes fere qui fuerant cum legatis; pro sua partiali conclusione recesserunt ab ipsorum favore; nam videbant oculariter, quod ipse quondam Eugenius in primo casu dissolutionis nihil curabat de illo prævisо decreto paucorum, cum inniteretur suæ translationi, seu dissolutioni, quam dicebat fecisse de plenitudine potestatis, & satis atque satis in dictis literis dissolutionis seu translationis aperte videbatur negare præeminentiam concilii generalis supra Romanum pontificem. Post dictam prætensam conditionalem dissolutionem, seu translationem sacrum concilium in sess. XXIX. monuit dictum olim Eugenium, ut revocaret dictam translationem, & electionem prætensam in Ferraria, intimando eidem expresse, quod de auctoritate ecclesiæ male sentire videbatur, ostendendo per approbata ab eo decreta, & declaratione fidei nullo modo id potuisse facere, decrevitque contra eum poenas jam statutas in XI. sessione, quod nisi illam prætensam translationem revocaret intra quatuor menses, eo ipso esset suspensus ab omni administratione papatus; & si post illos quatuor menses animo indurato per alios duos menses in suspensione illa permaneret, quod sacrum concilium procederet contra eum usque ad privationem papatus inclusive, prout latius continetur in illo decreto XI. sessionis, quod fuerat solemniter editum ante suam adhæsionem, & quod ipse in sua adhæsione satis aperte approbaverat.

Ipse autem quondam Eugenius ostendens in dies se magis rebellem, appropinquante termino dictæ revocationis sibi mandatæ, videlicet trigesima die decembris, declaravit purificatas fuisse conditiones, sub quibus dixerat se ex plenitudine potestatis transtulisse sacrum Basiliense concilium Ferrariam; referens quod fuerat accusata ejus contumacia, ac quod fuisset monitus, ut revocaret dictam suam translationem; quas ob res declarabat concilium ad Ferrariam fuisse & esse translatum, suamque inibi congregationem inchoari debere VIII die Januar. anni XXXVIII. Et statim x. die per illos, quos misit, tenta fuit Ferrariæ de facto prima prætensa sessio, declarando legitimam fuisse prædictam prætensam translationem, non obstantibus quibuscumque decretis Basiliensis concilii, etiam cap. *Sicuti unica* VIII. session. ejus, quod expresse materiam, fidei continet. Illud enim decretum declarat, quod sicut unica dumtaxat ecclesia est; ita non potest esse nisi unicum generale concilium eamdem repræsentans, ideoque durante Basiliensi concilio quæcumque alia congregatio fieret sub nomine cujuslibet generalis concilii, illa dicenda foret conventiculum schismaticorum. Sed prædicti sui Ferrariæ congregati declararunt de facto dictum olim Eugenium non includi sub isto aut aliis cujuscumque decretis, ac etiam non teneri ad decretum XI. sessionis; quod erat factum de consensu Græcorum per eosdem ractificatum; quod tamen sapiebat expresse inter partes contractum, quod quidem etiam ipsemet quondam Eugenius approbaverat, ut supra dictum est. Multaque alia dixerunt decretare pro .... auctoritatis ecclesiæ & catholicæ fidei.

Uno autem die ante factam prædictam sessionem in conventiculo Ferrariensi recessit de loco sacri Basiliensis concilii D. Julianus, tunc præsidens, qui usque ad illum diem continuavit suam præsidentiam in sacro Basiliensi concilio, non obstante translatione facta, seu prætensa per dictum quondam Eugenium ex plenitudine potestatis, ut asserebat, & cum ipso domino Juliano præter suos familiares, quatuor dumtaxat de patribus concilii; nec ex practicis primo habitis plures secum trahere potuit: nec facile potuisset; quia etiam post adventum Græcorum numquam aliquis prælatus vel doctor, aut in dignitate constitutus de Basilea ivit ad Ferrariam, pro celebrando ibidem oecumenico concilio. Quinimmo omnes fere oratores Imperat. regum & principum, qui erant per prius in sacro concilio Basiliensi, ibidem remanserunt, illa pretensa translatione ad Ferrariam non obstante. Et quod fortius est, Rex Franciæ expresse prohibuit sub magnis poenis, ne aliquis de sua ditione proficisceretur pro oecumenico concilio celebrando, recognoscendo sacrum generale concilium in Basilea. Transacto vero termino dictorum quatuor mensium a tempore datæ dictæ prætensæ translationis, S. synodus Basiliensis declaravit in sua XXXI. sessione dictum olim Eugenium legitime fore suspensum ab omni administratione papatus. In qua sessione fuerunt publicata illa duo magna decreta, de causis videlicet in partibus terminandis, & de collationibus beneficiorum faciendis per suos ordinarios. Quæ decreta, licet edita post dictum

ANNO CHRISTI 1436.

ctam prætensam translationem, solemniter acceptata fuerunt in Germania & Francia ac per regem Aragonium, & alios quamplures principes. Et post hanc suspensionem ad XV. dies videlicet VIII. die Februarii, primo applicuerunt ad portum Venetorum imperator & patriarcha CPli & qui ex Græcia cum ipsis venerunt, opportuitque inibi tractare cum eis de eorum consensu ad dictum locum Ferrariæ pro celebrando oecumenico concilio; siquidem mutatio loci Florentiæ, de qua dictum erat per suos legatos in supramemorata partiali conclusione; similiter & indictio Ferrariæ facta est per D. olim Eugenium, absque notorio & expresso consensu DD. Græcor. Die 15. dicti mensis Februarii prædictus olim Eugenius per aliam Ferrariæ secundam prætensam sessionem; dixit ibi se confirmare acta per suos in prima sessione, declarando, et decernendo de facto gravissimas poenas contra existentes in S. Basileense concilio, præcipiendoque magistro, et civium consulibus Basileensibus, ut a se expellerent omnes, et quoscunque causa concilii ibi existentes. Item, interminando nobilibus, et comitibus per civitatem et per Germaniam constitutis, quod portantes victualia ad Basileam possent a quibuscumque Christi fidelibus impune expoliari. Sed plures responderunt nunciis hujusmodi notificationum se velle imitari vestigia patrum suorum, qui non spoliarunt transeuntes, sed faciebant justitiam contra eos, qui in suis territoriis alios expostulabant. Scripsit primum tunc dictus olim Eugenius literas ad principes Germaniæ, ut revocarent salvos conductos, si quos concesserat, concilio Basiliensi, persequerenturque patres tanquam hostes fidei Christianæ. Sed plures ex illis non assentientes tantæ iniquitati, etiam de novo concesserunt suos salvos conductos S. Basilien. concilio. De mense autem Martii prædicti anni dictus Imperator Græcorum, & patriarchæ Constantinopolitanus aliique Græci ingressi sunt Ferrariam, & 15. die Aprilis tribus jamque mensibus post suspensionem illius a papatu, tenta est inibi tertia prætensa sessio, declarando de facto, quod etiam ex consensu Græcorum Ferrariæ esset locus ad celebrandum oecumenicum concilium, quod postea, ut dicebat, transtulit Florentiam. S. autem concilium ut ex mansuetudine solita ac humanitate (licet prædictis consideratis tam nequiter perpetratis contra presbyteros S. concilii de jure potuisset manus ponere ad fortia, & ipsum quondam Eugenium illico a Papatu deiicere positumque decretum undecima sessione clarissime dictaret, quod sustinens suspensiones per duos menses posset a papatu deiici) processum inchoatum cum magna modestia continuavit, servando terminos, qui etiam de necessitate servandi non erant, ac plurimos testes recipiendo super contentos in citatorio, qui etiam de necessitate recipiendi non erant, cum plurima de notorio constarent contra dictum olim Eugenium, quorum quodlibet ad depositionem satis erat; attamen illam depositionem distulit per 23. menses a tempore dicti notorii sive citatorii,

A expectando semper, si dictus quondam Eugenius vellet ad eos redire, & ecclesiam Dei, & ejus auctoritatem recognosceret. Sed cum nullo modo proficeret; cum magis in dies ejus rebellio contra S. concilium cresceret; non valens amplius sustinere sine maxima confusione ecclesiæ universalis, & auctoritatis ejusdem, ac sine periculo multorum malorum, quæ facillime erant futura, dictum quondam Eugenium papam sustinendo; ad sententiam justæ depositionis processit juxta formam contentam in 24. sessione. Et si plurima dubia ex supra narratis elici possent; attamen, quia omnia ad tria sunt reducibilia, omnipotentis Dei postulato suffragio, in trifariam dicendi formam præloquenda

B constringam. I. an. fuerit & hodie sit in Civitate Basiliensi &c. Conc. generale, ecclesiam universalem repræsentans. II. an ipsi conc. generali eo posito adfuerit facultas, & potestas legitima præfatum quondam Eugenium suspendendi & deponendi, & per consequens alium in sede Apostolica subrogandi.

Circa primum &c.

EPISTOLA D. ÆNEÆ SILVII SENENSIS

Super electione loci ycumenici concilii celebrandi cum Græcis, & decretione ejusdem, & quales & quantæ propterea subortæ erant discordiæ diræ, & conturbationes inter patres sacri concilii Basiliensis.

C

ÆNeas Silvius Petro (*de Noceto*) suo, salutem.

Credo me non solum heri mei reverendissimi cardinalis S. Crucis, ac magistri Thomæ, sed tuis etiam accusationibus reum esse, quod tunc maxime scribendi consuetudinem intertuperim, cum esset præcipue necessaria; cumque scitu dignora, & apprime gravia in concilio contingerent. Fateor enim antehac ex toto pene orbe ad

D concilium defluxisse novitates; nunc eas, quasi depositum reddat, ex concilio in universum decurrere. Sic est, ut ajunt, omnium rerum vicissitudo. Sed feci, ut plerisque mos est, menstruas debentes pecunias convertunt in annuam, & quod divisim debuerunt, summatim exsolvunt. Neque enim ut non scriberem tacui, sed ut totum scriberem, quod semper pendebat aliquid notione dignissimum. Nunc vero, quia res est non, ut puto, extincta, sed in dies aliquot sopita fuit, cujus omnia heu! scribere timui, timens ne molestum me diceret qui non epistolis se codicibus agerem, quod est apud hominem occupatissimum ridiculum reputare.

E Idem mihi cum magistro Thoma erat metus. Quid ergo? Tacuissem ne, an non potius omnia tibi enarrassem, quem unum nunquam inveni meis litteris negociosum, sic sunt plusquam sat est acceptissimæ? Quare facit humanitas tua, ut Orestem, & in tergo scriptum & nondum finitum ad te mittam, ea tamen lege, ut heri copiam sibi facias quamprimum vacatio fecerit, etsi est in tanto viro rarissima. Quod si hoc non detur, tu

ANNO CHRISTI 1436.

Thomæ de Sarzana qui dein card & pontifex sub N colai V. nomine evasit.

locus non sanus.

tu meus Orestes esto, ut quod explicatione illius tibi compertum fuerit, communi domino exponas succincte. Habebis enim ex me rerum seriem, ut molestias omnium partium cognoscas; de rebus namque conciliaribus non minus libenter scribo, quam tu legis. Vellem tamen, ut quietiores forent, & magis ex voto. Qualescunque tamen noscendæ sunt, quia & si non lætæ, at magnæ sunt; easque malo ex me tibi notas fieri, quam ex alio, qui non totum, vel non verum scriberet. Ego rem omnem aperiam; & ne te verbis teneam, jam incipio.

Cum transferendum esset Græcorum causa concilium, aliumque oporteret locum eligere, Avinio hoc modo obtinuit, ut si rogati Græci Basileam renuerent, ad Avinionem transmitterentur. Rursumque ibi si non posset esse concilium, in Sabaudiam ducerentur; & fuit adjecta conditio, si triremes parassent quatuor, si tercentos conduxissent arcitenentes, sive, ut ajunt, balistarios, si LXX. (*sic*) aureorum millia infra mensem mutuo concessissent, aut Avinionenses, aut eorum loco quicunque forent. Sed neque infra mensem solutio facta est ulla, neque præparatio. Dicunt igitur plurimi electionem expirasse, esseque iterum eligendum; quod neque obtineri potuit, neque ad deputationes deduci, quoniam tam Gallici quam alii plures in sententia perseverabant, neque divelli ab Avinione poterant, vexantes in dies & nunciis & literis Avinionenses ut solverent. Quibus animo duris, ac certe nimis ad solutionem tardis, utile visum est oratores mitti, qui sopitos cives excitarent, & ad solutionem inducerent. Erant electi ad Græciam quatuor episcopi ex nationibus quatuor; Lubicensis orator imperatoris. Reginus, Parmensis, Lausannensis. Solum conciliarios hos mittendos Avinionem dicebant, ut ibi pecunias reciperent, & ingressi mare ad Græcos navigarent. Orta est subito inter patres de instructionibus discordia, tum maxime super decreto, quod Gallici publicari volebant, de facta electione, de imposita clero decima, deque portu ad quem applicare Græci debuissent. Vidisses in concilio duas partes. Hinc Gallicos cum paucis Germanis; inde alios omnes. Interim Joannes Dyssipatos, idest bis consul, Græcorum orator venit, cujus oratio majorem adjecit scrupulum; repudiavit enim expresse Avinionem, quod neque in decreto cum Græcis edito contineretur, neque papæ placeret; neque ad Sabaudiam teneri Græcos dicebat, quod citra montes, sed quod ultra alpes est in Italia, quod territorium ducis Sabaudiæ situm in Italia dici Sabaudiam crediderunt, cum in decreto consenserunt. Hunc corruptum apud Venetias dicebant Gallici, quod de re incognita non potuisset habere instructiones. Ante enim ex CPli constabat illum recessisse, quam Avinio esset electa. Ideoque nihil a proposito partes declinaverunt; sed isti celerius mittendos; illi diligenter retinendos oratores putabant. Augebanturque dietim discordiæ, fuissetque tunc aperta divisio, nisi medios sese Hispani & nonnulli alii ad concordiam obtulissent. Horum cura in hoc denique deventum est, ut irent oratores Avenionem, & si infra dies XXX. haberentur; intimarentque legitime infra XII.S. conc. a die recessus eorum ex Basilea; tunc subito decretum fieri super electione loci, super decimis, superque facultate nominandi portum oratoribus data, deberet; continuarentque oratores ad Græciam iter; sin minus, liberum esset .... suorum concilium; tenereturque alterius loci nominationem facere, hocque auctoritate deputatorum, & nullo unquam dissentiente, approbatum est. Missi igitur extemplo oratores quos licet ex fide gessisse non dubitem, mandatum tamen præteriisse non negaverim. Sed inordinatæ multitudini facile est illudere, apud quam ridiculum est, quod in bonis civibus capitale censetur. In egressu civitatis Græcum oratorem, ut secum iret, sunt hortati; quo negante Avenionem celeri cursu petierunt; consumptis tamen apud Sabaudicum principem nonnullis diebus. Gratus fuit Avinionensibus eorum accessus. Difficile tamen erat aurum invenire, & qui daturi erant securitatem de restitutione volebant; maximumque rei momentum est creditum, si decimarum exactionem per totam Galliam rex Franciæ permitteret. Itum est ergo ad eum, in Montepesulano tunc existentem, tantumque imperatum, quantum petitum. Interim & Apostolici nuncii Avinionem applicant, ne pecuniam concedant; præcipiunt, quod neque Græci, neque papa in Avinionem consentiant. Monent ne unius cardinalis quodam suasu malo percussi, modo alterius suggestionibus desolentur; nec defuit qui primum illum cardinalem S. Eustachii, secundum esse Arelatensem interpretarentur. Ingens, ut accepi, inter cives discordia fuit, quod parere alii summo pontifici volebant, aliis subveniendum esse S. concilio videbatur. Sed, quod plerumque assolet, major pars minorem vicit; fierique omnino mutuum deliberatum. Erat interim omnium fere opinio Avenionenses non esse facturos, iterumque eligendum omnes arbitrabantur, parabantque diversæ partes diversa undique auxilia. Galeacius Mantuanus ad electores usque imperii descendit, ut mitterent qui papæ in concilio faverent; alii ad alios principes; Duxque Mediolanensis huc magnum clericorum numerum festinabat mittere; sed tardiuscule advenerunt. Venit & alius Græcus orator, primo illi Dyssipato per omnia consentiens. Cumque jam finis instaret termini, Tarentinus etiam archiepiscopus affuit, missus etiam ipse a Domino nostro propter loci electionem; homo, ut eloquentiæ non vulgaris, sic animi constantis atque intrepidi. Avenionenses autem jam lapso termino cum oratoribus concilii isto modo convenerunt, eosque fere in hac sententia ad concilium jusserunt scribere; securos se fore quod pecuniam omnem sibi dari a civibus, quamprimum per concilium sibi mitteretur decretum electionis & decimarum. Erat terminus certificandi concilium XII. dierum post XXX. qui ad solutionem dati erant. Venerunt igitur oratorum literæ XI. Aprilis, quæ dies ultima erat termi-

ANNO CHRISTI 1436.

minorum, sequentique luce in concione generali sunt lectæ. Ferme igitur tota congregatio, et tanquam integre esset facta solutio, gestire, fierique decretum acclamat; quasi omnes Legati contra, nihil amplius Avenionensibus concedendum, qui tanto temporis spatio nihil egissent; literis oratorum non solutionem, sed cunctationem pecuniarum factam ab Avinionensibus significari: mane igitur ad novam electionem patres venirent. Habuit orationem cardin. S. Sabinæ non ex sua consuetudine pacatum sed torrentem (*sic*) festinantemque, interruptionem namque continuo verebatur, quam non potuit effugere: nam cum aliqua verba nomine sedis apostolicæ vellet exprimere, acclamante multitudine, præpeditus est; dubitatumque a multis est, ne dissolutionis concilii mentio fieret. Variæ hoc die inter patres dissensiones fuere: archiepiscopus Lugdunensis in collegam suum episcopum Dignensem amare invectus est. Et quamvis manus utcunque continuit, nullum tamen genus opprobrii est omissum. Inter oratores quoque Aragonenses contentio fuit, in unam partem archiepiscopo Panormitano, in aliam Ludovico Prothonotario declinante. Nolo per singula discurrere; sed tanta inter majores vociferatio erat, ut modestiores in taberna vinaria cernas bibulos. In sequentibus vero deputationibus multa tumultuose gesta sunt. Auisamenta XII. ambigua; ponebatur enim in deliberationem, an faciendum decretum esset; an iterum eligendum. Deputationum quidem plurimæ, ubi Galli possunt, fiendum decretum, censebant; aliæ in deliberando erant. Cum legati quasdam cedulas hujus fere tenoris aperiri legique jusserunt: quod quia Avinionenses in tempore non satisfecerant, nova omnino facienda esset electio, eligebantque Florentiam, vel Utinum, et aliam quamcumque terram in decreto comprehensam, papæ, et Græcis accommodam, ut earum illa esset electa, quæ prior mutuum fecisset, et navigia præparasset. Portum vero nominabant Venetias, Ravennam, et Anchonam, vel earum, quæ gratior esset Græcis. Quinquaginta fere in hanc sententiam cum legatis convenere; pauci dubii nulli partium adhæsere. Reliqui omnes decretum fieri malebant. Forte fortuna evenit, ut præsidentes trium deputationum cum legatis sentirent. Præsidebat in fide Joannes Polemar, regis Aragonum orator, homo, & scientia, & prudentia memorabilis, qui rogatus, ut de more secundum majorem partem concluderet, secundum cedulam legatorum conclusit, dixitque majorem esse partem, quæ cum legatis convenisset, nam qui non elegissent non haberent illa die vocem. Idem fecit abbas de Malumbrono, qui præsidebat in deputatione communium; Bosannensis vero episcopus in reformatorio præsidens erat, neque pro aliqua parte concludere voluit; sed Tarentinus ibi pro legatis conclusit. Pro aliis Albiganensis in fide card. Arelatensis pro decreto, in communibus patriarcha Aquilegiensis conclusere. Moxque privati sunt præsidens; alii loco eorum suffecti. Illis tamen neque locum cedentibus, nec se

A potuisse privari asserentibus, sicque septem præsidebant. In pace unus tantum. In singulis deputationibus bini. Visa est statim facies scissurarum, & nisi melior concordia fieret, illud initium divisionis diceretur. Gravior Teutonibus visa discordia est; agendumque de pace opinati sunt, ne dum unire Græcos concilio esset studium, Latini ipsi dividerentur. Obtulerunt igitur se concordiæ medios, de quo plurimis diebus incassum agentes, rem tandem infectam dimiserunt. Rursum ergo ad deputationes venitur. Ibi Galli cum adhærentibus formam decreti approbant; generalem congregationem in crastinum edicunt; et sequenti luce sessionem. Idem legati cum suis statuunt, B aliud & ipsi promulgaturi decretum. Tumultuosa omnis deputatio est. Hinc Galli legatos increpant, conciliorum infringentes ritum; hinc legati queruntur frangere Gallos fidem. Maxime in deputatione fidei contentio erat; quanto enim doctiores ibi sunt viri, tanto eorum dissensiones acriores. Sed præcipue inter cardinales S. Petri, sanctæque Ceciliæ altercatio fuit. Verum, ut est card. S. Petri vir rationis, & amator pacis, compromissurum se in duos, tresve religiosos viros obtulit, staturumque se de tota lite ipsorum judicio; quod est omnino ab adversa parte repudiatum. Sed timore fraudis sive fiducia virium solutis deputatio- C nibus, post meridiem seorsum congregatæ sunt, habitaque hinc inde consilia separata. Congregatio quoque generalis tunc præcipue fastidiosa fuit; eratque triste spectaculum, videre conclusiones fidei sibi invicem repugnantes. Erat card. S. Sabinæ præclusa oratio; sed, ut est homo inter sapientes nostri temporis prudentissimus, dicendi locum callide occupavit. Multa raptim, & in furore de suo jure disseruit. Tanta est humanarum rerum mutatio, vanusque ipse multitudinis favor. Non aliter alias sua oratione moderare hic concilium solebat; quam Cicero quondam senatum; nec minus isti suam eloquentiam, quam Athe- D nienses Demosthenis mirabantur orationem. Nunc capite omnes perstrepunt, contemniturque (f. compelliturque) tacere. Sed non idcirco minor virtus, nam & honorificentissime ab his receptus est Christus, quem mox necandum conclamarunt. Taceo de protestationibus eo die adversus decimam factis. Soluta congregatione, peculiaria concilia sunt habita de modo sessionis. Utraque parte deliberante pro jure suo. Cuique videbatur altare ad se tenere, missamque a suis celebrari, quasi eius partis sessio diceretur, cujus fuisset altare. Galli pro maturando negocio tenendas summo mane deputationes arbitrabantur, addituras decreto ut si infra constitutros dies Avenionenses non sol- E verint, ex tunc Parma aut Vienna esset electa, quæ prior satisfecisset. Et nihilominus dicendam missam cardinali Arelatensi mandarunt. Parabatur utrinque horribile monstrum, facinusque visum nunquam, neque auditum, nunquam pervulgatum, duorum decretorum inter se penitus adversantium. Quid de decretis pro loco? accingebantur duo sacerdotes unum ad altare ce-

le-

ANNO CHRISTI 1436.

lebraturi. Parant utrique cathedram. Venit infanda dies; verius dicam sancta, nec enim scelus admitti sustinuit. Petunt Galli statim deputationes; ad sessionem e vestigio reditur. Occupavere iterum legati locum. Jamque Tarentinus missæ accinctus erat. Tempus admonet, ut principes partium tibi describam, ne, quo se judice quisque tueatur, ignores. Cardinalis S. Petri hominum, quos unquam novi, rectissimus, primus in parte legatorum habetur. Post cardinlais S. Sabinæ, qui vulgo S. Angeli appellatur, vir non minus industrius quam constans. Huic succedit Tarentinus prius Dignensis, plus animi habens, quam eloquentiæ. Mox Portugallensis regis sui orator. Ludovicus quoque S. Apostolicæ prothonotarius juris consultorum jureconsultissimus cum iisdem sentit. Huc etiam & Tiburtinus episcopum & , . .. Basanensis, & nescio qui Tneutones accedunt. Præcipuæ tamen industriæ inter Alemannos Nicolaus de Cusa, qui censetur homo in omni genere literarum tritus. Ambasiatores electorum Imperii eadem sapiunt. Calomensis tamen nullarum partium. Theutonici quoque abbates in parte sint togatorum. In alia parte Cardinalis est Arelatensis, homo famæ & laborum patientissimus, in illa præsertim parte commendandus, quod nemo minus eo injurias sentiat. Duo patriarchæ Antiochenus alter, Aquilegiensis alter extremo senio uterque confractus: Archiepiscopus deinde Lugdunensis sequitur qui ut parum videt, sic multum intelligit. Mox archiepiscopus Panormitanus jam non modicus sed partis suæ facile princeps; ut quem potissimum Galli sequuti sunt. Namque ut est utrisque, juris scientia prædictus, sic etiam concilio plurimum creditus est. Tale inde Albiganensis episcopus multarum rerum exercitatione prudentissimus. Sed quid tibi omnes enumerem? Illud tibi persuasum, longe plus volo hic prælatorum esse: probitatis vero unde unde sit plurimum, alia ratio est. Theologorum major pars ad legationes deficit; non tamen ideo plus illic crederem esse fidei. Sunt enim plerique mendicantes; vellentque aliqui manducantes fieri. At si meam petis sententiam, paucissimos ex utraque parte numerarem, quos credam sola moveri conscientia. Multum tamen, non apud me solum, sed apud totum concilium, authoritatis habet Joannes de Segovia, qui quamvis adhæserat legatis; nullam tamen ex toto probat opinionem. Oratores regis Castellæ, & ipsi quoque viri consultissimi, nullarum partium sunt habiti, enixeque pro concordia semper laboravere. Archiepiscop. Mediolanensem, dum ista geruntur, valetudo retraxit; quod & parti suæ non parum nocuit, namque, ut est oculatus, & vigilantissimus pater, sic suis & re & consilio profuisset. Papiensem quoque episcopum ideo dicunt defuisse, quod hinc metus; inde urgeret conscientia. Sed, ut procedamus; plebe iis fere adjuncta utraque pars in prælium descendebant. Jamque legati sacram ædem tenebant. Gallici in deputationibus confluxerant, quibus, ut relatum est Tarentinum ad missam parari, solutæ sunt deputationes; factusque ad templum concursus. Clamatores ad Coelum elati, sermonesque jam non prælatorum, sed vilissimæ plebis vociferationes audiebantur, pressusque erat viro vir; & quia manus in pressura impediebat (f. impediebatur) pectoribus sese urgebant; maledictis undique certamen erat, neque digitum ori suo quisquam imposuit. Obiiciebatur utrinque scissur æ certamen, vultusque illi horrendi belli videbantur. Neque transacta sine sanguine res fuisset, nisi cives in medium defluxissent, partesque comminationibus repressissent. Ridiculum prorsus, ut qui daturi orbi pacem convenerant, iis ea opus sit; & qui dare concordiam laicis sese jactant, a laicis illam exciperent. Ducti ergo primores partium in domum *Cauthensis* episcopi est enim ædi maximæ valde propinqua. Stabat Tarentinus sua in sede, non trepidus (f. intrepidus) modo, sed immobilis tanquam non virum sed puerorum illum esset tumultum existimaret; sive quod magno esset & admirando animo fretus; sive quod jure suo maxime confideret; objurgationesque & minas, quodammodo inferentes, patientia magis vicit, quam contentione. Sed exhortantibus denique civibus, & legatis suadentibus, ipse quoque cessit, & cum aliis apud Cautensem (se recepit) fueruntque ibi multa & iracunda dicta, ut in absentem quoque papam nonnulli invecti sint, & indigna relatu expuerint, neque locus ibi esset pacis, sed augendæ jugiter discordiæ locus. Igitur visum est quam paucos ex ambabus eligi partibus, qui apud Prædicatores tam Hispanos quam Theutones audirent, si quid haberent ad pacem inventi. Creditum est apud Prædicatores facilius inveniri concordiam, quoniam ibi ab initio generalis congregatio semper quieta fuerat; sive quod nondum tangentia nationes tractata sunt negocia, sive quod ignotum aliquid ibi inhabitaret numen, pacis & concordiæ custos. Cum igitur apud minores sæpe ante, & frustra de pace actum esset, domicilium modo prædicatorum partes repetebant: si exultantem forsitan reperirent ibidem pacem. Sed neque plus a B. Dominico, quam a B. Francisco est impetratum. Sex nempe diebus quæsita ibi pax est; inventa nunquam: opinioni suæ utrisque nimium forsitan inhærentibus. Durum fortasse tibi videretur, solos legatos cum paucis adversus reliquas concilii partes congredi. Sed audi breviter qua se quisque ratione tuetur. Dicunt legati partes in concilio duas fuisse diffidentes, convenisseque ambas, ut si Avenionenses (non) solvissent, nova esset, prout supra tetigimus, omnino facienda electio, *ut non solvisse Avenionensibus requisitis partes eligere, sed conventionem elegisse valuisse. Alios remansisse cum eis, quamvis paucos, jus eligendi*, quod sine consensu suo, conventio cum eis facta dissolvi non potuerit. Nec se partem minorem videri volunt, tametsi pauciores fuerint. Minoritatem enim ac majoritatem non ex numero personarum censeri; sed ex meritis & dignitate. Contendunt secum esse cardinales oratoresque principum, & quod magis est, papam, quorum

locus turbatus.

ANNO CHRISTI 1436.

rum voces nequaquam fas sit cum privati cujusque hominis suffragio ex æquo pensare. Nam & papam cum tota curia concilio æquivalere argumentantur. Græcos præterea nolle Avenionem venire, nec papam egredi posse Italia. Galli contra atque alii majorem se fore partem: consuetumque in omni republica id servare quod majori parti collibuisset; secumque licet vulgares sint multi, plures tamen ex omni gradu prælatorum fore. Præterquam ex Cardinalibus, quod alii duos, ipsi unicum habeant. Quod si inter solos prælatos res transigatur, se tamen esse longe superiores; neque obligatum fuisse concilium eligere, quod quidquid a concilio fiat, a concilio posse quoque dissolvi non ambigendum. Nec obstare conventionem judicant, quod non solum ab una parte sit conventum, sed ab alterius quoque partis parte majori. Dicunt enim cum conventio fuerit, & Lumbardos & plerosque alios in parte fuisse legatorum, qui nunc & cum Gallis sentiant, & a conventione discedant. Præterea non ideo Avinionem, ab imperatore Græcorum & patriarcha repudiari dicunt, quod oratores Græci id fecerint. Neque enim habere id potuerunt in mandatis, cum, sicut supra relatum est, ante recessissent ex Constantinopoli quam electa esset Avinio. Cur autem papa Avinionem se neget iturum, ajunt sibi non bene persuadere, quod & sua sit urbs, nec difficilius eo sit, quam per totam Italiam profectio. Sed retraho pedem, pœnitetque de rationibus partium incepisse tractatum. Nam & opus pene infinitum esset, & multa sunt quæ sine indignatione plurimorum explicari nequeunt. Necessarium tamen est alterutram partem solum defendere, cum plus uno verum esse non possit. Apud quem tamen sit veritas, Deus viderit; ego non video; neque si video scribere ausim. Tanta autem est utrique parti in suo jure fiducia, ut neutra velit cedere. Quid? neque flectere sese aliquantillum voluit. Ideoque infecta parte, rursus de sessione temptatum est, legatique apud Minoritas; Gallici apud Arelatensem congregati, suæ parti seorsum consulebant; ex Theutonibus quotidie plures adversum legatos deficiebant. Agitatio erat utriusque partis, quonam pacto in sessionem perveniretur. Dicturus missas Theutonicus abbas quidam a legatis erat electus; lecturus decretum episcopus Portugalliensis. Ab Gallicis misse Arelatensis; decreto, Albiganensis destinatus erat. Sed cum abbas Theutonicus venit, jam sedentem in cathedra Arelatensem altarique proximum comperit; & licet esset nobilibus necessariis circumseptus, possetque locum petere, dignitatem tamen cardinalatus maluit venerari. Portugalliensis quoque, cum vellet ambonem ascendere, prohibitus est. Erat enim ab altera perventus jam locus. Nihil tamen ex his exterriti Cardinales, sed publicare & ipsi decretum affuere. Cives qui & non parvam populi manum in armis habebant; quorum consules distributi per stationes, armati in convocatione cum antistite suo prodiere. Supplicat antistes, ut pacem inter se patres haberent, neve urbem suam templumque suum scissionis crimine macularent. Consolatui autem sermo Theutonius fuit, cujus verba in Latinum conversa hunc tenorem præferunt. Ut Senensi concilio Basilea fuisset electa; nullo tamen Basiliensium interveniente rogatu; venissentque deinde ad concilium Patres, certaque cum civibus foedera percussissent, quæ usque in hanc diem servata esse arbitraretur; datum a se salvum conductum, quod etiam hactenus custoditum scirent. Stetisse in urbe sua diu concilium, eduliumque copiam & quietam semper civitatem habuisse. Facta esse in concilio sanctissima opera. Reductos ad fidem Bohemos; Regnum Franciæ pacificatum; pacatas fore provincias; edita salubria decreta; reformatos plerisque in locis mores. Orare igitur, ne tot bonorum splendorem infamia schismatis obscurarent; ne Græcorum quærentes unionem, Latinorum facerent scissionem; quod egerrime fieri in urbe sua viderent, ne tantam eis ignominiam afferret scissio, quantam Constantinopolitanorum unio gloriam attulisset. Supplicare igitur, ne duorum decretorum publicatio fieret; sed quidquid esset litis in Cæsaream majestatem compromitterent. Quod si omnino publicare vellent; omnino caverent omnes ab injuria. Nemo vim faceret, continerent singuli manum. Consulatur unicuique; libertatem præstare scirent. Se, licet utrinque requisiti fuissent, non tamen uni adhærere magis quam alteri statuissent; quod inter tot doctissimos viros non ipsi qui (*f.* quid) decernere possent; se tamen salvi conductus formam custodituros ad unguem, nullamque aliunde violentiam permissuros. Suadere quidem ex congregatione demoveri familiares, ne dominorum verbis calefacti, ut minus sunt prudentes, magis essent injurii. Iis responsurus statim Lugdunensis surrexerat; sed increpatus a Legato, responsum ad se spectare dicente, subticuit. Tum legatus gratias egit civibus; quod libertatem tuerentur, salvumque conductum custodirent. Dixitque libenter se accepturos quam ipsi viam obtulissent; addiditque libenter se in electores imperii compromissurum. Fuit ejus oratio plena pacis, &, ut est homo ad movendum misericordiam gnarus; sic pluribus excussit lacrymas. Ac eo finiente Lugdunensis statim incoepit; multaque de majori parte prædicavit; neque incaute jus suum defendit, nunc ardinales, nunc cives oratione sua compellans. Nec cardinalis S. Petri tacendum duxit. Placere in primis pacem, ait, videri sibi jus pro se fore; velle tamen de jure suo pro parte in partem cedere: nihil tamen se movet, quod de majori parte diceretur; cum non majorem partem concilii, sed totum esse concilium, cujus conclusionem ipse sequeretur. Volebat etiam plura subdere, sed vociferante multitudine minime valuit. Oratores deinde Hispaniæ suam in scriptis sententiam dederunt, nulli se dissidio (*sic*) Suspensa erant omnium corda, nec talem sessionem lætis quisquam oculis intuebatur. Tum partem, in modum cedulæ, non omnino ingratum concordiæ modum ostendebat,

ANNO CHRISTI 1436.

ut fieret decretum pro veteri electione. Irentque in Græciam oratores, volentesque Græcos secundum electionem ducerent. Quod si nullum ex locis electis Græci acciperent, scriberent oratores ad concilium, ubique expectarent. Concilium vero unum ex iis locis eligeret, Budam, Viennam, Bononiam, Parmam, Versellas; quoniam nullum istorum verisimile esset Græcos fugere. Hæc causa fuit, ut traherentur in angulum primores, deinde ut celebrata missa consensus dissolveretur. Interim igitur de pace agitatum est, sed vani omnes conatus inventi: sive bonum aliquod in hac discordia latet; sive peccata nostra exigant. Pridie itaque nonas maii apud Arelatensem congregatis Gallis, cives interfuere, iterum de pace supplicantes. Hiis responsum est, sequenti die futurum in ecclesia missam, liberumque fore & civibus & aliis inter celebrandum de reconciliatione tractare; plus temporum inutiliter non est (*sic*) absumendum. Recesserant jam Græci, Galliaciusque Mantuanus Bononiam, & Simon de Vallo Venetias ierat, electionem legatorum executuri. Quæ res Gallos ad sessionem faciendam magis sollicitabat. Neque enim sine decreto exequi quidquam poterat. Studium erat utrique quo pacto reveniendum esset. Misit archepiscopus Tarentinus ex suis quendam monachum, qui locum occuparet, ubi legi decreta consueverant, sed invenit jam ab adversarius præventum. Cum moleste instaret, ferro repulsus; fuisset gladio confossus, nisi gladium lorica exclusisset. Aliis persuasum est Monachum in possessionem loci fuisse, vique ab adversariis pulsum; mihi veritas ignota est. Eum tamen vapulasse non est ambigendum. Armati cives interim ad magnum numerum in platea adfuere, tumultum, si quis fieret, oppressuri. Ad sextam horam omnes in templo comparuerunt. Arelatensis duabus fere horis prævenerat, missæque sese accinxerat, insomnisque illa sibi effluxit nox; compertum enim habeo secunda ipsa post medium noctis hora isse cubatum; assurrexisse tertia. Nec mihi est verisimile in tanta rerum agitatione somnum fuisse suum, sed quandam somni nebulam. Quo magis magisque miror tanta eum fuisse patientia, ut horas non minus octo onustam gemmis atque auro mitram insertam cervice gestare potuisset, ut inter viros heroicos hoc præcipue facto sit mandandus. Sed verum est quod vulgo dicitur. Nihil est aventi difficile. Cupiebat enim fieri omnino decretum. Aderant etiam ambæ partes, nec inter celebrandum de pace omissum est; sed vani tractatus visi sunt; utraque pars mitras & alia ornamenta tanquam sessionis facies suscepit. Quasi videres duos exercitus in viam pugnaturos arma induere. Quibus instructis nihil dubites prælium esse futurum. Nec defuerunt qui ex utraque parte amare flerent. Mihique non videtur Christiano censendus nomine, qui ea die non indoluit. Multus tamen in ore singulorum pallor apparuit, quod tantum inviti homines spectabant scelus. Ideoque placitum est aliquantulum de pace repetere, si

A qua res animos immutasset; vocatisque primoribus prope altare, sic ut usi erant ornamentis; usque ad horam post meridiem primam, de concordia agitatum est expectandi jejuna in sessione multitudine; interdum spectante pacem, interdum plurimum expavescente. Jamque in unam sententiam consultatum erat, ut publicaretur pro Avenione decretum; si quo tamen casu nova esset (opus) electione, Bononia extunc esset electa, in manu duorum ponenda, quorum alterum papa, alterum concilium nominaret. Quando autem nova opus electione intelligendum esset, duorum declarationi commissum erat: pro parte legatorum cardinali S. Petri; pro alia parte

B cardinali Arelatensi; nec restabat nisi publicatio. Tunc subito alius injectus est scrupulus; neque enim duobus hiis cardinalibus voluere Galli acquiescere; sed loco cardinalis S. Petri decanum Lubicensem; loco Arelatensis archidiaconum Metensem nominabant. Quæ res omnem concordiam vertit, vicinamque quasi pacem, nec plus duobus tribusque remotam digitis, omnino exclusit. Rursusque ad consensum patres rediere. Expavit tota concio, nec tantum facinus lætis quisquam oculis intuebatur. Fluebant sponte lacrymæ, & a suspiriis abstinuit nemo. Mira profecto res; ut invitis authoribus tantum mali perpetratum

C sit. Omnia illa die mihi monstri similia visa sunt. Vidi enim armatam multitudinem in qua nemo fuit, qui commaculare sacerdotali sanguine manus non cuperet; sed quod voluerunt singuli, non placuit universis. Inter prælatos rursus nemo erat, qui contrarias approbaret decretationes; quod tamen displicuit singulis, fecere universi. Quis non hoc monstrum dicat, ut volentes illi non faciant; isti vero nolentes faciant, cum esset utrisque voluntati non adversa potestas? Implorarunt utrique Spiritum sanctum, majoribus fletibus quam cantibus; de cujus adventu est a pluribus dubitatum, qui divinam illam mentem excellentissimam-

D que majestatem sola existimaverint concordia gaudere. Finitis vero, de more, orationibus, addecretorum ventum est promulgationem. Inde Albiganensis loco alto atque eminenti, & legentibus destinato, decretum suum inchoavit: hinc Portugallensis suum; impediebatque alter alterum, neque ullus erat concurrentium inter se cum intellectus. Prius tamen Portugalensis finivit, quod longe brevius decretum habuerit: quod & sui approbarunt, & hymnum ex consuetudine concinuerunt. Paulopost & Albiganensis peregit, cujus & approbata lectio, & cantationibus acceptata, hymnusque: *Te Deum laudamus* per ora omnium insonabat,

E tanquam sacrificium Deo aliquod acceptissimum consummassent. Verum illud præ cæteris, mea sententia, admiratione videtur dignum: vidi enim alios plures de malo suo ignorantes, ridere. Et olores fama est in morte concinere; sed uberius cantare aliquando lacrymis mihi penitus erat commissum. Sed ista sessio.. ... ostendit .... hic enim cantus aspexi eorum lacrymis ac singultibus mixtus, qui scissuram ecclesiæ tener-

ANNO CHRISTI 1437.

tenerrime deplorabant. Sed quid opus eſt in adverſum niti? Humanorum actuum magna eſt in ſyderibus vis; neque ſapientes agnoſco quibus famulari aſtra debeant. Immo & ſapientes ipſi cum inſaniunt, omne genus ſuperant fatuorum; ſicut ex mero corrupto fit acetum perfectum. Data ſunt hæc deſuper, & occulta vis influit ſyderum. Illudque quis non miretur? bis in die Virginis inchoatam ſeſſionem; bis conatus cecidiſſe. Quis non glorioſæ illi SS. Virgini deferat gratias, quæ inconſutilem nati tunicam in dicatis ſibi diebus nequaquam dividi tulerit? ac ferus ille diſcordiarumque pie (f. præ) gaudens libenter in ſua die admiſſum ſelus concordiamque omnem diſrumpit. Quod non tantum ab eo diſcordiæ cauſa factum puto, quantum ut Florentiæ prodeſſet ſuæ, quam ſub tutela Matris a veteribus fuiſſe cognitam non eſt obſcurum. Ne igitur tractatu Florentia excludatur, amplexa eſt a Marte diſcordiam; nonnaque Maii Martiſque die acta ſunt hæc. Adde quod omnia in ſciſſuram aſtra conſentiunt. Namque, ſi verum eſt, quod Aſtrologorum aſſeverent; (*ſic*) is modo planeta regnat ſub quo illud exordium habuit ſchiſma quod Conſtantienſe concilium extirpavit; ſub quo & Machometi ſecta incepit: Jove ſcilicet in cauda ſerpentis agente. Quæ utinam fabulæ ſint, & ſentina (*ſic*) potius, quam vera alicujus vatis præſagia. Nobis tamen negare non licet, duo eſſe in una ſeſſione publicata decreta, quorum alterum ab altero ...... Neque in homine extinctus furor; nam & major circa plumbum exorta concertatio eſt, contumelioſoreſque habitæ deputationes ſunt, quibus ceptatum eſt præſidentes papæ deponere, collationes beneficiorum ad ordinarios redigere, LXVI. ex quatuor nationibus prælatos ſuper auctoritate & libertate concilii conſervanda cum plena poteſtate eligere. Super primis ſolum aviſatum; ſuper ultimo etiam concluſum. Nec legati in tanta re dormiebant, ſed ſuas & ipſi concluſiones moliebantur. Cum tamen generalis congregatio eſt habita, plus eſt inventum concordiæ, quam ſperatum. Electi ſunt enim cardinales S. Petri, archiepiſcopus Panormitanus, epiſcopus Burgenſis, quibus omnis de plumbo commiſſa eſt controverſia ſine præjudicio rei principalis. His viſum eſt decretum Galliarum cum plumbo archidiacono Metenſi, ut audiat, & audiatur, Avenionenſibus portandum committere, qui, civibus illis infra terminatos dies pecunias dantibus, decretum libere admittantur. Sinmunus ...... reportent. Illi XIII. Kal. Junii aggreſſi ſunt iter; nos in expectationibus remanſimus, non pacis ſed belli obſervantes inducias. Quod licet modicum videatur, nonnihil tamen eſt ægrotanti, continue febribus houm (f. fomentum) detraxiſſe. Sitque jam ſatis; nec plura ex me require; quamquam ne iſta ſint nimis: deinceps ſuperos rogato ut gratior detur ſcribendi materies. Vale. Ex Baſilea XII. Kal. Junii MCCCCXXXVII.

lectio depravata.

Caute lege, & dictum hoc accipe ab Ænea, quo tempore nondum vanis hiſce abjectis ad ſolidiores ſcientias ſe totum contulerat.

A

COPIA INSTRUMENTI

Super modo tento, in electione ycumenici concilii pro conventione Græcorum celebranda.

TEnore præſentis publici inſtrumenti cunctis pateat evidenter, & ſit notum, quod anno a N. D. 1436. ind. XIV. die vero Jovis VI. menſis Decembris, pontificatus S. in Chriſto P. & D. N. D. Eugenii papæ IV. anno ejus VI. reverendiſſimis, reverendiſque PP. ac DD. D. Juliano &c. epiſcopis, ac aliis DD. abbatibus, cæteriſque DD. Doctoribus & magiſtris in magna
B multitudine & numero copioſo, ſacrum concilium Baſileenſe repræſentantibus, vel celebrantibus, in generali congregatione, videlicet in majori eccleſia Baſilienſi de mane, more ſolito, congregatis præfato D. card. S. Sabinæ præſidente in eodem, noſtra notariorum publicorum, & teſtium infraſcriptorum præſentia poſitorum, ſuper materia electionis loci ycumenici concilii pro unione, & reductione Græcorum, cum eccleſia Latina celebrandi in ſacris deputationibus, & deinde in generali congregatione ipſius S. concilii, juxta ordinationem ejusdem, ſcilicet in decreto XI. ſeſſionis hujus ſac. concilii celebratæ in dicta eccleſia majori Ba-
C ſil. V. Kal. Maii anno a nativit. Domini MCCCCXXXV. factum extitiſſet; cujus quidem decreti tenor ſequitur, & eſt talis.

„ Statuit hæc S. ſynodus ex certis rationibus, & cauſis, ut præſens Baſilienſe concilium per neminem & ſi papalis fuerit dignitatis diſſolvi, aut de loco ad locum mutari poſſit, niſi de expreſſo conſenſu duarum partium generalis congregationis ſimiliter ſcrutatis votis, ſubſequenti approbatione duarum partium generalis congregationis, ſimiliter ſcrutatis votis; ac demum in ſeſſione publica facta declaratione reverendi PP. venerabileſque PP. ac circumſpecti domini de XII. juxta conclu-
D ſionem externa die Mercurii, V. hujus menſis Decembris, in ipſa ſacra concilii congregatione capta, pro qua eis mandabatur, & facultas dabatur, ut ipſi Domini de XII. una cum R. D. card. & patriarchis calculum dictorum votorum viderent, & examinarent, & deinde hac die in generali congregatione referrent, prout, & quemadmodum mei Petri Brunetti alterius notariorum infraſcriptorum hujusmodi calculum votorum in ipſa generali congregatione alta, & intelligibili voce in ſcriptis retulerunt in hæc verba: *Relatio dominorum de XII. ſuper calculo votorum die Mercurii V. Dec. anno 1436. ſcrutatorum in generali con-*
E *gregatione ſuper materia electionis loci &c.* Reperta ſunt in toto numero trecentaquinquagintaquinque vota. Quorum votorum duæ partes ſunt vota 237. Repertum eſt quod in ſacris deputationibus fuerunt vota 242. & ſic excedunt duas partes in V. votis. Item, videlicet iſta fuerunt V. vota cum majori parte. Item, primo loco pro civitate Avenionis ultra prædicta etiam fuerunt XII. vota. In ſecundo vero loco V. quæ

ANNO CHRISTI 1437.

ANNO CHRISTI 1437.

etiam excedunt pro sacris deputationibus ultra duas partes in XXVI. votis cum tertia parte unius voti. Item pro Sabaudia ultra vola data pro deputationibus reperta sunt in omnibus tam in secundo, tertio, quarto loco XLVII. vota. Item pro Vienna in primo loco reperta sunt XXXV. vota; in secundo loco IV. quæ omnia ascendunt ad XXXIX. vota. Item pro civitate Utinensi in omnibus sunt XXV. vota. Item pro Paria, vel Parma, in omnibus sunt XXXII. vota. Item pro tota Italia in optione Græcorum danda fuerunt XIII. vota. Item pro Bononia unum votum; & pro Roma unum votum. Deinde lecta fuerunt concordata DD. de XII. quæ sequuntur concordatorum. Deinde DD. de XII. super votis generalis congregationis pro electione loci facto præsenti calculo, repertum est, quod de votis generalis congregationis concurrunt duæ partes & ultra cum sacris deputationibus pro præsente civitate Basileæ, pro civitate Avinionis, & Sabaudia. Ita concordarunt DD. de XII. hac die Jovis VI. Decembr. 1436. Quibus quidem relatione, & concordatis dictorum DD. XII. ut præfertur, per me jam dictum Petrum Brunetti, de mandato S. concilii lectis, venerabiles viri DD. Promotores S. concilii per organum magistri Ugonis Barardi alterius eorumdem, instanter requisierunt præfatum R. D. card. legatum, & præsidentem: quatenus juxta deliberationes sacrarum deputationum, & generalis congregationis, ac concordata ipsorum DD. de XII. super ipsis concordatis, satisfaciendo dicto decreto XI. sessionis hujus S. concilii, dignaretur concludere. Præfatus R. D. card. Legatus & præsidens, facta prius per dictos DD. promotores, ut præfertur, requisita antequam concludere vellet, petiit quamdam cedulam legi, pro qua dicebat velle pro Sabaudia concludere, si pure eligeretur, prout in cedula continetur, quæ lecta extitit sub iis verbis. „ Quamquam pro unione inter „ Latinos, & Græcos facilius renovanda per „ quam plurimis expensis necessariis commodius supportandis, atque unitate ecclesiæ nostræ conservanda, multisque bonis promovendis, ac malis evitandis deberet „ merito locus eligi pro futuro Oecumenico concilio celebrando, ad quem „ juxta desiderium, & preces Græcorum „ summus Pontifex accedere posset, qui „ propter rationabiles, & evidentissimas „ causas egredi Italia non valet; pro „ qua re sepe numero VV. RR. PP. cum „ quanta potui instantia exoravi; nihilominus ne quid qualitercumque imputari „ possit, VV. RR PP. quantum cum Deo „ possem, morem gerere; & utinam sicut „ humiliter, sic & utiliter. Cum autem „ juxta tenorem Decreti vestri, extra Italiam unus ex tribus tantum locis præfato concilio eligibilis sit, videlicet Buda „ in Hungaria, Vienna in Austria, & ad „ ultimum Sabaudia; salvo quod pro hac civitate Basiliensi oratores nostri cum galeis ituri diligenter laborare tenentur; atque huic decreto, & consequenter omnibus locis in eo contentis, & non in aliis, „ juxta etiam requisitionem Græcorum, SS. „ D. N. Eugenius Papa IV. consensum præbuerit; in alium locum sine consensu S. „ suæ nequeo consentire; quo etiam interveniente adhuc in casu isto propter pactionem in decreto contentam Græcorum „ exigeretur consensus. Quo circa si VV. „ RR. PP. pure Sabaudiam seu unam de civitatibus Sabaudiæ pro loco futuri Oecumenici concilii ipsis Græcis nominaverint; ego, Julianus S. A. Ecclesiæ tit. S. „ Sabinæ præsbyter card. Apostolicus in „ hoc S. concilio legatus, & præsidens, „ præsupponens quod, sicut supra dictum „ est, oratores nostri pro hac Civitate Basiliensi obtinenda omne cum diligentia „ loborent, intendo concludere seu consentire in Civitate Gebennensi, quæ in „ Sabaudia famosior est, ut in ea futurum „ Oecumenicum concilium, juxta tenorem „ Decreti vestri, in Nomine Domini celebretur. Si tamen Ill. princeps D. Amadæus „ Sabaudiæ literas salviconductus pro Græcorum securitate, & libertate, pro ipso „ Oecumenico concilio per totum mensis „ decembris præsentis autenticas, & in forma petita huic S. concilio exhibuerit. Nec „ non ipse D. Dux infra dictum mensem Decembris per suas literas autenticas sanctum concilium certificaverit, quod per „ totum mensem Januarii proximi huic S. concilio nomine mutui de 70m. Ducatorum & „ aliis postulatis subveniet, hanc subventionem ipse realiter in prædicto termino „ adimpleverit. Et per hoc evidenter cognoscere potestis rectam intentionem „ meam, cum omnino velim consentire in „ uno loco comprehenso in Decreto, & pure, prout obligati sumus per ipsum decretum. Unde hæc merito acceptare, & „ grata habere debetis. Alioquin protestor „ coram Deo, & hominibus, quod si Græci deputaverint, factum esse aliquid contra decretum, seu acceperint occasionem, „ vel causam non veniendi, nullatenus mihi imputetur; quia ipsi decreto usque „ ad unum jotum intendo satisfacere, & „ in nullo quoquo modo contravenire. „ Excusatus etiam apud omnes haberi cupio, quod si qualis eligi debuisset non „ est electus locus debitus, vel nominatus, non mihi imputetur. Satis enim, „ ut omnes scitis, ac cum quanta potui „ diligentia laboravi, ut talis eligeretur „ locus, in quo hoc ingens, & sanctum negocium felicem & facilem posset habere „ consummationem. Postmodum, & iterato dicti DD. Promotores instanter, & instantissime dicto R. D. Card. Legat. præsidenti supplicarunt, ut concludere dignaretur; prout supra petierunt. Ipse vero R D. Card. præsidens, postquam narrasset esse notorium DD. & PP. S. concilii, quod sæpissime in generali cogregatione post lecturam aliquorum concordatorum DD. XII... ...... bonis respectibus noluit concludere super eisdem concordatis, sed addidit, diminuit ac remisit ad sacras deputationes, prout sibi melius visum fuit; quæ omnia DD. & PP. habuerunt grata & rata. Nihilominus dixit consentire, concludere, ut in ipsa cedula con-

ANNO CHRISTI 1437.

continetur; videlicet in Civitate Gebennensi in Sabaudia juxta tenorem hujusmodi cedulæ, & non alias, ficut & conclusit. Adiiciens quod si alias concludatur de alio loco non comprehenso in decreto hujus Sacri concilii, nomine S. Sedis Apostolicæ dixit, se non consentire. Quodque si impedimentum aliquod circa reductionem Græcorum aut defectus propter nominationem præfatam intervenerit, sibi non posse imputari, de quibus fuit expresse protestatus. Cui protestationi R. D. Card. S. Petri adhæsit. Deinde DD. Promotores videntes, quod ipse R. D. Legatus nolebat concludere, juxta deliberationem sacrarum deputationum, & deinde generalis congregationis, ac etiam secundum concordata dominorum XII. per organum magistri Ugonis, juxta decretum Sacri concilii in XVII. Sessione ipsius S. Concilii editum, quod est tale; *Item quod electis in generali congregatione iis quæ conclusa sunt per deputationes, primus inter Præsidentes ibidem præsentes, etiam alio vel aliis absentibus, concludat, juxta ordinationem S. Concilii. Quod si nolit ipse aut alius de præsidentibus ibidem præsentibus facere, tunc proximior prælatus, subsequens in ordine consedendi, concludat, & ipso nolente, alius successive faciat. Et si forte nullus de præsidentibus veniat ad congregationem, vel sessiones generales, tunc primus Prælatus ut præmittitur pro illo die faciat officium Præsidentis.* Ipsi promotores instarunt & instantissime requisierunt D. præfatum R. Card. S. Petri, quatenus, innitendo Decreto concilii super hujusmodi concordatis, dignaretur concludere. Qua quidem petitione, & requisitione, ut præfaefertur, per promotores facta, ipse R. D. Cardinalis S. Petri respondit, attento quod ipse dederat votum suum congruum conclusioni per R. P. D. Card. Legatum factæ, & etiam quod adhæserat protestationi R. D. Card. Legati vice & nomine Sedis Apostolicæ factæ super hujusmodi concordatis, non valeret concludere, nec conclusit. Subsequenter vero iidem DD. Promotores per organum cujus supra insequendo ordinem prælatorum consedentium prout & quemadmodum præfatos DD. Cardd. Legatum, & S. Petri ad Vincula instanter, & instantissime requisierunt, ita & R. D. Card. Arelatensem instanter, & instantissime requirebant, & requisierunt, quatenus, juxta hujusmodi ordinem & Decretum S. Concilii super hujusmodi concordatis electionem loci concernentibus, concludere vellet, & dignaretur. Qua quidem requisitione sic, ut præfertur, facta præfatus R. D. Card. Arelatensis respondit in hæc verba vel in effectu similia. Priusquam, VV. Promotores, vestræ requisitioni, qua nomine hujus S. Concilii, juxta ordinationes, & decreta ejusdem concilii factis, respondeam, præmittam aliqua pauca, quæ ad rem facere videntur. Primum, PP. RR. attendendum est, quod Græci exhortaverunt quod locus maritimus eligatur. Nec obstat locorum nominatio compactata, unde & per nominationem Avinionis, quæ est terra maritima gratificatur. Et cum eadem Civitas multa & maxima huic S. concilio obtulerit; & jam de galeis sit provisum per nominationem Avinionis; habebit S. concilium omnia, quæ sunt pro nunc necessaria ad explendas promissiones factas Græcis. Insuper, civitas ista est in via, per quam Græci Basileam vel Sabaudiam facile accedere poterunt, prout eis nuper scriptum est. Vel si Basilea obtinere non valeat, vel in Avinione fieri potuerit, optarem igitur, ut R. in Christo P. & D. meus singularissimus, D. Card. S. Sabinæ, legatus, hic præsens concluderet in hac materia, prout facere in aliis consuevit. Qui pro sua dignissima sapientia patres hujus concilii velut ut pater optimus & auriga direxit, ut optime confidendum est, & indubie confido diriget, & perseverabit in fine pro suæ R. P. gloria perpetua, & consolatione omnium PP. tam præsentium, quam absentium, ac ne aliqua scintilla divisionis appareret; nihilominus tamen quia ipse R. D. Card. legatus per vos instantissime requisitus, ex causis forsitan mihi ignotis, juxta deliberata, & concordata non conclusit; & vos, DD. Promotores me instantissime requiritis, juxta ordinem, & Decretum hujus S. concilii, quod observare juravi, in hac materia nominationis loci concludam, ea, quæ statim per notarium lecta erant; crederem Deum, cujus res agitur, nec non S. ecclesiam universalem, ad cujus unionem proceditur, & hoc S. Concilium, quod eum repræsentat, offendere, conscientiam meam lædere, ac ad effectum illum, ad quem hujusmodi nominatio fit, disturbare, si vestræ huic requisitioni non annuerem, quoniam aliam viam seu practicam invenire, quamquæ per sacras deputationes, & congregationem generalem deliberata nunc fuit, est videre mea opinione totum factum Græcorum in periculo gravissimo. His ergo & aliis bonis respectibus & causis, tanquam huic S. concilio obediens, vestræ requisitioni satisfaciendo. In nomine P. & F., & Sp. S. concludo in hac materia nominationis loci, prout per sacras deputationes & congregationem generalem deliberata, ac per DD. XII. concordata existit, ut est moris. De quibus omnibus, & singulis &c. præfati promotores &c. acta fuerunt quæ supra &c. & me Petro Brunetti Baccalauro in Decretis, Arelatensi canonico &c.

ANNO CHRISTI 1437.

COPIA CEDULÆ

D. legati Juliani, cardinalis S. Sabinæ, quam misit per promotores ad congregationes concilii, requirentes eum, ut interesset ad congregationem more solito, in qua concludi, & decretari debuerat monitorium sive citatorium contra papam & cardinales pridie kal. Augusti 1437.

Cod. 69. Jur. Can. in Bibliot. Vindobon.

VObis, dominis promotoribus, requirentibus me Legatum, & præsidem apostolicum, ut interfim congregationi & sessioni in continenti tenendæ super monitorio seu citatorio, quod dicitur decerni debere contra SS. D. N. papam: respondeo ego præsidens prædictus, & ita requiro vos, ut hanc meam responsionem legatis in generali congregatione seu sessione; quod conscientia mihi non dictat debere interesse, ubi fieri debet audientia aliqua, quæ contrariare possit caritati, bono publico, paci ecclesiæ, justitiæ, & SS. canonibus. Cum contra caritatem ea facere videtur; nam potest aliquid fieri cum conservatione famæ proximi, & fit cum infamia, & præsertim ubi agitur de statu & honore vicarii Christi & capitis ecclesiæ, cujus denigratio redundare potest in dedecus totius corporis ecclesiastici, quod naturali inclinatione proprii decorem capitis tueri debet. Contra autem bonum publicum, quia ex hoc monitorio seu citatorio vehementer timeo res Bohemiæ, quæ adhuc sunt recentes, posse pati aliquod detrimentum. Timeo etiam verisimiliter impediri adventum & unionem Græcorum, quod est majus bonum, quod hodie possit fieri in ecclesia. Adversari autem paci ecclesiæ videtur, si id quod cum bona voluntate D. N. papæ & quiete ac tranquillitate ecclesiæ obtineri potest, quæratur cum verisimili periculo & scissura ecclesiæ per modum denigrationis suæ. Præterea; non videtur justitiæ consonum, quod ego, repræsentans personam D. N. & præsidens in concilio, supplicaverim & petierim, supplicem quoque & petam cum tanta humilitate & mansuetudine audiri, & dari mihi terminum trium dierum ad explicandas rationes & motiva, propter quas et quia esset abstinendum ab hoc monitorio, seu citatorio, ac etiam aliqua salubria remedia, per quæ illud, quod desiderant patres S. concilii, cum pace ecclesiæ posset obtineri, & non fuerim auditus; de quo plurimum doleo pro bono ecclesiæ & honore S. concilii. Nec congruere videtur talis modus procedendi decretationi VIII. concilii CPtani, in quo cavetur, quod si de Romano pontifice aliqua quæstio in universali concilio versetur, venerabiliter & cum convenienti reverentia sciscitetur de hiis quæ nunc aguntur in SS. D. N. & ab eo solutionem expectemus; judicent Sapientes. Hæc autem silentio præterire nolo, quia nunquam vidi rem tam gravem, ita repente expediri. Præsertim cum per sacras deputationes tam humiliter supplicaverim, ut juxta morem in gravibus rebus consuetum, darentur deputati experti, & timorati viri, qui materiam istam cum matura deliberatione plene discuterent, & qui motiva singularum redigerent in scriptis, & hi qui haberent consulere plenius deliberarent. Nec etiam illud omittam, quod nunquam vidi per sex annos, quibus hic fui, quod uno eodemque die teneretur congregatio & sessio; nec adhuc forma istius citatorii in deputatione pro communibus, in qua ego sum, audivi esse lectam, quod non convenit gravitati istius S. concilii etiam secundum ipsius concilii ordinationes sacras. Heri DD XII. debuissent esse mecum ad conferendum super ista materia. Quare, cum quanta possum humilitate et genibus flexis exoro, obsecro, & supplico, ut pro reverentia Salvatoris D. N. Jesu Christi, de cujus vicario hic agitur, dignentur patres S. concilii maturius procedere, et quod, data mihi dilatione tantum trium dierum inter quos omnia possim redigere in scriptis, præbeant mihi plenam audientiam. Et quod postea conveniant præsertim episcopi, abbates, magistri, et DD. et alii intelligentes, et examinent rationes et motiva mea; quæ spero in domino, si ex caritate moventur, cum magna gloria et cum pace totius ecclesiæ S. concilium poterit pervenire ad felicem consummationem illorum operum, propter quæ congregati sumus. Hæc dico ex ferventissimo zelo, quem habeo, ad pacem ecclesiasticam et decus hujus S. concilii. Quod cum juraverim, cum pace et quiete ecclesiæ, cupiens cum eadem pace et quiete, si Deus dederit, terminare. Hæc etiam dixi cum correctione cujuslibet me melius sentientis. Salva potestate præmissa corrigendi.

RESPONSIO D. ARCHIEPISCOPI PANORMITANI

Ad cedulam D. Legati, facta pro justificatione citatorii seu monitorii decreti contra Papam Eugenium, & Cardinales.

MIratur hæc S. synodus Basiliensis, & cum admiratione vehementer condolet, quod licet circa monitorium seu citatorium in personam D. N. Papæ, RR. Patres DD. S. Petri, & S. Sabinæ, cardinales, in quadam eorum cedula in generali congregatione pauca, & ad eorum instantiam tunc lecta, vota eorum circa illam materiam satis cum honestate deposuissent, pericula quæ formidabant, exponentes, cum bonarum mentium sit timere etiam ubi ex necessitate formidandum non est, ac niterentur ab illo monitorii seu citatorii proposito Patrum mentes evertere; ac eorum mentes multoties in SS. deputationibus circa illam materiam exposuisset, ut in illa cedula professi sunt; tamen D. legatus, suis dictis ab illa cedula non contentus, dum per promotores hujus S. concilii, ut congregationi generali interesset, requisitus fuisset, aliam cedulam in eadem congregatione produci fecit, ex cujus dictis, affectione speciali, ac nimio

ANNO CHRISTI 1437.

nimio zelo corda Patrum vehementer vulneravit; dum fere omnes Patres, qui in illam citatorii materiam bene digeſtam convenerant, de caritatis, boni publici, pacis eccleſiæ, juſtitiæ, & SS. Canonum violatione & transgreſſione ſub verborum brevitate notavit, atque ſub verborum honeſtate momordit. Dixit enim contra caritatem fieri, cum potuiſſet illa materia expediri cum conservatione famæ proximi, & fit cum infamia. Contra autem bonum publicum, quia ex illo monito, ſeu citatorio vehementer timeat res Bohemiæ, quæ adhuc recentes ſunt, pati poſſe aliquid detrimenti. Timet etiam veriſimiliter impediri adventum & unionem Græcorum, ſi quod bona voluntate D. N. fieri poteſt, quæratur cum periculo & ſciſſura eccleſiæ, & in hoc noſtræ eccleſiæ pacem perturbari. Præterea non videbatur ſuæ dominationi quod juſtitiæ eſſet conſonum, quod ipſe, D. N. Papæ perſonam repræſentans, debuiſſet a petitione trium dierum excludi; infra quem terminum pollicebatur ea ſcripturum & exhibiturum, per quæ fuiſſet ab illo monitorio ſeu citatorio abſtinendum, & Patres S. Concilii cum eccleſiæ pace eorum intentum obtinuiſſent. Circa Sacrorum Canonum violationem videtur adduxiſſe ſanctionem VIII. Concilii Conſtantinopolitani, in quo caveri dixit, quod ſi de Romano pontifice aliqua quæſtio in univerſali Concilio verſatur, venerabiliter & cum convenienti reverentia ſciſcitemur de iis, quæ tunc aguntur, ipſum D. N. & ab eo ſolutionem expectemus, judicent ſapientes. Ultimo notabat Patres de nimia feſtinatione; debuiſſet enim res tam gravis non ita repente expediri; ſed per deputationes prius limari ac librari; ſicut in rebus gravibus hactenus dicit ſervatum. Et præſertim in eo poteſt nimia feſtinantia notari, ſecundum eum, quia uno & eodem die congregatio generalis teneretur, & ſeſſio, quod hactenus ſervatum dicit non vidiſſe in loco S. Concilio. Nec formam monitorii aſſerit fuiſſe in ſacra deputatione pro communibus lectam, quod ipſius S. Concilii gravitati minime convenit. Debuiſſent etiam DD. XII. juxta S. concilii ordinationes, ante concluſionem cum eodem D. Legato de illa materia contuliſſe. Quæ omnia ſi ſine reſponſione tranſirent, hujus S. Concilii auctoritatem vehementer denigrarent, perderent, & confunderent, quoniam ſilentium poſſet ex reſponſionis defectu notari.

Et in primis dolet & contriſtatur hæc S. Synodus, ut cum tanto patre debeat in contrarietatem adduci. Debuiſſet enim tantus pater, qui fuit baſis & columna hujus S. concilii, non tantum ſuæ prudentiæ inniti, ut tantorum Patrum judiciis & prudentiis illam ſuam duceret præponendam, cum Salomon dicat. *Ne innitare prudentiæ tuæ*, ſuper quod inquit Hieronymus, quod *ille ſuæ innititur prudentiæ, qui ea quæ ſibi agenda vel dicenda videntur, Patrum decretis præponit*. Omittamus hanc & alias auctoritates, quæ ad captivandum ingenium proprium aliis Patribus aliud ſentientibus adduci poſſent, & ipſas impugnationes ſingillatim aggrediamur.

In quo, pro Deo, ut primam ex ordine aggrediar, per prædictum monitorium ſeu citatorium violatur caritas? Eſt enim caritas amor Dei, amor & proximi. Amor Dei ſervatur cujus monita & præcepta cuſtodiuntur, inquit enim ipſe: *ſi quis diligit me, ſermonem meum ſervabit*. Nonne Salvator præcipit eum, qui monitis corrigi non vult ſeu non curat, per eccleſiam publice debere compelli? Itaut qui eccleſiam contempſerit, ſit tamquam infidelis habendus? Nec ut ad eccleſiæ publicum perveniant requirit monita; ſed duorum tantum contentatur. Videatur ex forma citatorii quoties & per quos, & qualiter, quanta cum caritate D. N. Papa per hanc S. ſynodum fuerit admonitus, ut alias monitiones omittamus, antequam ad citationem publicam ſit deventum. Videbit quiſque clariſſime quod ex tanta patientia, & tanti temporis tolerantia poſſet concilium ſanctum merito reprehendi, præſertim cum notoria dicantur, quæ ſuæ ſanctitati impinguntur. In notoriis autem publica correctione agendum eſt, quia, ut S. Scriptura dictat, *publice peccantem publice argue, ut recti metum habeant*. Et iterum. *Auferte malum de vobis ipſis*. Imitari enim debet S. ſynodus Apoſtolum dicentem. *Tradidi hujuſmodi hominem Satanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus fiat*. Non enim S. ſynodus infamat quenquam; ſed facta notoria & incorrigibilitas inde ſequuta. Nec curare, ne amplius divulgetur, debet, ut ſpiritus ejus ſalvus fiat, & ne recti polluantur. Nam, ut inquit Heronymus: *uno peccante, ſuper omnem populum venit ira*. Quod ſæpe dicit accidere, quando ſacerdotes, qui populo præſunt, erga delinquentes benevoli videri volunt, & metiunt peccantium linguas, ne forte malum de eis loquantur. Sacerdotalis ſeveritatis immemores nolunt complere quod ſcriptum eſt. *Peccantem coram omnibus argue, ut cæteri metum habeant*; dum enim præ cæteris univerſæ eccleſiæ molitur interitum. Quæ enim, ſecundum eundem, iſta bonitas, quæ iſta miſericordia? Uni parcere, & omnes indiſtincte ad diſcrimen adducere? Polluitur enim ex uno peccatore populus, ſicut ex ove morbida univerſus grex inficitur. Hinc Gregorius ſanctus. *Sicut laudabile & diſcretum eſt reverentiam exbibere prioribus; ita rectitudinis & Dei timoris eſt, ſi quæ in eis ſunt, quæ indigent correctione, nulla diſſimulatione poſtponere, ne totum, quod abſit, corpus morbus invadat, ſi laguor non fuerit curatus in capite*. An autem erga D. N. amor perſeveret ſpiritualis quiſquam conſideret; invitatur enim, ut a malo & abuſibus deſiſtat; vel excuſationem faciat, ſi illa recta putat. Sicut enim ea quæ criminalia ab omnibus reputantur publica ſunt; ita & publica debet eſſe correctio ſeu purgatio. Et, ut inquit canon: *Inter caritatis opera non minimum eſt errantem ab erroris ſui ſemita revocare*. Et alibi: *Error cui non reſiſtitur, approbatur, & veritas cum minime defenſatur, opprimitur*. Negligere quippe cum poſſis perturbare perverſos, nihil aliud eſt, quam fovere. Nec caret ſcrupulo ſocietatis

tis occultæ, qui manifesto facinori desinit obviare. Violaretur ergo caritas, si hoc in tempore dictum monitorium, seu citatorium prorogaretur. Et hoc breviter de prima impugnatione; licet fere infinita circa illam adduci possent.

Secunda impugnatio versatur circa bonum publicum Bohemorum & Græcorum; timet enim ex materia monitorii tantum bonum impediri. Ridiculum profecto videtur; quis enim audivit bonum ex bono turbari? Quis, pro Deo, Bohemos, & Græcos magis a corpore ecclesiæ quam deformitas, abusio, superbia & avaritia curiæ Romanæ separavit, & divisos diu tenuit? Illam enim curiam, cunctis notis audientibus, meretricem & synagogam palam appellabant. Quanto tempore illius & totius ecclesiæ reformationem expectaverunt? Qualem autem promissionem circa hoc S. concilium eis fecit, nemo est qui nesciat. Turbabuntur ne si viderint hos pestiferos corrigi & ferro complecti ac resecari? Quis enim de bonis operibus & sanctis, ab omnibus Christianis ardentissime desideratis, S. concilium lapidabit? Quis mentis impios ob hoc sanctum opus desinet sanctæ matris ecclesiæ gremio uniri? Quinimmo verendum foret, ne ob deformitates nostras, si in illius perseverantiam, negligentiam a S. concilio viderent, recedant; cum S. Dei ecclesia debeat esse sine ruga, & sine macula.

Ad tertiam impugnationem de pace ecclesiæ propter scissuræ periculum, respondetur, quod hæc S. synodus nullum illicitum actum exercet, ex quo possit timere scissuram. Nam si dominus noster talis est, qualem ipse D. legatus profitetur, non contemnet ecclesiam Dei eum in Spiritu Dei corrigentem, quam minime contemnendam ab aliquo jussit Christus. Sed ante ea, in quibus tanquam homo excessit, corriget; ante justam excusationem reddet, & tunc S. synodus juxta suas excusationes & necessitates ecclesiæ decori & justitiæ providebit. Profecto: *tunc*, Augustinus dixit, *propter schismatis periculum a severitate disciplinæ abstinendum, quando, licet crimen notorium sit et execrabile, tamen criminosus multos habet defensores, per quos schisma contingere posset*. Sed, pro Deo, quis christianorum auderet aliquem contra crimina illa notoria injuste defendere? Quis non est ecclesiasticæ reformationis avidus? Quotidie pulsat imperator, clamant principes, nos omnes mordent recti Christiani. Si illa vera sunt, nisi se corrigat, nullum, Deo resistente habebit defensorem. Si autem excusationem legitimam recipiunt, non erit defensione opus: quinimmo S. concilium ipsum D. papam amplexabitur. Non ergo ecclesia in hoc quærit scissuram, sed ut canon inquit: *Ille alienus est, ille profanus est, hostis est, habere non potest Deum pro patre, qui universalis ecclesiæ non tenet veritatem*. Quomodo potest is cum aliquo convenire, qui cum corpore ipsius ecclesiæ, cum universa fraternitate non convenit? Quis ergo talis est, omnes dijudicent.

Ad quartam impugnationem circa justitiæ violationem, in eo quod S. P. R. dicit

A se non potuisse obtinere tantum trium dierum spatium, ut audiretur; profecto contradicit ei, quod suamet dominatio dixit in cedula, quam prius proposuit una cum rev. D. cardinali S. Petri. Ibidem enim apertissime dixit, quod circa illam materiam monitorii mentem suam multoties expresserat in sacris deputationibus, ut ab illo desisteretur. Et tandem dixit se velle tanquam in postremo ad idem dicere in plenaria congregatione, ubi totum concilium erat congregatum; & monuit, & allegavit quantum voluit; sed suæ rationes non satisfecerunt S. concilio, ut exitus edocuit. Quare ergo nunc dixit, se non potuisse habere audientiam? Præsertim, cum non modo tres
B dies, sed septimanæ interfuerunt inter materiam monitorii seu citatorii propositam, & conclusionem inde secutam. Unde merito suæ paternitati reverendissimæ tunc per S. concilii promotorem fuit responsum, quod tanquam suppositum & membrum concilii satis atque satis, & plus cæteris fuerit auditus. Si aliquam excusationem intendebat allegare pro D. papa, doceret de mandato. Nam ea quæ in monitorio exprimuntur, cum concernant factum ipsius D. N. ipse per se aut per specialem nuncium, tanquam melius informatum, debet respondere, ut ratio naturalis & humana dictat. Unde ad differendum, & non aliud bonum videba-
C tur petita dilatio. Cum frustra admittenda sit allegatio, quæ admissa non relevat. Nec præterea in congregatione generali debuisset illam trium dierum dilationem expostulare, si illam obtinere efficaciter cupivisset. Sed per sacras deputationes, cum, juxta S. concilii ordinationes, in congregatione generali nihil concludi possit, quin prius in sacris deputationibus fuerit obtentum. Oportebat enim necessario, ut conclusio fieret, & ea expedirentur, propter quæ ipsa sacra generalis congregatio fuerat inducta.

Circa quintam impugnationem de SS. canonum violatione, quia non cum decenti reverentia causa Romani pontificis tracta-
D tur; profecto hoc potuisset consulto tacere, cum tanta fuerit hactenus tolerantia, & patientia S. concilii circa notissimam, totque admonitiones præcesserunt, ut merito timeri potuit, ne omnes patres, ad instar Heli sacerdotis, divina vindicta plectantur. Heli enim summus sacerdos, licet in se bonus existeret, quia tamen excessus filiorum non corripuit efficaciter, & ipse periit, & in ipsis animadversionis divinæ vindictam excepit, dum filiis ejus in bello peremptis, ipse de sella corruens fractis cervicibus expiravit. Ideo dicit canon, quod ad corrigendum subditorum excessus tanto diligentius debet prælatus assurgere, quan-
E to damnabilius eorum offensas desineret incorrectas. Meminisse enim debuisset sua paternitas reverenda constitutionis Constantiensis in hoc sacro concilio innovatæ, adversus eos editæ, qui in iis quæ concernunt reformationem ecclesiæ in capite & in membris constitutionibus se concilii submittere nolunt, etiamsi papali fulgeant dignitate. Potuisset enim hæc S. synodus jam dudum ob constitutiones notissime spretas censuras eccle-

ecclesiasticas exercere; & nihilominus cum tanta lenitate nunc procedit, ut absque pœnarum adjectione sola monitione & citatione contentatur, & excusationes omnes legitimas admittere pollicetur. Tanto profecto exercetur in hoc mansuetudo, ut justitiæ vigor præsertim in monitorio violetur.

Circa VI de festinantia nimia; profecto si totum tempus, quo S. Concilium in hoc loco Basileensi duravit, & a quo fuit congregatum, & quod circa reformationis articulum actum sit, quotiens materia reformationis curiæ Romanæ proposita fuerit, quam notoriæ sint illæ deformationes, considerasset, consultius hanc impugnationem obticuisset. Sicut enim ad ignem extinguendum vehementer accensum aquam bajulans de nimia velocitate redargui non debet, sed de diligentia commendari. Ita qui ad crimina, enormitates tollenda, & corrigenda deproperat, omni laude dignus est; cum in eis omnis mora, & omnis dilatio sit plena periculi. Cum tanto sint graviora peccata; quanto diutius infelicem animam detinent alligatam. Hora enim est jam nos de somno surgere; & præsertim in notoriis, quorum populus & clerus testes sunt, quæ magna examinatione, non tolerantia digna sunt, sed ferro in eis opus est; *ut enim*, inquit Hieronymus: *resecandæ sunt putridæ carnes. & scabiosa ovis a caulis repellenda, ne tota domus, & corpus, & pecora corrumpantur, putrescant, & intereant.* Quamquam dici possit, quod multæ septimanæ, etiam novissime ante materiæ conclusionem, in ejus excussione interpositæ fuerunt. Nec notari festinantia potest, sed commendari, quod in una die fuerit congregatio generalis & sessio; nam pluries hoc, ut multi Patres asserunt, contigit: præsertim quia congregatio generalis solummodo propter conclusos formæ (*sic*) fuerit indicta. Nec post conclusionem, in generali congregatione factam, supersedere, fuisset nisi temporum perditio ad tantum bonum inchoandum. Nec obstat quod forma non fuit lecta in deputationibus de communibus, quia prima forma lecta & in omnibus tribus reliquis deputationibus grata. Illa autem de communibus dedit deputatos cum plena potestate concludendi; qui una cum aliis deputatis unanimiter & concorditer concluserunt.

Ad ultimum, quod illi de XII. debuissent præcedenti die cum sua deputatione conferre juxta S. Concilii ordinationem. Scit sua Dominatio, quod illa ordinatio jamdiu in desuetudinem abiit; loquor enim generaliter in omnibus concordandis, quæ deliberata sunt per sacras deputationes, quæ, eo patiente, & non contradicente, imo toto S. Concilio tacite approbante, illi de XII. deliberata concordant. Unde nondum *Sic.*
in scripto nunc quærit. Quamobrem precatur, obsecrat, & requirit hoc S. Concilium tamdictum D. Legatum, quam cunctos, qui velint in hoc & in aliis ordinationibus hujus S. Concilii se submittere, & illam sequi; cum & ipse Papa in iis quæ concernunt reformationem Ecclesiæ in capite & in membris teneatur statutis & ordinationibus S. Concilii obedire; alias venit debita animadversione puniendus, ut in dicta constitutione Constantiensi cavetur expresse. Quam Dominatio vestra ignorare non debet, neque potest, neque debet velle.

COLLECTORIS ADMONITIO.

In eo Vindebonensi Cæsareo Codice ex quo superiora erui, statim post præmissa subditur oratio ista, quam hic exscribo absque alio titulo; sed plane constat esse Cardinalis Juliani Concilio præsidis; qui præcedentem Panormitani orationem refutandam assumpsit. Est autem oratio non pro concilio recitata; sed Concilio de scripto tradita a Legato in ipso suo Basilea Florentiam processu.

ORATIO LEGATI

Ad Concilium.

DIu ac sæpe, RR. PP. & scriptis & verbis Rev. D. Card. sancti Petri & ego, magna cum humilitate, ego etiam eo absente vestras paternitates supplicans deprecatus sum, ut ad ea quæ pacis sunt & concordiæ vos deflectentes, cogitaretis in pace & unitate ea sancta opera consummare, ad quæ alias hoc in loco convenisse toti mundo professi estis. Multa quidem honesta, & rationabilia media concordiæ obtulimus, quæ si acceptata extitissent, cum magna gloria & honore vestro, cum summa denique totius populi christiani lætitia, essemus consummationi ipsorum sanctorum operum viciniores. Sed usque nunc permisit Deus majores in dies oriri agitationes, & forsitan intuentes imminens ac proximum ruinæ nostræ periculum, ad ipsam, pacis necessitate nos instruente, tandem libertius flecteremur. Decrevi ergo nonnunquam, cum toties apud vos incassum de concordia verbum fecerim, in præsenti silentium indicere, ne forte, vel imprudentia, vel peccatis meis obsistentibus, dum persuadere ac proficere loquendo enitor, dissuaderem atque officerem magis. Sed profecto ardens ad fidem Christi & ecclesiæ pacem caritas non patitur in me diuturnum fore silentium, vim mihi quamdam infert ut importunus fiam, & iterum atque iterum preces, & admonitiones repetam, nihilque in tanto discrimine relinquam intentatum. Hoc præsertim tempore, cum talis occasio se præbeat, quam si bene consideramus, caritatis Christi memores, facile ad pacem ipsam inclinabimus. Ecce proxime ex Constantinopoli nunciatum Dominos Imperarorem Græcorum & Patriarcham Constantinopolitanum ad navigium se accingere, & infra paucos dies descendere in Venetorum portum. Veniunt, ut fide digni referunt, optimum ad unionem ferentes animum, & ita dispositi, ut admodum verisimile sit sic uniri cum ecclesia nostra in primam non recessuri. Opus istud quam sanctum sit ac Deo gratum, & ecclesiæ utile vos ipsos interrogo,

go, qui in vestris indulgentiarum literis totum orbem excitantes his verbis utimini. *Nos, animadvertentes quantus Dei honor, & profectus ecclesiæ, quanta exaltatio fidei orthodoxæ, quantum incrementum nominis Christiani, quot millium animarum salus, quantaque utilitas, & innumerabilia bona populo Christiano hinc forent proventura; non solum impensas, sed & personas proprias fore exponendas dignum judicavimus.* Quod iterum in decreto prius cum Græcis convento ex visceribus pietatis loquuti sitis, audire non pigeat. Non enim aliena; sed vestra dumtaxat verba, in quibus tunc gloriabamini omnes, repeto: hæc illa sunt: *Quid enim ecclesiæ Catholicæ felicius gloriosiusque contingere unquam possit, quam quod tot orientales populi, qui numero hominum, ab hiis quæ fidei vestræ sunt non multum distare videntur, in eadem vobiscum fidei unitate conveniant? Quid utilis ac fructuosius ab exordio nascentis ecclesiæ populus Christianus vidit vel audivit, quamquod tam diuturnum perniciosumque schisma penitus extirpetur? Unde & aliam reipublicæ Christianæ Deo propitio utilitatem accrescere confidimus. Ex hac unione, cum facta fuerit, plurimos a nefanda Machometi secta ad fidem catholicam converti sperandum est. Quid igitur pro tam piis ac salutaribus rebus per Christi fideles faciendum tentandumque non esset? Quis catholicus pro tanto nominis Christiani, & fidei orthodoxæ incremento non modo caducam hujus mundi substantiam; sed & corpus & animam exponere non debet?* Hæc verba vestra sunt non sine tanto caritatis igne eo tempore promulgata. His ergo verbis vestris vos ipsos reconvenio, Patres ac fratres: si ex corde illa dicebatis; si in veritate & propter Christum, non autem ad humanam gloriam talia loquebamini; ecce nunc cum eodem fervore illa magnifica & gloriosa verba exequamini; et per evidentiam ostendite illa ex animo processisse; rem ipsam quam sermonibus commendatis, implete jam: immo, quem miro favore piissimus Deus usque fere ad hostium extinctionem conduxit: non restinguatis illum ardorem & vehementiam Spiritus, quibus incepistis. Nunc in executione deposco illam exultationem, illas gratiarum actiones, ac lætitiæ canticum quod cecinistis: *Te Deum Laudamus*; illum campanarum amoenum sonitum, cum D. Henrico Mengher orator vester de Constantinopoli reverteretur; illam denique menstruam processionem pro felici hujus rei exitu indictam. Hæc omnia nunc, in ipso executionis tempore, vobis, patres, commemoro, & auribus vestris incano. Exaudivit Deus preces vestras. Jam Græci vel parati sunt, vel appropinquant. Jamjam in mœnibus vestris est orientalis ecclesiæ tam desiderata unio. Quid differtis; quid occasionem, nescio quam, aliqui quærunt? Cur quosdam ex vobis jam video tristes? Memineritis, quæso, suavium verborum illorum, quæ in præfatione decreti Indulgentiarum cum tanta pronunciastis caritate; videlicet vox illa jocunditatis & læticiæ olim de Coelo lapsa, nunc per os hujus S. synodi auribus

A populi christiani insonat, dicens: *Consolamini, consolamini, popule meus, ecce popule Dei adest tibi annus jubileus, annus generalis unionis ecclesiæ:* Consolatio & Jubileum quem aliis procurabatis, nunc in vobis ipsis suscipite; & ita agite, ut consummationi, quæ nunc est in foribus, non impedimento, sed adjumento sitis. Agricola, etsi per integrum annum in excolendo prædio pervigil sit, in messe tamen vigilantius ac laboriosius desudat, ut segetem metat, messemque in horreo recondat. Quid multa opus est me defatigasse exhortatione? Verba illa vestra tanto flagrant ardore caritatis, tantamque pro desiderio flammam præseferunt, & usque adeo ignita sunt, ut nisi corda in
B vobis in lapides mutata sint, ac lethargum patiantur, excitemus, & ad ipsam executionem sine mora, accingamur necesse est. Scriptum est RR. PP. *Servus sciens voluntatem Dei sui, & non faciens illam, vapulabit multis plagis.* Voluntas Domini hæc est, *ut bonus pastor animam suam ponat pro ovibus suis.* Et sicut ipse pro nobis animam suam posuit; ita & nos pro fratribus nostris ponere debeamus.

Immo, & voluntatem Dei hanc esse ipse Dominus insinuat, ut nonaginta novem oves bonus relinquat pastor, propter unam solam, ut illam perquirat, usquequo repertam ad ovile reducat. Quod si pro unius
C ovis salute tanta bono pastori cura est; quid si sexcentum ovibus quadraginta & quinquaginta quærendæ essent? Quanto tunc diligentius, relictis cæteris, illas investigaretur? Quantæ vero regiones, provinciæ, ac ne dicam urbes, ac homines orientalium partium, diu ab ecclesia nostra divisæ manserunt? Vos ipsi testimonium super præbuistis, dum inter nos & eos assertis. Ecce clementissimus Deus, quod votis, & orationibus postulavimus, jam ad nostram conducit domum. Nam ipsi Græci & majores eorum, mare nostrum navigantes, nobis appropinquant. Procedam igitur alacriter ipsis obviam. Scitis quod pater ille dum fi-
D lium suum juniorem redeuntem a longe respexisset, non expectavit ut usque ad se pergeret; sed occurrit, & cadens super collum ejus osculatus est eum. Et nos pro tanta fratrum nostrorum multitudine ad nos venientium, & si aliter fieri non potest, etiam hinc surgamus, & occurramus illis, eos jucundis oculis & amplexibus suscipientes. Et sicut pater, quem memoravi, vere piissimus, Christi nostri figuram gerens, propter rancorem majoris fratris susceptum filium non dimisit; ita & nos, si forte cum aliqua persona quacumque ex causa discordiam habeamus, hoc ad susceptionem fratrum nostrorum nullum vobis afferat impe-
E dimentum. Immo, quemadmodùm ille minorem filium suscepit, majoremque pacavit; ita & nos uno eodemque tempore propter Christum &, ecclesiam grate occurramus Græcis tam procul venientibus; & alios nostros pacificemus, concordemus, consolemur, ut simul omnes in eadem ecclesiæ domo vitulum saginatum epulemur cum symphonia, & lætitia. Quid si propter nostras domesticas discordias, RR. PP. tantum bonum

ANNO CHRISTI 1437.

num, quo fere majus cogitari nequit, dissipare, quod Deus avertat, contigerit: Qualis luctus erit totius ecclesiæ, quanta desolatio Christianitatis, quanta exultatio Turchorum & infidelium, qualis infamia apud homines, & quæ apud Deum nos manebit condemnatio? Si scandalizanti unum de pusillis ecclesiæ comminatur Deus expedire, ut mola asinaria suspendatur ad collum suum, & demergatur in profundum maris; quid putandum est fiet nobis, si tot millia scandalizentur fratrum nobiscum uniri quærentium? Quid iterum, si universum scandalizemus populum Christianum, quem paulo ante prædicationibus, sermonibus, indulgentiis ad cooperandum huic sanctæ unioni invitabamus, & ad lætitiam provocabamus, dicentes. *Consolamini, consolamini, popule meus?*

Sed dicet aliquis: Veniant Basileam, Avinionem, & Sabaudiam; alioquin impediamus potius, quam alibi fiat eorum reditus. O perditum & desperatum hominem, qui talia non modo dixit, sed vel leviter cogitavit! Poteftne in mentem cujuspiam Christiani cadere execrabile verbum hoc? An ne bonum se arbitretur Christianum, qui tot Græcorum, & populorum unionem fieri nolit, nisi in certo fiet loco? Nunquid pastor ille evangelicus, qui nonagintanovem reliquit oves, dixit. Nolo ovem illam centesimam, nisi in hoc vel illo loco perquirere; & si eam ibi (non) repero; alibi non quæram? Nunquid mulier illa quæ dracmam perdidit, quærere illam tantum contenta fuit in uno angulo domus? Nonne accendit lucernam, & evertit totam domum? Sed quid tu, quicumque es, dicis ad verba illa memorati decreti primo conventi cum Græcis, ubi deputati S. Concilii cognoscentes sanctam, & perfectam ipsius S. Concilii intentionem quæ est ut pro honore Dei, & profectu fidei Catholicæ nullis parcatur laboribus & expensis, judicarunt non expedire, ut propter locum dumtaxat tantum bonum negligeretur? Fiat, concedo, omnis diligentia ut veniant quocunque optatur; sed si obtineri nequeat, quæramus eos in fine mundi, si necesse sit: in quo enim loco in qua re sanctius & utilius laborare & peregrinari possumus? Neque Apostoli Æthyopiam, Indiam & extrema expaverunt penetrare Occidentis, & Orientis, ut animas Christo lucrifacerent, qui & ipse de Coelo descendit, peregrinatus in terris, & formam servi accipiens, usque ad mortem Crucis progressus est, ut nos salvos faceret. Et quamquam tam de hoc, quam de loco, multa, tam per Græcos, quam alios dici possent, quæ sæpenumero hic audita sunt, in quibus interdum publica disputatio oblata est, & nunc, si expediret, offerretur; nihilominus quia verborum contentiones animos plerumque irritant ad (f. ideo) consultius prætereuntes, solum de pace & concordia firma colloquamur.

Obiiciet forte alter: cur versus eos transibimus, cum in nostras non ascenderint galeas? Respondeo, quæso cur vocabula nostrum & vestrum in medium afferunt? Nonne galeæ S. Pontificis galeæ Ecclesiæ

A sunt? Si Ecclesiæ; cur non nostræ? Præterea, quis hominum filium habens apud hostes captivum, si ad eum redimendum pecunias ac equum mittat; & ille alienis pecuniis redimatur, alienoque equo reducatur ad patrem suum; desideratum ac diu quæsitum filium bonus repudiabit pater, quia alienis pecuniis alienoque equo post liminio reductum videt? Intellexistis, Patres, quot bona & promovere & impedire facile potestis. Caveamus, ne supramemoratæ sententiæ divinæ rei simus, dicentis: *servus sciens voluntatem Domini sui, & non faciens illam, vapulabit multis plagis*. Sed quantum datur intelligi, hæc Græcorum unio ex dissidio inter S. Pontificem & vos suscitari

B (sic) & impediri potest. Cogitemus itaque quomodo hoc sedare valeamus, ut simul conservemus unitatem Ecclesiæ nostræ, & unionem perficiamus Ecclesiæ Orientalis. Est, ut scitis, Dei voluntas maxima & præcipua, ut super omnia caritatem pacemque & unitatem homines inter se custodiant. Ita quod ut nec orationes, nec eleemosinæ Deo gratæ sint illorum, qui adversus aliquem rancorem habent, & ei non reconciliantur. Possum, si volo, gesta dare, ac literas vestras ubique diffusas ad hujus pacis persuasionem adducere. Vos professi estis pro pace populi Christiani huc convenisse; & cum aliquos principes inter se

C audistis diffidentes, aut exemplis aut nunciis monuistis ad pacem, utentes verbis Domini: quæcumque dixit de pace & unitate, suadentes rationibus & exemplis, quot bona ex pace, quotve ex discordia provenerint mala. Hoc ipsum ergo sentite in vobis, quod in aliis, ne vobis dicatur: *Medice, cura teipsum*; & illud: *Qui vides in fratris oculo festucam; in tuo cur non vides trabem?* Neque enim gentes existimabunt vos recto animo; quin magis ad inanem gloriam, captandosque hominum favores, quæsivisse inter externos pacem, quandoquidem inter nos, atque inter caput & membra discordiam non extinguimus, nec extinguere la-

D boramus ac cogitamus. Seminavit ille antiquus dolosusque Sathan inter S. Pontificem & nos quædam incentiva diffidii, quæ usque adeo processerunt, ut vos quædam contra ipsum, & ipse nonnulla contra vos feceritis & fecerit. Hæc, etsi gravia sunt, quia tamen recentia, facile cum honore vestro adhuc occurri potest. Quod si amplius differatur, frustra providebitur, sed in perniciem totius Ecclesiæ & ruinam Cleri, cum perpetuo omnium, qui hic fuerint, dedecore consummabuntur. Illa proinde, ob quæ Concilium convocatum est, tam sancta opera omnino infecta dimittentur. Sed; o utinam sisteret infelicitatis nostræ finis, &

E illa tantum infecta remanerent, & alia multa dedecora non succederent! Nam multo optabilius foret non inchoasse pro extirpandis erroribus discordiis ac deformitatibus, si hæc eadem longe majora ac periculosiora in diem ex dissidio nostro evenire, non tam verosimiliter, quam veraciter ante oculos nostros videamus. Quot gentes spe sua defraudabuntur, si quod ad salutem Ecclesiæ inceptum est, in perniciem videantur

ANNO CHRISTI 1437.

Anno Christi 1437.

tur consummare; & unde jocunditatem expectabant, suscipiant tristitiam & luctum? Si dissidium hoc inter Papam & nos diutius perseveret, & hinc inde bellum, sicut instantia demonstrant; quod dici oporteat, putatis Græcorum errores absolvi posse, quando inter nostros Catholicos schismata & errores pullulabunt? Satis verendum est, ne tanta postea succrescat dissensio, ut alterum vicissim appellet hæreticum. Quam lugubre & lacrimabile est ista cogitare, si ad illud calamitosum perveniamus tempus, in quo unus dicat: Hic est ecclesia; & alius: illic. Non meretur hoc a vobis Ecclesia, quæ vos educavit, & magnificavit, ut ea quam infideles ad angulum redegerunt, penes nos fideles coarctetur ad punctum; & quam in pace & unitate reperimus, divisam discordemque relinquamus. Per hoc quoque ecclesiasticum dissidium, pacem, si quæ est in populo christiano, violari necesse erit. Bella enim inter multos principes non solum dimittemus inextincta; sed eos qui in pace jam sunt ad dissidia commovebimus. Incepto enim in ecclesia infelici schismate, continuo inter laicos vehemens orietur discordia civilis, domestica, & intestina. Et si soli ecclesiastici inter se bella gesserint, reliquis fidelibus in pace quiescentibus, tolerabilius id quidem videri posset; sed, proh dolor! vix est provincia & civitas, in qua & ipsi sæculares, diversimode propter nostras dissensiones diffidentes, multis blasphemiis & maledictis se invicem non dilacerent; & cum nos hinc inde tueri quilibet partem suam volumus, laicos vicissim in direptionem tradimus & prædam; ipsique belli authores primi bellorum primitias ferant. Et qui aliquando per concilium cogitavimus de ecclesiastica recuperanda libertate, in Pharaonicam in vobis ipsis forte dabimini servitutem. Heu quod Deus avertat, si experimini. Qui jam in conciliis gloriam, (f. gloriabamini)? a voce postea horrebimus concilii cum dolore & patientia.

non intelligo.

Quid tandem de tertio professionis nostræ articulo, de reformatione loquor, & bonis moribus reintegrandis sperandum est? Quomodo enim in bello corrupti mores emendari vellent, qui in pace corriguntur vix ac difficulter? Immo, virtutes omnes quas generat pax, discordia ipsa corrumpit. Divisa enim republica, perire penitus ac collabi inspicimus omnem in legem reverentiam morumque disciplinam. Cernere est tunc omnia sceleftia, deformia, obscœna, ac vitiorum monstra, quæ usque nunc latuerunt, prorumpere audacter in republ ca eludebuntur sine cessore & correctore facundia parturire omnia. Quis audebit flagitiosum aliquem corrigere, quin metuat ad aliam fieri transfugam? Ambitiosi, & seditiosi omnia tunc possidebunt. Nam si qui pauci tunc reperientur boni, & tot malis abhorrentes, fugient & delitescent, & solis reprobis mala placebunt: quid ex his omnibus dicet mundus? Hoc quidem, inquiet, est illud: *Consolamini consolamini, popule meus*, quod annunciabas nobis o Basileense Concilium? Hæccine est illa duplex lætitia, & ille annus jubilæus unionis ecclesiæ? Omnia hæc in contrarium vertat & dicat: imo contristari & iterum contristari oportet ad duplicem mærorem pro unione Græcorum perdita, & unitate nostra disrupta. Iste non jubilæus sed luctuosus est annus; non generalis unionis, sed divisionis. Et invitabas me, dicet ecclesia, ut depositis lugubribus sumerem indumenta lætitiæ? pro his innumeris conquerendo malis multo potius lugubriora accipere oportebit. Ecce quales ex hoc dissidio carpemus fructus. Pauca dixi; & quia de auditu & futuro levia videntur, & multis forte non credibilia; aliter dicemus, si, quod Deus avertat, experiri contingat. Utinam sim falsus vates. Audio sapientes idipsum dicere & timere. Si schisma, quod Deus pro sua pietate avertat, reliquis schismatibus, quæ hactenus passa est ecclesia, hoc longe futurum videtur perniciosius. Nemo dicat: nunquam talia permittet Deus. Sed Deus inquit: *Ego* (cogito) *cogitationes pacis, & non afflictionis*. Si prosperari volumus, eadem, quæ Deus, & nos cogitemus. *Nam qui volunt benedictionem prolongabitur ab eo*. Sed dicunt: Faciamus debitum nostrum, Deus non derelinquet nos: sed debitum est reconciliari prius fratri suo; alioqui non acceptat Deus quod putas bonum facere, nisi quando consulte & mature prævisa fuerint omnia quæ accidere possent, & solent. Temptare est Deum magis quam confidere. Sed dicit: si fiet schisma, & alius Pontifex convocabit aliud concilium, & ibi remedium dabit juxta decretum *frequens*. Bona circumspectio. Percutiamus & vulneremur invicem; & postea ibimus ad medicum. Quid, si pereat vulneratus antequam veniat medicus? Quid, si prius quam venerit, plaga facta fuerit incurabilis? Quomodo consulte ex ea re speratur remedium, ex quo facta est læsio? Cur non nunc idipsum dicimus aut facimus, quod in illud differimus tempus? Dicunt quidam: per nos non remanet pax. Et sic agamus ergo, ut inquit Apostolus: *Pacem in omnibus, quantum in nobis est habentes*. Nisi vero omnia pacis media per nos ac alios oblata, quæ speciem habent honestatis, experiamur, videre non possumus quantum in nobis est facere. Sed alius obiicit: Patiemurne violari decreta nostra, contemni authoritatem concilii, continuari abusus, infringi sententias hic latas, vexari suppofita concilii, non servari pollicitationes in adhæsione S. pontificis factas, & multa hujusmodi? Si RR. patres, per hos qui incepti sunt, processus, iis omnibus provideretur, esset forsitan tolerandum; sed quemadmodum supra dictum est, si hæc omnia per dissidium ecclesiæ non emendentur, sed deteriora fiant, exigit prudentia ut aliud adhibeamus remedium, per quod, hæc, quæ cupimus, in pace assequi valeamus. Quid nos pugnare & aliis dare pugnæ causam; quid nos & totam ecclesiam tantis subiicere periculis opus est? Sed dicet aliquis: Ergo nunquam fiet reformatio, nunquam fiet justitia; semper enim obiicietur similis schismatis metus. Sed dico distinguenda esse tempora, & omnia cum pruden-

Verba sine sensu.

ANNO CHRISTI 1437.

dentia & moderatione facienda, ne quod fit ad tollendum malum, aliud inducat majus. Canonum & Doctorum una est sententia, & ratio naturalis dictat, ubi timor est schismatis, ubi majora timentur scandala a correctione & exequutione justitiæ abstinendum. Quid enim contra hoc dicat summus pontifex sæpe audistis; qualiter pro pace & caritate vobiscum habenda destinaverit huc duos RR. DD. Cardinales Legatos, S. Crucis, & S. Petri, quantæ integritatis & sanctimoniæ ii sint orbis totus noscit. Per hos, ait, obtulisse observantiam decretorum de electionibus & annatis, de quibus tunc agebatur potissime, petebat ut quæ pro necessaria sedis apostolicæ aliarum que sedium substentatione synodus pollicita fuerat, & æquitati consentanea erant, per vos implerentur. Alia etiam omnia per eosdem obtulisse dicit, quæ honori & utilitati hujus concilii & suppositorum ejus conducerent; & præsertim omnem substantiam & facultatem Romanæ ecclesiæ exponere, ut negocium Græcorum juxta promissionem vestram faciliter consummari possit. His adiicit, quod ad reformationem nos per suas literas aliquando adhortatus fuit; primumque se esse qui in quo vicii si quid est reformari cupiat, omnesque auferri abusus, salvis rectis & licitis usibus a SS. Patribus traditis & observatis; salva etiam sedis apostolicæ authoritate, quam dolet nimium hic contemni. Conqueritur enim quod quæ summi pontifices soli exercere solebant; immo quæ defunctis pontificibus concilia non tangebant, sed reservabant successoribus, hic passim & sine delectu, tanquam si authoritas papalis in ecclesia non esset, expediuntur. Et quantum ad observantiam decretorum vestrorum attinet, asserit nusquam minus quam hic, ubi facta sunt, ipsa decreta servari. Nec in aliquo loco ita sæpe violari, sicut in propria officina. Quod vos autem dicitis de sententiis nostris; id idem dicit ipse de sententiis in curia legitime latis, quæ hic passim in dubium revocantur. Idipsum quod de violatione promissionis in adhæsione factæ conqueremini; conqueritur & ipse de non servatis quibusdam promissionibus synodalibus sibi factis. Quid multas igitur & nos de ipso, & ipse de nobis vicissim graves querelas agimus? Et quidquid nos in eo culpamus & redarguimus; idem in nos ipse retorquet. Et si hæc per epistolas ac tractatus, libellos, allegationes disceptanda sunt; & nobis & sibi non deest advocatorum, declamatorum copia, qui pro felicitate ingenii possunt se adinvicem cum furore, (*) & audientibus multa suadere. Quid aliud ergo agimus, nisi, dum quilibet partem suam justificare contendit, aliam turpiter denigrat, dehonestat, decolorat; & sic hinc inde veren-da nostra, vel (*) (Deus scit) in derisum & subsannationem nostram detegimus, & nos toti mundo facimus contemptibiles? Et jam istis concertationibus ad hoc ventum est, quod gladium è vagina utraque pars eduxit. Non superest nisi ut vibretur & infligatur vulnus, quod, ut videre est, non manus, non pedes, sed primo ictu ipsum

Deest verbulum.

Deest vocula.

transfiget cor. Veh nobis, veh sibi, si in tantum prolabamur dementiæ, & gladium mox in vagina juxta sententiam Salvatoris non reponimus. Cur ergo ante vulnera illata, o magistri, o præceptores ecclesiæ, o persuasores pacis in populo chistiano, de pace non cogitamus; quandoquidem poenalibus & diffamatoriis processibus non ad intentum reformationis non ad conservationem authoritatis seu decretorum concilii, sed potius ad excidium devenitur ecclesiæ?

Usque nunc zelo caritatis accensus vestras Rev. paternitates ad pacem cum S. Pontifice exhorthavimus, ex quo solum salus pendet ecclesiæ. Hæc autem erga ipsum S. Pontificem dicta esse intelligo. Utrique enim incumbit pacem cogitare & quærere, & tam ipse, quam vos apud Deum & homines, cum venia utriusque dixerim, rei eritis, si pacem recusetis. Video, si vultis, Dei numine viam facillimam jam fore apertam, qua invicem pacem habere, Græcos unire, reliqua tria sancta perficere opera, & totam demum christianitatem consiliari (possitis). Pridem .... D. Imperator Romanorum suis nunciavit oratoribus summum Pontificem omnium controversiarum, quas cum nostris habet, velle suam imperialem majestatem judicem & arbitrum facere. Si paternitates vestræ idipsum agere decreverint, sicut certe tenentur, pax dici potest jam facta. Quod si summus Pontifex id agit, vos multomagis facere debere existimat unusquisque. Si probatio amorum exhibitio est operis, proculdubio plura dedit ipse D. Imperator suæ affectionis in vos jam diu testimonia. Scimus autem quanta fecerit, quantisque se submiserit laboribus, & periculis ut vos protegeret, & concilium fundaret, stabiliret, & augeret. Nemo mortalium est, cui æque ac sibi honor ac profectus noster sit cordi. Et cum hæc omnia propter reformationem agere dicatur, nullus est, qui, tam præsens, quam habens literas ad nuncios nos magis quam ipse sollicitaverit ad reformationem. Quid autem, non quasi homo, sed velut Angelus Dei egit, pro extinguendo illo inveterato schismate, quod tandem opera potissimum sua Constantiæ deletum est; plerique nostrum eo tempore viderunt, & totius mundus cum summa lætitia in ejus laudem admirans commemorat. Cum ergo tam nobis affectum propitiumque ac favorabilem dederit Deus principem, sine longiori deliberatione unoque animo ipsum in arbitrum & decisorem harum pestiferarum litium acclamemus. Quod nisi fecerimus, per nos neglecta ecclesiæ pax judicabitur, & nobis tota adscribetur culpa. Agite igitur, o Patres, ne amittemini amplecti cum gratiarum actione munus hoc, quod divina miseratio in hac rerum torbulentia largiri dignata est. Et quanquam expeditior ista via sit; nihilominus; more periti medici, qui uni morbo plures providet medicinas, aperiatur, & alia: multi enim fortasse audire plures cuperent pacis conditiones. Monitorium vestrum gravat papam; papæ translatio turbat vos. Translationem dicit ipse fecisse propter monitorium; vos autem monitorium propter non obser-vatio-

ANNO CHRISTI 1437.

vationes decretorum. Tollatur monitorium & translatio; & Summus Pontifex certificet nos modis convenientibus de observandis decretis, quæ talia fiant, ut simul reformationi & honori Sedis Apostolicæ provideant. Ecce cum pace & honore vestro habebitis quod optatis; quod quidem per cautiones consequi possetis nunquam. Et cum per hunc modum vestro desiderio satisfieri videamus; cur nos & ecclesiam subiicimus discrimini? Et quoniam Græci jam sunt in foribus, ne tam divinum periclitetur opus, mox pergant ad portum aliqui perspicaciores ex vobis, qui ipsis Græcis omni conatu suadeant, ut hic vel Avinionem, aut Sabaudiam proficiscantur: fiat in hoc exacta & extrema diligentia. Si obtineri potest, in nomine Domini contentemur omnes, & illuc accedamus. Si vero adhibita omni cura obtineri nequeat, cum eis de aliquo loco disponetur nobis bene tuto, & accommodo Græcis, & S. Pontifici. Sine Græcis ipsorum unio fieri non potest; ipsi autem præsentiam Papæ in concilio illo omnino exposcunt; quæ quidem multis ex causis opportuna valde est, & quodammodo necessaria existimatur. Sed & in ipso præsertim concilio ycumenico, omnium præteritarum dissensionum obliti, cum caritate, & unanimitate pro unione orientalis ecclesiæ, & morum reformatione totis intendamus viribus. Interim vero, dum ista patrantur, quiescant omnino hinc inde processus, & agitationes. Expensæ autem hactenus factæ pro negociis Græcorum, in omnem eventum iis qui eas fecerunt restituantur omnes. Ecce, RR. patres, cum summa gloria vestra unitatem ecclesiæ vestræ conservare & unionem orientalium populorum opusque sanctæ reformationis quod usque (adeo) desiderare dicitis, perficere in manu vestra est. Pro Deo ergo, cum intentum nostrum plene, & quiete assequi polliciti simus, ubique prædicantes: *Consolamini, consolamini, popule meus*. Totus vero populus christianus, qui ex ista sola diffidii suspicione contristatur & mœret, ex hac vestra concordia consolabitur & exultabit, & nos tanquam patres & Angelos Dei venerabitur, & dignis laudum extollet præconiis. Obsecro igitur cum quanta possum humilitate, obtestorque unumquemque per illud terribile Christi tribunal, & illum horribilem judicii diem, quo, velimus nolimus, omnium cogitationum & actuum nostrorum rationem reddemus, perque ipsum Redemptorem nostrum D. J. C. supplex exoro, qui veniens in mundum pacem annunciavit; conversans in mundo pacem prædicavit; transiens ex mundo pacem reliquit; resurgens a mundo, pax vobis, dicebat discipulis; cujus omnis actio & doctrina pacem & caritatem redolet; per ipsum mediatorem Dei & hominum Christum, qui sanguine suo pretioso mundum divinæ justitiæ reconcilians, pacem fecit inter Deum & homines, cum internis lacrymis supplico, ut media hæc pacis, honesta quidem & rationabilia & vestris sufficientia desideriis, amplecti dignemini. Quod si egeritis, maximum in Coelo & terra facietis gaudium; Deum vobis in omnibus propitium reddetis; hominum corda ad vestram trahetis obedientiam & devotionem, memoriaque nominis vestri in perpetua benedictione erit. Secus vero si feceritis, quod Deus avertat, innumerabilium scandalorum, quæ ex hoc sequentur diffidio, tota vobis imputabitur culpa; & dicet mundus, vos sponte & data opera posuisse in ecclesia pacifica bellum; sub specie reformationis proprias voluisse ambitiones & passiones explere. Demum pro hujus executione concordiæ & ad satisfaciendum debito vestro versus ipsos Græcos in dm. dm. (*sic*) proficisci intendens, offero RR. Paternitatibus vestris meam exiguam personam, & quidquid est in me virium ad laborandum, cooperandum, & cuncta agendum, quod pro pace ecclesiæ nostræ, & unione Græcorum, atque honore vestro mihi jubere dignitæ fuerint.

Post hanc legati orationem, statim subditur in Vindobonensi Codice, altera Panormitani oratio, quam ego in Lucensi Codice nactus dedi in Volumine IV. Operis hujus, pag 1352. Incipit: Maximum onus &c.

EPISTOLA STEPHANI

Comitis Palatini Rheni ac Bavariæ Ducis ad Præsidentes concilii.

Reverendissimi, Reverend. in Christo Patres & Domini cæterique in Basilea sub prætextu generalis concilii constituti, debita recommendatione præmissa. Ex scriptis SS. D. N. D. Eugenii div. prov. papæ IV. domini nostri metuendissimi, necnon relatione venerabilis viri magistri Henrici Maserheim, præpositi ecclesiæ S. Pauli Vormat. Sanctitatis suæ oratoris clare informati de æmulatione, invidia, & nulla penitus caritate, quæ caritas in conciliis generalibus ante omnia vigere deberet, majoris partis prælatorum & incorporatorum ex vobis, sentientesque vos omnino immemores bullæ pollicitationis vestræ in casu & eventu, quo S. Sua olim concilio Basiliensi adhæreret, prout adhæsit, in qua polliciti fuistis pedes ejus ut B. Petri osculari, eumque ut vicarium Christi habere, ac pro capite concilii ejusdem tenere, omnes ad eum respicere debere, eique complacere, obsequi, & quantum cum Deo possetis deservire velle; obtulisse etiam quod dici & excogitari posset fidelissime vos facturos pro omni honore & statu, tam suæ sanctitatis, quam omnium suorum. Non videmus vos juxta pollicitationes vestras in ipso concilio processisse; sanctitatem suam & sedem Apostolicam contra turbatores suos & æmulos defendisse, ejusque authoritatem conservasse & manutenuisse. Sed ejus sanctitatem in eodem per vos supplantatam, parvipensam, & tanquam minimum ex vestris spretam ejus authoritatem & potestatem a Deo immediate sibi ac Romanis pontificibus concessam, ac toleratam, per diversa decreta vestra, per quæ authoritas & plenitudo potestatis suæ enervatur & diminuitur, sublatam, monarchiamque sedis apostolicæ, quæ a SS. patribus instituta & firmiter fundata est

ANNO CHRISTI 1437.

eſt lacerata; Chriſtifideles etiam per indulgentias a vobis abſque conſenſu papæ conceſſas deceptos fuiſſe; & , quod deterius eſt, optatam unionem Græcorum vos impedire, ſchiſmaque inveteratum renovare, & novum idolum in Dei eccleſia, per ſuſpenſionem ſanctitatis ſuæ ab adminiſtratione papatus, qui in nullo deliquit, ſuſcitare temptaſtis, & in dies temptatis. Ex qua & quivis ſanæ mentis concipere poteſt, VV. PP. inveteratum ſchiſma hujuſmodi renovare, ac ſanctitatem ſuam & ſedem Apoſtolicam ſuis juribus deſtituere, & de papa, qui caput omnium eſt, qui in divitiis ad reſiſtendum inimicis ſanctitatis ſuæ & ſedis Apoſtolicæ abundare debet, epiſcopulum facere velle. Et quia perpendimus niſi obvietur PP. VV. ad graviora contra ſanctitatem ſuam proceſſuros, requiſiti vigore decreti ac bullæ S. S. ac moniti per ejuſdem S. S. oratorem præfatum, ut in omnibus monitis ac mandatis S. S. obedire ac S. S. & ſedi apoſtolicæ contra PP. VV. & Civitatem Baſileenſ. aſſiſtere vellemus; ne autem recedamus a veſtigiis progenitorum noſtrorum, qui ſemper devotiſſimi, filii Romani pontificis & ſedis apoſtolicæ fuerunt, ſed ut eorum veſtigia ſequamur; ac conſiderantes & videntes requiſitionem & monitionem hujuſmodi fore juſtam & conſonam rationi; rogamus PP. VV. quatenus pro bono Reipublicæ, & pace & unione conſervanda, & Græcorum reductionem (f. qui) ad S. S. venerunt, ne tantum bonum, ut omnia & ſingula per PP. VV. decretata, ordinata, et attemptata; nec non ſuſpenſionem S. S. ab adminiſtratione papatus, ne de fidei infractione ſeu palliatione apud hos, qui intentiones veſtras cognoſcunt, notari poſſitis, pro honore veſtro revocare et mandatis S. S. in omnibus obedire velitis; pro hiis nos veſtræ paternitates ad quævis grata ſtrictiſſime obligabunt. Caſu autem, quod abſit, quo præmiſſa non feceritis, quod non ſperamus; ex tunc quia filii obedientes S. S. & ſedis apoſtolicæ eſſe volumus, veſtris paternitatibus intimamus & ſignificamus, quod ſalvum conductum VV. PP. & olim concilio Baſileenſi per nos conceſſum revocamus per præſentes, voſque certificamus, quod S. ſuam, ſedem apoſtolicam & ejus auctoritatem & poteſtatem in omnibus locis totis viribus noſtris, atque noſtrorum auxilio mediante defendere, & manutenere, & contra VV. PP. & incorporatos et ad Baſileam venientes et inde redeuntes aſſiſtere S. S. volumus, prout tenemur. Dat. in caſtro noſtro Meyſchubeyn, Magunt. diœceſ. noſtro ſub ſigillo die ultima menſis Aprilis A.D. 1438.

Supple. Deſeratis.

RR. PP. VV. Stephanus Palatinus Rheni, ac Bavariæ Dux.

IN SUPERIOREM EPISTOLAM

Collectoris adnotatio.

Inter multas epiſtolas, in codice illo MS. Vindobonenſi, de quo ſæpius, obvias, hanc unam deſcribendam cenſui, quod celebris fuerit & Baſileenſes patres multum ufferit. Quare nullum non lapidem moverunt, ut Palatinum inducerent ad eam revocandam, ſollicitantes literis ſui principes & Reges, ut Palatinum authoritate ſua ad eam inducerent. Extant literæ in eodem Vindobonenſi codice. An pervicerint Baſileenſes, ignoro; nulla tamen altera Palatini epiſtola in eo codice legitur, qua palinodiam cecinerit.

COL-

COLLECTORIS PRÆMONITIO

In fuccedentem bullam Felicis V.

IN eo Vindobonenfi codice, in quo tam multa offendi ad Bafileenfe concilium fpectantia, bullam Felicis V. antipapæ offendi, & ob fui fingularitatem hic vulgandam cenfui. Vix ad pontificatum afsumptus Felix de concilio cogitavit; quare ftatim bullam hanc tranfmifit Ludovico cardinali Arelatenfi, qua præfidentiam in concilio fuo nomine illi demandavit; eo fcilicet jure ut præeffet concilio nomine & vice Papæ, & ut ageret quæ Romani pontifices & apoftolicæ fedis nomine in generalibus conciliis præfidentes in prædictis, feu circa prædicta per omnia gerere & facere confueverunt & poffunt. *Ex his verbis, ut opinor, offenfi Bafileenfes; qui novam omnino præfidendi in concilio rationem volebant in Romano pontifice; excipere bullam hanc recufarunt, & coetui delectorum virorum demandarunt difcutiendum, quæ in concilio præfidentia Romano pontifici deinceps permittenda foret. Quid viri illi judicarint, ignoro; bullam tamen hanc e regiftro & tabulis concilii demi, vel nequaquam fcribi jufserunt. Id difco ex adnotatione ad extremam oram codicis Cæfarei adjecta, quam inferius dabo; & ex alia Felicis epiftola quam pariter fubdo.*

FELICIS V. ANTIPAPÆ

Bulla qua cardinali Arelatenfi mandat ut præfideat concilio vice fua.

FElix electus, fervus fervorum Dei, dilecto filio Ludovico tit. S. Ceciliæ, Romanæ ecclefiæ presbytero cardinali, falutem & apoftolicam benedictionem.

Ad Chrifti Dei & Salvatoris noftri vicariatum affumpti, nihil magis cordi gerimus, quam falutem & bonum commune totius Reipublicæ Chriftianæ promovere. Quod defiderium tunc præcipue adimplere poffe confidimus, cum generalium conciliorum, ut animus eft, totis viribus celebrationi & gerendorum in illis votivam conclufionem adjuverimus. Quæ res, ficut magna & fancta fynodus Conftantienfis atteftatur, vepres, fpinas, & tribulos hærefum, errorum, & fchifmatum extirpat, exceffus corrigit, deformata reformat, & vineam domini ad frugem uberrimæ felicitatis adducit. Cum igitur dudum facrum generale concilium in civitate Bafileenfi pro reformatione ecclefiæ, extirpatione hærefum, & pace populi chriftiani, juxta generalium conciliorum Conftantienfis & Senenfis ftatuta, ordinationes que fel. rec. Martini V. ac Gabrielis, tunc Eugenii IV. prædecefforum noftrorum legitime inchoatum, & fere per novem annorum, quamvis Eugenius ipfe multa exinde impedimenta & perturbationes præftitit, debite continuatum fuerit, prout etiam de præfenti continuat; atque in eo poftmodum præfatus Eugenius, tam ex eo quod a fide deviaret, quam propter alia crimina & exceffus, quibus univerfalem ecclefiam fcandalizabat, Romano pontificio privatus, & ejectus extiterit, nofque per minifterium ipfius S. fynodi ad Sacram Petri fedem advocati fuerimus; dignum quippe fore cenfemus, & apoftolicæ fedi, cui divina voluntate præfumus, confentaneum, ut facri illius concilii felicem progreffum toto conatu promoveamus, omnia auxilia & omnes operas, ac favores conferentes, ut opera illa fanctiffima, pro quibus congregatum extitit, feliciter & votive compleantur. Ideoque volentes cum ipfo concilio unum effe ad perfectionem publicæ falutis, & more boni patrisfamilias, una cum venerabilibus fratribus & dilectis filiis noftris ibidem congregatis in agro Dominico laborare, civitatem ipfam Bafileenfem perfonaliter accedere difpofuimus. Cum tamen adhuc ex certis caufis iter noftrum per aliquot dies differre habeamus, cupientes etiam interim illorum bonorum, quæ ibi aguntur, C fieri participes, ac noftro & Apoftolicæ Sedis more illic præfidentiam habere, te, qui S. R. E. honorabile membrum, nec non fidei bonitate, vitæ integritate, & fapientia præclara, confilii magnitudine confpicimus, ac in maximis Apoftolicæ fedis, & univerfalis ecclefiæ negotiis, cum per plurima tempora ejufdem S. concilii cancellarii cancellariam, & præfidentiam prudenter, & laudabiliter gubernaveris, diuturna experientia comprobatus exiftis noftrum, & Apoftolicæ fedis legatum ex noftra certa fcientia, tenore præfentium facimus, conftituimus, & ordinamus, teque ad præfatam Civitatem Bafilienfem ad præfiden- D dum in dicto concilio, tanquam pacis angelum providimus deftinandum. Idcirco tibi noftro, & Apoftolicæ fedis nomine, & auctoritate in dicto concilio præfidendi, nec non omnia & fingula, quæ ad generalem reformationem ecclefiæ in capite & in membris, & pertinentibus ad ea, extirpationem hærefum pacem & concordiam principum, & totius populi chriftiani noveris pertinere promovendi, proponendi, et cum confenfu deliberatione, et approbatione præfati Bafilienfis concilii tractandi, ordinandi, deliberandi, ftatuendi, difponendi, terminandi, decidendi, decernendi, declarandi, exequendi. Infuper contradictores omnes E et rebelles cujuscumque ftatus, gradus, præeminentiæ, vel conditionis exiftant, et quavis ecclefiaftica vel mundana, etiamfi regali, cardinalatus vel pontificali præfulgeant dignitate, per cenfuram ecclefiafticam, et alia juris remedia appellatione poftpofita compefcendi, et fuper iis auxilium brachii fæcularis invocandi, nec non etiam omnia et fingula cum confenfu, deliberatione et approbatione dicti concilii, ut præmit-

mittitur agendi, gerendi, & faciendi, quæ in præmiſſis, & cum præmiſſis videris neceſſaria fore aut quomodolibet opportuna; Et quæ Romani pontificis, & apoſtolicæ ſedis nomine in generalibus conciliis præſidentes in prædictis ſeu circa prædicta per omnia gerere & facere conſueverunt, & poſſunt, auctoritate apoſtolica plenam & liberam per præſentes concedimus facultatem, ratum, & gratum habituri, quidquid ſuper præmiſſis per te una cum eodem concilio generali Baſilienſi deliberatum, ordinatum, concluſum, ſtatutum, diſpoſitum, & decretum fuerit; denique faciemus uſque ad ſatisfactionem condignam inviolabiliter obſervari. Quocirca circumſpectioni tuæ per apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus injunctum tibi miniſterii, laborem hujuſmodi, pro divina ac dictæ ſedis reverentia & noſtra, ſic in eodem Baſilienſi concilio dictis nominibus pro tempore præſidentiæ ad honorem Dei eccleſiæ & noſtrum, ſalutemque & pacem populorum fidelium, juxta datam tibi a Deo prudentiam laudabiliter exequaris; quo ex tuis virtuoſis operibus fructus optati proveniant quot ſperamus; tuque deinde illam, quæ pias cauſas agentibus ſuperna retributione impenditur, generalem conſequi merearis felicitatem æternam. Nec mireris, quod bulla *expeditione* nomen noſtrum non eſt appenſa præſentibus, nam ii qui fuerunt hactenus in Romanos electi pontifices, ante ſuæ conſecrationis & coronationis ſolemnia, in ſuis bullandis literis modum hunc obſervare conſueverunt. Dat. Tenonii Gebennenſis dioeceſis VI. Id. Januarii A. D. 1440. ſuſcepti a nobis apoſtolatus officii anno primo.

Ad extremam marginis oram hæc leguntur, aliena manu, ſed æqualis cum bulla antiquitatis, ſcripta, at ſemiraſis characteribus hinc inde manca.

Tenor hujus bullæ, quæ n. . . ſtrata fuit . . . regiſtro bullarum ta. . . . præjudiciales auctoritati ſacrorum generalium conciliorum non fuit approbatus per S. concilium Baſileenſe nec . . . ne propter immo i. . . r. . . ſtro jure Can. (an ſic legatur ambigo) juribus . . . . et f. aliis p. . . partibus (ſic) lacerata fuit bulla ſeu tenor. . . . . de quinterno (hæc duo verba ſunt alterius manus æque antiquæ) e . . . mandatum fuit. . . Non. etc. aug. . . quod illam demerent de r. . . . nualibus ſui . . . in plena congregatione concilii per præpoſitum, qui fuit tunc R. P. D. Archiepiſcopus Tarantaſienſis di . . . de A. D. 1440.

LITERÆ FELICIS V.

Felix electus quintus

Archiepiſcopo Tarantaſienſi, epiſcopis, dilectiſque filiis abbatibus & cæteris prælatis ditionis Sabaudiæ in S. Conc. Baſilienſi reſidentibus.

VV. FF. dilectique filii, ſalutem et apoſtolicam benedictionem. Interea quæ ab ore facundo dilecti filii N. Reverendiſſimi accepimus, id gratum nobis extit, quod circa concipiendam formam præſidentiæ in S. concilio generali Romani pontificis nomine duxiſtis ſtudia veſtra committere; talem enim rem ſtilus integer et immortalis decet; ut quemadmodum unus eſt Romani pontificis et uſque ad conſummationem ſæculi duratura poteſtas; ita modus ſuæ delegatæ virtutis in maximis uniformis conſervetur, et decretis irrefragabilibus roboretur. Proinde vos hortamur in hujuſmodi negocio incepto (ſic) ad effectum perducere, et literis tenacibus committatis; ſuper hoc fidem creditam dantes præfato Auditori, qui vos pariter de noſtra profectione maturare (ſic) certiores reddet. Interea vero animæquiores expectate nos, qui deſiderium ferimus ad S. concilium, veluti cervus ad fontes aquarum. Datum Lauſannæ, ſub annulo Piſcatorum, XXVII. Maji 1440. ſuſcepti apoſtolatus a nobis A. primo.

RELATIO D. JOANNIS DE RAGUSIO,

Sac. Theologiæ profeſſoris, Oratoris Sacri Concilii Baſilienſis plurimis annis apud Græcos in Civitate Coſtantinopolitana conſtituti.

RR. Reverendique in Chriſto Patres, et DD. mei præſtantiſſimi. Licet ſanctæ veſtræ congregationis devotio atque religionis profeſſioniſque mearum facultas exigerent, ut ab aliquo Divinarum Scripturarum themate præſentis meæ narrationis ſumere deberem initium; nihilominus ipſa longitudo temporis, cujus ſeriem proſecuturus ſum; et rerum, quas narraturus ſum, moroſitas, non ſolum ſuperflua, ſed etiam quæ decenter dici poſſent accommode reſecare me cogunt pro præſenti, et omittere. Etenim quanta ſit temporis longitudo, ſi forte a memoriis veſtris annorum numerus, quo ab hac urbe diſceſſimus excidit, ipſe præſens faciei meæ Græcus et horridus aſpectus debet commonere mentes veſtras. Juvenem enim me et imberbem miſiſtis; et ecce ſenem, et albatum canitie, atque Græce barbatum ſuſcipitis. His certe, et talibus ditatum muneribus, quibus ab antiqua Græcia noſtros conſuevit locupletari Latinos. Tanti igitur temporis geſta proſecuturus, ut mea narratio cartis compendatur, et concludatur limitibus, tres principales partes continebit. Et prima quidem, quid per tres, ſecunda quid per duos, et tertia tandem quid per me ſolum, juxta ſucceſſivos temporis in urbe Regia, ſeu in Conſtantinopoli geſtum ſit, refloreбit. Quia vero prædictorum, ut dictum eſt, narratio longa, & prolixa eſt, & impulſio relationis faciendæ vehemens, propter receſſum quorumdam DD. recedere debentium, cupientiumque meam ante ipſorum receſſum audire relationem, ut & ipſorum deſiderio ſatisfaciam, & meis aliqualibus infirmitatibus parcerem & laboribus, quibus in rei veritate quaſi confractus ſum & conſumptus, tempore, quo hæc S. ſynodus maxime indiget pro præſenti indulgerem, et ut narrandorum ſecurior reportatio & firmior fides & ordo haberetur, diſpoſui in ſcriptis proferre,

ANNO CHRISTI 1437.

ferre, & legere, quæ concepta, & gesta sunt. Igitur nunc quoniam DD. VV. permiserunt, et verba facere jusseritis, ibi dimittam.

Jubente igitur hac S. synodo VV. DD. mag. dominus Henricus Menger bon. mem. mag. Simon Ferrari, & ego cum eis in die S. Joan. Baptistæ hora vesperorum ab hac urbe Bas. discessimus, iter arripientes versus Venetias; & continuato itinere tandem Deo favente, licet cum magnis laboribus, et periculis die 23. mensis Septembris..... sequenti die Sabato de mane ingressi fuimus CPm; ubi juxta consuetum patriæ ad domum nobis per imperatorem ordinatam, satis cum magno honore, per quosdam nobiles fuimus deducti. Post ingressum vero B nostrum, statim, eadem die, misimus pro mercatoribus, ad quos literæ cambii 9000. florenorum de Camera dirigebantur. Quibus, tamquam omnino securi quod non deficerent, ostensis literis, diximus ut pararent pecuniam. Qui respicientes se mutuo, magnæ admirationis signa inter se ostenderunt; & habito aliqualiter inter se mutuo colloquio, ante omnia dixerunt, se valde admirari de illis DD. de Medicis, cum quibus nihil haberent agere. Verumtamen propter literas cujusdam Baldaxaris de Vivaldis de Janua voluerunt habere tempus trium dierum ad deliberandum. Et habita deliberatione, dixerunt se velle dare finale C responsum; quod & fecerunt, negative. De qua negatione quantum prosternati fuerimus & tristes, Deus novit. Et cum nullum possemus excogitare remedium, deliberavimus accedere ad potestatem, & concilium Peræ. Et ita fecimus, præsentantes eisdem S. conc. literas, & illustris. Principis D. Ducis Mediolani, qui affectuosissime illi civitati pro concilio et pro nobis scripserant; exponentesque causas nostri adventus, & dictum defectum pecuniarum, supplicavimus, ut notis in prædictis, maximeque in dicto defectu, vellent assistere consiliis, & auxiliis opportunis. Qui habito aliqualiter inter se consilio, nobis valde gra- D tiose responderunt, offerentes se contemplatione dictarum literarum, tam concilii quam D. Ducis, ad omnia S. concilii beneplacita, & nostra. Et vere, sicut dixerunt, ita et per amplius fecerunt; intantum, ut ante accessum nostrum primum ad imperatorem firmam & certam spem habuimus, quod in pecuniis non deesset defectus. Et ita factum est modis, et viis, quas Ven. magist. Henricus in regressu suo latissime DD. VV. declaravit, et nos qui remansimus postea liberis nostris similiter. Unde autem defectus dicti concilii acciderit, multi multa dicebant, et præcipue propter verba D. Christoferi, qui palam, E etiam notis præsentibus, asseruit, quod antequam de Florentia recederet, sciebat quod ita de istis pecuniis debebat evenire. Ex quibus multi multa cogitabant, et forte vera. Compertum est tamen finaliter, quod non ex parte illorum de Medicis, sed ex parte illius Baldaxaris de Janua omnis defectus accidit. Unde et in facto remedii &c. duo præcipue concurrerunt; primo avi-

A ditas, et devotio serviendi S. C. secundo securitas illorum de Medicis, quia postquam fuerunt visæ et examinatæ propter illorum famam et opinionem, mercatores, servire et lucrari cupientes, faciles præbuerunt se in omnibus.

Post adventum itaque nostrum & ingressum apud Constantinop. die nona, die dominica, quæ erat prima octobris de mane, ad præsentiam imperatoris, juxta suam ordinationem, venimus, quem reverenter ex parte hujus S. synodi salutantes, & omnipotentis Dei benedictionem offerentes, literas credentiales eidem dedimus. Et in effectu, pro ut locus, & tempus patiebantur, succincte causam nostri adventus explicuimus, narrantes ea, quæ in facto unionis ecclesiarum per suos cum S. synodo conclusa fuerant, qualiterque missi eramus pro inchoanda eorum executione. Quibus attente auditis, grate nos vidit, & su cepit; & quoad facta per suos dixit velle diligenter examinare conclusa, & postmodum conferre nobiscum. Nos vero informati de conditionibus, sollicitavimus ne tempus protraheretur. Et tandem pro breviori expeditione deputati fuerunt de majoribus utriusque status usque ad 16. cum quibus conferre haberemus de pertinentibus ad nostram materiam. Placuit & tunc imperatoriæ majestati, ut etiam serenissimas imperatrices, matrem & uxorem suas, quæ pro tunc in eodem palatio erant, videremus. Et ita fecimus eisdem debitam reverentiam exhibentes, & recommendantes eisdem ecclesiarum unionem. Quæ ad omnia gratissime responderunt. Et in crastinum, scilicet tertia octobris, eodem modo per omnia mandatis invitati, visitavimus patriarcham in S. Sophia, & cum ipso conclusimus de eisdem tantis deputatis sicut cum imperatore. Post hæc cum literis credentialibus hujus S. synodi consequenter visitavimus DD. Deputatos, germanos imperatoris, Constantinum scilicet, & Demetrium, qui tunc præsentes erant in Urbe regia, unumquemque per se in domo sua. Venetos quoque, Catelanos, & Anconitanos, aliosque ecclesiæ nostræ mercatores, qui erant in Cpm. insimul in quadam ecclesia Venetorum congregati, exponendo eis causas adventus nostri, & requirendo, ut nobis auxiliis, & consiliis assisterent. His peractis, & de sollicitatione nostra assignata ecclesia Dominicæ Resurrectionis, sic intitulata, pro loco, in quo cum supradictis imperatoris & patriarchæ deputatis convenire deberemus.

In prima congregatione interrogati, si vellemus aliqua proponere; illico protulimus in scriptis 4 articulos. In primo petebamus, ratificationem eorum, quæ per suos hic conclusa fuerant, & jurata. In secundo, conveniremus de tempore idoneo, in quo utraque partium posset commode sua adimplere promissa. In tertio, cum magna instantia supplicabamus, ut Civitatem Basiliensem pro loco Oecumenici concilii celebrandi acceptarent. In quarto, offerebamus nos, nomine concilii, ad inchoandam executionem eorum quæ conclusa fuerant, prout in de-

ANNO CHRISTI 1437.

ANNO CHRISTI 1437.

decreto continebantur. Dando eisdem decretum in publica forma & bullatum. Et circa unumquemque articulorum dicebamus ea, quæ nobis necessaria videbantur, cum magna instantia, & præcipue circa hanc civitatem, quatenus ab eisdem acceptaretur. Quæ hic replicare tediosum esset valde, cum alias per mag. Henricum, & per nostras literas fuerint explicata. Quibus articulis lectis, & aperte dictis nostris per Interpetrem Græcum declaratis, habitoque inter se consilio, dixerunt, quod vellent videre articulos, & super dictis nostris mature deliberare, ac sic in sequenti nobis congregatione respondere. Quod & fecerunt, cedulam nobis in effectu quinque puncta continentem (tradentes). In 1. petebant, ut proœmium Decreti, quod eisdem dederamus, aut totaliter tolleretur, aut saltem corrigeretur taliter, ut possent contenti remanere. In 2. quod cum eisdem honoribus, dispositionibus, & favoribus, quibus accessuri erant ad ecclesiam nostram, reducerentur ad propria, dato etiam casu, quod unio non sequeretur, quod præcipue intelligebant de expensis. In 3. petebant primum articulum in Decreto contentum aliqualiter moderari, videlicet, si contingeret aliquos DD. reges vel principes tali synodo non adesse, nec vere nec representative propter aliquas causas, quod non propter hoc intelligatur contra promissa. In 4. petebant securitatem in eundo, stando, & redeundo a regionibus, & civitatibus, per quas transirent, aut in quibus stare eos contigerit. In 5. quod justitia, & punitio suorum delinquentium ad ipsos tantum pertinerent, & non ad nostros.

Quoad primum interrogavimus articulum, primo, cur vellent illud proemium tolli, aut in quibus illud corrigi? Responderunt, quia vanum, & ecclesiæ nostræ valde injuriosum: diximus in quo vel in quibus? Responderunt, in tribus præcipue; primo in eo quod Synodus vestra videtur se appellare majorem omnium Christi fidelium, & per consequens, qui non est ejus filius per obedientiam, & acceptationem suorum dogmatum non est Christi Fidelis. Secundo ideo eodem contextu sermonis fit mentio de nobis, & Bohemis. Tertio, quia conjungit nos cum Bohemis, in ratione dissidii. Circa prædicta multa diximus, per quæ clare ostendimus nullam injuriam in prædictis contineri. Veruntamen ipsis in sua opinione persistentibus, & omnino ad rupturam omnium tractatuum, nisi ut petebant faceremus, tendentibus, ad ultimum fecimus, & promisimus; prout hæc Synodus postmodum approbavit. Ad secundum vero, videlicet de expensis in redeundo etiamsi unio non sequatur, & ad eum de securitate, & ad quintum similiter de punitione suorum delinquentium per Salvumconductum plene providimus, postmodum per hanc S. Synodum concessum. Ad tertium autem articulum diximus, quod principibus, regibus, & DD. principalibus ecclesiæ Prælatis, nos nullo modo possemus consentire, quin saltem intersint representative, ut patet ex primo capitulo, & ex declaratione, quod

A est Synodus Oecumenica & universalis. Post hæc, concordavimus de tempore & forma Chrysoboli; in quo concordando etiam multum temporis exposuimus. Quoad Civitatem vero Basiliensem obtinendam, licet plus quam in omnibus aliis insudaverimus, nihilominus in fine nihil obtinere potuimus. Quid autem eos ab hac Civitate retrahat, nunquam ad liquidum scire potui, nisi forte conjecturas aliquas, quas approbare non audeo, nec referre, ne forte ab aliquibus, non ut conjecturæ, sed ut veræ causæ accipiantur, dum forte non essent. Præter difficultates prædictas addebant nobis alias duas, videlicet de loco, & præsentia Papæ in Concilio. Volebant enim, ut
B nomine Concilii promitteremus eis in præsentia papæ in Concilio; & quod sicut de tempore, ita & de loco idoneo eidem quem & papa & ipsi commode possent accedere concordaremus ibidem cum eis. Et hoc tum faciebant ad instantiam D. Christoferi nunc Turonensis episcopi; qui illuc ex parte D. nostri cum galeis Venetorum, cum quibus ad nos advenerat, hic, ut fama publica laborabat, & etiam opera demonstrabant, ad nihil aliud, venerat, nisi uti impediret directe vel indirecte hic concordata. Persuadebat enim Imperatori, Patriarchæ, & aliis, quod non acceptarent decretum Concilii; primo, propter im-
C possibilitatem exequendi promissa. Allegabat etiam, quod Concilium nullas habebat pecunias, nec erat in potestate habendi; & sic quasi per annum steterat ad congregandum cum maximis laboribus, & extorsionibus a personis particularibus 8000. florenorum, quid faceret aut quando poterit 300m. in hac materia necessaria colligere? Allegabat secundo partialitatem concilii, asserendo quod hoc non fuerant propter amorem, & caritatem unionis, aut cum intentione promissa exequendi, sed solum propter prolongationem concilii, ut sub fama adventus Græcorum, cum aliam legitimam causam persistendi non haberent,
D diutius perduraret: & hæc duo persuasiones erant quasi duo jacula transfigentia cor Imperatoris, & Patriarchæ, & aliorum. Et præcipue quia Christoferus habebat duos ex hiis, qui hic fuerant, Græcos, dictorum suorum confirmatores, videlicet illum Abatem Isidorum, & Hemanuelem Dissipatum, qui Christofero adhærentes, fuerunt & nobis pro tunc adversantes. Unde, & cum scitum fuit primo, quod mercatores, ad quos literæ concilii dirigebantur, nolebant nobis de cambio respondere, intantum prævaluerunt verba Christoferi, quod etiam Demetrius Palæologus, & Joannes Dissipatus, qui partem nostram fortissime fovebant, titubare
E visi sunt. Unde & ad nos venientes, consulebant, ut etiam non visis erat Imperatore & Patriarcha recederemus, quia, ut dicebant, jam bene percepit Imperator, quod Christoferus veras dicit, & quod Synodus non potest promissa adimplere, & quod non veneramus, nisi ad tempus redimendum, & prolongandum Concilium Basiliense, quodque de isto cambio 9000 non erat nisi quædam fictio; & multa alia, quæ

absque dubio, & oculos lacrymis, & cor nostrum multa amaritudine repleverant. Verum cum in facto dicti cambii fuisset bonum appositum remedium, & per nos esset sufficienter satisfactum ad verba Christoferi, Imperatori, & Patriarchæ, & aliis ostendendo, & modos habendi pecunias & per opera præscripta, quæ ipsum Sacrum concilium, mirabili cum fervore, erga pacem Christianorum in diversis partibus peregerat, amorem quem habeat erga ecclesiarum Christi unionem. Tandem prædictas duas difficultates in medium ipse Christoferus posuit, ut videlicet instarent pro præsentia papæ, & pro loco aliquo idoneo. Et tantum in iis duobus fixi esse videbantur; ut nisi voluntati eorum consentiremus, omnem vellent omnino rumpere tractatum. Ut enim vidit Christoferus ex toto se non posse nostra impedire negocia, vertit se ad præsentiam Papæ in concilio, tanquam omnino necessariam, & quod sine papa nihil posset concludi. Et ultimo, dicebat, quod Papa nullo modo posset exire Italiam, tum propter suas infirmitates, tum propter indispositionem currentium temporum; & ita per medium præsentiæ Papæ, quærebant habere locum in Italia. Quibus tandem post multa respondimus, quod omnino petebant a nobis impossibilia, quia non erat in potestate nostra obligare Papam, ut sit, vel non sit præsens. Et ita in præteritum multos pro hac provincia labores impenderat; & ita certi sumus, quid faciet in futurum. Vos etiam cum Domino eritis in concilio celebrando. In quo si non aderit D. N. poteritis cum aliis DD. de concilio procurare, ut præsens sit, vel vos ad ipsum accedendo, vel ipse ad nos. Veruntamen attenta optima Sanctitatis suæ dispositione debetis omnino credere, quod si oecumenicum concil. etiam in Anglia vel in Hibernia celebraretur, legitimo cessante impedimento, Sanctitas sua tantæ congregationi non deesset. Similiter de loco diximus, quod nullam potestatem haberemus nisi de Basilea, per quam iterum, atque iterum instetimus. Et cum nec ipsi a nobis, nec nos ab ipsis præter supradicta possent, vel possemus obtinere, vix & magnis laboribus in dispositione Decreti remansimus. Verum in recessu Mag. Henrici tam Imperator quam Patriarcha permaxime insteterunt, ut ille Sacro concilio exponeret desiderium ipsorum, quod habent circa loci habilitatem, quam presentiam Papæ; & quod super hoc eorum supplicatorias literas presentaret. Acceptavit Mag. Henricus, &, ut credo, ita fecit, licet præfatus Christoferus anno revoluto dum Cpm. rediit, seminavit oppositum, dicendo Imperatori, & Patriarchæ, quod Mag. Henricus nihil dixerat. Et quo ad ipsorum literas dicebat, quod D. Legatus & alii, qui currum concilii conducebant, receperant, & occultaverant, nec eas ad notitiam publicam concilii venire permiserant, de quo illi Domini satis perturbabantur. Cum autem essemus inter deputatos ad concludendum omnia, & ad imponendum finem tractatibus, visum fuit bonum mediatoribus, & aliis deputatis

A Grecorum, ut D. Christoferus advocaretur, si forte vellet aliquid dicere. Placuit nobis; adfuit, & cum ex quadam causa nostrum Decretum legeretur, perventumque fuisset ad illam causam, ut de præterito Serenissimus Græcorum Imperator, & patriarch. Constantinopolitanus per nostros requisiti sunt oratores, *mox tres insignes viros, &c.* Statim dixit, quod Decretum non dicebat verum in eo, quod dicebat *mox*, quia non statim aut mox, sed bene post 10 menses Imperator, & Patriarcha miserunt ambasiatores. Diximus, ut modestè loqueretur, quia hæc non erant verba nostra, sed Sancti concilii. Replicavit, quod si etiam essent verba decem conciliorum, quod propter hoc B nihilominus non essent vera. De quibus injuriis, & temeritate viri multum scandalizati fuimus nos & omnes audientes. Verumtamen, retentis animis nostris, primo declaravimus, quod *mox statim, continuo*, & alia si qua sunt quamdam indistantiam temporis significantia in Scripturis Divinis, & etiam legibus non semper ad executionem rei, cui adjunguntur, sed ad promptitudinem aut executionem referuntur; et quod etiam parva distantia in rebus arduis pro nihilo reputatur. Post hæc diximus, ne forte ad ulteriores veniremus dissensiones, quod cum D. Christofero nihil tractare habebamus, quia non eramus missi ad ipsum, C nec cum ipso. Verum si ipse vellet nobis aliquid dicere, vel aliquid proponere, vel nos ipsi, vel nos cum ambabus partibus, quod hoc fiat in presentia notariorum, ut constare possit, tam concilio, quam papæ, quid, & qualiter quisque nostrum loquetur aut quæ vult, aut procurat quia non credimus, quod sit missus ad corrigenda hic Decreta concilii, aut ad injuriandum eidem. Sicut nec nos ad injurandum Domino Nostro papæ, prout nec nos cum quibus nos negotia tractare habuimus nec aliquis alius usque in presentem diem, potest nos (accusare) sinistri aut inhonesti dixisse aliquid contra D. N; quod nec in futu- D rum facere intendimus gratia Dei. Et revera, RR. PP. ita fecimus; & quoad personam meam sum contentus, ut fiat inquisitio diligens tam apud Imperatorem, & Patriarcham, quam apud omnes cæteros; quia Deo teste apud illas gentes ita studui servare & promovere honorem SS. D. N. sicut & S. concilii, salvis semper autoritatibus utriusque. Quod tamen ipse Christoferus non fecit, quia & tunc, & anno revoluto, dum Cpm. rediit, talia de hoc S. concilio, & de ipsius suppositis, maximeque de RR. Dom. meo Legato S. Angeli referebat, etiam aliquando mihi, quod vix possem talia cogitare in conscientia mea, & multominus enarrare. E Prædictis igitur sic & taliter peractis concordatis, in die S. Andreæ ad majorem conclusorum firmitatem, congregata multitudine magna tam Latinorum quam Græcorum in supradicta Ecclesia Resurrectionis coram notariis & testibus, expositis tam in Latino, quam in Græco, conclusis & concordatis inter nos; & duo mediatores, qui personam Imperatoris repræsentarunt, nomine Imperatoris nobis exhibuerunt Chrysobulum cum bulla aurea. Si-

ANNO CHRISTI 1437.

Similiter & Metropolitæ quidam & Sacerdotes sæculares, nomine Patriarchæ, literas Patriarchales. E converso etiam nos obtulimus decretum, & salvum conductum sigillis nostris sigillatum, prout conveneramus cum eisdem. Quibus peractis, de consensu & bona voluntate omnium, Mgr. Henricus Menger se ad iter præparavit, & cum Galeis redeuntibus Venetias, causa redeundi ad hanc S. synodum, iter suum in nomine Domini arripuit. Cujus reditum non solum utilem, sed omnino necessarium omnes judicavimus, tum propter recambium pecuniæ, quod in Pera feceramus, cum propter relationem gestorum, & confirmationem præmissorum per nos ibi factorum. Quæ omnia, ut postea patuit, per effectum gloriose adimplevit.

Post recessum vero Magis. Henrici, qui fuit prima, vel secunda Decembris, sexta vel octava die, duo, qui mediatores dicuntur, qui omnia nomine Imperatoris tractant, & gubernant, venerunt prope domum nostræ habitationis, ad Monasterium S. Theodosiæ, & fuerunt nobiscum locuti super Ambasiatores hinc inde mittendos pro congregatione Ecclesiæ Orientalis ad Cpm; & in effectu instantius rogavimus, quatenus in exequendis rebus nulla committeretur negligentia aut mora, offerentes nos prontos & paratos ad omnem necessariam impensam juxta concordata faciendam. In primis igitur & ante omnia solvimus eis octingenta, &c. ducatos, qui restabant eis ad solvendum, juxta promissa & obligationem priorum ambasiatorum. Deinde misimus circa principium maji duos nuncios Græcos ad hoc S. concilium cum literis continentibus plenam informationem de omnibus per nos gestis, ob majorem securitatem, ne forte aliquid accidisset consorti nostro mag. Henrico.

Qui tamen nuncii, ut postea percepimus, male se habuerunt in acceleratione gressus illorum ad hanc S. synodum. Quia vero imperator in altero suo Chrysobolo, quem magr. Henricus ad hanc S. synodus detulit, voluit, ut instantissime a nobis peteba tur se referre ad complendum omnia, pro ut in decreto continebatur, diximus super modo exponendi pecunias & securitatem ipsarum, quod ex quo imperator non se retulerit ad decretum, quod oportebat tria, scilicet dare nobis cautionem & securitatem super exponendis pecuniis, tam quando ipse non perficeret promissa, & concordata; quam petitionem nostram ipse imperator, & sui multum ægre tulerunt, in tantum, quod nec verbum super dicta securitate audire volebant. Nos tamen, quanto magis videbamus nos refugere, tanto magis instabamus, protestantes, quod per nos non stabat, quod pecuniæ tempore debito juxta exigia rerum paratæ essent. Stetimus autem in hac contentione a principio mensis decembris quasi usque ad medium martii. Et finaliter, aliam non valentes obtinere securitatem, contenti fuimus de una litera, quam proscrigma vocant subscripta manu Imperator. De cujus tamen subscriptionis recognitione voluimus fidem habere notarii cum testibus, cujus literæ seu cedulæ & etiam fides notarii tenores sunt penes me.

Post prædictam difficultatem, cum pārati essemus tradere pecunias pro Ambasiatoribus, miserunt nobis prædicti mediatores cedulam taxæ, quantum videlicet cuilibet Ambasiatori tradere deberemus; qua visa, & examinata satis mature, etiam cum consilio mercatorum peritorum, reperimus excedere ultra medietatem debitam. De quo non modicum admirati, diximus Imperatori: quod taxa non erat congrua, quatenus non teneremur nisi ad necessarias impensas; non poteramus ultra facere, quam exigat debitum. Respondit, quod taxa non erat tantum pro expensis Ambaxiatorum. Sed etiam, & major pars erat pro muneribus dandis Principibus, DD. ad quos mittebantur. Diximus, quod non erat de intentione concilii attrahere Principes, & DD: maxime ecclesiasticos, ecclesiæ Orientalis muneribus. Sed tantummodo de necessariis providere Ambaxiatoribus, laborantibus pro congregatione Cpli fienda. Respondit, quod oportebat conservare consuetudinem Orientalium, qui nunquam mittebant Ambaxiatores sine muneribus; & quod suorum Ambaxiatorum, cum concilio tractaverant, intentio fuit hanc pecuniam in tales usus debere exponi. Et ita contradiximus per plures dies, & septimanas quantum potuimus. Veruntamen in fine videntes tempus labi, & ipsos Græcos omnino fixos in talibus expensis, aut tendere ad rupturam, consensimus, & cœpimus solvere, & mittere Ambaxiatores juxta taxam, & vota eorum; cogitavimus enim quod in fine de summa concordata in Decreto aut parum, aut nihil reportaremus. Quare, ne nobis imputaretur defectus rupturæ, duximus ulterius, nihil curare sive sic, sive sic expendantur. Missæ igitur fuerunt ambassiatæ cum muneribus primo ad tres Patriarchas, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum, deinde ad Juriam, & ad Imperatores Trabisundarum. Postmodum ad Rusciam, & Regem Poloniæ; ad Valachiam majorem, & minorem; ad dispotum Rasciæ, ad montem Sanctum, & ad alia multa loca. Interim autem dum hæc ambasiatæ expedirentur, permittente Deo & peccatis meis exigentibus, accidit mors vere bonæ ac sanctæ mem. Magis. Simonis ambaxiatoris, et consortis mei die 21 Julii; cujus qualitatem, et modum mortis angustiasque meas, et honorem, quem in suo fine et exequiis, non nostri, sed Græci exhibuerunt, quia literis meis satis ample hoc sacrum Concilium exstitit informatum, non amplius hic extendam, ne etiam videar præteritum, et jam antiquum vulnus in cordibus audientium renovare.

Post mortem igitur præfati venerab. magni, et duorum de domo mea, qui infra paucos dies post obierunt, utrisque Civitatibus peste horribiliter accensis, timore humano, et multorum amicorum consilio profugum me dedi per Insulas, et sylvas usque ad adventum galearum de Venetiis. Quibus 2. die Septembris advenientibus, statim redii Cplm. Et cum neque nuncium ne-

neque literas aliquas imperator aut patriarcha vel ego ab hac S. Synodo percepissemus, vehementer expavimus, et ultraquam exprimi potest admirati, spem omnem de ulteriori prosecutione agendorum perdidimus. Etenim post recessum nostrum ab hac Synodo, et post reversionem mag. Henrici a Cpli nunquam aliquas literas receperamus. Et cum omnino ignoraremus, quid S. Synodus deliberasset in iis, quæ per nos acta fuerant, in amotione videlicet proœmii decreti, in salvo conductu, in declaratione quorumdam passorum, et in aliis; nec per galeas prædictas, per quas certissima nova sperabamus aliquid haberemus; septem omnem, ut dictum est, amisimus, intantum quod omnino me ad reversionem per primum passagium disponebam. Dum itaque in maximis essem angustiis, Deus consolari volens sperantes in se, sexta die præfati mensis Septembris adduxit nuncium de Duracio, qui attulit ab hac synodo omnia nobis desiderata; videlicet confirmationem plenariam omnium per nos actorum, & confirmatorum cum imperatore; & alia avvisamenta, atque necessaria, quibus indigebamus. De quorum omnium receptione quantum gaudium Imperator, Patriarcha, & ego habuimus, Deus novit, & etiam prout potui pro tunc hanc synodum literis meis informavi. Literas etiam Imperatoris, & Patriarchæ, in quibus profitebantur se recepisse supradictorum per nos promissorum confirmationem, & ad plenum satisfactum fuisse de iis, quæ nos tres, nomine S. concilii promiseramus, per eumdem nuncium transmisi.

Post recessum prædicti nuncii, monuit imperator, quod necesse omnino videbatur mittere aliquos, vel aliquem ad S. concilium, & ad D. N. duabus ex causis: primo, pro sollicitando executionem negotiorum; deinde pro promovendo concordiam inter concilium, & papam in facto loci, de quibus fama erat publica, quod adhuc erant in discordia; nec ad alicujus loci processum adhuc fuerat electionem. Quam intentionem cum imperator mihi aperuisset, prima facie nesciens occulta cordium, laudavi intentionem ejus, & alia, & quod sollicitare negocia, & procurare pacem bonum est. Ita tamen quod mittendi non aliud legaliter quam prædicta procurarent, nisi quod & prout in Decreto concilii continetur. Cum ulterius de personis mittendis ageretur tentavit me imperator, si cum Joanne dissipato vellem ad concilium accedere, & alium mitteret ad papam. Respondi de me, quod hoc non possem facere, cum haberem in mandatis hic usque ad adventum galearum, & aliorum Ambasiatorum perseverare. De Joanne Dissipato propter præcedentem fervorem, & præcedentia opera, de quo non minus confidebam quam de me ipso, dixi quod bonus esset & optimus, & quod meliorem eo mittere non posset. Placuit Imperatori, & adjunxit sibi Emanuelem Miloti, qui iret ad Papam. Cum ulterius de expensis ipsorum ageretur, misit ad me imperator ut darem unicuique ad minus 500 ducatos Venetos. Restiti, dicens, quod pecuniæ mihi commissæ erant tantummodo expendendæ in congregatione ecclesiæ Orientalis ad Cplm, & non pro Ambasiatoribus per majestatem suam in aliis causis hinc inde mittendis. Respondit: propter quod unumquodque, & illud magis. Congregatio enim Cplim non fit nisi propter congregationem Oecumenici concilii quod sine pace concilii & papæ fieri non potest, & sine sollicitatione. Sed cum congregatio oecumenici concilii juxta præmissa pertinet ad concilium: quare si vellem supererogare per ambasiatas ad procurandum prædicta, supererogaret de suo. Valde turbatus fuit in tantum, quod jam dicebatur, quod esset causa destructionis totius negotii. Cum autem hæc disceptatio fieret per plures dies, & septimanas, & non possem ad voluntatem ipsorum inclinare; circa festum S. Martini supervenit Christoferus jam sæpe nominatus, more solito, jactans, impossibilitatem concilii quoad executionem promissorum, & multa alia, quæ ob reverentiam S. synodi, RR. D. mei D. Legati hic pro nunc subticeo. Persuadebat etiam viis omnibus, ut ad papam mitterentur de majoribus, & nobilioribus utriusque status, & cum sanctitate sua, quæ potens erat adimplere omnia, componeretur. Promittebat etiam iis, qui mitterentur, impensas largissimas, & tanto uberius, quantum perseverat me denegare impensas jam supernominatas. Ego igitur considerans dispositionem necessariam, & conditionem rerum; præcipue ne alius loco Joannis Dissipati mitteretur, quem maxime Dominus Christoferus refutabat; annui, & solvi pecuniam quam petebant cum condictione, & promissione, quod nihil contra concordata in decreto concilii attentarent; quodque haberent potestatem tempus prorogandi, si opus esset, per totum Septembrem. Recesserunt itaque cum galæis Venetorum, & venerunt huc, & ad D. N. & fecerunt ea, quæ de RR. PP. VV. noverunt Scripsi pro tunc plenitudine S. conc. per dictum Joannem, & modum veniendi ipsorum; & ad quid. Post hæc de mense Februarii circa carnis privium venit iterato Nuncius de Duratio, qui primo venerat, offerens hujus S. synodi literas salvi conductus, et decretum, prout conveneramus, et alia, quæ primo receperam. Attulit etiam multas literas DD. particularium hujus S. concilii, quarum aliquæ mihi, aliquæ bonæ memoriæ D. Simonis, aliquæ utrique communiter dirigebantur, ex quibus plene fui informatus de iis, quæ hic pro tunc agerentur, tam circa electionem loci, quam circa habendas necessarias impensas. Et quia sæpe Imperator, et Patriarcha loquebantur mihi super facto loci, ex informationibus jam dictis supradictarum literarum cæpi loqui ipsis tentative de Civitate Avinionensi, declarando habilitatem, et conditionem illius civitatis. Ac illi statim dixerunt, non esse cogitandum de loco illo, cum non sit in decreto comprehensus. Et cum dicerem, prout occurrebat, quod immo comprehensus erat per illam clausulam: *loca nominata sunt Calabria, Ancona, vel alia terra maritima*. Respondebant quod *alia terra maritima* intelligitur in Italia. Dicebam, quod illa clausula stat

ſtat, & abſolute, & non determinatur per Italiam. Præſertim autem hoc patet ex ipſo ordine nominationis locorum, quia primo fit mentio de locis maritimis, ſecundo de locis in Italia, tertio de locis extra Italiam, cujus ordinis particulæ ſic diſtingui debent. Loca nominata ſunt Calabria, Ancona, vel alia terra maritima. Et hæc eſt prima particula. Deinde Bononia & Mediolanum, vel alia Civitas in Italia, & iſta eſt ſecunda particula. Deinde extra Italiam, Buda in Ungaria, Vienna in Auſtria; & ad ultimum Sabaudia, non excludit aliquam Civitatem Italiæ. Ita ſimiliter illa clauſula: *vel alia terra maritima*, non excludit aliquam terram circa mare. Dicebat ad hæc, quod in contractibus amicabilibus, & pacis, attendenda eſt potius intentio quam verba: ſemper autem intentionis noſtræ fuit minus elongari a Patria noſtra, quantum eſſet poſſibile propter hoſtes, quos habemus uſque ad portas Civitatis. Unde & cum D. Martino nunquam condeſcendimus ultra Anconam. Et hæc intentio noſtra etiam exprimitur ex ultima clauſula, ubi dicitur, *& ad ultimum de Sabaudia*; quia nullomodo noſtræ intentionis erat trahi longius quam Sabaudia ſit. Item, ſi clauſula ſic indeterminate intelligeretur, poſſet ne trahi adhuc longius concilium ad Hiſpaniam, immo & ad Angliam, & Daciam, & Hiberniam, et ut dicatur, ad fines terræ? quæ nullo modo cadunt in conceptione ſapientis. Concludebant igitur non eſſe cogitandum de loco illo, cum non ſit comprehenſus ſecundum intentionem decreti. Recolo me hanc diſceptationem de Avinione pro tunc diffuſe ſcripſiſſe RR. D. meo Legato, prout etiam recentius tunc quantum occurrebat memoriæ per ſupradictum nuncium, qui receſſit a me feria 4. in capite jejunii; & etiam per quandam navem, quæ ibat Venetias ſcripſi S. Concilio de omnibus occurrentibus pro tunc; ſpecialiter de literis Indulgentiarum, quas idem nuncius mihi attulerat, quod non potero ipſas exequi ſive renunciare, tum quia ſolus, tum quia non habebam in partibus illis aliquos idoneos, quibus potuiſſem committere prædicationem ipſarum; tum quia valde ſcandalizati fuiſſent Græci ex ipſis Indulgentiis, quam etiam ex aliquibus verbis in literis Indulgentiarum poſitis, ſicut & de proœmio decreti fecerant. Poſt hæc in Quadrageſima prima a die Martii reverſus eſt Ambaſiator, qui ad tres Patriarchas Orientales miſſus fuerat, referens eoſdem, non poſſe concilio Oecumenico adeſſe perſonaliter propter evidens, & manifeſtum periculum vitæ non ſolum ipſorum Patriarcharum, ſed etiam omnium, qui ſunt in oriente ſub obedientia ipſorum conſtituti. Attulit nihilominus procuratoria, in quibus quilibet Patriarcharum conſtituebant loco ſuo duas ſolemnes perſonas. Quæ procuratoria cum vidiſſem, judicavi ea eſſe inſufficientia, & injurioſa eccleſiæ noſtræ, & maxime Sedi Apoſtolicæ. Inſufficientia quidem, quia non dabant procuratoribus plenam, & liberam poteſtatem concurrendi cum oecumenico concilio, & acceptandi ea, quæ in eo concluderentur; ſed referunt ſe ad Divinas Scripturas, ad Oecumenicas præcedentes ſynodos, & ad traditiones apoſtolorum, & ſuorum SS. PP. Quod ideo fecerunt, quia Divinis Scripturis non reperitur verbum proceſſionis verbaliter attribui Spiritui S. reſpectu Filii. Nec in præcedentibus conciliis oecumenicis putant articulatim, & concluſionaliter declaratum, Spiritum S. a Filio procedere; Sanctos etiam Apoſtolos non tradidiſſe clarum exiſtimant. Quod autem ſe referunt ad declarationem ſuorum SS. PP hoc faciunt ad excludendum Auguſtinum, & alios SS. DD. & PP. Latinos. Et ut inhæreant verbis, non ſententiæ Joannis Damaſcæni, qui apud eos magnæ authoritatis habetur, & ſanctitatis. Unde referre procuratores ipſorum ad prædicta juxta ipſorum intentionem, nihil aliud eſt dicere, quam quod ſtent in ea opinione qua ſunt. Injurioſa quidem reputavi, quia aſſerunt eccleſiam Romanam feciſſe additionem in ſymbolo, & ſic receſſiſſe ab eccleſia, & feciſſe diviſionem, ipſis in profeſſione ſinceræ, & illæſæ Fidei remanentibus. Quibus ſic perceptis, ſtatim acceſſi ad Imperatorem, & Patriarcham, declarans eiſdem prædicta, ſupplicans, ut apponant remedium citius quam fieri poſſet. Imperator autem multum inſterit pro defenſione prædictorum, præcipue excuſans prædictos patriarchas ratione ruditatis, & inexperientiæ in rebus agibilibus. Sunt enim in partibus illis valde indocti, in quibus non conſueverunt fieri hujuſmodi actus, nec inſtitui hujuſmodi procurationes. Dixi, quod hoc non ſufficiebat, quia majeſtas ſua ſciebat ruditatem ipſorum; & per conſequens providere debebat, quod res eo modo venirent, quo promiſſæ ſunt, & compactatæ. Præmiſſum eſt enim, & compactatum, quod præfati patriarchæ debent venire perſonaliter, & ex quo non poſſunt, ut refertur, ſaltem debent mittere eo modo, quo alii, videlicet cum plena poteſtate, & mandato vallato juramento, & aliis clauſulis opportunis. Et in effectu circa hoc fuerunt multa dicta hinc inde. Et finaliter cum ſupplicarem pro bona expeditione negotiorum, ut prædicta procuratoria emendarentur, offerremque expenſas pro nuncio, vel nunciis. Dixit imperator, quod ſi nuntii deficerent; interim advenientibus galeis ibimus ne nos, non expectatis nunciis cum iſtis literis, vel expectabunt galeæ quouſque ibi revertantur? Reſpondi, quoad expectationem galearum nullam commiſſionem habeo, nec poſſum aliquid promittere. An autem debeatis ire ſine reparatione iſtarum literarum, conſulere non valeo. Jam dixi, quid mihi apparet de eis. Si venturi DD. Ambaſiatores cum galeis judicaverint ipſas ſufficientes, bene quidem. Sinantur. Si non; tunc majeſtas veſtra faciet prout ſibi viſum fuerit. Conſulo tamen, ut interim diligentia fiat pro ipſarum reparatione. Supplicavi etiam, quod majeſtas ſua taliter expediret negocia, quod galeæ poſtquam veniſſent, non haberent occaſionem longam moram pertrahendi in Cpl. propter multiplicationem magnarum expenſarum evitandam. Stetit, & nihil

hil protunc conclusit in facto supradictarum literarum; sed dixit se velle cogitare. Et post meam sollicitationem stetit quasi per mensem, & de hoc nihil mihi dixit, neque mandavit. Verum tertia die Aprilis misit pro me, & dixit, quod de consilio, & voluntate mea disposuerat mittere ad patriarchas pro ipsarum literarum reparatione. Quare detis expensas pro duobus nunciis, quorum unus ibit per terram, alter per mare. Respondi, quod licet tempus sit breve, nec possibile sit dictos hic adesse in termino; nihilominus, dabo expensas cum tali conditione, videlicet si galeæ concilii venient, & erunt hic in termino, & deficientibus dictis nunciis DD. Ambasiatores non essent contenti de literis quas habent, nec vellent majestas vestra ultra terminum expectare, quod ex tali consilio meo, voluntate, & datione expensarum nullum S. concilio, vel mihi præjudicium generaretur, quinimmo quælibet partium remaneret in terris suis. Quæ conditio cum sibi non placuisset, nec eam voluisset acceptare, incidi in suspicionem, ne forte me vellet aliquo modo implicare, aut involvere, & deficientibus in terminis excusare se, me gravando partem vestram. Et sic steti super me, dicens, quod absque tali conditione nullo modo vellem dare impensas, quia non intendebam pecuniis ecclesiæ emere gravamen ecclesiæ, damnum, & verecundiam meam. Et hoc modo pro tunc finem fecimus, nec ulterius fecit jam mentionem super nunciis mittendis. Fui tamen informatus certitudinaliter, quod ipsos expedierat, & miserat.

Post hæc appropinquante termino, & jam transacta medietate mensis Maji, mediatores nomine Imperatoris petierunt a me pecunias pro quibusdam Prælatis congregandis. Denegavi eis dicens, quod jam terminus instabat ad decernendis infra quos principalia capita scilicet Patriarchas impossibile erat personaliter vel interpetrative adesse, juxta promissa. Quare superfluum mihi videbatur alios propinquiores convocare, & exponere pecunias in vanum. Et ex tunc destiti eis dare pecunias, quantumcumque peterent, usque ad adventum primarum galearum, & eorum, qui se hujus S. Concilii Ambaxiatores afferebant. Dixeram tamen eis, & promiseram, quod si negotia ex utraque parte prosecutionem haberent, quod in fine restituerem eis quidquid exposuissent interim. Adveniente autem termino, scilicet fine mensis Maii, cum nulla nova ab aliqua parte haberentur: neque a Concilio, neque ab Ambaxiatoribus scilicet Joan. Dissipato, & socio suo, ultra quam dici potest admirabantur omnes. Et jam revera ego palam vel in publicum pro verecundia ambulare non audebam. Omnes enim Græci pariter & Latini subsannabant me, & digito ostendebant quocumque me verterem. Durante igitur hac tristitia mea, & cogitante quid agere deberem, stare scilicet vel recedere; ecce circa festum Jo: Baptistæ quidam Januensis veniens de Janua, consul scilicet Damasci, afferebat pro vero, quod viderat in Janua quasdam galeas parari & armari nomine S. Concilii, & quod in brevi Cpm applicarent. Quæ nova multum consolata sunt, non solum Imperatorem & Patriarcham, ad quos ipsum perduxeram, sed & omnes, et totam Civitatem. Ista nova successive fuerunt confirmata per multas literas mercatorum de Janua. Durantibus autem istis novis, et nobis quasi firmam præbentibus de bona negotiorum executione, circa finem Julii, vel principium Augusti, si bene recolo, supervenit de curia Domini Papæ quidam mercator Græcus Trabesundæus, afferens literas Joannis Dissipati ad Imperatorem; et ad me, in quibus ad me directis effectualiter continebatur, quod Civitas Florentiæ erat de unanimi consensu S. concilii, et Papæ pro Oecumenico concilio celebrando electa, et quod indubitanter omnes in eam concurrerent; quod multi Cardinales, et Prælati curiæ jam illuc suas res transmiserant. De quibus in veritate novis non solum consolati, ut ex primis; sed consolatissimi remanserunt omnes, non tantum propter desideratissimam Civitatem, quam omnes optabant, quam propter unionem, et concordem electionem, ex qua omnia bona videbantur procedere. Et ulterius, cum prima nova, nec ad quam Civitatem illæ galeæ pro firmo tendere deberent, nec præterea quibus galæis Florentiam perduci deberemus declararent, sperabamus secunda nova confirmare prima, et illas galeas, Januæ præparatas, ordinatas fore ad conducendum nos ad Portum Pisanum. Confirmabant hoc quædam particulares literæ jam scriptæ de Bononia, quæ afferebant Ambaxiatores S. Concilii transisse Florentiam ad intrandum portum Pisanum, galeas pro hujusmodi passagio faciendo præparatas. De præterita itaque tristitia nostra, et de lætitia communiter ex prædictis novis subsecuta recolebamus ad hanc S. synodum literas destinasse, quæ an præsentatæ fuerint, ignoro. Receptis autem prædictis literis Joannis Dissipati, quasi totaliter Imperator, & Patriarcha certificati de executione rerum, cæperunt se ad iter præparare. Quibus sic se habentibus, dum quadam die circa medium Augusti essem cum RR. D. Patriarcha hora vesperarum supervenit D. Baileus Venetorum .... certe venerabilis vir afferens quasdam literas, quas illico receperat. In quibus continebatur, & certissime, quod Oecumenicum concilium non Florentiæ, sed Paduæ vel in Udino celebrari debet, & de unanimi consensu concilii & papæ, & quod galeæ D. N. Papæ preparatæ Venetiis in brevi, & illico essent venturæ. De quibus novis satis admirati erant omnes, non propter loca, sed propter tam variam novorum continuam successionem. Cum itaque magna cum aviditate expectaremus eventum rerum; ecce insperate 3 die Septembris apparuit quædam galea dicta Bastarda, in qua vehebantur DD. Episcopi Coronensis, Digniensis, & Portugalensis; & cum publica fama haberetur, eos tam ex parte S. concilii, quam D. N. papæ venire concorditer, lætus exivi eis obviam. Qui, ut me viderunt, gratissime, & ut coambasiato-

Anno Christi 1437.

ſiatorem illi qui pro concilio ſe venire aſſerebant, ſuſceperunt. Cum autem in domo habitationis ipſorum exhibuiſſent mihi RR. Præſidentium Credentiales nomine S. concilii ſcriptas, in quibus etiam aſſerebant (me) coambaſiatorem prædictorum; admiratus de novitate, & in modo ſcribendi, dixi: quare non ſcribuntur Bullæ ſub nomine S. concilii, prout conſuetum eſt. Reſponderunt pro tunc, & prima facie, quod videlicet S. concilium ipſis præſidentibus commiſerat celerem expeditionem Ambaſiatorum. Unde propter feſtinum receſſum eorum literæ neque ſcribi, neque bullari modo conſueto potuerunt. Interrogavi, ſi literæ quæ ad Imperatorem & patriarcham dirigebantur, erant ſimilis bullationis, & ſigillationis. Reſponderunt quod ſic; de quo fui per amplius admiratus, timens, ne aliquid lateret, prout poſtmodum apparuit. Una alia vice interrogavi præfatos DD. Dignenſem, Portugalenſem de Avinione, & de galeis inde venturis, prout ſæpe per Januenſes habebamus nova, licet non aſſertiva, neque firma. Reſponderunt, quod Avinionenſes obligaverunt ſe ad præparandum circa neceſſaria pro negociis iſtorum Græcorum, quibus non completis infra certum tempus, concilium tenebatur ad alterius loci electionem procedere; & ita Avinionenſibus non complentibus promiſſa, fecit. Item, propter Joannis Diſſipati proteſtationes, qui ſæpius proteſtabatur de Avinione, tamquam de loco non comprehenſo in Decreto, & quod nullo modo Imperator, & Patriarcha illuc accederent, quod expenſæ, ſi quæ fierent, pro illo loco eſſent omnino perditæ. Ne igitur propter locum tantum bonum omitteretur, S. concilium coactum fuit ad alterius loci electionem procedere; & quia jam terminus inſtabat, neceſſe fuit, ut eo modo eligeretur quo electus eſt, videlicet ſub disjunctione, *Florentia vel Utinum*, quæ videbantur promptæ, vel *quæcumque Civitas in Decreto comprehenſa, quæ primo vellet occurrentes expenſas impendere*. Interrogavi, ſi hujuſmodi disjunctiva electio facta fuiſſet concorditer per totum concilium. Reſponderunt quod non, ſed per ſaniorem partem. Dixi ſi iſta pars ſanior erat major, vel minor pars concilii. Dixerunt quod in illo actu illa pars ſanior non accipitur ut pars major vel minor, ſed ut totum concilium, quia termino ſtatuto adveniente in aliqua electione illa pars habet jus totius, quæ obſervat terminos juris. Et ſuper hoc demonſtraverunt mihi poſitionem D. Auditoris Palomar. Dicebant etiam quod non ſemper attendenda eſt multitudo, ſed ſanior pars. Clarum eſt autem illam eſſe ſaniorem partem, in quam declinant majores, & ſapientiores multitudinis; ſicut etiam in hoc caſu accidit, in quo Præſidentes D. N. et alii majores concurrerunt; et tanto ſanior eſt ab omnibus æſtimanda in quantum ſedes Apoſtolica ipſe Sanctiſſimus D. N. Papa, et omnes Cardinales totaque ipſius Curia ipſam approbat, et acceptat; concurrebant etiam cum ea ad executionem præmiſſorum, quia impoſſibile erat S. concilio aliter facere, niſi ſcilicet per modum per SS. D. N. et eo modo quo per jam dictam ſaniorem partem concilii concluſum eſt. Et cum dicerem, quid de galeis, de quibus ſuperius feci mentionem, & de capitaneo ipſarum Ambaſiatoribuſque cum eiſdem venturis? Certitudinaliter affirmabant quod nullo modo venirent, & quod omnino illa pars deficeret in promiſſis. Interrogavi, ſi adhuc illa pars major multitudinis contradiceret minori. Reſponderunt quod multi jam & majores de illa parte reverſi ſunt ad noſtram, & quotidie revertuntur, & ad ultimum quando videbunt, ſe non poſſe adimplere promiſſa, omnes in unum concurrent, & nulla, Dei gratia, erit contradictio. Tantis igitur & talibus, immo majoribus, & pluribus, quam hic exprimere poſſim, auditis, præcipue quia aliter executio promiſſorum fieri non poterat, nec informatus aliter a S. ſynodo, tantis Patribus credidi; & confirmabatur credulitas mea ex literis RR. DD. Præſidentium, & aliorum qui mihi particulariter ſcribebant. Quare de felici executione rerum, & ut aliquid particulariter dicam, quod labores venerab. ſociorum meorum, in quibus alter vitam finivit, & mei, non evaneſcerent in totum, immenſas Deo retuli gratiarum actiones, eiſdemque toto corde adhæſi; & una cum eis, atque particulariter laboravi ut Imperator, & Patriarcha cum galeis SS. D. N. omnino venirent. Et cum per antea, ex cauſis ſuperius expreſſis, per multos menſes reſtrinxeram manum in dando pecunias Imperatori, poſt adventum ipſorum, & de conſilio eorumdem dedi, quod in præfatum retinueram, & ſucceſſive cæpi ſolvere quod opportunum, & neceſſarium videbatur. Poſt prædicta venit archiepiſcopus Tarantaſienſis, legatus D. N. cum galeis, & magiſter Nicolaus de Cuſa cum eo. Et licet præfatus D. Archiepiſcopus legatus prima vice, qua eum viſitavi, ſatis dure me recepit, & multa tam in genere, quam in ſpecie dixerat in præſentia præfati magiſtri Nicolai, & D. Capitanei galearum D. N. nihilominus patienter me habui; nec volui ad ſingula reſpondere, niſi ad ea tantum quæ honorem ſacri concilii & RR. D. mei legati contingere videbantur; & ſibi, & prioribus Ambaſiatoribus in omnibus adhæſi, ſollicitando Imperatorem, & Patriarcham, ut nullo modo deficerent, quin venirent. Illico autem in adventu prædictarum galearum, & præfati D. Archiepiſcopi inſonuit fama, quod quidam Eraldus veniebat in dictis galeis ad Imperatorem cum multis literis. Sed poſtquam cognitum fuit, ablatis omnibus literis ab eo captus fuit, crudelique tortura & tormentis affectus, & tandem ſubmerſus. De qua re cum interrogaſſem quadam vice D. archiepiſcopum, reſpondit: verum eſt quod quidam malus homo inventus fuit in galeis qui portabat multas literas contra ſtatum dominii Venetorum, & contra ſtatum D. N. Papæ. Immo, quod plus eſt, immo volebat incendere galeas. Dixi: quid ergo factum eſt de illo? Reſpondit, quod nec viderat ipſum, nec ſciebat quid factum eſſet de ipſo. Sed credit quod Capitaneus & patronus galearum miſerunt eum cum literis,

ANNO CHRISTI 1437.

ris, quas habebat Venetias, ut ibi fieret judicium de eo. Quibus, auditis, ulterius non interrogavi, quasi de re non pertinente ad me. Percepi tamen quod imperator fecit magnam diligentiam ad habendum eum. Verum tamen in fine non profecit, quia nec ipsum habuit, nec ulterius scire potuit, an vivus sit, vel mortuus. Licet autem sic continerem cum prædictis in procuratione adventus Græcorum ad Florentiam, nunquam tamen honorem S. concilii postposui; quin ipsum immo ubique defendi pro viribus, pro quo tunc etiam laborare credebam. Unde cum quadam die multa præfatus D. archiepiscopus Tarantasiensis de concilio diceret in domo sua, & extolleret authoritatem papæ super authoritate concilii, & ecclesiæ coram magna multitudine, restiti sibi juxta posse meum in faciem. Et cum tandem ex omnibus cogeretur confiteri ecclesiam esse sponsam Christi & dominam etiam papæ, cœpit quærere ubi esset ecclesia illa, quæ est sine macula, & sine ruga, & sic successive incidit in articulum condemnatum, dicendo, quod ecclesia esset tantummodo prædestinatorum & in gratia decedentium. Cui dicerem quod asserit articulum condemnatum, & quod si talium est tantummodo ecclesia, cum caput debeat esse conforme aliis membris, talis est & papa. Et cum talium ecclesia incognita sit sæculo, similiter & Papa erit incognitus, quia nemo scit an amore, vel odio dignus sit. Et ita D. N. Eugenius incognitus erit mundo, quantum ad suum papatum, & erit dubium apud omnes an ipse sit papa ecclesiæ catholicæ, sicut est incognitum, & dubium an ipse sit prædestinatus sive in gratia constitutus. Revera humiliter destitit, & vertimus verba in aliam materiam. Similiter quia supradicti DD. Dignensis, & Portugalensis, atque Nicolaus de Cusa, qui se pro ambasiatoribus S. concilii gerebant in omnibus proponebant D. Christoferum episcopum Coronensem ambasiatorem D. N. quod mihi satis grave videbatur; quadam vice nobis quatuor in unum congregatis in domo Portugalensis dixi, nunquid non jurastis Dom. servare honorem S. concilii ubicumque fuerit? quomodo igitur vobis præpositis in omnibus D. episcop. Coronensem, qui etiam minor est vobis, & promotione ultimus; & enarravi eis quod alias nullo modo permiseram D. Christoferum, nos in aliquo præcedere, & quomodo multi Græcorum de hoc valde admirabantur. Respondit D. Digniensis, quod faciebat propter bonum pacis, & propter caritatem, quæ non æmulatur, & quia qui honorat caput, honorat membra, & multa talia. Quibus dixi: ex quo vobis ita videtur, & vultis, ita fiat. Ego autem quæ dixi pro serenitate conscientiæ meæ, & pro juramento quo astringor ipsi S. concilio, dixi. Cum itaque cum sollicitudine procuraretur expeditio Græcorum, ecce quodam mane inopinata fama venit in civitate, S. concilii Basiliensis galeas adesse Constantinopolim. Currere ad supradictas legatum, & ambasiatores, dicunt jam ita esse. Illico percutit cor meum inexplicabilis tristitia, non propter adventum ipsorum, sed propter divisionem concilii, quam statim percepi, & propter scandalum, quod intuebar inde secuturum ignominiamque ecclesiæ nostræ in illis partibus, in quibus omnis natio adversa ecclesiæ catholicæ, quæ sub cælo est reperitur. Ibi enim, præter Latinos & Græcos, Turci, Tartari, Saraceni, Armenii, Nicolitæ, Georgiani, Joannitæ, Nestoriani & aliæ innumeræ sectæ reperiuntur; quæ aut ibi habitant, aut incessanter saltem transeunt. Itaque nihil quodammodo ibidem sit fama dignum, quin illico ad prædictarum gentium notitiam deducatur. Cogito itaque anxius, quid agetur, & certe jam nulla partium cordi insidet, sed zelus domus Dei, quæ est ecclesia catholica, omnia vincit. Et quia divisionem in concilio, & inter concilium & papam, quam omnes nationes publice & derisorie proclamabant, occultare, & palliare fas non erat, ne saltem ipsa charitas venientium ex parte ecclesiæ nostræ in ipsa divisione excisa videretur, quod maximum nefas ad supradictas nationes reputatur; rogavi & persuasi, quantum potui, supradictos, legatum, & primo venientes, ut in ipso primo adventu ipsorum aliquos ex se vel saltem ex familiaribus causa visitandi eos ad galeas mitterent: & ita fecerunt, quia & ad galeas aliquos, & in exitu de galeis unusquisque suam familiam eis misit obviam, & usque ad domum habitationis deduxit, cum oblationibus solitis in talibus visitationibus fieri, de quo actu revera multum ædificati sunt plurimi. Statim autem, audito adventu galearum concilii, capitaneus galæarum papæ cæpit armare classem suam ad invadendum galeas concilii, et communis rumor & clamor populi insonabat. Quod cum imperator percepisset, statim misit ad Capitaneum prædictum; mandando ut exiret galeas, & quod nullam faceret novitatem. Qui tamen nec exire galea, nec desistere ab armatura voluit; sed præparavit se totaliter, quasi vellet aggredi nostras. Hortabatur etiam patronum galeæ Florentinorum, ut et ipse pararet se, cum esset de eadem liga; sed ille noluit dicens, quod non esset in liga contra ecclesiam, sed tantum contra Ducem Mediolani. Respondit, non apparere in vexillis, quod sint Duces Mediolani, sed S. Concilii Basiliensis. Et recedens cum galea sua a Constantinopoli secessit in parte Peræ. Similiter & Capitaneus vester, audiens præparationem aliorum multum honorifice, et strenue se præparavit. Ita quod judicio omnium non debuisset timere partem adversam, etiamsi in duplo fuisset major. Stantibus itaque partibus ita armatis, Imperator mandavit, ne aliquis inciperet facere aliquam novitatem; & tantum laboravit & laboravi, quod tandem utraque partium juramentum præstitit, ne se invaderent mutuo, aut in aliquo offenderent. Et ita securitate reddita, protensis in altum vexillis ecclesiæ cum maximo ordine, & honore, concrepantibus tubis, & machinis, aliisque generibus musicorum in galeis ex parte civitatis Perensis cum magna lætitia utriusque civitatis populi classis vestra portum Constantinopolitanum

Anno Christi 1437.

num intravit, & absque dubio cum talibus ordine & apparatu, ut etiam ipsi, æmuli et mirari, et laudare cogerentur. Post ingressum igitur classis vestræ in portu, & deductionem DD. in domibus ipsis Imperiali ordinatione præparatas, illico ad Imperatorem curro & Patriarcham, rogans et persuadens, ut ad ipsarum partium unionem et pacem intendant. Spondent se omnia, quantum erit eis possibile, facturos. Replicantur multi modi pacis, et tamen nullus conveniens reperitur; attentis fixis propositis partium. Introduxi apud Imperatorem, et Patriarcham materiam de loco Basiliensi, et persuasi omni modo possibili. Et certe fortius quam antea feceram, præcipue propter bonum pacis ecclesiæ nostræ. B Si enim, dicebam, venietis Basilæam, omnis de nostra ecclesia turbatio summovebitur; omnia pacifice tractabunt, et in Deo speramus omnia bono, et desiderato fine concludentur: nullus est qui huic loco contradicat. Immo et utrique Ambaxiatores, hic jam existentes ex parte S. Concilii, habent in mandatis ut instent quantum possibile est, apud M. V. pro Basilæa. Quid enim Deo carius, et Mundo placabilius, & utrique ecclesiæ pro præsente utilius, et acceptius facere potest M. V. quam ex unius loci acceptatione nostræ ecclesiæ pacem conservare, et absque dubio adipisci? Cogitet M. V. quanto desiderio quantoque fervore C ecclesia nostra pacem, et unionem ecclesiarum quæsivit, et indesinenter quærat. Respondeat nunc vicem vicibus, conservet pacem ecclesiæ nostræ, ut suam quam tantopere quærit adipiscatur. Ecce, consensu unius loci pax toti Christianitati, et utrique ecclesiæ redditur. Sine cujus acceptatione, et nostra, ut videtis, rumpitur, et vestra absque dubio non adipiscetur. Quid plura? tot dixi, et tanta in præsentia sui germani Constantini, et firmissime in ultimo putabam obtinuisse, quod per duos annos antea, et ulterius non valueram obtinere. Sed fefellit me opinio mea, quia ut hactenus renuit, et unico modo respondit, D se hoc nullo modo velle, vel posse facere. Additque quod de hoc verbum sibi non facerem ulterius, quia jam satis biennio super hoc fuerat per me fatigatum. Quo responso audito, tacui, et tamquam desperatus de quocumque medio pacis desolatus remansi. Veruntamen in exitu a præsentia M. S. continere me non valui, sed dixi. Est ne hæc gratitudo M. V. erga ecclesiam nostram, quæ toties, ut dixi, unionem ecclesiarum procuravit, toties hanc domum vestram, modo pecuniis, et personis, modo pecuniis ne ab Infidelibus residuum Græciæ caperetur, confirmavit? Quid dicet mundus cum audiet tanta pro uno loco facta, ex cujus E acceptatione tanta secutura sunt bona, et mala ex ejus reputatione, nec attendisse M. V? Nonne dicent omnes M. V. non solum non curasse unionem ecclesiæ vestræ cum nostra; sed & nostræ procurasse, aut saltem desiderasse divisionem? Sicut enim qui fame pereuntentem, cum potest, non pascit, occidit; et sicut qui domui vicinæ accensæ, cum potest, non succurrit, accendit; sic qui dis-

A cordantes ad pacem, et concordiam, cum potest, non reducit, divisor est. Immo tanto amplius M. V. debet et tenetur conservare pacem, et unionem ecclesiæ nostræ, in quantum videt ipse scindendam, quod Deus avertat, propter unionem procurandam ecclesiæ vestræ cum nostra. Respondit: *Magister Joannes, quod scripsi, scripsi*. Nec ultra de præsenti dico: tantummodo cogita de aliis mediis pacis, quia hoc non potest habere locum in præsenti. Ut autem cum Imperatore, et Patriarcha pro pace laborabam, ita etiam de una parte nostrorum currebam ad aliam, et non parcebam familiæ, neque bestiis, Deus scit, diebus neque noctibus. Quia vero hi DD. mei in productione aliarum bullarum coram Imperatore, et Patriarcha etiam quamdam bullam declaratoriam illos primos non esse, nec fuisse S. concilii Ambasiatores produxerunt; illi audientes, et maxime turbati quærebant audientiam publicam pro justificatione partis eorum, et ad graviora procedendum; ad promulgandum scilicet censuras, et sententias papæ in eos, quos D. Tarantasiensis se cum attulerat. Quod si illi fecissent, certe et isti, qui non minores secum S. concilii habebant sententias. Quæ res fuisset absque dubio perpetui scandali, et tanta irrisio Fidei nostræ, et Ecclesiæ apud supradictas nationes; quæ revera lingua non posset exprimi humana. Laboravi igitur, et persuasi uni parti, et alteri, quantum potui, et etiam apud Imperatorem, et Patriarcham, ne consentirent hujusmodi audientiis publicis. Et ita gratia, Dei, et bonitate ac prudentiis DD. prædictarum partium, factum est, qui incomparabiliter longe ac altius intelligebant quantum scandalum Fidei nostræ si una pars papam, altera concilium; una caput, altera corpus, quoquomodo contumeliis, sine quibus tales actus fieri non potuissent, maculasset. Tractaverunt itaque supradictæ partes res ipsis commissas quo ad publicum, judicio meo, quantum fieri potest honestissime. Et quod ad concordiam credo, quod fuisset aliquod medium repertum, nisi limitate, et restricte commissiones DD. a quibus missæ fuerant, obtinuissent in conclusionem. Igitur post multos tractatus, et dies; instante utraque parte pro sua speditione; tandem Imperator, et Patriarcha concluserunt velle ire cum illis, qui primo venerant; et hoc propter conventiones, et pacta quæ noviter Joannes Dissipatus et Hemanuel Miloti Socius suus cum D. N. in Bononia concluserant; et ita suam voluntatem, & conclusionem partibus declararunt. Qualiter autem responderint Imperator, & Patriarcha ad præcedentes obligationes, quibus S. huic concilio tenebantur, licet ad RR. DD. meorum hic præsentium pertineat relationem, nihilominus quid & ego senserim, referre debeo. Ante igitur ipsorum mentis, & intentionis publicam declarationem alter prædictorum DD. vocavit me, & dixit: magister Joannes scisnam a duobus annis, quibus nobiscum conversatus es, quanto desiderio, & quanta affectione expectavimus conclusionem felicem executionis; scis etiam, quod semper voluntatis no-

Anno Christi 1437.

Deest aliquid.

ſtræ fuit hanc rem peragere cum concordia concilii, & papæ, & quod in omnibus quæ fierent circa hanc rem, interveniret conſenſus papæ expreſſus; ſcis inſuper quanta inſtantia laboravimus in principio vobiſcum pro præſentia papæ in concilio, & pro loco idoneo, & quomodo literas concilio per magiſtrum Henricum ſuper præmiſſis miſimus, & eidem injunximus, ut apud S. concilium hanc noſtram intentionem quantum poſſet promoveret. Poſtea ſcis quomodo Joannem Diſſipatum ad concilium, & Hemanuelem Miloti ad papam mittimus, ut primo viderent diſpoſitionem rerum, & nobis nunciarent, ut & nos poſſemus parari in tempore; quod concordiam præpararent inter concilium, & papam, ſi forte in aliquo in his noſtris rebus exequendis diſſentirent; & tandem ſollicitarent expeditionem ut res fierent in tempore. Ierunt prædicti Ambaſiatores, & non ſolum inter papam, & concilium, ſed in ipſo concilio circa loci electionem maximam reperierunt diſcordiam. Reperierunt per unam partem electum locum, non ſolum non idoneum nobis & papæ, ſed pene impoſſibilem, & omnino non contentum in Decreto. Laboraverunt pro pace quantum potuerunt, nec potuerunt in aliquo proficere. Poſt hæc, diviſo concilio, ſanior pars, & major meritis, immo non pars, ſed quæ de jure veſtro totum in illo actu concilium faciebat, elegit locum, vel loca nobis, & papæ, juxta inſtantiam, intentionem, & deſiderium noſtrum omnino habilia. Poſtremo præfati ambaſiatores noſtri diligenter conſideraverunt utrarumque partium intentionem, facultatem, & poteſtatem promiſſa exequendi. Et quoad intentionem perceperunt, quod illi qui pro Avignone laboraverunt, non intentione uniendi Eccleſias, ſed illuc tranferendi concilium, ut poſtmodum mortuo vel depoſito Papa ibidem Romanam curiam ſtabilirent, & firmarent perpetuo. Quo vero ad facultatem, palam, & manifeſtiſſime perceperunt quod impoſſibile erat illis exequi promiſſa, attentis difficultatibus habitis in Avinione pro ſpeditione illarum galearum, nec aliun de occurrente, aut apparente ſubſidio. His igitur ſic ſe habentibus, quid Ambaſiatores noſtri facere, aut eligere debebant, ne rece derent re infecta, & perderent omnes labores utriuſque partis? Debebant tantarum animarum deſideria, & ſuſpiria relinquere inania; debebant ne receſſu ipſorum jam omnem ſpem unionis a cordibus fidelium evellere? Abſit. Elegerunt itaque partem, quæ eis tutior viſa eſt, & ſaniorem, & in jure veſtro probabiliorem, rectiorem in intentione, & ſine comparatione in executione; & quæ ultra hoc exhibet nobis locum habilem, & idoneum, concordiam Papæ, & præſentiam illius in concilio, juxta petita, & deſideria noſtri cordis. Illam igitur partem, quam noſtri Ambaſiatores ſagaciter, & prudenter elegerunt, oportet nos ſequi. Volens ad prædicta ego aliqualiter reſpondere, incæpi ab ultimo, in quo dicebant, quod exhibet ei illa pars petita, & deſiderata. Quia clarum eſt, & inter omnia neceſſaria, ut dicitis, maxime neceſſarium,

A ſine quo nihil poteſt fieri aut concludi, eſt Oecumænicum concilium, quod ſtante Baſilienſi concilio Papa vobis dare non poteſt. Duo enim Oecumænica concilia in Eccleſia Catholica ſimul, & ſemel celebrari nequeunt; quia ſicut una eſt Eccleſia Catholica, ſic neceſſe eſt, quod unum ſit etiam Oecumenicum concilium eam repræſentans. Dixit: Papa ſicut promiſit ita & exhibet. Et ego quomodo? reſpondit, Datus eſt ordo, quod illud concilium Baſilienſe ante adventum noſtrum diſſolvatur. Nam D. Legatus, D. S. Petri, & alii dictis DD. adhærentes promiſerunt audito adventu noſtro in portu ſtatim a Baſilæa recedere. Et ſuper hoc Joannes Diſſipatus quamdam cedulam ſubſcri- B ptionis omnibus videre volentibus oſtendebat; quam tamen ego non vidi, nec volui videre. Quod vero ad reliquos, datus eſt ordo, quod Imperator, & alii Reges, & Principes ſuos revocent Ambaſiatores; quibus recedentibus, quis remanebit? Dixi tamen. Non apparet de Rege Franciæ & Duce Sabaudiæ, qui huc cum galeis concilii ſuos tranſmiſerunt Ambaſiatores inſtantes pro parte concilii. Reſpondit, quod nec ex literis, nec ex ambaſiatis potuit perpendi nimius affectus vel magna voluntas dictorum Principum erga concilium. Dixi: ſi ita ſit, fiat voluntas Dei. Quo ad concordiam, & conſenſum D N. dixi, quod C jam D. N. plenum conſenſum præbuerat decreto noſtro, & omnibus in eo contentis. Reſpondit, quod nos realem non verbalem quæſiveramus conſenſum. Nunc autem in executione promiſſorum non ſunt concordes, ut patet in materia de loco. Dixi: Non ponitur in Decreto talis diſtinctio verbalis, & realis conſenſus; quia Papa prætenſo conſenſu per verba, præbuit etiam realem conſenſum, cum verba ſint ſigna rerum, prout percipiuntur ab anima, & per verba exprimuntur; unde & a principio Papa fuit concors cum concilio in facto loci, dummodo concilium eligeret aliquem in Decreto nominatum, quemadmodum & fe- D cit eligendo Baſilæam, vel Avinionem, vel ſaltem Sabaudiam, quæ eſt in Decreto nominata. Reſpondit, quod illa electio fuerat facta non ſimpliciter, ſed ſub conditione infra certum terminum; qua non completa concilium debebat, & tenebatur ad alterius loci procedere electionem. Quod & fecerunt illi, qui voluerunt, in termino, & ad quos jus electionis fuit totaliter devolutum. Dixi: Scio, quod univerſalia concilia non ſubiiciuntur quibuſcumque humanis legibus, aut juribus; immo ſunt ſuper omnia talia jura, tam in ſtatuendo, quam in amovendo, corrigendo, limitando, interpetrando, &c. De conditione etiam informatus ſum, quia E verum eſt quod Civitas Avinionenſis quædam promiſit in termino, ſi tamen concilium infra eumdem terminum quædam ſibi alia promiſſa peregiſſet; ſed deficiente concilio infra terminum, neceſſe fuit, & Civitatem in promiſſis deficere, quæ adimplere non poterat, non adimpletis promiſſis per concilium. Quare cum civitas non defecerat in termino defectu proprio S. Concilii, concilium

ANNO CHRISTI 1437.

lium non debebat defectum proprium in damnum alterius retorquere. Quomodo ergo ad illos pauciores jus electionis totaliter evenerit, non intelligo. Quomodo ergo minor pars 50, vel 60 personarum, contra cunctos vel cunctas sit, & vocetur sanior, præcipue in conciliis generalibus, & in materia voluntaria, sicut electionis unius loci, sicut esset in materia Fidei, similiter non intelligo. Si ita esset quasi nunquam in conciliis generalibus aliquid concluderetur, quia semper minor pars impediret majorem, vel ad se traheret, quod raro accideret. Præsentia licet Decreta de Avinione, seu Sabaudia ex una parte, & de Florentia vel Utino ex alia fuerunt facta in discordia; tamen bullatio, & executio unius, scilicet de Avinione vel Sabaudia, & retentio, atque impedimentum alterius fuit facta de concordia partium, & super hoc demonstrabam instrumentum Petri Burdeti. Respondit: Et tamen post illam concordiam scribunt nobis, & tibi DD. præsidentes concilii super executione decreti de Florentia. Dixi quod ita est, & quod non intelligo istam concordiam super facto præsentiæ Papæ in concilio, & idoneitate loci, licet S. concilium non teneatur ad ista, cum non contineantur in Decreto; verumtamen quoad præsentiam institisset, & fecisset quantum potuisset, ut S. Sanctitas fuisset præsens. Quoad idoneitatem loci fecit quantum potuit, quia exceptis communitatibus duabus, & Dominiis ipsarum, quas Ambasiatores vestri semper excludebant, & etiam in literis, quæ per magistrum Henricum mittebantur; similiter attentis aliis circumstantiis temporis, non fuit locus convenientior, nec habilior reputatus, nec magis idoneus, juxta descriptionem vestram, quam Civitas Avinionensis. Quæ si non placet; ecce Sabaudia, locus in Decreto comprehensus, & declaravi sibi aliquas particulares circumstantias Civitatum; de quibus replicabat. Finaliter respondebat, quod Avinio non erat comprehensa in Decreto, & quod non erat ei habilis nec placebat. De Sabaudia autem dicebat, quod ambasiatores eorum non intelligebant de Sabaudia montium; sed de Sabaudia, quæ est in Pedemontia in Italia. Ad hoc subridens, dixi, quod dicant ipsorum Ambasiatores quidquid volunt, quia Sac. Concilium, & nos omnes intelleximus de vera Sabaudia. Et ita ipsi intellexerunt, & eis fuit declaratum. Ulterius, de bona intentione, vel mala partium, quia nostri Ambasiatores poterunt esse cognitores, & judices; videbant enim per effectum, & per experientiam, quod S. concilium toto posse insistebat, tam ad procurandas pecunias, quam ad armandas galeas & alia necessaria facienda, prout fieri poterat. Quod etiam ipsi judicarent concilium velle transferre curiam ad Avinionem, hoc ad eos non pertinebat neque investigare, neque ita palam judicare, & multo minus asserere; quia nullo modo res hæc ad eos pertinebat. Et revera judicare talia, & asserere, multum perniciosum, & scandalosum fuit, & est, & se probaverunt, non esse ambasiatores, sed exploratores, & in

A sine falsificatores, dubia, & falsa tamquam vera, & probata asserentes. Revera declaraverunt se non fuisse missos ad sollicitandum, sed ad perturbandum negocia omnia, prout & fecerunt, & quod pejus est pecuniis ecclesiæ & concilii. Quoad possibilitatem autem perficiendi promissa, & necessaria omnia, erat et est paratum per gratiam Dei ad exequendum omnia, quæ sequuntur. Qui subridens, ait: magister Joannes portantur omnia necessaria? Ita, inquam. At ille: ubi sunt 300. balistarii; ubi sunt expensæ eorum? ubi expensæ duarum galearum hic pro custodia remanere debentium? Ubi depositum 10m. ducatorum, casu quo absentia nostra huic domui nostræ moveretur a Turcis?

B Ubi denique 15 m. ducatorum pro expensis nostris deputandis usque ad portum? Quæ denique dispositio ulterior, dum essemus in partibus illis pro expensis nostris? Dixi prout fueram informatus. Et primo, de balistariis quod una navis statim ventura erat cum ducentis, & ultra balistariis; & quod tot erant in galeis 5. quæ venerant, superflui; quod in fine haberent bonorum & notabilium virorum in arte, illa numerum debitum, promissum, & ulterius. Quoad impensas vero, quæ pro præsenti juxta formam decreti hic necessariæ sunt, credo, & firmiter teneo, quod ad manum sunt, & in promptu. Respondit quod eram deceptus,

C & quod ipse foret pro vero aliter informatus; videlicet quod nec navis veniebat, nec pecuniæ necessariæ erant in promptu, & quod non venerant isti nisi ad quamdam civitatem. Dixi: probetis & de singulis his, interrogate eos, qui venerunt; & si satisfecerimus juxta promissa, sequimini & vos promissa. Si autem defecerint, manifestum sit omnibus, quod per eos non per vos negocia deficiunt. Respondit, quod satis debet esse eis, quod eorum defectus agnoscam, absque hoc quod ponantur in medium multitudinis. Scio non tantum ab adversariis sed etiam a domesticis ipsorum, quod non desiderant nisi honestam *licentiam*. (*sic*) Ad-

D didit, quod dato quod apportassent omnia necessaria, & essent disposita omnia; quia tamen non venerunt in tempore, nos non tenemur ire cum eis. Dixi: est ne hæc totalis causa, & finalis, propter quam omittitis ire cum galeis concilii? Tamen nec vos parati fuistis in tempore, nec adhuc estis, nam capita principalia deficiant, scilicet patriarchæ Orientales, quia nec personaliter sunt hic, nec sufficienter representative, ut alias ad plenum extitit declaratum. Præterea sæpe dictum est, quod tempus esset propter nos, & non nos propter tempus. Quare propter tempus res talis & tanta non est omittenda. Quam ob causam

E etiam ambasiatoribus, Joanni scilicet Dissipato, & Emanuele fuit commissum, ut si res majori tempore indigeret, quod possent tempus prorogare per totum mensem septembris, vel etiam usque ad medium Octobris. Præcipue cum talis prorogatio temporis juxta dicta vestra cadebat in maximum commodum vestrum, tum propter frugum, & vinorum recollectionem; tum quia civitas liberior remaneret & securior ab obsidione Tur-

ANNO CHRISTI 1437.

Turcorum tempore hyemis, quo propter paludes, pluvias & frigora adverſarii non poſſent eam obſidere, nec poſt receſſum veſtrum ſtatim in eam incurrere. Præterita omnia, quæ concluſa ſunt, debent intelligi pro utraque parte ſemper legitimo, & manifeſto impedimento ceſſante. Clarum eſt autem, quod S. concilium tempore debito incæpit ſuam facere exceptionem, quia ordinavit, quod prima die martii galeæ ſumerent & expeditionem inciperent, quod tempus uſque ad finem maii congruum, & ſufficiens omnibus viſum fuerat. Quod igitur in tempore non venerunt, patet de legitimis & manifeſtis, quæ illata nedum occulte ſed manifeſte fuerunt tam in Avignone, quam alibi. Non eſt igitur ſufficiens cauſa defectus temporis, ut a promiſſis, & compactatis pars veſtra deficiat. Reſpondit, quod non conſtabat eis de hujuſmodi legitimis impedimentis, & quod ſi noſtri ambaſiatores non prorogaverunt tempus, ideo fuit, quia non fuerunt requiſiti; & etiam ſi fuiſſent requiſiti, merito denegare potuiſſent ex quo videbant impoſſibilitatem ex parte illorum, qui pro Avignone laborabant, promiſſa A exequendi. Dixi: quid ergo facietis? Reſpondit, ibimus cum primis galeis papæ, & dum venerimus in portum, ubi habemus deſcendere, ſi reperiamus papam & concilium in facto loci diſcordare, laborabimus per aliquod tempus ſtatuendum de concordia ipſorum. Et ſi quidem ſi ſequatur concordia, bene quidem? Sin autem, nec ad unam partem, nec ad aliam declinantes redibimus ad propria per viam, qua venimus. Et hic fuit finis noſtræ diſputationis factæ modicum ante declarationem mentis, & voluntatis ipſorum in publicum. Poſt cujus declarationem, receptis pecuniis juxta formam decreti ab illa parte, ad iter ſe parare cæperunt. An autem veniant, licet habeant rationes B fortes ad utramque partem, credo tamen firmiter, quod omnino venient, & non deficient aliquo modo. Sed poſtquam venient, an ullam diligentiam pro concordia faciant, & hanc caſu concordia non habita non declinando ad unam partem, vel aliam, ut mihi dictum eſt, redeant ad propria non audeo judicare. Et hæc de Græcis & ipſorum adventu dicta pro præſenti ſufficiant. Et ſic eſt finis.

IN

ANNO CHRISTI 1443.

ANNO CHRISTI 1443.

IN SEQUENTES TABULAS

ADMONITIO COLLECTORIS.

INter tam multa quæ in concilio Basileensi gesta & stabilita sunt, nihil posteritatis memoriæ commendatur magis, quam compactata cum Bohemis, ab ipsis primum concilii legatis ejus nomine in Praga & alibi concordata, ac dein ab ipso demum concilio confirmata. Una deerat pontificis authoritas quæ rata illa haberet, & sancta; neque simplici vice id a Bohemis tentatum est; frustra tamen, quod non improbabiles rationes pontifices summos retinuissent ne se redderent exorabiles. Hæc vero compactata, quod a Labbeo sive omissa sint, sive ex alio quam ex tabulis publicis data, & hinc inde resecta, integra huc transferre ex codice juris Gentium Leibnitii in Mantissa num. 18. & 25. censui opportunum. Juvat hic pariter Lectorem meum admonere orationem illam Legati, quam ex Vindobonensi codice superius pag. 622. dedi paulo oscitantius in hoc conciliorum supplementum invectam fuisse; cum in Collectione Veneta Labbei nequaquam desideretur, ex Recanatensi Codice illic excusa; quod tunc primum ego animadverti, postquam editio hæc jam ad ulteriora processisset. Non tamen valde lectoribus incommoda hæc repetitio accidet, quippe quibus jucundius erit totam rei seriem uno veluti obtutu spectare, quod hic a me præstatur multis quæ illam præcesserunt evulgatis; quam nudam ipsam orationem legere.

COMPACTATA PRAGENSIA

Variantes ex MS. Cod. Vindobon.

Inter legatos concilii Basiliensis, & Bohemos anno 1443. ult. Novembr.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi, Amen. Hæc, quæ infra scripta sunt, per gratiam sancti Spiritus concordata sunt *inter legatos sancti concilii Basiliensis; & generalem congregationem inclyti Regni Bohemiæ & Marchionatus Moraviæ*, in civitate Pragensi.

Concilii generalis.

C

2. *Primo*, dicta congregatio, nomine dictorum regni & marchionatus, & pro ipso regno & marchionatu, omnibusque & singulis, eorundem regni & marchionatus, qui sunt de parte ipsorum, recipient & acceptabunt, & facient bonam & firmam, & perpetuam pacem, & ecclesiasticam unitatem, quam profitebuntur & firmabunt debito modo. Quo facto, dicti legati, auctoritate dicti sacri Concilii, admittent & recipient dictam pacem & unitatem, & pronunciabunt pacem generalem universo populo Christiano, cum incolis & habitatoribus dictorum regni & marchionatus. Tollent omnes sententias censuræ, & plenariam abolitionem facient, & mandabunt universis & singulis Christi fidelibus, quod nemo deinceps dictum regnum & marchionatum *propter præterita* infamare præsumat, nec ipsa aut eorum incolas invadere aut offendere; sed eis Christianam pacem observent, ipsosque tanquam fratres eorum, sanctæ videlicet matris Ecclesiæ filios reverentes & obedientes habeant, & firma (*) dilectione contrectent.

(*) al. *fraterna contractent.*

3. Circa materiam *primi articuli*, quem Ambasiatores dictorum regni & marchionatus obtulerunt sacro Concilio sub hac forma: *Quod communio divinissimæ Eucharistiæ utilis & salubris, sub utraque specie, scilicet panis & vini, universis Christi fidelibus in regno Bohemiæ & marchionatu Moraviæ, & locis eis in hac parte adhærentium constitutis, per sacerdotes libere ministretur*, est hoc modo concordatum: *Quod dictis Bohemis & Moravis, suscipientibus Ecclesiasticam unitatem & pacem, realiter & cum effectu, & in omnibus aliis, quam in usu communionis utriusque speciei, fidei & ritui universalis Ecclesiæ conformibus, illi & illæ, qui talem usum habent, communicabunt sub duplici specie cum autoritate Domini nostri Jesu Christi & Ecclesiæ sponsæ ejus.* Et articulus ille *in sacro Concilio discutietur, quoad materiam de præcepto ad plenum*, & videbitur quid circa illum articulum pro veritate Catholica sit tenendum, & agendum pro utilitate & salute populi Christiani, & omnibus mature & digeste pertractatis, nihilominus si in desiderio habendi dictam communionem sub duplici specie perseveraverint, hoc eorum Ambasiatoribus indicantibus, sacrum Concilium sacerdotibus dictorum regni & marchionatus, communicandi sub utraque specie populum, eas videlicet personas, quæ in annis discretionis constitutæ reverenter & devote postulaverint, facultatem in Domino pro earum utilitate & salute largietur. Hoc semper observato, *quod sacerdotes sic communicantibus semper dicant, quod ipsi debeant firmiter credere, quod non sub specie panis caro tantum, nec sub specie vini sanguis tantum, sed sub qualibet specie est integer & totus Christus.* Ac legati sacri Concilii per suas literas, autoritate sacri Concilii, mandabunt universis & singulis, cujuscunque status aut conditionis existant, ut dictis Bohemis & Moravis, utentibus dicta communione sub duplici specie, nemo audeat improperare aut eorum famæ, aut honori detrahere. Et hoc idem faciet sacrum Concilium, quando concessionem *libertationis* faciet memoratam.

D

Largitur in Domino.

E

4. Circa materiam *trium articulorum sequentium*, per præfatos legatos sacri Concilii dictum est in forma sequenti: Quoniam circa doctrinam Catholicæ veritatis sic sobrie & caute incedendum est, maxime a

sa-

ANNO CHRISTI 1443.

sacro Concilio generali, ut veritas declaretur verbis sic ordinaté conceptis, ut nulli sit in futurum offendiculum, ubi possit impingere & habere occasionem erroris. Et ut verbis utamur *beati Isidori*, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat.

posuistis.

5. Circa materiam *de cohibitione & correptione peccatorum*, in quo posuisti articulum super his verbis: *Omnia peccata mortalia, & præsertim publica, per eos, quorum interest, rationabiliter & secundum legem Dei cohibeantur, corrigantur & eliminentur.* Ecce verbum, *per eos, quorum interest*, nimis est generale, & posset esse offendiculum, & juxta scripturæ sententiam, non debemus ponere offendiculum ante coecum: Et claudendæ sunt fossæ, ne bos vicini ibi lædatur: omnis talis occasio tollenda est. Dicimus ergo, quod secundum sacræ scripturæ sententiam, sanctorumque documenta doctorum, sic catholice est tenendum: Quod omnia peccata mortalia, præsertim publica, quantum rationabiliter fieri potest, secundum legem Dei & sanctorum Patrum instituta sunt cohibenda, corripienda & eliminanda. Potestas autem puniendi criminosos, non ad privatas personas, sed ad eos tantummodo pertinet, qui jurisdictionem habent in eos fori distinctione, juris & justitiæ ordine observatis.

ad eas.

6. Circa materiam *de prædicatione verbi Dei*, in qua posuisti articulum hoc tenore: *Quod verbum Dei a sacerdotibus Domini & Levitis idoneis libere ac fideliter prædicetur.* Ne ex verbo *libere* sumeretur occasio vagæ & dispendiosæ libertatis, quam nec vos (ut sæpe dixistis) intenditis, circumstantionandum est, dicimusque, quod secundum scripturæ sacræ sententiam, sanctorumque documenta doctorum sic catholice est tenendum: Quod verbum Dei a sacerdotibus Domini & Levitis ad hoc idoneis & per superiores (ad quos pertinet) approbatis & missis, libere, non tamen passim, sed ordinate & fideliter prædicetur, *salva auctoritate Pontificis, qui est præordinator in cunctis*, juxta sanctorum Patrum instituta.

7. Circa materiam *ultimi articuli* sub iis verbis expresso: *Non licet clero, tempore legis gratiæ, super bonis temporalibus sæculariter dominari.* Meminimus, quod dum in sacro Concilio super hæc disputatio ageretur publica & solennis, ille, qui ad disputandum per sacrum Concilium extitit deputatus, duas conclusiones posuit, sub his verbis: *Prima*, quod *Cleri non* religiosi, seu qui voto se ad hoc obligarunt, licite *possunt habere & possidere, quæcumque bona temporalia, hæreditates paternas* aut aliorum, si eis relinquantur, & alia bona juste acquisita, ex causa donationis, vel alterius liciti contractus, vel ante licita. *Secunda, quod ecclesia potest licite habere & possidere bona temporalia*, mobilia, & immobilia, domos, prædia, villas, oppida, castra, civitates, & in eis habere privatum & civile dominium. Ille siquidem ex vestris ambasiatoribus, qui disputabat, concessit easdem, dicens: *Illas sensui sui articuli bene intellecto non contradicere, cum ipse articulum suum intellexerit de dominio civili formaliter intellecto.* Ex quo & aliis satis posset intelligi, quod verba: *sæculariter dominari*, in præinserto articulo posita, ad aliquem specialem dominandi modum vel usum videantur referri; sed quoniam doctrina Ecclesiæ non est verbis ambiguis pertractanda sed plane; propterea illud, quod secundum legem Dei & sanctorum documenta doctorum catholice tenendum est, duximus exprimendum, videlicet, præmissas duas conclusiones esse veras, quodque ecclesiastici viri bona ecclesiæ (quorum sunt administratores) debent fideliter administrare; juxta sanctorum Patrum salubria instituta. Ipsaque bona ecclesiæ ab aliis injuste non debent detineri vel occupari. *Dicta vero congregatio* declarationem dictorum trium articulorum, quæ veritati scripturæ innititur, suscipit, & accipit.

usurpari. Sacra scriptura. Acceptat.

8. Verum, quia circa ipsorum trium articulorum materias, nonnullis videntur abusus plures & deordinationes aliquas currere, est intentionis ipsius Congregationis, quod super reformatione dictorum abusuum & deordinationum intendit in sacro Concilio per suos ambasiatores instantiam & sollicitudinem adhibere. Et quod si quæ etiam singulares personæ tales reformationes vellent in sacro Concilio promovere modo debito et honesto, quod hoc eis liceat, et sit concessa facultas. Præfatis vero legatis sacri Concilii hoc placuit, quoniam sacrum Concilium ad morum reformationem intendit, & vult (præstante Domino) studium & sollicitudinem adhibere, ipsique legati, cum omnem bonam reformationem in ecclesia Dei fieri toto desiderio cupiant, ad omnia, quæ bonam reformationem ecclesiæ concernunt, adjutores & cooperatores esse volunt & pollicentur.

Concernant.

9 Tandem, postquam per Dei gratiam pro causis fidei cessabit omne bellum, & erit pax bona, pro cujus conservatione debet adhiberi omnis diligentia, videtur valere expediens, quod etiam pro causis aliis non concernentibus fidem, si quas habent cum circumstantibus vicinis, cessent omnes partes ab omni via facti; & de ipsis controversiis per dietas placiti, vel alias in sacro Concilio vel extra, concordia, amicabili compositione vel judicio terminentur.

Valde expediens.

10. Pro firmitate & observantia pacis, per dictos legatos sacri Concilii, dabitur omnino firma, & procurabitur Bulla Concilii, & mandata ipsius sacri Concilii ad omnes principes & communitates circumstantes, & alia, quæ necessaria fuerunt & opportuna. Pro parte vero dictorum regni & marchionatus dabuntur literæ sigillis firmis & munimentis opportunis. Procurabitur pax, & servari mandabitur, & omnia alia fient, quæ pro observatione dictæ pacis & unitatis necessaria fuerint & opportuna.

11. Concordata & firmata fuerunt præmissa & supra scripta per plures magistros & sacerdotes, a generali congregatione regni Bohemiæ & marchionatus Moraviæ deputatos, ipsius congregationis nomine & mandato speciali inter supra nominatos Dominos legatos sacri Concilii, parte ex una, et di-

ANNO CHRISTI 1443.

et dictam generalem congregationem, parte ex altera, et per manuum stipulationem, parte ex utraque, cum verbali promissione super præmissis facta. In civitate Pragensi, in Collegio quod dicitur *Collegium Caroli*, anno Domini MCCCCXXXIII. Indictione XII. Mensis vero Novembris die ultima; Pontificatus sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri, Domini Eugenii, divina providentia Papæ IV. anno tertio, præsentibus ad hæc providis & honestis viris, &c.

Vidimus Compactatorum autoritate & mandato sacri Basiliensis Concilii per legatos ante nominatos cum regno & marchionatu sæpe dictis, Pragæ 1433 initorum una cum Concordatis novis & Declarationibus datis legatis mense Mart. Iglaviæ 1436.

IN Dei nomine, Amen. Nos Philibertus, Dei & Apostolicæ sedis gratia Constantiensis Episcopus, Provinciæ Rothomagensis; Johannes de *Palomar* (*) Archidiaconus Barchinonensis, Apostolici Palatii causarum Auditor, Decretorum Doctor; Martinus Bernerii, Decanus Turonensis, Baccalaureus formatus in Theologia; & *Thomas Haselbach* sacræ Theologiæ Professor, sacri generalis Basiliensis Concilii ad regnum Bohemiæ & marchionatum Moraviæ legati destinati; tenore præsentium confitemur & recognoscimus: Quod inter *generalem congregationem inclyti regni Bohemiæ, Pragæ habitam circa festum Sancti Martini, anno Domini Millesimo quadringentesimo tricesimo tertio, & nos legatos dicti sacri Concilii, fuerunt facta concordata, conclusa & manuum stipulatione firmata Capitula cum suis Declarationibus & responsionibus quæ sequuntur.*

* al. Polemar.

(*Sequuntur* Compactata Pragensia *paulo ante posita, tanquam hic inserenda*)

2. In nomine Domini nostri Jesu Christi, Amen. Hæc quæ infra scripta sunt &c. &c.

(*Declarationes novæ*)

3 In nomine Domini nostri Jesu Christi, qui est amator pacis & unitatis populi Christiani, hæc, quæ sequuntur, concordata sunt, super aliquibus difficultatibus exortis, in & super capitulis, pro pace & unitate nuper oblatis & concordatis. *Primo* cum in tertio capitulo incipienti *circa materiam primi articuli* inter cætera sic sit scriptum & conclusum: Quod *dictis Bohemis & Moravis suscipientibus Ecclesiasticam unitatem & pacem, realiter & cum effectu, & in omnibus aliis quam in usu communionis utriusque speciei, fidei & ritui Universitatis Ecclesiæ conformibus*, per verbum *fidei* ibi appositum, intelligunt & intelligi volunt, veritatem primam, & omnes alias credendas veritates, secundum quod manifestatur in scripturis sacris, & doctrina Ecclesiæ sane intellectis.

4. Item cum dicitur *de ritibus Universitatis Ecclesiæ*, (f. Universalis Ecclesiæ) intelligunt & intelligi volunt, non de ritibus specialibus, de quibus in diversis Provinciis diversa servantur, sed de ritibus qui communiter & generaliter circa divina servantur. Et quod postquam nomine regni & marchionatus in universitate hoc suscipietur; si aliqui in divinis celebrandis, non statim suscipiant ritus, qui generaliter observantur, propterea non fiat impedimentum pacis nec unitatis; nec dici possit tales non esse de regno vel marchionatu, sed accedant ad sacrum Concilium Basiliense omnes, si voluerint, aut aliqui nomine omnium talium & ibi habebunt facultatem proponendi & allegandi honesto & ordinato modo quodcunque eis fuerit bene visum.

5. Item dixerunt dicti legati sacri Concilii, quod *Judex* ille, qui nominatus & expressatus fuit *in concordatis in Egra, fuit, est, & erit Judex in omnibus credendis & agendis in Ecclesia* sancta Dei, et secundum illum sacrum Concilium procedere intendit in omnibus, Spiritus Sancti gratia assistente.

6 Item quod Ambasiatores dicti regni et marchionatus, ad sacrum Concilium, Deo propitio, feliciter dirigendi, et omnes, qui de eodem regno vel marchionatu, dictum sacrum Concilium adire voluerint, secure poterunt ordinato et honesto modo proponere quicquid difficultatis occurrat circa materias fidei, Sacramentorum vel rituum ecclesiæ, vel etiam pro reformatione ecclesiæ, in capite et in membris: et Spiritu Sancto dirigente, fiet secundum quod juste et rationabiliter ad Dei gloriam et Ecclesiastici status debitam honestatem fuerit faciendum.

CON-

Anno Christi 1491.

CONSTITUTIONES EDITÆ

Anno 1491.

PER REVERENDISS. IN CHRISTO ET DOM.

D. NICOLAUM FRANCUM

EPISCOPUM TARVISINUM, ET LEGATUM APOSTOLICUM.

Poena clericorum sæcularium habitu, & tonsura non incedentium.

Ex MS. Cod. Eccles. Tarvisinæ missa a R. P. D. Angelo Calogeera.

Nicolaus Francus episcopus Tarvisinus, legatus Apostolicus cum potestate legati cardinalis de latere per universum Venetorum dominium, ad perpetuam rei memoriam. Inter cæteras sollicitudinis nostræ curas dudum humeris nostris per Apostolicam Sedem impositas, illam præcipue mentis nostræ oculis conspicimus, per quam vitia quæque, atque crimina, quibus majestas offenditur divina, honor ejusdem apostolicæ sedis, totiusque clericalis ordinis obumbratur, ac scandalum in populis christianis generatur evelli, et dissipari, virtutesque, et boni mores ædificari, atque plantari possint, et valeant. Sane cum nostris præsertim temporibus, antiquo hoste humani generis suadente, multorum clericorum ac religiosorum excessus, maxime in provincia nobis ab eadem sede decreta, adeo inolevit, ut clerici ipsi, atque religiosi, qui tanquam lucernæ ardentes supra candelabrum, et tanquam signum positi sunt ad sagittam, quorum inferiores vitam respiciunt, trahentes(quod ab eis agitur facile) in exemplum deterioris vitæ pariter et exemplis inferioribus ipsis effecti videantur, habitum atque tonsuram proprio ordini, seu religioni congruum deserendo, nec quicquam in modo tonsuræ aut vestimentorum forma, seu negociorum qualitate de clerico ostendendo; sed tanquam laici, tam publice quam private incedendo ad poenæ sæcularis judicis subterfugium se tantummodo exhibentes, clericalisque fori privilegium labiis allegantes, qui factis clericatum negaverunt. Verum quia juxta sacrorum canonum dispositionem, qui abjectis vestibus propr.o congruentibus ordini, alias assumere, & in publico portare præsumunt, professorum illius ordinis prærogativa se redduntur indignos. Præsenti itaque constitutione præcipimus, ut omnes, & singuli clerici, tam in minoribus, quandiu sacris ordinibus constituti, habitum & tonsuram clericali ordini congruum portent, sicut est a sacris canonibus constitutum. Eos vero qui beneficia ecclesiastica obtinent, & habitum ipsum, atque tonsuram dimiserunt, per hanc nostram constitutionem monemus peremtorie, quatenus intra XXX dies ab hujus nostræ constitutionis publicatione in cathedrali ecclesia civitatis, seu dioecesis, in qua morantur, authoritate nostra facta connumerandos, habitum prædictum, & tonsuram reassumant, capillos suos tonderi faciendo in modum coronæ, ita quod eorum aures, vel saltem illarum pars pateat manifeste; illumque de cætero continue præsertim in publico portent, atque tonsuram sub poena suspensionis a divinis, quod inobedientes ipso jure incurrant. Si vero hujusmodi suspensionis sententiam per alios XXX. dies immediate sequentes substinuerint, eos excommunicationis vinculo innodamus. Quod si præfatas suspensionis, & excommunicationis sententias per alios XXX. dies prædictos LX. dies immediate sequentes animo (quod absit) sustinuerint indurato, ipsos ex nunc prout ex tunc omnium dignitatum, personatuum, officiorum, administrationum, ac beneficiorum ecclesiasticorum tam curatorum, quam simplicium, quos, vel quas seu quod obtinent, sententiam privationis incurrere volumus ipso facto, absque alia privationis sententia, clerici autem beneficia vel officia ecclesiastica non obtinentes, si fuerint in sacris ordinibus constituti, & habitum, & tonsuram (ut præfertur) in termino ipso XXX. dierum non reassumpserint, ex tunc ad quæcunque ecclesiastica beneficia ipso jure reddantur inhabiles; et licet postquam poenam hujusmodi inhabilitatis incurrerint, habitum ipsum et tonsuram reassumpserint, adhuc tamen eos ad beneficia ipsa inhabiles esse volumus, nisi ante adeptionem ecclesiastici beneficii habitum, et tonsuram præfatos publice per tres menses portaverint. In minoribus vero ordinibus clerici constituti, quorum multi cum coram laycis judicibus conveniuntur in causis civilibus ipsorum jurisdictionem non declinant, sed sponte coram eis litigant; cum vero in criminalibus causis conveniuntur, ne eorum crimina per judices laycos puniantur, clericalis ordinis privilegium allegant, se ad ecclesiasticos judices, a quibus se impuniti evadere, vel mitius puniri sperant, remitti petendo, nisi, ut præmissum est, habitum et tonsuram reassumpserint in termino prædicto triginta dierum, nullo prorsus clericali privilegio gaudere volumus. Si postea per judices laycos capti, aut detenti fuerint, nullatenus ab ecclesiasticis judicibus defendantur, et pro clericis ab eis recipiantur, nisi ante captionem, aut detentionem hujusmodi per mensem habitum clericalem, et tonsuram publice portaverint.

Poe-

ANNO CHRISTI 1491.

Pœna religiosorum habitu, & tonsura non incedentium.

Universos quoque monachos, & religiosos, tam mendicantes, quam non mendicantes, cujuscumque ordinis, religionis, status, & conditionis (præter quam Hierosolymitani) existant, & quocunque exenptionis privilegio gaudeant, qui suavi jugo observantiæ regularis abjecto propria reliquerunt monasteria, quorum quidam clericorum sæcularium, quidam vero laicorum habitum deferunt, præsentium tenore monemus peremptorie, quatenus infra terminum, XV. dierum, a die præsentis constitutionis publicationis in cathedrali ecclesia civitatis seu dioecesis, in qua morantur, factæ computandorum habitum religionis, & ordinis suorum reassumere non postponant, illumque de cætero continue, tam private, quam publice deferant, quemadmodum tempore, quo professionem expresse, aut tacite emiserunt, deferebant ac sicuti alii monachi, sive religiosi ejusdem ordinis in monasteriis suis residentes deferunt; nec ullo modo ipsum habitum absconsum sub pallio, aut veste portent, sicut multi ex ipsis hactenus detulerunt, & de præsenti deferunt. Capillos quoque suos tonderi faciant; ita quoque eorum aures pateant manifeste, & rasuram superiorem, (quam clericam nuncupant) magnam deferant, sicut cæteri religiosi ejusdem ordinis in monasteriis suis degentes deferunt. Contumaces vero, huic nostræ constitutioni parere non curantes, ultra poenas a jure statutas, L. librarum parvarum poenam incurrere decernimus ipso facto, ac etiam admittendi pallia, & vestes, cum quibus post dictum terminum reperiuntur. Ut autem præsens constitutio nostra debitum suum sortiatur effectum, omnibus, & singulis officialibus tam sæcularibus, quam ecclesiasticis exuendi prædictos religiosos palliis, & vestibus præfatis, ac eos ad carceres tam sæculares, quam ecclesiasticos ducendi, & in illis eos detrudendi (nisi statim officialibus ipsis poenam L. librarum persolverint cum effectu) libere et licite absque metu poenæ censurarum ecclesiasticarum, præsentium tenore licentiam concedimus. Si quis vero religiosorum ipsorum poenam prædictam solvere nequiverit, per duos menses continuos ad poenitentiam peragendam in carceribus ipsis permaneat. Vestes autem et pallia præfata sint ipsorum officialium, nec non medietas ipsius poenæ L. librarum; aliam vero poenæ medietatem hospitali Domini nostri Jesu Christi apud S. Antonium Venetiarum sito. In aliis vero civitatibus et locis, in quibus depræhensi fuerint, hospitalibus ab ordinariis deputandis applicamus. Monemus insuper præsentium tenore monachos et religiosos quoscunque, etiam a superioribus suis licentiam standi extra monasteria sua habentes, præterquam si in studio generali causa studendi in facultate eis a jure concessa, aut pro negotiis monasteriorum suorum extra monasteria sua moram traherent; quatenus juxta alios XL. dies, connumerandos a die publicationis præsentis nostræ constitutionis factæ in ecclesia cathedrali, in qua habitant, ad monasteria sua redire debeant, et in illis personaliter et continue residere; nec de cætero ex ipsis exire habitandi causa extra ipsa monasteria, nisi causa studii (ut præfertur) aut pro negotiis monasteriorum suorum de licentia superiorum, seu pro alia legitima, et rationabili causa per aliquos dies (petita tamen, et obtenta ab eisdem superioribus licentia) sub poena excommunicationis, quam contrafacientes incurrant ipso facto. Omnibus vero et singulis locorum ordinariis præsenti constitutione præcipimus et mandamus, quatenus cum eis constiterit aliquos ex monachis seu religiosis præfatis hujusmodi excommunicationis sententiam incurrisse, illos in ecclesiis civitatum et dioecesum suarum auct horitate apostolica publicari faciant excommunicatos, et a Christi fidelibus arctius evitari, donec absolutionis beneficium a nobis vel a sede apostolica obtinere meruerint. Inferioribus vero ecclesiarum prælatis et rectoribus in virtute S. obedientiæ et excommunicationis poena præsentium tenore præcipimus, ut ex suis ecclesiis præfatos monachos, seu religiosos, qui habitum et tonsuram (ut præmissum est) non reassumpserint, vel si reassumpserint, non tamen ad monasteria sua redierint, expellant, nec illos ullo modo in ecclesiis suis missas, aut alia divina officia celebrare permittant. Cæterum, quia nonnulli religiosi tam mendicantes, quam non mendicantes, cum quibus per sedem apostolicam extitit dispensatum, ut parochiales ecclesias obtinere possint, animarum cura ipsis commissa neglecta, in ecclesiis sibi collatis residere personaliter non curant in animarum suarum periculum, & in prædictarum ecclesiarum ac parochianorum suorum non modicum præjudicium & gravamen; attendentes autem quod sedes apostolica, cum ipsis propter animarum zelum, ut ipsas ecclesias obtinere valeant dispensavit, non autem ut per mercenarios qui lupum videntes oves dimittunt, effugiunt & deserunt, redditusque ac proventus ipsarum ecclesiarum hinc inde dilapident; quocirca indemnitatibus ecclesiarum ipsarum occurrere cupientes præsentium tenore, omnes & singulos religiosos, tam mendicantes quam non mendicantes, parochiales ecclesias obtinentes, monemus, & requirimus peremptorie, quatenus infra terminum XV. dierum, a die publicationis præsentis constitutionis factæ in ecclesia cathedrali civitatis, seu dioecesis, in qua sitæ sunt prædictæ ecclesiæ computandorum, personaliter accedere ad prædictas ecclesias, quas obtinent, & in illis personalem residentiam continue facere debeant, missas, & alia divina officia in ecclesiis ipsis celebrando, ac parochianis suis ecclesiastica sacramenta ministrando, sub poena privationis dictarum ecclesiarum, quam ipso facto absque aliqua sententia eos incurrere volumus.

ANNO CHRISTI 1491.

Poena Monialium exeuntium monasteria, eaque ingredientium, & ipsas acceptantium.

Quemadmodum ad humani generis conservationem, & civitatum incolumitatem nihil firmius, nihilque validius putatur, quam ut unusquisque sua solus sponsa seu conjuge gaudeat, atque fruatur; ita nihil gravius, nihilque turpius fore censemus, quam virginem Deo dicatam, sponso suo qui Christus est, relicto vagari, aut alium quærere in ipsius Christi, cui suam integritatem voluntate spontanea devovit gravem offensam, & in religionis opprobrium, ac scandalum plurimorum; cum igitur dudum ad notitiam nostram ex frequenti clamore pervenisset, quod nonnullæ Moniales monachali modestia, sexus verecundia impudenter abjectis, extra monasteria sua exeuntes per sæcularium personarum domos discurrebant, ex nostræ legationis officio detestabili hujusmodi morbo occurrere voluimus, monentes per nostras patentes literas omnes & singulas moniales sub excommunicationis poena latæ sententiæ, ne extra monasteriorum suorum septa quoquomodo exire præsumerent, sed ut nuper ad nostrum pervenit auditum, quod moniales quædam monitiones & præcepta nostra spernentes, falsoque afferentes licentiam a nobis; quædam vero a sede apostolica; nonnullæ etiam ab ordinariis suis concessionem exeundi extra sua monasteria obtinuisse, ex ipsis monasteriis suis exire non cessant, excommunicationis sententiam damnabiliter incurrendo. Cupientes autem novis hujusmodi morbis novam præbere medelam, hac nostra perpetua constitutione prohibemus, ne de cætero monialis aliqua exempta, vel non exempta, cujuscunque ordinis vel religionis existat, extra sui monasterii clausuram exire præsumat sub poena excommunicationis; quam contrafacientes incurrere volumus ipso facto, non obstantibus aliquibus facultatibus & licentiis cuicunque seu quibuscunque monialibus ab eadem sede apostolica, vel ab ordinariis locorum, aut a nobis concessis, quas apostolica authoritate, nobis specialiter per literas apostolicas in hac parte concessa, præsentium tenore revocamus, cassamus, & nullas esse volumus, ac si nunquam concessæ fuissent, quarum quidem literarum apostolicarum tenor sequitur, & est talis.

„ *Sixtus episcopus servus servorum Dei „ dilecto filio magistro Nicolao Franco, canonico Tarvisino nostro, & apostolicæ sedis notario, & in Castellæ, ac Legionis „ regnis nuncio, & oratori cum parte Legati de Latere, salutem & apostolicam benedictionem.*

„ Cum sicut non sine displicentia in Castellæ & Legionis regnis sint nonnulla ecclesiæ, monasteria, & alia loca ecclesiastica sæcularia, & diversorum ordinum, „ etiam mendicantium tam virorum quam mulierum regularia, exempta, & non exempta multipliciter deformata, in quibus „ divinus cultus debite non peragitur, & „ & quorum personæ, Dei timore postposito ad illicita fræna relaxant, & variis „ se involvunt criminibus & delictis; suntque etiam quamplures tam ecclesiastici „ quam sæculares, qui pro christianis se gerentes, ritus, vitam, & mores Hæbreorum servare, & eorum dogmata sequi, „ & quod deterius est in illorum errores & „ infidelitatem prolabi non formidant, ac „ alios ad ritus hujusmodi trahere continue „ moliuntur. Nos qui te in præsentiarum „ ad pacificanda regna prædicta & nonnulla alia peragenda, nostrum & apostolicæ sedis Nuncium & Oratorem, cum „ parte Legati de Latere, destinamus, ecclesiarum, & monasteriorum locorum, ac „ personarum ecclesiasticarum & sæcularium quorumlibet regnorum prædictorum „ statui, & animarum saluti consulere cupientes, (ut tenemur) ac sperantes, quod „ tu, in quo timor Domini sanctus permanet, tuis industria, solertia, ac diligentia scies, voles, & poteris super his omnibus opportune providere, tibi contra „ præfatos pro christianis se gerentes, qui „ ritus, & mores imitantur Judæorum, „ & illorum inhærent erroribus, & quoscunque alios jurisdictioni inquisitoris hæreticæ pravitatis subjectos eadem, qua „ inquisitores, & locorum ordinarii uti „ possent in simul, parte, jurisdictione, & „ authoritate utendi; & de illorum excessibus & delictis in quibuscunque causis „ & criminibus hæresim sapientibus cognoscendi, illosque & quoscunque alios pro „ qualitate excessuum (quos commiserint) „ puniendi, nec non episcopos, abbates, archiepiscopos, & prælatos, & alias ecclesiasticas personas ad concilia provincialia et dioecesana convocandi, monasteria „ & loca quorumcunque dictorum regnorum exempta, et non exempta, et illarum personas in capite, et membris visitandi, et quod reformatione, cohortatione, et emendatione indigere cognoveris reformandi, corrigendi, et emendandi, visitatas personas easdem quas culpabiles repereris juxta suorum excessuum exigentiam caritative puniendi, et dignitatibus, administrationibus, ac officiis, nec „ non beneficiis ecclesiasticis, quæ obtinent, et quibus præsunt, monasteriorum „ regiminibus privandi et amovendi realiter eosdem ac alios eorum loco substituendi et subrogandi. Uniones, exemptiones, et privilegia, etiam apostolica authoritate concessa, et quarumcunque dispositionum, ex quibus divini cultus diminutio et animarum pericula proveniunt, „ et quæ scandala pariunt, suspendendi, „ moderandi, et illa ac omnia, quæ tibi „ impedimentum præstarent, quominus commissum tibi officium exequi valeas, etiam „ in totum de medio tollendi, et generaliter omnia, et singula, quæ Dei laudem, „ ecclesiarum, monasteriorum, et aliorum „ religiosorum locorum et beneficiorum reformationem, divini cultus incrementum, „ morum reformationem, tranquillitatem, „ prosperitatem Christi fidelium regnorum „ prædictorum concernere putaveris, exequendi,

ANNO CHRISTI 1491.

ANNO CHRISTI 1491.

„ quendi, authoritate apostolica, præsentium tenore concedimus facultatem. Tu „ igitur zelo Dei magno animi affectu hujusmodi onus tibi commissum suscipiens, „ diligenter omnia agas, quæ pro omnium „ et singulorum salute videris expedire; „ itaut ex tuis laboribus optati fructus „ proveniant; tuque exinde apud Deum et „ homines valeas non immerito commendari. Datum Romæ apud S. Petrum, anno „ Incarnationis Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo, V. Kal. mensis „ Augusti pontificatus nostri anno quarto. „ *A Tergo* registrata apud me L. Griffum „ de curia N. de Benzis.

Innocentius Papa octavus.

„ Venerabilis frater salutem et apostolicam benedictionem. Et si alias tibi confirmavimus per literas in forma brevis „ omnes facultates, quibus usus es in Hispania, inter quas illa etiam existit, quæ „ ad visitationem, correctionem, et reformationem, necnon regularis observantiæ „ monasteriorum monialium Deo dicatarum „ conservationem spectat et pertinet; tamen quia accepimus quod in nonnullis „ monasteriis mulierum diversorum ordinum „ in terris et locis dilectis filiis Dominio Venetorum subjectis existentibus, gravia excessus et delicta committuntur, ita ut illorum personæ tam in capite quam in „ membris reformatione indigeant: nos cupientes (prout nostro pastorali officio incumbit) omnino providere, ne hujusmodi „ delicta remaneant impunita, et ne illa si „ conniventibus oculis pertransiverimus, „ aliquid deterius afferant, et bonus religionis odor corrumpatur, fraternitati „ tuæ, de qua in iis et aliis specialem in „ domino fiduciam obtinemus, omnia et singula in prædictis locis consistentia monasteria mulierum, quorumcunque ordinum „ existant, exempta, et non exempta, et „ illorum personas tam in capite quam in „ membris visitandi, et quæ reformatione, correctione, et emendatione indigere cognoveris, reformandi, corrigendi, & emendandi, nec non visitatas personas easdem, quas „ culpabiles repereris juxta suorum excessuum „ & delictorum exigentiam, caritative corrigendi, et puniendi, ac eorum administrationibus privandi, et ab illis amovendi, „ nec non de aliis personis idoneis eisdem „ monasteriis apostolica authoritate providendi, licentiam, & facultatem authoritate prædicta concedimus per præsentes, „ non obstantibus constitutionibus, et ordinationibus, privilegiis, indultis apostolicis, nec non monasteriorum et ordinum „ prædictorum juramento, confirmatione „ apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, & „ literis apostolicis, etiam in forma brevis, eorumdem monasteriorum personis „ hactenus sub quibusvis tenoribus concessis, & quas in posterum, nisi in illis de „ præsentibus, specialis mentio fiat, concedi contigerit, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub anulo Piscatoris, die XV. Junii MCCCCLXXXX. Pontificatus nostri „ anno sexto.

Jo. Pe. Arivabenus. *a Tergo.*

Venerabili fratri Nicolao Francho Episcopo Tarvisino oratori nostro.

Monemus insuper omnes, & singulos utriusque sexus Christifideles, tam laicos quam clericos, ne aliquam monialem, tacite vel expresse professam, in domibus habitationum suarum recipiant, non obstante aliqua concessione sibi ab eadem sede, vel ab ordinario facta, quam per veri suppressionem aut falsi suggestionem impetratam fore censemus, sub eadem excommunicationis pœna, quam contrafacientes eo ipso incurrant. Prohibemus quoque omnibus & singulis utriusque sexus laicis, & clericis tam sæcularibus quam religiosis, ne aliquod monasterium ingrediantur monialium, nisi sint de personis a jure permissis; ingredientes vero contra hujus nostræ constitutionis formam excommunicati sint ipso facto.

De mortuis sepeliendis.

Quamvis inter alia pietatis opera non minimum sit Christi fidelium ex hoc sæculo migrantium corpora sepelire; Thobias enim, plus Deum timens quam regis præcepta, qui filios Israel mortuos sepulturæ tradere prohibebat, quia solicitus corpora defunctorum rapiebat, et illa in domo sua occultabat, mediisque noctibus sepeliebat, ob hoc magnam a Deo gratiam consecutus esse videtur. Nihilominus nonnulli presbyteri ac alii clerici avaritiæ cæcitate ducti quibusdam pravis suis consuetudinibus nitentes, ut nostris frequenter est auribus intimatum, parochianos suos, aut alios sibi subjectos, cum eos decedere ex hac vita contingit, in eorum ecclesiis, seu cœmeteriis sepelire nolunt neque permittunt, nisi prius eis defunctorum ipsorum hæredes aliquam pecuniarum quantitatem exhibeant, vel saltem promittant seu idonee de solvendo caveant, in animarum suarum periculum, & scandalum plurimorum. Volentes autem animarum periculis, & scandalis quibuscunque, quantum cum Deo possumus, obviare, hoc perpetuo valitura constitutione sancimus, ut parochialium ecclesiarum sacerdotes parochianos suos absque aliqua pecuniarum vel aliarum rerum exactione, aut conventione, seu pacto de solvendo sepeliant, sicut est sacris canonibus diffinitum. In civitate tamen Venetiarum, in qua decimæ non solvuntur, sed pro illis in ultima voluntate consuevit parochiali ecclesiæ aliquid nomine decimarum dimitti, serventur consuetudines hactenus observatæ. Verum si alicujus defuncti hæres aliquos ex sacerdotibus seu clericis cathedralis, vel collegiatæ ecclesiæ, non autem totum capitulum, seu collegium ad ipsum defunctum sepeliendum vocaverit, ipsi dumtaxat vocati ad sepeliendum mortuum ipsum accedant, petita tamen, & obtenta licentia a plebano sive archipresbytero, sive alio principali Prælato ec-

ANNO CHRISTI 1491.

ecclesiæ collegiatæ; nec ullo modo a suo capitulo, seu collegio ire prohibeantur, prout hactenus in quibusdam ecclesiis legationi nostræ subjectis (ut audivimus) extitit observatum. Quod si ab hæredibus defunctorum totum canonicorum capitulum, seu clericorum collegium ad sepeliendum mortuos ipsos vocatum fuerit; tunc canonici, seu clerici ipsi accedant, nulla penitus pecuniarum aut aliarum rerum exactione ab eisdem hæredibus occasione funeris, seu sepulturæ ab eis factæ, aut pacto, seu conventione de solvendo interveniente, sed oblationes eis ab hæredibus defunctorum datas cum gratiarum actione suscipiant; illas inter se, juxta ecclesiarum suarum statuta seu consuetudines distribuendo, ac nihil his, qui ad funus ire noluerint, seu alias non interfuerint, pœnitus dando. In civitate autem Venetiarum (ut præmissum est) serventur consuetudines hactenus observatæ.

Ne pro ordinandis Clericis, aut sacramentis ministrandis aliquid exigatur.

Ambitiosæ cupiditati quorundam episcoporum, & sacerdotum, ac clericorum, Legationis nostræ jurisdictioni subjectorum; Giezi & Symonis magi, quorum alter Spiritum sanctum vendere, alter vero emere nitebatur; vestigiis inhærentium, qui Dei timore postposito, contemptisque sacris Canonibus, pariterque institutis divinis, clericis ordines minores aut sacros episcopi aliter conferre nolunt, nisi data, aut promissa eis ab eisdem clericis, aut aliis eorum nomine aliqua pecuniarum quantitate, & parochianis suis presbyteri ad excusandas excusationes suas in peccatis pravas quasdam consuetudines allegantes, sacramenta ecclesiastica, nisi primo ab eisdem parochianis pecunias extorserint, ministrare recusant, occurrere cupientes, hac perpetuo valitura constitutione episcopis universis in provincia legationis nostræ residentibus, sub ingressus ecclesiæ pœna, quam contrafacientes ipso facto incurrant, præcipimus, ne ab ordinandis ad aliquos minores, seu sacros ordines, pecunias, aut alias res per se, vel alios, directe, vel indirecte pro conferendis ordinibus exigere, aut exigi facere, aut cum ordinandis ipsis, vel aliis, de dando, seu promittendo aliquid pacisci præsumant, & specialiter per notarios, seu per scriptores suos pro literis ordinum ipsorum testimonialibus, vel aliis scripturis occasione dictorum ordinum scribentes ultra antiquam, & consuetam taxam, quidquam extorquere non præsumant, vel permittant. Quibus notariis & scriptoribus præsenti constitutione sub excommunicationis poena, quam eo ipso incurrere volumus, & a qua non nisi a nobis aut ab apostolica sede (præterquam in mortis articulo constituti) absolvi possint, inhibemus ne ultra antiquas, & consuetas taxas pro scripturis, seu literis super conferendis ordinibus præfatis per eos scribendis aliquid exigant, neque ante collatos ordines ipsos pro literis testimonialibus ordinum collatorum pecunias aut illarum partem ipsius antiquæ & consuetæ taxæ petant sub eadem excommunicationis poena, quam ipso facto incurrant. Presbyteris quoque quibuscunque in eadem provincia nostra commorantibus præsenti constitutione prohibemus, ne cum sacramenta ecclesiastica, aut illorum aliquid Christifidelibus ministrare contigerit, pecunias, aut aliquid aliud petant, seu extorqueant, directe, vel indirecte, sed sacramenta ipsa, quotiens requisiti fuerint, petentibus, idoneis tamen ad illa suscipienda, ministrent, consuetudine quacunque (quæ potius corruptela est dicenda) in contrarium non obstante. Oblationes tamen a parochianis suis, vel ab aliis Christifidelibus sponte oblatas licite recipiant. Qui vero pro ministrando aliquo sacramento quicquid extorserit, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat, a qua donec extortum restituerit, & pauperibus tantumdem erogaverit, absolvi nequeat.

De missis celebrandis occasione legatorum.

Quamvis tam humanis, quam divinis legibus provide & salubriter statutum fuerit, ut testatorum voluntates modis omnibus exequantur; quia tamen nonnulli hæredes, seu testatorum executores avaritiæ cupiditate ducti, legata præsertim, quæ pias causas, & cultum concernunt divinum, juxta testatorum voluntates, exequi non curant; in plerisque namque civitatibus & locis legationis nostræ jurisdictioni subjectis, licet a multis, ut audivimus, in eorum ultimis voluntatibus hæredibus suis seu fideicommissariis mandatum fuisset, ut in certis ecclesiis missas celebrari facere deberent, certam pecuniarum quantitatem sacerdoti missas celebraturo per eosdem hæredes, seu fideicommissarios annis singulis solvendam deputando, nihilominus quidam ex hæredibus seu fideicommissariis ipsis, quantitatem prædictarum pecuniarum integre solvere nolentes, per religiosos vagabundos, aut apostatas, quidam vero per presbyteros forenses, aliquando per alium absque ordinariorum licentia missas celebrari faciunt, illius partem in usus proprios convertendo, quidam etiam non in ecclesiis, in quibus per testatorem extitit ordinatum, sed in aliis, & nonnulli tot missas, quot a testatoribus jussum fuit, celebrari non faciunt, ut minus exponant in animarum suarum periculum, & magnum divini cultus, ac testatorum ipsorum præjudicium. Cupientes igitur ut testatorum voluntates realiter ac cum effectu exequantur juxta eorum dispositiones in suis testamentis expressas, decernimus quod si a testatore mandatum fuerit missas in certa ecclesia seu altari celebrari per sacerdotem sæcularem vel regularem, certam dotem, seu pecuniarum summam constituendo, liceat hæredi per quem maluerit presbyterum, sæcularem, vel regularem, de licentia tamen prælati, sive rectoris ejusdem ecclesiæ seu altaris celebrari facere; dummodo regularis ipse apostata non sit, habeatque licentiam a sede apostolica standi extra monasterium suum, eidem sacerdoti integram dotem, seu pecuniarum quantitatem dando. Si vero testator dixerit, quod per

per presbyterum sæcularem missæ celebrentur, tunc hæres, seu fideicommissarius non per regularem, sed per sæcularem sacerdotem missas celebrari faciat, assignando integram dotem seu pecuniarum quantitatem per testatorem ordinatam. Simili modo, si in testamento expressum fuerit, quod per regularem sacerdotem missæ celebrari debeant, hæres non per sæcularem, sed regularem presbyterum celebrari faciat; quod si simpliciter missas celebrari mandaverit testator, non expresso sæculari presbytero, vel regulari, si in ecclesia sæculari celebrari præceperit per sæcularem, si autem in regulari per regularem sacerdotem illius ordinis, seu monasterii, cujus erit ipsa ecclesia, missas præcipimus celebrari. Si autem nullam expresserit ecclesiam, sed simpliciter præceperit missas celebrari non dicendo per sæcularem, vel regularem sacerdotem, tunc in hæredum suorum sit optione, in qua ecclesia, & per quem maluerint Presbyterum sæcularem, vel regularem missas celebrari facere, petita tamen & obtenta licentia a prælato, seu rectore ipsius ecclesiæ, in qua missas celebrari facere voluerint. Verum quia multi, præsertim temporibus istis, reperiuntur religiosi apostatæ, & quidam etiam sacerdotes sæculares irregulares; nonnulli quoque criminosi & ignorantes absque prælatorum suorum licentia vagantes, & ind gni ad sacra mysteria celebranda; præsentium igitur tenore declaramus, atque præcipimus, ut hæredes, seu fideicommissarii sacerdotes per quos voluerint missas celebrari facere locorum prælatis præsentent; sæculares scilicet presbyteros Episcopis, vel eorum Vicariis, regulares vero prælatis monasteriorum ordinum suorum, ut intelligant, & cognoscant an sint ad missas celebrandas idonei; quibus, si idoneos repererint, celebrandi licentiam concedant, sin autem, hæredes ipsi alios idoneos præsentabunt.

Qui libri probibeantur imprimi.

Quoniam, ut frequenter nostris est auribus intimatum, librorum impressores nonnullos libros hæresim sapientes non absque maximo animarum Christifidelium periculo imprimunt; volentes igitur ex nostræ legationis officio huic morbo, quantum cum Deo possumus, medelam adhibere, hac perpetuo valitura constitutione præcipimus, ne de cætero aliquos libros de fide catholica, aut rebus ecclesiasticis tractantes (præter quam libros, qui imprimi soliti sunt) absque expressa episcoporum locorum aut eorum officialium generalium licentia quoquomodo imprimat, seu imprimere faciat. Qui autem contrarium facere præsumpserit, excommunicatus erit ipso facto. Eos quoque qui monarchiæ librum per Antonium Rosellum juris doctorem compositum, ac etiam qui conclusiones, & tractatus Domini Mirandulæ impresserunt, aut imprimere fecerunt, vel emerunt, seu quovis modo habuerunt, præsenti constitutione sub eadem excommunicationis poena, monemus, quatenus illos, infra terminum XV dierum post

A harum publicationem factam in cathedrali ecclesia civitatis, seu dioecesis, in qua habitant, computandorum, comburant, ita quod non sint amplius in rerum natura, nec illos de coetero aliquis imprimat seu imprimere faciat, aut emat, seu quovis modo accipiat, aut apud se retineat. Si quis autem contra hujus nostræ Constitutionis tenorem quicquam temere attentare præsumpserit, excommunicationem incurrere volumus ipso facto, cujus absolutionem sedi apostolicæ, & nobis tantummodo reservamus. Decernentes authoritate apostolica nobis spiritualiter per apostolicas literas in hac parte concessa, quod nullus, qui dictam, excommunicationis sententiam incurrerit, ab
B aliquo etiam apostolica authoritate, seu vigore confessionalium ab eadem sede ipsis concessorum, præterquam in articulo mortis absolvi non possit.

De modo publicandi indulgentias, & Confessionalia scribendi.

Licet apostolica sedes, saluti humani generis semper intenta, omnibus cum humilitate poscentibus, ea benigne concedat, per quæ salus proveniat animarum; quia tamen nonnulli ecclesiarum prælati cupiditati insistentes, indulgentiis, & gratiis ecclesiis suis ab eadem sede concessis diversimode
C abutuntur, ut sæpe numero experti sumus; quidam enim indulgentias certorum dierum, vel quadragenarum, aut annorum ecclesiis suis concessas generaliter, ut credantur indulgentiæ plenariæ, tam in voce quam in scriptis cedulas in locis publicis, ac ecclesiarum valvis affigi faciendo publicare faciunt, non autem sicut debent indulgentias tot dierum, seu quadragenarum, aut annorum, quot ecclesiis ipsis concessa fuerunt, exprimere faciunt. Quidam etiam in ecclesiis suis per clericos suos clamare faciunt, ut pro indulgentia offeratur, non exprimendo dies quadragenas, vel annos indulgentiæ concessæ, ut Christi fideles credant indul-
D gentiam plenariam visitantibus ecclesias suas, & porrigentibus manus adjutrices esse concessam, multorum fidelium animas illaqueando, & decipiendo. Nonnulli etiam confessionalia imprimere faciunt, omissis nominibus, & cognominibus illorum, quibus conceduntur, ac etiam die & mense datæ concessionis, ut cum per eandem apostolicam sedem, ob aliquam causam indulgentias ipsas suspendi contingat, ipsa confessionalia, & indulgentias nihilominus concedere possint, scribendo in ejusdem confessionalibus sic impressis diem, mensem, & annum illius temporis, quo nondum indulgentiæ ipsæ suspensæ erant. Cupientes igitur
E hujusmodi fraudibus obviare, præsentium tenore, sub excommunicationis poena, quam contrafacientes ipso jure incurrere volumus, prohibemus ne de cætero aliqui ecclesiarum prælati, regulares, vel sæculares, seu plebani, vel rectores indulgentias certorum dierum, vel quadragenarum, seu annorum ecclesiis suis concessas simpliciter in voce, vel in scriptis per cedulas publicari, aut in ecclesiis suis clamari faciant, ut pro indulgen-

Anno Christi 1491.

gentia offeratur; sed si illas publicare in voce, vel in scriptis voluerint, numerum dierum, seu quadragenarum, vel annorum ipsius indulgentiæ exprimere faciant, ut Christi fideles intelligant quam indulgentiam visitantes ecclesias ipsas consequantur. Prohibemus quoque ne aliquis clericus, vel laicus, aut religiosus, cujuscunque dignitatis, ordinis, gradus, vel conditionis existat, ipsa confessionalia imprimi facere præsumat, sed illa manu alicujus publicæ, aut privatæ personæ, dummodo sit vitæ laudabilis, & bonæ opinionis, ac famæ scribere faciat cum ipsa confessionalia authoritate concedere poterunt.

Ne missas celebrantes Almutiis utantur.

Ad decantandas laudes divinas licet clerici indumentis ecclesiasticis induti accedere debeant, inter quæ ecclesiarum collegiatarum canonici almutias deferre solent; quia tamen cum ipsi canonici missarum solemnia celebrant, almutias ipsas super humeris detinent non absque eorum incommodo; cum sæpe ex humeris suis cadant, ex quo facile scandalum oriri; præsenti igitur edicto prohibemus, ne de cætero canonici, aut alii sacerdotes almutias super humeris suis, vel alio modo, cum missas celebrant, detineant, sed illas tunc deponant. Si quis autem contra hujus nostræ constitutionis tenorem missas cum almutiis celebrare præsumpserit per mensem a celebratione missarum noverit se ipso jure suspensum; sciturus quod si hujusmodi suspensione durante missas celebraverit, irregularitatis laqueo se involvet, a quo non nisi per Romanos pontifices liberari poterit.

Poena episcopis imposita clericos sine sufficienti titulo in aliena dioecesi ordinantibus, ac Notariis id scribentibus.

Cum secundum sanctorum patrum decreta nullus episcopus aliquem in subdiaconum, diaconum, aut presbyterum sine certo titulo, de quo vitæ necessaria percipiat, ordinare debeat, nisi ordinandus de sua aut paterna hæreditate vitæ subsidium habere possit; alias ordinator tam diu ordinato necessaria subministrare teneatur, donec convenientia stipendia eidem in aliqua assignaverit ecclesia. Cumque abusus quidam, nostris potissimum temporibus inoleverit, ut nonnulli episcopi clericos nullum poenitus ecclesiasticum beneficium, neque bona, ex quibus congrue se sustentare valeant, habentes, ad sacros ordines promoveant, seu promoveri mandant, eis de beneficiis ecclesiasticis, aut vitæ necessariis providere non curantes, adeo ut multi, etiam in sacerdotali ordine constituti, in opprobrium clericalis ordinis tanquam mendici, seu personæ miserabiles, pannosi, & scissis, ac laceratis vestibus incedunt. Cupientes igitur, ut ipsa sanctorum patrum decreta inviolabiliter observentur, præcipimus, ut nullus episcopus clericum aliquem in subdiaconum, aut diaconum, vel A presbyterum ordinet, vel illi dimissorias concedat, etiam ad titulum sui patrimonii, nisi prius eidem episcopo legitime constiterit, quod dictus clericus ordinandus beneficium ecclesiasticum sufficiens habuerit, vel patrimonium, ex quo convenienter secundum sui decentiam status se valeat substentare, sub poena suspensionis ab ingressu ecclesiæ, quam incurrere volumus ipso facto. Præterea quia nonnulli episcopi (ut temporibus nostris sæpissime evenit) reperiuntur, qui spretis sacrorum canonum institutis, poenas in eis appositas non timentes, in alienis dioecesibus clandestine ordines conferre præsumuntur; idcirco sub poena prædicta omnino interdicimus, ne quemB quam clericum alterius dioecesis ad aliquem sacrorum ordinum aut etiam minorum sine expressa dioecesani, in cujus dioecesi ordines conferre voluerint, & dioecesani clerici ordinandi licentia in scriptis redacta ordinare præsumant. Tabelliones vero, seu quosvis alios scribas, quod id in notam sumere, aut in publicam formam redigere præsumpserint, si laici fuerint privationem perpetuo officii tabellionatus, si vero clerici fuerint, excommunicationis sententiam; & nihilominus privationem dicti officii ipso facto incurrere volumus, a qua quidem excommunicatione non nisi a sede apostolica, vel a nobis, præter quam in mortis artiC culo, absolvi possint. Cæterum, quia, ut nobis innotuit, clerici tam religiosi quam sæculares sæpenumero per saltum ad ordines promoventur, quinimo (quod dolenter referimus) quidam nullo ordine recepto, sacra missarum solemnia celebrare præsumunt (sicut nuper in quadam dioecesi nostræ legationis compertum est) religiosum quendam annis duodecim absque ordine aliquo missas celebrasse. Volentes igitur hujusmodi temerariis ausibus obviare, præsentium tenore omnibus & singulis episcopis in provincia legationis nostræ residentibus sub poena interdicti ingressus ecclesiæ, præcipimus, ne aliquem clericum sæcularem, D vel regularem cujuscunque ordinis, seu religionis existat, ad aliquos ordines promoveant, nisi primo sibi per patentes literas, & authenticas, vel saltem per testes idoneos legitime constiterit, quod dictus clericus ad priores ordines rite promotus fuerit.

Ne quæstores absque ordinarii licentia admittantur.

Sæpe contingit, quod nonnulli eleemosynarum quæstores falsis apostolicis utuntur literis, in quibus iis qui eleemosynam eisdem quæstoribus exhibent, magna concessa esse E videtur indulgentia; nec non quod præfati falsi quæstores absque diocesanorum licentia eleemosynas a Christi fidelibus petere, & recipere, quique prædicare in ecclesiis, ac alias ubilibet libere, ac licite possint, ac valeant; propter quod multorum Christi fidelium animæ decipiuntur, & ab eis pecuniæ, aliaque bona per eosdem falsos quæstores indebite extorquentur; quare hujusmodi fraudibus, & deceptionibus provide-

ANNO CHRISTI 1491.

videre volentes, præcipimus, ut nullus rector parochialis ecclesiæ ruralis eosdem eleemosynarum quæstores, eleemosynas in parochiis suis quærere, seu recipere, aut in ecclesia sua prædicare permittat, nisi primo licentiam specialem ordinarii ostenderint, etiam si apostolicas literas quibus (ut præfertur) licentiam quæstuandi, & prædicandi non petita licentia ab ordinariis concessa ipsis videatur, ostenderent sub poena librarum XXV. parvarum, quam absque aliqua monitione ipso jure incurrat. Similiter religiosos mendicantes, vel non mendicantes, cujuscunque ordinis, religionis, status, seu conditionis existant, in ecclesia sua prædicare non permittat, nisi primo ei licentiam in scriptis a dioecesano concessam prædicandi ostenderit sub poena excommunicationis, quam simili modo ipso facto incurrere volumus.

Ne Judæorum medicinis quis utatur.

Quoniam & Judæorum mores, & nostri in nullo concordant, ideo præsenti prohibemus edicto, ne aliquis christianus Judæum medicum pro quacunque infirmitate ab eo curandus modo aliquo ad se venire procuret, aut medicinas per ipsum Judæum ordinatas recipere, vel ab eo consilia requirere præsumat sub poena excommunicationis, quam contrafaciens eo ipso incurrat. Ob frequentem enim conversationem, & familiaritatem, quam Christi fideles cum Judæis haberent, Judæi ipsi ad suam superstitionem, & perfidiam simplicium animos, facile inclinare possent.

De salariis advocatorum, procuratorum, & notariorum.

Multorum, non solum ad nos, verum etiam ad sedem apostolicam, gravis deduxit querela, quod nonnulli ejusdem apostolicæ sedis delegati, & subdelegati processuum, ac aliarum scripturarum, notariorum, & advocatorum ac procuratorum expensas in causis, quæ coram ipsis pro tempore vertuntur, adeo excessive, & enormiter taxant, ut quod in una hac Venetiarum civitate exponitur instantia, pro duobus, & eo amplius in aliis circumvicinis. Civitatibus seu etiam in sacri palatii apostolici audientia sufficeret; hujus autem excessus causa fertur esse, quia ex ipsis judicibus quidam cum notariis, advocatis, & procuratoribus ipsarum causarum de expensis ipsis participare dicuntur; quamobrem plures tam sæculares quam ecclesiasticæ personæ, in causis ad forum pertinentibus ecclesiasticum litigantes, depauperantur, & sæpenumero ob id, causas, eorumque jura deserere coguntur: nonnumquam vero causas committi facere, seu eas intentare timent; quod quidem præter id, quod eisdem personis jura sua prosequentibus, seu prosequi intendentibus valde dispendiosum esse videtur, turpe etiam & abhorrendum esse censemus. Cum autem ad nostræ legationis officium pertineat, quoscunque abusus, & pravas consuetudines, seu corruptelas, & præser-

ANNO CHRISTI 1491.

A tim eas, quæ ex cupiditate, quæ omnium malorum radix esse dignoscitur, procedere videtur, evellere, & eradicare, atque mores, & laudabiles consuetudines plantare, & ædificare, expensas notariorum, advocatorum, & procuratorum præfatas tali modo taxare intendimus, quo notariis, advocatis, procuratoribus præfatis pro ipsorum laboribus expensæ competenter a litigantibus solvantur, & litigantes ipsi expensas præfatas valeant supportare. Præsenti igitur constitutione authoritate apostolica nobis per literas apostolicas in forma brevis concessa, quarum tenorem inferius scribi jussimus; statuimus, quod nullus de cætero notarius in hac Venetiarum civitate, seu ejus B dioecesi in quavis causa sive spirituali, sive profana, sive etiam civili, vel curiali, qua coram quovis judice tam delegato, vel subdelegato, apostolico, quam ordinario, vel ab eo delegato agitabitur, ultra infrascriptas taxas quicquam de taxatis accipiat. Si quis autem notarius, salutis suæ immemor, ac proprii honoris prodigus contra hujus nostræ constitutionis tenorem aliquid receperit, ad ipsius restitutionem integram teneatur, nulla eorum, quibus restitutio hujusmodi facienda fuerit, remissione ullatenus profutura eidem, & nihilominus excommunicationis poenam ipso facto incurrat, a qua præterquam a nobis, vel a sede aposto- C lica absolvi nequeat, nisi in mortis articulo constitutus. §. Pro citatione igitur judicis delegati, seu subdelegati apostolici in forma cum insertione inhibitionis, & commissionis ipsius judicis in totum expedita notarii causarum non accipiant ultra libras quinque parvorum. §. Decernimus quoque quod notarii præfati in unaquaque parte chartarum registri, seu processus causæ ponant lineas ad minus vigintiquinque, ita quod unaquæque linea in se contineat sex dictiones, seu triginta duas literas, vel circa; & pro sexdecim ex ipsis chartis registri, sive processu non plures recipiant quam libras sex parvorum. §. Dicta vero, & D attestationes testium non scribant in registro causæ, sed illa in alio quaterno conscribant per se, ipsumque quaternum in fine ipsius registri ponant; & pro examinatione unius testis in domo judicis sive ipsius notarii facta sint contenti libra una parvorum. §. Si vero de mandato judicis oportuerit notarium accedere ad aliquam personam egregiam, tunc pro examinatione illius recipiat libras duas parvorum. §. Pro nota vero sententiæ competentiæ judicis, vel alterius interlocutoriæ, a qua non appellabitur, vel si appellabitur non tamen a judice deferetur, habeant libram unam parvorum. §. Item pro nota sententiæ E diffinitivæ non exigant ultra quam libras sex parvorum. §. Pro apostolicis vero dimissoriis, vel reverentialibus, aut refutatoriis habeant libras tres parvorum. § Item pro literis exequutoribus in forma solita & consueta, ac in membranis scriptis, & authenticatis cum sigillo judicis appendente, ac etiam cum insertione commissionis, & sententiæ diffinitivæ expeditis in totum non recipiant ultra quam libras

ANNO CHRISTI 1491.

bras duodecim parvorum. §. Pro unaquaque sententia interlocutoria, quando non procedatur ad diffinitivam, authenticata, & sigillata ut supra habeant libras quinque parvorum. §. Folia vero copiarum, quæ partibus petentibus dabunt, tot lineas, & dictiones, seu literas in se contineant, quot continebunt in se folia registri seu processus causæ, quorum foliorum non minus quam XXV. partibus ipsis dabunt pro libris sex parvorum. §. Advocatis autem advocati & procuratoris officium simul in una causa exercentibus judices ipsi tam ordinarii, quam ab eis delegati, vel a sede apostolica, sive subdelegati ab eisdem apostolicis delegatis deputati in civitate Venetiarum in causis sibi commissis, aut ordinariis, in quibus termini juris servari de jure debent, in unaquaque causa quantuncunque magna, & gravi in prima instantia non ultra quam decem ducatorum pro eorum salariis taxent. §. Si vero talis fuerit causa, pro cujus labore, sive salario minus taxari debebit, tunc judices præfati Deum præ oculis habentes, inspecta qualitate causæ, & litigantium conditione, advocatorum prædictorum salarium taxent, & moderentur, ita quod ipsorum laboribus satisfiat, & litigantes expensis nimium non graventur. § Quod si advocatus suum dumtaxat officium exercuerit, tunc ei non ultra quam sex. §. Procuratori vero non plures quam quinque ducati pro quavis causa a judicibus ipsis taxentur; & hoc in magnis causis. §. In levibus autem, aut parvis causis, consideratis causarum qualitatibus, & litigantium paupertate (ut præmissum est) minus taxent. §. In secunda vero instantia non plures quam sex ducati in magnis, & gravibus causis. Advocatis suum, & procuratoris officium simul exercentibus. §. In tertia autem & ulteriori non ultra quatuor ducatorum taxentur. §. Si autem in secunda seu ulteriori instantia advocati suum tantum, non autem procuratoris officium exercuerint, ipsis pro suis salariis ultra quatuor; procuratoribus vero ultra tres ducatos judices non taxent. §. Si quis vero judicum prædictorum salutis suæ immemor, ac proprii honoris prosequutor in gravamen alicujus partis litigantium contra formam, & tenorem hujus nostræ constitutionis advocatis seu procuratoribus, quicquam taxaverit, excommunicationis vinculo, si episcopo inferior fuerit, eo ipso innodatus erit, a qua donec parti læsæ integre satisfecerit, absolvi nequeat. Episcopus autem vel superior, cui propter pontificalem dignitatem deferri volumus, si [ut præfertur] contra hanc nostram constitutionem taxaverit, ab ingressu ecclesiæ ipso jure se noverit esse suspensum, a qua suspensione similiter absolvi non poterit, nisi primo de suo parti gravatæ plene satisfecerit. Hanc autem nostram constitutionem in civitate Venetiarum, & ejus diœcesi, non autem in aliis civitatibus & diœcesibus observari volumus. Tenor literarum apostolicarum prædictarum talis est.

Innocentius Papa octavus.

„ Venerabilis frater, salutem, & apostolicam benedictionem. Ad aures nostras fide digna relatione nuper pervenit, enormem satis isthic corruptelam invaluisse, qua nonnulli judices delegati, seu subdelegati nostri, & apostolicæ sedis in causis, quæ coram eis pro tempore intentantur, non ante sententias ferant, aut ferre volunt, quoniam expensæ processuum notariorum, procuratorum, seu advocatorum utriusque partis taxent, & illas exhibitas esse intelligant; quodque dolenter magis intelleximus, & insuper illas ita excessive, & enormiter taxant, ut quod in una instantia ibidem exponitur pro tribus, & eo amplius in audientia sacri palatii nostri persæpe sufficeret, ita quod quamplurimi eximii ecclesiastici, & laici, si agere velint in rebus, vel depauperentur, vel causas ob id quascunque, & jus eorum deserere coguntur, ac quamplurimi etiam intentare causas, easque committi facere ob id territi minime audeant; sicque pauperes, dum non habent quid offerant, in judicio non solum audiri contemnuntur, sed etiam contra veritatem opprimuntur. Quod præterquam quod partibus ipsis valde admodum dispendiosum est, turpissimum, etiam horrendum æstimamus. Quocirca pro officio nostro pastorali, ne corruptela hujusmodi, quæ est sacris canonibus inimica, ulterius invalescat, ac tam pauperibus quam aliis quibuslibet deinceps jura sua in causis intentare volentibus providere cupientes fraternitate; tuæ per præsentes committimus, & mandamus, quatenus a te taxis curiarum Aquilejensium, Vicentinorum, Paduanorum, Veronensium, & Tarvisini episcopatuum adhibitis, illisque seu earum juribus diligenter inspectis, & consideratis tabulam taxarum expensarum, quam pro officio, seu labore notariorum, & advocatorum, seu procuratorum, aliorumque officialium juxta moderationem præfatarum ecclesiarum taxandarum modum & tempus solutionis illarum, prout tibi fuerit visum, conficias, & reformes; illamque ab omnibus tam ordinariis, quam delegatis, seu subdelegatis, & in futurum delegandis, & subdelegandis judicibus in civitate ista perpetuis futuris temporibus sub dictis pœnis, & censuris ecclesiasticis inviolabiliter observari authoritate nostra statuas, & provideas. Si quos autem inveneris cum notariis de quota participasse, & ob id expensas magis excessive taxasse juris remediis punias, ut cæteris transeat in exemplum. Nos enim reformationem hujusmodi, si per te fieri contingat, ex nunc, prout ex tunc, approbamus, & perpetuo observari sub excommunicationis latæ sententiæ poena volumus pariter, & mandamus; in contrarium facientibus non obstantibus quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo piscatoris die quinto Julii 1490. Pontificatus nostri anno sexto.

B. de Gavionibus.

A tergo Ve-

ANNO CHRISTI 1511.

Venerabili fratri Nicolao Franco episcopo Tarvisino Oratori nostro.

Lectæ & publicatæ fuerunt præsentes Constitutiones Venetiis in patriarchali ecclesia infra missarum solennia statim post cantatum evangelium in præsentia Reverendissimi D. D. Maphei Girardo Patriarchæ Venetiarum, ac archipresbyteri, canonicorum nonnullorum, & aliorum mansionariorum, & clericorum, populique multitudine astante, audiente, & intelligente per me Bartholomæum Bucellum, presbyterum Massanum, Rectorem parochialis ecclesiæ, scilicet, Bartholomæi de Padua, & præfati Reverendissimi D. D. Nicolai Franchi episcopi Tarvisini, & legati apostolici capellanum, notarium, ac familiarem continuum commensalem. Anno a Nativitate 1491. indictione nona, die vero dominico in octava resurrectionis Domini nostri Jesu Christi X. Mensis Aprilis, Pontificatus sanctissimi præfati Domini nostri Domini Innocentii Papæ octavi anno septimo.

Ego Joannes Paulus Oliva, juris utriusque Doctor, suprascriptas constitutiones ex originali de verbo ad verbum fideliter manu propria exemplavi, & transcripsi, die sabbati vigesimo septimo Septembris anno D. N. MDXXXIII. indictione sexta Tarvisii, ætatis meæ anno vigesimo quarto, mense decimo, die quinto.

Ex membranula, sæculo XI., ut videtur scripta in tabulario capituli Tarvisinæ ecclesiæ asservata.

Ut unaquæque ecclesia mansum unum integrum habeat sine servicio.

Sancitum est, ut unicuique ecclesiæ unus mansus integer absque ullo servicio attribuatur, & presbyteri in eis constituti de decimis, neque de oblationibus fidelium, nec de domibus, neque de atriis, vel hortis juxta ecclesiis (*sic*) positis, neque de præscripto manso aliquod servicium faciat, præter ecclesiasticum, & si aliquid amplius habuerint inter senioribus suprascriptum debitum servicium impendant, ut nullus de dote ecclesiæ vel manso presbyterium censum solvere cogat.

Juxta synodalia præcepta decrevimus, ut nullus mortalium de agro ecclesiæ, neque de decimis & oblationibus fidelium quemquam presbyterum aliquem censum persolvere cogat, nec quisquam, cujuslibet ordinis, aut dignitatis, exinde quicquam subtrahat, & redibitionem quamcunque exigat temporalem. Quod si fecerit, communione usque ad satisfactionem privetur.

ANNO CHRISTI 1511.

AD CONCILIUM LATERANENSE V.

OECUMENICUM

Anno 1511. *habitum.*

ADDITIO NOVA.

ORATIO

Angeli Anachoritæ Vallisumbrosæ pro Concilio Lateranensi

Contra Conventiculum Pisanum.

Epistola Julio papæ Romano œcomenioq.

Ex edito tunc Romæ.

ANgelus peccator Anachorita Vallisumbrosæ Beatissimo Papæ Julio perpetuam salutem. Mitto sanctitati tuæ, quæ in odium & ruinam Conventiculi Pisani, in favoremque & patrocinium tuum & sanctæ sedis Apostolicæ in præsentia descripsimus: quæque in lucem in populorum plebiumque judicio commisimus. Nec velim admireris mi ecclesiarumque pater optime orationem hanc meam non observatam in tempore opportuno. Quoniam cum ad aures pervenisset meas Conciliabulum Pisis initium concepisse, ne notarer ignavia, ne opprobrium daretur Deo meo, quod canes suburbani, canes alpestres tacerent dormitarentque, meum statim (periculis & persecutionibus neglectis) volui sanctæ matri meæ Romanæ ecclesiæ (quod potui) concessisse præsidium, meque illi in principio opponere: Cum dictum sit: Principiis obsta: ejusque vires meis scriptis, meo judicio, meaque sententia infringere, enervare, & quantum in me est prosternere, errantesque fratres monere, suum scelus eis pandere, eosque in viam justitiæ & veritatis hortari continere; seu quos oportebat restituere. Timui insuper Pater sancte, cum ego sim minimus Christianorum in Concilio Lateranens. in consessu sanctorum patrum, orandi locum mihi omnium infimo merito denegari, dicens mecum. Quis sum ego? Si tamen dabitur (mihi crede) audies mordacem in Schismaticos bestiam, non sine strepitu sua verba resonantem. Cæterum te scire percupio, omnes ecclesiarum prælatos, cunctumque catholicum populum, Clericos, Monachos, Anachoritas, totamque œcumenicam Ecclesiam te sequi, te colere, te venerari, teque ad mortem tuis sic petentibus meritis venerabiliter observare. Omnisque creatura clamitat: Vivat Julius. Vale. Ex eremo Vallisumbrosæ. Sexto idus Septembris. MDXI.

Oratio Angeli Anachoritæ Vallisumbrosæ pro Concilio Lateran.

Dicturus hodierna die de re christiana Beatissime pater, Tuque sacer Senatus dominici gregis, eum invoco primi potentem Deum, quem in personarum trinitate, & in deitatis unitate consistere profitemini. Cum eorum patrum auctoritate, quorum no- B mina scripta sunt in cælis, sacro canone sancitum sit, insurgentibus in vinea Dei in silvaque evangelica lupis rapacibus, mordaces canes evigilandos immittendosque, etsi multos ad hoc adventasse crediderim, Dei tamen spiritu soporatus, ex asperrimis alpibus e dulci solitudine (imminentibus hujusmodi non parvis catholicæ Ecclesiæ periculis) ad latrandum, ad mordendum tractus sum. Mordacibus igitur verbis meisque la- C tratibus, quisquis es seu Miles, seu Dux, aut Imperator, tua pace, æquoque animo tuo conquiesces. Etsi multa in hujusmodi sacro Conventu contemplanda sint dive Juli, tuque Senatus sanctissime: In primis tamen demonstrandum censeo, non ad Reges, non ad ipsum Imperatorem convocandi œcomenici Concilii onus pertinere. Deinde nec ad sacrosanctæ Romanæ Eccles. Cardinales his temporibus, rebusque sic stantibus spectare potuisse. Mox nuntiandum solius esse Romani Antistitis Concilia congregare. Postmodum declarandos eos Schismaticos, qui Pisis Conciliabulum, seu diaboli synagogam temerarie procurarunt. Postremo nulla quæ mei ingenioli viribus in hujus sanctæ uni- D versalis Ecclesiæ reformatione, emendatione, & correctione digna judicata est. Præstet igitur Sanctitas tua, vosque cæteri patres venerandi meæ ineptitudini, sed bone menti, gratum quisque benignus auditum. Nec vobis erit in fensum, si quod Dei spiritu concepimus, evomendo paulo altius, quam forsitan expectetis, initium faciemus. Quamque mihi longe antea cognitum sit Beatissime pater, vosque astantes celeberrimi, Constantinum illum magnum, eum dico, non orientis, non occidentis, sed universalis machinæ Imperatorem unicum, qui christianam rempublicam, qui catholicam fidem, qui hujusmodi sacram sedem tantis decora- E vit muneribus, tantis privilegiis roboravit, tantisque insigniis honestavit; qui sacrum hoc palacium Lateran. in quo sanctissime residetis, Silvestro, imo vobis condonavit, aliosque quam plurimos Imperatores generalia Concilia indixisse, traxisse, consecrasseque ut abundanter ecclesiastica, & tripartita commemorat historia. Immo & sacri Canones in cap. sexta synodus 16. di. copiosissime manifestant. Quo in loco descriptum

ANNO CHRISTI 1511.

ANNO CHRISTI 1511

ptum legimus Julii papæ pontificatu contra Arrium Constantino principe. 318. patrum in Nicea universalem synodum congregatam. Iterumque sub Gratiano Roman. Rege, Damasi temporibus. Rursus sub Theodosio, Celestino Antistite summo existente. Postmodum Vigilio Petri Cathedram ministrante sub Justiniano Imperatore. Sed quoniam rationabilibus causis Deum universalemque ecclesiam moventibus, indecens postea judicatum est, Principes seculares, Reges videlicet, ac Imperatorem ipsum admitti debere ad Clericorum negotia, seu errores agnoscendos, pertractandos, & corrigendos, cum ad eorum non spectet officium, Theodorico Rege magnifico affirmante, qui volentibus Symmachum Pon. max. ejus favore sede Petri expellere, religiosissime locutus est dicens: Non nobis aliquid de ecclesiasticis negociis præter reverentiam cognoscimus pertinere, cooperante spiritu sancto publica lege sancitum est: ad omne schisma tollendum, ad omnem confusionem evitandam, ad solum Romanum pontificem tanquam ad Archimandritam pastorum convocationem omnimodam pertinere. Estque interdictum Regibus & Imperatori, ne in re Clericorum se in posterum interponerent, prout posteritati mandat divus ille Aquinatensis Thomas, ea suorum commentariorum parte, quæ secunda secundæ quæstione 1. titulo prænotatur. Quod etiam in patrum decretis di. 17. sole clarius demonstratur, dum Pelagius papa episcopis qui convenerant ad illicitam convocationem, ad nefandam synodum (ut modo Pisis) scribit dicens: Non est Concilium, sed conventiculum, vel conciliabulum, quod sine sedis Apostolicæ consensu celebratur. Et Marcellus: Absque Romani pontificis auctoritate, synodum aliquibus celebrare non licet. Et Julius primus orientalibus episcopis: Non est ratum Concilium, quod Romanæ ecclesiæ auctoritate non est fulcitum. Et Symmachus: Concilia sine Romani pontificis præsentia pondere carebunt. Seclusa itaque eorum vesania, qui convocandi concilii opus ad Reges spectare impudenter asserebant. Eorum etiam iniquitatem opprimemus, qui nonnullis Cardinalibus malo consilio suaserunt, ad eorum officium pertinere hujusmodi concilii convocationem; quorum doctrinis in præcipitium proruerunt. Et ut verum fatear Patres, si duo essent de Pontificatu contendentes, quorum neuter ullo modo ejus possessione unquam gavisus esset, aut unus demum, qui heresis labe esset infectus, non negaverim congregandi concilii onus ad Cardinalatus officium pertinere. Sed in præsentia, qua ratione cum unicum habeamus sanctissimum pontificem, virum per omnia integrum christianæ fidei optimum professorem, ab omni hæresis, simoniæque & avaritiæ prorsus alienum a teneris unguiculis veridicum, libertatis ecclesiasticæ acerrimum propugnatorem, recuperatorem, dilatatoremque: ita ut Constantini & Theodosii tempora suo pontificatu rediisse videantur: Cum pax & quies sua opera, sua integritate suaque constantia ecclesiis restituta sit. Quis vestrum eo naviculam Pe-

A tri procurante unquam decimis & oneribus infensus est? Quis vestrum impositionibus aut mutuis, eo vigilante & protegente a tyrannis oppressus est? Quis denique aut carceratus, aut detentus, aut expoliatus ejus patrocinium imploravit, quod illi ab eodem denegatum sit? Minime igitur dicendum censeo, nonnullis licuisse Pisis præter ejus mentem œcomenicum Concilium indicere, aut ulla præsumptione celebrare. Cum in Clementina: Ne Romani: Quæcumque per Cardinales gesta fuerint, Pontifice dissentiente irritentur, & invalida, ac nulla esse decernantur. Cum igitur nec Regibus, nec Imperatori, nec sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus spectet onus hujusmodi, ad Lateranensem Antistitem demum pertinere demonstrabimus. Petro etenim soli B dictum est: Pasce oves meas. Et iterum: Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Et rursus: Duc cimbam in altum. Quo in loco Chrysostomus commentatus est: Tunc Petro datum mundi principatum, cum illi soli mandatum est naviculam in altum ducere. Quod pulchre Hieronymus contra Jovinianum insinuans scribit: Super Petrum fundatur Ecclesia: licet cuncti Apostoli regni claves accipiant: Et ex duodecim unus eligitur, ut capite constituto scismatis occasio repellatur. Crediderim insuper Deum meum Jesum Christum, ut suæ ecclesiæ uni- C tatem denotaret, unum illi summum ac maximum voluisse præesse pastorem. Cum entia (Philosopho teste) cupiant bene disponi, sitque dominantium pluralitas mala: unus ergo princeps. Et apud Homerum dictum est: Unus sit princeps, ad quem omnia referantur. Scriptum quoque invenio: Erit unum ovile & unus pastor. Quamobrem dicant velim hi, qui se clavium moderatores nuncupant, & inscribunt, quam Christus legem, quam moderationem, quodque frenum Petro imposuerit: cum jussit illum piscari in altum: dicens: Hamum reteque trahe: cum illi retulit: Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum, & in cœlis: Cum ait: D Pasce oves meas. Quod speculator (& si homo prophanus) in excessu tamen mentis suæ admiratus evomit, Romanum Pontificem Petri successorem, non puri hominis, sed puri Dei vicem gerentem in terris omnia posse disponere pro libito voluntatis. Ut etiam copiose describitur 9. q. 3. Per principalem, & capit. Cuncta per mundum, jugumque ab eo impositum, quamquam grave ferendum est. In memoria. Cum superiorem in terris habeat neminem, de electione in fine: non debet nec potest ab aliquo judicari di. 21. Quoniam manibus suis cæleste arbitrium continet, Juraque superni & terreni imperii ei divinitus commissa sunt. E 22. di. Quo loco cognosci facillime potest, per verbum illud Romanam fundatam ecclesiam, per quod cœlum, terra, mareque constructum est. Quod etiam contemplatus Hostien. in cap. per Venerabilem. Qui filii sint legi: admirandam gustandamque hujusmodi emisit vocem: Romana ecclesia altera Hierusalem Petri sanguinis effusione facta est, quam in Petro homine iterum Christus crucifixus est, cum illi protulit: Vado Ro-

ANNO CHRISTI 1511.

ANNO CHRISTI 1511.

Romam iterum crucifigi. Unde Urbi huic, ſuoque antiſtiti, & tibi dive Juli tanta plenitudo poteſtatis conceſſa eſt, ut non debeant nec poſſint Cardinales ſeu alii Eccleſiarum prælati calcaneum nec verbum ullum in te erigere; cum monſtro ſit horribilius membra a ſuo capite diſſentire, & ſubditos in ſuum principem judicium exercere. Sicut enim in triumphanti eccleſia Deo ſubiiciuntur & parent throni, ac univerſæ poteſtates, ſic in militanti noſtra eccleſia neminem eſſe convenit, qui Romano pontifici Dei vices gerenti reſiſtat, obviet, & ſe opponat, Claveſque in ejus manibus conſiſtentes, ulla fiducia ſe velle moderari clamitet & confidat. Et quoniam ſchiſma illicita eſt diviſio ab unitate Romanæ eccleſiæ, quæ ſuper omnes eccleſias tenet principatum, quæ omnium eccleſiarum eſt mater & magiſtra, non ſolum eos Cardinales Schiſmaticos judicabimus, qui armati per fugam ab obedientia Romani Pontificis ſe traxerunt, conciliabulumque indixerunt, ſed eos etiam omnes, qui timore aut juſſu Regum ſchiſmaticis Cardinalibus adhærentes, Piſis ad conventicula facienda convenerunt; cum hi trepidaverint timore, ubi non erat habendus timor, cum ab eccleſiarum prælatis minime Reges timendi ſint; cum a Chriſto dictum ſit: Nolite timere eos, qui corpus occidunt, animam autem non poſſunt occidere. Et iterum: Qui amat animam ideſt vitam ſuam, timens propter juſtitiam ſibi auferri (ut commentatur Chryſoſtomus) perdet eam. Et Auguſtinus referat: Chriſtum, ut nullum genus mortis homini metuendum eſſe demonſtraret, voluiſſe in cruce mori. Et in decretis mandatum ſit, non eſſe timendos occiſores corporis, contra juſtitiam homines impellentes, quoniam in Apocalypſi dictum eſt: Timidis erit pars in ſtagno ignis & ſulfuris. Quamobrem non timuit Ambroſius Theodoſium, non Joannes Baptiſta Herodem: quoniam auctores conſentienteſque Piſanæ ſynagogæ timentes gladium carnis & Regum, in pravitatem videlicet ſchiſmaticam inciderunt, juxta Ezechielis oraculum dicentis, Gladium metuiſtis, gladium inducam ſuper vos, ait dominus omnipotens. Propterea jure optimo ſciſmatici judicandi, & habendi ſunt. Nec poſſum non admirari tot, tales, tantoſque viros in tam ſcelus in tam profanum facinus incidiſſe. Et ſi qui eorum ſunt, qui ſacros ignorent canones (cum philoſophiam profiteantur plerique) debent tamen doctrinæ ſui Philoſophi ad minus meminiſſe dicentis in tertio ſuorum Ethicorum lib. Quædam eſſe (ut in re præſenti & quæſtione noſtra) quæ nullo timore aliquis cogi debet. Fatentibus tamen eis errorem ſuum Pater beatiſſime redeuntibuſque ad gremium & unitatem Romanæ ſanctæ matris eccleſiæ (cum homines ſint) eos admittendos recipiendos & venia donandos judico; cum noſtra mater Eccleſia nulli claudat gremium redeundi, magnanimuſque Imperator noſter Chriſtus, qui patiendi humilitate, non dominandi potentia, coeli & terræ regnum adeptus eſt, apertis extenſiſque brachiis in cruce pendeat, ut ad ſe venientes redeunteſque ſemper admittat. Pro qua re & venia hujuſmodi condonanda, & te pater ſancte & catholicum Senatum tuum humili prece depoſco, oroque imitemini illum ducem veſtrum, cujus proprium eſt miſereri ſemper & parcere. Poſtremo, ut quæ obtulimus, videlicet quæ in præſenti Concilio in Dei eccleſia reformanda ſeu tollenda judicio, proferamus, pronunciabimus curandum eſſe in primis, ne boves in eccleſia ſubleventur; cum nihil ſit quod chriſtianam rempublicam admodum inficiat, dilaniet atque perdat, quam quod imperiti rudes ac immeriti ad ejus principatum promoventur. Penſiones ulterius abdicandas caſſandaſque cum devenient; ſintque contra Canonem jubentem eccleſiaſtica beneficia ſine aliqua diminutione conferri & committi. Religionum inſuper diviſiones tantas, etiam in ordine Sancti Benedicti evertendas, ipſumque ordinem ad unum habitum & ad unam congregationem ſub uno prælato reſtringendum, & propter ejus ſingularia merita atque in eccleſia Dei beneficia ſub protectione ſanctæ ſedis Apoſtolicæ conſervandum cenſeo. Reliquarum etiam inſtitutionum ſeu ordinum ſemotis tot tantiſque diviſionibus, mundialem machinam perturbantibus reduci ad unum opportunum & proficuum demonſtramus: cum regnum in ſe diviſum (teſte domino) deſoletur. Cætera præterea omnia tam electiones Epiſcoporum, quam Abbatum, cæterorumque prælatorum ad jus commune omnia reducenda & limitanda eſſe depoſco. Diſpenſationes etiam tantas temperari debere, humili voce pronuntio. Corrigendos inſuper clericorum, monachorumque & vitam & mores & pompam & faſtus. Non deſunt præterea pater ſancte, qui proferant annatas tamquam Catholicam eccleſiam infeſtantes, Romanæ eccleſiæ eſſe prohibendas. Sed cum opportunum ſit & proficuum eccleſiæ univerſali, auri plurimum eſſe apud Romanum Pontificem, ut Regum & Principum plerumque temeritatibus poſſet obſiſtere, eoſque in virga ferrea regere, penitus diſſentio atque contradico. Doleoque quam plurimum, non ſatis auri eſſe apud Lateranenſem Epiſcopum, ut queat tantis eccleſiæ latronibus obviare. Oporteret namque illum ſemper eſſe accinctum gladio ſuper femur ſuum potentiſſime, ut poſſet obſiſtere, fugare, evertere tot Pharaones, tot Nerones, tot Tyrannos libertatem civitateſque Eccleſiæ opprimentes devaſtanteſque; Orientalia inſuper regna atque Imperia Civitatemque ſanctam Hieruſalem Barbarorum manibus oppreſſam atque laniatam redimere, & obedientiæ hujus ſanctæ Sedis reſtituere. Quorum recuperationem in hujuſmodi ſacra ſynodo pertractari & exequi (cum locus & tempus poſtulet) Beatiſſime pater oro, peto, ſupplico, & ſommopere exopto. Imitationem Concilii apud Claramontem, inſtante Urbano ſecundo habiti, in quo Chriſti plebs et a Pontifice, & a Concilio ad recuperandam Hieroſolymam ita animata & accenſa fuit ut tercenta vel (ut alii ſcribunt) ſexcenta millia virorum armaverit, Crucemque Chriſti ſuſcipere coegerit. Exercitum nempe, qualem nunquam antea nec poſt latinis, nec occidentalis Europa deſcri-

A scripsit. Vos igitur, & te in primis, Beatissime pater ad expeditionem hujusmodi (ut Apostoli Christum in navi dormientem) excito, hortor atque impello, victoriamque polliceor, attestantibus tam veteris quam novi testamenti Prophetarum omnium oraculis. Sin autem poenitus genus deficiet Christianum, nosti illud in extremo occidentalis Europæ clausum, detentum atque carceratum. Miseremini miseremini ejus, & totius collabentis ecclesiæ. Oblivioni enim dabitur dextera vestra, si memores non eritis ipsius sacerdotalis civitatis sanctæ Hierusalem. Multa postremo essent recensenda, sed ne videar ego solus omnia velle perstringere, cupiamque vobis patribus pro B rebus gravioribus locum dare, quiescam. Unum tamen rogatum vos facio, ut Julium Pontificem nostrum, quem libertatis ecclesiasticæ egregium conservatorem esse monstravimus, his temporum turbinibus a Deo nobis datum agnoscatis, cognitumque & orationibus & suffragiis commendatum, & ut Christi Vicarium, ac verum Petri successorem gratum, & summopere dilectum juvetis, faveatis conservetisque.

Dixi.

EPISTOLÆ

Angeli Anachoritæ Vallisumbrosæ.

Julio secundo Pont. Max. Francorum Regi

Bernardino, tunc cardinali sanctæ Crucis, pro Christiana unitate servanda.

Epistola Angeli Anachoritæ Vallisumbrosæ ad Julium secundum Pont. Max.

ANgelus peccator Anachorita Vallisumbrosæ beatissimo papæ Julio perpetuam salutem; et si omni cura, officio, ac diligentia, quantum in me fuit, procuraverim dive Juli harum omnium epistolarum exemplaria, tota fidelitate deferri. Quoniam ta- D men, non proprio Tabellario: (qui nobis in his nebulosis alpibus nulli sint, sed potius incerto tradita cognoscimus. Ita, ut non bone mihi conscius sim, illa ad te atque ad cæteros, quibus inscriptæ sunt; fideliter pervenisse. Non indecens judicavi, pro animi mei quiete, ac devotorum suorum satisfactione, illa venali Bibliopolæ consignare, ut sua dilucidatione, si non prælatorum, saltem amicorum vestrorum solicitudine, ad te ac omnes reliquos comode per veniant. Quamobrem catholicum quenque oro, obsecro, atque obtestor, cum hæc ad ejus manus sic impressa convenerint, curet quamprimum illa ad te, ad omnesque alios, quibus dica- E ta sunt, omni celeritate convehi, & conferri. Munus orationum mearum habituri pro pretio operis, & laboris sui. Vale.

Ex eremo Vallisumbrosæ.

EPISTOLÆ

Angeli Anachoritæ Vallisumbrosæ Bernardino Carvagal, tunc cardinali sanctæ Crucis.

ANgelus peccator Anachorita Vallisumbrosæ Bernardino Carvagal emendationem. Cum una demum fuerit arca Noe, extra quam nemo salvatus est, sitque Petri navicula unica, unaque catholica ecclesia: Salomone in canticis canticorum referente. Una est columba mea unaque sponsa mea: una insuper sit Christi domus: de qua dictum est: Beati qui habitant in domo tua domine. Cujus regimen, habenas, clavesque Romanus pontifex cælesti quodam jure tenet, possidet, atque moderatur. Cujus pacem, quietem, ac tranquillitatem involvens, perturbansque, non cardinalis, non Christianus, sed Antichristus vocari debeat, cum Deum, nec Christum habeat patrem, qui Romanum pontificem, suamque ecclesiam non habet matrem. Scire a te summopere exopto quo spiritu, qua audacia, quave temeritate sacrificas, ac Christi corpus conficis? cum Schismaticos minime deceat munera, nec sacrificia ullo instinctu offerre. Ozea suo oraculo referente, Sacrificia eorum tamquam panis luctus, & omnes qui manducant ea, contaminabuntur. Et in libro C Exodi describatur. Non comedetis agni hostiam, nisi in una domo: neque comedetis de carnibus ejus foris. Tu enim agni carnes foris comedis, qui extra arcam Noe, extra naviculam Petri, extra domum Dei, extra unitatem Romanæ ecclesiæ, in scismate constitutus, Deo (immo diabolo) missam facis. Ex Angelo enim idest ex venerabili ecclesiæ membro, te Cherinthum, te Ebionem, te Arrium, te Judam, teque Luciferum effectum esse non dubites. Quos si in scelere, si in errore, si in scismate sequutus es, eos saltem in pertinacia non subsequaris. Redi ad cor tuum. Redde te ipsum tibi. Redde nobis concivem nostrum. Redde confratrem nostrum. Redde nobis doctorem nostrum. Redde Rom. ecclesiæ tam venerabile membrum suum. Præsto est enim, ut tibi indulgeat (pro te jam supplicavimus) ut te admittat, ut te amplectatur, ut te ad oscula recipiat. Erravit namque & Petrus, ne te in errorem lapsum de salutis spe dejiceret, sed sua imitatione tuum scelus, tuam erga Rom. ecclesiam ingratitudinem uberibus lacrymis baptizares. Totum christianæ divisionis pondus, totum onus scismatis, omne perversum dogma Conventiculi Pisani tibi opponitur, tibi datur, tibi ascribitur. A Deo insuper in tremendo judicio tibi exprobrabitur; quod tunicam dilecti filii sui inconsutilem, quam nec Judæi, nec principes sacerdotum, nec ejus crucifixores scindere voluerunt, tu eam ne dum scindere, sed lacerare, ac penitus discerpere pertinaciter coneris. Et quoniam in manibus tuis esse dinoscitur, cum tibi quantis possum precibus, quantisque lacrymis valeo, gratam atque commendatam summopere facio. Dixi.

Ex eremo Vallisumbrosæ Non. Octobris. MDXI.

Epi-

EPISTOLA

Regis Francorum.

ANgelus peccator Anachorita Vallisumbrosæ Ludovico Franc. regi inclito, reverentiam Rom. ecclesiæ exhibendam dicit. Ne unquam mihi in confusionem, in contumeliam, ac in obprobrium a quoquam dari possit rex Ludovice, quod tibi cæterisque omnibus congregationis christianæ unitatem scindere cupientibus, me murum non opposuerim, pro domo domini statueram mecum longiorem epistolam (jam conceptam) ad te facere; sed dum mente revolvi mea, cautum esse in lege simili, Codice de precibus imperatori exhibendis, ne regibus diffusa verba proferamus. Multis, quæ scripseram resecatis; hoc demum tibi quam breviter denunciasse volui. Illustrissimum videlicet principem prædecessoremque tuum Carolum. Eum cui ob egregia facinora et in rempublicam christianam singularia beneficia a cognomento magnus fuit in Urbe, post pedum Hadriani pontificis obscula beatorum, in basilica principis apostolorum super altare, in quo Petri, & Pauli sacratissimi cineres consident, & requiescunt, jurejurando perpetuam pro se ac suis successoribus, cum Romano pontifice sanxisse amicitiam, fœdusque æternum, unitatem, ac pacem perpetuam confecisse. Obedientiam insuper Romanæ ecclesiæ cum amicitia, & pace servaturum se suosque successores, cunctumque inclitum Francorum regnum indelebili juramento in perpetuum religiosissime constrinxisse. Mortuo postmodum Hadriano, suffectoque in ejus locum Leone III. cum ab iniquis quibusdam, Carolo tunc Romanorum imperatori (falso Pontifex accusatus esset) velletque in synodo in Petri templo per eum congregata, de ejus vita, ac moribus judicium ac sententiam consummare, continuo ab omnibus uno animo, uno impetu, una voce, a totoque concilio incessanter proclamatum est, Romanum pontificem, Dei locum in terris gerentem, sedemque apostolicam omnium ecclesiarum caput, a nemine (præsertim laico) ullo modo, ullaque autoritate judicare posse. Quod divinum responsum a Carolo degustatum, tanquam oraculum a Coelo sibi factum, a conceptis abstinuisse, ad suaque, & laicorum negotia, se magna omnium commendatione penitus contulisse. Quod autem tu in præsentia, ne dum tanti principis juramenta transcendas, sed quod deterius est, Romani pontificis vitam & mores perscrutari coneris. Cavendum summopere tibi est a turbida apostolorum Petri & Pauli indignatione. Insuper ab ira Dei, ne in te multipliciter insæviat. Scire enim te oportet Roman. pontificem, cum nullis subjaceat legibus, non debere etiam tuis judiciis, tuisque perscrutationibus subjacere. Cum habeat, te cæterosque reges & honestare & corripere, & regno si placet exauctorare. Ut late constat in Canone XV. q. VI. Qua in parte Zachariam episcopum Lateranensem regno denudasse describitur Ludovicum illum inutilem Francorum regem, ac ei coronam & potestatem regiam ademisse, atque ad domesticam & privatam vitam reddidisse. Et alibi Innocentium III. deposuisse imperio Ottonem. Et Innocentium IV. Federicum. Diebus præterea nostris pari lege, Innocentium VIII. Ferdinandum Siciliæ citra Pharum, ejusque oræ Italiæ, quæ quondam magna Græcia vocabatur, regem, apostolica authoritate deposuisse conspeximus. Quamobrem tibi officii, & debiti tui esse denuntio, te in re, causa hujusmodi talem exhibere, ne Christianissimi regis cognomen, quo nil charius, nil jucundius, nil preciosius a majoribus tuis judicatum est aliqua tua impietate, aliqua curiositate aliquave ambitione deturpes, perdas jactes atque aboleas. Dixi.

Ex eremo Vallisumbrosæ sexto Idus Octob. MDXI.

EPISTOLA

Julio II. Pont. Max.

ANgelus peccator Anachorita Vallisumbrosæ beatissimo Papæ Julio perpetuam salutem. Tibi in altitudine maris, in tantis rerum perturbationibus in tantisque tempestatibus constituto, aliquid solaminis, spei, & solatii, his meis pater beatissime contulisse volui. Rem videlicet Christianam brevi felici fine potituram. Quoniam mens & eorum cornua, qui impetebant illam attrita & comminuta, cælesti oraculo quodammodo perpendimus. Scito (velim) me ipsa nocte, qua eam Ludovico Francorum regi feci epistolam (prius enim Bernardino cardinali sanctæ Crucis consimilem feceram), mihi per somnum visum est videre maximum quendam canem (quoniam sic scripseram) me invadentem, ut morsibus totum discerperet. Quem prospiciens retraxi continuo pedem. Postmodum resumpto virili animo: me illi obviam contuli. Quem (ut voluit me comprehendere) cæpi in capite, & tandiu ejus compressi fauces: quod dentes ejus confregi cunctos. Quod cum vidisset sacerdos quidam, qui canem diligere videbatur, in me quam primum irruit ut cæderet. Quo viso steti. Dum autem me aggreditur, eum fortiter impuli meoque impulsu prostravi. Strato taliter me conviciis afficiebat maximis; quibus commotus compræhenso ejus capite illius truncavi linguam. Sicque gaudio magno affectus sum. Canem illum maximum pater sancte Francorum regem interpretatus sum. Dentes ejus confractos ejus, potentiam, seu nocendi voluntatem, nostris orationibus, nostrisque scriptis diminutam seu diminuendam. Sacerdoti illi linguam cæsam Bernardinum cardinalem sanctæ Crucis, aut se emendaturum credimus, et in omnibus sanctæ Romanæ ecclesiæ præceptis pariturum, nec ultra in te, in unitatemque Christianæ congregationis, & tuam sedem latraturum, aut e vita migraturum, aut honorem & authoritatem perditurum. Quamobrem te ne cedere malis commoneo: sed contra audentior ire. Quoniam Petri cimba, quæ (& si tempestates quandoque pas-

sa

ANNO CHRISTI 1511.

sa est) sicut nunquam submersa est; Sic nec te duce, ac gubernatore, quidem optimo ullis ventorum turbinibus suffocabitur.
Vale

Ex eremo Vallisumbrosæ XI. kal. Novemb. MDXI.

EPISTOLA

Angeli Anachoritæ Julio II. Pont. Max.

Angelus peccator Anachorita Vallisumbrosæ beatissimo papæ Julio perpetuam salutem. Audio pater sancte doctores quosdam Papien. aliosq. quam plures, tam latinos quam barbaros in præcipitium tuum in discrimenque & desolationem puritatis nostræ unionis christianæ, in munimen insuper, robur Conciliabuli Pisani: multa esse commentatos. Crediderim eorum exemplaria ad te imprimis devenisse. Te itaque quantis possum precibus rogatum, facio, cures illa ad me deferri. Quoniam si ad nostram convenient solitudinem (mihi crede) a nostra censoria virgula a meoque mordaci, ut post rusticano atque alpestri calamo, ab ardenti etiam meo in sanctam sedem apostolicam, & christianam fidem, graphio non recessura, quin poeniteat eorum auctores ab infantia litteras imbibisse. O prophanum facinus. O scelus horrendum. Debebant hujusmodi non ignorasse evangelicum patrem familias, Deum S. optimum maximumque vineam sabaoth domumque Israhel, Romanam videlicet atque catholicam ecclesiam incustoditam, & absque aliquo vigili, atque mordaci cane unquam reliquisse. Quos & procreat, & relaxat et immittit, pro loco pro causa, pro necessitatibus, ac pro ipsorum temporum opportunitate. Et si non veriti sunt urbanos, tanquam molles, formidasse saltem debuissent montanos, atque alpestres sub divo perpetuo degentes, atque cœlum ipsum semper contemplantes. Quoniam in omnes latrant, omnes mordent, transgressorem quemque lacerant, et contundunt, cum nullum agnoscant, nemini neque duci, nec regi, nec cardinali, nec imperatori quidem ipsi parcunt. Quum unum demum profiteantur Deum in coelis, unam sanctam matrem Romanam atque catholicam ecclesiam cognoscunt in terris; pro qua parati, & prompti sunt in ignem in ferrum atque in mortem ire. Si prophani hujusmodi talia essent contemplati, tam impium, tam nefandum, tamque crudele scribendi onus instantibus regibus ulla spe, ullis precibus ulloque præmio, tam audacter assumpsissent. Pro quibus ad cœlum nihilominus supplico ad saniorem intellectum eorum ingenia commoveri. Nollem tamen Pater sancte post poenitentiam (& quidem gravem) a me illis indictam, a te tuaque sancta sede; (cum nemo debeat duplici poena conteri) Nec Deus bis judicet in idipsum in posterum eos alia pœna affligi, quoniam (ut spero) eos tanta afficiam, quanta ab acerbo quoque Judice flagitioso omni, pro turpissimo quoquam scelere, proque nefando crimine læsæ majestatis ullo tempore ingesta impressaque atque inflicta fuerit. Vale.

Ex eremo Vallisumbrosæ. VIII. Kal. Novemb. MDXI.

DE CORRECTIONE KALENDARII

Propositiones XIII Recollectæ ex multis disceptationibus habitis per D. ad hoc specialiter deputatos ex parte S. D. N. Papæ & sacræ deputationis fidei in Concilio Lateranensi.

De correctione Romani Kalendarii pro Pascha rite celebrando Propositiones XIII.

PROPOSITIO I.

Defectus æquinoctii, & causa.

Romanum Kalendarium deficit in duobus. Primo in sede vernalis æquinoctii quam assignat 21. mensis Martii. Cum in veritate hodie ibi minime contingat, sed 11. vel 10 ejusdem. Et hic defectus procedit ex eo, quod annus solaris descriptus in Kalendario cum bisexto, quarto quoque anno addito, major est in veritate anno solari coeli, decem minutis & fere 44. secundis. Quæ excrescentia aggregata, faciunt fere unam diem naturalem in 134. annis, quæ dies debuit tunc dimitti, vel anteriorari in Kalendario, ad servandam veritatem realem æquinoctii; & ex ea non dimissa, vel non anteriorata, hodie per tot dies ascendit æquinoctium a sede Nicænæ synodi, quæ tunc recte manebat a Nicænis patribus ex 25. Martii, ubi eam Julius fixerat, ad dictam 21. reducta; quod etiam in effectu hirundines & aliæ aves, quæ suo modo pascha & transitum suum quolibet anno cum coelo faciunt, nos docent. Ex edito tunc Romæ.

PROPOSITIO II.

Defectus cycli, & causa.

Deficit secundo prædictum Kalendarium in cyclo lunari decemnovali aureo numero, nuncupato, in eo descripto, per quem ætas Lunæ a congressu solis computatur. In quolibet enim cyclo, in singulis 19. annis revolutiones lunæ anticipant totidem solis revolutiones, una hora & 28 minutis, & tribus secundis: ex eo quod 19 anni lunares cum suis semptem embolismis tamtundem sunt breviores 19. annis solaribus cum suis quatuor bisextis & 18 horis. Qui defectus computatus deinde in 16 cyclis, qui faciunt 304 annos, ascendit fere ad unam diem naturalem. Quare tunc ad conservandum cyclum dies illa omitti debuit vel anteriorari, aut aliter tunc cyclus corrigi debuit, ut vere ætatem lunæ significaret. Et quia post Nicænam synodum hoc minime est factum, cyclus hodie tantum ascendit, ut communiter, ubi per eum computamus primam lunam, fere in coelo quarta conspiciatur. Et sic de cæteris cycli computationibus.

Pro-

PROPOSITIO III.

Defectus paschæ, & causa.

CUM ergo ista duo, æquinoctium videlicet, & luna 14 sint fundamenta & termini paschæ: ecclesia enim catholica, & universalis ordinavit in conciliis Sebastensi & Neceno, & deinde in Alexandrino, Antiocheno, Hierosolymitano, & aliis pluribus confirmavit atque decrevit, pascha domini celebrandum esse a Christianis die Dominica post lunam 14 primi mensis. Et mensis primus dicitur, cujus lunaris primatio propinquior est æquinoctio vernali. Ita ut ejus luna 14 sit in ipso æquinoctio vel immediate post ipsum, & talis 14 luna terminus paschæ vocabitur. Ut sequenti Dominica pascha Domini debeat celebrari, necesse est æquinoctio & 14 luna in Kalendario tam deficientibus, ab illis qui hodie hujusmodi Kalendario utuntur pascha Domini cum defectu aliquo celebrari, nec in veritate juxta integram præceptionem Domini, & intentionem sanctæ ecclesiæ catholicæ.

PROPOSITIO IV.

Excusatio prædecessorum.

SUperiores autem patres, si hactenus hæc non resolverunt, excusandi veniunt: quoniam defectus hic æquinoctii, & cycli apud eos non fuit tam insignis, vel quia in conciliis, ubi hæc rectius discuti poterant, fuit ecclesia aliis majoribus præpedita occupationibus, & nonnunquam scismaticis causis perplexa, quæ non permittebant illos novi aliquid diffinire, occasionem minoris obedientiæ timentes. Astronomica etiam ars, quæ olim christianis fuit propter ritus gentilium plurimum odiosa, nec venerat ad sui perfectionem, cum etiam post tempora Ptolomei, motus accessus, & recessus, ac alia plæraque hujusmodi ad perfectam temporis notitiam necessaria, plenius innotuerint.

PROPOSITIO V.

Obligatio paschalis & mysteria ejus.

HUjusmodi autem paschalis celebratio non obligat nos ex institutione veteris testamenti: cum illius cerimonialia in morte Domini fuerint consummata, sed ex institutione nova aut confirmatione ecclesiæ sanctæ catholicæ, quæ ita servandum pascha instituit. In Dominica tamen die propter resurrectionem Domini, & ut ab observantia judæorum distarent Christiani, servatis tamen aliis temporis conditionibus, propter aliquid moralitatis in illis latentis, ut pascha, idest transitus domini de morte ad immortalitatem, celebretur in mense novorum: idest sub vernali æquinoctio, & in plenilunio sicut vere contingit, sub quo tota dies naturalis est lucida. In quibus multiplex causa moralis in quadruplici sensu scripturæ, & in triplici partitione sacramenti signi, rememorativi, indicativi, & pronostici continetur.

PROPOSITIO VI.

An peccent celebrantes pascha non correctum.

ET tamen celebrantes pascha secundum hujusmodi canones & Kalendarium defectuosum ecclesiæ minime peccant, cum modum illis datum ab Ecclesia custodiant. Quinimmo non correcto aut moderato Kalendario, & ipsis canonibus ab Ecclesia, peccaret subditus, qui aliter celebrare pascha tentaret. Princeps tamen Ecclesiæ videns defectum artis querændi ætatem luminarium, omni ope niti debet artem illam pro officio Ecclesiæ rite celebrando ad perfectum reducere; cum ecclesia nec macula ignorantiæ, nec ruga malitiæ aspergi debeat, & cum cuilibet etiam minori sacerdoti juxta volumen decretorum ars computi sit necessaria, ita ut sacerdotis nomen in eo rite non constet, ne eidem principi contingat illud evangelicum de servo sciente voluntatem Domini, & non faciente, signanter cum hæc temporis reparatio introducta sub hac oecomenica synodo, omnino pacifica, & negotiis multis non gravata, fuerit universo orbi, & illius principibus maxime publicata, & a principe universalis ecclesiæ illis nunciata. Unde gravis nota esset illam ad ultimum non resolvere. Quinimmo videretur defectus cognitus approbari; quando ei non resisteretur, nec careret in proprio alio itidem evangelico: homo hic cæpit turrim ædificare, & non potuit consummare.

PROPOSITIO VII.

Reparationis æquinoctii prima via.

COrrectio igitur æquinoctii duabus viis fieri poterit, una per omissionem 11 dierum, sicut Julius Cæsar, quantum suo tempore oportebat, fecit, & similiter Cusanus Cardinalis in Basilea consuluit, videlicet illos 11 dies omittendo in aliquo mense anni: ut si apostolico dicto præciperetur quod 21 Octobris hoc anno vel sequenti esset prima Novembris: vel quod in 44 anni sequentibus, dies 11 bisextiles minime intercalarentur, sed omnino dimitterentur.

PROPOSITIO VIII.

Secunda via.

SEcunda via facilior esset per anticipationem sedis æquinoctii in Kalendario figendæ ad istos 11 dies, ita quod ex die 21 Martii transferretur, & poneretur 10 ejusdem, sicut patres Niceni quantum suo tempore satis erat, fecerunt. Et Cameracen. Cardinalis in Constantien. synodo ex toto animo docuit. Quod Joannes 23 in eadem synodo expedire cogitabat; nisi quod multis fuit præpeditus anxietatibus. Et synodus ipsa, postquam rejectis tribus, qui pro summis pontificibus se gerebant, canonico uno Pontifice Martino V. gavisa est, cum tempus

ANNO CHRISTI 1511.

pus hyemis, & in Germania tunc appropinquaret cito dissoluta fuit. Et hæc, & aliæ causæ diffiniendæ ad sequentia concilia sint remissæ.

PROPOSITIO IX.

Confirmationes, & objectiones ad primam viam.

PRima via obmissionis dierum posset esse conformior antiquis regulis conciliaribus de terminis paschæ infra 21 Martii, & 25 Aprilis concludendis, & conformior regulis breviarii consuetis de intervallis & Dominicis inter Epiphaniam & Septuagesimam, ac Penthecostem, & Adventum. Corrumperet tamen tabulas astrologicas, & libros eorum confunderet, similiter & computationes mercatorum, & chronicorum; Scandalizaretque populum, diminuens annum unum diebus 11. Corrumperet etiam cyclum solarem, & ordinem Litterarum dominicalium. Lunarem quoque cyclum corrumperet. Nec videtur secundum eam viam posse alium lunarem cyclum conformem observationi ecclesiæ constitui aut regulari. Et similiter modus dimissionis bisextorum (ultra hoc quod ad unam fere generationem non esset integre practicabilis) eisdem fere inconvenientibus subjaceret.

PROPOSITIO X.

Confirmationes secundæ viæ.

SEcunda via facilior anticipationis dierum in fixione æquinoctii, nec populum scandalizaret, qui hoc non sentiret, neque sapientes ex ea mirarentur, qui cognoscunt æquinoctium tunc in veritate contingere; Cyclum recte servaret, Patribus Nicenis & Constantiensibus conformior esset, quorum potissima laus est in ecclesia Dei ...... alii graviores hæreses, alii scismata graviora in Dei ecclesia sedaverunt. Jejunium quoque quadragesimæ ad breviores ac temperatiores propinquiores.

PROPOSITIO XI.

Objectiones contra secundam viam.

ET tamen huic secundæ viæ objecta non deessent primum quod exorbitaret a regalis patrum in terminis paschalibus. Nam secundum istam viam Pascha clauderetur inter 10 Martii & 15 Aprilis. Secundo non semper conveniret cum intervallis consuetis Epiphaniæ & Penthecostes, quorum primum aliquando esset brevissimum, nec capax dominicarum, & epistolarum Pauli, quæ tunc leguntur. Secundum etiam quandoque esset longissimum continens nonnumquam 30 dominicas, quarum non sunt nisi 24 dominicalia officia. Quare illis deficerent. Tertio quod septuagesima contingeret quandoque infra octavam Epiphaniæ ubi videtur grave alleluja dimittere. Quarto, quod hæc via tempus sufficiens celebrandis Nuptiis non dimittit solutiones. Primum tamen non militat, quia admissa mutatione sedis æquinoctii, quæ hodie veritati innititur, necesse est regulas illas paschales commutare, quum variata causa, necesse sit effectum quoque variari. Quod clare & certo fiet, cum id liqueat demonstratione numerali mathematica. Similiter & de intervallis variatis non convenit, quæ etiam sine mutatione sedis æquinoctii non semper paria esse consueverunt, & ecclesia non inde gravatur, & officia primi intervalli; similiter epistolæ Pauli distribuuntur, quando tempora sunt illarum capacia, alias non. Sed sufficit, quod aliquando legantur, vel possunt tunc ad secundum intervallum transferri, & in illo secundo quando dominicis abundaverit, agatur prout in rubricis Breviarii nuper correctis. De alleluja subticeatur in septuagesima, etiamsi octava Epiphaniæ contingeret, sicut agitur in festo annunciationis. Verum nunquam continget juxta hujusmodi correctionem septuagesima ante Epiphaniam nec in ea. De Nuptiis possunt alias per annum celebrari, vel commodius S. D. N. mutata sede æquinoctii poterit statuere usque ad quinquagesimam absque pompa posse a fidelibus expediri.

PROPOSITIO XII.

Conservatio æquinoctii.

COrrectio igitur æquinoctii per unam illarum viarum ut est dictum ad perpetuam illius conservationem sufficiet deinceps singulis 134. annis, vel prope diem unam bisextilem dimitti ut supra.

PROPOSITIO XIII.

Reparatio cycli.

QUia vero cyclus magnam habet difficultatem, & varietatem in servanda perpetuitate sua, & illius conservatio post sufficientem ejus reparationem foret singulis 304 annis diem unicam bisextilem dimittere. Quæ conservatio ex prædicta æquinoctii conservatione impediretur. Dum eo temporis cursu jam duos dies, & sex horas pro æquinoctio dimiserimus, qui cyclo conservando superfluerent, videretur modo consultius ad paschalem lunam duntaxat indagandam, uti tabulis astronomicis, in quibus ad mille annos computetur, & describatur præcise Luna paschalis. Et in principio Kalendarii ponatur. Quia vero ecclesia tanto tempore cyclo vel aureo numero fuit usa, ne eo videatur omnino privari, reparetur nunc cyclus sufficienter ad minus ad tercentos quattuor annos. Quod factu facile est. Et in Kalendario correctus de more describatur, duplici tamen protestatione prævia; altera, quod post lapsum dicti temporis videlicet 304 annor. iterum ab ecclesia per sapientes corrigatur. Altera quod interim & semper quando in cyclo & tabulis prædictis de Luna paschali discordia intercesserit, præcisiori tabularum supputationi ab omnibus stari debeat. Quibus servatis deinceps domino concedente,

te, defectus in paschali observatione minime succedet.

SUMMARIO

Kalendarii correctio.

Æquinoctii vernalis sedes fixa in Kalend. io Roman. a patribus Nicænæ Synodi 21 Martii cum hodie lapsu temporis non tunc sed 10 vel 11 Martii æquinoctium contingat.

Primum debet reparari & corrigi.

Secundo debet etiam corrigi cyclus quoad motum Lunæ, cum fere quinque diebus primationes Lunæ singulis mensibus hodie contingant ante numeros cycli, quibus illæ ostenduntur.

Æquinoctium autem posset duabus viis corrigi. Prima via per dimissionem illorum 11 dierum in aliquo mense futuro, vel in pluribus mensibus vel in annis 44. 11 dies bisextiles non intercalando. Secunda facilior per anticipationem sedis æquinoctii figendo illam 10 Martii. Et una istarum viarum æquinoctio semel reparato, ad illius perpetuitatem necesse erit ex tunc singulis 134 annis unam diem bisextilem non intercalare sed omnino dimittere.

Cyclus vero reparetur ex nunc ad annos 304 pro quibus sufficienter procedet, & ex tunc si volumus eum custodire in perfectione sua, necesse haberemus similiter tunc unam diem bisextilem dimittere, vel per diem numeros illos anteriorare. Sed quia conservatio æquinoctii prædicta impediret istam cycli conservationem, & hæc cycli illam æquinoctii turbaret, necesse erit singulis 304 annis iterum cyclum reparare per sapientes Theologos & astronomos. Et ad præcisam ætatem Lunæ habendam pro pascha rite celebrando, facere ex nunc tabulas astronomicas ad mille annos vel ultra pro sola 14 Luna paschali, quæ ponantur in principio Kalendarii. Et tunc solemnitas paschæ perpetuo rite procedet cum fixo æquinoctio vero & præcisa 14 Lunæ computatione; ut sequenti Dominica post 14 Lunam primi mensis cum veritate, laudibus juxta Domini, & Ecclesiæ catholicæ intentionem pascha Domini celebretur. Ita tamen ut si in 14 Luna paschali tabulæ a cyclo discordarent; tabulis staretur pro tunc. Maneret tamen cyclus pro memoria antiquæ observationis ecclesiæ, & pro aliis lunationibus anni per illum habendis.

A

BREVE

Sanctissimi domini nostri domini Leonis divina providentia papæ decimi ad correctores super correctione Kalendarii pro recta paschæ celebratione.

Leo Papa Decimus.

Ex edito tunc Romæ.

Universis & singulis studiorum generalium, & universitatum rectoribus ac gubernatoribus, nec non doctoribus & magistris Theologiam, & Astrologicam disciplinam profitentibus quarumcunque civitatum, terrarum, & locorum ditionis Christianæ, ad quos præsentes pervenerint: Salutem
B
& apostolicam benedictionem. Ex quo divinæ providentiæ placuit nos ad summi apostolatus apicem assumi pro pastoralis officii cura, & sacri Lateranensis concilii celebratione, cui auctore domino præsidemus, inter multa & ardua, quæ in eo mature tractanda, & consulte decernenda curavimus, prout in nostris libris & scedulis; quas in sessionibus hactenus habitis edidimus, satis constare putamus: ad divini quoque cultus augmentum, atque perfectionem, & eorum, quæ collapsa in eo sunt erectionem instaurationemque animum adjecimus: & quoniam sæpe numero intellexi-
C
mus, idque in sancta synodo multorum doctorum virorum relatione fuit propositum, descriptionem kalendarii in positione vernalis æquinoctii solis cursum designantis, & in cycli lunaris aurei numeri nuncupati assignatione (quo lunæ discursus notatur) ex diuturnitate temporum aliquibus minutis partibus non exacte numeratis a suo recto tramite deflexisse; atque propterea jam ab aliquibus annis rectam paschæ observationem (quæ ab his duobus præcipue pendet) a prima ecclesiæ institutione quandoque declinasse. Cupientes veritatem, & recta super his prudentum ac doctorum, nec non fidelium consilia intelligere, ac nonnullorum præde-
D
cessorum nostrorum Romanorum pontificum vestigia imitari; qui idem ætate sua cum viris sapientibus indagare studuerunt. Nos peritissimos Theologicæ, & Astrologicæ disciplinæ viros consuluimus. Cunque in eo omnes convenire animadvertissemus,
positio vernalis æquinoctii, ac descriptio cycli decemnovennalis propter minuta prædicta in vero cursu anni solaris atque lunaris non exacte computata firmam in kalendario sedem habere non possunt; quæ etiam minuta in communi annorum computatione propter tenuissimas, & minimas particulas connumerari non potuerunt, licet postea per multa temporis intervalla adeo excre-
E
verint, ut annis fere mille ducentis, qui a Nicæna synodo defluxerunt (quæ in hujusmodi difficultatibus paschæ suo tempore quietem ecclesiæ dedit) æquinoctium ad dies decem a prima ejus positione sedem suam anticipaverit, ac lunam quoque propter mutationem dicti cycli decemnovennalis contingit in cœlo quintam conspici, quando ab ecclesia prima denunciatur. Nos hæc considerantes, indignum esse putavimus: ut tem-

ANNO CHRISTI 1511

temporibus nostris cum præsertim sacrum Lateranense celebretur Concilium error aliquis tam evidens in rationibus ecclesiæ sine correctione toleretur, in his maxime quæ ad divinum cultum spectant; & kalendarium a quo festa quæ mobilia & ex parte etiam quæ fixa dicuntur, & ordo pene totus, ac norma divinorum officiorum ac jejuniorum, & aliorum multorum priorum operum dependet & regitur, a vero ordine detortum & devium videre; paschæque celebritatem quæ maxima omnium totius anni, & non modo anniversarium monumentum Dominicæ resurrectionis, sed uti parentum de sathanæ vinculis liberatorum, ita nostræ quoque futuræ resurrectionis per conformitatem carnis Dominicæ nec non perfectæ jam fidei & gratiæ ac plenitudinis gloriæ, ad quam exemplo ac merito domini omnes qui in eum recte credimus aspiramus; itemque aliorum mysteriorum rememoratrix indicatrix, & prænuncia existit, a suo loco nobis universali ecclesiæ præsidentibus aberrare; terminumque quem ei tot sanctissimi patres prædecessores nostri romani pontifices, & sacrosancta vetusta concilia tradiderunt, non ex integro tenere; ipsam etiam ecclesiam, quæ eruditissimis in omni scientia abundat viris non modo ipsum errorem agnoscere, eumque conniventibus oculis transire, sed a perfidis quoque judæis & aliis infidelibus ea de causa irrideri. Idcirco nos præstantissimos quos diximus theologos, & astrologos ac alios plures eorum similes in hujusmodi disciplinis de remedio, & emendatione congrua cogitare quam districtius fieri potuit monuimus, & hortati sumus; qui partim scriptis, partim disputationibus nobis, & mandatis nostris studiose paruerunt. Sed postquam res ad sacras synodi deputationes deducta est, & crebris ac longis disceptationibus agitata, tum demum difficultates quæ ex illa oriuntur apparuerunt; quas novissima quoque concilia cum defectu ipso kalendarii inspexerunt, & cognoverunt, & ut verisimiliter creditur correxissent nisi gravioribus aliis rebus semper illi fuissent impediti. Volentes igitur sicuti decet hæc omnia mature & considerate decerni, ut decreta postea ac deliberata ab omnibus observentur; devotionem vestram hortamur in Domino, vobis nihilominus in virtute sanctæ obedientiæ mandantes, ut ex vobis aliquos peritiores deligatis, & ad hoc sacrum Lateranense concilium pro comuni causa, & tam honesta ratione mittatis, ut in eo cum cæteris omnibus a quoque regno regione principatu republica, & universitate vel dominio venturis, & nunc præsentibus errorem prædictum, & alia opportuna communi consilio accuratius discutiant, & remedium salubre ad tam necessariam emendationem perquiratur, & tandem votis omnium res ad determinationem veram, & sinceram observationem auctore domino perducatur. Si qui vero fuerint qui legitima causa impediti ad concilium venire non possint, injungimus vobis & mandamus, ut omni quo poteritis studio cura, & vigilantia, re tota prius a vobis diligenter examinata, atque discussa, quid vestrum quisque sentiat & quid magis profuturum amoto studio contentionis juxta suam conscientiam arbitretur, ad nos pro decima sessione calendis Decembris atque aliis sessionibus successive tenendis diligenter in scriptis transmittatis. Quo vero interim facilius & convenientius omnes & venturi & remansuri rem considerare, & discutere possint, summarium aliquarum propositionum super præmissis a nonnullis sapientibus in sacri concilii deputationibus exhibitum mittendum curavimus, ut tandem omnium propositis auditisque rationibus exactissimo cujusque bene instructi judicio quod ecclesiæ populoque Christiano magis expediat, & ab omnibus in futurum teneri debeat ac observari, salubriter divina ope decernere valeamus. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub anulo piscatoris die 24 Julii M. D. 14. Pontificatus nostri anno secundo.

Ja. Sadoletus.

EDICTUM

Contra subjectos R. P. D. almæ urbis, & ejus districtus &c. In spiritualibus Vicarii generalis pro sacri Lateranensis concilii constitutionum observatione.

Lecta in audientia nostra V. Carosius Auditor.

Ex edito tunc Romæ.

Quia sanctissimus in Christo pater & dominus noster dominus Leo divina providentia Papa X. ecclesiarum omnium universalem curam & populi christiani regimen vigilanti studio amplexus ad salutem omnium Christi fidelium inter alia etiam improbos mores corrigendo plura in præsenti sacrosancto Lateranensi concilio disposuit & ordinavit. Deceatque propterea illa in hac urbe inclita, quam caput orbis divina clementia stabilivit, executioni quam primum demandare; Ideo nos dominus Jacobatius Dei et apostolicæ sedis gratia episcopus Lucerinensis prælibati sanctissimi domini nostri Papæ in alma urbe et ejus districtu &c. in spiritualibus vicarius generalis, non ignari statuta prædicta jam dudum solemuiter eo modo publicata, ut nullus ignorantiam illorum pondere possit, omnes & singulas universitates & quascunque particulares personas, tam ecclesiasticas, quam sæculares nostræ jurisdictioni, tam active quam passive subjectas & præsertim quoscunque clericos Romanos conventus regulares ordinum quorumcumque eorumque religiosos, tam in dicta urbe commorantes, quam ad illam pro tempore confluentes, ac sancti Anastasii, sancti Sebastiani, sancti Pauli ad tres fontes, sanctæ Agnetis, sancti Laurentii & sancti Sabbe aliorumque monasterium, tam exemptorum, quam non exemptorum hospitalium confraternitatum & locorum piorum urbis quorumcunque ac etiam judæos harum serie requirimus & monemus, ut omnia & singula juxta dicta decreta, & alias litteras apostolicas desuper ema-

ANNO CHRISTI 1511.

emanatas, ac eorum tenores eis quomodolibet incumbentia sub censuris & pœnis in ejusdem statutis & litteris contentis manu teneant & observent. Et insuper quia nonnulli nostræ jurisdictioni subjecti, tam in civilibus quam criminalibus causis aliena tribunalia non sine diminutione, jactura, ac gravi damno ejusdem nostri officii vicariatus contra tenorem litterarum apostolicarum, quæ desuper emanarunt adire ausi fuerunt, ut in dies audent, idcirco supradictos omnes sub quinquaginta aureorum cameræ apostolicæ applicandorum, ac excommunicationis poenis monemus, ut a prædictis de cætero abstineant certificando eosdem. Quod alias ad executionem dictarum pœnarum contra inobedientes & rebelles pro ut juris ratio expostulabit procedemus. Et ne aliquis præmissa se ignorasse prætendere possit mandamus hujusmodi nostram intimationem, in valvis principis apostolorum de urbe cancellariæ apostolicæ audientiæ sacri palacii in audientia litterarum contradictarum ac nostræ curiæ legi ac publicari præsentes litteras affigi. Decernentes hujusmodi publicationem ita omnes afficere debere, ac si personaliter eisdem præsentes litteræ presentatæ forent. Datum Romæ in domo nostræ solitæ residentiæ sub nostri, quo in talibus utimur sigilli impressione. Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo sexto decimo indictione quarta die vero 13. mensis Octobris pontificatus prælibati sanctissimi domini nostri domini Leonis divina providentia papæ X. Anno IV.

Joannes Antonius Bucha dictæ curiæ notarius. P. Q. C.

Anno indictione, & pontificatu quibus supra, die vero 13: mensis Octobris præsentes litteræ affixæ & publicatæ fuere in Basilica sancti Petri de urbe, & audientiæ causarum palacii apostolici valvis. Necnon die 14. ejusdem in acie Campi Floræ & platea judæorum. Nec non cancellariæ apostolicæ & audientiæ curiæ ejusdem R. P. D. Vicarii valvis: copiis in singulis locis prædictis debite collationatis, ac ejusdem R. P. D. vicarii sigillo & prædicti D. Jo. Antonii Bucha notarii sigillatis subscriptis dimissis per me

Jo. Turderi Cursorem.

P. F. de Sancto Lucca Notarius contradictarum.

EDICTUM

Contra Transgressores constitutionum & ordinationum sacri concilii Lateranensis.

Lectum in audientia. Antonius Lachius Locum tenens.

Ex edito tunc Romæ.

CUm sanctissimus in Christo pater & dominus noster dominus Leo divina providentia Papa decimus solita sua solerti cura supra gregem domini sibi commissum invigilans diversa salutaria instituta ubique terrarum & præsertim in hac alma urbe totius christianitatis primaria observanda præsenti sacrosancto Lateranensi concilio inter alia pro more & officialium Romanæ curiæ reformatione indicto approbante, & divino spiritu operante, ediderit & toto cordis affectu prospexerit, ut ecclesia quæ Christi corpus existit, capiti suo Salvatori nostro quam convenienter convenire posset famularetur. Cum enim ecclesiam ipsam sine ruga & macula esse deceat, plura nephandorum scelerum & nota abusuum, ac pravarum consuetudinum succincta atque conspersa apparere nullibi debet. Et præcipue Romæ, unde reliqua Christianitas improbos mores edoceri consuevit, & cum precordiis prefatis sanctissimi domini nostri firmiter incedat, ut postquam verbo prævia sancti spiritus admonitione præmissa instituta fuerunt, ad omnipotentis Dei laudem opere compleantur. Nos Hieronymus de Ghinuccis Dei & apostolicæ sedis gratia episcopus Asculan. curiæ causarum cameræ apostolicæ generalis auditor, & jure officii nostri hujusmodi decretorum apostolicorum & sententiarum, ac censurarum in Romana curia latarum ordinarius executor. Licet sacrosancta hujusmodi instituta non solum ad præfatæ curiæ incolarum, sed ad totius orbis notitiam certo devenisse credendum sit. Ea enim sollemnitate publicata fuere, ut nemo de eis verisimilem ignorantiam prætendere possit; ad recentiorem tamen præmissorum sacrosanctorum institutorum commemorationem. Attendentes parum esse jura condere nisi essent qui ea observari facerent. Ad officiumque nostrum in Romana curia pertineat, ut omni diligentia curemus mandata apostolica inviolabiliter observari. Ea propter omnibus & singulis universitatibus, capitulis & collegiis, ac quibusvis particularibus personis, tam ecclesiasticis, quam secularibus etiam Romanæ curiæ officialibus præsentes nostras litteras inspecturis, lecturis sive audituris ac aliis sub institutis prædictis quomodlibet comprehensis cujuscunque status, gradus & conditionis fuerint, etiam si episcopali archiepiscopali, aut alia quavis etiam majori dignitate præfulgeant. Tenore præsentium intimamus, eosque districte & peremptorie monemus, ut unusquisque quantum ad eum pertinet, omnia & singula in præfato sacrosancto concilio edita, & per diversas litteras apostolicas, aut alias quomodolibet publicata sub poenis in dictis

ANNO CHRISTI 1511.

dictis litteris expressis juxta earundem litterarum tenorem observent. Notificantes omnibus & singulis ad quos spectat quod ad executionem pœnarum antedictarum post terminum decem dierum contra transgressores debito rigore procedetur. Mandantes præsentes nostras monitionis & intimationis litteras ad omnem notitiam iterum clarificandam in valvis apostolorum principis de urbe nec non valvis cancellariæ apostolicæ, ac audientiæ sacri palatii, nec non nostræ affigi, ac in audientiæ contradictarum legi earumque publicationem sic factam omnes afficere, ac si eis personaliter intimata forent; & licet per impressores urbis tot fere omnium dictarum litterarum exemplaria confecta sint, ut unusquisque earum copiam ab eis qui ea vendere soliti sunt, aut habuerit vel habere possit. Ne tamen quispiam sub prætextu hujusmodi se excusare possit omnes litteras in dicto concilio editas etiam adhuc forsan non impressas infrascripto notario tradidimus, eique mandavimus, ut unicuique petenti earum copiam tradat. Datum Romæ in domo nostræ solitæ residentiæ sub nostri sigilli impressione. Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo decimosexto indictione quarta, die vero primo mensis octobris, pontificatus prælibati sanctissimi domini nostri domini Leonis divina providentia Papæ X. Anno quarto.

P. Q. C.

Guillermus de Vegio Nt. subscripsit.

Anno a nativitate ejusdem domini millesimo quingentesimo sextodecimo indict.& pontific. supra quibus supra, die vero prima mensis octob. præsentes litteræ affixæ & publicatæ fuere in basilica sancti Petri de urbe, ac audientiæ Causarum sacri Palatii apostolici valvis & successive die secunda ejusdem mensis octobris in acie Campi Floræ, nec non cancellariæ apostolicæ Arcis S. Angeli de urbe & præfati R. P. D. auditoris Cameræ valvis copiis earundem sub simili sigillo. Vidi. R. P. D. auditoris Cameræ ac D. Guillelrmi de Vegio ejusdem Not. manu subscripsi in singulis locis prædictis dimissis per me Johanne Surderi S. D. N. papæ cursorum.

Dominicus de villanis magister Cursorum.

MONITORIO

Per la observatione de la reformatione del sacro concilio Laterano.

Ex edito tunc Romæ.

PEr comandamento del R. S. Amadio Berruto vescovo acusustente & generale governatore di Roma, & per speciale comissione vivæ vocis oraculo fatta dal SS. nostro per la divina providentia Papa Leone X. Se notifica ad ogni & qualunche persona di qualunche stato, grado, qualita, o conditione sia, che tanto in iuditio come fuora di judicio debba observare tutte le constitutione fatte per sua sanctità nel sacro concilio Laterano, sotto le pene in esse constitutione contente. Non-obstante qualuncha tolerantia che forse para essere fatta; la quale non vole sua sanctita, che sabba ad operare derrogatione, o diminutione alcuna de le predicte constitutione: ma quanto piu negligentemente se non si sono observate tanto piu vole che rigorosamente siano puniti li transgressori imperhoche quanto piu l homo repugna a le bone e sancte constitutione, tanto piu se dimostra essere contumace rebelle & inobediente, & aggravatore de la transgressione.

Per tanto ogni parsona debba per lo advenire studiare a la observatione predicta con diligentia, altrimento sara proceduto contro coloro che non le observarano senza rispetto alcuno. Peroche sarebbe cosa ridiculosa di fare legge & non farle observare, et essendo state publicate et stampate non si potra alcuno excusare de ignorantia, pero che la sarebbe troppo crassa, e supina.

Siano adoncha advertenti tutti li transgressori, peroche contra di loro sono fatte le predicte constitutione da le quale tanto expressamente quanto virtualmente se ne cava le infrascripte conclusione.

Et primo, che siano advertenti li Signori reverendissimi cardinali di observare & fare observare molte juste honeste & honorevole cose scritte in le predicte constitutione maxime circa il modo del vivere loro, e de suoi familiari.

Secondo quelli, che debitamente non sono qualificati secundo li sacri canoni, & correno ad impetrare dignita & beneficii eclesiastici in grande pernicie di loro anime & de li popoli a loro comissi, & similmente in obtenere dispensatione ad plura beneficia curata ut presint, non ut prosint.

Tertio quelli a chi sono concessi li monasterii et ad altri beneficii in comenda, et non fanno le debite spese circa lo culto divino reparatione de giesie et li edificii, ma fanno murmurare con grande scandalo li populi.

Quarto li prelati li preti clerici palaferneri, et familiari di N. S. et de R. S. C. et prelati che se vergognano di portare lo habito conveniente a suo stato, et non se curano di fare injuria a lordine clericale desiderando piu presto di parere seculari che clerici.

Quinto li blasphematori de Dio, e de la Ver-

ANNO CHRISTI 1511.

Vergine Maria et de li Sancti, tanto clerici, come seculari, li quali provocano Dio a mandare li flagelli, che spesse volte manda a li populi in diversi modi per tale horrendo vitio lo quale de directo contradice a la divina essentia et bonta.

Sexto quelli li quali dal diavolo excecati comettono quello pessimo et nephandissimo vitio per lo quale Dio fece submergere cinque citade et piovere foco et sulphure.

Septimo quelli che senza timore de Dio et vergogna del mondo presumano tenere publicamente le concubine, & in questo modo stare in continuo peccato mortale in lo quale spesso per promessione divina se morino senza penitentia.

Octavo quelli li quali senza alcuno timore de Dio non considerando quanto sia detestabile quella pernitiosissima peste di Simonia, con la quale le cose spirituale se vendeno & acomprano.

Nono quelli che non si curano di dire lo officio ecclesiastico, ma li basta godere li beneficii, li frutti delli quali non dicendo lo officio, sono obligati a restituire.

Decimo quelli principi, e signori, li quali sotto molti colori occupano le gesie et beneficii ecclesiastici vacanti & dano impedimento a li veri rectori et prelati a quali ne stato proveduto da la sede apostolica: non aspetta di disponere de le cose spirituale essendo le iurisdictione distincte per il che A dice Jesu Christo reddenda esse quæ sunt Cesaris Cesari & quæ Dei Deo.

Decimoprimo quelli che non hanno reverentia alcuna al ordine clericale lo quale se non per lo merito de la vita saltem per la reverentia de la sacra unctione non debbe essere injuriato ne molestato ne violata la iurisdictione et liberta ecclesiastica.

Decimo secundo quelli principi signori o comunità che presumano imponere et exigere senza licenza del summo pontefice graveze alcune, et a tale cosa date conseglio & favore.

Decimo tertio quelli li quali lascino di ricorrere a Dio et a soi sancti, et recorreno per molte loro facende a li Demonii faB cendo incanti divinatione et superstitione.

Decimo quarto quelli che sono facti christiani et tengono li ritimi, e cerimonie judaiche, et sono heretici apostate de la fede, et de quella male sentino.

Decimo quinto li maestri di scola, che non insegnano a li discipuli boni costumi, et le cose spirituale.

Decimo sexto quelli, che non observano li sacri canoni, li quali sono perfecta norma del ben vivere.

Et chi piu diffusamente vora intendere le cose predicte le quale per modo de sumario sono scrite ricorra a le predicte constitutione le quale sono in latino stampate.

ANNO CHRISTI 1511.

JOANNES DOMINICUS MANSI

AD LECTOREM.

Cum supplemento huic conciliorum suprema jam manus esset apposita, & omnia tradita typographo, ut formis excuderentur, opportune satis ab eo admonitus sum vacuas paginas superesse geminas, quas, si forte aliquid haberem in promptu, implere possem. Rem haud ingratam lectoribus me facturum censui, si hic promerem catalogum orationum, quæ in Constantiensi Concilio a delectis viris habitæ servantur MS. in Codice Cæsareo cartaceo minoris formæ Cod. Theol. MSS. num. 527. *mihique olim cum Vindobonæ agerem descripsi. Est autem in multis plane diversus ab iis, quos ex Schelbornio aliisque habemus.*

CATALOGUS ORATIONUM.

In Conc. Constantiensi habitarum.

1. Sermo P. de Lamburga licent. in jur. habitus in concil. Constantiensi in festo Nativ. D. N. J. C. Incipit *si præsentis festi*.

2. Sermo factus coram papa Dominica I. in quadragesima per Mag. Jo. de Monte an. 1415. Incipit *Agite nunc dies salutis* 2. Cor. 6. Porro hæc verba &c.

3. Collatio Mag. Theodorici de monasterio facta in Concilio Constantiensi in renunciationem papatus Gregorii per Carolum de Malatestis in illud: *qui sequitur me non ambulat in tenebris*. Incipit *Verba sunt &c.*

4. Collatio Mag. Petri de Pluka facta in Concilio Constantiensi in illud: *hii sunt viri misericordiæ*. Incipit: *Sub his verbis*.

5. Sermo F. Bertrandi S. Th. Prof. Ord. FF. Carmelitarum Conventus Montispessulani Domin. XI. post Trinit. factus in conc. Constant. in illud: *Bene omnia fecit*.

6. Anonymi (Anglici) sermo in illud: *Erunt signa in sole luna & stellis in Evangelio Dominicæ præsentis* (sic) *secundum usum & observantiam ecclesiæ Anglicanæ*. Incipit: *in principio*.

7. Anonymi sermo ibid. in illud *Principes populorum congregati sunt*. Incipit: *hæc Prophetica*.

8. Sermo ibid. in illud: *obsecro vos tanquam advenas* in fine legitur: *Iste sermo suprascriptus fuit factus Constantiæ pro.... in ecclesia majori per D. Cancellarium Parisiensem die Veneris de mane XXVI. April., in qua die fuerunt processiones totius concilii generalis*.

9. Anonymi sermo ibid. in Dominica IV. post Pascha super illud: *multa habeo vobis dicere*.

10. Sermo Bernardi Baptizati monachi & abbatis ord. S. Benedicti, quem prædicavit in concilio Constantiensi Dom. III. post Pascha an. 1416. in illud *plorabitis & flebitis vos &c.*

11. Sermo factus ibid. Dominica in Septuagesima in illud: *ite & vos in vineam meam*. Incipit: *hæc dies Dominica*.

12 Sermo per F. Alessium ord. Minorum ep. Placentinum in Dominica II. Quadragesimæ an. 1416 super illud *faciamus hic tria tabernacula* Incipit: *in Evangelio hodierno*.

13. Sermo prædicatus ibid. in die S. Michaelis per F. Jo. Zachariæ S. Th. Prof. Ord. Eremit. S. Augustini an. 1416 in illud: *gratia vobis & pax*, Incipit: *hoc thema est valde authenticum*.

14. Sermo factus in exequiis cardinalis Barensis ab episcopo Laudensi an. 1416. incipit *mihi occisum flebilem*. Ex hac oratione discimus virum hunc ex archidiacono Bononiensi ad archiepiscopum Barensem transisse & annis 36. & *amplius* egisse S. R. E. cardinalem. *Pro statu & defensione ecclesiæ, quam egregie laboraverit*, ait Orator, *testatur nobilis civitas Perusina, tota Tuscia, Apulia, atque Italia &c. Non indulsit suæ senectuti, neque expensis pro unione S. ecclesiæ. Dicat superior Alamania, Bavaria, Austria, Aibis* (sic) *Franconia, Misia, Bohemia, Carinthia, quas partes aspera, & media hyeme perlustravit pro extirpatione pestiferi schismatis excitando Germanos tam illustres principes quam prælatos. Antea quidem laboraverunt permaxime inclyti DD. Anglici, Gallici atque Italici, sed tunc per adventum hujus S. Patris ad eosdem labores excitati sunt Germani; qui licet fuissent posteri facti sunt promptiores. Et licet tunc facta fuerit diversa obedientia in Alamania, sine objectum est, ut omnes de papatu contendentes haberent æmulos & stimulos &c. Hic. R. P. & D. debitum obibat obsequium* (Divinum officium recitando) *attente & devote. Unde cum aliquando contigisset eum aliqua gravi infirmitate gravari, si non poterat per se legere, satagebat per alium audire*.

15. Sermo F. Matthæi de Aula Regia Ord. Cisterc. S. Th. Prof. ibid. in Dominica IV. post festum SS. Trinitatis ad illud: *Estote misericordes*.

16. Sermo Mag. Stephani de Paliz de Praga S. Th. Prof. ibid. in Dominica III. post SS. Trinitatem an. 1416. super illud: *resistite fortes in fide*.

17. Sermo Mag. Mauritii de Praga S. Th. Prof. in Dominica VII. post Pentecosten in illud: *Attendite a falsis Prophetis &c.*

18. Sermo prædicatus ibid. in festo Corporis Christi per R. P. & ep. Firmanum de ordine FF. Min. an. 1416. in illud: *Caro mea vere est cibus*.

19. Sermo ibid. Bernardi Baptizati Ord. S. Benedicti de Gasconia in Dominica XI. post Pentecosten an. 1416. in illud: *duo homines ascenderunt in Templum*.

20.

20. Sermo Theobaldi S. Th. prof. Ord. S. Dominici factus in concilio Constant. Dominica XI. post Pentecosten an. 1416. in illud: *bene omnia fecit*.

21. Sermo Anonymi ad Patres concilii; incipit: *RR. PP. felicitet & conservet Altissimus*.

22. Sermo alius ibid. in illud: *curam illius habe*. Incipit: *verbum propositum de Evangelio*.

23. Sermo Cancellarii Parisiensis ibid. in die Nativitatis B. M. V. an. 1416. in illud: *Jacob genuit &c.* Incipit: *invocandam te prædicamus*.

24. Sermo prædicatus ibid. a Mag. Petro de Pluka S. Th. Prof. an. 1416. in illud: *ite, ostendite vos sacerdotibus*. Incipit: *in jam lecto Evangelio*.

25. Sermo Mag. Mauricii de Praga ibid. habitus an. 1416 in illud: *hæc vidua erat*.

26. Sermo ibid. in illud: *hora est jam nos de somno surgere*. In fine legitur: *Mag. Ursini*.

27. Sermo alius ibid. in illud: *bonus pastor animam suam*.

28. Sermo Cancellarii Parisiensis, quando Rex Romanorum iverat de Constantia ad regem Aragonum, & ad Petrum de Luna. Incipit: *prosperum iter faciet &c.*

29. Sermo D. Petri card. Cameracensis prædicatus Constantiæ in honorem S. Ludovici regis Franciæ Ord. Min.

30. Ejusdem Sermo de omnibus Sanctis ibid. habitus in illud: *signum magnum &c.*

FINIS.

SS. PONTIFICUM INDEX ALPHABETICUS.

	Assumptus.	*Defunctus.*	*Tom.*	*Col.*	
A Deodatus	An. 669.	An. 676.	I.	501.	B
Adrianus II	an. 867.	an. 872.	I	999.	A
Adrianus V	an. 1276.	an. eodem.	III	33.	A
Adrianus III	an. 884.	an. 885.	I	1041.	A
Adrianus VI	an. 1522.	an. 1523.	V	521.	A
Agatho	an. 678.	an. 682.	I	509.	D
Agapetus I	an. 535.	an. 536.	I	414.	A
Agapitus II	an. 946.	an. 956.	I	1124.	A
Alexander I	an. 108.	an. 116.	I	6.	B
Alexander II	an. 1061.	an. 1073.	I	1346.	A
Alexander III	an. 1159.	an. 1181.	II	509.	B
Alexander IV	an. 1254.	an. 1261.	II	1175.	A
Alexander VI	an. 1492.	an. 1503.	V	345.	A
Alexander VII	an. 1655.	an. 2667.	V	213.	A
Alexander VIII	an. 1689.	an. 1691.	VI	213.	A
Anastasius I	an. 398.	an. 402.	I	258.	C
Anastasius II	an. 496.	an. 498.	I	278.	A
Anastasius III	an. 911.	an. 913.	I	1106.	A
Anacletus	an. incert.	an. incer.	I	5.	B
Anicetus	an. 157.	an. 161.	I	7.& seq.	B
Anterus	an. 235.	an. 236.	I	511.	C
B Enedictus I	an. 573.	an. 758.	I	441.	C
Benedictus II	an. 784.	an. 685.	I	515.	A
Benedictus III	an. 855.	an. 858.	I	947.	A
Benedictus IV	an. 900.	an. 904.	I	1093.	C
Benedictus V	an. 964.	an. 965.	I	1141.	A
Benedictus VI	an. 972.	an. 974.	I	1174.	C
Benedictus VII	an. 972.	an. 984.	I	1177.	D
Benedictus VIII	an. 1012.	an. 1024.	I	1227.	A
Benedictus IX	an. 1033.	an. 1044.	I	1255.	C
Benedictus XI	an. 1303.	an. 1304.	III	265.	A
Benedictus XII	an. 1334.	an. 1342.	III	435.	B
Benedictus XIII	an. 1724.	an. 1730.	VI	278.	A
Benedictus XIV	felicit. regn. an. 1740. die 17. Augusti.				
Bonifacius I	an. 418.	an. 423.	I	299.	A
Bonifacius II	an. 530.	an. 532.	I	414.	A
Bonifacius III	an. 607.	an eod.	I	466.	E
Bonifacius IV	an. 908.	an. 615.	I	466	E
Bonifacius V	an. 619.	an. 625.	I	470.	B
Bonifacius VI	an. 896.	an. eod.	I	1079.	B
Bonifacius VIII	an. 1294.	an. 1303.	III	247.	A
Bonifacius IX	an. 1389.	an. 1404.	III	673.	A
C Ajus	an. 283.	an. 296.	I	124.	A
Callixtus II	an. 119.	an. 1124.	II	331	C
Callixus III	an. 1455.	an. 1358.	V	297.	A
Cælestinus I	an. 423.	an. 432.	I	310.	A
Cælestinus IV	an. 1241.	an. eod.	II	167.	A
Cælestinus II	an. 1191.	an. 1198.	II	747.	A
Cælestinus V	an. 1294.	an. eod.	III	247.	A
Christophorus	an. 904.	an. eod.	I	1098.	A
Clemens I	an. incert.	an. incert.	I	& seq.	A
Clemens II	an. 1046.	an. 147.	I	1278.	B
Clemens IV	an. 1265.	an. 1268.	II	1243.	A
Clemens V	an. 1305.	an. 1314.	III	265.	A
Clemens VI	an. 342.	an. 1352.	III.	439.	C

In-

CON-

CONCILIORUM INDEX ALPHABETICUS.

A

At-

B

C

Con-

H

I

K

L

M

Pi-

Vien-

IN-

INDEX ALPHABETICUS EPISCOPORUM

Et aliorum qui Conciliis interfuerunt.

Ab Ac

Ad

AE

AG

AI AL

Al-

AM

AN

AP AR

As At

Au

Az

Bi Bl

Bn Bo

Br

Bu

Ca

Cr

Cu

Cy

Da

DE

DI

DO

cil.

GA

GE

GH

GI

GO

GR

GU

HA

HE

Hi

Ho

Hu

HY

JA

ID

JE

IF

IL

IM

IN

In-

Jor-

IR IS

JU

KA

LA

ab

MA

ME MI

Mo Mu

Na

Ne Ni

No Nu

Ober-

OB

OC OD

OF OL

OM ON OP

OR OS

OT

Pe-

PH PI

PL PO

PR

QU

RA

RE

Ri

Ro

Ru

S M

S P S T

T A

T E

Theo-

T H

T I

T O

T R

T U

V A

V E

Vi-

V I

Vo

Vv

Ub Ud

Ug Ul

Un Ur

IN-

INDEX GEOGRAPHICUS EPISCOPATUUM

Cum nominibus Epiſcoporum.

A B

A C

A D

Æ

A G

Vin-

Ap

Aq

As

At

Au

B A

BL

BO

Bra-

BR

BU

BY

CA

CR

Si-

DA DE

EB

Itmu-

Ei El

Er Es

Eu

Fa

Lam-

Le

Lin-

M A

Mi-

ME

In

Mi

Mo

NA

NE

Jo-

Pa-

Rh

Rh Ro

Ru

Sa

Sa-

Sc

Se

S. Se-

Pe-

S T

S U

S Y

T A

An-

V I

V.r-

Ypo-

INDEX RERUM QUÆ CONCILIORUM SUPPLEMENTI TOMIS VI. CONTINENTUR.

Prior numerus Tomum: posterior paginam: sequens Littera Columnæ partem indicat.

AB

AC

AF AG

AI

AL

AM

AN

Ap

Aq

Ar

Ar-

As At

Au

Ba

a Be-

B

BL

BO

BR

BU

CÆ

Ca-

CE

CH

CI

CL

sto.

Cle-

Co

Cr

D I

Do

Do-

Du

Ea Eb

Ec

Ec-

ED EG EI EL

EM EN

EP

Er Es

Eu

Ex

F A

F

Fo

Fr

Fu

GA

GE

GH GI

GL GN

Go Gr

Gu Gy

Ha

Hi

Ho

J A

I B I C

I D J E

IG IK

IL IM

IN

Jo

Is It

Ju

K

LA

LE

L I

Lo

Ma-

Ma-

M

Mo

Mu

Na Ne

Ni

No

Nu

Ob Oc

Od Oe Of

Offi-

OL OP

ad

Os Ot

Ov Oz

Pa

P E

PH

Pi

PL

PO

PR

Præ-

Ps Pv

Qu

Ra

Rai-

RE

de

RI

Ri-

Ro

Ru

Sa

Sa-

Sc

Se-

Spi-

St Su

SY

TA

TE

TH

Ti. To

Tu

Va

Ve

Ve-

VI

Vo Vu Vy

Udal-

U

FINIS.

